

resultaten

Titel: Nikolaas Nickleby / door Charles Dickens ; vert. [uit het Engelsch]
van C.M. Mensing ; naar den oorspr. tekst opnieuw herz. door A.I. ;
houtgravuren naar teek. van F. Barnard

Auteur: Charles John Huffam Dickens (1812-1870)

Medewerker: C.M. Mensing; A.I.

Jaar: [1888]

Uitgever: Nijmegen [etc.] : Cohen

Reeks: Charles Dickens' werken

Annotatie: Vert. van: The life and adventures of Nicholas Nickleby. - 1839

Omvang: 383 p., [4] bl. pl. : ill. ; 27 cm

Code KB: 0490 d

Aanvraagnummer: 1448 A 10

Jaar: [ca. 1898]

Editie: 8e dr

Noot: 1e uitg. van deze vert.: 1888

Aanvraaginfo: ter inzage
beschikbaar
➡ Aanvraag

Afzonderlijke delen aanvragen

CHARLES DICKENS

NIKOLAAS NICKLEBY
GEÏLLUSTREERDE UITGAVE

GEBR. GRAAUW'S
UITGEVERIJ
AMSTERDAM · SOERABAIA

NIKOLAAS NICKLEBY

NIKOLAAS NICKLEBY

DOOR

CHARLES DICKENS

VERTALING VAN C. M. MENSING
MET 59 HOUTGRAVURES NAAR TEEKENINGEN VAN F. BARNARD

VIJFDE DRUK

GEBR. GRAAUW'S UITG.-MIJ., N.V. AMSTERDAM-SOERABAIA

NIKOLAAS NICKLEBY

HOOFDSTUK I.

Ter inleiding.

In een afgelegen deel van het graafschap Devonshire woonde eens in vroeger tijd een zekere Godfried Nickleby, een eenvoudig, achtenswaardig man, die het op eenigszins laten leeftijd in zijn hoofd kreeg om te trouwen, en, daar hij noch jong noch vermogend genoeg was, om op de hand van een rijke dame aanspraak te kunnen maken, zich uit zuivere genegenheid met zijn oude vlam verbond, die van haar kant hem om dezelfde reden tot echtgenoot nam. Zoo ziet men soms twee liefhebbers van een kaartje, die geen geld te verliezen hebben, alleen voor hun plezier (of zooals men in het Engelsch zegt om „liefde”) een stil spelletje zitten spelen.

Hatelijke menschen, die op het huwelijk willen schimpen, zullen hier wellicht opmerken, dat het goede paar beter zou kunnen worden vergeleken bij de twee hoofdpersonen in een boksmatch, die, als de fortuin ongunstig is, en de echte liefhebbers, van wie men prijzen of weddenschappen verwacht, schaarsch blijken te zijn, toch ridderlijk aan den gang gaan en puur uit liefhebberij elkaar afbeuken; en in één opzicht zou deze vergelijking gepast kunnen zijn, want, zooals dat moedige paar bokscers naderhand een hoed laat rondgaan en zich op de mildheid der toeschouwers verlaat voor de middelen om zich een kleine verkwikking te verschaffen, zoo keken ook Godfried Nickleby en zijn gezellin, toen de wittebroodsweken voorbij waren, met reikhalzend verlangen in de wereld rond, en hoopten op een of ander gelukkig toeval,

dat hun toestand verbeteren zou. De jaarlijksche inkomsten van den heer Nickleby dobberden, ten tijde van zijn huwelijk, tuschen de zestig en tachtig pond.

Er zijn menschen genoeg op de wereld, en zelfs in Londen, waar Nickleby toen woonde, hoort men zelden over gebrek aan bevolking klagen; maar het is opmerkelijk en maar al te waar, hoelang men onder de menigte kan rondkijken, zonder het gezicht van een vriend te ontdekken. Nickleby keek rechts en links, totdat zijn oogen en hart hem pijn deden, maar geen vriend vertoonde zich; en wanneer hij eindelijk, vermoeid van de vruchteloze inspanning, zijn oogen naar huis wendde, zag hij weinig, waarop zij wat konden uitrusten. De schilder, die langen tijd op een schitterende kleur gestaard heeft, vindt ontspanning, wanneer hij zijn blik op een donkerder en doffer tint richt; maar alles, waarop Nickleby's oog viel, vertoonde zich zoo zwaarmoedig en donker, dat het hem boven alle beschrijving verkwikt zou hebben, als hij de tegenstelling gezien had.

Na vijf lange jaren, toen juffrouw Nickleby haar echtgenoot een paar gezonde jongens geschonken had, en deze bedrukte man, begrijpend hoe noodzakelijk het was voor de toekomst van zijn gezin te zorgen, met ernst aan een kleine speculatie dacht, namelijk om, als hij weer een kwartaal van zijn inkomen ontving, zijn leven te laten verzekeren, en dan bij ongeluk van den top van het Monument te vallen, kwam er op zekeren dag met de post een met zwart lak verzegelde brief, die hem berichtte, dat zijn oom Ralph Nickleby overleden was, en hem tot universeelen erfgenaam van zijn kleine vermogen had gemaakt dat, alles bijeengerekend, ongeveer vijfduizend pond bedroeg.

De overledene had zich in zijn laatste levensjaren niet verder om zijn neef bekommerd, dan dat hij diens oudsten zoon, die op speculatie naar hem genoemd was, een zilveren lepel in een marokijnen foudraal had toegezonden, wat, daar de arme jongen weinig had om er mee te eten, bijna een satire scheen op het ongeluk dat hij niet, volgens het spreekwoord, met zoo'n ding in zijn mond geboren was. Godfried Nickleby kon dus het bericht, dat hij ontving, nauwelijks gelooven. Bij nader onderzoek bleek intusschen, dat het in alle opzichten overeenkomstig de waarheid was. De menschlievende oude heer had, naar men meende, plan gehad, om zijn heele vermogen aan de Koninklijke Reddingsmaatschappij na te laten, en hij had zelfs al

een testament in dezen geest gemaakt. Maar deze maatschappij had het ongeluk, om enkele maanden voor zijn dood een armen bloedverwant te redden, dien hij een wekelijksche ondersteuning van drie en een halven shilling gaf, en in een opwelling van alleszins natuurlijke drift herriep hij zijn testamentaire beschikking bij een codicil, en vermaakte alles aan den heer Godfried Nickleby, met bijzondere vermelding van het misnoegen, dat hij niet alleen tegen die maatschappij koesterde, omdat deze het leven van den armen bloedverwant had gered, maar ook tegen den armen bloedverwant zelf, omdat deze zich had laten redden.

Voor een deel van deze nalatenschap kocht de heer Godfried Nickleby een klein landgoed bij Dawlish in Devonshire, waarheen hij met zijn vrouw en kinderen vertrok, om van de rente, die het overschot van zijn geld opleverde, en het weinige, dat zijn bezitting hem nog kon opbrengen, te leven. De beide jongens groeiden voorspoedig op, en hij was in staat, toen hij vijftien jaar later, en vijf jaar na zijn vrouw, overleed, zijn oudsten zoon drie duizend pond in baar geld, en zijn jongsten Nikolaas duizend pond benevens het landgoed na te laten, in zooverre men een stuk land, dat, huis en tuin er af gerekend, niet grooter is dan Russell Square, een landgoed noemen kan.

De twee broers waren samen in een school in Exeter grootgebracht, en daar zij gewoon waren eenmaal per week naar huis te gaan, hadden zij hun moeder dikwijls over de ellende van hun vader, in de dagen van zijn armoede, en de aanzienlijkheid van hun oom, in de dagen van zijn rijkdom, hooren spreken. Deze berichten hadden op beiden een heel verschillenden indruk gemaakt. De jongste, die een zachten, schroomvalligen aard had, vond daarin niets dan een waarschuwing, om de groote wereld te mijden en zich aan de stille rust van het landleven te houden. Ralph, de oudste, trok uit de vaak herhaalde geschiedenissen de twee groote zedenlessen: dat rijkdom de eenige ware bron van geluk en grootheid is; en dat het rechtvaardig en billijk is, om tot het verwerven daarvan elk middel aan te wenden, dat niet door de wet als misdadig wordt beschouwd. „En,” dacht Ralph bij zich zelf „als het geld van mijn oom al geen nut aanbracht zoolang hij leefde, bracht het toch na zijn dood groot nut aan, daar mijn vader het nu heeft en het voor mij bewaart, wat heel goed en deugdzaam is; — maar om op den ouden

heer terug te komen, ook hem bracht het toch voordeel aan; want hij had het genoegen, zijn leven lang al zijn gedachten er aan te kunnen besteden en bovendien door zijn heele familie benijd en geveid te worden." En altijd eindigde Ralph deze stille alleenspraak met de slotsom, dat er toch niets beters was dan geld.

De veelbelovende jongen bleef overigens niet bij deze theorie staan, maar begon, zoo jong als hij was, al op school de loopbaan van een woekeraar in het klein. Hij zette een klein kapitaal van griffeltjes en knikkers tegen hooge renten uit, en vergrootte langzamerhand den omvang van zijn ondernemingen, totdat deze zich tot de in zijn land gebruikelijke koperen munt uitstreckte, waarin hij met niet gering voordeel speculeerde. Hij viel zijn schuldenaren noch met ingewikkelde berekeningen, noch met verwijzingen naar interest-tabellen lastig. Zijn heele interestberekening was begrepen in de eenvoudige gouden spreuk: „Twee stuivers voor elken halven". Dit maakte de berekening heel gemakkelijk, en kan, als een huismiddeltje, dat zich lichter in het geheugen prent dan eenige bekende regel van de rekenkunde, in de aandacht van groote en kleine kapitalisten, en vooral in die van geldschieters en wisselhandelaren, niet genoeg worden aanbevolen. Om deze heeren recht te laten wedervaren, mogen wij overigens niet met stilzwijgen voorbijgaan, dat velen van hen tot op den huidigen dag gewoon zijn dien regel met het grootste succes toe te passen.

Op dezelfde manier vermeed de jonge Ralph al die kleingeestige en ingewikkelde berekeningen van enkele dagen, die, zoo als ieder weet, die ooit met interestberekeningen te maken heeft gehad, heel lastig zijn, terwijl hij tot algemeenen regel stelde, dat het gezamenlijke bedrag van kapitaal en interest steeds op zakgelddag, dat is op Zaterdag, betaald moest worden, en dat, onverschillig of een leening op Maandag of op Vrijdag gesloten was, het beloop der interesten in beide gevallen hetzelfde zou zijn. Hij beweerde, en niet zonder schijn van grond, dat de interest voor één dag eigenlijk hooger hoorde te zijn dan die voor vijf dagen, daar men in het eerste geval mocht veronderstellen, dat de geldleener zich in de grootste verlegenheid bevindt, omdat hij anders bezwaarlijk zoo'n nadeelige leening zou sluiten. Dit feit is merkwaardig, omdat het de geheime gemeenschap en overeenstemming verraadt, die er altijd tusschen groote geesten staat; want hoewel Ralph er toen niet de

minste kennis van had, gaan de heeren, waarover wij al eenmaal gesproken hebben, bij al hun zaken, steeds volgens hetzelfde principe te werk.

Na alles wat wij over den jongen Ralph hebben gezegd, en bij de natuurlijke bewondering, die de lezer terstond voor zijn karakter moet opvatten, zou men licht op het denkbeeld kunnen komen, dat hij de held van het werk zou zijn, waarmee wij nu beginnen. Om dit punt eens en voor al af te doen, spreken wij het ten stelligste tegen, en gaan nu over tot het begin van ons verhaal.

Na den dood van zijn vader legde Ralph Nickleby, die eenigen tijd tevoren in een Londensch handelshuis geplaatst was, zich met den grootsten ijver op zijn oude beroep van geldverdien toe, waarin hij zich zoozeer verdiepte, dat hij zijn broer vele jaren achtereen bijna geheel vergat. Soms brak, wel is waar, een herinnering aan zijn ouden speelkameraad door den nevel heen, waarin hij leefde — want het goud omringt den mensch met een mist, die al zijn oude neigingen en aandoeningen in een vaster slaap wiegt dan de verstikkende koldamp; — dan kwam echter tevens de gedachte bij hem op, dat zijn broer, wanneer zij in een vertrouwelijker betrekking tot elkaar stonden, geld van hem zou willen leenen; en Ralph Nickleby haalde zijn schouders op, en zei, dat het maar beter was, als alles bleef zooals het was.

Wat Nikolaas betrof, deze leefde eenzaam op zijn vaderlijke bezitting, tot hij de eenzaamheid moe werd; daarop trouwde hij de dochter van een buurman, die hem een bruidsschat van duizend pond aanbracht. Zijn wederhelft schonk hem twee kinderen, een zoon en een dochter; en toen de zoon ongeveer zeventien en de dochter veertien jaar oud was, keek de heer Nickleby naar middelen uit, om zijn kleine vermogen, dat door de vermeerdering van zijn gezin en de kosten der opvoeding van zijn kinderen sterk verminderd was, weer op de oude hoogte te brengen.

„Speculeer er mee," zei juffrouw Nickleby.

„Speculeeren, schat?" antwoordde Nickleby op twijfelachtigen toon.

„Waarom niet?" vroeg juffrouw Nickleby.

„Omdat, als wij het verloren, schat," zei Nickleby, die bedaard en langzaam in zijn spreken was, „als wij het verloren, wij niets meer zouden hebben om van te leven."

„Dwaasheid!" zei juffrouw Nickleby.

„Dat weet ik nog niet zoo zeker, schat," hernam haar echtgenoot.

„Kijk eens naar onzen Nikolaas," vervolgde de dame, „hij is al bijna volwassen, en het wordt tijd dat hij iets voor zich zelf begint; en ons Kaatje, wat moet dat arme kind beginnen, als zij geen stuiver in de wereld bezit? Denk eens aan uw broer; zou hij geworden zijn wat hij nu is, als hij niet speculeerd had?"

„Dat 's waar," antwoordde Nickleby, „gij hebt gelijk; goed, ik zal speculeeren."

Speculatiën zijn een hazardspel; de spelers zien, als zij er mee beginnen, weinig of niets van de kaarten; zij kunnen veel winnen — maar ook veel verliezen. De fortuin verklaarde zich tegen den heer Nickleby. De bom barstte; vier makelaars kochten prachtige villa's in Florence; vierhonderd ongelukkige stakkerds werden geruïneerd, en onder deze bevond zich onze Nickleby.

„Het huis, waarin wij wonen," zuchtte de arme man, „kan ons morgen worden ontnomen; er is geen stuk van al ons meubilair, dat niet aan vreemden verkocht zal worden." Deze laatste gedachte kwelde hem zoo, dat hij dadelijk naar bed ging, alsof hij besloten had, dit in ieder geval te behouden.

„Schep moed, mijnheer!" zei de dokter.

„Gij moet niet zoo neerslachtig zijn," zei zijn verpleegster.

„Zulke dingen gebeuren alle dagen," merkte zijn advocaat op.

„En het is zondig, zich die zoo aan te trekken," zei de dominee.

„Bedenk, dat gij nog voor een gezin hebt te zorgen," voegden de bureu er aan toe.

De arme Nickleby schudde zijn hoofd, stuurde ze allemaal de kamer uit, omhelsde zijn vrouw en kinderen, en zonk uitgeput op zijn kussen. Zij maakten zich heel ongerust, toen zij bemerkten, dat hij begon te ijlen; want hij praatte langen tijd over de goedheid en hartelijkheid van zijn broer, en over den goeden ouden tijd, toen zij nog met elkaar op school gingen. Nadat deze vlaag voorbij was, beval hij de zijnen plechtig in de bescherming van Hem, die weduwen en weezen niet verlaat, keek hen glimlachend aan, wendde zijn gezicht naar boven, en zei, dat hij geloofde dat hij nu wel wat zou kunnen slapen.

HOOFDSTUK II.

Over Ralph en zijn zaken.

De heer Ralph Nickleby was, strikt ge-

nomen, geen koopman; evenmin was hij bankier, makelaar, advocaat of notaris. Zeker was hij geen winkelier of handwerksman, en nog minder kon hij aanspraak maken op den titel van geleerde, kunstenaar of ambtenaar; kortom, het zou onmogelijk zijn geweest een erkend beroep te noemen, waartoe hij behoorde. Daar hij evenwel een huis op Golden-Square bewoonde, dat, behalve een groote koperen plaat op de deur, nog een koperen plaat op den linkerdeurpost had — onder het koperen model van een kindervuistje met een afgebroken vleeschpen er in — waarop men het woord „kantoor" las, was het duidelijk, dat mijnheer Nickleby op de een of andere manier zaken moest doen; en wanneer dit feit nog eenig bewijs had noodig gehad, lag dit ten overvloede in de aanwezigheid van een man met een bleek gezicht, in een roodbruine jas, die dagelijks van negen tot vijf in een hokje aan het einde van de gang op een verschrikkelijk harde kruk zat, en altijd een pen achter zijn oor had, als hij de deur opendeede.

Hoewel er enkele lieden, die zaken doen, op Golden-Square wonen, ligt dit plein toch te ver van alle groote straten verwijderd, die de hoofdstad doorsnijden, dan dat iemand hier zijn verblijf zonder noodzaak zou kiezen. Deze heele buurt is sterk in aanzien gedaald, en de huizen worden er meestal bij gedeelten verhuurd. Op de eerste en tweede verdieping wonen doorgaans heeren op gemeubileerde kamers; en in vele huizen houdt men ook kostgangers. Hier hebben de vreemdelingen hun hoofdkwartier. De donkerkleurige typen met groote gouden ringen, zware horlogekettingen en ontzaglijke bakkebaarden, die zich tusschen vier en vijf uur 's middags onder de colonnade der opera en voor het bureau verzamelen, waar de logebiljetten worden afgegeven — al deze heeren wonen of op Golden-Square, of in een der aangrenzende straten. Ook wonen hier een paar leden van het opera-orkest, en die huizen, waar men kostgangers houdt, zijn alle muzikaal. De tonen van piano's en harpen zweven 's avonds rondom het hoofd van het treurige standbeeld, den beschermenden genius, die een kleine wildernis van struikgewas in het midden van het plein bewaakt. Op een zomeravond worden de ramen opengezet en ziet de voorbijganger groepen van donkere, baardige mannen die naar buiten liggen te kijken en geduchte rookwolken uitblazen. Grove stemmen, die zich in het zingen oefenen, verbreken de stilte van den avond, en de geu-

ren van welriekende tabak vervullen de lucht. Hier betwisten snuif en sigaren, Duitse pijpen en fluiten, violen en violoncels elkaar de heerschappij. Hier is het rijk van muziek en tabaksrook. Rondtrekkende muzikanten voelen zich op Golden-Square door nieuw leven bezielde, en straatzangers trembleeren onwillekeurig, als zij hun stemmen binnen de grenzen van dat plein verheffen.

Men zou denken, dat dit nu juist geen geschikte plaats voor een zakenman was; maar Ralph Nickleby woonde hier niettemin al vele jaren, en men hoorde hem zich nooit in dit opzicht beklagen. Hij kende niemand in de buurt en niemand kende hem, hoewel hij den naam had van ontzaglijk rijk te zijn. De winkeliers hielden hem voor een soort procureur; anderen meenden, dat hij een soort makelaar was; en beide vermoedens waren zoozeer met de waarheid in overeenstemming, als dit gewoonlijk met vermoedens over de zaken van anderen het geval is.

Ralph Nickleby zat op zekeren morgen in zijn kantoor, en was al gekleed om uit te gaan. Hij droeg een groene spencer over zijn blauwe jas, een wit vest, een grijze broek, en Wellington-laarzen daar overheen. De punt van een net geplooiden jabot was tusschen zijn kin en den bovensten knoop van zijn jas even zichtbaar, alsof hij zich met geweld wilde en zou laten zien; en het vest, hoewel onder zijn jas uitkomend, was toch niet lang genoeg, om een gouden horlogeketting te verbergen, die uit een reeks van gladde ringen bestond, die hun begin aan het gouden repetitiehorige in Nickleby's zak en hun einde aan twee kleine sleutels hadden, waarvan de eene bij het horloge en de andere bij het een of ander patentslot behoorde. Hij droeg een dunne laag poeier op zijn hooft, om zich een zweem van eerwaardigen eenvoud te geven. Maar als dit zijn bedoeling was, had hij beter gedaan, ook zijn gezicht te poeieren; want er lag in elken rimpel daarvan, evenals in zijn koude rusteloze oogen, iets, dat een arglistigheid te kennen gaf, die zich tegen wil en dank verried. Maar hoe dit ook zijn mocht — daar zat hij; en daar hij op dat oogenblik alleen was, brachten noch de rimpels, noch het poeier, noch zijn oogen, den minsten goeden of kwaden indruk op iemand teweeg, en gaan ons dus voorloopig niet aan.

Nickleby sloeg een kasboek dicht, dat op zijn lessenaar lag, wierp zich achterover in zijn leunstoel, en keek met verstrooide blikken door het vuile raam. Sommige huizen

in Londen hebben, aan den achterkant, een droefgeestig stukje grond — gewoonlijk door vier hooge witte muren ingesloten, en uit de hoogte door reusachtige schoorsteenen bedreigd — waarop jaar in jaar uit, een onvolgroeide boom staat te kwijnen, die laat in den herfst, als andere boomen hun loof verliezen, den schijn aanneemt, alsof hij eenige bladeren zal laten uitspruiten, maar van deze poging afziet, en verdroogd en berookt tot het volgende jaar uitrust, wanneer hij dezelfde poging herhaalt, en, als het weer bijzonder gunstig is, het misschien zoover brengt, dat hij een rheumatische musch verlokt om in zijn takken te sjilpen. De menschen noemen zoo'n stukje grond soms een „tuin“. Echter is het niet te veronderstellen, dat deze tuinen ooit werden beplant, maar waarschijnlijk zijn zij alleen maar een stuk van het oude terrein, dat ongebruikt gebleven is, en de overblijfselen van zijn oorspronkelijken plantengroei bewaard heeft. Niemand denkt er aan, in zoo'n tuin te wandelen, of er iets anders van te maken. Soms werpt een pas gekomen huurder er een half dozijn gebroken flesschen, een paar lege manden en dergelijk afval in; en dit blijft dan liggen, tot hij er weer uittrekt; terwijl het vochtige stroo den tijd neemt om op zijn gemak te verrotten, en zich met de schrale palmranden, verdorpe heesters en gebroken bloempotten te vermengen, die daar aan zwarte torren en kolenstof ten prooi zijn gelaten.

Op een dergelijken tuin viel de blik van Ralph Nickleby, toen hij met zijn handen in zijn zakken daar zat, en het raam uitkeek. Hij had zijn oogen op een misvormd pijnboompje gevestigd, dat de een of andere vroegere bewoner in een tobbe had geplant; die eenmaal groen was geweest, en jaren geleden was blijven staan om zachtjes-aan te vermolmen. De aanblik had niet bepaald iets aantrekkelijks; maar Nickleby was in droomerig nadenken verzonken, en scheen er dus met grooter aandacht naar te staren, dan hij, als hij klaar wakker was geweest, aan de zeldzaamste uitheemsche planten zou hebben geschonken. Eindelijk dwaalden zijn oogen naar een smerig raampje aan den linkerkant, waardoor het gezicht van den klerk even zichtbaar was, en daar deze juist opkeek, wenkte hij hem om binnen te komen.

Aan dit bevel gehoorzaamend, verliet de klerk de hooge kruk, die, door het ontelbare op- en afwippen, een blinkend oppervlak had gekregen, en verscheen in de kamer van Nickleby. Hij was een lange man

van middelbaren leeftijd, met een paar uitpuilende oogen, waarvan het eene onbeveeglijk was, met een rooden néus, een lijkachtig bleek gezicht, en kleeren die erg afgedragen, veel te klein, en met zoo'n schamelen voorraad knopen voorzien waren, dat het te verwonderen was, hoe hij ze aan zijn lichaam hield.

„Was dat half één, Noggs?” vroeg Nickleby, met een scherpe, krassende stem.

„Pas vijf minuten voor half één, volgens de...” Noggs wilde er bijvoegen: „volgens de klok in de herberg;” maar hij bedacht zich, en zei, in plaats daarvan: „volgens den waren tijd.”

„Mijn horloge staat stil,” merkte Nickleby op; „ik weet niet hoe dat komt.”

„Niet opgewonden,” zei Noggs.

„Opgewonden is het,” antwoordde Nickleby.

„Dan kapot gewonden,” hernam Noggs.

„Dat kan bijna niet,” zei Nickleby.

„Toch moet 't dat zijn,” hernam Noggs.

„Goed,” zei Nickleby, terwijl hij het horloge in zijn zak stak; „misschien is het wel zoo.”

Noggs liet een eigenaardig brommend geluid hooren, zooals hij altijd deed aan het eind van dergelijke twistgesprekken met zijn heer, om daardoor te kennen te geven, dat hij had gezegevierd; hierop verviel hij, daar hij zelden sprak, als hij niet werd aangesproken, in een grimmig stilzwijgen, wreef langzaam zijn handen, knakte met zijn vingers, en wrong die in alle mogelijke bochten. Onophoudelijke oefeningen in deze kunst, en het aannemen van een strakken, wezenloozen blik met zijn gezonde oog, waardoor het onmogelijk werd te onderscheiden waarheen hij keek of wat hij zag, waren twee van de talrijke eigenaardigheden van den braven Noggs, die den opmerker, reeds bij een eerste ontmoeting, in het oog moesten vallen.

„Ik ga vandaag naar de London Tavern,” zei Nickleby.

„Grote vergadering?” vroeg Noggs.

„Ja; ik verwacht een brief van den solliciteur over die hypotheek van Ruddle. Als hij komt, zal het met den trein van twee uur zijn. Ik zal tegen dien tijd uit de City weggaan, en langs den linkerkant van de straat naar Charing-Cross loopen; als er brieven komen, ga mij dan tegemoet, en breng ze mee.”

Noggs knikte, en tegelijk werd er aan de kantoor-schel getrokken. Ralph keek van zijn papieren op, en de klerk bleef bedaard staan.

„Er wordt gescheld,” zei Noggs, als ter

verklaring waarom hij staan bleef. „Zijt gij thuis?”

„Ja.”

„Voor iedereen?”

„Ja.”

„Ook voor den ontvanger van de belastingen?”

„Neen, laat die nog maar eens terugkomen.”

Noggs liet zijn gewone gebrom hooren, alsof hij zeggen wilde: „Dat dacht ik wel!” En daar er nog eens gescheld werd, ging hij naar de deur, en kwam dadelijk daarop terug met een man, dien hij als „mijnheer Bonney” aandiende. Deze was een bleeke man, die geweldige haast scheen te hebben; met zijn ongekamde steil overeind staande haren, en zijn smalle, los om zijn hals geknoopte witte das, zag hij er uit als iemand, die 's nachts uit zijn bed was gehaald, en nog geen tijd had gehad, om zich behoorlijk te kleeden.

„Beste Nickleby!” zei de binnenkomende, terwijl hij een witten hoed afnam, die zoo vol met papieren zat, dat hij hem nauwelijks op zijn hoofd kon houden, „wij hebben geen oogenblik te verliezen; mijn cabriolet staat voor de deur. Sir Mattheus Pupker zal het voorzitterschap waarnemen, en er komen beslist ook nog drie parlamentsleden. Ik heb er twee uit hun bed gehaald, en een derde, die den heelen nacht bij Crockford¹⁾ had gezeten, is even naar huis gegaan, om zich wat op te knappen en een paar flesschen sodawater te drinken. Hij komt vast nog wel op tijd om zijn redevoeving te houden. Hij is door den afgeloopen nacht een beetje opgewonden; maar dat kan geen kwaad, hij spreekt dan met des te meer vuur.”

„De zaak laat zich nogal goed aanzien,” merkte Ralph Nickleby op, wiens bedaardheid een nogal in het oog loopend contrast met de levendigheid van zijn vriend vormde.

„Dat zou ik denken,” antwoordde Bonney. „Het is het mooiste idee, dat iemand ooit gehad heeft — de „Algemeene Londen-sche Maatschappij tot het bakken en punctueel rondbrengen van fijne broodjes en beschuit,” volgens een nieuw plan. Kapitaal vijf millioen, in 500.000 aandeelen van 10 pond ieder. De naam alleen al zal de aandeelen in tien dagen boven pari brengen.”

„En als zij boven pari staan?” zei Nickleby glimlachend.

„Wel, dan weet gij drommels goed, wat

¹⁾ Een beruchte speelclub.

gij er mee doen moet, en hoe gij u op het juiste oogenblik stillétjes van de zaak kunt afmaken," antwoordde Bonney, terwijl hij den kapitalist vertrouwelijk op zijn schouder klopte. „Maar à propos, wat is die klerk van u toch een rare vent!"

„Een arme duivel," antwoordde Ralph, terwijl hij zijn handschoenen aantrok; „en toch heeft Newman Noggs eens paarden en jachthonden gehouden."

„Zoo!" zei de ander onverschillig.

„Ja," vervolgde Ralph, „en dat nog maar 'n paar jaar geleden; maar hij verknoeide zijn geld, stak het overal in, leende zelf op interest, kortom was een gek en maakte zich zelf zoo tot een bedelaar. Toen raakte hij aan den drank, en kreeg een beroerte, waardoor hij gedeeltelijk lam bleef. En toen kwam hij hier, om een pond te leenen, omdat ik, toen hij nog in betere omstandigheden was..."

„Zaken met hem gedaan had," zei Bonney, met een veelbeteekenenden blik.

„Ja, precies," zei Ralph; „ik kon hem, zooals gij begrijpt, dat geld niet leenen; maar daar ik juist een bediende noodig had, om de deur open te doen en zoo, nam ik hem uit medelijden aan, en sindsdien is hij bij mij gebleven. Ik geloof, dat 't een beetje bij hem doorloopt," vervolgde Nickleby, terwijl hij alle moeite deed om medelijdend te kijken, „maar hij doet bijzonder zijn best, de arme man, dat moet ik zeggen."

De goedhartige Ralph vergat er bij te voegen, dat Newman Noggs, daar hij volkomen aan lager wal was, hem diende voor nog minder loon, dan een jongen van twaalf jaar gewoonlijk heeft; ook sprak hij er in zijn vluchtige schets niet over, dat de zonderlinge stilzwijgendheid van den armen man dezen een bijzondere waarde gaf op een plaats, waar heel veel zaken werden verhandeld, waarvan het wenschelijk was, dat er buitenshuis niet over gesproken werd. Zijn vriend was echter kennelijk ongeduldig om te gaan, en daar zij kort daarna in de huur-cabriolet stapten, is het wel mogelijk, dat deze onbeduidende kleinigheden mijnheer Nickleby niet invielen.

In Bishopsgate-Street heerschte, toen zij die bereikten, een geweldige opschudding. Men zag een half dozijn mannen, als met volle zeilen, dwars over de straat laveeren; het waren de biljetdragers, die reusachtige plakkatens droegen, waarop te lezen stond, dat er om één uur precies een openbare vergadering zou worden gehouden, naar aanleiding van een verzoekschrift aan het Parlement ten gunste van de „Algemeene Londensche Maatschappij tot het

bakken en punctueel afleveren van fijne broodjes en beschuit," kapitaal vijf miljoen pond, in vijf honderd duizend aandeelen van tien pond elk, welke bedragen — vooral het eerste — waren afgedrukt in cijfers van geweldige afmetingen. De heer Bonney drong haastig door de menigte heen en de trap op, zonder acht te slaan op de diepe buigingen, die de suppoosten, die op de portalen stonden om den weg te wijzen, voor hem maakten. Nickleby volgde hem en beiden verloren zich in een reeks van vertrekken achter de openbare zaal; in het tweede van deze vertrekken stond een lange, met een groen kleed bedekte tafel, waaraan reeds verscheidene zakelijk uitzieende heeren zaten.

„Aha!" riep een heer met een onderkin, toen Bonney binnenkwam. „Wij kunnen beginnen, mijne heeren! Wij kunnen beginnen." De heer Bonney ging haastig naar het bovineinde van de tafel, nam zijn hoed af, streek met zijn vingers door zijn haar en sloeg een poos lang met een hamer, zooals men doen zou om met één trommelstok een roffel te slaan, op de tafel, waarop verscheidene der aanwezigen: „Luistert, luistert!" riepen en elkaar daarbij toeknikten, als wilden zij zeggen, hoe flink de zaak werd aangepakt. Op hetzelfde oogenblik snelde een suppoost, koortsig van opwindung, de kamer binnen en schreeuwde zoo hard hij kon: „Sir Mattheus Pupker!"

De commissie stond op, en klapte van blijdschap in de handen, en terwijl men nog klapte kwam Sir Mattheus binnen, vergezeld van twee andere forsche parlementsleden, een Ier en een Schot, die alle drie zoo vriendelijk glimlachten en bogen, en er zoo genoeglijk uitzagen, dat men zich afvragen moest, hoe iemand het ooit over zijn hart kon verkrijgen om tegen hen te stemmen. Speciaal Sir Mattheus Pupker — die een klein rond hoofd had, met een blonde pruik er boven op — verviel in zoo'n paroxysme van buigingen, dat de pruik ieder oogenblik van zijn hoofd dreigde te vliegen. Nadat deze bewegingen eenigszins bedaard waren, drongen de heeren, die met Sir Mattheus Pupker of een van de twee andere parlementsleden bekend waren, zich in drie kleine groepen om dezen heen; en de overigen, die Sir Mattheus Pupker en de twee andere heeren niet kenden, stonden in de nabijheid te loeren, te glimlachen en in hun handen te wrijven, in de hopeloze hoop, dat het hun toch mocht gelukken, op de een of andere manier de aandacht te trekken. Intusschen herhaalden Sir Mattheus Pupker en de twee andere parle-

mentsleden, ieder in zijn kring, welke plannen de regeering ten opzichte van de onderneming had, met een nauwkeurig verslag van wat de leden der regeering hadden gezegd, toen zij de laatste maal met hen dineerden, en hoe genoemde leden hadden geknipoogd toen zij dat zeiden, waaruit men natuurlijk moest opmaken, dat als één onderwerp de regeering bovenal ter harte ging, dit onderwerp niets anders was, dan het welzijn van de „Algemeene Londensche Maatschappij tot het bakken en punctueel afleveren van fijne broodjes en beschuit.”

Intusschen, terwijl de openbare debatten voorbereid en de te houden redevoeringen verdeeld werden, beschouwde het publiek in de groote zaal bij afwisseling het leege podium, dat voor de hoofdcommissie was bestemd, en de dames op de muziekgalerij. Het grootste deel van de aanwezigen had aan dit genoegen reeds enkele uren besteed, en daar de aangenaamste uitspanning ten slotte vermoeit, wanneer zij al te lang wordt gerekt, begonnen de ongeduldigsten al met hun hakken op den grond te stampen en door verschillende kreten en geluiden hun ontevredenheid uit te drukken. Deze onwelluidende muziek kwam in 't bijzonder van de personen, die er al het langst waren, en dus het dichtst bij genoemd podium stonden, en het verst verwijderd waren van de tot handhaving der orde aangestelde politie-agenten. Deze, die niet veel lust hadden, zich door de dicht opeengepakte menigte heen te werken en nochtans den loffelijken wensch koesterden, iets tot herstel van de orde te doen, begonnen hierop de lieden bij de deur, die zich stil en bedaard hielden, bij hun kraag te pakken, en vinnige meppen met hun stokken onder hen uit te deelen, geheel en al op de manier van den geestigen Mr. Punch¹⁾, wiens schitterend voorbeeld door dien tak van de uitvoerende macht, zoowel in de soort van hun wapens, als in het gebruik daarvan, niet zelden wordt nagevolgd.

Er waren juist eenige bijzonder levendige schermutselingen aan den gang, toen plotseling een luide kreet de aandacht zelfs van de oorlogvoerende partijen trok, en nu stroomde door een zijdeur een lange stoet van heeren naar het podium, die allen hun hoed in de hand hielden, achter zich omkeken en eenparig een luidruchtig gejuich aanhieven. De oorzaak hiervan werd al spoedig opgehelderd, toen Sir Mattheus

Pupker, en de twee andere parlementsleden onder oorverdoovend geschreeuw naar voren kwamen, en elkaar door een pantomime te kennen gaven, dat zij nog nooit, in den heelen loop van hun publieke carrière, een zoo verrukkelijk tooneel als dit hadden aanschouwd.

Eindelijk hield het geschreeuw op; maar toen aan Sir Mattheus Pupker met algemeene stemmen het voorzitterschap was toegekend, volgde er een nieuwe vlag, die vijf minuten duurde. Daarna stond Sir Mattheus Pupker op en begon voor de menigte uiteen te zetten, met welke gevoelens hij, bij een gelegenheid als deze, bezield was, en hoe gewichtig die gelegenheid in de oogen van de wereld moest zijn; en hoe groot de schrandrheid van zijn medeburgers vóór hem, en hoe groot de rijkdom en achtbaarheid van zijn geëerde vrienden achter hem moesten zijn, en van hoeveel belang voor den rijkdom, de welvaart, het geluk, de vrijheid, ja het bestaan zelfs van een groot, vrij volk, een Instelling moest zijn, als de „Algemeene Londensche Maatschappij tot het bakken en punctueel afleveren van fijne broodjes en beschuit.”

Vervolgens stond de heer Bonney op; en nadat hij zijn rechterhand door zijn haren had gestreken en zijn linker op een ongedwongen manier in zijn ribben had geplant, stelde hij zijn hoed in handen van den heer met de onderkin (die als een soort secondant van alle redenaars scheen op te treden) en zei, dat hij de eerste resolutie voor zou lezen. „Dat deze vergadering met onrust en bezorgdheid den toestand van den fijne-broodjeshandel in de hoofdstad en omstreken gadesloeg. Dat zij de jongens, aan wie momenteel de taak van het rondbrengen van fijne broodjes was opgedragen, als ten eenenmale het openbare vertrouwen onwaardig, en het geheele tegenwoordige broodjesstelsel als even nadeelig voor de gezondheid en den zedelijken toestand van het volk, als verderfelijk voor de belangen van de eerste handelsstad der wereld beschouwde.” De achtenswaardige man sprak zoo aandoenlijk, dat de dames tranen in haar oogen kregen, en alle aanwezigen er levendig door getroffen werden. Hij had — zei hij vervolgens — de woningen van de armen in de verschillende wijken van Londen bezocht, en er geen enkel spoor van een fijn broodje aangetroffen. De inlichtingen, die hij had ingewonen, noopten hem maar al te zeer te veronderstellen, dat vele van die behoeftige lieden, het heele jaar door, geen enkel fijn broodje over hun lippen kregen. Hij had ontdekt, dat onder de jeug-

¹⁾ Punch is de Engelsche naam voor Jan Klaassen.

dige broodjesverkoopers de afschuwelijkste ondeugden heerschten, als dronkenschap, liederlijkheid en baldadigheid, wat hij aan den demoraliseerenden invloed van dien tak van bestaan toeschreef, zooals die momenteel werd uitgeoefend. Hij had dezelfde ondeugden gevonden onder de armerre volksklasse, die de grootste massa van broodjesconsumenten behoorde uit te maken, en dit schreef hij toe aan de wanhoop, waartoe zij gedreven werden, omdat dit heilzame voedingsmiddel buiten hun bereik viel, en waardoor zij zich lieten verleiden, een verderfelijke opwekking in bedwelmende dranken te zoeken. Hij bood aan voor een commissie uit het Lagerhuis het bewijs te leveren, dat er een samen-zwering bestond, om den prijs van de fijne broodjes op te drijven, en het bezorgen daarvan tot een monopolie te maken; hij wilde dit, door de verklaringen van bezorgers, voor het Huis bewijzen; hij wilde ook bewijzen dat zij er een geheime taal op na hielden waarin de woorden „Snooks“, „Walter“, „Ferguson“, „heeft Murphy gelijk?“ voorkwamen. In dezen treurigen stand van zaken wenschte de Maatschappij verbetering te brengen, door ten eerste elken afzonderlijken handel in fijne broodjes op zware boete te verbieden, en ten tweede door zelf het publiek in het algemeen, en de behoeftige klasse in het bijzonder, ten hunnen huize, met fijne broodjes van een voortreffelijke qualiteit, tegen lagere prijzen te voorzien. Te dien einde was door hun geëerden voorzitter, Sir Mattheus Pupper, een wetsontwerp bij het Parlement ingediend; ter ondersteuning van dit ontwerp was de huidige vergadering uitgeschreven, en zij, die dit ontwerp ondersteunden, zouden, onder den naam van „Algemeene Londensche Maatschappij tot het bakken en punctueel afleveren van fijne broodjes en beschuit“ — hij veroorloofde zich er bij te voegen, met een kapitaal van 5 000 000 pond sterling, in 500 000 aandee-len van tien pond elk — Engeland een onvergankelijken roem bezorgen.

De heer Ralph Nickleby ondersteunde de voorgestelde resolutie. En nadat een andere heer een amendement had ingediend — dat werd geaccepteerd — om iederen keer wanneer er in de resolutie sprake was van „fijne broodjes“ de woorden „en beschuit“ er aan toe te voegen, werd de resolutie glansrijk aangenomen, terwijl maar één man in de vergadering „neen“ schreeuwde, die echter onmiddellijk door de politie werd gearresteerd.

De tweede resolutie, behelzende de nood-

zakelijkheid van de onverwijld afschaf-fing van alle fijne broodjes- en beschuit-bakkers en alle handelaren in fijne broodjes en beschuit van alle soorten, hetzij mannelijke of vrouwelijke, jongens of volwassenen, met schellen luidend of niet luidend, werd ter aanneming aanbevolen door een sentimenteelen heer, die half en half het voorkomen van een geestelijke had, en zoo'n aandoenlijken toon aansloeg, dat hij den vorigen spreker in een oogenblik overschaduwde. Men had een speld kunnen hooren vallen — wat zeg ik, een speld? neen, een veer — toen hij de wreedheden beschreef, die de jeugdige bezorgers van de broodjes van hun meesters te lijden hadden, en die, zooals hij terecht beweerde, op zich zelf al een voldoende reden waren om tot oprichting van de nieuwe maatschappij over te gaan. Het scheen, dat de ongelukkige jongens, in het slechtste weer iederen avond de straat werden opgestuurd, om uren lang in donker en regen, of ook wel in hagel en sneeuw, rond te zwerven, zonder beschutting, zonder voedsel, zonder dat er in 't minst voor gezorgd werd dat zij 't behoorlijk warm hadden; en het publiek moest wat dit laatste betrof niet vergeten, dat, terwijl de broodjes met witte servetten en warme dekens werden toegedekt, de arme jongens, volkomen onverzorgd en aan zich zelf overgelaten waren. („Afschuwelijk!“) De achtenswaardige heer vertelde het geval van een broodjesjongen, die, nadat hij aan deze onmenselijke en barbaarsche behandeling niet minder dan vijf jaar lang blootgesteld was geweest, eindelijk het slachtoffer van een verkoudheid werd, die meer en meer verergerde tot hij ten slotte gelukkig aan het zweeten raakte en weer beter werd. Voor dit geval kon hij als ooggetuige borg staan. Maar hij had gehoord van een nog veel verschrikkelijker en hartverscheurender geval, en hij had niet de minste reden om de waarheid er van te betwijfelen. Hij had gehoord van een ouderloozen broodjesjongen, die door een huurkoets overreden en naar het ziekenhuis was gebracht, waar zijn been beneden zijn knie geamputeerd werd, en die nu zijn broodwinning op krukken voortzette. In naam der gerechtigheid, moesten dergelijke toestanden zoo blijven!

Dit was de juiste manier om de vergadering te treffen en in te palmen. De mannen schreeuwden hun goedkeuring uit; de dames weenden zoolang in haar zakdoeken, tot deze doornat waren, en zwaaiden er daarna zoolang mee, tot zij weer droog-

den. De opwinding was ontzaglijk, en de heer Nickleby fluisterde zijn vriend toe, dat de aandeelen van nu af vijf en twintig procent boven pari stonden.

De resolutie werd natuurlijk bij acclamatie aangenomen. Om zijn goedkeuring te kennen te geven, stak iedereen zijn beide handen omhoog, en men zou zijn voeten eveneens hebben opgestoken, als dit met mogelijkheid uitvoerbaar was geweest. Vervolgens werd de ontworpen petitie in haar geheel voorgelezen. Zij behelsde, zooals alle petitieën doen, dat de verzoekers zeer onderdanig en de ontvangers zeer eerwaardig waren; dat het beoogde doel lofwaardig was, en dat het voorstel dus onverwijld, tot onvergankelijken roem en eer van de in het Parlement vergaderde gemeenten van Engeland, tot wet behoorde te worden verheven.

Toen kwam de heer die den heelen nacht bij Crockford had gezeten, en er daardoor niet al te frisch uitzag, naar voren, om zijn landgenooten te vertellen wat voor redevoering hij ten gunste van deze petitie dacht te houden, als zij werd ingediend, en hoe geweldig hij het Parlement de waarheid zou zeggen, als men het voorstel verwierp, en hen tevens mee te deelen hoe het hem speet dat zijn geachte vrienden geen bepaling hadden ingelascht, waarbij het koopen van fijne broodjes en beschuit voor alle klassen der maatschappij tot een verplichting werd gemaakt, wat hij — die altijd tegen halve maatregelen was en vond dat men als men A zei, ook B moest zeggen — beloofde nog bij de commissie te zullen voorstellen en in stemming te brengen. Na dit voornemen te hebben aangekondigd, werd de achtenswaardige heer geestig; en daar gelakte laarzen, gele glacé-handschoenen en een bontkraag alle aardigheden nog veel aardiger maken, werd er geweldig gelachen en gejuicht, en bovendien zoo heftig met dameszakdoeken gewuift, dat de sentimenteele heer volkomen in de schaduw raakte.

En toen de petitie in stemming zou worden gebracht, kwam het Iersche parlements lid nog naar voren (die een jongeman van levendigen aard was) met een redevoering zooals alleen een Iersch parlements lid die kan houden, vol poëzie en gevoel, en met zooveel vuur uitgesproken, dat men er warm van werd als men hem maar aankeek, waarin hij zei, dat hij zou eischen dat die groote weldaad ook tot zijn geboorteland werd uitgestrekt; dat hij daartoe gelijke rechten zou eischen in de fijne-broodjeswet zoowel als in alle andere

wetten; en dat hij den dag nog hoopte te beleven, waarop in de nederige hutten van zijn vaderland fijne broodjes zouden worden geroosterd, en de schellen van de bezorgers door de groene valleien zouden klinken. En na hem kwam nog het Schotsche parlements lid, met verschillende aardige toespelingen op het waarschijnlijke bedrag van de winsten, die de gunstige stemming, die de poëzie had opgewekt, nog deden toenemen; en al die redevoeringen tezamen deden precies datgene waarvoor zij bestemd waren, en overtuigden de toehoorders dat geen speculatie zoo veelbelovend en tegelijkertijd zoo lofwaardig was als de Maatschappij tot het bakken en punctueel afleveren van fijne broodjes en beschuit.

Zoo werd de petitie ter ondersteuning van het wetsontwerp dan goedgekeurd en de vergadering met toejuichingen gesloten, en gingen Nickleby en de andere directeuren naar het kantoor om te lunchen, zooals zij iederen dag om half twee deden; en tot belooning voor de moeite van hun aanwezigheid rekenden zij (daar de maatschappij nog in haar kinderschoenen stond) slechts drie guinjes per persoon.

HOOFDSTUK III.

Ralph Nickleby ontvangt een droevige tijding van zijn broer, maar houdt zich bij dit bericht bijzonder goed. De lezer verneemt hoe Nikolaas hem beviel, die in dit hoofdstuk wordt geïntroduceerd, en hoe vriendelijk hij hem voorstelde met één slag zijn fortuin te maken.

Nadat mijnheer Ralph de lunch de noodige eer had bewezen met al den ijver en de volharding, die tot de belangrijkste eigenschappen van zakenlieden behooren, nam hij van zijn medespeculanten met een hartelijken groet afscheid, en begaf zich in een ongewoon goede stemming naar het Westen. Toen hij de St.-Paulskerk voorbijkwam, ging hij even in een portiek staan, om zijn horloge met de torenklok gelijk te zetten, en was daarmee nog bezig, met het sleuteltje in zijn hand, en zijn oogen op de wijzerplaat van de kathedraal gericht, toen er plotseling een man voor hem bleef staan; het was Newman Noggs.

„Zoo, Newman!” zei Nickleby, „de brief over de hypotheek is zeker gekomen, hè? Dat dacht ik wel.”

„Mis,” antwoordde Newman.

„Wat! En is niemand er over komen spreken?” zei Nickleby. Noggs schudde zijn hoofd.

„Wat is er dan gekomen?” vroeg Nickleby.

„Ik,” zei Noggs.

„En wat nog meer?” vroeg zijn meester streng.

„Dit,” zei Newman, terwijl hij een brief met een rouwrand langzaam uit zijn zak haalde. „Postmerk Strand — zwarte lak — vrouwenhand.”

„Zwarte lak?” zei Nickleby, terwijl hij een blik op den brief wierp, „de hand is me niet heelemaal onbekend. Newman, het zou mij niet verwonderen, als mijn broer dood was.”

„Dat geloof ik graag,” antwoordde Newman bedaard.

„Waarom?” vroeg Nickleby.

„Omdat gij u nooit verwondert,” antwoordde Newman.

Nickleby rukte zijn bedlende den brief uit zijn hand, wierp er een onverschilligen blik op, opende hem, las hem, en stak hem in zijn zak; en daar zijn horloge nu precies gelijk was, begon hij het op te winden.

„Het is zooals ik dacht, Newman!” zei Nickleby, terwijl hij hiermee bezig was, „hij is dood. Lieve hemel! Het is toch onverwachts. Ik had het niet gedacht, werkelijk niet.” Bij deze roerende uitingen van zijn smart, stak Nickleby zijn horloge in het horlogezakje, trok bedaard zijn handschoenen aan, en ging, met zijn handen op zijn rug, langzaam verder de richting uit van het West-end.

„Kinderen in leven?” vroeg Noggs, terwijl hij naast hem meeliiep.

„Ja, dat is juist het ergste,” antwoordde Nickleby; „zij leven alle twee nog.”

„Twee?” zei Newman Noggs zachtjes.

„En de weduwe ook nog,” voegde Nickleby er bij; „en alle drie hier — hier in Londen, verduiveld!”

Newman bleef een pas achter zijn meester, en zijn gezicht vertrok op een zonderling krampachtige manier; maar of dit het gevolg was van een zenuwtrekking, of van smart, of van een onderdrukten lach, kon niemand, buiten hem zelf, bepalen. De uitdrukking op het gezicht van een mensch is gewoonlijk de sleutel tot zijn gedachten, of een verduidelijking van wat hij zegt; maar de trekken van Newman Noggs in zijn gewone stemming waren een vraagstuk, dat door geen inspanning van scherpzinnigheid kon worden opgelost.

„Ga naar huis,” zei Nickleby, na een korte stilte, en keek tegelijk naar zijn klerk

om, alsof deze zijn hond was geweest. De woorden waren nauwelijks uitgesproken, of Newman schoot de straat over, verdween in de menigte, en was in een oogenblik uit het gezicht.

„Heel aardig,” prevelde Nickleby bij zich zelf, terwijl hij zijn weg vervolgde, „heel aardig. Mijn broer heeft, zoolang hij leefde, nooit iets voor mij gedaan, en dat verwachtte ik ook niet; maar nauwelijks heeft hij zijn laatsten adem uitgeblazen, of ik word beschouwd als de eenige steun van een gezonde sterke vrouw en een paar opgeschoten kinderen. Wat heb ik met ze te maken? Ik heb ze nooit gezien.”

Vol van deze en soortgelijke overdenkingen legde Nickleby den weg naar het Strand af, keek in zijn brief, om het nummer van het huis in zijn geheugen te prenten, en bleef eindelijk voor de deur van een bovenhuis, ongeveer midden in deze drukke straat, staan. Hier woonde een miniatuurschilder; want er hing een groote vergulde lijst op de buitendeur, waarin twee portretten waren tentoongesteld van heeren in marine-uniformen met verrekijkers en al — verder een van een jongmensch in een scharlakenrood uniform met getrokken sabel — en nog een van een letterkundig uitziend persoon met een hoog voorhoofd, pen en inktkoker, zes boeken en een gordijn. In dezelfde lijst zag men nog een jongedame, die in een ondoordringbaar bosch een manuscript las, en een bekoorlijke afbeelding ten voeten uit, van een jongetje met een groot hoofd, dat op een stoel zat, en wiens beenen tot de grootte van theelepeltjes verkort waren. Behalve deze kunstwerken zag men nog een aantal hoofden van dames en heeren, die elkaar uit een blauwen of bruinen hemel toelachten, alsmede een elegant geschreven prijscourant, met een rand in basrelief.

Nickleby wierp op deze beuzelarijen een verachtelijken blik, en gaf met den deurslopper een tweetal slagen, waarop, toen hij dit driemaal herhaald had, een dienstmeisje met een buitengewoon groezelig gezicht opendeed.

„Is juffrouw Nickleby thuis?” vroeg hij scherp.

„Zij heet niet Nickleby,” antwoordde het meisje, „gij bedoelt zeker La Creevy.”

Nickleby keek de meid, die hem op deze manier terecht wees, zeer verontwaardigd aan en vroeg op een scherpen toon, wat zij daarmee bedoelde. Zij was juist op 't punt hem te antwoorden, toen een vrouwenstem, die van een steile trap aan het einde van de gang kwam, vroeg wie mijnheer wensch-

te te spreken.

„Juffrouw Nickleby,” zei Ralph.

„Dat is op de tweede verdieping, Hanna,” antwoordde dezelfde stem. „Wat ben je toch een dom schepsel! Is de juffrouw van de tweede verdieping thuis?”

„Er is zooveen iemand uitgegaan; maar het was, geloof ik, die van het zolderkamertje,” antwoordde het meisje.

„Ga dan maar even kijken,” zei de onzichtbare dame. „Wijs mijnheer waar de schel is, en zeg mijnheer, dat hij niet kloppen moet, als hij op de tweede verdieping moet zijn.”

„Goed,” hernam Ralph, terwijl hij zonder verdere complimenten naar binnen ging; „ik vraag u excuus. Zijt gij juffrouw La..?”

„La Creevy,” antwoordde de stem, en tegelijkertijd werd er een gele muts over de leuning van het bovenportaal zichtbaar.

„Ik zou u graag een oogenblik spreken,” zei Ralph.

De stem antwoordde, dat mijnheer maar boven moest komen; maar hij was al boven, voordat zij nog had uitgesproken, en toen hij de kamer binnenkwam, werd hij door de eigenares van de gele muts ontvangen, die een daarmee overeenstemmende japon droeg, en wier vel ongeveer van dezelfde kleur was. Juffrouw La Creevy was een geaffecteerde jongedame van vijftig jaar, en haar kamer was het evenbeeld van de vergulde lijst op de deur, maar op grooter schaal en wat vuiler.

„Hm!” kuchte juffrouw La Creevy bescheiden achter haar zwart zijden mitaine. „Een miniatuurportret, veronderstel ik? Uw gezicht met die uitgesproken trekken is er bijzonder voor geschikt. Hebt gij al meer geposeerd?”

„Gij begrijpt mij verkeerd, juffrouw,” antwoordde Nickleby op zijn gewone brute manier, „ik heb geen geld om aan miniatuurportretten weg te gooien, en Goddank ook niemand, om er een aan te geven. Daar ik u op de trap zag, wilde ik alleen maar iets vragen over een paar van uw commensalen hier.”

Juffrouw La Creevy kuchte nog eens, om haar teleurstelling te verbergen, en zei: „Ah, zool!”

„Uit wat gij zooveen tegen uw dienstbode hebt gezegd,” vervolgde Nickleby, „maak ik op, dat dit bovenhuis van u is, juffrouw!”

Juffrouw La Creevy antwoordde, dat dit inderdaad het geval was, en daar zij op het oogenblik de kamers van de tweede verdieping niet noodig had, verhuurde zij die. Momenteel woonde er een dame van

buiten, met twee kinderen.

„Een weduwe?” vroeg Ralph.

„Ja, zij is weduwe,” antwoordde de dame.

„Een arme weduwe, juffrouw?” vroeg Ralph, met een krachtigen nadruk op dat bijvoegelijke naamwoordje, dat zoo'n diepe beteekenis heeft.

„Ja, ik vrees dat zij arm is,” hernam juffrouw La Creevy.

„Ik weet toevallig, dat zij dat werkelijk is, juffrouw,” zei Ralph. „En ik zou zeggen, wat heeft een arme weduwe in een huis als dit te maken?”

„Heel juist,” antwoordde juffrouw La Creevy, verre van misnoegd over het ingewikkelde compliment aan haar kamers. „Heel juist!”

„Ik ben van nabij met haar omstandigheden bekend, juffrouw,” hervatte Ralph. „Ik ben eigenlijk nog familie van haar, en zou u raden, haar niet bij u te houden.”

„Ik hoop,” zei juffrouw La Creevy nogmaals kuchend, „dat, als haar de middelen mochten ontbreken om haar financieele verplichtingen na te komen, haar familie dan...”

„Reken daar maar niet op, juffrouw!” viel Ralph haar haastig in de rede. „Die zou niets voor haar doen.”

„Als dat zoo is,” zei juffrouw La Creevy, „dan krijgt de zaak een heel ander aanzien.”

„Het is zoo, juffrouw,” zei Ralph, „en neem er uw maatregelen naar. Ik ben de familie, juffrouw; ik geloof tenminste dat ik de eenige bloedverwant ben, dien zij heeft, en ik acht het mijn plicht u te zeggen, dat ik haar in haar buitensporigheden niet kan steunen. Voor hoelang heeft zij gehuurd?”

„Bij de week maar,” antwoordde juffrouw La Creevy. „Juffrouw Nickleby heeft de eerste week vooruitbetaald.”

„Dan zoudt gij het beste doen, haar aan het einde van die week te laten opkrassen,” zei Ralph. „Zij zouden het verstandigst doen, maar weer naar buiten te gaan. Hier zijn zij iedereen in den weg.”

„Zeker,” zei juffrouw La Creevy, „als juffrouw Nickleby de kamers heeft gehuurd, zonder middelen om de huur te betalen, heeft zij iets gedaan wat voor een dame heel ongepast is.”

„Natuurlijk, juffrouw,” zei Ralph.

„En ik,” vervolgde juffrouw La Creevy, „ik, die op het oogenblik — hm — heelemaal op mezelf sta, kan aan die kamers geen schade lijden.”

„Natuurlijk niet, juffrouw,” zei Ralph.

„Maar,” hernam juffrouw La Creevy, die

blijkbaar tusschen haar aangeboren goedhartigheid en haar belangen wankelde, ik kan van die dame niets kwaads zeggen. Zij is heel vriendelijk en hulpvaardig, hoewel het arme schepsel erg terneergeslagen schijnt; en evenmin zou ik iets kwaads kunnen zeggen van de jongelui, want die zijn zoo vriendelijk en innemend, als maar mogelijk is."

"Het is goed, juffrouw," zei Ralph, terwijl hij zich omdraaide, „ik heb mijn plicht gedaan, en misschien meer gezegd dan ik zeggen moest; natuurlijk zal niemand er mij voor bedanken dat ik dat gedaan heb."

"Ik ben u in ieder geval heel dankbaar, mijnheer," antwoordde juffrouw La Creevy op een zeer beminnelijken toon. „Zoudt ge mij de eer willen aandoen, een paar van mijn schilderstukjes te bekijken?"

"Gij zijt heel vriendelijk, juffrouw," zei Nickleby, terwijl hij zich met groote haast verwijderde, „maar daar ik hier boven nog een bezoek heb af te leggen, en mijn tijd kostbaar is, kan ik werkelijk niet."

"Op een anderen keer dan, als gij hier weer eens voorbij mocht komen; dan zal het mij heel veel genoegen doen," hernam juffrouw La Creevy. „Wilt gij zoo goed zijn deze prijscourant mee te nemen? Dank u wel. Goedenmorgen, mijnheer!"

"Goedenmorgen, juffrouw!" zei Ralph, en deed haastig de deur achter zich dicht, om alle verdere conversatie te vermijden; „en nu naar mijn schoonzuster!"

Ralph Nickleby klauterde een tweede steile trap op, die met groote schrandereid uit enkel hoektreden was samengesteld, en moest, toen hij boven was gekomen, een oogenblik blijven staan, om adem te scheppen. Intusschen werd hij ingehaald door de dienstbode, die door de beleefde juffrouw La Creevy was afgevaardigd, om hem aan te dienen, en die sedert hun laatste ontmoeting blijkbaar verscheidene mislukte pogingen had gedaan, om haar groezelige gezicht met een nog veel groezeliger schort schoon te vegen.

"Uw naam?" vroeg het meisje.

"Nickleby," antwoordde Ralph.

"Juffrouw!" zei het meisje, terwijl zij de deur openduwde, „daar is mijnheer Nickleby!"

Een dame in zwaren rouw stond op, toen Ralph binnenkwam, maar scheen niet in staat hem te gemoet te gaan, en leunde op den arm van een tenger, maar heel mooi meisje van ongeveer zeventien jaar, dat naast haar gezeten had. Een jongeman, die een paar jaar ouder scheen te zijn, kwam naar voren en begroette Ralph als zijn oom.

Dickens. Nikolaas Nickleby 2

"O," bromde Ralph, terwijl hij zijn voorhoofd onvriendelijk fronste, „gij zijt Nikolaas, zeker."

"Ja," antwoordde de jongeman.

"Hang mijn hoed weg," zei Ralph op een gebiedenden toon. „En, zuster, hoe gaat het? Gij moet u tegen uw verdriet verzetten; dat doe ik ook altijd."

"Mijn verlies was niet van de gewone soort," zei juffrouw Nickleby, terwijl zij haar zakdoek voor haar oogen hield.

"Het was toch geen ongewoon verlies," zei Ralph, koeltjes het stof van zijn jas vegend, „er sterven iederen dag mannen, en vrouwen ook."

"En broers ook," voegde Nikolaas met een verontwaardigden blik er bij.

"Ja, jongmensch, en apen en rekels ook," antwoordde de oom, terwijl hij een stoel nam. „Gij hebt in uw brief niet geschreven aan welke ziekte mijn broer gestorven is, zuster."

"De dokters konden geen bepaalde ziekte constateeren," zei juffrouw Nickleby, in tranen uitbarstend. „Wij hebben maar al te veel reden, om te vreezen, dat hij aan een gebroken hart is gestorven."

"Poeh!" zei Ralph, „dat bestaat niet. Ik kan begrijpen dat iemand aan een gebroken nek sterft, of dat hij zijn arm of been gebroken heeft; maar een gebroken hart! — nonsens! Bakerpraat! Wie zijn schulden niet betalen kan, die sterft aan een gebroken hart, en zijn weduwe is een beklagenswaardig slachtoffer."

"Ik voor mij geloof," merkte Nikolaas koeltjes op, „dat er menschen zijn, die geen hart hebben, dat breken kan."

"Zeg eens, hoe oud is die jongen?" vroeg Ralph, terwijl hij zich met stoel en al omkeerde, en zijn neef met een woedenden blik van het hoofd de voeten opnam.

"Nikolaas is bijna negentien," antwoordde de weduwe.

"Negentien? Zool!" zei Ralph, „en wat denkt gij te doen voor uw brood, jongeheer?"

"Niet op kosten van mijn moeder te leven," antwoordde Nikolaas, wiens hart van verontwaardiging zwol, terwijl hij sprak.

"Als gij dat deedt, zou het er ook niet al te best met u uitzien," hernam de oom, terwijl hij hem minachtend aankeek.

"Hoe het ook zij," antwoordde Nikolaas, blozend van verontwaardiging, „ik zal nooit verwachten, dat gij mij zult helpen."

"Lieve Nikolaas! bedenk..." viel de moeder hem op een verwijtenden toon in de rede.

„Och, lieve Nikolaas!" smeekte zijn zuster.

„Zwijg, jongen!" zei Ralph. „'t Is inderdaad een mooi begin, juffrouw Nickleby! een mooi begin."

Juffrouw Nickleby gaf hierop geen ander antwoord, dan dat zij Nikolaas door een wenk verzocht, zich stil te houden, en oom en neef keken elkaar eenige seconden aan, zonder een woord te zeggen. Het gezicht van den ouden man was hardvochtig en terugstootend, dat van Nikolaas openhartig

door zijn oogen vol verachting van Nikolaas af te wenden en hem een melkmuil te noemen. Dit woord wordt vaak door heeren op leeftijd tegen jongere als een soort verwijt gebruikt, waarschijnlijk om de aanwezigen te doen gelooven, dat zij, als het in hun macht stond, voor geen geld ter wereld weer jong zouden willen zijn.

„Wel, juffrouw," zei Ralph, ongeduldig, „de schuldeischers hebben beslag gelegd op den inboedel, zooals gij mij schrijft, en er is niets voor u overgebleven."

OOM EN NEEF KEKEN ELKAAR EENIGE SECONDEN AAN, ZONDER EEN WOORD TE ZEGGEN.

en schrander. In het oog van den oom blonk de flikkering van hebzucht en sluwheid; uit dat van den jongeman straalde het licht van schranderheid en geest. Hij was eenigszins tenger van gestalte, maar mannelijk en goed gebouwd, en in zijn blik lag het vuur van een warm jong hart, waar de oude man niet tegen op kon. Ralph werd hierdoor tot in zijn ziel verbitterd, en van dit oogenblik af haatte hij Nikolaas.

Toen zij elkaar eenigen tijd hadden opgenomen, maakte Ralph hieraan een einde,

„Niets," antwoordde juffrouw Nickleby.

„En gij hebt het beetje geld, dat u nog overschoot, verspild om heelemaal naar Londen te komen, om te zien wat ik voor u zou kunnen doen," vervolgde Ralph.

„Ik hoopte," stamelde juffrouw Nickleby, „dat gij in staat zoudt zijn, tenminste iets voor de kinderen van uw broer te doen. Het was zijn wensch op zijn sterfbed, dat ik uw hulp voor hen zou inroepen."

„Ik weet niet wat dat is," prevelde Ralph, terwijl hij in de kamer op en neer stapte.

„maar altijd als er iemand sterft, zonder zelf vermogen na te laten, meent hij het recht te hebben, over dat van anderen te beschikken. Wat kan uw dochter zoo al doen, zuster?”

„Kaatje is heel goed opgevoed,” snikte juffrouw Nickleby. „Vertel toch eens aan uw oom, hoever gij al in Fransch en in andere dingen zijt.”

Het arme meisje wilde hierop iets antwoorden; maar Ralph stuitte haar barsch, door te zeggen: „Wij moeten zien, of wij u niet op de een of andere kostschool als kweekeling kunnen plaatsen. Gij zijt daarvoor toch niet al te zachtzinnig grootgebracht, hoop ik?”

„O neen, oom, zeker niet,” antwoordde het meisje weenend. „Ik wil alles probeeren wat ik kan, om voor mezelf te zorgen.”

„'t Is goed,” zei Ralph, die door het knappe uiterlijk of het verdriet van zijn nicht toch een beetje vermurwd werd. „Gij moet het probeeren, en als het u te zwaar valt, zal het vak van naaister of borduurster misschien gemakkelijker voor u zijn. Hebt gij al iets bij de hand gehad, jongeheer?” vervolgde Ralph, zich tot zijn neef wendend.

„Neen,” antwoordde Nikolaas kortaf.

„Niet? Dat dacht ik wel!” zei Ralph; „dat is dus de opvoeding, die mijn broer aan zijn kinderen gegeven heeft, zuster!”

„Nikolaas is nog niet lang geleden van school gekomen,” hernam juffrouw Nickleby, „en zijn vader dacht er juist aan...”

„Om hem eens iets te laten beginnen,” zei Ralph; „dat is de oude geschiedenis. Dat denkt altijd, zonder ooit iets te doen. Als mijn broer verstandig was geweest, had hij u een aanzienlijk kapitaal kunnen nalaten, zuster; en als hij zijn zoon de wereld in had gestuurd, zooals mijn vader mij de wereld in stuurde, toen ik nog anderhalf jaar jonger was dan die jongen, zou hij nu in staat zijn u te helpen, in plaats van u tot last te zijn, en uw moeilijkheden te verergeren. Mijn broer was een man zonder hersenen of overleg, juffrouw, en ik geloof dat niemand meer reden heeft om dat te beseffen dan gij.”

Dit beroep op haar gevoelens bracht de weduwe op de gedachte, dat zij met haar bruidsschat van duizend pond misschien wel een betere partij had kunnen doen; en zij begon er over te peinen hoe een dergelijk bedrag haar nu te pas zou komen. Bij deze treurige overdenking stroomden haar tranen rijkelijk, en in de overmaat van haar smart begon zij, als een goede, maar eenigszins zwakke vrouw, haar lot te beklagen,

en vervolgens al snikkend op te merken, dat zij inderdaad een slavin van den armen Nikolaas was geweest, en hem dikwijls genoeg gezegd had, dat zij een beter huwelijk had kunnen doen. Inderdaad, zij had nooit kunnen begrijpen, waar haar geld gebleven was; als hij haar raad had opgevolgd, zou zij er veel beter aan toe zijn geweest; en daarop volgde een menigte bittere bespiegelingen, die de meeste vrouwen, hetzij tijdens haar huwelijk, of na de ontbinding daarvan, of in beide perioden, er op na plegen te houden. Juffrouw Nickleby besloot haar ontboezemingen, met zich te beklagen, dat de dierbare afgestorvene nooit haar raad had willen opvolgen, behalve bij een enkele gelegenheid; en deze verklaring was geheel overeenkomstig de waarheid, daar hij inderdaad maar eenmaal haar raad had opgevolgd, en zich daardoor volkomen had geruïneerd.

Ralph Nickleby hoorde dit alles met een halven glimlach aan, en toen de weduwe uitgesproken was, nam hij den draad daar weer op, waar hij dien vóór die uitbarsting van haar gevoel gelaten had.

„Zijt gij bereid om te werken, jongen?” vroeg hij, zich met gefronste wenkbrauwen tot zijn neef wendend.

„Natuurlijk ben ik dat,” antwoordde Nikolaas trotsch.

„Wel, kijk dan eens hier!” zei zijn oom. „Daar viel mijn oog vanmorgen op, en gij moogt den Hemel er voor danken.

Na deze inleiding haalde Ralph Nickleby een courant uit zijn zak, en nadat hij die opengeslagen en een oogenblik de advertenties doorloopen had, las hij het volgende:

„Opvoeding. — In Wackford Squeers' Academie in Dotheboys-Hall, in het bekoorlijke dorp Dotheboys, nabij Gretabridge, in Yorkshire, worden jongeheeren in den kost genomen, gekleed, van boeken, zakgeld en al het noodige voorzien, en in alle talen, zoowel levende als doode, wiskunde, orthographie, geometrie, trigonometrie, gebruik van de globes, algebra, desgewenscht ook in het schermen, schrijven, in rekenkunde, vestingbouwkunde, en alle takken van de klassieke letterkunde, onderwezen. Conditie: twintig guinjes per jaar. Geen extra's, geen vacantie, en voortreffelijke voeding. Mr. Squeers is in Londen, en dagelijks van één tot vier uur te spreken in „De Turkenkop”, op Snow-Hill. — N.B. Er wordt een bekwaam secondant gezocht. Salaris: 5 pond St. per jaar. Academisch gegradueerden genieten de voorkeur.”

„Daar!” zei Ralph, terwijl hij de courant weer dichtvouwde: „als hij die betrekking krijgt, is zijn fortuin gemaakt.”

„Maar mijn zoon is niet academisch graduateerd,” zei juffrouw Nickleby.

„Nu,” zei Ralph, „dat zal er misschien zoo nauw niet op aankomen.”

„Maar,” stamelde Kaatje, „het salaris is zoo klein, en het is zoover weg, oom!”

„Stil, Kaatje!” onderbrak juffrouw Nickleby haar. „Uw oom zal het wel 't beste weten.”

„Ik zeg,” herhaalde Ralph, „als hij die betrekking krijgt, is zijn fortuin gemaakt. Staat 't hem niet aan, dan moet hij maar zien dat hij wat beters krijgt. Zonder vrienden, geld, aanbeveling en kennis van zaken, mag hij probeeren in Londen een eerlijke manier te vinden om het geld voor zijn schoenzolen te verdienen, en als dat hem lukt, geef ik hem duizend pond — verondersteld,” voegde Ralph er bij, „dat ik die had.”

„Arme Nikolaas!” zuchtte het meisje. „Ach oom! moeten wij zoo gauw al van elkaar?”

„Val uw oom niet met vragen lastig, als hij alleen maar aan ons welzijn denkt,” hernam juffrouw Nickleby. „Lieve Nikolaas, zeg toch ook eens wat!”

„Ja, moeder, ja!” antwoordde Nikolaas, die tot dusverre in gedachten verzonken gestaan had. „Als ik zoo gelukkig was, oom, deze betrekking te krijgen, waarvoor ik zoo weinig geschikt ben, wat zal er dan van hen worden, die ik achterlaat?”

„Voor uw moeder en zuster,” hernam Ralph, „zal in dat geval gezorgd worden; maar ook alleen in dat geval. Zij zullen in staat worden gesteld om onafhankelijk te leven; dat kan dan aan mijn zorg worden overgelaten. Zij zullen, na uw vertrek, geen week in den toestand blijven, waarin zij op 't oogenblik zijn; dat beloof ik u.”

„Dan,” zei Nikolaas, terwijl hij vroolijk opsprong en de hand van zijn oom greep, „dan ben ik bereid om alles te doen, wat gij wilt. Laten wij dadelijk ons geluk bij mijnheer Squeers gaan beproeven; hij kan niet erger doen, dan mij afwijzen.”

„Dat zal hij niet,” merkte Ralph op, „hij zal u op mijn aanbeveling graag aannemen. Maak u maar nuttig bij hem, dan kunt gij in korten tijd tot deelgenoot in zijn zaken opklimmen. Denk eens aan! als hij stierf, was uw fortuin met één slag gemaakt.”

„Inderdaad, dat begrijp ik,” zei de arme Nikolaas, verrukt door duizend schoone droomen, die zijn onervarenheid en zijn verbeelding voor hem deden oprijzen. „Of

als het eens gebeurde, dat de een of andere jonge edelman, die in het instituut wordt opgevoed, aan mij gehecht raakte, en zijn vader overhaalde om mij met hem mee op reis te laten gaan, als zijn opvoeding voltooid was, en als wij dan van het vasteland terugkwamen mij een goede betrekking bezorgde. Niet waar, oom?”

„Zeker!” antwoordde Ralph, op een spot-tenden toon.

„Wat heerlijk zou dat zijn!” riep Nikolaas uit; „het verdriet van het scheiden is niets, vergeleken bij de vreugde van het weerzien. Kaatje zal dan een knappe vrouw zijn, en ik zal gloeien van trots als ik dat van iedereen hoor; en moeder zal heel blij zijn dat zij weer bij ons is. Dan zijn deze dagen van droefheid vergeten, en...” Het tafereel werd te mooi, om het te kunnen verdragen; en Nikolaas, volkomen er door overweldigd, glimlachte een oogenblik, en barstte toen in tranen uit.

Het eenvoudige gezin, dat tot dusverre altijd in groote afzondering had geleefd, was, zooals men ziet, volkomen onbekend met wat men de „wereld” noemt — een uitdrukking, die, goed beschouwd, alleen de schurken daarin bedoelt. Alle drie stortten zij tranen bij de gedachte aan hun eerste scheiding, en nadat deze uitbarsting van gevoel voorbij was, begonnen zij uit te weiden over de schitterende vooruitzichten, die zich voor hen openden, met al het vertrouwen van een nog zelden teleurgestelde hoop, tot Ralph Nickleby de opmerking maakte, dat, als zij hun tijd verspilden, een gelukkiger mededinger van Nikolaas dezen het fortuin kon ontfutselen, dat de advertentie aanbod, en al hun luchtkasteelen ondermijnen. Deze tijdige waarschuwing deed het gesprek staken, en nadat Nikolaas het adres van mijnheer Squeers zorgvuldig had opgeteekend, begaven oom en neef zich op weg, om dezen geleerden heer op te zoeken. Nikolaas was vast overtuigd dat hij zich jegens zijn oom aan de grootste onrechtvaardigheid had schuldig gemaakt, door op het eerste gezicht een hekel aan hem te krijgen; en juffrouw Nickleby gaf zich veel moeite, haar dochter te vertellen, dat hij beslist veel goedhartiger en welwillender was dan hij scheen; waarop Kaatje met bescheidenheid opmerkte dat dit niet zoo moeilijk voor hem moest zijn.

Om de waarheid te zeggen, had het op de meening van de weduwe niet weinig invloed gehad, dat haar zwager zich op haar beter inzicht beriep, en haar hooge waarde een stilzwijgend compliment had

gemaakt. En hoewel zij haar man hartelijk had liefgehad, en aan haar kinderen nog steeds met hartstochtelijke genegenheid was gehecht, had hij toch een van die kleine valsch klinkende snaren van het menschelijke hart (Ralph was bekend met de hatelijkste gebreken daarvan, hoewel de beminnelijke hem volkomen onbekend waren) met zoo goed gevolg aangeslagen, dat zij zich al, in vollen ernst, als het beklagenswaardige slachtoffer van de dwaasheid van haar overleden man begon te beschouwen.

HOOFDSTUK IV.

Om de kans op fortuin niet mis te loopen, gaan Nikolaas en zijn oom onmiddellijk mijnheer Wackford Squeers, den schoolmeester uit Yorkshire, opzoeken.

Snow-Hill (sneeuwberg)! Wat voor plaats zullen de stille bewoners van de stad, die deze woorden met vergulde letters op een zwarten ondergrond op de postkoetsen uit het Noorden lezen, zich onder Snow-Hill voorstellen? Iedereen maakt zich een onbepaalde voorstelling van een plaats, waarvan hij de naam vaak hoort of ziet, en hoeveel verwarde voorstellingen zullen er dus wel ten opzichte van dezen Snow-Hill in omloop zijn. De naam is zoo sprekend; Snow-Hill, bovendien nog verbonden met een Turkenkop, moet, door een dubbele associatie van gedachten, bij ons noodzakelijk het denkbeeld van iets bijzonder sombers en ruws opwekken. Een barre, woeste landstreek, die voor den snijdenden oostenwind en de winterstormen open ligt; een donkere, koude, afschrikwekkende heide, die bij dag al eenzaam is, en waaraan bij nacht fatsoenlijke menschen nauwelijks kunnen denken; een plaats, die de eenzame voetganger vermijdt, en waar brutale roovers zich verzamelen; dit, of iets dergelijks moet, naar wij meenen, de voorstelling zijn, die men zich in die afgelegen landelijke kringen van Snow-Hill maakt, waardoor dan nacht en dag de Turkenkop heen-vliegt als een dreigende geheimzinnige spookverschijning, die zich in alle weersgesteldheden vertoont, en zelfs de elementen schijnt te tarten.

De werkelijkheid verschilt wel eenigszins van het tafereel, dat wij hier geschetst hebben, maar is toch geenszins te onderschatten. Snow-Hill ligt midden in Londen, in het hart van zakendrukte en gewoel, in

een draaikolk van rumoer en beweging. Maar daartegenover staat Newgate, de ontzaglijke gevangenis, en stremt als het ware de reusachtige stroomen van het leven, die zonder ophouden van verschillende kanten toevloeien en elkaar onder haar muren ontmoeten; en in deze nu zoo levendige straat, waarop Newgate zoo donker neerkijkt, in de onmiddellijke nabijheid van verwaarloosde, op invallen staande huizen — op dezelfde plaats, waar nu de visch- en groenteverkoopters hun nering drijven — zijn massa's menschen, onder een tumult, waarbij zelfs het lawaai van een groote stad een doodelijke stilte lijkt — soms vier, zes, acht sterke mannen tegelijk, op gewelddadige wijze, en in een oogenblik tijd, uit de wereld gestooten, als de gerechtigheid haar offer eischt. Nieuwsgierige oogen staarden dan uit elk raam, van daken, muren en pilaren, en onder de menigte naar boven gewende gezichten vond de stervende, in zijn allesomvattenden blik vol doodsangst, geen enkel, dat den stempel van smart of medelijden droeg.

Dicht bij Newgate, en dus ook bij de vee-markt van Smithfield, het gerechtshof en het rumoer van de City, en juist op die plek van Snow-Hill, waar omnibuspaarden, die naar het Oosten gaan, er ernstig aan denken, eens te vallen en wat te blijven liggen, en waar de paarden van huurkoetsen, die naar het Westen rijden, niet zelden bij toeval neerstorten, bevindt zich het voorplein van de herberg „De Turkenkop”, waarvan de poort door twee Turkenkoppen bewaakt wordt, die vroeger dikwijls in den nacht werden weggehaald (in welk bedrijf de geestige jongelieden van de hoofdstad een eer stelden) maar sedert eenigen tijd in ongestoorde rust zijn gebleven; mischien omdat deze soort geestigheid nu tot de parochie van St. James is beperkt, waar men aan deurkloppers, als meer draagbaar, de voorkeur geeft, en scheltrekkers voor geschikte tandenstokers houdt. Of dit de reden is of niet, in ieder geval staan zij aan beide kanten van de poort u dreigend aan te staren, en de herberg zelf, met nog een Turkenkop versierd, staart u aan den overkant van het plein even dreigend aan, terwijl op de achterkast van al de roode diligences op dat plein nog een klein Turkenkopje prijkt, dat dezelfde uitdrukking heeft als de groote Turkenkoppen, zoodat aan en om het gebouw alles er even Turksch uitziet.

Als gij dit voorplein op komt, hebt gij het bureau van de diligences aan uw linkerhand, den hoog in de lucht opschieten-

den toren van de kerk van het Heilige Graf aan uw rechterhand en een galerij met slaapkamers aan beide kanten. Vlak voor u ontdekt gij een groot raam, waarop het woord „koffiekamer“ duidelijk te lezen staat; en als gij bijtijds gekomen waart, zoudt gij bovendien gemerkt hebben, hoe de heer Wackford Squeers juist met zijn handen in zijn zakken, uit dit raam naar buiten keek.

Het voorkomen van den heer Squeers was niet bepaald innemend. Hij had maar één oog, en het algemeene vooroordeel heeft zich ten gunste van twee oogen uitgesproken. Het oog dat hij had, was hem ongetwijfeld van heel veel nut, maar strekte hem beslist niet tot sieraad; want het was groenachtig grijs van kleur, en leek veel op een rond vensterglaasje, dat men in den achterwand van ouderwetsche koetsen vindt. De blinde kant van zijn gezicht had ontelbare plooiën en rimpels, die hem een afschuwelijk voorkomen gaven, vooral wanneer hij lachte; want dan nam zijn gezicht een bijna schurkachtige uitdrukking aan. Zijn haar was sluijk en glad, behalve boven zijn voorhoofd, waar het steil omhoog was geborsteld, wat bijzonder met zijn ruwe, onaangename stem en zijn lompe manieren harmonieerde. Hij was twee of drie en vijftig jaar en van middelbare grootte; hij droeg een witte das, met lange neerhangende slippen, en een zwarte schoolmeesterskleeding. Daar echter zijn jasmouwen veel te lang en zijn broekspijpen veel te kort waren, scheen het alsof hij in zijn kleeren niet bijzonder op zijn gemak was, en hij er voortdurend over verwonderd was, dat hij zich zelf er zoo fatsoenlijk uit vond zien.

Mijnheer Squeers stond in een hoekje van de koffiekamer bij den schoorsteen; tegen het beschot stond een bank, en daarop was een koffertje geplaatst, met een eindje touw dichtgebonden, en op dat koffertje zat een heel klein jongetje, wiens spillebeentjes in de lucht hingen te bengelen. Met zijn schouders tot aan zijn ooren toe opgetrokken, en de handen op zijn knieën steunend, wierp het kind, in zichtbaren angst en benauwdheid, van tijd tot tijd schuwe blikken op den schoolmeester.

„Half vier!“ mompelde Squeers, terwijl hij zich van het raam afwendde, en verdrietig op de hangklok keek. „Er schijnt vandaag niemand te komen.“

Zeër geërgerd hierover, keek de schoolmeester den kleinen jongen aan, om te zien of deze ook iets deed, waarvoor hij hem slaan kon; daar het kind echter juist

heelemaal niets deed, gaf hij het alleen maar een oorveeg, en zei hem dat hij het niet weer moest doen.

„Met Pinksteren,“ bromde mijnheer Squeers, met zijn klacht voortgaand, „bracht ik tien jongens mee; tienmaal twintig — tweehonderd pond; morgenochtend om acht uur ga ik terug en heb er maar drie; driemaal twintig — zestig pond. Waar zijn dan al de jongens gebleven? Wat scheelt de ouders toch? Wat beteekent dat allemaal?“

Hier begon het jongetje op den koffer hevig te niezen.

„Hé, jongen!“ snauwde de schoolmeester hem toe, terwijl hij zich omkeerde, „wat was dat?“

„Niets, mijnheer,“ antwoordde het kind. „Niets?“ riep Squeers uit.

„Mijnheer, ik heb alleen maar geniesd,“ antwoordde het kind en beefde zoo, dat de koffer onder hem wankelde.

„Zoo, heb je geniesd?“ riep Squeers. „Waarom zeg je dan, dat je niets gedaan hebt, hè?“

Daar het hem aan een beter antwoord op de vraag ontbrak, duwde de kleine zijn knokkels in zijn oogen, en begon te huilen; waarop Squeers hem aan den eenen kant van zijn gezicht een slag gaf, dat hij van den koffer viel, en vervolgens aan den anderen kant een, dat hij er weer opschoof.

„Wacht maar totdat we in Yorkshire zijn, jongetje!“ zei Squeers, „dan zal ik je de rest geven. Wil je wel eens stil zijn, bengel?“

„J-a, j-a, j-a!“ snikte de jongen, terwijl hij zijn gezicht wreef met een zakdoek, waarop de Weeklucht van den Arme stond gedrukt.

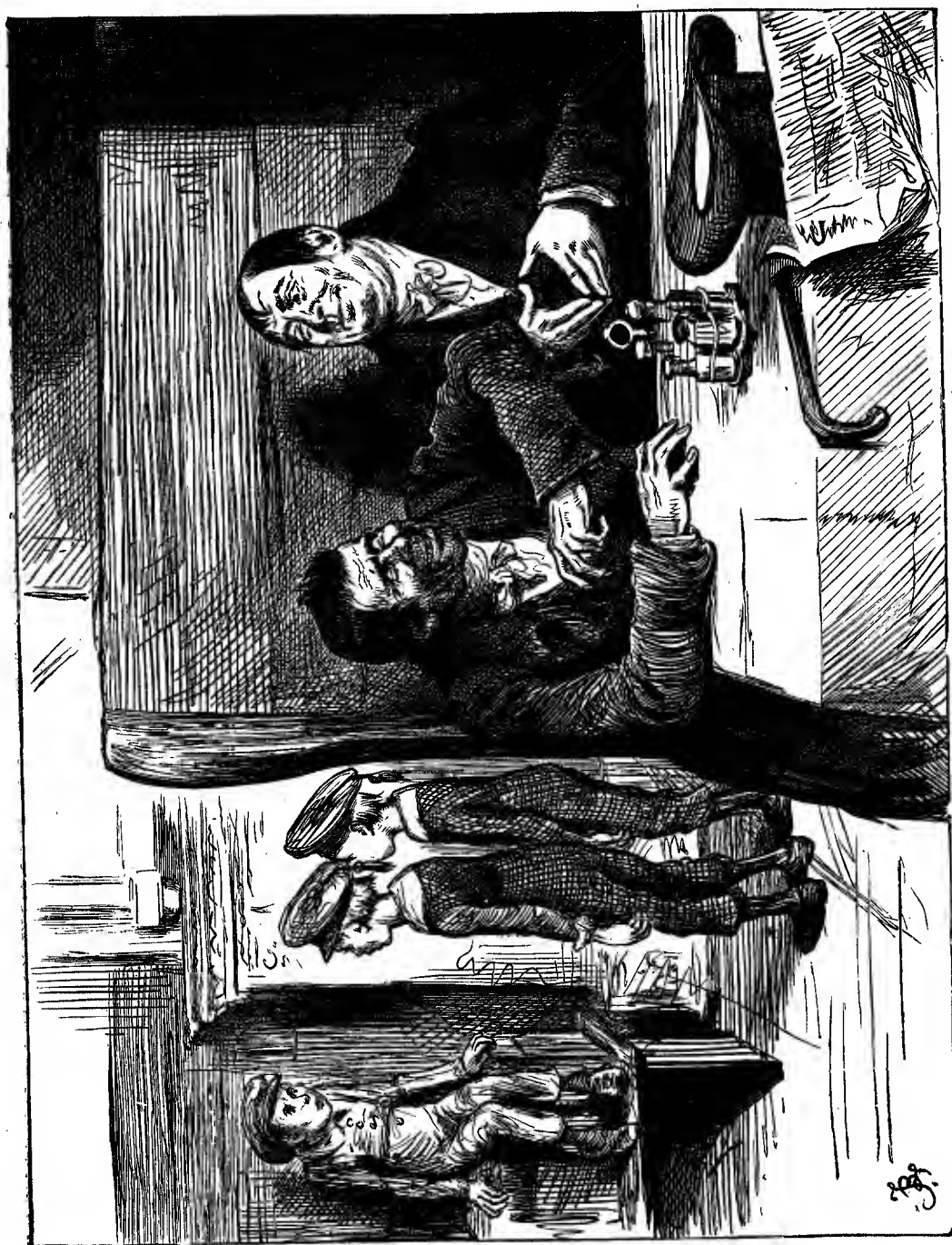
„Dadelijk dan!“ gebod Squeers, „versta je?“

Daar dit bevel met de vertooning van een dreigende vuist gepaard ging en op een dreigenden toon werd uitgesproken, wreef de jongen zijn gezicht nog harder, als om zijn tranen terug te dringen, en gaf zijn aandoeningen alleen nog maar lucht door onderdrukte snikken.

„Mijnheer Squeers,“ zei een kellner, die op dit oogenblik binnenkwam, „daar is een heer om u te spreken.“

„Laat mijnheer binnenkomen,“ antwoordde Squeers op een zoetsappigen toon, en vervolgde, toen de kellner verdwenen was, tegen den jongen: „Steek gauw je zakdoek in je zak, kleine schobbejak, of ik zal je vermoorden, zoodra die mijnheer weg is!“

De schoolmeester had dit nauwelijks op een woedenden, fluisterenden toon ge-

DE SCHOOLMEESTER EN ZIJN BEZOEKER KEKEN ELKAAR EEN POOS STRAK AAN. EN WISSELDEN TOEN EEN VEELBETEKENENDEN GLIMLACH. (BLZ. 25).

zegd, toen de bezoeker binnenkwam. Squeers hield zich alsof hij hem niet bemerkte, en deed alsof hij juist bezig was een pen te versnijden en zijn jongen leerling eenige vriendelijke vermaningen te geven.

„Lieve jongen,” zei Squeers, „ieder mensch heeft zijn beproevingen. Jouw vroegtijdige beproevingen, waarover je je hartje breekt en je oogen vol tranen zijn, wat hebben die te beduiden? Immers niets, ja minder dan niets. Je verlaat je familie; maar je zult in mij een vader vinden, lieve jongen, en in mijn vrouw een moeder. In het bekoorlijke dorp Dotheboys, bij Gretabridge, in Yorkshire, waar jongeheeren in den kost worden genomen, gekleed, van boeken, linnengoed, zakgeld en al het noodige voorzien. . . .”

„Gij schijnt mijnheer zelf te zijn,” zei de binnenkomende, den schoolmeester stuitend in de herhaling van zijn advertentie. „Mijnheer Squeers, als ik mij niet vergis?”

„Om u te dienen, mijnheer,” zei Squeers, terwijl hij zich hield, alsof hij den vreemde niet had hooren binnenkomen.

„De heer, die de advertentie in de Times heeft geplaatst?”

„In de Times, Morning-Post, Herald, Chronicle en Advertiser, voor de academie Dotheboys-Hall, in het bekoorlijke dorp Dotheboys, bij Gretabridge, in Yorkshire,” voegde Squeers er bij. „Gij komt voor zaken, mijnheer, dat zie ik aan mijn jonge vrienden. Wel, hoe gaat het, vriendje? En hoe maak jij het, jongetje?” Met dezen groet gaf Squeers twee holoogige, broodmagere jongens een tikje op hun hoofd, die de vreemde had meegebracht, en wachtte op verdere mededeelingen.

„Mijn naam is Snawley; ik doe in drogerijen en verfwaren,” zei de vreemde.

Squeers knikte, alsof hij wilde zeggen: „Dat bevalt mij bijzonder.”

„Ik heb er over gedacht mijn twee jongens bij u op school te doen,” vervolgde de vreemde.

„Het past mij niet het te zeggen, mijnheer,” zei Squeers, „maar ik geloof niet, dat gij een beter besluit zoudt kunnen nemen.”

„Twintig pond per jaar, geloof ik, mijnheer Squeers?”

„Guinjes,” zei de schoolmeester, met een overredenden glimlach.

„Voor twee kan het wel pond zijn, dunkt mij, mijnheer,” zei Snawley ernstig.

„Ik geloof niet, dat dat kan, mijnheer,” antwoordde Squeers, alsof hij nog nooit over een dergelijk voorstel had gedacht.

„Laat eens zien, viermaal vijf is twintig — en dat — wel, een pond zal ons niet beletten tot overeenstemming te komen. Gij moet mij dan bij uw vrienden recommandeeren, mijnheer, en het zoo goedmaken.”

„Zij zijn geen groote eters,” merkte de heer Snawley op.

„O, dat doet niets ter zake,” zei Squeers; „op den eeflust van de kinderen wordt in ons instituut niet gelet.” Hij had volkomen gelijk, men lette er in het geheel niet op.

„Zij krijgen het gezondste voedsel, dat Yorkshire oplevert,” vervolgde Squeers; „de beste zedenlessen, die mijn vrouw hun kan inprenten; kortom, mijnheer Snawley, alles wat een kind in het ouderlijk huis maar wenschen kan.”

„Ik zou graag zien, dat er in 't bijzonder op hun zedelijk gedrag acht werd geslagen,” zei Snawley.

„Daar ben ik blij om, mijnheer,” antwoordde Squeers, een hooge borst opzettend; „dan zijt gij precies bij den juisten man gekomen.”

„Gij zijt zelf iemand van strenge beginselen,” zei Snawley.

„Dat zou ik wel denken, mijnheer,” antwoordde Squeers.

„Ja, ik weet het. Ik heb naar u geïnformeerd, en men vertelde mij, dat gij vroom waart.”

„Ja, mijnheer, dat hoop ik ook te zijn.”

„Ik hoop dat van mij zelf eveneens,” hernam de ander. „Zou ik u een oogenblik alleen kunnen spreken?”

„Met groot genoegen,” antwoordde Squeers grijnzend. „Kinderen, willen jullie je een paar minuten met je nieuwe kameraadje bezighouden? Dat is een van mijn leerlingen, mijnheer Snawley. Hij heet Belling, en komt heelemaal uit Taunton.”

„Zoo; zoo!” antwoordde Snawley, terwijl hij het kind aanstaarde, alsof het een groote rareit was.

„Ik neem hem morgen met mij mee; dat is zijn bagage, waar hij op zit. Elke leerling moet twee volledige pakken, zes hemden, zes paar kousen, twee nachtmutsen, twee zakdoeken, twee paar schoenen, twee hoeden en een scheermes meebrengen.”

„Een scheermes? Waarvoor?” vroeg Snawley, terwijl zij naar een anderen hoek gingen.

„Om er mee te scheren,” antwoordde Squeers.

Er lag niet veel in die paar woorden; maar in de manier, waarop zij gezegd werden, moest toch iets liggen om de aandacht te trekken, want de schoolmeester en zijn bezoeker keken elkaar een poos strak aan,

en wisselden toen een veelbeteekenenden glimlach. Snawley had bolle wangen en een platten neus, droeg sombere kleeren en lange zwarte slobkousen, en zijn gezicht stond stijf en stemmig, zoodat zijn glimlachen zonder duidelijke reden des te opmerkelijker was.

„Tot welken leeftijd houdt gij de jongens dan op school?” vroeg Snawley, toen zij alleen waren.

„Precies zoolang,” antwoordde Squeers, „als hun familie aan mijn agent in de stad het driemaandelijksche kostgeld betaalt, of totdat zij wegllopen. Wij zullen openhartig met elkaar spreken; ik zie dat wij dat veilig kunnen doen. Wat zijn dat voor jongens? Natuurlijke kinderen?”

„Neen,” antwoordde Snawley, terwijl hij den blik van het eene oog van den schoolmeester beantwoordde, „dat zijn zij niet.”

„Ik dacht het,” zei Squeers koeltjes. „Wij hebben er veel. Die jongen daar is er ook een.”

„Die daar?” vroeg Snawley. Squeers knikte ten teeken van toestemming, en Snawley keek nog eens om naar het jongetje op den koffer en scheen teleurgesteld, dat het er zoo weinig verschillend van andere jongens uitzag; hij zei dat hij het niet gedacht zou hebben.

„Maar om op uw jongens terug te komen,” hervatte Squeers, „gij wildet mij onder vier oogen spreken.”

„Ja,” antwoordde Snawley, „de zaak is, ik ben hun vader niet. Ik ben maar hun stiefvader.”

„Aha!” zei de schoolmeester, „nu wordt 't mij duidelijk. Ik kon maar voor den duivel niet begrijpen, waarom gij ze naar Yorkshire wildet zenden. Maar nu begrijp ik het.”

„Ja, ziet ge, ik heb de moeder getrouwd,” vervolgde Snawley; „het is kostbaar om kinderen in huis te houden; en daar zij wat geld heeft, waarover zij zelf beschikken kan, vrees ik — de vrouwen zijn zoo dwaas, mijnheer Squeers — dat zij 't aan hen zou verkwisten, wat toch maar tot hun ongeluk zou zijn.”

„Ik begrijp het,” zei Squeers, zich achterover in zijn stoel werpend.

„En dat,” hernam Snawley, „heeft mij op het denkbeeld gebracht, om ze op een school te doen, die een flink eindje weg is, waar geen vacaties worden gegeven — waar de dwaze gewoonte niet bestaat, om de kinderen tweemaal per jaar naar huis te sturen, waardoor men ze alleen maar van de wijs brengt — en waar zij niet te zacht behandeld worden; begrijpt gij?”

„Geregelde betaling en geen navraag,” zei Squeers, met zijn hoofd knikkend.

„Precies, dat is het,” zei de ander. „Maar er moet toch streng op hun zedelijk gedrag worden gelet.”

„Natuurlijk,” zei Squeers.

„Ze mogen zeker ook niet te veel naar huis schrijven, veronderstel ik?”

„Nooit; behalve met Kerstmis een voorschreven brief, om te vertellen, dat zij nooit gelukkiger zijn geweest, en hopen dat zij nooit naar huis gehaald zullen worden.”

„Dat is best,” zei de stiefvader, terwijl hij zijn handen wreef.

„Daar wij elkaar dus begrijpen,” zei Squeers, „mag ik u nu wel vragen, of gij mij in mijn particuliere leven niet voor een deugdzaam, voorbeeldig en voortreffelijk man houdt, en of gij in mijn betrekking als opvoeder van de jeugd, niet een onbegrensd vertrouwen in mijn braafheid, onbaatzuchtigheid, godsdienstigheid en bewaamheid stelt.”

„Zeker doe ik dat,” antwoordde de stiefvader, terwijl hij het gegrijs van den schoolmeester beantwoordde.

„En misschien zult gij er niet op tegen hebben, dit van mij te verklaren, als ik mij op u mocht beroepen?”

„Volstrekt niet.”

„Gij zijt een man naar mijn hart,” zei Squeers, terwijl hij een pen nam; „dat is zaken doen. Zoo mag ik het.”

De schoolmeester had, nadat hij Snawley's adres had opgeteekend, de nog aangenamer taak te vervullen, een quitantie te schrijven voor de ontvangst van het eerste kwartaal; en nauwelijks was dit gebeurd, of een andere stem liet zich hooren, die naar mijnheer Squeers vroeg.

„Hier!” antwoordde de schoolmeester; „wat is er?”

„Een kleinigheid maar,” zei Ralph Nickleby, die zich, door Nikolaas op den voet gevolgd, in de deur vertoonde. „Er stond vanmorgen een advertentie van u in de courant.”

„Jawel; kom binnen, als het u belieft,” zei Squeers, die intusschen naar het hoekje bij den haard was teruggekeerd; „wilt gij niet gaan zitten?”

„Ja, dank u,” zei Ralph, terwijl hij dadelijk een stoel nam en zijn hoed voor zich op de tafel legde. „Dit is mijn neef, Nikolaas Nickleby.”

„Aangenaam, mijnheer,” zei Squeers, zich tot dezen wendend. Nikolaas boog, zei, dat de kennismaking hem eveneens aangenaam was, en scheen over het uiterlijke

voorkomen van den eigenaar van Dotheboys-Hall niet weinig verbaasd.

„Misschien herinnert gij u mij wel?” zei Ralph, terwijl hij den schoolmeester scherper aankeek.

„Als ik mij niet bedrieg, hebt gij mij vroeger, bij elk van mijn halfjaarlijksche bezoeken in de stad, een paar jaar achtereen, een kleine rekening betaald,” antwoordde Squeers.

„Zoo is 't,” zei Ralph.

„Voor de ouders van een zekeren Dorker, die helaas . . .”

„In Dotheboys-Hall gestorven is,” zei Ralph, den zin voltooiend.

„Ik herinner het mij nog heel goed,” zei Squeers. „Och! mijn vrouw hield zooveel van dat kind, alsof het haar eigen zoontje was. Zooals zij hem, toen hij ziek was, verzorgd heeft, mijnheer! Koek en thee, 's morgens en 's avonds toen hij al niets meer gebruiken kon; licht in zijn kamer, in den nacht toen hij stierf; de beste dictionnaire voor hem naar boven gehaald om zijn hoofd hooger te leggen; maar toch heb ik er geen spijt van. Het is 'n prettig gevoel, tegenover den jongen zijn plicht te hebben gedaan.”

Ralph glimlachte, maar op een manier, alsof hij zeggen wilde: „ja, ja, ik weet er alles van!” Tegelijkertijd keek hij de aanwezige hem onbekende personen, den een na den ander aan.

„Dit zijn maar een paar van mijn leerlingen,” zei Wackford Squeers, terwijl hij naar het jongetje op den koffer en de twee andere jongens wees, die elkaar wederkeerig hadden aangestaard, zonder een woord te zeggen, en hun lichamen in de zonderlingste bochten wrongen, zooals kinderen vaak doen, als zij elkaar voor het eerst ontmoeten. „Deze heer is een vader, die zoo vriendelijk is, om mij een compliment te maken over het opvoedingssysteem in Dotheboys-Hall. In Dotheboys-Hall, in het bekoorlijke dorp Dotheboys, bij Greta-bridge, in Yorkshire, waar jongeheeren in den kost worden genomen, gekleed, van boeken, linnengoed en zakgeld voorzien.”

„Ja, dat weten wij al,” viel Ralph den spreker in de rede; „dat staat in de advertentie”

„Gij hebt gelijk, mijnheer,” zei Squeers, „dat staat in de advertentie.”

„En het is ook werkelijk zoo,” viel Snawley er op in. „Ik acht mij verplicht u dit te verzekeren, mijnheer, en het is mij aangenaam u bij deze gelegenheid tevens te kunnen mededeelen, dat ik den heer Squeers voor een bijzonder deugdzzaam, voorbeel-

dig en voortreffelijk man houd, en . . .”

„Ik twijfel er geen oogenblik aan,” zei Ralph, den stroom van aanbevelingen stuitend. „Maar als wij nu eens tot de zaak kwamen!”

„Met het grootste genoegen,” hernam Squeers. „Wat gij heden doen kunt, stel dat niet uit tot morgen; dat is de eerste les, die wij onzen leerlingen geven, vooral wanneer zij voor den handel worden opgeleid. Onthoud dat, lieve Belling, hoor je wel?”

„Ja, mijnheer,” antwoordde de kleine Belling.

„Weet hij wel eens, wat gij gezegd hebt?” vroeg Ralph.

„Herhaal die spreuk eens voor dezen heer,” zei Squeers.

„Wat gij heden,” herhaalde de kleine Belling.

„Heel goed,” zei Squeers; „nu verder!”

„Wat gij heden,” begon de kleine nog eens.

„Heel goed,” zei Squeers; „nu?”

„Kunt uitstellen, moet ge doen,” zei de kleine.

„Uitstekend jongetje,” zei Squeers, terwijl hij den schuldige een woedenden blik toewierp; „ik zal ook 't rekeningetje, dat wij te vereffenen hebben, nog even uitstellen.”

„Maar,” zei Ralph, „als wij nu onze zaken eens afdeden.”

„Als het u beliest,” antwoordde Squeers.

„Wel,” hernam Ralph, „wij zullen niet lang werk hebben. Gij hebt in de courant een bekwamen secondant gevraagd.”

„Ja,” antwoordde Squeers.

„En hebt gij er inderdaad een nodig?”

„Zeker.”

„Daar is er dan een. Mijn neef Nikolaas, die kersversch van school komt, en die alles in zijn hoofd, maar niets in zijn zak heeft, is precies de man, dien gij hebben moet.”

„Ik vrees alleen,” zei Squeers, wien het voorkomen van Nikolaas in verlegenheid bracht, „ik vrees alleen, dat hij niet bij ons passen zal.”

„Dat zal hij wel,” hernam Ralph; „dat weet ik. Laat den moed niet zakken,” vervolgde hij tot zijn neef; „binnen acht dagen zult gij al de jonge edellieden in Dotheboys-Hall onderwijzen, tenzij deze heer hardnekkiger is, dan ik geloof.”

„Ik vrees mijnheer,” zei Nikolaas, zich tot Squeers wendend, „dat gij mij nog te jong vindt, en er bezwaar tegen hebt, dat ik geen academischen graad bezit . . .”

„Het laatste is zeker een bezwaar,” ant-

woordde Squeers, met een zoo ernstig gezicht als hem maar mogelijk was, en niet weinig in de war gebracht, zoowel door het contrast tusschen den kinderlijken eenvoud van den neef en de sluwheid van den oom, als door de onbegrijpelijke toespeling op de jonge edellieden.

„Luister eens,” zei Ralph, „ik zal u in twee minuten de zaak duidelijk maken.”

„Als gij zoo goed wilt zijn,” antwoordde Squeers.

„Dit is een jongeman, een jongen, een kind, of hoe ge hem noemen wilt, van achttien of negentien jaar.”

„Dat zie ik,” merkte de schoolmeester op.

„Ik ook,” zei mijnheer Snawley, die van meening was, dat het geen kwaad kon, als hij zijn nieuwen vriend van tijd tot tijd wat bijstond.

„Zijn vader is gestorven,” hernam Ralph; „hij kent de wereld niet, heeft geen middelen van bestaan en zou graag iets te doen hebben. Ik recommandeer hem dus aan uw instituut, om hem een weg te openen, die hem tot fortuin zal leiden, als hij de kunst verstaat zich nuttig te maken. Begrijpt gij?”

„Dat moet iedereen wel begrijpen,” zei Squeers, terwijl hij half en half den spottenden blik nabootste, waarmee de oude heer zijn argeloozen neef aankeek.

„Ik begrijp het natuurlijk,” zei Nikolaas.

„Gij ziet, hij begrijpt het natuurlijk,” vervolgde Ralph, op denzelfden drogen, harden toon. „Wanneer de een of andere gril hem er toe mocht brengen, deze schoone gelegenheid te vergooien, acht ik mij van de verplichting ontslagen, zijn moeder en zuster ook maar eenige ondersteuning te geven. Overweeg nu de zaak eens even, en bedenk, hoe hij u op allerlei manieren van nut kan zijn. De vraag is zelfs, of hij u niet, tenminste voor een tijdje, beter van dienst zal kunnen zijn dan een dozijn van de soort, die gij onder gewone omstandigheden zoudt krijgen. Is dat niet een vraag, die overweging verdient?”

„Dat is het,” zei Squeers, terwijl hij een hoofdknik van Ralph met een dergelijken hoofdknik beantwoordde.

„Goed,” hernam Ralph; „laat ik dan even een paar woorden met u spreken.”

Deze woorden werden apart gesproken, en na een paar minuten kondigde Wackford Squeers aan, dat Nikolaas Nickleby, van dat oogenblik af, tot de waardigheid van eersten secundant in Dotheboys-Hall benoemd wds.

„De aanbeveling van uw oom heeft den

doorslag gegeven, mijnheer Nickleby,” zei Wackford Squeers.

Nikolaas, ten hoogste verrukt over dezen gelukkigen uitslag, schudde zijn oom hartelijk de hand, en had voor Squeers wel een voetval willen maken.

„De man ziet er niet gunstig uit,” dacht Nikolaas, „maar wat hindert dat? Porson was ook een man met een zonderling voorkomen, en doctor Johnson eveneens. Al die boekenwormen zijn dat.”

„Morgenochtend om acht uur, mijnheer Nickleby,” zei Squeers, „vertrekt de postkoets. Gij moet een kwartier vroeger hier zijn, daar wij deze jongens meenemen.”

„Zeker, mijnheer,” zei Nikolaas.

„De reiskosten heb ik betaald,” bromde Ralph; „gij hebt dus niets anders te doen dan in te stappen.”

Dit was een nieuwe trek van zijn ooms edelmoedigheid. Nikolaas voelde deze onverwachte goedheid zoo diep, dat hij nauwelijks woorden kon vinden om hem te bedanken. Inderdaad had hij er nog niet half genoeg gevonden, toen zij van den schoolmeester afscheid namen en de koffiekamer verlieten.

„Ik zal morgen om acht uur hier zijn, om u te zien wegrijden,” zei Ralph. „Laat ik niet merken, dat ge er niet zijt!”

„Dank u, oom,” antwoordde Nikolaas, „ik zal deze goedheid nooit vergeten.”

„Dat is u geraden! Ga nu maar naar huis en pak bijeen wat gij te pakken hebt. Zoudt gij alleen den weg naar mijn kantoor in Golden-Square kunnen vinden?”

„O ja!” antwoordde Nikolaas; „en anders kan ik 't vragen.”

„Geef dan deze papieren aan mijn klerk,” zei Ralph, „en zeg hem, dat hij moet wachten tot ik thuis kom.”

Nikolaas nam deze boodschap graag op zich, en nadat hij van zijn waardigen oom met een hartelijken groet afscheid had genomen, wat deze met een dof gemompel beantwoordde, snelde hij weg, om zich van zijn opdracht te gaan kwijten.

Nikolaas vond Golden-Square; en Noggs, die voor een oogenblikje naar de herberg was gegaan, kwam terug, zag hem op de stoep staan, en opende de deur.

„Wat is dat?” vroeg Noggs, op het pakje wijzend.

„Papieren van mijn oom,” antwoordde Nikolaas, „en of gij zoo goed wilt zijn te wachten tot hij thuis komt.”

„Uw oom?” riep Noggs uit.

„Mijnheer Nickleby,” zei Nikolaas ter verklaring.

„Ga binnen,” zei Noggs.

Zonder verder een woord te zeggen, bracht hij Nikolaas in de gang, en vandaar in het kantoor, aan het einde er van, waar hij hem op een stoel liet plaats nemen, en, nadat hij zelf op zijn hooge kruk geklommen was, stil bleef zitten, en hem strak aankeek, alsof hij hem vanuit een observatietoren gadesloeg.

„Ik hoef niet op antwoord te wachten,” zei Nikolaas, en legde het pakje op een tafel, die naast hem stond. Newman zei niets, maar sloeg zijn armen over elkaar en stak zijn hoofd vooruit, om Nikolaas beter te kunnen bekijken.

„Geen antwoord,” herhaalde Nikolaas, zijn stem verheffend, in de meening dat Newman Noggs doof was.

Newman legde zijn handen op zijn knieën, en ging voort met Nikolaas zwijgend aan te staren.

Dit was zoo'n zonderling gedrag van een volslagen vreemde, en daarbij was zijn heele voorkomen zoo eigenaardig, dat Nikolaas een glimlach niet kon onderdrukken, terwijl hij vroeg, of mijnheer Noggs hem nog iets te zeggen had.

Noggs schudde zijn hoofd en zuchtte, waarna Nikolaas opstond, en hem vaarwel zei.

Het was een heel ding voor Newman Noggs, en niemand weet tot op den huidigen dag, hoe hij er toe gekomen is, daar Nikolaas hem volkomen vreemd was; maar hij wenkte dezen, om nog even te blijven, haalde diep adem, en zei luid, zonder een enkelen keer op te houden, dat als de jongeheer er niets op tegen had, hij graag zou willen weten, wat zijn oom van plan was voor hem te doen.

Nikolaas had er volstrekt niets op tegen, en was zelf blij, een gelegenheid te hebben, om over iets te spreken, dat al zijn gedachten bezighield; hij ging dus weer zitten, en hing, daar zijn levendige fantasie onder het spreken warm werd, een heerlijk tafereel op van alle voordeelen, die uit zijn aanstelling in dien tempel van geleerdheid, Dotheboys-Hall, voor hem zouden voortvloeien.

„Maar wat scheelt u? Zijt gij ziek?” riep Nikolaas, plotseling ophoudend, toen Noggs zich in allerlei vreemde bochten wrong, zijn handen onder zijn kruk stak, en met zijn vingers knakte, alsof hij alle beentjes in zijn handen wilde breken.

Newman Noggs gaf geen antwoord, maar ging met zijn zonderlinge manoeuvres voort, terwijl hij tegelijkertijd op een akele manier glimlachte, en met zijn strakke oogen griezelig in de leege ruimte staarde.

Een oogenblik dacht Nikolaas, dat de zonderlinge man op het punt was een zenuwtoeval te krijgen; maar bij nadere beschouwing begreep hij, dat hij dronken was, en achtte het onder deze omstandigheden raadzaam, onmiddellijk te vertrekken. Hij keek nog eens om, toen hij de voordeur al open had. Newman Noggs wrong zich nog steeds in dezelfde vreemde bochten, en het knappen van zijn vingers klonk luider dan ooit.

HOOFDSTUK V.

Nikolaas vertrekt naar Yorkshire. — Van zijn afscheid en zijn medereizigers, en wat hun onderweg overkwam.

Wanneer tranen, die in een koffer vallen, een toovermiddel waren om den eigenaar voor zorg en onheil te behoeden, zou Nikolaas Nickleby zijn tocht onder de gunstigste voortekenen hebben aanvaard. Er was zooveel te doen, en zoo weinig tijd om iets te doen — er waren zooveel lieve woordjes te wisselen, en het hart, waaruit deze woordjes moesten komen, was zoo vol bittere smart — dat de kleine voorbereidselen voor zijn reis maar al te treurig waren. Nikolaas stond er op om honderden dingen achter te laten, die de angstige voorzorg van zijn moeder en zuster onontbeerlijk voor hem achtte, daar zij later nog wel eens te pas konden komen, of, in geval van nood, te gelde konden worden gemaakt. Honderd zachtzinnige geschillen over kwesties van dezen aard vonden op den treurigen avond plaats, die aan zijn vertrek voorafging, en daar op deze wijze de tijd verliep, moest Kaatje zich hoe langer hoe meer haasten, en weende zij des te stiller. De kist was eindelijk gepakt, en daarna kwam het avondmaal, met een kleine lekkernij, die voor deze gelegenheid was aangeschaft. Om de uitgave daarvan goed te maken, hadden Kaatje en haar moeder 's middags niet gegeten, en voorgewend, dat ze het wèl gedaan hadden, terwijl Nikolaas uit was. De arme jongen stikte bijna, toen hij probeerde er iets van te gebruiken, en de adem begaf hem, terwijl hij een paar grappen wilde vertellen, en zich tot een pijnlijken glimlach dwong. Dit duurde zoo voort, tot het uur lang voorbij was, waarop zij gewoonlijk naar bed gingen; en toen zagen zij, dat zij zich evengoed vroeger aan hun werkelijke gevoelens hadden kunnen overgeven, daar zij

toch niet in staat waren die te onderdrukken, al deden zij ook nog zoo hun best. Zij lieten hun smart dus den vrijen loop, en dit gaf hun eenige verlichting.

Nikolaas sliep goed tot zes uur 's morgens, droomde van zijn vroegere thuis —

geld voor de deur van zijn zuster, nam de kist op zijn schouder, en sloop zacht de trap af.

„Ben jij het, Hanna?“ riep een stem uit de kamer van juffrouw La Creevy, waaruit het flauwe licht van een nachtkaaers

„MOPNEUZEN EN ROMEINSCH E NEUZEN ZIJN ER GENOEG, EN ALS ER EEN VERGADERING IN EXETER-HALL GEHOUDEN WORDT, ZIJN DAAR PLATTE NEUZEN VAN ALLERLEI FORM EN GROOTTE.“

dingen die veranderd of verdwenen zijn, komen, Goddank, in den slaap terug, zooals zij eens waren — en stond frisch en vroolijk op. Hij schreef een paar woorden met potlood tot afscheid, daar hij er tegen opzag om ze uit te spreken, legde het briefje met de helft van zijn kleine bezit aan

scheen.

„Ik ben het, juffrouw,“ zei Nikolaas, terwijl hij zijn kist neerzette en naar binnen keek.

„Lieve Hemel!“ riep juffrouw La Creevy, terwijl zij opsprong, en met haar hand naar de papillotten greep, waarin haar lokken

nog verborgen waren. „Gij zijt heel vroeg op, mijnheer Nickleby.”

„En gij ook,” antwoordde Nikolaas.

„Mij roept de kunst uit bed,” zei de dame; „ik wacht op het daglicht, om een idee uit te werken.”

Juffrouw La Creevy was zoo vroeg opgestaan, om een neus naar haar phantasie in het miniatuurportret van een leelijken kleinen jongen te schilderen, dat voor zijn grootmoeder buiten bestemd was, van wie verwacht werd, dat zij haar bezitting aan hem na zou laten, als hij op de familie leek.

„Om een idee uit te werken,” herhaalde juffrouw La Creevy; „en dat is het voordeel van in een drukke straat te wonen, zooals hier. Als ik voor een of ander portret een neus of een oog noodig heb, hoef ik maar uit het raam te kijken, en te wachten tot ik iets zie, dat ik gebruiken kan.”

„En duurt het lang, voor gij zoo'n neus ziet?” vroeg Nikolaas glimlachend.

„Ja, dat hangt hoofdzakelijk van het model af,” antwoordde juffrouw La Creevy; „mopneuzen en Romeinsche neuzen zijn er genoeg, en als er een vergadering in Exeter-Hall gehouden wordt, zijn daar platte neuzen te vinden van allerlei vorm en grootte; maar echte arendsneuzen, moet ik tot mijn spijt zeggen, zijn zeldzaam, en die gebruiken wij meestal voor uniformen of publieke personen.”

„Nu,” zei Nikolaas, „als ik er een op reis mocht tegenkomen, zal ik er voor u een schetsje van maken.”

„Gij wilt toch niet zeggen, dat gij met deze kou heusch heelemaal naar Yorkshire gaat, mijnheer Nickleby?” vroeg juffrouw La Creevy; „ik heb gisteren iets daarover gehoord.”

„Ja, ik moet wel,” antwoordde Nikolaas; „nood breekt wet.”

„Dat spijt mij heel erg, dat is alles wat ik zeggen kan,” zei juffrouw La Creevy; „het spijt mij zoowel om uw moeder en uw zuster, als om u zelf. Uw zuster is een knap jong meisje, mijnheer Nickleby; en dat is op zich zelf al een afdoende reden, waarom ze iemand tot haar bescherming hebben moet. Zij heeft mij beloofd een paar keer te poseeren, om mijn lijst aan de voordeur te verrijken. O, dat zal een lief miniatuur-tje worden.” Dit zeggend hief zij haar ivoren gezichtje op, dat doorsneden was met duidelijk zichtbare hemelsblauwe adertjes, en bekeek dit met zooveel zelfvoldoening, dat Nikolaas haar werkelijk benijdde.

„Als gij ooit in de gelegenheid zijt, Kaatje een kleinen dienst te bewijzen,” zei Nikolaas, haar zijn hand toestekend, „zult gij

het zeker doen, niet waar?”

„Daar kunt gij op aan,” antwoordde de goedhartige portretschilderes. „God zegene u, mijnheer Nickleby. Ik wensch u alles goeds.”

Nikolaas wist heel weinig van de wereld, maar zijn intuïtie zei hem, dat juffrouw La Creevy misschien nog iets meer genegen zou zijn zich tegen degenen, die hij achterliet, vriendelijk te toonen, als hij haar tot afscheid een kus gaf. Hij gaf haar dus met een soort schertsende hoffelijkheid een kus of vier, en juffrouw La Creevy vertoonde geen andere teekenen van misnoegen, dan dat zij haar gele muts recht zette en verklaarde, dat zij nooit zooiets van mijnheer Nickleby had verwacht.

Nadat Nikolaas het onverwachte onderhoud op deze bevredigende wijze had beëindigd, verliet hij haastig het huis. Toen hij een man had gevonden om zijn kist te dragen, was het pas zeven uur, en hij liep dus langzaam door, gevolgd door den kruier, maar zeker niet met zoo'n opgeruimd hart als deze in zijn borst droeg, hoewel hij geen vest had om die borst te bedekken, en, naar den toestand van zijn overige kleeren te oordeelen, den nacht in een stal doorgebracht en zijn ontbijt aan een pomp gebruikt moest hebben.

Nikolaas beschouwde met niet weinig nieuwsgierigheid en belangstelling al de rumoerige voorbereidselen voor den komenden dag, die zich in elke straat en in elk huis vertoonden, en dacht er nu en dan over, hoe hard het toch was, dat, terwijl zooveel menschen van elken rang en stand hun levensonderhoud in Londen konden verdienen, hij er zoo'n verre reis voor moest maken. Onder deze overpeinzingen kwam hij in „De Turkenkop” op Snow-Hill aan, en nadat hij den kruier had weggestuurd en zijn kist op het bureau in veiligheid had gebracht, ging hij naar de koffiekamer, om den heer Squeers op te zoeken.

Hij vond dezen geleerden heer aan het ontbijt. De drie jongens, die hij al gezien had, en twee andere, die er sindsdien door een gelukkig toeval nog waren bijgekomen, zaten naast elkaar op een bank tegen den muur. Squeers had een kannetje koffie, een bord met geroosterd brood en een groot stuk koud vleesch voor zich en was juist bezig voor het ontbijt van zijn leerlingen te zorgen.

„Is dit voor twee stuivers melk?” zei Squeers tegen den kellner, terwijl hij in een groote blauwe kan keek, en deze een beetje schuin hield, om beter te kunnen zien

hoeveel vocht er in was.

„t Is voor twee stuivers, mijnheer,” antwoordde de kellner.

„Wat is die melk in Londen dan toch verschrikkelijk duur,” zei Squeers met een zucht. „Nu, William, vul die kan dan verder met lauw water — hoort gij?”

„Heelemaal vol, mijnheer?” vroeg de kellner, „dan zal de melk er in verdrinken.”

„Bemoei u daar maar niet mee,” antwoordde Squeers, „ze is veel te duur. Hebt gij de drie boterhammen besteld?”

„Zij zullen zoo komen, mijnheer.”

„Gij hoeft u niet te haasten,” zei Squeers, „wij hebben tijd genoeg. Leer je hartstochten in bedwang te houden, jongens, en hunker niet zoo naar eten.” Terwijl mijnheer Squeers deze zedenles gaf, stak hij een groot stuk vleesch in zijn mond en ontdekte tegelijkertijd Nikolaas, die even tevoren was binnengekomen.

„Ga zitten, mijnheer Nickleby,” zei Squeers, „wij zijn juist aan het ontbijt, zooals gij ziet.”

Nikolaas zag wel niet, dat er iemand anders ontbeet dan de heer Squeers, maar hij boog niettemin met gepasten eerbied, en zette een zoo vriendelijk mogelijk gezicht.

„Ah! daar is de kostelijke drank — niet waar, William?” zei Squeers; „heel goed; vergeet nu dadelijk de boterhammen niet.”

Bij het woord boterhammen keken de vijf kleinen begeerig op en volgden den kellner met hun oogen, terwijl hij de deur uitging. Intusschen proefde mijnheer Squeers de melk.

„Hè!” zei hij, terwijl hij met zijn lippen smakte, „wat is die melk vet! Denkt aan de vele bedelaars en arme kinderen op straat, die blij zouden zijn, als zij die melk hadden. Honger is een scherp zwaard — niet waar, mijnheer Nickleby?”

„O ja, mijnheer Squeers,” zei Nickleby.

„Als ik nu zeg nummer één,” vervolgde mijnheer Squeers, terwijl hij de kan voor de kinderen neerzette, „dan mag degene van jullie, die het dichtst bij het raam zit, er een teug uit nemen; en als ik zeg nummer twee, dan volgt degene, die naast hem zit, en zoo voorts tot nummer vijf toe. Zijn jullie klaar?”

„Ja, mijnheer!” riepen de jongens gretig.

„Goed,” zei Squeers, bedaard met zijn ontbijt voortgaand, „blijft dan klaar tot ik roep. Intusschen, beteugelt je begeerten, lieve kinderen. Jullie weet niet, hoe goed dat is. Op deze wijze, mijnheer Nickleby, oefenen wij onze leerlingen in zelfbeheersching,” zei de schoolmeester, terwijl hij zich met zijn mond vol brood en vleesch

tot Nikolaas wendde.

Nikolaas prevelde iets — hij wist zelf niet wat — tot antwoord, en de kinderen keken beurtelings naar de kan en de boterhammen, die intusschen waren aangekomen, alsmede naar elken hap, dien mijnheer Squeers in zijn mond stak, en bleven met starende oogen in een marteling van gespannen verwachting zitten.

„Men moet den hemel danken voor een goed ontbijt,” zei Squeers toen hij klaar was. „Ziezoo, nummer één kan beginnen.”

Nummer één stortte zich op de kan, en had juist genoeg gedronken om naar meer te verlangen, toen Squeers het teeken gaf voor nummer twee, die op hetzelfde pijnlijke oogenblik plaats moest maken voor nummer drie; en zoo ging het voort, tot de kan door nummer vijf geleegd werd.

„En nu,” zei de schoolmeester, terwijl hij de drie boterhammen in vijf porties verdeelde, „zou ik maar wat opschieten, want over een paar minuten zal de hoorn blazen, en dan moet je ophouden.”

Nadat op deze wijze verlof was gegeven om op het brood aan te vallen, begonnen de jongens hongerig en met wanhopige haast te eten, terwijl de schoolmeester, die na zijn maaltijd in een voortreffelijk humeur was, met zijn vork zijn tanden uitpeuterde en glimlachend toekeek. Na enkele oogenblikken klonk de hoorn.

„Ik dacht wel, dat het niet lang zou duren,” zei Squeers, terwijl hij opsprong en een mandje onder zijn stoel te voorschijn haalde. „Doet hier maar in, wat je nog over hebt, kinderen! Dat komt onderweg nog wel te pas.”

Nikolaas keek vreemd op bij deze zeer economische maatregelen; maar hij had nog geen tijd om er over na te denken, want nu moesten de kinderen boven op den postwagen getild, hun koffers voor den dag gehaald en opgeladen, en de bagage van den heer Squeers in de wagenkist geborgen worden. Al deze bezigheden waren hem opgedragen. Hij was hiermee nog druk bezig, toen zijn oom Ralph hem aansprak.

„Ah! zijt gij daar?” zei Ralph; „hier zijn uw moeder en zuster.”

„Waar?” vroeg Nikolaas, zich haastig omkeerend.

„Hier,” antwoordde zijn oom. „Daar zijt u veel geld hadden en er geen weg mee wisten, waren zij juist bezig een huurkoets te betalen, toen ik hier kwam.”

„Wij waren bang, dat wij te laat zouden komen, om hem voor zijn vertrek nog te zien,” zei juffrouw Nickleby, en omheide

TOEBEREIDSELEN VOOR DE REIS

haar zoon, zonder op de onverschillige toeschouwers om haar heen te letten.

„Heel goed, juffrouw,” hernam Ralph, „gij zult zelf wel het beste weten, wat ge doen en laten kunt. Ik zeg alleen maar, dat ik u een huurkoets zag betalen. Ik neem

me jongen; zoo weg te gaan, zonder ontbijt, omdat hij bang was ons verdriet aan te doen!”

„Kom, Nickleby,” zei Squeers, die zijn jas dichtknoopte en naar hem toe kwam; „het zal, geloof ik, 't beste zijn, als gij ach-

„HEEL AANGENAAM KENNIS MET U TE MAKEN, JUFFROUW,” ZEI SQUEERS EN NAM EVEN ZIJN HOED AF.

nooit een huurkoets. Ik heb sedert dertig jaar niet in een rijtuig gezeten, dat ik zelf gehoord had, en ik hoop, dat het ook in de volgende dertig jaar niet zal gebeuren, als ik zoolang mag leven.”

„Ik had het mij zelf nooit kunnen vergeven, als ik hem niet nog even gezien had,” antwoordde juffrouw Nickleby, „Ar-

Dickens. Nikolaas Nickleby 3

terop gaat zitten. Ik vrees, dat anders een van de jongens er af zal vallen, en dan zijn er twintig pond per jaar naar de maan.”

„Lieve Nikolaas,” fluisterde Kaatje, terwijl zij haar broer bij zijn arm greep, „wat is dat voor een gemeenen kerel?”

„Zeg eens,” bromde Ralph, die met zijn scherpe oor de vraag had opgevangen;

„wenscht gij aan mijnheer Squeers voorgesteld te worden, nichtje?”

„Is dat de schoolmeester? Neen, oom, neen!” antwoordde Kaatje, terugdeinzend.

„Ik meende u dat te hooren zeggen,” zei Ralph op zijn kouden spottenden toon. „Mijnheer Squeers, dit is mijn nicht, de zuster van Nikolaas.”

„Heel aangenaam kennis met u te maken, juffrouw,” zei Squeers, en nam even zijn hoed af. „Ik wou, dat mijn vrouw een meisjesschool had, en wij u als onderwijzeres kregen. Maar ik weet niet, of zij dan niet gauw jaloersch zou worden. Ha, ha, ha!”

Wanneer de eigenaar van Dotheboys-Hall in het hart van zijn secundant had kunnen lezen, zou hij hebben gezien, dat hij nooit zoo op het punt was geweest een geducht pak slagen te krijgen, als op dit oogenblik. Kaatje, die de emoties van haar broer vlugger begreep, voerde hem zacht terzijde, en verhinderde daardoor, dat mijnheer Squeers op een voor hem bijzonder onaangename wijze met den stand van zaken bekend werd.

„Lieve Nikolaas,” zei het meisje, „wie is die man? Wat voor een plaats kan het toch zijn, waar gij naar toe gaat?”

„Dat weet ik zelf niet, Kaatje,” antwoordde Nikolaas, en drukte zijn zuster de hand. „Ik veronderstel, dat de menschen in Yorkshire nog wat ruw en onbeschaafd zijn; dat is alles.”

„Maar die man...?” drong Kaatje aan.

„Is mijn patroon, of meester, of hoe ge hem noemen wilt,” antwoordde Nikolaas haastig, „en het was dwaas van mij, zijn lomphheid kwalijk te nemen. Maar het is tijd, dat ik op mijn plaats kom. God bescherm u, zuster! Vaarwel, moeder! Denk er maar aan, dat wij elkaar nog wel eens zullen terugzien. Vaarwel, oom! Ik dank u hartelijk voor alles wat gij voor ons gedaan hebt, en nog van plan zijt te doen. Ik ben klaar, mijnheer Squeers!” Met deze haastige afscheidsgroeten krom Nikolaas op zijn plaats, en wenkte den achterblijvenden een zoo vroolijk vaarwel toe, alsof hij er vurig naar verlangde, zijn nieuwe loopbaan te beëindigen.

Op dit oogenblik, terwijl de koetsier en de conducteur voor hun vertrek nog eens de vrachtluist vergeleken, terwijl kruiers den reizigers hun laatste fooi afpersten, courantjongens voor de laatste maal een ochtendblad aanboden, en de paarden voor de laatste maal ongeduldig met het tuig klapperden, voelde Nikolaas, dat iemand hem zachtjes aan zijn been trok. Hij keek

naar beneden, en ontdekte Newman Noggs die hem een vuilen brief overhandigde.

„Wat is dat?” vroeg Nikolaas.

„Sst,” antwoordde Noggs, en wees naar Ralph Nickleby, die met Squeers, op korten afstand, ernstig stond te praten. „Neem dien mee en lees hem. Niemand weet er van; dat is alles.”

„Wacht even!” riep Nikolaas.

„Neen,” antwoordde Noggs. Nikolaas riep hem nog eens; maar Newman Noggs was al weg.

Eén minuut zenuwachtige drukte, het dichtslaan van portieren, een overhellen van het rijtuig naar één kant, toen de dikke koetsier en de nog dikkere conducteur hun plaatsens beklommen, de kreet „alles klaar”, een paar tonen van den hoorn, een haastige blik op twee bedroefde gezichten en op de harde gelaatstrekken van Ralph Nickleby — en de postwagen reed weg.

Daar de beenen van de jongens te kort waren om hun voeten ergens op te laten rusten, als zij zaten, en de lichamen van de jongens dientengevolge gevaar liepen om door een schok naar beneden te tuimelen, had Nikolaas zijn handen vol om hen vast te houden, en de angst en de inspanning, die hem dit kostte, vergden zooveel van zijn krachten, dat hij zich niet weinig opgelucht voelde, toen de postwagen voor „De Pauw” in Islington stilhield. Nog opgeluchter voelde hij zich, toen een vriendelijk uitziende man met een rond en gul gezicht, dat vertrouwen inboezemde, achterop klom, en zich aanbod om op den anderen hoek van de bank te gaan zitten.

„Als wij een paar van die kinderen tusschen ons in nemen,” zei de nieuw aangekomene, „zijn zij veiliger, wanneer zij in slaap mochten vallen, niet waar?”

„Als gij zoo goed wilt zijn,” antwoordde Squeers, „dan zijn wij gered. Mijnheer Nickleby, och, zet drie van de jongens tusschen u en mijnheer in. Belling en de jongste Snawley kunnen tusschen mij en den conducteur zitten. Drie kinderen,” voegde Squeers er bij, als een opheldering voor den onbekende, „gelden voor twee passagiers.”

„Ik heb er niets op tegen,” zei de vriendelijk uitziende heer. „Ik heb een broer, die er niets op tegen zou hebben, als zijn zes kinderen bij elken slager of bakker van het koninkrijk voor twee golden; neen hoor, heelemaal niet.”

„Zes kinderen, mijnheer?” riep Squeers uit.

„Ja, en allemaal jongens,” antwoordde de ander.

„Nickleby," zei Squeers zeer haastig, „houd die mand eens vast. Sta mij toe, mijnheer, u het adres te geven van een instituut, waar die zes jongens op de meest verlichte, liberale en zedelijke wijze kunnen worden opgevoed, zoodat er niets op aan te merken valt, en dat voor twintig guinjes per stuk per jaar; twintig guinjes, mijnheer! Of ik zou ze ook wel alle zes bij elkaar voor honderd pond per jaar willen nemen."

„Zoo," zei de heer, terwijl hij een blik op het adreskaartje wierp; „gij zijt zeker mijnheer Squeers zelf?"

„Ja, mijnheer," antwoordde de waardige paedagoog. „Wackford Squeers is mijn naam, en ik heb geen reden om mij daarvoor te schamen. Dit zijn een paar van mijn leerlingen, en dat is een van mijn secondanten, Mijnheer Nickleby, een jongeman van goeden huize, goed onderlegd in de wiskunde, de klassieke letteren, en de handelswetenschappen. Bij ons doen wij niets half; mijn scholieren ontvangen alle soorten van onderwijs; aan de kosten denken wij niet; zij genieten een vaderlijke behandeling, en bewassing . . ."

„Op mijn woord," zei de onbekende, en wierp tegelijk een glimlachenden blik op Nikolaas, waarin duidelijk genoeg zijn verbazing te lezen was, „dat is inderdaad goedkoop."

„Ja, zegt u dat wel," hernam Squeers, zijn handen in zijn jaszakken stekend. „Maar zonder goede informaties over en weer gebeurt er niets. Ik zou geen leerling willen aannemen, als ik niet zeker wist, dat ik op driemaandelijksche betaling rekenen kon, al vielen zij ook voor mij op hun knieën, en al huilden ze tranen met tuiten."

„Heel verstandig," merkte de reiziger op.

„Alles wat ik doe, mijnheer," zei Squeers, „tracht ik met verstand en overleg te doen. Hoor eens Belling, als dat gebeef van de kou niet ophoudt, zal ik je door een flink pak slaag eens heel gauw warm maken!"

„Denkt er om, heeren!" zei de conducteur, terwijl hij weer op het rijtuig klom.

„Is alles in orde, Dick?" riep de koetsier.

„Alles in orde," was het antwoord. „Daar gaat ze!" en zij ging inderdaad, onder een luid getoet van den conducteur op zijn hoorn, en de toejuiching van alle kenners van koetsen en paarden, die zich voor „De Pauw" verzameld hadden.

Nadat de conducteur, die een dikke oude inwoner van Yorkshire was, zich volkomen buiten adem had geblazen, stak hij zijn hoorn in een rieten houdertje, dat daartoe aan de koets was bevestigd, sloeg

zich zelf geducht met zijn vuisten op zijn borst en schouders, en merkte op, dat het buitengewoon koud was. Daarop vroeg hij aan iederen passagier afzonderlijk of hij doorreed, en zoo, niet, waar hij dan wél heenging. Nadat hij op deze vragen bevredigende antwoorden had ontvangen, uitte hij het vermoeden, dat de weg, na de sneeuwbus van gisteren, vrij slecht zou zijn, en nam de vrijheid om te vragen, of een van de heeren ook een snuifdoos bij zich had. Het toeval wilde, dat geen van de passagiers er van voorzien was, en nu merkte hij met een geheimzinnigen blik op, dat hij van een dokter, die de vorige week naar Grantham was meegereden, gehoord had, dat het snuiven niet goed voor de oogen was; hij voor zich had dat nooit ondervonden, en hij was van meening, dat iedereen naar zijn eigen ondervinding moest spreken. Toen niemand een poging deed deze stelling te weerleggen, nam hij een klein pakje in bruin papier uit zijn hoed, zette een hoornen bril op, daar het schrift, zooals hij zei, onduidelijk was, las het adres een keer of twaalf over, borg het pakje op zijn oude plaats, stak den bril weer bij zich, en staarde iedereen om beurten aan. Daarop blies hij voor de verandering weer eens op zijn hoorn, en sloeg vervolgens zijn armen over elkaar, zoo goed dit met zijn dikke kleeren ging, waarna hij in een plechtig stilzwijgen verzonk, en onverschillig naar de welbekende voorwerpen keek, die hem aan weerszijden van den weg in het oog vielen. De eenige dingen die hem belangstelling schenen in te boezemen, waren paarden en koeien, die hij met een critisch oog bekeek, telkens als hij ze voorbijkwam.

Het was vinnig koud; van tijd tot tijd viel er een sneeuwbus; de wind was onverdraaglijk scherp. Squeers stapte op bijna elk station af, om, zooals hij zei, zijn beenen eens uit te strekken; en daar hij telkens met een rooden neus terugkwam, en onmiddellijk daarna in slaap viel, mag men veronderstellen, dat hij veel baat daarbij vond. Zijn leerlingen, die met het overschot van hun ontbijt werden versterkt, en bovendien nog gelaafd met kleine teugjes van een zonderlingen drank, dien Squeers bij zich had, en die sterk deed denken aan aftrekkel van brood in water, dat bij vergissing in een jeneverflesch was gedaan, vielen in slaap, werden weer wakker, beefden van kou, of huilden al naar hun gevoel hun ingaf. Nikolaas en de goedhartige man hadden zooveel dingen om over te praten, dat met hun gesprekken en de pogingen om de

jongens wat op te vroolijken, de tijd voor hen zoo gauw voorbijging, als onder zulke ongunstige omstandigheden maar mogelijk was.

Zoo verliep de dag. In Eton Slocomb stond een goed diner gereed, waaraan alle reizigers — één passagier van den bok en één binnen uit den wagen, vier van boven, Nikolaas, de goedgeluimde man en Squeers — deelnamen, terwijl de vijf jongens bij het vuur werden gezet om te ontdoeien, en op boterhammen met vleesch werden onthaald. Een paar stations verder werden de lantarens aangestoken, en bij een herberg aan een dwarsweg veroorzaakté het opnemen van een keurige dame, met een ontzaglijke hoeveelheid mantels en kleine pakjes, groot oponthoud. De dame beklagde zich luid tegen de passagiers, dat haar eigen rijtuig, dat haar had moeten afhalen, niet was gekomen, en liet zich plechtig door den conducteur beloven, dat hij iedere groote koets zou aanhouden, die hij tegenkwam; wat deze dienstvaardige man, hoewel het pikdonker was, en hij met zijn gezicht precies den anderen kant uit zat, met grooten nadruk beloofde te zullen doen. Daarop liet de lastige dame, toen zij ontdekte, dat er één enkele heer binnenin zat, een kleine lantaren aansteken, die zij in haar reticule had; en nadat zij eindelijk met veel moeite ingepakt was, werd de zweep over de paarden gelegd, en de postwagen reed weer voort.

Met het begin van den nacht begon het ook te sneeuwen, en dit was voor de reizigers alles behalve aangenaam. Men hoorde geen geluid, behalve het huilen van den wind; want het geratel van de wielen en de hoefslag van de paarden werden onhoorbaar door de dikke laag sneeuw, die de aarde bedekte en die met ieder oogenblik toenam. De straten van Stamford waren leeg, toen men deze stad doorreed, en de oude kerken rezen donker en somber uit den witten grond omhoog. Twintig mijl verder maakten twee van de passagiers wijze-lijk van hun aankomst bij een van de beste herbergen van Engeland gebruik om voor dien nacht hun intrek in „De George” in Grantham te nemen. De overigen wikkelden zich dicht in hun jassen en mantels, strekten zich uit, zoodat zij met hun rug tegen de bagage leunden, en maakten zich, het licht en de warmte van de stad achter zich latend, met menigen gesmoorden zucht gereed, om den snijdenden wind, die over de open vlakke gierde, opnieuw het hoofd te bieden.

Zij waren nauwelijks een station voorbij

Grantham, of ongeveer halverwege tusschen deze plaats en Newark, toen Nikolaas, die juist was ingesluimerd, plotseling door een hevigen schok werd gewekt, en bijna van zijn plaats werd geslingerd. Toen hij naar de leuning greep, ontdekte hij, dat de postwagen hoewel hij nog steeds door de paarden werd voortgetrokken, sterk naar één kant overhelde, en terwijl hij, verbijsterd door het steigeren van de paarden en het luide geschreeuw van de dame, die binnenin zat, nog in twijfel was, of hij zou afspringen of niet, viel de wagen, tamelijk kalm, omver, en ontsloeg hem van alle verdere weifelingen, door hem op den weg neer te gooien.

HOOFDSTUK VI.

Waarin het ongeluk, in het vorige hoofdstuk vermeld, een paar heeren gelegenheid geeft om elkaar verhalen te vertellen.

„Holla ho!” schreeuwde de conducteur, die in een oogenblik op de been was, en naar de voorste paarden liep. „Is er ook iemand, die een handje helpen kan? Sta stil, of de duivel zal je halen! Holla!”

„Wat is er gebeurd?” vroeg Nikolaas, die slaapdronken opkeek.

„Wat er gebeurd is? Genoeg voor vannacht,” antwoordde de conducteur. „Houd eens even dien blinden schimmel vast. Het beest is dol van pret, geloof ik, omdat de wagen omver ligt. Hier! kun je niet even helpen?”

„Ik kom al!” riep Nikolaas, opstaand. „Ik was alleen maar een beetje verbijsterd, anders niet.”

„Houd goed vast,” riep de conducteur, „tot de strengen los zijn. Ik zal ze maar doorsnijden. Houd vast! Goed zoo, jongeman, goed zoo. Laat ze nu maar loopen; de duivel mag ze voor mijn part halen; ze zullen gauw genoeg thuis zijn.”

Inderdaad waren de beesten nauwelijks vrij, of zij zetten het op een loopen, en draafden lustig naar den stal terug, dien zij pas hadden verlaten, en die ongeveer een half uur vandaar verwijderd was.

„Kunt gij op een hoorn blazen?” vroeg de conducteur, terwijl hij een van de wagenlantarens losmaakte.

„Dat zal wel gaan, denk ik,” antwoordde Nikolaas.

„Blaas dan eens op dien, die daar op den grond ligt; maar flink, alsof gij de dooden moest opwekken. Wilt gij wel eens op-

houden met dat geschreeuw, daar binnen. Kom hier, juffrouw, kom hier! Maak toch zoo'n drukte niet!"

Met deze woorden rukte hij het bovenste portier open, terwijl Nikolaas den hoorn opraapte, en het ontzaglijkste getoet, dat ooit een menschelijk oor had gehoord, heinde en ver liet weerklinken. Deze muziek miste haar uitwerking niet; zij bracht niet alleen de passagiers op de been, die zich van de verdoovende gevolgen van hun val begonnen te herstellen, maar riep ook hulp uit den omtrek tot zich; want in de verte flikkerden al lichten, en de boeren waren al op de been.

Inderdaad kwam, voordat de passagiers nog van hun schrik bekomen waren, een man te paard op hen afrennen; en toen men daarop een nauwkeurig onderzoek instelde, bleek het, dat de dame in den wagen haar lantaren gebroken had, en de heer zijn neus had bezeerd. De beide passagiers op de plaatsen voorboven waren er met een blauw oog afgekomen, die op den bok met een gat in zijn hoofd, de voerman met een kneuzing, Squeers met een stevigen stoot in zijn ribben, en de overigen hadden door de zachtheid van de sneeuw, waarin zij waren neergetuimeld, niet het minste letsel opgelopen. Deze feiten waren nauwelijks geconstateerd, toen de dame alle teekenen gaf van in onmacht te zullen vallen. Daar zij echter hoorde, dat zij zich, als zij dit deed, door een heer op zijn schouders naar de naastbijgelegen herberg moest laten dragen, bedacht zij zich, en legde met het overige gezelschap den weg daarheen te voet af.

Toen zij er aankwamen, merkten zij, dat het een eenzaam gelegen huis was, dat door het aantal en de inrichting van de kamers, niet bepaald geriefelijk was, daar een en ander beperkt was tot één gelagkamer en een paar stoelen. Toen er echter een groote takkenbos en een groote schep kolen op het vuur waren geworpen, kregen de dingen weldra een beter aanzien, en toen men alle uitwischbare sporen van de juist doorstane ramp had afgewasschen, was de kamer warm en licht geworden, en had men dus een heel aangename ruil gedaan tegen de kou en de duisternis, die buiten heerschten.

"Wel, mijnheer Nickleby," zei Squeers, die zich van het warmste hoekje had meester gemaakt, „dat was heel handig van u, dat gij de paarden vasthieldt; ik wilde het juist zelf doen, toen gij mij voor waart. Gij hebt het heel goed gedaan, heel goed."

"Zoo goed," zei de heer met het vroolijke

gezicht, wien de beschermende toon, door Squeers aangeslagen, niet bijzonder scheen te bevalen, „zoo goed, dat er waarschijnlijk niet veel van uw hersens zou zijn overgebleven, om daarmee onderwijs te geven, als er met dat vasthouden nog een enkel oogenblik getalmd was."

Deze opmerking gaf aanleiding tot een gesprek over de tegenwoordigheid van geest, die Nikolaas aan den dag had gelegd, en hij werd met complimenten en loftuizingen overladen.

"Ik ben natuurlijk blij er zoo afgekomen te zijn," merkte Squeers op; „iedereen is blij, als hij aan een gevaar ontkomt. Maar als een van mijn leerlingen iets overkomen was, als het mij onmogelijk was geworden een van deze kinderen gezond aan zijn ouders terug te geven, zooals ik ze ontvangen heb, zou ik radeloos zijn geweest. Werkelijk, ik had liever gewild, dat een van de wielen over mijn hoofd was gegaan."

"Zijn dat alle vijf broertjes, mijnheer?" vroeg de dame met de veiligheidslantaren:

"In zekeren zin ja, mevrouw," antwoordde Squeers, en tastte in zijn jaszakken, om naar een kaartje te zoeken, „zij staan alle vijf onder hetzelfde vaderlijke en liefderijke toezicht. Mijn vrouw en ik zijn voor ieder van hen vader en moeder. Och, Nickleby, wees zoo goed dit kaartje even aan mevrouw te geven, en deze andere aan de heeren rond te deelen; misschien kennen zij ouders, die van mijn instituut gebruik zouden willen maken."

Squeers, die geen gelegenheid voorbij liet gaan, om zijn instituut aan te bevelen, legde zijn handen op zijn knieën en keek zijn leerlingen met zooveel welwillendheid aan, als hij maar met mogelijkheid kon veinzen, terwijl Nikolaas, van schaamte blozend, de kaartjes uitdeelde, zooals hem was opgedragen.

"Gij hebt, hoop ik, geen letsel gekregen, mevrouw?" zei de heer met het vroolijke gezicht tot de preutsche dame, blijkbaar met de vriendelijke bedoeling om aan het gesprek een andere wending te geven.

"Geen lichamelijk letsel," antwoordde de dame.

"En toch ook geen geestelijk letsel, hoop ik?"

"Mijnheer," zei de dame hevig geëmotioneerd, „ik vind deze vraag heel indiscreet, en ik verzoek u, daarop niet verder in te gaan."

"Lieve hemel!" zei de heer met het vroolijke gezicht, „ik wilde alleen maar vragen..."

"Ik verzoek u mij geen vragen te doen,"

hernam de dame, „of ik zal mij genoodzaakt zien de bescherming van de andere heeren in te roepen. Och, kastelein, wees zoo goed een jongen aan de deur te zetten, om te kijken of er ook een groene koets den weg van Grantham afkomt, en laat hij die dan aanroepen om stil te houden.”

De bewoners van het huis raakten door dit verzoek kennelijk van hun stuk; en toen de dame tegen den jongen zei, dat hij, om de bedoelde groene koets zeker te herkennen, niet vergeten moest, dat er waarschijnlijk een koetsier met goudgalon om zijn hoed op den bok zou zitten, en er vermoedelijk een bediende met zijden kousen achterop zou staan, verdubbelde de goede waardin haar attenties. Zelfs de passagier van den bok werd door het ontzag aangestoken, en vroeg onmiddellijk met groote onderdanigheid, of er daar in de buurt nogal behoorlijke, goed gesitueerde menschen woonden, wat de dame bevestigend beantwoordde op een manier, die te kennen gaf, dat zij zich aan het hoofd daarvan geplaatst achtte.

„Daar de conducteur te paard naar Grantham is gegaan om een anderen wagen te halen,” zei de vroolijke heer, nadat allen een tijdlang zwijgend om het vuur hadden gezeten, „en daar het minstens een paar uur zal duren voor hij terugkomt, stel ik voor een kom heete punch te laten komen. Wat zegt gij er van, mijnheer?”

Deze vraag was tot den heer, die binnen in den wagen gezeten had, gericht, wiens neus geblesseerd was en die een man met een heel behoorlijk voorkomen in zwaren rouw was. Hij was nog niet boven den middelbaren leeftijd, maar zijn haar was al grijs; het scheen vóór den tijd door verdriet of zorg zijn oorspronkelijke kleur verloren te hebben. Hij nam het voorstel heel graag aan, en scheen bijzonder ingenomen door het openhartige voorkomen van den heer, die de vraag deed.

Laatstgenoemde nam den post van schenker op zich, toen de punch gereed was, en bracht, nadat hij iedereen had ingeschonken, het gesprek op de oudheden van York, waarmee hij, zoowel als de heer met het grijze haar, nauwkeurig bekend scheen te zijn. Toen dit onderwerp was uitgeput, wendde hij zich glimlachend tot den heer met het grijze haar, en vroeg hem, of hij ook zingen kon.

„Nee, helaas niet,” antwoordde deze, eveneens glimlachend.

„Dat spijt mij,” zei de vroolijke heer; „is hier niemand die een liedje zingen kan, om den tijd te verdrijven en ons wat op te

beuren?”

De passagiers verzekerden allemaal tegelijk, dat zij niet zingen konden. De een had wel iets ten beste willen geven, als hij had gekund; de ander had een slecht geheugen, en kon niet zingen, of hij moest de woorden voor zich hebben, en zoo voorts.

„Misschien zou mevrouw ons dat plezier wel kunnen doen,” zei de president van het gezelschap met grooten eerbied, maar niet zonder een kleine schalksche flikkering in zijn oog. „Het een of andere Italiaansche dingetje uit de laatste opera, dat zij uit de stad heeft meegebracht, zou buitengewoon op prijs worden gesteld, daar ben ik zeker van.”

De dame verwaardigde zich niet hierop eenig antwoord te geven, maar wierp vol verachting haar hoofd in den nek, en prevelde iets, dat haar bevreemding te kennen moest geven over het wegblijven van de groene koets. Een paar stemmen drongen nu bij den president aan, dat hij het tot vermaak van het gezelschap zelf eens moest probeeren.

„Dat zou ik heel graag doen, als ik maar kon,” zei de man met het vroolijke gezicht; „want ik ben van meening, dat zoowel hier als in andere gevallen, waar menschen, die elkaar vreemd zijn, toevallig bij elkaar komen, iedereen zich beijveren moet, het de anderen zoo aangenaam mogelijk te maken.”

„Ik wou, dat die stelregel meer algemeen werd toegepast,” zei de heer met het grijze haar.

„Ik ben blij dat te hooren,” antwoordde de ander. „Misschien wilt gij dan, daar gij niet zingen kunt, ons wel een verhaal vertellen?”

„Nee, dat zou ik u willen verzoeken, mijnheer.”

„Na u met alle plezier.”

„Welnu,” zei de bejaarde heer met een glimlach, „dan moet het maar. Ik vrees dat mijn stemming niet bepaald geschikt zal zijn om u op te vroolijken; maar het is uw eigen schuld, en gij moet het zelf weten. Wij spraken zoeven over de domkerk van York. Mijn verhaal staat daarmee eenigszins in verband. Ik wil het noemen

DE VIJF ZUSTERS VAN YORK.”

Na een goedkeurend gemompel van de andere passagiers, waaronder de preutsche dame onopgemerkt een glas punch dronk, vervolgde de heer met het grijze haar:

„Heel veel jaren geleden — want de vijftiende eeuw was toen nauwelijks twee jaar

oud, en koning Hendrik de Vierde zat op den troon van Engeland — was de oude stad York de woonplaats van vijf jeugdige zusters, de onderwerpen van mijn verhaal.

„De vijf zusters waren allen buitengewoon mooi. De oudste was drie en twintig jaar, de tweede een jaar jonger, de derde een jaar jonger dan de tweede en de vierde een jaar jonger dan de derde. Zij hadden allen een rijzige gestalte, donkere schitterende oogen en gitzwart haar; zedigheid en bevalligheid straalden uit elk van haar bewegingen, en de faam van haar schoonheid had zich door het heele land verspreid.

„Maar als de vier oudste zusters bekoorlijk waren, hoe mooi was de jongste, een aanvallig schepseltje van zestien jaar dan wel niet! De blozende tinten op den zachten dauw van een vrucht, en de fijne kleuren van de fraaiste bloem zijn niet bekoorlijker dan de mengeling van rozen en leliën op haar vriendelijke gezichtje, of het donkerblauw van haar oogen was. De wijngaard in al zijn sierlijke weelderigheid is niet bekoorlijker dan haar rijke bruine haar, dat om haar voorhoofd dartelde.

„Als wij allen harten hadden zooals die, welke zoo licht in de borst van die jeugdige zusters klopten, wat een hemel zou deze aarde dan zijn! Als, terwijl ons lichaam veroudert en verwelkt, ons hart zijn jeugd en frischheid maar kon behouden, wat zouden onze rampen en smarten dan beteekenen? Maar het flauwe beeld van Eden, dat in de jeugd in ons hart is geprent, wordt in onzen strijd met de wereld uitgevaagd en slijt spoedig weg — om maar al te dikwijls niets dan een treurige leegte achter te laten.

„Het hart van het mooie meisje was overvol van vroolijkheid. Teedere gehechtheid aan haar zusters en vurige liefde voor al het schoone in de natuur waren de reine aandoeningen, die het deden kloppen. Haar blijde stem en vroolijke lach waren de zoetste muziek in haar huis. Zij was daar het licht en het leven. De schoonste bloemen in den tuin werden door haar gekweekt; de gekooide vogeltjes zongen als zij haar stem hoorden en treurden als zij die misten. Alice, bevallige Alice! Welk levend wezen binnen den kring van haar zoete toovermacht kon nalaten haar lief te hebben!

„Gij zoudt nu vergeefs zoeken naar de plek, waar deze zusters woonden, want zelfs haar namen zijn vergeten, en stoffige oudheidkenners spreken over haar als over een fabeltje. Maar zij woonden in een oud houten huis — oud zelfs al in die dagen —

met overhangende gevels en balkons van ruw gesneden eikenhout, dat midden in een weligen boomgaard stond, en met een ruwen steenen muur was omringd, vanwaar een forsche boogschutter een pijl tot aan de abdij van St. Mary had kunnen schieten. Die oude abdij was toen in haar bloei, en de vijf zusters, die op het rijke gebied daarvan woonden, betaalden een jaarlijksche pacht aan de zwarte monniken van St. Benedictus, aan welke broederschap de stichting toebehoorde.

Het was op een helderen, zonnigen morgen in den vroolijken zomertijd, toen een van deze zwarte monniken het portaal van de abdij uitkwam en zijn schreden naar het huis van de mooie zusters richtte. De hemel omhoog was blauw, en de aarde beneden was groen; de rivier glinsterde als een stroom van diamanten in den zonnenschijn, de vogeltjes kweelden hun liedjes in het schaduwrijke geboomte, de leeuwerik zweefde hoog boven het golvende koren, en het doffe gegons van de insecten vervulde de heele lucht. Alles zag er even vroolijk uit; maar de heilige man stapte somber voort, met de oogen op den grond gericht. De schoonheid van de aarde is maar een ademtocht, en de mensch is maar een schaduw. Welke gemeenschap moest een heilig prediker daarmee hebben?

„Met de oogen op den grond gericht dus, of juist genoeg opgeheven om niet te struikelen over iets dat hem in den weg lag, stapte de geestelijke langzaam voort, tot hij een poortje in den muur van den boomgaard der zusters bereikte, dat hij doorging en achter zich sloot. De klank van haar zachte stemmen en van een vroolijk gelach bereikte zijn ooren, voor hij nog veel verder was; en zijn oogen hooger opslaand dan zijn nederige gewoonte was, zag hij, tamelijk dichtbij, de vijf zusters op het gras zitten, met Alice in het midden, allen met haar gewone borduurwerk bezig.

„Weest gezegend, schoone dochters,' zei de monnik, en schoon waren zij inderdaad. Zelfs een monnik mocht ze bewonderen als meesterstukken uit de hand van zijn Schep- per.

„De zusters begroetten den heiligen man met gepasten eerbied, en de oudste wees hem een mosbank naast haar. Maar de monnik schudde zijn hoofd en liet zich op een harden steen neervallen — wat de engelen zonder twijfel met goedkeuring zagen.

„Gij waart vroolijk, dochters,' zei de monnik.

„Gij weet hoe luchthartig die lieve Ali-

ce is,' antwoordde de oudste, en streek haar vingers door de lokken van het lachende meisje.

„En hoe vroolijk het ons maakt, vader, als wij de natuur zoo prachtig in den zonschijn zien prijken,' zei Alice, blozend onder den strengen blik van den monnik.

„Deze antwoordde alleen met een ernstige hoofdbuiging, en de zusters vervolgden zwijgend haar taak.

„Altijd nog de kostbare uren verspillend met die ijdele beuzelarij!' zei de monnik tenslotte, zich tot de oudste zuster wendend. ‚Helaas, helaas, dat de enkele waterbellen op de oppervlakte der eeuwigheid — al wat de Hemel wil dat wij van dien diepen, donkeren stroom zullen zien — zoo licht verstrooid moeten worden!'

„Vader,' zei het meisje, en staakte, tegelijk met haar zusters, haar taak, ‚wij hebben ons ochtendgebed gedaan; wij hebben onze dagelijksche aalmoezen aan de poort uitgedeeld, de zieke landlieden zijn verzorgd — ons werk voor dezen morgen is verricht. Ik hoop dat onze bezigheid niet laakbaar is.'

„Ziehier,' zei de monnik, haar het borduurraam uit de handen nemend. ‚Een ingewikkelde teekening van schitterende kleuren, zonder zin of doel, behalve dat zij misschien bestemd is voor een of ander ijdel sieraad, dat den noogmoed van uw zwakke, onnadenkende sekse dienstbaar moet zijn. Dag na dag is besteed aan deze nuttelooze taak, en nog is die niet half voltooid. De schaduw van elken vervlogen dag valt op onze graven, en de worm verheugt zich bij dit gezicht in de gedachte dat wij grafwaarts snellen. Dochters, is er geen betere manier om de voortsnellende uren te besteden?'

„De vier oudste zusters sloegen haar oogen neer, als schaamden zij zich over het verwijt van den heiligen man; maar Alice sloeg de hare op en vestigde ze met een vriendelijke zachtheid op den monnik.

„Onze lieve moeder,' zei het meisje — ‚haar ziel ruste in den hemel!'

„Amen!' zei de monnik met een zware stem.

„Onze lieve moeder,' stamelde Alice, ‚was nog in leven toen deze langdurige taak begon, en zei ons, dat wij die, als zij niet meer bij ons was, in onze vrije uren, met alle opgeruimdheid moesten voortzetten. Zij zei dat, als wij die uren in onschuldige vroolijkheid en met vrouwelijke bezigheden samen doorbrachten, zij de gelukkigste en vreedzaamste van ons leven zouden zijn; en als wij in later tijd in de

wereld kwamen en aan haar zorgen en beproevingen deelnamen — als wij, door haar verzoeken in verleiding gebracht en door haar glans verblind, ooit de liefde en trouw vergaten, die de kinderen van een geliefde moeder met heilige banden behooren te binden — een blik op het oude werk van onze gemeenschappelijke jeugd goede gedachten van vroeger dagen zou doen ontwakken, en onze harten weer tot liefde zou verzachten.'

„Alice spreekt de waarheid, vader,' zei de oudste zuster met zekeren trots; en dit zeggend vatte zij, met de anderen, haar werk weer op.

„Het was een soort groote merklap, die elke zuster voor zich had, de teekening was heel ingewikkeld, en de figuren en kleuren van alle vijf waren dat eveneens. De zusters bogen zich vol gratie over haar werk, en de monnik zat met zijn kin op zijn handen en keek allen beurtelings zwijgend aan.

„Hoeveel beter zou het zijn,' zei hij eindelijk, ‚al dergelijke gedachten en gevaren te vermijden, en onder de vreedzame bescherming van de kerk, uw leven aan den hemel te wijden! Kinderjaren, jeugd en ouderdom vervliegen even spoedig als zij elkaar opvolgen. Bedenkt hoe de mensch, die stof is, grafwaarts spoedt, en houdt uw gedachten steeds op dat doel gericht, en laat u niet verblinden door den nevel, die uit de wereldsche vermaken oprijst en de zinnen bedwelmt van hen, die zich daaraan overgeven. De sluier, dochters, de sluier!'

„Nooit, zusters!' riep Alice uit. ‚Verruilt nooit het licht en de lucht van den hemel, de frischheid van de aarde en al het schoone dat daarop ademt, voor het koude klooster en de cel. De zegeningen van de natuur zijn de ware inhoud van het leven, en wij mogen die zonder zonde met elkaar deelen. Te sterven is ons droevig lot, maar o, laten wij sterven met leven om ons heen. Wanneer onze koude harten ophouden te kloppen, laten dan warme harten nog daartegen kloppen. Laat onze laatste blik gevestigd zijn op de grenzen die God aan zijn helderen hemel heeft gezet, en niet op steenen muren en ijzeren traliën. Lieve zusters, laten wij leven en sterven, als het u lust, binnen den omtrek van dezen groenen tuin. Schuwt alleen de somberheid en treurigheid van een klooster, en wij zullen gelukkig zijn.'

„De tranen stroomden het meisje uit de oogen, toen zij haar hartstochtelijke rede besloot, en haar gezichtje aan de borst van haar zuster verborg.

„Wees getroost, Alice,' zei de oudste, haar een kus op het blanke voorhoofd drukkend. 'De sluier zal nooit zijn schaduw over uw jeugdige oogen werpen. Wat zegt gij, zusters? Spreekt voor u zelf, en niet voor Alice of voor mij!'

„De zusters riepen eenstemmig uit, dat zij samen wilden blijven, en dat er een woonplaats was voor vrede en deugd ook buiten de muren van een klooster.

„Vader,' zei de oudste, met waardigheid opstaand, 'gij hoort ons onwrikbare besluit. Dezelfde vrome zorg, die de abdij van St. Mary verrijkte, en ons als weezen in haar heilige hoede liet, heeft ook bevolen, dat onze neiging geen dwang zou worden aangedaan, maar dat wij vrij naar onze eigen keuze zouden mogen leven. Laten wij niet meer hiervan hooren, bidden wij u. Zusters, het is haast middag. Laten wij tot vanavond in huis gaan.'

„Met een buiging voor den monnik, stond zij op en ging hand aan hand met Alice naar huis; de andere zusters volgden.

„De heilige man, die meermalen op hetzelfde onderwerp had aangedrongen, maar nooit een besliste afwijzing had ontvangen, liep met op den grond geslagen oogen op een kleinen afstand achter de meisjes aan, en bewoog zijn lippen als of hij bad. Toen de zusters de deur bereikten, versnelde hij zijn schreden en riep ze terug.

„Blijft,' zei de monnik, zijn rechterhand opheffend en zijn toornigen blik beurteelings op Alice en de oudste zuster vestigend. 'Blijft, en hoort van mij wat die herinneringen zijn, die gij boven de eeuwigheid wilt liefhebben, en die gij, als zij gelukkig bleven sluimeren, door middel van ijdele beuzelarijen zoudt willen opwekken. De herinnering aan aardse dingen is op later leeftijd met bittere teleurstelling, droefheid en dood bezwaard, met hartverscheurende verandering en verterende smart. De tijd zal eens komen, dat een blik op die onbeduidende beuzelingen de diepe wonden in het hart van sommigen onder u zal openscheuren en u tot in het diepst van uw ziel zal treffen. Wanneer dat uur komt — en ik zeg u, het zal komen — wendt u dan van de wereld, waaraan gij u gehecht hebt, naar de schuilplaats, die gij versmaad hebt. Zoekt dan de cel, die kouder is dan het vuur van stervelingen wordt als het door rampen en beproevingen wordt gedooft, en beweent daar de droomen van uw jeugd. Deze dingen zijn des Hemels wil, niet de mijne,' zei de monnik, zijn stem verzachtend, toen hij den indruk zag, dien zijn woorden op de bevende meisjes maakten.

'De zegen der Heilige Maagd zij met u, mijne dochters!'

„Met deze woorden verwijderde hij zich, en de zusters gingen haastig in huis en lieten zich dien dag niet meer zien.

„Maar de natuur blijft lachen, hoewel priesters dreigen; en den volgenden dag scheen de zon helder, en den volgenden, en den volgenden eveneens; en in den glans van den ochtend, en de zachte rust van den avond kortten de vijf zusters zich nog den tijd met wandelen, of werken, of vroolijke gesprekken in haar stillen boomgaard.

„De tijd verliep even snel als een vertelling verloopt, sneller zelfs dan vele vertellingen, waarvan ik vrees dat deze er wel een kan zijn. Het huis van de vijf zusters bleef staan waar het stond, en dezelfde boomen wierpen hun genoeglijke schaduw op het gras in den boomgaard. Ook de zusters waren nog daar, even bekoorlijk als vroeger, maar er was toch een verandering over haar huis gekomen. Soms hoorde men er wapens kletteren en zag men er stalen helmen in den maneschijn flikkeren; dan weer zag men een afgejakkerd paard naar de poort komen rennen, en kwam een vrouwelijke gedaante haastig naar buiten als met angstig verlangen naar de tijding van den vermoelden bode. Een heele stoet van ridders en edelvrouwen vertoefde eens een nacht binnen de muren van de abdij, en reed den volgenden dag weer weg met twee van de zusters in hun midden. Daarna begonnen de ruiters minder dikwijls te komen, en schenen zij, als zij kwamen, slechte tijdingen te brengen, en eindelijk kwamen zij in het geheel niet meer, en zag men boeren, die vermoed waren van het loopen, 's avonds na zons- ondergang aan de poort verschijnen, die daar tersluiks hun boodschap overbrachten. Eens werd een dienaar in het holst van den nacht naar de abdij gezonden; en toen de morgen aanbrak was er geweest en geklaag in het huis van de zusters; en daarna bleef er een treurige stilte op rusten, en zag men er geen ridders of edelvrouwen, geen paarden of wapenrustingen meer.

„Een sombere duisternis vervulde de lucht, en de zon was toornig ondergegaan, de donkere wolken kleurend met de laatste sporen van haar gramschap, toen dezelfde zwarte monnik, met over elkaar geslagen armen, langzaam van de abdij naar het huis wandelde. De boomen en struiken waren verdord, en de wind, die eindelijk begon op te steken, na de onnatuurlijke stilte, die den heelen dag had geheerscht, zuchtte nu en dan, als voorspelde hij met

droefheid de verwoestingen van den naderenden storm. De vleermuis fladderde met fantastische zwenkingen door de lucht, en de grond wemelde van kruipend gedierte, wier instinct hen dreef om zich in den regen te komen verkwikken.

„Niet langer waren de oogen van den monnik op den grond gevestigd; zij dwaalden nu in het rond, alsof de somberheid van het tooneel een antwoord vond in zijn eigen borst. Weer bleef hij bij het huis van de zusters staan, en weer ging hij het tuinpoortje binnen.

„Maar niet opnieuw klonk hem een vroolijk gezang in de ooren, of vielen hem terstond de bekoorlijke gestalten van de vijf zusters in het oog. Alles was stil en verlaten. De takken van de boomen waren gebogen en gebroken, het gras was wild opgegroeid. In heel veel dagen hadden geen lichte voetstappen het neergedrukt.

„Met de onverschilligheid of verstrooidheid van iemand, die maar al te zeer aan veranderingen gewend was, ging de monnik het huis en een donkere kamer binnen. Daar zaten vier zusters. Haar zwarte kleeren maakten haar bleeke gezichten nog bleeker, tijd en smart hadden diepe sporen daarop achtergelaten. Zij zagen er nog altijd statig uit, maar de blos van trots van de schoonheid waren verdwenen.

„En Alice. — Waar was zij? In den hemel.

„De monnik — de monnik zelfs — kon hier een zekere andoening dulden; want het was lang geleden sedert de zusters elkaar hadden ontmoet, en in haar bleeke gezichten waren voren geploegd, die de jaren er niet in hadden kunnen aanbrengeu. Hij ging zwijgend zitten en wenkte de vier om haar gesprek te vervolgen.

„Zij zijn hier, zusters,' zei de oudste met een bevende stem. 'Ik heb ze sindsdien niet kunnen aanzien, en nu laak ik mij zelf over mijn zwakheid. Wat heeft haar nagedachtenis, waarvoor wij bang zouden zijn? Onze vroegere dagen terug te roepen zal toch nog een plechtig genoeg zijn.'

„Zij keek dit zeggend den monnik aan, opende daarna een kabinet, en nam daaruit de vijf sedert lang voltooide borduurwerken. Haar tred bleef vast, maar haar hand beefde, toen zij het laatste te voorschijn bracht; en toen, bij den aanblik daarvan, de andoening van de andere zusters losbarstte, stroomden ook haar lang ingehouden tranen, en snikte zij: 'God zegene haar!'

„De monnik stond op en kwam naderbij. 'Het was bijna het laatste wat zij in ge-

zondheid heeft aangeraakt,' zei hij met een gesmoorde stem.

„'Dat was het,' riep de oudste zuster schreiend uit.

„De monnik wendde zich tot de tweede zuster.

„'De edele jongeman,' zei hij, 'die u naar de oogen keek en uw zuchtjes opving, toen hij u voor het eerst met dit tijdverdrijf bezig vond, ligt begraven op een vlakte, waar het gras met bloed is gekleurd. Roes-tige stukken van een wapenrusting, eens helder blinkend, liggen daar in den grond te verteren en kunnen evenmin als de zijne herkend worden, als de beenderen, die daar tot stof vergaan.'

„'Het meisje wong kermend haar handen.

„'De politiek van het hof,' vervolgde hij, zich tot de twee andere zusters wendend, 'lokte u uit uw vreedzame woning naar tooneelen van vermaak en glans. Dezelfde politiek en de rustelooze eierzucht van trotsche en woeste mannen hebben u nu als maagdelijke weduwen, als vernederde ballingen, teruggezonden. Spreek ik de waarheid niet?'

„'Het snikken van de twee zusters was haar eenige antwoord.

„'Het is nutteloos den tijd te verspillen,' zei de monnik met een blik op de borduurramen, 'met beuzelingen, die de bleeke schimmen der hoop van vroegere jaren moeten oproepen. Begraaft die herinneringen onder boete en kastijding, en laat het klooster haar graf zijn.'

„De zusters vroegen drie dagen om zich te bedenken, en toen de nacht daalde was het haar te moede alsof zij werkelijk niet beter konden doen dan haar gestorven vreugde onder den sluier te begraven. Maar het werd weer ochtend, en hoewel de takken van het geboomte in den boomgaard geknakt neerhingen, was het nog dezelfde boomgaard. Het gras was wild opgegroeid; maar daar was toch nog de plek, waar zij zoo dikwijls gezeten hadden, toen teleurstelling en smart nog woorden zonder zin voor haar waren. Daar waren nog alle paden en hoekjes, die Alice had opgevoolijkt, en in het oude domkoor lag een zerk, waaronder zij vreedzaam sluimerde.

„En konden zij, zich herinnerend hoe haar jonge hartje bij de gedachte aan kloostermuren had gebeefd, haar graf gaan bezoeken in gewaden die de daar geborgen asch moesten doen huiveren? Konden zij zich daar neerbuigen om te bidden, en wanneer de hemel naar haar gebed luisterde een trek van treurigheid op het gelaat van een hemelinge brengen? Neen.

„Zij stelden zich in verbinding met in dien tijd beroemde buitenlandsche kunstenaars, en nadat zij de goedkeuring van de kerk over haar godvruchtige plan verkregen hadden, lieten zij in vijf groote ramen van fraai gebrandschilderd glas een trouwe nabootsing van haar oude borduurwerk maken. Deze werden in een groot venster gezet, dat tot zoolang onversierd was gebleven, en wanneer de zon helder scheen, zooals zij het zoo gaarne zag, schitterden de bekende teekeningen met de oorspronkelijke kleuren en wierpen een warmen stroom van licht op den naam van Alice.

Dagelijks wandelden de zusters uren lang het koor op en neer, of knielden zij bij de zerk. Na vele jaren zag men er maar drie op de gewone plaats, toen maar twee, en nog lang daarna knielde daar één eenzame, door de jaren gebogen vrouw. Eindelijk kwam zij niet meer en droeg de zerk vijf namen.

„Die zerk is versleten en door andere steenen vervangen, en vele geslachten zijn sindsdien den weg van alle vleesch gegaan. De tijd heeft de kleuren verzacht, maar dezelfde straal van licht valt nog op het vergeten graf, waarvan geen spoor is overgebleven; en tot op dezen tijd wijst men den vreemdeling in de domkerk van York een oud venster, dat „de vijf zusters” wordt genoemd.”

„Dat is een treurig verhaal,” zei de heer met het vroolijke gezicht en leegde zijn glas.

„Het is een verhaal uit het leven, en het leven is uit zulke smarten samengeweven,” zei de ander beleefd, maar op een ernstigen en droevigen toon.

„Er zijn schaduwen in alle goede schilderijen, maar er zijn lichten ook, als wij ze maar willen opmerken,” zei de heer met het vroolijke gezicht. „De jongste zuster in uw verhaal was altijd luchthartig.”

„En stierf vroeg,” zei de ander zacht.

„Zij zou misschien nog vroeger gestorven zijn, als zij minder opgeruimd was geweest,” zei de eerste spreker met gevoel. „Denkt gij dat de zusters, die haar zoo liefhadden, haar minder zouden hebben betreurd, als haar leven somber en treurig was geweest? Als iets de eerste heftige smart van een verlies kon verzachten, zou het — voor mij tenminste — de gedachte zijn, dat zij, die ik betreurde, zich hier door onschuldige vroolijkheid en liefde voor allen om hen heen voor een reinere en betere

wereld hadden voorbereid. De zon beschijnt deze schoone aarde niet om stuursche gezichten te ontmoeten, daar kunt gij op aan.”

„Ik geloof, dat gij gelijk hebt,” zei de verteller.

„Gelooven!” zei de ander. „Kan iemand er aan twijfelen? Neem welk voorwerp gij wilt van smartelijke herinnering, en zie met hoeveel genoegen het verbonden is. De herinnering aan vroegere genoemens kan smartelijk worden. . . .”

„Dat wordt zij,” viel de ander er op in.

„Nu goed, dat wordt zij. De herinnering aan een geluk, dat men niet kan terugroepen, is smartelijk, maar een zachte smart. Onze herinneringen zijn, helaas, gemengd met veel dat wij betreuren, en met veel, dat ons bitter berouwt; maar in het wisselvalligste leven geloof ik vast, dat men zoo veel kleine zonnestralen vindt om op terug te zien, dat ik niet denk dat eenig sterfeling (of hij moet zich zelf buiten bereik van alle hoop geplaatst hebben) met bedaard overleg uit de bron van Lethe¹⁾ zou willen drinken, als dit in zijn macht stond.”

„Misschien hebt gij ook daarin gelijk,” zei de grijsharige heer, na zich een poos te hebben bedacht. „Ik zou het wel haast denken.”

„Nu dan,” hernam de ander, „het goede heeft in dit leven de overhand op het kwade, al willen zoogenaamde wijsgeeren het tegendeel beweren. Als ons gevoel gegriefd wordt, is ons gevoel ook onze troost; en de herinnering, hoe droevig ook, is de beste en zuiverste band tusschen deze wereld en een betere. Maar kom, ik zal u een geschiedenis van een andere soort vertellen.”

Na een heel kort stilzwijgen liet de heer met het vroolijke gezicht de punch rondgaan, en met een schalkschen blik op de preutsche dame, die bang scheen te zijn, dat hij iets onwelveelijks zou gaan vertellen, begon hij aldus:

DE VRIJHEER VAN GROBENKEIL.

„De vrijheer von Kalstensturm tot Grobenkeil in Deutschland was zoo'n aardige jonge edelman, als er heinde en ver maar weinig te vinden waren. Ik hoef u niet te zeggen, dat hij in een kasteel woonde, want dat spreekt vanzelf; ook zal ik er niet bijvoegen, dat hij in een oud kasteel woonde, want welke Duitsche vrijheer woonde ooit in een nieuw? Er waren veel vreemde

1) Vergetelheid.

omstandigheden aan het eerwaardige gebouw verbonden, waaronder niet de minst vreemde en geheimzinnige was, dat het, bij maar heel weinig wind, in de schoorsteen bulderde en in de boomen van het naburige bosch huilde; en dat, als de maan scheen, het licht zijn weg door zekere kleine openingen in de muren vond, en sommige deelen van de wijde hallen en portalen verlichtte, terwijl andere deelen volkomen in de schaduw bleven. Ik geloof, dat een van de voorzaten van den vrijheer, wien het aan geld ontbrak, iemand zijn dolk eens in het lijf had gestooten, die hier naar den weg kwam vragen; en men meende, dat deze zonderlinge verschijnselen de gevolgen daarvan waren. Ik weet echter niet hoe dit mogelijk zou zijn geweest, daar bedoelde voorzaat, die een beminnelijk man was, er later heel veel spijt over voelde, zoo haastig te zijn geweest; zoodat hij zich op gewelddadige wijze van een massa steenen en hout meester maakte, die een vrijheer van minder macht toebehoorden, en daarvan, als boetedoening, een kerk liet bouwen, zich op die manier van den hemel een quitantie voor alle vorderingen van den beroofde verschaffend.

„Daar ik over een van de voorzaten van den vrijheer spreek, schiet mij de buitengewone aanspraak op onze hoogachting te binnen, die de vrijheer door zijn stamboom had. Ik moet bekennen, dat het mij moeilijk zou vallen, op te geven, hoeveel voorouders de vrijheer telde; maar ik weet, dat hij er meer had dan eenige vrijheer van zijn tijd, en ik wilde wel, dat hij in deze latere dagen had geleefd, om er nog meer te kunnen hebben. Het is een hard gelag voor de mannen van vorige eeuwen, dat zij zoo vroeg in de wereld gekomen zijn, omdat men van een man, die vóór drie- of vierhonderd jaar geboren werd, billijkerwijze niet kan verwachten, dat hij evenveel voorzaten zal hebben gehad, als iemand die nu geboren is. De laatste mensch, wie hij ook zijn mag — hij kan zelfs een schoenlapper of een andere doodgewone kerel zijn — zal een langer stamboom hebben dan de eerste edelman, die in onze dagen leeft; en ik beweer, dat dat niet billijk is.

„Maar om op den vrijheer von Kaltensturm tot Grobenkeil terug te komen — hij was een flinke kerel, met een door de zon verbrand gezicht, donker haar en een geweldige snor, en ging in een rok van lichtgroen laken, met wijde laarzen aan zijn beenen, en met een hoorn, die hem als een postiljon over zijn schouder hing, op jacht. Als hij op dezen hoorn blies, verschenen

er onmiddellijk vier en twintig heeren van minder rang in wat grover lichtgroen laken, en met laarzen aan die wat dikker zolen hadden — en voort galoppeerde de heele stoet, met speren in de hand, om wilde zwijnen te vangen, of een beer op te jagen, in welk laatste geval de vrijheer het beest eerst afmaakte, en er dan het vet van gebruikte voor zijn bakkebaarden.

„Dat was een prettig leventje voor den vrijheer van Grobenkeil en een nog prettiger leventje voor de kameraden van den vrijheer, die iederen avond Rijnwijn bij hem dronken, tot zij onder de tafel vielen, en dan de flesschen op den grond lieten zetten, en om pijpen riepen. Nooit zag men vroolijker, luidruchtiger en grappiger snaken, dan het vroolijke volkje van Grobenkeil.

„Maar de genoegens van de tafel, zoowel als die onder de tafel, vereischen een kleine afwisseling, vooral wanneer vijf en twintig personen dagelijks aan dezelfde tafel aanzitten, om over dezelfde dingen te spreken en dezelfde geschiedenissen te vertellen. De zaak begon den vrijheer te vervelen, en hij verlangde naar iets, dat hem afleiding kon geven. Hij begon met zijn gasten te twisten, en twee of drie van hen dagelijks na het eten te schoppen. Dat was in het begin wel een aangename verpoozing; maar na verloop van een week werd het toch ook al eentonig, en de vrijheer raakte heelemaal uit zijn humeur, en keek wanhopig uit naar een nieuw vermaak.

„Op zekeren avond, na een jachtpartij, waarin hij Nimrod, ja den grooten Münchenhausen zelf overtroffen, en weer een beer geslacht en in triomf naar huis gebracht had, zat de vrijheer von Kaltensturm verdrietig aan het hoofd van zijn tafel, en staarde met ontevreden blikken naar de berookte zoldering van de zaal. Hij goot ontzaglijke bokalen wijn door zijn keelgat, maar hoe meer hij naar binnen goot, des te meer fronste hij zijn wenkbrauwen. De twee vrienden, die met de gevaarlijke onderscheiding vereerd waren om aan zijn rechter- en linkerhand te zitten, bootsten hem op een wonderbaarlijke wijze in het drinken na, en fronsten eveneens hun wenkbrauwen.

„Ik wil' riep de vrijheer plotseling uit, terwijl hij met zijn rechterhand op de tafel sloeg, en met zijn linker over zijn knevel streek; vult uw glazen op het welzijn van de vrijvrouw van Grobenkeil!

„De vier en twintig groenrokken werden bleek, met uitzondering van hun vier en twintig neuzen, die paars bleven.

„Ik zeg, op het welzijn van de vrijvrouw van Grobenkeil' herhaalde de vrijheer terwijl hij zijn blikken langs de tafel liet rondgaan.

„Op het welzijn van de vrijvrouw van Grobenkeil' riepen de groenrokken en lieten vier en twintig bokalen van een zoo zeldzamen ouden Rijn-wijn door hun vier en twintig kelen glijden, dat zij met hun acht en veertig lippen smakten, en tranen van aandoening langs hun wangen rolden.

„De vrijvrouw, die ik bedoel, is de bekoorlijke dochter van den vrijheer van Schwellinghausen,' zei Kaltensturm, zich verwaardigend een verklaring van zijn woorden te geven. ‚Wij zullen haar aan haar vader ten huwelijk vragen, voor de zon morgen ondergaat; als hij ons aanzoek afwijst, zullen wij hem zijn neus afsnijden.’

„Een dof gemompel deed zich onder de aanwezigen hooren, en elk van hen greep, met een schrikwekkend beteekenisvol gebaar, eerst naar het gevest van zijn zwaard, en vervolgens naar de punt van zijn neus.

„Wat een heerlijk ding is toch de kinderlijke gehoorzaamheid! Als de dochter van den vrijheer van Schwellinghausen verklaard had, dat haar hart niet meer vrij was, of als zij zich aan haar vaders voeten geworpen en deze met tranen overgoten had, of als zij alleen maar in onmacht gevallen en tegen den ouden heer in waanzinnige kreten losgebarsten was, had men honderd tegen één kunnen wedden, dat het kasteel van Schwellinghausen het raam zou zijn uitgeworpen — of liever, dat de vrijheer het raam uitgeworpen, en het kasteel tot den grond vernield zou zijn. De freule hield zich echter heel stil, toen den volgenden morgen vroeg een bode het verlangen van den heer von Kaltensturm overbracht, en begaf zich bedaard naar haar kamer, waar zij voor het raam de aankomst van haar minnaar en zijn gevolg bleef afwachten. Nauwelijks was zij er zeker van, dat de ruiter met de groote snor degene was, die zich tot haar echtgenoot aanbood, of zij snelde naar haar vader, en gaf haar bereidwilligheid te kennen, zich zelf op te offeren, ten einde zijn rust te verzekeren. De eerwaardige vrijheer sloot zijn kind in zijn armen, en stortte een traan van vreugde.

„Dien dag was er een groot feestmaal op het kasteel. De vier en twintig groenrokken van Grobenkeil wisselden een eed van eeuwige vriendschap met twaalf groenrokken van Schwellinghausen, en beloofden den ouaen vrijheer, dat zij zijn ouden wijn wilden drinken, tot alles paars geworden

was, waarmee zij waarschijnlijk bedoelden, tot hun gezicht dezelfde kleur had aangenomen als hun neuzen. Zij klopten elkaar vriendschappelijk op den rug, toen het oogenblik van scheiden aanbrak, en de vrijheer von Kaltensturm keerde met zijn makers vroolijk naar huis.

„Zes weken achtereen hadden de beren en wilde zwijnen vacantie. De huizen Grobenkeil en Schwellinghausen waren vereenigd, de speren roestten, en de hoorn van den vrijheer werd schor, omdat hij in zoolang niet geblazen werd. Het was botertje tot den boom voor de vier en twintig mannen; maar hun goede dagen hadden, helaas, zevenmijlslaarzen aangetrokken, en waren op het punt om op den loop te gaan.

„Mijn liefstel' zei de vrijvrouw.

„Mijn dierbare!' zei de vrijheer.

„Die lompe, lawaaiige mannen....'

„Welke, mijn schat?' zei de vrijheer verschrikt.

„De vrijvrouw wees door het raam, waarvoor zij stonden, naar het voorplein, waar de niets kwaads vermoedende groenrokken juist bezig waren de flesch nog eens aan te spreken, voordat zij er op uit trokken, achter een paar beren aan.

„Mijn jagersgezellen, mevrouw,' zei de vrijheer.

„Stuur ze weg, liefste,' fluisterde de vrijvrouw.

„Wegsturen?' riep de vrijheer verbaasd.

„Om mij een genoeg te doen,' zei de vrijvrouw.

„Om den duivel een genoeg te doen,' antwoordde de vrijheer. Daarop slaakte de vrijvrouw een geweldigen gil, en zonk aan de voeten van den vrijheer in onmacht.

„Wat moest de vrijheer doen! Hij riep om de kamenier van de vrijvrouw, en brulde om een dokter; daarop ging hij naar het voorplein, schopte een paar van de groenrokken, die hieraan het meest gewoon waren, bont en blauw, vervloekte alle anderen en zei dat zij naar de — konden gaan. Het komt er niet op aan waarheen. Ik ken het Deutsche woord er niet voor; anders zou ik het op een kiesche manier zóó kunnen zeggen.

„Het is niet aan mij om te zeggen, door welke middelen en op welke wijze sommige vrouwen haar mannen onder de pantoffel weten te brengen, hoewel ik misschien mijn eigen opinie over die kwestie heb, en van meening ben, dat geen enkel lid van het parlement gehuwd behoorde te zijn, daar, van de vier gehuwde parlementsleden, er drie volgens het geweten van hun vrouwen moeten stemmen. Alles wat

ik hoef te zeggen is, dat de vrijvrouw von Kaltensturm op de een of andere manier een grooten invloed op den vrijheer von Kaltensturm kreeg, en dat de vrijheer het eene stapje na het andere, en het eene beetje na het andere en den eenen dag na den anderen, en het eene jaar na het andere, van het een of andere betwiste terrein verdrongen of behendig van het een of andere oude stokpaardje afgeworpen werd, en dat hij, toen hij een flinke, lijvige knaap van acht en veertig was, noch gastmalen, noch drinkgelagen, noch jachtstoet, noch jachtpartij had, kortom, niets van wat hij prettig vond of van wat hij vroeger placht te hebben; en hoewel hij zoo moedig was als een leeuw, en zoo hard als staal, werd hij toch op zijn eigen kasteel Grobenkeil door zijn eigen vrouw onder de plak gehouden.

„Maar daarbij bleef het ongeluk van den vrijheer niet. Ongeveer een jaar na zijn huwelijk kwam er een wakker jong vrijheertje ter wereld, ter eere van wien heel veel vuurwerk werd afgestoken, en heel wat flesschen werden geleeqd. Het volgende jaar kwam er een jonge freule, daarop weer een jonge vrijheer, en zoo ieder jaar of een vrijheer of een freule; en eens zelfs een vrijheer en een freule tegelijk, tot de oude vrijheer de vader van een klein gezin van twaalf spruiten was. Bij elk van deze gelegenheden was de eerwaardige vrijvrouw von Schwellinghausen angstig bezorgd voor het welzijn van haar dochter, de vrijvrouw von Kaltensturm, en hoewel het niet bekend is, dat de vriendelijke dame ooit werkelijk iets tot het herstel van haar kind heeft bijgedragen, beschouwde zij het toch als haar plicht op den burcht Grobenkeil zoo bezorgd mogelijk te schijnen, en haar tijd tusschen zedenpreeken over het huishouden van den vrijheer en klachten over het harde lot van haar ongelukkige dochter te verdeelen. En als de vrijheer von Kaltensturm, daardoor eenigszins beleedigd, de vrijheid nam, op te merken, dat zijn vrouw er niet erger aan toe was dan de vrouwen van andere vrijheeren, riep de vrijvrouw von Schwellinghausen iedereen tot getuige, dat niemand behalve zij met het lijden van haar lieve dochter medelieden had; waarop haar bloedverwanten en vrienden opmerkten, dat zij zeker meer tranen vergoot dan haar schoonzoon, en dat, als er één hardvochtig mensch op de wereld bestond, dit de vrijheer von Grobenkeil was.

„De arme vrijheer verdroeg dit alles zolang het hem mogelijk was; en toen hij het

niet langer verdragen kon, verloor hij zijn eetlust en zijn goede humeur, en verzonk in neerslachtigheid en melancholie. Maar er stonden hem nog ergere dingen te wachten; en toen zij kwamen, namen zijn neerslachtigheid en treurigheid nog toe. De tijden veranderden; hij raakte in schulden; de geldkisten van Grobenkeil werden leeg, hoewel de familie von Schwellinghausen ze voor onuitputtelijk had gehouden; en juist toen de vrijvrouw op het punt stond, aan den familiestamboom de dertiende vermeerdering toe te voegen, ontdekte de heer von Kaltensturm, dat hij geen middelen had om ze weer aan te vullen.

„Ik weet niet meer wat ik doen moet,' zei de vrijheer; 'het eenige, wat mij overblijft, is mij zelf van kant te maken.'

„Dat was een schitterend idee. De vrijheer nam een oud jachtmes van een schenktafel in zijn nabijheid, zette het aan op zijn laars, en bracht het naar zijn keel.

„Hm,' zei de vrijheer. 'Het is misschien nog niet scherp genoeg. Hij streek het nog een keer of wat over zijn laars, en bracht het nogmaals aan zijn keel, toen hij in zijn opzet gestoord werd door de jonge vrijheertjes en freuletjes, die hun kinderkamer in een toren in zijn nabijheid hadden, waarvan het raam met ijzeren traliën was voorzien, opdat zij niet in de gracht zouden vallen.

„Kijk!' zei de vrijheer zuchtend, 'als ik nu nog vrijgezel was geweest, had ik mij wel vijftigmaal mijn keel kunnen afsnijden, zonder gestoord te worden. — Heidaar! breng een flesch wijn en mijn grootste pijp in de koepelkamer achter de zaal.'

„Een van de bedienden was zoo vriendelijk binnen den tijd van een half uur aan dit bevel te voldoen, en de heer von Kaltensturm begaf zich, toen hij wist dat alles gereed was, naar het genoemde vertrek, waarvan de met eikenhout betimmerde wanden glansden door den gloed van de takkenbossen, die in den haard geworpen waren. De flesch en de pijp waren gereed, en over het geheel zag alles er vrij genoeglijk uit.

„Laat de lamp maar staan,' zei de vrijheer.

„Beveelt uwe genade nog iets anders?' vroeg de bediende.

„Ja, dat gij de kamer verlaat,' antwoordde de vrijheer. De bediende gehoorzaamde, en de vrijheer sloot de deur.

„Ik zal mijn laatste pijp nog rooken,' zei de vrijheer bij zich zelf, 'en dan stappen wij op.' Bij deze woorden legde de vrijheer von Grobenkeil het mes op de tafel, tot hij het

DE VRIJHEER KRIJGT ONVERWACHT BEZOEK

noodig zou hebben, schonk een groote bokaal vol wijn, wierp zich achterover in zijn stoel, strekte zijn beenen voor het vuur uit, en dampte er lustig op los.

„Hij dacht aan heel veel dingen — aan zijn tegenwoordige zorgen, en aan de dagen toen hij nog ongehuwd was — aan de groenrokken, die sedert lang, niemand wist waar, door het land verspreid waren, met uitzondering van twee, die ongelukkiger-

dat door stijve, verwarde lokken van dik zwart haar overschaduwd werd. Deze gestalte droeg een soort wapenrok van een loodblauwe kleur, die, zooals de vrijheer opmerkte, van voren met doodkisthengsels was dichtgehaakt; zijn beenen waren in naamplaten van doodkisten als in de scheenstukken van een wapenrusting gesloten, en over zijn linkerschouder droeg hij een korten somberen mantel, die uit de

AAN DEN ANDEREN KANT VAN DEN HAARD ZAT, MET OVER ELKAAR GESLAGEN ARMEN, EEN LEELIJKE GERIMPELDE GEDAANTE.

wijze onthoofd waren, en van vier, die zich hadden dood gedronken. Zijn gedachten speelden juist met beren en wilde zwijnen, toen hij, bij de poging om zijn glas tot den bodem leeg te drinken, de oogen ophief, en voor de eerste maal tot zijn verbazing zag, dat hij niet alleen was.

„Nee, hij was niet alleen; want aan den anderen kant van den haard zat, met over elkaar geslagen armen, een leelijke gerimpelde gedaante, met diep liggende, rood belopen oogen en een aschgrauw gezicht,

overblijfselen van een lijkkleed gemaakt scheen. Hij sloeg geen acht op den vrijheer, maar keek voor zich uit in het vuur.

„Holla!' riep de vrijheer uit, en stampte met zijn voet, om de opmerkzaamheid van de zonderlinge gestalte tot zich te trekken.

„Holla!' antwoordde de vreemdeling, terwijl hij zijn oogen op den vrijheer richtte, maar noch zijn gezicht, noch zijn verdere lichaam naar hem toewendde. „Wat wilt gij?"

„Wat ik wil?' antwoordde de vrijheer,

die door de holle stem en de doffe oogen in het geheel niet verschrikt was, die vraag moest ik u doen. Hoe zijt gij hier gekomen?

„Door de deur,” antwoordde de gestalte.

„Wie zijt gij?” vroeg de vrijheer.

„Een mensch,” antwoordde de gestalte.

„Dat geloof ik niet,” zei de vrijheer.

„De gestalte keek den vrijheer van Grobenkeil een tijdlang aan, en zei daarop vertrouwelijk: „Ik zie wel, dat men u niets op de mouw kan spelden. Nu dan, ik ben geen mensch.”

„Wat zijt gij dan?” vroeg de vrijheer.

„Een geest,” antwoordde de gestalte.

„Daar ziet gij niet naar uit,” merkte de vrijheer verachtelijk op.

„Ik ben de geest van wanhoop en zelfmoord,” zei de gestalte. „Nu weet gij het.”

„Met deze woorden wendde de verschijning zich tot den vrijheer, alsof hij zich tot een gesprek gereed wilde maken, en — wat bijzonder merkwaardig was — hij wierp zijn mantel af, wees op een paal, die midden door zijn lichaam liep ¹⁾, haalde dien er met een ruk uit, en legde hem zoo bedwaard op de tafel, alsof het een wandelstok was geweest.

„Nu,” zei de vreemdeling, terwijl hij naar het jachtmes keek, „zijt gij gereed voor mij?”

„Nog niet,” zei de vrijheer; „ik moet eerst deze pijp uitrooken.”

„Maak dan wat voort,” zei de gestalte.

„Gij schijnt haast te hebben,” merkte de vrijheer op.

„Natuurlijk,” antwoordde de gestalte; „er is op dit oogenblik in Frankrijk en Engeland een groote drukte in mijn zaken, en mijn tijd is dus heel kostbaar.”

„Drinkt gij?” vroeg de vrijheer, met den kop van zijn pijp een tik tegen de wijnflesch gevend.

„In negen van de tien gevallen, en dan heel straf,” antwoordde de gestalte droogjes.

„Nooit met mate?” vroeg de vrijheer.

„Nooit,” antwoordde de gestalte met een holle stem; „dat zou opgeruimdheid teweegbrengen.”

„De vrijheer wierp een blik op zijn nieuwen vriend, dien hij voor een heel zonderlingen gast hield, en vroeg eindelijk, of hij bij zulke bagatellen, als het onderhavige, zelf een werkzame rol speelde.

„Neen,” antwoordde de gestalte; „maar

1) Volgens een oude Engelsche wet, die nog, hoewel zeldzaam, wordt toegepast, wordt een zelfmoordenaar (felo de se) in ongewijde aarde begraven, en hem een paal door het lichaam geboord.

ik ben er toch altijd bij.”

„Zeker om er op te letten, dat alles be hoorlijk toegaat,” zei de vrijheer.

„Juist,” antwoordde de ander, terwijl hij met den paal speelde en het ijzeren beslag bekeek. „Maar haast u wat, als gij mij plezier wilt doen; want ik zie daar juist, dat een jongeheer naar mij verlangt, die het niet verdragen kan dat hij te veel geld en te veel vrijen tijd heeft.”

„Zich zelf het leven benemen, omdat men te veel geld heeft?” riep de vrijheer lachend. „Ha, ha! die is goed! Dit was de eerste keer dat de vrijheer sedert verscheidene weken gelachen had.

„Hoor eens,” viel de gestalte hem tamelijk bits in de rede, „doe dat niet weer.”

„Waarom niet?” vroeg de vrijheer.

„Omdat mijn heele lichaam er pijn van doet. Zucht zooveel gij wilt; dat is mij aangenaam.”

„De vrijheer zuchtte werktuiglijk bij de laatste woorden, en de gestalte klaarde weer op, en reikte hem met groote beleefdheid het jachtmes aan.

„Het is toch een gek idee,” zei de vrijheer, terwijl hij het scherp van het mes op den nagel van zijn duim probeerde, „zich van kant te maken omdat men te veel geld heeft.”

„Och,” zei de gestalte wrevelig, „of men zich van kant maakt, omdat men te weinig, of omdat men te veel geld heeft, dat blijft hetzelfde.”

„Of de geest, dit zeggend, zich bij ongeluk verpraatte, of dat hij meende, dat de vrijheer zijn besluit zoo vast genomen had, dat het er niet op aankwam wat hij zei, is mij niet bekend; ik weet alleen, dat de vrijheer zijn hand plotseling liet zakken, zijn oogen wijd opende, en een gezicht zette, alsof hem voor het eerst een nieuw licht was opgegaan.

„’t Is waar,” zei de heer von Kaltensturm, „er is niets zoo erg, dat niet weer is goed te maken.”

„Behalve leege geldkisten,” riep de geest.

„Die kunnen weer gevuld worden,” zei de vrijheer.

„Kijfachtige vrouwen,” bromde de geest.

„Die kunnen getemd worden,” zei de vrijheer.

„Dertien kinderen,” schreeuwde de geest.

„Die kunnen toch allemaal niet slecht uitvallen,” antwoordde de vrijheer.

„De geest werd blijkbaar kwaad op den vrijheer, toen deze opeens tot andere gedachten kwam. Hij trachtte evenwel zijn

ergernis te verbergen, en zei dat het hem heel aangenaam zou zijn, als hij niet langer zou willen schertsen.

„Ik scherts niet, ik spreek in vollen ernst,” zei de vrijheer.

„Zoo, ik ben blij dat te hooren,” zei de geest met een heel nijdig gezicht, „want kort en goed, scherts doet mij werkelijk den dood aan. Kom, verlaat nu maar dadelijk deze treurige wereld.”

„Ik ben het met mij zelf nog niet eens,” zei de vrijheer, het mes bekijkend; „het is een treurige wereld, waarin ik leef, dat is waar, maar ik geloof niet dat de uwe veel beter is; want gij ziet er alles behalve plezierig uit. Dat doet mij aan iets denken!” riep hij uit, terwijl hij van zijn stoel opsprong. „Welke zekerheid heb ik, dat ik er beter aan toe ben, als ik deze wereld verlaat? Daaraan heb ik nog heelemaal niet gedacht.”

„Haast u!” riep de geest, op zijn tanden knarsend.

„Blijf mij van het lijf!” zei de vrijheer; „ik wil over mijn ellende niet langer zitten kniezen, maar de zaak van den besten kant beschouwen, en de frissche lucht en de berenjacht nog eens probeeren; en als dat niet helpt, zal ik een ernstig woordje met mijn vrouw spreken, en de Schwellinghausen's de deur uitschoppen.” Bij deze woorden viel de vrijheer weer op zijn stoel, en lachte zoo hard, dat het heele vertrek er van dreunde.

„De geest deinsde een paar passen achteruit, en keek den vrijheer met een blik vol ontzetting aan; en toen deze ophield met lachen, greep hij den paal, stiet dien met geweld weer in zijn lichaam, slaakte een vreeselijken jammerkreet en verdween.

„De vrijheer von Kaltensturm zag hem nooit terug. Eenmaal tot het besluit gekomen om te handelen, bracht hij de vrijvrouw en de Schwellinghausen's weldra tot rede, en stierf vele jaren daarna, wel niet als een rijk man, zoover ik weet, maar toch als een gelukkig man; een talrijk gezin achterlatend, dat onder zijn eigen toezicht zorgvuldig tot de beren- en wilde-zwijnenjacht was opgevoed. En mijn raad voor alle mannen is, als zij ooit om dergelijke redenen neerslachtig mochten worden — wat bij heel veel mannen het geval is — de zaak van beide kanten te bekijken, en een vergrootglas voor den besten kant te houden, en als zij toch nog in verzoeking mochten komen, zonder afscheid op te marcheeren, eerst een groote pijp te rooken en een volle flesch uit te drinken, en zich het

loffelijke voorbeeld van den vrijheer van Grobenkeil ten nutte te maken.”

„De andere wagen is voor! Als de heeren klaar zijn!” riep een nieuwe conducteur, naar binnen kijkend.

Tengevolge van dit bericht werd de rest van de punch in groote haast uitgedronken, en daardoor had men geen gelegenheid iets over de laatste geschiedenis te zeggen.

Men zag echter den heer Squeers den grijzen heer terzijde nemen en met groote belangstelling een vraag doen, die betrekking had op de vijf zusters van York; hij wilde namelijk weten of men hem ook berichten kon, hoeveel per jaar de kloosters van Yorkshire in dien tijd van hun kostgangers kregen.

De reis werd nu weer voortgezet. Nikolaas viel tegen den morgen in slaap, en ontdekte toen hij wakker werd, tot zijn spijt, dat, gedurende zijn dommel, zoowel de vrijheer van Grobenkeil, als de heer met het grijze haar, den wagen verlaten hadden. De dag verliep overigens vrij onaangenaam, en omstreeks zes uur 's avonds werden hij, mijnheer Squeers en de vijf jongens, met hun bagage, voor „De Nieuwe St. George” in Gretabridge afgezet.

HOOFDSTUK VII.

Squeers en zijn vrouw thuis.

Toen Squeers veilig beneden was, liet hij Nikolaas en de jongens met hun bagage op straat staan, om zich den tijd te korten met het bekijken van den postwagen, terwijl deze van paarden verwisselde; hij zelf echter ging de herberg binnen, en herhaalde zijn gewone manoeuvre van het becnuitstrekken voor het buffet. Na enkele minuten keerde hij terug; zijn beenen waren voldoende uitgestrekt — als tenminste de kleur van zijn neus en een lichte hik een criterium daarvoor waren — en tegelijkertijd kwam een oude, vuile sjees met één paard, benevens een boerenkar, van de binnenplaats.

„Laad de jongens en de bagage maar op de kar,” zei Squeers, zijn handen wrijvend; „deze jongeman en ik zullen de sjees nemen. Stap in, Nickleby.”

Nikolaas gehoorzaamde, en nadat Squeers met eenige moeite het paard bewogen had eveneens te gehoorzamen, reden zij voort,

en lieten het aan de kar vol kinderellende over, om hen langzaam te volgen.

„Hebt ge het koud, Nickleby?” vroeg Squeers, nadat zij een poos zwijgend hadden voortgereden.

„Ja, mijnheer Squeers, ik kan het niet ontkennen.”

„Ik wil het wel gelooven,” zei Squeers; „het is een lange reis bij zulk weer.”

„Is Dotheboys-Hall nog ver, mijnheer Squeers?” vroeg Nikolaas.

„Nog een uurtje,” antwoordde Squeers; „maar gij behoeft het instituut hier geen Hall te noemen.”

Nikolaas kuchte alsof hij wilde vragen waarom.

„Het is geen Hall,” zei Squeers droogjes.

„Och zoo!” zei Nikolaas, wien deze opheldering niet weinig bevreemde.

„Neen,” hernam Squeers. „Wij noemen het in Londen een Hall, omdat dat beter klinkt; maar bij ons is het onder dien naam niet bekend. Maar al wilde iemand zijn huis een eiland noemen, dan geloof ik niet, dat dat bij de wet verboden is.”

„Dat geloof ik ook niet,” zei Nikolaas.

Squeers keek, na het einde van deze kleine samenspraak, zijn reisgenoot eens van terzijde aan, en daar hij zag, dat deze in gedachten verzonken was, en niet genegen scheen zelf het woord te nemen, vergevoegde hij zich met zonder ophouden de zweep over zijn paard te leggen, tot zij het doel van hun reis hadden bereikt.

„Stap af,” zei Squeers. „Holla! Is er niemand? Vlug wat! Kom hier, en span het paard uit. Heidaar! Schiet op!”

Terwijl de schoolmeester deze en andere ongeduldige uitroepen liet hooren, had Nikolaas tijd om te zien, dat de school een lang, kaal huis van één verdieping was, waaraan van achteren een paar onregelmatige bijgebouwen met een schuur en een stal grensden. Na een paar minuten hoorde men het geluid van iemand die de tuindeur opende, en kort daarna kwam een lange magere jongen met een lantaren in zijn hand naar buiten.

„Ben jij het, Smike?” riep Squeers.

„Ja, mijnheer,” antwoordde de jongen.

„Waarom, voor den duivel, ben je niet gauwer gekomen?”

„Vergeef mij, ik was bij het vuur in slaap gevallen,” antwoordde Smike nederig.

„Vuur? Wat voor vuur?” vroeg de schoolmeester.

„Het keukenvuur, mijnheer,” antwoordde de jongen. „De juffrouw zei, dat ik, omdat ik opleef, er bij mocht gaan zitten om mij

te warmen.”

„De juffrouw is gek,” grauwde Squeers. „Je zou in de kou veel beter wakker gebleven zijn.”

Intusschen was Squeers afgestapt, en nadat hij den jongen bevolen had voor het paard te zorgen en er op te letten, dat het dien avond geen haver meer kreeg, zei hij tegen Nikolaas, dat deze een oogenblik bij de voordeur moest wachten; hij zou omloopen, en hem binnenlaten.

Een reeks van de meest onaangename vermoedens, die gedurende de heele reis in Nikolaas waren opgekomen, drongen zich met verdubbelde kracht aan hem op, zoodra hij alleen was. De gedachte aan den grooten afstand, die hem scheidde van zijn huis, en de onmogelijkheid om op een andere manier dan te voet daarheen terug te keeren, als dat noodig mocht zijn, vervulde hem met schrik, en toen hij het eenzaam gelegen huis en de sombere ramen aankeek, en de woeste met sneeuw bedekte streek er om heen beschouwde, voelde hij een neerslachtigheid van hart en van geest, zooals hij nog nooit had gevoeld.

„Kom!” riep Squeers, terwijl hij zijn hoofd buiten de deur stak, „waar zijt gij, Nickleby?”

„Hier, mijnheer,” antwoordde Nikolaas.

„Kom dan binnen,” zei Squeers; „je waait hier bijna omver.”

Nikolaas zuchtte en ging haastig naar binnen. Nadat Squeers de grendels voor de deur geschoven had, opdat deze niet zou openwaaien, bracht hij zijn secondant in een kleine kamer, die spaarzaam van stoelen was voorzien. Een gele landkaart hing aan den muur, en van een paar tafels was de eene met enkele toebereidselen voor het avondmaal voorzien, terwijl op de andere een aardrijkskundig woordenboek, een Engelsche spraakkunst, een dozijn adreskaartjes en een oude brief aan den Weledelen Heer Wackford Squeers in schilderachtige wanorde verspreid lagen.

Zij waren nog geen twee minuten in dit vertrek, toen een vrouw de kamer binnentooft, Squeers om zijn hals pakte, en hem twee klinkende kussen gaf, die zoo haastig op elkaar volgden, als de kloppen van een brievenbesteller op een gesloten deur. De dame, grof en zwaar van beenderen, was wel een half hoofd langer dan Squeers; zij was in een katoenen nachtkak gekleed, had haar haar in papillotten, en een vuile nachtmuts op, door een gelen zakdoek vastgehouden, die onder haar kin was vastgeknoopt.

„Hoe gaat het, Squeertje?” vroeg de da-

me, met een erg schorre stem, op een schertsenden toon.

„Heel goed, mijn schat,” antwoordde Squeers. „Hoe maken de koeien het?”

„Uitstekend,” antwoordde de dame.

„En de varkens?” vroeg Squeers.

„Net zoo goed als bij uw vertrek.”

„Wel, dat is prachtig,” zei Squeers, en trok zijn jas uit. „En de jongens, hoe is het daarmee?”

„Och, hoe zou het daarmee gaan? Heel goed,” antwoordde juffrouw Squeers kortaf. „Die kleine Pitcher heeft koorts.”

„Wat?” riep Squeers uit. „Die duivelsche jongen heeft ook altijd wat.”

„Zoo'n jongen heeft er nog nooit bestaan, geloof ik,” zei juffrouw Squeers. „En wat hij krijgt, is altijd nog besmettelijk ook. Ik zeg, het is koppigheid, en dat zal ik mij nooit uit mijn hoofd laten praten. Ik zou die er wel uitranselen, als gij mij maar liet begaan.”

Gedurende deze teedere ontboezemingen stond Nikolaas verlegen midden in de kamer, en wist niet goed, of hij naar buiten in de gang zou gaan, of blijven waar hij was. Hij werd nu van dezen twijfel ontheven, daar Squeers zei: „Dat is de nieuwe jongeman, mijn schat!”

„Zoo!” antwoordde juffrouw Squeers, terwijl zij Nikolaas toeknikte, en hem koeltjes van top tot teen bekeek.

„Hij eet vanavond met ons,” zei Squeers, „en morgenochtend komt hij bij de jongens; gij kunt voor vannacht hier wel een kermisbed voor hem gereedmaken, niet waar?”

„Wij zullen zien wat we kunnen doen,” antwoordde de dame. „Het doet er voor u zeker niet veel toe hoe ge slaapt, is 't wel?”

„O neen,” antwoordde Nikolaas, „dat is mij onverschillig.”

„Dat treft,” zei juffrouw Squeers. En daar de geestigheid van deze dame hoofdzakelijk in haar replieken lag, lachte mijnheer Squeers hartelijk, en scheen te verwachten dat Nikolaas hetzelfde zou doen.

Na eenige verdere conversatie tusschen Squeers en zijn vrouw, over het resultaat van zijn reis en de menschen die betaald hadden, en de menschen die met hun betaling ten achter waren gebleven, bracht een jong dienstmeisje een Yorkshireschen koek binnen en een stuk koud vleesch, en toen dit op tafel geplaatst was, verscheen Smike met een kruik bier.

Squeers leegde de zakken van zijn jas en haalde daaruit de brieven aan verschillende jongens, die hij ontvangen had, en andere kleine documenten, die hij had meegebracht, te voorschijn. Smike staarde met

een angstigen en beschroomden blik naar deze papieren, alsof hij de flauwe hoop had gekoesterd, dat daaronder iets voor hem zou zijn. Deze blik was heel pijnlijk om te zien, en sneed Nikolaas door de ziel; want daarin lag het verhaal van een lange en treurige geschiedenis.

Hierdoor kwam hij er toe den jongen aandachtiger op te nemen, en nu werd hij getroffen door het zonderlinge mengsel van kleedingstukken waarin hij gestoken was. Ofschoon hij minstens achttien of negentien jaar oud moest zijn, en zelfs vrij groot was voor dien leeftijd, droeg hij een buisje en een broek, zooals kleine kinderen gewoonlijk dragen, en die, hoewel aan de armen en beenen veel te kort, toch voor zijn uitgeteerde lichaam wijd genoeg waren. Opdat het benedendeel van zijn beenen met deze zonderlinge kleedij een goed geheel zou vormen, had hij een paar veel te groote laarzen aan, die oorspronkelijk kaplaarzen waren geweest, waarschijnlijk vroeger door een heereboer waren gedragen, maar nu zelfs voor een bedelaar al te veel gelapt en gescheurd waren. Hoelang hij daar al was mocht de hemel weten, maar hij scheen nog hetzelfde linnengoed te dragen, dat hij bij zijn aankomst had meegebracht; want om zijn hals had hij een gescheurden kinderkraag, die door een groven manshalsdoek maar half bedekt werd. Hij liep mank, en terwijl hij den schijn aannam, alsof hij iets op de tafel recht zette, keek hij met een zoo scherp en tegelijk zoo hopeloozen blik naar de brieven, dat Nikolaas zijn aanblik nauwelijks langer verdragen kon.

„Wat doe je daar, Smike?” zei juffrouw Squeers. „Laat alles staan waar het staat, begrepen?”

„O!” zei Squeers, opkijkend, „zoo, ben jij het?”

„Ja, mijnheer,” antwoordde de jongen en kneep zijn handen samen, als wilde hij zijn vingers met geweld weerhouden naar iets te grijpen. „Is er . . .”

„Wat?” zei Squeers.

„Hebt gij — heeft iemand — niets gehoord — van mij?”

„Geen bliksem!” antwoordde Squeers wrevelig.

De jongen wendde zijn oogen af, en ging, een hand voor zijn gezicht houdend, naar de deur.

„Geen woord,” vervolgde Squeers, „en er zal ook wel nooit iets te hooren zijn. Het is een mooi geval, is 't niet, dat je nu al zooveel jaren hier bent, en er na de eerste zes jaar niet meer betaald en geen enkel

bericht gekomen is, terwijl het ook niet mogelijk was, er achter te komen aan wien je toebehoort. Het is heel aardig dat ik zoo'n grooten slungel, als jij bent, den kost moet geven, en niet kan hopen er ooit een stuiver voor te ontvangen."

De jongen legde zijn hand op zijn voorhoofd, alsof hij een poging deed om zich iets in het geheugen terug te roepen; daarop keek hij met zijn leege blikken den schoolmeester aan, begon langzaam te glimlachen en hinkte eindelijk weg.

"Hoor eens, Squeers," merkte zijn vrouw op, toen de deur gesloten was; „ik geloof dat die jongen simpel wordt."

„Dat hoop ik niet," zei de schoolmeester; „want hij is buitenshuis goed te gebruiken en altijd zijn kost nog wel waard. Maar ook al was het zoo, voor ons zal hij verstand genoeg hebben, denk ik. Maar kom, laten wij gaan eten. Ik heb honger en ben moe, en verlang naar bed."

Na deze aansporing werd er nog een biefstuk binnengebracht, uitsluitend voor Squeers bestemd, die zich dan ook terstond aan tafel zette, om hem alle eer aan te doen. Nikolaas trok zijn stoel bij, maar zijn eetlust was volkomen verdwenen.

„Hoe is het vleesch, Squeers?" vroeg zijn vrouw.

„Zoo malsch als een hoentje," antwoordde Squeers; „neem ook een stukje."

„Dank u," zei de dame. „Wat moet de jongeman hebben, lieve Squeers?"

„Wat hij verkiest van wat wij hebben," antwoordde Squeers in een buitengewone vlag van grootmoedigheid.

„Wat wilt gij, mijnheer Nukklebaai?" vroeg juffrouw Squeers.

„Ik zou graag een stukje van dien koek willen hebben," antwoordde Nikolaas; „maar heel weinig; want ik heb geen honger."

„Zoo. Maar het zou toch jammer zijn om den koek aan te snijden, als gij geen honger hebt," merkte juffrouw Squeers op. „Wilt gij niet een stukje van dit ossenvleesch?"

„Zooals gij wilt," antwoordde Nikolaas, „het is mij om het even."

Juffrouw Squeers zette een heel vriendelijk gezicht bij dit antwoord, en Squeers toeknikkend, als wilde zij zeggen, blij te zijn dat de jongeman zijn plaats wist, schoof zij Nikolaas met haar eigen schoone handen een stuk vleesch op zijn bord.

„Wilt gij bier, Squeertje?" vroeg de dame, terwijl zij tevens wenkte en haar wenkbrauwen samentrok, om haar man te kennen te geven, dat de bedoeling van haar

vraag was, of Nikolaas ook bier moest hebben, en niet of Squeers wilde drinken.

„Jawel," zei Squeers, terwijl hij op dezelfde wijze terug telegrafeerde: „één glas."

Zoo kreeg Nikolaas dan een glas bier, en daar hij in zijn eigen overpeinzingen verdiept was, dronk hij het in gelukkige onwetendheid uit, zonder het minste besef te hebben van wat er in zijn nabijheid was voorgevallen.

„Buitengewoon sappige biefstuk," zei Squeers, en legde mes en vork neer, na er een poos zwijgend mee gewerkt te hebben.

„Het is prima vleesch," antwoordde zijn vrouw, „ik heb zelf een groot stuk opzettelijk gekocht voor . . ."

„Wat?" riep Squeers haastig uit, „toch niet voor . . .?"

„Neen, neen, niet voor h e n," antwoordde juffrouw Squeers; „voor u, als gij thuis kwaamt. Zooiets zult gij toch zeker niet van mij denken?"

„Inderdaad, mijn schat, ik schrikte er van," merkte Squeers op, die doodsbleek geworden was.

Dit gedeelte van het gesprek was eenigszins onbegrijpelijk; maar een gerucht, dat in de buurt de ronde deed, beweerde, dat juffrouw Squeers, wier zachtzinnig gemoed een afkeer van het martelen van dieren had, niet zelden voor de tafel van de schoolkinderen vleesch kocht van vee, dat een natuurlijken dood gestorven was; en het is wel mogelijk, dat de vrees in hem opkwam, dat hij, zonder het te weten, een uitgelezen stuk had verorberd, dat voor de jongeheeren bestemd was geweest.

Nadat het avondeten gedaan en de tafel door het dienstmeisje met hongerige blikken afgenomen was, verwijderde juffrouw Squeers zich een oogenblik, teneinde het overschot achter slot te bergen, en tevens de kleeren van de vijf nieuwe jongens in veilige bewaring te nemen, die juist waren binnengekomen, en half dood waren van kou. De kleinen werden op een licht avondmaal van meelpap onthaald, en daarop tezamen in een kleine bedstede ter ruste gelegd, om elkaar te verwarmen, en van een stevigen maaltijd en een verwarmenden dronk te droomen, als hun verbeelding die richting nam, wat lang niet onwaarschijnlijk was.

Squeers onthaalde zich zelf op een krachtig glas brandewijn met water, toebereid volgens het bekende recept van half om half, en rijk voorzien van suiker; en zijn beminnelijke echtgenoot reikte Nikolaas

een klein glaasje toe van iets dat op dezen drank leek. Nadat dit gebeurd was, kropen mijnheer en juffrouw Squeers dicht bij het vuur, en keuvelden met elkaar op een vertrouwelijk fluisterenden toon, terwijl Nikolaas het bovengenoemde Aardrijkskundige Woordenboek ter hand nam, en de belangrijke artikelen, die het bevatte, naar hun alphabetische volgorde met evenveel aandacht doorlas, alsof hij in een hypnotischen slaap verzonken was geweest.

Eindelijk raakte Squeers verschrikkelijk aan het geeuwen, en meende dat het hoog tijd was om naar bed te gaan, op welk sein juffrouw Squeers en het dienstmeisje een kleine stroomatras en een paar dekens binnenbrachten, om een bed voor Nikolaas in gereedheid te brengen.

„Wij zullen u morgen een vaste slaapkamer geven, Nickleby,” zei Squeers. „Laat eens zien! Wie slaapt er in Brooke's bed, mijn schat?”

„In Brook's bed?” antwoordde juffrouw Squeers, nadenkend, „dat is Jennings, kleine Bolder, Graymarsh, en hoe weerga heet de vierde ook weer?”

„Zoo, slapen die daar?” hernam Squeers; „ja, dat bed is dan vol.”

„Vol?” dacht Nikolaas; „ja, dat komt mij ook zoo voor.”

„Er moet toch nog ergens plaats zijn,” zei Squeers, „maar ik kan mij op 't oogenblik niet herinneren waar. Maar, dat zullen wij morgen allemaal wel vinden. Goedenacht, Nickleby! Morgenochtend om zeven uur; denk er om.”

„Ik zal klaar zijn, mijnheer,” antwoordde Nikolaas.

„Ik zal u zelf komen wekken, en u wijzen waar de pomp is,” merkte Squeers op; „er ligt altijd een stukje zeep op de vensterbank in de keuken; dat is voor u.”

Nikolaas opende zijn oogen, maar niet zijn mond, en Squeers wilde weer weggaan, toen hij nog eens terugkwam.

„Ik weet werkelijk niet, aan wiens handdoek ik u zal zetten; maar gij zult u morgen wel met iets willen behelpen; dan zal mijn vrouw er in den loop van den dag voor zorgen. Vergeet het vooral niet, mijn schat!”

„Ik zal er voor zorgen,” antwoordde juffrouw Squeers; „en pas op, jongeman, dat gij het eerst aan het wasschen zijt. De meester hoort altijd voor te gaan, maar als zij kunnen, foppen zij hem.”

Mijnheer Squeers gaf nu aan zijn vrouw een wenk, om de brandewijnflesch weg te nemen, opdat Nikolaas er zich 's nachts niet van bedienen zou; zij deed dit met groote haast en daarop gingen beiden sa-

men heen.

Zoodra Nikolaas alleen was, liep hij eenige malen de kamer op en neer, in niet geringe onrust en gemoedsbeweging; maar langzamerhand tot bedaren komend, ging hij zitten, en besloot bij zich zelf, om, er mocht van komen wat er wilde, tenminste een tijdlang, zoo mogelijk, de ellende te verdragen, die hem te wachten stond; en, aan de hulpeloosheid van zijn moeder en zuster denkend, zijn oom geen voorwendsel te geven om beiden in haar nood in den steek te laten. Goede voornemens laten zelden na een goede uitwerking teweeg te brengen in het gemoed, waaruit zij voortkomen. Zijn wanhoop zakte eenigszins en tenslotte begon hij zelfs hoop te koesteren, dat de zaken in Dotheboys-Hall mischien toch nog niet zoo erg zouden zijn, als zij zich voordeden.

Op die manier weer moed scheppend, maakte hij zich gereed om naar bed te gaan, toen er een verzegelde brief uit zijn zak viel. In de haast, waarmee hij Londen had verlaten, had hij dien toen ongelezen bij zich gestoken, en er daarna niet meer aan gedacht; nu riep de brief hem opeens het geheimzinnige gedrag van Newman Noggs in de herinnering.

„Mijn hemel,” zei Nikolaas bij zich zelf, „wat een zonderlinge hand!”

De brief was aan hem zelf geadresseerd, op vuil papier geschreven, en zoo slecht, dat hij bijna onleesbaar was. Met groote moeite en na niet weinig twijfeling ontcijferde Nikolaas eindelijk het volgende:

„Beste Jongeman,

„Ik ken de wereld. Uw vader kende haar niet; anders zou hij mij geen dienst bewezen hebben, toen hij geen hoop op vergoeding had. Gij kent haar ook niet; anders zoudt gij een dergelijke reis niet hebben aanvaard.

Als gij ooit een schuilplaats in Londen noodig hebt — wees er niet boos over; ik heb ook eens gedacht dat ik er nooit een noodig zou hebben — dan kunt gij in „De Kroon”, in Silver-Street, bij Golden-Square, vernemen waar ik woon. Het is het huis op den hoek van Silver-Street en James-Street, en heeft een ingang in beide straten. Gij kunt 's nachts komen. Eens schaamde niemand zich — maar dat doet er niet toe. Het is allemaal voorbij.

Verontschuldigd mijn schrift en mijn vergissingen. Ik zou nu niet meer weten, hoe ik een jas zonder lappen moest dragen. Ik heb al mijn oude gewoonten vergeten;

mijn spelkunst is ze misschien gaan opzoeken.

Newman Noggs."

„P.S. Als gij ooit in de buurt van Bernard-Castle mocht komen, vindt gij goed bier in „Het Koningshoofd." Zeg maar dat gij mij kent, en ik weet zeker dat men er u geen geld voor zal vragen. Gij kunt daar zeggen „mijnheer Noggs"; want ik was destijds een heer. Dat was ik werkelijk."

Het is een kleinigheid, waarvan wij echter melding moeten maken, dat Nikolaas Nickleby's oogen, toen hij den brief opvouwde en in zijn portefeuille stak, door een vochtigheid werden verduisterd, die men voor tranen had kunnen houden.

HOOFDSTUK VIII.

De economische toestanden in Dotheboys-Hall.

Een reis van ruim tweehonderd mijlen, bij slecht weer, is een van de beste verzachtingsmiddelen voor een hard bed, die menschelijke scherpzinnigheid kan uitdenken. Wellicht heeft het tevens het vermogen om de droomen te verzoeten; want de droomen, die over Nickleby's harde leger zweefden en hem hun luchtige hersenschimmen toefluisterden, waren van den aangenaamsten en vrolijksten aard. Hij was juist bezig om met rassche schreden zijn fortuin te maken, toen het flauwe schijnsel van een uitgaande kaars op zijn oogen viel, en een stem, waarin hij zonder moeite die van Squeers herkende, hem er aan herinnerde dat het tijd was om op te staan.

„Over zevenen," zei Squeers.

„Is het al dag?" vroeg Nikolaas, zich in zijn bed oprichtend.

„Ja," antwoordde Squeers, „en het vriest dat het kraakt. Nu, Nickleby, gauw wat! Kom er uit!"

Nikolaas had geen verdere aansporing noodig, maar sprong op, en begon bij het licht van het eindje kaars, dat Squeers in zijn hand hield, zich aan te kleeden.

„Dat ziet er lief uit!" zei de schoolmeester; „de pomp is bevroren."

„Och kom," zei Nikolaas, wien dit bericht weinig belang inboezemde.

„Ja," antwoordde Squeers; „gij kunt u vanmorgen niet wasschen."

„Niet wasschen?" riep Nikolaas uit.

„Neen, dat gaat niet; gij moet geduld hebben, tot wij den put hebben opengebroken en er een emmervol voor de jongens kunnen uithalen. Nu, sta mij maar niet zoo aan te kijken; maak liever wat voort!"

Nikolaas zei verder niéts meer, maar trok haastig de rest van zijn kleeren aan. Squeers opende intusschen de luiken, en blies de kaars uit, toen voor de deur de stem van zijn beminnelijke wederhelft gehoord werd, die vroeg of zij binnen kon komen. Op het toestemmende antwoord van Squeers, deed zij de deur open en kwam de kamer binnen, nog met hetzelfde nachtjak aan, dat den vorigen avond de welgemaaktheid van haar gestalte zoo voordeelig had doen uitkomen, en verder getooid met een kastoren hoed van gevorderden leeftijd, dien zij met veel zwier en luchtigheid op de vroeger gemelde nachtmuts droeg.

„Daar speelt de duivel mee," zei de dame, terwijl zij de kast opende; „ik kan nergens den schoollepel vinden."

„Zoek er maar niet naar, lieve," zei Squeers; „het doet er niet toe."

„Doet er niet toe?" antwoordde juffrouw Squeers. „Is het vandaag geen zwavelochtend?"

„Dat is waar ook, mijn schat, daar dacht ik niet aan," zei Squeers.

„Wij zuiveren van tijd tot tijd het bloed van de jongens, Nickleby!"

„Larie," grauwde zijn echtgenoot hem toe. „Denk niet, jongeman, dat wij de kosten van zwavel en stroop maken, om hun bloed te zuiveren; zoo mal zijn wij niet."

„Liefste..." zei Squeers zijn wenkbrauwen fronsend.

„Och kom, gekheid!" vervolgde juffrouw Squeers. „Als de jongeman hier komt, om ondermeester bij ons te worden, dan moet hij ook maar hoe eer hoe beter weten, dat wij geen gekheid met de jongens maken. Zij krijgen de zwavel met stroop, gedeeltelijk omdat zij altijd wat te klagen zouden hebben, als zij niet van tijd tot tijd de een of andere medicijn kregen, en gedeeltelijk omdat zij dan voor den heelen dag hun eetlust kwijt zijn, en dit goedkooper uitkomt dan een ontbijt en middageten. Zoo zijn beide partijen tevreden, en meer kan men niet verlangen."

Nadat juffrouw Squeers deze opheldering gegeven had, stak zij haar hoofd in de kast, en haalde met het zoeken naar den lepel alles daarin ondersteboven, waarbij Squeers haar de behulpzame hand bood. Terwijl zij op deze wijze bezig waren, wisselden zij eenige woorden; daar hun stem-

men echter in de kast gesmoord werden, hoorde Nikolaas Squeers alleen maar zeggen, dat wat zijn vrouw gezegd had, onbedacht was, terwijl juffrouw Squeers zei, dat het malligheid was, wat haar man had gezegd.

Na lang en vruchteloos zoeken, werd Smike binnengeropen; juffrouw Squeers begroette hem met een paar stompen, en haar man met een portie oorvegen, tot dit dubbele onthaal zijn geest verhelderde, en hem in staat stelde zijn vermoeden te kennen te geven, dat juffrouw Squeers den lepel misschien in haar zak had, wat dan ook inderdaad het geval bleek te zijn. Daar juffrouw Squeers echter tevoren had verklaard, zeker te weten dat het niet zoo was, kreeg Smike er nog een oorveeg voor, dat hij zich verstout had, zijn meesteres tegen te spreken, met de belofte van een stevig pak slaag, als hij zich in het vervolg niet eerbiediger gedroeg; zoodat hij van zijn scherpzinnigheid niet veel voordeel had.

„Een onwaarderebare vrouw, Nickleby,” zei Squeers, toen zijn wederhelft, den ongelukkigigen duvelstoejager voor zich uit duwend, vertrokken was.

„Inderdaad, mijnheer Squeers,” zei Nikolaas.

„Ik ken haar weerga niet,” zei Squeers. „Ik ken haar weerga niet. Die vrouw, Nickleby, blijft zich zelf altijd gelijk; altijd is zij de bezige, levendige, werkzame, spaarzame huishoudster, zooals gij haar nu ziet.”

Nikolaas zuchtte onwillekeurig bij de gedachte aan het aangename huiselijke vooruitzicht, dat zich op deze wijze voor hem opende; maar Squeers was gelukkig te veel in zijn eigen beschouwingen verdiept, om dit te merken.

„Als ik in Londen ben, zeg ik dikwijls, dat zij voor de jongens een moeder is,” vervolgde hij; „maar zij is meer dan een moeder, tienmaal meer. Zij doet dingen voor de jongens, Nickleby, die ik niet geloof dat de helft van de moeders voor haar eigen kinderen zouden doen.”

„Dat geloof ik graag,” antwoordde Nikolaas.

De waarheid was, dat zoowel Squeers als zijn vrouw de jongens als hun geboren vijanden beschouwden; of met andere woorden, zij waren van meening, dat het hun taak en hun beroep was, van elken jongen zooveel te trekken, als er met mogelijkheid maar uit hem te persen viel. Op dit punt waren zij het volkomen eens, en zij handelden dus volgens een gemeenschappelijk plan. Het eenige onderscheid tusschen hen was, dat juffrouw Squeers den

oorlog tegen den vijand onbeschoord en openlijk voerde, terwijl Squeers zijn gemeenheid zelfs thuis met zijn gewone huichelarij bemantelde, alsof hij inderdaad van meening was, dat hij het nog ver genoeg zou brengen om zich zelf te misleiden, en zijn eigen geweten te overtuigen, dat hij een uitstekende kerel was.

„Maar kom,” zei Squeers, en stoorde Nikolaas in zijn die richting uitgaande overpeinzing, „wij zullen naar de school gaan. Help mij mijn schooljas eens aantrekken.”

Deze schooljas was een oud fluweelen jachtbuis, dat Squeers van een kapstok in de gang haalde, en met behulp van zijn ondermeester aantrok. Daarna wapende de schoolmeester zich met zijn rotting, en bracht Nickleby de binnenplaats over, naar een deur in het achterhuis.

„Daar,” zei Squeers, terwijl hij de deur opende, „dat is nu onze school.”

Het was zoo'n propvol tooneel, en er waren zooveel verschillende dingen, die Nikolaas' aandacht trokken, dat deze in het begin om zich heen staarde, zonder iets te zien. Langzamerhand kwam er echter tekening in wat hij zag, en bleek dit een vuil en kaal vertrek te zijn, met een paar ramen, waarvan een tiende deel van glas voorzien, maar al het overige met papier van allerlei soort en kleur beplakt was. In dit vertrek stonden een paar oude, lange, waggelige schrijftafels, die op alle mogelijke wijze besneden, bekrabbeld, beklad en beschadigd waren; met twee of drie banken, een afzonderlijken lessenaar voor Squeers, en een anderen voor zijn ondermeester. De zoldering werd, als in een schuur, door balken geschraagd, en de wanden waren zoo bemorst en besmeerd, dat het onmogelijk was te zeggen, of zij ooit geverfd of gewit waren geweest.

Maar de leerlingen — de jonge edellieden! Het laatste zwakke spoor, de kleinste flikkering van hoop, dat er ooit iets goeds uit zijn pogingen in dit hol kon voortspruiten, verdween uit Nikolaas' hart, toen hij vol ontzetting om zich heen keek. Bleeke, magere gezichten, uitgemergelde geraamten, kinderen met de gezichten van oude mannen, mismaakten in ijzeren beugels, jongens, wier groei was blijven stilstaan, en andere, wier lange dorre beenen hun lichaam nauwelijks dragen konden, vertoonden zich voor zijn blik. Men zag er schele oogen, hazenlippen, paardevooten, en iedere mogelijke misvorming, die van een onnatuurlijken afkeer van de ouders of van een jeugdig leven getuigden, dat van de vroegste schemering der kindsheid

af één verschrikkelijk lijden van wreedheid en verwaarloozing was geweest. Er waren enkele gezichtjes onder, die inderdaad knap zouden zijn geweest, maar door de wrevelige uitdrukking van een verkropt lijden verduisterd werden; er waren jongens, bij wie het licht van de oogen was uitgebluscht, wier schoonheid verdwenen en wien alleen de hulpeloosheid overgebleven was; er waren boosaardige jongens, die met ingezonken oogen, als misdadigers in een gevangenis, mokten; er waren jongens, die voor de zonden van hun zwakke moeders moesten boeten, en die zelfs om het verlies van hun voor geld gehuurde minnen huilden, die zij alleen in plaats van hun ouders hadden gekend. Wat een beginnende hel werd hier opgevoed, waar elke zachte neiging en aandoening in haar geboorte verstikt, ieder jeugdig en gezond gevoel weggeeeseld en weggehongerd werd, en allerlei booze en hatelijke driften, die een wraakzuchtig hart kunnen verteren, de gemoederen meer en meer verpestten!

Niettemin had dit schouwspel, hoe pijnlijk het ook was, toch ook zijn komische zijde, die bij een toeschouwer, die er niet, als Nikolaas, zelf bij betrokken was, een glimlach zou hebben opgewekt. Juffrouw Squeers stond bij een van de lessenaars en had een groote kom met stroop en zwavel voor zich. Van dit kostelijke mengsel deelde zij elken jongen op zijn beurt een flinke portie toe, en bediende zich hierbij van een grooten houten lepel, die oorspronkelijk voor een ander doel vervaardigd was en den mond van elken patiënt aanmerkelijk uitrekte, daar de jongens op zware straf verplicht waren den heelen schep in één keer tot zich te nemen. In een anderen hoek zat het vijftal, dat den vorigen avond was aangekomen, op een hoop gedrongen; drie van hen in oude broeken die te wijd, en twee in broeken die te nauw waren. Niet ver van hen af zat de jeugdige zoon en erfgenaam van Squeers — een onmiskenbaar evenbeeld van zijn vader — met alle macht van zich afschoppend naar Smike, die bezig was hem een paar nieuwe laarzen aan te passen, die een heel verdachte gelijkenis vertoonden met de laarsjes, die het kleinste jongetje op zijn reis daarheen gedragen had, wat het jongetje zelf ook scheen te denken, daar hij deze toeëigening met een blik van smartelijke verbazing aanschouwde. Naast deze groepen vertoonde zich een lange rij jongens, die, met de uitdrukking van een niet bepaald aangename verwachting op hun gezicht, gereed stonden om zich te

laten bestroopen, en een andere rij, die deze kwelling pas hadden doorstaan, en gezichten trokken, die alles behalve tevredenheid aanduidden. Allen waren in zulke korte, slecht passende, wonderlijk-samengelapte kleeren gestoken, dat het geheel een onweerstaanbaar belachelijken indruk zou hebben gemaakt, als het niet met den afschuwelijken aanblik van vuilheid, ordeloosheid en ziekelijkheid gepaard was gegaan.

„Nu,” zei Squeers, en sloeg daarbij met zijn stok zoo hard op den lessenaar, dat de helft van de jongens van angst bijna omviel, „is dat dokteren gedaan?”

„Net gedaan,” antwoordde juffrouw Squeers, die in haar haast den laatsten jongen bijna had laten stikken en hem met den houten lepel een slag boven op zijn hoofd gaf, om hem weer tot zich zelf te brengen. „Daar, Smike, neem weg. Gauw wat!”

Smike sukkelde met de leege kom de deur uit, en nadat juffrouw Squeers een kleinen krullebol bij zich geroepen en haar vingers aan zijn haar had afgeveegd, snelde zij hem achterna in een soort waschhuis, waar een klein vuur brandde, met een grooten ketel daarboven, en waar een aantal kleine houten nappen op een tafel stond.

In deze nappen goot juffrouw Squeers, bijgestaan door haar hongerigen dienaar, een bruin mengsel, dat er als vaatwater uitzag, en soep genoemd werd. Een dun sneetje roggebroad werd in elken nap gestoken; en toen de jongens het spoelsel opgeslobberd hadden, aten zij het brood toe, en hadden zij hun ontbijt gedaan, waarop Squeers met een plechtige stem zei: „Voor alles wat wij ontvangen hebben, moge de Heere ons dankbaar maken!” Daarop verwijderde hij zich, om zijn eigen ontbijt te gaan gebruiken.

Nikolaas vulde zijn maag met een nap soep, vrijwel om dezelfde reden, die sommige wilden er toe brengt zich met aarde te voeden, namelijk om niet al te veel door den honger gekweld te worden als zij niets te eten hebben. Nadat hij vervolgens nog een boterham met boter had gegeten, die hem uit hoofde van zijn rang werd toegestaan, ging hij zitten om het begin van den schooltijd af te wachten.

Het kon hem niet ontgaan, hoe stil en treurig de jongens allemaal schenen te zijn. Er was niets van de luidruchtigheid van een schoolvertrek, niets van de speelzucht en vroolijkheid, die daaraan eigen zijn. De kinderen hokten huiverend bij elkaar, en schenen geen lust te hebben om zich te bewegen. De eenige scholier, die neiging tot

spelen had, was de jonge Squeers, en daar zijn voornaamste vermaak daarin bestond de andere jongens met zijn nieuwe laarzen op hun teenen te trappen, was de levendigheid van zijn geest eerder onaangenaam dan het tegendeel.

Na verloop van een half uur verscheen Squeers weer. De jongens namen hun plaatsen in, en grepen naar hun boeken; deze waren echter vrij spaarzaam verdeeld, daar één boek, door elkaar gerekend, voor acht scholieren dienen moest. Na verloop van

te komen staan. „Wij zullen ook een Latijnsche oprichten, en die onder uw toezicht stellen. Nu dan, waar is de primus?”

„Hij maakt het raam in de achterkamer schoon,” zei het plaatsvervangende hoofd van de filosofische klasse.

„Heel goed,” zei Squeers. „Ziet ge, Nickleby, wij hebben de practijk bij het onderwijs ingevoerd, het practische opvoedings-systeem. *S c h o o n m a k e n*, bedrijvend werkwoord, beteekent reinigen, van vuil ondoen; *r a a m*, zelfstandig naamwoord,

DE EERSTE KLASSE IN ENGELSCH E ORTHOGRAFIE EN PHILOSOFIE.

enkele minuten, waarin Squeers een heel diepzinnig gezicht zette, alsof hij volmaakt op de hoogte was met den inhoud van die boeken, en deze woordelijk uit zijn hoofd had kunnen opzeggen, als hij maar gewild had, riep deze heer de eerste klasse op.

Aan dit bevel gehoorzaam, schaarden zich voor den lessenaar van den schoolmeester een half dozijn vogelverschrikkers, wier knieën en ellebogen door hun kleeren staken, en een van hen legde een gescheurd en smerig boek voor zijn geleerde oog.

„Dit is de eerste klasse in Engelsche orthographie en filosofie, Nickleby,” zei Squeers, en wenkte Nikolaas om naast hem

een opening waardoor het licht naar binnenvalt. Als de scholier dit uit een boek geleerd heeft, gaat hij het daarna zelf doen. Het is daarmee net als met het gebruik van de globes. Waar is nummer twee?”

„Hij is den tuin aan het wieden, mijnheer,” antwoordde een pieperig stemmetje.

„Uitstekend,” zei Squeers, die door dit bericht geenszins van zijn stuk werd gebracht; „*b o t t e n i e*, zelfstandig naamwoord, kennis der planten. Als hij geleerd heeft, dat *b o t t e n i e* zooveel is als kennis der planten, gaat hij den tuin in en leert ze kennen. Dit is ons stelsel, Nickleby; wat dunkt u daarvan?”

„Het is inderdaad heel voordeelig,” antwoordde Nikolaas met beteekenis.

„Dat geloof ik,” zei Squeers, zonder op den nadruk van zijn ondermeester te letten. „Nummer drie, wat is een paard?”

„Een beest,” was het antwoord.

„Zoo is het,” zei Squeers. „Is het niet zoo, Nickleby?”

„Ik denk dat niemand daaraan twifelen zal,” antwoordde Nikolaas.

„Welnu,” vervolgde Squeers tot den jongen, „ga dan naar mijn paard en roskam het, of ik zal jou roskammen. De rest van de klas kan water gaan scheppen, tot er iemand komt zeggen dat het genoeg is; want het is morgen waschdag en de ketels moeten vol zijn.”

Met deze woorden liet hij de eerste klasse aan haar practische oefeningen gaan, terwijl hij Nikolaas met een half listigen, half twijfelachtigen blik aankeek, alsof hij lang niet zeker was wat deze wel van hem denken zou.

„Zoo doen wij hier,” zei hij, na een stilte.

„Dat zie ik,” zei Nikolaas, en haalde nauwelijks merkbaar zijn schouders op.

„En een heel goede manier is het ook,” hervatte Squeers. „Neem nu die veertien kleine jongens en laat ze lezen, want gij moet beginnen u nuttig te maken; leegloopen gaat hier niet.”

Squeers zei dit, alsof het hem plotseling inviel, of dat hij zijn helper niet te veel moest zeggen, of dat die helper niet genoeg tot lof van zijn instituut zei. De kinderen werden in een halven kring om den nieuwen meester geplaatst, en weldra stond deze te luisteren naar het eentonige, lijerige of hakkelende opdreunen van een van die belangwekkende vertellingen die men in de ouderwetsche spelboeken vindt. Met deze aangename bezigheid verliep de morgen traag en langzaam. Om één uur kregen de jongens in de keuken eerst een walgelijke brij van aardappelen, die hun den eetlust benam, en daarna een stuk pekelvleesch, terwijl aan Nikolaas werd toegestaan, zijn portie naar zijn lessenaar mee te nemen en daar in vrede te verorberen. Hierop volgde weer een uur van bijeenkruipen en bibberen in het schoollokaal, en daarop begon het onderwijs opnieuw.

Het was de gewoonte van Squeers, om telkens bij zijn terugkomst van zijn halfjaarlijksche bezoek aan de hoofdstad, de jongens bijeen te roepen, en hun een soort verslag te doen aangaande hun bloedverwanten en vrienden die hij gezien, het nieuws dat hij gehoord, de brieven die hij meegebracht had, de rekeningen die be-

taald waren, de posten die onbetaald waren gebleven, enz. Deze plechtigheid had altijd plaats den middag na zijn terugkomst; misschien omdat de jongens door de spanning van den ochtend groter geestkracht verkregen, of — wat waarschijnlijker is — omdat zekere warme dranken, die hij na het middagmaal placht te gebruiken, hem zelf meer strengheid en onbuigzaamheid verleenden. Hoe dit ook zij, de jongens waren van het raam, den tuin, den stal en de binnenplaats teruggeroepen, en de heele school was plechtig verzameld, toen Squeers, met een pakje papieren in zijn hand, gevolgd door zijn vrouw met een paar stokken, binnenkwam en stilte gebod.

„Als een van jullie een woord spreekt, zonder dat hem iets gevraagd wordt,” zei Squeers op een minzamen toon, „zal ik hem het vel van zijn rug slaan!”

Deze bekendmaking had het gewenschte effect, en er heerschte plotseling een stilte als van het graf, terwijl Squeers vervolgde:

„Jongens, ik ben naar Londen geweest, en ben bij mijn gezin en bij jullie teruggekomen zoo frisch en gezond als ooit!”

Volgens halfjaarlijksch gebruik, hieven de jongens bij deze heuglijke tijding een gejuich aan. Maar wat voor gejuich! Met evenveel recht zou men het kermen van de gewonden op een slagveld zoo kunnen noemen.

„Ik heb de ouders van sommige jongens gesproken,” vervolgde Squeers, terwijl hij zijn papieren doorbladerde, „en zij zijn zoo tevreden over de vorderingen, die hun zoons maken, dat deze vooreerst de school niet zullen verlaten, wat natuurlijk voor alle partijen heel plezierig is.”

Twee of drie handen gingen naar twee of drie paar oogen toen Squeers dit zei; daar echter het grootste deel van de kinderen geen ouders had, waarop dit betrekking kon hebben, waren zij er in 't geheel niet bij geïnteresseerd.

„Enkele onaangenaamheden heb ik gehad,” zei Squeers en zette een grimmig gezicht. „Bolder's vader is mij twee pond tien shillingen schuldig gebleven. Waar is Bolder?”

„Hier, mijnheer!” riepen twintig gediensstige stemmen. Jongens lijkten heel veel op groote mensen, dat is zeker.

„Kom hier, Bolder!” zei Squeers.

Een bijzonder ongezond uitziende jongen wiens handen met wratten overdekt waren, kwam van zijn plaats naar den lessenaar, en sloeg, bleek van angst, zijn oogen smekend naar den schoolmeester op.

„Bolder,” zei Squeers, heel langzaam sprekend, want hij overlegde intusschen, waar hij, zooals men zegt, hem zou raken, „Bolder, als jouw vader denkt, dat hij. . . Maar wat is dat, jongen?” Dit zeggend, lichtte Squeers de hand van den jongen bij de manchet van de mouw omhoog, en bekeek haar met een mengeling van verbazing en afschuw.

„Wat is dat, jongen?” vroeg de schoolmeester, en voegde er een slag met zijn stok bij, om het antwoord te verhaasten.

„Ik kan het niet helpen, mijnheer, heusch niet,” antwoordde de jongen schreiend; „het komt vanzelf — van het vuile werk, geloof ik — ik weet in ieder geval niet wat het is, mijnheer, en ik kan het niet helpen.”

„Bolder!” zei Squeers, zijn mouwen opstroopend en de palm van zijn rechterhand bevochtigend, om zijn rotting stevig te kunnen vasthouden, „je bent een onverbetterlijke schoelje, en daar het laatste pak slaag niet geholpen heeft, zullen wij zien of een nieuw pak in staat is het er bij je uit te kloppen.”

Bij deze woorden pakte Squeers, zonder zich aan het jammerlijke geschreeuw van den jongen te storen, dezen beet, en gaf hem een geducht pak slaag; want hij hield niet op voordat zijn arm niet meer kon.

„Zoo!” zei de schoolmeester, toen hij hiermee klaar was; „dat zul je vooreerst wel niet vergeten. Wil je je mond wel eens houden! Smike, gauw, breng hem naar buiten!”

De duvelstoejager kende door langdurige ervaring te goed zijn plicht, dan dat hij een oogenblik gearzeld zou hebben te gehoorzamen. Hij duwde het slachtoffer dus een zijdeur uit, en Squeers verhief zich weer op zijn hooge kruk, terwijl zijn vrouw op een andere naast hem ging zitten.

„Nu, laat eens zien,” zei Squeers; „een brief voor Cobby. Sta op, Cobby.”

Een andere jongen stond op, en keek heel begeerig naar den brief, terwijl Squeers er een uittreksel van maakte.

„Zoo,” zei Squeers, „Cobby's grootmoeder is gestorven, en zijn oom John is aan den drank geraakt. Dat is al het nieuws, dat zijn zuster hem stuurt, behalve achttien stuivers, die precies tot betaling kunnen dienen van die gebroken ruit. Lieve vrouw, wilt gij het geld in ontvangst nemen?”

De waardige vrouw stak de achttien stuivers met een effen gezicht in haar zak, en Squeers ging met de grootste koelbloedigheid tot een volgende jongen over.

„Graymarsh,” zei Squeers, „sta op.”

Een andere jongen stond op, en de

schoolmeester keek op dezelfde manier ook zijn brief door.

„Graymarsh's tante,” zei Squeers, nadat hij den brief scheen gelezen te hebben, „is erg blij te hooren dat hij zoo welvarend en gelukkig is. Zij verzoekt juffrouw Squeers haar dank te aanvaarden, en gelooft dat zij een engel moet zijn. Ook is zij van meening, dat mijnheer Squeers te goed voor deze wereld is, maar hoopt toch, dat hij er nog lang zal blijven, om zijn zaken op denzelfden voortreffelijken voet voort te zetten. Zij zou twee paar kousen hebben gestuurd, zooals haar gevraagd was; maar zij had geen geld; zij stuurt daarom dus maar een traktaatje, en hoopt dat Graymarsh vertrouwen in de Voorzienigheid zal stellen. Bovenal hoopt zij, dat hij al het mogelijke zal doen om mijnheer en juffrouw Squeers het leven aangenaam te maken, die hij als zijn eenige vrienden beschouwen moet, en dat hij lief zal zijn voor jongenheer Squeers, en er niet op tegen zal hebben met zijn vijven in één bed te slapen, waar een Christen zich nooit tegen zou verzetten. O,” zei Squeers, terwijl hij het blaadje weer dichtvouwde, „een heerlijke brief, heel aandoenlijk inderdaad.”

In zekeren zin was de brief inderdaad aandoenlijk. Graymarsh' tante was namelijk, volgens een vermoeden, dat door haar vertrouwde vrienden gekoesterd werd, niemand anders dan zijn eigen moeder. Squeers ging echter, zonder op deze bijzonderheid te zinspelen, wat tegenover jongens onbetamelijk zou zijn geweest, met zijn taak verder, en riep Mobbs op, waarop een andere jongen opstond, en Graymarsh weer ging zitten.

„De stiefmoeder van Mobbs,” zei Squeers, „is van verdriet ziek geworden, toen zij hoorde dat hij geen vet wilde eten, en zij is sedert al dien tijd heel erg geweest. Zij wenscht zoo gauw mogelijk per brief te hooren, waar hij denkt te komen als hij zijn eten veracht, en hoe hij het hart kon hebben zijn neus op te halen voor leversoep, nadat zijn goede meester den zegen des hemels daarover had afgesmeekt. Dit heeft zij door de Londensche couranten vernomen — niet van den heer Squeers, want deze is te liefderijk en te goedhartig om iemand tegen een ander op te hitsen — en het heeft haar zoo gegriefd, dat Mobbs het zich eenvoudig niet voor kan stellen. Het spijt haar, dat hij ontevreden is; want ontevredenheid is zonde en schande, en zij hoopt dat mijnheer Squeers hem door een vaderlijke kastijding tot betere gedachten zal brengen. Om die reden krijgt hij ook

zijn halven stuiver wekelijksch zakgeld niet meer van haar, en heeft zij een zakmesje met een kurkentrekker, dat zij speciaal voor hem gekocht had, aan het Zendingsgenootschap gestuurd.

„Ontevredenheid,” zei Squeers na een verschrikkelijke pauze, waaronder hij opnieuw de palm van zijn rechterhand had bevochtigd „wordt hier niet geduld; hier moeten tevredenheid en vroolijkheid heerschen. Mobbs, kom hier!”

Mobbs ging langzaam naar den lesseenaar, en wreef bij voorbaat zijn oogen, in de veronderstelling dat hij er weldra maar al te veel reden toe zou hebben. En na enkele oogenblikken verdween hij dan ook, met zooveel reden als hij maar wenschen kon, door de zijdeur.

Squeers ging daarop voort een bonte verzameling brieven te openen; in sommige was geld gesloten, dat juffrouw Squeers in bewaring nam; andere vermeldden de toezending van verschillende kleine kleedingstukken, als petten, slaapmutsen en dergelijke, die echter, zooals dezelfde dame verzekerde, of te groot of te klein waren, en niemand anders pasten dan den jongen Squeers, die buitengewoon rekbare ledematen moest hebben, daar alles, wat er in de school kwam, voor hem gemaakt scheen te zijn. Zijn hoofd vooral scheen buitengewoon elastisch te zijn, want alle hoeden en petten pasten hem volmaakt.

Nadat deze zaak was afgedaan, werd er nog een paar uur school gehouden, waarna Squeers zich terugtrok bij zijn huiselijken haard, en aan Nikolaas de zorg voor de jongens in het schoollokaal overliet, waar het vinnig koud was, en waar even nadat het donker was geworden het avondeten werd uitgedeeld, dat uit brood en kaas bestond.

In een hoek van het lokaal, vlak bij den lessenaar van Squeers, stond een kachelkje, waar Nikolaas nu bij ging zitten, zoo terneergeslagen en ontmoedigd door het bewustzijn van zijn toestand, dat de dood hem welkom zou zijn geweest, als die hem op dit oogenblik was overvallen. De wredeheden, waarvan hij met weerzin getuige was geweest — de gemeene laaghartigheid, die Squeers zelfs in zijn beste stemming eigen was — het afzichtelijke en stuitende van wat hij hier hoorde en zag — dit alles droeg er toe bij om deze gevoelens bij hem teweeg te brengen; maar als hij er aan dacht, dat hij, nu hij hier ondermeester was — welke ongelukkige samenloop van omstandigheden hem ook in dien toestand gebracht mocht hebben — tevens de helper

en medeplichtige scheen te zijn van een systeem, dat hem met afschuw en verontwaardiging vervulde, voelde hij een walging van zich zelf, en was het hem, alsof de enkele herinnering aan zijn huidige betrekking hem voor altijd moest beletten om ooit weer iets beters in de maatschappij te worden.

Voor het oogenblik bleef hij echter in zijn lot berusten; hij week niet af van het besluit, dat hij den vorigen avond genomen had. Hij had aan zijn moeder en zuster zijn behouden aankomst op Dotheboys-Hall gemeld, en zoo weinig daarover geschreven en dat op zoo'n vroolijken toon, als hij maar eenigszins kon. Hij hoopte dat het hem mogelijk zou zijn, als hij bleef waar hij was, zelfs hier iets goeds te doen, en in ieder geval hingen anderen te zeer van de gunst van zijn oom af, dan dat hij er nu aan kon denken diens toorn op te wekken.

Eén gedachte verontrustte hem intuschen meer dan iets dat hem zelf betrof. Het was het lot, dat zijn zuster Kaatje mischien te wachten stond. Zijn oom had hem bedrogen, en kon hij haar ook niet ergens heenbrengen, waar haar jeugd en schoonheid een grooter vloek zouden zijn, dan mismaaktheid en leelijkheid? Voor een man, die, als hij, in een kooi gevangen en aan handen en voeten gebonden was, was dit een verschrikkelijke gedachte. — Maar neen, dacht hij, zijn moeder was immers bij haar, en bovendien was juffrouw La Creevy er nog, die, hoe'n bekrompen verstand zij ook hebben mocht, toch in de wereld stond en die kende. Liefst geloofde hij, dat Ralph Nickleby een persoonlijken afkeer tegen hem had opgevat. Daar hij maar al te veel reden had dien afkeer wederkeurig te doen zijn, viel het hem niet moeilijk deze conclusie te aanvaarden, en trachtte hij zich zelf te overreden, dat deze afkeer zich niet verder uitstreckte dan tuschen hen beiden.

Terwijl hij in deze overdenkingen verdiept was, viel zijn oog plotseling op het naar hem toegewende gezicht van Slike, die op zijn knieën voor de kachel lag, en een paar uitgebrande sintels had opgeraapt, die hij weer in het vuur wierp. Hij hield daarmee op, om tersluiks een blik op Nikolaas te slaan, en toen hij zag, dat deze hem gadesloeg, kroop hij vol vrees achteruit, alsof hij een klap verwachtte.

„Je hoeft niet bang voor mij te zijn,” zei Nikolaas vriendelijk. „Heb je 't koud?”

„N—neen.”

„Je bibbert.”

„Ik ben niet koud,” zei Slike haastig;

„ik ben er aan gewoon.”

Er lag zoo'n onmiskenbare vrees van aanstoot te zullen geven op zijn gezicht, en er was in zijn heele voorkomen iets zoo ellendigs, dat Nikolaas onwillekeurig uitriep: „Arme jongen!”

Als hij hem geslagen had, zou de jongen, zonder een woord te zeggen, zijn weggeslopen; maar nu barstte hij in tranen uit.

„God, o, God,” snikte hij, en bedekte zijn gezicht met zijn vereelde en opengespron-

te brengen; „vertel het mij!”

„Mijn vrienden,” antwoordde hij, „ik zelf — mijn — o, wat heb ik geleden!”

„Er blijft nog altijd hoop,” hernam Nikolaas, die niet wist wat hij zeggen zou.

„Neen,” zei Smike, „neen, niet voor mij. Herinnert gij u den jongen, die hier gestorven is?”

„Ik was toen nog niet hier, zooals je weet,” zei Nikolaas vriendelijk; „maar wat bedoel je?”

„PIJN EN ANGST — PIJN EN ANGST VOOR MIJ, LEVEND OF DOOD — GEEN HOOP — GEEN HOOP!”

gen handen; „mijn hart zal breken; ja, ja, het zal breken!”

„Stil!” zei Nikolaas, terwijl hij zijn hand op zijn schouder legde, „wees een man; je bent het immers bijna in jaren?”

„In jaren?” snikte Smike. „Och, hoeveel jaren! hoeveel jaren, sedert ik een kind was, jonger dan één, die nu hier is! Waar zijn zij allemaal?”

„Over wie spreek je?” vroeg Nikolaas, die het arme, half ontzinde wezen tot nadenken en een geregeld gesprek wenschte

„Ik,” antwoordde de jongen, en kwam wat dichter naar Nikolaas toe, „ik was den heelen avond bij hem, en toen alles stil was, huilde hij niet meer om zijn vrienden, die hij zoo graag bij zich had gehad, maar hij begon gezichten om zijn bed heen te zien die van huis kwamen; hij zei dat zij tegen hem lachten en met hem spraken, en hij stierf eindelijk, toen hij zijn hoofd oplichtte om ze te kussen. Hoort gij wel?”

„Ja, ja,” antwoordde Nikolaas.

„Welke gezichten zullen tegen mij

lachen, als ik sterf?" zei Smeke huiverend. „Wie zal in die lange nachten met mij komen spreken? Zij kunnen niet van huis komen; zij zouden mij doen schrikken, als zij het deden, want ik zou ze niet kennen. Pijn en angst — pijn en angst voor mij, levend of dood — geen hoop — geen hoop!"

Er ging een schel, die te kennen gaf, dat het tijd was om naar bed te gaan, en de jongen viel bij dit geluid in zijn gewonen somberen toestand terug, en sloop weg als wenschte hij maar dat er niet op hem zou worden gelet. Nikolaas verliet ook het schoollokaal, en ging met een zwaar hart naar zijn vuile en met kinderen volgeproppte slaapzaal.

HOOFDSTUK IX.

Over de familie Squeers en over een aantal personen en zaken, die niet minder met deze familie dan met Nikolaas Nickleby in verband staan.

Toen Squeers het schoollokaal verlaten had, ging hij, zooals wij al gezegd hebben, naar zijn huiskamer, wat niet het vertrek was, waar Nikolaas den vorigen avond had gesoupeerd, maar een kleinere achterkamer, waar zijn vrouw, zijn beminnelijke zoon en zijn welopgevoede dochter in het volle genot van elkaars gezelschap waren. Juffrouw Squeers was bezig met de huiselijke taak van kousenstoppen; de jonge-juffrouw en de jongheer vereffenden juist een klein meningsverschil door een vuistgevecht over de tafel heen, dat, bij de nadering van hun geëerden vader, in een stille uitwisseling van schoppen onder de tafel overging.

Bij deze gelegenheid is het misschien niet ondienstig den lezer mee te deelen, dat Fanny Squeers in haar drie en twintigste jaar was. Als er een of andere bekoorlijkheid of schoonheid van dit bijzondere levensstadium onafscheidelijk is, mag veilig worden aangenomen dat Fanny die bezat, daar er geen bijzondere reden is om te veronderstellen, dat zij een uitzondering op een algemeen regel was. Zij was niet zoo groot als haar moeder, maar kort als haar vader; van de eerste had zij een onaangenaam ruwe stem geërfd; van den laatsten een merkwaardige uitdrukking van haar rechteroog, eenigszins daarnaar zweemend alsof dat oog haar heelemaal ontbrak. Zij had een paar dagen bij een vriendin in de buurt doorgebracht, en was

een uur geleden in het ouderlijk huis teruggekeerd. Hierdoor verklaart het zich, dat zij van Nikolaas nog niets gehoord had, totdat Squeers zelf hem tot een onderwerp van gesprek maakte.

„Wel, schat," zei Squeers, terwijl hij zijn stoel naar de tafel trok, „wat dunkt u nu van hem?"

„Van wien?" vroeg juffrouw Squeers.

„Van den jongeman, den nieuwen ondermeester, van wien anders?"

„O, die Nukklebaai," zei juffrouw Squeers; „ik mag hem niet."

„Waarom, schat?" vroeg Squeers.

„Wat gaat u dat aan? Als ik een hekel aan hem heb, is dat toch zeker genoeg?"

„Nu, ik vraag het maar uit nieuwsgierigheid, lieve!"

„Als gij het dan weten wilt," zei juffrouw Squeers, „omdat hij een trotsche, verwaande ingebeelde zotskap is — zoo'n pauw met zijn opgetrokken neus."

Als juffrouw Squeers zich driftig maakte, was zij gewoon krachtige taal te bezigen en een overvloed van woorden te gebruiken, waarvan sommige in een figuurlijken zin met een zekere onbestemdheid van beteekenis moesten worden opgevat, zooals hier het woord pauw. Ook hoefden zij niet bepaald bij elkaar te passen, wat hier eveneens duidelijk blijkt, daar een pauw met een opgetrokken neus in een menagerie zeker iets heel nieuws zou zijn.

„Hm!" zei Squeers, alsof hij op de zachtste wijze zijn misnoegen over deze uitbarsting te kennen wilde geven; „hij is goedkoop, mijn schat, de jongeman is heel goedkoop."

„Dat is hij niet," antwoordde juffrouw Squeers.

„Drie pond per jaar," zei Squeers.

„Nog altijd veel te duur, als wij hem niet noodig hebben."

„Maar wij hebben hem noodig."

„Dat zie ik niet in. Gij kunt op de kaartjes en in de advertenties heel goed laten drukken: „De opvoeding wordt verzorgd door Wackford Squeers en door bekwame assistenten, zonder dat gij er ook maar één hebt. Is 't niet? Gebeurt dat niet dagelijks bij alle kostscholen hier in de buurt? Ik verlies mijn geduld met u."

„O ja?" zei Squeers barsch. „Nu, dan zal ik u eens wat zeggen, lieve vrouw! In dit geval zal ik mijn eigen zin volgen. Een slavendrijver in West-Indië heeft een man onder zich, om er voor te zorgen dat zijn zwarten niet wegloopen of een opstand beginnen; en ik wil een man onder mij hebben, die bij onze zwarten hetzelfde doet,

tot de kleine Wackford in staat is toezicht over de school te houden."

"Zal ik het toezicht over de school hebben, als ik groot ben, vader?" vroeg de jonheer Wackford, en vergat in de overmaat van zijn vreugde den schop, dien hij juist zijn zuster had willen toedienen.

"Dat zul je, mijn zoon," antwoordde Squeers op een sentimenteelen toon.

"O heerejé, wat zal ik er dan opranselen!" riep het veelbelovende kind, en greep zijn vaders stok. "O vader, wat zal ik ze laten piepen!"

Het was een trotsch oogenblik in het leven van den heer Squeers, getuige van deze uitbarsting van geestdrift in het gemoed van zijn zoon te zijn, en daarin een voortteeken te zien, hoe hij zich later zou onderscheiden. Hij drukte hem een stuiver in zijn hand, en hij, zoowel als zijn voorbeeldige gade, gaven hun aandoeningen lucht door een luidruchtig en goedkeurend gelach. Het kinderlijke beroep op hun gemeenschappelijke liefderijke gevoelens hergaf op eens de vroolijkheid aan het gesprek en harmonie aan het gezelschap.

"Hij is een opgeblazen aap, dat is hij," zei juffrouw Squeers, tot Nikolaas terugkeurend; "maar ik denk, dat hij zijn trots wel zal afleeren. Als het niet gebeurt, zal het zeker mijn schuld niet zijn."

Nu was een trotsche ondermeester op een kostschool in Yorkshire iets zoo buitengewoons en ongehoords — want daar een ondermeester op zich zelf al iets nieuws was, was natuurlijk een trotsche ondermeester een wezen, dat de vurigste verbeeldingskracht zich niet kon voorstellen — dat jongejuffrouw Squeers, die zich anders weinig om schoolzaken bekommerde, met nieuwsgierigheid vroeg, wie die Nukklebaai toch was, die zoo'n air aan nam.

"Nickleby," verbeterde Squeers, en spelde den naam voor; "uw moeder geeft de menschen altijd verkeerde namen."

"Dat doet er niet toe," zei juffrouw Squeers; "ik kijk goed uit mijn oogen, en dat is genoeg. Ik lette op hem toen gij vanmiddag kleinen Bolder er van langs gaaft. Hij keek zoo zwart als de nacht, en één keer deed hij zelfs een stap naar voren, alsof hij zoo op u aan zou vliegen. Ik zag het wel, al hadt gij er geen erg in."

"Laat dat nu maar rusten, vader," zei de jongejuffrouw, toen het hoofd van het gezin hierop wilde antwoorden; "wie is hij?"

"Och wat, uw vader heeft zich in zijn hoofd gehaald, dat hij de zoon van een armen heer van goeden huize is, die on-

langs gestorven is," zei juffrouw Squeers.

"De zoon van een heer van goeden huize?"

"Ja, maar ik geloof er geen woord van; als hij het al is, dan is hij een vondeling."

"Geen sprake van," zei Squeers, "want zijn vader was met zijn moeder al jaren getrouwd voor hij geboren werd, en zij leeft nog. Maar al was het zoo, dan ging het ons nog niet aan; want wij maken ons iemand anders te vriend, door hem hier bij ons te nemen, en als hij lust heeft de jongens nog het een of ander te leeren van wat hij weet, heb ik er niets op tegen."

"Ik zeg nog eens dat ik een gruwelijken hekel aan hem heb," zei juffrouw Squeers heftig.

"Als gij hem niet lijden kunt, lieve," antwoordde Squeers, "weet ik niemand die dat beter kan toonen dan gij, en natuurlijk hoeft gij dat voor iemand als hij niet te verbergen."

"Dat ben ik ook zeker niet van plan," viel zijn vrouw er op in.

"Goed zoo," zei Squeers, "en als hij een beetje trotsch is, wat ik ook wel denk, dan geloof ik niet dat er één vrouw in heel Engeland is, die iemand zoo gauw klein kan krijgen als gij, lieve."

Juffrouw Squeers grinnikte, vergenoegd bij het ontvangen van deze vleiende complimenten, en zei dat zij wel meende te mogen zeggen, dat het haar wel meer gelukt was een hoogvlieger onder den duim te krijgen. Om haar karakter recht te doen wedervaren moet gezegd worden, dat zij, in vereeniging met haar achtenswaardigen echtgenoot, reeds heel wat van dergelijke geesten in het stof had gedrukt.

Fanny Squeers luisterde met aandacht naar alles wat zij hoorde, en toen zij 's avonds op haar slaapkamer was, hoorde zij het hongerige dienstmeisje uit, en ondervroeg haar nauwkeurig omtrent Nikolaas. Op deze vragen gaf het meisje zulke opgetogen antwoorden, en zij vertelde zooveel van zijn mooie donkere oogen, zijn innemenden glimlach en zijn slanke beenen — waarop zij speciaal den nadruk legde, daar de meeste beenen in Dotheboys-Hall krom waren — dat Fanny al heel gauw tot de conclusie kwam, dat de nieuwe ondermeester een buitengewoon iemand moest zijn. En zoo nam zij dus het besluit hem den volgenden dag persoonlijk in oogenschouw te gaan nemen.

Te dien einde nam zij de gelegenheid waar dat haar moeder aan het werk en haar vader uit was, en ging als bij toeval naar het schoollokaal, om een pen te laten

vermaken, en daar zij hier niemand vond dan Nikolaas, die toezicht hield op de jongens, werd zij heel rood, en toonde zij een groote verwarring.

„Ik vraag u excuus,” stamelde Fanny, „ik dacht dat mijn vader hier was — anders zou ik — hemel, wat ben ik verlegen!” —

der ook maar eenigszins te laten blijken, dat Fanny's bekoorlijkheden zijn hart getroffen hadden.

„O, ik ben zoo in de war,” riep deze uit. „Als ik geweten had, dat mijn vader niet hier was, zou ik voor geen geld — het is allerongelukkigst — het moet zoo vreemd

„O, HEEL SLAP, ALS HET U BELIEFT.”

„Mijnheer Squeers is uit,” zei Nikolaas, die door haar verschijning, hoe onverwacht ook, volstrekt niet van zijn stuk raakte.

„Weet gij ook, of hij lang weg zal blijven, mijnheer?” vroeg de jongedame met maagdelijke beschroomdheid.

„Een uurtje heeft hij gezegd,” antwoordde Nikolaas, natuurlijk beleefd, maar zón-

lijken,” prevelde Fanny, nogmaals blozend, en keek beurtelings naar de pen in haar hand en naar Nikolaas aan zijn lessenaar.

„Als gij niets anders noodig hebt,” zei Nikolaas, terwijl hij op de pen wees, en, hoeveel moeite hij zich ook gaf om ernstig te blijven, toch over de voorgewende verlegenheid van het meisje moest glim-

lachen, „kan ik u misschien wel helpen.”

Fanny wierp een blik naar de deur als twijfelde zij of het wel behoorlijk was dichter bij een volslagen onbekende te komen, daarna door het schoollokaal, als werd zij eenigszins gerustgesteld door de aanwezigheid van veertig jongens, trippelde eindelijk naar Nikolaas toe, en stelde hem met een allerliefste mengeling van terughouding en vriendelijkheid haar pen ter hand.

„Moet zij stijf of slap zijn?” vroeg Nikolaas, glimlachend om het niet uit te schateren.

„Hij heeft werkelijk een lieven glimlach,” dacht Fanny.

„Wat hebt gij gezegd?” vroeg Nikolaas weer.

„Och Heere, ik dacht juist aan iets anders,” antwoordde Fanny. „O heel slap, als het u belieft, want ik heb een erg zachte, ik wil zeggen lichte hand.” Bij deze woorden zuchtte Fanny en zij wilde Nikolaas daardoor te verstaan geven dat haar hart even zacht was.

Hij vermaakte de pen, en gaf deze aan Fanny terug. Maar door haar verlegenheid liet Fanny ze vallen, en toen Nikolaas bukte, om ze op te rapen, bukte Fanny eveneens, en stootten zij met hun hoofden tegen elkaar, waarop vijf en twintig jongens hardop begonnen te lachen, wat voor de eerste en eenige maal in dit half jaar was.

„Heel lomp van mij,” zei Nikolaas, terwijl hij voor Fanny de deur opende.

„Volstrekt niet,” antwoordde deze; „het was mijn schuld. Het is mijn dwaze — hm — hm — Goedenmorgen, mijnheer.”

„Uw dienaar,” zei Nikolaas; „wees voorzichtig; gij zult er de punt afbijten.”

„O!” zei Fanny, „ik ben zoo verlegen dat ik haast niet weet wat ik — het spijt mij wel dat ik u zooveel moeite heb gegeven.”

„Heelemaal geen moeite,” antwoordde Nikolaas en sloot de deur.

„In mijn heele leven heb ik nog niet zulke beenen gezien,” zei Fanny terwijl zij wegging.

Fanny Squeers was in vollen ernst verliefd op Nikolaas.

Om echter de vlugheid te begrijpen, waarmee zij dezen hartstocht voor Nikolaas opvatte, moet men weten, dat de vriendin, van wie zij den vorigen avond was teruggekeerd, een molenaarsdochter was van pas achtien jaar, die met den zoon van een korenkooper uit de naburige marktplaats verloofd was. Fanny Squeers en Mathilda Price — zoo heette de molenaarsdochter — waren boezemvriendinnen, en hadden al twee jaar geleden afgespro-

ken, dat wie van haar beiden het eerst verloofd zou zijn, het ontzaglijke geheim, voor zij het aan iemand anders vertelde, aan den boezem van haar vriendin zou uitstorten, en deze zonder tijdverlies als bruidsmisje zou aanwerven. Om deze verplichting te vervullen, had de molenaarsdochter zich dadelijk na haar verloving, en wel om elf uur 's avonds, op weg begeven, nadat de zoon van den korenkooper haar zijn hand en zijn hart om vijf minuten vóór half elf had aangeboden, en was zij zoo met de heuglijke tijding Fanny's slaapkamer binnengevlogen. Daar nu Fanny Squeers vijf jaar ouder was, en over de twintig — wat ook een punt van belang is — was zij er sedert dat oogenblik meer dan ooit op bedacht geweest de attentie van haar vriendin te beantwoorden, en deze een dergelijk geheim toe te vertrouwen; maar aangezien zij moeilijk iemand kon vinden die haar beviel, en nog moeilijker iemand wien zij beviel, had zij tot nog toe geen gelegenheid gehad dit te doen. Het korte gesprek met Nikolaas had echter nauwelijks plaats gehad, of Fanny zette haar hoed op, en begaf zich in allerijl naar het huis van haar vriendin, en nadat beiden wederkeerig haar oude eeden van geheimhouding vernieuwd hadden, openbaarde zij, dat zij — wel is waar nog niet precies verloofd, maar toch op het punt was een verloving aan te gaan met den zoon van een heer van goeden huize; geen korenkooperszoon, voegde zij er bij, maar een heer van voorname afkomst, die onder de geheimzinnigste en merkwaardigste omstandigheden als secundant op Dotheboys-Hall gekomen was, waarmee zij te kennen wilde geven, goede redenen te hebben om aan te nemen, dat hij, door de faam van haar bekoorlijkheden aangelokt, die betrekking gekozen had teneinde haar persoonlijk te leeren kennen en om haar hand te vragen.

„Is dat niet zonderling?” vroeg Fanny aan haar vriendin.

„Inderdaad, heel zonderling,” antwoordde deze; „maar wat heeft hij tegen u gezegd?”

„Vraag mij niet wat hij gezegd heeft,” antwoordde Fanny. „Gij hadt zijn blikken en zijn glimlach eens moeten zien! Ik ben nog nooit zoo verlegen geweest.”

„Keek hij u zóó aan?” vroeg de molenaarsdochter, en bootste, zoo goed zij kon, een liefdesblik van den korenkooper na.

„Ja, ongeveer zoo, maar deftiger,” antwoordde Fanny.

„Aha,” zei haar vriendin: „dan heeft hij iets op zijn hart; daar kunt ge zeker van zijn.”

Daar Fanny zelf, wat de hoofdzaak betrof, nog eenige onaangename twijfelingen koesterde, was zij niet weinig in haar schik, toen haar meening door een bevoegde autoriteit bevestigd werd; en daar zij voorts in den loop van het gesprek, bij verdere vergelijking van beider opmerkingen, heel veel punten van overeenkomst in het gedrag van Nikolaas en dat van den korenkooper ontdekte, werd zij zoo vertrouwelijk, dat zij haar vriendin een massa dingen vertelde, die Nikolaas niet had gezegd, en die zoo buitengewoon vleidend waren, dat er geen twijfel meer kon bestaan. Daarop sprak zij over de treurige omstandigheid, dat haar ouders erg tegen haar aanstaande waren ingenomen; zij weidde zelfs lang daarover uit, want de ouders van haar vriendin waren er wel mee tevreden dat zij zou gaan trouwen, en de heele vrijage was dus zoo gewoon en alle-daagsch als maar mogelijk was.

„O, wat zou ik hem graag eens zien!” riep de vriendin uit.

„Dat zult gij, Tilda,” antwoordde Fanny. „Ik zou mij zelf voor het ondankbaarste schepsel ter wereld houden, als ik u dat weigerde. Moeder gaat denkelijk voor een paar dagen van huis, om een paar jongens te halen; dan zal ik u en uw aanstaande op de thee vragen en dan zal ik zorgen, dat hij er bij is.”

Dit was een prachtig plan, en nadat de vriendinnen verder alles hadden afgesproken, namen zij afscheid van elkaar.

De reis, die juffrouw Squeers zou ondernemen, om drie nieuwe pupillen te halen, en de bloedverwanten van een paar oude om het restant van een kleine rekening aan te spreken, werd nog dienzelfden namiddag op twee dagen later vastgesteld; en op den bepaalden dag nam juffrouw Squeers een bovenplaats op de diligence, toen deze in Gretabridge stilhield, om van paarden te verwisselen.

De bagage, die zij bij zich had, bestond uit één enkel pakje, waarin zich een flesch met onbekenden inhoud en een paar boterhammen bevonden; bovendien had zij een groote witte reisjas bij zich, om 's nachts aan te doen, en zoo ging zij op weg.

Bij gelegenheden als deze, was het de gewoonte van Squeers om iederen avond, onder voorwendsel van dringende bezigheden, naar de marktplaats te rijden, en tot tien of elf uur in een bepaalde herberg te blijven, die zijn bijzondere gunst genoot. Daar de theepartij hem dus niet stoorde, maar hem veeleer een gelegenheid bood om met zijn dochter een compromis te slui-

ten, was hij graag bereid er zijn toestemming voor te geven; en hij zei dus tegen Nikolaas, dat deze dien avond om vijf uur in de voorkamer op de thee werd verwacht.

Fanny Squeers had het, zooals men wel denken kan, buitengewoon druk, toen de tijd naderde. Dat zij zich zoo voordeelig mogelijk had gesmukt, spreekt vanzelf. Haar haren, die meer dan een zweempje rood hadden, en die zij anders niet opge-maakt droeg, schikte zij nu in vijf rijen krullen tot boven op haar hoofd, en wel zoo handig, dat zij gedeeltelijk over haar twijfelachtige oog hingen; en verder werden haar bekoorlijkheden nog verhoogd door een breed blauw lint om haar middel, een geborduurd schortje, lange handschoenen, een groene gazen sjerp, die zij over haar eenen schouder droeg, en een massa van dergelijke kostbaarheden, die bestemd waren om, als even zoovele pijlen, het hart van den armen Nikolaas te doorboren. Zij had deze schikkingen nauwelijks voltooid, toen haar vriendin verscheen, met een klein pakje bij zich, dat verscheidene versier-selen bevatte, die in de bovenkamer zouden worden aangedaan. Toen Fanny Squeers het haar van haar vriendin in orde gebracht had, maakte deze nog eens het haar van Fanny op, en bracht bovendien nog enkele verfraaiingen daarin aan; en toen de vriendinnen tenslotte volkomen met haar werk tevreden waren, gingen zij in volle staatsie naar beneden.

„Waar is John, Tilda?” vroeg Fanny.

„Hij is even naar huis, om zich wat op te knappen, maar hij zal wel hier zijn tegen dat de thee getrokken is.”

„O, wat klopt mijn hart!” merkte Fanny op.

„Ja, daar weet ik alles van,” zei haar vriendin.

„Ik ben daaraan nog niet gewoon, ziet ge,” zei Fanny terwijl zij haar hand aan den linkerkant van haar sjerp legde.

„Gij zult het wel gauw te boven komen,” zei haar vriendin. Terwijl zij zoo spraken, bracht het hongerige dienstmeisje het thee-goed binnen, en kort daarna klopte er iemand aan de kamerdeur.

„Daar is hij!” riep Fanny. „O Tilda! . . .”

„Sst!” zei Tilda. „Toe, roep dan binnen!”

„Binnen!” riep Fanny met een flauwe stem, en Nikolaas opende de deur.

„Goedenavond,” zei de jongeman, volkomen onbewust van de verovering, die hij gemaakt had. „Ik heb van mijnheer Squeers gehoord, dat . . .”

„O ja, het is goed,” viel Fanny hem in de rede; „vader moest vandaag uit, en kon

dus niet met ons theedrinken; maar daar zult gij zeker wel niets op tegen hebben, denk ik."

Dit zei zij met een zekere schalkschheid. Nikolaas zette groote oogen op, maar ging er niet verder op in, en legde, toen hij aan de molenaarsdochter werd voorgesteld, zooveel welgemanierdheid en bevalligheid aan den dag, dat deze opgetogen was van bewondering.

"Wij wachten nog op één heer," zei Fanny, terwijl zij het deksel van den theepot oplichtte en er inkeek.

Het liet Nikolaas volkomen koud, of men nog op één heer wachtte, of op vijf en twintig. Hij ontving het bericht dus met de grootste onverschilligheid en daar hij neerslachtig was, en geen bijzondere reden zag, waarom hij vriendelijk zou moeten doen, keek hij het raam uit, en zuchtte onwillekeurig.

Het toeval wilde, dat Fanny's vriendin wat ondeugend van aard was, en daar zij Nikolaas hoorde zuchten, kreeg zij het in haar hoofd, om de twee gelieven wat met hun neerslachtigheid te plagen.

"Als die misschien daardoor komt dat ik hier ben," merkte zij op, "let dan maar niet op mij, want ik ben net zoo erg. Gij kunt gerust doen, alsof gij alleen waart."

"Tilda!" zei Fanny, en bloosde tot over haar ooren, "ik schaam mij over u." En daarop barstten de twee vriendinnen in een gesmoord gegichel uit, waar geen eind aan scheen te komen, en keken van tijd tot tijd over haar zakdoeken heen naar Nikolaas, die uit een toestand van pure verbazing langzaam-aan in een onweersaanbaar gelach verviel, dat gedeeltelijk veroorzaakt werd door het denkbeeld dat hij op Fanny Squeers verliefd zou zijn, gedeeltelijk door het belachelijke voorkomen en gedrag van de beide meisjes.

"Wel," dacht Nikolaas, "daar ik hier nu eenmaal ben, en men, om de een of andere reden, schijnt te verwachten, dat ik mij beminnelijk zal voordoen, zou het verkeerd zijn er als een uilskuiken bij te zitten; ik kan mij evengoed bij het gezelschap aanpassen."

Wij blozen om het te zeggen, maar zijn jeugdige vlotheid en levendigheid verdrongen voor eenigen tijd al zijn treurige gedachten; en nauwelijks had hij zijn besluit genomen, of hij gaf Fanny Squeers en haar vriendin met de grootste hoffelijkheid een handkus, schoof een stoel naar de theetafel, en stond weldra met beide meisjes op een zoo vertrouwelijken voet, als een ondermeester in het huis van zijn principaal

ooit heeft gestaan. De dames waren haar eerste verrukking over de verandering in Nikolaas' houding nog niet te boven, toen de verwachte minnaar verscheen, met zijn haar nog nat van het wasschen, en een schoon overhemd, waarvan het halsboord wel aan een reus onder zijn voorouders had kunnen toebehooren, en dat, met een wit vest van overeenkomstige afmetingen, zijn voornaamste sieraad uitmaakte.

"Wel, John," zei Mathilda.

"Wel!" zei John, met een grijnslach, die zelfs het halsboord niet kon verbergen.

"Neem mij niet kwalijk," viel Fanny er op in, zich haastend de honneurs waar te nemen. "Mijnheer Nickleby — mijnheer John Browdie."

"Aangenaam, mijnheer," zei John, die iets meer dan zes voet lang was, met een gezicht en een lichaam eerder boven dan beneden de behoorlijke proportie.

"Het genoegen is aan mijn kant, mijnheer," antwoordde Nikolaas, intusschen een geweldige slachting onder de boterhammen aanrichtend.

John Browdie had niet bijzonder veel talent voor conversatie; hij grijnsde dus nog twee maal, en nadat hij ieder der aanwezigen zoo op zijn gewone manier had begroet, viel hij eveneens op de boterhammen aan.

"Is de oude vrouw weg?" zei hij met een vollen mond.

Fanny knikte toestemmend.

Alsof dit werkelijk een reden was om te lachen, trok de korenkooper zijn mond van het eene oor tot het andere open, en nam nog een boterham. 'Het was inderdaad een genot om te zien, hoe hij en Nikolaas de schaal samen leegden.

"Gij zult, denk ik, alle avonden niet zoo te gast gaan, als nu, vriendje," zei de korenkooper, nadat hij Nikolaas een poos over het leege bord had aangekeken. Deze beet zich op zijn lippen en kleurde, maar deed of hij de opmerking niet gehoord had.

"Ik weet wel," zei Browdie, in een luid gelach uitbarstend, "dat schraalhans hier keukenmeester is. Gij zult niets anders dan vel over been zijn, als ge hier maar lang genoeg blijft. Ho, ho, ho!"

"Gij zijt aardig, mijnheer," zei Nikolaas minachtend.

"Och neen, heelemaal niet," antwoordde Browdie; "maar die andere ondermeester, die hier vroeger was, wel weerga, die was zoo mager als een lat." De herinnering aan de magerheid van den laatsten ondermeester scheen Browdie veel genoegen te doen; want hij lachte, dat hij de tranen met zijn

mouw moest afvegen.

„Ik weet niet, of uw verstand zoover reikt, mijnheer Browdie, om te begrijpen, dat uw opmerkingen heel beleedigend zijn,” riep Nikolaas, die zijn toorn niet langer bedwingen kon. „Maar als dat het geval mocht zijn, wees dan zoo goed. . . .”

„Als gij nog één woord zegt, John,” riep Mathilda, en hield haar aanbidder den mond dicht, toen deze juist zijn tegenstander in de rede wilde vallen, „nog één woord, dan is het tusschen ons uit.”

„Goed, beste, ik stoor mij niet aan hem,” zei de korenkooper, en gaf zijn beminde een stevigen kus; „laat hij zijn gang maar gaan, laat hij zijn gang maar gaan.”

Het was nu de taak van Fanny Squeers om Nikolaas tot bedaren te brengen, wat zij met veel vertoon van angst en schrik deed. Het gevolg van deze dubbele interventie was, dat hij en John Browdie elkaar over de tafel heen met groote plechtigheid de hand gaven. En de indruk, dien deze plechtige verzoening teweegbracht, was zoo treffend, dat Fanny een stroom van tranen vergoot.

„Wat scheelt er aan, Fanny?” vroeg haar vriendin.

„Niets,” antwoordde Fanny snikkend.

„Het is immers over?” zei Mathilde.

„Niet waar, mijnheer Nickleby?”

„O ja,” antwoordde Nikolaas, „het is heelemaal over.”

„Kom,” fluisterde Mathilda hem in het oor, „spreek haar toch een vriendelijk woordje toe, dan zal zij wel weer bedaren. Willen wij, John en ik, even naar de keuken gaan, en straks terugkomen?”

„Wel neen, zeker niet!” riep Nikolaas uit, wien dit voorstel werkelijk deed schrikken. „Waarvoor zoudt gij dat doen?”

„Nu,” zei Mathilda, hem terzijde nemend, met een zekere minachting in haar toon, „gij zijt een mooie om iemand gezelschap te houden!”

„Wat bedoelt ge toch?” vroeg Nikolaas, eveneens zacht sprekend; „ik ben toch niet hier gekomen om. . . . Ik begrijp u heusch niet.”

„Foei!” zei Mathilda; „kijk eens, zij is zoo mooi gekleed, en ziet er zoo lief uit; als ik u was, zou ik mij schamen.”

„Maar, meisjeslief, wat raakt het mij, of zij mooi gekleed is, en er lief uitziet?” vroeg Nikolaas.

„Noem mij niet meisjeslief!” zei Mathilda, maar glimlachte tegelijk; want zij was inderdaad lief en bevallig, en op haar manier eenigszins coquet; bovendien was Nikolaas een knappe jongeman, en zij hield hem

voor het eigendom van een ander; alles tezamen redenen, die de gedachte streelend voor haar moest doen zijn, dat zij eenigen indruk op hem had gemaakt, „of Fanny zal zeggen dat het mijn schuld is. Kom,” vervolgde zij, „wij zullen een kaartspelletje doen.” Terwijl zij dit laatste hardop zei, trippelde zij weg, en voegde zich weer bij den korenkooper.

Voor Nikolaas was dit alles volslagen onbegrijpelijk; al wat hij opmerkte was, dat Fanny Squeers vrij leelijk was en dat haar vriendin Price er heel bekoorlijk uitzag. Hij had echter geen tijd om lang na te denken; want het theegoed was intusschen weggenomen, de kaars gesnoten, en de kaarten lagen al op tafel.

„Daar wij juist met ons vieren zijn,” zei Fanny, „zouden wij het beste doen met twee aan twee samen te spelen.”

„Wat zegt gij er van, mijnheer Nickleby?” vroeg Mathilda.

„Met het grootste genoegen,” antwoordde Nikolaas, en terwijl hij dit zei, schoof hij — zonder te vermoeden wat een vreeselijk vergriep hij beging — de stukjes kaartpapier van oude adreskaarten geknipt, die als fiches zouden dienen, van zijn kant bij het hoopje dat voor Mathilda lag.

„Mijnheer Browdie,” zei Fanny Squeers met een heesche stem, „zullen wij tegen hen samen doen?”

De korenkooper stemde toe, hoewel de onbescheidenheid van den nieuwen ondermeester hem volkomen van zijn stuk bracht; Fanny Squeers wierp een boosaardigen blik op haar vriendin, en gichelde krampachtig.

Het rondgeven viel aan Nikolaas te beurt, en het geluk was met hem.

„Ik denk, dat wij alles winnen,” zei hij, toen het eerste spelletje uit was.

„Tilda heeft zeker iets gewonnen, dat zij niet verwacht had. Is 't niet, Tilda?” zei Fanny boosaardig.

„Maar elf fiches,” antwoordde Mathilda, die zich hield alsof zij de vraag letterlijk opvatte.

„Wat zijt gij saai vanavond!” zei Fanny smalend.

„O neen, ik ben heel erg in mijn schik,” antwoordde Mathilda; „maar ik dacht, dat gij niet bijzonder in uw humeur waart.”

„Ik!” riep Fanny, op haar lippen bijtend en bevend van jaloezie. „O neen!”

„Dan is het goed,” merkte Mathilda op. „Uw haar gaat uit de krul.”

„Let maar niet op mij,” zei Fanny met een lachje; „gij deedt beter met op uw partner te letten.”

„Ik dank u dat gij haar daaraan herinnert,” zei Nikolaas. „Dat zou zij ook.”

De korenkooper stootte zich zelf een paar keer met zijn dichtgeknepen vuist tegen zijn neus, als om zich in die manoeuvre te oefenen, tot zich een gelegenheid voor zou doen, haar op het gezicht van een ander ten uitvoer te brengen, en Fanny schudde met zooveel verontwaardiging haar hoofd, dat de wind, door de beweging van de talrijke krullen veroorzaakt, bijna de kaars had uitgewaaid.

„Ik ben nog nooit zoo gelukkig geweest,” riep de coquette juffrouw Price, na nog een paar spelletjes. „Dat komt denk ik door u, Mijnheer Nickleby. Ik zou u wel altijd als partner willen hebben.”

„Ik wou, dat gij mij altijd als partner hadt.”

„Maar gij zult een slechte vrouw krijgen als gij met spelen altijd wint,” zei Mathilda.

„Niet als uw wensch vervuld werd,” antwoordde Nikolaas; „ik weet zeker, dat ik in dat geval een goede zou hebben.”

Men had eens moeten zien, hoe Fanny Squeers haar hoofd in den nek wierp, en de korenkooper tegen zijn neus stompte, terwijl dit gesprek gevoerd werd. Het zou inderdaad heel wat waard zijn geweest het bij te wonen; zonder nog te spreken over de pret, die Mathilda er kennelijk in had, om allebei jaloersch te maken, en van de gelukkige onwetendheid, waarin Nikolaas bleef, dat hij iemand iets onaangenaams aandeed.

„Het schijnt dat wij samen het gesprek alleen voeren,” zei Nikolaas, terwijl hij opnieuw de kaarten gaf.

„Gij doet het zoo goed,” zei Fanny schamper lachend, „dat het zonde zou zijn, als men u er in stoorde. Niet waar, mijnheer Browdie?”

„Neen,” zei Nikolaas, „wij doen het alleen maar, omdat wij niemand anders hebben om mee te praten.”

„Wij willen met u ook wel praten, als gij maar eens iets zegt,” zei Mathilda.

„Wel verplicht, lieve Tilda,” antwoordde Fanny plechtstatig.

„Of gij kunt ook met elkaar spreken als gij met ons niet praten wilt,” zei Mathilda plagend. „John, waarom zegt ge niet eens iets?”

„Iets zeggen?” zei de korenkooper.

„Ja; gij zit daar zoo stom als een visch.”

„Nu dan,” zei John, en sloeg met zijn vuist op de tafel, dat de kandelaar bijna omviel, „wat ik dan zeggen wil, is dit — ik mag verdoemd zijn, als ik dit nog langer verdraag. Ga met mij mee naar huis, en

laat die jonge vlegel op 'n verpletterde hersenpan rekenen, den eersten keer dat hij onder mijn handen komt!”

„Lieve Hemel, wat beteekent dat?” riep Mathilda, in geveinsde verbazing.

„Kom mee naar huis! Kom mee naar huis!” antwoordde de korenkooper, en tegelijk barstte Fanny in een vloed van tranen uit, die hun grond gedeeltelijk hadden in haar wanhopige ergernis, gedeeltelijk in den machtelozen wensch om het gezicht van een van de aanwezigen met haar lieflijke nageltjes open te krabben.

Deze stand van zaken was door verschillende aanleidingen en oorzaken teweeggebracht. Fanny Squeers had daartoe bijgedragen, toen zij het had doen voorkomen, alsof zij verloofd was, zonder dat zij daartoe voldoende reden had. Mathilda Price had daartoe bijgedragen, om drie verschillende redenen: ten eerste wilde zij haar vriendin er voor straffen, dat deze zich in een wedijver met haar had ingelaten ten opzichte van een waardigheid, waarop zij geen gegronde aanspraak had; ten tweede voelde zij haar ijdelheid gestreeld door de attenties, die haar geschonken waren door een knappen jongeman; en ten derde was het haar bedoeling den korenkooper te overtuigen van het groote gevaar, dat hij liep, als hij den trouwdag, die nog niet bepaald was, langer uitstelde. Nikolaas had ook het zijne er toe bijgedragen, zoowel door zijn aanvankelijke vroolijkheid en gedachteloosheid, als door den oprechten wensch om de verdenking van zich af te wenden, dat hij ook maar eenige genegenheid voelde voor Fanny Squeers. De midelen, die hier werden toegepast, en het doel dat bereikt werd, waren dus, evenals de beweegredenen, die hier in werking kwamen, de natuurlijkste van de wereld.

„Mijn hemel en Fanny schreit!” riep Mathilda uit, alsof zij zich opnieuw verbaasde. „Wat beteekent dat toch allemaal?”

„O, gij weet het niet, natuurlijk weet gij het niet. Och, geef u geen moeite er naar te vragen,” zei Fanny, een verandering in haar gezicht teweegbrengend, die kinderen „een gezicht trekken” noemen.

„Wel, ik moet eerlijk zeggen,” begon Mathilda.

„En wie geeft er om, wat gij zegt of niet zegt?” viel Fanny er op in en trok nog een gezicht.

„Ge zijt buitengewoon beleefd,” zei Mathilda.

„Ik zal niet bij u komen om les in die kunst te nemen,” antwoordde Fanny.

„Maar gij hoeft geen moeite te doen om

u nog lomper te maken dan gij al zijt," liet Mathilda hierop volgen, „want dat is heelemaal onnoodig."

Nu werd Fanny bloedrood en dankte den hemel, dat zij niet zoo'n brutaal gezicht had als sommige anderen, en tot antwoord feliciteerde Mathilda zich zelf dat zij niet den afgunstigen aard had van sommige anderen; waarna Fanny een algemeene opmerking maakte over het gevaarlijke van met ordinaire menschen om te gaan, en Mathilda volkomen daarmee instemde, zeggend dat dat volkomen waar was, en dat zij het al lang met zich zelf daarover eens was.

„Mathilda!" riep Fanny vol waardigheid uit, „ik verfoei u."

„Dat ik u bijzonder genegen ben, kan ik ook niet bepaald zeggen," zei Mathilda, terwijl zij deftig de linten van haar hoed vaststrikte. „Ik wensch u goedennacht jongedame! Droom genoeglijk!"

Met dezen afscheidszegen verliet Mathilda de kamer, en de dikke korenkooper, die haar volgde, wisselde bij het afscheid met Nikolaas dien veelbeteekenenden blik, waardoor de keelafsnijders in de Engelsche melodrama's te kennen geven, dat zij elkaar nog wel eens zullen weerzien.

Nauwelijks waren zij weg, of Fanny barstte in een stroom van tranen uit, waarmee een menigte akelige geluiden en onsamenvangende woorden gepaard ging. Nikolaas bleef een poos staan, zonder te weten wat hij zou doen; maar daar hij niet wist, of de zaak zoo zou eindigen, dat hij omhelsd of dat hij gekrabd zou worden, en daar beide straf oefeningen hem even onaangenaam voorkwamen, achtte hij het 't veiligst, stilletjes weg te sluipen, terwijl Fanny haar zakdoek voor haar oogen hield.

„Dit is één gevolg," dacht Nikolaas, toen hij op den tast in de donkere slaapkamer was gekomen, „van die vervloekte gewilligheid waarmee ik mij bij elk gezelschap aanpas, waarin het toeval mij brengt. Als ik stom en stil was blijven zitten, wat ik gemakkelijk had kunnen doen, zou dit niet gebeurd zijn."

Hij luisterde een paar minuten, maar alles was stil.

„Ik was blij," vervolgde hij bij zich zelf, „in dit treurige verblijf iets gevonden te hebben dat mij een beetje afleiding kon geven. Maar nu heb ik die menschen tegen elkaar in het harnas gejaagd, en mij twee nieuwe vijanden op den hals gehaald, die ik hier heusch niet noodig had. Het is een rechtvaardige straf er voor, dat ik een oogenblik heb kunnen vergeten, waar ik eigenlijk ben." Dit zeggend, ging hij al tas-

tend tusschen de rijen slapende jongens door, en kroop in zijn armoedige bed.

HOOFDSTUK X.

Hoe Ralph Nickleby voor zijn nicht en schoonzuster zorgde.

Den tweeden morgen na Nikolaas' vertrek, zat Kaatje in een ouden leunstoel, die veel van een troon had, aangezien hij op een stoffige verhevenheid stond, bij juffrouw La Creevy, en poseerde bij deze dame voor het portret waar zij aan begonnen was. Juffrouw La Creevy had de lijst, die haar tot uithangbord diende, naar boven gehaald, om aan het miniatuurportret van een jongen officier een heldere zalmachtige vleeschkleur te ontleenen, die haar voornaamste vrienden en begunstigers voor iets geheel nieuws in de kunst verklaarden, wat zij dan ook inderdaad was.

„Ik heb het," zei juffrouw La Creevy, „precies de tint. Dit wordt het beste portret, dat ik ooit geschilderd heb."

„Dan zal het zeker uw talent zijn, dat het dat doet worden," antwoordde Kaatje met een glimlach.

„Neen, neen, dat wil ik niet toegeven, liefje," hernam juffrouw La Creevy. „Het model is zoo allerliefst — dat is het — hoewel er natuurlijk ook wel iets van de behandeling afhangt."

„En niet weinig," merkte Kaatje op.

„Wel, lieve, daarin hebt gij gelijk," zei juffrouw La Creevy. „In 't algemeen gesproken hebt gij gelijk; hoewel ik niet kan toegeven dat zij in dit geval van zoo heel veel belang is. O, de kunst heeft zulke groote moeilijkheden!"

„Dat moet wel, daar twijfel ik niet aan," zei Kaatje uit beleefdheid tegenover haar goedgehartige vriendin.

„Gij kunt u absoluut niet voorstellen, hoe groot zij zijn," antwoordde juffrouw La Creevy. „Als men de oogen met alle macht wil doen uitkomen, en den neus met alle kracht doen wegzinken, en het hoofd vergrooten en de tanden heelemaal doen verdwijnen, kunt gij u niet voorstellen hoeveel moeite één enkel miniatuurtje geeft."

„De betaling kan die moeite ter nauwer nood goedmaken," zei Kaatje.

„Dat doet zij ook niet, dat is zoo," antwoordde juffrouw La Creevy. „En dan zijn de menschen zoo ontevreden en onredelijk, dat men er negen van de tien keeren geen plezier in heeft ze te schilderen. Soms

zeggen zij: „O, wat hebt gij mij ernstig laten kijken, en soms: „Wat een wonderlijke lach! terwijl de hoofdzaak van een goed portret is dat het ernstig of lachend moet zijn, of het is heelemaal geen portret.”

„Zool!” zei Kaatje.

„Zeker, lieve, omdat de modellen altijd het een of het ander zijn,” zei juffrouw La Creevy. „Kijk maar naar de Koninklijke Academie. Al die prachtige blinkende portretten van heeren met een zwart fluweelen vest, met hun gesloten vuist op een ronde tafel of een marmeren pilaar, zijn immers ernstig; en al die dames, die met parasolletjes, of hondjes of kindertjes spelen — de regel in de kunst is dezelfde, de voorwerpen zijn alleen maar verschillend — lachen immers. Eigenlijk,” zei juffrouw La Creevy, en liet haar stem tot een vertrouwelijk gefluister dalen, „zijn er maar twee stijlen van portretschilderen, de ernstige en de lachende; en de ernstige gebruiken wij altijd voor publieke personen (behalve soms voor acteurs) en de lachende voor particuliere dames en heeren, wien het niet zoveel kan schelen of zij er verstandig uitzien.”

Kaatje scheen zich met deze inlichtingen te amuseeren, en juffrouw La Creevy bleef dus even genoeglijk doorpraten.

„Wat een massa officieren schildert gij toch,” zei Kaatje, van een oogenblik van stilte gebruik makend, terwijl zij in de kamer rondkeek.

„Een massa wat?” zei juffrouw La Creevy, van haar werk opkijkend. „Portretten in kostuum, o ja — maar dat zijn geen echte militairen, weet ge.”

„Niet?”

„Wel neen! Niets anders dan klerken en dergelijke, die een uniform huren en in een valies hier laten brengen. Sommige schilders,” zei juffrouw La Creevy, „houden er een rooden rok op na, en rekenen zeven en een halven shilling extra voor huur en karmijn, maar ik doe dat niet, want ik acht het beneden de waardigheid van het vak.”

Na zich eens uitgerekt te hebben alsof zij er bijzonder prat op ging, dat zij zulke kunstgrepen niet gebruikte, bleef juffrouw La Creevy met ijver aan haar werk, nu en dan alleen haar hoofd opheffend om met onuitsprekelijke zelfvoldoening een penseelstreek te beschouwen dien zij juist gemaakt had, en soms tegen Kaatje zeggend aan welk bijzonder gedeelte van haar gezicht zij nu bezig was. „Niet,” merkte zij uitdrukkelijk op, „dat gij het hoeft te weten om u te laten schilderen, maar om-

dat wij gewoon zijn onze modellen nu en dan te zeggen aan welke trekken wij bezig zijn, opdat, als er een bijzondere uitdrukking mocht zijn die zij er graag in zouden hebben, zij die er dan bijtijds in kunnen leggen, begrijpt ge wel?”

„En wanneer,” zei juffrouw La Creevy na een stilte van volle anderhalve minuut, „wanneer verwacht gij weer een bezoek van uw oom?”

„Dat weet ik niet precies,” antwoordde Kaatje; „ik had gedacht dat hij al eerder zou zijn gekomen, en ik hoop dat het gauw gebeuren zal, want deze onzekerheid is erger dan iets anders.”

„Ik geloof, dat hij rijk is, niet waar?” vroeg juffrouw La Creevy.

„Naar ik hoor, moet hij heel rijk zijn,” zei Kaatje; „ik weet niet zeker of het zoo is, maar ik zou het wel denken.”

„O, gij kunt er op aan, dat het zoo is; anders zou hij zoo onbeschoft niet zijn,” merkte juffrouw La Creevy op, die een zonderling mengsel van slimheid en naïveteit was. „Als iemand een buffel is, kan men er vrijwel zeker van zijn dat hij financieel onafhankelijk is.”

„Zijn manieren zijn wel wat ruw,” zei Kaatje.

„Ruw?” riep juffrouw La Creevy uit; „een stekelvarken is een donzen bed bij hem vergeleken. In mijn heele leven heb ik nog nooit zoo'n ongelikten beer ontmoet.”

„Ik geloof toch, dat alleen zijn uiterlijk maar zoo is,” merkte Kaatje schroomvallig op; „ik meen gehoord te hebben, dat hij in zijn jeugd een teleurstelling heeft onderhouden, of dat tegenspoed zijn humeur heeft bedorven. Ik zou niet graag kwaad van hem denken, zoolang ik niet weet dat hij het verdient.”

„Dat is heel mooi van u gedacht,” zei juffrouw La Creevy, „en de hemel verhoede, dat ik u van die opvatting zou willen afbrengen! Maar zou hij niet u en uw moeder een kleine ondersteuning kunnen geven, totdat gij en uw broer in staat waart voor haar te zorgen? Wat zou honderd pond per jaar, bij voorbeeld, voor hem beteekenen?”

„Dat weet ik niet,” zei Kaatje met grooten nadruk; „maar liever zou ik sterven, dan dat van hem aannemen.”

„Hola, hol!” riep juffrouw La Creevy uit. „Afhankelijkheid van hem,” zei Kaatje, „zou mijn heele leven verbitteren. Ik zou bedelen minder vernederend vinden.”

„Wel,” zei juffrouw La Creevy, „dit te beweren over een bloedverwant, van wien gij geen sterveling wilt hooren kwaadspre-

ken, klinkt tamelijk vreemd, moet ik zeggen."

"Dat doet het zeker," antwoordde Kaatje, een zachter toon aannemend, „dat voel ik zelf. Ik — ik bedoel alleen maar — dat ik, met de herinnering aan een beteren tijd, niet van iemands weldadigheid zou kunnen leven — niet die van hem speciaal, maar van iedereen."

Juffrouw La Creevy keek haar onderzoekend aan, als twijfelde zij of Ralph zelf niet het bijzondere voorwerp van afkeer was, maar daar zij zag dat haar vriendinnetje bedroefd werd, zei zij niets.

"Ik verlang van hem niets anders," vervolgde Kaatje, terwijl een traan langs haar wang rolde, „dan dat hij mij door zijn recommendatie in staat stelt mijn brood echt te verdienen, en bij mijn moeder te blijven. Of wij ons ooit weer gelukkig zullen voelen, hangt van het lot van mijn lieven broer af; maar als hij dit doen wil, en Nikolaas ons alleen maar zegt dat hij het goed maakt en vol goeden moed is, zal ik tevreden zijn."

Toen zij ophield met spreken, klonk er een geluid achter het kamerscherm, dat tusschen haar en de deur stond, en er klopte iemand tegen het hout.

"Binnen!" riep juffrouw La Creevy.

De aankloppende voldeed aan deze uitnoodiging, en toen hij te voorschijn kwam, vertoonden zich de gedaante en gelaats-trekken van Ralph Nickleby in hoogst eigen persoon.

"Uw dienaar, dames," zei Ralph, en keek met een scherpen blik eerst de eene en daarna de andere aan. „Gij waart zoo druk in gesprek, dat ik niet in staat was uw aandacht te trekken."

Wanneer de achtenswaardige man een buitengewoon gemeene streek in zijn schild voerde, of buitengewoon boosaardig was gestemd, had hij de gewoonte zijn oogen onder de dikke, uitstekende wenkbrauwen een poos bijna heelemaal te verbergen, en ze dan met al hun scherp te laten uitschieten. Dit deed hij nu ook, en trachtte den glimlach te onderdrukken, die zijn dunne samengeknepen lippen van elkaar scheidde, en den onaangename trek om zijn mond deed uitkomen. De twee vrouwen begrepen onmiddellijk, dat hij, zool niet het heele gesprek, dan toch een gedeelte daarvan had afgeluisterd.

"Ik kwam hier even binnen, terwijl ik naar boven wilde gaan, daar ik bijna zeker was u hier te zullen vinden," zei Ralph tot zijn nicht, en wierp tegelijkertijd een blik vol verachting op het portret. „Is dat het

portret van mijn nicht, juffrouw?"

"Ja, mijnheer Nickleby," antwoordde juffrouw La Creevy met groote levendigheid; „en tusschen ons gezegd, als het af is, zal het een heel mooi portret zijn, al zeg ik het zelf."

"Doe maar geen moeite om het mij te laten zien," zei Ralph; „ik heb geen verstand van die soort dingen. Is het haast klaar?"

"O ja," antwoordde juffrouw La Creevy, terwijl zij met een penseel in haar mond nadacht; „nog een paar keer poseeren, en..."

"Doe die dan meteen maar achter elkaar af, juffrouw," viel Ralph haar in de rede. „Na morgen zal zij geen tijd meer te verbeuzelen hebben. Werken, juffrouw, werken. Iedereen moet werken. Hebt gij uw bovenkamers al verhuurd?"

"Ik heb ze nog niet te huur gezet, mijnheer."

"Doe dat dan maar dadelijk, juffrouw. Zij zullen de kamers na deze week niet meer noodig hebben, of zoo ja, ze toch niet meer kunnen betalen. Nu, lieve nicht, als gij klaar zijt zullen wij geen tijd meer verliezen."

Met een voorgewenden schijn van vriendelijkheid, die hem nog leelijker stond dan zijn gewone manier van doen, gaf Ralph zijn nicht een wenk om hem voor te gaan; daarop boog hij stijf voor juffrouw La Creevy, sloot de deur, en volgde Kaatje de trap op naar boven, waar zijn schoonzuster hem met veel égards ontving. Ralph stuitte haar eerbetuigingen door een ongeduldige beweging met zijn hand, en ging terstond tot het doel van zijn bezoek over.

"Ik heb een betrekking voor uw dochter gevonden, juffrouw," zei Ralph.

"Prachtig," antwoordde juffrouw Nickleby. „Ja, ik moet zeggen, dat is niet meer dan ik van u verwacht had. Verlaat er u op," zei ik nog gisterenmorgen aan het ontbijt tegen Kaatje, „daar uw oom met zooveel bereidwilligheid voor Nikolaas heeft gezorgd, zal hij ons niet verlaten, voordat hij minstens hetzelfde voor u heeft gedaan." Dat waren mijn woorden, zoover ik mij herinner. Kaatje, waarom bedankt gij niet uw..."

"Laat mij verder gaan, als het u belieft," zei Ralph, zijn schoonzuster in de rede vallend.

"Kaatje, laat uw oom verder gaan!" zei juffrouw Nickleby.

"Ik verlang niets liever," zei Kaatje.

"Welnu, als gij dat verlangt, zoudt gij beter doen, als gij uw oom liet zeggen wat

hij te zeggen heeft, zonder hem in de rede te vallen," merkte juffrouw Nickleby op met een aantal bestraffende en vermanende knikjes. „De tijd van uw oom is kostbaar, en hoe aangenaam zijn aanwezigheid voor ons ook is, daar wij hem nog zoo weinig gezien hebben, mogen wij toch niet egoïstisch zijn, maar moeten bedenken hoe belangrijk zijn zaken zijn, en hem dus niet noodeloos ophouden."

„Ik ben u zeer verplicht, juffrouw," zei Ralph spottend. „Ik zie, dat het gebrek aan zakelijkheid in uw familie tot het verspillen van veel woorden aanleiding geeft."

„Ik vrees dat dit maar al te waar is," zei juffrouw Nickleby, met een zucht. „Uw arme broer..."

„Mijn arme broer, juffrouw," viel Ralph er op in, „had geen idee van zaken doen. Ik geloof werkelijk, dat hij niet eens wist wat dat woord beteekent."

„Dat vrees ik ook," zei juffrouw Nickleby, met haar zakdoek voor haar oogen. „Als ik er niet geweest was, weet ik niet wat er van hem zou zijn geworden."

Wat een zonderlinge wezens zijn wij menschen toch! Het aasje, door Ralph bij hun eerste ontmoeting zoo handig uitgeworpen, bengelde nog aan den haak. Bij elke kleine ontbering of onaangenaamheid, die haar in den loop van een dag aan haar bekrompen omstandigheden had herinnerd, was voor juffrouw Nickleby een wrevelige gedachte aan haar bruidsschat van duizend pond opgerezen, tot zij tenslotte tot de overtuiging was gekomen, dat zij van al de crediteuren van haar overleden man de meest benadeelde en beklagenswaardigste was. En toch had zij hem jaren lang innig liefgehad, en was haar zelfzucht niet grooter dan die van de meeste andere stervelingen. Zoo moeilijk is het, plotselinge armoede te dragen. Een goed jaargeld zou haar gedachten opeens in het oude spoor hebben gebracht.

„Klagen helpt niet, juffrouw," zei Ralph. „Van alle nuttelooze dingen is niets nutteloozer dan een traan uit te sturen om naar een dag te zoeken, die voorbij is."

„Dat is waar," snikte juffrouw Nickleby. „Dat is waar."

„Daar gij in uw eigen beurs en persoon zoo gevoelig de gevolgen ondervindt van achteloosheid op zaken, juffrouw," hervatte Ralph, „zult gij uw kinderen zeker wel de noodzakelijkheid inprenten om vroeg daarop te letten."

„Natuurlijk zal ik dat," antwoordde juffrouw Nickleby. „De ondervinding is de beste leermeesteres, is 't niet, zwager? —

Kaatjelijf, zet dat in den eerstvolgenden brief aan Nikolaas, of help het mij onthouden als ik hem schrijf."

Ralph bedacht zich een oogenblik, en nu hij zag dat hij vrij zeker van de moeder was, ingeval de dochter bezwaren tegen zijn voorstel mocht maken, vervolgde hij:

„De betrekking die ik voor haar heb opgespoord is bij een — een modiste."

„Een modiste!" riep juffrouw Nickleby uit.

„Ja, een modiste, zuster," antwoordde Ralph. „Ik hoef u, daar gij met alles wat het gewone leven betreft zoo goed bekend zijt, niet te zeggen, dat de modistes in Londen meestal fortuin maken, een eigen equipage houden en schatrijk worden."

Het eerste denkbeeld, dat het woord modiste bij juffrouw Nickleby opwekte, stond met spanen doozen in verband, die zij zich herinnerde op straat te hebben zien rond-dragen; maar toen Ralph verder sprak, verdwenen deze uit haar gedachten, en maakten zij plaats voor visioenen van deffige huizen in het voornaamste gedeelte van Londen, elegante koetsen, en een rekening bij een bankier; en al deze beelden volgden zoo haastig op elkaar, dat hij nauwelijks had opgehouden te spreken, of zij knikte met haar hoofd en zei met zichtbare tevredenheid: „Heel waar. Wat uw oom daar zegt is heel waar, Kaatje! Ik herinner mij, toen uw goede vader en ik in de stad kwamen, kort na ons trouwen, dat toen een jongedame mij eens een satijnen hoed met witte linten en een groene voering thuis bracht, en dat zij met haar eigen rijtuig kwam, dat in vollen galop voor de deur stilhield. Eigenlijk weet ik toch niet zeker, of het haar eigen rijtuig of een huurkoets was; maar dat herinner ik mij nog wel, dat het paard dood neerviel, toen het zou omkeeren en dat uw goede papa zei dat het in geen veertien dagen haver had gehad."

Deze anecdote, die de welgesteldheid der modistes op zoo'n overtuigende wijze aantoonde, werd niet bepaald met bijzonderen bijval ontvangen; want Kaatje liet gedurende het verhaal haar hoofd hangen, en Ralph gaf ondubbelzinnige blijken van ongeduld.

„De naam van de dame," zei Ralph, er haastig op in vallend, „is Mantalini — madame Mantalini. Ik ken haar; zij woont dicht bij Cavendish-Square. Als uw dochter genegen is om de betrekking te vragen, wil ik er haar dadelijk heenbrengen."

„Hebt gij uw oom niets te zeggen, liefje?" vroeg juffrouw Nickleby.

„Veel," antwoordde Kaatje, „maar nu niet. Ik wilde liever met hem spreken, als

wij alleen zijn. Het zal hem tijd besparen, als ik hem onderweg bedank en hem zeg wat ik op mijn hart heb."

Met deze woorden snelde Kaatje de kamer uit, om de sporen van aandoening te verbergen, die zich op haar gezicht vertoonden, en zich voor het uitgaan te kleeden, terwijl juffrouw Nickleby haar zwager onderhield, door hem, onder het storven van veel tranen, de voortreffelijke hoedanigheden te beschrijven van een piano van rozenhout, die zij in haar dagen van welstand bezeten had; en daarna een uitvoerige beschrijving te laten volgen van acht beste stoelen met gedraaide pooten en groene zittingen, die twee pond per stuk hadden gekost, en op de verkooping voor een spotprijs waren weggegaan. Deze herinneringen werden eindelijk door Kaatje's terugkomst onderbroken, waarop Ralph, die gedurende al den tijd van haar afwezigheid zich geërgerd en verveeld had, geen tijd meer verspilde, en zonder veel complimenten met zijn nicht de trap afgang.

"Nu," zei hij op straat, terwijl hij haar arm nam, „loop nu maar zoo hard gij kunt; dan kunt ge er vast aan wennen hoe ge iederen morgen naar uw betrekking zult moeten gaan." Met deze woorden leidde hij Kaatje in een stevigen mannenstap naar Cavendish-Square.

"Ik ben u heel verplicht, lieve oom," zei Kaatje, nadat zij een poos zwijgend hadden voortgelopen.

"Ik ben blij, dat ik dat hoor," zei Ralph; „ik hoop dat gij uw plicht zult doen."

"Ik zal mijn best doen om te bevallen, oom," hernam Kaatje; „heusch, ik..."

"Begin niet te huilen," bromde Ralph; „daar heb ik een hekel aan."

Dit was misschien niet het beste middel om de tranen van een jong en gevoelig meisje te drogen, dat op het punt stond een volkomen nieuw leven te beginnen onder koude en onverschillige vreemden; maar het bleef toch niet zonder uitwerking. Kaatje kreeg een hoogen blos, haalde enkele oogeblikken vlugger adem, en liep daarna met een steviger en vastberadener stap verder.

Het vormde een zonderling contrast, als men zag, hoe het schuchtere buitenmeisje door de drukke menigte heenschooft, die de straten vulde, terwijl zij zich dicht tegen Ralph aanklemde, alsof zij vreesde hem in het gedrang te zullen verliezen; en hoe daarentegen de onbuigzame zakenman koel zijn weg ging, wat hem te na kwam op zij duwde, en van tijd tot tijd een norschen groet met een bekende wisselde, die staan

bleef, om met verwonderde blikken naar zijn bevallige gezellin om te kijken, en over het zoo weinig bij elkaar passende paar verbaasd scheen. Maar nog grooter contrast zou men hebben gevonden, als men in de harten had kunnen lezen, die zoo dicht naast elkaar klopten; als men de zachte onschuld van het eene, en de ruwe gemeenheid van het andere had kunnen blootleggen; als men bij de onschuldige overdenkingen van het aankomende meisje had kunnen vertoeven, en zich verbazen, dat er, onder al de listige aanslagen en berekeningen van den ouden man, geen woord, geen letter was, die op een gedachte aan dood of graf betrekking had. Maar toch was het zoo; en vreemder nog — hoewel het iets is, dat alle dagen voorkomt — dat warme jonge hart kromp weg van duizend zorgen en angsten, terwijl dat van den ouden zakenman bedaard en werktuiglijk voortklopte, maar geen polsslag van hoop, of vrees, of liefde, of zorg voor eenig levend wezen, voortbracht.

"Oom," zei Kaatje, toen zij meende dat zij hun bestemming weldra bereikt zouden hebben, „ik moet nog even iets vragen. Kan ik thuis blijven wonen?"

"Thuis?" vroeg Ralph, „waar is dat?"

"Ik bedoel bij mijn moeder, de weduwe," zei Kaatje met nadruk.

"Uw eigenlijke thuis zal hier zijn," zei Ralph, „want hier zult gij eten, en hier zult gij van 's morgens tot 's avonds blijven, en soms wel eens 's nachts."

"Maar ik kan niet van haar weg, oom," zei Kaatje. Ik moet een plaats hebben die ik mijn thuis kan noemen; en dat zal zijn waar zij is, al is het misschien ook maar heel gewoon."

"Misschien!" zei Ralph, harder doorlopend door het gevoel van wrevel, dat dit gezegde bij hem opwekte, „vast en zeker, bedoelt gij. Misschien heel gewoon! Wat denkt ge wel?"

"Het woord ontglipte mij," zei Kaatje. „Ik bedoelde het zoo niet."

"Dat hoop ik," zei Ralph.

"Maar mijn vraag, oom; die hebt gij nog niet beantwoord."

"Wel, ik had wel zoiets verwacht," antwoordde Ralph, „en — hoewel ik er sterk tegen ben, onthoud dat — heb ik er voor gezorgd. Ik heb over u gesproken als werkster buitenshuis, en dus zult gij iederen avond naar het huis kunnen gaan, dat misschien maar heel gewoon is."

Er lag een zekere troost in deze verzekering. Kaatje putte zich uit in dankbetuigingen voor de welwillendheid van haar oom,

die Ralph aannam alsof hij ze ter volle had verdiend, en zoo kwamen zij zonder verder oponthoud voor de deur van de modiste, waar een groote koperen plaat den naam en het bedrijf van madame Mantalini aankondigde, en waartoe een fraaie stoep met breede treden toegang gaf. Het benedenhuis was een winkel, maar deze was aan een koopman verhuurd, die in rozenolie handel dreef. Madame Mantalini's magazijn was op de eerste verdieping, een feit, dat aan den hoogen adel en het geëerde publiek kenbaar werd gemaakt door het (als toevallig) tentoonstellen van twee of drie dameshoeden naar de laatste mode, benevens eenige kostbare mantilles, shawls, enz. voor de ramen, die met prachtige gordijnen waren behangen.

Een bediende in livrei opende de deur, en bracht op Ralph's vraag, of madame Mantalini thuis was, het paar door een fraaie hall, een breede trap op, naar het magazijn, dat uit twee groote, als salons gemeubileerde kamers bestond, en een eendeloze verscheidenheid van de prachtigste kleeren en stoffen bevatte, die gedeeltelijk op standaard hingen, gedeeltelijk achtereeloos op het vloertapijt waren uitgespreid, of op sofa's lagen, of op een van de vele andere kostbare meubelstukken, waarvan de kamers rijkelijk waren voorzien.

Zij moesten hier langer wachten dan Ralph Nickleby aangenaam was, die de kostbare prullen om hem heen met heel weinig aandacht bekeek, en eindelijk aan een schelkoord wilde trekken, toen ploteling een heer zijn hoofd om een deur stak en toen hij zag dat er menschen waren, het even haastig weer terugtrok.

„Hola!" riep Ralph; „wie is daar?"

Zoodra Ralph's stem zich liet hooren, verscheen het hoofd opnieuw, en de mond, die een rij witte tanden vertoonde, riep „Mon Dieu! Wat? Nickleby?" Met dezen uitroep kwam de heer binnen, en schudde Nickleby met groote warmte de hand. Hij was in een weelderige ochtendjas gekleed, met een vest en een wijde Turksche broek van dezelfde stof, een rooden zijden halsdoek om, en groene pantoffels aan, terwijl een bijzonder lange gouden horlogeketting om zijn lichaam gewonden was. Bovendien had hij een snor en bakkebaarden die beide zwartgeverfd en fraai gekruld waren.

„Mon Dieu!" hernam deze heer, en klopte Ralph op zijn schouder, „gij komt toch niet om mij?"

„Nog niet," antwoordde Ralph sarcastisch.

„Ha, ha! le polisson!" riep de heer

uit, en terwijl hij zich op zijn hielen om-draaide, om met groote elegance te lachen, ontmoette zijn oog Kaatje Nickleby, die terzijde stond.

„Mijn nicht," zei Ralph.

„Ik herinner mij," antwoordde de ander, zich met zijn wijsvinger tegen zijn neus tikkend, als een kastijding voor zijn vergeetachtigheid, „ik herinner mij nu waarom gij komt. Ga maar mee, Nickleby. Loop mij maar na, liefje! Ha, ha, zij loopen mij altijd na, Nickleby. Altijd parbleu!"

De saletjonker ging met deze woorden vooruit naar een woonkamer op de tweede verdieping, die weinig minder elegant gemeubileerd was dan de kamers beneden, en waarin de aanwezigheid van een zilveren koffiekkan, de dop van een ei, en een gebruikten porseleinen kop verried, dat hij zoeven ontbeten had.

„Ga zitten, kindlief," zei de heer, Kaatje eerst aanstarend tot zij verlegen werd, en daarna grinnikend van genoeg over deze prestatie. „Die vervloekte hooge trap beneemt je den adem; ik vrees dat ik zal moeten verhuizen."

„Dat denk ik zeker," zei Ralph, terwijl hij met een duister blik om zich heen keek.

„Wat zijt gij toch een brombeer, Nickleby," zei de saletjonker. „De brommigste goud- en zilvermunter, die ik ooit gezien heb."

Nadat hij Ralph dit compliment gemaakt had, trok hij aan de schel, en bleef Kaatje aanstaren, tot de bediende binnenkwam, wien hij beval zijn meesteres te vragen onmiddellijk boven te komen. Daarop begon hij opnieuw te staren, en hield daar niet mee op voordat madame Mantalini verscheen.

De modiste was een deftige dame, die fraai gekleed was en er niet kwaad uitzag, maar veel ouder dan de heer in de Turksche pantalon, dien zij ongeveer zes maanden geleden gehuwd had. Zijn naam was oorspronkelijk Mantle, maar was door een lichte wijziging in Mantalini herschapen, daar de dame met recht van meening was, dat een naam, die geen buitenlandschen klank had, haar zaken zou kunnen benadeelen. Hij was getrouwd op zijn bakkebaarden, een bezitting, waarvan hij al eerder verscheidene jaren had bestaan, en waaraan hij kort geleden nog grootere waarde gegeven had, door er met veel moeite en geduld een snor bij te voegen, die hem voor altijd een onafhankelijk bestaan beloofde te verzekeren. Zijn aandeel in de affaire bepaalde zich voor het

oogenblik er toe, het geld op te maken, en soms, als er geld te kort kwam, naar Ralph Nickleby te rijden, om zich tegen behoorlijke rente een voorschot op de rekeningen van de klanten te laten geven.

„Mijn schat,” zei mijnheer Mantalini tot zijn vrouw, „wat laat gij verduiveld lang op u wachten!”

„Ik wist toch niet, dat mijnheer Nickleby hier was,” antwoordde madame Mantalini.

Na een korte, met suikerzoete woordjes doorspekte woordenwisseling, gaf mijnheer Mantalini zijn echtgenote een kus, en vervolgens trok madame Mantalini hem schertsend aan zijn oor, waarna zij zich eindelijk verwaardigde ter zake te komen.

„Nu mevrouw,” zei Ralph, die alles had aangezien met zoo'n bittere verachting als maar weinig menschen door hun blikken kunnen uitdrukken, „dit is mijn nicht.”

„Ah zoo!” antwoordde madame Mantalini, terwijl zij Kaatje van het hoofd tot de voeten, en daarop nog eens van de voeten tot het hoofd opnam. „Kunt gij Fransch spreken, mijn kind?”

„Ja, mevrouw,” zei Kaatje, maar waagde het niet haar oogen op te slaan, want zij voelde dat de blikken van den afschuwelijken man in de huisjas weer op haar gevestigd waren.

„Wij hebben in ons etablissement geregeld twintig meisjes aan het werk,” zei madame Mantalini.

„Inderdaad, mevrouw?” zei Kaatje vol ontzag.

„Ja, en daaronder een paar verduiveld mooie,” antwoordde haar waardige echtgenoot.

„Mantalini!” riep zijn vrouw op een toon vol verwijt.

„Mijn godin!” zei Mantalini.

„Wilt gij mijn hart breken?”

„Niet voor twintig duizend werelden, bevolkt met — met balletdanseresjes,” antwoordde de heer Mantalini met dichterlijke allure.

„Maar dat zult gij, als gij op die manier blijft spreken,” zei zijn vrouw. „Wat moet mijnheer Nickleby wel denken, als hij u hoort?”

„Och, niets, mevrouw, niets,” zei Ralph. „Ik ken zijn beminnelijke karakter en het uwe — kleinigheden, die uw dagelijkschen omgang leven geven; ruzietjes van verliefden, die de zoetheid vergrooten van het huiselijke geluk, dat zoolang belooft te duren — anders niet, anders niet.”

Wanneer een ijzeren deur met haar scharnieren overhoop ligt, en het vaste besluit heeft genomen om met de tergendste

hardnekkigheid langzaam open te gaan, geeft zij een aangenamer geluid, dan deze woorden in den ruwen en bitteren toon, waarop zij door Ralph werden geuit. Zelfs Mantalini voelde dit, en zich verschrikt omkeerend, riep hij uit: „Mon Dieu, wat een afschuwelijk gekras!”

„Gij zult het beste doen, maar niet te letten op wat mijnheer Mantalini zegt,” merkte zijn vrouw op, terwijl zij zich tot Kaatje wendde.

„Dat doe ik ook niet, mevrouw,” antwoordde Kaatje, met stille verachting.

„Mijnheer Mantalini weet niets van geen enkele van de meisjes,” vervolgde mevrouw Mantalini tot Kaatje, terwijl zij haar man aankeek. „Als hij er al eens een gezien heeft, dan moet het op straat zijn geweest, terwijl zij van haar werk kwam, of er naar toe ging. Hij komt nooit in de kamer, waar zij werken; dat sta ik niet toe. Hoeveel uren zijt gij gewoon per dag te werken?”

„Ik ben nog heelemaal niet aan werken gewoon, mevrouw,” antwoordde Kaatje op zachten toon.

„En juist daarom zal zij nu des te beter werken,” zei Ralph, om den ongunstigen indruk van deze woorden weg te nemen.

„Dat hoop ik,” merkte madame Mantalini op; „onze gewone uren zijn van 's morgens negen tot 's avonds negen; soms langer, als het druk is, maar dat betaal ik dan als overwerk.”

Kaatje knikte, om te kennen te geven, dat zij het begrepen had en er tevreden mee was.

„Uw middagmaal en uw thee,” vervolgde madame Mantalini, „krijgt gij hier. Uw loon zal vermoedelijk tusschen de vijf en zeven shillingen per week zijn, maar dat kan ik niet zeggen, voor ik zie wat gij kunt.”

Kaatje knikte opnieuw.

„Als 't mogelijk is,” vervolgde madame Mantalini, „zoudt ge 't beste doen aanstaaenden Maandagmorgen om negen uur te beginnen. Juffrouw Knag, die het hoofd is, zal dan order hebben om u eerst als proef een gemakkelijk stuk werk te geven. Is er nog iets anders, mijnheer Nickleby?”

„Niets mevrouw,” zei Ralph opstaand.

„Dan geloof ik dat we klaar zijn,” zei madame Mantalini. Nadat zij deze logische conclusie had geuit, keek zij naar de deur, alsof zij wel had willen weggaan, maar de eer van hem uitgeleide te doen niet graag aan haar echtgenoot alleen wilde overlaten. Ralph hielp haar uit de verlegenheid door onmiddellijk op te stappen, terwijl madame nog verschillende vriendelijke vragen deed

KAATJE HEEFT EEN BETREKKING

waarom hij hen nooit kwam bezoeken, en haar man achter hen aankomend met groote radheid van tong op de hooge trap schold, in de hoop Kaatje te zullen bewegen naar hem om te kijken — een hoop, die echter onvervuld bleef.

„Zoo!" zei Ralph, toen hij met zijn nicht weer op straat stond, „nu zijt ge geborgen."

Kaatje wilde hem nog eens bedanken, maar hij viel haar in de rede. „Ik was eerst van plan," zei hij, „uw moeder ergens bui-

betalen. Gij gaat aanstaanden Zaterdag van die kamers?"

„Gij hebt ons gezegd, dat wij dat doen moesten."

„Ja, ik heb een huis, dat leeg staat; daar kunt gij zoolang in wonen tot het verhuurd is; en als er voor dien tijd niets anders komt opdagen, heb ik misschien nog wel een ander, waar gij zoolang uw intrek kunt nemen."

„Is het ver weg, lieve oom?"

KAATJE WANDELDE DROEVIG NAAR HAAR HUIS TERUG.

ten in een prettige streek onder te brengen." (Hij had de beschikking over een plaats in een armhuis aan de grenzen van Cornwall, en daar had hij meer dan eens aan gedacht). „Maar daar gij samen wilt blijven, moet ik iets anders voor haar verzinnen. Heeft zij nog wat geld?"

„Heel weinig," antwoordde Kaatje.

„Weinig kan lang duren, als het zuinig gebruikt wordt," merkte Ralph op. „Zij moet eens uitrekenen hoelang zij er mee kan toekomen als zij geen huur hoeft te

„'t Is aan het andere einde van de stad," zei Ralph, „in 't Oosten. Maar ik zal Zaterdag om vijf uur mijn klerk bij u sturen, om u er heen te brengen. Goedendag! Gij weet den weg? Al maar rechtuit."

Ralph gaf zijn nicht koel de hand, en verliet haar aan het eind van Regent-Street; hij sloeg zelf een dwarsstraat in, en Kaatje wandelde droevig naar haar huis terug.

HOOFDSTUK XI.

Newman Noggs brengt juffrouw Nickleby en Kaatje naar haar nieuwe woning.

De gedachten, die Kaatje bestormden, terwijl zij naar huis terugkeerde, waren geheel in overeenstemming met de neerslachtigheid, die zich door het gebeurde van dien morgen van haar meester had gemaakt. Het optreden van haar oom was niet bepaald geschikt om den twijfel en de ongerustheid te verdrijven, die, zoodra zij hem zag, haar ziel hadden vervuld, en de blik, dien zij in madame Mantalini's magazijn geworpen had, was geenszins bemoedigend. Zij zag dus met een treurig voor gevoel en een bezwaard hart haar nieuwe loopbaan tegemoet.

Indien de troostwoorden van haar moeder haar in een aangenamer en benijdenswaardiger stemming hadden kunnen brengen, zou dit zeker zijn gebeurd, want deze vielen haar in overvloed ten deel. Toen Kaatje thuis kwam, had de goede vrouw zich inmiddels twee gevallen van modistes herinnerd, die een aanzienlijk vermogen bezaten, maar wilde er af zijn, of zij het alleen in haar zaken hadden verworven, of al met een kapitaal begonnen waren, of zoo gelukkig waren geweest een voordeelig huwelijk aan te gaan. Intusschen — zooals zij heel juist opmerkte — moest toch wel eens een meisje, dat met niets begonnen was, in dat vak haar fortuin hebben gemaakt; en als men dit als vaststaand aannam, waarom zou Kaatje dan niet hetzelfde doen? Juffrouw La Creevy, die bij den kleinen familieraad aanwezig was, nam de vrijheid eenigen twijfel te opperen aangaande de waarschijnlijkheid, dat Kaatje Nickleby binnen de grenzen van een gewonen levensduur dit gewenschte doel zou bereiken; maar juffrouw Nickleby maakte voor goed een einde aan deze quaestie, door te verklaren dat zij een voor gevoel daaromtrent had — een soort tweede gezicht, waarmee zij gewoon was geweest elken redetwist met haar overleden echtgenoot ten einde te brengen, en den goeden man, in negen en drie vierden van de tien gevallen, precies den verkeerden weg te doen inslaan.

„Ik vrees,” zei juffrouw La Creevy, „dat het een ongezond werk is. Ik herinner mij, dat ik drie jonge modistes kreeg om te poseeren, toen ik pas met schilderen begon, en ik weet wel, dat zij er alle drie heel bleek en ziekelijk uitzagen.”

„O, dat is volstrekt geen algemeene

regel,” merkte juffrouw Nickleby op; „want ik weet nog als de dag van gisteren dat er eens een modiste voor mij een rooden mantel heeft gemaakt, in den tijd toen de roode mantels in de mode waren; en die had een heel rood gezicht, heusch een heel rood gezicht.”

„Misschien dronk zij wel,” merkte juffrouw La Creevy op.

„Dat weet ik niet,” hernam juffrouw Nickleby; „maar ik weet wel, dat zij een heel rood gezicht had, en wat gij zegt is dus geen bewijs.”

Op deze wijze en met dergelijke bondige redenen beantwoordde de achtenswaardige vrouw iedere kleine tegenwerping, die tegen het nieuwe plan van dien morgen werd ingebracht. Gelukkige juffrouw Nickleby! Een plan behoefde maar nieuw te zijn om haar als een blinkend stuk speelgoed te verrukken.

Nadat deze quaestie was afgehandeld, deelde Kaatje haar ooms verlangen ten aanzien van het leege huis mee, waartoe juffrouw Nickleby met dezelfde bereidwilligheid haar toestemming gaf, terwijl zij de typeerende opmerking maakte, dat het op mooie avonden een aangename afwisseling voor haar zou zijn, naar het West-end te wandelen, om haar dochter af te halen, maar daarbij vergat, dat er bijna in iedere week van het jaar regenachtige avonden en slecht weer voorkomen.

„Het zal mij spijten, heel erg spijten, als ik u moet verlaten, lieve vriendin,” zei Kaatje, op wie de goedhartigheid van de arme schilderes een diepen indruk had gemaakt.

„Gij zult daarom nog niet van mij af zijn,” antwoordde juffrouw La Creevy, met zooveel luchtigheid als zij kon voorwenden. „Ik zal u heel dikwijls komen opzoeken, om te hooren hoe het u gaat; en al is er ook in heel Londen, en op de heele wijde wereld daar buiten, geen enkel hart, dat belang stelt in uw welzijn, dan zal toch één eenzaam vrouwtje dag en nacht daarvoor bidden.”

Daarmee ging de goede ziel, die een hart had groot genoeg voor Gog, den beschermgeest van Londen, en nog genoeg voor Magog bovendien, na een aantal zulke buitengewone gezichten te hebben getrokken, dat zij er zeker haar fortuin mee zou hebben gemaakt, als zij ze op het doek had kunnen brengen, in een hoekje zitten, om, zooals zij zei, eens goed uit te schreien.

Maar geen schreien of praten, geen hopen of vreezen, kon den Zaterdagavond weg doen blijven, evenmin als Newman

Noggs, die juist naar boven kwam hinken, en zijn met jenever bezwangerden adem door het sleutelgat vooruitzond, toen die kerkklokken in den omtrek, die het over den tijd eens waren, vijf sloegen. Newman luisterde naar den laatsten slag en klopte toen aan.

„Van mijnheer Ralph Nickleby,” zei hij bij het binnenkomen, met de grootst mogelijke korthed de reden van zijn komst aanduidend.

„Wij zijn dadelijk gereed,” antwoordde Kaatje; „wij hebben niet veel mee te nemen, maar ik vrees dat wij toch een koets zullen moeten hebben.”

„Ik zal er een halen,” antwoordde Newman.

„O neen, geef u geen moeite,” zei juffrouw Nickleby.

„Maar ik wil,” verklaarde Newman.

„Ik wil heusch niet dat gij aan zoiets denkt,” zei juffrouw Nickleby.

„Dat kunt gij niet beletten,” zei Newman.

„Niet beletten?”

„Neen. Ik heb er onderweg al aan gedacht; maar ik heb er geen besteld, omdat ik dacht dat gij nog niet gereed zoudt zijn. Ik denk aan heel veel dingen, en dat kan niemand mij beletten.”

„O ja, nu begrijp ik u, mijnheer Noggs,” zei juffrouw Nickleby; „onze gedachten zijn natuurlijk vrij. Iemands gedachten zijn zijn eigendom.”

„Dat zouden zij niet zijn, als sommige menschen er iets over te zeggen hadden,” mompelde Noggs.

„Neen, dat is waar, mijnheer Noggs,” antwoordde juffrouw Nickleby. „Sommige menschen zijn zoo — maar hoe is het met uw meester?”

Newman wierp een veelbeteekenenden blik op Kaatje, en zei met bijzonderen nadruk, dat mijnheer Nickleby het goed maakte, en beiden dames zijn hartelijke groeten zond.

„Wij zijn hem inderdaad heel erg verplicht,” merkte juffrouw Nickleby op.

„Heel erg,” herhaalde Newman. „Ik zal het hem overbrengen.”

Het was niet moeilijk Newman Noggs te herkennen, al had men hem maar éénmaal gezien; en toen Kaatje, door het zonderlinge van zijn gedrag opmerkzaam geworden (dat bij deze gelegenheid echter, in weerwil van zijn afgebroken manier van spreken, iets eerbiedigs en zelfs wellevends had), hem nauwkeuriger opnam, herinnerde zij zich, dat dit zonderlinge wezen haar al eens eerder was opgevallen.

„Excuseer mijn nieuwsgierigheid,” zei zij;

„maar heb ik u niet op den ochtend, toen mijn broer naar Yorkshire vertrok, bij de diligence gezien?”

Newman wierp een ernstigen blik op juffrouw Nickleby, en antwoordde met de grootste koelbloedigheid: „Neen.”

„Niet?” riep Kaatje uit; „ik zou er op hebben durven zweren.”

„Gij moet u vergissen,” verzekerde Newman; „'t is vandaag voor het eerst sedert drie weken, dat ik uitga. Ik heb jicht gehad.”

Noggs had in geen enkel opzicht iets van het uiterlijk van een jichtlijder, en Kaatje kon niet nalaten dit te denken; maar het gesprek werd afgebroken door juffrouw Nickleby, die er op aandrong, dat de deur zou worden dicht gedaan, opdat mijnheer Noggs geen kou zou vatten, en die beslist wilde, dat het dienstmeisje een huurkoets zou bestellen, uit vrees dat hij zich een nieuwen aanval van zijn kwaal op zijn hals zou halen. Hieraan was Newman genoodzaakt zichte onderwerpen. De huurkoets kwam al heel gauw voor, en na veel treurige afscheidsgroeten en veel heen en weer geloop van juffrouw La Creevy, wier gele muts bij deze gelegenheid in onzachte aanraking met verschillende voorbijgangers kwam, reed de huurkoets weg, met de twee dames en haar bagage er in, terwijl Noggs, in weerwil van juffrouw Nickleby's verzekeringen dat het zijn dood zou zijn, naast den koetsier ging zitten.

Zij kwamen in de City, en na een langen en tragen rit, daar de straten op dat uur vol vehikels van allerlei soort waren, hielden zij stil voor een groot, oud, smerig huis in Thames-Street, waarvan de deur en de ramen zoo met modder waren bespat, dat het scheen, alsof het sedert jaren niet bewoond was geweest.

Newman opende de deur van het leegstaande huis met een sleutel, dien hij uit zijn hoed nam; want deze was, wegens den vervallen toestand van zijn zakken, de plaats waar hij alles bewaarde, en ook zijn geld bewaard zou hebben, als hij het gehad had. De koetsier werd betaald en Newman ging de dames voor in het huis.

Oud, donker en zwart was het inderdaad, en treurig en somber waren de kamers, die eens vol leven en bedrijvigheid waren geweest. Er was een werf achter het huis, die aan den Theems uitkwam. Een leeg hondenhok, wat beenderen, stukken van ijzeren hoepels en duigen van oude vaten lagen daar in het rond, maar nergens was eenig spoor van leven te zien.

„Dat huis ziet er akelig uit,” zei Kaatje;

„als ik bijgeloovig was, zou ik bijna denken, dat er hier een vreeselijke misdaad is gepleegd en dat er sindsdien een vloek op heeft gelegen, zoo donker en somber is alles hier.”

„Kind!” viel juffrouw Nickleby haar in de rede; „spreek toch niet zoo! Gij zoudt mij werkelijk bang maken.”

„Het is maar fantasie van mij, moeder,” hernam Kaatje, en dwong zich tot een glimlach.

„Wel, kindlief, dan zou ik wel willen, dat gij uw fantasie voor u houdt,” zei juffrouw Nickleby. „Waarom hebt gij aan dat alles niet tevoren gedacht? Wij hadden juffrouw La Creevy kunnen vragen ons gezelschap te houden, of een hond kunnen leenen en duizend andere dingen kunnen doen; maar zoo gaat het altijd, en het was precies hetzelfde met uw armen, goeden vader. Als ik niet aan alles dacht...” Dit was bij juffrouw Nickleby het gewone begin van een algemeene jammerklacht, die tot niemand in het bijzonder gericht was, en waarmee zij voortging tot haar adem was uitgeput.

Newman scheen deze opmerkingen niet te hooren, maar ging haar voor naar een paar kamers op de eerste verdieping, waar een flauwe poging was gedaan om ze woonbaar te maken. In de eene kamer bevonden zich een paar stoelen, een tafel, een oud haardkleedje en een paar verschoten gordijnen, terwijl in den haard het noodige gereed lag om vuur te maken. In het andere vertrek stond een oud ledikant, en eenig ander huisraad.

„Wel, kindlief,” zei juffrouw Nickleby, haar best doend om opgeruimd te zijn, „is dat niet attent en zorgzaam van uw oom? Wij zouden niets anders gehad hebben dan het bed, dat wij gisteren gekocht hebben, om op te liggen, als hij niet zoo gezorgd had.”

„Inderdaad, heel vriendelijk,” zei Kaatje terwijl zij om zich heen keek.

Newman Noggs zei niet, dat hij het was, die het oude huisraad, dat zij aantroffen, van den kelder en den zolder bijeen had gezocht, de melk voor de thee, die op den schoorsteenmantel stond, van zijn eigen geld had betaald, het hout op de werf bijeengeraapt en om de kolen gebedeld had. Maar de gedachte, dat Ralph Nickleby opdracht zou hebben gegeven dit te doen, werkte zoo op zijn verbeelding, dat hij zich niet langer weerhouden kon al zijn tien vingers na elkaar te laten knakken waarvan juffrouw Nickleby eerst schrikte, maar veronderstellend, dat het op de een of an-

dere manier met zijn jicht in verband stond, er geen aanmerking op maakte.

„Wij hoeven u niet langer op te houden, geloof ik,” zei Kaatje.

„Kan ik niet nog het een of ander voor u doen?” vroeg Newman.

„Dank u,” antwoordde Kaatje; „ik zou niet weten wat.”

„Kaatje,” zei juffrouw Nickleby, „misschien zou mijnheer Noggs wel eens op onze gezondheid willen drinken.” Tegelijk zocht zij in haar beursje naar klein geld.

„Ik geloof, moeder,” antwoordde Kaatje, daar zij merkte dat Noggs zijn gezicht afwendde, „dat gij zijn eergevoel zoudt kwetsen, als gij hem iets aanboodt.”

Noggs boog voor de jongedame op een fatsoenlijker manier dan men van zoo iemand, als hij scheen te zijn, verwacht zou hebben, legde zijn hand op zijn hart, en na nog een oogenblik gearzeld te hebben, met het voorkomen van iemand, die wel zou willen spreken, maar niet weet wat hij zeggen zal, verliet hij de kamer.

De slag van de zware huisdeur weergalmde bij het dichttrekken akelig door het heele gebouw, en Kaatje voelde even een lichte verzoeking om hem terug te roepen en te vragen nog een poosje te blijven, maar zij schaamde zich voor haar eigen angst, en Newman Noggs liep door naar huis.

HOOFDSTUK XII.

Waarin de lezer zal kunnen nagaan of Fanny Squeers tot geluk of tot ongeluk in de liefde bestemd was.

Het was een gelukkige omstandigheid voor Fanny Squeers, dat haar achtenswaardige vader, toen hij 's nachts, na de thee-visitte thuis kwam, te diep in het glaasje gekeken had, om de tallooze teekenen van ergernis te bemerken, die onmiskenbaar op haar trekken te lezen stonden. Daar hij, als hij wat op had, driftiger en ruzieachtiger was dan gewoonlijk, zou het niet onmogelijk zijn geweest, dat hij het om deze of om een ingebeeldere reden met haar aan den stok zou hebben gekregen, als zij niet met loffelijke voorzichtigheid en schranderheid een van de jongens had opgehouden, om den eersten storm van woede van den ouden heer op zich te zien en te voelen losbarsten. Nadat deze woede dus door een aantal schoppen en stompen was gespuid, kwam hij in zooverre tot bedaren, dat hij

zich liet overhalen naar bed te gaan, wat hij dan ook deed, met zijn laarzen aan, en zijn paraplu onder zijn arm.

Het hongerige dienstmeisje vergezelde Fanny Squeers, als gewoonlijk, naar haar kamer, om haar haar in papillotten te zetten, de verdere diensten ten opzichte van haar toilet ten uitvoer te brengen, en zoo-veel vleierijen uit te kramen, als zij maar bijeen kon brengen; want Fanny Squeers was lui genoeg (en ook ijdel en lichtzinnig genoeg) om de rol van een groote dame te kunnen spelen, en alleen de grillige onderscheidingen van rang en stand beletten haar dit inderdaad te zijn.

„Wat krult uw haar vanavond mooi, juffrouw,” zei het dienstmeisje; „’t is heusch zonde om het uit te kammen.”

„Houd je bek!” riep Fanny grimmig.

Het dienstmeisje had ondervinding genoeg om door een uitbarsting van slecht humeur bij Fanny niet meer verrast te worden. Daar zij zich wel half en half kon voorstellen, wat er dien avond gebeurd was, veranderde zij haar methode om in ’t gevlj te komen, en koos daartoe een indirecte tactiek.

„Dat moet ik zeggen, juffrouw,” begon zij weer, „al zoudt gij mij doodslaan, ik heb nog nooit iemand gezien, die er zoo gemeen uitzag, als juffrouw Price vanavond.”

Fanny Squeers zuchtte en maakte zich gereed om te luisteren.

„Ik weet dat het niet goed van mij is, dat ik het zeg, juffrouw,” vervolgde het meisje, verheugd over den indruk, dien zij teweegbracht, „omdat juffrouw Price een vriendin van u is; maar zij smukt zich zoo op, en geeft zich zooveel moeite om de aandacht te trekken, dat — nou, als sommige menschen zich zelf eens konden zien!”

„Wat wil je daarmee zeggen, Betsy?” vroeg Fanny, en keek tegelijk in haar spiegelte waarin zij, zooals de meeste menschen, niet zich zelf zag, maar den weerschijs van een of ander aangenaam beeld in haar hersens. „Hoe kun je zoo praten?”

„Hoe ik zoo praten kan, juffrouw? Het is genoeg om een ouden kater Fransch te laten spreken, als men maar ziet, hoe zij haar hoofd in haar nek gooit,” antwoordde het dienstmeisje.

„Ja, zij draagt haar hoofd nogal hoog,” merkte Fanny met een schijn van verstrooidheid op.

„Zoo’n verbeelding en dat met zoo’n alle-daagsch gezicht,” zei Betsy.

„Arme Tilda!” zuchtte Fanny medelijdend.

„Altijd legt zij het er op toe, om bewon-

derd te worden,” vervolgde Betsy. „Het is werkelijk schandelijk.”

Ik kan je zoo niet laten praten, Betsy,” zei Fanny. „Tilda komt uit een ordinaire familie, en als zij zich niet beter gedraagt, is het hun schuld, en niet de hare.”

„Maar gij zult toch moeten toegeven, juffrouw, als zij maar een van haar vriendinnen tot voorbeeld nam — als zij maar wist, hoe verkeerd zij doet, en zich door u maar liet raden, wat een lief meisje zij mettertijg nog zou kunnen worden.”

„Betsy,” hernam Fanny met waardigheid, „het past mij niet deze vergelijkingen aan te hooren. Tilda wordt daardoor in een ongunstig licht geplaatst, en daarom verzoek ik je er verder over te zwijgen; maar dit moet ik zeggen, dat, als Tilda Price van iemand een raad zou willen aannemen — ik bedoel niet speciaal van mij. . . .”

„Ja, wel van u, juffrouw!” viel Betsy er op in.

„Nu, goed, van mij dan, als je het met alle geweld wilt,” zei Fanny; „als zij dat wilde, zou het uitstekend voor haar zijn.”

„Zoo denkt ook iemand anders er over, of ik moet mij al heel erg vergissen,” hernam het meisje geheimzinnig.

„Wat bedoel je daarmee?” vroeg Fanny.

„Och het doet er niet toe, juffrouw. Ik weet wat ik weet; en meer zeg ik niet.”

„Betsy,” zei haar meesteres theatraal, „ik sta er op, dat je een opheldering geeft. Wat is dat voor een duister geheim? Spreek!”

„Als gij wilt, dat ik het zeg — goed dan. Mijnheer Browdie denkt precies als gij, en als hij zich niet te ver met juffrouw Price had ingelaten, om ’er met eere af te komen, zou hij heel blij zijn, als hij haar kon laten loopen en juffrouw Squeers kon krijgen.”

„Lieve hemel!” riep Fanny uit en sloeg statig haar handen ineen. „Wat beteekent dat?”

„Het is de zuivere waarheid, juffrouw,” antwoordde het listige dienstmeisje.

„Wat een toestand!” riep Fanny uit; „op het punt om, zonder het zelf te weten, het geluk van mijn lieve vriendin te verwoesten! Hoe komt het toch, dat alle mannen op mij verliefd worden, of ik het wil of niet, en dat zij om mij hun uitverkorenen in den steek laten.”

„Omdat zij het niet kunnen laten, juffrouw,” antwoordde Betsy. „Dat is nogal duidelijk.”

„Laat mij er nooit meer van hooren,” hervatte Fanny. „Nooit, versta je? Mathilda heeft haar gebreken, heel veel gebreken; maar ik wensch haar niets dan goeds toe, en vooral wensch ik dat zij gauw mag

trouwen, want dat acht ik, juist om haar gebreken, heel wenschelijk voor haar. Laat zij mijnheer Browdie krijgen. Misschien is het jammer voor hem, den armen kerel; maar ik ben Mathilda altijd genegen geweest, en ik hoop dat zij een betere vrouw voor hem zal worden, dan ik vrees dat zij zijn zal."

En na deze ontboezeming begaf Fanny zich naar bed.

Nijd is een kort woordje, maar het tegenwoordigt zoo'n vreemde mengeling van aandoeningen en wanklanken als het langste woord in eenige taal.

Fanny wist in haar hart heel goed, dat alles, wat het ongelukkige dienstmeisje gezegd had, maar lompe, leugenachtige vleierij was; maar de gelegenheid, om haar wrevel tegenover haar vriendin wat lucht te geven, en, al was het dan ook maar in tegenwoordigheid van één enkel van haar afhankelijk schepsel, den schijn aan te nemen, alsof zij met haar zwakheden en gebreken medelijden had, verschaft haar zoo'n groote verlichting, alsof alles de zuiverste waarheid was geweest. Neen, nog meer. Als hij zich zelf wil misleiden, bezit de mensch zoo'n buitengewone overredingskracht, dat Fanny, na haar edelmoedigen afstand van Browdie's hand, zich verheven en groot voelde, en op haar medeminnares neerkeek met een soort kalme berusting en gelatenheid, die niet weinig bijdroeg om haar gevoelens van ergernis tot bedaren te brengen.

Deze gelukkige gemoedstoestand had ten gevolge, dat er al heel gauw een verzoening plaats vond; want toen er den volgenden dag aan de huisdeur werd geklopt, en de molenaarsdochter werd aangediend, begaf Fanny zich naar de voorkamer met een christelijke geestesgesteldheid, die werkelijk verrukkelijk was om aan te zien.

"Wel, Fanny," zei de molenaarsdochter; "gij ziet, dat ik u toch kom opzoeken, al hebben wij gisteren een paar woorden gehad."

"Ik heb medelijden met uw gebreken, Tilda," antwoordde Fanny; "maar ik draag u daarom geen kwaad hart toe. Ik ben boven zoiets verheven."

"Wees nu niet dwars, Fanny," hervatte Mathilda, "ik ben gekomen, om u iets te zeggen, dat ik weet dat u aangenaam zal zijn."

"Wat kan dat zijn, Tilda?" vroeg Fanny, terwijl zij een lip trok en een gezicht zette, alsof niets op de aarde, in de lucht, in het vuur, of in het water, haar het minste zweepje van genoegen kon verschaffen.

"Dit," zei Mathilda; "toen wij gisterenavond hier vandaan gingen, had ik met John een vreeselijke ruzie."

"Dat is mij niet aangenaam," zei Fanny, hoewel zij een glimlach niet onderdrukken kon.

"Heere! Zoo slecht zou ik ook niet van u denken om dat te gelooven," hernam Mathilda. "Dat is het niet."

"Zoo," zei Fanny, weer in zwaarmoedigheid verzinkend. "Ga voort!"

"Nadat wij lang gekibbeld hadden, en gezegd dat wij elkaar nooit meer wilden zien," vervolgde Mathilda, "legden wij de zaak weer bij, en vanmorgen is John gaan aantekenen, zoodat onze namen aanstaanden Zondag voor het eerst van den preekstoel worden afgelezen. Wij zullen dus over drie weken trouwen, en ik kom u dadelijk waarschuwen uw japon te laten maken."

In deze mededeeling lag een mengsel van gal en honing. Het vooruitzicht, dat haar vriendin zoo gauw zou gaan trouwen, was de gal; en de zekerheid, dat zij geen ernstige bedoelingen ten opzichte van Nikolaas koesterde, was de honing. Over het geheel ging het zoete het bittere verre te boven, zoodat Fanny zei, dat zij zich haar japon zou laten maken, en dat zij hoopte Tilda gelukkig te zien, maar er niet voor kon instaan, dat dit inderdaad het geval zou zijn. Zij raadde haar aan, er niet te vast op te rekenen; want de mannen waren zonderlinge creaturen, en heel veel getrouwde vrouwen waren zoo ongelukkig, dat zij van ganscher harte wenschten nog maar ongetrouwd te zijn. Bij deze vertroosting voegde Fanny nog eenige andere, even geschikt om haar vriendin moed in te spreken en haar in een vroolijke stemming te brengen.

"Nu, laat dat zoo zijn, Fanny," zei Mathilda; "maar ik zou graag nog een enkel woordje over mijnheer Nickleby met u spreken."

"Hij is niets voor mij," viel Fanny haar met alle teekenen van groote ontroering in de rede. "Ik veracht hem veel te veel."

"Dat meent gij toch niet?" hernam haar vriendin. "Beken maar, Fanny, houdt gij niet veel van hem?"

Zonder een bepaald antwoord te geven, barstte Fanny opeens in een vloed van spijtige tranen uit en verklaarde dat zij een ellendig, ongelukkig, rampzalig schepsel was.

"Ik haat alle menschen," riep Fanny uit, "en ik wou dat alle menschen dood waren."

"Lieve hemel!" riep Mathilda, door deze bekentenis ten diepste getroffen; "dat kunt

gij onmogelijk ernstig meenen."

"Ja, dat doe ik wel," antwoordde Fanny, terwijl zij een paar stevige knopen in haar zakdoek legde, en haar tanden op elkaar klemde, „en ik wou dat ik ook dood was. Daar!"

"Kom, kom!" riep Mathilda, „gij zult over vijf minuten wel anders denken. 't Is toch veel beter, hem weer in de gunst te nemen, dan u zelf zoo te kwellen. Zou het niet veel beter zijn, op goeden voet met hem te staan en zoo wat stilletjes met hem te vrijen?"

"Misschien zou dat wel gebeurd zijn," snikte Fanny. „Maar o, Tilda, hoe hebt gij zoo gemeen en slecht kunnen zijn! Ik zou het nooit van u gedacht hebben."

"Lieve hemel!" zei Mathilda lachend, „men zou denken, dat ik op zijn minst een moord begaan had."

"'t Is bijna even slecht," riep Fanny hartstochtelijk uit.

"En dat alles omdat ik er toevallig goed genoeg uitzie om de menschen vriendelijk voor mij te doen zijn," antwoordde Mathilda; „men maakt zijn gezicht toch niet zelf? En het is net zoo min mijn schuld, dat ik er goed uitzie, als dat het de schuld van andere menschen is, als men dat niet van hen zeggen kan!"

"Houd op!" riep Fanny, op haar scherpsten en doordringendsten toon, „of ik zou u kunnen slaan, en dat zou mij later spijten."

Het is onnoodig te zeggen, dat het humeur van de jongedames nu eenigszins door den toon van haar gesprek werd aangedaan, en de woordenwisseling iets persoonlijks begon te krijgen. Inderdaad steeg de twist van een klein begin tot een aanmerkelijke hoogte, en was hij al van heel vinnigen aard, toen beide partijen in een stroom van tranen uitbarstten en tegelijk uitriepen, dat zij nooit hadden gedacht, zulke woorden van elkaar te zullen hooren. Deze uitroep noopte tot verwijten, die langzamerhand een verklaring ten gevolge hadden, en het einde daarvan was, dat zij elkaar in de armen vielen en eeuwige vriendschap zwoeren; een aandoenlijke plechtigheid, die bij deze gelegenheid juist voor de twee en vijftigste maal binnen dat jaar plaats had.

Nadat de vrede op deze wijze volkomen hersteld was, volgde natuurlijk een gesprek over de kleding, die bij gelegenheid van Mathilda's huwelijk noodig zou zijn; en Fanny bewees onweerlegbaar, dat veel grootere kosten, dan de molenaar maken kon of wilde, volstrekt noodzakelijk, en,

zonder de welvoeglijkheid te kwetsen, niet te vermijden waren. Fanny bracht hierop het gesprek door een gemakkelijken overgang op haar eigen garderobe, en nadat zij de voornaamste schoonheden daarvan met groote uitvoerigheid had opgesomd, nam zij haar vriendin mee naar boven, om haar door aanschouwing te overtuigen. Toen de schatten van twee laden en een kast waren uitgespreid, en de kleine voorwerpen stuk voor stuk waren aangepast, werd het tijd voor Mathilda om naar huis terug te gaan; en daar zij over al de japonnen verrukt was geweest, en bij den aanblik van een nieuwe rozeroode sjerp stom van bewondering had gestaan, zei Fanny in het beste humeur van de wereld, dat zij haar vriendin een eindje naar huis zou vergezellen, teneinde nog een poosje het genoegen van haar gezelschap te genieten. Zoo stapten zij dus samen op, en onderweg vertelde Fanny over de voortreffelijke hoedanigheden van haar vader, en vertiendubbelde zij zijn inkomen, om haar vriendin een flauw denkbeeld van het aanzien en het gewicht van haar familie te geven.

Het toeval wilde, dat dit juist gebeurde op het oogenblik, dat men schertsenderwijze het etensuur van de leerlingen van den heer Squeers noemde, en in dit uur was Nikolaas gewoon een eenzame wandeling te maken om over zijn treurig lot na te denken. Fanny wist dit heel goed, maar had het nu misschien vergeten; want toen zij den jongeman zag aankomen, vertoonde zij alle blijken van verrassing en ontsteltenis, en verzekerde zij haar vriendin, dat het haar was, alsof zij door den grond zou zinken.

"Willen wij omkeeren, of een boerderij binnengaan?" vroeg Mathilda. „Hij ziet ons nog niet."

"Neeen Tilda!" antwoordde Fanny; „het is mijn plicht dit te doorstaan, en dat zal ik."

Daar Fanny dit op een toon zei, alsof zij een groot zedelijk besluit had genomen, en bovendien een paar keer naar adem hapte, wat de groote spanning van haar gevoelens verried, maakte haar vriendin verder geen tegenwerping, en stevenden zij recht op Nikolaas af, die zijn oogen op den grond gevestigd had, en de nadering van de meisjes dus niet opmerkte, voor zij vlak bij hem waren; anders zou hij zelf misschien een schuilplaats hebben gezocht.

"Goedenmorgen!" zei Nikolaas, en ging met een buiging voorbij.

"Hij loopt voorbij," mompelde Fanny. „Ik stik, Tilda!"

„O, kom toch terug, mijnheer Nickleby!" riep Mathilda, die zich hield, alsof zij door den toestand van haar vriendin verontrust werd, maar in werkelijkheid den eenigszins boosaardigen wensch koesterde te hooren wat Nikolaas zeggen zou. „Kom toch terug, mijnheer Nickleby!"

Nikolaas kwam terug, maar zag er zoo verlegen uit als maar mogelijk was, terwijl hij vroeg, of de dames hem iets te bevelen hadden.

„Blijf niet staan praten," zei Mathilda haastig en dringend, „maar ondersteun haar aan den anderen kant. Hoe gaat het nu, lieve Fanny?"

„Beter," zuchtte Fanny, en legde haar koffiekleurigen kastoren hoed, waar een groene sluier van afhing, op Nickleby's schouder. „Die dwaze flauwte!"

„Zeg niet dwaas, mijn schat," zei Mathilda en haar heldere oogen flikkerden van pret, toen zij de verlegenheid van Nikolaas zag. „Gij hebt geen reden om u te schamen. Dat mogen zij doen die te trotsch zijn om zonder al die narigheid weer goede vrienden te worden."

„Gij wilt het dus nog altijd op mij schuiven, merk ik," zei Nikolaas glimlachend, „hoewel ik u gisterenavond gezegd heb, dat het mijn schuld niet was."

„Daar," zei de ondeugende Mathilda; „het was zijn schuld niet, lieve! Misschien waart ge te jaloersch of te voorbarig. Hij zegt dat het zijn schuld niet was, hoort gij? Ik geloof dat dit wel verontschuldiging genoeg is."

„Gij wilt mij niet begrijpen," hernam Nikolaas; „houd als 't u belieft op met die aardigheden, want ik heb geen tijd, en werkelijk ook geen lust, om het voorwerp van uw vroolijkheid te zijn, of er aan mee te doen."

„Wat wilt gij daarmee zeggen?" vroeg Mathilda, zich verbaasd houdend.

„Vraag het niet, Tilda!" fluisterde Fanny; „ik vergeef het hem."

„Mijn hemel!" zei Nikolaas, toen de bruine hoed weer op zijn schouder neerdaalde, „dat wordt ernstiger dan ik dacht. Wilt gij als 't u belieft zoo goed zijn mij aan te hooren?"

Bij deze woorden lichtte hij den bruinen hoed op, en met ongeveinsde verbazing een blik van teeder verwijt van Fanny aanziend, ging hij een paar stappen achteruit, om buiten het bereik van den schoonen last te komen, en vervolgde:

„Het spijt mij erg, werkelijk heel erg, dat ik gisterenavond de aanleiding van oneenigheid tusschen u beiden geworden ben.

Ik doe mij zelf de bitterste verwijten, dat ik zoo ongelukkig was het ongenoegen te veroorzaken, dat er plaats had, hoewel ik u verzeker, dat dit onbedacht en beslist zonder opzet gebeurde."

„Nu goed; maar dat is toch zeker niet alles, wat gij te zeggen hebt," riep Mathilda uit, toen Nikolaas ophield.

„Ik vrees dat er nog iets is," stotterde Nikolaas, met een half onderdrukten glimlach, terwijl hij zijn oogen op Fanny richtte. „Het is heel moeilijk het te zeggen — maar — de gedachte alleen al aan zoiets doet iemand verlegen worden; — en toch — mag ik vragen of deze dame veronderstelt, dat ik een — kortom, denkt zij, dat ik verliefd op haar ben?"

„Verrukkelijke verlegenheid," dacht Fanny. „Eindelijk heb ik hem zoover gebracht."

„Antwoord voor mij, lieve," fluisterde zij haar vriendin toe.

„Of zij dat denkt?" hernam Mathilda; „natuurlijk denkt zij dat."

„O ja?" riep Nikolaas uit, met zooveel kracht dat men dezen uitroep, in dat oogenblik, heel goed voor een uitbarsting van verrukking had kunnen houden.

„Als mijnheer Nickleby daaraan getwijfeld had, Tilda," zei de blozende Fanny op een zachten toon, „dan kan hij gerust zijn. Zijn liefde wordt be..."

„Houd op," viel Nikolaas haar in de rede; „ik smeeek u, luister naar mij! Dit is de gruwelijkste en zonderlingste dwaling, waarin ooit iemand vervallen is. Ik heb de jongedame nauwelijks zesmaal gezien; maar al had ik haar zestigmaal gezien, of al was ik bestemd om haar zestig duizendmaal te zien, zou het precies hetzelfde zijn. Ik heb geen enkele gedachte of hoop, die ook maar in de verste verte met haar in verband staat; of het moest het plan zijn — en ik zeg dit niet om haar gevoel te kwetsen, maar om haar den waren toestand van het mijne volkomen duidelijk te maken — of het moest het plan zijn, een plan, dat mij zoo dierbaar is als het leven zelf, om deze vervloekte plaats zoo spoedig mogelijk den rug toe te keeren, en nooit weer terug te komen, en er alleen nog maar aan terug te denken, met afschuw en walging."

Na deze onbewimpelde verklaring, die hij met al de heftigheid aflegde, die zijn opgekropte verontwaardiging teweeg kon brengen, maakte Nikolaas een lichte buiging, en stapte weg, zonder op eenig antwoord te wachten.

Maar de ongelukkige Fanny! Haar toorn, haar woede, haar ergernis, de elkaar verdringende hartstochtelijke aandoeningen,

die haar gemoed doorwoelden — dit alles laat zich onmogelijk beschrijven. Versmaad! Versmaad door een ondermeester, op een jaarlijksch traktement van vijf pond, betaalbaar op onbepaalde termijnen, en die ten opzichte van kost en inwoning op niet meer onderscheiding aanspraak kon maken dan de schooljongens zelf; en dat bovendien nog in tegenwoordigheid van dat nest van een molenaarsdochter, die binnen drie weken met een man zou trouwen, die voor haar op zijn knieën was gevallen om haar jawoord te krijgen! Zij had in vollen ernst kunnen stikken bij de gedachte zóó diep vernederd te zijn.

Maar één ding was er te midden van haar doodelijke verdriet heel duidelijk; en dat was, dat zij Nikolaas haatte en verfoeide, niet al de benepenheid en klein-geestigheid die een spruit uit den stam van Squeers waardig was. Ook was er één troost, en deze was, dat zij iederen dag en ieder uur in de gelegenheid zou zijn zijn trots te krenken, en hem door vernederingen, beleedigen of ontberingen te grieven, die zelfs voor den ongevoeligsten onaangenaam zouden zijn, en niet konden nalaten iemand, zoo gevoelig als Nikolaas, ten diepste te treffen. Deze gedachte kreeg weldra de overhand in haar gemoed; en nu trachtte zij de zaak een zoo gunstig mogelijke wending te geven, door tegen haar vriendin te zeggen, dat mijnheer Nickleby zoo'n zonderling mensch en zoo wispelturig was, dat zij vreesde genoodzaakt te zullen zijn van hem af te zien; — en daarmee namen zij afscheid.

Bij deze gelegenheid dient te worden opgemerkt, dat Fanny haar genegenheid (of welk gevoel het zijn mocht dat bij haar daarvoor in de plaats kwam) op Nikolaas gevestigd had, zonder ook maar één oogenblik aan de mogelijkheid te denken, dat hij, wat deze aangelegenheid betrof, van een ander gevoelen kon zijn dan zij. Fanny redeneerde, dat zij innemend en mooi was, dat haar vader heer en Nikolaas knecht was; dat haar vader geld had en Nikolaas niet; en dit scheen haar voldoende reden, waarom de jongeman zich door haar voorkeur bijzonder vereerd moest voelen. Ook had zij niet vergeten in aanmerking te nemen, hoeveel aangener als zij zijn toestand maken kon, als zij zijn vriendin, en hoeveel onaangener als zij zijn vijandin was. En zonder twijfel zouden vele jongelieden, minder nauwgezet dan Nikolaas, haar, alleen al om deze reden, in haar dwaasheid hebben aangemoedigd. Maar Nikolaas had het beter geacht anders te handelen, en

Fanny was woedend.

„Laat hij maar eens zien,“ zei zij, toen zij weer op haar kamer was, en haar gemoed verlicht had door Betsy een paar klappen toe te dienen, „laat hij maar eens zien, of ik moeder niet nog meer tegen hem ophits, als zij terugkomt.“

Het was nauwelijks noodig dit te doen, maar Fanny hield haar woord, en Nikolaas was nu niet alleen genoodzaakt zich met slechten kost en een smerig bed te vergevoegen, en dagelijks getuige van allerlei ellende te zijn, maar hij moest bovendien alle persoonlijke kwellingen en vernederingen verduren, die de boosheid kon uitdenken en de onverzadelijke hebzucht hem kon aandoen.

En dit was nog niet eens alles. Een ander, listiger aangelegd systeem van plaagzucht deed zijn hart bloeden, en dreef hem door zijn onrechtvaardigheid en wreedheid bijna tot razernij.

De arme Smike was sedert den avond, toen Nikolaas in het schoollokaal vriendelijk tegen hem gesproken had, hem onophoudelijk op de hielen gevolgd, steeds er op uit hem behulpzaam te zijn of te dienen, door al de kleine wenschen te voorkomen, die hij in staat was te voldoen, en tevreden als hij maar bij hem mocht zijn. Hij kon uren lang naast hem zitten, en hem geduldig aankijken; een enkel woord helderde zijn verkommerde gezicht volkomen op, en riep daarop zelfs een voorbijgaanden straal van geluk te voorschijn. Hij was totaal veranderd; hij had nu een doel, en dat was, den eenigen mensch, die hem, om niet te zeggen met goedheid, dan toch in ieder geval als een menschelijk wezen had behandeld, zijn genegenheid te bewijzen.

Over dezen ongelukkige werd nu alle boosheid en wrevel uitgeschud, die men op Nikolaas niet kon botvieren. De moeilijkste slavendiensten zouden niets zijn geweest, want daaraan was hij al lang gewoon. Oorvegen, die hij zonder reden ontving, waren, om zoo te zeggen, iets dat vanzelf sprak, daar hij nooit een betere behandeling had ondervonden, maar nauwelijks had men opgemerkt dat hij zich aan Nikolaas had gehecht, of stok- en zweepslagen waren 's morgens, 's middags en 's avonds zijn eenige deel. Squeers was ja-loersch op den invloed, dien zijn ondergeschikte zoo spoedig verworven had, zijn familie haatte hem, en Smike moest het voor allebei ontgelden. Nikolaas zag het, en knarste op zijn tanden bij iedere herhaling van deze wreede en lafhartige wraak.

Hij had eenige regelmatige lesuren voor de jongens ingevoerd, en op zekeren avond stapte hij het schoollokaal op en neer terwijl zijn overkropte hart dreigde te barsten bij de gedachte, dat zijn bescherming en gunst het ongeluk van het ellendige schepsel nog hadden doen toenemen, wiens verschrikkelijke toestand zijn medelijden had opgewekt. Hij bleef werktuiglijk staan in den donkeren hoek, waar het voorwerp van zijn gedachten zat.

De ongelukkige stumperd zat ijverig in een gescheurd boek te turen, met de sporen van pas vergoten tranen nog op zijn gezicht, terwijl hij vergeefs zijn uiterste krachten inspande om een les te leeren, die voor een kind van negen jaar, bij gewone geestvermogens, gemakkelijk zou zijn geweest, maar voor het verbijsterde brein van den onderdrukten en vertrapten negentienjarigen jongeman een verzegeld en hopeloos geheim was. Toch bleef hij volhouden, en spelde geduldig de bladzijde door, en nog eens door, niet geprikkeld door kinderlijke eerzucht — want hij was het voorwerp van de algemeene bespotting, zelfs voor de verwilderde schepsels, die zich om hem heen verzamelden — maar alleen door den vurigen wensch gedreven om zijn eenigen vriend een genoegen te doen.

Nikolaas legde de hand op zijn schouder.

„Ik kan het maar niet in mijn hoofd krijgen,” zei Smike, terwijl bittere teleurstelling uit zijn heele gezicht sprak. „Ik kan 't niet, ik kan 't niet.”

„Laat het dan voor vandaag rusten,” zei Nikolaas.

Smike schudde zijn hoofd, sloeg het boek met een zucht dicht, liet zijn hoofd op zijn arm zakken en schreide.

„Houd op, om Gods wil,” zei Nikolaas, met een bewogen stem; „ik kan het niet verdragen je zoo te zien.”

„Zij zijn harder tegen mij dan ooit,” snikte de jongen.

„Ik weet het,” hernam Nikolaas; „dat zijn zij.”

„Als gij er niet waart,” zei Smike, „zou ik sterven. Zij zouden mij vermoorden, ik weet het, dat zouden zij.”

„Je zult het beter hebben, arme jongen, als ik weg ben,” zei Nikolaas, terwijl hij treurig zijn hoofd schudde.

„Weg?” riep de ongelukkige, en keek hem strak in zijn gezicht.

„Zachtjes!” zei Nikolaas. „Ja.”

„Gaaf gij dan weg?” vroeg de jongen angstig.

„Dat kan ik nog niet zeggen,” antwoordde Nikolaas; „ik sprak meer in gedachten

bij mij zelf, dan tegen jou.”

„Zeg het mij,” fluisterde de jongen smee-kend. „O, zeg het mij! Gaaf gij weg? Is het zoo?”

„Ik zal er tenslotte wel toe gedwongen worden,” zei Nikolaas; „in het ergste geval staat de wereld voor mij open.”

„De wereld?” zei Smike. „Zeg mij, is de wereld even slecht en akelig als hier?”

„Dat verhoede de hemel!” antwoordde Nikolaas, die den loop van zijn eigen gedachten volgde. „Haar hardste, grofste arbeid zou een geluk zijn bij dit vergeleken.”

„Zou ik u daar ooit kunnen terugvinden?” vroeg de jongen, die met buitengewone heftigheid en vlugheid sprak.

„O ja,” antwoordde Nikolaas, die hem tot bedaren wenschte te brengen.

„Neen, neen!” zei Smike, en greep zijn hand. „Zou ik het? — zou ik het? — Zeg mij dat nog eens! Zeg mij of ik u zeker zou terugvinden!”

„Dat zou je,” antwoordde Nikolaas, met dezelfde welmeenende bedoeling, „en ik zou je helpen en bijstaan, en geen nieuwe ellende over je brengen, zooals ik hier heb gedaan.”

Smike greep hartstochtelijk beide handen van Nikolaas in de zijne, drukte die aan zijn borst, en stamelde enkele afgebroken geluiden, die niet te verstaan waren. Op dit oogenblik kwam Squeers binnen, en Smike kroop schuw in zijn hoek terug.

HOOFDSTUK XIII.

Nikolaas brengt afwisseling in de eentonigheid van Dotheboys-Hall door een buitengewoon krachtig en ongewoon optreden, dat gewichtig gevolgen heeft.

Het flauwe licht van een Januarimorgen schemerde door het raam van het gemeenschappelijke slaapvertrek, toen Nikolaas, die zich juist had opgericht en op zijn arm leunde, onder de liggende gedaanten, die hem aan alle kanten omringden, rondstaarde, alsof hij een bepaald voorwerp zocht.

Er was een scherpe blik voor noodig, om onder den verwarden troep slapende jongens een bepaalde gestalte te ontdekken. Daar zij, tengevolge van de kou, dicht tegen elkaar lagen gepakt, bedekt met hun gelapte en gescheurde kleeren, was er weinig te onderscheiden, behalve de scherpe omtrekken van bleeke gezichten, waarop het sombere licht dezelfde doffe en vale

tint verspreidde, en hier en daar een vermagerde arm, die door lompen heenstak. Sommigen, die met naar boven gekeerde gezichten en krampachtig gesloten handen op hun rug lagen, en bij het schemerachtige licht maar even zichtbaar waren, hadden meer het voorkomen van lijken dan van levende wezens; en anderen waren in zulke zonderlinge en fantastische houdingen in een gekronkeld, dat men deze veeleer voor een poging moest houden, waardoor de smart zich een voorbijgaande verlichting trachtte te verschaffen, dan voor een van de grillen van den slaap. Slechts enkelen — en dit waren in 't algemeen de jongste onder de kinderen — sliepen vreedzaam met een glimlach op hun gezicht en droomden misschien van een ouderlijk huis; maar van tijd tot tijd gaf een dieper en zwaarder zucht, die de stilte verbrak, te kennen, dat een van de slapenden tot de ellende van een nieuwen dag ontwaakt was, en naar mate de ochtend de plaats van den nacht innam, week langzamerhand overal de glimlach met de vriendelijke duisternis, die daaraan het aanzijn had gegeven.

Droomen zijn de schoone schepselen van een rijke verbeelding, die in den nacht op de aarde mogen spelen, en met den eersten zonnestraal, die de dreigende zorgen en de barre werkelijkheid op haar pelgrims-tocht door de wereld beschijnt, moeten verdwijnen.

Nikolaas wierp een blik op de slapenden, eerst met de oogen van iemand, die een tooneel beschouwt, dat, hoewel dagelijks terugkeerend, toch niets van zijn bedroevende uitwerking verloren heeft — en daarna met angstige, zoekende opmerkzaamheid, als iemand die iets mist, dat zijn oog gewoon is te vinden, en waarop het verwacht heeft te zullen rusten. Hij was nog zoo aan het zoeken, en had zich daartoe in zijn bed opgericht, toen de stem van Squeers zich beneden aan de trap liet hooren.

„Heidaar!” riep deze heer; „willen jullie den godganschen dag slapen? Komt er uit!”

„Luie rekels!” voegde juffrouw Squeers er bij, alsof de toespraak van haar man nog eenige aanvulling noodig had.

„Wij komen zoo beneden, mijnheer Squeers,” antwoordde Nikolaas.

„Zoo beneden?” herhaalde Squeers; „dat is u geraden, als gij niet wilt dat ik zoo boven kom. Waar is Smike?”

Nikolaas keek haastig nog eens rond, maar gaf geen antwoord.

„Smike!” schreeuwde Squeers.

„Heb je nog niet genoeg gehad, Smike!” vroeg de beminnelijke echtgenoot van den schoolmeester op denzelfden toon.

Er volgde nog steeds geen antwoord. Nikolaas staarde nog aldoor om zich heen, en de meeste jongens, die intusschen wakker waren geworden, deden hetzelfde.

„De duivel hale zijn onbeschaamdheid!” bromde Squeers, en sloeg ongeduldig met zijn stok tegen de trapleuning. „Nickleby!”

„Mijnheer?”

„Smijt dien koppigen schobbejak de trap af! Gij hoort immers dat ik roep!”

„Hij is hier niet,” antwoordde Nikolaas.

„Lieg mij niet voor!” hernam de schoolmeester; „hij moet boven zijn.”

„Hij is er werkelijk niet,” riep Nikolaas kwaad. „Als gij het beter weet, kom hem dan maar halen.”

„Wij zullen zien,” zei mijnheer Squeers, de trap oplopend. „Ik zal hem wel vinden, dat beloof ik u.” Met deze woorden stooft Squeers het slaapvertrek binnen, en sprong, zijn stok in de lucht zwaaiend, naar den hoek, waar zijn slaaf gewoonlijk 's nachts lag. De stok daalde, zonder eenig kwaad te hebben gedaan, op den grond neer; niemand lag daar.

„Wat moet dat beteekenen?” vroeg Squeers, terwijl hij zich met een bleek gezicht omkeerde. „Waar hebt gij hem verstoep?”

„Ik heb hem sedert gisterenavond niet meer gezien,” antwoordde Nikolaas.

„Och kom,” zei Squeers, die kennelijk onthutst was, hoewel hij alle moeite deed om dit te verbergen. „Gij zult hem op die manier niet redden. Waar is hij?”

„Misschien wel op den bodem van den dichtstbijzijnden waterput,” antwoordde Nikolaas met een half luide stem, maar den schoolmeester strak in zijn gezicht kijkend.

„Wat voor den duivel wilt gij daarmee zeggen?” riep Squeers met groote ontsteltenis; en zonder antwoord af te wachten, vroeg hij de jongens, of iemand van hen ook iets van hun afwezigen kameraad wist.

Er volgde een algemeen gemompel van angstige ontkenning; waaronder zich een fijn stemmetje liet hooren, dat uitsprak, wat al de anderen dachten: „Meester, ik geloof dat Smike is weggegaan.”

„Hè!” riep Squeers uit, zich omkeerend, „wie zegt dat?”

„Tomkins, meester!” riep een heel koor van stemmen. Squeers wierp zich in den hoop, en greep met één handbeweging een heel klein jongetje, dat nog in zijn nachtgoed was, en wiens verbijsterde blik, terwijl hij werd voortgesleept, scheen aan te

duiden, dat hij nog in het onzekere was, of hij voor zijn vermoeden gestraft of beloond zou worden; hij bleef niet lang in twijfel.

„Jij denkt dus, dat hij is weggelopen, jongetje?” vroeg Squeers.

„Ja, mijnheer!” antwoordde het kind.

„En welke reden heb je daarvoor?” zei Squeers, terwijl hij het jongetje plotseling bij zijn armen greep, en zijn kleeren met buitengewone handigheid opstroopte; „welke reden heb je, om te denken dat een van de jongens uit dit instituut zou willen wegloopen? Hè, jongetje?”

Het kind begon, in plaats van antwoord te geven, erbarmelijk te huilen, en Squeers, zich in de beste houding plaatsend om al zijn kracht uit te oefenen, sloeg den jongen net zoolang, tot deze zich in zijn pijnlijke kronkelingen letterlijk uit zijn handen wrong, waarop hij het genadig weg liet kruipen.

„Ziezoo!” zei Squeers; „als nu nog één van de anderen denkt, dat Smike weggelopen is, zal het mij aangenaam zijn eens met hem te spreken.”

Natuurlijk heerschte er een diepe stilte, waaronder Nikolaas zijn afschuw zoo duidelijk aan den dag legde, als zijn blikken dien maar toonen konden.

„Wel, Nickleby,” zei Squeers, hem boosaardig aankijkend. „Gij denkt zeker ook, dat hij weggelopen is, niet waar?”

„Ik acht het heel waarschijnlijk,” antwoordde Nikolaas bedaard.

„Zoo, is 't toch?” hernam Squeers spottend. „Misschien weet gij het wel zeker?”

„Ik weet er niets van.”

„Hij heeft u dus niet gezegd, dat hij weging?” vervolgde Squeers smalend.

„Nee,” antwoordde Nikolaas, „en ik ben blij dat hij het niet gedaan heeft, want dan zou het mijn plicht zijn geweest u bijtijds te waarschuwen.”

„Wat u ongetwijfeld heel erg gespeten zou hebben,” zei Squeers.

„Dat zou het inderdaad,” hernam Nikolaas. „Gij raadt precies hoe ik denk.”

Juffrouw Squeers had dit gesprek beneden aan de trap gehoord; maar nu verloor zij haar geduld. Zij trok haastig haar nachtjak aan, en liep naar boven.

„Wat is er hier toch te doen?” riep zij, terwijl de jongens links en rechts op zij weken, teneinde haar de moeite te besparen zich met haar gespierde armen een doorgang te banen. „Waarom blijft ge toch met hem staan praten, Squeertje?”

„Wel, mijn schat! De zaak is, dat Smike niet te vinden is.”

„Ja, dat weet ik al,” zei de dame, „en het

verwondert mij niets. Als gij zulke heertjes van ondermeesters in huis haalt, die dat jonge vee den kop op hol brengen, wat kunt gij dan anders verwachten? — Kom, jongmensch, wees zoo goed naar de school te gaan, en de jongens mee te nemen; en ga daar niet vandaan, voor u verlof wordt gegeven, of wij zouden 't misschien met elkaar aan den stok krijgen, op een manier, die uw gladde gezicht zou bederven, voor hoe mooi gij het ook houdt — dat zeg ik u.”

„Och kom,” zei Nikolaas glimlachend.

„Ja zeker, „och kom”, mijnheer Apekop,” zei de vertoornde dame; „en als het van mij afhing, zou ik u geen uur langer in huis houden.”

„Als het van mij afhing, zoudt gij dat ook niet,” antwoordde Nikolaas. „Komt, kinderen!”

„Ha! Komt, kinderen!” zei juffrouw Squeers, zoo goed zij kon de stem en den toon van den ondermeester nabootsend. „Volgt uw ophitser maar, jongens, en doet net als Smike, als jullie durft. Ziet wat hij krijgen zal als hij teruggebracht wordt, en onthoudt, dat je evenveel zult krijgen en nog tweemaal zooveel, als je ooit een mond over hem opendoet.”

„Als ik hem te pakken krijg,” zei Squeers, „zal ik hem aflossen dat hij zoo goed als levend gevild is, dat zeg ik jullie bij voorbaat.”

„Als gij hem krijgt,” antwoordde juffrouw Squeers met minachting. „Gij zult hem zeker krijgen; dat kan niet missen, als gij maar op de juiste manier te werk gaat. Kom, schiet op!”

Met deze woorden dreef zij de jongens de deur uit, en na een kleine schermutseling met de achtersten, die zich wel haastten om uit den weg te komen, maar enkele oogenblikken door het gedrang van voren werden opgehouden, lukte het haar het vertrek te doen ontruimen, en bleef zij met haar echtgenoot alleen.

„Hij is weg,” zei juffrouw Squeers. „De koeien- en paardenstal zijn gesloten, daar kan hij dus niet zijn; en beneden in huis is hij ook niet, want Betsy heeft overal gezocht. Hij moet naar York zijn gegaan, en wel langs den grooten weg.”

„Waarom moet hij dat?” vroeg Squeers.

„Wat stom!” zei juffrouw Squeers vol ergernis; „hij heeft immers geen geld bij zich?”

„Hij heeft zijn heele leven geen stuiver gehad, voor zoover ik weet,” antwoordde Squeers.

„En iets om te eten heeft hij ook niet

meegenomen," zei juffrouw Squeers; „daar wil ik wel voor instaan. Ha, ha, ha!"

„Ha, ha, ha!" lachte Squeers.

„Wil hij dus verder komen, dan moet hij bedelen, en dat kan hij nergens anders doen dan op den grooten weg."

„Dat is waar," riep Squeers, en wreef zich in zijn handen.

„Ja, dat is waar, maar gij zoudt er van uw leven niet aan gedacht hebben, als ik het u niet gezegd had," zei de dame. „Als gij nu het wagentje neemt, en den eenen weg neemt, en ik de kar van Swallow leen, en den anderen weg oprij, dan hebben wij onze oogen maar open te houden en maar te vragen, en één van ons tweeën zal hem zeker vinden."

Het plan van de achtenswaardige dame werd aangenomen en onmiddellijk ten uitvoer gebracht. Na een haastig ontbijt, en het inwinnen van enkele inlichtingen in het dorp, waarvan het resultaat er op scheen te wijzen, dat hij op het rechte spoor was, begon Squeers, door wraakzucht gedreven, zijn achtervolging. Kort daarop reed juffrouw Squeers, in haar witte reisjas gewikkeld, en nog in verschillende omslagdoeken gebakerd, in een anderen wagen en in een andere richting weg; zij had een fikschen knuppel, een groot sterk touw en een stevigen boerenknecht bij zich; alles met het doel om bij de vangst van den ongelukkigen Smike behulpzaam te zijn, en hem, als hij gevangen was, in verzekerde bewaring te houden.

Nikolaas bleef in grooten angst en ongerustheid achter, want hij begreep, dat de vlucht van den jongen, wat de afloop er ook van zijn mocht, alleen maar smartelijke en beklagenswaardige gevolgen kon hebben. Wanneer zoo'n arm, hulpeloos wesen, alleen en zonder vrienden, lang bleef rondzwerfen door een streek, die hem volkomen onbekend was, stond hem weinig anders te wachten, dan van honger en gebrek om te komen. Er was misschien tusschen dit lot en een gedwongen terugkeer naar de school geen groot verschil; maar het ongelukkige schepsel had zijn medelijden zoozeer opgewekt, dat zijn hart bloedde bij de gedachte aan het lijden, dat hem te wachten stond. Hij bleef in onrustigen angst, en bracht zich zelf duizend mogelijkheden voor den geest, totdat, op den avond van den volgenden dag, Squeers alleen en onverrichter zake terugkeerde.

„Geen nieuws van den weglooper!" zei de schoolmeester, die blijkbaar op zijn tocht niet zelden, volgens zijn oude principe, zijn beenen had uitgestrekt. „Die

schade zal de een of ander mij vergoeden, Nickleby, als mijn vrouw hem niet terugbrengt; daar kunt gij op aan."

„Ik ben niet in staat ze u te vergoeden," antwoordde Nikolaas; „en de zaak gaat mij ook niet aan."

„Zoo, is 't toch?" hernam Squeers op een dreigenden toon; „dat zullen wij nog wel eens zien."

„Dat is goed," zei Nikolaas.

„Daar is het paard, dat zich kreupel heeft geloopt, en ik moest met een huurpaard naar huis komen; dat zal alleen al vijftien shillingen kosten, behalve de andere uitgaven," merkte Squeers op. „Wie zal dat betalen, vraag ik."

Nikolaas haalde zijn schouders op en zweeg.

„Ik moet het van iemand hebben, dat zeg ik u," hervatte Squeers, zijn gewonen stroeven achterhoudenden toon verlatend, om meer openlijk te dreigen. „Jank of teem nu maar niet, mijnheer Jakhals, maar maak dat gij naar uw nest komt. Vort! Schiet op!"

Nikolaas beet zich op de lippen, en kneep onwillekeurig zijn vuisten samen; want zijn vingers jeukten, om deze belediging te wreken; maar hij bedacht dat de man beschonken was, en dat er dus niets anders van komen kon dan een dronkemansruzie; hij vergenoegde zich dus met den tiran een verachtelijken blik toe te werpen, en zoo trotsch mogelijk de trap naar de slaapkamer op te gaan — hoewel het hem niet weinig ergerde, toen hij zag, dat jonge juffrouw en jonge heer Squeers en het dienstmeisje, zich in een verborgen hoek met het tooneel vermaakten. De twee eersten gingen zich daarbij te buiten aan allerlei stichtelijke opmerkingen over de aanmatiging van arme slokkers, wat een geweldig gelach veroorzaakte, waaraan zelfs de ellendigste van alle ellendige dienstboden deelnam, terwijl Nikolaas, tot in zijn ziel gekrenkt, zijn vodderrige deken over zijn hoofd trok, en bij zich zelf het vaste besluit nam, de rekening, die er tusschen hem en den heer Squeers bestond, vroeger te vereffenen dan de laatste verwachtte.

Een nieuwe dag kwam, en Nikolaas was nauwelijks ontwaakt, of hij hoorde een wagen aankomen, die voor het huis stilhield. De stem van juffrouw Squeers liet zich hooren, die om een glas brandewijn voor iemand riep; wat op zich zelf reeds een voldoende aanwijzing was, dat er iets buitengewoons was voorgevallen. Nikolaas had nauwelijks den moed om uit het raam te kijken; maar hij deed het toch, en het eerste wat hij zag, was de arme Smike, zoo

doornat van modder en regen, zoo uitge-teerd, afgemat en verwilderd, dat men er aan had kunnen twifelen, of hij het werke-lijk was, als zijn kleeren hem niet hadden verraden, die slechter waren dan men ooit ergens om een vogelverschrikker had zien hangen.

„Haal hem er uit!” riep Squeers, nadat hij zijn oogen een poos zwijgend aan den gevangene te gast had laten gaan; „breng hem binnen, breng hem binnen!”

„Wacht even,” riep juffrouw Squeers, toen haar man haar de behulpzame hand wilde bieden; „wij hebben zijn beenen onder het dekkleed vastgebonden, opdat hij niet meer zou kunnen ontsnappen.”

Met handen die van blijdschap beefden, maakte Squeers de touwen los, en Smike, naar allen schijn meer dood dan levend, werd het huis in gesleept en veilig in den kelder opgesloten, tot de tijd zou komen, dien Squeers bestemd had om, ten aanzien van de heele school, zijn straf te voltrekken.

Bij een vluchtige beschouwing van de omstandigheden kan het zonderling schijnen, dat het waardige echtpaar zich zoo-veel moeite gaf om weer in het bezit te komen van een last, waarover zij gewo-oren waren zoo luid te klagen; maar men zal dit minder zonderling vinden, als men bedenkt, dat de talloze diensten van den slaaf, als zij door andere handen verricht werden, wekelijks tien of twaalf shillingen aan loon gekost zouden hebben, en bovendien, dat de politiek op Dotheboys-Hall voorschreef aan alle wegloopers een streng voorbeeld te stellen, aangezien het instituut, behalve den krachtigen invloed van de vrees, in zijn bekoorlijkheden te weinig aantrekkingskracht bezat, om een van de pupillen, die met het gewone aantal beenen en met het vermogen om ze te gebruiken begiftigd was, er toe te bewegen daar te blijven.

Het nieuws, dat Smike gevangen en in triomf teruggebracht was, ging als een loopend vuurtje door de hongerige schooljeugd, en haar verwachting was den heelen morgen tot het uiterste gespannen. Zij moest echter tot den middag in deze spanning blijven; want toen eerst verscheen Squeers, nadat hij zich met zijn middagmaal verkwikt en door een buitengewonen dronk versterkt had, in gezelschap van zijn beminnelijke wederheft, met een gezicht vol ontzaglijk gewicht, en met een vreese-lijke karwats, sterk, buigzaam, aan het einde met was bestreken en nieuw — kortom, dien morgen opzettelijk tot het gebruik, dat

er nu van gemaakt zou worden, gekocht.

„Zijn al de jongens hier?” vroeg Squeers met een verschrikkelijke stem. Allen waren aanwezig, maar niemand durfde geluid te geven. Squeers doorliep dus met zijn blik de rijen, om zich te overtuigen, en alle oogen werden neergeslagen, en alle hoofden zakten, terwijl hij dit deed.

„Ieder op zijn plaats!” zei Squeers, terwijl hij zijn lievelingsslag op den lessenaar deed neerkomen, en met tevredenheid den algemeenen schrik waarnam, die daardoor, als altijd, teweeg werd gebracht. „Nickleby, aan uw lessenaar.”

Het werd door meer dan één van de kleine toeschouwers opgemerkt, dat er een heel vreemde en ongewone uitdrukking op het gezicht van den ondermeester lag, maar deze nam zijn plaats in, zonder ook maar iets te zeggen. Na nog een triomfantelijken blik op zijn ondermeester en vol despotiek gezag op de jongens te hebben geworpen, verliet Squeers het lokaal, en kwam weldra terug met Smike, dien hij bij zijn kraag achter zich voortsleepte, of liever bij dat stuk van zijn buis, dat het dichtst bij de plaats zat, waar de kraag zich bevonden zou hebben, als hij zich op zoo'n versiersel had kunnen beroemen.

Op elke andere plaats zou de aanblik van het ellendige, uitgeputte, verwezen schepsel een gemompel van medelijden en voorspraak teweeg hebben gebracht. En zelfs hier had het eenige uitwerking; want de toeschouwers bewogen zich onrustig op hun banken heen en weer, en enkele van de dappersten waagden het zelfs elkaar tersluiks met blikken van verontwaardiging en medelijden aan te kijken. Deze gingen echter voor Squeers verloren, wiens oogen strak op den ongelukkigen Smike waren gevestigd, terwijl hij, volgens het in zulke gevallen gewone gebruik, vroeg of hij ook iets tot zijn verontschuldiging had in te brengen. Smike staarde een poos om zich heen, en zijn oogen bleven een oogenblik op Nikolaas rusten, alsof hij verwacht had, dat deze voor hem zou spreken; maar zijn blik was onbeweeglijk op zijn lessenaar gevestigd.

„Heb je iets te zeggen?” vroeg Squeers nog eens, en zijn arm doorkliefde een paar keer de lucht, als om zijn kracht en vlugheid te beproeven. „Ga een beetje uit den weg, vrouw,” zei hij; „ik heb geen ruimte genoeg.”

„Spaar mij, meester!” kermde Smike.

„Dat is dus alles?” hernam Squeers. „Ik zal je ranselen, zoolang er nog een gave plek op je bast is, en dan zal ik je sparen.”

„Ha, ha, ha!” lachte juffrouw Squeers; „die is goed!”

„Ik was er toe genoodzaakt,” steunde Smike met een zwakke stem, en keek nog eens met smeekende blikken om zich heen.

„Er toe genoodzaakt?” herhaalde Squeers. „Zoo, het was jouw schuld dus niet. Het was de mijne zeker, is 't niet?”

„Die ondankbare, koppige, valsche, smerige schobbejak!” riep juffrouw Squeers, Smike's hoofd onder haar arm nemend en hem bij ieder scheldwoord een klap ge-

riep: „Halt!”

„Wie roept daar halt?” vroeg Squeers, zich woest omkeerend.

„Ik!” antwoordde Nikolaas en kwam naar voren; „dat moet uit zijn.”

„Uit zijn?” krijschte Squeers, bijna stikend van woede.

„Ja!” donderde Nikolaas.

Verbluft en ontzet over de brutaliteit van deze tusschenkomst liet Squeers zijn gevangene los, ging een paar stappen achteruit, en staarde Nikolaas aan met een

„ELLENDING!” ANTWOORDEDE NIKOLAAS. „WAAG HET NOG EEN KEER HEM AAN TE RAKEN. IK DULD HET NIET LANGER; MIJN BLOED KOOKT. EN IK HEB DE KRACHT VAN TIEN KERELS ZOALS GIJ.”

vend. „Wat bedoelt hij daarmee?”

„Ga maar op zij, schat,” hernam haar man; „wij zullen eens zien, of wij het er niet uit kunnen krijgen.”

Daar juffrouw Squeers door haar krachtsinspanning buiten adem was geraakt, voldeed zij aan dit verzoek. Squeers pakte den armen jongen nog wat steviger beet. Een woedende slag was al op hem neergekomen; hij kromp ineen onder de zweep, en gaf een gil van pijn. De karwats werd weer opgeheven, en was op het punt om opnieuw neer te komen, toen Nikolaas eensklaps opsprong, en met een donderende stem

blik, die werkelijk vreeselijk was.

„Het zal uit zijn, zeg ik!” herhaalde Nikolaas onverschrokken; „het zal uit zijn. Ik zal het beletten.”

Squeers bleef hem aanstaren, met oogen die uit hun kassen puilden; maar de verbazing had hem voor het oogenblik van zijn spraak beroofd.

„Gij hebt mijn stille voorspraak voor den armen jongen in den wind geslagen,” zei Nikolaas; „gij hebt niet geantwoord op den brief, waarin ik om vergeving voor hem verzocht, en aanbood er voor in te staan, dat hij rustig hier zou blijven. Wijt dus

deze openlijke tusschenkomst niet aan mij; zij is uw schuld, niet de mijne.'

„Ga naar uw plaats, bedelaar!" brulde Squeers, buiten zich zelf van woede, en greep tegelijkertijd Smike weer bij zijn arm.

„Ellendeling!" antwoordde Nikolaas dreigend, „waag het nog één keer hem aan te raken. Ik duld het niet langer; mijn bloed kookt, en ik heb de kracht van tien kerels zooals gij. Pas op; want, bij den hemel, ik zal u niet sparen, als gij mij tart."

„Achteruit!" riep Squeers, zijn wapen zwaaiend.

„Ik heb een lange reeks van beleedigingen te wreken," zei Nikolaas, nu van toorn gloeiend, „en mijn verontwaardiging is verdubbeld door de laffe wreedheden, die in dit moordenaarshol aan hulpeloze kinderen worden gepleegd. Pas op; want als gij den duivel in mij gaande maakt, zal het u duur te staan komen."

Nauwelijks had hij dit gezegd, toen Squeers in een ontzettende uitbarsting van woede en met een schreeuw als het gehuil van een wild beest, naar hem spuwde, en hem met zijn martelwerktuig een slag in zijn gezicht gaf, die op de plek, waar hij neerkwam, een hoogrooden striem achterliet. Door de pijn van den slag buiten zich zelf, sprong Nikolaas op hem toe, rukte hem het wapen uit zijn hand, greep hem bij zijn keel, en ranselde den schurk, tot hij om genade brulde.

De jongens — met uitzondering van den jongen Squeers, die zijn vader te hulp kwam, en den vijand in den rug aanviel — verroerden geen vin; juffrouw Squeers klampte zich, met een luid gegil om hulp, aan de jaspanden van haar man vast, en trachtte hem aan zijn woedenden vijand te ontrukken; en Fanny Squeers, die in verwachting van een heel ander tooneel, door het sleutelgat had gekeken, en juist bij het begin van den aanval was binnengestormd, wierp Nikolaas eerst een partij inktkokers naar zijn hoofd, en sloeg vervolgens met een stoffer op hem los, elken slag bezielend met de herinnering aan haar teleurgestelde liefde, en daardoor in staat de kracht te verdubbelen van een arm, die (daar zij in dit opzicht naar haar moeder aardde) toch al niet een van de zwakste was.

Nikolaas, in de volle razernij van zijn drift, voelde deze slagen niet erger, dan wanneer er veeren op hem waren neergevallen; maar tenslotte bespeurend dat zijn arm zwakker werd, vereenigde hij zijn laatste krachten nog in een half dozijn verschrikkelijke slagen, en smeed toen Squeers

met alle macht van zich af. Door het geweld van zijn val tuimelde juffrouw Squeers tegelijk over een in de buurt staande bank, waartegen haar echtgenoot met zijn hoofd terecht kwam, zoodat hij verdoofd en roerloos languit op den grond bleef liggen.

Nadat Nikolaas zijn taak aldus volbracht, en zich tot zijn genoegen overtuigd had, dat Squeers alleen maar verdoofd, maar niet dood was, waaromtrent hij in het eerst eenigen onaangename twijfel voelde, liet hij het aan zijn familie over, hem weer bij te brengen, en ging weg om te overleggen wat hem nu verder te doen stond. Hij keek bezorgd om naar Smike, toen hij het schoollokaal verliet; maar er was geen spoor van den jongen te ontdekken.

Na een kort beraad, pakte hij enkele kleedingstukken in een leeren valiesje, en daar hij niemand vond, die hem tegenhield, stapte hij onbeschroomd de voordeur uit, en sloeg weldra den weg in, die naar Greta-Bridge leidde.

Nadat hij voldoende bekoeld was, om eenigszins over zijn toestand na te kunnen denken, verscheen deze hem geenszins in een bemoedigend licht; want hij had niet meer dan vier shillingen en een paar stuivers in zijn zak, en was eenige honderden mijlen van Londen verwijderd, waar hij besloot heen te gaan, onder anderen om te ontdekken hoe de heer Squeers het voorvallene van dien middag aan zijn liefhebbenden oom zou mededeelen.

Toen hij juist tot de conclusie was gekomen, dat er tegen dezen ongelukkigen stand van zaken geen remedie bestond, keek hij eens op, en zag van verre een ruiter aankomen, in wien hij, bij zijn nadering, tot zijn groote verdriet, niemand anders dan John Browdie ontdekte, die, in een kort bus en een leeren rijbroek gekleed, zijn paard voortjoeg met behulp van een stevigen esschenstok, dien hij zoo pas van een jongen boom scheen te hebben gesneden. „Ik ben niet in een stemming, om nog meer herrie te verdragen," dacht Nikolaas; „maar ik mag doen wat ik wil, ik zal toch woorden krijgen met dien domkop en misschien zelfs een paar slagen met zijn stok."

Er scheen inderdaad eenige reden tot deze veronderstelling te bestaan; want John Browdie had Nikolaas nog maar nauwelijks in de verte gezien of hij dreef zijn paard op zij naar het voetpad, en bleef daar op hem wachten, met een heel kwaadaardig gezicht tusschen de ooren van zijn paard door naar Nikolaas kijkend, die op zijn gemak kwam aanslenteren.

„Uw dienaar, mijnheer," zei Browdie.

„De uwe," antwoordde Nikolaas.

„Zool eindelijk ontmoeten wij elkaar dan weer eens," merkte Browdie op, en een fiksche tik van den esschenstok deed zijn stijgbeugel rinkelen.

„Ja," antwoordde Nikolaas aarzelend. „Kom," liet hij er na een korte poos rondborstig op volgen, „wij zijn den laatsten keer niet als de beste vrienden gescheiden. Ik geloof dat het mijn schuld was; maar ik had niet de bedoeling u te beleedigen, en had er ook geen idee van dat ik het deed. Het heeft mij later erg gespeten. Wilt ge mij een hand geven?"

„Een hand geven?" riep de goedhartige korenkooper. „Ja zeker." En daarmee boog hij zich in het zadel voorover, en gaf Nikolaas een geweldigen druk met zijn harde rechterhand. „Maar wat weerga is er met uw gezicht?"

„Het is een striem," zei Nikolaas en werd vuurrood, terwijl hij sprak; „een slag, maar de man, die hem mij gaf, heeft hem rijkelijk en met interest teruggekregen."

„Zoo?" riep de jonge Browdie uit. „Dat is goed; dat mag ik hooren."

„De zaak is," zei Nikolaas, die niet goed wist, hoe zijn bekentenis te doen, „ik werd mishandeld."

„Neen!" viel Browdie er op in, op een toon vol medelijden, want hij was een reus in lichaamsbouw en kracht, en Nikolaas in zijn oogen niet veel meer dan een dwerg. „Dat is toch niet waar!"

„Ja," antwoordde Nikolaas, „door dien Squeers, maar ik heb hem stevig afgeranseld, en dus ga ik ook hier vandaan."

„Wat?" schreeuwde John Browdie, met zoo'n luide verrukking, dat zijn paard er schichtig van werd, „den schoolmeester afgeranseld? Neen maar, zooiets heb ik nog nooit gehoord. Geef mij nog eens de hand kameraad! Den schoolmeester afgeranseld! Ha, ha, ha! Waarachtig, nu begin ik echt van u te houden."

Deze woorden deed John Browdie van zoo'n luidruchtig gelach vergezeld gaan, dat het ver in het rond weergalmde, en tegelijk schudde hij Nikolaas op de hartelijkste wijze de hand. Toen zijn vroolijkheid eindelijk wat bedaard was, vroeg hij, wat Nikolaas nu van plan was te doen, en daar deze hem vertelde, dat hij rechtstreeks naar Londen wilde gaan, schudde hij weifelend zijn hoofd, en vroeg, of hij wel wist, hoeveel het kostte om zoover met de diligence te rijden.

„Neen, dat weet ik niet," zei Nikolaas, „maar dat doet er niet veel toe, want ik

ben van plan er te voet heen te gaan."

„Te voet naar Londen?" riep Browdie verbaasd uit.

„Ja," antwoordde Nikolaas; „ik moest eigenlijk al een heel eind op weg zijn; daarom goedendag."

„Neen, neen!" hernam de eerlijke landman, zijn ongeduldige paard inhoudend. „Sta stil! Hoeveel geld hebt gij bij u?"

„Niet veel," zei Nikolaas blozend, „maar ik kan er mee toekomen. Gij weet wel, wie wil, die kan."

John Browdie gaf geen antwoord op dit gezegde, maar stak zijn hand in zijn zak, haalde een oude leeren beurs te voorschijn, en stond er op, dat Nikolaas zooveel van hem zou leenen, als hij in zijn huidige omstandigheden noodig had.

„Wees niet verlegen, man," zei hij; „neem maar genoeg om naar huis te komen. Gij zult het mij wel eens teruggeven, dat weet ik."

Nikolaas was met geen mogelijkheid te bewegen om meer te leenen dan een souverein, en John Browdie moest zich tenslotte hiermee tevreden stellen, nadat hij hem nog verscheidene malen had aangemaand om meer te nemen, terwijl hij met goedhartige sluwheid opmerkte, dat hij immers, als hij niet alles noodig had, de rest bewaren kon, tot er zich een gelegenheid voordeed, om het hem franco terug te sturen.

„Neem nu nog dit eindje hout; het kan u onderweg misschien te pas komen," voegde hij er bij, terwijl hij Nikolaas zijn stok gaf, en hem nog eens de hand drukte. „Houd goeden moed, en God zegen u. Den schoolmeester afgeranseld! Het is de mooiste grap, die ik in twintig jaar gehoord heb."

Terwijl hij dit zei, en, met meer kiesheid dan men van hem verwacht zou hebben, in een nieuw gelach uitbarstte, om de dankbetuigingen van Nikolaas te ontgaan, gaf John Browdie zijn paard de sporen, en reed in galop weg, van tijd tot tijd omkijkend, terwijl Nikolaas staan bleef, om hem na te kijken, en vroolijk met zijn hand wenkend, om hem tot zijn reis aan te moedigen. Nikolaas volgde paard en ruiters met zijn oogen, tot zij achter den top van een heuvel in de verte verwenen, en begaf zich toen op weg.

Nikolaas ging dien middag niet ver meer, want het was intusschen bijna donker geworden, en daar het kort tevoren gesneeuwd had, was niet alleen de weg moeilijk begaanbaar, maar was hij ook, na het verdwijnen van het daglicht, voor iemand, die hem niet kende, lastig te vinden. Hij

sliep dien nacht in een armoedig logement, waar de minste soort reizigers een goedkoop onderdak konden vinden. Den volgenden morgen stond hij bijtijds op, en kwam voor het vallen van den avond in Borough-Bridge. Hij liep deze stad door, om weer een goedkoop nachtverblijf te zoeken, en trof, een paar honderd passen van den weg af, een leege schuur aan; in een warmen hoek daarvan strekte hij zijn vermoeide leden uit, en viel weldra in slaap.

Toen hij den volgenden morgen ontwaakte en zich zijn droomen trachtte te herinneren, die hem weer naar Dotheboys-Hall hadden terug gevoerd, richtte hij zich haastig op, wreef zijn oogen uit, en staarde, niet bepaald volkomen bedaard, een bewegingloos lichaam aan, dat op enkele passen van hem af op den grond scheen te liggen.

„Zonderling!“ riep Nikolaas uit. „Zou dat ook een droom zijn? Het kan geen werkelijkheid zijn, en toch ben ik wakker. — Smike!“

De gestalte bewoog zich, richtte zich op, kwam dichterbij, en viel voor hem op de knieën. Het was inderdaad Smike.

„Waarom kniel je voor mij?“ vroeg Nikolaas, hem haastig opbeurend.

„Om met u mee te mogen gaan — overal — overal heen — tot aan het einde van de wereld — tot in het graf!“ antwoordde Smike, zijn hand grijpend. „Toe, toe, laat mij bij u blijven! Gij zijt mijn eenige toevlucht; gij zijt mijn eenige vriend. Neem mij mee, bid ik u!“

„Ik ben een vriend, die maar weinig voor je doen kan,“ zei Nikolaas vriendelijk. „Hoe ben je hier gekomen?“

Smike was hem gevolgd, zooals nu duidelijk werd, had hem den heelen weg niet uit het oog verloren, zelfs niet als hij sliep of stilhield om iets te gebruiken, en had zich niet vroeger durven laten zien, uit angst dat hij zou worden terug gestuurd. Ook nu had hij zich nog niet willen vertoonen; maar Nikolaas was vroeger wakker geworden dan hij gedacht had, en hij had dus geen tijd gehad om zich te verbergen.

„Arme jongen!“ zei Nikolaas; „het harde lot ontzegt je elken vriend, behalve een, en die eene is bijna even arm en hulpeloos als jij.“

„Mag ik, mag ik met u meegaan?“ vroeg Smike onderdanig; „ik wil uw trouwe gehoorzame knecht zijn en alles voor u doen; heusch, heusch. Ik heb geen kleeren nodig,“ voegde het arme schepsel er bij, en trok zijn lompen om zich heen; „deze zijn

goed genoeg; ik wil alleen maar bij u zijn.“

„En dat zal je,“ riep Nikolaas uit; „de wereld zal jou geven wat zij mij geeft, tot een van ons tweeën haar met een betere verwisselt. Kom!“

Met deze woorden wierp hij zijn valies op zijn schouder, nam zijn stok in zijn eene hand, terwijl hij de andere uitstak naar den verrukten Smike, en zoo stapten zij samen de oude schuur uit.

HOOFDSTUK XIV.

Dat het ongeluk heeft alleen maar over doodgewone menschen te handelen en dus noodzakelijkerwijze ook van doodgewonen aard is.

In dat gedeelte van Londen, waar Golden-Square gelegen is, bevindt zich een oude vervallen straat, met twee onregelmatige rijen hooge smalle huizen, die elkaar zoo aankijken, dat zij er al jaren lang akelig van schijnen te zijn. Zelfs de schoorsteenen zien er somber én zwaarmoedig uit, omdat zij nooit iets anders te zien hebben dan de schoorsteenen aan den overkant. Hun toppen zijn afgebrokkeld en zwart berookt, en hier en daar schijnt een enkele, die boven de andere uitsteekt en zwaar naar één kant overhelt, er aan te denken, om zich over de verwaarloozing van een halve eeuw te wreken, en de bewoners van de ellendige vlieringen beneden zich te verpletteren.

De kippen, die langs de straatgoten al pikkend rondloopen, springen soms op zij met een stijfheid die men nooit anders dan bij stadskippen aantreft, en waaruit een eerlijke boerenhaan volstrekt niet wijs zou kunnen worden. De treurige toestand van deze dieren is in volmaakte harmonie met den armzaligen toestand, waarin de woningen der eigenaars zich bevinden. Vuil, met havelooze veeren en suf, worden de traag rondsletterende dieren, evenals vele van de kinderen daar in de buurt, de straat opgestuurd, om hun kostje te zoeken. Zij scharrelen van steen tot steen, om iets eetbaars te zoeken, dat in het slijk verborgen is; en de hanen zijn ternauwernood in staat om nu en dan te kraaien. De eenige onderhen, die nog iets heeft dat op een stem lijkt, is de oude Bantammer van den bakker; en zelfs deze is heesch geworden door den slechten kost, dien hij in zijn laatste woonplaats gehad heeft.

Naar de grootte van de huizen te oordee-

len, moeten zij vroeger in het bezit zijn geweest van menschen, die zich in betere condities bevonden dan hun tegenwoordige bewoners; nu worden de verschillende verdiepingen, of ook maar enkele kamers, bij de week verhuurd, en heeft elke deur bijna evenveel naamplaatjes en schelknoppen als het huis kamers heeft. Om dezelfde reden zijn ook de ramen heel verschillend van uiterlijk, daar zij met alle soorten van gordijnen voorzien zijn, die men maar bedenken kan. De gangen en portalen worden door een bonte menigte van kinderen en bierkannen van allerlei soort en grootte gevuld, dikwijls zoo, dat men er niet door kan.

Voor een raam van een van deze huizen, dat misschien nog vuiler was dan een van zijn bureu — dat een nog grooter voorraad schelknoppen, kinderen en kannen bezat — en dat in al haar frischheid de eerste wolken van den dikken zwarten damp opving, die dag en nacht door een groote brouwerij in de onmiddellijke nabijheid werd uitgebraakt — stond een briefje, dat den voorbijganger berichtte, dat daar nog een kamer te huur en terstond te aanvaarden was, hoewel de beste rekenaar niet in staat zou zijn geweest, te ontdekken op welke verdieping deze kamer open kon staan, als hij de uitwendige teekenen van bewoning in aanmerking nam, die zich aan alle ramen vertoonden, van den mangel voor het keukenraam tot de bloempotten in de goot. Op de trappen van dit huis lagen geen loopers; en toch kon de nieuwsgierige, die zich de moeite gaf om tot de bovenste verdieping op te klimmen, gemakkelijk de blijken van toenemende armoede onderscheiden, zelfs wanneer de deuren gesloten waren. Zoo hadden b.v. de huurders op de eerste verdieping, die nog meer meubelen hadden dan zij konden plaatsen, een oude tafel van mahoniehout, echt mahoniehout, op het portaal staan, die alleen wanneer de gelegenheid dit vereischte naar binnen werd gehaald. Op de tweede verdieping slonk het overtollige huisraad tot een paar oude matten stoelen; die reikhalzend naar nieuwe zittingen verlangden. De daarboven gelegen verdieping kon op geen anderen overvloedigen rijkdom bogen, dan op een half door de wormen verteerde waschtobbe; en boven aan de trap van den zolder, waar zich twee dakkamertjes bevonden, zag men geen kostbaarder voorwerpen dan twee verminkte waterkruiken, en een paar gebroken schoensmeerpotten.

Het was op dezen zolder, dat een oud-

achtig, armoedig gekleed man, met een breed gezicht en ruwe gelaatstrekken, zich bukte, om de deur van het eene kamertje open te sluiten, waar hij met het air van rechtmatigen eigenaar naar binnen ging, nadat hij de moeilijkheid had overwonnen, den verroesten sleutel in het nog meer verroeste slot om te draaien. Deze man droeg een pruik van kort, grof, roodachtig haar, die hij met zijn hoed samen afnam en aan een spijker hing. Nadat hij in de plaats van deze beide hoofdbedekkingen een vuile katoenen slaapmuts had opgezet en in het donker had rondgetast, tot hij het overschot van een kaars vond, klopte hij tegen het beschoot, dat de twee kamertjes van elkaar scheidde, en vroeg met luider stem, of mijnheer Noggs een kaars had. De klanken, die terugkwamen, werden door het planken beschoot gesmoord, en het leek bovendien, alsof zij uit het binnenste van een kruik of eenig ander drinkgerei werden voortgebracht; maar zij waren afkomstig van Newman, en gaven een bevestigend antwoord.

„Afschuwelijk weer, mijnheer Noggs,” zei de man met de slaapmuts, terwijl hij binnenkwam om zijn eindje kaars aan te steken.

„Regent het?” vroeg Newman.

„Niet zoo zuinig,” antwoordde de ander verdrietig; „ik ben door en door nat.”

„Nu, daar is bij u en mij niet veel voor nodig, mijnheer Crowl,” zei Newman, terwijl hij zijn hand op het pand van zijn kale jas legde.

„Ja, en dat maakt het juist zoo erg,” merkte Crowl op denzelfden verdrietigen toon op.

De spreker, op wiens harde gelaatstrekken de zelfzucht zijn stempel gedrukt had, schraapte het karige vuur bijna uit den haard, leegde het glas dat Newman hem had toegeschoven, en vroeg dezen, waar hij zijn kolen had. Newman wees op het onderste deel van een kast; Crowl greep de schop, en wierp de helft van den kleinen voorraad in den haard, waarop Newman er die, zonder een woord te zeggen en met de grootste bedaardheid, weer uithaalde.

„Gij gaat toch hoop ik niet sparen?” zei Crowl.

Newman wees op het leege glas, alsof dit een voldoende weerlegging van het verwijt was, en zei kortaf dat hij beneden ging eten.

„Bij de Kenwigs'en!” vroeg Crowl.

Newman knikte van ja.

„Neen maar!” zei Crowl. „Omdat ik dacht

dat gij zeker niet zoudt gaan, zooals gij ook gezegd hadt, heb ik de Kenwigs' en verteld dat ik niet kon, en was ik van plan den avond bij u door te brengen."

"Ik moest het wel aannemen," hernam Newman; „zij stonden er op."

"Jawel, maar wat moet ik nu beginnen?" bromde de zelfzuchtige man, die nooit om iemand anders dacht. „Het is allemaal uw schuld. Weet ge wat? Ik zal hier bij het vuur blijven zitten, tot gij terugkomt."

Newman wierp een wanhopigen blik op zijn kleinen voorraad brandstof; daar hij echter niet den moed had om neen te zeggen — een woord, dat hij in zijn heele leven nooit op 't juiste oogenblik had kunnen uitspreken, evenmin tegen zich zelf als tegen een ander — nam hij genoegen met het voorstel, en Crowl maakte onmiddellijk voorbereidselen om zich met de middelen van den armen Newman Noggs zijn verblijf zoo aangenaam te maken, als de omstandigheden veroorloofden.

De huurders, over wie Crowl onder den naam van „de Kenwigs' en" gewaagd had, waren de ivoordraaier Kenwigs, zijn vrouw en hun jeugdige spruiten, die in dat huis als personen van zeker aanzien werden beschouwd, daar zij de heele eerste verdieping bewoonden, die uit twee naast elkaar liggende kamers bestond. Juffrouw Kenwigs was bovendien een dame in haar manieren, en van heel respectabele familie, daar zij een oom had, die incasseerder bij een waterleidingmaatschappij was. Daar kwam nog bij, dat haar beide oudste dochtertjes tweemaal per week naar een dansschool in de buurt gingen, en haar peenhaar met blauwe linten was samengebonden, zoodat het in twee vlechten over haar rug hing. Om deze en vele andere redenen, allen even gewichtig, maar te talrijk om op te noemen, werd juffrouw Kenwigs beschouwd als iemand, met wie het heel wenschelijk was in kennis te zijn. Zij was het voortdurende onderwerp van alle gesprekken van de babbelaarsters in de straat, en zelfs nog in drie of vier huizen om den hoek aan beide uiteinden.

Het was de tiende verjaring van den gelukkigen dag, waarop de Anglicaansche kerk mijnheer en juffrouw Kenwigs in den echt vereenigd had, en de laatste had, om de herinnering daaraan dankbaar te vieren, enkele uitgelezen vrienden op een kaartje en soupertje in haar woning genoodigd, en een nieuwe japon aangetrokken, om haar gasten te ontvangen; welke japon, van een schreeuwende kleur en een jeugdige snit, haar zoo goed stond, dat mijnheer Kenwigs

zei, dat de tien jaren van zijn huwelijk en zijn vijf kinderen hem als een droom voorkwamen, en juffrouw Kenwigs hem jonger en bloeiender toescheen, dan op den eersten Zondag, toen hij met haar uitging.

Maar hoe mooi en deftig juffrouw Kenwigs, zoo opgedirkt, ook zijn mocht, zoodat men gedacht zou hebben, dat zij er minstens een keuken- en een kindermeid op nahield, en niets te doen had dan deze haar bevelen te geven, had zij toch met haar voorbereidselen ontzaglijk veel moeite gehad, inderdaad meer dan zij met haar teeder en aandoenlijk gestel had kunnen verdragen, als het denkbeeld, dat zij de eer van haar huishouden moest ophouden, haar geen kracht had geschonken. Eindelijk was alles, wat bijeengebracht moest worden, bijeengebracht, en wat uit den weg geruimd moest worden, uit den weg geruimd; en daar de incasseerder zelf beloofd had te zullen komen, werd het feest door al het geluk toegelachen, dat men maar wenschen kon.

Het gezelschap was heel zorgvuldig gekozen. Allereerst had men mijnheer en juffrouw Kenwigs en de vier kleine Kenwigs' en, die dien avond mochten opblijven, ten eerste omdat het niet meer dan billijk was dat zij aan het feest deelnamen, en ten tweede, daar het weinig voegzaam, om niet te zeggen heel onvoegzaam zou zijn geweest, dat zij in tegenwoordigheid van het gezelschap naar bed gingen. Dan was er de jongedame, die de japon van juffrouw Kenwigs had gemaakt, en die, daar zij op de achterkamer van de tweede verdieping woonde, haar bed aan de jongste van de spruiten had afgestaan, en een klein meisje besteld had, om op het kind te passen. Om de jongedame gezelschap te houden, was er een jongeman uitgenoodigd, die met den heer Kenwigs, toen deze nog ongehuwd was, bekend geweest en bij de dames heel gezien was, daar hij den naam had van een losbol te zijn. Hierbij kwam een jong echtpaar, dat de Kenwigs' en na hun verloving een bezoek had gebracht — en een zuster van juffrouw Kenwigs, die voor een schoonheid doorging — almede nog een jongeman, van wien men veronderstelde dat hij eerlijke bedoelingen ten opzichte van laatstgemelde dame had — en mijnheer Noggs, dien men met een gerust hart vragen kon, daar hij eens een man van stand was geweest. Ook was er nog een oude dame, die in de achterkamer van het benedenhuis woonde, en nog een dame, die na den incasseerder misschien de aanzienlijkste van het gezelschap was; want zij was de doch-

ter van een brandweerman van een van de schouwburgen, trad soms als figurante op, had den grootsten aanleg voor het tooneel, dien men ooit gezien had, en kon zingen en declameeren, dat juffrouw Kenwigs de tranen in de oogen kwamen. Er was maar een enkele kleine onaangenaamheid, die het genoeg van zulke vrienden te zien verstoorde, namelijk, dat de dame uit de benedenachterkamer, die heel dik en over de zestig was, met een laag uitgesneden japon van wit mouseline en korte bokseleeren handschoenen pronkte, wat juffrouw Kenwigs zoo ergerde, dat zij haar zuster in het geheim verzekerde, dat zij, als het souperje niet juist op den haard van de benedenachterkamer te vuur had gestaan, zeker de bewoonster van die kamer verzocht zou hebben zich te verwijderen.

„Liefste,” begon mijnheer Kenwigs, „zou het niet 't beste zijn een gezelschapspelletje te beginnen?”

„Lieve Kenwigs,” antwoordde zijn dierbare wederhelft, „gij verwondert mij. Zoudt gij zonder oom willen beginnen?”

„Gij hebt gelijk,” zei Kenwigs. „Nee, dat zou niet behoorlijk zijn.”

„Hij is zoo lichtgeraakt,” zei juffrouw Kenwigs, zich tot de andere getrouwde dame wendend, „dat ik, als wij zonder hem begonnen, voor altijd uit zijn testament zou raken.”

„Heere!” riep de gehuwde dame uit.

„Gij kunt u niet voorstellen, hoe hij is,” hervatte juffrouw Kenwigs; „en toch een opperbste man.”

„Een opperbste man,” zei Kenwigs.

„Het gaat hem aan zijn hart, geloof ik, als hij bij menschen, die niet betalen, de waterleiding moet afsluiten,” zei de ongehuwde vriend als een grap.

„George,” zei Kenwigs plechtig, „niets van dien aard, als het u belieft.”

„Het was maar een aardigheid,” zei de ander verlegen.

„George,” antwoordde Kenwigs, „een aardigheid is goed — heel goed — maar als die aardigheid het gevoel van juffrouw Kenwigs kan kwetsen, ben ik er tegen. Een publiek persoon verwacht dat er op hem geschimpt zal worden — dat is de schuld van zijn hooge positie, niet van hem zelf. Juffrouw Kenwigs' oom is een publiek persoon, George, en hij kan er wel tegen; maar juffrouw Kenwigs er buiten latend (als ik haar bij zoo'n gelegenheid er buiten kon laten) heb ik de eer om aan den incasseerder door mijn huwelijk geparenteerd te zijn, en daarom passen zulke gezegden niet in mijn” — hij wilde „huis” zeggen, maar be-

Dickens. Nikolaas Nickleby 7

sloot zijn rede met „mijn appartementen.”

Juist bij dit slot, dat juffrouw Kenwigs blijken van aandoening ontlokte, en het gezelschap, zooals ook de bedoeling was, een diep gevoel van de waardigheid van den incasseerder inboezemde, hoorde men de schel.

„Daar is hij,” fluisterde Kenwigs heel opgewonden. „Morlina, laat je oom gauw binnen, en geef hem een kus zodra de deur open is. Hm! Laten wij wat praten.”

Op deze aanmaning begon het gezelschap, om zich ongedwongen en niet verlegen te toonen, heel luid te praten; en bijna onmiddellijk nadat men hiermee begonnen was, kwam een klein, oud heertje, wiens gezicht wel uit palmhout scheen gesneden te zijn, de kamer binnen, schertsend door Morlina voortgetrokken, omtrent wier buitengewonen doopnaam hier wel mag worden opgemerkt dat hij door juffrouw Kenwigs voor haar eerste bevalling werd bedacht en uitgevonden, als een bijzondere onderscheiding voor haar oudste kind, als dit een dochter mocht zijn.

„Lieve oom,” zei juffrouw Kenwigs, en kuste den incasseerder op beide wangen, „wat ben ik blij u te zien!”

„Hartelijk gefeliciteerd, lieve nicht,” antwoordde de incasseerder, de twee kussen teruggevend.

Daar had men iets merkwaardigs; — een incasseerder van de waterleiding, zonder boek, zonder pen en inkt, zonder dreigend gezicht, een knappe vrouw zoo maar een kus gevend, en niet eens denkend om aanslagen, aanmaningen, waarschuwingen of kennisgevingen dat hij niet meer terugkwam om de twee achterstallige termijnen. Het was aardig te zien hoe het gezelschap toekeek, volkomen in dit schouwspel verzonken; en hoe men elkaar toeknikte en wenkte om zijn genoeg uit te drukken over het aantreffen van zooveel menschelijkheid bij een geld-inner.

„Waar wilt gij zitten, oom?” vervolgde juffrouw Kenwigs, in den vollen gloed van haar familietrots, die door het verschijnen van een zoo aanzienlijken bloedverwant was opgewekt.

„Waar gij mij hebben wilt, nicht,” zei de incasseerder; „ik ben erg makkelijk.”

Erg makkelijk! Wat een zachtzinnig incasseerder! Al was hij een auteur geweest, die zijn plaats wist, dan had hij niet nederiger kunnen zijn.

„Mijnheer Lillyvick,” zei Kenwigs, den incasseerder aansprekend. „Eenige vrienden hier, mijnheer, zijn heel verlangend naar de eer — dank u — mijnheer en juf-

frouw Cutler, mijnheer Lillyvick."

"Bijzonder aangenaam kennis met u te maken, mijnheer," zei Cutler. "Ik heb al dikwijls van u gehoord." Deze woorden waren niet alleen maar een compliment, want daar Cutler in de wijk van den incasseerder had gewoond, had hij inderdaad dikwijls van hem gehoord. De incasseerder had hem vaak met bijzondere attentie bezocht.

"George, gij kent mijnheer Lillyvick al, geloof ik," zei Kenwigs — „dame van be-

maar slechts fluisterend als die heer, die zooveel verloren had, werd bekend gemaakt) deed juffrouw Kenwigs wat er van haar verlangd werd, en de meeste gasten gingen zitten spelen, terwijl Newman zelf, juffrouw Kenwigs, en juffrouw Petowker van het Koninklijke Theater van Drury Lane voor het souper gingen zorgen.

Terwijl de dames bezig waren, had mijnheer Lillyvick al zijn aandacht op het spel gevestigd, en daar een incasseerder alles vangen moet wat hij kan, maakte de vrien-

„IK KAN, IK KAN NIET ANDERS!" SNIKTE JUFFROU KENWIGS. „ACH! ZIJ ZIJN AL TE MOOI — VEEL TE MOOI OM LANG TE BLIJVEN LEVEN!"

neden, mijnheer Lillyvick; mijnheer Snewkes, mijnheer Lillyvick; juffrouw Green, mijnheer Lillyvick; mijnheer Lillyvick, juffrouw Petowker van het Koninklijke Theater van Drury Lane. Heel blij twee publieke personen met elkaar in kennis te kunnen brengen. Lieve vrouw, wilt gij de fiches uitdeelen?"

Met behulp van Newman Noggs (die, daar hij bij nacht en ontij allerlei kleine vriendendiensten voor de kinderen bewees, op zijn verlangen niet openlijk genoemd,

delijke oude heer geen bezwaar om zich de fiches van zijn burens toe te eigenen, die hij, integendeel, zoo dikwijls wegpakte als hij maar kon, altijd met een vriendelijk glimlachend gezicht en zooveel genadige complimenten aan de eigenaars, dat zij opgetogen waren over zijn minzaamheid, en bij zich zelf dachten dat hij minstens kanselier van de schatkist behoorde te zijn.

Na veel moeite en het toedienen van eenige klappen aan de jeugdige Kenwigs'en, waarvan de twee weerspanningsten ten-

HERINNERINGEN

slotte op hoog gezag verbannen werden, werd het tafellaken met veel zwier uitgespreid, en verschenen daarop een paar gekookte hoenders, een groot stuk varkensvleesch, en een appeltaart met aardappelen en groenten; bij welken aanblik de achtenswaardige heer Lillyvick een aantal geestigheden debiteerde, en zich, tot buitengewone vreugde en voldoening van al zijn bewonderaars, verbazend vroolijk toonde.

Het souper liep zeer goed af, daar zich geen grooter moeilijkheden voordeden, dan die, welke uit de onophoudelijke vraag naar schoone messen en vorken voortvloeiden, wat de arme juffrouw Kenwigs meer dan eens deed wenschen, dat in particuliere gezelschappen het principe werd aangenomen, dat in vele kostscholen heerscht, en dat iedere gast zijn eigen mes, vork en lepel moest meebrengen, wat ongetwijfeld in vele gevallen heel wat gemak zou geven, en aan niemand meer dan den heer en de vrouw des huizes, vooral wanneer het school-principe volledig zou worden doorgevoerd, en men stilzwijgend zou begrijpen, dat de genoemde voorwerpen niet meer mochten worden meegenomen.

Nadat iedereen van alles had gegeten, werd de tafel met vervaarlijke haast en groot lawaai afgenomen; en toen de geestrijke dranken, die de oogen van den goeden Newman Noggs deden schitteren, benevens heet en koud water, in behoorlijke orde waren opgediend, maakte het gezelschap zich gereed zich aan de genoegens der gezelligheid over te geven. Mijnheer Lillyvick nam den grooten armstoel bij den haard in beslag, en de vier kleine Kenwigs'en werden op een bankje voor het gezelschap geplaatst, zoodat zij haar vlechten naar de gasten en haar gezichten naar het vuur keerden, maar nauwelijks was deze schikking gemaakt, of juffrouw Kenwigs werd door een moederlijke aandoening overweldigd, en zonk, in tranen uitbarstend, op den linkerschouder van den heer Kenwigs neer.

„Zij zijn zoo mooi,” riep de teedere moeder al snikkend uit.

„Dat zijn zij inderdaad,” zeiden de dames uit één mond, „en het is heel natuurlijk, dat gij daar trotsch, op zijt. Maar houd u bedaard, toe, houd u bedaard!”

„Ik kan, ik kan niet anders!” snikte juffrouw Kenwigs. „Ach! zij zijn al te mooi — veel te mooi, om lang te blijven leven!”

Toen de kinderen deze treurige voorspelling hoorden, die hen tot een vroegen dood in den bloei van hun jeugd veroordeelde, hieven zij alle vier een akelig geschreeuw

aan, verborgen hun hoofdjes gelijktijdig in den schoot van hun moeder en huilden, zoodat de acht peenkleurige vlechten op hun ruggen begonnen te dansen, terwijl juffrouw Kenwigs, met alle blijken van wanhoop, hen beurtelings aan haar boezem drukte.

Eindelijk liet de angstige moeder zich overhalen om tot bedaren te komen; en daar ook de vier kleine Kenwigs'en begonnen te bedaren, werden zij onder het gezelschap verdeeld, om te voorkomen dat de moeder nogmaals door hun vereenigde schoonheid overstelpt zou worden.

Nadat dit gebeurd was, voorspelde het gezelschap unaniem, dat zij nog heel veel jaren zouden leven, en juffrouw Kenwigs dus niet de minste reden had zich ongerust te maken, wat ook werkelijk wel zoo scheen te zijn, daar haar bezorgdheid in geen enkel opzicht door de bevalligheid van de kinderen werd gerechtvaardigd.

„Vandaag voor tien jaar,” zei Kenwigs, na een poos van stilte. „Wie zou dat zeggen?”

Deze ontboezeming werd door alle aanwezigen herhaald.

„Ik was toen nog wat jonger,” zei juffrouw Kenwigs met een gemaakt lachje.

„Neen,” zei de incasseerder.

„Zeker niet,” voegden alle aanwezigen er bij.

„Ik kan mij mijn nicht nog heel goed voorstellen,” zei Lillyvick, zijn gehoor met een ernstigen blik overziend, „ik kan mij haar nog heel goed voorstellen op dien avond toen zij haar moeder voor het eerst haar genegenheid voor Kenwigs bekende. „Moeder,” zei zij, „ik bemin hem.”

„Aanbid hem,” zei ik, oom,” viel juffrouw Kenwigs er op in.

„Bemin hem,” lieve, als ik 't wel heb,” zei de incasseerder op vasten toon.

„Misschien hebt gij gelijk, oom,” antwoordde juffrouw Kenwigs onderdanig, „ik dacht dat het, aanbid' was.”

„Bemin, lieve nicht,” zei Lillyvick nog eens. „Moeder,” zei zij, „ik bemin hem.” — „Wat hoor ik?” roept haar moeder, en krijgt opeens een geweldig zenuwtoeval.”

Een algemeene uitbarsting van verbazing ontsnapte het gezelschap.

„Een geweldig zenuwtoeval,” herhaalde Lillyvick, hen met een strakken blik aankijkend. „Kenwigs zal het mij niet kwalijk nemen als ik zeg, dat er een groot bezwaar tegen hem bestond, omdat hij in stand beneden de familie stond en die tot schande zou strekken. Weet ge nog wel, Kenwigs?”

„Zeker,” antwoordde deze, in 't geheel

niet in zijn wiek geschoten door die herinnering, daar zij boven allen twijfel bewees van welke aanzienlijke familie juffrouw Kenwigs afkomstig was.

„Ik deelde in dat gevoelen,” zei Lillyvick. „Misschien was dat natuurlijk, misschien ook niet.”

Een zacht gemurmelt scheen te zeggen, dat dit bezwaar bij iemand van mijnheer Lillyvick's rang niet alleen natuurlijk, maar zelfs buitengewoon lofwaardig was.

„Door den tijd draaide ik bij,” hervatte Lillyvick. „Toen zij getrouwd waren en het niet meer te veranderen was, was ik een van de eersten om te zeggen, dat men nu toch notitie van Kenwigs moest nemen. Op mijn raad nam de familie dan ook notitie van hem; en ik ben verplicht te zeggen — dat ik hem altijd een eerlijk, braaf en fatsoenlijk man heb gevonden. Kenwigs, geef mij de hand.”

„Ik ben trotsch daarop, mijnheer,” zei Kenwigs.

„Ik ook, Kenwigs,” antwoordde Lillyvick.

„Ik heb met uw nicht een gelukkig leven gehad, mijnheer,” zei Kenwigs.

„Het zou uw eigen schuld zijn geweest, als gij dat niet hadt gehad, mijnheer,” merkte Lillyvick op.

„Morlina Kenwigs,” riep de moeder op dit oogenblik heel aangedaan, „geef je lieven oom een kus.”

Morlina deed wat haar gelast was, en de drie andere kleine meisjes werden na elkaar naar het gezicht van den incasseerder opgeschen om hem eveneens te kussen, wat zij vervolgens ook de meesten van de overige aanwezigen moesten doen.

„O, juffrouw Kenwigs,” zei juffrouw Petowker, „terwijl mijnheer Noggs die punch maakt om uw gezondheid te drinken, laat Morlina eens dien pas voor mijnheer Lillyvick dansen.”

„Wel neen, lieve,” antwoordde juffrouw Kenwigs, „dat zou mijn oom maar vervelen.”

„Dat is onmogelijk, daar ben ik van overtuigd,” zei juffrouw Petowker. „Gij zult het heel prettig vinden, niet waar, mijnheer?”

„Dat zal ik zeker,” antwoordde de incasseerder met een blik naar den punchmaker.

„Wel, dan zal ik u eens wat zeggen,” zei juffrouw Kenwigs; „Morlina zal dien pas dansen, als oom juffrouw Petowker kan overhalen om daarna de „Begrafenis van den Bloeddrinker” voor ons te declameeren.”

Dit voorstel werd met een geweldig handgeklap en voetgestamp ontvangen, terwijl het schoone voorwerp daarvan ver-

scheidene malen zachtjes haar hoofd boog, ten teeken van haar dank.

„Gij weet wel,” zei juffrouw Petowker verwijtend, „dat ik in particuliere gezelschappen niet graag als actrice optreed.”

„Maar hier hebt gij er toch niet op tegen?” zei juffrouw Kenwigs. „Wij kennen elkaar hier allemaal zoo goed en wij zijn zoo genoeglijk met elkaar, dat gij het evengoed in uw eigen kamer zoudt kunnen doen; en bovendien, de gelegenheid. . . .”

„Dat kan ik niet weerstaan,” viel juffrouw Petowker er op in. „Ik zal graag alles doen wat in mijn bescheiden vermogen is.”

De dames Kenwigs en Petowker hadden samen een klein programma van de vermakelijkheden opgemaakt, maar ook afgesproken dat er van weerskanten een beetje zou worden aangedrongen, daar dat natuurlijker stond. Toen het gezelschap gereed was, neuriede juffrouw Petowker een wijsje en danste Morlina haar pas, nadat vooraf haar schoenzolen zoo zorgvuldig met krijt waren ingesmeerd, alsof zij op het stijve koord moest dansen. De pas, waarin veel werk voor de armen kwam, was heel bevallig, en werd uitbundig toegejuicht.

„Als ik gezegend was met een — een kind,” zei juffrouw Petowker blozend, „met zooveel talent als dit, zou ik het dadelijk naar de opera brengen.”

Juffrouw Kenwigs zuchtte en keek haar man aan, die zijn hoofd schudde en opmerkte dat hij er huiverig voor was.

„Kenwigs is bang,” zei zijn vrouw.

„Waarvoor?” vroeg juffrouw Petowker. „Toch niet dat zij niet zou bevallen?”

„O neen,” antwoordde de moeder; „maar als zij zoo bleef opgroeien als zij nu is — denk dan eens aan de jonge graven en heretogen.”

„Gij hebt groot gelijk,” zei de incasseerder.

„Maar,” bracht juffrouw Petowker er tegen in, „als zij een behoorlijk gevoel van eigenwaarde heeft, weet gij. . . .”

„Daar is wel wat van aan,” zei juffrouw Kenwigs, haar man aankijkend.

„Ik weet alleen,” stamelde juffrouw Petowker — „het zal misschien wel geen regel zijn — maar ik heb nooit eenige moeilijkheden of onaangenaamheid van dien aard ondervonden.”

Kenwigs zei, met gepaste galanterie, dat dit de quaestie besliste, en hij de zaak ernstig in overweging zou nemen. Nadat dit besloten was, werd juffrouw Petowker verzocht nu de „Begrafenis van den Bloeddrinker” te declameeren, waartoe de jongedame

haar haar losmaakte en zich aan het andere einde van de kamer plaatste, met den ongetrouwen vriend in een hoek geposteerd, om bij de woorden „en stervend neerzinken,” toe te schieten en haar in zijn armen op te vangen, waarna zij dan in razernij den geest gaf, wat zij met buitengewone levendigheid deed, tot grooten schrik van de kleine Kenwigs'en, die bijna stuipen kregen van akeligheid.

De verrukking was nog niet bedaard, en Newman (die in langen tijd niet zoo laat heelemaal nuchter was geweest) had nog geen tijd gehad om te waarschuwen dat de punch gereed was, toen men een haastig kloppen aan de kamerdeur hoorde, op welk geluid juffrouw Kenwigs een gil gaf, daar zij onmiddellijk vermoedde, dat haar jongste kind uit bed was gevallen.

„Wie is daar?” vroeg Kenwigs scherp.

„Schrik niet, ik ben het maar,” zei Crowl, die, met zijn slaapmuts op, de kamer binnenkeek. „Het kind scheelt niets; want ik heb er nog even naar gekeken voor ik naar beneden ging; het slaapt rustig, en het meisje ook; en ik geloof niet dat de kaars de bedgordijnen in brand zal steken, als er geen tocht in de kamer komt. Ik wilde alleen maar zeggen, dat er een paar menschen voor mijnheer Noggs zijn.”

„Voor mij?” riep Newman heel verbaasd uit.

„Ja; 't is een ongelegen uur, niet waar?” antwoordde Crowl, die er niet bijzonder mee ingenomen was, dat hij zijn plaatsje bij het vuur zou verliezen. „En het is een raar soort menschen; het lijkt wel of ze door den modder zijn gesleept. Zal ik zeggen dat ze maar weer weg moeten gaan?”

„Neen,” zei Newman, opstaand „Hoeveel zijn er?”

„Twee,” antwoordde Crowl.

„Die naar mij vragen? Bij mijn naam?” vroeg Newman.

„Bij uw naam,” hernam Crowl, „mijnheer Newman Noggs, zoo duidelijk als maar mogelijk is.”

Newman overlegde een paar seconden, en snelde daarop weg, terwijl hij zei, dat hij dadelijk terug zou komen. Hij hield zijn woord; want even later stormde hij de kamer weer binnen, greep, zonder een woord van verontschuldiging of opheldering, een brandende kaars en een groot glas punch van de tafel, en snelde weer weg alsof hij dol was.

„Wat drommel scheelt hem?” riep Crowl uit, terwijl hij de deur openrukte; „hoort eens, wat een leven daar boven!”

De gasten stonden in groote verwarring

op, keken elkaar met verwondering en eenige ongerustheid aan, rekten hun halzen uit en luisterden aandachtig.

HOOFDSTUK XV.

Maakt den lezer bekend met de oorzaak van de stoornis in het vorige hoofdstuk beschreven, en met eenige andere dingen die hij noodzakelijk moet weten.

Newman Noggs krom in groote haast de trap op, met het dampende glas in zijn hand, dat hij met zoo weinig complimenten van de tafel der familie Kenwigs weggenomen en eigenlijk den incasseerder bijna uit de hand gerukt had, die den inhoud van het glas, op het oogenblik van de onverwachte ontvreemding, met de levendigste blijken van welgevallen zat te bekijken. Hij droeg zijn buit rechtstreeks naar zijn eigen zolderkamer, waar, met doorgelopen voeten en bijna zonder schoenen, nat, beslijkt, afgemat, en door alle sporen van een vermoeienden tocht ontzet, Nikolaas en Smike zaten, de laatste tegelijk de oorzaak en deelgenoot van al dit onheil, beiden door hun ongewone en lang voortgezette inspanning volkomen uitgeput.

Newman's eerste werk was, dat hij Nikolaas met zacht geweld dwong, de helft van de punch, hoewel die bijna kokend heet was, in één adem op te drinken, en het volgende, dat hij het overschot Smike in zijn keel goot, die, daar hij nog nooit in zijn leven sterken drank geproefd had, door de zonderlingste gebaren zijn verrassing en zijn genot te kennen gaf.

„Gij zijt door en door nat,” zei Newman, terwijl hij met zijn hand over de jas streek, die Nikolaas had uitgeworpen. „En ik, ik heb geen andere kleeren dan die ik draag,” voegde hij er bij, en wierp een treurigen blik op zijn eigen kale plunje.

„Ik heb droge kleeren, of tenminste kleeren, waar ik mij wel mee behelpen kan, in mijn valies,” antwoordde Nikolaas. „Als gij zoo'n treurig gezicht over mij zet, zult gij het verdriet nog vergrooten dat ik al voel, doordat ik genoodzaakt ben een beroep te doen op uw geringe middelen om voor één nacht een schuilplaats en onderdak te krijgen.”

Newman keek bij deze woorden niet minder droevig; maar toen zijn jonge vriend hartelijk zijn hand greep, en hem verzekerde, dat niets anders dan onbegrensd vertrouwen in de oprechtheid van zijn gezind-

heid en welwillendheid hem er toe gebracht had, zich, bij zijn terugkomst in Londen, het eerst tot hem te wenden, helderde het gezicht van Noggs weer op, en ging hij met den grootsten ijver aan het werk, om voor het gemak van zijn gasten alle schikkingen te treffen, die in zijn macht stonden.

Deze schikkingen waren maar heel eenvoudig, want de middelen van den armen Newman bleven aanmerkelijk bij zijn wil ten achter; maar hoe eenvoudig zij ook waren, werden zij niet zonder veel lawaai en heen en weer geloop gemaakt. Daar Nikolaas met zijn kleinen geldvoorraad zoo zuinig had huisgehouden, dat deze nog niet heelemaal op was, stond er weldra een avondmaal van brood en kaas met een stuk koud ossenvleesch uit de naburige gaarkeuken op de tafel; en daar deze etenswaren geflankeerd waren door een flesch brandewijn en een kan bier, was er tenminste ten opzichte van honger en dorst geen reden tot ongerustheid meer aanwezig. De voorbereidselen, die Newman maken kon, om zijn gasten voor dien nacht een rustplaats te verschaffen, vorderden niet bepaald veel tijd; en daar hij er vóór alles op aangedrongen had, dat Nikolaas van kleeven verwisselde, en dat Slike zijn eigen jas aantrok, de eenige die hij bezat, en waarvan hij zich door geen smeekbede liet weerhouden haar uit te trekken, gebruikten de reizigers hun maal met meer genoegen, dan minstens één van hen bij menigen beteren maaltijd gesmaakt had.

Zij schaarden zich daarna bij het vuur, dat Newman Noggs zoo goed aan den gang bracht, als dit na de verwoesting, die Crowl onder zijn brandstof had aangericht, nog mogelijk was, en Nikolaas, die tot dusverre daar nog niet over had kunnen spreken, door den angstigen ijver van zijn vriend om hem na zijn reis te verkwikken, bestormde hem nu met vragen betreffende zijn moeder en zuster.

„Zij maken het goed,” antwoordde Newman, met zijn gewone korthed, „allebei goed.”

„Wonen zij nog in de City?” vroeg Nikolaas.

„Ja,” zei Newman.

„En mijn zuster?” vervolgde Nikolaas; „is zij nog in die zaak, waar zij dacht, dat het haar wel bevallen zou, zooals ze mij schreef?”

Newman opende zijn oogen eenigszins wijder dan gewoonlijk, maar antwoordde alleen door een diepe ademhaling, die door zijn vrienden, al naar de beweging van zijn hoofd, die er mee gepaard ging, als ja of

neen werd uitgelegd. In het onderhavige geval bestond de pantomime in een hoofdknik, en niet in een hoofdschudden, en nam Nikolaas het antwoord dus als bevestigend op.

„Luister eens,” zei hij, zijn hand op Newman's schouder leggend. „Voordat ik ze ging opzoeken, achtte ik het raadzaam, eerst bij u te komen, uit vrees dat ik ze, door aan een zelfzuchtig verlangen te voldoen, misschien een onherstelbaar nadeel zou berokkenen. Wat heeft mijn oom uit Yorkshire gehoord?”

Newman opende en sloot zijn mond verscheidene malen, alsof hij zich de grootste moeite gaf om te spreken; hij bracht echter geen geluid voort, en vestigde eindelijk zijn oogen strak op Nikolaas.

„Wat heeft hij gehoord?” vervolgde Nikolaas met aandrang. „Gij ziet dat ik er op voorbereid ben om het ergste te hooren, dat de boosheid kan uitdenken. Waarom wilt gij het voor mij verbergen? Vroeg of laat moet ik het toch weten. Toe, zeg mij alles!”

„Morgenochtend,” zei Newman. „Wacht tot morgen.”

„Wat zou dat helpen?” vroeg Nikolaas.

„Gij zult beter slapen,” antwoordde Newman.

„Slechter zou ik slapen,” hernam Nikolaas vol ongeduld. „Slapen! Hoe uitgeput ik ook ben, en hoe ik ook rust noodig heb, zal ik den heelen nacht geen oog kunnen dichtdoen, als gij mij niet alles zegt.”

„En als ik u alles zei?” vroeg Newman besluiteloos.

„Nu, dan zult gij misschien mijn verontwaardiging opwekken, of mijn trots kwetsen,” zei Nikolaas. „maar mijn rust zult gij niet storen; want al moest alles nog eens gebeuren, ik zou niet anders kunnen handelen dan ik gedaan heb, en welke gevolgen er ook voor mij uit mogen voortvloeien, ik zal nooit berouw voelen over wat er gebeurd is; nooit, al zou ik er ook door moeten bedelen of van honger sterven. Wat is armoede of gebrek bij de schande van de laagste en onmenselijkste lafhartigheid? Ik zeg u, als ik bedaald en werkeloos was blijven toezien, zou ik mij zelf verfoeid en ieders verachting verdiend hebben. Die gewetenlooze schurk!”

Met deze kleine toespeling op den afwezigen Squeers zijn opkomende woede smorend, herhaalde Nikolaas in alle bijzonderheden, wat er op Dotheboys-Hall was voorgevallen, en verzocht Newman daarop te spreken zonder zich verder te laten smeecken. Newman, op deze wijze bezworen,

haalde uit een ouden koffer een blad papier, dat in groote haast bekrabbeld scheen te zijn, en begon toen na nog eenige zonderlinge blijken van tegenzin:

„Mijn beste jongeman, gij moet u niet door drift laten meesleepen; zoiets is nooit goed, als gij in de wereld vooruit wilt komen. Wanneer gij voor iedereen partij wilt trekken, die mishandeld wordt — verduiveld, het doet mij goed dat ik het hoor, en ik zou zelf niet anders gedaan hebben.”

Newman deed deze zeer ongewone uitbarsting van een hevigen slag op de tafel vergezeld gaan, alsof hij deze, in de hitte van het oogenblik, voor den rug of de ribben van den heer Wackford Squeers hield, en daar hij door deze openlijke verklaring van zijn gevoelens zich zelf de mogelijkheid had benomen om Nikolaas een voorzichtig raad te geven, zooals hij eerst van plan was geweest, ging hij nu rechtstreeks tot de zaak over.

„Eergisteren,” zei Newman, „ontving uw oom een brief. Ik kopieerde hem gauw, terwijl hij uit was. Zal ik hem u voorlezen?”

„Ik verzoek er u dringend om,” antwoordde Nikolaas.

Newman las dus het volgende:

„Dotheboys-Hall.
Donderdagmorgen.

Mijnheer,

Mijn papa verzoekt mij om u te schrijven; want de dokters achten het twijfelachtig, of hij ooit het gebruik van zijn beenen terug zal krijgen, wat hem verhindert de pen te hanteeren.

Wij zijn in een gemoedstoestand, die alles te boven gaat, en mijn papa is een monster van builen, die blauw en groen zijn, terwijl bovendien twee banken met zijn bloed zijn overgoten. Wij waren genoodzaakt hem naar de huiskamer te dragen; gij zult hieruit kunnen beoordeelen, hoe hij was mishandeld.

Toen uw neef, dien gij als ondermeester hebt aanbevolen, mijn papa zoo had toegetakeld, en met zijn voeten op zijn lichaam gesprongen was, greep hij mijn mama met gruwelijke gewelddadigheid aan, wierp haar op den grond, en duwde haar haarkam verscheidene duimen diep in haar hoofd. Een klein eindje verder, en hij zou in haar schedel zijn doorgedrongen. Wij hebben een geneeskundig certificaat, dat in dat geval haar hersenen zouden zijn geraakt.

Ik en mijn broer werden vervolgens de slachtoffers van zijn woede; sedertdien hebben wij veel geleden, wat ons op het ake-

lige denkbeeld brengt, dat wij van binnen bezeerd zijn, vooral omdat men uitwendig aan ons geen sporen van geweld kan ontdekken. Ik moet hardop schreeuwen al den tijd dat ik schrijf, en mijn broer net zoo, wat mijn aandacht eenigszins afleidt, en, naar ik hoop, mijn fouten zal excuseeren.

Nadat het monster zijn bloeddorst verzadigd had, liep hij weg, en nam een van de jongens met een gemeen karakter met zich mee, dien hij tot muiterij had opgehitst, alsook een granaten ring, die mijn mama toebehoort; en daar hij door de politie tot dusverre niet gepakt is, gelooft men dat hij met een diligence is ontvlucht. Mijn vader verzoekt, dat hem, als hij bij u komt, de ring wordt teruggegeven, en dat gij den dief en moordenaar maar laat loopen, daar hij, als wij hem aanklaagden, alleen maar gedeporteerd zou worden; en als wij hem laten loopen, wordt hij zeker opgehangen, wat ons veel moeite zal besparen en veel bevredigender zal zijn.

In de hoop iets van u te zullen hooren, indien het u gelegen komt, verblijf ik

De uwe, enz.
Fanny Squeers.”

„P.S. Ik beklaag zijn domheid en veracht hem.”

Diep stilzwijgen volgde op het voorlezen van dezen fraaien brief, waaronder Newman Noggs hem weer dichtvouwde, en met een soort grappig medelijden den daarin vermelden jongen met het gemeene karakter aanstaarde, die stom en neerslachtig op zijn stoel zat, terwijl hij van de heele zaak geen duidelijker begrip had, dan dat hij de ongelukkige aanleiding was geweest om Nikolaas in het ongeluk te storten en te doen belasteren.

„Mijnheer Noggs,” zei Nikolaas, na zich een oogenblik te hebben bedacht, „ik moet dadelijk uit.”

„Uit?” riep Newman.

„Ja,” zei Nikolaas, „naar Golden-Square. Niemand, die mij kent, zal dat vertelseltje van den ring gelooven; maar het zou met de plannen van mijn oom kunnen overeenkomen, of zijn haat bevredigen, dat hij den schijn aannam, alsof hij er geloof aan sloeg. Ik ben — niet aan hem, maar aan mij zelf verschuldigd de waarheid te handhaven, en bovendien heb ik nog een paar woorden met hem te spreken, die geen uitstel dulden.”

„Zij moeten uitgesteld worden,” merkte Newman op.

„Nee, dat moeten zij niet,” hernam Nikolaas beslist, en stond op om weg te gaan.

„Maar luister dan toch naar mij!" zei Newman, zich voor zijn ongeduldigen vriend plaatsend; „hij is niet hier; hij is op reis, en zal nog in geen drie dagen terug zijn; ook weet ik, dat de brief vóór zijn terugkomst niet zal worden beantwoord."

„Weet gij dat zeker?" vroeg Nikolaas, gloeiend van drift, en met vlugge stappen het kamertje op en neer loopend.

„Absoluut," verzekerde Newman. „Hij had den brief nauwelijks gelezen, toen hij werd weggeroepen. De inhoud is aan niemand buiten hem en ons bekend."

„Zijt gij daar zeker van?" vroeg Nikolaas heftig. „Niet eens aan mijn moeder en zusster? Als ik denken moest dat zij... Ik wil naar ze toe — ik moet ze zien. Hoe kom ik naar haar woning? Waar wonen zij?"

„Luister naar mijn raad," zei Newman, die nu, in den ernst van het oogenblik, net sprak als andere menschen; „doe zelfs geen poging haar te zien, voordat uw oom terugkomt. Ik ken den man. Vermijd zelfs den schijn, alsof gij met iemand geheuld hadt. Is hij terug, ga dan rechtstreeks naar hem toe, en spreek zoo brutaal of openhartig tegen hem als ge maar wilt. Hij is verstandig genoeg om de waarheid te begrijpen, en kent haar net zoo goed als gij of ik; daar kunt gij zeker van zijn."

„Gij meent het goed met mij, en moet hem beter kennen dan ik," hernam Nikolaas na eenig nadenken. „Nu, goed dan."

Newman, die gedurende dit gesprek met zijn rug tegen de deur had gestaan, om zich desnoods met geweld tegen het weggaan van zijn gast te verzetten, ging heel tevreden weer naar zijn plaats, en daar het water intusschen aan den kook was geraakt, maakte hij een glas vol brandewijn met water voor Nikolaas en een gebarsten kom vol voor zich zelf en SMIKE gereed, waarvan deze twee zich in de grootste eendracht bedienden, terwijl Nikolaas, met zijn hoofd in zijn hand, in treurig nadenken verzonken bleef.

Intusschen had het gezelschap beneden, dat, hoe opmerkzaam het ook luisterde, geen geluid hoorde, dat het bevoegdheid kon geven om tusschenbeide te komen ten einde hun nieuwsgierigheid te bevredigen, zich weer naar de kamer van de Kenwigs' en begeven, en hield zich nu bezig met een menigte uiteenlopende vermoedens over de oorzaak van het plotselinge verdwijnen en wegblijven van mijnheer Noggs.

„Heere, ik zal u eens wat zeggen," zei juffrouw Kenwigs. „Als het eens een expresse was, om hem te berichten, dat hij al zijn geld terugkrijgt."

„Ja zeker, dat is niet onmogelijk," liet haar echtgenoot hierop volgen. „Misschien zouden wij dan wel eens iemand naar boven kunnen sturen, om te vragen of hij nog wat punch wil hebben."

„Kenwigs," zei Lillyvick plotseling, met een heel luide stem, „ik ben verbaasd over u."

„Hoe zoo, mijnheer?" vroeg Kenwigs den incasseerder met gepaste onderdanigheid.

„Dat gij zoiets kunt zeggen, mijnheer," antwoordde Lillyvick toornig. „Hij heeft immers al punch gehad, mijnheer? Ik beschouw de manier, waarop die punch werd weggenomen, als heel beleedigend voor dit gezelschap. Het mag hier in huis de gewoonte zijn zulke dingen toe te laten, maar het is geen manier van doen, waaraan ik gewoon ben, en ik ontzie mij niet u dit te zeggen, Kenwigs. Iemand heeft een glas punch voor zich staan, dat hij juist aan zijn lippen wil brengen, als een ander, zonder zelfs „met uw verlof" of „neem mij niet kwalijk" te zeggen, dat glas punch weg-pakt en er mee verdwijnt. Dat mag welge-manierd zijn — best mogelijk — maar ik begrijp zulke manieren niet, en wat meer is, het kan mij niet schelen al leer ik ze nooit begrijpen. Het is mijn gewoonte rond-uit mijn meening te zeggen, Kenwigs, en dat is mijn meening; en als het u niet bevalt, het is al over mijn gewonen tijd van naar bed te gaan, en ik kan mijn weg naar huis wel vinden, zonder het nog later te laten worden."

Dit was een jammerlijk geval. De incasseerder had, in zijn beleedigde waardigheid, al een paar minuten zitten wrokken, en was nu uitgebarsten. De groote man — de rijke ongehuwde oom — die Morlina tot zijn erfgename en zelfs het jongste kind een legaat kon maken — was beleedigd. Genadige hemel, hoe zou dat aflopen!

„Het spijt mij heel erg, mijnheer," zei Kenwigs nederig.

„Vertel mij niet dat het u spijt," antwoordde Lillyvick, heel scherp. „Dan hadt gij het moeten beletten."

Het gezelschap was heel ontsteld over deze plotselinge catastrofe. De dame uit de achterkamer zat den incasseerder met open mond aan te staren, en de andere gasten waren nauwelijks minder ontzet door de verstoordheid van den grooten man. Kenwigs, die in zulke dingen niet erg slim was, blies het vuurtje nog wat aan, doordat hij trachtte het te dooven.

„Ik dacht er werkelijk niet aan, mijnheer," zei hij. „Ik wist niet dat zoo'n klei-

nigheid als een glas punch u uit uw humeur zou brengen."

"Uit mijn humeur! Wat duivel bedoelt gij met die impertinentie, mijnheer Kenwigs?" zei de incasseerder. „Morlina, kind, geef mij mijn hoed."

"O, gij gaat toch niet weg, mijnheer Lillyvick," viel juffrouw Petowker er op in, met haar betooverendste lachje.

Maar Lillyvick, zonder naar de sirene te luisteren, bleef hardnekkig roepen: „Morlina, mijn hoed!" Op de vierde herhaling van dien eisch, zonk juffrouw Kenwigs op haar stoel achterover, met een kreet die een waterton, om niet te zeggen een water-incasseerder, had moeten vermurwen; terwijl de vier kleine meisjes (heimelijk daartoe aangezet) hun ooms beenen in haar armpjes paktten, en hem in kinderlijke taal smeekten om te blijven.

"Waarom zou ik hier blijven, kindertjes?" zei Lillyvick. „Ik ben hier niet noodig."

"Och, oom, spreek toch zoo niet!" snikte juffrouw Kenwigs, „tenzij gij mij den dood wilt aandoen."

"Het zou mij niet verwonderen als sommige menschen beweerden, dat ik dat wilde," antwoordde Lillyvick, met een toornigen blik naar Kenwigs. „Uit mijn humeur!"

"O, ik kan hem mijn man niet zoo zien aankijken," riep juffrouw Kenwigs. „Het is zoo verschrikkelijk in een familie. O!"

"Mijnheer Lillyvick," zei Kenwigs, „ik hoop, ter wille van uw nicht, dat gij geen bezwaar zult hebben tegen een verzoening."

De gelaatstreken van den incasseerder ontspanden zich, toen de gasten hun smeekbeden bij die van zijn aangetrouwden neef voegden. Hij liet zijn hoed los en stak zijn hand uit.

"Daar, Kenwigs," zei hij; „en laat ik tegelijk zeggen om u te toonen hoe erg ik uit mijn humeur was, dat, als ik zonder een woord verder te zeggen was weggegaan, het toch geen verschil zou hebben gemaakt in de kleinigheid, die ik onder uw kinderen zal nalaten als ik sterf."

"Morlina Kenwigs," riep haar moeder, in een stortvloed van teedere aandoening, „val op je knieën voor je lieven oom, en bid hem je lief te hebben al zijn leven lang, want hij is meer een engel dan een mensch, en dat heb ik altijd gezegd."

Morlina ging naar haar oom toe, om hem de voorgeschreven hulde te bewijzen, werd door dezen opgenomen en gekust, en daarop schoot juffrouw Kenwigs zelf toe en viel den incasseerder om zijn hals, en een onbedwingbaar gemurmel van toejuiching

steeg op uit het gezelschap, dat getuige van zijn grootmoedigheid was.

De achtenswaardige oude heer werd nu opnieuw het leven en de ziel van den kring, hersteld in zijn ouden rang van nummer een, uit welken hoogen rang de tijdelijke afleiding van hun gedachten hem een oogenblik had ontzet. Hij stond nu hooger dan ooit, want hij had zijn macht getoond, een wenk gegeven betreffende zijn nalatenschap en zijn testament, zijn edelmoedigheid laten schitteren, en bovendien kreeg hij nog een veel grooter glas punch, dan dat waarmee Newman Noggs zoo onfatsoenlijk was weggelopen.

"Neem mij niet kwalijk, dat ik nog eens stoor," zei Crowl, onder dezen gelukkigen samenloop van omstandigheden naar binnen kijkend. „Maar het is toch een raar geval. Noggs woont al over de vijf jaar hier in huis, en nog nooit is iemand hem komen opzoeken, zolang den oudsten bewoner heugt."

"Het is werkelijk heel vreemd, en dat zoo laat in den avond," merkte de incasseerder op. „En het gedrag van mijnheer Noggs zelf is, op zijn zachtst uitgedrukt, heel geheimzinnig."

"Dat is het ook," hernam Crowl, „en ik zal u nog iets zeggen. Ik geloof dat die twee snaken, wie ze ook zijn mogen, ergens vandaan zijn geloopten."

"Waarom denkt gij dat?" vroeg de incasseerder, die door een stilzwijgende overeenkomst tot spreker en woordvoerder van het gezelschap scheen te zijn gekozen. „Gij hebt toch geen reden om te vermoeden dat zij zijn weggeloopten zonder hun schulden en belastingen te betalen, hoop ik?"

Crowl, in wiens blikken eenige verachting te lezen stond, was juist van plan zich in het algemeen tegen alle betaling van schulden of belastingen, onverschillig van welken aard, te verklaren, toen hij nog bijtijds door eenige woorden, die de heer Kenwigs hem toefluisterde, en verscheidene wenken, die juffrouw Kenwigs hem gaf, werd tegengehouden.

"Wel," zei Crowl, die uit alle macht aan Newman's deur geluisterd had; „de zaak is, zij hebben zoo hard met elkaar gesproken, dat het mij op mijn kamer hinderde en ik dus niet kon nalaten nu en dan een woordje op te vangen, en alles wat ik hoorde gaf reden om te gelooven, dat zij ergens vandaan zijn gevluicht. Ik wil juffrouw Kenwigs niet ongerust maken; maar ik hoop, dat zij niet uit een gevangenis of hospitaal komen, en een koorts of andere ziekte meebrengen, die voor de kinderen besmette-

lijk zou kunnen zijn."

Juffrouw Kenwigs werd door deze veronderstelling zoo overweldigd, dat al de teedere attenties van juffrouw Petowker van Drury-Lane vereischt werden, om haar eenigszins tot bedaren te brengen; om niet te spreken van den ijver van haar echtgenoot, die zijn geliefde wederhelft een reukfleschje onder haar neus hield, totdat het vrij twijfelachtig werd, of de tranen, die langs haar wangen liepen, een gevolg van haar gemoedsbeweging of van het vlugzout waren.

Nadat de dames haar medelijden ieder afzonderlijk tot uitdrukking hadden gebracht, hieven zij volgens gewoonte een klein koorgezang van smartstillende uitroepen aan, waaronder troostwoorden als: „De lieve goede vrouw!" „Ik zou precies hetzelfde voelen, als ik in haar plaats was." „'t Is toch wat te zeggen!" en „Een moeder alleen kan weten, wat een moeder voelt," de belangrijkste en de meest gebruikte waren. Kortom, de meening van het gezelschap openbaarde zich zoo ondubbelzinnig, dat de heer Kenwigs juist op het punt stond, zich naar Newman's kamer te begeven, en een opheldering van hem te eischen, en inderdaad reeds, als voorbereiding daartoe, met groote onverzettelijheid een glas punch had verzwolgen, toen de aandacht van de aanwezigen door een nieuwe en verschrikkelijke verrassing werd afgeleid.

Plotseling liet zich namelijk een schel doordringend gegil hooyen, dat uit een van de bovenverdiepingen kwam, en wel, naar het scheen, uit de kamer waar het jongste kind van juffrouw Kenwigs geborgen was. Nauwelijks waren deze kreten tot haar ooren doorgedrongen, of het vermoeden rees bij haar op, dat een vreemde kat naar binnen was geslopen, en het kind had doodgebeten, terwijl het meisje, dat er op passen zou, sliep. De ongelukkige vrouw snelde, handenwringend en van wanhoop gilend, naar de deur, en het gezelschap geraakte in onbeschrijfelijke verwarring.

„Kenwigs, kijk eens wat dat is, gauw, gauw!" riep juffrouw Kenwigs' zuster, die haar intusschen om haar middel greep. „O wring u toch zoo niet, of ik kan u onmogelijk houden!"

„Mijn kind! mijn lieve, lieve, lieve kind!" schreeuwde juffrouw Kenwigs, ieder lieve nog wat harder dan het vorige. „O, laat mij gaan! laat mij ga-a-a-n!"

Terwijl juffrouw Kenwigs aldus te keer ging, en de vier meisjes huilden en jammerden, snelde Kenwigs de trap op naar de kamer, waaruit men het gegil hoorde; aan

de deur ontmoette hij Nikolaas, die, met het kind op zijn arm, met zoo'n geweld naar buiten kwam stuiven, dat de angstige vader zes treden aftuimelde, en op het dichtstbijzijnde portaal beland was, voor hij den tijd had gehad, zijn mond te openen om te vragen wat er gebeurd was.

„Wees maar gerust," riep Nikolaas, naar beneden vliegend; „hier is het; — het is al uit — het is al over. Wees maar bedaard, als 't u belieft. Er is geen ongeluk gebeurd."

Met deze en tallooze andere geruststellingen gaf hij het kind, dat hij in zijn haast met het hoofd naar beneden en de voeten omhoog droeg, aan juffrouw Kenwigs over, en liep weer terug, om den heer Kenwigs bij te staan, die pijnlijk zijn hoofd wreef, en door zijn buiteling heelemaal ontdaan was.

Het gezelschap herstelde zich, bij het hooren van den afloop, eenigszins van den schrik, die verscheidene zeer in het oog loopende blijken van volslagen gebrek aan tegenwoordigheid van geest ten gevolge had gehad. Zoo had, b.v., de ongetrouwde vriend geruimen tijd de zuster van juffrouw Kenwigs, in plaats van deze, in zijn armen gesloten, en den achtenswaardigen heer Lillyvick had men, in de verwarring van zijn gedachten, juffrouw Petowker, achter de kamerdeur, verscheidene malen zoo bedaard zien kussen, alsof er niets rampzaligs gebeurde.

„Het heeft niets te beteekenen," zei Nikolaas, zich weer tot juffrouw Kenwigs wendend. „Het meisje, dat moest oppassen, is waarschijnlijk door vermoeidheid in slaap gevallen, en in haar slaap zijn haar haren in brand gevlogen."

„O jij ondeugend, kwaadaardig nest!" riep juffrouw Kenwigs, en schudde vol toorn haar wijsvinger tegen de ongelukkige kleine oppasster, die ongeveer dertien jaar oud scheen te zijn, en met een gezengd hoofd en een verschrikt gezicht voor haar stond.

„Ik hoorde haar schreeuwen," vervolgde Nikolaas, „en rende gauw genoeg naar beneden, om te verhinderen dat het vuur zich verder verspreidde. Gij kunt er op aan dat het kind geen letsel heeft gekregen, want ik heb het zelf uit het bed genomen en hier gebracht om u te overtuigen."

Toen deze korte uiteenzetting was afgevoerd, werd de kleine, die naar den incasseerder was gedoopt, en zich dus in de namen van Lillyvick Kenwigs mocht verheugen, door de liefkoozingen van de omstanders bijna verstikt, en aan de borst van de moeder gedrukt, tot hij hardop begon te

schreeuwen. De aandacht van het gezelschap werd daarop, door een natuurlijke overgang, op het kindermisje gevestigd, dat de brutaliteit had gehad haar haar te laten verbranden, en dat, na van de voortvarendste onder de dames verscheidene klappen en duwen te hebben moeten verduren, genadig naar huis werd gestuurd, terwijl de negen stuivers, die men haar als loon had toegezegd, door de familie Kenwigs verbeurd werden verklaard.

„En hoe wij u zullen danken, mijnheer,” riep juffrouw Kenwigs uit, zich tot den redder van haar jongstgeborene wendend, „weet ik werkelijk niet.”

„Gij hoeft mij heelemaal niet te danken,” zei Nikolaas; „ik heb niets gedaan, dat mij bijzondere aanspraak op uw dankbaarheid zou geven.”

„Het kind had heelemaal kunnen verbranden, als gij er niet geweest waart,” lispelde juffrouw Petowker.

„Dat is niet bijzonder waarschijnlijk,” antwoordde Nikolaas; „want er was hier geen gebrek aan hulp, die hem zeker wel zou bereikt hebben, voor hij gevaar had kunnen loopen.”

„Gij zult ons echter wel willen toestaan op uw gezondheid te drinken?” vroeg de heer Kenwigs, naar de tafel gaand.

„Mits in mijn afwezigheid,” antwoordde Nikolaas glimlachend. „Ik heb een heel vermoeiende reis achter den rug, en zou in gezelschap geen al te best figuur maken. Ik zou uw vroolijkheid eerder storen dan bevorderen, zelfs als ik wakker bleef, wat ik heel erg betwijfel. Als gij het goedvindt, zal ik mijn vriend, mijnheer Noggs, weer gaan opzoeken, die weer naar boven is gegaan, toen hij zag dat er niets bijzonders was gebeurd.” Nadat hij dit gezegd had, groette Nikolaas het heele gezelschap met innemende beleefdheid, en liet op allen een zeer gunstigen indruk achter.

„Wat een allerliefst jonqmenschen,” riep juffrouw Kenwigs uit.

„Inderdaad heel fatsoenlijk,” zei de heer Kenwigs; „vindt u ook niet, oom Lillyvick?”

„Jawel,” antwoordde de incasseerder met een twijfelachtig schouderophalen; „heel fatsoenlijk — heel fatsoenlijk — naar het schijnt tenminste.”

„Ik hoop toch niet, lieve oom, dat gij iets op hem hebt aan te merken?” vroeg juffrouw Kenwigs.

„Nee, lieve nicht, neen!” antwoordde de incasseerder. „Ik vertrouw dat hij net zoo zal blijken — maar — maar dat doet er nu niet toe. Onze vriendschap en een lang

leven van het kind!”

„Uw naamgenootje,” zei juffrouw Kenwigs met een vleienden glimlach.

„En ik hoop een waardige naamgenoot,” liet Kenwigs er op volgen, die den incasseerder nog verder wenschte te verzoenen. „Ik hoop dat het kind zijn peetoom nooit tot schande zal zijn, en in later jaren precies zal zijn als de Lillyvicks, waar hij den naam van draagt. Ik zeg — en mijn vrouw is van dezelfde meening en voelt het even diep als ik — dat ik zijn vernoeming naar een Lillyvick voor een van de grootste zegeningen van mijn leven houd.”

„Voor de grootste zegening, Kenwigs,” prevelde zijn gade.

„Voor de grootste zegening,” zei Kenwigs, zijn uitdrukking verbeterend. „Een zegen, dien hij zich eens waardig zal toonen, naar ik hoop.”

Dit was een politieke zet van de Kenwigs'en, daar zij hierdoor oom Lillyvick tot de bron van het gewicht maakten dat aan het kind werd gehecht. De goede oom voelde de fijnheid en kiesheid van dit compliment, en stelde dadelijk de gezondheid in van den onbekenden heer, die zich door zijn koelbloedigheid en hulpvaardigheid zoo had onderscheiden.

„En die, ik aarzel niet dat te zeggen,” merkte hij tenslotte heel genadig op, „een jongeman met een vrij gunstig voorkomen is, en met manieren, waarvan ik hoop dat zijn karakter er mee in overeenstemming is.”

„Hij heeft werkelijk een heel gunstig voorkomen,” zei juffrouw Kenwigs.

„Dat heeft hij zeker,” voegde juffrouw Petowker er bij. „Er ligt in zijn heele uiterlijk iets — och, wat is dat woord ook al weer?”

„Wat voor woord?” vroeg de incasseerder.

„Och — Heere, wat ben ik toch dom,” antwoordde juffrouw Petowker weifelend. „Hoe noemt men het toch ook, als jonge lords deurkloppers afrukken, en politieagenten afrossen, en rijtoertjes maken zonder te betalen, en zoo al meer?”

„Aristocratisch?” opperde de incasseerder.

„Ja juist, aristocratisch,” zei juffrouw Petowker. „Hij heeft iets heel aristocratisch over zich, is 't niet?”

De heeren zwegen stil en keken elkaar glimlachend aan, als wilden zij zeggen: „Wel, over den smaak valt niet te twisten;” maar de dames waren eenstemmig van oordeel dat Nikolaas een aristocratisch voorkomen had, en daar niemand deze bewe-

ring tegensprak, werd zij zegevierend voor bewezen gehouden.

Daar de punch nu op was, en de kleine Kenwigs'en (die al een tijdlang hun oogjes met hun wijsvingertjes hadden opengehouden) lastig werden en eenigszins dringend verzochten om naar bed te worden gebracht, was de incasseerder zoo goed zijn horloge voor den dag te halen en het gezelschap te verwittigen dat het bij tweeën was, waarover sommige der gasten verwonderd en andere verschrikt waren, en nadat men onder de tafels naar hoeden gezocht en deze eindelijk gevonden had; gingen de eigenaars en eigenaressen weg, na nog veel handengeven, en heel veel betuigingen, dat men nog nooit zoo'n plezierigen avond had gehad, en verwonderd was, dat het zoo laat was geworden, en gedacht had, dat het hoogstens half elf kon zijn, en wenschte dat mijnheer en juffrouw Kenwigs iedere week een trouwdag hadden, en zich afvroeg hoe juffrouw Kenwigs alles zoo goed had weten te regelen, en nog veel meer van dien aard.

Op welke vleiende uitdrukkingen mijnheer en juffrouw Kenwigs antwoordden, door alle dames en heeren één voor één in vollen ernst voor de eer van hun bezoek te bedanken, en de hoop uit te spreken, dat zij zich maar half zoo goed mochten hebben geamuseerd, als zij zeiden gedaan te hebben.

Nikolaas was intusschen, zonder iets te vermoeden van den indruk dien hij had gemaakt, al geruimen tijd tevoren in slaap gevallen, het aan Newman en Smike overlatend de brandewijnflesch verder te leegen; en deze taak werd door dit paar met zoo veel gewilligheid verricht, dat Newman niet meer in staat was om te onderscheiden of hij zelf doodnuchter was, of dat hij iemand ooit zoo stomdronken had gezien, als zijn nieuwen bekende.

HOOFDSTUK XVI.

Nikolaas tracht een passende betrekking te vinden, en daar dit mislukt, wordt hij gouverneur bij een particuliere familie.

Nikolaas' eerste zorg den volgenden morgen was, een kamer te zoeken waar hij voorloopig kon blijven wonen, zonder de gastvrijheid van Newman Noggs te misbruiken, die met genoeg op de trap zou hebben geslapen, als zijn jonge vriend maar geholpen was.

De leege kamer, waarop het briefje voor het raam doelde, was, zooals bij nader onderzoek bleek, een klein achterkamertje op de tweede verdieping, dat van een plat was afgenomen en uitzicht op daken en schoorsteenen had. De volmacht, om dit gedeelte van het huis bij de week op billijke voorwaarden te verhuren, bezat de bewoner van de benedenvoorkamer, die van den eigenaar uitdrukkelijke opdracht had de andere kamers dadelijk te verhuren, zoodra zij leeg kwamen, en vooral toe te zien, dat de bewoners niet vertrokken, zonder de huur te betalen. Om hem tot een stipte vervulling van deze laatste taak te nopen, woonde hij zelf voor niets, daar het anders licht had kunnen gebeuren, dat hij zelf in de verzoeking was gekomen om met de noorderzon te vertrekken.

Van deze kamer werd Nikolaas bewoner. Hij huurde van een uitdrager in de buurt een beetje huisraad, en betaalde de huur voor de eerste week vooruit, uit een fondsjje, dat hij zich verschaft had door het te gelde maken van eenige kledingstukken, die hij niet dringend noodig had. Daarop zette hij zich neer, om over zijn vooruitzichten na te denken, die, evenals het uitzicht uit zijn raam, tamelijk beperkt en somber waren. Daar zij bij nadere kennismaking niet bepaald verbeterden, besloot hij hen door een wandeling uit zijn gedachten te verbannen. Hij nam dus zijn hoed, en het aan Smike overlatend het kamertje intusschen in orde te brengen, wat de arme jongen met zoo'n blijdschap deed, alsof het een kostbaar paleis was, ging hij de straat op, en verloor zich in het gewoel van de menigte.

Hoewel iemand het gevoel van zijn eigen beteekenis mag verliezen, wanneer hij zich als een onbeduidend bestanddeeltje te midden van een woelende menigte bevindt, die hem niet eens opmerkt, volgt daaruit toch geenszins, dat hij zich even gemakkelijk van het gevoel van de beteekenis en druk van zijn zorgen kan ontdoen. De ongelukkige staat van zijn eigen zaken was het eenige denkbeeld, dat het brein van Nikolaas bezighield, hoe hard hij ook mocht doorstappen; en als hij dit trachtte te verdrijven door te denken aan de omstandigheden en vooruitzichten van de menschen die hem omringden, betrapte hij er zich zelf al heel gauw op, dat hij hun toestand met de zijne vergeleek, en bijna onmerkbaar weer in zijn ouden gedachtengang terugviel.

Zoo voortstappend door een van de drukste straten van Londen, sloeg hij toevallig

zijn oogen op naar een blauw bord, waarop met gouden letters te lezen stond: „Algemeen Plaatsingbureau; alle soorten betrekkingen hier te bevragen." Het was een huis met een winkelraam, dat met een gazen hor gedekt was, waarover een heele rij uitlokkende biljetten hing, met vermelding van alle mogelijke vacante plaatsen, van secretaris af tot loopjongen toe.

Nikolaas bleef onwillekeurig voor dezen tempel van beloften staan, en liet zijn oog gaan over al de carriërs, die hier zoo kwistig werden aangeboden. Nadat hij ze in zich had opgenomen, liep hij een paar stappen door, keerde daarop terug, ging weer voorbij, bleef een paar keer besluiteloos voor de deur van het algemeene plaatsingbureau staan, vatte eindelijk moed, en ging naar binnen.

Hij kwam in een klein kamertje, waarvan de grond met zeil was bedekt. In een hoek stond een hooge, door een traliehek omringde lessenaar, waarachter een mager jongmensch zat met listige oogen en een puntige kin. Een dik boek lag voor hem opengeslagen; de vingers van zijn rechterhand waren tusschen de bladen gestoken, en zijn oogen gevestigd op een bijzonder dikke, oude dame met een nachtmuts op — blijkbaar de eigenares van het bureau — die zich bij het vuur stond te warmen. Hij scheen op haar bevelen te wachten, om iets in het boek na te zien.

Daar er buiten een bordje hing, waarop het publiek er van verwittigd werd, dat men hier dagelijks, van tien tot vier uur, dienstboden kon aantreffen, die zich wilden verhuren, begreep Nikolaas onmiddellijk de reden van de aanwezigheid in het vertrek van een half dozijn jonge vrouwen, met overschoenen en paraplu's die in een hoek op een bank zaten, en er erg vermoeid en bezorgd uitzagen. Niet zoo volkomen zeker was hij omtrent het beroep en den stand van twee zwierige jongedames, die met de dikke dame bij den haard in een gesprek gewikkeld waren, totdat — nadat hij in een hoekje was gaan zitten en gezegd had te zullen wachten tot de andere klanten geholpen waren — de dikke dame het gesprek weer opnam, dat door zijn binnenkomen was gestoord.

„Keukenmeid, Tom!" zei de dikke dame, die bij het vuur bleef staan.

„Keukenmeid," herhaalde Tom, die verscheidene bladen van het boek omsloeg, „goed."

„Lees eens een paar gemakkelijke betrekkingen op."

„Wees zoo goed, en zoek heel gemak-

kelijke op, mijnheer," viel een aardig dametje met halve laarsjes er op in, dat de betrekkingzoekende scheen te zijn.

„Mevrouw Marker," las Tom, „Russell-Square. Achttien pond, en thee met suiker. Gezin van twee personen, weinig gasten; vijf dienstboden; geen mannelijke bedienden; geen geloof van vrijers."

„Lieve hemel!" zei het dametje giclend, „dat is niets voor mij. Lees iets anders op, mijnheer."

„Mevrouw Wrymug," las Tom. „Pleasant-Place, Finsbury. Loon twaalf pond; geen thee; geen suiker; godsdienstige familie..."

„Gij hoeft niet verder te lezen," viel de cliënte hem in de rede.

„Drie vrome lakeien," vervolgde Tom met nadruk.

„Drie zegt gij?" vroeg de cliënte op een veranderden toon.

„Drie lakeien," antwoordde Tom. „Keukenmeid, kindermeid en werkmeid. Van de vrouwelijke dienstboden wordt verlangd, dat zij des Zondags driemaal naar de Klein-Bethel-gemeente gaan met een van de vrome lakeien. Als de keukenmeid vromer is dan de lakei, verwacht men, dat zij hem zal verbeteren; als de lakei vromer is dan de keukenmeid, verwacht men dat hij haar zal verbeteren."

„Geef mij het adres van dat huis, als het u belieft," zei het dametje; „ik geloof wel, dat het mij daar bevallen zal."

„Hier is nog iets anders," zei Tom, de bladen omslaand. „Ten huize van den heer Gallanbile, lid van het Parlement. Vijftien pond; thee en suiker. De meiden hebben vrijheid mannelijke familieleden te ontvangen, als zij godvruchtig zijn. N.B. Op den sabbat koud diner in de keuken, daar de heer Gallanbile zich streng aan de viering van dezen dag houdt. Op den dag des Heeren worden er geen andere spijzen gekookt dan die van mijnheer en mevrouw Gallanbile, wat als een vroom en noodzakelijk werk is uitgezonderd. De heer Gallanbile dineert op den rustdag later dan anders, opdat de keukenmeid niet in de zonde zou kunnen vervallen van zich te kleeden."

„Ik geloof niet, dat het mij daar zoo goed bevallen zou als aan dat andere adres. Geef mij dat maar, mijnheer! Gaat het daar niet, dan kan ik altijd weer terugkomen."

Tom schreef het adres op, en de bevallige cliënte ging, nadat zij de dikke dame door een kleine betaling tevreden had gesteld, met haar vriendin weg.

Toen Nikolaas zijn mond opende, om den jongeman te verzoeken de letter S. op

te slaan en hem mee te deelen of er ook secretaris-plaatsen vacant waren, kwam er een nieuwe sollicitante binnen, voor wie hij terugweek, daar zij onmiddellijk zijn aandacht boeide.

Dit was een jongedame, die nauwelijks achttien jaar oud scheen te zijn, van een ranke en teere, maar bekoorlijke gestalte, die bedeesd naar den lessenaar ging, en met een nauwelijks hoorbare stem naar een betrekking als gouvernante of gezelschapsjuffrouw vroeg. Zij lichtte haar voile

bij zich — was een slordig ding, met roode wangen en ronde oogen, die, naar een zekere ruwheid van haar bloote armen te oordeelen, die onder haar omslagdoek even te zien waren, blijkbaar tot dezelfde soort dienstboden behoorde, als die op de bank zaten, waarmee zij enkele bliken en teekenen van verstandhouding wisselde.

Het meisje volgde haar meesteres en voordat Nikolaas zich nog van den eersten indruk van verbazing en bewondering had hersteld, was de jongedame verdwenen.

KWAM ER EEN NIEUWE SOLLICITANTE BINNEN, VOOR WIE HIJ TERUGWEEK, DAAR ZIJ ONMIDDELLIJK ZIJN AANDACHT BOEIDE.

een oogenblik op, terwijl zij haar vraag deed, en vertoonde een gezichtje van buitengewone schoonheid, hoewel het door een wolk van droefgeestigheid beschaduwd werd, die bij een zoo jong meisje dubbel in het oog viel. Nadat zij een adres ontvangen had, betaalde zij de gebruikelijke kosten, en vertrok.

Zij was keurig, maar heel eenvoudig gekleed, zoo zelfs, dat haar kleeding, als deze gedragen was door iemand, die er minder van haar eigen gratie aan verleende, kaal en armelijk zou hebben geleken. Haar dienstbode — want zij had een dienstbode

Het is niet zoo volkomen onwaarschijnlijk als sommige nuchtere menschen mogen denken, dat hij haar zou zijn nagegaan, als het gesprek, dat hierop tusschen de dikke dame en haar boekhouder plaats vond, hem daarin niet had verhinderd.

„Wanneer komt zij terug, Tom?“ vroeg de dikke dame.

„Morgenochtend om negen uur,“ antwoordde Tom, die intusschen zijn pen vermaakte.

„Waar hebt gij haar heen gestuurd?“ vroeg de dikke dame.

„Naar mevrouw Clark,“ antwoordde

Tom.

„Daar zal zij het lekker hebben, als zij er wordt aangenomen,” merkte de dikke dame op, en nam een snuifje uit haar doos.

Tom wist hierop niets meer te antwoorden, en wees met zijn pen op Nikolaas. Deze herinnering noopte de dikke dame tot de vraag: „Wel, mijnheer, wat is er van uw dienst?”

Nikolaas antwoordde, dat hij wenschte te weten, of er ook een plaats als secretaris of amanuensis bij een heer open was.

„Eén?” hernam de dikke dame; „een dozijn, is 't niet, Tom?”

„Dat zou ik denken,” antwoordde deze, en wenkte Nikolaas toe met een familiarieteit, die hij zonder twijfel als een vleidend compliment beschouwde, maar die Nikolaas, ondankbaar genoeg, stuitend vond.

Bij nader onderzoek bleek, dat het dozijn secretarisplaatsen zich tot een enkele bepaalde. De heer Gregsbury, het beroemde parlamentslid in Manchester-Buildings, Westminster, had een jongeman noodig, om zijn papieren en correspondentie in orde te houden, en Nikolaas was precies de man, dien de heer Gregsbury zocht.

„Ik weet niet wat de condities zijn, want hij zei dat hij dit wel persoonlijk zou regelen,” merkte de dikke dame op; „maar zij moeten tamelijk goed zijn, want hij is lid van het Parlement.”

Hoe onervaren Nikolaas ook zijn mocht, voelde hij zich toch niet volkomen zeker van de kracht van deze redeneering, of de juistheid van deze gevolgtrekking. Hij bleef echter niet langer bij de zaak stilstaan, nam het adres op, en besloot den heer Gregsbury onmiddellijk zijn opwachting te maken.

„Ik weet het nummer van het huis niet,” zei Tom; „maar Manchester-Buildings is niet zoo groot, en in het ergste geval zal het u niet veel tijd kosten aan alle deuren aan weerskanten aan te kloppen tot gij hem vindt. Maar zeg eens — dat was een knappe meid, hè?”

„Welke meid, mijnheer?” vroeg Nikolaas ernstig.

„Nou kom — houd je nu maar niet zoo van den domme! Wat voor een meid, hè?” fluisterde Tom, terwijl hij één oog dicht kneep en zijn kin in de lucht stak. „Je hebt haar niet gezien, hè? Maar zeg, zou je niet in mijn plaats willen zijn, als zij morgenochtend terugkomt?”

Nikolaas keek den afschuwelijken klerk aan, en scheen niet weinig lust te hebben zijn bewondering voor de jongedame te beloonen, door hem met zijn boek om zijn

ooren te slaan; hij bedwong zich echter en stapte zonder verder antwoord de deur uit.

Niet langer aan zijn eigen ongeluk, maar aan het mooie meisje en haar omstandigheden denkend, richtte Nikolaas, vele verkeerde hoeken omslaand, dikwijls naar den weg vragend en dikwijls verkeerde inlichtingen ontvangend, zijn schreden naar de plaats, die hem was opgegeven.

Binnen het gebied van de oude, tegenwoordig in de huizenmassa van Londen opgenomen stad Westminster, een paar honderd passen van haar aloude heiligdom, ligt een nauwe, vuile straat, die de woonplaats van de mindere Parlementsleden van dezen tijd is. De sombere huizen zijn, in het tijdsverloop tusschen de zittingen van het Parlement, van een massa briefjes voorzien, die even duidelijk als de gelaatstrekken van de laatste bewoners, toen zij op de ministerieele en oppositiebanken geschaard zaten, roepen „te huur” — „te huur.” In den drukken tijd van het jaar verdwijnen deze briefjes, en krioelen de huizen van wetgevers. Gelijkvloers — op de eerste verdieping — op de tweede — op de derde — op de zolderkamers — overal vindt men wetgevers; de kabinetjes zijn muf van den adem der afgevaardigden en gevolmachtigden. Bij vochtig weer wordt de heele wijk beneveld door den walm, die van nog natte parlamentsakten en beduimelde petitiees opstijgt. De brievenbestellers worden misselijk, als zij de grenzen van deze stinkende buurt overschrijden, en smerige kerels, die er op gefrankeerde enveloppen uitgaan, lijken wel geesten van Volmaakte Correspondenten. Dit is Manchester-Buildings en hier hoort men op alle uren van den nacht het knarsen van huissleutels in deursloten, en nu en dan — als een windvlaag, over het water gierend, dat den voet van het blok huizen bespoelt, het geluid naar den ingang voert — de zwakke, schelle stem van een jeugdig Parlements lid dat zijn redevoering repeteert. Den heelen dag lang heeft men er een gedoedel van draai-orgels en een geklimper van piano-orgels, want Manchester-Buildings is een doodlopende straat, die geen anderen uitgang heeft dan den ingang, en in dit opzicht als zinnebeeld kan dienen van het lot van sommige der bewoners, die, nadat zij met veel kruipen en wringen in het Parlement zijn gekomen, ondervinden dat zij toch niet verder kunnen, dat het, evenals Manchester-Buildings, tot niets anders leidt dan tot zich zelf, en blij zijn er eindelijk maar weer uit te komen, niet wijzer, niet rijker, en

geen zier beroemder, dan toen zij er in kwamen.

Dit Manchester-Buildings sloeg Nikolaas eindelijk in, met het adres van den grooten heer Gregsbury in zijn hand; en daar juist een troep menschen een vervallen huis, niet ver van den ingang, binnendrong, wachtte hij tot zij er allen in waren, en vroeg daarop aan den knecht, die aan de deur stond, of hij ook wist waar mijnheer Gregsbury woonde.

Deze knecht was een bleeke, magere jongen, die er uitzag alsof hij van kindsbeen af onder den grond geslapen had, wat waarschijnlijk ook wel zoo was.

„Mijnheer Gregsbury woont hier. Gij zijt terecht; kom maar binnen.”

Nikolaas begreep, dat hij niet beter kon doen dan binnen te gaan als men hem wilde inlaten; en nauwelijks was hij in huis, of de knecht sloot de deur en ging weg.

Dit was tamelijk vreemd; maar wat hem nog meer in de war bracht was, dat de nauwe gang en de smalle trap door een troep menschen gevuld waren, die, daar zij het trapraam verstopten, de donkere gang nog meer verdonkerden, en die er allen heel gewichtig uitzagen. Naar het scheen waren zij in stille afwachting van de een of andere hoogst belangrijke gebeurtenis, want van tijd tot tijd fluisterde deze of gene met zijn buurman, of fluisterde een kleine groep onder elkaar, en dan knikten de fluisteraars elkaar toe, of schudden zij dreigend hun hoofd, alsof zij den een of anderen wanhopigen stap in den zin hadden, en vast besloten waren om zich, wat er ook gebeuren mocht, niet te laten afwijzen.

Daar er eenige minuten verliepen, zonder dat er iets voorviel, dat tot opheldering van dit zonderlinge tooneel kon dienen, en daar Nikolaas zich in zijn toestand niet bijzonder op zijn gemak voelde, was hij juist van plan bij een van degenen, die het dichtst bij hem stonden, inlichtingen in te winnen, toen er plotseling een beweging op de trap ontstond en er een stem hoorbaar werd, die riep: „Nu mijne heeren, weest zoo goed boven te komen.”

Maar wel verre van naar boven te gaan, begonnen de heeren op de trap met grooten spoed naar beneden te komen en met buitengewone beleefdheid te verzoeken, dat de heeren het dichtst bij de straat het eerst naar boven zouden gaan; deze heeren antwoordden met even groote beleefdheid, dat zij daaraan volstrekt niet konden denken; maar zij deden het toch zonder er aan te denken, daar de andere heeren een half dozijn van hen (waaronder Nikolaas) voor-

uit, en niet alleen naar de trap en de trap op, maar zelfs de zitkamer van den heer Gregsbury binnen drongen, dien zij dus met zeer ongepaste overrijling onder de oogen kwamen, zonder zelfs een stap achteruit te kunnen doen, daar het gedrang achter hen de kamer meer dan vulde.”

„Welkom, heeren,” zei deze, „het verheugt mij u te zien.”

Voor iemand, die verheugd was over een bezcek dat hij ontving, had de heer Gregsbury het verdrietigste gezicht dat men zich kan voorstellen, maar misschien werd dit alleen maar veroorzaakt door zijn deftigheid als wetgever, en door de diplomatieke gewoonte om zijn aandoeningen in bedwang te houden. Hij was een zwaar, gezet man, met een dik hoofd, een luide stem, een deftig voorkomen, en een behoorlijken voorraad klinkende spreuken zonder betekenis; kortom, met alles, wat als goed parlementslid vereischt wordt.

„Nu, heeren,” zei de heer Gregsbury, een grooten bundel papieren in een mand voor zijn voeten werpend, terwijl hij zich achterover in zijn stoel liet zakken met zijn armen over de zijleuningen, „gij zijt ontevreden over mijn houding, zie ik in de couranten.”

„Ja, mijnheer Gregsbury, dat zijn wij!” antwoordde een dik oud heertje, vol drift, terwijl hij uit den hoop te voorschijn drong en zich vooraan plaatste.

„Bedriegen mijn oogen mij?” riep de heer Gregsbury uit, den spreker aankijkend, „of is dat mijn oude vriend Pugstyles?”

„Die ben ik, en geen ander,” antwoordde de dikke oude heer.

„Geef mij de hand, waarde vriend!” zei de heer Gregsbury. „Pugstyles, beste vriend, het spijt mij werkelijk u hier te zien.”

„Mij spijt het heel erg dat ik hier ben, mijnheer,” antwoordde Pugstyles; „maar uw gedrag, mijnheer Gregsbury, heeft deze deputatie van uw kiezers gebiedend noodzakelijk gemaakt.”

„Mijn gedrag, Pugstyles,” zei de heer Gregsbury, met vriendelijke deftigheid in het rond kijkend, „mijn gedrag is altijd geleid en zal altijd geleid worden door mijn ijver voor de ware en werkelijke belangen van dit groote land. Hetzij ik bij ons thuis of ergens anders om mij heen kijk, hetzij ik de vreedzame, nijvere gemeenten van onze eilandmaatschappij beschouw, haar rivieren bedekt met stoombooten, haar wegen met locomotieven, haar straten met cabriolets, haar hemel met luchtballons van een grootte, die tot dusverre in de geschie-

denis van de luchtvaart van deze of eenige andere natie onbekend was — ik zeg, hetzij ik alleen maar thuis om mij heen kijk, of mijn blik verder uitstrek, en dien op het uitgebreide, grenzenlooze tafereel van veroveringen en bezittingen laat rusten, die door Britsche volharding en Britsche kracht verworven zijn — wanneer ik dat alles aanschouw, sla ik mijn handen samen, en dan mijn oogen naar het wijde uitspansel boven mijn hoofd opheffend, roep ik uit: „Ik dank den hemel, dat ik een Brit ben!”

Er was een tijd geweest, dat een dergelijke uitbarsting van geestdrift met daverende toejuichingen zou zijn beantwoord; nu echter hoorde de deputatie haar met koude onverschilligheid aan. De algemeene indruk scheen te zijn, dat de heer Gregsbury, bij een verklaring van zijn politieke gedrag, wat meer in bijzonderheden moest treden, en een heer, die achteraan stond, maakte geen bezwaar om hardop te verklaren, dat deze woorden naar „spek” roken.

„De beteekenis van het woord „spek” in dezen zin,” antwoordde de heer Gregsbury, „is mij onbekend. Als het beteekenen moet, dat ik wat te veel in geestdrift raak, wanneer het de zaak geldt van het land waar ik geboren ben, dan erken ik de gegrondheid van uw aanmerking ten volle. Ik ben trotsch op mijn vrij en gelukkig vaderland; mijn gestalte zet zich uit, mijn oog schittert, mijn borst verheft zich, mijn hart zwelt, mijn boezem brandt, als ik mij zijn grootheid of zijn roem in het geheugen roep.”

„Mijnheer,” merkte Pugstyles bedaard op, „wij wenschen u eenige vragen te doen.”

„Ik ben geheel tot uw dienst,” antwoordde de heer Gregsbury; „mijn tijd behoort aan u — en mijn vaderland — en mijn vaderland.”

Nadat aldus het gevraagde verlof gegeven was, zette Pugstyles zijn bril op, en doorliep een beschreven papier, dat hij uit zijn zak haalde, waarop bijna al de overige leden der deputatie eveneens een beschreven papier te voorschijn haalden, om het te vergelijken, terwijl de heer Pugstyles de vragen voorlas.

„Vraag numero één,” begon Pugstyles. „Of gij, mijnheer, vóór uw verkiezing, niet vrijwillig de verplichting hebt aangegaan, om, ingeval gij gekozen werdt, onmiddellijk het misbruik van hoesten en geeuwen af te schaffen, dat in het Lagerhuis bestaat, en of gij u niet reeds in het eerste debat door hoesten en geeuwen tot zwijgen hebt

laten brengen en sedert geen poging hebt gedaan om in dit opzicht een hervorming te bewerken? Of gij niet eveneens de verplichting hebt aangegaan om de regeering te overbluffen en in haar schulp te doen kruipen? En of gij haar hebt overbluft en in haar schulp hebt doen kruipen, ja of neen?”

„Ga tot de volgende vraag over, beste Pugstyles!” zei Gregsbury.

„Hebt gij ten opzichte van deze vraag eenige opheldering te geven, mijnheer?” vroeg Pugstyles.

„In 't geheel niet,” antwoordde Gregsbury.

De leden van de deputatie keken met woeste blikken eerst elkaar, en daarop hun vertegenwoordiger aan, en Pugstyles ging, nadat hij den heer Gregsbury een geruime poos over zijn bril heen had aangestaard, met zijn vragen voort:

„Vraag numero twee. Of gij, mijnheer, u niet tegelijkertijd verbonden hebt, uw collega bij elke gelegenheid te ondersteunen, en of gij hem niet, in de zitting van eergisteren, verlaten en op de andere zijde gestemd hebt, omdat de echtgenoot van een aanzienlijk lid van die andere zijde mevrouw Gregsbury op een avondpartijtje had geroeid?”

„Ga voort!” zei Gregsbury.

„Ook daarop hebt ge niets te zeggen, mijnheer?” vroeg de spreker.

„Heelemaal niets,” antwoordde de heer Gregsbury.

De deputatie, die hem alleen maar bij zijn werving om haar stemmen of ten tijde van de verkiezing gezien had, werd door zijn koelbloedigheid volkomen van haar stuk gebracht. Hij scheen niet meer dezelfde mensch te zijn; toen was hij een en al melk en honing, nu was hij alleen maar alsem en edik. Maar de menschen zijn nu eenmaal verschillend onder verschillende omstandigheden!

„Nu tenslotte vraag numero drie,” zei de heer Pugstyles met nadruk. „Of gij, mijnheer, bij de verkiezing niet hebt verklaard, dat het uw vaste en stellige voornemen was om bij alle voorstellen in de oppositie te gaan, bij elk voorstel een hoofdlijke stemming te vragen, over elk onderwerp een schriftelijke memorie te verlangen, dagelijks een motie in te dienen, en kortom, om uw eigen gedenkwaardige woorden te gebruiken, „tegen alles en iedereen op uw poot te spelen?” Met deze veelomvattende vraag vouwde de heer Pugstyles zijn papier weer dicht, en de heele achterhoede deed hetzelfde.

De heer Gregsbury dacht na, snoot zijn neus, wierp zich nog verder achterover in zijn armstoel, richtte zich weer op, leunde met zijn ellebogen op de tafel, maakte een driehoek met zijn twee duimen en twee wijsvingers, sloeg zich met de punt van dezen driehoek op zijn neus, en antwoordde glimlachend: „Ik ontken alles.”

Op dit onverwachte antwoord verhief zich een dof gemor van de deputatie, en dezelfde heer, die zijn meening over de speklucht van de openingsrede te kennen had gegeven, maakte weer een even korte en krachtige opmerking, terwijl hij bromde: „Treed dan af!” En daar zijn metgezellen met dit gebrom instemden, zwol het aan tot een zeer ernstige en algemeene demonstratie.

„Ik ben gevolmachtigd, mijnheer,” zei hierop Pugstyles met een stijve buiging, „om u de hoop te kennen te geven, dat gij, op het verlangen van de groote meerderheid van uw kiezers, geen bezwaar zult maken uw zetel ter beschikking te stellen van een candidaat dien zij beter meenen te kunnen vertrouwen.”

Daarop las de heer Gregsbury het volgende antwoord voor, dat hij, daar hij dit verzoek voorzien had, in den vorm van een brief had opgesteld, en waarvan afschriften waren gemaakt ter toezending aan de couranten.

„Mijn waarde Pugstyles!

Naast de welvaart van ons geliefde vaderland — dat groote, vrije en gelukkige land, welks krachten en hulpbronnen, volgens mijn oprechte overtuiging, onbepert zijn — schat ik niets zoo hoog als de edele onafhankelijkheid, die de grootste trots van een Engelschman is, en die ik innig hoop mijn kinderen onbevlekt en ongeschonden na te laten. Door geen persoonlijk belang aangespoord, maar slechts door verheven en groote constitutioneele beweegredenen gedreven, die ik niet zal trachten uiteen te zetten, daar zij inderdaad boven het begrip gaan van personen, die niet, zooals ik, de ingewikkelde en moeilijke studie der politiek volkomen beheerschen, verkies ik liever mijn zetel te behouden, en ben ik ook van plan dit te doen.

Wees zoo vriendelijk aan het kiezerscorps mijn complimenten over te brengen, en hen met deze omstandigheid bekend te maken.

Met de meeste achting noem ik mij, enz.”

„Gij wilt dus in geen geval aftreden?”

vroeg de spreker. De heer Gregsbury glimlachte en schudde zijn hoofd.

„Goedenmorgen dan, mijnheer!” zei Pugstyles woedend.

„God zegen u!” antwoordde de heer Gregsbury, en de deputatie marcheerde, onder algemeen gebrom, zoo haastig af, als de smalte van de trap veroorloofde.

Nadat de laatste man vertrokken was, wreef de heer Gregsbury zich in zijn handen, lachte bij zich zelf, zooals vroolijke lieden wel doen, als zij meenen een buitengewoon goeden inval gehad, of zich op de een of andere manier dapper gekweten te hebben. Zijn zelfvoldoening hield hem zoozeer bezig, dat hij Nikolaas niet opmerkte, die in de schaduw van een gordijn was achtergebleven, totdat de jongeman, uit vrees dat hij misschien een alleenspraak te hooren zou krijgen, die niet voor toehoorders bestemd was, een paar keer hoestte, om de aandacht van het parlamentslid tot zich te trekken.

„Wat is dat?” riep de heer Gregsbury op een scherpen toon.

Nikolaas kwam naar voren en boog.

„Wat doet gij hier, mijnheer?” vroeg de heer Gregsbury, „een spion in mijn kabinet! Een verscholen kiezer! Gij hebt mijn antwoord gehoord; ik verzoek u, volg de deputatie.”

„Ik zou dat zeker gedaan hebben, als ik bij haar had behoord; maar dat is niet het geval,” antwoordde Nikolaas.

„Hoe zijt gij dan hier gekomen?” was de natuurlijke vraag van het parlamentslid. „En wat duivel zoekt gij hier?” was de vraag, die hierop volgde.

„Ik wilde u dit kaartje van het Algemeene Plaatsingbureau ter hand stellen, mijnheer,” zei Nikolaas, „en beveel mij bij u als secretaris aan, daar ik hoor dat gij zoo iemand noodig hebt.”

„Is dat de eenige reden van uw komst?” vroeg de heer Gregsbury, Nikolaas met een wantrouwend blik opnemend.

Nikolaas zei van ja.

„Gij staat niet in verbinding met een van die vervloekte dagbladen?” vroeg Gregsbury, nog altijd vol twijfel. „Gij zijt hier niet gekomen om af te luisteren wat er gebeurde en het dan te laten drukken?”

„Tot mijn spijt moet ik zeggen, dat ik op dit oogenblik heelemaal op mij zelf sta,” antwoordde Nikolaas, wel beleefd, maar toch volkomen op zijn gemak.

„Zoo!” zei Gregsbury. „Hoe zijt gij dan boven gekomen?”

Nikolaas vertelde hoe de deputatie hem naar binnen had geduwd.

„O, is het zoo gegaan?” zei Gregsbury.
„Ga dan zitten.”

Nikolaas nam een stoel, en Gregsbury staarde hem een heelen tijd aan, alsof hij, alvorens verder een vraag aan hem te doen, zich wilde overtuigen, of zijn uiterlijk geen bezwaar zou vormen.

„Gij wilt dus mijn secretaris worden?” zei hij eindelijk.

„Ik zou graag in die functie worden aangesteld,” antwoordde Nikolaas.

„Goed,” zei Gregsbury; „wat kunt gij zoo al?”

„Ik denk wel dat ik kan,” antwoordde Nikolaas glimlachend, „wat een secretaris gewoonlijk te doen heeft.”

„Wat is dat?” vroeg Gregsbury.

„Wat dat is?” zei Nikolaas.

„Ja, wat is dat?” herhaalde het Parlementslid, Nikolaas, met zijn hoofd op zij, heel sluw aankijkend.

„De plichten van een secretaris,” zei Nikolaas, „zijn misschien wat moeilijk te omschrijven. In de eerste plaats, zou ik denken, belast hij zich met de correspondentie....”

„Goed,” viel de heer Gregsbury in.

„De ordening van papieren en documenten.”

„Heel goed.”

„Misschien wordt hem bij gelegenheid ook wel eens iets gedictieerd, en mogelijk,” zei Nikolaas met een halven glimlach, „moet hij ook wel eens een kopie van uw redevoering voor een dagblad maken, als gij er een van meer dan gewoon belang gehouden hebt.”

„Zeker,” antwoordde de heer Gregsbury; „wat verder?”

„Ik ben inderdaad op het oogenblik niet in staat,” zei Nikolaas, na even te hebben nagedacht, „nog andere plichten van een secretaris op te noemen, behalve den gemeenen, om zich bij zijn werkgever zoo aangenaam en nuttig mogelijk te maken voor zoover zijn zelfrespect dat toestaat en zonder de grenzen van de verplichtingen te overschrijden, die hij op zich genomen heeft.”

De heer Gregsbury staarde Nikolaas een poos scherp aan, keek daarop voorzichtig in de kamer rond, en zei met een gesmoorde stem:

„Dat is alles goed en wel, mijnheer — hoe heet gij?”

„Nickleby.”

„Dat is alles goed en wel, mijnheer Nickleby, en heel mooi, zoo ver als het gaat — zoo ver als het gaat; maar het gaat niet ver genoeg. Er zijn nog andere plichten,

mijnheer Nickleby, die de secretaris van een man, als ik, nooit uit het oog mag verliezen. Mijn secretaris moet gaan fourageeren.”

„Neem mij niet kwalijk,” viel Nikolaas hierop in, die niet wist of hij goed gehoord had.

„Fourageeren,” herhaalde de heer Gregsbury.

„Neem mij niet kwalijk, mijnheer, maar ik begrijp niet wat gij bedoelt,” zei Nikolaas.

„Mijn bedoeling is toch volkomen duidelijk, mijnheer,” antwoordde Gregsbury met een heel ernstig gezicht. „Mijn secretaris zou zich van de buitenlandsche wereldpolitiek op de hoogte moeten houden, zooals die in de nieuwsbladen wordt weerspiegeld; hij zou alle verslagen van openbare vergaderingen, alle hoofdartikelen en de verslagen van de werkzaamheden van openbare lichamen moeten doorloopen, en alles moeten opteekenen, waarvan hij meende, dat in een redevoering gebruik te maken was. Begrijpt gij mij?”

„Ik geloof van ja, mijnheer,” zei Nikolaas.

„Verder,” vervolgde de heer Gregsbury, „zou het noodzakelijk voor hem zijn, zich voortdurend op de hoogte te houden van wat de couranten schrijven over de verschillende gebeurtenissen van den dag, zooals, bij voorbeeld „Geheimzinnige verdwijning en vermoedelijke zelfmoord van een bierjongen”, of iets van dien aard, waarover ik een vraag aan den Minister van Binnenlandsche Zaken zou kunnen stellen. Voorts zou mijn secretaris een dergelijke vraag, en zooveel ik mij van het antwoord zou kunnen herinneren, moeten kopiëren, een klein compliment over mijn onafhankelijkheid en mijn doorzicht er aan toevoegen en naar onze plaatselijke courant moeten zenden, met misschien nog een half dozijn regels, quasi vanwege de redactie, waarin werd opgemerkt, dat ik altijd op mijn plaats in het Parlement te vinden was, en nooit van de vervulling van mijn dure en moeilijke plichten afweek, en zoo voort. Begrijpt gij?”

Nikolaas boog.

„Bovendien,” vervolgde de heer Gregsbury, „zou ik verwachten, dat hij van tijd tot tijd de cijfers van de gedrukte tabellen doorkeek en er een paar uitkomsten van noteerde, om te zorgen, dat ik bij debatten over de houtbelasting en bij andere financiële quaesties een behoorlijke rol kan spelen; en ik had ook graag dat hij enkele ideeën over de nadeelige gevolgen van de afschaffing van het papieren geld samenstel-

de, waarin dan hier en daar een toespeling op den uitvoer van goud en zilver, op den keizer van Rusland, en op dergelijke dingen konden voorkomen, waarover men alleen maar vlug hoeft te kunnen spreken, omdat toch niemand ze verstaat. Begrijpt gij mij?"

„Ik geloof dat ik u begrijp,” zei Nikolaas.

„Wat de quaesties betreft, die niet van politieke aard zijn,” vervolgde Gregsbury, warm wordend, „en waarover men niet verwachten kan dat iemand zich een lor zal bekommeren, buiten de natuurlijke zorg om niet toe te laten dat doodgewone menschen het evengoed hebben als wij — waar zijn anders onze privilegiën? — zou ik wenschen dat mijn secretaris eenige klinkende phrases met een patriottisch tintje samenflanst. Bij voorbeeld, als er een onzinnige wet werd voorgesteld om die stumperige broodschrijvers een recht op hun eigendom te geven, zou ik graag zeggen, dat ik voor mij nooit zou toestaan een onoverkomelijken hinderpaal op te stellen tegen de verspreiding van de literatuur onder het volk — begrijpt gij wel? Dat financieele scheppingen van menschelijken aard zijn en dus aan één man, of aan één familie mogen toebehooren; maar dat de scheppingen van den geest, die van goddelijken aard zijn, natuurlijkerwijze aan het volk moeten toebehooren — en als ik schertsen wilde, zou ik graag nog een aardigheid over de nakomelingschap willen maken, en zeggen dat zij, die voor de nakomelingschap schrijven, tevreden moeten zijn met de goedkeuring der nakomelingschap als belooning; dat zou opgang kunnen maken, en mij nooit eenig kwaad kunnen doen, want men kan niet verwachten dat de nakomelingschap ooit iets van mij of mijn aardigheden zal weten — begrijpt ge wel?”

„Dat begrijp ik, mijnheer,” zei Nikolaas.

„Gij moet altijd onthouden om in die gevallen, waarbij onze belangen niet betrokken zijn,” hervatte Gregsbury, „heel sterk voor het volk te spreken, want dat werkt bij een verkiezing en met de broodschrijvers moogt gij den draak steken zooveel ge maar wilt, want de meesten, geloof ik, wonen maar op kamers en zijn geen kiezers. Dit is een vluchtige schets van het voornameste wat ge te doen hebt, behalve elken avond in het portaal te wachten, ingeval ik iets vergeten mocht en een herinnering noodig zou hebben; en nu en dan, bij groote debatten, in de voorste rij op de galerij te gaan zitten, en tegen de menschen om u heen te zeggen: „Ziet ge dien heer wel, met de hand aan zijn kin en zijn arm

om dien pilaar geslagen — dat is mijnheer Gregsbury — de beroemde Gregsbury” — met een of andere kleine lofspraak, die u op dat oogenblik invalt. En wat salaris betreft,” zei Gregsbury, met groote snelheid besluitend, want hij was buiten adem, „wat salaris betreft wil ik wel in eens de volle som noemen, om alle moeilijkheden te voorkomen — hoewel het meer is dan ik gewoon ben te betalen — vijftien shillings in de week, alles inbegrepen. Daar!”

Bij dit grootmoedige aanbod wierp de heer Gregsbury zich weer achterover in zijn stoel, met het gezicht van een man die verkwistend mild is geweest, maar zich vast heeft voorgenomen daarover geen berouw te voelen.

„Vijftien shillings in de week is niet veel,” merkte Nikolaas bescheiden op.

„Niet veel? Vijftien shillings in de week niet veel, jongeman?” riep de heer Gregsbury uit. „Vijftien shillings. . . .”

„Denkt u alstublieft niet, dat het bedrag mij te min voorkomt,” zei Nikolaas; „want ik schaam mij niet te bekennen, dat het, wat het op zich zelf ook mag zijn, voor mij veel is. Maar de plichten en verantwoordelijkheden maken de belooning klein, en zijn zoo zwaar dat ik bang ben ze op mij te nemen.”

„Gij wilt ze dus niet op u nemen?” vroeg Gregsbury met zijn hand aan het schelkoord.

„Ik vrees dat zij mijn krachten te boven gaan, hoe graag ik het ook zou willen,” antwoordde Nikolaas.

„Dat wil dus zooveel zeggen, als dat gij de betrekking liever niet wilt aannemen, en dat gij vijftien shillings te weinig vindt,” zei Gregsbury schellend. „Bedankt gij, mijnheer?”

„Ik heb geen andere keus,” antwoordde Nikolaas.

„Uitlaten, Mattheus!” zei Gregsbury, toen de jongen verscheen.

„Het spijt mij u noodeloos te hebben opgehouden,” zei Nikolaas.

„Dat spijt mij ook,” zei de heer Gregsbury, en keerde hem zijn rug toe. „Laat uit, Mattheus.”

„Goedenmorgen,” zei Nikolaas.

„Uitlaten, Mattheus!” riep de heer Gregsbury.

De knecht wenkte Nikolaas, slenterde voor hem uit de trap af, opende de deur, en liet hem op straat. Treurig en in gedachten verzonken keerde Nikolaas naar huis terug.

SMike had van de overblijfselen van het vorige avondmaal een middagmaal bijengeschaapt, en wachtte vol ongeduld op de

terugkomst van zijn vriend. Het gebeurde van dien morgen had Nikolaas' eeflust niet doen toenemen, en het maal werd niet door hem aangeraakt. Hij zat peinzend voor het bord, dat de arme jongen met de beste hapjes gevuld had, toen Newman Noggs binnenkwam.

„Al terug?“ vroeg Newman.

„Ja,“ antwoordde Nikolaas, „en doodmoe; en wat erger is, ik heb zoo weinig bereikt, dat ik evengoed thuis had kunnen blijven.“

„Gij kunt niet verwachten op één ochtend veel te bereiken,“ merkte Newman op.

„'t Kan zijn,“ zei Nikolaas; „maar ik ben wat ongeduldig, en ging vol hoop op pad; daardoor is mijn teleurstelling des te grooter.“

Na deze inleiding deed hij Newman verslag van zijn wedervaren. „Als ik maar iets kon krijgen,“ voegde Nikolaas er bij, „iets, al was het ook nog zoo onbeduidend, voordat mijn oom terugkomt; en als ik dan mijn hart verlicht had door hem de waarheid te vertellen, zou ik mij beter voelen. De hemel weet, dat ik werken geen schande vind. Hier te zitten nietsdoen, als een halfgetemd wild dier, dat brengt mij tot wanhoop.“

„Ik weet niet —“ zei Newman, „er zou misschien iets zijn — het zou de huur opbrengen, en misschien iets meer — maar het zou u niet bevallen — gij kunt u daaraan niet onderwerpen — neen, neen.“

„Waarom kan ik mij niet onderwerpen?“ zei Nikolaas, zijn oogen opslaand. „Wijs mij in deze groote woestijn van Londen maar een eerlijk middel om niet meer dan de weekhuur van deze armoedige kamer te verdienen, en zie of ik huiverig ben om het aan te nemen. Onderwerpen! Ik heb mij al aan te veel onderworpen, vriend, om nu trotsch of kieskeurig te zijn. Behalve,“ voegde Nikolaas er na een oogenblik te hebben nagedacht aan toe, „wanneer eerlijkheid en rechtschapenheid daarbij in het gedrang zouden komen. Ik zie weinig verschil tusschen den helper van een ploertigen paedagoog en den handlanger van een gemeenen parvenu, hij mag lid van het parlement zijn of niet.“

„Ik weet haast nog niet of ik u wel zal zeggen wat ik vanmorgen gehoord heb,“ zei Newman.

„Heeft het betrekking op wat gij zooveen gezegd hebt?“ vroeg Nikolaas.

„Ja!“

„In 's hemels naam, beste vriend, zeg het mij dan,“ zei Nikolaas. „Om Gods wil, denk aan mijn jammerlijken toestand. Ik

beloof u niets zonder uw raad te zullen doen, maar laat mij tenminste zelf beslissen omtrent wat ik al of niet wil aannemen.“

Hierdoor aangemoedigd, stotterde Newman een menigte onverstaanbare en verwarde zinnen, waarvan de slotsom was dat juffrouw Kenwigs hem dien morgen lang en breed over zijn bekendheid met Nikolaas en over diens leven, lotgevallen en afkomst ondervraagd had; dat hij deze vragen zoolang mogelijk ontweken was, maar eindelijk, in het nauw gebracht, niet had kunnen nalaten te bekennen, dat Nikolaas een gestudeerd persoon was, iemand met heel veel kennis en bekwaamheden, die door narigheden was getroffen, die hij nu niet kon of mocht openbaren, en dat hij Johnson heette. Juffrouw Kenwigs, door dankbaarheid, eerezucht, moederlijken trots of moederlijke liefde, of door al deze vier machtige beweegredenen tezamen, aangespoord, had een geheime conferentie met haar man gehouden, waarna zij was teruggekomen met het voorstel, of mijnheer Johnson de vier jongejuffrouwen Kenwigs in de Fransche taal wilde onderwijzen, en wel tegen een wekelijksch salaris van vijf shillings, wat berekend was tegen één shilling per week voor elke jongejuffrouw Kenwigs en één extra, tot den tijd dat de jongste spruit voor dien shilling mee kon leeren.

„Wat, als ik mij niet vergis,“ merkte juffrouw Kenwigs bij het doen van dit voorstel op, „niet heel lang zal duren; want zulke schrandere kinderen, mijnheer Noggs, zijn er nog nooit geboren, geloof ik.“

„Daar hebt gij het nu,“ zei Newman, „dat is alles. Het is voor u te min, dat weet ik wel, maar ik dacht misschien. . . .“

„Te min?“ viel Nikolaas hem met grooten ijver in de rede, „neen, dat is het heelemaal niet, en ik neem het voorstel dadelijk aan. Zeg dat dadelijk aan die lieve moeder, beste vriend, en zeg haar tegelijk, dat ik beginnen wil, zoodra zij verkiest.“

Newman snelde vol blijdschap naar juffrouw Kenwigs, om deze de toestemming van zijn vriend te berichten, en kwam weldra terug met de boodschap, dat het de familie beneden aangenaam zou zijn, hem onmiddellijk bij zich te zien, en dat de juffrouw al iemand had uitgestuurd om een Fransche spraakkunst en een Fransch leesboek te halen, die op het boekenstalletje om den hoek al lang in den zes-stuiversbak hadden geslingerd, en dat de familie, heel opgewonden door het vooruitzicht dat haar voornaamheid zoo zou toenemen, direct met de lessen een aanvang wilde maken.

En hier mag wel worden opgemerkt, dat Nikolaas niet hooghartig was, in de gewone beteekenis van dat woord. Hij kon zich wel boos maken over een belediging, en opkomen om een onrecht, dat een ander werd aangedaan, te herstellen, even dapper als eenig ridder die ooit een lans heeft geveld; maar het ontbrak hem aan die eigenaardige overmaat van koelheid en laatdunkende eigenliefde, die altijd een hooghartigen jongeman kenmerkt. Wij voor ons zijn werkelijk geneigd een dergelijk jongmensch eerder als een last dan als iets anders in een familie te beschouwen, daar wij er toevallig verscheidene hebben gekend, wier hooghartigheid hen belette zich tot een eenvoudig beroep te vernederen, en zich alleen vertoonde in de neiging om knevels te laten groeien en barsch te kijken; en hoewel knevels en barschheid in hun soort heel aardige dingen en zeer te prijzen kunnen zijn, moeten wij toch bekennen ze liever op kosten van den eigenaar aangekweekt te zien, dan ten koste van andere niet hooghartige menschen.

Daar Nikolaas dus geen hooghartige jongeman in de gangbare beteekenis was, en hij het een grooter vernedering achtte om van Newman Noggs voor zijn levensonderhoud geld te leenen, dan de kleine Kenwigs'en voor vijf shillings in de week Fransch te leeren, nam hij, zooals reeds gezegd is, het voorstel met graagte aan en begaf zich met allen spoed naar beneden.

Hier werd hij door juffrouw Kenwigs heel deftig ontvangen, en heel vriendelijk van haar gunst en protectie verzekerd; en hier vond hij ook mijnheer Lillyvick en juffrouw Petowker, benevens de vier jongejuffrouwen Kenwigs, gereed voor de les, en het jongste kindje in een kinderstoel, zich vermakend met een paardje zonder kop, dat uit een afgerond blokje hout op vier wieltjes bestond, en zoo beschilderd dat het met roode ouwels op een ondergrond van schoensmeer beplakt scheen te zijn.

„Hoe maakt gij het, mijnheer Johnson?” zei juffrouw Kenwigs. „Oom — mijnheer Johnson.”

„Aangenaam,” zei Lillyvick vrij scherp, want hij had den vorigen avond niet geweten wat Nikolaas was, en het was eenigszins ergerlijk dat een incasseerder wat al te beleefd tegen den huisonderwijzer was geweest.

„Mijnheer Johnson is als huisonderwijzer bij de kinderen aangesteld, oom,” zei juffrouw Kenwigs.

„Dat hebt ge mij juist verteld, lieve

nicht,” antwoordde Lillyvick.

„Maar ik hoop,” hervatte juffrouw Kenwigs, zich stijf oprichtend, „dat ze daarvoor niet grootsch zullen worden, maar dat zij hun geluk zullen zegenen, waardoor zij boven gewone kinderen verheven zijn. Hoor je wel, Morlina?”

„Ja ma,” antwoordde jongejuffrouw Kenwigs.

„En als jullie uitgaat, op straat of ergens anders, wensch ik dat je er tegen andere kinderen niet op snoeft,” hervatte juffrouw Kenwigs; „en als je er iets van zeggen moet, dat je dan niet meer zegt dan: ‚Wij hebben een meester aan huis, die ons les komt geven, maar wij zijn toch niet grootsch, omdat mama zegt dat dat zonde is.‘ Hoor je wel, Morlina?”

„Ja, ma!” was weer het antwoord.

„Onthoud het dan goed, en doe wat ik je zeg,” zei juffrouw Kenwigs. „Zal mijnheer Johnson maar beginnen, oom?”

„Ik ben gereed om toe te luisteren, als mijnheer Johnson gereed is om te beginnen, lieve nicht,” antwoordde Lillyvick, zich het air van een kenner gevend. „Voor wat soort van taal houdt gij het Fransch, mijnheer?”

„Hoe bedoelt ge dat?” vroeg Nikolaas.

„Houdt gij het voor een goede taal, mijnheer?” zei de incasseerder. „Een mooie taal, een verstandige taal?”

„Een mooie taal zeker,” antwoordde Nikolaas, „en daar het voor alles een naam heeft, en men er over alles sierlijk in kan spreken, meen ik dat het ook een verstandige taal is.”

„Dat weet ik nog niet,” zei Lillyvick weifelend. „Maar noemt gij het een vroolijke taal?”

„Ja,” antwoordde Nikolaas, „dat zou ik zeker zeggen, dat het was.”

„Dan is het sedert mijn tijd veel veranderd,” zei de incasseerder, „heel veel.”

„Was het dan in uw tijd een sombere taal?” vroeg Nikolaas, die moeite had een glimlach te onderdrukken.

„Heel somber,” antwoordde Lillyvick met zekere heftigheid. „Het is de tijd van den laatsten oorlog waar ik van spreek, van den laatsten oorlog. Het mag een vroolijke taal zijn. Ik zou niet graag iemand daarin tegen spreken; maar ik kan alleen zeggen, dat ik krijgsgesvangenen heb gehoord, die echte Franschen waren, en wel wisten hoe zij het moesten spreken, en dat het zoo somber klonk, dat ik er naar van werd als ik ze hoorde. Ja, wel vijftig maal, zeker wel vijftig maal heb ik ze gehoord, mijnheer.”

Mijnheer Lillyvick werd zoo warrig, dat

juffrouw Kenwigs het raadzaam achte Nikolaas een wenk te geven om maar niets meer te zeggen; en niet voordat juffrouw Petowker eenige vleierijen had aangewend om den goeden ouden heer te vermurwen, verwaardigde deze zich zijn stilzwijgen af te breken met de vraag:

„Wat is het water in het Fransch, mijnheer?”

„L'eau," antwoordde Nikolaas.

„Ah!" zei Lillyvick en schudde zwaar moedig zijn hoofd. „Dat dacht ik wel. Loo, niet waar? Ik heb niet op met die taal — heelemaal niet.”

„De kinderen mogen nu zeker wel beginnen, is 't niet, oom?" zei juffrouw Kenwigs.

„O ja, zij kunnen beginnen, nicht," antwoordde de incasseerder ontevreden. „Ik zal ze 't niet beletten.”

Na dit verlof plaatsten de vier jonge juffrouwen Kenwigs zich op een rij, de vlechten allemaal naar denzelfden kant en Morlina aan het hoofd, en begon Nikolaas, het boek opnemend, zijn inleidende verklaringen. Juffrouw Petowker en juffrouw Kenwigs keken toe in een bewonderende stilte, alleen maar onderbroken door de gefluisterde verzekeringen van de laatste, dat Morlina alles heel gauw van buiten zou kennen, terwijl Lillyvick de groep met donkere en opmerkbare blikken zat op te nemen, loerend op een gelegenheid om een nieuwe discussie over de taal te openen.

HOOFDSTUK XVII.

Bevat de verdere lotgevallen van Kaatje Nickleby.

Met een beklemd hart en een somber voorgevoel, dat zij met alle moeite niet kon verbannen, verliet Kaatje Nickleby, den ochtend waarop madame Mantalini haar besteld had, haar huis, toen de klok nog geen kwart vóór achten had geslagen, en stapte, door de reeds drukke en rumoerige straten, naar het Westen van Londen.

Op dit vroege ochtenduur ziet men een groot aantal ziekelijke meisjes, wier taak het is, met geduldigen arbeid die sieraden te vervaardigen, waarmee gedachtelooze modepoppen zich optooien, onze straten doorkruisen, om zich naar haar werkplaatsen te begeven, en onderweg, in haast en als het ware steelsgewijze, de eenige teug frissche lucht inademen en den eenigen straal helder daglicht opvangen, die in

de lange reeks van uren, die haar werkdag uitmaken, haar eentonige leven opvroolijken. Toen Kaatje het door de aanzienlijken bewoonde gedeelte van de stad naderde, lette zij op verscheidene meisjes van die soort, die zich, evenals zij, naar haar vervelenden arbeid spoedden, en in haar ongezonde voorkomen en onvasten gang vond zij een maar al te duidelijk bewijs, dat haar angstige voorgevoel niet ongegrond was.

Enkele minuten vóór het bepaalde uur stond zij voor het huis van madame Mantalini; en nadat zij eenige malen op en neer geloopt had, in de hoop dat er nog een ander meisje zou komen, en haar de verlegenheid zou besparen, tegen een dienstbode te moeten zeggen wat zij kwam doen, klopte zij beschroomd aan de deur. Eerst na een geruimen tijd werd deze geopend door een knecht, die, terwijl hij de trap van het onderhuis opkwam, zijn gestreepte buisje had aangetrokken en nu bezig was zijn schort voor te binden.

„Is madame Mantalini thuis?" vroeg Kaatje met een haperende stem.

„Om dezen tijd is zij niet dikwijls uit, jongedame," antwoordde de man op een toon, die het woord „jongedame" bijna zoo beleedigend maakte alsof het een scheldnaam was geweest.

„Kan ik haar spreken?" vroeg Kaatje.

„Spreken?" herhaalde de man, met de deur in de hand, en een verbaasde, tamelijk verachtelijke grijns. „Lieve hemel, neen.”

„Zij heeft mij zelf gezegd hier te komen," hernam Kaatje. „Ik zou... ik zou hier werk krijgen.”

„O! dan hadt ge aan de schel voor het personeel moeten trekken," zei de knecht, terwijl hij naar een knop aan den deurpost wees. „Maar wacht eens. Het is mij ontschoten... Juffrouw Nickeby geloof ik?"

„Ja," antwoordde Kaatje.

„Ga dan maar naar boven," zei de man. „Madame Mantalini wil u spreken. Hier heen. Pas op voor die dingen daar op den grond.”

Nadat hij haar op deze wijze had gewaarschuwd om niet te vallen over de banketbakkersdoozen, lampen, blaadjes met glazen en door elkaar liggende tabouretten, die door de hall verspreid waren, en duidelijk aantoonden dat er den vorigen avond een late partij was geweest, ging de knecht haar voor naar de tweede verdieping en bracht haar in een achterkamer, die met een dubbele openslaande deur in het vertrek uitkwam waar zij madame Mantalini

den eersten keer ontmoet had.

„Wacht hier maar een oogenblik; ik zal haar dadelijk waarschuwen,” zei de knecht, en liet haar daarop alleen.

Kaatje zag in het vertrek niet veel waarmee zij haar geest kon bezighouden. Wat haar het meest in het oog viel, was een levensgroot portret van mijnheer Mantalini, dien de schilder had afgebeeld, op het oogenblik dat hij zich op een ongedwongen wijze het hoofd krabde, en aldus den diamanten ring liet zien, dien madame Mantalini hem op den dag voor haar huwelijk geschonken had. In de aangrenzende kamer hoorde zij echter stemmen; en daar de conversatie tamelijk luid en de afscheiding dun was, moest Kaatje wel ontdekken, dat de stemmen afkomstig waren van mijnheer en madame Mantalini.

„Als gij zoo verduiveld, afschuwelijk, overdreven jaloersch wilt zijn,” zei Mantalini, „zult gij nog eens ongelukkig worden — gruwelijk ongelukkig — verduiveld ongelukkig.” En daarop volgde een geluid alsof hij zijn koffie uitdronk.

„Ik ben al ongelukkig,” antwoordde madame, blijkbaar pruilend.

„Dan zijt gij een ondankbare, ongevoelige kleine heks,” zei Mantalini.

„Dat ben ik niet,” antwoordde madame snikkend.

„Breng haar niet uit haar humeur,” zei Mantalini, een eitje tikkend. „Het is een verduiveld aardig, betooverend gezichtje, en zij mag niet uit haar humeur raken, want dat bederft de charme er van en maakt het zoo zwart en zuur als het somberste spook.”

„Ik laat mij niet altijd zoo ompraten,” zei madame stug.

„Zij zal omgepraat worden op de manier die zij zelf verkiest, of heelemaal niet omgepraat, als zij dat liever heeft,” zei Mantalini, met het eierlepeltje in zijn mond.

„Praten is heel gemakkelijk,” liet madame hierop volgen.

„Niet zoo gemakkelijk als je juist zoo'n verduiveld ei eet,” antwoordde Mantalini, „want dan loopt het geel over je vest, en eierdooiers passen niet bij een vest, of het moet een geel vest zijn.”

„Gij hebt den heelen avond met haar ge-coquetteerd,” zei madame, blijkbaar verlangend het gesprek weer op het punt te brengen waarvan het was afgedwaald.

„Waarachtig niet, liefste.”

„Wel waar,” hervatte madame. „Ik heb u aldoor in het oog gehouden.”

„Die lieve, schitterende, stralende oogjes, hebben die aldoor naar mij gekeken?” riep

Mantalini in een soort droomerige verrukking uit. „Wel verduiveld!”

„En ik zeg nog eens dat gij met niemand anders behoorde te walsen dan met uw eigen vrouw,” hervatte madame. „Ik duld het niet langer, Mantalini; liever neem ik vergift in.”

„Zij zal geen vergift innemen en gruwelijke pijnen lijden, niet waar?” zei Mantalini, die naar den veranderden klank van zijn stem te oordeelen zijn stoel verschoven scheen te hebben en dichter bij zijn vrouw te zijn gekomen. „Zij zal geen vergift innemen, want zij weet wel dat zij een verduiveld knappen man heeft, die twee gravinnen en een douairière had kunnen trouwen....”

„Twee gravinnen!” viel madame er op in. „Laatst hebt ge één gezegd.”

„Twee!” riep Mantalini. „Twee verduiveld mooie vrouwen, echte gravinnen en schatrijk, op mijn woord van eer!”

„En waarom hebt ge dat dan niet gedaan?” vroeg madame schertsend.

„Waarom niet?” antwoordde haar echtgenoot. „Heb ik niet op een concert het liefste tooverheksje van de heele wereld ontmoet, en zoolang dat lieve tooverheksje mijn vrouw is, kunnen dan niet alle gravinnen en douairières van Engeland naar den....”

Mantalini voltooide den zin niet, maar gaf madame een luid klinkenden kus, die door haar beantwoord werd, waarna er voortdurend nog meer kussen onder het nu voortgezette ontbijt schenen te worden gewisseld.

„En hoe staat het met de kas, vrouwtjelief?” vroeg Mantalini, toen deze liefkoozingen ophielden. „Hoeveel geld hebben wij nog?”

„Heel weinig,” antwoordde madame.

„Dan moesten wij nog wat opnemen bij den ouden Nickleby,” hernam Mantalini.

„Gij kunt toch op het oogenblik geen geld nodig hebben,” zei madame, op een suikerzoeten toon.

„Mijn hartepitje, Scrubbs heeft zoo'n prachtig paard te koop,” hernam haar echtgenoot, „dat het zonde en jammer zou zijn, het niet te nemen, te meer daar het voor niets te krijgen is.”

„Voor niets?” riep madame uit; „daar ben ik blij om.”

„Letterlijk voor niets,” hernam Mantalini; „want hij vraagt er niet meer dan honderd guinjes voor, en het paard is eenvoudig een juweel. Ik zal er in het park mee rijden naast de koetsen van de gravinnen die ik heb laten zitten. Zij zullen van spijt

flauw vallen en elkaar naar den duivel en u in het graf wenschen. Ha, ha, ha!"

Madame Mantalini's voorzichtigheid, als zij die al bezat, was niet bestand tegen dit verleidelijk tafereel; en nadat zij een poosje met een bos sleutels had gerammeld, zei zij, dat zij eens zou gaan zien, hoeveel er nog in den lessenaar was. Met dit doel stond zij op, opende de deur, en ging de kamer in waar Kaatje was blijven zitten.

"Mijn hemel, kind!" riep madame Mantalini uit, verschrikt terugdeinzend; „hoe

antwoord, „dat hij zoo'n lief meisje hier alleen laat zitten."

"Mantalini!" riep madame, „gij vergeet. . ."

"U vergeet ik niet, mijn hartje, dat kan of zal ik nooit," zei Mantalini, terwijl hij zijn vrouw de hand kuste, en terzijde Kaatje een lonk toewierp, waarop zij hem verachtelijk haar rug toekeerde.

Bevredigd door dit compliment, nam de vrouw des huizes eenige papieren uit den lessenaar, en gaf ze aan den heer Man-

„U VERGEET IK NIET, MIJN HARTJE. DAT KAN OF ZAL IK NOOIT,” ZEI MANTALINI, TERWIJL HIJ ZIJN VROUW DE HAND KUSTE, EN TERZIJD E KAATJE EEN LONK TOEWIERP, WAAROP ZIJ HEM VERACHTELIJK HAAR RUG TOEKEERDE.

komt gij hier?"

"Kind!" riep Mantalini, haar nasnellend. „Hoe kwam — o, verduiveld! — Hoe gaat het, schatje?"

"Ik heb hier al een poos gewacht, juffrouw," antwoordde Kaatje. „De knecht zal vergeten hebben u te zeggen dat ik hier was."

"Gij moet dien knecht eens flink onderhanden nemen," zei madame tot haar echtgenoot; „hij vergeet alles."

„Ik zal hem zijn neus afknippen," was het

talini, die ze met blijdschap in ontvangst nam. Daarop verzocht zij Kaatje haar te volgen, en nadat mijnheer Mantalini nog eenige pogingen had aangewend om de aandacht van de jongedame tot zich te trekken, verlieten deze twee het vertrek, waar mijnheer zich, zoo lang als hij was, op een sofa uitstreckte en met zijn hielen in de lucht en een courant in zijn hand bleef liggen.

Madame Mantalini ging vooruit, een trap af en een gang door, naar een ruime kamer

achter in het huis, waar een aantal meisjes bezig was met knippen, rijgen, pasklaar maken, naaien en andere werkzaamheden, waarvan alleen zij, die de kunst van moden dameskleermaken verstaan, een volledig begrip kunnen hebben. Het was een bedompt vertrek, met een vallicht, en zoo saai en somber als een vertrek maar zijn kan.

Toen madame Mantalini naar juffrouw Knag vroeg, kwam er een mager, tamelijk bejaard vrouwtje te voorschijn, dat overdreven opgeschikt was en dat buitengewoon gewichtig deed, terwijl de meisjes haar werk even lieten rusten en elkaar allerlei opmerkingen toefluisterden over het model en de stof van Kaatje's kleding, over haar kleur, gelaatstrekken en voorkomen, met evenveel wellevende onbescheidenheid, als het aanzienlijkste gezelschap in een opgepropte danszaal aan den dag had kunnen leggen.

„Juffrouw Knag,” zei madame Mantalini, „dit is het meisje waarover ik u gesproken heb.”

Juffrouw Knag naderde madame Mantalini met een eerbiedigen glimlach, dien zij handig in een vriendelijken veranderde toen zij Kaatje aankeek, en zei, dat, hoewel het lastig was, nieuwe meisjes te hebben, die aan het werk heelemaal niet gewoon waren, zij er toch niet aan twijfelde, of dit meisje zou haar best doen en de belangstelling verdienen, die zij — juffrouw Knag — al voor haar voelde.

„Ik denk, dat het voor 't oogenblik maar het beste zal zijn, dat juffrouw Nickleby met u naar de winkelkamer gaat en u helpt de dames te passen,” zei madame. „Zij zal anders nog niet veel dienst kunnen doen, en haar voorkomen zal...”

„Bijzonder goed bij het mijne passen, madame,” viel juffrouw Knag er op in. „Dat zal het zeker; en ik had inderdaad wel gedacht, dat het niet lang duren zou of ge zoudt dat zien; want gij hebt in alle dingen zooveel smaak, dat ik, zooals ik zoo dikwijls tegen de meisjes zeg, werkelijk niet weet hoe, wanneer of waar gij met mogelijkheid alles hebt kunnen leeren wat gij weet — hm — juffrouw Nickleby en ik zijn een uitstekend paar, madame; ik ben alleen maar wat donkerder dan juffrouw Nickleby, en — hm — ik denk dat mijn voet een beetje kleiner is. Juffrouw Nickleby zal mij zeker niet kwalijk nemen dat ik dat zeg, als zij hoort dat onze familie altijd beroemd is geweest voor kleine voeten, zoolang — hm — zoolang onze familie voeten gehad heeft, denk ik. Ik heb eens een

oom gehad, madame, die in Cheltenham woonde, en daar een groote tabaksaffaire had — hm — die zulke kleine voeten had, dat zij niet grooter waren dan die gewoonlijk aan houten beenen worden gemaakt — de netste voetjes die gij u maar denken kunt, madame.”

„Zij moeten dan toch zeker wel wat op paardevoeten geleken hebben,” zei madame.

„Hoor eens, dat is echt weer iets voor u,” antwoordde juffrouw Knag. „Ha, ha, ha! Paardevoeten! Neen, die is aardig. Zooals ik dikwijls tegen de meisjes zeg: Wel ik moet zeggen, en het kan mij niet schelen wie het hoort, van alle geestigheid die ik ooit gehoord heb — hm — en ik heb er veel gehoord, want toen mijn lieve broer nog leefde (ik heb het huishouden voor hem gedaan, juffrouw Nickleby) hadden wij eens in de week 's avonds twee of drie jongelui bij ons, die in dien tijd heel beroemd waren om hun geestigheid, madame. Van alle geestigheid die ik ooit gehoord heb, zeg ik tegen de jongemeisjes; is die van madame Mantalini de opmerkelijkste. Zoo fijn, zoo scherp, en toch zoo goedhartig (zooals ik nog vanmorgen tegen juffrouw Simmonds zei) dat het werkelijk een raadsel voor mij is, hoe of waar zij er aan komt.”

Hier zweeg juffrouw Knag om adem te halen, en terwijl zij zwijgt mag hier even worden opgemerkt — niet dat zij verwonderlijk spraakzaam en verwonderlijk onderdanig voor madame Mantalini was, daar dit feiten zijn, die men wel vanzelf zal opmerken, maar dat zij gewoon was in den stortvloed van haar rede nu en dan een luid en scherp „hm!” te werpen, waarvan de bedoeling en de beteekenis door degenen die haar kenden op verschillende wijzen werden uitgelegd, daar sommigen beweerden dat juffrouw Knag veel van overdrijving hield, en dat tusschenwerpsel te pas bracht, als er een nieuw verzinsel in haar brein onder bewerking was, en anderen, dat zij het, als haar een woord ontbrak, gebruikte om tijd te winnen, en te voorkomen dat iemand anders het gesprek opnam. Verder mag worden opgemerkt, dat juffrouw Knag nog jeugdig wilde zijn, hoewel zij de jeugd al lang voorbij was; alsmede dat zij heel ijdel en zwak van karakter was, en tot die menschen behoorde van wie men zegt, dat men ze kan vertrouwen zoo ver men ze zien kan, en niet verder.

„Gij wilt dan wel zorgen dat juffrouw Nickleby haar werkuren weet, en zoo al meer,” zei madame Mantalini; „en ik laat

haar dus maar bij u. Gij zult mijn aanwijzingen niet vergeten, juffrouw Knag?"

Juffrouw Knag antwoordde natuurlijk, dat het een moreele onmogelijkheid was iets te vergeten, wat madame Mantalini gezegd had; waarna deze dame haar ondergeschikten een algemeen goedenmorgen toewierp, dat zij onder elkaar mochten deelen, en wegstevende.

„Een charmante dame — niet waar, juffrouw Nickleby?" zei juffrouw Knag, in haar handen wrijvend.

„Ik heb haar nog maar weinig gezien," antwoordde Kaatje, „ik ken haar nog bijna niet."

„Hebt gij mijnheer Mantalini al gezien?" vroeg juffrouw Knag.

„Ja, tweemaal."

„Vindt gij hem niet charmant?"

„Dat kan ik nu juist niet zeggen," antwoordde Kaatje.

„Niet? Mijn hemel!" riep juffrouw Knag uit en stak haar handen op; „wat hebt gij dan voor een smaak? Zoo'n rijzige goedgebouwde man, die er zoo voornaam uitziet, met zulk haar en zulke tanden! Gij doet mij verstomd staan."

„Ik kan het niet helpen," hernam Kaatje, terwijl zij haar hoed afzette, „maar daar mijn opinie wel van heel weinig belang zal zijn voor hem of iemand anders, kan ik niet zeggen dat het mij spijt, en zal het ook lang duren voor ik het verander, denk ik."

„Maar hij is toch een heel mooie man, vindt gij niet?" zei een van de meisjes.

„Ik wil het niet tegenspreken," antwoordde Kaatje.

„En rijdt op heel mooie paarden, niet waar?" zei een ander.

„Wel mogelijk; maar ik heb ze nooit gezien," antwoordde Kaatje.

„Nooit gezien?" viel juffrouw Knag bierop in. „O! daar hebben wij het! Hoe kunt gij een heer beoordeelen, als gij hem niet — hm! — in zijn geheel gezien hebt?"

Kaatje vond dezen inval van de oude modiste zoo misselijk, dat zij, te meer daar het onderwerp van het gesprek haar van het begin af had tegengestaan, geen verdere opmerking maakte, en juffrouw Knag in het bezit van het veld liet.

Onder het stilzwijgen, dat nu volgde, namen de meisjes het voorkomen van Kaatje nog eens wat nauwkeuriger op, en eindelijk vroeg een van haar, of zij zwart niet een rare kleur vond om te dragen.

„O ja, zeker," antwoordde Kaatje, met een bedroefden zucht.

„Zoo stoffig en zoo warm," merkte de eerste spreekster op.

Kaatje had kunnen zeggen, dat rouwkleeding de verkoelendste dracht is, die iemand dragen kan; dat het niet alleen de borst doet verkillen van hen, die het bedekt, maar ook zijn invloed tot hun zomervrienden uitstrekt, de bronnen van hun welwillendheid en gediensdigheid doet bevrozen, en al de knoppen van beloften doet verwelken, die zij voorheen zoo vrijgevig aanboden. Er zijn weinigen, die een vriend of bloedverwant hebben verloren, die hun eenige steun op de wereld was, of zij hebben dezen verkoelenden invloed van de zwarte kleedij met bittere smart ondervonden. Kaatje had dien invloed diep gevoeld, en hem op dit oogenblik opnieuw voelend, kon zij haar tranen niet bedwingen.

„Het spijt mij, dat ik u door een onbedachtzame uitlating verdriet heb gedaan," zei het meisje. „Ik dacht er niet aan. Zijt gij in den rouw over iemand, die u nastond?"

„Over mijn vader," antwoordde Kaatje schreiend.

„Over wien, juffrouw Simmonds?" vroeg juffrouw Knag hardop.

„Over haar vader," antwoordde de andere fluisterend.

„Haar vader?" hernam juffrouw Knag, zonder haar stem ook maar eenigszins te matigen. „Zoo! Is hij lang ziek geweest, juffrouw Simmonds?"

„Sst, stil toch!" antwoordde het meisje. „Ik weet het niet."

„Ons ongeluk kwam heel onverwachts," zei Kaatje, haar hoofd omkeerend; „anders zou ik misschien nu al wel geleerd hebben het met meer gelatenheid te dragen."

Zooals altijd het geval was, wanneer er een nieuwelinge kwam, waren de meisjes dol nieuwsgierig geweest om te weten, wie en wat Kaatje was; maar, hoewel deze nieuwsgierigheid door haar voorkomen en haar ontroering niet verminderd werd, deed toch de gedachte, dat juffrouw Nickleby bedroefd werd, als men haar wilde uithooren, de meisjes deze nieuwsgierigheid bedwingen; en juffrouw Knag, die begreep dat er geen hoop bestond om op dit oogenblik meer te weten te komen, beval met tegenzin stilte en hervatting van het werk.

Zwijgend zette dus elk haar arbeid voort tot half twee, waarna in de keuken een gebraden schapenbout met aardappelen werd opgediend. Toen de maaltijd was afgelopen, en de jongedames tot verdere ontspanning nog haar handen hadden mogen wassen, begon het werk opnieuw, en werd dit weer zwijgend voortgezet, tot het gerafel van rijtuigen door de straten en het ge-

weldige kloppen aan de deuren bewees, dat de meer door het lot begunstigde leden van de maatschappij op hun beurt hun dagwerk begonnen.

Voor de deur van madame Mantalini hield het rijtuig stil van een voorname dame — want er bestaat nu en dan een geweldig verschil tusschen rijkdom en voornameheid — die met haar dochter eenige baljaponnetjes kwam passen, die al lang onderhanden waren. In gezelschap van juffrouw Knag ging Kaatje naar voren, om deze dame te bedienen; natuurlijk onder het oppertoezicht van madame Mantalini.

De rol, die Kaatje nu moest spelen, was nederig genoeg, daar haar taak niet verder ging, dan de verschillende deelen van de kleedingstukken vast te houden, tot juffrouw Knag gereed was om ze aan te passen, en nu en dan een bandje te strikken, of een haakje vast te maken. Niet zonder reden had zij zich al te laag geplaatst kunnen achten, om binnen het bereik van aanmatigenden trots of heerszucht te zijn; maar toevallig waren de rijke dame en haar dochter dien dag allebei in een bijzonder slecht humeur, en het arme meisje ontving ook haar deel van de kwaadaardigheid der cliënten. Zij was lomp; haar handen waren koud, vuil, grof; zij kon niets goed doen; zij vroegen zich af, hoe madame Mantalini zulke menschen bij zich kon velen, en verzochten de volgende maal door een ander meisje geholpen te worden, en zoo al meer.

Een dergelijk alledaagsch voorval zou nauwelijks eenige vermelding verdiend hebben, als het geen ernstige gevolgen had gehad. Kaatje stortte vele bittere tranen, toen de dames vertrokken waren, en voelde zich voor de eerste maal door haar beroep vernederd. Zij had, wel is waar, mistroostig een leven van slavernij en hard werken tegemoet gezien; maar in de gedachte, dat zij voor haar brood moest werken, had zij niets vernederends gevonden, voordat zij voelde, dat zij tegelijk de speelbal van een onbeschaamden en kleinzieligen trots was geworden. De philosophie had haar kunnen leeren, dat zij, die zulke verachtelijke hartstochten koesteren en botvieren, eigenlijk niet anderen, maar zich zelf vernederen; maar zij was te jong om zich hiermee te troosten, en haar jeugdige eergevoel was gekwetst. Zou de klacht, dat gewone menschen boven hun stand zijn, niet dikwijls daaruit ontstaan, dat niet-gewone menschen beneden den hunnen zijn?

Onder zulke tooneelen en bezigheden verliep de tijd, tot het negen uur werd, en

Kaatje, afgetobd en verslagen door alles wat zij had moeten doen en lijden, de bedompte werkplaats verliet, en met haar moeder, die haar op den hoek van de straat stond op te wachten, naar huis ging. Haar droefgeestigheid veroorzaakte haar een des te grootere kwelling, omdat zij die wilde verbergen, en den schijn wilde aannemen, alsof zij zich met de luchtkasteelen vermaakte, die haar moeder bouwde.

„Ik heb al gedacht, Kaatje,” zei juffrouw Nickleby, „hoe goed het zijn zou voor madame Mantalini, als zij u tot compagnon nam — en dat zou licht kunnen gebeuren. De schoonzuster van een neef van uw vader — eene juffrouw Browndock — is ook compagnon geworden van een dame, die in Hammersmith een kostschool had, en heeft in korten tijd haar fortuin gemaakt. Het is mij ontgaan, of deze juffrouw Browndock dezelfde is, die tien duizend pond uit de loterij heeft getrokken; maar ik geloof het wel, ja nu ik mij goed bedenk, ben ik er zeker van. „Mantalini en Nickleby,” dat zou heel goed klinken. En als het Nikolaas wat meeloopt, zou er nog wel een doctor Nickleby, directeur van de Westminster-school, in dezelfde straat kunnen wonen.”

„Die lieve Nikolaas!” zei Kaatje, terwijl zij den brief, dien haar broer haar van Dotheboys-Hall had geschreven, uit haar reticule nam. „In al ons ongeluk, ben ik blij dat hij het goed maakt en ons zoo'n opgeruimden brief schrijft. Het is een troost bij alles wat wij lijden, dat hij het zoo goed heeft.”

De arme Kaatje wist niet, wat een schrale troost dit was, en hoe spoedig zij ontgoocheld zou worden.

HOOFDSTUK XVIII.

Juffrouw Knag neemt zich voor, na drie volle dagen dol op Kaatje Nickleby te zijn geweest, haar voor eeuwig te haten. De redenen die haar tot dit besluit brengen.

Het medelijden en de liefdadigheid van de meeste menschen worden veel gemakkelijker in werking gebracht door het verhaal van een buitengewone ramp, dan door den aanblik van een hunner soortgenooten, die tot een leven van gedurige zorg en zwaar werken is veroordeeld. Evenals bij hen, wier verzadigdheid van genot hun alle gewone, stille genoegens onaantrekkelijk maakt, moet de belangstelling van zulke menschen door iets buitengewoons worden

geprikkelde; als de rampen van den ongelukkige, die deze belangstelling wenscht op te wekken, zich niet boven het alledaagsche verheffen, heeft hij veel kans om door de beschrijving van zijn lijden meer afkeer en verveling dan medelijden in te boezemen.

Het leven, waartoe Kaatje Nickleby nu veroordeeld was, was heel hard en onaangenaam; maar uit vrees, dat de verveling, ongezonde opsluiting en vermoeienis, waarin dat harde eigenlijk bestond, het van alle belangrijkheid zouden berooven in de oogen van hen, wier medelijden van bovenbedoelden aard is, zullen wij liever Kaatje afzonderlijk in het oog houden, dan hen lastig te vallen met een uitvoerige beschrijving van de wijze, waarop de meisjes bij madame Mantalini haar leven doorbrachten.

Toen Kaatje den eersten dag, waarop zij bij de modiste in dienst was, naar huis was gegaan, was juffrouw Knag, met haar gewone woordenrijkheid, onuitputtelijk in haar lof over de goede eigenschappen van het meisje, wier zedigheid en bescheidenheid haar bovenal hadden ingenomen. Madame Mantalini's antwoord op deze lofspraak bewees, dat zij eenigszins van een andere meening was.

„Behalve dat zij een heel goede klant uit haar humeur heeft gebracht,” zei zij, „weef ik niet, dat zij vandaag iets bijzonders heeft gedaan.”

„O!” hernam juffrouw Knag, „maar gij moet bij haar iets door de vingers zien, wegens haar gebrek aan ondervinding.”

„En haar jeugd,” voegde madame er bij.

„Dat zeg ik niet, madame,” hernam juffrouw Knag, rood wordend. „Als jeugd een verontschuldiging was, zoudt gij...”

„Zoo'n knappe eerste helpster niet hebben, denk ik,” vulde madame Mantalini weer aan, die er vermaak in schepte juffrouw Knag beurtelings te plagen en op te hemelen.

„Ik heb nooit iemand gezien, die zoo goed raden kon als gij, madame,” zei juffrouw Knag, met een vergenoegd lachje. „Gij weet wat iemand zeggen wil, voordat hij spreekt.”

Madame Mantalini had moeite haar lachlust te bedwingen, maar zei op een onverschilligen toon: „Ik voor mij vind Kaatje het lompeste meisje, dat ik ooit gezien heb.”

„Het arme kind!” hernam juffrouw Knag; „het is haar schuld niet. Was dat het geval, dan konden wij hopen haar te verbeteren; maar daar het haar ongeluk is, madame, begrijpt gij, moeten wij het eerbiedigen,

zooals de man van het blinde paard zei.”

„Haar oom had mij gezegd, dat men haar voor knap hield,” merkte madame Mantalini op; „maar ik vind haar gezichtje heel ordinair, zoo niet leelijk.”

„Leelijk en lomp!” riep juffrouw Knag uit, met oogen die van blijdschap schitterden. „Nu, madame, ik moet zeggen, dat het arme kind mijn hart gewonnen heeft. En al was zij nog eens zoo leelijk en zoo lomp, ik zou daarom des te meer van haar houden. Dat is de waarheid.”

Het was inderdaad de waarheid, dat juffrouw Knag al eenige genegenheid voor Kaatje had opgevat, toen zij dien morgen getuige van haar onhandigheid was geweest; en dit korte gesprek met haar meesteres deed haar ingenomenheid op een verbazende wijze toenemen; wat des te opmerkelijker was, daar zij, toen zij het meisje voor de eerste maal ontmoette, bij zich zelf had gedacht, dat zij nooit met elkaar overweg zouden kunnen.

„Maar nu,” zei juffrouw Knag, terwijl zij zich zelf in den spiegel bekeek, „nu moet ik bekennen, dat zij mijn hart gestolen heeft.”

Deze vriendschap was zoo belangeloos van aard en zoo boven de kleine zwakheden van vleierij of plaagzucht verheven, dat dé goedhartige juffrouw Knag Kaatje den volgenden morgen met de grootste openhartigheid zei, dat zij wel zag, dat zij nooit voor haar werk zou deugen, maar dat zij zich daarover niet ongerust moest maken, want dat zij — juffrouw Knag — door zich wat meer moeite te geven, zorgen zou haar op den achtergrond te houden, en dat Kaatje, als er dames kwamen, niets anders hoefde te doen, dan zooveel mogelijk achteraf te blijven. Dit laatste voorstel kwam zoo precies overeen met de wenschen van het beschroomde meisje, dat zij grif beloofde den belangeloozen raad van de oude vrijster op te volgen, zonder dat zij de bedoelingen wantrouwde, waarmee haar die raad gegeven werd.

„Ik houd werkelijk veel van u, meisjelief,” zei juffrouw Knag. „Op mijn woord, ik heb u zoo lief, alsof ik uw zuster was. Ik vind het zelf vreemd.”

Zonder twijfel was het vreemd, dat, als juffrouw Knag van Kaatje hield, zij het meisje niet veeleer de liefde van een oudtante of grootmoeder toedroeg, daar zoo'n genegenheid uit het verschil in leeftijd beter te verklaren zou zijn geweest. Maar juffrouw Knag kleepte zich heel jeugdig, en misschien gaf dit iets jeugdigs aan haar gevoel.

„Meisjelief," zei juffrouw Knag, terwijl zij, na het volbrengen van de taak van den tweeden dag, Kaatje een kus gaf, „wat zijt gij vandaag weer lomp geweest!"

„Ik vrees," zei Kaatje met een zucht, „dat uw vriendelijke en openhartige waarschuwing, die mij tot mijn leedwezen mijn gebreken duidelijk heeft doen inzien, mij niet verbeterd heeft."

„Dat kan wel zijn, kind," hernam juffrouw Knag, in een bijzonder goede stemming. „Maar hoeveel beter is het, dat gij dit dadelijk weet, en zoo, zonder nuttelooze moeite te doen, rustig uw gang kunt gaan. Welken kant moet gij uit, liefje?"

„Naar de City," antwoordde Kaatje.

„De City!" zei juffrouw Knag, zich met groote zelfvoldoening in den spiegel bekijkend, terwijl zij haar hoed opzette. „Mijn lieve hemel! Woont gij werkelijk in de City?"

„Is het zoo bijzonder dat iemand daar woont?" vroeg Kaatje met een halven glimlach.

„Ik zou het niet voor mogelijk hebben gehouden, dat een jong meisje daar drie dagen lang kon blijven," antwoordde juffrouw Knag.

„Menschen die het niet breed hebben — ik moest zeggen die arm zijn," hervatte Kaatje, zich haastig bedenkend, want zij vreesde voor trotsch te worden gehouden, „moeten wonen waar zij kunnen."

„Heel waar, en heel goed gezegd," antwoordde juffrouw Knag, met die soort van zucht, met een paar knikjes vergezeld, die in den gewonen omgang gebezigd wordt om medelijden uit te drukken. „Dat zeg ik ook altijd tegen mijn broer, als al onze meiden achter elkaar ziek weggaan, en hij denkt dat de achterkeuken wat te vochtig voor hen is om te slapen. Die soort menschen, zeg ik, zijn blij als ze maar ergens kunnen slapen. De hemel geeft kracht naar kruis. Wat een troost dat het zoo zijn moet, niet waar?"

„Ja," zei Kaatje, zich omkeerend.

„Ik zal een eindje met u meegaan, liefje," hervatte juffrouw Knag, „want gij moet ons huis zoo goed als voorbij, en het is al heelemaal donker, en onze laatste meid is verleden week met belroos naar het ziekenhuis gegaan, en daarom wil ik graag nog wat van uw gezelschap genieten."

Kaatje zou deze vriendelijke aanbieding graag van de hand hebben gewezen; maar juffrouw Knag, die nu haar hoed volkomen naar haar genoegen had opgezet, nam haar arm, op een manier, die voldoende aangaf, dat zij levendig voelde, hoeveel eer zij het

meisje bewees; en voordat Kaatje tijd had om iets te zeggen, waren zij op straat.

„Ik vrees," zei Kaatje aarzelend, „dat mama — mijn moeder bedoel ik — op mij staat te wachten."

„O, dat is niets," antwoordde juffrouw Knag, met een vriendelijken glimlach. „Ik ben zeker dat zij een fatsoenlijke vrouw is, en ik zal — hm! — graag kennis met haar maken."

Daar de oude juffrouw Nickleby inderdaad op den hoek van de straat stond te verkleumen, kon Kaatje niets anders doen, dan haar moeder met haar nieuwe vriendin bekend maken; deze laatste groette juffrouw Nickleby met een neerbuigende beleefdheid, die zij van de laatste dame, die met haar rijtuig bij madame Mantalini gekomen was, had afgekeken. Het drietal stapte daarop gearmd voort, juffrouw Knag, buitengewoon vriendelijk gestemd, in het midden.

„Ik heb zoo'n plezier in uw dochter gekregen, juffrouw Nickleby, dat gij het u nauwelijks kunt indenken," zei juffrouw Knag, nadat zij een eindje in deftig stilzwijgen had voortgestapt.

„Daar ben ik heel blij om," antwoordde juffrouw Nickleby, „hoewel het niets nieuws voor mij is, dat vreemde menschen dadelijk van Kaatje houden."

„Hm!" zei juffrouw Knag.

„Gij zult nog meer van haar houden, als gij ondervindt hoe goed en lief zij is," vervolgde juffrouw Nickleby. „Het is een groote zegen voor mij in mijn tegenspoed, een kind te hebben dat geen trots of ijdelheid kent, al had haar opvoeding beide wel eenigszins kunnen verontschuldigen. Gij weet niet wat het zeggen wil een man te verliezen, juffrouw Knag."

Daar juffrouw Knag nog nooit geweten had wat het zeggen wilde er een te krijgen, wist zij natuurlijk ook niet wat het zeggen wilde er een te verliezen, en zij antwoordde eenigszins haastig: „Nee, zeker niet," op een toon die moest aanduiden dat zij nooit zoo dwaas zou zijn om te trouwen.

„Kaatje is ongetwijfeld zelfs in dien korten tijd al veel flinker geworden," zei juffrouw Nickleby, met trots naar haar dochter kijkend.

„O, dat spreekt vanzelf," zei juffrouw Knag.

„En zal nog flinker worden," vervolgde juffrouw Nickleby.

„Daar wil ik wel voor instaan," antwoordde juffrouw Knag en drukte Kaatje's arm, om haar dien zet te doen opmerken.

„Zij is altijd vlug en schrander geweest,"

zei de arme juffrouw Nickleby vergenoegd, „van klein kind af. Ik herinner mij, toen zij nog maar twee en een half jaar was, dat toen een heer, die veel bij ons aan huis kwam — mijnheer Watkins, weet ge wel, Kaatjelijf, voor wien uw arme papa borg bleef, en die er later vandoor ging naar de Vereenigde Staten, en ons een paar sneeuwschoenen stuurde, met zoo'n hartelijken brief, dat uw arme goede papa er een week lang over hilde. Gij zult u dien brief nog wel herinneren, waarin hij zei dat het hem erg speet nog niet in staat te zijn die vijftig pond terug te betalen, omdat al zijn kapitaal op interest uitstond, en hij het druk had zijn fortuin te maken; maar dat hij niet vergat dat gij zijn petekind waart, en het ons heel kwalijk zou nemen als wij geen zilveren rammelaar voor u kochten en die op zijn oude rekening zetten — wel zeker, kindlief, wat zijt ge toch dom — en nog zoo hartelijk sprak over den ouden portwijn, waarvan hij altijd anderhalve flesch dronk als hij kwam. Gij moet het u wel herinneren Kaatje.”

„Jawel, mama. En wat is er met hem?”

„Wel, die mijnheer Watkins, lieve,” zei juffrouw Nickleby langzaam, alsof zij zich verschrikkelijk inspande om zich iets van het uiterste gewicht voor den geest te roepen; „die mijnheer Watkins — hij was geen familie, zal juffrouw Knag wel begrijpen, van den Watkins, die in het dorp „De Oude Zwijnskop” hield; à propos, ik weet niet meer of het „De Oude Zwijnskop” of „George de Vierde” was, maar het was een van beiden, dat weet ik wel, en het maakt ook weinig verschil — die mijnheer Watkins zei eens, toen gij pas twee en een half jaar oud waart, dat gij een van de wonderbaarlijkste kinderen waart, die hij ooit had gezien. Dat zei hij werkelijk, juffrouw Knag, en hij hield anders heelemaal niet van kinderen, en kon geen enkele reden hebben om zoo te spreken. Ik weet dat hij het was die dat zei, omdat ik mij nog herinner, alsof het gisteren gebeurd was, dat hij een oogenblik later uw goeden vader twintig pond te leen vroeg.”

Nadat zij deze buitengewone en heel onpartijdige getuigenis van haar dochters kinderlijke gaven had aangehaald, zweeg juffrouw Nickleby om eens adem te halen; en juffrouw Knag, merkend dat het gesprek op familie-voornaamheid was gekomen, verzuimde geen tijd om een eigen herinnering te berde te brengen.

„Spreek niet van geld leenen, juffrouw Nickleby,” zei zij, „of ge zult mij gek doen worden, heelemaal gek. Mijn mama — hm!

— was een buitengewoon knappe vrouw, met een — hm! — een neus zoo bijzonder als er ooit in een menschegezicht gestaan heeft, geloof ik,” (hier wreef de spreekster onwillekeurig haar eigen neus); „de voortreffelijkste vrouw, juffrouw Nickleby, die men misschien ooit gezien heeft; maar zij had één zwak, aan iedereen geld te leenen, en dreef dat zoover dat zij — hm! — ja, duizenden ponden leende, ons heele kleine fortuin, en wat meer is, juffrouw Nickleby, ik geloof niet, al leefden wij — hm! — zoolang als de wereld zal duren, dat wij het ooit terug zouden krijgen. Dat geloof ik werkelijk niet.”

Nadat zij zonder gestoord te worden, dit eerste bewijs van haar verbeeldingskracht gegeven had, dischte juffrouw Knag nog een aantal andere herinneringen op, even interessant als waar, en nadat juffrouw Nickleby vergeefs getracht had dezen stroom te stuiten, liet zij er zich eindelijk zachtjes op afglijden door er een stroompje van haar eigen herinneringen onder door te laten vloeien. En zoo spraken beide dames heel genoeglijk voort, met dit eenige verschil dat, terwijl juffrouw Knag zich tot Kaatje wendde en heel luid sprak, juffrouw Nickleby een eentonigen woorden-vloed onderhield, tevreden als zij maar kon praten, en zich er weinig aan storend of er iemand luisterde of niet.

Zoo wandelden zij vriendschappelijk verder, tot zij de woning van juffrouw Knag's broer bereikten, die in een dwarsstraat van Tottenham-Court-Road een kantoorboekhandel en leesbibliotheek hield, waar, bij den dag, de week, de maand of het jaar, de nieuwste oude romans te krijgen waren, waarvan de titels op een groot vel karton geschreven waren, dat aan den post van de deur hing te slingeren. Daar juffrouw Knag juist begonnen was aan het verhaal van haar twee en twintigste huwelijksvoorstel van een rijken heer, drong zij er op aan, dat allen zouden binnenkomen en het avondmaal gebruiken, en zij kreeg haar zin.

„Blijf maar!” riep juffrouw Knag, toen zij den winkel binnengingen. „Ik ben het, Mortimer, met een van de meisjes en haar moeder, de dames Nickleby.”

„O!” zei mijnheer Mortimer Knag. „Ah!”

Nadat hij, met een heel ernstig en nadenkend gezicht, deze twee klanken had geuit, snoot mijnheer Knag de kaarsen, die op de toonbank stonden, en nam vervolgens een snuifje. Er was iets heel indrukwekkends in de langzame statigheid, waarmee dit alles werd verricht; en daar mijnheer Knag een lange, magere man was, met heel ern-

stige gelaatstrekken, terwijl hij een bril op zijn neus droeg, en veel minder haar had, dan waarmee een man van veertig jaar doorgaans kan pronken, fluisterde juffrouw Nickleby haar dochter toe, dat hij beslist een geleerde moest zijn.

„Over tienentien,” zei mijnheer Knag, terwijl hij op zijn horloge keek. „Thomas, ga het magazijn sluiten!”

Thomas was een jongetje, bijna half zoo lang als een vensterluik, en het magazijn was een winkeltje, niet grooter dan drie

verwijtend, „hoe dikwijls heb ik u nu al verzocht niet met uw hoed op in de kamer te komen!”

„Dat kan ik niet helpen, juffrouw,” antwoordde de noodhulp, terstond vuur vattend. „Er was hier in huis zooveel schoon te maken, en als het u niet aanstaat, moet gij maar een ander zoeken; want ik verdien hier veel te weinig, dat is de waarheid, al moest ik er op dit oogenblik voor hangen.”

„Heb maar niet zooveel praat, als het u

„EEN RAMPZALIGE STAKKER!” RIEP MIJNHEER KNAG, EN GAF ZICH EEN SLAG TEGEN ZIJN VOORHOOFD; „EEN RAMPZALIGE STAKKER!”

huurrijtuigen.

„Ah!” zei mijnheer Knag nogeens, terwijl hij met een zwaren zucht het boek, waarin hij had zitten lezen, weer op de plank zette. „Ik geloof dat het eten klaar is zuster.”

Daarop nam mijnheer Knag met nog een zwaren zucht de kaarsen van de toonbank, en ging met treurige stappen vooruit naar een achterkamer, waar een schoonmaakster, die in plaats van de zieke meid in dienst was genomen, en die betaald werd met de anderhalve shilling, die van het loon van de meid zou worden afgehouden, bezig was de tafel te dekken.

„Vrouw Blockson,” zei juffrouw Knag

belieft!” zei juffrouw Knag. „Is er vuur aan, dat ik dadelijk wat heet water kan krijgen?”

„Wel neen!”

„En waarom niet?”

„Omdat de kolen weggesloten zijn; en als ik geen kolen heb, kan ik geen vuur aanmaken. Dat zal ik toch zeker wel mogen zeggen?” antwoordde vrouw Blockson.

„Houd uw mond, mensch!” viel mijnheer Knag plotseling hierop in.

„Ik doe niets anders dan antwoord geven,” hernam de schoonmaakster, zich driftig omkeerend. „En dat ik een mensch ben — nu, ik zou wel eens willen weten, wat gij wel denkt, dat gij zijt.”

„Een rampzalige stakker!” riep mijnheer Knag, en gaf zich een slag tegen zijn voorhoofd; „een rampzalige stakker!”

„Ik ben blij, dat gij het zelf zoo goed weet,” hernam vrouw Blockson smalend; „en daar ik pas eergisteren voor zeven weken twee tweelingen heb gehad, en mijn Charles verleden Maandag zijn elleboog uit het lid heeft gevallen in een keldergat, verzoek ik u vriendelijk mij morgenochtend voor de klok tien slaat negen shillingen aan huis te sturen voor een week loon.”

Met deze woorden verliet de schoonmaakster rustig de kamer, en liet de deur wijd openstaan; terwijl mijnheer Knag op hetzelfde oogenblik naar het „magazijn” stooft, en daar jammerlijk ging zitten ker-men.

„Wat scheelt mijnheer?” vroeg juffrouw Nickleby.

„Is hij ziek?” vroeg Kaatje, die werkelijk ongerust werd.

„Sst!” antwoordde juffrouw Knag. „Het is een treurig geval. Hij is verliefd geweest — hm! — op madame Mantalini.”

„Hemell!” riep juffrouw Nickleby uit.

„Ja,” hernam juffrouw Knag; „en zij was zoo vriendelijk tegen hem, dat hij er vast op rekende met haar te zullen trouwen. Hij is erg romantisch, zooals — hm! — zooals onze heele familie is, en deze teleurstelling was een vreeselijke slag voor hem. Hij is een bijzonder knap man; hij leest — hm! — hij leest alle nieuwe romans. De zaak is eigenlijk, dat hij in de boeken, die hij las, zooveel vond, dat hij op zich zelf en zijn eigen wederwaardigheden kon toepassen, en dat hij zoo precies op de helden leek — want hij weet natuurlijk wel, hoever hij boven andere menschen verheven is — dat hij zich aanwende om alles verachtelijk en ellendig te vinden, en een genie werd. En ik ben overtuigd dat hij nu bezig is een boek te schrijven.”

„Een boek?” zei Kaatje, begrijpend dat er een pauze werd gelaten opdat iemand iets zou zeggen.

„Ja,” antwoordde juffrouw Knag, met een zegevierend knikje, „een boek, in drie deelen postoctavo. Natuurlijk is het een groot voordeel voor hem, bij al zijn beschrijvingen van de groote wereld, dat hij de hulp van mijn — hm! — mijn ondervinding heeft, omdat natuurlijk weinig auteurs, die over zulke dingen schrijven, zooveel gelegenheid hebben om ze te kennen als ik. Hij is zoo in de groote wereld verdiept, dat de minste herinnering aan geldzaken of alledaagsche dingen — zooals zoeeven van

die vrouw, bij voorbeeld — hem heelemaal van streek brengt; maar, zooals ik dikwijls zeg, ik geloof dat zijn teleurstelling een groot geluk voor hem is geweest; want anders had hij nooit zoo over vervlogen hoop en dergelijke dingen kunnen schrijven. Ja werkelijk, als alles niet zoo gelooopen was, geloof ik dat zijn genie nooit voor den dag zou zijn gekomen.”

Het is onmogelijk te zeggen, hoeveel juffrouw Knag nog verteld zou hebben, als tijd en gelegenheid haar beter hadden gediend; maar daar de ridder van de droevige figuur in de buurt was, en het vuur aangelegd moest worden, schortte zij haar mededeelingen op, en verdween. Het duurde vrij lang, voor zij terugkwam, en toen werden haar gasten op een kouden schapenbout met brood en kaas onthaald, en namen weldra afscheid. Onderweg vermaakte Kaatje zich met de herinnering aan het wonderlijke voorkomen van mijnheer Knag, en juffrouw Nickleby met bij zich zelf te overleggen, of het modehuis uiteindelijk „Mantalini, Knag en Nickleby” of „Mantalini, Nickleby en Knag” zou worden.

Op dezen hoogen trap bleef de vriendschap van juffrouw Knag drie volle dagen staan, tot groote verwondering van de meisjes, die nog nooit zoo'n standvastigheid bij haar hadden gezien; maar op den vierden dag kreeg die vriendschap een even geweldigen als onverwachten schok, wat als volgt geschiedde.

Dien dag kwam een oude Lord van een ouden stam, diè met een jongedame van heelemaal geen stam zou trouwen, met deze jongedame en haar zuster bij madame Mantalini, om de plechtigheid bij te wonen van het passen van de twee hoeden, die bij de voltrekking van het huwelijk gedragen moesten worden, en den vorigen dag besteld waren. Madame Mantalini bediende zich van de spreekbuis die door den muur naar de werkkamer liep, om deze gebeurtenis aan te kondigen, en daarop snelde juffrouw Knag naar boven, en vloog ademloos, waarmee zij haar geestdrift voor de zaak te kennen wilde geven, de winkelkamer binnen met een hoed in elke hand. Niet zoodra waren de hoeden opgezet, of madame Mantalini en juffrouw Knag stonden beiden verrukt aan bewondering.

„Betooverend elegant,” zei madame Mantalini.

„Nooit in mijn heele leven iets zoo keurigs gezien,” zei juffrouw Knag.

De oude Lord — stokoude Lord — zei niets, maar grinnikte van genoegen, niet

minder over de schoonheid van de hoeden en hun draagsters, dan over zijn eigen slimheid, dat hij zoo'n knappe jongedame als vrouw had weten te krijgen; en de jongedame, die bijzonder levendig van aard was, joeg den ouden Lord, toen zij zag dat hij zoo opgetogen was, achter een psyche, en gaf hem daar een kus, terwijl madame Mantalini en de andere jongedame bescheiden een anderen kant uit keken.

Maar onder dit bedrijf stapte juffrouw Knag, die niet heelemaal vrij van nieuws-

komen, dat wij gisteren hebben gezien."

"O ja, doe dat," voegde de zuster er bij.

"Aan niets in de wereld," zei de bruid en liet zich kwijnend op een sofa zinken, „heb ik meer hekel dan om door leelijke gezichten of door oude portretten bediend te worden. Laat ik altijd dat lieve jonge meisje zien, als ik hier kom, als 't u belieft."

"Ja zeker," zei de oude Lord; „dat lieve jonge meisje."

"Iedereen spreekt over haar," zei de jongedame met dezelfde onverschilligheid, „en

„IK VREES, DAT GIJ HAAR EEN VAN UW ONDEUGENDE LONKJES HEBT TOEGEWORPEN, MYLORD," ZEI DE AANSTAANDE.

gierigheid was, toevallig achter den spiegel, en ontmoette een blik van de jongedame, juist op het oogenblik dat deze den ouden Lord een kus gaf, waarop de jongedame zoiets prevelde als „een oud portret" en „grove impertinentie," en eindigde met juffrouw Knag een blik van misnoegen te werpen, en verachtelijk te glimlachen.

„Madame Mantalini," zei de jongedame.

„Mevrouw," zei madame Mantalini.

„Laat toch dat lieve jonge meisje boven-

Mylord, die zoo'n groote bewonderaar van schoonheid is, moet haar beslist nog eens zien."

„Zij wordt ook algemeen bewonderd," zei madame Mantalini. „Juffrouw Knag, roep juffrouw Nickleby hier. Gij hoeft niet terug te komen."

„Neem mij niet kwalijk, madame, ik heb u niet goed verstaan," zei juffrouw Knag, bevend.

„Gij hoeft niet terug te komen," herhaalde haar meesteres iets scherper. Juffrouw

Knag verdween, zonder een woord meer te zeggen, en kort daarop kwam Kaatje, die de dames de nieuwe hoeden afnam, en de oude weer opzette, en hoog bloosde, toen zij zag, dat de oude Lord en de twee jongedames haar zoo strak aankeken.

„Waarom kleurt gij zoo, meisje?“ vroeg de bruid.

„Zij is nog niet zoo gewoon aan haar werk,“ antwoordde madame Mantalini met een vriendelijk lachje, „als zij binnen een paar weken zal zijn.“

„Ik vrees, dat gij haar een van uw ondeugende lonkjes hebt toegeworpen, Mylord,“ zei de aanstaande.

„Nee! neen!“ zei de oude Lord; „ik ga trouwen en een nieuw leven beginnen. Ha, ha, ha! een nieuw leven! een nieuw leven!“

Het was een geruststellend iets, te hooren, dat de oude heer een nieuw leven ging beginnen; want het was vrij duidelijk te zien, dat zijn oude leven niet lang meer zou duren. Het lachen, waarin hij vervallen was, haalde hem een geweldige hoestbui op den hals, en hij zat een geruimen tijd te hijgen, voor hij weer genoeg op adem was, om te zeggen dat het meisje te mooi was voor een modiste.

„Ik hoop niet, Mylord, dat gij denkt dat een bevallig voorkomen iemand ongeschikt maakt voor mijn affaire,“ zei madame Mantalini, met een benepen lachje.

„Volstrekt niet,“ antwoordde de oude Lord; „want dan hadt gij die reeds lang aan kant moeten doen.“

„Foei, ondeugd!“ zei de levendige jongedame, en gaf den ouden heer een prik met de punt van haar parasol, „ik wil niet, dat gij zoo spreekt. Hoe durft gij?“

Deze schertsende vraag werd door nog eenige parasolstooten gevolgd, die de andere dame te hulp deden komen, zoodat de zaak op een vroolijk stoeipartijtje uitliep.

„Gij zult die kleinigheden dus nog laten veranderen, madame,“ zei de jongedame. „Nee, Mylord, gij moet vooruitgaan. Ik zou u geen halve seconde bij dat lieve meisje alleen willen laten. Ik ken u al te goed. Jane, lieve, laat hij vooruitgaan, dan zijn wij zeker van hem.“

De oude Lord, kennelijk bijzonder gestreeld door dezen argwaan, wierp Kaatje in het voorbijgaan een grotesk verliefden lonk toe, en waggelde, nadat hij van zijn aanstaande voor deze ondeugendheid nog een tik met haar parasol had gekregen, de trap af naar de deur, waar zijn opgeblazen lichaam door twee forsche lakeien in zijn rijtuig werd getild.

„Bah!“ zei madame Mantalini. „Ik kan

mij niet begrijpen, hoe hij ooit in een rijtuig kan stappen, zonder aan een lijkkoeft te denken. Daar, meisje, neem die dingen weg!“

Kaatje, die gedurende dit heele tooneel haar oogen zedig voor zich op den grond had geslagen, was heel blij, dat zij zich kon verwijderen, en snelde verheugd naar het vertrek, waar juffrouw Knag den schepeter zwaaide.

De omstandigheden in dit kleine koninkrijk hadden echter in dien korten tijd een groote verandering ondergaan. In plaats dat juffrouw Knag, met al de deftigheid, die de vertegenwoordigster van madame Mantalini paste, op haar gewonen stoel zat, lag de arme ziel, met een betraand gezicht, op een groote hoededoos uitgestrekt, terwijl eenige meisjes om haar heen stonden, met flesschen azijn, spiritus en andere opwekkende middelen in haar hand; zoodat het niet eens noodig was te zien hoe vreeselijk haar muts en haar krullen gehavend waren, om te begrijpen, dat zij een flauwte had gehad.

„Hemel!“ riep Kaatje uit, „wat is er gebeurd?“

Deze vraag deed juffrouw Knag opnieuw flauw vallen; de meisjes hielden haar opnieuw azijn en spiritus onder den neus, keken Kaatje met woedende blikken aan, en zeiden dat het „een schande“ was.

„Wat is een schande?“ vroeg Kaatje.

„Vertel mij toch, wat is er gebeurd?“

„Gebeurd?“ kraaide juffrouw Knag, tot verbazing en schrik van de meisjes eensklaps recht overeind komend. „Gebeurd? O, afschuwelijk schepsel!“

„Hemel!“ zei Kaatje, bijna versteend van verbazing over het geweld, waarmee haar dit scheldwoord naar het hoofd werd geslingerd. „Heb ik u beleedigd?“

„Gij mij beleedigd!“ schreeuwde juffrouw Knag. „Gij, een wicht, een wurm, een kind van niets! Ha, ha ha!“

Daar juffrouw Knag lachte, moest er noodzakelijk iets bestaan, dat zij grappig vond; en daar de meisjes het voorbeeld van juffrouw Knag, onder wier toezicht zij stonden, in elk opzicht volgden, begonnen zij allen, zonder een oogenblik van aarzeling, te lachen en keken elkaar daarbij spottend aan, als wilden zij zeggen, hoe aardig zij dat vonden.

„Hier is zij!“ vervolgde juffrouw Knag, terwijl zij van de doos opstond en Kaatje met alle deftigheid en heel diep nijgend aan het vijandige troepje voorstelde; „hier is zij — iedereen spreekt over haar — de belle, meisjes — de schoonheid, de — o onbe-

schaamde prij!"

Op dit hoogtepunt was het juffrouw Knag onmogelijk een deugdzaame huivering te onderdrukken, die zich onmiddellijk aan alle meisjes mededeelde, waarna juffrouw Knag begon te lachen en vervolgens te schreien.

"Vijftien jaar lang," riep zij snikkend uit, "ben ik de zaak tot roem en eer geweest; maar in al dien tijd was ik ook, Goddank, nog nooit blootgesteld aan de streken, de gemeene streken van een schepsel, dat ons allen tot schande is door haar gedrag. En al walg ik er van, toch grijpt het mij aan, toch grijpt het mij aan!"

Juffrouw Knag werd hier weer flauw, en de jongedames hernieuwden haar pogingen om te helpen en te troosten, en prevelde dat zij boven zulke dingen verheven moest zijn, dat zij (de jongedames) dat ook waren en er niet om gaven; ten bewijze waarvan zij nog eens en met nog meer nadruk riepen dat het een schande was, en zij zoo boos waren, dat zij haast niet meer wisten wat zij deden.

"Heb ik den dag van heden moeten beleven, om „leelijkheid" tegen mij te hooren zeggen?" riep juffrouw Knag eensklaps met een krampachtige poging om haar krullen uit te trekken.

"O neen, neen!" galmde het koor van de meisjes; „spreek toch zoo niet!"

"Heb ik het verdiend, dat men mij een oud portret noemt?" gilte juffrouw Knag, worstelend om haar handen vrij te krijgen.

"Denk daar toch niet meer aan, lieve juffrouw!" antwoordde het koor.

"Ik kan haar niet meer zien!" riep juffrouw Knag. „Ik haat haar en verfoei haar. Laat zij nooit weer een woord tegen mij spreken; en laat ieder, die mijn vriendin is, nooit weer tegen haar spreken, die slet, die valsche slang, die onbeschaamde, listige feeks!" Nadat zij het voorwerp van haar woede in deze bewoordingen had aangeduid, slaakte juffrouw Knag nog een vreeselijken gil; daarop snikte en gorgelde zij nog wat; toen sluimerde zij in, huiverde, werd weer wakker, stond op, schikte haar muts in orde, en zei dat zij weer beter was.

De arme Kaatje had dit tooneel eerst in stomme verbazing aangestaard; daarop was zij beurtelings bleek en rood geworden, en had een paar keer getracht te spreken; maar toen de werkelijke reden van juffrouw Knag's woede haar duidelijk werd, ging zij bedaard een paar stappen achteruit, en bleef staan kijken, zonder zich te verwaardigen eenig antwoord te geven. Maar hoewel zij trotsch naar haar plaats ging, en de groep, die zich in een donke-

ren hoek van het vertrek rondom de scheldende oude vrijster had verzameld, haar rug toekeerde, stortte zij in het geheim eenige tranen, zoo bitter, dat, als juffrouw Knag ze had kunnen zien, het een balsem voor haar hart zou zijn geweest.

HOOFDSTUK. XIX.

Een diner bij Ralph Nickleby en hoe het gezelschap zich voor, onder en na dit diner onderhield.

Daar gedurende de rest van de week de blakende gramschap van de achtenswaardige juffrouw Knag niet bedaarde, maar integendeel met elk uur hooger steeg, en de edele verontwaardiging van al de jongedames in een juiste evenredigheid met den wrok van de lieve oude vrijster aangroeide, of scheen aan te groeien, en beide heftig uitbarstten, zoo vaak juffrouw Nickleby naar boven werd geroepen, kan men wel denken, dat Kaatje geen vroolijk of benijdenswaardig leven leidde. Zij begroette de komst van den Zaterdagavond, zooals een gevangene de enkele aangename uren van verpoozing tusschen een langzaam afmatende pijniging zou doen, en voelde dat zij de geringe opbrengst van haar eerste week zuur genoeg verdiend zou hebben, al had men haar het driedubbele betaald.

Toen zij haar moeder op den hoek van de straat ontmoette, verwonderde het haar niet weinig dat zij deze met haar oom Ralph in gesprek vond; maar haar verwondering steeg nog aanmerkelyk, niet alleen door den inhoud van het gesprek, maar ook door de ongewone vriendelykheid en zachtheid van haar oom.

"Zoo, nichtje," zei Ralph, „wij waren juist over u aan het praten."

"Heusch?" zei Kaatje, huiverend, zij wist zelf niet waarom, voor het koude glinsterende oog van haar oom.

"Juist op dit oogenblik," zei Ralph. „Ik wilde u komen halen om zeker te zijn dat ik u trof; maar uw moeder en ik hebben over familiezaken gepraat, en zoo is de tijd zoo gauw omgevlogen..."

"Niet waar?" viel juffrouw Nickleby hierop in, die den spottenden toon van Ralph's laatste woorden niet had opgemerkt. „Op mijn woord, ik had het niet voor mogelijk kunnen houden, dat zoo'n — denk eens aan, Kaatje, uw oom heeft u morgen tegen half zeven ten eten gevraagd."

Vol trotsche blijdschap, dat zij de eerste geweest was, die dit buitengewone bericht overbracht, knikte juffrouw Nickleby verscheidene malen met haar hoofd, om Kaatje het heuglijke van deze tijding diep te doen voelen, en begon toen onmiddellijk te overleggen, wat er bij deze gelegenheid moest en kon worden gedaan.

„Laat eens zien,” zei de goede vrouw. „Uw zwarte zijden jurk, kindlief, zal gekleed genoeg zijn, met dat lieve shawltje, en een eenvoudig lint in uw haar, en zwarte zijden kou — Och Heere!” riep zij uit, een anderen inval krijgend, „had ik die ongelukkige amethysten nu nog maar — gij weet wel, Kaatje — gij herinnert u nog wel hoe zij schitterden — maar uw papa, uw arme, lieve papa — nooit is er iets zoo gruwelijk weggegooid als die juweelen gedaan zijn — nooit!” Overweldigd door deze verpletterende gedachte, schudde juffrouw Nickleby treurig haar hoofd, en hield haar zakdoek voor haar oogen.

„Ik heb ze heusch niet noodig, mama,” zei Kaatje. „Vergeet maar dat gij ze ooit gehad hebt.”

„Mijn hemel, Kaatje,” antwoordde juffrouw Nickleby ontstemd, „hoe kunt ge zoo kinderachtig praten. Vier en twintig zilveren theelepeltjes, zwager, twee sauslepels, vier zoutlepeltjes, al de amethysten — ketting, speld en oorhangers — alles opeens weggedaan, en terwijl ik, bijna op mijn bloote knieën, tegen dien goeden ongelukkigen man zei: „Waarom doet ge niet iets, Nikolaas? Waarom pakt ge niet aan?” Ik ben zeker dat iedereen, die toen bij ons was, zou kunnen getuigen, dat ik dat niet éénmaal maar wel vijftigmaal op een dag heb gezegd. Is 't niet, Kaatje, kindlief? Heb ik ooit een gelegenheid verzuimd om dat uw goeden papa onder het oog te brengen?”

„Nee, mama, nooit,” antwoordde Kaatje. En om juffrouw Nickleby recht te doen wedervaren, zij had ook nooit een gelegenheid verzuimd — zooals gehuwde dames, om ook deze en corps recht te laten wedervaren, heel zelden verzuimen — dergelijke gulden regels te prediken, welke eenige gebrek de lichte graad van vaagheid en onzekerheid is, waarmee zij doorgaans worden uiteengezet.

„Ach!” zei juffrouw Nickleby met bijzonderen nadruk, „als mijn raad maar van het begin af was opgevolgd. — Enfin, ik heb altijd mijn plicht gedaan — en dat is in ieder geval een troost.”

Bij deze gedachte zuchtte juffrouw Nickleby nog eens, wreef haar handen, en zette

eindelijk een gezicht vol weemoedige gelatenheid, aldus aanduidend dat zij een verdrukte onschuld was, maar haar hoorders niet wilde lastig vallen met het vermelden van een feit, dat voor iedereen zoo duidelijk moest zijn.

„Nu,” zei Ralph, met een glimlach, die, evenals alle andere blijken van aandoening, zich veel eer onder zijn gelaatstrekken scheen te verschuilen, dan zich vrij daarop te vertoonen, „om weer op het punt te komen, waarvan wij zijn afgedwaald, ik krijg morgen bij mij aan huis een klein gezelschap van — van — heeren, met wie ik zaken doe; en uw moeder heeft mij beloofd dat gij de honneurs van mijn tafel zult waarnemen. Ik ben niet gewoon aan partijen; maar deze geef ik om mijn zaken, en soms zijn zulke dwaasheden een gewichtig onderdeel daarvan. Gij hebt er niet op tegen mij van dienst te zijn?”

„Tegen?” riep juffrouw Nickleby uit. „Wel, Kaatje, waarom . . .”

„Sst!” viel Ralph haar in de rede, met een wenk om te zwijgen, „ik sprak tegen mijn nicht.”

„Het zal mij natuurlijk veel genoegen doen, oom,” antwoordde Kaatje, „maar ik vrees, dat ik erg onhandig en verlegen zal zijn.”

„Kom, kom!” zei Ralph. „Als gij wilt kunt gij in een uurkoets komen; ik zal die betalen. En nu goedenvond! — hm — hm — God zegene u!”

De zegenwensch scheen hem in zijn keel te blijven steken, alsof hij niet gewoon was aan dien uitweg. Maar hij kwam er toch uit, hoewel tamelijk schor; en daarop gaf Ralph zijn zuster en nicht een hand en stapte haastig weg.

„Wat een sprekend gezicht heeft uw oom toch!” zei juffrouw Nickleby, werkelijk getroffen door zijn afscheidsblik. „Ik vind dat hij heel weinig op zijn overleden broer lijkt.”

„Moeder!” zei Kaatje berispelend; „hoe kunt gij aan zoiets denken!”

„Nee,” zei juffrouw Nickleby peinzend; „hij lijkt beslist niet op hem. Maar het is toch een erg eerlijk gezicht.”

De goede vrouw sprak deze opmerking met bijzonderen nadruk uit, alsof zij daaraan niet weinig schrandere had besteed; en inderdaad verdiende die een plaats onder de buitengewone ontdekkingen van het menschenlijk vernuft. Kaatje keek haastig op, maar sloeg onmiddellijk haar oogen weer neer.

„Wat scheelt u toch?” vroeg juffrouw Nickleby, toen zij een poos zwijgend naast

elkaar hadden voortgelopen.

„Ik was maar in gedachten, moeder,” antwoordde Kaatje.

„In gedachten?” herhaalde juffrouw Nickleby. „Ja, er is genoeg om over te denken. Uw oom heeft vast en zeker een goed oogje op u gekregen; dat is duidelijk; en als daar niet iets buitengewoon gelukkig is voor u uit voortvloeit, zal het mij heel erg verwonderen.”

Na deze inleiding vertelde zij een reeks anecdoten van jonge meisjes, wie het overkomen was, dat een zonderlinge oom een bankbiljet van duizend pond in haar reticule stopte; en van andere jonge meisjes, die, bij haar oom aan huis, heel rijke en beminnelijke jongemannen hadden ontmoet, en na een korte maar vurige hofmakerij met hen getrouwd waren. Kaatje luisterde eerst met onverschilligheid, daarna met aandacht, en voelde, toen zij bijna thuis waren zich in zooverre opgebeurd, dat zij, evenals haar moeder, aan vroolijker vooruitzichten en betere dagen, die aanstaande waren, begon te gelooven. Zoo sterk is de hoop, die de hemel ons, worstelende stervelingen, tot troost heeft gezonden, en die als een geheime kracht in de lucht, alle dingen, goede en kwade, door-dringt; even algemeen als de dood, en besmettelijker dan een ziekte.

De flauwe winterzon — en winterzonnen in de City zijn al bijzonder flauw — had wel mogen ophelderen toen zij door de duistere ramen van het groote oude huis scheen, bij het aanschouwen van het ongewone tooneel, dat een half gemeubileerde kamer aanbod. In een somberen hoek, waar jarenlang een stoffige stapel koopwaren had gestaan, die een kolonie muizen een schuilplaats verleende, en als een roerloze en levenloze massa het paneel van het beschot aangrijnsde, behalve wanneer hij, door het voorbijrollen van een zwaren wagen op straat, met een logge trilling begon te schudden, en de schitterende oogjes van zijn schuwe beschermelingen nog helderder deed schitteren van angst, en hen roerloos met opgestoken ooren en kloppend hart deed blijven zitten, tot de schrik voorbij was — in dezen donkeren hoek was met nauwlettende zorg het geheele toilet van Kaatje gereed gelegd, waarvan ieder kleedingstuk deelnam aan dat onbeschrijflijke voorkomen van persoonlijkheid, dat leege kleeren — hetzij door een spel van de verbeelding, of doordat zij zich als het ware naar de vormen van de eigenares voegen — aannemen in de oogen van hen, die gewoon zijn de draagster te zien. In

plaats van een stoffige hoop goed, lag daar het zwart zijden japonnetje, dat op zich zelf den indruk maakte van het keurigste figuurtje. De kleine schoentjes, met de teenen sierlijk naar buiten, stonden op de plaats van een oud ijzeren gewicht; en een rol verkleurd leer had plaats gemaakt voor de zijden kousen, die de voorwerpen van juffrouw Nickleby's bijzondere zorg waren geweest. De ratten en muizen waren al lang doodgehongerd of naar betere kwartieren verhuisd, en in hun plaats zag men handschoenen, lintjes, shawltjes, haarspelden en een aantal andere sieraden, bijna even schrander, op hun manier, als de ratten en muizen, om het menschedom te plagen. Bij en tusschen dat alles zweefde Kaatje heen en weer, zelf het schoonste en ongewoonste gezicht in dat sombere oude huis.

Te goeder of te kwader ure, al naar de lezer het wil opvatten — want juffrouw Nickleby's ongeduld liep veel harder dan de klokken in dat deel van de stad, en Kaatje was tot de laatste haarspeld gekleed, volle anderhalf uur voordat zij er aan had hoeven te denken — te goeder of te kwader ure was het toilet voltooid, en toen het eindelijk laat genoeg was om te vertrekken, haalde de melkboer een koets van de naastbijzijnde standplaats, nam Kaatje meer dan eens afscheid van haar moeder, met heel veel hartelijke complimenten aan juffrouw La Creevy, die thee zou komen drinken, stapte zij in, en reed zij in staatsie weg, als iemand tenminste ooit in staatsie met een huurkoets is weggereden. En de koets, de koetsier en de paarden rammelden, snoven, zweepten, vloekten en haspelden samen voort, tot zij Golden-Square bereikten.

De koetsier klopte daverend aan, en had den klopper nog niet losgelaten, toen de deur met zooveel haast geopend werd, alsof er iemand met zijn hand aan het slot er achter had gestaan. Kaatje, die niet verwacht had iets ongewoons te zien dan Newman Noggs met schoon linnengoed, verwonderde zich niet weinig, toen zij aan de deur een knecht in een fraaie livrei zag, terwijl nog een paar andere in de gang stonden te wachten. Er bestond echter geen twijfel of zij was aan het goede huis, want de naam stond op de deur, en dus nam zij de gegalonneerde jasmouw aan, die haar werd aangeboden, en liet zich de trap op naar een achterkamer brengen, waar men haar alleen liet.

Was zij al verwonderd geweest over de verschijning van den knecht, nu stond zij versteend van verbazing over den rijkdom

en de pracht van de inrichting. Zachte en kostbare tapijten, fraaie schilderijen, groote spiegels — rijke sieraden, die door hun luister haar oogen verblindden, omringden haar aan alle kanten. Zelfs de trap, tot in de hall, stond vol met allerlei fraais en kostbaars, alsof het huis zoo overvol met schatten was, dat men, als er nog meer bijkwamen, ze op de stoep zou moeten zetten.

Kort daarop hoorde zij verscheidene malen aankloppen, en telkens daarna een nieuwe stem in de aangrenzende kamer. In het eerst kon zij de stem van haar oom duidelijk onderscheiden; maar langzamerhand werd die overstemd door het gegons van een algemeen gesprek, en al wat zij hooren kon, was, dat er verscheidene heeren waren, met niet bijzonder welluidende stemmen, die erg levendig praatten, heel hartelijk lachten, en meer vloekten dan Kaatje bepaald noodig geacht zou hebben. Maar dat was een quaestie van smaak.

Eindelijk werd de deur geopend, en Ralph zelf, die nu geen laarzen, maar zwarte zijden kousen en schoenen droeg, vertoonde zijn sluwe gezicht.

„Ik kon niet eerder bij u komen, lieve nicht,” zei hij zachtjes en wees onder het spreken naar de aangrenzende kamer. „Ik moest hen eerst ontvangen. Zal ik u nu binnenbrengen?”

„Maar, oom,” zei Kaatje, een beetje beedeerd, zooals zelfs menschen, die vaak in gezelschap komen, dikwijls zijn, wanneer zij een kamer vol vreemden moeten binnengaan, en tijd hebben gehad vooraf daarover na te denken, „zijn er ook dames?”

„Neen,” antwoordde Ralph kortaf; „ik ken geen dames.”

„Moet ik nu dadelijk naar binnen gaan?” vroeg Kaatje, een beetje achteruitwijkend.

„Zooals gij verkiest,” antwoordde Ralph, zijn schouders ophalend. „Iedereen is aanwezig, en zoodra gij komt, gaan wij aan tafel. Dat is alles.”

Kaatje zou graag nog wat uitstel hebben gevraagd; maar bedenkend dat haar oom het betalen van de huurkoets als een soort van accoord voor haar stiptheid kon beschouwen, liet zij zich aan zijn arm naar de andere kamer brengen. Hier stonden zeven of acht heeren om den haard, die zoo druk met elkaar in gesprek waren, dat zij hun binnenkomen niet merkten, voordat Ralph één van hen op zijn mouw tikte, en met een schelle krassende stem zei, alsof hij de algemeene aandacht wilde trekken:

„Lord Frederik Verisopht! — mijn nicht, juffrouw Nickleby.”

De groep stooft vol verwondering uiteen, en de aangesprokene keerde zich om, zoodat Kaatje alles te zien kreeg, waarop de lord zich verhoovaardigde: een naar de nieuwste mode gesneden costuum, een knevel van dezelfde soort, een fraai gekruld hoofd met haar, en een jeugdig gezicht.

„Hé!” zei deze heer. „Wel — wat — duivel!”

Met dezen telkens afgebroken uitroep klemde hij zijn monocle in zijn oog, en keek Kaatje heel verwonderd aan.

„Mijn nicht, Mylord!” herhaalde Ralph.

„Zoo, dan hebben mijn ooren mij niet bedrogen, en het is geen wassenbeeld?” zei zijn Lordschap. „Aangenaam. Bijzonder aangenaam.” En daarop keerde zijn Lordschap zich tot een ander zwierig heer, die wat ouder, wat gezetter, wat blozender van kleur, en wat langer aan het leven in Londen gewoon was, en zei, tamelijk verstaanbaar fluisterend, dat het meisje „verduiveld knap” was.

„Stel mij voor, Nickleby,” zei deze tweede heer, die, met zijn rug naar het vuur, met zijn twee ellebogen op den schoorsteenmantel stond te leunen.

„Sir Mulberry Hawk,” zei Ralph.

„Anders de eerste troef uit het spel, juffrouw Nickleby,” zei Lord Frederik.

„Vergeet mij niet, Nickleby,” riep een heer met een heel schraal en scherp gezicht, die op een lagen stoel met een loopen rug de courant zat te lezen.

„Mijnheer Pyke,” zei Ralph.

„En mij ook niet, Nickleby,” riep een heer met een bloedroode kleur en een verloopen uiterlijk, die naast Sir Mulberry Hawk stond.

„Mijnheer Pluck,” zei Ralph, en zich vervolgens omkeerend naar een heer met een hals als een ooevaar, maakte hij dezen bekend als mijnheer Snobb, en nog iemand met zilverwit haar, aan de tafel, als kolonel Chowser. De kolonel was in gesprek met iemand, die maar een aanvulling van het gezelschap scheen te zijn en die in 't geheel niet werd voorgesteld.

Al dadelijk kon Kaatje niet nalaten een paar bijzonderheden op te merken, die haar verontrustten en het bloed tintelend naar haar wangen joegen. De eerste was de nonchalante minachting, waarmee de gasten klaarblijkelijk haar oom beschouwden; de tweede de vrijpostigheid, waarmee zij haar zelf behandelden. Zij hoefde niet heel schrande te zijn, om te begrijpen, dat het eerste verschijnsel het tweede moest doen verergeren. Ralph Nickleby had gedacht, dat Kaatje hierop niet zou letten,

maar in dit opzicht had hij buiten den waard gerekend; want al is een meisje pas van buiten gekomen en onbekend met de gebruiken van de groote wereld, het is toch heel waarschijnlijk, dat zij een even levendig gevoel van welvoeglijkheid zal bezitten, alsof zij twaalf zomers in Londen had doorgebracht, en misschien nog levendiger, want dit gevoel raakt in die groote wereld wel eens afgestompt.

Toen Ralph de plechtigheid van de voorstelling had volbracht, leidde hij zijn blazende nicht naar een stoel, en terwijl hij dit deed, keek hij voorzichtig rond, als om te ontdekken welken indruk haar onverwachte verschijning had gemaakt.

„Een onverwacht genoeg, Nickleby,” zei Lord Frederik, zijn monocle uit zijn rechteroog nemend, waarmee hij tot nog toe naar Kaatje had getuurd, en die voor zijn linker zettend om naar Ralph te kijken.

„Bedoeld om u te verrassen, Lord Frederik,” zei Pluck.

„Geen slecht idee,” zei Lord Frederik; „zou bijna een reden zijn voor het opleggen van twee en een half percent extra.”

„Nickleby,” zei Sir Mulberry Hawk, met een schorre basstem, „onthoud dat, verhoog er die vijf en twintig, of zooveel als het is, maar mee, en geef mij de helft voor mijn raad.”

Sir Mulberry kruigde dit gezegde met een schorren lach, en besloot het met een schertsenden vloek op Nickleby's beenen, waarover de heeren Pyke en Pluck het uitshaterden.

Nog waren deze heeren niet bedaard, toen de boodschap kwam dat de tafel gereed was, en toen werden zij door een soortgelijke reden opnieuw tot uitbundige vroolijkheid gebracht, want Sir Mulberry Hawk schoot, in overmaat van grappigheid, handig Lord Frederik voorbij, die Kaatje naar beneden wilde leiden, en trok haar arm tot aan den elleboog door den zijnen.

„Nee, verdomd, eerlijk is eerlijk, Verisopht,” zei Sir Mulberry, „Juffrouw Nickleby en ik hebben de zaak tien minuten geleden al met onze oogen afgesproken.”

„Ha, ha, ha!” lachte Snobb. „Die is goed! Die is goed!”

Door deze toejuiching nog geestiger geworden keek Sir Mulberry zijn vrienden heel grappig aan, en bracht Kaatje de trap af met een air van familiariteit, dat in haar gevoelige hartje zoo'n gloeiende verontwaardiging deed ontwaken, dat het haar bijna onmogelijk was die te onderdrukken. En dit gevoel werd zeker niet vermindert,

toen zij zich aan het hoofd van de tafel geplaatst vond, met Sir Mulberry Hawk en Lord Frederik Verisopht naast zich.

„Zoo, zijt gij toch in onze buurt weten te komen?” zei Sir Mulberry toen de jonge Lord ging zitten.

„Natuurlijk,” antwoordde Lord Frederik, zijn oogen op Kaatje vestigend. „Hoe kunt ge dat vragen?”

„Wel, let dan maar op uw eten,” zei Sir Mulberry, „en niet op juffrouw Nickleby en mij, want wij zullen geen bijzonder onderhoudend gezelschap voor u zijn, durf ik wel zeggen.”

„Ik wou dat gij hier eens tusschenbeide kwaamt, Nickleby!” riep Lord Frederik.

„Wat is er, Mylord?” vroeg Ralph van het andere einde van de tafel, waar hij tusschen de heeren Pyke en Pluck gezeten was.

„Die kerel, Hawk, legt heelemaal alleen beslag op uw nicht,” zei Lord Frederik.

„Hij neemt altijd nogal zijn deel van alles wat gij zoudt willen hebben, Mylord,” zei Ralph met een schimpenden lach.

„Waarachtig, dat doet hij,” antwoordde de jongeman. „De duivel mag mij halen, als ik weet wie er meester in mijn huis is, hij of ik.”

„Daar weet ik alles van,” mompelde Ralph.

„Ik denk, dat ik hem maar met een shilling zal laten loopen,”¹⁾ zei de jonge edelman schertsend.

„Nee, voor den duivel,” liet Sir Mulberry hierop volgen. „Als gij aan dien shilling — den laatsten shilling — komt, zal ik u zelf wel gauw laten loopen; maar tot zolang zal ik u nooit loslaten — daar kunt gij een eed op doen.”

Deze uitval (die op letterlijke waarheid was gebaseerd) werd met een algemeen geschater ontvangen, waarboven echter het gelach van de heeren Pyke en Pluck, die blijkbaar Sir Mulberry's vaste handlangers waren, duidelijk uitkwam. Het was dan ook niet moeilijk te zien, dat de meerderheid van het gezelschap op den ongelukkigen jongen lord aasde, die, hoe karakterloos en dom hij ook was, toch de minst verdorvene van den troep scheen te zijn. Sir Mulberry Hawk was bekend wegens zijn bekwaamheid om jongelieden van fortuin te ruïneren — een fatsoenlijk beroep, waarin hij zonder eenigen twijfel het allerhoogste had

1) Cut off with a shilling — afsnijden (onterven, laten loopen) met een shilling, zegt men, daar volgens de Engelsche wet een zoon niet geheel ontferd kan worden, maar minstens een legaat van een shilling moet krijgen.

bereikt. Met al de brutaliteit van een origineel genie, had hij een volkomen nieuwe manier van behandeling uitgevonden, lijnrecht tegenovergesteld aan de gewone methode, daar het zijn regel was om, als hij eenmaal de overmacht had gekregen, zijn slachtoffers veeleer onder den duim te houden, dan hun eigen zin te laten doen, en zijn spottende geestigheid openlijk en zonder eenige reserve over hen uit te laten. Zoo maakte hij hen dubbel tot zijn slachtoffers, en terwijl hij hen met groote behendigheid uitkleedde, hield hij hen bovendien tot vermaak van het gezelschap nog voor den gek.

Het diner was, wat de pracht en volledigheid van alle schikkingen betrof, even merkwaardig als het huis zelf, en het gezelschap deed het rijkelijk eer aan, in welk opzicht de heeren Pyke en Pluck zich bijzonder onderscheidden; want deze heeren aten van elken schotel en dronken van elke flesch, met een volharding die werkelijk verbazingwekkend was, en bleven in weerwil daarvan nog zoo frisch, dat zij, toen het dessert kwam, opnieuw aan den slag gingen, alsof zij sedert het ontbijt niets behoorlijks hadden gebruikt.

„Wel,” zei Lord Frederik, zijn eerste glas portwijn lepperend, „als dit een escompteerdiner is, kan ik niet anders zeggen, de duivel hale mij, of het zou voortreffelijk zijn iederen dag een wissel te escompteeren.”

„Gij zult er mettertijd den buik wel vol van krijgen,” antwoordde Sir Mulberry. „Dat zal Nickleby u wel vertellen.”

„Wat zegt gij, Nickleby?” vroeg de jongeman. „Zal ik een goede klant zijn?”

„Dat hangt heelemaal van omstandigheden af, Mylord,” antwoordde Ralph.

„Van uw omstandigheden, Mylord,” viel kolonel Chowser er op in.

De dappere kolonel keek de heeren Pyke en Pluck aan, alsof hij dacht dat zij om zijn aardigheid zouden lachen, maar daar deze heeren alleen door Sir Mulberry waren aangenomen om te lachen, bleven zij, tot zijn spijt, zoo ernstig als een paar aansprekers. Om zijn ramp te vergrooten, keek Sir Mulberry, die een dergelijke poging als een inbreuk op zijn bijzondere privilege beschouwde, den overtreders door zijn monocle aan alsof hij ten hoogste verbaasd was over zoo'n verwatenheid, en mompelde daarbij iets van impertinentie, wat een wenk voor Lord Frederik was, die toen ook zijn monocle voor zijn oog zette, en het voorwerp van Sir Mulberry's ongenoegen aankeek, alsof het een zeldzaam wild beest

was, dat voor de eerste maal tentoongesteld werd. Het spreekt vanzelf dat de heeren Pyke en Pluck eveneens naar het individu staarden, naar wien Sir Mulberry dit deed; en zoo werd de arme kolonel, om zijn verlegenheid te verbergen, in de noodzakelijkheid gebracht zijn glas voor zijn rechteroog te houden en te veinzen dat hij de kleur van den wijn met diepzinnige belangstelling onderzocht.

Intusschen had Kaatje zoo weinig gesproken als mogelijk was, en zelfs haar oogen bijna niet durven opslaan, uit vrees dat zij die van Lord Verisopht, of, wat nog erger was, de onbeschaamde blikken van Sir Mulberry zou ontmoeten. Deze was tenslotte zoo vriendelijk de algemeene aandacht op haar te vestigen.

„Daar zit juffrouw Nickleby zich af te vragen,” zei hij, „waarom zeker iemand haar zijn liefde nog niet heeft verklaard.”

„Neen, heusch,” zei Kaatje haastig, „ik . . .” En toen zweeg zij, voelend dat het beter zou zijn geweest, als zij heelemaal niets had gezegd.

„Ik wed om vijftig pond tegen iedereen,” zei Sir Mulberry, „dat juffrouw Nickleby mij niet aan kan kijken, en zeggen dat zij het niet dacht.”

„Aangenomen!” riep Lord Verisopht. „Binnen tien minuten.”

„Aangenomen!” antwoordde Sir Mulberry. Beiden haalden hun geld te voorschijn, en mijnheer Snobb werd benoemd, om dit te bewaren en op den tijd te letten.

„Ik hoop,” zei Kaatje in de grootste verlegenheid, „dat de heeren mij niet tot het onderwerp van een weddenschap zullen maken. Oom, ik kan werkelijk niet . . .”

„Waarom niet, liefje?” zei Ralph, wiens stem een bijzondere schorheid had, alsof hij met weezin sprak, en liever had gewild, dat deze weddenschap niet op het tapijt was gekomen. „Het is in een oogenblik gedaan, er steekt niets in. Als de heeren er op staan . . .”

„Ik sta er niet op,” zei Sir Mulberry met een luide lach. „Dat wil zeggen, ik verlang niet dat juffrouw Nickleby het ontkent, want dan verlies ik, maar ik zal toch blij zijn als ik haar heldere oogen eens zie, vooral omdat zij het tafelblad zoo bijzonder begünstigt.”

„Dat doet zij inderdaad, en dat is werkelijk niet mooi van u, juffrouw Nickleby,” zei de jonge edelman.

„Het is zelfs wreed,” zei Pyke.

„Gruwelijk wreed,” zei Pluck.

„Het kan mij niet schelen of ik verlies,” zei Sir Mulberry, „want een blik in juf-

frouw Nickleby's oogen is dubbel en dwars het geld waard."

„Meer," zei Pyke.

„Veel meer," zei Pluck.

„Hoe staat het met den tijd, Snobb?" vroeg Sir Mulberry.

„Vier minuten om."

„Bravo!"

„Wilt gij mij niet een klein beetje helpen, juffrouw Nickleby?" zei Lord Frederik na een korte poos.

„Gij hoeft niet eens te vragen, jongetje," antwoordde Sir Mulberry. „Juffrouw Nickleby en ik begrijpen elkaar; zij verklaart zich voor mij, en toont daardoor haar smaak. Gij hebt niet de minste kans, oude jongen. De tijd, Snobb?"

„Acht minuten om."

„Houd het geld maar klaar," zei Sir Mulberry. „Zoo dadelijk krijg ik het."

„Ha, ha, ha!" lachte Pyke.

Pluck, die altijd de tweede was, en als hij kon zijn kameraad den loef afstak, gilde het uit.

Het arme meisje, dat van verlegenheid zoo in de war was, dat zij nauwelijks wist wat zij deed, had eerst besloten niets te doen; maar vrezend, dat zij hierdoor het gezegde van Sir Mulberry zou bevestigen, sloeg zij haar oogen op en keek hem aan. Er was iets zoo onbeschofts en afstoetelijks in den blik, waarmee hij den hare ontmoette, dat zij, zonder een enkel woord te kunnen stamelen, opstond, en de kamer uitsnelde. Zij bedwong met groote moeite haar tranen, totdat zij alleen boven was, en liet ze toen den vrijen loop.

„Geweldig," zei Sir Mulberry, het gewonnen geld bij zich stekend. „Dat is een meisje waar vuur in zit, en wij zullen op haar gezondheid eens drinken."

Het is onnoodig te zeggen dat de heeren Pyke en Co. dit voorstel met warmte ondersteunden, of dat bij het drinken van den toast deze firma het niet aan bedekte toespelingen liet ontbreken dat Sir Mulberry een volkomen verovering had behaald. Ralph, die, terwijl de aandacht van de andere gasten op de hoofdpersonen van het voorgaande tooneel was gevestigd, hen met de oogen van een wolf had aangegluurd, scheen, nu zijn nicht was weggegaan, ruimer adem te halen, en liet, terwijl de karaffen snel rondgingen, in zijn stoel achterovergeleund, zijn oogen van spreker tot spreker gaan, die door den wijn steeds opgewekter werden, met blikken die hun harten schenen te doorzoeken, alsof hij in elke looze gedachte in hun binnenste een boosaardig vermaak vond.

Intusschen had Kaatje, die geheel alleen was gebleven, eenigszins haar bedaardheid herkrege. Zij had van een dienstbode vernomen, dat haar oom haar wenschte te spreken voor zij wegging, en tevens het aangename bericht ingewonnen, dat de heeren aan tafel koffie zouden drinken. Het vooruitzicht van hen niet terug te zullen zien, droeg er veel toe bij, haar opwinding te doen bedaren, en een boek opnemend trachtte zij wat te lezen.

Nu en dan schrikte zij op, als haar, bij het openen van de deur van de eetkamer, een wilde uitbarsting van luidruchtige vroolijkheid in de ooren klonk, en meer dan eens vloog zij ontsteld op, als zij zich verbeeldde een voetstap op de trap te hooren, en vreesde dat een van de leden van het gezelschap alleen terugkwam. Daar deze vrees echter door niets bewaarheid werd, probeerde zij haar aandacht uitsluitend op haar boek te vestigen, dat haar langzamerhand zoo begon te boeien, dat zij verscheidene hoofdstukken had gelezen zonder aan tijd of plaats te denken, toen zij opeens hevig ontstelde, daar zij door een mannenstem vlak bij haar oor haar naam hoorde noemen.

Het boek viel uit haar hand. Op een otomane dicht bij haar zat, in een halfliggende houding, Sir Mulberry Hawk, kennelijk half beschonken.

„Wat een allerliefste leeslust," zei hij. „Maar was dat nu echt, of alleen maar om die mooie lange wimpers te vertoonen?"

Kaatje beet op haar lippen, keek angstig naar de deur en gaf geen antwoord.

„Ik heb er al vijf minuten naar zitten kijken," zei Sir Mulberry. „Bij mijn ziel, zij zijn onverbeterlijk. Waarom heb ik gesproken en dat aardige schilderijtje bedorven!"

„Wees zoo goed om nu te zwijgen, mijnheer," zei Kaatje.

„Komaan, wees nu niet zoo," hervatte Sir Mulberry, zijn hoed tot steun voor zijn elleboog gebruikend, en zoo nog dichter bij haar komend. „Zoo'n trouwe slaaf van u, juffrouw Nickleby — het is werkelijk onverantwoordelijk hem zoo hard te behandelen — dat is het bij mijn ziel."

„Ik wensch u te doen begrijpen, mijnheer," zei Kaatje, ondanks zich zelf bevend, maar toch op een vasten toon, „dat uw gedrag mij stuit en beleedigt. Als gij nog het minste gevoel van eer hebt, zult ge mij onmiddellijk verlaten."

„Och kom!" zei Sir Mulberry, „waarom wilt ge dien schijn van overdreven strengheid volhouden, lief meisje? Kom, wees wat natuurlijker — lieve juffrouw Nickleby,

SIR MULBERRY HAWK AFGEWEZEN

wees wat natuurlijker!"

Kaatje stond haastig op, maar tegelijk greep Sir Mulberry haar bij haar japon en hield haar met geweld vast.

„Laat mij los, mijnheer!" riep zij woevend uit. „Hoort gij niet? Dadelijk — onmiddellijk!"

„Ga zitten, ga zitten," zei Sir Mulberry. „Ik moet u spreken."

„Laat mij oogenblikkelijk los!" riep Kaatje.

Kaatje in gloeiende drift, „dan dat ik, die als een hulpelooze wees en als de dochter van uw broer, onder dit dak bescherming had moeten vinden, hier aan zulke beledigingen ben blootgesteld, dat gij mij niet moest durven aankijken. Laat mij voorbij!"

Ralph durfde haar inderdaad niet aan te kijken, toen het verontwaardigde meisje haar vlamrende oogen op hem vestigde; hij liet haar echter niet voorbij, maar bracht haar naar een stoel aan het andere einde

MAAR TOEN ZIJ ZICH MET INSPANNING VAN AL HAAR KRACHTEN PROBEERDE LOS TE RUKKEN, VERLOOR HIJ ZIJN EVENWICHT EN KWAM LANGUIT OP DEN GROND TE LIGGEN.

„Voor niets op de heele wereld," antwoordde Sir Mulberry.

Met deze woorden boog hij zich voorover om haar weer op haar stoel te duwen; maar toen zij zich met inspanning van al haar krachten probeerde los te rukken, verloor hij zijn evenwicht en kwam languit op den grond te liggen. Kaatje wilde de kamer uitsnellen; maar in de deur ontmoette zij haar oom, die haar tegenhield.

„Wat gebeurt hier?" vroeg Ralph.

„Niets anders, mijnheer," antwoordde

van de kamer. Daarop naderde hij Sir Mulberry, die intusschen was opgestaan, en wees hem naar de deur.

„Daar is uw weg, mijnheer," zei Ralph met een doffe stem, waarop een duivel trotsch had kunnen zijn.

„Wat bedoelt gij daarmee?" vroeg zijn vriend driftig.

De aderen zwollen als koorden op het gimpelde voorhoofd van Ralph, en zijn lippen beefden krampachtig. Hij dwong ze echter tot een verachtelijken glimlach, en

wees nogmaals naar de deur.

„Kent gij mij, oude gek?” vroeg Sir Mulberry.

„Heel goed,” antwoordde Ralph.

De voorname deugniet moest zijn oogen neerslaan voor den vasten blik van den ouden zondaar, en ging, binnensmonds prevelend, naar de deur.

„Gij hadt den lord hier willen hebben, niet waar?” zei hij eensklaps, alsof hem iets nieuws inviel, terwijl hij zich omkeerde en staan bleef. „Ik was in den weg, niet waar?”

Ralph glimlachte weer, maar gaf geen antwoord.

„Wie heeft hem het eerst bij u gebracht?” vervolgde Sir Mulberry. „En hoe hadt gij hem, zonder mij, zoo in uw net kunnen krijgen?”

„Het net is groot en bijna vol,” zei Ralph. „Pas op, dat er niemand in de mazen stikt.”

„Gij zoudt uw eigen vleesch en bloed voor geld verkoopen,” hernam de ander; „gij zoudt uw eigen ziel verkoopen, als de duivel die niet al had. Zoudt gij mij willen wijsmaken, dat uw mooie nicht niet hier gebracht is als een lokaas voor dien dronken jongen beneden?”

Hoewel dit gesprek door beiden met een gesmoorde stem werd gevoerd, keek Ralph onwillekeurig om, teneinde zich te overtuigen, dat Kaatje niet dichterbij gekomen was. Zijn tegenpartij zag welk voordeel hij had, en maakte er gebruik van.

„Wilt gij mij wijsmaken,” vervolgde hij, „dat het niet zoo is? Wilt gij mij wijsmaken, dat, als hij hier gekomen was, in plaats van ik, gij niet wat meer blind en doof en wat minder brutaal zoudt zijn geweest? Wat hebt gij hierop te zeggen, Nickleby?”

„Dit,” antwoordde Ralph, „dat, als ik haar voor mijn zaken heb hier gebracht . . .”

„Ja, dat is het woord,” viel Sir Mulberry er met een schamperen lach op in.

„Voor mijn zaken,” hervatte Ralph langzaam en op een vasten toon, als iemand die zich heeft voorgenomen niet meer te zeggen dan hij verkiest, „omdat ik dacht en het in mijn belang achtte, dat zij eenigen indruk zou maken op dien onnoozelen jongen, dien gij zoo trouw helpt om tot den bedelstaf te komen, ik wist, daar ik hem kende, dat het lang duren zou, voordat hij het meisje inderdaad beleedigde, of hij had dit door zijn domheid en lafheid moeten doen — en dat hij, met eenige voorzorg van mijn kant, de eer en deugd zelfs van de nicht van zijn geldschietter zou eerbiedigen. Maar ik was nooit van plan haar bloot te stellen aan de liederlijkheid en brutaliteit

van een ouden lichtmis als gij zijt. En nu begrijpen wij elkaar.”

„Voorals omdat er niets bij te verdienen was, niet waar?” zei Sir Mulberry schimpend.

„Juist,” antwoordde Ralph. Hij had zich al omgekeerd en keek over zijn schouder om, toen hij dit laatste antwoord gaf. De oogen van de twee schurken ontmoetten elkaar met een uitdrukking, alsof ieder wel voelde, dat hij niet voor den ander kon veinen; en Sir Mulberry haalde zijn schouders op en ging langzaam weg.

Zijn vriend sloot de deur, en keek toen ongerust naar de plek, waar zijn nicht was blijven zitten. Zij had haar gezicht in haar handen verborgen, en scheen nog van schaamte en verdriet te weenen. Ralph zou zonder eenige ontroering bij een behoeftigen schuldenaar in huis zijn gekomen en hem aan den deurwaarder hebben overgeleverd, al had de man ook bij het sterfbed van een kind gezeten, want dat zou iets in den gewonen gang van zijn zaken en de man zou een overtreder van zijn eenige zedelijke wet zijn geweest. Maar hier was een jong meisje, dat geen ander kwaad gedaan had dan levend in de wereld te komen, dat zich geduldig naar al zijn wenschen had geschikt, dat zooveel moeite had gedaan om hem aangenaam te zijn — bovenal, dat hem geen geld schuldig was — en hij voelde zich verlegen en zenuwachtig. Hij ging op een stoel op eenigen afstand zitten, toen op een anderen een beetje dichterbij, toen nog dichterbij, en eindelijk zoo dichtbij, dat hij zijn hand op Kaatje's arm kon leggen.

„Bedaar toch, meisje, zei hij, toen zij haar arm wegtrok en opnieuw begon te snikken. „Gij moet 't u niet zoo aantrekken.”

„Ach, om 's hemels wil, laat mij naar huis gaan!” riep Kaatje uit. „Laat mij vrij, en naar huis gaan!”

„Ja, ja,” zei Ralph; „maar gij moet eerst uw oogen afdrogen, en wat tot bedaren komen. Licht uw hoofd toch eens op!”

„Ach, oom!” riep Kaatje uit, haar handen ineenslaand; „wat heb ik gedaan — wat heb ik gedaan — dat gij mij zoo laat behandelen! Als ik u ooit iets misdaan had, zou het al verschrikkelijk wreed van u geweest zijn; maar . . .”

„Luister toch een oogenblik,” zei Ralph, die door de heftigheid van haar emoties inderdaad in verlegenheid geraakte. „Ik wist niet, dat dit zoo gaan zou; ik kon het onmogelijk voorzien. Ik deed alles wat ik kon. Kom, sta eens op! De walm van de

lampen hier maakt u benauwd. Gij zult beter worden, als gij u eens beweegt."

„Laat mij naar huis gaan!" riep Kaatje weer.

„Goed, goed," zei Ralph. „Maar gij moet er eerst weer wat beter uitzien; want gij zoudt uw moeder doen schrikken, en niemand anders moet hier iets van weten, dan gij en ik. Laten wij nu den anderen kant opgaan. Daar, nu ziet gij er al beter uit."

Zoo sprekend, wandelde Ralph op en neer, met zijn nicht aan zijn arm, zonder den moed te hebben haar aan te kijken, en bevend als zij wat zwaarder op zijn arm leunde. Toen hij meende, dat hij haar gerust kon laten vertrekken, bracht hij haar op dezelfde wijze de trap af, nadat hij haar doek had omgedaan, en haar geholpen had, haar kleeding in orde te brengen — een taak, die hij waarschijnlijk voor de eerste maal in zijn leven verrichtte. Hij bracht haar ook de huisdeur uit en de stoep af, en liet haar niet los, voordat zij in de koets zat. Toen het portier met een forschen slag werd dichtgeworpen, viel er een kammetje uit Kaatje's haar voor de voeten van haar oom; en toen hij het oprapte en teruggaf, scheen het licht van een lantaren vlak in haar gezicht. De haarlok, die losgeraakt was en over haar voorhoofd krulde, de sporen van de nauwelijks gedroogde tranen, de gloed van haar wangen, haar droevige oogen, dit alles deed den ouden man iets voor den geest komen, dat hij lang vergeten had: het gezicht van zijn overleden broer scheen voor hem te zweven, met denzelfden blik, dien het eens in zijn jeugd had vertoond, toen hij als jongetje geschreid had bij een gelegenheid, waarvan al de omstandigheden hem nu weer zoo duidelijk voor den geest kwamen, alsof het eerst den vorigen dag gebeurd was.

Ralph Nickleby, die bijna alle natuurlijk gevoel had afgeschud — wiens hart zoo versteend was, dat hij de geschiedenis van de grootste rampen onbewogen kon aanschouwen — stond verpletterd bij dezen aanblik, en liep wankelend zijn huis weer binnen, alsof hij een geest had gezien uit een wereld aan gene zijde van het graf.

HOOFDSTUK XX.

Waarin Nikolaas eindelijk zijn oom ontmoet en hem zijn gevoelens met groote openrechtheid mededeelt. Zijn besluit.

Den volgenden Maandag — den dag na het diner — draafde de kleine juffrouw La

Creevy, 's morgens vroeg, naar het Westen van de stad, daar haar de gewichtige boodschap was opgedragen om madame Mantalini kennis te geven, dat juffrouw Nickleby te ongesteld was om te komen, maar hoopte den volgenden dag haar werk te kunnen hervatten. En terwijl zij voortstappte, en zich verschillende beleefde vormen van uitdrukking en sierlijke wijzen van spreken voor den geest haalde, teneinde de allerbeste uit te kiezen om haar mededeeling in te kleeden, dacht zij ook veel na over de waarschijnlijke oorzaken van de ongesteldheid van haar vriendinnetje.

„Ik weet niet, wat ik er van denken moet," zei zij bij zichzelf. „Zij had gisteravond werkelijk roode oogen. Zij zei dat zij hoofdpijn had; maar van hoofdpijn krijgt men geen roode oogen. Zij moet geschreid hebben."

Tot dit besluit gekomen, zooals zij ook den vorigen avond al met volle overtuiging gedaan had, overwoog zij verder — wat zij bijna den heelen nacht had gedaan — welke nieuwe reden van verdriet haar vriendin met mogelijkheid gehad kon hebben.

„Neen, ik kan mij niets voorstellen," zei de kleine portretschilderes. „Niets, of het moet het optreden van dien ouden bullebak zijn geweest. Zeker onbeschoft tegen haar geweest. Akelige kerel!"

Nadat zij door deze woorden haar hart lucht had gegeven, hoewel er niemand was, die naar haar luisterde, vervolgde juffrouw La Creevy haar weg naar het huis van madame Mantalini, waar zij, onderricht dat de regeerende macht nog niet uit haar bed was, de tweede in gezag te spreken vroeg, waarop juffrouw Knag verscheen.

„Wat mij betreft," zei juffrouw Knag, toen zij de boodschap met al haar omhaal van woorden had aangehoord, „ik zou juffrouw Nickleby heel goed kunnen missen."

„Zoo, is 't toch, juffrouw?" hernam juffrouw La Creevy erg geraakt. „Maar, ziet ge, ge zijt de meesteres van het huis niet, en dus is dat niet van veel belang."

„Heel goed, juffrouw!" zei juffrouw Knag. „Hebt gij verder nog iets te zeggen?"

„Neen, juffrouw."

„Dan wensch ik u goedenmorgen, juffrouw."

„Goedenmorgen, juffrouw," herhaalde juffrouw La Creevy; „en zeer verplicht voor uw buitengewone vriendelijkheid en beleefdheid."

Aldus eindigde het gesprek, waarbij de beide dames sterk gebeeft en zich van de allerbeleefdsten uitdrukkingen bediend had-

den — onmiskenbare teekenen, dat zij op het punt waren een woedenden twist te beginnen.

„Ik vraag me af wie dat is,” zei juffrouw La Creevy bij zich zelf, toen zij zich weer op straat bevond. „Een lief persoontje! Ik wou dat ik haar portret eens mocht maken. Ik zou haar wel raken!” In de verbeelding dat zij iets heel bijtends en geestigs had gezegd, begon juffrouw La Creevy hartelijk te lachen, en spoedde zich in een vroolijke stemming naar huis, om te ontbijten.

Dit was een van de voordeelen dat zij zoolang alleen had gewoond. Het levendige, werkzame, vroolijke vrouwtje leefde volkomen in zich zelf, praatte met zich zelf, nam zich zelf tot vrouwwde, was tegen zich zelf zoo scherp als zij maar kon over menschen die haar beleedigden, maakte het zich zelf naar den zin en deed niemand kwaad. Als zij eens kwaadsprak, had niemands goede naam daardoor te lijden; en als zij zich een kleine wraakneming veroorloofde, was niemand er daardoor erger aan toe. Als een van de velen, voor wie, ten gevolge van bekrompen omstandigheden en de daaruit voortvloeiende onmogelijkheid om gezelschap naar hun wensch te krijgen, terwijl zij niet geneigd zijn zich met het gezelschap, dat zich aanbiedt, op te houden, Londen een even volkomen eenzaamheid is als de vlakke van Syrië, vervolgde de nederige kunstenaars jarenlang haar eenzamen maar genoeglijken weg, en voordat de eigenaardige rampen van de familie Nickleby haar aandacht trokken, had zij nooit een vriend of vriendin gehad, hoevel zij boordevol was van de vriendelijkste gezindheid jegens het heele menschdom. Er zijn vele warme harten, die even eenzaam blijven als dat van de arme juffrouw La Creevy.

Maar dat doet op 't oogenblik niet ter zake. Zij ging naar huis om te ontbijten, en had nauwelijks den aangename smaak van haar eerste mondjevol thee geproefd, toen de meid kwam zeggen, dat er een heer naar haar vroeg, waarop juffrouw La Creevy, zich onmiddellijk een nieuw model voorstellend, die door bewondering voor de buiten hangende lijst geboeid was, in onuitsprekelijke verlegenheid raakte over de aanwezigheid van het theegoed.

„Daar, neem weg, en breng het naar de slaapkamer, of ergens anders heen,” zei zij. „Lieve hemel, dat ik nu vanmorgen juist zoo laat moet ontbijten, nadat ik drie weken lang om half negen klaar ben geweest, zonder dat er een sterveling kwam.”

„Maak toch geen omslag voor mij,” zei

een bekende stem. „Ik wilde de meid mijn naam niet zeggen, omdat ik u wilde verrassen.”

„Mijnheer, Nikolaas!” riep juffrouw La Creevy verwonderd uit.

„Gij hebt mij dus niet vergeten, zie ik?” zei Nikolaas, haar zijn hand reikend.

„Wel neen!” antwoordde juffrouw La Creevy, met een vriendelijken glimlach. „Hanna! breng nog een kopje. Maar laat ik u eens wat zeggen, jongeman. Ik moet u verzoeken u niet weer aan zoo'n impertinentie schuldig te maken als op dien ochtend van uw vertrek.”

„Gij zoudt er toch niet heel boos om worden, is 't wel?” zei Nikolaas.

„Niet?” antwoordde juffrouw La Creevy. „Gij moest het eens probeeren. Meer zeg ik niet.”

Nikolaas nam, met gepaste galanterie, juffrouw La Creevy onmiddellijk bij haar woord; deze slaakte een flauwen gil en gaf hem een klap; maar de klap was niet hard.

„Nooit heb ik zoo'n ondeugend jongensch gezien!” zei juffrouw La Creevy.

„Gij hebt zelf gezegd, dat ik het maar eens moest probeeren,” antwoordde Nikolaas.

„Ja, maar dat bedoelde ik ironisch,” zei juffrouw La Creevy.

„O, dat is wat anders,” zei Nikolaas. „Dat hadt ge dan ook moeten zeggen.”

„Neen, dat zoudt ge niet geweten hebben,” liet juffrouw La Creevy hierop volgen. „Maar nu ik u goed aankijk,” vervolgde zij, „komt gij mij magerder voor dan toen ik u de laatste maal zag en uw gezicht is bleek en vervallen. En hoe komt het, dat gij Yorkshire verlaten hebt?”

Hier bleef zij steken; want de verandering van haar toon had zooveel hartelijks, dat het Nikolaas ontroerde.

„Het is geen wonder, dat ik een beetje ben afgevallen,” zei hij na een korte poos; „want ik heb veel verdriet gehad. Ik heb ook heel armoedig geleefd, ja zelfs gebrek moeten lijden.”

„Lieve hemel, mijnheer Nikolaas!” riep juffrouw La Creevy uit; „wat zegt gij daar?”

„Gij moet u dat niet zoo aantrekken,” antwoordde Nikolaas, op een opgeruimder toon. „Ik ben ook niet hier gekomen om over mijn lot te klagen, maar omdat ik verlangde mijn oom weer eens te zien.”

„Dan kan ik niet zeggen dat ik uw smaak bewonder,” hernam juffrouw La Creevy. „Het zou mij voor veertien dagen uit mijn humeur brengen, als ik maar met zijn laarzen in dezelfde kamer moest zitten.”

„Over het geheel zullen onze meeningen in dat opzicht wel niet ver uiteenloopen,” zei Nikolaas; „want ik bedoel alleen, dat ik lust heb hem eens de waarheid te zeggen, en hem zijn valsheid en kwaadaardigheid in zijn gezicht te verwijten.”

„Dat is iets anders,” zei juffrouw La Creevy. „De hemel vergeve mij, maar ik geloof niet, dat ik mijn oogen bepaald uit mijn hoofd zou schreien, als hij van kwaadheid stikte.”

„Ik ben vanmorgen bij hem aan huis geweest,” zei Nikolaas. „Hij is pas Zaterdag weer in de stad gekomen, en dat hoorde ik eerst gisteravond.”

„En hebt gij hem gesproken?” vroeg juffrouw La Creevy.

„Neen,” antwoordde Nikolaas. „Hij was al uit.”

„Zoo!” zei juffrouw La Creevy. „Zeker voor een of ander lief en vriendelijk karweitje!”

„Ik heb reden om te veronderstellen,” hervatte Nikolaas, „dat hij vandaag bij mijn moeder en zuster zal komen, om haar op zijn manier te vertellen, wat er met mij gebeurd is. Ik zal hem daar opwachten.”

„Goed zoo!” zei juffrouw La Creevy, in haar handen wrijvend. „En toch, ik weet niet,” vervolgde zij, „men moet alles altijd van verschillende kanten bekijken — men moet ook om anderen denken.”

„Ik heb om anderen gedacht,” antwoordde Nikolaas, „maar het gaat om mijn eer en mijn goeden naam, en dus laat ik mij door niets afschrikken.”

„Gij zult het zelf wel het beste weten,” zei juffrouw La Creevy.

„In dit geval hoop ik van wel,” antwoordde Nikolaas. „En alles wat ik u wilde vragen is, ze op mijn komst voor te bereiden. Zij denken dat ik nog ver weg ben, en als ik onverwachts verschijn, zou ik ze doen schrikken. Als gij tijd hebt om ze te gaan zeggen dat ge mij gezien hebt, en dat ik over een kwartier zelf zal komen, zoudt ge mij een grooten dienst bewijzen.”

„Ik wou dat ik u, of een van u allen, een grooteren dienst kon bewijzen,” zei juffrouw La Creevy. „Maar het vermogen om te dienen komt zoo zelden bij den wil, als de wil bij het vermogen.”

Onder een voortdurend en druk gepraat maakte juffrouw La Creevy spoedig een einde aan haar ontbijt, borg het theekistje achter slot, zette haar hoed op, en begaf zich vervolgens met Nikolaas op weg naar de City. Hij verliet haar voor de deur van het huis van zijn moeder, met de belofte binnen een kwartier terug te zullen komen.

Het toeval wilde, dat Ralph Nickleby, wien het eindelijk, in zijn eigen belang, noodig voorkwam de gruwelen, waaraan Nikolaas zich had schuldig gemaakt, bekend te maken, zich, in plaats van eenige andere boodschappen te doen, zooals Newman Noggs gemeend had, rechtstreeks naar zijn schoonzuster had begeven. Hierdoor kwam het, dat juffrouw La Creevy, toen zij, na door een vrouw, die het huis schoonmaakte, te zijn binnengelaten, in de voorkamer kwam, juffrouw Nickleby en Kaatje in tranen vond, daar Ralph juist het verslag van de misdrijven van zijn neef beëindigd had. Kaatje wenkte haar om weg te gaan, en juffrouw La Creevy ging zwijgend zitten.

„Zoo,” dacht zij, „zijt gij daar al, mijnheer. Dan moet hij maar onaangediend binnenkomen, en zien wat voor indruk dat op u maakt.”

„Het is aardig, heel aardig,” zei Ralph, den brief van Fanny Squeers dichtvouwend. „Ik beveel hem aan — tegen mijn eigen overtuiging in, want ik wist, dat hij nergens voor deugde — bij een man, waar hij het jarenlang goed had kunnen hebben, als hij zich behoorlijk had gedragen. En wat is het gevolg? Dat hij streken uithaalt, die hem voor de rechtbank zouden kunnen brengen.”

„Ik zal het nooit gelooven!” riep Kaatje met verontwaardiging uit. „Het zijn niets anders dan schandelijke verzinsels. Het kan niet waar zijn.”

„Meisje,” zei Ralph, „gij kent den achtenswaardigen man niet. Dit zijn geen verzinsels. De man is verschrikkelijk mishandeld, uw broer is niet te vinden, en die jongen, waar zij over spreken, is met hem mee — bedenk dat, bedenk dat.”

„Het is onmogelijk,” riep Kaatje weer. „Nikolaas! — en een dief nog wel! Mama, hoe kunt gij zooiets zitten aanhooren?”

De arme juffrouw Nickleby, die zich nooit onderscheiden had door het bezit van een bijzonder helder begrip, en door de jongste gebeurtenissen nog verwarder was geworden, gaf op dit dringende beroep geen ander antwoord dan door achter haar zakdoek uit te roepen, dat zij het nooit had kunnen gelooven — waardoor zij haar hoorders vrijheid liet om te denken dat zij het nu wel geloofde.

„Het zou mijn plicht zijn,” zei Ralph, „hem aan het gerecht over te leveren, als hij op mijn weg kwam. Als zakenman en als staatsburger zou ik niet anders mogen handelen. En toch,” vervolgde hij op een veelbeteekenenden toon en met een zijdeling-

schen blik op Kaatje, „en toch zou ik dat niet graag doen; ik zou graag het gevoel van zijn zuster willen sparen — en van zijn moeder, natuurlijk.“ Deze laatste woorden werden na een tusschenpoos en met veel minder nadruk uitgesproken.

Kaatje begreep heel goed, dat dit als een drangreden werd gebruikt, om haar over het gebeurde van den vorigen avond te doen zwijgen. Onwillekeurig keek zij Ralph aan, toen hij ophield met spreken; maar hij had zijn oogen naar een anderen kant gewend en scheen niet meer om haar te denken.

„Alles,“ zei Ralph, na een stilte, die alleen door het snikken van juffrouw Nickleby werd afgebroken, „alles loopt samen, om de waarheid van den brief te bewijzen, als het al mogelijk was er aan te twifelen. Zou een onschuldige den aanblik van eerlijke menschen ontwijken, en met een wegeloopen vagebond door het land blijven zwerven? Geweld, doodslag, diefstal — hoe moet men dat noemen?“

„Leugens!“ riep een toornige stem terwijl de deur openvlog en Nikolaas plotseling midden in de kamer stond.

In het eerste oogenblik van verrassing, en misschien ook van schrik, stond Ralph van zijn stoel op, en ging een paar passen achteruit, daar deze onverwachte verschijning hem volkomen van zijn stuk bracht. Maar een oogenblik later bleef hij met over elkaar geslagen armen staan, terwijl hij zijn neef met een blik vol doodelijken haat aangrijsde, en Kaatje en juffrouw La Creevy zich tusschen beiden wierpen, om de gewelddadigheden te voorkomen, waarmee de woede van Nikolaas scheen te dreigen.

„Lieve Nikolaas!“ riep zijn zuster, hem omklemdend. „Wees bedaard; bedenk...“

„Bedenken, Kaatje,“ zei Nikolaas, haar hand in de heftigheid van zijn aandoening zoo hard knijpend, dat zij de pijn bijna niet verdragen kon. „Als ik alles bedenk, moet ik wel van ijzer zijn, om stil voor hem te blijven staan.“

„Ach, ach!“ kermde juffrouw Nickleby, „dat ik zooveel ongeluk en schande moet beleven!“

„Wie zegt daar, dat ik iemand tot schandeben?“ zei Nikolaas, terwijl hij omkeek.

„Uw moeder,“ antwoordde Ralph, naar haar wijzend.

„Wier ooren gij vergiftigd hebt,“ riep Nikolaas hem toe; „gij, die onder voorwendsel van de dankbetuigingen te verdienen, waarmee zij u overlaadde, mij onder ellende en vernederingen hebt bedolven; gij, die mij naar een moordkuil hebt gezonden,

waar de laaghartigste wreedaard, die alleen met u te vergelijken is, een beul is voor een aantal ongelukkige kinderen en hen in hun vroege jeugd, door de gruwelijkste mishandelingen, voor hun heele volgende leven bederft en rampzalig maakt. Ik neem den hemel tot getuige,“ vervolgde hij, om zich heen kijkend, „dat ik alles gezien heb, en dat die man weet wat daar gebeurt.“

„Wees bedaard, Nikolaas, wees voorzichtig, om hem geen voordeel op u te geven,“ zei Kaatje. „Vertel ons wat gij gedaan hebt, en bewijs daardoor dat men u belasterd heeft.“

„Waarvan beschuldigt men mij dan?“ vroeg Nikolaas.

„In de eerste plaats dat gij uw meester mishandelt hebt en bijna genoeg hebt gedaan, om als moordenaar op het schavot te komen,“ zei Ralph. „Ik zeg het u rondweg, jongmensch, al slaat gij nog zoo'n hoogen toon aan.“

„Ik ben tusschenbeide gekomen,“ zei Nikolaas, „om een rampzalig schepsel tegen de gruwelijkste mishandeling te beschermen. En daarbij heb ik tegelijk een booswicht een straf toegediend, die hij niet licht vergeten zal, hoewel zij nog veel te zacht voor hem was. Als ik nog eens in hetzelfde geval verkeerde, zou ik weer precies zoo handelen; maar ik zou zorgen harder te slaan, en hem een paar schandmerken in te drukken, die hem tot aan zijn dood zouden bijblijven.“

„Gij hoort het,“ zei Ralph, zich tot juffrouw Nickleby wendend. „Dat is berouw!“

„Och, Heere,“ klaagde juffrouw Nickleby. „Ik weet niet wat ik denken moet; heusch niet.“

„Houd u toch stil, moeder,“ zei Kaatje smeekend. „Lieve Nikolaas,“ vervolgde zij, „ik zeg het u maar, opdat gij weten zult, hoever hun slechtheid gaat; maar zij beschuldigen u — er wordt een ring vermist, en zij zeggen, dat...“

„Dat wijf,“ zei Nikolaas trotsch, „de vrouw van den kerel, die mij beschuldigt, heeft, denk ik, een ring, die heel weinig waard is, 's morgens, voordat ik het huis verliet, tusschen mijn kleeren gestopt. Ik weet tenminste, dat zij in de slaapkamer kwam, waar mijn goed lag, om een ongelukkig kind te mishandelen, dat zich tegen haar verzette, en dat ik den ring vond, toen ik onderweg mijn pakje opende. Ik heb hem met de diligence teruggestuurd en zij hebben hem nu al.“

„Ik dacht het wel,“ zei Kaatje, naar haar oom kijkend. „Maar die jongen, dien zij

zeggen dat gij meegenomen hebt?"

„Die jongen," antwoordde Nikolaas, „een onnoozel, hulpeloos schepsel, dat zij door hun mishandelingen half zinneloos hebben gemaakt, is nog bij mij."

„Gij hoort het?" zei Ralph, weer zijn zuster aansprekend. „Zijn eigen bekentenis bewijst alles. Verkiest gij dien jongen terug te geven, mijnheer?"

„Nee," antwoordde Nikolaas.

„Niet?" zei Ralph.

„Nee," hervatte Nikolaas, „niet aan den man, bij wien ik hem gevonden heb. Ik wou, dat ik zijn vader kende; misschien zou het gevoel van schaamte hem tot zijn plicht kunnen brengen, als het natuurlijke gevoel niet volkomen bij hem uitgedoofd was."

„Zoo!" zei Ralph. „En wilt gij nu een woordje van mij hooren, jongmensch?"

„Gij kunt zeggen wat gij wilt," antwoordde Nikolaas. „Het is mij volkomen onverschillig wat gij zegt, of waarmee gij dreigt."

„Heel goed," hernam Ralph; „maar mischienen zijn er anderen, jongmensch, die het de moeite waard achten naar mij te luisteren, en wie het niet onverschillig is wat ik zeg. Ik zal tot uw moeder spreken, die de wereld kent."

„Ach, kende ik ze maar niet!" snikte juffrouw Nickleby.

Het was werkelijk niet noodig dat de goede vrouw zich om die reden zoo bijzonder bedroefd maakte, want haar wereldkennis was, om er het minste van te zeggen, heel twijfelachtig; en Ralph scheen er ook zoo over te denken, want hij glimlachte toen hij dit zei. Daarna vestigde hij beurtelings een strakken blik op haar en op Nikolaas, terwijl hij aldus het woord voerde:

„Van wat ik voor u en mijn nicht gedaan heb, en van plan was te doen, juffrouw, spreek ik geen woord. Ik heb niets beloofd, en laat u zelf er over oordeelen. Ik wil nu niet dreigen; maar ik zeg, dat dit eigenzinnige en losbandige jongmensch geen penning van mijn geld en geen kruimel van mijn brood zal krijgen, al kon ik hem daarmee van de hoogste galg in Europa reddend. Ik wil nooit weer tegen hem spreken, of komen waar hij komt, of zijn naam hooren noemen. Ik wil hem nooit helpen, en ook die niet, die hem helpen. Hoewel hij heel goed wist, wat hij u daarmee op den hals haalde, is de egoïstische luiaard teruggekomen, om uw nood te verzwaren, en het geringe loon van zijn zuster tot last te komen. Het spijt mij, dat ik u nu aan uw lot

moet overlaten, maar ik wil een dergelijke vereeniging van laaghartigheid en boosheid niet aanmoedigen; en daar ik van u niet wil vergen hem te verzaken, zal ik u nooit terugzien."

Als Ralph zijn vermogen om hen, die hij haatte, te kwetsen, nog niet had gekend en gevoeld, zouden zijn blikken op Nikolaas, onder het uitspreken van deze rede, hem dit in volle kracht hebben doen zien. Hoe onschuldig de jongeman ook was, werd hij toch door elk sluw verwijt, elk wel overlegd schimpwoord ten diepste gegriefd, en toen Ralph zijn bleeke gezicht en zijn bevende lippen opmerkte, kon hij zich streelen met de gedachte, dat hij precies die uitdrukkingen had uitgekozen, die een eerlijken en heftigen geest als dien van Nikolaas het pijnlijkst moesten treffen.

„Ik kan het niet helpen," riep juffrouw Nickleby uit. „Ik weet wel dat gij heel goed voor ons zijt geweest en nog veel meer voor mijn lieve dochter hadt willen doen, daar ben ik zeker van, dat weet ik, en het was heel vriendelijk van u haar bij u aan huis te laten komen en zoo — en het zou natuurlijk een groot geluk voor haar zijn geweest, en voor mij ook. Maar ik kan toch niet, dat begrijpt ge toch wel, zwager, ik kan mijn eigen zoon toch niet verzaken, zelfs al heeft hij alles gedaan wat gij zegt — het is onmogelijk. Ik zou het niet kunnen; en dus moeten wij maar heelmaal tot den bedelstaf komen, Kaatjelijef. Ik kan het wel dragen, durf ik wel te zeggen." Onder het uitstorten van zoo'n verwarde reeks van jammerklachten, die niemand anders dan zij had kunnen aaneenrijgen, liet de goede vrouw haar tranen stroomen.

„Waarom zegt gij, mama, als Nikolaas gedaan heeft wat hij zegt?" zei Kaatje met edelen toorn. „Gij weet wel, dat hij het niet gedaan heeft."

„Ik weet niet wat ik denken moet, kindlijef," zei juffrouw Nickleby. „Nikolaas is zoo driftig, en uw oom blijft zoo bedaard, dat ik alleen kan hooren wat hij zegt en niet wat Nikolaas zegt. Maar dat komt er niet op aan; laten wij er niet meer over spreken. Wij kunnen wel naar het Werkhuis gaan, of naar de Toevlucht voor Behoeftigen, of naar het Magdalena-gesticht, en hoe eer wij dat doen hoe beter."

Met deze zonderlinge opsomming van liefdadige instellingen, gaf juffrouw Nickleby zich weer aan haar tranen over.

„Blijf!" zei Nikolaas, toen Ralph zich omkeerde, om weg te gaan; „gij hoeft niet te vertrekken; want ik zal u dadelijk van mijn

aanwezigheid bevrijden; en het zal lang duren, heel lang, voor ik mij hier weer laat zien."

"Nikolaas," riep Kaatje, terwijl zij haar broer in haar armen sloot. „Lieve broer, spreek toch zoo niet! Gij zult mijn hart doen breken. Moeder, spreek toch tegen hem! Let niet op haar, Nikolaas; zij meent het niet; gij moest haar beter kennen. Oom, om 's hemels wil, houd hem tegen."

"Ik ben nooit van plan geweest, Kaatje," zei Nikolaas vriendelijk, „om bij u te blijven. Hoe kondt gij denken, dat ik u tot last zou willen zijn? Misschien keer ik deze stad nu een paar uur eerder mijn rug toe dan ik dacht; maar wat beteekent dat? Wij zullen elkaar niet vergeten, en er zullen betere dagen komen, wanneer wij bij elkaar zullen blijven. Wees flink, Kaatje!" fluisterde hij, „en maak mij niet weekhartig, terwijl hij er bij is."

"Nee, nee, dat zal ik niet," zei Kaatje. „Maar gij moet ons niet verlaten. Bedenk hoeveel gelukkige dagen wij samen hebben doorgebracht, voordat deze rampen over ons kwamen; hoe genoeglijk wij thuis hebben geleefd en welke beproevingen wij thans te dragen hebben, en dat wij, als gij ons verlaat, in onzen nood geen helper of beschermer meer hebben."

"Gij zult geholpen worden, als ik weg ben," antwoordde Nikolaas. „Ik kan u niet helpen of beschermen. Ik zou uw nood en uw gebrek maar vergrooten. Mijn eigen moeder ziet dat in, en haar teederheid en bezorgdheid voor u wijzen mij den weg, dien ik gaan moet. God behoede u, Kaatje, tot ik u een beter thuis kan bezorgen, waar wij weer gelukkig kunnen zijn, en over deze beproevingen kunnen spreken, als over iets dat lang voorbij is. Houd mij nu niet op!"

Kaatje liet hem los, en viel in zijn armen in zwijm. Nikolaas drukte haar nog een oogenblik aan zijn hart, zette haar toen op een stoel, en vertrouwde haar toe aan de zorgen van haar oprechte vriendin, jufvrouw La Creevy.

"Ik hoef u niets te vragen," zei hij, haar de hand drukkend, „want ik ken uw karakter. Gij zult die twee nooit vergeten."

Daarop naderde hij Ralph, die gedurende dit heele tooneel in dezelfde houding onbeweeglijk was blijven staan.

"Mijnheer," zei hij met een zachte stem, zoodat Ralph alleen hem verstaan kon, „ik zal nauwkeurig letten op alle stappen die gij doet. Ik laat, volgens uw wensch, mijn moeder en zuster aan u over. Er zal vroeger of later een dag van verantwoording

komen, van zware verantwoording, als haar iets kwaads door u overkomt."

Ralph gaf niet het minste blijk dat hij een woord van deze afscheidsrede had gehoord. Zij was nauwelijks uitgesproken, en jufvrouw Nickleby had nauwelijks het besluit genomen, haar zoon, als het noodig was, met geweld tegen te houden, of Nikolaas was verdwenen.

Met haastige stappen snelde Nikolaas door de straten, hoewel er dikwijls redenen tot vrees en twijfel bij hem opkwamen, die hem bijna er toe brachten terug te keeren. Maar wat zouden zijn moeder en zuster daarbij winnen? Als hij Ralph trotseerde, zelfs al was hij zoo gelukkig het een of andere geringe middel van bestaan te vinden, zou zijn aanwezigheid beider toestand toch alleen maar erger, en haar vooruitzichten donkerder maken; want zijn moeder had over een nieuw blijk van welwillendheid jegens Kaatje gesproken, en deze had dit niet ontkend. „Nee," dacht Nikolaas, „het is voor haar bestwil."

Dan kwam weer een ander gevoel bij hem op, en hij stapte, met zijn hoofd in zijn oogen, langzaam voort. Dat hij niets misdreven had, en toch als een misdadiger werd behandeld — dat hij gescheiden moest blijven van de eenigen, die hij liefhad, en als een balling moest rondzwerven, terwijl hij nog geen zes maanden geleden gelukkig was in een ouderlijk huis, waarvan men hem als den roem en toekomstigen steun beschouwde — dat was hard; en hij had het niet verdiend. Met deze laatste gedachte troostte hij zich weer, en zoo telkens van hoop tot treurigheid en van treurigheid tot hoop overslaand, stapte Nikolaas voort, tot hij zijn armoedige kamertje bereikte. Daar zijn drift nu was bedaar, was het hem niet langer mogelijk zijn aandoening te bedwingen; hij wierp zich op zijn bed, keerde zich naar den muur en liet zijn gevoelens den vrijen loop.

Hij had niemand hooren binnenkomen, en wist niet dat Smike bij hem was, tot hij bij toeval zijn hoofd ophief, en aan het andere einde van de kamer den armen stumper zag staan, die hem met treurige oogen aanstaarde. Toen de jongen zag, dat Nikolaas naar hem keek, sloeg hij zijn oogen neer, en deed alsof hij bezig was hun karingen maaltijd gereed te maken.

"Wel, Smike," zei Nikolaas, op den vrolijksten toon, dien hij kon aannemen, „vertel mij eens, welke nieuwe kennissen je vanmorgen hebt opgedaan, of welke nieuwe wonderen je op straat ontdekt hebt."

"Nee," zei Smike, en schudde treurig

zijn hoofd, „ik moet over iets anders spreken.”

„Waarover dan?” vroeg Nikolaas vriendelijk.

„Hierover,” antwoordde Smike. „Ik weet, dat gij ongelukkig zijt, en dat het u veel verdriet heeft bezorgd, dat gij mij hebt meegenomen. Ik had dat moeten bedenken en achterblijven; maar ik dacht er toen niet om. Gij — gij — zijt niet rijk. Gij hebt niet genoeg voor u zelf, en ik moest niet bij u zijn. Gij wordt,” vervolgde hij, zijn hand bedeesd op die van Nikolaas leggend, „elken dag magerder en bleeker. Ik kan het niet langer verdragen dit te zien, en te denken dat ik u tot last ben. Ik wou vandaag weggaan; maar toen ik aan uw vriendelijke gezicht dacht, kon ik het niet. Ik kon niet weggaan zonder. . . .” De arme jongen kon niet verder spreken; want zijn oogen stonden vol tranen, en zijn stem bleef steken.

„Ik zal nooit zeggen, dat je moet weggaan,” zei Nikolaas, terwijl hij zijn hand vriendschappelijk op Smike's schouder legde; „want gij zijt mijn eenige troost en steun. Ik zou je nu voor alles in de wereld niet willen missen. De gedachte aan jou heeft mij kracht gegeven om mij goed te houden onder alles wat ik vandaag heb moeten dragen. Geef mij je hand. Mijn hart is aan het jouwe gehecht. Vóór het einde van de week zullen wij samen deze stad verlaten. Wat beteekent het, dat ik in armoede ben gedompeld? Jij verlicht mij die; en wij zullen haar samen dragen.”

HOOFDSTUK XXI.

Madame Mantalini geraakt in eenigszins moeilijke omstandigheden, en Kaatje Nickleby in nog moeilijker.

Eerst na verloop van drie dagen was Kaatje, die door ontsteltnis ziek was geworden, in staat om weer naar haar werk te gaan. Zij merkte dadelijk, dat de woede van juffrouw Knag nog even fel blaakte; want de meisjes hielden zich zorgvuldig op een afstand van haar in den ban gedane makkertje, en toen de lieve juffrouw zelf een poos later dan Kaatje binnenkwam, gaf zij zich geen moeite om te verbergen, hoe onaangenaam het haar was, dat juffrouw Nickleby was teruggekomen. „Op mijn woord,” zei zij, toen haar satellieten om haar heen kwamen, om haar van hoed en doek te ontlasten, „ik had gedacht dat som-

mige menschen karakter genoeg zouden hebben om heelemaal weg te blijven, als zij weten hoe onaangenaam hun bijzijn voor alle behoorlijke menschen is. Maar het is een vreemde wereld — een vreemde wereld.”

Nadat juffrouw Knag deze klacht over de wereld had geuit, op een toon waarop de meeste menschen over haar klagen als zij uit hun humeur zijn, namelijk alsof zij zelf er heelemaal geen deel van uitmaken, eindigde zij met een zucht te slaken, die haar zachtaardige medelijden met de boosheid van het menschdom scheen te moeten weer-geven.

Haar helpsters lieten niet na eveneens te zuchten, en juffrouw Knag scheen ze juist met nog eenige zedekundige bespiegelingen te willen begunstigen, toen de stem van madame Mantalini, door de spreekbuis, juffrouw Nickleby beval boven te komen om het magazijn te helpen opruimen; een onderscheiding, die juffrouw Knag zoo heftig haar hoofd deed schudden en op haar lippen bijten, dat zij een tijdlang niet spreken kon.

„Wel, juffrouw Nickleby,” zei madame Mantalini, toen zij Kaatje zag; „zijt gij weer heelemaal beter, kind?”

„Dank u. Veel beter,” antwoordde Kaatje.

„Ik wou, dat ik ook beter was,” zei madame Mantalini, terwijl zij in een neerslachtige houding ging zitten.

„Zijt gij dan ziek?” vroeg Kaatje. „Dat spijt mij heel erg.”

„Niet ziek, maar verdrietig, dood-af van verdriet,” antwoordde madame.

„Dat spijt mij nog meer,” hernam Kaatje; „want ziekte is gemakkelijker te verdragen dan verdriet.”

„En er over praten is nog gemakkelijker,” zei madame, terwijl zij op een geprikkelde manier haar neus wreef. „Daar, kind, ga aan uw werk, en leg dat goed in orde.”

Terwijl Kaatje zich afvroeg, wat deze buitengewone teekenen van ongenoegen konden voorspellen, stak mijnheer Mantalini zijn hoofd door de half openstaande deur.

„Is mijn liefste lief hier?” riep hij met een zacht stemmetje.

„Neen,” antwoordde zijn vrouw.

„Hoe kan zij dat zeggen met haar eigen lieve stemmetje?” hernam Mantalini. „Mag haar popje eens bij haar komen en met haar praten?”

„Neen, beslist niet,” antwoordde madame. „Gij weet wel, dat ik u nooit hier wil hebben. Ga weg!”

In weerwil van dit verbod, en misschien aangemoedigd door den toon, waarop het

werd uitgesproken, kwam Mantalini binnen, sloop op zijn teenen naar zijn vrouw, en wierp haar uit de verte een handkus toe.

„Waarom maakt zij zich verdrietig en zet een gezichtje als een betooverend notenkrakertje?” zei Mantalini, zijn linkerarm om zijn „liefste lief” heenslaand en haar met den rechter naar zich toetrekking.

„Och, ik kan u niet uitstaan!” zei madame.

„Wat? Mij niet uitstaan?” riep Mantalini uit. „Dat is gek. Er is geen vrouw op de wereld, die mij dat in mijn gezicht — mijn eigen gezicht — zou kunnen zeggen.” Hierbij wierp hij een zelfgenoezamen blik in den spiegel.

„Zoo verschrikkelijk veel geld op te maken!” prevelde madame.

„Enkel uit blijdschap, dat hij zoo'n bekoorlijk vrouwtje heeft gekregen, zoo'n Venus — zoo'n verduiveld betooverend Venusje, dat iemand zijn hoofd op hol brengt,” zei Mantalini.

„Hoe moet dit alles nog afloopen? Wat moet het einde zijn?” vroeg madame weer.

„Stel u gerust, lieve, beste vrouw,” antwoordde Mantalini. „Er zal wel geld binnenkomen; zoo niet, dan moet de oude Nickleby opdokken, of ik snij hem zijn hals af.”

„Sst!” riep madame. „Ziet gij niet?”

Mijnheer Mantalini, die, in zijn drang om zich met zijn vrouw te verzoenen, Kaatje niet had gezien, of zich had gehouden alsof hij haar niet zag, begreep dezen wenk, legde zijn vinger op zijn lippen, en begon zachter te spreken. Nu werd er lang gefluisterd. Naar het schein maakte madame Mantalini gewag van zekere schulden, die mijnheer vóór zijn huwelijk had gemaakt, en die zijn vrouw had moeten betalen, alsook van zekere fatsoenlijke liefhebberijen van denzelfden heer, zooals grof spelen, leegloopen, rossen en rijden, enz.; en mijnheer Mantalini sloot haar telkens den mond met een of meer kussen, naarmate het gewicht van de beschuldiging het eischte. Het slot van alles was, dat madame volkomen verteederd werd, en zij samen gingen ontbijten.

Kaatje ging aan het werk, en was bezig alles zoo smaakvol als haar mogelijk was uit te stallen, toen zij eensklaps de stem van een onbekende hoorde. Zij keerde zich verschrikt om, en haar schrik bedaarde geenszins toen zij een man met een breed en grof gezicht, een witten hoed, roode das, groot hoofd en groene jas, in de open deur zag staan.

„Wees maar niet bang, juffertje,” zei deze man. „Hier is de modewinkel, niet waar?”

„Ja,” antwoordde Kaatje, ten hoogste verwonderd. „Wat wilt gij hier?”

De vreemde gaf geen antwoord, maar keerde zich om, als het ware om iemand, die nog buiten en onzichtbaar was, te waken, en kwam toen heel bedaard de kamer in, op de hielen gevolgd door een kort mannetje in het bruin, wiens kleeren zichtbaar versleten waren, en die een reuk van mufte tabak en versche uien meebracht. De jas van dezen heer was sterk met pluizen bespikkeld; zijn schoenen, kousen en verdere benedenste deelen, tot aan de rugknoopen van zijn jas, waren met modderspatten bezaaid, die hij veertien dagen tevoren, eer het mooie weer begon, had opgedaan.

Kaatje dacht niet anders, of deze twee heeren waren gekomen met de bedoeling het een of ander, dat hun beviel, zonder betaling mee te nemen. Zij trachtte dit vermoeden niet te verbergen, maar liep haastig naar de deur.

„Een oogenblikje,” zei de man met de groene jas, terwijl hij de deur zachtjes sloot en er voor ging staan. „Het is niet anders. Waar is uw patroon?”

„Wat bedoelt gij?” vroeg Kaatje bevend; want zij dacht dat „patroon” in de dieventaal misschien geld of horloge beteekende.

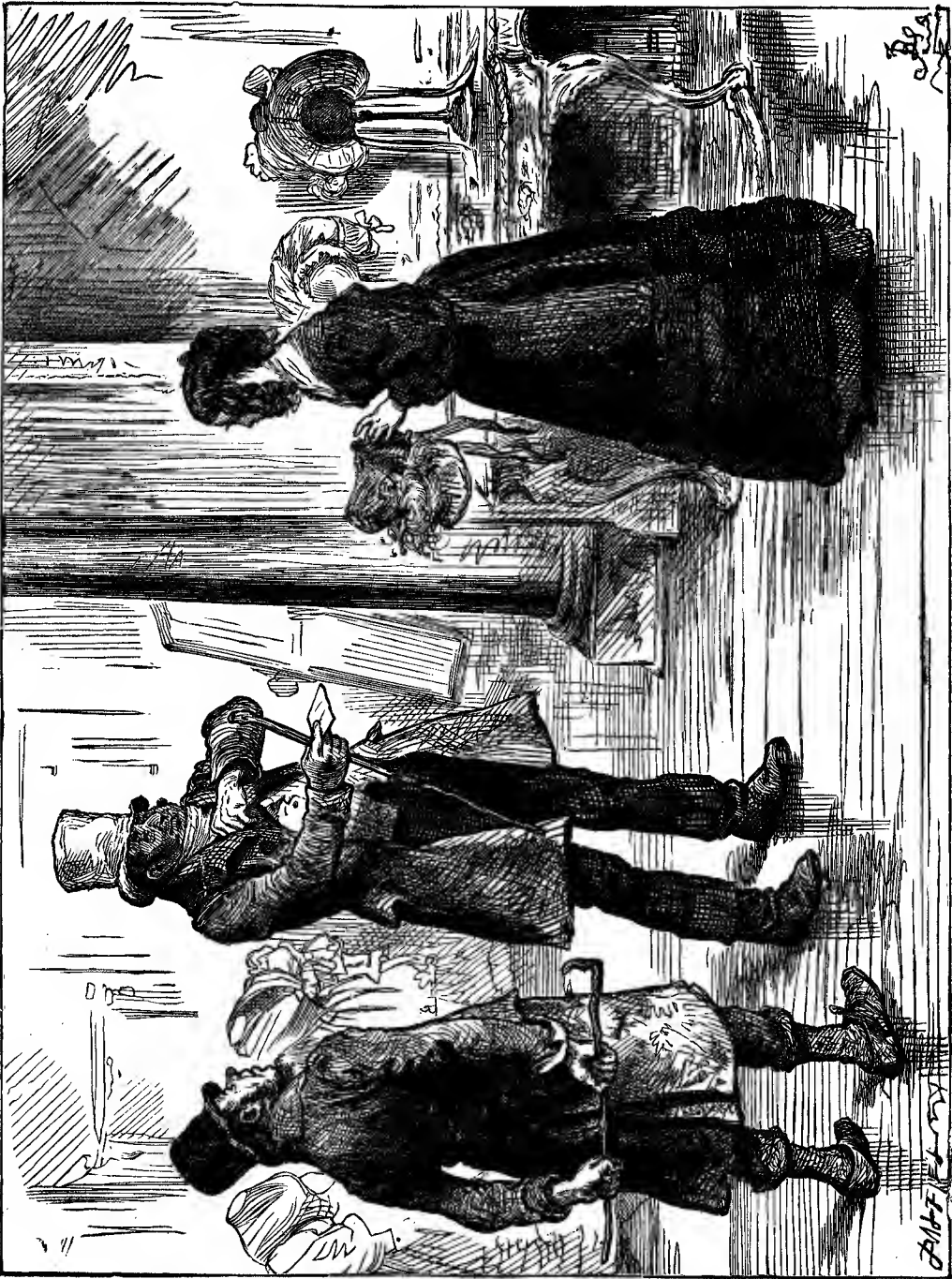
„Mijnheer Mintlehiney,” hernam de onbekende. „Waar is hij? Niet thuis?”

„Hij is achter,” antwoordde Kaatje; „moet gij hem spreken?”

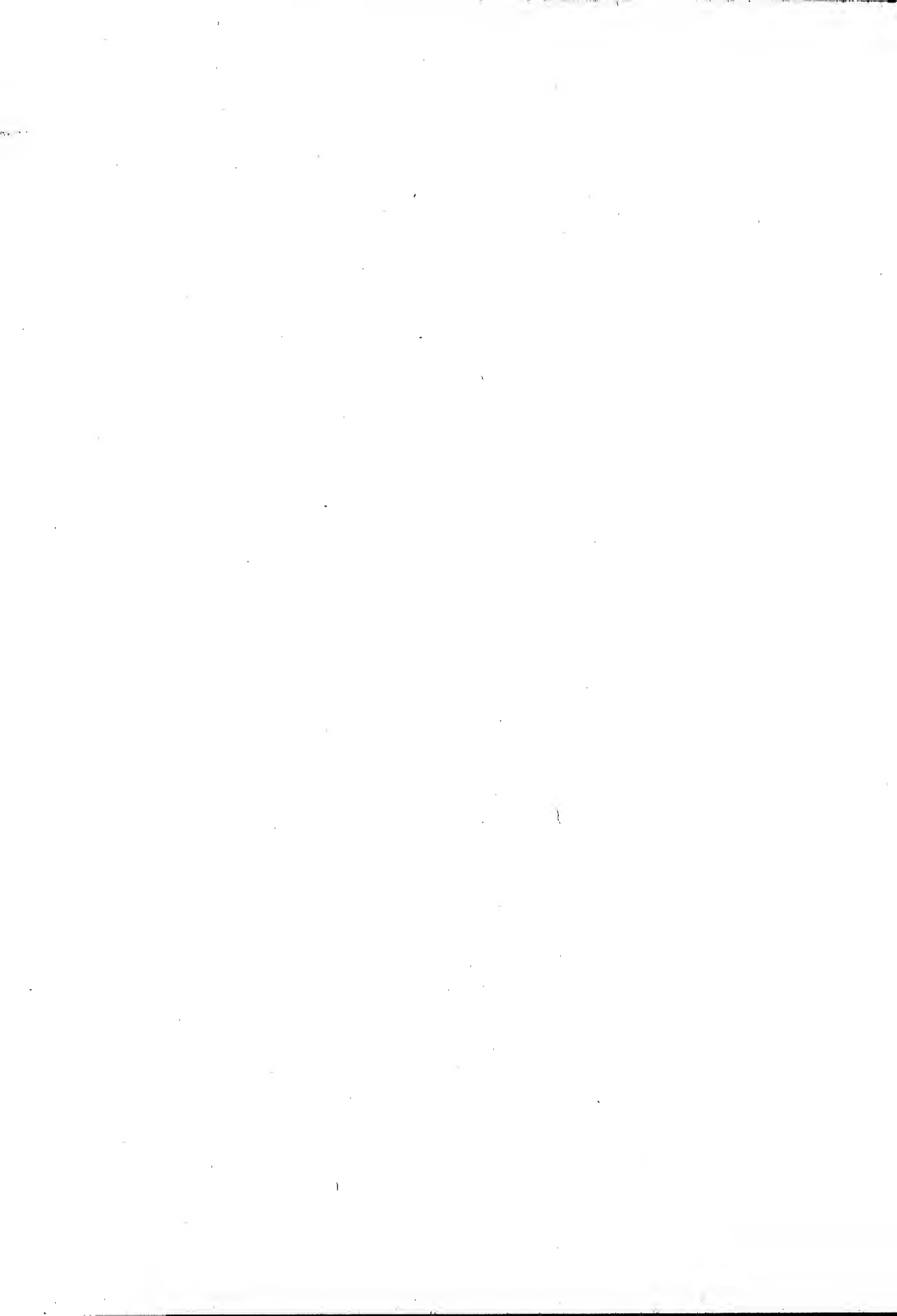
„Och neen, dat hoeft juist niet, als hij liever niet wil,” zei de bezoeker. „Geef hem dit kaartje maar, en zeg hem, dat, als hij mij wil spreken, en onnoodige moeite wil sparen, hij mij hier kan vinden.”

Met deze woorden gaf de vreemde haar een dikke vierkante kaart, en zich vervolgens tot zijn vriend wendend, merkte hij losjes op, dat de kamer een flinke hoogte had, waarop de vriend antwoordde, dat er ruimte genoeg was voor een kleinen jongen om groot te worden, zonder veel vrees dat hij ooit zijn hoofd tegen de zoldering zou stooten.

Kaatje trok aan de schel voor madame Mantalini, en bekeek toen het kaartje, dat de vreemdeling haar gegeven had, en waarop zij den naam „Scaley” zag staan, met nog eenige woorden, die zij den tijd niet had om te lezen, daar mijnheer Scaley zelf door een zonderlinge vrijpostigheid haar aandacht trok. Hij ging naar een van de groote spiegels, en gaf met de punt van zijn rotting een stoot tegen het glas, met

„GEEF HEM DIT KAARTJE MAAR, EN ZEG HEM, DAT, ALS HIJ MIJ WIL SPREKEN, EN ONNOODIGE MOEITE WIL SPAREN, HIJ MIJ HIER KAN VINDEN.” (BLZ. 148).

even weinig voorzichtigheid, alsof hij een ijzeren plaat voor zich had.

„Goed glas, Tix!” riep hij zijn metgezel toe.

„Ja,” antwoordde Tix, de afdrucken van zijn vier vingers en een dubbelen afdruk van zijn duim op een stuk hemelsblauwe zijde zettend, „en dit is ook goed spul.”

Van de zijde bracht Tix zijn bewondering op eenige dames-kleedingstukken over, terwijl Scaley voor den spiegel op zijn gemak zijn das verschikte, en daarna tot een nauwkeurige beschouwing van een puistje op zijn kin overging; waarmee hij nog bezig was, toen madame Mantalini binnenkwam, en een gil van verrassing slaakte, die hem deed omkijken.

„Is dat mevrouw?” vroeg Scaley.

„Het is madame Mantalini,” antwoordde Kaatje.

„Zoo,” hernam Scaley, terwijl hij een beschreven perkament uit zijn zak haalde en heel langzaam openvouwde; „dan heb ik hier een volmacht tot executie, en als het niet gelegen komt om af te rekenen, zullen wij meteen het huis maar eens doorloopen, als gij het goedvindt, en een inventaris opmaken.”

De arme madame Mantalini wong haar handen, trok aan de schel om haar echtgenoot te waarschuwen, en viel op hetzelfde oogenblik op een stoel in zwijm. De twee dienaren der wet lieten zich hierdoor echter niet van hun stuk brengen; want Scaley, die achter een standaard stond, waarop een fraai japonnetje uitgestald hing, zoodat zijn schouders er precies zoo boven uitkwamen, als die van een dame gedaan zouden hebben, die het japonnetje had aange trokken, lichtte zijn hoed aan een kant op, en krabde met de grootste nonchalance op zijn hoofd; terwijl zijn vriend Tix, met zijn inventarisboek onder zijn arm, al in gedachten de aanwezige goederen opteekende en taxeerde.

Zoo stonden de zaken, toen mijnheer Mantalini kwam binnenstuiven. Deze heer was vóór zijn huwelijk al verscheidene malen met de broederschap van Scaley in nauwe aanraking geweest, en werd nu dan ook geenszins bij verrassing overvallen; hij deed daarom niets anders dan dat hij zijn schouders ophaalde, zijn handen in zijn zakken stak, een paar keer floot, een paar keer vloekte, en zich tegenover Scaley schrijlings op een stoel zette, om de zaak met groote onverschilligheid te behandelen.

„Hoeveel is het, alles bij elkaar?” vroeg hij.

„Vijftienhonderd zeven en twintig pond, vier shillings, negen en een halve pence,” antwoordde Scaley.

„Naar de hel met die halve!” zei mijnheer Mantalini ongeduldig.

„Ook goed,” hernam Scaley, „en de negen er bij.”

„Het kwam er voor ons niet op aan, al gingen de vijftienhonderd zeven en twintig pond ook mee, zou ik denken,” merkte Tix op.

„Geen lor,” zei Scaley. „Maar,” vervolgde dezelfde heer, na een korte stilte, „hoe staan de zaken? Is het maar een stootje, of de laatste klap? De boel onder den hamer? — ook goed. Nu, mijnheer Tix, dan zult gij uw engelin en kleine engeltjes moeten laten weten, dat gij in een nacht of drie niet thuis zult komen, omdat gij hier bij den boel moet blijven. — Waarom trekt de juffrouw het zich zoo aan?” vervolgde hij, toen madame Mantalini begon te snikken. „De helft van het goed, dat ik hier zie, is vast en zeker niet betaald, en dat is toch een groote troost, zou ik zeggen.”

Na deze opmerking, die geestigheid en gezonde moraal in zich vereenigde, begon Scaley den inventaris op te maken, waarbij hem de kennis en ervaring van mijnheer Tix, den uitdrager, bijzonder van pas kwamen.

„Leven van mijn leven,” zei Mantalini, terwijl hij met een berouwvol gezicht zijn vrouw naderde, „wilt gij twee minuten naar mij luisteren?”

„Och! spreek niet tegen mij!” antwoordde zij snikkend. „Gij hebt mij geruïneerd, en dat is genoeg.”

Mijnheer Mantalini, die ongetwijfeld zijn rol goed bestudeerd had, hoorde niet zoodra deze woorden op een verwijtenden toon uitspreken, of hij deinsde een paar passen achteruit, zette een allerakeligst wanhopig gezicht, en stormde de kamer uit. Kort daarop hoorde men hem de deur van een bovenkamer met veel geweld dichtslaan.

„Juffrouw Nickleby!” riep madame Mantalini, toen zij dezen slag hoorde, „vlug, vlug, om 's hemels wil! Hij zal zich iets aandoen. Ik ben hard tegen hem geweest, en dat kan hij niet verdragen. Alfred! Mijn lieve Alfred!”

Onder het slaken van dergelijke uitroepen snelde zij naar boven, door Kaatje gevolgd, die, hoewel zij in de bezorgdheid van de verdwaasde vrouw niet deelde, toch een beetje verschrikt was. Toen de kamerdeur openging, zagen zij mijnheer Mantalini, die zijn hemdsboord heel netjes had

omgeslagen, en bezig was een broodmes op een riem aan te zetten.

„Ha!” riep mijnheer Mantalini uit. „Te vroeg!” En wip, stak hij het broodmes in den borstzak van zijn kamerjapon, terwijl zijn oogen woest in het rond vlogen, en zijn lange haren verward om zijn hoofd zwierden en zich met zijn bakkebaarden vermengden.

„Alfred!” riep zijn vrouw, terwijl zij hem in haar armen sloot; „ik heb het niet ge-

„Niemand heeft er schuld aan. Het was evengoed mijn schuld als de uwe. Alles zal nog wel in orde komen. Bedaar, Alfred, bedaar!”

Mijnheer Mantalini achtte het niet geschikt onmiddellijk te bedaren; maar nadat hij een paar maal om vergift geroepen, en de aanwezigen verzocht had hem voor zijn kop te schieten, werden zijn gevoelens zachter, en begon hij aandoenlijk te schreien. In deze verteederde stemming liet hij

TOEN DE KAMERDEUR OPENING, ZAGEN ZIJ MIJNHEER MANTALINI, DIE ZIJN HEMDSBOORD HEEL NETJES HAD OMGESLAGEN, EN BEZIG WAS EEN BROODMES OP EEN RIEM AAN TE ZETTEN.

meend — ik heb het niet gemeend!”

„Geruïneerd!” schreeuwde Mantalini. „Ik heb de beste, de engelachtigste vrouw geruïneerd, die ooit een lichtzinnigen door-draaier gelukkig heeft gemaakt! Laat mij los!” Toen Mantalini's wanhoop tot deze crisis was gekomen, greep hij weer naar het broodmes, en toen zijn vrouw hem vasthield, deed hij een poging om zijn hoofd tegen den muur te verpletteren — waar hij echter ruim zes voet van af bleef.

„Bedaar toch, mijn engel!” zei madame.

zich nu gewillig het broodmes afnemen — om de waarheid te zeggen, hij was blij dat hij het kwijt was, want hij vond zoo'n open snijwerktuig in een borstzak eenigszins hinderlijk en gevaarlijk — en zich eindelijk door zijn teedere gade naar een andere kamer brengen.

Na verloop van een paar uur ontvingen de meisjes de mededeeling, dat men tot nader order haar diensten niet noodig had, en enkele dagen later vond men den naam Mantalini op de lijst van faillissementen,

terwijl Kaatje Nickleby denzelfden dag met de post een briefje kreeg, waarin haar gemeld werd, dat de affaire voortaan onder den naam van juffrouw Knag zou worden voortgezet, en dat men haar hulp niet meer wenschte. Zoodra de oude juffrouw Nickleby dit vernam, zei zij, dat zij dit al lang verwacht had, en haalde zij ettelijke voorspellingen daaromtrent aan, die zij bij verschillende onbekende gelegenheden gedaan had.

„Ik zeg nog eens, Kaatje,” zei juffrouw Nickleby (die, zooals nauwelijks behoeft te worden opgemerkt, nog nooit zoiets had gezegd), „dat gij nooit aan het modiste-vak hadt moeten denken. Ik verwijt het u niet, meisjelief, maar ik moet toch zeggen, dat, als ge uw eigen moeder hadt geraadpleegd....”

„Wat zoudt gij mij nu dan aanraden, moeder?” vroeg Kaatje gedwee.

„Aanraden?” riep juffrouw Nickleby. „Er valt immers niet aan te twifelen, Kaatje, dat van alle betrekkingen, die een meisje in uw omstandigheden kan zoeken, er geen enkele beter is, dan die van juffrouw van gezelschap bij een lieve dame, waartoe uw opvoeding, manieren en uiterlijk en alle andere dingen u zoo bijzonder geschikt maken? Hebt gij uw vader nooit hooren spreken over die jongedame, de dochter van de oude juffrouw, die een kamer had in hetzelfde huis, waarin hij eens een kamer had, toen hij nog ongetrouwd was? Hoe heette zij ook alweer? Haar naam begon met een B, en had een G aan het eind; maar of zij Waters heette — neen, dat kan niet. Nu, dat doet er ook niet toe. Weet gij niet dat die jongedame gezelschapsjuffrouw bij een getrouwde dame werd, die kort daarna stierf, en dat zij den weduwnaar trouwde en een lief zoontje kreeg, en dat alles in achttien maanden tijd?”

Kaatje begreep wel, dat haar moeder zich dit voorbeeld van overstelpend geluk in haar hoofd had gehaald, door de een of andere werkelijke of vermeende mogelijkheid om haar een plaats als juffrouw van gezelschap te bezorgen. Zij wachtte dus met geduld, totdat alle herinneringen en anecdoten ten einde waren, en vroeg toen wat haar moeder ontdekt had. Nu bleek het, dat juffrouw Nickleby dien morgen in een geleende courant een advertentie had gelezen van een getrouwde dame, die een fatsoenlijk meisje als juffrouw van gezelschap zocht, waaromtrent nadere bijzonderheden te vernemen waren in een boekwinkel, in het Westen van de stad.

„En ik zeg,” riep juffrouw Nickleby uit,

terwijl zij de courant triomfantelijk neerlegde, „dat, als uw oom er niets op tegen heeft, het zeker de moeite waard is, er eens heen te gaan.”

Na de onaangenaamheden, die zij pas had ondervonden, was Kaatje te neerslachtig, en, om de waarheid te zeggen, te onverschillig omtrent haar toekomstig lot, om eenige tegenwerpingen te maken. Ralph Nickleby maakte die ook niet, maar scheen integendeel heel tevreden met dit plan. Hij liet geen groote verwondering blijken over het onverwachte bankroet van madame Mantalini, wat ook vreemd zou zijn geweest, daar hij zelf de voornaamste oorzaak van die gebeurtenis was. Zonder tijd te verliezen liet men naar het adres vragen, en dienzelfden morgen begaf Kaatje zich met haar moeder op weg naar mevrouw Wititterly, in Cadogan-Place, bij Sloane-Street.

Cadogan-Place is de schakel tusschen twee uitersten; tusschen het adellijke en trotsche Belgrave-Square, en het gemeene en barbaarsche Chelsea. De bewoners van deze straat behooren eigenlijk tot den middenstand, hoewel zij doorgaans de aanzienlijken trachten na te apen, met wie zij echter niet op gelijken voet kunnen omgaan, daar zij tot den adel ongeveer in dezelfde verhouding staan, als onechte kinderen van hooggeboren heeren tot hun vaders, welke kinderen met hun verwanten pralen, hoewel deze niets van hen willen weten.

Op dezen twijfelachtigen bodem woonde mevrouw Wititterly, aan wier deur Kaatje met een bevende hand aanklopte. De deur werd door een langen knecht geopend, die een met meel of krijt of iets anders bestoven hoofd had (het zag er niet uit als echte poeder), en deze lange knecht gaf het kaartje, dat hij van juffrouw Nickleby ontving, aan een kleinen page — zoo klein, dat er op zijn jasje geen plaats was voor het aantal knopen, die op het jasje van een page noodzakelijk aanwezig behooren te zijn, en om deze reden op zijn borst in vier rijen waren aangebracht. Dit jongetje ging het kaartje op een presenteerblad naar boven brengen, terwijl men Kaatje en haar moeder in een eetkamer liet, die er tamelijk vuil en armoedig uitzag.

Nu had, volgens den gewonen loop der dingen en volgens alle authentieke beschrijvingen van het leven in de groote wereld, die men in boeken aantreft, mevrouw Wititterly in haar boudoir moeten zijn, maar hetzij mijnheer Wititterly zich juist in dat vertrek aan het scheren was, of wat

de reden ook zijn mocht, zooveel is zeker, dat mevrouw Witterly audiëntie verleende in den salon, die van al het noodige en behoorlijke was voorzien, onder anderen van rozeroode gordijnen, om mevrouw Witterly's kleur een zachten blos te geven, en van een schoothondje, om tot haar vermaak de vreemden aan te blaffen, en voor den bovenvermelden page, om haar te bedienen.

De dame had een heel zoetsappig, fletsch bleek gezichtje, en iets verlepts in haar heele voorkomen, volkomen harmonieërend met dat van de meubelen en het heele huis. Zij lag op een sofa, in een zoo ongekunstelde pose, dat men haar voor een danseres had kunnen houden; die wacht op een teeken om in de eerste scène van een ballet ten tooneele te verschijnen.

„Geef stoelen,” zei zij.

De page deed dit.

„Verdwin, Alphonse.”

De page vertrok; maar als er ooit een Alphonse bestond, wien het was aan te zien dat hij doodgewoon John heette, was het deze page in miniatuur.

„Ik ben zoo vrij om bij u te komen, mevrouw,” zei Kaatje, na eenige oogenblikken van verlegen zwijgen, „daar ik uw advertentie heb gelezen.”

„Ja,” antwoordde mevrouw Witterly. „Een van mijn bedienden heeft die laten plaatsen. Jawel.”

„Ik dacht,” hernam Kaatje heel bescheiden, „als gij nog geen bepaalde keus hadt gedaan, zoudt ge het mij misschien niet kwalijk nemen dat ik u mijn diensten aan kom bieden.”

„Jawel,” zei mevrouw Witterly weer, op een temenden toon.

„Als gij al gekozen hebt. . . .”

„O neen!” viel de dame haar in de rede; „ik kan niet zoo gauw besluiten. Ik weet werkelijk niet wat ik zeggen zal. Zijt gij vroeger al eens ergens gezelschapsdame geweest?”

Juffrouw Nickleby, die met verlangen op haar kans had gewacht, nam haastig het woord, voordat Kaatje kon antwoorden. „Niet onder vreemden, mevrouw,” zei zij; „maar zij is mij verscheidene jaren tot gezelschap geweest. Ik ben haar moeder, mevrouw.”

„Ah!” zei de dame, met half gesloten oogen. „Jawel, ik begrijp u.”

„Ik verzeker u, mevrouw,” zei juffrouw Nickleby, „dat ik vroeger nooit heb kunnen denken, dat het voor mijn dochter ooit noodig zijn zou onder vreemden te gaan, want haar goede papa was een vermogend

man, en zou dat nog op dit oogenblik geweest zijn, als hij bijtijds naar mijn voortdurende smeekbeden geluisterd had en. . .”

„Lieve mama!” zei Kaatje zacht.

„Kaatje,” zei juffrouw Nickleby, „als ge mij wilt laten spreken, zal ik zoo vrij zijn het deze dame uit te leggen.”

„Ik geloof niet, dat dit noodig is, mama.”

En in weerwil van de wenken, waarmee juffrouw Nickleby te kennen gaf, dat zij iets wilde zeggen waardoor de zaak in eens beklonken zou zijn, wist Kaatje haar door een blik te stuiten, zoodat juffrouw Nickleby voor ditmaal van haar redevoering afzag.

„Wat kunt gij zoo al?” vroeg mevrouw Witterly met gesloten oogen.

Kaatje bloosde, terwijl zij haar voornaamste bekwaamheden opnoemde; en haar moeder telde ze een voor een op haar vingers na, daar zij het aantal thuis al had opgemaakt. Gelukkig kwam de optelling uit, zoodat de moeder geen aanleiding had Kaatje in de rede te vallen.

„Hebt gij een goed humeur?” vroeg mevrouw Witterly, haar oogen eventjes openend en weer sluitend.

„Ik hoop van ja,” antwoordde Kaatje.

„En kan men bij heel fatsoenlijke menschen naar u informeeren?”

Kaatje antwoordde bevestigend, en legde een kaartje van haar oom op de tafel.

„Wees zoo goed wat dichterbij te schuiven met uw stoel,” zei mevrouw Witterly. „Ik ben zoo bijziende, dat ik uw gezicht niet goed kan onderscheiden.”

Kaatje gehoorzaamde, hoewel niet zonder eenige verlegenheid; en mevrouw Witterly keek haar een paar minuten met kwijnende oogen aan.

„Uw voorkomen bevalt mij wel,” zei de dame eindelijk, terwijl zij een kleine tafelschel liet klinken. „Alphonse, verzoek uw meester even hier te komen.”

De page vertrok met deze boodschap, en na een korte pauze, waarin door niemand een woord werd gesproken, kwam er een heer binnen van ongeveer acht en dertig jaar, met een tamelijk gemeen gezicht en bijzonder dun haar. Hij fluisterde een poos met mevrouw Witterly, en zei eindelijk:

„Ja, het is een zaak van heel veel belang. Mevrouw Witterly is bijzonder prikkelbaar, heel teer van gestel, een kasplantje, een kruidje-roer-mij-niet.”

„O lieve Henry!” viel de dame hierop in.

„Dat zijt gij, mijn engel, dat weet gij wel. Eén zuchtje,” zei mijnheer Witterly, terwijl hij deed alsof hij een veer wegblies.

„Ft! en weg zijt gij.”

De dame zuchtte.

„Uw ziel is te groot voor uw lichaam, lieve,” vervolgde mijnheer. „Uw intellect ondermijnt u. Dat zeggen alle dokters. Gij weet, dat er geen dokter bestaat, die er niet trotsch op is, dat hij hem laat roepen. Wat zeggen zij allemaal? ‚Beste dokter!’ zei ik tegen Sir Tumly Snuffim, toen ik hem de laatste maal zag, hier in deze zelfde kamer, ‚wat is de kwaal van mijn vrouw? Zeg het mij ronduit. Ik kan het dragen. Is het zenuwzwakte?’ ‚Mijnheer,’ antwoordde hij, ‚wees trotsch op die vrouw; houd haar in eere. Zij is een sieraad van de groote wereld. Haar kwaal is ziel. Die zwelt, verbreidt, verheft zich; het bloed kookt, de pols jaagt, de excitatie klimt nog, en...’” Hier trok mijnheer Witterly, die, in het vuur van zijn rede, met zijn rechterhand den hoed van de oude juffrouw Nickleby bijna had afgeslagen, die hand haastig terug, en snoot met geweldigen nadruk zijn neus.

„Gij maakt mij erger dan ik ben, Henry,” zei mevrouw Witterly met een flauwen glimlach.

„Neen, Julia, dat doe ik niet,” antwoordde mijnheer. „De kringen, waarin gij u beweegt — waarin gij, uit hoofde van uw rang en uw begaafdheden, u bewegen moet — zijn een maalstroom, een draaikolk van de vreeselijkste excitatie. Nooit zal ik het bal in Exeter vergeten, waarop de neef van den baronet met u danste. Het was ongehoofdelijk.”

„Voor zoo'n triomf moet ik altijd boeten,” zei mevrouw.

„Juist daarom,” hernam mijnheer, „moet gij een juffrouw van gezelschap hebben, die de zachtheid, liefvalligheid, het medelijden en de bedaardheid zelf is.”

Hier staakten mijnheer en mevrouw Witterly, die meer tegen de dames Nickleby dan met elkaar gesproken hadden, hun gesprek, en keken de twee toehoorders aan, met een gezicht, waarop te lezen stond: „Wat zegt gij wel van dat alles?”

„Mevrouw Witterly,” zei haar echtgenoot, zich tot juffrouw Nickleby wendend, „wordt gezocht en gefêteerd door de schitterendste kringen. Daar wordt zij door alles geëxciteerd — door de opera, door het drama, door de schoone kunsten, door de — de — de —”

„Door den adel, Henry,” viel mevrouw Witterly er op in.

„Door den adel, natuurlijk,” zei mijnheer Witterly, „en door de militairen. Zij vormt zich een ontzaglijke hoeveelheid van gedachten, over een ontzaglijke verscheiden-

heid van onderwerpen. Als sommige publieke personen eens bekend waren met mevrouw Witterly's werkelijke gedachten over hen, zouden zij waarschijnlijk het hoofd niet zoo hoog dragen als zij nu doen.”

„Sst, Henry,” zei de dame. „Dat is niet mooi van u.”

„Ik noem geen namen, Julia,” antwoordde mijnheer Witterly, „en zoo benadeel ik niemand. Ik vermeld dat feit alleen maar, om aan te toonen, dat gij geen gewone vrouw zijt; dat er tusschen uw ziel en uw lichaam een voortdurende wrijving plaats heeft, die bewaakt en verzacht moet worden. En laat me nu bedaard en onpartijdig hooren welke capaciteiten deze jongedame voor die taak bezit.”

Kaatje somde nogmaals de lijst van haar bekwaamheden op, en moest nog een menigte vragen van mijnheer Witterly beantwoorden. Eindelijk werd er een afspraak gemaakt, dat er informaties zouden worden ingewonnen, en dat juffrouw Nickleby over twee dagen onder couvert van haar oom een beslissend antwoord zou ontvangen. Nadat dit overeengekomen was, liet de page moeder en dochter uit tot op het portaal van de trap; waar de lange knecht hem afloste, die ze vervolgens veilig naar de straatdeur loodste.

„Het moeten heel voorname menschen zijn,” zei de oude juffrouw Nickleby, toen zij met Kaatje weer op straat was. „En wat is die mevrouw Witterly een buitengewone vrouw!”

„Vindt gij dat, moeder?” was alles wat Kaatje antwoordde.

„Wie zou dat niet kunnen vinden, Kaatje?” hernam juffrouw Nickleby. „Zij is alleen bleek en ziet er heel zwak uit. Ik hoop dat zij zich geen tering op den hals haalt; maar ik vrees er voor.”

Deze inval bracht de goede vrouw tot een berekening van mevrouw Witterly's waarschijnlijken levensduur, en de kans dat de bedroefde weduwnaar haar dochter zijn hand zou aanbieden. Voordat zij haar huis bereikte, had zij de ziel van mevrouw Witterly volkomen van de tyrannie van het lichaam bevrijd, Kaatje met groote staatsie in de St.-Georgeskerk op Hanover-Square laten trouwen en maar één onbeteekenend punt onbeslist gelaten, namelijk of het mahoniehouten ledikant, dat men voor haar zelf zou opzetten, in de achterkamer van de tweede, of in de voorkamer van de derde verdieping geplaatst zou worden, tusschen welke kamers zij niet in staat was een keus te doen, zoodat zij eindelijk be-

sloot de beslissing aan haar aanstaanden schoonzoön over te laten.

De informaties werden ingewonnen. Het antwoord — niet bepaald tot Kaatje's overgroote blijdschap — was gunstig; en na verloop van een week begaf het meisje zich, met alles wat zij in de wereld bezat, naar de woning van mevrouw Witterly, waar wij haar voor het oogenblik zullen laten.

HOOFDSTUK XXII.

Nikolaas gaat in gezelschap van Smike op reis, om zijn fortuin te zoeken. Hij ontmoet den heer Crummies; en het blijkt wie deze heer was.

Nadat Nikolaas zijn kamerhuur betaald, en met den uitdrager, van wien hij zijn armoedige huisraad had gehuurd, afgerekend had, bedroeg het heele kapitaal, dat hij het zijne kon noemen, maar enkele stuivers meer dan twintig shillings. En toch begroette hij den morgen, waarop hij besloten had Londen te verlaten, met een verlicht hart, en sprong hij uit zijn bed met een opgeruimdheid, die gelukkig de eigenschap van jongelieden is, daar men anders nooit veel oude lieden op de wereld zou vinden.

Het was een koude, droevige, nevelachtige ochtend, in het begin van de lente; maar weinig schimmen zag men langs de straten door den dikken mist voorbijzweven; nu en dan kwam uit den nevel een naar huis rijdende huurkoets met een wit bevroren dak te voorschijn, die langzaam naderde, rammelend voorbijrolde, en zich weer in een wolk scheen te verliezen. Van tijd tot tijd hoorde men de sloffende stappen en den rauwen kreet van een armen schoorsteenvegersjongen, die huiverend van kou naar zijn werk kroop; den zwaren stap van een nachtwacht, die met loome schreden op en neer wandelde, en de slepende uren verwenschte, die hem nog van zijn slaapscheiden; het gerommel van de zware vrachtwagens en het geratel van lichtere rijtuigen, die koopers en verkoopers naar verschillende markten brachten; het geweldige kloppen op de deuren van vaste slapers; — al deze verschillende geluiden lieten zich van tijd tot tijd hooren, maar allen schenen gedempt door den mist, en waren voor het oor even onduidelijk als alle zichtbare voorwerpen voor het oog waren. Naarmate de dag aanbrak, scheen het donkerder, in plaats van lichter te worden; en

zij, die moed genoeg hadden om op te staan en uit hun raam te kijken, kropen haastig weer in bed, om nog een dutje te doen.

Nog voordat deze voortteekenen van de woelige bedrijvigheid van den dag in het drukke Londen bespeurd werden, had Nikolaas zich op weg begeven, en stond hij voor het huis van zijn moeder. Het had een somber en doodsch voorkomen, maar voor hem was het vol licht en leven; want tusschen die oude muren klopte tenminste één hart, dat met het zijne harmonieerde.

Hij ging naar den overkant van de straat, en vestigde zijn oogen op het raam van de kamer, waarin hij wist dat zijn zuster sliep. De gordijnen waren dicht. „Arm kind, zij weet niet wie hier staat,” dacht Nikolaas.

Hij keek nog eens naar boven, en voelde zich bijna geërgerd, dat Kaatje niet verscheen, om hem een woord tot afscheid toe te spreken. „Lieve hemel!” dacht hij, zich zelf berispelend; „wat dwaas ben ik toch! Het is immers zoo beter. Toen ik haar den eersten keer verliet, en haar duizendmaal had kunnen vaarwelzeggen, bespaarde ik haar de smart van een afscheid; en waarom nu niet?” Kort daarop meende hij, dat hij het gordijn zag bewegen, en dat Kaatje aan het raam kwam; en, met een van die vreemde tegenstrijdigheden, die alle menschen eigen zijn, verschool hij zich onwillekeurig in een portiek, opdat zij hem niet zou zien. Hij glimlachte over zijn zwakheid, zei „God zegene haar allebei!” en verwijderde zich met lichtere schreden.

Toen hij zijn woning bereikte, vond hij Smike met ongeduld op hem wachten. Newman was ook al bij de hand, en had het inkomen van een dag besteed om rum en melk te koopen, teneinde zijn vrienden daarmee voor de reis te sterken. De bagage was gereed, Smike nam haar op zijn schouder, en zij begaven zich op weg, vergezeld van Newman Noggs, die zoover hij kon wilde meegaan.

„Waarheen?” vroeg Newman bezorgd.

„Om te beginnen naar Kingston,” antwoordde Nikolaas.

„En waarheen verder?” vroeg Newman. „Waarom wilt gij het mij niet zeggen?”

„Omdat ik het zelf nog niet precies weet,” antwoordde Nikolaas, zijn hand op Newman's schouder legend. „En al wist ik het, ik heb toch geen plannen of vooruitzichten, en zou nog honderdmaal naar een andere plaats kunnen gaan, voordat gij mij iets te schrijven hadt.”

„Ik vrees dat gij een geheim plan hebt,” zei Newman twijfelend.

„Zoo geheim,” antwoordde zijn jonge

vriend, „dat het mij zelf onbekend is. Wat ik ook ter hand neem, gij kunt er u op verlaten, dat ik u spoedig schrijven zal.”

„Gij zult het niet vergeten?”

„Dat is niet erg waarschijnlijk. Zooveel vrienden heb ik niet, dat ik door het groote aantal in de war raken en mijn beste vergeten zou.”

Onder zulke gesprekken wandelden zij een paar uur voort, en hadden dit een paar dagen kunnen doen, als Nikolaas niet op een steen aan den weg was gaan zitten, en gezegd had, dat hij geen stap verder zou doen voordat Newman terugging. Newman wilde eerst nog een eind verder meegaan, maar moest toegeven; en nadat men verscheidene malen een hartelijk vaarwel had gewisseld, richtte hij zijn schreden weer naar Golden-Square, zich telkens omkevend, om, zoolang hij de twee reizigers zien kon, nogmaals met zijn hoed te wuiven.

„Luister nu eens, Smike,” zei Nikolaas, terwijl zij stevig doorstapten. „Wij gaan naar Portsmouth.”

Smike knikte en glimlachte, maar zei niets, want of zij naar Portsmouth of naar Amerika gingen, was hem hetzelfde, als zij maar samen gingen.

„Ik ken die stad wel niet,” hernam Nikolaas; „maar Portsmouth is een zeehaven, en als er geen ander werk te krijgen is, zullen wij er wel op een schip kunnen komen. Ik ben jong en sterk, en kan mij op verschillende manieren dienstig maken. Jij toch ook?”

„Ik hoop van ja,” antwoordde Smike. „Toen ik daar was — gij weet wel waar ik bedoel?”

„Jawel,” zei Nikolaas; „je hoeft de plaats niet te noemen.”

„Welnu, toen ik daar was,” hernam Smike, wiens oogen begonnen te schitteren bij het vooruitzicht dat hij zijn bekwaamheden zou kunnen toonen, „kon ik een koe melken en een paard oppassen, zoo goed als iemand anders.”

„Ik vrees,” zei Nikolaas, zonder te lachen, „dat men aan boord van een schip niet veel van dat soort diensten noodig zal hebben. Maar gij zoudt wel iets anders kunnen leeren. Waar een wil is, is een weg.”

„En mijn wil is goed,” zei Smike, terwijl zijn gezicht weer opklaarde.

„Dat weet ik,” hernam Nikolaas. „En als jij al niets mocht kunnen vinden, zal ik toch wel voor ons allebei den kost kunnen verdienen.”

„Gaan wij vandaag nog tot Portsmouth?” vroeg Smike, na een korte poos van stilte.

„Dat zou wat al te veel gevegd zijn, zelfs

van jouw gewillige beenen,” zei Nikolaas, met een vriendelijken glimlach. „Neen, Godalming ligt ongeveer acht uur gaans van Londen, en daar zullen wij overnachten. Morgen gaan wij weer verder; want wij zijn niet rijk genoeg om te talmen. Laat mij dat pak nu eens overnemen. Geef hier!”

„Neen, neen!” antwoordde Smike, een paar passen achterblijvend. „Laat mij het houden!”

„Waarom?” vroeg Nikolaas.

„Laat mij tenminste iets voor u doen,” zei Smike. „Gij wilt nooit hebben, dat ik u dien zooals het hoorde. Gij weet niet, hoe ik er dag en nacht over denk, om iets te vinden, waarmee ik u genoeg zou kunnen doen.”

„Ja, dat weet ik wel,” hernam Nikolaas, „en ik zie het; anders moest ik blind of een redeloos dier zijn. Maar laat mij je iets vragen, nu ik er om denk en wij alleen zijn. Heb je een goed geheugen?” Bij deze vraag keek hij Smike opletterend aan.

„Ik weet het niet,” antwoordde Smike, terwijl hij treurig zijn hoofd schudde. „Vroeger had ik het wel; maar nu is het heelemaal weg.”

„Waarom denk je, dat je het vroeger had?” vroeg Nikolaas haastig, alsof het antwoord van Smike hem toch eenigszins geholpen had.

„Omdat ik goed onthouden kon, toen ik nog een kind was,” zei Smike; „maar dat is lang geleden, of schijnt 't tenminste. In dat huis, waar gij mij gevonden hebt, was mijn hoofd altijd zwaar en duizelig, en ik kon nooit iets onthouden, dikwijls zelfs niet begrijpen wat er tegen mij gezegd werd. Wacht — laat eens kijken!”

„Wat scheelt je?” vroeg Nikolaas.

„Ik bedacht mij, hoe...” zei Smike, met een wezenloozen blik, maar onwillekeurig huiverend.

„Denk niet meer aan die plaats, want dat is allemaal voorbij,” zei Nikolaas, zijn kameraad aankijkend, wiens gezicht nu weer de uitdrukking van stompzinnige verbijstering aannam, die het eenigen tijd geleden voortdurend vertoonde en die ook nu nog niet ongewoon bij hem was. „Wat heb je onthouden van den eersten dag, toen je in Yorkshire kwam?”

„Hè?” zei Smike.

„Dat was, voordat je je geheugen verloren had, weet je wel,” zei Nikolaas bedaard. „Was het toen heet of koud?”

„Het regende heel hard,” antwoordde Smike. „Als het later hard regende, zei ik altijd, dat het net zoo was als op den avond toen ik kwam, en dan stonden zij mij uit te

lachen, als ik daarom huilde. Dat was kinderachtig, zeiden zij, en dat maakte mij nog bedroefder; want dan zag ik mij zelf, zooals ik was, toen ik die deur inkwam."

„Zooals je toen was?" hernam Nikolaas, met geveinsde onverschilligheid. „Wat was je dan toen?"

„Nog maar een kleine jongen," antwoordde Smike, „zoo klein, dat zij daarom alleen al medelijden met mij hadden moeten hebben."

„Je kwam toch niet alleen?" merkte Nikolaas op.

„Nee," zei Smike.

„Wie was er dan bij je?"

„Een man, — een leelijke, magere man. Op school heb ik dat hooren zeggen, en ik had het ook onthouden. Ik was blij toen hij wegging, want ik was bang voor hem; maar voor de menschen op school werd ik nog banger, en zij behandelden mij ook nog harder."

„Kijk mij eens aan," zei Nikolaas, die al zijn aandacht wilde concentreeren. „Nee, keer je niet om. Herinner je je niets van een vrouw, een vriendelijke vrouw, die zich over je heenboog, en je kuste, en je haar kind noemde?"

„Nee," zei de arme Smike, zijn hoofd schuddend; „neen, niets."

„Ook niets van een huis, behalve dat huis in Yorkshire?"

„Nee," antwoordde Smike treurig. „Maar wel van een kamer, een groote, eenzame kamer, boven in een huis, met een luik in de zoldering. Dikwijls stopte ik mijn hoofd onder mijn dek, om dat luik niet te zien; want ik was er bang voor, als ik 's nachts zoo alleen lag, en dacht, wat er wel boven zou zijn. Er was ook een klok, een oude klok, in een hoek. Dat weet ik ook nog. Die kamer heb ik nooit vergeten; want als ik akelig droom, zie ik die altijd terug. Ik zie er dingen en menschen in, die ik toen nooit gezien had; maar de kamer is altijd dezelfde; die verandert nooit."

„Wil je mij nu het pak geven?" vroeg Nikolaas, plotseling van het onderwerp afstappend.

„Nee, neen!" antwoordde Smike. „Kom, laten wij verder gaan."

Dit zeggend, versnelde hij zijn pas, waarschijnlijk in de verbeelding dat zij onder dit voorafgegane gesprek waren blijven stilstaan. Nikolaas dacht in stilte na, en prentte elk woord van dit gesprek onuitschikbaar in zijn geheugen.

Het was nu bijna middag geworden, en hoewel een dikke damp nog de stad omhulde, alsof die gevormd werd door den

adem van haar woelige, naar winst en voordeel jagende inwoners, was de lucht op het open veld helder en zuiver. Hier en daar vonden de reizigers nog wel een lage plek, waar de zon den mist nog niet had verdreven; maar als zij die voorbij waren en een heuvel hadden beklommen, was het aangenaam een blik omlaag te werpen, en te zien hoe de witte nevel langzaam wegrolde en optrok. Een heldere zonneschijn gaf de groene weiden en de kabbelende beekjes een zomerachtigen glans, terwijl de reizigers toch al de versterkende frischheid van de voorjaarslucht bleven genieten. De grond onder hun voeten scheen veerkrachtig te zijn; de klokjes van de schapen klonken hun welluidend in de ooren; en door de lichaamsbeweging opgewekt en door de hoop aangespoord, bleven zij met de kracht van leeuwen voortstappen.

De zon begon te dalen, en al deze heldere kleuren kregen een zachtere en flauwere tint, zooals het vuur van de jeugd door den tijd gematigd wordt, of de trekken van een jeugdig gelaat langzamerhand de rustige kalmte van den ouderdom aannemen. Maar de avond was bijna even mooi als de middag; want de natuur geeft elk tijdperk van den dag en het jaar een eigen schoonheid, en van den morgen tot den nacht, evenals van de wieg tot aan het graf ziet men een reeks van veranderingen, zoo zacht en geleidelijk, dat men den voortgang er van nauwelijks gewaarwordt.

Eindelijk bereikten zij Godalming, waar zij in een kleine herberg een eenvoudige kamer namen en rustig sliepen. Den volgende morgen waren zij vroeg weer op, maar niet zoo vroeg als de zon, en weer op weg, zoo al niet met de frischheid van den vorigen dag, toch met hoop en moed genoeg om lustig voort te stappen.

Deze dagtocht was vermoeiender dan de vorige; want zij hadden hooge en steile heuvels te beklimmen, en op weg, evenals in het leven, is het gemakkelijker een heuvel af dan op te gaan. Zij hielden echter met onverdroten volharding vol; geen heuvel verheft zijn top zoo hoog, waarvan men met volharding niet eindelijk het bovenste punt bereikt.

Zij gingen langs den rand van de Duivels-Punchkom, en Smike luisterde met gretige aandacht, toen Nikolaas het opschrift las op een in die woeste streek opgericht steen, ter herinnering aan een verraderlijken moord, die daar gepleegd werd. Het gras, waarop zij stonden, was eenmaal rood gekleurd geweest, en het bloed van den verslagene was in de diepte gedruppeld,

waaraan de plaats haar naam ontleent. „Geen eigenaardiger vocht kon ooit in de Duivelskom gegoten worden,” dacht Nikolaas.

Tenslotte kwamen zij tusschen de duinen, waar heuvels van allerlei hoogte en vorm, en groene vlakten elkaar afwisselden. Hier zag men er een, waarvan de kanten zoo steil waren, dat hij bijna alleen voor de schapen en geiten, die er op graasden, beklimbaar was; daar rees een ander zoo zacht glooiend uit de vlakke op, dat men zijn grenzen bijna niet bepalen kon.

De een verhief zich achter den andere, en hun spitse of afgeronde, effen of uitgetande, sierlijk of grillig gevormde toppen begrensden aan alle kanten het uitzicht; terwijl dikwijls, op het onverwachtst, een vlucht kraaien van den grond opschoot, die krassend een poos om een heuvel bleven zwieren, als wisten zij niet, welken weg zij zouden inslaan, en dan opeens, met een verbazingwekkende snelheid in een rechte lijn voortvlogen en uit het gezicht verdwenen.

Langzamerhand werd het uitzicht weer vrijer, en eindelijk kwamen zij nogmaals in een open streek. Het bewustzijn, dat zij de plaats van hun bestemming naderden, gaf hun nieuwen moed. Maar de weg was moeilijk geweest, en Smike was afgemat. De avond begon te vallen, toen zij voor de deur van een herberg aan den weg bleven stilstaan, die nog drie uur gaans van Portsmouth verwijderd was.

„Drie uur?” zei Nikolaas, terwijl hij met beide handen op zijn wandelstok leunde, en Smike weifelend aankeek.

„Een dikke drie uur,” herhaalde de herbergier.

„Is de weg goed?” vroeg Nikolaas.

„Heel slecht,” antwoordde de herbergier, wat hij, als herbergier, natuurlijk wel moest zeggen.

„Ik moet toch verder,” zei Nikolaas aarzelend; „ik weet bijna niet wat ik doen zal.”

„Ik wil u niet raden,” hernam de herbergier, „maar als ik in uw plaats was, ging ik niet verder.”

„Niet?” vroeg Nikolaas, met dezelfde onzekerheid.

„Neen, zeker niet als ik ergens kon blijven waar het goed was,” zei de herbergier, waarop hij zijn voorschot ophaalde, zijn handen in zijn broekzakken stak, een paar stappen buiten de deur deed, en met een heel onverschillig gezicht naar den conkeren weg bleef staan kijken.

Een blik op den vermoeiden Smike deed

Nikolaas het besluit nemen, te blijven waar hij was. De herbergier bracht hen naar de keuken, en daar hier een goed vuur brandde, merkte hij op, dat het bijzonder koud was. Als er geen vuur had gebrand, zou hij misschien gezegd hebben, dat het warm was.

„Wat kunnen wij vanavond te eten krijgen?” was de natuurlijke vraag van Nikolaas.

„Wel, wat zoudt gij willen hebben?” was het niet minder natuurlijke antwoord van den herbergier.

Nikolaas sprak van koud ossenvleesch, maar er was geen koud ossenvleesch, van gepocheerde eieren, maar er waren geen eieren — van een schapenbout, maar die was onmogelijk te krijgen, hoewel men er de vorige week overvloed van had gehad en er overmorgen waarschijnlijk weer overvloed van zou zijn.

„Dan,” zei Nikolaas, „moet ik het aan u overlaten, wat ik eigenlijk al dadelijk had willen doen.”

„Wel, dan zal ik u eens wat zeggen,” hernam de herbergier; „hier in de voorkamer zit een heer, die tegen negen uur een vleeschpudding met aardappelen heeft besteld. Er is meer dan hij op kan, en ik twijfel niet, of als het hem gevraagd wordt, zal hij u wel laten meeëten. Ik zal het hem dadelijk vragen.”

„Neen, neen!” zei Nikolaas, hem tegenhoudend; „liever niet. Ik . . . tenminste . . . Och! waarom zou ik het niet ronduit zeggen? Gij ziet, ik reis op een vrij armoedige manier, en ben te voet hier gekomen. Het is heel waarschijnlijk, zou ik denken, dat die heer niets zal voelen voor mijn gezelschap; en hoewel ik te voet reis, ben ik toch te trotsch om mij bij hem op te dringen.”

„Och, mijn hemel!” zei de herbergier; „het is mijnheer Crummles maar; die kijkt zoo nauw niet.”

„Niet?” vroeg Nikolaas, op wien, om de waarheid te zeggen, het vooruitzicht van een smakelijken pudding eenigen indruk had gemaakt.

„Wel neen,” antwoordde de herbergier. „Uw manier van spreken zal hem zeker best bevallen. Maar wij kunnen het heel gauw weten; wacht maar een oogenblik.”

De herbergier snelde naar de voorkamer, zonder verder op toestemming te wachten; en Nikolaas deed geen poging om hem tegen te houden, daar hij verstandig genoeg was, om een goed avondmaal, in zijn tegenwoordige omstandigheden, voor een te ernstige zaak te houden, om er den gek

mee te steken. Het duurde niet lang, of de herbergier kwam terug met een vergenoegd en tegelijk verwonderd gezicht.

„'t Is in orde,” zei hij. „Ik dacht het wel. Gij zult daar iets zien, dat de moeite waard is. Drommels, wat zijn zij daar aan den gang!”

Er was geen tijd om te vragen waarop deze uitroep, die met ware verrukking werd geslaakt, doelde, want de kastelein hield de kamerdeur al open, die Nikolaas, door SMIKE met het pak op zijn schouder gevolgd (hij was er zoo zorgzaam voor alsof er een goudbeurs in had gezeten) binnenstapte.

Nikolaas had wel verwacht iets wonderlijks te zullen zien, maar niet iets zóó wonderlijks, als hem nu in het oog viel. Aan het andere einde van de kamer zag hij twee jongens, de een vrij klein, de ander tamelijk lang, allebei als matrozen gekleed — of tenminste als tooneelmatrozen, met gordels, schoengespen, staartjes in hun nek en pistolen, geheel compleet, die met elkaar schermden, met een paar van die korte tooneelzwaarden met beugelgevesten, zooals die in de kleine schouwburgen gewoonlijk in gebruik zijn. De kleine jongen had den grooten leelijk in het nauw gedreven, en een lange zwaarlijvige man, die tegen een tafel stond te leunen, en het toezicht over hen scheen te houden, vermaande hen nadrukkelijk om wat meer vonken te slaan.

„Mijnheer Vincent Crummles,” zei de herbergier met een vertoon van bijzondere eerbied; „hier is de jongeman.”

Mijnheer Vincent Crummles ontving Nikolaas met een hoofdbuiging, die het midden hield tusschen den statigen groet van een Romeinschen keizer en den knik van een drinkebroer, en beval den kastelein te verdwijnen en de deur te sluiten.

„Dat is een prachtige groep,” zei hij, terwijl hij Nikolaas wenkte om wat achteraf te blijven. „Als de groote zich niet overgeeft, steekt de kleine hem in drie seconden morsdood. — Nog eens, jongens!”

De twee strijders gingen opnieuw aan den gang, en hakten op elkaar in dat de vonken in het rond vlogen, tot groote blijdschap van mijnheer Crummles, die dit voor een zaak van veel belang scheen te houden. Nadat de groote en kleine matroos elk een paar honderd hakken hadden gegeven, zonder eenig ander gevolg dan het daardoor voortgebrachte getiktak, viel de kleine op zijn eene knie; maar dit maakte hem niet verlegen; want met behulp van zijn linkerhand bleef hij op die knie rondhaspelen

en wanhopig vechten, tot de groote hem zijn zwaard uit zijn hand sloeg. Nu scheen het, dat de kleine zich zou moeten overgeven en pardon roepen, maar neen! opeens trok hij een groot pistool uit zijn gordel, en hield dit den grooten onder zijn neus. Deze, die dit natuurlijk niet verwacht had, stond hierover zoo verbaasd, dat hij den kleinen tijd liet om zijn zwaard op te rapen en opnieuw te beginnen. Nu gingen zij weer aan het hakken, telkens met een nieuwe, zinrijk uitgedachte afwisseling, nu eens met de linkerhand, dan onder hun been door, dan weer over den linker- of rechterschouder, totdat de kleine een houw deed, die den grooten zijn beide beenen glad zou hebben afgehakt, als deze niet vlug over het zwaard van den kleinen was heengesprongen, waarop, om ieder het zijne te geven, de groote denzelfden houw en de kleine denzelfden sprong deed. Het einde van dit alles was, dat de kleine (die blijkbaar de nobele rol speelde, want hij kwam er altijd het beste af) den grooten ten onder bracht, die na nog wat worstelen, plat neerzong en in de gruwelijkste pijn scheen te sterven, toen de kleine zijn voet op zijn borst zette, en hem op zijn gemak heelemaal doorboorde.

„Als jullie het zoo doet, zal het zeker gebisseerd worden jongens!” zei mijnheer Crummles. „Nu moest ge maar eens adem scheppen en uw costuums gaan uittrekken.”

Vervolgens wendde hij zich tot Nikolaas, die nu merkte, dat het gezicht van mijnheer Crummles volkomen aan de lengte en dikte van zijn lichaam geëvenredigd was, dat hij een heel dikke onderlip en een schorre stem had, alsof hij gewoon was hard te schreeuwen; en dat zijn zwarte haar heel kort was afgeknipt, om (zooals Nikolaas later hoorde) des te beter allerlei tooneelpruiken te kunnen opzetten.

„Wat dunkt u daarvan, mijnheer?” vroeg mijnheer Crummles.

„'t Is verwonderlijk,” antwoordde Nikolaas.

„Zulke jongens zult ge niet dikwijls te zien krijgen, zou ik denken,” zei Crummles.

Nikolaas stemde dit toe, met de opmerking dat, als zij wat meer gelijk waren. . .

„Gelijk!” riep Crummles uit.

„Ik bedoel, als zij wat meer van dezelfde grootte waren,” zei Nikolaas tot opheldering.

„Grootte!” herhaalde Crummles. „Wel dat is juist het fijne van zoo'n gevecht, dat er een voet of twee verschil tusschen hen moet zijn. Hoe kan men anders op het ge-

voel van het publiek werken, als er geen kleine tegen een groote vecht — of men moet er minstens vijf tegen een kunnen zetten; en daartoe is onze troep niet talrijk genoeg."

"Nu begrijp ik het," zei Nikolaas. "Neem mij niet kwalijk. Ik moet bekennen, daar had ik niet aan gedacht."

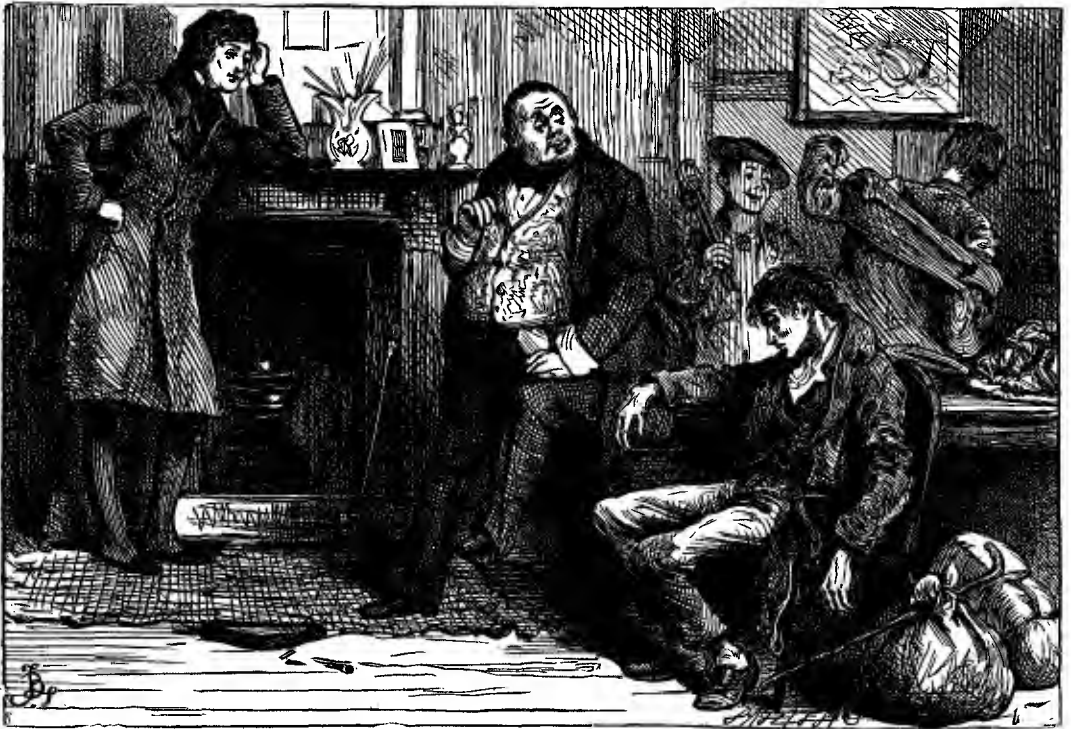
"Dat is de hoofdzaak," zei Crummles. "Overmorgen geef ik in Portsmouth mijn eerste voorstelling. Als gij daarheen gaat, kom dan eens kijken en eens zien wat een

de talenten van zijn familie, waarvan de twee kleine matrozen een kostbaar gedeelte uitmaakten. Den volgenden morgen zouden al de leden van het gezelschap elkaar in Portsmouth treffen, waarheen de vader zich met zijn zoons begaf, om eenige buitengewone voorstellingen te geven.

"Gaat gij ook dien kant uit?" vroeg de tooneeldirecteur.

"Ja," antwoordde Nikolaas. "Jawel."

"Zijt gij in de stad bekend?" vroeg mijnheer Crummles, die scheen te meenen, dat

DE TOONEELDIRECTEUR KEEK VAN TIJD TOT TIJD MET GROOTE BELANGSTELLING NAAR SMIKE, DIE AL VAN HET BEGIN AF AAN BIJZONDER ZIJN AANDACHT SCHEEN TE TREKKEN. DEZE WAS NU INGEDUT, EN ZAT OP ZIJN STOEL TE KNIKKEBOLLEN.

opgang dit zal maken."

Nikolaas beloofde, dat hij komen zou als hij kon, schoof daarop een stoel bij het vuur, en raakte onmiddellijk met den tooneeldirecteur in gesprek. Mijnheer Crummles was heel gul en spraakzaam, wat misschien een gevolg was, niet alleen van zijn natuurlijken aard, maar ook van den grog, dien hij in ruime mate slurpte, of van de snuif, waarvan hij uit een grauw papiertje, dat hij in zijn vestzak had, geen geringe hoeveelheid gebruikte. Hij sprak zonder de minste terughouding over den stand van zijn zaken, en weidde breed uit over de verdiensten van zijn tooneelgezelschap en

Dickens. Nikolaas Nickleby 11

hij het recht had om dezelfde openhartigheid te eischen, die hij had getoond.

"Neen."

"Er nooit geweest?"

"Nooit."

"Mijnheer Crummles kuchte eens, alsof hij zeggen wilde: „Als gij niet spreken wilt, moet gij het laten," en nam achter elkaar zooveel snuifjes uit het papiertje, dat Nikolaas zich afvroeg waar al die snuif bleef.

Terwijl hij hiermee bezig was, keek de tooneeldirecteur van tijd tot tijd met groote belangstelling naar Smeak, die al van het begin af aan bijzonder zijn aandacht scheen

te trekken. Deze was nu ingedut, en zat op zijn stoel te knikkebollen.

„Neem mij niet kwalijk dat ik het zeg,“ zei Crummles eindelijk zachtjes, terwijl hij dichter naar Nikolaas toe schoof; „maar wat heeft uw vriend een prachtig gezicht!“

„De arme jongen!“ zei Nikolaas half glimlachend. „Ik wou, dat hij er wat minder hol uitzag, en een paar frissche wangen had.“

„Frissche wangen?“ herhaalde de tooneeldirecteur ontzet; „dan was hij heelemaal bedorven.“

„Dunkt u dat?“

„Zeker, mijnheer,“ antwoordde de tooneeldirecteur, met grooten nadruk op zijn knie slaand. „Zooals hij daar zit, zonder eenig vulsel in zijn kleeren of wit op zijn gezicht, zou hij de beste speler zijn voor uitgehongerde gauwdieven en dergelijke types, als men ooit in dit land gezien heeft. Als hij de rol van den apotheker in Romeo en Julia maar draaglijk speelde, en maar een heel klein beetje rood op den tip van zijn neus had, zou hij toegejuicht worden, zoodra hij op het tooneel kwam.“

„Gij bekijkt hem met het oog van een kenner,“ zei Nikolaas lachend.

„En dat is mij best toevertrouwd,“ zei Crummles. „Ik heb nog nooit iemand gezien, die zoo precies voor dat soort rollen geschapen was, zoolang ik in het vak ben, en toen ik achttien maanden oud was, speelde ik al comedie, als er een dik kind in een of ander stuk noodig was.“

De verschijning van den vleeschpudding en de terugkomst van de jongeheeren Crummles maakte een einde aan het gesprek. Het bleek spoedig, dat de twee kleine tooneelspelers hun vorken en messen met evenveel vlugheid wisten te hanteeren als hun zwaarden; en daar de overige leden van het gezelschap hun in deze kunst weinig toegaven, duurde de maaltijd niet lang. Nauwelijks was het laatste stukje pudding verdwenen, of de jongeheeren begonnen, door geeuwen en rekken, hun verlangen te toonen om naar bed te gaan. Smike gaf dezelfde neiging nog duidelijker te kennen; want onder den maaltijd was hij een paar maal, met het eten in zijn mond, in slaap gevallen. Nikolaas deed dus het voorstel om te scheiden; maar de tooneeldirecteur wilde daar niet van hooren, en verzekerde, dat hij zich zelf het genoegen had beloofd zijn nieuwen kennis op een kom punch te onthalen, en dat hij het heel onbeleefd zou vinden, als deze zijn verzoek afwees.

„Laten zij maar gaan,“ zei hij; „dan kunnen wij nog genoeglijk wat bij den haard

gaan zitten keuvelen.“

Nikolaas had nog geen slaap (daartoe was hij, om de waarheid te zeggen, te bezorgd) en nam dus, na eenige weifeling, het voorstel aan. Spoedig waren de twee jongeheeren en Smike vertrokken, en nu werd er een kom vol geurige, dampende punch op tafel gezet. Maar in weerwil van dien opvrolijkenden drank en de spraakzaamheid van den tooneeldirecteur, die uit alle macht anecdoten vertelde, pijpjes rookte en snuifjes nam, bleef Nikolaas verstrooid en neerslachtig. Hij dacht nu eens aan zijn ouderlijke huis, dan weer aan zijn tegenwoordigen toestand, en het onzekere van zijn vooruitzichten vervulde hem met een treurigheid, die hij niet te boven kon komen. Hoewel hij naar den tooneeldirecteur scheen te luisteren, hoorde hij niet wat deze zei, en toen mijnheer Crummles het verhaal van een lang avontuur met een hartelijk gelach besloot, en Nikolaas vroeg, wat hij in zijn plaats gedaan zou hebben, was deze genoodzaakt zich zoo goed mogelijk te verontschuldigen, en te bekennen dat hij niet wist waarover de ander gesproken had.

„Dat zag ik wel,“ zei mijnheer Crummles. „Gij zijt niet vrolijk gestemd. Wat scheelt er aan?“

Nikolaas kon niet nalaten te glimlachen over deze openhartige vraag; maar daar hij het bijna niet de moeite waard achtte ze te ontwijken, bekende hij, eenigszins bevreesd te zijn, dat hij het doel, waarmee hij in deze streek was gekomen, niet zou bereiken.

„En wat is dat?“ vroeg de tooneeldirecteur.

„Een middel te vinden om mij zelf en mijn armen reisgenoot aan den kost te helpen,“ antwoordde Nikolaas. „Dat is de waarheid. Gij zult die wel al lang geraden hebben, denk ik, en daarom kan ik ze gerust bekennen.“

„Wat is er in Portsmouth meer te verdienen dan ergens anders?“ vroeg mijnheer Crummles, terwijl hij het lak, waarmee het eind van zijn pijp vernist was, in de vlam van de kaars liet smelten en met zijn vingers gladstreek.

„Er liggen veel schepen in lading, zou ik denken,“ antwoordde Nikolaas, „en ik zal probeeren een plaats aan boord van een of ander schip te krijgen. Dan heb ik in ieder geval te eten en te drinken.“

„Gezouten vleesch en versche rum, erwtensoep en scheepsbeschuit,“ hernam de tooneeldirecteur, aan zijn pijp trekkend om ze aan te houden, en daarna weer voortgaand met smelten en polijsten.

„Daarmee kan men toch in leven blijven,” zei Nikolaas; „ik zal er wel aan wennen.”

„Gij zult er wel aan moeten wennen, als gij aan boord komt,” zei de tooneeldirecteur; „maar dat zult ge niet.”

„Waarom niet?”

„Omdat geen kapitein of stuurman u zal aannemen, zolang hij een bevaren matroos kan krijgen; en daaraan is geen gebrek.”

„Wat bedoelt gij?” vroeg Nikolaas, ontsteld door deze voorspelling en den beslist toon waarop zij werd uitgesproken. „Wilt ge daarmee zeggen, dat niet iedereen zomaar matroos kan worden, en dat het een vak is, dat men eerst moet leeren?”

Mijnheer Crummles knikte. „Precies,” zei hij; „maar dat lukt niet als men zoo oud is als gij, en eerst een heer is geweest.”

Er volgde een stilte. Nikolaas staarde treurig in het vuur.

„Hebt gij nooit eens aan een ander beroep gedacht, dat iemand met uw voorkomen en uw bekwaamheden gemakkelijk ter hand zou kunnen nemen, en waarmee hij roem en voordeel zou kunnen oogsten?” vroeg de tooneeldirecteur.

„Neen,” antwoordde Nikolaas, terwijl hij zijn hoofd schudde.

„Wel! Dan zal ik er u een noemen,” zei Crummles, terwijl hij zijn pijp neerlegde en zijn stem uitzette. „Het tooneel!”

„Het tooneel?” riep Nikolaas bijna even luid.

„Ja, het tooneel,” herhaalde mijnheer Crummles. „Ik zelf ben op het tooneel, mijn vrouw is op het tooneel, mijn kinderen zijn op het tooneel. Ik heb eens een hond gehad, die op het tooneel geboren en gestorven is, en zelfs mijn paard komt op het tooneel, in Timur de Tartaar. Ik zal u er op brengen, en uw vriend ook. Zeg maar ja! Ik heb iets nieuws noodig.”

„Maar ik ben heelemaal onbekend met dat vak,” zei Nikolaas, die niet wist wat hij van dit onverwachte voorstel denken moest. „Ik heb nooit in mijn leven comédie gespeeld, behalve toen ik nog op school was.”

„Gij zijt voor het tooneel geboren,” hernam mijnheer Crummles. „Uw houding en gang maken u bij uitstek geschikt voor het fijne blijspel, uw donkere blik voor het treurspel, en uw hartelijke lach voor het kluchtspel. Het zal u zoo goed afgaan als of gij van kindsbeen af voor het voetlicht hadt gestaan.”

Nikolaas bedacht, hoe weinig hij in zijn zak zou houden, als hij zijn vertering had betaald, en aarzelde.

„Gij kunt ons op honderd manieren van dienst zijn,” vervolgde mijnheer Crummles. „Bedenk eens, wat een prachtige affiches iemand van uw opvoeding zou kunnen schrijven.”

„Ja, mij dunkt daarvoor zou ik wel geschikt zijn,” zei Nikolaas.

„Wel zeker,” hernam mijnheer Crummles. „Gij zoudt zelfs stukken kunnen schrijven; stukken, die precies voor ons gezelschap geschikt zijn, stukken om het in zijn volle kracht te doen uitkomen.”

„Daar ben ik niet zoo zeker van,” antwoordde Nikolaas; „maar ik zou toch nu en dan wel iets kunnen krabbelen, dat bruikbaar was.”

„Wij moeten zoo gauw mogelijk een nieuw spektakelstuk hebben,” zei de tooneeldirecteur, „met nieuwe, expres vervaardigde decors. Gij moet zorgen, dat er een echte pomp en twee waschtobben in voorkomen.”

„In het stuk?” vroeg Nikolaas.

„Ja,” antwoordde de tooneeldirecteur. „Ik heb ze op een verkooping goedkoop gekocht, en zij zullen op het tooneel een prachtig effect maken. Zoo gaat het in Londen. Men schaft wat nieuwe decors en costuums aan, en laat daar een stuk bij schrijven. De meeste gezelschappen houden er een specialen auteur op na.”

„Inderdaad?” riep Nikolaas uit.

„O ja,” zei de tooneeldirecteur. „Dat is heel gewoon. Het zal een prachtige indruk maken op de affiches — nieuwe decors — een echte pomp — rijk versierde waschtobben! Kunt gij niet wat teekenen?”

„Dat behoort niet tot mijn talenten,” antwoordde Nikolaas.

„Dat is jammer,” zei mijnheer Crummles; „anders hadden wij een groote houtsnij boven de affiches kunnen zetten, met het heele tooneel, en de pomp met de waschtobben in het midden; maar dat gaat dan niet.”

„Hoeveel zou ik met dat alles kunnen verdienen?” vroeg Nikolaas, toen hij een poosje had nagedacht. „Zou ik er van kunnen leven?”

„Van kunnen leven?” herhaalde de tooneeldirecteur. „Als een prins. Met uw eigen inkomen en dat van uw vriend, en het schrijfwerk — kunt gij wel een pond in de week halen.”

„Dat meent gij toch niet?”

„Ja, werkelijk! En als wij een successtuk hebben, wel bijna tweemaal zooveel.”

Nikolaas haalde zijn schouders op; maar hij zag volslagen gebrek voor zich, en als hij zelf al kracht genoeg bezat om dit te

dragen, meende hij toch zijn hulpeloozen kameraad daaraan niet te mogen blootstellen. Het was gemakkelijk zich zeventig mijl als bijna niets voor te stellen, terwijl hij zich in dezelfde stad bevond met den man, die hem zoo slecht behandeld had en de bitterste gedachten bij hem opwekte; maar nu vond hij dien afstand tamelijk groot. En als hij nu eens naar het buitenland ging en zijn moeder of Kaatje intusschen sterfen zouden!

Zonder verder bedenken nam hij het voorstel aan en gaf mijnheer Crummles zijn hand er op.

HOOFDSTUK XXIII.

Handelt over het tooneelgezelschap van den heer Vincent Crummles, alsmede over zijn huiselijke en zakelijke aangelegenheden.

Daar mijnheer Crummles in den stal van de herberg een zonderling viervoetig dier had staan, dat hij een pony noemde, benevens een rijtuig, dat naar een tot nog toe onbekend model was gebouwd, en waaraan hij den naam van phaëton gaf, zette Nikolaas, den volgenden morgen, zijn reis op een gemakkelijker wijze voort dan hij verwacht had; want de tooneeldirecteur en hij zaten op de voorbank, terwijl de jongeheeren Crummles en Smike achterin waren gepakt, in gezelschap van een groote mand, door geolied zeildoek tegen vocht beschermd, waarin de zwaarden, pistolen, staartjes, matrozenpakken en andere tooneelbenodigdheden van de genoemde jongeheeren werden bewaard.

Hij reisde echter niet vlugger dan tevoren; want de pony was erg op zijn gemak gesteld, zoo zelfs, dat hij nu en dan een sterke neiging liet blijken om zich midden op den weg ter ruste te leggen. Mijnheer Crummles hield hem echter, door rukken aan de teugels en zweepslagen, op de been en aan den gang; en wanneer deze middelen te kort schoten, klom een van de jongeheeren uit het rijtuig, om het dier met schoppen voort te drijven.

Door deze aanmoediging liet de pony zich bewegen om van tijd tot tijd wat te draven of te stappen, en zoo sukkelden zij voort.

„Het is overigens een uitstekend paardje,” zei Crummles, zich tot Nikolaas wendend.

Daar van het uitstekende op het oog-

blik weinig bleek, en de ruigharige pony een allerleelijkst beest was, vergenoegde Nikolaas zich met te zeggen, dat 't hem niet zou verwonderen als dat zoo was.

„Menige tournee heeft dat beestje al met het gezelschap gemaakt,” zei Crummles, tegelijk een handigen tik met de zweep gevend. „Het hoort zoo goed als bij den troep. Zijn moeder is ook al op het tooneel geweest.”

„Inderdaad?” zei Nikolaas.

„Meer dan veertien jaar,” zei de tooneeldirecteur, „heeft zij in een paardenspel meegewerkt, appeltaart gegeten, pistolen afgevuurd, met een slaapmuts naar bed gegaan, kortom de komische rollen gespeeld. Zijn vader was een danser.”

„Muntte die ook zoo bijzonder uit?” zei Nikolaas.

„Niet erg,” antwoordde de directeur. „Hij was eigenlijk maar een ordinaire pony. Vroeger was 't een huurpaard, dat bij den dag verhuurd werd, en hij kwam zijn oude gewoonten nooit te boven. Hij was wel knap in het melodrama, maar al te grof — te gemeen. Toen de moeder stierf kreeg hij de wijndrinkerij.”

„De wijndrinkerij?” riep Nikolaas uit.

„Om met den clown wijn te zitten drinken!” zei de directeur; „maar hij was gulzig, en beet op een avond een stuk uit een glas, en stikte daarin, zoodat zijn ordinairheid ten slotte zijn dood was.”

Daar de afstammeling van dit ongelukkige dier, naarmate het later op den dag werd, meer en meer de aandacht van mijnheer Crummles opeischte, had deze maar heel weinig tijd tot conversatie, en kon Nikolaas zich dus veelal met zijn eigen gedachten bezighouden, tot zij de ophaalbrug bij Portsmouth bereikten, waar Crummles stilhield.

„Wij zullen hier afstappen,” zei mijnheer Crummles; „de jongens zullen den pony wel naar den stal en mijn bagage naar mijn kamers brengen. Het zou 't beste zijn als zij de uwe ook voorloopig maar daarheen brachten.”

Nikolaas nam dit voorstel in dank aan, sprong uit het rijtuig, gaf Smike zijn arm, en volgde den tooneeldirecteur langs de High-Street naar den schouwburg, niet zonder een zekere zenuwachtigheid en onrust, bij het vooruitzicht zoo dadelijk zijn nieuwe loopbaan te moeten beginnen.

Onderweg zag hij eenige affiches aangeplakt, waarop de namen van den heer Vincent Crummles, mevrouw Crummles, den jongeheer P. Crummles, den jongeheer L. Crummles, en de jongejuffrouw Crumm-

les, met veel grooter letters dan die van de andere acteurs waren gedrukt, en hem dus in het voorbijgaan in het oog vielen. Eindelijk ging het drietal een deur in, en op den tast een lange donkere gang door, waarin een erg bedompte lucht hing; toen klommen zij een paar trappen af, dwaalden door een kleinen doolhof van dooreen liggende decors en verfpotten, en kwamen zoo op het tooneel van den schouwburg van Portsmouth.

„Ziezoo, we zijn er,” zei Crummles.

Half in het donker stond Nikolaas tusschen kale muren, met stof bedekte drape-rieën, grof bekladde schermen en smerige planken. Hij wierp een blik om zich heen; de zoldering, de zaal, de loges, de orkestbak, de versieringen — alles zag er even grof, gemeen, akelig en armzalig uit.

„Is dit nu een schouwburg?” vroeg Smike vol verbazing. „Ik dacht dat daar alles even licht en mooi was.”

„Dat is het ook,” antwoordde Nikolaas, die bijna even verwonderd stond; „maar niet overdag, Smike — niet overdag.”

Nu werd hij door mijnheer Crummles naar den anderen kant van het tooneel geroepen, waar, aan een oude, wrakke tafel, een vrouw zat, die, naar het scheen, tusschen de veertig en vijftig jaar oud was, en in een verschoten zijden mantel was gewikkeld, die haar breede forsche gestalte bijna geheel verborg. Zij liet haar hoed bij de linten aan haar hand bengelen, en droeg haar haar, dat heel zwaar was, met breede vlechten boven haar slapen opgemaakt.

„Mijnheer Johnson,” zei de tooneeldirecteur (want Nikolaas was den naam blijven voeren, dien Newman Noggs hem bij de Kenwigs'en gegeven had), „laat ik u aan mevrouw Crummles mogen voorstellen!”

„Het doet mij veel genoegen u te ontmoeten,” zei mevrouw Crummles met een holle grafstem; „en nog meer dat ik u als een veelbelovend medelid van ons gezelschap mag begroeten.”

Terwijl de dame Nikolaas aldus aansprak, gaf zij hem een hand. Hij had wel gezien dat die hand groot was, maar toch zoo'n forschen druk niet verwacht, als die nu zijn vingers knelde.

„En dit,” zei de dame, terwijl zij met een statigen tooneelstap op Smike afkwam, „dit is zeker de ander. Gij zijt ook welkom, mijnheer!”

„Hij is goed, niet waar?” zei de tooneeldirecteur, terwijl hij een snuifje nam.

„Hij is onovertreffelijk,” antwoordde mevrouw Crummles. „Werkelijk een aanwinst!”

Toen mevrouw Crummles weer naar de tafel ging, kwam er plotseling uit een donkeren hoek een klein meisje het tooneel opspringen, met een vuile witte jurk en broek, dansschoenen, een rose hoedje, en de haren in papillotten. Met eenige pirouettes en entrechats en een geweldigen sprong kwam zij voor op het tooneel. Daarop gaf zij een gil, en nam een sierlijke houding aan, die schrik en angst te kennen moest geven, toen een vrij armoedig gekleed heer met ontzettend groote stappen naar haar toekwam, en woedend met zijn rotting zwaaide.

„Zij gaan „De Indiaansche Wilde en de Jonge Maagd” repeteeren,” zei mevrouw Crummles.

„Een klein ballet,” zei de tooneeldirecteur. „Kom wat hierheen, mijnheer Johnson! Gaat nu uw gang maar!”

De tooneeldirecteur klapte in zijn handen. Nu werd de Wilde volkomen razend en kwam op de Jonge Maagd af. Maar de Jonge Maagd ontweek hem, draaide als een tol zes maal in het rond, en bleef eindelijk op de punten van haar teenen staan. Dit scheen eenigen indruk op den Wilde te maken; want, nadat hij de Jonge Maagd nog eenige malen over het tooneel had gejaagd, begon hij tammer te worden, en streek verscheidene malen met zijn vlakke hand over zijn gezicht, waardoor hij te kennen gaf, dat hij de schoonheid van de Jonge Maagd bewonderde. Zich aan zijn hartstocht overgevend begon de Wilde daarna geweldig op zijn borst te slaan, ten teeken dat hij smoorlijk verliefd werd. Dit gebaar was tamelijk eentonig, en misschien de oorzaak dat de Jonge Maagd slaap kreeg; hoe dit ook zij, zij viel rustig in slaap, op een bruin en groen geschilderde bank; en toen de Wilde dit zag, ging hij voor haar staan, terwijl hij met zijn linker-oor op zijn linkerhand leunde, en zijdelings met zijn hoofd knikte, om daarmee ieder, die het aanging, te beduiden, dat zij echt sliep, en het geen fopperij was. Zoo aan zich zelf overgelaten, had de Wilde een dans alleen, en juist toen hij klaar was, werd de Jonge Maagd wakker, wreef haar oogen uit, stond op, en had eveneens een dans alleen — zoo'n dans, dat de Wilde er opgetogen naar bleef staan kijken, en, toen zij klaar was, van een boom een botanische curiositeit plukte, die op een kersroode peer leek, en deze de Jonge Maagd aanbod. Eerst wilde zij de peer niet hebben; maar toen de Wilde begon te huilen, nam zij die aan. Toen huppelde de Wilde van blijdschap, en de Jonge Maagd huppelde

ook, zoo lekker smaakte haar de peer. Daarop gingen de Wilde en de Jonge Maagd samen dansen; en tot besluit viel de Wilde op zijn eene knie, terwijl de Jonge Maagd op één been op zijn andere knie ging staan. Dit was het einde van het ballet, waarbij de toeschouwers in een aangename onzekerheid bleven, of de Jonge Maagd met den Wilde tot besluit zou trouwen, of weer naar haar familie zou terugkeeren.

„Bravo!” riep mijnheer Crummles.

„Dat verwondert mij niet,” hernam Nikolaas. „Zij moet een aangeboren talent bezitten.”

„Zij is een . . .” Mijnheer Crummles bleef steken; de taal was niet rijk genoeg, om een uitdrukking op te leveren, die het Wonderkind waardig was. „Ik zal u eens wat zeggen, mijnheer,” vervolgde hij, „niemand kan zich de talenten van dit kind voorstellen. Men moet haar zien, om er een flauw denkbeeld van te krijgen. Ga nu maar naar je moeder, liefje.”

DE INDIAANSCH WILDE EN DE JONGE MAAGD.

„Bravo!” riep Nikolaas, besloten om alles maar zoo goed mogelijk op te nemen.

„Dit mijnheer,” zei mijnheer Crummles, het meisje bij de hand nemend, „dit is het Wonderkind — jongejuffrouw Ninette Crummles.”

„Uw dochter?” vroeg Nikolaas.

„Ja, mijnheer, mijn dochter,” antwoordde de tooneeldirecteur, „en de trots van haar vaderland. Iedereen, die dit meisje ziet, wenscht ons geluk met het bezit van dit kind.”

„Mag ik vragen hoe oud zij is?” vroeg Nikolaas.

„Dat moogt gij, mijnheer,” antwoordde Crummles, terwijl hij den vrager strak aankeek, als iemand, die twijfelt of men hem wel op zijn woord zal gelooven. „Zij is tien jaar, mijnheer!”

„Niet ouder?”

„Geen dag.”

„Wel, mijn hemel!” zei Nikolaas, „dat is buitengewoon.”

Dat was het zeker; want, hoewel het

Wonderkind klein van gestalte was, had het toch een oud gezichtje, en bovendien was het, wel niet zoolang als iemand heugde, maar toch vijf volle jaren lang, op denzelfden leeftijd blijven stilstaan. Maar het meisje had alle avonden laat moeten opblijven en dagelijks een flinke portie jenever moeten drinken, opdat zij niet te veel zou groeien; en misschien had dit opvoedingssysteem veel bijgedragen om haar tot een Wonderkind te vormen.

Intusschen was de heer, die voor Wilde gespeeld had, dichterbij gekomen, alsof hij verlangde, zich in het gesprek te mengen; en daar hij nu een goede gelegenheid meende te vinden, zei hij, terwijl hij naar de jongejuffrouw Crummles wees: „Dat noem ik talent!”

Nikolaas knikte.

„Ja!” zei de danser, zijn tanden op elkaar klemmend, en met een sissend geluid ademhalend. „Maar zij moest niet hier zijn.”

„Wat bedoelt gij daarmee, mijnheer Folair?” vroeg de tooneeldirecteur.

„Ik bedoel,” zei de ander met warmte, „dat zij veel te goed is voor een provincie-tooneel, en bij een van de groote Londensche theaters geëngageerd moest zijn, en ik durf te zeggen, dat zij daar al lang zou zijn, als sommige menschen niet zoo ja-loersch en afgunstig waren. Misschien wilt ge zoo goed zijn mij voor te stellen?”

„Mijnheer Folair,” zei de tooneeldirecteur tot Nikolaas.

„Aangenaam met u kennis te maken, mijnheer,” zei Folair, met zijn wijsvinger naar den rand van zijn hoed grijpend, en bood daarop Nikolaas de hand. „Een nieuweling, naar ik hoor?”

„Een onwaardige,” zei Nikolaas.

„Hebt gij ooit zoo'n poeha gezien als dat?” zei de danser, hem onder zijn arm nemend, toen Crummles van hen af naar zijn vrouw ging.

„Als wat?”

Folair trok een spottend gezicht en wees over zijn schouder.

„Gij bedoelt het Wonderkind toch niet?” vroeg Nikolaas.

„Och, wat Wonderkind,” zei mijnheer Folair. „Er is geen enkele handige kleine meid op de eerste de beste armenschool, die het niet beter zou doen dan zij. Zij mag van geluk spreken, dat zij de dochter van een directeur is.”

„Gij schijnt het u nogal aan te trekken,” zei Nikolaas met een glimlach.

„Zou dat zoo'n wonder zijn?” hernam mijnheer Folair. „Is het niet om dol te worden, als men zien moet, dat die kleine kik-

vorsch iederen avond de beste rollen krijgt, en het publiek, dat haar doodmoe is, letterlijk buiten de deur houdt, terwijl iemand van werkelijke verdienste op den achtergrond moet blijven? Is het niet om dol te worden als men ziet, hoe iemands verwenschte ingenomenheid met zijn kinderen hem zelfs voor zijn eigen belangen blind maakt?”

„Als ik kan afgaan op wat ik van u gezien heb,” zei Nikolaas, „moet gij een belangrijk lid van het gezelschap zijn.”

„Och,” antwoordde Folair, „ik doe mijn dingen tamelijk goed — misschien is er niemand beter in mijn vak — maar zulk werk als men hier te doen krijgt, is net zoo goed alsof men iemand lood aan zijn voeten smeerde in plaats van krijt. Hallo, oude jongen, hoe gaat het?”

De heer, tot wien deze woorden gericht werden, was iemand met een donkere, vale kleur, lange zwarte haren, en duidelijke sporen (hoewel hij glad geschoren was) van een zwaren, zwarten baard. Zijn leeftijd scheen niet boven de dertig jaar te zijn, hoewel men hem op het eerste gezicht voor veel ouder zou hebben gehouden, daar hij een lang gezicht had, dat door het voortdurende gebruik van schmink bedorven was. Hij droeg een geruit overhemd, een oude groene jas met nieuwe vergulde knopen, een das met breede roode en groene strepen, een wijde blauwe broek, en in de hand een esschenhouten stok, dien hij meestal met den haak naar beneden hield, behalve als hij dien even optilde, en zich in de houding van een schermer plaatsend, een paar stooten deed tegen een of ander beziel of onbeziel voorwerp, dat hem een geschikt doel scheen te zijn.

„Wel, Tommy,” zei deze heer, een uitval doend naar zijn vriend, die den stoot handig pareerde. „Wat voor nieuws?”

„Een nieuwe debutant, anders niets,” antwoordde Folair, met een blik naar Nikolaas.

„Komaan, Tommy, doe mij de eer,” zei de ander, hem verwijtend met zijn stok op zijn hoed tikkend.

„Dit is mijnheer Lenville, die de hoofdrollen in de treurspelen vervult, mijnheer Johnson,” zei de danser.

„Behalve wanneer de oude kalk en steen het in zijn hersens krijgt om ze zelf te spelen, Tommy,” merkte Lenville op. „Gij weet toch zeker wel wie kalk en steen is, mijnheer?”

„Neen, werkelijk niet,” antwoordde Nikolaas.

„Wij noemen Crummles zoo, om zijn

plomme manier van spelen," hervatte Lenville. „Maar ik moet hier geen gekheid staan maken, want ik heb een groote rol bij me, die ik morgenavond moet kennen, en ik heb nog geen tijd gehad om ze in te kijken; maar ik leer verduiveld gauw, dat is een troost."

Daarmee haalde hij een smerig en gekreukeld manuscript uit zijn zak, en na nog een uitval met zijn stok naar zijn vriend gedaan te hebben, begon hij, daarin kijkend en binnensmonds prevelend, op en neer te wandelen, tusschenbeide zulke gebaren makend als zijn rol en zijn verbeelding hem ingaven.

Het gezelschap was intusschen vrijwel voltallig geworden; want behalve Lenville en zijn vriend Tommy, was er nu een magere jonge heer met ziekelijke oogen, die de sentimenteele minnaars speelde, romances zong, en gearmd met den komischen boer gekomen was — een man met een platten neus, grooten mond, breed gezicht en starende oogen. Zijn best doend om zich bij het Wonderkind bemind te maken, was er een half beschonken bejaarde heer, uiterst kaal en smerig gekleed, die de kalme en deugdzame grijsaards speelde; en mevrouw Crummles het hof makend, was er nog een bejaarde heer, een zweempje fatsoenlijker, die de driftige grijsaards speelde — die grappige heeren, die altijd een neef in militairen dienst hebben, en overall met een dikken stok rondloopen om hem te dwingen een rijk meisje te trouwen. Bovendien was er een lichtmisachtig persoon met een ruige jas, die, een rottinkje zwaaiend, voor op het tooneel heen en weer stapte, en voor een denkbeeldig publiek een zeer levendige alleenspraak hield. Hij was niet zoo jong meer als hij geweest was, en zag er tamelijk verlopen uit, maar had toch nog een zeker air van zwierigheid over zich, dat hem kenteekende als hoofdrol in blijspelen. Er stond ook nog een troepje van drie of vier jongelieden met holle kaken en dikke wenkbrauwen in een hoek te praten; maar deze schenen weinig in tel te zijn, en lachten en babelden onder elkaar, zonder dat iemand veel op hen lette.

De dames waren in een groepje om de bovengemelde wrakke tafel verzameld. Daar was juffrouw Snellicci, die evengoed was in een rondedans als in lady Macbeth, en voor haar benefiet altijd een stuk koos, waarin zij als page met een korte broek van blauwe zijde kon optreden. Zij hield uit de diepte van haar kokerachtigen strooioed het oog op Nikolaas, ter-

wijl zij veinsde volkomen verdiept te zijn in het vertellen van een grappig historietje aan haar vriendin, juffrouw Ledrook, die haar naaiwerk had meegebracht en op de natuurlijkste manier een kraag opmaakte. Daar was juffrouw Belawney, die zelden een sprekende rol had, en gewoonlijk als page optrad met een witte zijden broek, om met een gebogen been het publiek te staan aanstaren, of in statige treurspelen achter mevrouw Crummles aan te wandelen. Zij maakte de krullen op van de mooie juffrouw Bravassa, die zich eens door den leerling van een graveur in een rol had laten portretteeren, van welk portret, als zij haar jaarlijksch benefiet had, eenige afdrukken in boek- en prentenwinkels te koop hingen. Daar was mevrouw Lenville, met een afgedragen hoed en voile, zichtbaar in verwachting van een vermeerdering van haar gezin; daar was juffrouw Gazingi, met een boa van imitatie hermelijn, losjes om haar hals geknoopt, en een van de jongeheeren Crummles schertsend met de einden van die boa om de ooren slaand. Eindelijk was er juffrouw Grudden, met een pelisse van bruin laken en een kastoren hoed, die mevrouw Crummles in haar huishouden hielp, en aan de kas zat om geld te ontvangen, en de dames kleepte, en hielp schoonmaken, en als souffleur dienst deed als er niemand anders voor was, en ingeval van nood elke rol speelde zonder ze ooit te leeren, en door Crummles op de affiches werd gezet onder elken naam, dien hij begreep dat een goeden klank had.

Nadat Folair deze bijzonderheden aan Nikolaas had meegedeeld, verliet hij hem om met anderen te praten; waarop Crummles den nieuwen acteur verder aan het gezelschap voorstelde en hem openlijk een wonder van talent en geleerdheid noemde.

„Neem mij niet kwalijk," zei juffrouw Snellicci, op haar teenen naar Nikolaas toekomend, „maar hebt gij ooit in Canterbury gespeeld?"

„Nooit," antwoordde Nikolaas.

„Ik herinner mij dat ik in Canterbury een heer heb ontmoet," hervatte juffrouw Snellicci, „doch maar heel kort, want ik verliet juist dat gezelschap toen hij er bij kwam, die zoo sterk op u leek, dat ik bijna zeker was, dat gij dezelfde waart."

„Ik zie u vandaag voor de eerste maal," antwoordde Nikolaas met gepaste galanterie. „Ik ben zeker dat ik u nooit eerder heb gezien; dat had ik onmogelijk kunnen vergeten."

„O, het is heel vleiend van u dat te zeg-

gen," zei juffrouw Snevellicci met een sierlijke buiging. „Nu ik u nog eens aankijk, zie ik ook, dat die heer in Canterbury niet zulke oogen had als gij — maar gij zult het wel dwaas van mij vinden dat ik op zulke dingen let, niet waar?"

„Zeker niet," antwoordde Nikolaas. „Hoe kan ik het anders dan heel vereerend voor mij vinden dat gij op mij let?"

„O, gij mannen zijt zoo vol inbeelding," riep juffrouw Snevellicci uit. En daarop werd zij allerbehoorlijkst verlegen, en haar zakdoek te voorschijn halend uit een verschoten zijden reticule met vergulden knip, riep zij juffrouw Ledrook toe:

„Led, lieve!"

„Wat is er?" zei juffrouw Ledrook.

„Het is niet dezelfde."

„Wat niet dezelfde?"

„Canterbury — gij weet wel wat ik bedoel. Kom eens hier, ik moet u spreken."

Maar juffrouw Ledrook wilde niet bij juffrouw Snevellicci komen, en dus was juffrouw Snevellicci genoodzaakt naar juffrouw Ledrook te gaan, wat zij met allerliefste huppelende pasjes deed; en juffrouw Ledrook plaagde juffrouw Snevellicci blijkbaar er mee dat zij op Nikolaas verliefd was, want na wat schertsend gefluister, gaf juffrouw Snevellicci haar vriendin een paar vinnige tikjes op haar handen en ging toen in bekoorlijke verwarring weg.

„Dames en heeren," zei mijnheer Crummles nu, die intusschen een stuk papier had zitten beschrijven, „morgenochtend om tien uur is er repetitie van de Dodelijke Worstelstrijd, en Maandagochtend zullen wij een nieuw stuk lezen. De titel is nog onbekend; maar iedereen zal een goede rol hebben. Mijnheer Johnson zal daarvoor zorgen."

„Zacht wat!" riep Nikolaas; „ik..."

„Maandagochtend," herhaalde de tooneeldirecteur, zijn stem verheffend, om de tegenspraak van den ongelukkigen mijnheer Johnson te overschreeuwen. „Tot ziens, dames en heeren!"

De dames en heeren draalden niet lang, om dezen wenk te gehoorzamen, en binnen enkele minuten bevond zich niemand meer op het tooneel, behalve de familie Crummles, Nikolaas en Smike.

„Op mijn woord," zei Nikolaas, den tooneeldirecteur ter zijde nemend, „ik zie geen kans om Maandag gereed te zijn."

„Kom, kom!" zei mijnheer Crummles.

„Inderdaad niet!" hernam Nikolaas. „Mijn fantasie is aan zoo'n inspanning niet gewoon; en dan zou ik misschien..."

„Fantasie?" riep de tooneeldirecteur

haastig. „Wat duivel heeft die er mee te maken?"

„Fantasie is alles."

„Is niets, mijnheer!" zei mijnheer Crummles, met kennelijk ongeduld. „Kent gij Fransch?"

„Ja."

„Goed!" zei mijnheer Crummles, terwijl hij de la van de tafel opentrok, en er een boekje uitnam. Daar, vertaal dat in het Engelsch, en zet uw naam op het titelblad. Dikwijls heb ik gewenscht," vervolgde hij knorrig, „dat al de leden van mijn gezelschap Fransch kenden; dan zouden zij het origineel kunnen leeren en het in het Engelsch spelen; dat zou al die moeite en kosten sparen."

Nikolaas glimlachte, en stak het boekje in zijn zak.

„Waar zijt gij van plan uw intrek te nemen?" vroeg mijnheer Crummles.

Nikolaas kon niet nalaten bij zich zelf te denken, dat het hem heel gelegen zou komen, als hij de eerste week op een bank in de parterre mocht slapen, maar hij zei alleen maar, dat hij daaraan nog niet gedacht had.

„Ga met mij mee naar huis," zei Crummles; „dan zal ik u na het eten een van mijn jongens meegeven, om u te helpen zoeken."

Dit aanbod kon niet worden afgeslagen. Nikolaas en mijnheer Crummles gaven mevrouw Crummles ieder een arm, en wandelden in statigen optocht de straat op; Smike volgde met de jongeheeren en het Wonderkind op eenigen afstand. Mevrouw Crummles stapte voort, alsof zij met het verheven bewustzijn van onschuld en die heldhaftige standvastigheid, die alleen de deugd inboezemt, den weg naar een schavot opging; terwijl mijnheer Crummles de houding en den gang van een ontmenschten dwingeland aannam. Beiden trokken zij de aandacht van verscheidene voorbijgangers; en wanneer zij iemand hoorden fluisseren: „mijnheer en mevrouw Crummles," of een kleine jongen terug kwam loopen om hien aan te gopen, namen hun strakke gezichten een zachtere uitdrukking aan; want dan voelden zij zich gestreeld door hun populariteit.

Mijnheer Crummles woonde in St. Thomas-Street, in het huis van een gewezen stuurman, Bulph geheeten, die, volgens een smaak, die hem uit zijn vorige beroep was bijgebleven, al het houtwerk aan zijn huis groen had laten verven, en den pink van een drenkeling, benevens andere maritieme en natuurlijke curiositeiten, op den

schoorsteenmantel van zijn voorkamer had liggen. Zoo pronkte hij ook met een koperen klopper, koperen naamplaat en koperen schelknop, alles zoo blinkend mogelijk gepoetst, en had hij een mast, met een windvaan op den top, op zijn binnenplaats staan.

„Gij zijt welkom!” zei mevrouw Crummles, toen men de met een erker versierde bovenvoorkamer bereikte.

Nikolaas boog en was oprecht verheugd toen hij de tafel zag dekken.

„Wij hebben maar een schapenbout met uiensaus,” zei mevrouw Crummles met dezelfde holle grafstem, „maar zooals ons diner is, verzoeken wij u er deel aan te nemen.”

„Ge zijt heel vriendelijk,” antwoordde Nikolaas, „het zal mij zeker voortreffelijk smaken.”

„Vincent,” zei mevrouw Crummles, „hoe laat is het nu?”

„Al vijf minuten over etenstijd,” antwoordde Crummles.

Mevrouw Crummles schelde. „De schapenbout met uiensaus kan worden opgediend.”

De slavine, die mijnheer Bulph's inwoners bediende, verdween, en verscheen kort daarop weer met het feestmaal. Nikolaas en het Wonderkind zaten tegenover elkaar aan een speeltafeltje, en SMIKE en de jongeheeren Crummles aten op den rand van het ledikant.

„Zijn de menschen hier groote liefhebbers van het tooneel?” vroeg Nikolaas.

„Neen,” antwoordde Crummles, „verre van dat.”

„Ik beklaag ze,” zei mevrouw Crummles.

„Ik ook,” zei Nikolaas, „als zij geen smaak hebben voor goede en goed gespeelde stukken.”

„Dat hebben zij niet, mijnheer,” hervatte Crummles. „Bij het benefiet van het Wonderkind verleden jaar, toen zij in drie van haar beste rollen, en ook als het Betooverde Stekelvarken optrad, een rol die zij zelf heeft gecreëerd, hadden wij een zaal van niet meer dan vier pond en twaalf shillingen.”

„Is het mogelijk?” riep Nikolaas uit.

„En twee pond was daarvan nog op credit papa,” zei het Wonderkind.

„En twee pond daarvan was nog op credit,” herhaalde Crummles. „Mevrouw Crummles zelf heeft dikwijls voor een handjevol menschen gespeeld.”

„Maar zij applaudisseeren toch goed, Vincent,” zei mevrouw Crummles.

„Dat doen zij meestal, als zij goed zien

spelen,” antwoordde Crummles met nadruk.

„Geeft gij ook les, mevrouw?” vroeg Nikolaas.

„O ja,” was het antwoord.

„Maar hier denkkelijk niet?” zei Nikolaas.

„Vroeger wel,” antwoordde mevrouw Crummles. „Ik heb hier verscheidene leerlingen gehad, onder anderen de dochter van een koopman in scheepsbehoefte; maar later bleek het dat zij al niet goed wijs was toen zij bij mij kwam. Zonderling dat zij onder zulke omstandigheden toch kwam.”

Dat hij het niet zoo zonderling vond, achtte Nikolaas het beste maar te verzwijgen.

„Laat eens zien,” zei de tooneeldirecteur, toen hij na den maaltijd zat te peinzen. „Zoudt gij geen zin hebben in een aardige rol met het Wonderkind?”

„Gij zijt heel goed,” antwoordde Nikolaas haastig; „maar ik geloof, dat het beter voor mij zou zijn, om met iemand van mijn eigen grootte te beginnen, uit vrees dat ik van mijn stuk zou raken. Het zou al te vreemd zijn.”

„Dat is waar,” hernam de tooneeldirecteur; „en mettertijd zult gij wel zoover komen, dat gij met het Wonderkind kunt spelen.”

„Dat hoop ik,” zei Nikolaas; maar in werkelijkheid hoopte hij, dat het nog heel lang duren zou, voor hem die eer te beurt viel.

„Dan zal ik u zeggen, wat wij doen zullen,” zei mijnheer Crummles. „Gij moet de rol van Romeo bestudeeren, zoodra gij met uw stuk gereed zijt; — à propos, vergeet de pomp en de tobben vooral niet; — gij kunt die van Cassio er ook wel bij nemen; de eene rol helpt de andere. Hier zijn ze.” Met deze woorden gaf hij Nikolaas een paar boekjes, beval zijn oudsten zoon met hem mee te gaan, drukte hem de hand, en wenschte hem goedenavond.

Er is in Portsmouth geen gebrek aan fraai gemeubileerde kamers; en vertrekken, die voor een geringen prijs gehuurd kunnen worden, zijn ook niet moeilijk te vinden; maar de eerste waren al te goed, en de laatste al te slecht; zoodat Nikolaas, nadat hij een aantal huizen binnengegaan was en een menigte kamers gezien had, ernstig begon te vreezen, dat hij eindelijk nog noodzaak zou zijn, om te vragen of hij den nacht in de schouwburgzaal mocht doorbrengen.

Eindelijk vond hij echter een paar kamertjes, drie trappen hoog, of liever twee

trappen en een ladder hoog, in het huis van een tabakswinkelier, in Common-Hard; een donkere en vuile straat in de buurt van het dok. Nikolaas huurde deze vertrekjes, en achtte zich gelukkig, dat men hem niet verzocht, een week huur vooruit te betalen.

„Leg onze bagage hier maar neer, Smi-ke,” zei hij, toen de jongeheer Crummies was weggegaan. „Wij zijn in een zonderlingen toestand geraakt, en de hemel weet wat het einde hiervan zal zijn. Maar alles wat er in de laatste drie dagen gebeurd is, doet mij duizelen, en ik zal het nadenken tot morgen uitstellen, als ik kan.”

HOOFDSTUK XXIV.

Het benefiet van juffrouw Snellicci en de eerste verschijning van Nikolaas op het tooneel.

Nikolaas stond vroeg op; maar hij had zich nog niet half aangekleed, toen hij voetstappen op de trap hoorde, en onmiddellijk daarop door de stemmen van een paar van zijn kunstbroeders werd begroet, die aan zijn kamerdeur klopten. Het waren mijnheer Folair, de danser, en mijnheer Lenville, de treurspelheld.

„Wakker, wakker, wakker!” riep Folair. „Holla, daar binnen!” declameerde Lenville met een zware basstem.

„Die drommelsche kerels!” dacht Nikolaas. „Zij komen bij mij ontbijten, geloof ik. Wacht maar een oogenblik,” riep hij; „ik zal dadelijk opendoen.”

De heeren verzochten hem, zich niet te haasten; en om den tijd te verdrijven, begonnen zij, tot groot verdriet van de bewoners van de benedenvertrekken, op het zeer bekrompen portaal met hun wandelstokken een partijtje te schermen.

„Komt binnen,” zei Nikolaas, toen hij zich had aangekleed. „Maar, wat ik u bidden mag, maakt toch zoo'n heidensch leven niet.”

„Een aardig bekrompen kamertje,” zei de lange mijnheer Lenville, terwijl hij binnenkwam, en zijn hoed afnam, om overeind te kunnen staan.

„Voor iemand, die een beetje kieskeurig is, zou het wat al te bekrompen zijn,” zei Nikolaas. „Maar het is toch wel gemakkelijk, als men aan de zoldering, den vloer en alle vier de wanden alles bereiken kan, wat men hebben wil, zonder van zijn stoel te hoeven op te staan; alleen wordt dat ge-

mak door andere ongemakken te niet gedaan.”

„Het is heelemaal niet te klein voor een heer alleen,” hernam Lenville. „Dat doet mij aan iets denken, mijnheer Johnson. Mijn vrouw — ik hoop toch, dat zij in uw stuk een goede rol zal krijgen?”

„Ik heb het Fransche stuk gisterenavond doorgebladerd,” zei Nikolaas. „Het ziet er heel goed uit, naar mij dunkt.”

„En wat krijg ik van u?” vroeg Lenville weer, terwijl hij het smeulende vuur met zijn stok oprakelde en dien daarna aar het pand van zijn jas afveegde. „Iets dat erg verschrikkelijk is?”

„Gij jaagt uw vrouw en dochter de deur uit, en steekt in een vlaag van woede en jaloezie uw oudsten zoon dood.”

„Waarachtig?” riep Lenville uit. „Dat is prachtig!”

„Daarna,” zei Nikolaas, „wordt gij door wroeging gekweld, tot in het laatste bedrijf, en dan neemt gij het besluit om u zelf van kant te maken. Maar juist als gij het pistool tegen uw hoofd zet, slaat een klok — tien.”

„Jawel,” zei Lenville, „goed!”

„Dan bedenkt gij u,” zei Nikolaas. „Gij herinnert u, dat gij ook een klok tien hebt hooren slaan, toen gij nog een kind waart. Het pistool valt uit uw hand; gij zijt ontroerd, barst in tranen uit, en wordt voor uw heele verdere leven een voorbeeld van deugd en braafheid.”

„Best, prachtig!” riep Lenville uit. „Dat zal bevallen. Laat met zoo'n aangrijpende scène het doek zakken, en gij zijt zeker, dat uw stuk opgang maakt.”

„Is er iets voor mij in?” vroeg mijnheer Folair bezorgd.

„Wacht eens,” zei Nikolaas. „Gij speelt voor trouwen knecht, en wordt met de vrouw en de dochter de deur uit gejaagd.”

„Altijd ben ik met dat verwenschte Wonderkind opgescheept!” zuchtte mijnheer Folair. „En dan huren wij een armoedig kamertje, waar ik zonder loon dien, en zeden-spreuken opdreun — niet waar?”

„Juist,” antwoordde Nikolaas; „dat komt zoo in het stuk te pas.”

„Er moet de een of andere dans voor mij inkomen, zooals gij weet,” zei mijnheer Folair. „Voor het Wonderkind zult gij er toch een moeten inbrengen; het is daarom 't beste, dat gij er een pas de deus van maakt; dan gaat het in één moeite door.”

„Niets is gemakkelijker,” merkte mijnheer Lenville op, toen hij het verlegen gezicht van den jongen tooneelschrijver ontdekte.

„Op mijn woord, ik zie er geen kans toe,” zei Nikolaas.

„Hoe is het mogelijk?” riep mijnheer Lenville uit. „Het is zoo gemakkelijk, dat ik mij verwonder dat gij er zwaarigheid in ziet. Gij zet de verstooten vrouw met het meisje en den trouwen knecht in een armoedig kamertje, niet waar? Welnu! De bedroefde heldin zinkt op een stoel neer, en houdt haar zakdoek voor haar oogen. ‚Waarom schreit gij, moeder?’ vraagt het kind. ‚Schrei niet, moeder, of ik ga ook schreien.’ — ‚En ik ook,’ zegt de trouwe knecht, terwijl hij zijn oogen met zijn mouw afveegt. — ‚Wat kunnen wij doen, om u op te vroolijken, moeder?’ vraagt het kind. — ‚Ach! wat kunnen wij doen?’ zegt de trouwe knecht. — ‚Ach, Pierre!’ zegt de bedroefde heldin, ‚ik wilde, dat ik die kwellende gedachte van mij af kon zetten.’ — ‚Probeer het maar eens, mevrouw!’ zegt de trouwe knecht. ‚Bedenk maar iets om u wat op te beuren.’ — ‚Ja, kom!’ zegt de heldin. ‚Ik wil leeren met standvastigheid te lijden. Herinnert gij u dien dans, beste vriend, dien gij in gelukkiger dagen met dezen kleinen engel gedanst hebt? Toen kwam ik daardoor altijd in een opgeruimde stemming. O, laat mij dien dans nog eenmaal zien, voordat ik sterf!’ Dan zijn wij er. Voordat ik sterf is de wacht voor het orkest, om in te vallen. Zoo is het in orde. Niet waar, Tom?”

„Het kan niet beter,” antwoordde mijnheer Folair. „De bedroefde heldin, door haar aandoeningen overweldigd, valt bij het einde van den dans in zwijm, en gij sluit met een tableau.”

Daar Nikolaas met deze en andere lessen, die het resultaat waren van de ervaring der beide tooneelspelers, zijn voordeel deed, gaf hij hun graag een zoo goed mogelijk ontbijt, en toen zij eindelijk vertrokken waren, zette hij zich aan zijn taak, heel tevreden, dat hij haar zooveel gemakkelijker vond dan hij had verwacht. Hij werkte den heelen dag hard door, en verliet zijn kamer niet voor den avond, toen hij zich naar den schouwburg begaf, waar Smike al vroeger was heengegaan, om met nog een ander als „oproerige volksmenigte” te repeteeren.

Hier vond hij al zijn nieuwe vrienden zoo veranderd, dat hij hen nauwelijks herkende. Pruiken, schmink, valsche kuiten en opgepulde kleeren hadden hen tot volkomen andere menschen gemaakt. De uitgedroogde mijnheer Lenville was een blozende en welgedane officier geworden. Mijnheer Crummles, wiens breede gezicht door

een zwarte pruik met lange krullen werd overschaduwde, was een Schotsche vrijbuiters met het meest majestueuze uiterlijk. Anderen waren in eerwaardige grijsaards, woeste roovers of cipiërs herschapsen, en de twee jongeheeren Crummles waren een paar prinsen van den bloede geworden. Voor het derde bedrijf stond een prachtig feestmaal gereed, bestaande uit twee vazen van bordpapier, een schotel beschuitjes, een leege wijnflesch, en een olie- en azijnstelletje. In één woord, alles was ingericht om een luisterrijke vertooning te geven.

Nikolaas stond met zijn rug naar het gordijn, de eerste coulisse te bekijken, die een Gothische poort moest voorstellen, die een voet korter was dan mijnheer Crummles, die er door moest optreden, en luisterde tusschenbeide naar een paar menschen, die op de galerij noten zaten te kraken, zich afvragend, of deze het heele publiek uitmaakten, toen de tooneeldirecteur hem naderde en aansprak.

„Zijt gij al in de zaal geweest?” vroeg mijnheer Crummles.

„Neen,” antwoordde Nikolaas; „maar ik ga er heen om het stuk te zien.”

„Wij hebben een tamelijk goeden avond,” zei mijnheer Crummles. „Vier plaatsen eerste rang, en een heele loge.”

„Zoo?” hernam Nikolaas. „Een familie, zeker?”

„Ja,” antwoordde de tooneeldirecteur. „Het is bijzonder vleierend. Er zijn zes kinderen, en zij komen nooit, dan wanneer het Wonderkind speelt.”

Het zou moeilijk geweest zijn, den schouwburg te bezoeken, wanneer het Wonderkind niet speelde, daar het elken avond minstens één rol, zoo niet twee of drie had; maar Nikolaas, die de ijdelheid van een vader graag door de vingers zag, maakte geen gewag van deze nietige omstandigheid, en liet mijnheer Crummles doorpraten.

„Zes kinderen,” vervolgde deze; „vader en moeder, acht; tante, negen; kindermeid, tien; grootvader en grootmoeder, twaalf, Dan nog de knecht, die buiten de loge staat, met een voorraad sinaasappelen en koekjes, en het stuk gratis kan zien door het glaasje in de deur. Zij betalen maar één guinje; dus is het hun voordeel, als zij een heele loge nemen.”

„Het verwondert mij, dat gij er zooveel inlaat,” zei Nikolaas.

„Dat is niet te veranderen,” antwoordde mijnheer Crummles. „In de provincie gaat dat altijd zoo. Als er zes kinderen zijn, komen er zes menschen, om ze op hun schoot

te houden. Eén familie maakt altijd een loge dubbel vol. Ik zal het orkest laten waarschuwen."

Kort daarop hoorde men de tooneelschel, en vervolgens het stemmen van drie violen. Aan het stemmen kwam geen einde, voordat men berekenen kon, dat het geduld van het publiek was uitgeput. Toen klonk de schel weer; en nu begon het orkest in ernst, en speelde een reeks volksliederen, met talrijke, gedeeltelijk onwillekeurige, variaties.

Was Nikolaas verwonderd geweest over de gedaanteverwisseling van de heeren, die van de dames was nog veel buitengewoner. Mevrouw Crummles had, als de vrouw van den vrijbuiters, de voornamste majesteit van een koningin. De eigenlijke heldin van het stuk, die een wit japonnetje met goudborduurssel aanhad, verraste hem nog meer; en het kostte hem moeite, zich te overtuigen, dat zij dezelfde juffrouw Snevellicci was, die hem had willen opdringen, dat zij hem kende. Hij keek met de grootste aandacht naar de opvoering van het stuk. De inhoud was heel belangwekkend, te meer, daar het in geen tijd of land geplaatst kon worden, en het daardoor absoluut onmogelijk was, te voorzien, hoe het af zou loopen. Een vrijbuiters was in een bepaalde onderneming bijzonder goed geslaagd, en kwam met vioolmuziek en vreugdegejuich in zegepraal naar huis, om zijn vrouw te begroeten. Deze dame had een mannelijke ziel, en sprak telkens over de beenderen van haar vader, die, naar het scheen, onbegraven waren gebleven; maar of de oude heer dit zelf zoo had verkozen, of dat het de schuld van zijn nagelaten betrekkingen was, kon men uit haar gezegden niet opmaken. De vrijbuitersvrouw stond in zekere betrekking met een grijsaard, die op een afgelegen kasteel woonde, en deze grijsaard was de vader van verscheidene andere personen in het stuk, maar hij wist niet van welke, en was onzeker, of hij de goede of de verkeerde in zijn kasteel had opgevoed, maar helde eenigszins tot de laatste meening over, en daar hem dit kwelde, besloot hij zijn gemoed tot rust te brengen, door een feestmaal te geven. Op dit feestmaal verscheen iemand met een mantel om, die zei: „Hoed u!" Maar niemand, behalve het publiek, wist, dat deze iemand de vrijbuiters was, die daar gekomen was om onbekende redenen, misschien wel om de zilveren lepels te kapen. Van tijd tot tijd was er, als een aangename verrassing, een teedere scène tusschen juffrouw Snevellicci en haar ge-

vangen minnaar, en eenige gruwelijke scène's tusschen mijnheer Lenville, die voor moordenaar speelde, en een ander, die de schrandere was, en, het heele stuk door, alles affluisterde wat men zei. De moordenaar werd teleurgesteld door de list van den schrandere en de onverschrokkenheid van juffrouw Snevellicci, die manskleeren aantrok, en, met een mandje met ververschingen en een dievenlantaarn, de gevangenis van haar minnaar binnenkloof. Tenslotte bleek het, dat de grijsaard de man was, die de beenderen van den schoonvader van den vrijbuiters zoo oneerbiedig had behandeld, om welke reden de vrouw van den vrijbuiters naar het kasteel ging, om hem dood te steken. Hier kwam zij met verscheidene anderen in een donkere kamer, waar, na lang rondtasten en scharrelen, ieder een ander vastgreep en voor een verkeerden hield, waaruit een groote confusie en verwarring ontstond, die niet ophield, voordat allen hun pistolen afschoten en de meesten dood neergevallen waren. Daarop werden er toortsen gebracht, en toen zei de grijsaard, met een heel wijs gezicht, dat hij nu wist wie zijn kinderen waren en dat hij hun alles zou verklaren, zoodra de boel was opgeredderd, maar dat er intusschen geen betere gelegenheid kon komen om de jongelieden te trouwen, en legde daarop hun handen in elkaar, terwijl een page (de eenige, die van al de overige nog in leven was gebleven) met zijn muts naar boven en met zijn rechterhand naar beneden wees, ten teeken dat hij den zegen des hemels inriep, en tegelijk ten teeken dat het gordijn moest zakken, wat onder een algemeen applaus gebeurde.

„Wat dunkt u er van?" vroeg mijnheer Crummles, toen Nikolaas weer op het tooneel kwam. Mijnheer Crummles was heel rood en heet; want een vrijbuiters schreeuwt altijd geweldig.

„Uitstekend," antwoordde Nikolaas. „Vooral juffrouw Snevellicci was voortreffelijk."

„Dat meisje heeft talent," hernam mijnheer Crummles. „A propos, ik ben van plan dat nieuwe stuk van u op den avond van haar benefiet te laten spelen. Maandag over acht dagen. Gij zult het stuk morgen wel gereed hebben, en de rol van eerste minnaar wel op u kunnen nemen."

„Ik zal mijn best doen."

„Goed, dat is dan afgesproken. Maar nu nog iets. Bij een benefiet is het de gewoonte, zijn begunstigers persoonlijk te gaan uitnoodigen."

„Om den schouwburg met hun aanwezig-

heid te vereeren?"

„Ja, en om anderen daartoe aan te moedigen. De zaak is eigenlijk deze. Juffrouw Snevellicci heeft hier al zooveel benefieten gehad, dat zij iets bijzonders noodig heeft. Zij heeft een benefiet gehad toen haar stiefmoeder stierf, en nog een toen haar oom overleed; ik heb ook verscheidene benefieten gehad; en dat maakt het moeilijk om menschen te lokken. Zoudt gij het arme meisje niet willen helpen, mijnheer Johnson?" zei Crummles, ging op een trom zitten, nam een snuifje en keek Nikolaas strak aan.

„Waarmee?" vroeg Nikolaas.

„Zoudt gij morgen niet een half uur tijd hebben, om met haar bij een paar van de voornaamste menschen een bezoekje af te leggen?" prevelde de tooneeldirecteur.

„Daar voel ik heel weinig voor," antwoordde Nikolaas met een gezicht vol gezin.

„Het Wonderkind zal met haar meegaan," hervatte Crummles. „Zoodra het mij werd voorgesteld, heb ik verlof daartoe gegeven. Er steekt heelemaal niets onbehoorlijks in — juffrouw Snevellicci, mijnheer, is een allerfatsoenlijkst meisje. Het zou haar van heel veel nut kunnen zijn — acteur in het nieuwe stuk — eerste verschijning op het tooneel — het zou een heel voordeelig benefiet worden, mijnheer Johnson."

„Het spijt mij wel een schaduw te moeten werpen op iemands vooruitzichten, vooral die van een dame," antwoordde Nikolaas, „maar ik heb er toch erg veel op tegen om mee te gaan."

„Wat zegt mijnheer Johnson, Vincent?" vroeg een stem dicht aan zijn oor; en toen hij omkeek, zag hij mevrouw Crummles en juffrouw Snevellicci achter hem staan.

„Hij maakt bezwaar, lieve," antwoordde Crummles, Nikolaas aankijkend.

„Bezwaar!" riep mevrouw Crummles uit. „Dat is toch niet mogelijk!"

„O, ik hoop van neen," zei juffrouw Snevellicci. „Gij zijt toch zeker zoo wreed niet — o, lieve hemel — als ik daaraan denk, na alles wat ik verwacht had."

„Mijnheer Johnson zal daar niet bij blijven, kindlief," zei mevrouw Crummles. „Zoo slecht moet ge niet van hem denken. Galanterie, menscheijkheid, al de beste aandoeningen van het hart moeten in actie komen voor zoo'n belangrijke zaak."

„Die zelfs een tooneeldirecteur kan roeren," zei Crummles met een glimlach.

„En een directeursvrouw," vervolgde mevrouw Crummles op haar gewonen treur-

speltoon. „Kom, kom, gij zult wel toegeven, dat weet ik."

„Ik kan moeilijk een verzoek afslaan," antwoordde Nikolaas, door dezen aandrang bewogen, „of het moet iets zijn dat inderdaad kwaad is; en ik weet niets, dat mij terughoudt behalve een zeker gevoel van trots. En ik ken hier toch niemand, en niemand kent mij. Goed dan. Ik geef toe."

Nu oversteipte juffrouw Snevellicci hem met dankbetuigingen, waarmee mijnheer en mevrouw Crummles eveneens niet karig waren. Er werd afgesproken dat Nikolaas haar den volgenden ochtend tegen elf uur aan haar huis zou komen afhalen, en kort daarop scheidde men, hij om weer aan het nieuwe stuk te gaan werken, juffrouw Snevellicci om zich voor het nastukje te kleeden, en de belangellooze tooneeldirecteur en zijn vrouw om over de waarschijnlijke opbrengst van het benefiet te praten, waarvan zij volgens vaste overeenkomst twee derden in hun zak zouden steken.

Den volgenden morgen ging Nikolaas op het afgesproken uur juffrouw Snevellicci opzoeken, die in Lombard-Street, ten huize van een kleermaker, op kamers woonde. In de gang heerschte een sterke lucht van strijkgoed, en de kleermakersdochter, die de deur opendeed, vertoonde zichtbare bliken van die gejaagdheid, die niet zelden den tijd kenmerkt dat men in huis de wasch doet.

„Juffrouw Snevellicci woont hier, geloof ik?" zei Nikolaas.

Het antwoord was bevestigend.

„Wilt gij zoo goed zijn haar te zeggen dat mijnheer Johnson er is?" hervatte Nikolaas.

„O, kom maar boven, als het u belieft," antwoordde de kleermakersdochter met een glimlach.

Nikolaas volgde haar naar een bovenkamer, die aan een achterkamer grensde, waarin, zooals Nikolaas uit een eigenaardig gesmoord gerammel opmaakte, juffrouw Snevellicci bezig was in bed haar ontbijt te gebruiken.

„Gij moet hier maar even wachten," zei de kleermakersdochter, na een korte afwezigheid, waaronder het gerammel in de achterkamer had opgehouden, en door een gefluister was gevolgd. „Zij zal niet lang wegblijven."

Dit zeggend haalde zij een gordijn op, en nadat zij op die manier (naar zij meende) mijnheer Johnson's aandacht van de kamer naar de straat had afgeleid, pakte zij een paar stukken goed weg, die voor den haard hingen, en allen schijn van kousen

hadden, en snelde er mee weg. Daar er op straat weinig bijzonders te zien was, keerde hij zich weldra om, en keek met meer nieuwsgierigheid dan hij misschien anders gedaan zou hebben in de kamer rond. Op de sofa lag een oude gitaar, met een paar beduimelde bladen muziek, en een partij papillotten, met nog een hoop affiches en een paar witte satijnen schoenen. Over de leuning van een stoel hing een half afge-naaid mousseline schortje, met roode linten om de zakjes, zooals de kameniers op het tooneel die dragen, en men nergens anders ooit te zien krijgt. In een hoek stonden de kleine kaplaarzen, die juffrouw Snevellicci aantrok, als zij voor Jockey speelde; en op een stoel daarnaast lag een pakje, dat de bij deze laarzen behorende broek scheen te zijn. Wat echter het meest zijn aandacht trok, was een groot album, dat op de tafel lag, en waar juffrouw Snevellicci een groote massa recensies had ingeplakt, die zij uit de provinciale bladen had geknipt, waarin haar spel beoordeeld en geprezen werd. Nikolaas las enkele van deze artikelen door, en was juist midden in een wijdloopig en treurig verhaal van de omstandigheden, waardoor juffrouw Snevellicci haar voet had verstuikt, toen zij was uitgegleden over een sinaasappelschil, die door een monster in menschengedaante (zoo zei het nieuwsblad) in Winchester op het tooneel was geworpen — toen deze jongedame zelf, geheel gekleed en gereed om uit te gaan, de kamer binnenkwam, met duizend verontschuldiging en dat zij hem zoolang had laten wachten, en een bijzonder kleine groene parasol, met franje, maar zonder knop, in haar hand. Na nog een korte en onbeduidende conversatie begaf het drietal zich op weg.

Het Wonderkind was een vrij lastig gezelschap; want eerst ging haar rechter-schoen los, en toen haar linker; daarna ontdekte men, dat de eene pijp van haar witte broek lager hing dan de andere; ten slotte liet zij haar parasol, tusschen de ijzeren traliën door, in een keldergat vallen, en het veroorzaakte niet weinig moeite om die weer op te halen. Haar een standje geven ging echter niet; want zij was de dochter van den directeur. Nikolaas nam dus alles maar van den vroolijken kant op, en wandelde voort, met juffrouw Snevellicci aan zijn arm, en het lastige kind aan zijn hand.

Het eerste huis, waar zij heen gingen, stond in een van de deftigste straten. Juffrouw Snevellicci klopte heel bescheiden aan, en de deur werd door een knecht ge-

opend, die, toen zij vroeg of mevrouw Curdle thuis was, eerst een paar verbaasde oogen opzette, toen grinnikte, en tenslotte antwoordde, dat hij het niet wist, maar het zou gaan vragen. Daarop deed hij een voorkamer voor hen open, waarin hij hen liet wachten, tot de twee meiden, onder valsche voorwendzels, binnen waren geweest, om de comedianten te zien; en toen hij met dit paar in de gang genoeg gefluisterd en gelachen had, ging hij naar boven, om juffrouw Snevellicci aan te dienen.

Men dient te weten, dat mevrouw Curdle bekend stond als een dame, die in alles wat de letterkunde en het tooneel betrof een fijnen, echt Londenschen smaak bezat; en dat mijnheer Curdle een brochure van vier en zestig bladzijden had geschreven, om te bewijzen, dat men den zin van Shakespeare's treurspelen volkomen kon veranderen alleen door de leestekens te verplaatsen. Het zal dus onnoodig zijn te zeggen, dat hij een geleerd criticus en een diep en oorspronkelijk denker was.

„Wel, juffrouw Snevellicci, hoe maakt ge het?” zei mevrouw Curdle, de kamer binnenkomend.

Juffrouw Snevellicci antwoordde met een sierlijke buiging, en hoopte dat mevrouw Curdle nog welvarend was, en mijnheer Curdle, die achter haar binnenkwam, eveneens. Mevrouw Curdle droeg een ochtendjas met een heel klein mutsje op haar achterhoofd; mijnheer Curdle's gewaad was een wijde kamerjapon, en doorgaans hield hij zijn rechterwijsvinger tegen zijn voorhoofd, zooals op het portret van Sterne, op wien de een of ander eens gezegd had dat hij bijzonder leek.

„Mevrouw,” zei juffrouw Snevellicci, toen zij met haar gezelschap bij dit paar kunstkenner was toegelaten, „ik ben zoo vrij u te komen bezoeken, om u te vragen of gij zoo goed zoudt willen zijn uw naam op de lijst voor mijn benefiet te plaatsen.” Tegelijk haalde zij deze lijst uit haar reticule.

„Ik weet niet wat ik zeggen zal,” antwoordde mevrouw Curdle. „Het tooneel is tegenwoordig niet meer zoo bloeiend als vroeger — gij hoeft niet zoo te blijven staan, juffrouw Snevellicci — wij hebben geen drama's meer.”

„Ja,” zei mijnheer Curdle, „als men het drama beschouwt als een schoone verwezenlijking van dichterlijke droomen, een idealiseering van de geschiedenis van het menschelijke hart, die de ziel met zuiver licht bestraalt, en het oog in een tooverwereld verplaatst, dan kan men zeker zeg-

gen: wij hebben geen drama's meer."

"Wie zou er tegenwoordig een Hamlet kunnen voorstellen?" hernam mevrouw Curdle.

"Ja, wie — op het tooneel tenminste?" riep mijnheer Curdle uit, door deze laatste woorden te kennen gevend, dat zeker iemand, die niet tot het tooneel behoorde, nog wel voor deze rol berekend was. „Hamlet? — gekheid! wij hebben geen Hamlet meer."

Diep bedroefd door dit treurige verval

„Ik hoop dat gij de eenheid ¹⁾ in acht genomen hebt, mijnheer?" zei mijnheer Curdle.

„Het oorspronkelijke is een Fransch stuk, mijnheer," antwoordde Nikolaas. „Er komen treffende scène's, geestige dialogen en scherp getypeerde karakters in voor..."

„Dat alles helpt niet zonder de eenheid, mijnheer," hernam mijnheer Curdle. „De eenheid gaat boven alles."

„Mag ik u vragen, mijnheer," zei Nikolaas, aarzelend tusschen den eerbied, dien

DIEP BEDROEFD DOOR DIT TREURIGE VERVAL VAN HET TOONEEL. SLAAKTEN MIJNHEER EN MEVROUW CURDLE BEIDEN EEN DIEPEN ZUCHT EN STAARDEN EEN POOS ZWIJGEND VOOR ZICH UIT.

van het tooneel, slaakten mijnheer en mevrouw Curdle beiden een diepen zucht, en staarden een poos zwijgend voor zich uit. Eindelijk wendde mevrouw zich tot juffrouw Snellicci en vroeg welk stuk er gespeeld zou worden.

„Een heel nieuw stuk," zei juffrouw Snellicci, „waarvan deze heer de schrijver is, en er zelf een rol in zal vervullen, en dan voor de eerste maal in zijn leven op het tooneel zal verschijnen. Mijnheer Johnson heet hij."

hij behoorde te bewijzen en den spotlust die bij hem opkwam, „mag ik u vragen, wat de eenheid is?"

Mijnheer Curdle kuchte en peinsde. „De eenheid, mijnheer," zei hij eindelijk, „is een volkomenheid, een samenvoeging van tijd en plaats, een soort algemeene innige inigheid, als ik zoo'n sterke uitdrukking gebruiken mag. In het spel van dit kind," ver-

1) Bedoeld wordt de eenheid van tijd, plaats en handeling.

volgde hij, zich tot het Wonderkind wendend, „vind ik die eenheid, die ik in andere tooneelspelers dikwijls vergeefs zoek. Ik weet niet, of gij mij begrepen hebt?”

„Volkomen,” antwoordde Nikolaas.

„Welnu,” zei mijnheer Curdle, terwijl hij zijn das ophaalde; „dat is mijn meening over de eenheid in het drama.”

Mevrouw Curdle had met het grootste genoegen naar de welsprekendheid van haar echtgenoot zitten luisteren, en vroeg hem nu, of hij van plan was in te teekenen.

„Ik weet het werkelijk niet, liefste,” zei mijnheer Curdle. „Als wij het doen, moet men wel begrijpen, dat wij daardoor geenszins ons zegel hechten aan den inhoud van het stuk. De heele wereld moet weten, dat wij ons voor de waarde daarvan beslist geen borg willen stellen, maar dat het alleen een bewijs van welwillendheid beteekent tegenover juffrouw Snellicci. Als dat goed in 't oog wordt gehouden, meen ik dat wij het drama, zelfs in zijn tegenwoordigen gezonken toestand, onzen steun niet mogen onthouden. Hebt gij twee shillings en zes stuivers terug?” vervolgde hij, terwijl hij juffrouw Snellicci vier halve kronen toereikte. Juffrouw Snellicci voelde in alle hoekjes van haar reticule maar vond er niets in. Nikolaas prevelde een grap over de financieele omstandigheden van een schrijver, en bespaarde zich daardoor de moeite om in zijn zakken te zoeken.

„Laat eens zien,” zei mijnheer Curdle. „Tweemaal vier is acht. Vier shillings voor een plaats op den eersten rang is verschrikkelijk duur, juffrouw Snellicci, bij den tegenwoordigen toestand van het drama. Drie halve kronen is zeven shillingen en zes stuivers. Over zes stuivers zullen wij zeker niet kibbelen, niet waar?”

De arme juffrouw Snellicci stak, met een nederige buiging en een vriendelijken glimlach, de drie halve kronen in haar reticule; en nadat mijnheer Curdle haar had aanbevolen, twee goede plaatsen open te houden, de stoelen vooral af te stoffen, en twee affiches te sturen zoodra zij gereed waren, schelde hij den knecht om de tooneelspelers uit te laten.

„Wonderlijke menschen!” zei Nikolaas toen zij weer op straat waren.

„Ik ben blij,” zei juffrouw Snellicci, „dat zij niet al het geld lieten te goed houden, in plaats van zes stuivers af te dingen. Als uw stuk bevalt, zullen zij iedereen vertellen, dat zij u hebben voortgeholpen; en als het niet bevalt, zullen zij zeggen, dat zij niets anders verwacht hadden.”

In het volgende huis, waar zij een bezoek brachten, werden zij met meer blijdschap ontvangen; want daar woonde mijnheer Borum, de vader van de zes kinderen, die zooveel van het Wonderkind hielden. Alle zes werden uit de kinderkamer gehaald, om deze jonge juffrouw eens van dichtbij te zien, en haar op hun manier de noodige attenties te bewijzen, hetzij door hun vingertjes in haar oogen te willen duwen, of op haar teenen te trappen, al naar het met hun leeftijd overeenkwam.

„Ik zal mijnheer Borum trachten over te halen een loge te huren,” zei mevrouw Borum, nadat zij juffrouw Snellicci op de vriendelijkste wijze had verwelkomd. „Ik zal dan twee van de kinderen meenemen, en de overige plaatsen aan een paar heeren geven — bewonderaars van u, juffrouw Snellicci. Augustus, stoute jongen, laat het meisje met rust!”

Dit laatste was gericht tot een van de jongeheeren, die het Wonderkind heimelijk kneep, waarschijnlijk om daardoor te weten te komen, of het wel echt een kind was.

„Gij moet wel moe zijn, juffrouw Snellicci,” vervolgde mevrouw. „Ik laat u niet gaan, zonder een glas wijn te hebben gebruikt. Foei, Charlotte, schaam je! — Och, juffrouw Lane, let toch eens op de kinderen.”

Juffrouw Lane was de gouvernante; en de reden van deze aanmaning was, dat de jongste juffrouw Borum het Wonderkind haar groene parasolletje had ontfutseld en er mee wegliep, terwijl het verblufte Wonderkind haar eigendom angstig nakeek.

„Waar hebt gij toch zoo leeren spelen?” vervolgde de goedhartige mevrouw Borum, zich weer tot juffrouw Snellicci wendend, „het is mij werkelijk onbegrijpelijk. (Emma zit niet zoo te staren.) In het ene stuk lacht gij, in het andere huilt gij; en dat alles zoo natuurlijk.”

„Het doet mij veel genoegen dat mijn spel u zoo bevalt,” zei juffrouw Snellicci.

„Bevallen!” riep mevrouw Borum uit. „Wien zou het niet bevallen? Ik zou wel tweemaal in de week naar de komedie willen gaan, als ik kon. Gij brengt mij zoo verschrikkelijk aan het huilen! Lieve hemel, juffrouw Lane, hoe kunt gij ze dat arme kind zoo laten plagen!”

Het Wonderkind liep groot gevaar van in stukken te worden gescheurd; want de twee oudste jongens hadden haar elk bij een arm gepakt, en trokken om het hardst in tegenovergestelde richtingen. Juffrouw Lane — die met al te veel aandacht naar de volwassen tooneelspelers had gekeken, om

op de kinderen te letten — schoot tot redding van het Wonderkind toe, dat, na met een glas wijn verkwikt te zijn, kort daarop met haar gezelschap vertrok, gelukkig zonder ander letsel te hebben opgelopen dan dat haar gazen hoedje plat gedrukt en haar witte jurk nogal gehavend was.

Het was een ochtend, die het geduld van juffrouw Snevellicci en Nikolaas op een harde proef stelde; want zij hadden een massa bezoeken af te leggen, en ieder, dien zij spraken, had zijn eigen smaak en opvattingen. De een verlangde een treurspel, de ander een blijspel. Sommigen zagen niet graag dansen; anderen wilden niets liever zien. Sommigen vonden den komischen zanger beslist ordinair, anderen hoopten dat hij meer dan gewoonlijk te doen zou hebben. Sommigen wilden niet komen, omdat anderen ook niet kwamen, en anderen wilden beslist niet, juist omdat anderen kwamen. Eindelijk had juffrouw Snevellicci, door hier wat af te dingen en daar iets bij te voegen, zich tot een voorstelling verbonden, waaraan, wat er overigens aan mocht mankeeren, zeker geen afwisseling zou ontbreken, daar ze onder anderen uit vier tooneelstukken, verschillende aria's, een paar gevechten en verschillende balletten moest bestaan; en vrijwel uitgeput kwamen zij weer thuis.

Nikolaas maakte het stuk af, dat onmiddellijk door het tooneelgezelschap in studie werd genomen; daarop leerde hij zijn rol van buiten, die hij, zooals het heele gezelschap toestemde, uitstekend speelde. Eindelijk brak de groote dag aan. 's Morgens vroeg doorkruiste de omroeper de stad, om op de hoeken van de straten de vermakenlijkheid aan te kondigen; extra groote affiches werden overal in de winkels opgehangen en aangeplakt, hoewel men bij het laatste niet veel geluk had; want daar de gewone aanplakker ziek was, plakte een ongeletterd persoon, die zijn post waarnam, al de biljetten ondersteboven, een paar uitgezonderd, die hij zijdelings tegen een muur kletste.

Om half zes stond er een stoet van vier menschen voor de deur van de galerij, en om kwart voor zessen minstens een dozijn; om zes uur was het stomp en schoppen geweldig, en toen de oudste jongeheer Crummles de deur opende, moest hij er gauw achter wegkruipen om zijn veege lijf te bergen. In de eerste tien minuten ontving juffrouw Grudden vijftien shillings. Achter de schermen heerschte dezelfde buitengewone onrust. Juffrouw Snevellicci was zoo warm, dat de schmink haast niet

op haar wangen wilde blijven. Mevrouw Crummles was zoo zenuwachtig, dat zij vreesde haar heele rol te zullen vergeten. Juffrouw Bravassa's haar ging uit de krul van hitte en angst, terwijl mijnheer Crummles met zijn oog voor het gaatje in het gordijn bleef staan, en telkens kwam zeggen, dat er weer iemand in de parterre was gekomen.

Eindelijk zweeg het orkest, en het gordijn werd opgehaald, om het nieuwe stuk te beginnen. Het eerste tooneel, waarin niemand bijzonders optrad, ging stil voorbij; maar toen, in het tweede tooneel, juffrouw Snevellicci met het Wonderkind verscheen, weerklonk er zoo'n daverend applaus, dat zij geen woord kon zeggen. De familie Borum stond als één man op, zwaaide met hoeden en zakdoeken, en schreeuwde luidkeels: „bravo!” Mevrouw Borum en de gouvernante wierpen kransen op het tooneel, waarvan er een paar op de lampen van het voetlicht terecht kwamen, en een het hoofd kroonde van een dikken heer in de parterre, die met zooveel aandacht naar het tooneel staarde, dat hij volstrekt niet merkte welke eer hem te beurt was gevallen. De kleermaker en zijn familie stampten met hun voeten, dat de vloer van de galerij bijna bezweek. Zelfs de gemberbierjongen bleef midden in de zaal staan alsof hij versteend was; een jonge officier, die geacht werd op juffrouw Snevellicci verliefd te zijn, zette zijn monocle in zijn oog, als om een traan te verbergen. Juffrouw Snevellicci neeg hoe langer hoe dieper, en de toejuichingen werden hoe langer hoe luider. Eindelijk, nadat het Wonderkind een van de geblakerde kransen opgeraapt en scheef over het eene oog van juffrouw Snevellicci gezet had, begon het applaus te bedaren, en ging het spel voort.

Maar toen Nikolaas voor de eerste maal met mevrouw Crummles optrad, begon hetzelfde leven opnieuw. Toen mevrouw Crummles (die zijn slechte moeder was) hem uitschold, en hem een „verwaanden jongen” noemde, en hij haar toen trotseerde, daverde het. Toen hij met een anderen heer over de jongedame twist kreeg, en hij een koppel pistolen voor den dag haalde, en zei, dat, als hij een man van eer was, hij hier in de kamer met hem wilde vechten, totdat het bloed van een van beiden, zoo niet van beiden, de meubelen besproeid had, klonk uit loges, parterre en galerij een algemeen „bravo!” Toen hij zijn moeder uitschold, omdat zij het geld van de jongedame niet wilde afstaan, en zij daarop verteederd werd, en hij toen ook verteederd

werd, en op zijn knieën viel en om haar zegen vroeg, snikten al de dames. Toen hij zich achter een gordijn verborg, en den boozen oom overal met een degen prikte, behalve waar men duidelijk zijn voeten zag, huiverde het heele publiek. Zijn voorkomen, zijn houding, zijn gang, zijn stem, alles wat hij zei of deed, werd algemeen geprezen. Hij kon niet spreken, of men klapte in de handen; en toen eindelijk, in de scène met de pomp en de tobben, een blauw licht werd aangestoken, en al de figuranten optraden, en zich over het tooneel verspreiden — niet omdat dit in het stuk te pas kwam, maar om met een tableau te sluiten — barstte het publiek, dat buitengewoon talrijk was, in zulke kreten van verukking uit, als men binnen die muren sedert jaren niet gehoord had.

Kortom, het succes van het nieuwe stuk en van den nieuwen acteur was volkomen, en toen juffrouw Snevellicci, na afloop van de voorstelling, teruggeroepen werd, leidde Nikolaas haar het tooneel op en deelde hij in de toejuichingen, die haar te beurt vielen.

HOOFDSTUK XXV.

Handelt over een jongedame uit Londen, die bij het gezelschap komt, en een bejaarden bewonderaar die haar volgt. Met een aandoenlijke plechtigheid, die een gevolg is van hun komst.

Daar het nieuwe stuk zooveel opgang had gemaakt, werd er aangekondigd, dat het, tot nadere kennisgeving, elken avond zou worden gespeeld, en bovendien, dat de schouwburg voortaan viermaal, in plaats van driemaal in de week geopend zou zijn. Wat echter voor Nikolaas van meer direct belang was, en hem een goed voorteeken toescheen, was, dat hij den volgende Zaterdagavond, als belooning van zijn diensten, niet minder dan dertig shillings ontving; waarbij hij nog de eer genoot dat hem een presentemplaar van mijnheer Curdle's interessante brochure, met de handteekening van dien heer voorzien (op zich zelf al een schat) werd toegezonden, vergezeld met een briefje, dat, behalve een aantal loftuitingen, de ongevraagde verzekering bevatte, dat mijnheer Curdle graag bereid zou zijn om, zoolang hij in de stad bleef, 's morgens voor het ontbijt, een paar uur Shakespeare met hem te lezen.

„Ik heb weer wat nieuws, Johnson,” zei

Crummles op zekeren ochtend heel vergeoogd.

„Wat dan?” vroeg Nikolaas. „Den pony?”

„Neen, neen, den pony gebruiken we nooit voordat alles definitief is misgelopen,” antwoordde Crummles. „Ik geloof zelfs dat wij dit seizoen den pony heelemaal niet noodig zullen hebben.”

„Dan misschien een mannelijk Wonderkind?” zei Nikolaas.

„Er is maar één Wonderkind,” antwoordde Crummles met nadruk, „en dat is een meisje.”

„Ja, precies,” zei Nikolaas. „Neem mij niet kwalijk. Dan weet ik werkelijk niet wat het is.”

„Wat zoudt gij wel zeggen van een jongedame uit Londen?” hervatte Crummles. „Juffrouw Die-en-Die, van het Koninklijke Theater van Drurylane.”

„Ik zou zeggen dat het heel goed zou staan op de affiches,” antwoordde Nikolaas.

„Daar hebt gij gelijk in,” zei Crummles; „en als gij gezegd hadt dat het ook op het tooneel heel goed zou staan, zoudt ge niet ver mis zijn geweest. Kijk eens hier; wat dunkt u daarvan?”

Met deze woorden ontvouwde Crummles achtereenvolgens drie aanplakbiljetten, rood, blauw en geel, waarop bovenaan met reusachtige letters te lezen stond: „Eerste optreden van de onvergelykelijke Henriette Petowker, van het Koninklijke Theater van Drurylane.”

„Wel, mijn hemel!” zei Nikolaas. „Die dame ken ik.”

„Dan zijt gij bekend,” antwoordde Crummles, de biljetten weer opvouwend, „met zooveel talent, als er ooit in het lichaam van een jongedame gestoken heeft — dat wil zeggen, een heel apart talent, een heel apart talent. De Bloeddrinkster,” vervolgde hij, met een profetischen zucht, „de Bloeddrinkster zal met dat meisje ten grave dalen; en zij is de eenige sylphide, die ik ooit gezien heb, die op één been kan staan en op de andere knie met een tamboerijn kan spelen, echt als een sylphide.”

„Wanneer komt zij?” vroeg Nikolaas.

„Wij verwachten haar vandaag,” antwoordde Crummles. „Zij is een oude vriendin van mijn vrouw. Mevrouw Crummles zag wat zij kon worden — zag dat onmiddellijk. Zij leerde haar eigenlijk alles wat zij kan. Mevrouw Crummles heeft de rol van de Bloeddrinkster gecreëerd. Maar zij moest er later van afzien.”

„Bekwam het haar dan niet goed?” vroeg Nikolaas met een glimlach.

„Niet zoozeer haar, als wel het publiék,” antwoordde Crummles. „Niemand kon het uithouden. Het was al te akelig. Gij weet nog niet precies wat mevrouw Crummles is.”

Nikolaas waagde het te kennen te geven dat hij dit wel meende te weten.

„Neen, neen, dat doet gij niet,” zei Crummles, „werkelijk niet. Ik zelf weet het nog niet, en ik geloof niet dat haar vaderland het ooit weten zal, behalve als zij niet meer leeft. Met ieder jaar geeft die bewonderenswaardige vrouw een nieuw bewijs van haar talent. Denk eens aan — moeder van zes kinderen — waarvan drie in leven, en alle drie op het toneel.”

„Buitengewoon!” riep Nikolaas uit.

„Ja, zeker buitengewoon!” hervatte Crummles, peinzend een snuijfe nemend en ernstig zijn hoofd schuddend. „Ik geef u mijn woord, dat ik zelf niet eens wist dat zij dansen kon vóór haar laatste benefiet, toen zij de Julia en de Helena Macgregon speelde, en tusschen de stukken de touwtjespring-horlepijp uitvoerde. De eerste maal dat ik die bewonderenswaardige vrouw zag, Johnson,” zei Crummles, wat dichterbij komend, en een toon van vertrouwelijke vriendschap aannemend, „stond zij op haar hoofd op het stompe eind van een lans, midden in een vuurwerk.”

„Gij doet mij verbaasd staan,” antwoordde Nikolaas.

„Zij deed mij verbaasd staan,” antwoordde Crummles met een heel ernstig gezicht. „Zooveel gratie, gepaard met zooveel stugheid. Van dat oogenblik af aanbad ik haar.”

De nadering van het talentvolle voorwerp van deze lofspraak deed het gesprek afbreken, en bijna dadelijk daarop verscheen jongeheer Percy Crummles met een brief, dien de post had gebracht en die aan zijn moeder was geadresseerd. Nauwelijks had deze het handschrift gezien of zij riep uit: „Van Henriette Petowker, zoo waar!” en verdiepte zich in den inhoud.

„Is het...?” vroeg Crummles aarzelend.

„O ja, alles goed,” antwoordde zijn vrouw, zijn vraag radend. „Wat een fortuintje voor haar!”

„Het grootste fortuintje, waar ik ooit van gehoord heb,” zei Crummles, en daarop begonnen hij, zijn vrouw en zijn zoon samen hartelijk te lachen. Nikolaas liet hen in hun vroolijkheid, en ging naar zijn huis, zich afvragend welke geheime juffrouw Petowker kon hebben mee te deelen, die zoo'n lachlust konden opwekken, en nadenkend over de verwondering, die deze dame zou

toon, als zij hem onverwachts in hetzelfde beroep vond, waarvan zij zoo'n schitterend sieraad was.

In dit opzicht vergiste hij zich echter — want hetzij Crummles haar had ingelicht, hetzij juffrouw Petowker een bijzondere reden had om hem met nog meer dan haar gewone beminnelijkheid te behandelen — hun ontmoeting in den schouwburg den volgenden dag leek meer op die van twee goede vrienden, die elkaar van kindsbeen af hadden gekend, dan op die van een dame en een heer, die elkaar maar bij toeval een keer of zes hadden gezien. Ja, juffrouw Petowker fluisterde hem zelfs toe, dat zij bij de familie Crummles heelemaal niet over de Kenwigs'en had gesproken, en het had doen voorkomen alsof zij mijnheer Johnson in de aanzienlijkste kringen van Londen had leeren kennen; en toen Nikolaas deze mededeeling met ongeveinsde verbazing ontving, voegde zij er met een vriendelijken blik nog aan toe, dat zij nu aanspraak op zijn goedhartige welwillendheid maakte, en deze eerstdaags zou inroepen.

Dien avond had Nikolaas de eer in een nastukje met juffrouw Petowker te spelen, en hij kon niet nalaten op te merken, dat de warmte van de toejuichingen, die haar ten deel vielen, grootendeels was toe te schrijven aan een buitengewoon actieve paraplu in een van de loges van den tweeden rang; hij zag ook, dat de bekoorlijke tooneelspeelster menigen vriendelijken blik naar den kant wierp, waar dit geluid vandaan kwam, en dat telkens daarop de paraplu weer heviger begon te stampen. Eén keer meende hij in denzelfden hoek een hoed van een heel bijzonder model te herkennen; maar daar hij op zijn rol moest letten, dacht hij hierover niet verder na, en had, toen hij thuis kwam, de heele zaak alweer vergeten.

Hij had zich juist met SMIKE aan zijn souper gezet, toen er iemand aan de deur klopte, en zei dat er een heer beneden was, die hem wenschte te spreken.

„Laat hem dan maar boven komen,” zei Nikolaas. „Een van onze hongerige broeders, denk ik,” voegde hij er bij.

SMIKE keek zwijgend naar het koude vleesch, angstig berekenend hoeveel er voor het diner van den volgenden dag zou overblijven, en legde een stuk, dat hij voor zich zelf had afgesneden, weer op de schaal, in de hoop dat de verwachte gast zich daarmee tevreden zou stellen.

„Ik geloof niet, dat het iemand is, die al meer hier is geweest,” zei Nikolaas; „want

hij struikelt op elke trede. Binnen, binnen! Hemel — mijnheer Lillyvick!"

Het was inderdaad de incasseerder van de waterleiding, die Nikolaas met een strak gezicht en zonder eenige beweging te maken aankeek, hem met veelbeteekenende deftigheid een hand gaf, en eindelijk op een stoel plaats nam.

„Wanneer zijt gij hier gekomen?" vroeg Nikolaas.

„Vanmorgen, mijnheer," antwoordde mijnheer Lillyvick.

„O, nu begrijp ik het. Gij waart vanavond in de komedie, en het was uw para..."

„Deze paraplu," viel mijnheer Lillyvick hem in de rede, terwijl hij een oude katonnen paraplu met een erg gehavende punt liet zien. „Hoe vindt gij dat spelen?"

„Zoover ik er op het tooneel over kon oordeelen," antwoordde Nikolaas, „vond ik het heel goed."

„Heel goed?" riep de incasseerder uit. „Ik zeg, mijnheer, het was verrukkelijk." Hij boog zich voorover, om dit woord met des te meer nadruk uit te spreken. Toen richtte hij zich weer op, trok zijn mond en voorhoofd in plooiën, en herhaalde: „Ik zeg, het was verrukkelijk."

„Ja," zei Nikolaas, eenigszins verwonderd over deze blijken van opgetogenheid; „zij is een knap meisje."

„Zij is een toevenares, een godin, mijnheer," hernam Lillyvick, en stampte met de bovengemelde paraplu een paar keer op den grond. „Ik heb er verstand van, mijnheer! Ik ben dikwijls, heel dikwijls mag ik wel zeggen, bij een actrice aan huis geweest, die vier jaren lang in mijn rayon heeft gewoond. Die noemde men ook een godin, mijnheer, maar zij was niet te vergelijken bij Henriette Petowker."

Nikolaas had veel moeite om niet in lachen uit te barsten; hij durfde daarom niet te spreken, en vergenoegde zich met zwijgend te knikken.

„Ik zou u graag een oogenblik alleen willen spreken," zei mijnheer Lillyvick. Nikolaas keek Smike glimlachend aan; deze begreep den wenk, en verwijderde zich.

„Een ongetrouwd man is een rampzalig wezen, mijnheer," zei mijnheer Lillyvick.

„Zoo, vindt gij dat?" vroeg Nikolaas.

„Ja," antwoordde de incasseerder. „Ik heb bijna zestig jaren in de wereld geleefd, en dien te weten wat er te koop is."

„Dat diendet gij zeker te weten," dacht Nikolaas; „maar of gij het weet, staat nog te bezien."

„Als een ongetrouwd man een klein som-

metje overgespaard heeft," vervolgde mijnheer Lillyvick, „is het heel gewoon, dat zijn broers en zusters, zijn neven en nichten, om dat geld en niet om hem denken. Zelfs wanneer hij een openbare functie bekleedt, en de familie aanzien en steun geeft, verlangen zij naar zijn dood, en spijt het hun, als zij zien dat hij nog gezond blijft; want zij wachten ongeduldig op zijn beetje geld. Is het niet waar?"

„O ja, maar al te waar," zei Nikolaas.

„De voornaamste reden om niet te trouwen," hernam Lillyvick, „zijn de onkosten. Dat heeft mij teruggehouden; want anders — lieve hemel," zei Lillyvick, met zijn vingers knippend, „had ik wel vijftig vrouwen kunnen krijgen."

„Knappe vrouwen?" vroeg Nikolaas.

„Zeker, knappe vrouwen," antwoordde de incasseerder. „Wel niet zoo knap als Henriette Petowker, want die is iets buitengewoons; maar lang geen alledaagsche vrouwen, dat kan ik u verzekeren. Maar als iemand nu eens een vrouw en een goed inkomen tegelijk kan krijgen — hè?"

„Dan zou ik hem raden die gelegenheid waar te nemen."

„Zoo denk ik er ook over," zei de incasseerder, hem welwillend met zijn paraplu op zijn schouder tikkend. „Henriette Petowker, de kunstzinnige Henriette Petowker, kan overal geld verdienen, en ik ben van plan..."

„Om haar tot mevrouw Lillyvick te maken?" vroeg Nikolaas.

„Neen, mijnheer," antwoordde de incasseerder. „Actrices houden altijd haar eigen naam; dat hoort zoo. Maar ik ben van plan haar te trouwen, en dat wel overmorgen."

„Ik feliciteer u, mijnheer," zei Nikolaas.

„Dank u, mijnheer," zei de incasseerder, terwijl hij zijn jas dichtknoopte. „Ik zal natuurlijk haar gage ontvangen, en ik vermoed, dat het tenslotte bijna even goedkoop zal zijn om met ons beiden te leven, als alleen; dat troost mij."

„Gij hebt toch op zoo'n oogenblik geen troost nodig?" merkte Nikolaas op.

„Neen," antwoordde de ontvanger, terwijl hij zenuwachtig zijn hoofd schudde, „wel neen; dat spreekt vanzelf."

„Maar waarom zijt gij eigenlijk hier gekomen?" vroeg Nikolaas.

„Dat zal ik u zeggen," antwoordde mijnheer Lillyvick. „Wij wilden liever, dat de familie er niets van wist."

„De familie?" zei Nikolaas. „Welke familie?"

„Wel, de Kenwigs'en," antwoordde mijnheer Lillyvick. „Als mijn nicht en de kin-

deren er iets van gehoord hadden, voor ik was weggegaan, zouden zij voor mijn voeten zijn flauw gevallen, en niet zijn bijgekomen, voordat ik gezworen had nooit te zullen trouwen. Of zij zouden geprobeerd hebben mij krankzinnig te doen verklaren," vervolgde hij huiverend.

"Het zal hun natuurlijk geweldig spijten," zei Nikolaas.

"Om alle ongelukken te voorkomen," hernam mijnheer Lillyvick, „sprak ik met Henriette af, dat zij naar haar ouden vriend, mijnheer Crummles, zou gaan, onder voorwendsel, dat zij bij hem geëngageerd was, en dat ik met een andere diligence onmiddellijk zou volgen. Zoo hebben wij gisteren elkaar hier getroffen. Maar, uit vrees dat gij aan mijnheer Noggs zoudt schrijven, en misschien iets over ons in uw brief zoudt zetten, achtten wij 't het beste u in het geheim te nemen. Wij zullen van het huis van mijnheer Crummles naar de kerk gaan, en het zal ons genoeg doen u te zien, hetzij vooraf of aan het ontbijt. Het zal niet kostbaar zijn," vervolgde de incasseerder, heel bevreesd dat men dit verkeerd zou begrijpen. „Broodjes en koffie — misschien met wat garnalen, of zooiets, voor een smaakje begrijpt ge wel?"

"Jawel; ik begrijp u," zei Nikolaas. „Ik zal met heel veel genoeg komen. Waar loeert de juffrouw? Bij mevrouw Crummles?"

"Neen," antwoordde de incasseerder; „die kon haar 's nachts niet goed bergen, en daarom is zij bij een paar andere kennissen gaan loeieren, die ook aan het tooneel zijn."

"De dames Snevellicci en Ledrook misschien?" zei Nikolaas.

"Ja, juist."

"En zullen dat de bruidsmeisjes zijn?" vroeg Nikolaas.

"Och," zei de incasseerder met een betrokken gezicht; „zij wil vier bruidsmeisjes hebben. Ik ben bang, dat dat al te theaterachtig zal staan."

"Heelemaal niet," zei Nikolaas, met een half mislukte poging om een lach in een hoest te veranderen. „Maar wie zullen dat zijn? Juffrouw Snevellicci, juffrouw Ledrook . . ."

"Het — het Wonderkind," zuchtte de incasseerder.

"Ha, ha, ha!" barstte Nikolaas uit. „Neem mij niet kwalijk! Ik weet zelf niet, waarom ik eigenlijk lach. Het zal heel aardig zijn. En wie is de vierde?"

"Nog een vriendin van Henriette," zei de incasseerder, opstaand. „Ik kan er dus

van op aan, dat gij niet over ons zult schrijven, niet waar?"

"Gij kunt er u op verlaten," antwoordde Nikolaas. „Wilt gij niets gebruiken?"

"Dank u, ik heb geen trek," antwoordde mijnheer Lillyvick. „Het huwelijksleven moet, geloof ik, toch wel genoeglijk zijn, hè?"

"Ik twijfel er niet aan," antwoordde Nikolaas.

"Ja," zei de incasseerder, „ik ook niet. Er valt niet aan te twifelen. Goedenavond."

Met deze woorden stapte mijnheer Lillyvick — wiens houding, gedurende dit heele gesprek, een zonderlinge mengeling van overhaasting en aarzeling, zelfvertrouwen en twijfel, vervoering en argwaan, kleingeestigheid en opgeblazenheid had vertoond — de kamerdeur uit, en liet Nikolaas de vrijheid om hem, als hij hiertoe aandrang voelde, achter zijn rug uit te lachen.

Zonder ons op te houden met de vraag, of de volgende dag, de tusschendag, voor Nikolaas uit het gewone aantal uren van gewone lengte scheen te bestaan, mag wel worden opgemerkt, dat hij voor degenen, die meer onmiddellijk bij de aanstaande plechtigheid betrokken waren, met buitengewone snelheid voorbijging, zoo zelfs dat juffrouw Petowker, toen zij den daaropvolgenden morgen in de kamer van juffrouw Snevellicci ontwaakte, verklaarde dat niets haar ooit zou kunnen overtuigen dat het werkelijk de dag was, waarop haar leven zoo'n groote verandering zou ondergaan.

"Ik kan het niet gelooven!" riep zij uit. „Ik kan het heusch niet. Of ik er al over praat helpt mij niets; ik zal toch nooit moed genoeg hebben zoo'n vuurproef te doorstaan."

Toen zij dit hoorden, begonnen de dames Snevellicci en Ledrook, die heel goed wisten dat haar vriendin al drie of vier jaar lang ieder oogenblik gereed zou zijn geweest zich blijmoedig aan zoo'n vuurproef te onderwerpen, haar bedaardheid en standvastigheid in te spreken, en te zeggen hoe trotsch zij er op moest zijn, dat zij in staat was een waardig man voor altijd gelukkig te maken, en hoe noodzakelijk het voor het heil van de heele wereld was, dat vrouwen bij zulke gelegenheden kracht en berusting bezaten; en hoewel zij voor zich geloofden, dat het ware geluk in het ongehuwde leven te vinden was, waarvan zij niet graag — neen, niet voor alle wereldsche goederen — afstand zouden willen doen — hoopten zij toch, als ooit haar tijd

mocht komen, haar plicht te goed te kennen om daartegen te morren, maar zouden zij zich met zachtmoedigheid en nederigheid van geest onderwerpen aan het lot, waartoe de Voorzienigheid haar, tot geluk van haar medemenschen, zoo duidelijk had voorbestemd.

„Ik zou misschien wel voelen dat het een zware slag was,” zei juffrouw Snevellicci, „alle oude relaties en al die soort van dingen te verbreken, maar ik zou er toch in berusten; dat zou ik werkelijk.”

„Ik ook,” zei juffrouw Ledrook. „Ik zou liever het juk tegemoet gaan dan het ontwijken. Ik heb al heel wat harten gebroken, en dat spijt mij verschrikkelijk, want het is iets vreeselijks om er aan te denken.”

„Dat is het inderdaad,” zei juffrouw Snevellicci. „Maar, lieve Led, nu moeten wij haar waarlijk gaan kleeden, of het zal te laat worden.”

De stichtelijke toespraken, en misschien de vrees om te laat te komen, steunden de bruid bij de plechtigheid van het toilet maken, waarna haar bij afwisseling sterke thee en brandewijn in gepaste hoeveelheden werden toegediend, als middelen om haar zwakke beenen te sterken en haar een vasten gang te geven.

„Hoe voelt gij u nu, lieve?” vroeg juffrouw Snevellicci.

„O Lillyvick!” riep de bruid. „Als gij wist wat ik voor u doormaak.”

„Dat weet hij natuurlijk, lieve, en dat zal hij nooit vergeten,” zei juffrouw Ledrook.

„Denkt gij dat heusch?” riep juffrouw Petowker uit, op een toon en met een gezicht, waardoor zij inderdaad veel aanleg voor het tooneel bewees. „Denkt gij, dat Lillyvick het altijd zal onthouden — altijd, altijd, altijd?”

Het is niet te zeggen waarop deze uitbarsting van gevoel zou zijn uitgelopen, als juffrouw Snevellicci op dit oogenblik niet de komst van een vigilante had aangekondigd, wat de bruid zoo'n schok gaf, dat zij de onrustbarende voorteekenen van een flauwte onderdrukte, naar den spiegel liep, haar toilet nog eens nazag, en met kalmte verklaarde, dat zij gereed was het offer te brengen.

Zij werd dus in de koets geholpen, en daar „op de been gehouden” (zooals juffrouw Snevellicci zei) door haar voortdurend aan een fleschje te laten ruiken en uit een ander fleschje te laten proeven, tot men de deur van den tooneeldirecteur bereikte, die al door de twee jongeheeren Crummles werd opengehouden, versierd met groote witte kokardes en de zwierigste

vesten uit de tooneelgarderobe. Door de vereenigde inspanningen van deze jongeheeren en de bruidsmeisjes, nog bijgestaan door den koetsier, werd juffrouw Petowker eindelijk, in zeer afgematten toestand, naar boven gebracht, waar zij, zoodra zij den jeugdigen bruidegom in het oog kreeg, met de grootste statigheid in zwijm viel.

„Wees bedaard, Henriette,” zei de incasseerder.

Juffrouw Petowker greep zijn hand; maar haar aandoening benam haar het vermogen om te spreken.

„Is de aanblik van mij zoo vreeselijk, Henriette?” vroeg de bruidegom.

„O neen, neen, neen,” antwoordde de bruid; „maar al de vriendinnen — al de lieve vriendinnen uit mijn jeugd — dat ik die allemaal verlaten moet — het is zoo'n schok voor mijn hart!”

Met zulke uitroepen van droefheid begon juffrouw Petowker al de vriendinnen uit haar jeugd één voor één op te tellen, en, voor zoover zij aanwezig waren, tot zich te roepen, om haar te omhelzen. Nadat zij dit gedaan had, herinnerde zij zich, dat mevrouw Crummles meer dan een moeder voor haar was geweest, en daarna, dat mijnheer Crummles meer dan een vader voor haar was geweest, en daarna, dat de kinderen meer dan broers en zusters voor haar waren geweest. Daar elk van deze herinneringen door een serie troostredenen en eenige kussen gevolgd werd, verslonden zij niet weinig tijd, en tenslotte was men nog genoodzaakt zich te haasten, om niet te laat in de kerk te komen.

Het gezelschap, dat uit negen personen bestond — namelijk de bruid en bruidegom, met vier bruidsmeisjes, mijnheer en mevrouw Crummles, en mijnheer Folair als getuige — reed in twee huurkoetsen naar de kerk. De optocht door de kerk, van de deur naar het altaar, was bijzonder indrukwekkend. De bruid en haar vier bruidsmeisjes vormden een groep, die tevoren was ingestudeerd. De costuums waren schitterend. De bruidsmeisjes waren met gemaakte bloemen overdekt, vooral het Wonderkind, dat bijna geheel verborgen was in het draagbare priëel, waarmee men haar had omlijst. Juffrouw Ledrook, die wat romantisch was, droeg op haar borst het miniatuurportret van een onbekenden officier, dat zij kort geleden voor een prikje gekocht had; de andere dames pronkten met schitterende valsche juweelen, bijna even mooi als echte. Op deze groep volgde mijnheer Lillyvick met den getuige, die, tot vermaak van de toeschou-

wers, den gang en de gebaren van den incasseerder nabootste. Achter deze kwamen mijnheer en mevrouw Crummles. De eerste was de meest in het oog vallende verschijning van den heelen stoet. Daar hij de bruidsvader moest voorstellen, had hij den gelukkigen inval gehad zich voor die rol te costumeeren door een groote krulpruik op te zetten, en een paarse jas naar de mode van de vorige eeuw, benevens grijze zijden kousen en schoenen met groote gespen, aan te trekken. Teneinde in alle opzichten in zijn rol te blijven, veinsde hij een geweldige ontroering; en toen hij de kerk binnenkwam, snikte hij zoo hartverscheurend, dat de koster hem voorstelde eerst een glas water te drinken, om wat te bedaren, voordat de plechtigheid begon. Hij stapte echter met wankelende schreden voort, terwijl zijn vrouw met den volmaaktsten tooneeltred, waarbij een lange stap en een oogenblik van stilstaan elkaar afwisselden, naast hem liep. De plechtigheid was spoedig afgelopen; alle belanghebbenden teekenden het register, waarbij mijnheer Crummles, toen de beurt aan hem kwam, een ontzaglijk grooten bril eerst afveegde en daarna opzette; en vervolgens reden zij in de vrolijkste stemming naar huis, waar zij Nikolaas op hen vonden wachten.

„Kom,” zei mijnheer Crummles, die de zorg voor het ontbijt op zich had genomen, en daarbij meer omslag en kosten had gemaakt dan den incasseerder wel aange-naam was. „Aan tafel, aan tafel!”

Er werd geen verdere uitnodiging vereischt. Het gezelschap drong en schaarde zich om de tafel zoo goed het ging, en viel onmiddellijk op het ontbijt aan. Juffrouw Petowker bloosde heel erg, wanneer iemand haar aankeek, en at heel smakelijk wanneer men haar niet aankeek. Mijnheer Lillyvick scheen volgens het koelbloedige besluit te werk te gaan, dat hij, daar hij al het lekkers moest betalen, zoo weinig mogelijk voor de Crummles'en wilde overlaten om later op te eten.

„Het gaat heel gauw, is 't niet, mijnheer?” zei Folair, zich over de tafel naar den bruidegom buigend.

„Wat gaat gauw, mijnheer?” zei Lillyvick.

„Dat opknoopen — dat vastknoopen aan een vrouw,” antwoordde Folair. „Niet lang werk, hè?”

„Neen, mijnheer,” zei Lillyvick kleurend, „niet lang. Maar wat zou dat, mijnheer?”

„Och, niets!” antwoordde de danser. „Maar om zich op te hangen heeft iemand ook niet lang werk, ha, ha, ha!”

Lillyvick legde zijn mes en vork neer en keek met verbazing en verontwaardiging in het rond.

„Om zich op te hangen?” herhaalde Lillyvick.

Een diepe stilte volgde, want Lillyvick was deftig boven alle beschrijving.

„Om zich op te hangen!” zei Lillyvick nog eens. „Wordt er in dit gezelschap een vergelijking gemaakt tusschen het huwelijk en het ophangen?”

„De strik en de strop, weet ge wel?” zei Folair, eenigszins uit het veld geslagen.

„Strop, mijnheer?” riep Lillyvick uit. „Durft iemand hier in één adem te spreken van een strop en van Henriette Pe...”

„Lillyvick,” blies Crummles hem in.

„En van Henriette Lillyvick,” hernam de incasseerder. „Zal men in dit huis, in tegenwoordigheid van mijnheer en mevrouw Crummles, die een deugdzaam en talentvol gezin hebben grootgebracht, dat met wonderkinderen en wat niet al meer gezegend is, van stroppen hooren spreken?”

„Folair,” zei Crummles, die het passend achtte, zich door deze toespeling op zijn gezin getroffen te toonen. „Ik ben verbaasd over u.”

„Waarom gaat ge zoo tegen mij te keer?” zei de ongelukkige danser. „Wat heb ik gedaan?”

„Gedaan, mijnheer!” riep Lillyvick uit. „Een slag willen toebrengen aan het bolwerk van de maatschappij.”

„En aan de beste en teederste aandoeningen,” vervolgde Crummles, in zijn grijsaardsrol vervallend.

„En aan de schoonste en verhevenste van alle aardsche banden,” hernam de incasseerder. „Strop en strik! Alsof iemand, als hij in het huwelijk treedt, verstrikt en verschalkt zou zijn, in plaats van vrijwillig te handelen en er zich op te kunnen beroemen!”

„Ik heb niet willen zeggen dat gij verstrikt en verschalkt waart,” antwoordde de danser. „Het spijt mij erg, dat ik mij zoo heb uitgedrukt; meer kan ik niet zeggen.”

„Het behoort u ook zeker te spijten, mijnheer,” antwoordde Lillyvick, „en het verheugt mij dat gij daartoe gevoel genoeg hebt.”

Daar de twist hiermee ten einde scheen te zijn, hield de nieuwe mevrouw Lillyvick (daar de aandacht van het gezelschap nu niet langer werd afgeleid) dit voor de beste gelegenheid om in tranen uit te barsten en den bijstand van alle vier de bruidsmisjes in te roepen, die haar dan ook onmiddellijk bewezen werd, hoewel niet zonder eenige

verwarring; want daar de kamer bekrompen en het tafellaken wat lang was, werden er bij de eerste beweging verscheidene borden afgesleept. Zonder hierop te letten, wilde mevrouw Lillyvick zich echter niet laten troosten, voor de vijanden hun woord hadden gegeven dat de ruzie niet verder zou worden voortgezet, wat zij, na een voldoende vertoon van tegenzin, dan ook deden, en van dat oogenblik af bleef Folair ontstemd zitten zwijgen, zich vergenoegend met Nikolaas in zijn been te knijpen als er door een ander iets gezegd werd, en op die manier zijn verachting voor den spreker en de uitgedrukte gevoelens te kennen gevent.

Er werden nog toespraken gehouden — door de heeren; en er werd ook gezongen — door enkele van de dames; en misschien zou men nog lang bijeen zijn gebleven, als niet de huurkoetsier, die het gelukkige paar naar de stoomboot op Ryde zou brengen, een dreigende boodschap had gestuurd, dat hij, als men niet dadelijk kwam, achttien stuivers voor het wachten moest hebben.

Dit verschrikkelijke dreigement deed het gezelschap scheiden. Na een alleraandoenlijkst afscheid vertrokken de incasseerder en zijn jonge vrouw naar Ryde, waar zij de twee volgende dagen in diepe afzondering zouden doorbrengen, en waarheen zij door het Wonderkind werden vergezeld, dat op Lillyvick's uitdrukkelijk beding, tot reizend bruidsmisje was benoemd, aangezien men haar op de stoomboot, door haar gestalte misleid (zooals hij vooraf had onderzocht) voor half geld zou meenemen.

Daar er dien avond geen voorstelling was, wilde Crummles blijven zitten tot er niets meer te drinken was; maar Nikolaas, die den volgenden avond voor de eerste maal Romeo moest spelen, maakte gebruik van een kleine opschudding, veroorzaakt door juffrouw Grudden, die onverwachts heftige blijken van dronkenschap begon te geven, en sloop onopgemerkt weg.

Wat hem tot deze desertie bracht, was niet alleen zijn eigen verlangen om op te breken, maar ook zijn bezorgdheid om Smike, die de rol van den Apotheker moest vervullen en er nog niets van in zijn hoofd had kunnen krijgen, behalve het algemeene idee, dat hij een razenden honger moest hebben, wat hij — misschien tengevolge van oude herinneringen — heel gemakkelijk had begrepen.

„Ik weet niet wat er aan te doen is, Smike,” zei Nikolaas, terwijl hij het boek neerlegde. „Ik vrees dat je het niet leeren kunt, arme jongen.”

„Dat vrees ik ook,” zei Smike. „Maar ik denk, dat als gij... maar dat zou te lastig voor u zijn.”

„Wat?” vroeg Nikolaas. „Denk nu maar niet aan mij.”

„Ik geloof,” zei Smike, „dat, als gij het mij bij kleine stukjes zoudt voorzeggen, en dikwijls herhalen, ik het dan misschien onthouden zou.”

„Denkt gij dat?” riep Nikolaas uit. „Goed! Wij zullen zien wie het eerst moe wordt. Ik niet, Smike, daar kunt gij van op aan!”

„Wie roept zoo hard?”

„Wie roept zoo hard?” zei Smike.

„Wie roept zoo hard?” herhaalde Nikolaas.

„Wie roept zoo hard?” zei Smike weer.

Zoo bleven zij elkaar over en weer vragen, wie zoo hard riep; en toen Smike dit van buiten kende nam Nikolaas den volgenden zin, en daarop twee en drie tegelijk, totdat tegen middernacht de arme Smike, tot zijn onbeschrijfelijke blijdschap, merkte, dat hij inderdaad iets van zijn rol begon te onthouden.

's Morgens vroeg begonnen zij opnieuw, en Smike, die door zijn reeds gemaakte vorderingen meer moed gekregen had, leerde vlugger en beter. Zoodra hij de woorden vrijwel van buiten kende, wees Nikolaas hem, hoe hij met zijn handen op zijn maag moest opkomen, en nu en dan wrijven, zooals men op het tooneel altijd doet, wanneer men wil aanduiden, dat men naar eten verlangt. Na de repetitie gingen zij weer aan het werk, en, behalve om haastig het middagmaal te gebruiken, hielden zij niet op, voordat het tijd was om naar den schouwburg te gaan.

Nooit had een meester een ijveriger, nederiger en gehoorzamer leerling. Nooit had een leerling een geduldiger, vriendelijker en hartelijker meester.

Zoodra zij gekleed waren, en verder steeds wanneer hij niet op het tooneel was, liet Nikolaas Smike zijn rol nog eens doornemen. Hun moeite werd wel beloond. De Romeo ontving een daverend applaus, en verwierf algemeenen bijval, terwijl allen, zoowel het publiek als de tooneelspelers het er over eens waren, dat Smike het stukje van alle apothekers was.

HOOFDSTUK XXVI

Waarin Kaatje's gemoedsrust in gevaar begint te komen.

Het tooneel, waarheen wij den lezer nu verplaatsen, is een prachtig gemeubileerd

vertrek in een groot huis in Regent-Street; de tijd is drie uur 's middags voor de arme toppers, die voor hun brood moeten werken, en het eerste morgenuur voor de vroolijke en luchthartige dames en heeren, die niet anders te doen hebben dan leegloopen; de personen zijn Lord Frederik Verisopht en zijn vriend Sir Mulberry Hawk.

Deze voornamen heeren lagen lusteloos elk op een sofa uitgestrekt, met een tafel tusschen zich in, waarop een keurig ontbijt onaangeroerd was blijven staan. Ook de couranten bleven ongelezen liggen; echter niet omdat een levendig gesprek de twee heeren zoo bezighield, dat zij niet om het dagelijksche nieuws konden denken; want geen van beiden sprak een woord, of gaf eenig geluid, behalve wanneer de een of ander, terwijl hij zich omwentelde, om een gemakkelijker rustplaats voor zijn gloeiende en kloppende hoofd te vinden, een uitroep van ongeduld liet hooren, die voor een oogenblik zijn metgezel een nieuwe onrust gaf.

Uit deze teekenen had men reeds voldoende kunnen opmaken, wat er den vorigen nacht had plaats gegrepen, zelfs al had men geen andere voorwerpen gezien, waaruit nog verder bleek, met welke vermaken die was doorgebracht. Een paar biljartballen, heelemaal bemodderd — twee vertrapte hoeden — een champagneflesch, met een zakdoek om den hals gebonden, ten einde dit verdedigingswapen steviger vast te kunnen grijpen — een gebroken rotting — een gescheurde portefeuille — een leege beurs — een aan stukken getrokken horlogeketting — een handvol zilvergeld, met sigareneindjes vermengd — deze en vele andere teekenen van losbandigheid en lichtzinnigheid gaven duidelijk te kennen, waarin de ontspanningen van deze voornamen heeren hadden bestaan.

Lord Frederik was de eerste die sprak. Geweldig geeuwend richtte hij zich met moeite op, vestigde een paar fletse oogen op zijn vriend, en riep hem op een droome-rigen toon bij zijn naam.

„Wat is er?“ vroeg Sir Mulberry, zich omdraaiend.

„Moeten wij hier den heelen dag blijven liggen?“ hernam de lord.

„In ieder geval nog een poosje,“ antwoordde Sir Mulberry. „Ik zou niet weten wat wij anders konden doen. Ik heb van morgen geen greintje leven in me.“

„Leven?“ riep Lord Frederik uit. „Ik geloof dat er niets plezieriger zou zijn, dan maar dadelijk te sterven.“

„Waarom sterft gij dan niet?“ vroeg Sir

Mulberry, terwijl hij zijn oogen sloot, als wilde hij probeeren nog wat te slapen.

Zijn vriend en veelbelovende leerling schoof een stoel naar de tafel met het ontbijt en trachtte iets te eten; maar daar hij merkte dat dit onmogelijk was, kuierde hij naar het raam, en stapte daarna eenige malen de kamer op en neer, met zijn hand aan zijn koortsige hoofd; eindelijk wierp hij zich weer op zijn sofa en wekte zijn vriend nog eens.

„Wat duivel is er nu weer?“ bromde Sir Mulberry, overeind komend.

Hoewel Sir Mulberry deze woorden vrij ontstemd had uitgesproken, scheen hij het toch niet raadzaam te vinden verder volkomen in rust te blijven; want nadat hij zich eenige malen had uitgerekte, en huiverend gezegd had dat hij verduiveld koud was, nam hij ook een proef aan de tafel met het ontbijt, en daar deze hem beter lukte dan zijn minder doorgewinterden vriend, bleef hij er aan zitten.

„Als wij eens verder over Kaatje Nickleby spraken?“ zei hij, even ophoudend met een stukje op de punt van zijn vork.

„Gij hebt mij beloofd haar op te zoeken,“ zei Lord Verisopht.

„Dat is zoo,“ hernam zijn vriend; „maar ik heb later nog eens over het geval nagedacht. Gij vertrouwt mij niet in deze quaestie; gij moet haar zelf maar opzoeken.“

„Neen,“ begon Lord Verisopht.

„En ik zeg ja,“ hernam zijn vriend. „Gij zult haar zelf opzoeken. Denk niet, dat ik bedoel, als gij kunt; ik weet evengoed als gij, dat gij haar zonder mij nooit vinden zoudt. Neen, ik zeg, gij zult haar opzoeken, en ik zal u op weg helpen.“

„Gij zijt toch een vriend van het echte ras!“ riep de jonge lord uit, wien dit gezegde nieuwen levenslust had ingeblazen.

„Ik zal u iets zeggen,“ hernam Sir Mulberry. „Zij werd uitgenoodigd op dat diner, als een lokaas voor u.“

„Hè? Wat?“

„Als een lokaas voor u,“ herhaalde Sir Mulberry. „De oude Nickleby heeft het mij zelf gezegd.“

„Heb ik ooit zoo'n doortrapten spitsboef gezien!“ riep Lord Verisopht uit.

„Hij begreep wel,“ zei Sir Mulberry, „dat een aardig gezichtje...“

„Aardig gezichtje?“ viel zijn vriend hem in de rede; „zij is een volmaakte schoonheid — een Venus.“

„Zooals gij wilt,“ hernam Sir Mulberry, terwijl hij met echte of geveinsde onverschilligheid zijn schouders ophaalde. „Dat hangt van iemands smaak af. Als de mijne

van den uwen verschilt, des te beter."

„Wat duivel!" bromde de lord. „Destijds hadt gij het druk genoeg met haar. Ik kon bijna niet aan het woord komen."

„Nu ja," antwoordde Sir Mulberry; „voor een enkele maal is zij wel aardig; maar een tweeden keer zou ik haar rustig laten zitten. Maar als het uw ernstige plan is de nicht op te zoeken, hoeft gij den oom maar te zeggen, dat gij moet weten, waar en bij wien zij woont, of dat gij anders met uw klandizie naar een ander gaat; dan zal

delijke ontmoeting niet had teruggezien, hem niet hielp, was al zijn moeite vergeefs, en had hij dus het besluit genomen den jongen lord de hoofdzaak mee te deelen van wat hij van Kaatje's achtenswaardigen oom had gehoord. Tot dit besluit werd hij door verschillende redenen gebracht; en een van de voornaamste was, dat hij er op rekenen kon, dat de jonge losbol, die hem zijn vriend noemde, niet zou kunnen nalaten, hem alles wat hij hoorde over te brengen, want zijn grootste verlangen was, het nicht-

„NICKLEBY," ZEI LORD VERISOPHT, TERWIJL HIJ ZICH VOOROVERBOOG, OM DICHTER BIJ HET OOR VAN ZIJN TOEHOORDER TE KOMEN, „WAT IS UW NICHT EEN MOOI MEISJE!"

hij het u graag vertellen."

„Waarom hebt gij mij dat niet eerder gezegd?" vroeg Lord Verisopht.

„Ik dacht niet, dat gij het zoo ernstig meendet," antwoordde Sir Mulberry nonchalant.

De waarheid was, dat, sedert het diner bij Ralph Nickleby, Sir Mulberry in het geheim alle moeite had gedaan om te ontdekken, waar Kaatje op dien avond vandaan gekomen, en waar zij gebleven was; maar aangezien Ralph, dien hij na hun laatste onvrien-

je van Ralph terug te vinden, en al zijn kunstgrepen aan te wenden om haar stugheid te overwinnen, en zich over haar verachting te wreken. Bovendien begreep hij, dat de schijnbare openhartigheid en belangelootheid, waarmee hij zijn adellijken vriend de bedoelingen van Ralph meedeelde, een goeden indruk zou maken, en de vrijheid, waarmee hij over de beurs van Lord Verisopht beschikte, noodzakelijk ten goede moest komen. Het gevolg van dit overleg was, dat hij en zijn vriend zich, in

den loop van dien dag, naar de woning van Ralph Nickleby begaven, om daar het plan ten uitvoer te brengen, dat Sir Mulberry had uitgedacht, naar hij zei, om aan het verlangen van zijn vriend te voldoen, maar in werkelijkheid om zijn eigen doel te bereiken.

Zij vonden den ouden Nickleby thuis en alleen. Toen hij hen in zijn salon liet, scheen er een herinnering aan het tooneel, dat daar had plaats gehad, bij hem op te komen, want hij keek Sir Mulberry aan met een vrij zonderlingen blik, die door dezen alleen maar met een onverschilligen glimlach beantwoord werd.

Na een kort gesprek over geldzaken, verzocht de jonge lord — volgens den raad van zijn vriend — met eenige verlegenheid, om Ralph alleen te spreken.

„Alleen?” riep Sir Mulberry met geveinsde verbazing uit. „Nu, goed! Ik zal in de kamer hiernaast gaan; maar laat mij niet te lang wachten.”

Met deze woorden nam hij zijn hoed op, en ging, een fragment van een wijsje neurïend, naar de aangrenzende kamer.

„Wel, Mylord?” vroeg Ralph, zoodra Sir Mulberry zich verwijderd had.

„Nickleby,” zei Lord Verisopht, terwijl hij zich vooroverboog, om dicht bij het oor van zijn toehoorder te komen, „wat is uw nicht een mooi meisje!”

„Vindt gij dat, Mylord?” zei Ralph. „’t Is mogelijk. Ik breek mijn hoofd niet met zulke dingen.”

„Gij weet heel goed dat zij een drommels mooi meisje is,” zei de jongeman. „Dat moet gij wel weten. Kom, ontken het maar niet.”

„Ja, ik geloof dat zij daarvoor gehouden wordt,” antwoordde Ralph. „Ronduit gezegd, ik weet het. En als ik het niet wist, zou ik het op uw gezag graag aannemen. Uw smaak in dat opzicht, Mylord — en in alle opzichten, is onmiskenbaar.”

Niemand dan hij, tot wien deze woorden gericht werden, had doof kunnen zijn voor den smalenden toon waarop zij werden uitgesproken, of blind voor den blik van verachting waarmee zij gepaard gingen. Maar Lord Frederik Verisopht was beide, en nam ze als complimenten op.

„Wel,” zei hij, „misschien hebt gij gelijk, en misschien ook niet; zoo wat tusschenbeide, Nickleby. Maar ik zou graag willen weten, waar die schoonheid woont, om nog eens een oogje aan haar te wagen.”

„Werkelijk...” begon Nickleby, zijn stem verheffend.

„Spreek niet zoo hard!” viel Lord Veri-

sopht, gedachtig aan zijn instructies, hem in de rede. „Ik zou niet willen dat Hawk er iets van hoorde.”

„Gij weet dus dat hij uw medeminnaar is?” vroeg Ralph, terwijl hij den ander scherp aankeek.

„Dat is hij altijd,” antwoordde Lord Verisopht; „en ik wilde hem vóór zijn. Ha, ha, Nickleby, wat zal hij zuur kijken, dat wij zoo alleen met elkaar spreken! Maar vertel mij nu eens, waar woont zij, Nickleby?”

„Hij is gevangen,” dacht Ralph; „hij is gevangen.”

„Zeg, Nickleby,” vervolgde de jonge lord, „waar woont zij?”

„Werkelijk, Mylord,” antwoordde Ralph, terwijl hij langzaam zijn handen wreef, „ik moet er eens over denken, voor ik dat zeg.”

„Dat hoeft niet, Nickleby,” viel de ander hierop in. „Denk maar heelemaal niet! Zeg alleen maar waar zij woont.”

„Er zou niets goeds uit voortkomen, als gij dat wist,” antwoordde Ralph. „Zij is stil en deugdzaam opgevoed; zij is mooi, arm, en zonder beschermer — het arme kind!”

Terwijl Ralph deze korte beschrijving van Kaatje's toestand gaf, sprak hij zoo zacht, alsof hij alleen maar hardop dacht; maar de sluwe blik, waarmee hij zijn metgezel begluurde, logenstrafte zijn huichelaarij.

„Ik zeg u, dat ik niets anders verlang dan haar nog eens te zien,” riep Lord Verisopht uit. „Het zal een mooi meisje toch zeker geen kwaad doen, als men eens naar haar kijkt? Nu, waar woont zij? Gij weet dat gij flink geld aan mij verdient, Nickleby, en ik beloof u, dat ik nooit naar iemand anders zal gaan, als ge mij dit maar zegt.”

„Daar gij mij dit belooft, Mylord,” zei Ralph, met geveinsden tegenzin, „en ik graag al het mogelijke doe om u ter wille te zijn, en daar er geen kwaad — volstrekt geen kwaad in steekt, zal ik het u zeggen. Maar het zou ’t beste zijn, dat gij het voor u zelf houdt, absoluut voor u zelf, Mylord!” Dit zeggend, wees hij met een veelbetekenenden blik naar de deur.

Lord Verisopht knikte, alsof hij even diep overtuigd was van het noodzakelijke van deze voorzichtigheid, en daarop vertelde Ralph hem, waar zijn nicht nu woonde, en welke betrekking zij had aangenomen, er bijvoegend dat de familie heel verlangend scheen te zijn, om met voornamen lieden om te gaan, en dat een lord dus gemakkelijk kennis in dat huis zou kunnen maken, als hij dat wilde.

„Daar gij niets anders verlangt dan haar

nog eens te zien," zei Ralph, „kunt gij op die manier gemakkelijk uw doel bereiken."

Lord Verisopht drukte herhaalde malen de harde, hoornachtige hand van den ouden Nickleby, en na gefluisterd te hebben dat zij nu goed zouden doen hun gesprek te be-sluiten, riep hij Sir Mulberry toe, terug te komen.

„Ik dacht dat gij in slaap waart geval-len," zei Sir Mulberry, met een ontstemd gezicht binnenkomend.

„Het spijt mij wel u te hebben opgehouden," antwoordde zijn slachtoffer; „maar Nickleby was zoo grappig, dat ik mij niet van hem los kon maken."

„Neen, het was Mylord," zei Ralph. „Gij weet wel hoe geestig en onderhoudend Lord Frederik kan zijn. Pas op den drempel, Mylord — laat ik u mogen voorgaan, Sir Mulberry."

Met zulke complimenten en veel diepe buigingen, en intusschen steeds met den-zelfden kouden, smalenden glimlach op zijn gezicht, liet Ralph zijn bezoekers uit, zon-der door iets anders dan een nauwelijks merkbare trekking van zijn mondhoeken den blik van bewondering te beantwoor-den, waarmee Sir Mulberry hem scheen te feliciteeren, dat hij zoo'n volleerde, door-trapte schurk was.

Een oogenblik vroeger was er aan de schel getrokken, en juist toen het drielde de hall bereikte, werd de deur door New-man Noggs geopend. In een gewoon geval zou Newman den bezoeker zwijgend heb-ben binnengelaten, of wel hem of haar een wenk hebben gegeven de heeren te laten voorbijgaan. Maar nu zag hij nauwelijks wie het was, of hij week, om redenen die hem alleen bekend waren van den gewonen regel af, keerde zich om, en riep zijn mees-ter luid toe: „Juffrouw Nickleby!"

„Juffrouw Nickleby?" herhaalde Sir Mul-berrie, terwijl zijn vriend hem verwonderd aankeek.

Het was inderdaad de oude juffrouw Nickleby, die haar zwager kwam vertellen, dat zich een huurder voor het leege huis had aangemeld.

„Iemand die gij niet kent," zei Ralph tot Sir Mulberry. „Ga maar naar het kantoor," vervolgde hij tot zijn schoonzuster; „ik kom dadelijk bij u."

„Die ik niet ken?" riep Sir Mulberry uit. „Is dit juffrouw Nickleby — de moeder van dat engelachtige meisje, dat ik het geluk had laatst hier te ontmoeten? Maar neen — dat kan niet. Zij lijken wel op elkaar, zij hebben allebei wel hetzelfde onbeschrijfe-

lijke voorkomen van — maar neen — deze dame is veel te jong."

„De heeren mogen gerust weten, als het hun interesseert, beste zwager," zei juf-frouw Nickleby, met een dankbare nijging voor het compliment, „dat Kaatje mijn dochter is."

„Hoort gij dat, Mylord?" zei Sir Mulber-ry; „de dochter van deze dame."

„Mylord?" dacht juffrouw Nickleby bij zich zelf. „Wel, heb ik ooit!"

„Dit, Mylord," zei Sir Mulberry, „is dus de dame aan wier huwelijk wij zooveel ge-luk te danken hebben. Dit is de moeder van de bekoorlijke juffrouw Nickleby. Merkt gij de buitengewone gelijkenis wel op, My-lord? Nickleby — stel ons toch eens voor."

Ralph deed dit in een soort van wan-hoop.

„Bij mijn ziel, dat is verrukkelijk," zei Lord Frederik, haastig naar voren komend. „Bijzonder aangenaam."

Juffrouw Nickleby was zoo bedremmeld door de onverwachte eer, die haar te beurt viel, en door haar spijt, dat zij haar besten hoed niet op had, dat zij niets anders kon doen dan buigen en glimlachen.

„En hoe maakt uw dochter het?" vervolgde Lord Frederik. „Goed toch, wil ik hopen?"

„Uitstekend — zeer verplicht, Mylord," antwoordde juffrouw Nickleby, zich nu her-stellend. „Uitstekend. Zij was een paar da-gen niet heelemaal wel, nadat zij hier ge-dineerd had, en ik vermoed dat zij kou heeft gevat in de huurkoets waarmee zij naar huis kwam. Die huurkoetsen zijn zoo slecht, Mylord, dat het altijd haast beter is te voet te gaan; want hoewel een huurkoetsier, naar ik meen, voor zijn heele leven gede-porteerd kan worden, als hij een gebroken raampje heeft, geven zij daar zoo weinig om, dat zij bijna allemaal gebroken raamp-jes hebben. Ik heb eens zes weken lang een dik gezicht gehad, Mylord, doordat ik in een huurkoets had gereden — ik meen tenminste dat het een koets was," zei zij peinzend, „hoewel ik er niet heelemaal zeker van ben of het niet een kales was; in ieder geval het was een donker groen ding, met een heel hoog nummer, dat met een nul begon en een negen aan het eind had — neen, met een negen aan het begin en een nul achteraan, zoo was het, en natuurlijk zou men aan het zegelkantoor dadelijk te weten kunnen komen, of het een koets of een kales was, als men navraag deed — maar hoe het zij, het ding had een ge-broken raampje, en ik had zes weken lang een dik gezicht — ik geloof, dat het dezelf-

de huurkoets was, waarvan wij later ontdekten dat zij van boven open was, en wij zouden dat niet eens gemerkt hebben, als zij ons daar geen shilling extra voor hadden gevraagd, wat, naar het schijnt, de wet is, of toen was, en een schandelijke wet lijkt het mij toe; ik begrijp die dingen niet, maar ik zou zeggen dat de korenwetten nog

„Is die brief voor mij?” bromde Ralph, terwijl hij naar het pakje wees, dat zij in haar hand had.

„Ja, voor u,” antwoordde juffrouw Nickleby. „Ik ben expres heelemaal hierheen gekomen, om hem u te brengen.”

„Zoo ver, alleen om dien brief te brengen?” zei Sir Mulberry, deze kans waarne-

HAAR TWEE GELEIDERS WISSELDEN, OVER HAAR HOED HEEN, TELKENS EEN VEELBETEKENENDEN BLIK.

niets zijn bij die wet vergeleken.”

Nu zij afgeloopen was, bleef juffrouw Nickleby even onverwachts steken als zij begonnen was, en herhaalde nog eens dat Kaatje het uitstekend maakte. „Inderdaad,” zei zij, „ik geloof dat zij zich nooit beter heeft gevoeld, sinds dien keer, dat zij tegelijk kinkhoest, roodvonk en mazelen had.”

mend om er achter te komen waar juffrouw Nickleby woonde. „Wat een verduiveld eind! Hoe lang loopen is dat wel?”

„Hoe lang? Laat eens zien. Zeker een kwartier van ons huis tot aan Old Bailey, zou ik denken,” antwoordde juffrouw Nickleby.

„Neen,” hernam Sir Mulberry, „een vol kwartier is dat niet.”

„Ja zeker,” zei juffrouw Nickleby. „Denk maar eens! Eerst Newgate-Street door, dan Cheapside, dan Lombard-Street, dan Grace-Church-Street en dan Thames-Street, tot aan Spigwiffin's Wharf. Het is beslist wel een kwartier.”

„Ja, als ik er over nadenk, zal het toch wel zoo zijn,” hernam Sir Mulberry. „Maar gij gaat toch niet te voet weer naar huis?”

„Neen,” antwoordde juffrouw Nickleby. „Ik ben van plan een omnibus te nemen. Ik reed nooit met omnibussen, toen mijn goede Nikolaas nog in leven was, beste zwager. Maar tegenwoordig weet gij...”

„Jawel, jawel,” viel Ralph haar ongeduldig in de rede. „Maar dan zoudt ge beter doen met niet te wachten tot het donker wordt.”

„Dat is waar,” hernam juffrouw Nickleby. „Het zal 't beste zijn dadelijk maar weer weg te gaan.”

„Wilt gij niet even blijven, om — wat uit te rusten?” vroeg Ralph, die zelden verschijningen aanbod, als hij daar geen voordeel van kon verwachten.

„Neen, neen,” antwoordde juffrouw Nickleby, nadat zij op de klok had gekeken.

„Lord Frederik,” zei Sir Mulberry, „wij gaan denzelfden kant uit als juffrouw Nickleby. Wij moesten haar even naar den omnibus brengen.”

Hoewel juffrouw Nickleby vriendelijk voor dit beleefde aanbod bedankte, lieten de heeren zich niet afwijzen. Zij verlieten Ralph's huis, en namen haar tusschen zich in. Onderweg voerden zij een levendig gesprek, waarbij juffrouw Nickleby — vol verrukking over de eer, die haar door twee adellijke heeren bewezen werd, en vast overtuigd dat Kaatje nu maar te kiezen had tusschen twee rijke en voornamen huwelijken — over de buitengewone hoedanigheden van haar dochter uitweidde, terwijl haar twee geleiders, over den hoed heen, in plaats waarvan zij zoo graag een anderen had opgehad, telkens een veelbeteekenenden blik wisselden.

„Wat een geluk, wat een troost moet dat lieve meisje voor u zijn,” zei Sir Mulberry met warmte.

„Dat is zij, mijnheer,” antwoordde juffrouw Nickleby. „Zij is het liefste, zacht-aardigste meisje — en zoo schrandel!”

„Zij ziet er ook heel schrandel uit!” zei Lord Verisopht met een air alsof hij tot rechter over schrandelheid was aangesteld.

„En zij is het ook, dat verzeker ik u, Mylord,” hernam juffrouw Nickleby. „Toen zij in Devonshire op kostschool ging, heette zij het schranderste meisje van de heele

school; en er waren heel wat schrandere meisjes, dat verzeker ik u — vijf en twintig jongedames, en vijftig guinjes per jaar, buiten de extra onkosten. Ik zal nooit vergeten, hoeveel plezier ik en haar goede vader in haar hadden, toen zij daar schoolging. Zoo'n heerlijken brief ieder half jaar, waarin zij schreef dat zij betere vorderingen maakte dan iemand anders, en de knapste was van haar heele klas. O, als ik daar nog aan denk! De meisjes schreven al de brieven zelf,” vervolgde zij, „en de schrijfleeraar werkte ze dan later nog wat bij met een vergrootglas en een zilveren pen. Ik geloof tenminste, dat zij ze zelf schreven; maar Kaatje wist het niet zeker, omdat zij het schrift van haar brieven niet herkende. Maar hoe dat ook zij, het was een opstel, dat zij allemaal naschreven; en gij kunt u dus wel voorstellen hoeveel plezier ons dat deed.”

Zoo pratend wandelde zij voort, tot zij den omnibus bereikte, en haar nieuwe vrienden waren zoo beleefd, te blijven staan, tot het rijtuig wegreed; en toen, zooals juffrouw Nickleby later bij verscheidene gelegenheden plechtig verzekerde, namen zij hun hoeden „diep” af, en wierpen haar kushanden toe, tot zij uit het gezicht was.

Juffrouw Nickleby ging in een hoek van het rijtuig zitten, sloot haar oogen, en verzonk in de aangenaamste overpeinzingen. Kaatje had er geen woord van gezegd, dat zij deze heeren had ontmoet „Dat bewijst,” dacht haar moeder, „dat een van beiden bijzonder in haar smaak is gevallen.” Nu deed zich de vraag voor, wie dat zijn kon. De Lord was de jongste en voornaamste; maar Kaatje was geen meisje om zich door zoiets te laten verblinden. „Ik wil haar neigingen nooit geweld aandoen,” zei juffrouw Nickleby bij zich zelf, „maar ik denk, dat zijn Lordschap niet bij Sir Mulberry halen kan. Sir Mulberry is zoo vol attenties, zoo fatsoenlijk, en zoo'n knappe man en zoo spraakzaam! Ik hoop, dat het Sir Mulberry is. Ik denk het wel!” Toen herinnerde zij zich haar oude voorspellingen, en hoeveel malen zij gezegd had, dat Kaatje zonder geld een beter huwelijk zou doen dan de dochters van anderen, die duizenden bezaten; en terwijl zij zich met al de levendigheid van haar fantasie het arme meisje afschilderde, dat zich in haar onangenen toestand zoo zacht en geduldig schikte, werd haar hart al te vol, en biggelden de tranen langs haar wangen.

Intusschen stapte Ralph in zijn kantoor op en neer, terwijl hij onrustig over het ge-

beurde nadacht. Om te zeggen dat Ralph voor iemand op de wereld achting of genegenheid koesterde, zou men een buitensporige verbeeldingskracht moeten bezitten. Maar toch kwam er soms, wanneer hij aan zijn nichtje dacht, een gewaarwording bij hem op, die eenigszins naar medelijden en welwillendheid zweemde, en een uitzondering maakte op den norschen tegenzin of de onverschilligheid, waarmee hij alle andere menschen beschouwde. Deze aandoening was, zelfs in zijn teerhartigste oogenblikken, wel heel zwak en flauw; maar zij was er toch, en deed hem aan het arme meisje met iets meer belangstelling denken, dan hij eenig ander wezen waardig keurde.

„Ik wou,” dacht Ralph, „dat ik dit nooit gedaan had. En toch zal ik daardoor dien knaap zoolang vasthouden, als er geld van hem te halen is. Een meisje verkoopen — haar aan verleiding en beleedigen blootstellen . . . Maar ik heb al bijna twee duizend pond aan hem verdiend. Kom, kom! Hoeveel moeders doen niet hetzelfde, om van haar dochters af te komen!”

Hij ging zitten, en telde de kansen voor en tegen op zijn vingers na. „Als ik hun het spoor niet geweest had,” dacht hij, „zou dat malle wijf het zelf gedaan hebben. Och, als haar dochter zoo verstandig is, als ik vermoed dat zij is, naar wat ik van haar gezien heb, wat voor kwaad kan er dan van komen? Een beetje plagerij, een beetje verdriet, en wat tranen. Ja,” zei Ralph hardop, terwijl hij zijn ijzeren brandkast sloot; „zij moet er maar aan gewaagd worden; er zit niets anders op.”

HOOFDSTUK XXVII.

Juffrouw Nickleby komt in kennis met de heeren Pyke en Pluck, die haar buitengewoon veel genegenheid en achting betoonen.

Juffrouw Nickleby had zich in langen tijd niet zoo vergenoegd en zoo'n persoon van gewicht gevoeld, als toen zij, thuis gekomen, zich volkomen overgaf aan de strelende visioenen, die haar onderweg al hadden vergezeld. Lady Mulberry Hawk — was de alles overheerschende gedachte. Lady Mulberry Hawk! — „Werkelijk, het klinkt goed,” zei zij bij zich zelf, en nadat zij de trouwplechtigheid, met alle daarbij behorende feestelijkheden tot haar volle tevredenheid had gearrangeerd, begon haar

verbeelding haar de groote massa eerbewijzen en onderscheidingen af te schilderen, die Kaatje in haar nieuwen en schitterenden levenskring tegemoet zou kunnen zien. Zij zou aan het hof worden voorgesteld, dat sprak vanzelf. Op haar verjaardag, op den negentienden Juli („tien minuten over drieën in den ochtend,” dacht juffrouw Nickleby, „want ik herinner mij nog heel goed, dat ik vroeg hoe laat het was”) zou Sir Mulberry een groot feest geven voor al zijn pachters, en hun drie en een half percent korting schenken van het laatste half jaar pacht, zooals de couranten, tot bewondering en opgetogenheid van alle lezers, zouden vermelden. Kaatje's portret zou ongetwijfeld in minstens een half dozijn jaarboekjes worden opgenomen, en op de bladzijde daar tegenover zou men lezen: „Dichtregelen bij het beschouwen van de beeltenis van Lady Mulberry Hawk, door Sir Dingleby Dabber.” Misschien zou een van die jaarboekjes nog verder gaan, en ook het portret van de moeder van Lady Mulberry Hawk opnemen, met dichtregelen van den vader van Sir Dingleby Dabber. Er waren wel onwaarschijnlijker dingen gebeurd, en minder interessante portretten opgenomen. Toen deze gedachte bij de goede vrouw opkwam, nam haar gezicht, zonder dat zij het wist of wilde, dien onnoozelen glimlach en die slaperigheid aan, die dergelijke portretten doorgaans eigen is, en misschien een van de redenen is waarom zij altijd zoo bekoorlijk zijn.

Met het bouwen van zulke hemelhooge luchtkasteelen sleet juffrouw Nickleby den heelen avond na haar toevallige ontmoeting met Ralph's voornamste vrienden, en droomen, niet minder strelend, spookten 's nachts door haar slaap. Zij was den volgende morgen, terwijl zij haar soberen maaltijd gereedmaakte, nog bezig met dezelfde ideeën — misschien alleen wat verflauwd door het daglicht — toen het meisje, dat zij had, gedeeltelijk tot gezelschap en gedeeltelijk tot hulp in het huishouden, met ongewone opwinding de kamer kwam binnenstuiven, en zei dat er twee heeren in de gang stonden te wachten op verlof om boven te komen.

„Wel, mijn hemel!” riep juffrouw Nickleby uit, haastig haar muts recht zettend. „Als het eens — en laat gij hen al dien tijd in de gang staan — waarom vraagt gij hen niet boven te komen, domme meid?”

Terwijl de meid met deze boodschap verdween, stopte juffrouw Nickleby alle sporen van bezigheid haastig in een kast; en nauwelijks had zij dit gedaan, en zich met

het meest onverschillige gezicht dat zij maar kon aannemen op een stoel gezet, of de twee heeren, die haar allebei volkomen vreemd waren, kwamen binnen.

Juffrouw Nickleby neeg heel vriendelijk, wreef in haar handen, en zei, dat zij de eer niet had om. . . ."

„Om ons te kennen," viel een van de heeren haar in de rede. „Het gemis is aan onzen kant, niet waar, Pyke?"

„Ja zeker, Pluck," antwoordde de ander.

„Heeft het ons niet al lang gespeten, Pyke?" zei Pluck.

„Ja, al heel lang," voegde Pyke er bij.

„Maar nu," begon Pluck weer, „nu hebben wij dan het geluk, waarnaar wij zoo lang gereikhalsd hebben. Lang gereikhalsd, niet waar, Pyke?"

„Dat weet gij wel," antwoordde Pyke op een verwijtenden toon.

„Gij hoort, juffrouw," zei Pluck heel deftig, „wat mijn vriend Pyke zegt. Maar dat herinnert mij aan iets — men moet de goede vormen niet uit het oog verliezen — Pyke, juffrouw Nickleby."

Pyke legde zijn hand op zijn hart en boog heel diep.

„Of ik," vervolgde Pluck, „mijn vriend Pyke zal verzoeken mij voor te stellen, of dat ik mij zelf bekend zal maken, als Pluck, den vriend van Sir Mulberry Hawk — hierover, juffrouw Nickleby, hierover ben ik met mij zelf in tweestrijd."

„Een vriend van Sir Mulberry Hawk zal mij altijd welkom zijn," antwoordde juffrouw Nickleby vriendelijk.

„Het doet mij genoegen dat te hooren," zei Pluck, terwijl hij op een stoel dicht bij juffrouw Nickleby plaats nam. „Het verheugt mij, dat mijn vriend Sir Mulberry bij u zoo hoog in aanzien staat. In vertrouwen gezegd, juffrouw Nickleby, Sir Mulberry zal verrukt zijn, als hij dat hoort. Ga toch zitten, Pyke!"

„Mijn achting," zei juffrouw Nickleby (en de goede vrouw verheugde zich in het denkbeeld, dat zij bijzonder slim was), „mijn achting moet voor een heer, als Sir Mulberry, wel van heel weinig belang zijn."

„Van weinig belang?" riep Pluck uit. „Uw achting is voor hem van het grootste belang."

„Van het grootste belang," riep Pyke.

„Het kan juffrouw Nickleby niet onbekend zijn," begon Pluck weer, „wat een geweldigen indruk dat bekoorlijke meisje. . ."

„Pluck, voorzichtig!" viel zijn vriend hem in de rede.

„Pyke heeft gelijk, ik mocht er niet over spreken," prevelde Pluck binnensmonds, en

keek toen met een verlegen gezicht zwijgend voor zich.

„Neen maar, werkelijk," dacht juffrouw Nickleby bij zich zelf. „Zoo veel kieschheid heb ik nog nooit gezien."

„Wij hadden Lord Frederik en Sir Mulberry beloofd," zei Pyke, als wilde hij zijn vriend uit den nood helpen, „u vanmorgen een bezoek te brengen, en te vragen of gij gisterenavond geen kou hadt gehad."

„Volstrekt niet mijnheer," antwoordde juffrouw Nickleby. „Zeer verplicht aan zijn Lordschap en Sir Mulberry voor de eer, die zij mij bewijzen. Ik heb volstrekt geen kou gehad, wat wel vreemd is, daar ik anders heel licht kou vat. Ik heb eens een verkoudheid gehad, ik geloof het was in het jaar achttienhonderd zeventien — laat eens zien, vier en vijf is negen, en — ja, in achttienhonderd zeventien, die ik dacht dat ik nooit kwijt zou raken. Maar eindelijk kwam ik er toch van af door een middel, waarvan ik niet weet of gij er wel ooit van gehoord zult hebben, mijnheer Pluck. Gij neemt een halven emmer water, zoo heet als gij verdragen kunt, met een pond zout en zes stuivers zemelen, en gaat daar alle avonden voor gij naar bed gaat een half uur lang met uw hoofd in zitten — neen, ik vergis mij, niet met uw hoofd, maar met uw voeten. Dat is een uitstekend middel. Ik gebruikte het voor de eerste maal, weet ik nog wel, den dag na Kerstmis, en tegen het midden van April daaropvolgend was de verkoudheid weg. Het moet u wel een mirakel lijken, als ik u vertel, dat ik ze al van begin September af had."

„Verschrikkelijk," zei Pyke.

„Allerakeligst!" zei Pluck.

„Maar het is wel de moeite waard het te hooren, alleen om te weten dat juffrouw Nickleby, het toch te boven is gekomen, niet waar, Pluck?" zei Pyke.

„Dat is het juist wat het zoo interessant maakt," antwoordde Pluck.

„Maar," zei Pyke, alsof hem plotseling iets te binnen schoot, „wij moeten door ons aangename gesprek onze boodschap niet vergeten; want wij komen met een boodschap, juffrouw Nickleby."

„Met een boodschap?" riep de goede vrouw, die onmiddellijk aan een formeel huwelijksaanzoek voor Kaatje dacht.

„Van Sir Mulberry," antwoordde Pyke. „Gij moet het hier heel saai hebben."

„Nogal saai, moet ik bekennen," zei juffrouw Nickleby.

„Wij zijn belast," hervatte Pluck, „met de complimenten van Sir Mulberry Hawk en een vriendelijk verzoek aan u, om van-

avond een plaats in een loge aan te nemen."

"Och, ik ga nooit uit," antwoordde juffrouw Nickleby.

"Dat is juist een reden, om het vanavond voor dezen keer eens te doen," hernam Pyke. „Inderdaad, juffrouw Nickleby, het stuk zal u bevallen."

"Gij zijt heel vriendelijk," antwoordde juffrouw Nickleby aarzelend; „maar..."

"Er is geen maar bij, lieve juffrouw," viel Pyke haar in de rede. „Uw zwager is ook van de partij, en Lord Frederik en Sir Mulberry, en wij beiden. Gij wilt het heele gezelschap toch niet teleurstellen?"

"Ik weet heusch niet wat ik zeggen zal," antwoordde juffrouw Nickleby.

"Zeg niets, niets, lieve juffrouw," zei Pluck. „Juffrouw Nickleby," vervolgde hij fluisterend, „ik aarzel niet, een klein, heel vergeeflijk misbruik van vrouwen te maken; maar als mijn vriend Pyke het hoorde — zoo kiesch is hij op het punt van eer — zou hij mij onmiddellijk voor een duel uitdagen."

Juffrouw Nickleby wierp een beschroomden blik naar den krijgshaftigen Pyke, en Pluck vervolgde, terwijl hij de goede vrouw bij haar hand nam:

"Uw dochter heeft een overwinning behaald, waarmee ik u geluk moet wenschen. Sir Mulberry, juffrouw, Sir Mulberry ligt aan haar voeten."

"Ha!" riep Pyke op dit oogenblik uit, terwijl hij met een theatrale houding iets van den schoorsteenmantel nam. „Wat is dit? Wat zie ik?"

"Wat ziet gij, vriend?" vroeg Pluck.

"Het is een zweem," zei Pyke, terwijl hij met een miniatuurportret in zijn hand op een stoel neerzank, „het is een zweem van dat gelaat, die uitdrukking..."

"Ik herken het in de verte," riep Pluck vol geestdrift uit. „Is het niet, lieve juffrouw, is het niet een flauwe schets van..."

"Het is het portret van mijn dochter," zei juffrouw Nickleby heel trotsch. En dat was de waarheid; de kleine juffrouw La Creevy had het een paar dagen tevoren gebracht om het haar te laten zien.

Niet zoodra was Pyke er zeker van, dat zijn veronderstelling juist was, of hij begon het origineel met de buitensporigste loftuigen te overladen, en terwijl hij, in de warmte van zijn geestdrift, het portret aan zijn lippen bracht, drukte Pluck de hand van juffrouw Nickleby aan zijn hart, en wenschte haar met zooveel aandoening geluk met het bezit van zoo'n dochter, dat de tranen hem in de oogen kwamen, of sche-

nen te komen. De arme juffrouw Nickleby, die eerst opgetogen, maar bedaard, had geluisterd, werd door deze teekenen van achting en genegenheid voor haar familie volkomen van haar stuk gebracht, en zelfs het dienstmeisje, dat aan de deur kwam kijken, bleef van verbazing over de aandoening der twee heeren als vastgenageld staan.

Langzamerhand bedaarde deze verrukking, en toen onthaalde juffrouw Nickleby haar gasten op een jammerklacht over haar tegenspoeden, en op een schilderachtige beschrijving van haar vroegere buitenhuis; waarbij zij een volledig verslag van al de vertrekken gaf, zonder het provisiekamertje te vergeten, noch hoeveel treden af men naar den tuin ging, en welken kant men op moest als men de voorkamer uitkwam, en hoe heerlijk de keuken was ingericht. Deze laatste herinnering bracht haar heel natuurlijk naar het waschkloos, waar zij stof genoeg vond, om wel een uur bij stil te blijven staan; wat zij zeker ook gedaan zou hebben, als Pyke niet te kennen had gegeven, dat hij een verschrikkelijken dorst had.

"En ik zal u eens wat zeggen," zei hij. „Als gij uit de dichtstbijzijnde herberg een kan beste half en half laat halen, verzeker ik u dat ik ze tot den laatsten druppel leeg zal drinken."

Hij deed dit ook inderdaad, en zijn vriend Pluck hielp hem daarbij, terwijl juffrouw Nickleby opgetogen stond over de neerbuigende familiariteit van de twee heeren, en de behendigheid, waarmee zij uit de tinnen kan dronken: welk schijnbaar mirakel daardoor verklaard kan worden, dat zulke heeren als Pyke en Pluck zich nu en dan wat moeten behelpen, en zich op die manier er aan wenschen om hoogst eenvoudig te leven.

"Kwart voor zeven zal het rijtuig hier zijn," zei Pyke opstaand. „Nog een blik — nog een enkele blik op dat bekoorlijke gezichtje. Ha, daar is het! Zonder verandering, zonder afwisseling!" Wat, terloops gezegd, heel opmerkelijk was, daar miniatuurportretjes aan zooveel veranderingen van uitdrukking onderhevig zijn. „O, Pluck! Pluck!"

Pluck gaf geen ander antwoord dan juffrouw Nickleby met groot vertoon van hartelijkheid de hand te kussen, en nadat Pyke hetzelfde had gedaan, gingen de beide heeren haastig weg.

Juffrouw Nickleby was gewoon zich zelf een vrij groote mate van doorzicht en scherpzinnigheid toe te schrijven, maar nooit was zij zoo tevreden over haar eigen

schranderheid geweest als op dien dag. Zij had alles den avond tevoren al geraden. Zij had Sir Mulberry en Kaatje nog nooit samen gezien — zelfs nog nooit Sir Mulberry's naam gehoord — en had zij toch niet van het begin af aan begrepen hoe de zaak stond? Wat een triomf voor haar, want nu was er geen twijfel meer mogelijk. Als deze vleiende beleefdheden voor haar zelf nog geen bewijs genoeg waren, had Sir Mulberry's vrouwde vriend zich het geheim met zooveel woorden laten ontsnappen. „Ik had dien goeden mijnheer Pluck wel om zijn hals willen vallen, heusch!” zei juffrouw Nickleby.

Toch bleef er nog één onaangenaamheid bij al dit geluk, namelijk dat zij niemand bij zich had om het aan mee te deelen. Een paar keer had zij bijna besloten regelrecht naar juffrouw La Creevy te gaan en haar alles te vertellen. „Maar ik weet 't niet,” dacht zij; „zij is een best mensch, maar ik vrees te ver beneden Sir Mulberry in stand, om met haar te blijven omgaan. Wel jammer!” Dit ernstige bezwaar deed haar het denkbeeld verwerpen de kleine portretschilderes tot vrouwde te maken, en zij vergenoegde zich er mee, haar dienstmeisje eenige geheimzinnige wenken van hoop op een groote bevordering te geven, die met grooten eerbied werden aangehoord.

Op den afgesproken tijd kwam het beloofde rijtuig; geen huurkoets, maar een eigen rijtuig met een koetsier en palfrenier in livrei. Daverend was de slag, waarmee de palfrenier het portier dicht smeed, toen juffrouw Nickleby in de koets was gestapt; en daar de goede vrouw niet wist, dat dezelfde gediensstige man, nadat hij op zijn bankje was gesprongen, vlak boven haar hoofd, tegen den koetsier eenige zeer oneerbiedige telegrafische gebaren maakte, bleef zij met stijve deftigheid zitten rondkijken, niet weinig trotsch op de eer, die haar bewezen werd.

Toen het rijtuig stilhield, waren de heeren Pyke en Pluck bij de hand, om juffrouw Nickleby er uit te helpen, en haar naar de loge te brengen, waar zij in een fauteuil plaats nam. Nauwelijks zat zij op haar gemak, of Sir Mulberry en Lord Verisopht kwamen, beide van de kruin van hun hoofd tot de toppen van hun handschoenen en van daar tot aan de teenen van hun laarzen op de elegantste en kostbaarste wijze gekleed. Sir Mulberry was een beetje schorder dan den vorigen dag, en Lord Verisopht zag er wat slaperig en wonderlijk uit; uit welke teekenen, alsook uit een geringen graad van onvastheid op

hun beenen, juffrouw Nickleby terecht opmaakte dat zij gedineerd hadden.

„Wij hebben — wij hebben — op de gezondheid van uw beminnelijke dochter gedronken, juffrouw Nickleby,” fluisterde Sir Mulberry, zich achter haar neerzettend.

„Aha,” dacht zij, „als de wijf er in is, komt de waarheid er uit. Gij zijt heel vriendelijk, Sir Mulberry.”

„Neen, neen, waarachtig,” hervatte Sir Mulberry. „De vriendelijkheid is aan uw kant. Het is zoo vriendelijk van u dat gij komt.”

„Gij bedoelt, zoo vriendelijk van u mij te inviteeren, Sir Mulberry,” antwoordde juffrouw Nickleby met een heel slimmen blik.

„Ik ben zoo verlangend uw achting te verwerven, en ik zou zoo graag een vertrouwelijk omgang tusschen ons zien ontstaan,” zei Sir Mulberry, „dat gij volstrekt niet gelooven moet dat ik volkomen belangeloos ben bij wat ik doe. Ik ben verduiveld baatzuchtig — bij mijn ziel, dat ben ik.”

„Ik ben overtuigd dat gij niet baatzuchtig kunt zijn, Sir Mulberry,” antwoordde juffrouw Nickleby. „Daartoe hebt gij een veel te open en eerlijk gezicht.”

„Wat kunt gij scherp opmerken,” zei Sir Mulberry hierop.

„Och neen, ik kijk heusch zoo diep niet, Sir Mulberry,” antwoordde juffrouw Nickleby, op een toon waaruit men kon opmaken dat zij heel diep keek.

„Ik word werkelijk bang voor u,” antwoordde Sir Mulberry. „Bij mijn ziel,” vervolgde hij, zich naar zijn gezelschap omkeerend. „Ik word bang voor juffrouw Nickleby. Zij is zoo geweldig scherpzinnig.”

De heeren Pyke en Pluck schudden geheimzinnig hun hoofd en mompelden dat zij dit al lang hadden ondervonden, waarop juffrouw Nickleby gichelde, Sir Mulberry lachte, en de heeren Pyke en Pluck schaterden.

„Maar waar is mijn zwager, Sir Mulberry?” vroeg juffrouw Nickleby. „Ik kan hier niet zonder hem zijn. Ik hoop toch dat hij komt?”

„Pyke,” zei Sir Mulberry, terwijl hij zijn tandenstoker te voorschijn haalde en zich in zijn stoel liet zakken, alsof hij te lui was om een antwoord op deze vraag te verzinnen, „waar is Ralph Nickleby?”

„Pluck,” zei Pyke, het voorbeeld van Sir Mulberry volgend en het liegen aan zijn vriend overlatend, „waar is Ralph Nickleby?”

Pluck wilde juist een ontwijkend antwoord geven, toen het rumoer van een gezelschap, dat de aangrenzende loge binnenkwam, de aandacht van alle vier de heeren scheen te trekken, die veelbetekenende blikken met elkaar wisselden. Toen het nieuwe gezelschap met elkaar begon te spreken, nam sir Mulberry eensklaps een oplettend luisterende houding aan en verzocht zijn vrienden zich stil te houden — gezien adem te halen.

„Wat is er?” vroeg juffrouw Nickleby.

„Sst!” zei Sir Mulberry, zijn hand op haar arm leggend. „Lord Frederik, herkent gij die stem?”

„Drommels!” riep Lord Frederik uit. „Mij dunkt, het is de stem van juffrouw Nickleby.”

„Hemel, Mylord!” riep de oude juffrouw Nickleby uit, om het gordijn heen kijkend, „het is werkelijk zoo. — Kaatje! Kaatje!”

„Gij hier, moeder? Is het mogelijk?”

„Mogelijk? Ja zeker, kind!”

„Maar wie hebt gij toch bij u, moeder?” vroeg Kaatje, terugdeinzend, toen zij een heer zag, die haar glimlachend een handkus toewierp.

„Wie denkt gij wel, kindlief?” antwoordde juffrouw Nickleby, een beetje luider sprekend, opdat mevrouw Wititterly haar hooren zou. „Mijnheer Pyke, mijnheer Pluck, Sir Mulberry Hawk en Lord Frederik Verisopht.”

„Lieve hemel!” dacht Kaatje, „hoe komt zij in zulk gezelschap?”

De onaangename verrassing was zoo groot, dat Kaatje verbleekte en van ontsteltenis begon te beven. Juffrouw Nickleby aarzelde geen oogenblik, om deze teekenen aan een vurige liefde toe te schrijven; maar hoewel deze ontdekking, die haar schrandtheid bijzonder veel eer aandeed, haar niet weinig genoeg gaf, was haar moederlijke bezorgdheid voor de gezondheid van haar dochter zoo groot, dat zij dadelijk opstond, om uit haar loge naar die van mevrouw Wititterly te gaan. Deze dame, gevoelig voor de eer om een lord en een baronet onder haar kennissen te krijgen, gaf haar man een wenk om de deur te openen; en zoo gebeurde het, dat, in den tijd van een halve minuut, het gezelschap van juffrouw Nickleby zich in de andere loge had gedrongen, die nu dan ook zoo vol was, dat de heeren Pyke en Pluck half buiten de deur moesten blijven.

„Mijn lieve Kaatje,” zei juffrouw Nickleby, haar dochter een hartelijken kus gevend, „wat zaagt gij er zooveen slecht uit! Gij hebt mij werkelijk doen schrikken.”

„Dat was vast maar verbeelding van u, mama, of het — licht misschien,” antwoordde Kaatje, angstig omkijkend en merkend, dat het onmogelijk was haar moeder eenige waarschuwing of opheldering toe te fluisteren.

„Ziet ge Sir Mulberry Hawk niet, lieve?”

Kaatje boog heel stijf, beet op haar lippen en keerde haar hoofd naar het tooneel om.

Maar Sir Mulberry liet zich niet zoo gemakkelijk afschrikken, want hij kwam met uitgestoken hand naar haar toe, en daar juffrouw Nickleby haar dochter gediensig hiervan verwittigde, was Kaatje genoodzaakt de hare uit te steken. Sir Mulberry hield die hand vast terwijl hij een vloed van complimenten prevelde, die Kaatje, zich herinnerend wat er tusschen hen was voorgevallen, met recht als even zooveel nieuwe beleedigingen beschouwde. Daarop volgde de herkenning van Lord Verisopht, en het begroeten van de heeren Pyke en Pluck, en eindelijk moest zij, om haar verdriet te voltooien, op mevrouw Wititterly's verzoek, de hatelijke lieden, die haar zooveel afschuw en verontwaardiging inboezemden, aan deze dame voorstellen.

„Mevrouw Wititterly is verrukt,” zei mijnheer Wititterly, in zijn handen wrijvend, „werkelijk verrukt, Mylord, over deze gelegenheid tot een kennismaking, die naar ik vertrouw, Mylord, hiermee niet zal worden afgebroken. Julia, lieve, ge moet u nu maar niet te veel exciteeren. Werkelijk niet. Mevrouw Wititterly is zoo excitabel, Sir Mulberry. Het vlammetje van een nachtkaars, het dons van een vlandertje, het waas van een perzik. Gij zoudt haar kunnen wegblazen, Mylord, gij zoudt haar kunnen wegblazen.”

Sir Mulberry scheen te denken dat het wel goed zou zijn als de dame kon worden weggeblazen. Hij zei echter, dat de verrukking wederkeerig was, waarop Lord Verisopht hetzelfde zei, en de heeren Pyke en Pluck het voor de derde en vierde maal herhaalden, hoewel mompelend in de verte.

„Ik interesseer mij zoo voor het drama, Mylord,” zei mevrouw Wititterly met een flauwen glimlach.

„Ja — het is ook heel interessant,” antwoordde Lord Verisopht.

„Van Shakespeare word ik altijd ziek,” zei mevrouw Wititterly. „Den volgenden dag leef ik haast niet meer; zoo groot is de reactie na een treurspel, Mylord, en Shakespeare is zoo'n verrukkelijk dichter.”

„Ja — hij was een knap man,” antwoord-

de Lord Verisopht.

„En, Mylord,” hervatte mevrouw Wit-terly, na een lange poos van stilte, „ik vind zooveel meer interessants in zijn stukken, nadat ik dat lieve armoedige huisje heb gezien, waar hij geboren is. Zijt gij daar ooit geweest, Mylord?”

„Neen, nooit,” was het antwoord.

„Dan moest gij er werkelijk eens heengaan, Mylord,” hernam de dame, op een kwijnenden en slependen toon. „Ik weet niet hoe het komt, maar als men het huisje heeft gezien en zijn naam in het boek heeft geschreven, schijnt men als het ware geïnspireerd te zijn; het is alsof men dan een vlam in zijn binnenste voelt.”

„Ja,” antwoordde Lord Verisopht. „Ik zal er zeker eens heengaan.”

„Julia, lieve,” viel mijnheer Wit-terly er op in, „gij bedriegt zijn Lordschap — onopzettelijk Mylord, maar zij bedriegt u toch. Het is uw poëtische temperament, lieve — uw dichterlijke ziel — uw vurige verbeelding, die u in een gloed van geniale overspanning brengt. De plaats op zich zelf is niet van beteekenis.”

„Ik geloof toch dat die plaats iets hebben moet,” zei juffrouw Nickleby, die in stilte had geluisterd, „want kort na mijn trouwen ging ik met mijn goeden man naar Stratford, met een postsjees van Birmingham — was het wel met een postsjees?” zei zij, zich bedenkend — „ja, het moet een postsjees zijn geweest, want ik herinner mij dat ik er toen op lette dat de postiljon een groen scherpje boven zijn linkeroog had — met een postsjees van Birmingham, en nadat wij Shakespeare's grafombe en geboorteplaats hadden gezien, gingen wij weer naar de herberg, om er te slapen, en ik weet nog wel dat ik dien heelen nacht van niets anders droomde dan van een heer in het zwart, levensgroot, maar een standbeeld, met een platten kraag met twee kwasten, die peinzend tegen een paal stond te leunen, en toen ik 's morgens wakker werd en hem Nickleby beschreef, zei hij dat het Shakespeare was, precies zooals hij geweest was toen hij leefde, wat werkelijk heel merkwaardig was. Stratford — Stratford,” vervolgde zij, zich bedenkend. „Ja, ik ben er zeker van, want ik herinner mij dat ik toen juist mijn zoon Nikolaas verwachtte, en dat ik dien ochtend geweldig schrok van een Italiaanschen beeldjeskoopman. Het was werkelijk een geluk, mevrouw,” fluisterde zij mevrouw Wit-terly toe, „dat het kind, toen het kwam, niet op Shakespeare leek. Wat zou dat akelig zijn geweest!”

Toen juffrouw Nickleby deze belangrijke anecdote had voltooid, deden de heeren Pyke en Pluck, altijd ijverig in het belang van hun patroon, het voorstel, dat het gezelschap zich weer over de twee loges zou verdeelen; en zij wisten hun maatregelen zoo goed te treffen, dat Kaatje niet anders kon doen dan zich door den verfoeiden en gevreesden Sir Mulberry te laten weg- leiden. Juffrouw Nickleby volgde haar met mijnheer Pluck, wien de taak was opgedragen om op de oude juffrouw te passen, en die, door onophoudelijk te praten, haar geen oogenblik tijd liet om zich met haar dochter te bemoeien. Lord Verisopht bleef met Pyke in de andere loge, om mevrouw Wit-terly te onderhouden, daar mijnheer Wit-terly de heele zaal doorzwierf, om aan al zijn bekenden te vertellen, wie de twee heeren waren, die zij bij zijn vrouw zagen zitten — een bericht, dat door de meesten met afgunst werd aangehoord.

De avond was eindelijk om; maar nu moest Kaatje nog door den hatelijken Sir Mulberry naar het rijtuig worden gebracht; en de heeren Pyke en Pluck waren handig genoeg om te zorgen, dat dit paar het laatste was, en zelfs, zonder dat het bleek dat dit met opzet gebeurde, van het overige gezelschap gescheiden werd.

„Haast u toch niet zool!” zei Sir Mulberry, toen Kaatje vooruit drong en haar arm uit den zijnen wilde trekken. Zij gaf geen antwoord, maar bleef naar voren dringen. „Neen, dan...” zei Sir Mulberry, terwijl hij haar den weg volkomen versperde.

„Gij zoudt beter doen, mij niet op te houden, mijnheer,” zei Kaatje toornig.

„Waarom, meisjelief?” vroeg Sir Mulberry; „waarom wilt gij die rol van zoo onaardig te doen volhouden?”

„Rol?” herhaalde Kaatje met verontwaardiging; „mijnheer, ik begrijp niet hoe gij mij durft aan te spreken — hoe gij mij onder de oogen durft te komen.”

„Als gij u zoo driftig maakt, ziet gij er nog liever uit, juffrouw Nickleby,” zei Sir Mulberry, terwijl hij bukte, om haar beter in haar gezicht te kijken.

„Ik walg van u en ik veracht u,” antwoordde Kaatje. „Als het u aangenaam is, dat iemand u zoo beschouwt, dan — laat mij onmiddellijk door, mijnheer! Wat mij ook zoolang weerhouden mag hebben, ik zal mij aan niets meer storen, en mij verdedigen op een manier die zelfs gij mis- schien zult voelen, als gij mij niet onmid- dellijk loslaat.”

Sir Mulberry glimlachte, maar bleef haar arm vasthouden en liep met haar verder,

naar de deur. „Als geen medelijden met mijn hulpeloozen toestand u van deze laaghartige vervolging kan doen afzien,” zei Kaatje, in haar drift nauwelijks wetend, wat zij zei, „heb ik een broer, die u dit eens zal doen berouwen.”

„Waarachtig,” zei Sir Mulberry, terwijl hij zijn arm om haar heen sloeg, alsof hij bedaard in zich zelf sprak, „in deze stemming is zij nog mooier, en bevalt zij mij nog beter, dan wanneer zij haar oogen zoo bedeesd neerslaat.”

Hoe Kaatje het portaal bereikte, waar haar vrienden haar wachtten, wist zij zelf niet; maar zonder op iemand te letten, rukte zij zich van haar geleider los, sprong in het rijtuig, wierp zich in den donkersten hoek, en barstte in tranen uit.

De heeren Pyke en Pluck, op alles bedacht, maakten onmiddellijk een geweldige opschudding, door luidkeels om de rijtuigen te roepen, en met eenige onschuldige omstanders twist te zoeken. Onder dit rumoer stopten zij de verschrikte juffrouw Nickleby in haar rijtuig, en toen deze weg was, dachten zij om mevrouw Witterly, die zij, door hun lawaai, zoo van haar stuk hadden gebracht, dat zij onmogelijk op haar juffrouw van gezelschap kon letten. Eindelijk reed het tweede rijtuig weg; en nu hieven de vier heeren op de stoep een hartelijk gelach aan.

„Daar!” zei Sir Mulberry tot Lord Verisopht; „zei ik u niet, dat, als wij maar een knecht konden omkopen, om te hoo- ren waar zij heengingen, en dan met de moeder er dichtbij gingen zitten, wij dadelijk vrijen toegang bij die menschen zouden hebben? Nu is het al zoover — binnen de vier en twintig uur.”

„Ja,” antwoordde de gedupeerde lord; „maar ik heb den heelen avond bij dat oude wijf gezeten.”

„Hooft nu eens!” zei Sir Mulberry, zich tot zijn twee vrienden wendend. „Hooft nu toch dien ontevreden brompot eens aan! Zou men niet zweren hem nooit meer te helpen? Is het geen schande?”

Pyke vroeg aan Pluck of het geen schande was, en Pluck vroeg aan Pyke hetzelfde, maar geen van beiden gaf antwoord.

„Maar spreek ik de waarheid dan niet?” vroeg Lord Frederik. „Is het dan niet zoo?”

„Is het niet zoo?” herhaalde Sir Mulberry. „Hoe hadt gij het dan willen hebben? Hoe hadden wij zoo onmiddellijk een algemeene uitnoodiging kunnen krijgen — kom, wanneer en zoo dikwijls gij wilt — als gij, de Lord, niet de vrouw des huizes het hof hadt gemaakt? Wat geef ik om

het meisje, behalve als uw vriend? Heb ik haar niet den heelen avond uw lof in haar ooren getrompet, en haar humeur verdragen? Denkt gij, dat ik dit voor iedereen zou doen? Verdien ik, tenminste, geen dank daarvoor?”

„Ge zijt een drommels beste kerel, dat is waar,” zei de arme jonge lord, terwijl hij zijn vriend een arm gaf.

„Heb ik dan niet goed gehandeld?” vroeg Sir Mulberry.

„Heel goed.”

„Heb ik niet getoond dat ik eigenlijk een onnoozele hals ben, en mij als een vriend gedragen, zeg?”

„Ja, ja, als een vriend,” was het antwoord.

„Wel, dan ben ik tevreden,” zei Sir Mulberry. „En laten wij nu revanche gaan nemen op dien Duitschen baron en dien Franschman, die u gisterenavond zoo mooi hebben kaal geplukt.”

Dit zeggend stapte Sir Mulberry met hem voort, maar keek tegelijk, zich half omkeerend, de heeren Pyke en Pluck met een veelbeteekenenden blik en een verachtelijken glimlach aan. De laatstgenoemde heeren stopten hun zakdoeken in hun mond als een bewijs hoe grappig zij de heele zaak vonden, en volgden hun patroon op eenigen afstand.

HOOFDSTUK XXVIII.

Kaatje Nickleby, tot radeloosheid gebracht door de vervolging van Sir Mulberry Hawk en de menigte bezwaren en verdrietelikheden die haar overstelpen, roept, als laatste redmiddel, de bescherming in van haar oom.

Heel uiteenlopend waren de gedachten, waarmee verschillende personen, die door de ijverige bemoeiingen van de heeren Pyke en Pluck zoo onverwachts bij elkaar waren gebracht, zich den volgende morgen bezighielden. De slotsom van de overdenkingen van Sir Mulberry Hawk bestond hierin, dat Kaatje ontegenzeggelijk knap was, dat haar schuwheid door een man van zijn handigheid en ondervinding gemakkelijk overwonnen zou worden, en dat het slagen van zijn pogingen ongetwijfeld zijn vermaardheid in de wereld aanmerkelijk zou vergrooten. Opdat deze laatste overweging — waaraan Sir Mulberry inderdaad veel gewicht hechtte — sommigen lezers niet al te vreemd in de ooren moge

klinken, dient men te bedenken, dat de meeste menschen zich in een kring bewegen, die uitsluitend hun wereld uitmaakt, en dat zij alleen in dien beperkten kring naar aanzien en applaus verlangen. De wereld van Sir Mulberry was met lichtmissen bevolkt, en hiernaar richtte hij zijn gedrag in.

Zoo hoort men ook dagelijks van daden van geweld, onderdrukking, wreedheid en godsdienstig fanatisme; en men is gewoon zich te verbazen, dat zij, die zich aan zulke wandaden schuldig maken, het oordeel van de wereld zoo brutaal durven tarten; maar juist omdat zij zich naar het oordeel van hun kleine wereld richten, gebeuren er zulke dingen, die de groote wereld van verbazing verstomd doen staan.

De overdenkingen van juffrouw Nickleby waren van zoo'n aangename aard, dat zij die onmogelijk voor zich zelf kon houden, maar een langen brief aan haar dochter schreef, waarin zij Kaatje met haar verstandige keus gelukwenschte, Sir Mulberry tot in de wolken verhief, en betuigde, om haar dochter, ten aanzien van haar goedkeuring, volkomen gerust te stellen, dat hij precies de man was dien zij tot haar schoonzoon gekozen zou hebben, al had zij uit het heele mensdom kunnen kiezen. Daarna deelde de goede vrouw, na de inleidende opmerking dat men veilig kon aannemen, dat zij niet zoolang in de wereld had geleefd zonder met haar manieren bekend te worden, een aantal gulden regels en opmerkingen mee, die een meisje in den tijd van haar verloving van dienst konden zijn, en die zij door eigen ervaring bevestigd had gevonden. Vooral prees zij de strengste maagdelijke ingetogenheid aan, niet alleen als op zich zelf heel loffelijk, maar ook bijzonder geschikt om het vuur van een aanbieder te onderhouden en aan te wakkeren. „En nooit in mijn leven, kind lief,” voegde zij er bij, „was ik vergenoegder dan toen ik gisteren opmerkte, dat uw eigen gezonde verstand u dit al had gezegd.” Met deze ontboezeming en eenige toespelingen op de blijdschap, die zij ontleende aan het besef, dat haar dochter zoo'n aanzienlijke portie van haar eigen voorzichtigheid en schranderheid had geërfd (die zij hopen mocht zich mettertijd volledig eigen te maken) besloot juffrouw Nickleby een heel langen en vrijwel onleesbaren brief.

De arme Kaatje begon opnieuw te schrijven, toen zij deze gelukwenschen ontving over iets dat haar den heelen nacht belet had te slapen. Dit was des te erger voor

haar, daar zij kort daarop bij mevrouw Wititterly werd geroepen, die, na de vermoeienis van den vorigen avond, eenigszins neerslachtig was, en dus verwachtte, dat haar gezelschapsjuffrouw (waarvoor kreeg deze anders inwoning en salaris?) bijzonder opgeruimd zou zijn. Wat mijnheer Wititterly betreft, deze was nog opgetogen van blijdschap, dat hij een lord de hand had gedrukt, en op een bezoek van zoo'n aanzienlijk persoon mocht hopen. Wat den lord zelf betreft, deze bezat het zwak niet van veel na te denken, en vermaakte zich met de grappen van de heeren Pyke en Pluck, die met de kostbare likeuren van zijn lordschap hun vernuft scherpten.

Het was vier uur in den middag — dat wil zeggen in den gewonen namiddag volgens de zon en de klok — en mevrouw Wititterly lag, naar gewoonte, in den salon op de sofa, terwijl Kaatje haar voorlas uit een roman in drie deelen, getiteld „Lady Flabella,” die Alphonse de twijfelachtige dien ochtend uit de leesbibliotheek had gehaald. Het was een boek, uitstekend geschikt voor een dame met mevrouw Wititterly's kwaal, daar er van het begin tot het einde geen regel in voorkwam, die bij eenig sterfelijk mensch de minste emotie kon opwekken.

Kaatje las:

„„Cherisette,” zei Lady Flabella, haar muiskleine voetjes in de blauw satijnen schoentjes stekend, die onbewust de half schertsende half boosaardige woordenwisseling tusschen haar en den jeugdigen kolonel Beffillaire hadden veroorzaakt, bij de ontmoeting in den hertog de Mincefeuille's salon de danse, den vorigen avond. „Cherisette, ma chère, donnez-moi de l'eau de cologne, s'il vous plaît, mon enfant.”

„„Merci,” zei Lady Flabella, toen de levendige maar teedere Cherisette Lady Flabella's *mouchoir* van het fijnste batist, met de kostbaarste kanten gezoomd, en aan de vier hoeken met de prachtige heraldieke zinnebeelden van het edele huis van Flabella geborduurd, rijkelijk met het geurige vocht had besprenkeld. *Merci* — dat is genoeg.”

„Op dit oogenblik, terwijl Lady Flabella den verkwikkelijken geur nog inademde, door den *mouchoir* voor haar aristocratisch gevormden, maar tegelijk peinzend besneden neus te houden, werd de deur van het *boudoir* (kunstig verborgen achter kostbare gordijnen van zijden damast, dat de kleur van den Italiaanschen hemel had)

geopend, en traden met onhoorbare schreden twee valets-de-chambre, in prachtige livreeën van perzikbloemen met goud gest, het vertrek binnen, gevolgd door een page met zijden kousen, die, terwijl zij met sierlijke buigingen op een afstand bleven staan, tot voor de voeten van zijn beminnelijke meesteres naderde, en op één knie zinkend, haar op een prachtig gedreven gouden presenteerblad, een geparfumeerd biljet aanbood.

„Met een gemoedsbeweging die zij onmogelijk kon bedwingen, scheurde Lady Flabella de enveloppe er af. Het was werkelijk van Befillaire — den jeugdigen, den welgemaakten, den zacht bespraakten — haar dierbaren Befillaire.”

„Verrukkelijk!” viel Kaatje’s meesteres er op in. „Werkelijk poëtisch. Lees die beschrijving nog eens, juffrouw Nickleby.”

Kaatje gehoorzaamde.

„Allerliefst!” zei mevrouw Witterly met een zucht. „Zoo weelderig, niet waar — en zoo onschuldig.”

„Ja,” zei Kaatje, „heel onschuldig.”

„Leg het boek nu maar weg, juffrouw Nickleby,” hervatte mevrouw Witterly. „Ik kan vandaag niet meer hooren. Ik zou niet graag den indruk van die allerliefste beschrijving verstoren. Leg het boek maar weg.”

Kaatje gehoorzaamde zonder tegenzin, en terwijl zij dit deed, nam mevrouw Witterly met een kwijnende hand haar lorgnet op en zei dat zij haar bleek vond.

„Het zal van de schrik van — van die opschudding van gisterenavond zijn,” zei Kaatje.

„Vreemd!” zei mevrouw Witterly met een blik van verwondering. Het was ongetwijfeld, als men het goed bedacht, vreemd, dat iets een juffrouw van gezelschap kon doen ontstellen. Dat een stoommachine of een ander ingewikkeld werktuig in de war raakte zou lang zoo vreemd niet zijn.

„Hoe hebt gij Lord Frederik en die andere alleraardigste heeren leeren kennen, kind?” vroeg mevrouw Witterly, nog met haar lorgnet voor haar oog.

„Ik heb hen bij mijn oom ontmoet,” antwoordde Kaatje, boos op zich zelf over de kleur die zij kreeg, maar niet in staat het bloed te bedwingen, dat naar haar wangen stroomde, als zij aan dien man dacht.

„Kent gij hen al lang, kind?”

„Nee, nog niet lang,” antwoordde Kaatje.

„Ik was heel verheugd over de gelegenheid die uw moeder — een heel fatsoenlijke vrouw, uw moeder — ons gaf om met

hen in kennis te komen,” zei mevrouw Witterly met groote deftigheid. „Enkele vrienden van ons hadden dat juist ook willen doen, waardoor het zooveel te opmerkelijker wordt.”

Dit werd gezegd uit vrees dat Kaatje er zich misschien op zou laten voorstaan dat zij vier heeren van aanzien (want ook de heeren Pyke en Pluck werden daaronder begrepen) had gekend, die mevrouw Witterly niet kende; maar daar Kaatje zich dit nooit als een eer had aangerekend, ging de strekking van dit gezegde volkomen voor haar verloren.

„Zij hebben toestemming gevraagd voor een visite,” zei mevrouw Witterly, „die ik hun natuurlijk gegeven heb.”

„Verwacht gij hen vandaag?” waagde Kaatje het te vragen.

Mevrouw Witterly’s antwoord werd gesmoord door een geweldig kloppen aan de voordeur, en voor dit lawaai bedaard was, hield er een rijtuig stil, waaruit Sir Mulberry Hawk en zijn vriend Lord Verisopht sprongen.

„Daar zijn zij al,” zei Kaatje haastig opstaand om weg te gaan.

„Juffrouw Nickleby!” zei mevrouw Witterly, verbaasd dat een juffrouw van gezelschap de kamer wilde verlaten zonder eerst verlof te vragen. „Gij denkt er toch niet aan om weg te gaan?”

„Gij zijt heel vriendelijk,” antwoordde Kaatje; „maar . . .”

„Om ’s hemels wil, agiteer mij toch niet zoo,” zei mevrouw Witterly heel scherp. „Juffrouw Nickleby, ik verzoek . . .”

Tevergeefs beweerde Kaatje dat zij onwel was, want de voetstappen van hen, die aangeklopt hadden klonken al op de trap. Zij ging weer zitten, en had dit nauwelijks gedaan, of de twijfelachtige page stooft de kamer binnen om de heeren Pyke en Pluck, Lord Verisopht en Sir Mulberry Hawk aan te dienen.

„Al heel toevallig,” zei Pluck, beide dames met de grootste hartelijkheid begroetend, „buitengewoon toevallig! Lord Frederik en Sir Mulberry hielden juist voor de deur stil op het oogeblik dat Pyke en ik hadden aangeklopt.”

„Precies op hetzelfde oogenblik,” zei Pyke.

„Hoe gij komt is hetzelfde, als gij er maar zijt,” antwoordde mevrouw Witterly, die door drie en een half jaar op dezelfde sofa te liggen, zich een heele pantomime van sierlijke houdingen had eigen gemaakt, en nu, om haar bezoek te verbazen, de fraaiste van de heele reeks aannam. „Ik ben werke-

lijk verrukt."

"En hoe maakt juffrouw Nickleby het?" zei Sir Mulberry, Kaatje zachtjes aansprekend, maar niet zoo zacht of mevrouw Wititterly hoorde hem.

"Wel, zij klaagt dat zij hoofdpijn heeft van den schrik van gisterenavond," zei deze dame, "en dat verwondert mij volstrekt niet, want mijn zenuwen zijn heelemaal in de war geraakt."

"En toch ziet gij er," antwoordde Sir Mulberry, zich omkeerend, "toch ziet gij er."

"Uitstekend uit," zei Pyke, zijn patroon te hulp komend. Natuurlijk zei Pluck hetzelfde.

"Ik vrees dat Sir Mulberry een vleier is, mylord," zei mevrouw Wititterly, zich tot dit jongmensch wendend, dat in stilte, op den knop van zijn rotting zuigend, Kaatje had staan aanstaren.

"O verduiveld!" antwoordde Lord Verisopht, en na deze merkwaardige ontboezeming hervatte hij zijn bezigheid.

"En juffrouw Nickleby ziet er ook niet slechter uit," zei Sir Mulberry, zijn onbeschoften blik op haar vestigend. "Zij is altijd mooi geweest, maar bij mijn ziel, mevrouw, gij schijnt haar nu nog iets van uw schoonheid te hebben overgedaan."

Te oordeelen naar den gloed, die de wangen van het arme meisje na dit gezegde overspreidde, had men van mevrouw Wititterly wel met eenige reden kunnen veronderstellen, dat zij daaraan iets had afgegaan van den kunstmatigen bloes, die de hare versierde. Mevrouw Wititterly erkende, hoewel niet erg gewillig, dat Kaatje er inderdaad goed uitzag. Zij begon ook te denken, dat Sir Mulberry niet heelemaal zoo'n aardige man was als zij eerst had gemeend; want hoewel een handige vleier een alleraangenaamst gezelschap is als men hem voor zich zelf alleen kan houden, wordt zijn smaak heel twijfelachtig als hij ook anderen begint te complimenteeren.

"Pyke," zei de waakzame Pluck, den indruk opmerkend, die de loftuiting op Kaatje teweeg had gebracht.

"Wel, Pluck?" zei Pyke.

"Is er niet iemand," hervatte Pluck geheimzinnig, "iemand die gij kent, aan wie mevrouw Wititterly's profiel u herinnert?"

"Mij herinnert?" antwoordde Pyke. "Ja zeker."

"Wie bedoelt gij?" zei Pluck op denzelfden geheimzinnigen toon. "De H. van B.?"

"De G. van B.," antwoordde Pyke, met een zweem, maar heel flauw, van een spot-tenden lach op zijn gezicht. "De knapste

van de twee zusters is de gravin, niet de hertogin."

"Dat is waar," zei Pluck. "De G. van B. De gelijkenis is verwonderlijk."

"Treffend," zei Pyke.

Dat was niet mis! Daar werd mevrouw Wititterly door twee bevoegde getuigen voor het evenbeeld van een gravin verklaard. Zoo ging het als men voorname kennissen kreeg. Zij had nog twintig jaar in haar gewonen kring kunnen verkeerden, zonder er iets van te hooren. Wat wist men daar van gravinnen?

De twee heeren, die door de gretigheid, waarmee dit lokaas werd verzwolgen, het bewijs hadden gekregen van mevrouw Wititterly's honger naar vleierij, bleven haar nu deze lekkernij bij groote porties toedienen, en verschaften Sir Mulberry daardoor de gelegenheid om Kaatje met gezegden en vragen te kwellen, waarop zij wel genoodzaakt was eenig antwoord te geven. Intusschen genoot Lord Verisopht ongehinderden vollen smaak van den gouden knop, waarmee zijn rotting pronkte, wat hij tot aan het eind van dit onderhoud gedaan zou hebben, als mijnheer Wititterly niet thuis was gekomen, en het gesprek op zijn geliefkoosd onderwerp had gebracht.

"Mylord," zei Wititterly, "ik ben vereerd — bijzonder vereerd. "Ik bid u, ga weer zitten, mylord. Ik ben vereerd — ten hoogste vereerd."

Het was tot heimelijk verdriet van zijn vrouw, dat Wititterly zoo sprak, want zij had de voorname gasten willen doen gelooven, dat een bezoek als het hunne een heel gewone gebeurtenis was; en dat zij iederen dag lords en baronets bij zich aan huis ontving. Maar haar man kon zijn gevoelens onmogelijk bedwingen.

"Dit is werkelijk een eer," begon hij opnieuw; "maar Julia, lieve, gij zult er morgen voor moeten boeten."

"Boeten?" riep Lord Verisopht uit.

"De reactie, mylord, de reactie," zei Wititterly. "Als zoo'n geweldige spanning van de zenuwen voorbij is, wat volgt er dan, mylord? Een verslapping, een inzakken, een wegzinken, een zwakheid! Mylord, als Sir Tumley Snuffim dat teergevoelige schepseltje op het oogenblik zag — zou hij niet — niet zooveel voor haar leven geven." Ter verduidelijking van dit gezegde nam de spreker een snuifje uit zijn doos, en knipte het met zijn vingers de lucht in.

"Niet zooveel," zei Wititterly, met een ernstig gezicht rondkijkend. "Sir Tumley Snuffim zou niet zooveel voor mevrouw Wititterly's leven geven."

Hij zei dit met een zekere trotsche nederigheid, alsof het geen geringe onderscheiding voor een man was, een vrouw in zoo'n hopeloozen toestand te hebben, en mevrouw Wititterly zuchtte en keek alsof zij wel voelde wat voor eereplaats zij bekleedde, maar zoo eenvoudig wilde blijven als zij kon.

„Mevrouw Wititterly,” zei haar man, „is Sir Tumley Snuffim's lievelings-patiënte. Ik meen wel te mogen zeggen, dat mevrouw Wititterly de eerste is geweest, die de nieuwe medicijn heeft gebruikt, waaraan men meent dat in Kensington een heel gezin gestorven is.”

„Ik geloof het ook,” zei mevrouw Wititterly met een flauwe stem.

Daar zijn patroon eenigszins scheen te twifelen hoe hij zich het best in dit gesprek zou mengen, sprong de onvermoeide Pyke voor hem in de bres, en als iets dat juist ter snede kwam, vroeg hij — op de bovengemelde medicijn doelend — of die lekker smaakte.

„Nee, mijnheer; zelfs die aantrekkelijkheid had zij niet,” antwoordde mijnheer Wititterly.

„Dan is mevrouw Wititterly een martelares,” merkte Pyke met een beleefde buiging op.

„Ik geloof haast van ja,” zei mevrouw Wititterly met een glimlach.

„Zeker zijt gij dat, lieve Julia,” zei haar echtgenoot, op een toon die scheen aan te duiden, dat hij geen ijdelheid bezat, maar toch hun privilegiën moest handhaven. „Als iemand, mylord,” vervolgde hij, zich naar den jongen edelman omkeerend, „mij een groter martelares weet aan te wijzen dan mevrouw Wititterly, kan ik niet anders zeggen, dan dat ik blij zal zijn zoo'n martelares eens te zien — meer niet.”

Pyke en Pluck merkten prompt op, dat dit heel begrijpelijk was; en daar het bezoek nu al tamelijk lang gerekt was, gehoorzaamden zij Sir Mulberry's wenk en stonden op om weg te gaan. Dit deed Sir Mulberry en Lord Verisoph't eveneens opstaan. Vele betuigingen van vriendschap en het genoeg, dat men van zoo'n aangename kennismaking verwachtte, werden nog gewisseld, en de vier heeren vertrokken, met hernieuwde verzekeringen dat de woning der Wititterly's ten allen tijde verveerd zou zijn door hun bezoek.

Dat zij spoedig en vaak terugkwamen — dat zij den eenen dag bij mevrouw Wititterly dineerden, den volgende soupeerden, den daarop volgenden weer dineerden, en voortdurend in- en uitliepen — dat zij par-

tijtjes arrangeerden, om samen uit te gaan, en elkaar bij toeval op wandelingen ontmoetten — dat, bij al deze gelegenheden Kaatje Nickleby aan de onophoudelijke vervolging van Sir Mulberry was blootgesteld, die nu begon te begrijpen, dat zijn eer vereischte haar trots te overwinnen — dat zij nooit rust of vrede had, behalve wanneer zij alleen in haar kamer kon zitten en over haar verdriet schreien — dit alles waren de natuurlijke gevolgen van Sir Mulberry's welberekende plannen en van de handigheid, waarmee zij door zijn twee helpers ten uitvoer werden gebracht.

Zoo verliepen er weken. Ieder, die eenig gezond verstand bezat, had op het eerste gezicht kunnen merken, dat Lord Frederik en Sir Mulberry, hoewel zij van adel waren, wat hun smaak, hun manieren en hun omgangsvormen betrof, geenszins geschikt of gewoon waren in beschaafde gezelschappen te verkeeren. Voor mevrouw Wititterly waren echter de titels voldoende; in haar oogen was grofheid geestigheid, lomphheid een bewijs van talent, en onbeschaamdheid een blijk van die elegante ongedwongenheid, die alleen door het verkeer in de aanzienlijke kringen verkregen kon worden.

Als de meesteres het gedrag van haar nieuwe vrienden in dit licht beschouwde, hoe kon de juffrouw van gezelschap dan over hen klagen? Als deze heeren zich voor de vrouw des huizes zoo weinig in acht namen, hoeveel meer vrijheid moesten zij zich dan niet tegenover haar ondergeschikte aanmatigen! Maar dit was het ergste nog niet. Naarmate de weerzinwekkende Sir Mulberry Kaatje meer openlijk het hof maakte, begon mevrouw Wititterly op haar juffrouw van gezelschap jaloersch te worden. Als dit gevoel aanleiding had gegeven om haar uit den salon te verbannen, wanneer het gezelschap kwam, zou Kaatje zich er over verheugd hebben; maar, ongelukkig voor haar, bezat het meisje die liefdelijheid en ware beschaving, die in gezelschap de grootste charme van een vrouw uitmaken, en die vooral in dezen kring, waar de vrouw des huizes niets anders was dan een levende pop, een heel bijzondere waarde hadden. Kaatje had dus het dubbele verdriet, dat zij, als Sir Mulberry en zijn vrienden kwamen, een onmisbaar lid van het gezelschap was, en dat zij, juist om die reden, later al de kwade luimen en nukken van haar meesteres moest verdragen. Zij voelde zich diep ongelukkig.

Met betrekking tot Sir Mulberry had mevrouw Wititterly nooit het masker afgegoorpen; wanneer zij buitengewoon uit haar

humeur was, schreef zij, zooals meer dames doen, deze omstandigheid daaraan toe, dat zij zenuwachtig was. Toen echter het vreeselijke denkbeeld bij haar opkwam, dat ook Lord Verisopht met Kaatje was ingenomen, en zij zelf dus volkomen in de schaduw stond, voelde zij zich vervuld van een deugdzame verontwaardiging, en begreep zij dat het haar plicht was, het „kind“ zonder uitstel hierover te onderhouden.

Den volgende morgen nam mevrouw Wititterly dus een gelegenheid waar, dat zij met Kaatje alleen was, en zei:

„Juffrouw Nickleby, ik moet eens ernstig met u spreken. Het spijt mij; op mijn woord, het spijt mij; maar gij dwingt er mij toe.“ Hier hief Mevrouw Wititterly haar hoofd op — niet met drift of trots, maar met waardigen ernst — en vervolgens merkte zij op, dat zij vreesde weer hartkloppingen te zullen krijgen.

„Uw gedrag, juffrouw Nickleby,“ hernam zij, „bevalt mij volstrekt niet. Ik hoop graag het beste; maar als gij zoo voortgaat, vrees ik het ergste.“

„Mevrouw...“ zei Kaatje trotsch.

„Agiteer mij niet door een dergelijken toon, juffrouw,“ zei mevrouw Wititterly, „of gij zult mij noodzaken om te schellen.“

Kaatje keek haar aan, maar zei niets.

„Gij moet niet denken,“ vervolgde de dame, „dat gij mij zult doen zwijgen, door mij zoo aan te kijken, terwijl ik voel dat spreken een heilige plicht is. Gij hoeft mij geen blikken toe te werpen,“ vervolgde zij met een plotselinge uitbarsting van kwaadaardigheid, „ik ben geen Sir Mulberry of Lord Frederik, juffrouw Nickleby, en ook geen mijnheer Pyke of mijnheer Pluck.“

Kaatje keek haar opnieuw aan, maar met een minder vasten blik dan tevoren; daarop leunde zij met haar elleboog op de tafel, en bedekte haar oogen met haar hand.

„Als zoiets had plaats gehad, toen ik een jong meisje was,“ zei mevrouw Wititterly, (wat, terloops gezegd, zeker al heel lang geleden moest zijn) „denk ik niet, dat iemand het geloofd zou hebben.“

„Ik ook niet,“ prevelde Kaatje binnensmonds. „En ik denk ook niet, dat iemand zou gelooven wat ik moet uitstaan, als hij het niet zag.“

„Spreek niet van uitstaan, juffrouw,“ zei mevrouw Wititterly, met een stem, waarvan de schelheid bij een zoo zwakke vrouw werkelijk iets verbazends was. „Ik wil niet tegengesproken worden. Ik ben er niet aangewoon. Hoort gij?“ en met schijnbare tegenstrijdigheid wachtte zij op een antwoord.

„Ik hoor u, mevrouw,“ antwoordde Kaatje, „met verwondering — met grooter verwondering dan ik onder woorden kan brengen.“

„Ik heb altijd gedacht, dat gij voor uw stand een bijzonder beschaafd meisje waart,“ zei mevrouw Wititterly; „en daar gij een gezond voorkomen hebt, en u netjes weet te kleeden, heb ik mij voor u geïnteresseerd, wat ik nog doe, omdat ik een zekere verplichting voel tegenover uw moeder, die een heel fatsoenlijke vrouw is. Om deze redenen, juffrouw Nickleby, moet ik u eens en vooral zeggen, dat gij u niet langer zoo vrijpostig dient aan te stellen met de heeren, die ons komen bezoeken. Het is werkelijk te erg.“ En dit zeggend sloot zij haar kuische oogen.

„O!“ riep Kaatje uit, terwijl zij opkeek en haar handen ineensloeg; „dat is niet te dragen! Is het niet genoeg, dat ik dag en nacht word gekweld — dat ik mij in mijn eigen achting vernederd voel, door met zulke menschen te moeten omgaan — en moet ik nu ook nog zoo'n onverdiend en onrechtvaardig verwijt verdragen!“

„Wees zoo goed te bedenken, juffrouw,“ zei mevrouw Wititterly, „dat, als gij uitdrukkingen bezigt als „onverdiend“ en „onrechtvaardig“, gij eigenlijk te kennen geeft dat ik een onwaarheid zou hebben gezegd.“

„Dat doe ik ook,“ zei Kaatje met edele verontwaardiging. „Of gij uit eigen beweging spreekt, of dat anderen u hebben opgestookt, is mij hetzelfde. Het is een grove, schandelijke onwaarheid. Is het mogelijk,“ vervolgde zij, „dat iemand van alles wat er gebeurd is getuige is geweest, zonder te zien hoeveel verdriet die menschen mij hebben aangedaan? Is het mogelijk, dat gij, mevrouw, niet gezien hebt, wat een beleedigende vrijpostigheid er uit elk van hun blikken spreekt? Is het mogelijk, dat gij niet gezien hebt, dat deze lichtmissen, die alle fatsoen en bijna alle welvoeglijkheid uit het oog verliezen, en met u den spot drijven, maar met één bedoeling hier zijn gekomen, namelijk om een hulpeloos meisje te vervolgen, dat, van een vrouw, die zooveel ouder is dan zij, toch zeker wel medelijden en hulp had mogen verwachten zonder deze vernederende bekentenis af te leggen? Ik geloof het niet — ik kan het niet gelooven.“

Als de arme Kaatje ook maar eenige wereldkennis had bezeten, zou zij het zeker niet hebben gewaagd zoo onvoorzichtig te spreken. De uitwerking van haar woorden was precies zooals een beter menschenkenner die zou hebben voorzien. Mevrouw Wi-

titterly hoorde den aanval op haar waarheidsliefde met voorbeeldige bedaardheid aan, en luisterde met heldhaftige onverschilligheid, toen Kaatje van haar verdriet melding maakte. Maar toen zij hoorde, dat haar vrienden den spot met haar dreven, liet zij een hevige ontroering blijken; en toen deze slag door de opmerking betreffende haar ouderdom werd gevolgd, zonk zij achterover op de sofa, en kreeg het geweldig op haar zenuwen.

„Wat is er aan de hand?“ riep mijnheer Witterly, die de kamer kwam binnensterven. „Hemel, wat zie ik? Julia, Julia! kijk mij eens aan, kijk mij eens aan!“

Maar Julia keek hardnekkig naar omhoog, en gilte nog harder; Witterly trok dus aan de schel, en sprong alsof hij razend was om de sofa, waarop zijn vrouw lag, in het rond, voortdurend om Sir Tumley Snuffim roepend, zonder na te laten een verklaring van het door hem aangetroffen tooneel te vragen.

„Loop gauw naar Sir Tumley!“ schreeuwde hij, den page met zijn vuisten dreigend. „Ik wist het wel, juffrouw Nickleby,“ zei hij, met een zekeren treurigen triomf om zich heen kijkend. „Die visites agiteerden haar te veel. Het is al te veel ziel, al te veel ziel, anders niets!“ Met deze verzekering nam hij zijn vrouw in zijn armen op en droeg haar zoo naar bed.

Kaatje wachtte tot Sir Tumley Snuffim geweest was, en in den salon het bericht had gebracht, dat mevrouw Witterly, door bijzondere tusschenkomst van een genadige Voorzienigheid (zoo zei hij) rustig in slaap was gevallen. Toen zette zij haar hoed op, en zeggend dat zij over een paar uur terug zou zijn, begaf zij zich op weg naar haar oom.

Het was een goede dag voor Ralph Nickleby geweest — een voordeelige dag; en terwijl hij, met zijn handen op zijn rug, in zijn achterkamertje op en neer wandelde, en bij zich zelf de bedragen optelde, die hij aan de zaken van dien dag verdiend had of nog zou verdienen, was zijn mond tot een norschen glimlach geplooid; terwijl de scherpe strakke blik van zijn oogen scheen te zeggen dat, als hardvochtigheid of listigheid die winsten nog konden vergrooten, het hem daaraan zeker niet zou ontbreken.

„Heel goed!“ zei Ralph, ongetwijfeld op een gebeurtenis van dien dag doelend. „Hij tart den woekeraar, is 't niet? Nu, goed, wij zullen zien. En eerlijk duurt het langst, zegt hij? Dat zullen wij ook probeeren.“

Hij bleef even staan en stapte daarna weer voort.

„Hij durft gerust,“ zei Ralph, met een schamperen lach, „zijn welbekende karakter en gedrag tegen de macht van het geld te zetten — slijk noemt hij het. Wat een domkop moet die kerel zijn. Wie is daar?“

„Ik,“ zei Newman Noggs naar binnen kijkend. „Uw nicht.“

„Wat is er met haar?“ zei Ralph scherp.

„Zij is hier.“

„Hier?“

Newman wees met een beweging van zijn hoofd naar zijn kamertje, om aan te duiden dat zij daar was.

„Wat moet zij?“ vroeg Ralph.

„Dat weet ik niet,“ antwoordde Newman. „Zal ik het haar vragen?“ voegde hij er snel bij.

„Neen,“ zei Ralph. „Laat haar binnen. Wacht!“ Hij borg haastig een geldkistje met een hangslot weg, dat op de tafel stond, en legde een leege beurs daarvoor in de plaats. „Zoo,“ zei Ralph. „Nu kan zij binnenkomen.“

Met een stroeven glimlach over deze manoeuvre, gaf Newman Kaatje een wenk, en nadat hij een stoel voor haar had neergezet, strompelde hij langzaam weg, nog zoolang hij kon tersluiks over zijn schouder naar Ralph omkijkend.

„En,“ zei Ralph, wel norsch, maar toch vriendelijker dan hij tegen iemand anders sprak, „en, meisje, wat komt gij doen?“

Kaatje sloeg haar oogen op, die vol tranen stonden, en trachtte haar aandoening te bedwingen en te spreken, maar tevergeefs. Zij liet haar hcofd weer zakken, en bleef zwijgen. Haar gezichtje was van Ralph afgewend; maar hij kon niet zien dat zij schreide.

„Ik kan wel raden waarom,“ dacht Ralph bij zich zelf, een beetje uit het veld geslagen, toen hij de droefheid van zijn mooie nichtje zag. „Maar — wat voor kwaad kan het? Het kost haar alleen maar een paar tranen — en het is een goede les voor haar — een heel nuttige les.“

„Wat is er aan de hand?“ vroeg hij vervolgens, terwijl hij tegenover zijn nicht op een stoel plaats nam.

Hij was eenigszins versteld, toen Kaatje, plotseling al haar geestkracht verzamelend, opkeek en antwoordde: „Ik kom bij u, mijnheer, om iets, dat u moet doen blozen, als gij het hoort, zooals het mij doet blozen, nu ik er over spreek. Ik ben beleedigd, op de grofste, schandelijkste wijze beleedigd, en dat wel door uw vrienden.“

„Vrienden?“ bromde Ralph; „ik heb geen vrienden, meisje!“

„Door de menschen dan, die ik hier ont-

moet heb," hernam Kaatje snel. „Als zij geen vrienden van u waren, en gij wist wat zij waren — o! des te grooter schande voor u, oom, dat gij mij met hen in aanraking hebt gebracht! Als gij mij door een misplaatst vertrouwen, en zonder uw gasten behoorlijk te kennen, hadt blootgesteld aan wat mij hier is overkomen, hadt gij mij zeker wel om excuus mogen vragen; maar als gij het gedaan hebt, terwijl gij wist wie het waren — wat ik nu geloof — was het laaghartig en wreed."

Ralph deinsde verbaasd terug, toen hij deze openhartige woorden hoorde, en keek Kaatje heel norsch aan. Maar zij beantwoordde zijn blik vol trots en vastberadenheid, en hoewel haar gezichtje heel bleek was, maakte die vurige blik haar nog mooier dan anders.

„Gij hebt iets van het bloed van dien jongen, zie ik," zei Ralph, met een schorrestem, daar het fonkelende oog van Kaatje hem aan Nikolaas bij hun laatste gesprek herinnerde.

„Dat hoop ik," antwoordde Kaatje. „Ik ben jong, oom, en al de moeilijkheden en bezwaren van mijn toestand hebben mij onderdanig gehouden; maar vanmorgen ben ik tot het uiterste gedreven, en, wat er ook gebeuren mag, zoo waar ik het kind van uw broer ben, ik wil deze beleedigingen niet langer verdragen."

„Welke beleedigingen, meisje?" vroeg Ralph bits.

„Herinner u maar wat hier plaats had, en vraag het u zelf," antwoordde Kaatje, hoog blozend. „Oom! gij moet — gij zult mij bevrijden van het schandelijke gezelschap, dat ik tegenwoordig moet dulden. Ik wil u niet onaangenaam zijn," vervolgde zij, terwijl zij den ouden man naderde, en haar hand op zijn schouder legde. „Ik vraag u excuus, als ik te driftig ben geweest; maar gij weet niet wat ik geleden heb. Gij kunt niet weten hoe het met het hart van een jong meisje gesteld is — dat kan ik niet van u verwachten; maar als ik u zeg dat ik diep ongelukkig ben, dat mijn hart breekt, zult ge mij toch zeker helpen. Daarvan ben ik overtuigd."

Ralph keek haar even aan, wendde toen zijn hoofd af, en stampte verdrietig en verlegen met zijn voet op den grond.

„Van dag tot dag heb ik gehoopt," hervatte Kaatje, zich over hem heen buigend, en bedeesd haar hand in de zijne leggend, „dat er een eind aan deze vervolging zou komen; van dag tot dag moest ik opgeruimd schijnen, terwijl ik van verdriet verging. Ik heb niemand om mij bij te staan of te be-

schermen. Moeder denkt, dat zij voorname en achtenswaardige mannen zijn; en hoe kan ik haar het tegendeel zeggen, daar zij in zulke droombeelden haar geluk vindt — het eenige geluk dat zij heeft? De dame, bij wie gij mij een plaats bezorgd hebt, is geen vrouw waarmee ik over zulke kiesche aangelegenheden kan spreken; en ik ben eindelijk bij u gekomen, den eenigen vriend, dien ik hier heb — bijna den eenigen vriend, dien ik op de wereld heb — om u te smeeken, dat gij mij helpt."

„Hoe kan ik u helpen, kind?" zei Ralph, terwijl hij opstond en in zijn gewone houding de kamer op en neer liep.

„Gij hebt invloed op een van die menschen, dat weet ik," zei Kaatje met nadruk. „Zou uw tusschenkomst niet in staat zijn hem van zijn laaghartige voornemen af te doen zien?"

„Neen!" antwoordde Ralph, zich snel omkeerend. „Hij zou — maar ik kan er mij niet mee bemoeien, zelfs al wilde ik het."

„Kunt gij dat niet?"

„Neen!" antwoordde Ralph, terwijl hij bleef stilstaan en zijn handen achter zijn rug vast ineenklemde. „Ik kan het niet."

Kaatje ging een paar stappen achteruit en keek hem aan, alsof zij nog twijfelde of zij hem niet verkeerd had verstaan.

„Wij doen zaken met elkaar, en ik mag hem niet tegen mij innemen," zei Ralph, zijn nicht nu koeltjes aankijkend, terwijl hij op zijn teenen en hielen op en neer balanceerde. „En wat heeft het tenslotte te beteekenen? Iedereen heeft zijn verdriet, en dat is nu het uwe. Sommige meisjes zouden er trotsch op zijn, als zij zulke aanbidders aan haar voeten zagen."

„Trotsch?" riep Kaatje uit.

„Ik zeg niet," hernam Ralph, „dat gij niet goed doet met hen te verachten; neen, zij toont daarmee uw gezonde verstand in deze aangelegenheid, wat ik trouwens van het begin af aan wel wist dat gij doen zoudt. Maar het is toch zoo erg niet. In alle andere opzichten hebt gij het immers goed. Als die jonge lord u naloopt, en laffe praatjes in uw oor fluistert, wat heeft dat dan voor u te beteekenen? Hij heeft geen ernstige bedoelingen. Welnu, dan zal het ook niet lang duren. Hij zal wel wat nieuws in het vizier krijgen, en dan zijt gij hem kwijt. Intusschen...."

„Intusschen," viel Kaatje hem met edelen trots en verontwaardiging in de rede, „intusschen zou ik het uitvaagsel van mijn eigen geslacht en het speeltuig van het andere zijn, de welverdiende verachting van allen, die mij kennen, moeten verdragen,

NIKOLAAS NICKLEBY

en ook in mijn eigen oogen een verachtelijk schepsel zijn. Neen, dat nooit, al moest ik ook het minste en hardste werk doen om aan den kost te komen. Versta mij niet verkeerd! Ik zal uw recomandatatie niet te schande maken; ik zal in het huis blijven,

en op God vertrouwen om mij te helpen."

Met deze woorden verliet zij de kamer, waarin Ralph zoo onbeweeglijk als een standbeeld bleef staan.

Bijna had Kaatje een schreeuw gegeven

„IK BEGRIP HET WEL,” VERVOLGDE DE ARME NOGGS, EEN LAP UIT ZIJN ZAK HALEND, DIE OP EEN HEEL OUDEN STOFDOEK LEEK, WAARMEE HIJ KAAATJE'S OOGEN AFVEEGDE, ZOO ZACHT ALSOF ZIJ EEN KLEIN KIND WAS.

waarin gij mij een plaats hebt bezorgd, tot mijn tijd om is; — maar onthoud dit, ik wensch die menschen niet meer te zien. Als ik daar vandaan ga, zal ik mij voor hen en voor u verbergen, en mijn moeder door het werk van mijn handen trachten te onderhouden. Dan zal ik tenminste in vrede le-

van verbazing, toen zij zich omkeerde om de deur te sluiten, en vlak daar naast Newman Noggs zag staan, die zich zoo dicht mogelijk tegen den muur had gedrongen. Maar Newman legde zijn vinger op zijn lippen, en zij had tegenwoordigheid van geest genoeg om te zwijgen.

„Schrei niet, schrei toch niet,” zei Newman, met Kaatje meeloopend; maar terwijl hij dit zei, rolden twee groote tranen langs zijn eigen wangen. „Ik begrijp het wel,” vervolgde de arme Noggs, een lap uit zijn zak halend, die op een heel ouden stofdoek leek, waarmee hij Kaatje's oogen afveegde, zoo zacht alsof zij een klein kind was. „Gij kunt u niet meer goedhouden. Ja, ja! Maar het was heel goed, dat gij u bij hem hebt goedgehouden. Ha, ha, ha! Arm meisje!” Onder deze afgebroken uitroepen veegde hij zijn eigen oogen met bovengenoemden stofdoek af, en opende de straatdeur, om haar uit te laten. „Schrei nu niet meer!” fluisterde hij. „Ik zal u spoedig terugzien, en iemand anders ook. Ha, ha, ha!”

„God zegene u!” zei Kaatje, terwijl zij haastig de deur uitging.

„U eveneens,” zei Newman, en hij opende de deur opnieuw, om te knikken en te lachen. Toen sloot hij de deur weer, om treurig zijn hoofd te schudden en te schreien.

Nadat Kaatje vertrokken was, en nadat hij eerst nog eenigen tijd had heen en weer geloopt, was Ralph weer aan zijn lesse naar gaan zitten. Hij was nog niet gekalmeerd, en als een zonderling verschijnsel, waarvan wij melding maken, zonder het te kunnen verklaren, moeten wij zeggen, dat, hoewel Ralph geen berouw voelde over zijn gedrag ten opzichte van zijn onschuldige nicht, en hoewel zijn cliënten niets anders hadden gedaan, dan wat hij verwacht en gewenscht had, hij hen toch, juist omdat zij dit gedaan hadden, gloeiend haatte.

„Ah! Hm!” zei Ralph, terwijl hij zijn gebalde vuist ophief, toen de twee lichtmissen zich voor zijn verbeelding vertoonden. „Gij zult er voor boeten! Gij zult er voor boeten!”

Terwijl de woekeraar zich met zijn boeken en papieren zocht te troosten, had er voor de deur van zijn kantoor een vertooning plaats, die hem, als hij er iets van had kunnen zien, ten hoogste verwonderd zou hebben.

Newman Noggs was de eenige acteur bij deze vertooning. Hij stond dicht bij de deur, met zijn gezicht er naar toe, had de mouwen van zijn jas zoo hoog mogelijk opgestroopt, en hield zich onledig met volgens alle regelen der kunst de heftigste en doeltreffendste vuistslagen aan de lucht toe te dienen.

Op het eerste gezicht zou men gedacht hebben, dat hij zich, met het oog op zijn zittende levenswijze, alleen maar een gezonde lichaamsbeweging trachtte te ver-

schaffen. Maar de hartstochtelijke uitdrukking van zijn gezicht, waarvan het zweet met stralen afdroop, en de geweldige kracht waarmee hij zijn stooten op een zeker paneel, ongeveer vijf voet boven den grond, richtte, zou een oplettend toeschouwer wel hebben doen inzien, dat hij in zijn verbeelding bezig was zijn patroon, Ralph Nickleby, een pak slaag toe te dienen, dat deze maar ternauwernood zou overleven.

HOOFDSTUK XXIX.

Over de verdere avonturen van Nikolaas, en zekere oneenigheden in het tooneelgezelschap van Vincent Crummles.

Mijnheer Crummles had in Portsmouth zooveel succes, dat hij veertien dagen langer in deze stad bleef, dan hij eerst van plan was geweest. In dien tijd had Nikolaas een groot aantal rollen met onverminderd succes gespeeld, en zooveel menschen, die anders nooit den schouwburg bezochten, daarheen gelokt, dat de tooneeldirecteur zich heel veel van een benefiet voorstelde. Nikolaas nam zijn propositie aan, het benefiet werd gegeven, en bij de afrekening ontving hij niet minder dan twintig guinjes.

Toen hij dezen onverwachten schat in zijn bezit had, was zijn eerste gedachte, den eerlijken John Browdie het geld terug te sturen, dat deze hem zoo vriendschappelijk had geleend. Hij schreef er een brief bij, vol betuigingen van dankbaarheid en achting en van welgemeende wenschen voor het huwelijksgeeluk van zijn braven vriend. Aan Newman Noggs maakte hij de helft over van de som die hij verdiend had, met het verzoek, dit geld in het geheim aan Kaatje ter hand te stellen. Hij maakte geen melding van het beroep, dat hij ter hand had genomen, en berichtte Newman alleen, dat een brief, onder zijn aangenomen naam naar Portsmouth gezonden, hem zeker zou bereiken, terwijl hij tevens verzocht om een uitvoerig verslag van de omstandigheden, waarin zijn moeder en zuster zich tegenwoordig bevonden, en van al de groote dingen, die Ralph Nickleby sedert zijn vertrek uit Londen voor deze twee had gedaan.

„Gij zijt verdrietig,” zei Slike, 's avonds, nadat deze brief verzonden was.

„Volstrekt niet,” antwoordde Nikolaas met geveinsde opgeruimdheid; want als hij „ja” had gezegd, zou de arme jongen den

heelen nacht niet geslapen hebben. „Ik dacht alleen maar aan mijn zuster.“

„Uw zuster?“

„Ja.“

„Lijkt zij op u?“ vroeg Smike.

„Ja, dat zegt men tenminste,“ antwoordde Nikolaas lachend; „maar zij is veel mooier.“

„Dan moet zij heel mooi zijn,“ zei Smike, nadat hij een poos met gevouwen handen en op zijn vriend gevestigde oogen had zitten peinzen.

„Iemand die je niet zoo goed kende als ik, beste jongen, zou zeggen dat je een volleerde hoveling was,“ zei Nikolaas.

„Ik weet niet eens wat dat is,“ antwoordde Smike zijn hoofd schuddend. „Zal ik uw zuster ooit zien?“

„Wel zeker,“ zei Nikolaas, „eens zullen wij weer bij elkaar komen — als wij rijk zijn, Smike.“

„Hoe komt het,“ vroeg Smike, „dat gij, die zoo goed op mij zijt, niemand hebt, die goed op u is? Dat kan ik niet begrijpen.“

„Het is een lange geschiedenis,“ antwoordde Nikolaas, „en je zou moeite hebben het te begrijpen, vrees ik. Ik heb een vijand — je weet toch wel wat dat is?“

„Jawel, dat weet ik,“ antwoordde Smike.

„Nu dan, aan hem is het te wijten,“ hernam Nikolaas. „Hij is rijk, en kan niet zoo gemakkelijk worden afgestraft als jouw oude vijand, Squeers. „Hij is mijn oom; maar het is een schurk, en hij heeft mij veel kwaad gedaan.“

„Zoo!“ zei Smike driftig. „Hoe heet hij?“

„Ralph — Ralph Nickleby.“

„Ralph Nickleby,“ herhaalde Smike.

„Dien naam zal ik van buiten leeren.“

Hij had dien naam ongeveer twintig maal bij zich zelf gepreveld, toen een luid kloppen aan de deur hem hierin stoorde, en, voordat hij kon opendoen, mijnheer Folair binnenkwam. Mijnheer Folair's hoofd was doorgaans versierd met een bijzonder hoogen hoed, met een heel sterk omgekrulden rand. Ditmaal droeg hij dien hoed sterk op zij, en met den achterkant naar voren, daar die kant het minst rossig was; om zijn hals had hij een vurig roode bouffante, waarvan de einden onder zijn jasje uitkwamen, dat spannend sloot en heelemaal was dicht geknoopt. In zijn eene hand had hij een erg smerigen handschoen en een ordinaair wandelstokje met glazen knop; kortom, zijn heele voorkomen was bijzonder zwierig en bewees dat hij veel meer aandacht aan zijn toilet had besteed, dan hij gewoonlijk deed.

„Goedenavond, mijnheer,“ zei hij, den

hoogen hoed afnemend, en zijn vingers door zijn haren strijkend. „Er is mij een boodschap aan u opgedragen, Ehem!“

„Door wien en wat?“ vroeg Nikolaas. „Gij zijt erg geheimzinnig vanavond.“

„Koel ben ik misschien,“ hernam mijnheer Folair; „koel. Dat is aan mijn positie te wijten, mijnheer Johnson, niet aan mij zelf. Mijn positie als vriend van beide partijen vereischt dat, mijnheer.“

Nadat hij dit gezegd had, vischte hij uit zijn hoed, dien hij voor zich had neergelegd, een briefje op, dat hij aan Nikolaas overhandigde, met de woorden: „Wees zoo goed dit te lezen, mijnheer.“ Daarop zette hij zich op een stoel, en bleef met gefronste wenkbrauwen naar de zoldering turen. Vol verbazing opende Nikolaas het briefje, maar de inhoud deed zijn verbazing nog toenemen. Het luidde aldus:

„De ondergeteekende verzoekt den heer Johnson hem te willen berichten op welk uur het hem morgenochtend het best gelegen komt den ondergeteekende in den schouwburg te ontmoeten, ten einde zich door den ondergeteekende voor zijn neus te laten knippen.

De ondergeteekende verzoekt den heer Johnson met brenger dezès een afspraak te maken, en zich stipt daaraan te houden, daar de ondergeteekende eenige vrienden heeft uitgenoodigd, om de plechtigheid bij te wonen, en hij hen niet gaarne zou teleurstellen.

Lenville.“

Hoe verontwaardigd Nikolaas over deze onbeschoffheid ook was, had deze uitdaging toch iets zoo belachelijks, dat hij het briefje een paar keer moest overlezen, voor hij zich in staat voelde den vijandelijken boodschapper met den noodigen ernst en kwaadheid aan te spreken.

„Is u de inhoud van dit briefje bekend, mijnheer?“ vroeg hij eindelijk.

„Ja,“ antwoordde Folair, die een oogenblik naar beneden keek, maar zijn oogen dadelijk weer op de zoldering vestigde.

„En hoe kwam het dan, dat gij moed genoeg hadt, om het te brengen, mijnheer?“ vroeg Nikolaas, terwijl hij het briefje verscheurde, en de stukjes den brenger naar zijn hoofd wierp. „Waart gij niet bang om van de trappen geschopt te worden, mijnheer?“

Folair draaide zijn hoofd om, dat nu met verscheidene stukjes van het briefje versierd was, en antwoordde met dezelfde onverstoerbare waardigheid: „Neen!“

„Dan,” zei Nikolaas, terwijl hij den hoogen hoed opnam en de kamer uitsmeet, „dan zoudt gij 't beste doen, mijnheer, dat stuk van uw kleeding te volgen, of gij zult op een heel onaangename manier onder vinden, dat gij u bedrogen hebt, en dat wel binnen tien seconden.”

„Neen, Johnson!” riep Folair uit, opeens al zijn waardigheid verliezend, „dat niet. Geen gekheid met iemands kleeren!”

„Maak dat ge weg komt!” zei Nikolaas; „hoe durft gij met zoo'n boodschap hier te komen, schobbejak?”

„Kom, kom!” zei Folair, zijn bouffante langzaam van zijn hals wikkelen; „schie nu maar uit. Het is nu wel genoeg!”

„Genoeg!” riep Nikolaas, op hem afkomend. „Maak dat ge weg komt, zeg ik!”

„Och kom,” antwoordde de danser, met zijn hand wuivend ten teeken van vrede; „het was geen ernst. Ik bracht het alleen maar voor de grap.”

„Ik zou u raden om niet weer met zulke grappen aan te komen,” zei Nikolaas. „En Lenville? Heeft die het ook voor de grap geschreven?”

„Neen, neen,” antwoordde Folair; „met Lenville is het ernst.”

De danser, wiens voorkomen altijd meer geëigend was om lachlust dan om toorn op te wekken, maakte op dit oogenblik zoo'n allerzotste vertooning, daar hij met één knie op den grond, zijn hoed op zijn hand liet rondtollen, en doodsbenauwd veinsde te zijn dat de rand geleden zou hebben, dat Nikolaas onmogelijk ernstig kon blijven.

„Kom!” zei hij, ondanks zich zelf lachend, „leg mij nu eens uit wat dit alles beteekent.”

„Ik zal u zeggen, hoe de zaak staat,” antwoordde Folair, zich heel koeltjes op een stoel zettend. „Sedert gij hier gekomen zijt, heeft Lenville niet anders dan tweede rollen gehad, en in plaats, dat het publiek, zooals hij gewoon was, hem iederen avond een receptie gaf, laten ze hem nu komen en gaan, zonder op hem te letten.”

„Wat bedoelt gij met een receptie?” vroeg Nikolaas.

„Jupiter!” riep Folair uit. „Wat zijt gij toch nog groen, Johnson! Wel, een applaus van de heele zaal bij zijn eerste opkomst. Zoo is het avond op avond gegaan; hij kreeg nooit iets, en gij minstens tweemaal een algemeen applaus, soms zelfs driemaal, tot hij eindelijk volslagen radeloos is geworden, en gisterenavond half van plan was als Tybald een echten degen te nemen en u een prik te geven — niet gevaarlijk, maar genoeg om u voor een paar maanden

in bed te brengen.”

„Heel vriendelijk,” merkte Nikolaas op. „Ja, dat dunkt mij ook, onder de gegeven omstandigheden, want zijn reputatie staat op het spel,” zei Folair, heel ernstig. „Maar hij had er toch het hart niet toe, en zocht toen naar een ander middel om u te straffen en zich zelf tegelijk populair te maken. Bekendheid is alles. Waarachtig, als hij u een prik had gegeven,” zei Folair, en hield even op om bij zich zelf een berekening te maken, „zou het — zou hem dat zeker tien of twaalf shillingen per week hebben opgebracht. De heele stad zou den acteur zijn komen zien, die bijna iemand per abuis had doodgestoken; en het zou mij niet verwonderd hebben, als het hem een engagement in Londen had bezorgd. Evenwel, hij was genoodzaakt een ander middel te verzinnen, om weer en vogue te raken, en eindelijk is dit bij hem opgekomen. Het is werkelijk geen kwaad idee. Als u het hart in de schoenen was gezonken, en gij u geduldig voor den neus hadt laten knippen, had hij het in de courant laten zetten; en als gij hem bij de politie hadt aangegeven, zou het vanzelf in de courant zijn gekomen. In beide gevallen zou men evenveel over hem hebben gepraat als over u.”

„Maar als wij het geval eens omkeerden, en ik hem voor zijn neus knipte,” vroeg Nikolaas; „zou dat niet even goed voor hem zijn?”

„Dat geloof ik niet,” zei Folair, zijn hoofd krabbend, „want dan zou het niet interessant meer zijn, en hem niet gunstig bekend maken. Maar om de waarheid te zeggen, hij heeft daar eigenlijk geen rekening mee gehouden; want gij zijt altijd zoo bedwaard en zoo bemind bij de vrouwen, dat hij niet dacht dat gij zoudt willen vechten; maar als gij dit mocht willen, heeft hij heusch wel een manier om er gemakkelijk van af te komen, daar kunt gij van op aan.”

„O ja?” hernam Nikolaas. „Nu, dat zullen wij morgen dan wel zien. Intusschen laat ik het aan u over, om hem van ons gesprek over te brengen wat gij verkiest.”

Daar mijnheer Folair onder zijn collega's bekend stond als iemand, die een groot liefhebber van kwaadstoken en lang niet nauw van geweten was, twijfelde Nikolaas er niet aan of hij had den treurspeler heimelijk opgestookt, en achte hij het ook zeker, dat de danser zijn boodschap op een heel hoogen toon zou hebben overgebracht, als hij niet van de wijs was gebracht door de onverwachte manier waarop hij ontvangen was. Het was echter niet de moeite waard hem ernstig onderhanden te nemen,

en hij liet hem dus gaan met een zachte waarschuwing, dat hij, als hij zich weer aan zooiets schuldig maakte, minstens op een gat in zijn hoofd kon rekenen. Folair nam deze waarschuwing heel vriendelijk op, en ging weg om zijn opdrachtgever verslag uit te brengen.

Zonder twijfel vertelde hij dat Nikolaas heel bang was; want toen deze den volgenden morgen op het gewone uur in den schouwburg kwam, vond hij het gezelschap al bij elkaar, en vol verwachting om Len-

„Zoo," zei Nikolaas, „zijt gij daar?"

„Verachte slaaf!" galmde Lenville, terwijl hij trotsch met zijn arm zwaaide, en met een tooneelstap op Nikolaas afkwam.

Toen hij echter zag, dat Nikolaas niet zoo erg schrikte als hij verwacht had, hield hij eensklaps bedremmeld op, wat de dames een schel geschater deed aanheffen.

„Voorwerp van mijn haat!" vervolgde Lenville nu. „Diep veracht ik u!"

Nikolaas begon te lachen, alsof deze vertooning hem bijzonder vermaakte, en bij

„MAAR ZIJ ZULLEN U NIET BESCHERMEN!" ZEI DE TREURSPELER, MET EEN BLIK, VAN ONDER NAAR BOVEN, DIE NIKOLAAS VAN ZIJN LAARZEN TOT ZIJN KRUIN SCHEEN TE MOETEN METEN.

ville geschaard, die met zijn statigste tooneelgezicht op een tafel zat.

De dames waren voor Nikolaas, en de heeren (uit jaloezie) voor den verbitterden treurspeler; zoodat de laatsten een groep om den dapperen Lenville hadden gevormd, en de eersten enigszins angstig op een afstand bleven staan. Toen Nikolaas naderde, begon Lenville schamper te lachen, en gaf zijn wreveld lucht door een algemeene opmerking over de onbeschaamdheid van verwaande gekken.

wijze van aanmoediging schaterden de dames nog harder; waarop Lenville zijn bittersten glimlach te voorschijn riep, en te kennen gaf dat zij „satellieten" waren.

„Maar zij zullen u niet beschermen!" zei de treurspeler, met een blik, van onder naar boven, die Nikolaas van zijn laarzen tot zijn kruin scheen te moeten meten, en een tweeden die van zijn kruin naar zijn laarzen afdaalde — welke twee blikken, zooals iedereen weet, op het tooneel een uitdaging beteekenen. „Zij zullen u niet be-

schermen — knaap!"

Met deze woorden sloeg hij zijn armen over elkaar en onthaalde Nikolaas op hetzelfde gezicht, waarmee hij gewoon was in een melo-dramatische scène een tyrannieken vorst aan te kijken, wanneer deze zei: „Weg met hem naar den diepsten kerker!" welke woorden, met het gerinkel van ketenen gepaard, altijd veel indruk plachten te maken. Evenwel maakten zij nu, misschien omdat hij geen ketenen aanhad, geen bijzonderen indruk op zijn vijand, maar schenen zij bij dezen alleen maar grooteren lachlust op te wekken.

Zoo stonden de zaken, toen een paar heeren, die opzettelijk gekomen waren om Nikolaas voor zijn neus te zien knippen, ongeduldig werden, en zeiden, dat, als mijnheer Lenville niet van plan was het te doen, hij het beter maar dadelijk kon zeggen, om hen niet voor niets te laten wachten. Daardoor aangespoord sloeg Lenville de manchet van zijn rechtermouw om, en kwam statig op Nikolaas af, die hem tot op den gewenschten afstand liet naderen, en hem toen, zonder zijn bedaardheid te verliezen, zoo'n fikschen oorveeg gaf, dat mijnheer Lenville suizebolgend op den grond viel.

Voordat de verslagen tooneelspeler kon opkrabbelen, snelde mevrouw Lenville, die in het achterste gelid van de dames had gestaan, met een gil naar hem toe, en wierp zich dwars over hem heen.

„Ziet gij dit, monster? Ziet gij dit?" riep Lenville uit, half overeind komend en op zijn vrouw wijzend, die hem hield omklemd.

„Kom," zei Nikolaas, „vraag maar excuus voor dat onbeschaamde briefje van gisterenavond, en vermors verder geen tijd met praten."

„Nooit!" riep Lenville uit.

„Ja, ja!" gilde zijn vrouw. „Om mijnen wil, Lenville! Om den wille van het kind, waarvan ik moeder moet worden, vergeet allen twist, als gij niet wilt dat ik sterf!"

„Gij ontroert mij," zei Lenville, terwijl hij zijn oogen afveegde. „De weekhartige echtgenoot — de vader — de aanstaande vader — laat zich vermurwen. Ik vraag excuus."

„Nederig en ootmoedig?" vroeg Nikolaas.

„Nederig en ootmoedig," herhaalde Lenville met een grimmigen blik; „maar alleen om haar te redden — want er zal een tijd komen..."

„Goed," zei Nikolaas. „Ik hoop, dat mevrouw Lenville een gelukkige moeder zal worden; en als gij eenmaal vader zijt, moogt gij uw woorden weer intrekken, als

gij het hart hebt. Maar ik raad u, mijnheer, uw jaloezie niet weer zoo ver te drijven, of beter onderzoek te doen naar den aard van uw mededinger, voordat gij u te ver waagt." Met deze woorden brak Nikolaas den stok, die zijn vijand uit de hand gevlogen was, midden door, en wierp hem de stukken toe. Daarop maakte hij een buiging voor het gezelschap en verwijderde zich.

Dien avond werd Nikolaas door iedereen met de grootste beleefdheid behandeld; en zij, die 's morgens het meest verlangend waren geweest hem voor den neus te zien knippen, namen deze gelegenheid waar, hem te zeggen, hoe blij zij waren, dat hij Lenville zoo flink terecht had gewezen, daar deze een onuitstaanbare kerel was, wien zij allen al meer dan eens een verdiende afstraffing hadden willen geven, waarvan zij zich alleen uit medelijden hadden laten weerhouden; inderdaad waren er, naar het onveranderlijke slot van al deze verklaringen te oordeelen, nooit goedhartiger menschen geweest dan de heeren van dit tooneelgezelschap.

Nikolaas gedroeg zich bij dezen triomf met de grootste bescheidenheid. De verneederde Lenville deed een laatste poging om zich te wreken, door een jongen op de galerij te zetten, om zijn vijand uit te fluiten; maar de arme jongen werd het slachtoffer van de algemeene verontwaardiging, en werd haastig de deur uit gewerkt, zonder zijn geld terug te krijgen.

„Wel, Smike," zei Nikolaas, toen het eerste stuk uit was, en hij bijna gereed was om naar huis te gaan, „is er soms een brief?"

„Ja," zei Smike; „dezen heb ik vanmiddag aan het postkantoor gekregen."

De brief kwam van Newman Noggs, en de inhoud was niet bepaald van geruststellenden aard. Newman nam de vrijheid het bankbiljet van tien pond terug te sturen, daar hij wist dat juffrouw Nickleby of Kaatje op het oogenblik geen gebrek aan geld hadden, en meende dat het Nikolaas metertijd wel te pas zou kunnen komen. Daarop verzocht hij Nikolaas, zich niet ongerust te maken over wat hij zeggen zou. Hij had geen slecht nieuws — allen waren gezond — maar hij dacht dat er iets zou kunnen gebeuren, waardoor Kaatje behoefte zou kunnen hebben aan de bescherming van haar broer; en als er zoiets plaats had, zou hij dadelijk nader schrijven.

Nikolaas las deze regels verscheidene malen over, en hoe langer hij nadacht, des te meer begon hij voor een of anderen schurkenstreek van Ralph te vreezen. Een

paar keer kwam de lust bij hem op, om zich zonder eenig uitstel naar Londen te begeven; maar al gauw bedacht hij, dat als een dergelijke haast noodig was, Newman niet gearzeld zou hebben hem dit uitdrukkelijk te schrijven.

„In ieder geval moet ik er hen op voorbereiden, dat ik misschien spoedig zal vertrekken,” dacht Nikolaas, en met deze gedachte begaf hij zich naar den artisten-foyer.

„Wel, mijnheer Johnson,” zei mevrouw Crummles, die, als koningin gekleed, daar zat, met het Wonderkind, als de Jonge Maagd, in haar moederlijke armen. „De volgende week gaan wij naar Ryde, dan naar Winchester, dan naar . . .”

„Ik heb eenige reden om te vreezen,” viel Nikolaas haar in de rede, „dat ik vóór dien tijd van u afscheid zal moeten nemen en vertrekken.”

„Vertrekken?” riep mevrouw Crummles uit, terwijl zij verbaasd haar handen ophief.

„Vertrekken?” herhaalde juffrouw Snellicci, die, hoewel zij manskleeren droeg, zoo geweldig beefde, dat zij zich aan mevrouw Crummles moest vasthouden.

„Wat? Wil hij weggaan?” riep juffrouw Grudden, naderbij dringend. „Kom, kom! geheid!”

Het Wonderkind, dat erg gevoelig van aard was, zette een geweldige keel op, en de dames Belawney en Bravassa schreiden met haar mee. Zelfs de heeren staakten hun gesprek, en herhaalden het woord „vertrekken” hoewel sommigen (juist zij, die Nikolaas dien avond het meest geprezen hadden) elkaar een wenk gaven, ten teeken, dat het hun niet spijten zou van een begunstigden mededinger bevrijd te raken; een opinie, die de eerlijke mijnheer Folair, in zijn wildemanscostuum, niet schroomde met ronde woorden mee te deelen aan een duivel, met wien hij juist een kan bier leegde.

Nikolaas zei kortaf, te vreezen dat het zoo zijn zou, hoewel hij nog niets met zekerheid kon zeggen, en zich zoo vlug mogelijk verwijderend, ging hij naar huis, om den brief van Newman Noggs nog eens over te lezen en nogmaals daarover na te denken.

Hoe beuzelachtig kwam hem in dien slapeloozen nacht alles voor, waarmee hij zich zooveel weken had beziggehouden, en hoe kwelde hem de gedachte, dat Kaatje, in grooten nood en angst, misschien op dat oogenblik tevergeefs naar hem verlangde!

Feestelijkheden ter eere van Nikolaas, die onverwachts het tooneelgezelschap van den heer Vincent Crummles verlaat.

Groot was de verlegenheid van mijnheer Vincent Crummles, toen hij vernam dat Nikolaas van plan was zijn gezelschap te verlaten; hij begon zelfs over een verhooging van gage te spreken, die hij wel niet uitdrukkelijk beloofde, maar toch als binnenkort heel waarschijnlijk voorstelde. Maar toen hij merkte, dat Nikolaas niet van zijn plan was af te brengen — want deze had nu besloten om, zelfs als er geen nader bericht van Newman kwam, zijn gemoed gerust te stellen door naar Londen te gaan en zich van den toestand van zijn zuster op de hoogte te stellen — zon hij direct op middelen, om nog zooveel mogelijk partij van hem te trekken voor hij afscheid nam.

„Laat eens zien,” zei mijnheer Crummles, zijn vrijbuiterspruk afnemend, om de zaak met een koeler hoofd te overleggen. „Vandaag is het Woensdag. Morgenochtend vroeg zullen wij biljetten laten aanplakken, met de aankondiging, dat gij morgenavond voor de laatste maal optreedt.”

„Dat is niet noodig,” zei Nikolaas. „Waarschijnlijk zal ik nog wel tot het eind van de week kunnen blijven.”

„Zooveel te beter,” hernam mijnheer Crummles. „Dan hebben wij dus: Donderdag „voor de laatste maal”, — Vrijdag „nog slechts voor één avond geprolongerd,” en Zaterdag „nog éénmaal, op verzoek van eenige voornamen kunstbeschermers, die Vrijdag geen plaats konden krijgen.” Dat geeft nog drie goede speeldagen.”

„Dus zal ik driemaal vóór het laatst spelen?” vroeg Nikolaas glimlachend.

„Ja,” antwoordde de tooneeldirecteur, met een ontevreden gezicht. „Driemaal is wel te weinig — veel te weinig — maar het kan niet anders, en dus hoeven wij er niet verder over te praten. Ik wou, dat wij iets nieuws konden verzinnen. Zoudt gij niet op den pony over het tooneel kunnen rijden, en daarbij een komisch afscheidsliedje zingen?”

„Nee, dat niet,” zei Nikolaas.

„Met zoiets heb ik vroeger wel eens een goede recette gemaakt,” zei mijnheer Crummles, met een gezicht vol teleurstelling. „Wat dunkt u van een schitterend vuurwerk?”

„Dat zou nogal kostbaar zijn,” merkte Ni-

kolaas droogjes op.

„Met achttien stuivers zijn wij klaar,” zei mijnheer Crummles. „Gij, boven op een trap, met het Wonderkind in een groep; „vaarwel!” op een transparant achter u; en negen menschen tusschen de coulissen, ieder met een voetzeeker in elke hand — al de voetzoekers tegelijk aangestoken — dat zou een prachtig effect maken.”

Daar Nikolaas niet bijzonder veel van dit effect scheen te verwachten, maar integendeel hartelijk om het voorstel lachte, liet mijnheer Crummles dit plan weer varen, en merkte verdrietig op, dat hij dan maar met gevechten en dansen een affiche zou opmaken zoo goed hij kon.

Om dit plan ten uitvoer te brengen, begaf de tooneeldirecteur zich onmiddellijk naar de aangrenzende kleedkamer, waar mevrouw Crummles juist bezig was het costuum van een tooneelkeizerin voor het gewone gewaad van een huismoeder uit de negentiende eeuw te verwisselen; en met behulp van deze dame en van de veelzijdige juffrouw Grudden, die werkelijk een speciaal talent had voor het opmaken van affiches, zoo goed had zij den slag om uitroepsteekens te plaatsen, en zoo nauwkeurig wist zij, door lange ondervinding, waar de grootste letters gebruikt moesten worden — ging hij vol ijver aan het werk.

„Ik wou, dat alles al voorbij was,” zuchtte Nikolaas, terwijl hij zich op een stoel wierp, nadat hij eenige wenken aan SMIKE had gegeven, die in het nastukje de rol van een armen kleermaker speelde, met maar één pand aan zijn jas, een klein zakdoekje met een groot gat er in, een wollen slaapmuts, een rooden neus, en de andere gebruikelijke kenteekenen van arme tooneelkleermakers.

„Voorbij, mijnheer Johnson?” herhaalde een vrouwenstem achter hem, met een soort van treurige verbazing.

„Het was niet erg beleefd gezegd, dat beken ik,” zei Nikolaas, toen hij omkeek en juffrouw SNEVELLICCII herkende. „Ik zou het niet gezegd hebben, als ik geweten had, dat gij mij kondt hooren.”

Op dit oogenblik kwam SMIKE bij het slot van het stukje, onder algemeen applaus, aan den anderen kant af. „Wat een schat is die Digby toch,” zei juffrouw SNEVELLICCII. SMIKE'S tooneelnaam was Digby. „Ik zal hem straks eens vertellen dat gij dat gezegd hebt,” antwoordde Nikolaas.

„Gij stouterd!” hernam juffrouw SNEVELLICCII. „Maar het kan mij niet schelen, of hij weet hoe ik over hem denk; met sommige andere menschen zou . . .” Hier bleef

zij steken, als wachtte zij om uitgehoord te worden, maar Nikolaas vroeg niets, want hij dacht aan belangrijker dingen.

„Wat vriendelijk is het van u,” hernam juffrouw SNEVELLICCII, na een korte poos, „dat gij hier alle avonden op hem blijft wachten, al zijt gij nog zoo moe, en dat gij zooveel moeite voor hem doet, en dat alles zoo bereidwillig en met zooveel plezier, alsof hij het u met goud betaalde!”

„Hij verdient alles wat ik voor hem doe, ja nog veel meer,” zei Nikolaas. „Hij is zoo goedhartig, zoo oprecht en zoo dankbaar als ik nog nooit iemand gezien heb.”

„En zoo vreemd,” voegde juffrouw SNEVELLICCII er bij.

Nikolaas beantwoordde deze opmerking slechts door treurig zijn hoofd te schudden.

„Hij is slim genoeg, en zoo gesloten als een pot,” zei mijnheer FOLAIR, die naderbij was gekomen, en zich nu in het gesprek mengde. „Niemand kan ooit iets uit hem halen.”

„Wat zou men dan uit hem willen halen?” vroeg Nikolaas, terwijl hij zich driftig omkeerde.

„Drommels! wat zijt gij lichtgeraakt, Johnson!” zei mijnheer FOLAIR. „Ik spreek alleen maar over de natuurlijke nieuwsgierigheid van de menschen hier, om te weten wat hij vroeger gedaan heeft.”

„Het is vrij duidelijk, dunkt mij,” zei Nikolaas, „dat de arme jongen geen verstand genoeg heeft, om ooit iets van belang gedaan te hebben.”

„Jawel!” hernam de danser, zijn gezicht in een reflector bekijkend, „maar men weet toch graag alles.”

„Wat alles?” vroeg Nikolaas.

„Wel, wie en wat hij is, en hoe gij tweeën, die zoo van elkaar verschilt, zulke goede maats zijt,” antwoordde FOLAIR, blij dat hij iets onaangenaams kon zeggen. „Iedereen spreekt er over. Lenville zegt . . .”

„Ik meende, dat ik hem had geleerd te zwijgen,” viel Nikolaas hem driftig in de rede.

„Misschien,” hernam de onverbeterlijke danser; „als dat zoo is, zei hij het voordat gij hem het zwijgen hadt geleerd. Lenville zegt, dat gij al lang beroeps-acteur zijt, en dat het alleen de geheimzinnigheid is, die om u heen hangt, die u hier zoo'n succes heeft bezorgd, en dat Crummles uit eigenbelang het publiek in de verbeelding laat, dat er iets bijzonders met u is. Maar Lenville gelooft dat de heele geheimzinnigheid alleen daarin bestaat, dat gij hier of daar, om de een of andere reden, zijt weggegaan.”

„Zoo!" zei Nikolaas met een gedwongen glimlach.

„Dat is een gedeelte van wat hij zegt," vervolgde mijnheer Folair. „Ik vertel het u in vertrouwen, als een vriend van beide partijen. Ik denk er niet zoo over; dat weet gij wel. Hij zegt, dat Digby meer weg heeft van een schelm dan van een gek; en de oude Flugger zegt, dat, toen hij verleden jaar bij Covent-Garden aan de deur stond, om kaartjes aan te nemen, er altijd een zakkenroller rondzwierf, die net zoo'n gezicht had als Digby; hoewel het misschien, zooals hij terecht beweert, Digby zelf niet was, maar een broer of familielid van hem."

„Zoo!" zei Nikolaas nog eens.

„Ja," hernam Folair met dezelfde beaardheid; „dat zeggen ze. Ik meende verplicht te zijn het u te vertellen. O! daar komt dat verwenschte Wonderkind mij halen. — Ik kom, liefje!" Alleen de drie laatste woorden werden hardop gezegd; en daarop liet Folair Nikolaas staan, om zijn wildemansrol te gaan spelen.

„Zoo kletsen zij dus over ons," dacht Nikolaas. „Als iemand een onverzoenlijk misdrijf wil begaan, tegen de een of andere maatschappij, groot of klein, laat hem dan maar slagen; men zal hem alles vergeven behalve zijn succes."

„Gij trekt het u toch zeker niet aan, wat die kwaadaardige kerel zegt, mijnheer Johnson?" zei juffrouw Snevellicci op een suikerzoeten toon.

„Volstrekt niet," antwoordde Nikolaas. „Als ik hier bleef, zou het misschien de moeite waard zijn hen de ooren eens te wasschen; maar nu mogen zij zich schor praten. Daar komt het voorwerp van een gedeelte van hun vriendelijkheden," vervolgde hij, toen Smike naderde; „en wij zullen u dus goedennacht wenschen."

„Neen, neen, mijnheer Johnson," hernam juffrouw Snevellicci. „Ga liever met mij mee naar huis. Mijn mama is bij ons gelogeerd, en zou zoo graag kennis met u maken. Lieve Led, help mij toch om mijnheer Johnson over te halen."

„O, als gij hem niet kunt overhalen," zei juffrouw Ledrook heel levendig, en bleef toen steken, waardoor zij op een schertsende manier te kennen gaf, dat in zoo'n geval niemand daartoe in staat was.

„Mijnheer en mevrouw Lillyvick zijn bij ons in huis komen wonen, en gebruiken voorloopig onze zitkamer," zei juffrouw Snevellicci. „Kan dat u niet bewegen?"

„Behalve uw invitatie is er werkelijk niets meer noodig om mij te bewegen," ant-

woordde Nikolaas.

„O, neen, dat meent gij niet," zei juffrouw Snevellicci hierop, en juffrouw Ledrook zei: „Neen maar!" Waarop juffrouw Snevellicci zei dat juffrouw Ledrook er alles maar uitflapte, en juffrouw Ledrook zei dat juffrouw Snevellicci niet zoo rood hoefde te worden; en daarop gaf juffrouw Snevellicci haar vriendin een klapje, en deze haar weerom.

„Kom," zei juffrouw Ledrook, „het is hoog tijd dat wij gaan, of de goede mevrouw Snevellicci zal denken dat gij met haar dochter zijt weggelopen, mijnheer Johnson; en dan zou er wat gaande zijn."

„Maar lieve Led, hoe kunt gij toch zoo dwaas praten," knorde juffrouw Snevellicci.

Juffrouw Ledrook gaf geen antwoord, maar Smike onder den arm nemend, liet zij haar vriendin en Nikolaas vrijheid om haar naar verkiezing te volgen; wat Nikolaas, die nu heelemaal geen zin in een tête à tête had, verkoos oogenblikkelijk te doen.

Toen zij op straat kwamen, ontbrak het niet aan stof voor conversatie, want het kwam zoo uit dat juffrouw Snevellicci een mandje en juffrouw Ledrook een doos te dragen had, beide met kleine toilet-benoodigheden, die de dames gewoon waren iederen avond mee te nemen. Nikolaas wilde nu het mandje dragen, en juffrouw Snevellicci wilde het zelf houden, wat aanleiding gaf tot een worsteling, waarbij Nikolaas niet alleen het mandje maar ook de doos veroverde. Toen zei Nikolaas, dat hij benieuwd was wat er toch in dat mandje kon zitten, en wilde er in kijken, waarop juffrouw Snevellicci gilde en verklaarde, dat zij, als zij dacht dat hij het gezien had, zeker flauw zou vallen. Deze verklaring werd gevolgd door een dergelijken aanslag op de doos en een dergelijken uitroep van juffrouw Ledrook, en daarop zwoeren beide dames dat zij geen stap verder zouden doen, voordat Nikolaas beloofd had niet weer te zullen kijken. Eindelijk gaf Nikolaas zijn woord dat hij zich niet meer nieuwsgierig zou toonen, en stapten zij verder, terwijl de beide dames onder een aanhoudend gelach verklaarden dat zij nog nooit in haar leven zoo'n ondeugd hadden gezien.

Door zulke scherts den weg verkortend, kwamen zij al heel gauw aan de woning van den kleermaker, en hier vonden zij een heel gezelschap, want behalve mijnheer en mevrouw Lillyvick, was er niet alleen juffrouw Snevellicci's mama, maar ook haar papa. Een buitengewoon knap man was juf-

frouw Snevellicci's papa, met een arendsneus, een hoog wit voorhoofd, krullend zwart haar, en een inderdaad welbesneden gezicht, maar een beetje opgezwoolen, alsof hij aan den drank was. Hij had een bijzonder breede borst, en droeg een blauwe jas met vergulde knopen dicht over die borst toegeknoopt; en nauwelijks zag hij Nikolaas binnenkomen, of hij stak twee vingers van zijn rechterhand tusschen twee van die knopen, en zette zijn andere hand sierlijk in zijn zij, als wilde hij zeggen: „Hier ben ik, en wat hebt ge op mij aan te merken?”

Zoo iemand was en zoo zat daar juffrouw Snevellicci's papa, die aan het tooneel was, sedert hij op tienjarigen leeftijd in de kermispantomimes voor kabouter speelde; die een middelmatig danser, een middelmatig schermer en een middelmatig acteur was, maar nooit in iets had uitgemunt; die aan alle theaters van Londen geëngageerd was geweest, soms in het ballet en soms in het koor; die om zijn houding altijd gekozen werd om zwijgende officieren en edellieden te spelen, en die, als hij prachtig gekleed met een even prachtige dame aan zijn arm opkwam, dit met een air deed, dat men in de parterre niet zelden „bravo!” had geroepen, in de verbeelding dat hij een van de hoofdpersonen was. Zoo iemand was juffrouw Snevellicci's papa, van wien de booze wereld zei dat hij juffrouw Snevellicci's mama wel eens sloeg, die nog een behoorlijke danseres was, met een goed figuurtje en eenige sporen van bevalligheid, en zich nu — evenals op het tooneel, daar zij wat te oud werd om in den vollen glans van het voetlicht te komen — zooveel mogelijk op den achtergrond hield.

Aan deze beste menschen werd Nikolaas met alle staatsie voorgesteld, en toen deze plechtigheid was afgelopen, zei juffrouw Snevellicci's papa, dat hij verheugd was kennis te maken met zoo'n bijzonder talentvollen gentleman, en dat nog nooit iemand in zoo korten tijd zoo'n buitengewonen opgang had gemaakt — behalve zijn vriend Glavormelly, aan het Coburg-theater.

„Gij zult hem zeker wel eens gezien hebben, mijnheer?” zei hij.

„Neen, ik heb hem nooit gezien,” antwoordde Nikolaas.

„Nooit mijn vriend Glavormelly gezien, mijnheer!” hervatte juffrouw Snevellicci's papa. „Dan hebt gij nooit een acteur gezien. Als hij nog leefde....”

„O, hij is dus dood?” viel Nikolaas er op in.

„Dat is hij,” zei Snevellicci; „maar hij ligt niet in de Westminster Abdij — een groot schandaal! Hij was een — maar dat komt er nu niet meer op aan. Hij is naar dat land gegaan vanwaar geen reiziger terugkomt. Ik hoop dat hij daar wordt geapprecieerd.”

Dit zeggend wreef juffrouw Snevellicci's papa de punt van zijn neus met een schreeuwend gelen zakdoek, om het gezelschap te doen begrijpen, dat deze herinneringen hem overstelpten.

„Wel, mijnheer Lillyvick,” zei Nikolaas, „hoe maakt gij het?”

„Uitstekend, mijnheer,” antwoordde de incasseerder. „Er is niets dat met het huwelijksleven te vergelijken is, mijnheer; daar kunt gij van op aan.”

„Inderdaad,” zei Nikolaas lachend.

„Neen, mijnheer, niets,” antwoordde Lillyvick plechtig. „Hoe vindt gij,” fluisterde hij verder, Nikolaas terzijde nemend, „hoe vindt gij dat zij er vanavond uitziet?”

„Even knap als altijd,” antwoordde Nikolaas met een blik naar de gewezen juffrouw Petowker.

„Ja, zij heeft iets over zich, mijnheer,” fluisterde de incasseerder, „dat ik nooit bij iemand anders gezien heb. Kijk haar beweging eens, nu zij den ketel op het vuur gaat zetten. Is het niet betooverend, mijnheer?”

„Gij zijt een gelukkig man,” zei Nikolaas.

„Ha, ha, ha!” lachte de incasseerder. „Neen. Denkt gij dat heusch? Misschien ben ik dat ook wel, misschien ben ik dat ook wel. Ik geloof, dat ik het niet beter gedaan kon hebben, al was ik nog een jongmensch geweest; is 't wel? Zoudt gij zelf het wel veel beter gedaan kunnen hebben, hè?” Met nog een aantal van dergelijke vragen stiet Lillyvick Nikolaas met zijn elleboog in zijn zij, en grinnikte daarbij tot zijn gezicht bloedrood werd van inspanning om zijn pret in te houden.

Intusschen was, met behulp van alle aanwezige dames, het tafellaken gespreid over twee aaneengevoegde tafels, waarvan de eene hoog en smal, en de andere laag en breed was. Aan den eenen kant stonden oesters, aan den anderen sausijzen, met een kaarsensnuit in het midden, en gebakken aardappelen waar men er plaats voor kon vinden. Twee ontbrekende stoelen werden uit de slaapkamer gehaald. Juffrouw Snevellicci zat aan het hoofd van de tafel, Lillyvick aan het benedeneinde, en Nikolaas had niet alleen de eer van naast juffrouw Snevellicci te zitten, maar ook van haar mama aan zijn rechterhand en

haar papa tegenover zich te hebben. Kortom, hij was de held van het feest, en toen de tafel afgenomen en een kom punch opgediend was, stelde juffrouw Snevellicci's papa zijn gezondheid in met een redevoering zoo vol aandoenlijke toespelingen op zijn aanstaand vertrek, dat juffrouw Snevellicci in tranen uitbarstte en genoodzaakt was zich in haar slaapkamer terug te trekken.

„St. Let er maar niet op,” zei juffrouw Ledrook, haar hoofd uit de slaapkamer naar binnen stekend. „Zeg maar, als zij terugkomt, dat zij een beetje overspannen is.”

Juffrouw Ledrook liet dit gezegde, voor zij de deur weer sloot, met zooveel geheimzinnige wenken en gebaren vergezeld gaan, dat zij in het gezelschap een diepe stilte naliët, waaronder juffrouw Snevellicci's papa zijn borst nog eens zoo breed uitzette, met een norsch gezicht alle aanwezigen, maar in 't bijzonder Nikolaas, aankeek, en voortdurend zijn glas vulde en weer leegde tot de dames gezamenlijk met juffrouw Snevellicci terugkwamen.

„Gij hoeft u volstrekt niet ongerust te maken, mijnheer Snevellicci,” zei mevrouw Lillyvick. „Ze is alleen maar wat zenuwachtig en dat is zij den heelen dag al geweest.”

„Zoo,” zei Snevellicci, „is dat alles?”

„Och ja, dat is alles,” riepen de dames door elkaar. „Maak er maar geen spektakel over.”

Dit was nu heelemaal geen antwoord dat met mijnheer Snevellicci's gewicht als man en vader strookte, en hij wendde zich dus tot de ongelukkige mevrouw Snevellicci, en vroeg haar wat voor den duivel zij daarmee bedoelde.

„Maar manliëf,” begon mevrouw Snevellicci.

„Noem mij geen manliëf, mevrouw, als het u belieft,” zei Snevellicci.

„Och toe, papa!” viel zijn dochter er nu op in.

„Wat och toe, kind?”

„Spreek zoo niet!”

„Waarom niet?” zei Snevellicci. „Gij denkt toch hoop ik niet, dat hier iemand is die mij zal beletten te spreken zooals het mij belieft?”

„Niemand wil u dat beletten, papa,” antwoordde zijn dochter.

„Niemand zou het mij kunnen beletten, al wilde hij,” liet mijnheer Snevellicci hierop volgen. „Ik schaam mij niet voor mij zelf. Snevellicci is mijn naam! Als ik in de stad ben, ben ik in Broad-Court bij Bow-Street te vinden. Als ik niet thuis ben, hoeft

men maar aan elk theater naar mij te vragen. Voor den duivel, daar kent men mij wel, zou ik denken. De meeste menschen hebben mijn portret gezien in den sigarenwinkel om den hoek, en de couranten hebben mijn naam verscheidene keeren vermeld. Spreken! Ik zal u eens wat zeggen. Als ik merkte, dat iemand met het hart van mijn dochter had willen spelen, dan zou ik niet spreken; ik zou hem zonder spreken zijn bekomst geven — dat is mijn manier.”

Dit zeggend, gaf mijnheer Snevellicci met zijn gesloten vuist drie vinnige tikken in de palm van zijn linkerhand, knipte met duim en wijsvinger naar een denkbeeldigen neus, en dronk in één teug nog een glas punch uit. „Dat is mijn manier,” zei hij.

De meeste groote mannen hebben hun gebreken, en de waarheid is dat mijnheer Snevellicci eenigszins aan den drank was, of om de volle waarheid te zeggen, dat hij bijna nooit nuchter was. Hij had in zijn dronkenschap drie graden van bedwelming — in den eersten was hij deftig — in den tweeden twistziek — in den derden amoureuus. Op het tooneel kwam hij nooit voorbij den eersten graad; maar in een particulier gezelschap liep hij ze alle drie door, en ging met zoo'n snelheid van den eenen tot den anderen over, dat zij, die de eer niet hadden hem te kennen, niet wisten hoe zij het met hem hadden.

En dus had mijnheer Snevellicci nauwelijks nog een glas gelegd of hij keek, al zijn strijd lust vergetend, met een glimlach in het rond en zei heel levendig: „Op de dames — die lieverds — want ik ben op allemaal verliefd — op allemaal!”

„Toch niet zonder uitzondering?” bracht mijnheer Lillyvick heel bedaard en zachtzinnig hiertegen in.

„Ja, zonder uitzondering,” antwoordde Snevellicci.

„Maar dat zou de getrouwde dames ook omvatten,” hervatte Lillyvick.

„Op die ben ik ook verliefd, mijnheer,” zei Snevellicci.

De incasseerder keek met deftige verbazing in het rond, als wilde hij zeggen: „Wel, dat is een rare snuiter!” en scheen eenigszins verwonderd, dat zijn echtgenoot geen blijken van schrik en verontwaardiging gaf.

„De eene vriendschap is de andere waard,” hervatte Snevellicci. „Ik ben op haar verliefd, en zij op mij.” En alsof deze bekentenis nog niet genoeg was om alle zedelijke verplichtingen te hoonen, wierp hij met zijn rechteroog — openlijk en on-

MIJNHEER LILLYVICK IS VERTOORND

beschaamd — Henriette Lillyvick een lonkje toe.

De incasseerder zank van verbazing achterover in zijn stoel. Als iemand haar als Henriette Petowker zoo'n lonk had toegeworpen, zou het al hoogst onbehoorlijk zijn geweest; maar als mevrouw Lillyvick! Terwijl het koude zweet hem uitbrak, en hij zich afvroeg of hij misschien droomde, herhaalde mijnheer Snevellicci niet alleen zijn

de tafel, trok den incasseerder met geweld naar boven, en duwde hem dubbel gevouwen op zijn stoel. „Wat moet dat beteekenen? Wat wilt ge? Wat scheelt u?”

Terwijl Nikolaas den incasseerder ophielp, had Smike denzelfden dienst aan den heer Snevellicci bewezen, die nu zijn vijand met versufte verbazing aankeek.

„Hier, mijnheer,” zei Lillyvick, op zijn uiterst verwonderde vrouw wijzend, „hier

MIJNHEER SNEVELLICCI HERHAALDE NIET ALLEEN ZIJN MISDRIJF, MAAR WIERP HAAR BOVENDIEN NOG EEN HANDKUS TOE.

misdrrijf, maar wierp haar bovendien nog een handkus toe. Nu stond Lillyvick van zijn stoel op, ging onvervaard naar het andere einde van de tafel en viel den vermetelen losbol letterlijk op het lijf. Mijnheer Lillyvick was geen klein gewicht, en toen hij Snevellicci, op die manier op het lijf viel, lag deze in een oogenblik onder de tafel. Lillyvick volgde hem, en de dames gilden.

„Wat scheelt die twee toch — zijn ze dol geworden?” riep Nikolaas uit, dook onder

zit de schoonheid en de deugd in één persoon vereenigd, en haar gevoel is gekwetst — gehoond en beleedigd, mijnheer.”

„Wat praat hij toch voor nonsens?” zei mevrouw Lillyvick als antwoord op een vragenden blik van Nikolaas. „Niemand heeft een woord tegen mij gesproken.”

„Gesproken, Henriette!” riep de incasseerder uit. „Heb ik niet gezien hoe hij...” Lillyvick kon er niet toe komen het met woorden te zeggen, maar bootste de beweging van het oog na.

„Well" zei mevrouw Lillyvick. „Denkt gij dan, dat niemand mij ooit mag aankijken? Het zou wel plezierig zijn een getrouwde vrouw te wezen, als dat een wet was!"

„Hebt gij er dan niet op gelet?" riep de incasseerder uit.

„Er op gelet!" herhaalde mevrouw Lillyvick met minachting. „Gij moest iedereen hier op uw knieën om excuus vragen."

„Om excuus vragen?" zei de onthutste incasseerder.

„Ja, en mij in de allereerste plaats," antwoordde mevrouw Lillyvick. „Denkt gij dat ik zelf niet kan beoordeelen wat behoorlijk en wat onbehoorlijk is?"

„Natuurlijk," riepen al de dames. „Denkt gij niet dat wij de eersten zouden zijn om te spreken, als er iets was waarop gelet diende te worden?"

„Denkt gij dat zij het niet weten, mijnheer?" zei juffrouw Snellicci's papa, zijn boordje ophalend, en mompelde verder iets van een gat in het hoofd slaan, en iemand alleen om zijn jaren te ontzien. Daarna keek juffrouw Snellicci's papa mijnheer Lillyvick nog eenige seconden vastberaden en ernstig aan, stond toen heel bedaard op en ging al de dames in het rond, met mevrouw Lillyvick beginnend, een kus geven.

De ongelukkige incasseerder keek zijn vrouw jammerlijk aan, als om te zien of mevrouw Lillyvick nog een enkelen trek van juffrouw Petowker had overgehouden, en toen hij maar al te zeker merkte dat dit niet het geval was, vroeg hij het heele gezelschap heel nederig om excuus, en bleef toen zitten, zoo ontmoedigd en verslagen, dat hij, in weerwil van zijn eigenliefde en verdwaasheid, werkelijk een voorwerp van medelijden was.

Juffrouw Snellicci's papa, opgetogen over dezen triomf en dit onbetwistbare bewijs van zijn invloed op de schoone sekse, werd nu bijzonder gezellig, om niet te zeggen luidruchtig, zong vrijwillig verscheidene liedjes, onthaalde het gezelschap op zijn herinneringen van een aantal voornaame dames, die op hem verliefd waren geweest, dronk op de gezondheid van meer dan een van deze dames, die hij daarbij met naam en toenaam noemde, en nam deze gelegenheid waar om op te merken dat hij, als hij wat meer om zijn eigen belang had gedacht, tegenwoordig in een koets met vier paarden zou kunnen rijden. Deze herinneringen schenen het hart van mevrouw Snellicci geen bijzonder pijnlijke wonden toe te brengen; zij had het trouwens veel te druk met breedvoerige uitweidingen tegen Nikolaas over de veelvuldige talenten

en verdiensten van haar dochter; en deze jongedame zelf bleef niet in gebreke om al haar aanlokkelijkheden ten toon te spreiden, waarin juffrouw Ledrook haar door allerlei kleine kunstgrepen behulpzaam was. Dit alles had echter niet het minste effect bij Nikolaas, die, aan het gebeurde met juffrouw Squeers denkend, tegen alle bekoringen bestand bleef, en zoo streng over zijn eigen gedrag waakte, dat, toen hij afscheid had genomen, de dames hem unaniem een monster van gevoelloosheid noemden.

Den volgenden dag verschenen de affiches, en werd het publiek met alle kleuren van den regenboog en met op allerlei wijzen verbogen, verwrongen en mismaaakte letters, er van verwittigd, dat mijnheer Johnson de eer zou hebben, dien avond zijn laatste voorstelling te geven, en dat men verzocht werd tijdig plaats te bespreken, daar de toeloop bij zijn optreden buitengewoon groot was — want het is in de geschiedenis van het tooneel een merkwaardig, maar sinds lang bewezen en onbetwistbaar feit, dat het een hopelooze onderneming is de menschen naar den schouwburg te willen lokken, tenzij men hen eerst in den waan weet te brengen dat zij er niet in zullen kunnen komen.

Nikolaas was, toen hij 's avonds in den schouwburg kwam, in het eerst verwonderd over de buitengewone onrust, die op ieders gezicht te lezen stond, maar hij bleef niet lang onbekend met de reden daarvan, want nog voordat hij iets kon vragen kwam mijnheer Crummles naar hem toe, en vertelde hem met een stem vol ontroering, dat er in een van de loges een tooneeldirecteur uit Londen zat.

„Het is om het Wonderkind, daar kunt gij van op aan," zei Crummles, Nikolaas naar het gaatje in het gordijn trekkend, om daardoor naar den Londenschen tooneeldirecteur te kijken. „Ik twijfel er niet aan of de roep van het Wonderkind heeft hem hier gebracht. Daar zit hij; die met zijn overjas en zonder boordjes. Zij moet tien pond in de week hebben, Johnson; zij zal voor geen penning minder op de Londensche planken komen. En zij zullen haar ook niet krijgen, of zij moeten mevrouw Crummles er bij nemen — twintig pond in de week voor die twee samen; of laat ik u eens wat zeggen, ik zal mij zelf en de twee jongens er bij doen, en dan kunnen zij de heele familie voor dertig krijgen. Beter kan ik toch niet zeggen. Zij moeten ons wel allemaal nemen, als de een niet zonder den ander wil komen. Zoo doen sommige lui in

Londen ook, en het geeft de beste resultaten. Dertig pond in de week is nog heel goedkoop — veel te goedkoop."

Nikolaas antwoordde dat het dat zeker was, en nadat mijnheer Crummles verscheidene snuifjes had genomen, om zijn gemoedsbeweging te doen bedaren, haastte hij zich naar zijn vrouw, om haar te vertellen dat hij het nu met zich zelf eens was over de condities en geen penning minder zou nemen.

Toen het gordijn opging, werd de spanning, die de komst van den Londenschen tooneeldirecteur teweeg had gebracht, nog veel grooter. Iedereen verbeeldde zich dat hij gekomen was om hem of haar te zien spelen, en iedereen was dus vol angst en verwachting. Sommigen, die niet dadelijk hoefden op te komen, zochten een plaatsje tusschen de schermen en rekten daar hun hals uit om hem te zien; anderen slopen naar de twee gereserveerde loges, om hem van daar beter op te nemen. Eens zag men den Londenschen tooneeldirecteur glimlachen — het was toen de komische boer deed alsof hij een vlieg wilde vangen, terwijl mevrouw Crummles een van haar groote stille scène's speelde. „Heel goed, jongelief," zei Crummles, den ongelukkigen komiek met zijn vuist dreigend toen hij afkwam. „Zaterdagavond kunt gij opmarcheeren."

Zoo zag ook iedereen, die op het tooneel was, van het heele publiek maar één persoon; iedereen speelde alleen maar voor den Londenschen tooneeldirecteur. Toen Lenville in een uitbarsting van hartochtelijke drift den keizer een aterling noemde, en daarna op zijn handschoen bijtend, zei: „Maar ik moet veinzen," hield hij in plaats van somber naar beneden te kijken en zoo te wachten tot hij weer moest invallen, zijn oogen op den Londenschen tooneeldirecteur gevestigd. Toen juffrouw Bravassa haar romance zong, terwijl haar minnaar gereed stond om haar tusschen de coupletten de hand te drukken, keken beiden niet naar elkaar, maar naar den Londenschen tooneeldirecteur. Mijnheer Crummles stierf alleen voor hem; en toen de twee figuranten kwamen, om het lijk, na een harden dood, weg te dragen, zag men het zijn oogen openen en naar den Londenschen tooneeldirecteur omkijken. Eindelijk ontdekte men dat de Londensche tooneeldirecteur in slaap was gevallen, en niet lang daarna dat hij weer wakker werd en wegging; waarop het heele gezelschap den ongelukkigen komiek aanviel en verklaarde dat zijn zotternij alleen de schuld er van was, en mijnheer

Crummles zei, dat hij lang geduld met hem had gehad, maar hem nu moest verzoeken naar een ander engagement uit te kijken.

Onder dit alles bleef Nikolaas volkomen onverschillig. Hij was alleen maar blij dat de groote man verdween voor hij moest optreden; en nadat hij zijn rollen in de twee laatste stukken zoo snel mogelijk had afgespeeld, en een daverend applaus had geogst — zooals de affiches voor den volgende dag verkondigden, die een paar uur tevoren waren gedrukt — nam hij Smike onder den arm, en ging naar huis en naar bed.

Met de post van den volgende morgen kwam er een brief van Newman Noggs — heel kort, heel onleesbaar en heel geheimzinnig. Hij verzocht Nikolaas oogenblikkelijk naar Londen te komen, en geen oogenblik te verzuimen, om, zoo mogelijk, dienzelfden avond er al te zijn.

„Wat zou er gebeurd zijn?" riep Nikolaas uit. „De hemel weet, dat ik met de beste bedoelingen en tegen mijn zin hier ben gebleven; maar misschien heb ik toch nog te lang gewacht. Smike, hier is mijn beurs. Betaal onze schulden en pak onze bagage bij elkaar. Misschien dat wij de ochtenddiligence nog halen. Ik ga hun even zeggen dat wij weggaan, en kom dadelijk terug."

Dit zeggend nam hij zijn hoed, snelde naar het huis van mijnheer Crummles, en klopte zoo heftig aan, dat hij dezen heer, die nog in bed lag, wakker maakte, en dat Bulph, de stuurman, die juist zijn ochtendpijpje rookte, zelf naar voren schoot, om de deur te openen en te zien wat er aan de hand was.

Nikolaas rende zonder plichtplegingen de trap op, en stooft de voorkamer binnen, waar de vensterluiken nog gesloten waren, en de jongeheeren Crummles, die in allerijl uit hun sofa-bed waren gesprongen, haastig hun kleeren aanschoten, in de meening dat het nog nacht was, en er in het aangrenzende huis brand moest zijn.

Voordat Nikolaas hen uit den droom kon helpen, verscheen mijnheer Crummles in een flanelle kamerjapon en met een slaapmuts op, en hem deelde Nikolaas in enkele woorden de reden mee, waarom hij oogenblikkelijk naar Londen moest vertrekken.

„Vaarwel dus, vaarwel," zei hij tot slot, en was al half de trap af, voordat mijnheer Crummles voldoende van zijn verbazing bekomen was, om iets over de biljetten te zeggen.

„Ik kan er niets aan doen," antwoordde Nikolaas. „Betaal ze met wat ik van deze week nog te goed heb; of als dat niet ge-

noeg is zeg mij dan hoeveel er bij moet; maar gauw, gauw!"

"Het zal wel ongeveer gelijk staan," hernam mijnheer Crummles. „Maar kunt gij niet nog één dag blijven?"

"Geen uur, geen minuut," was het antwoord.

"Wilt gij niet even wachten, om afscheid van mevrouw Crummles te nemen?" vroeg de tooneeldirecteur, terwijl hij met hem meeliiep naar beneden.

"Onmogelijk!" riep Nikolaas uit. „O, dat ik hier mijn tijd heb moeten verbeuzelen!"

Met deze woorden stampte hij verdrietig op den grond, rukte zijn hand uit die van mijnheer Crummles, en was in een oogenblik uit het gezicht verdwenen.

"Hè!" zei mijnheer Crummles, terwijl hij naar de plek bleef staren, waar Nikolaas om den hoek van de straat verdwenen was; „als hij zoo gespeeld had, wat zou hij dan een volk hebben getrokken! Hij had bij mij moeten blijven. Maar jonge menschen weten niet wat goed voor ze is. Jonge menschen zijn roekeloos — heel roekeloos."

Misschien zou hij nog een poos zoo hebben voortgeredeneerd, als hij niet werktuiglijk met zijn vingers naar de snuifdoos in zijn vestzakje had gevoeld. Hij vond geen zak, en herinnerde zich nu dat hij geen vest aanhad; en daar dit verder zijn aandacht vestigde op de buitengewoon karige kleedij, waarin hij naar buiten stond te kijken, sloot hij haastig de deur, en ging met grooten spoed weer naar boven.

Smike had zich zooveel mogelijk gehaast, en kort nadat Nikolaas terugkwam, waren zij gereed om te vertrekken. Zij gunden zich nauwelijks den tijd om te ontbijten, en waren binnen een half uur aan het diligence-kantoor, volkomen buiten adem door de haast, die de vrees om te laat te komen hen had doen maken. Zij hadden echter nog een paar minuten tijd, en nadat zij plaatsen hadden genomen, ging Nikolaas een kleerenwinkel binnen, om een overjas voor Smike te koopen. Voor een stevigen boer zou de jas nog wel wat ruim zijn geweest, maar de winkelier verzekerde, dat zij niet beter kon passen; en Nikolaas zou haar in zijn ongeduld gekocht hebben, al was zij nog eens zoo wijd geweest.

Terwijl zij naar de diligence gingen, die nu op de straat gereed stond, was Nikolaas niet weinig verbaasd, toen hij plotseeling met zooveel geweld werd omarmd, dat hij bijna van de beenen raakte; en zijn verbazing werd niet minder, toen hij de stem van mijnheer Crummles hoorde uitroepen: „Hij is het — mijn vriend, mijn vriend!"

220

„Wat scheelt u toch?" vroeg Nikolaas, worstelend om uit de armen van den tooneeldirecteur los te komen.

„Vaarwel, vaarwel, edele jongeling!" riep Crummles, hem nogmaals aan zijn borst drukkend.

De zaak was, dat mijnheer Crummles, die zich nooit een gelegenheid voor een theater-effect liet ontglippen, opzettelijk was uitgegaan om openlijk afscheid van Nikolaas te nemen; en om dit afscheid des te treffender te maken, begon hij nu, tot groot verdriet van zijn jongen vriend, dezen met een reeks tooneelomhelzingen te vereeren, waarbij, zooals men weet, de omhelzende persoon zijn of haar kin op den schouder van den omhelsd wordenden drukt en er overheen kijkt. Mijnheer Crummles deed dit in grooten melo-dramatischen stijl, terwijl hij de roerendste afscheidsgroeten uitgalmde, die hem uit zijn repertoire te binnen schoten. Dit was echter nog niet alles; want de oudste van de jongeheeren Crummles volbracht dezelfde plechtigheid bij Smike; terwijl zijn broer, met een kort manteltje, dat hij theatraal over zijn linkerschouder liet hangen, in de houding van een wachtenden page, bij de groep bleef staan, alsof hij zóó den stoet naar het schavot zou moeten leiden.

De omstanders hieven een hartelijk gelach aan, en daar het 't verstandigst was de zaak maar van den vroolijken kant op te nemen, lachte Nikolaas mee, toen het hem gelukt was zich los te maken. Hij bevrijdde daarop den verbaasden Smike, klom met dezen op de diligence, en groette zijn vrienden voor het laatst, terwijl zij wegreeden.

HOOFDSTUK XXXI.

Van Ralph Nickleby en Newman Noggs, alsmede van eenige wijze voorzorgen, waarvan het gelukken of mislukken uit het vervolg zal blijken.

In een gelukkige onwetendheid, dat zijn neef, met zooveel spoed als vier vlugge paarden maar konden maken, het tooneel naderde, waarop hij zijn rol speelde, en dat elke minuut den afstand tusschen hen verminderde, zat Ralph Nickleby dien morgen aan zijn gewone bezigheden, maar was toch niet in staat de ontmoeting, die den vorigen dag tusschen hem en zijn nicht had plaats gehad, heelemaal uit zijn gedachten te zetten. Na enkele oogenblikken waarin

hij het vergat, mompelde hij telkens een paar woorden van wrevel en ongeduld, en boog zich dan weer met hernieuwde inspanning over het voor hem open liggende grootboek; maar in weerwil van zijn pogingen om ze te verwijderen, kwamen dezelfde gedachten hem telkens weer voor den geest en brachten zijn cijfers in de war. Eindelijk smeedt Ralph zijn pen neer en wierp zich achterover in zijn stoel, als had hij het besluit genomen die lastige gedachten vrij te laten uitwoelen en er zich op die manier van te ontslaan.

„Ik ben er de man niet naar, om mij door een lief gezichtje van de wijs te laten brengen,” mompelde Ralph knorrig. „Er zit een grijnzend doodshoofd onder; en iemand als ik, die verder gaat dan de oppervlakte, ziet dat en niet de zachte huid. En toch zou ik haast van dat meisje kunnen houden, als zij maar niet zoo trotsch en nuffig was opgevoed. Als die jongen verdronken of opgehangen en de moeder dood was, zou ik haar bij mij in huis nemen. Ik wou, dat het zoo was, met hart en ziel!”

In weerwil van den doodelijken haat, dien Ralph tegen Nikolaas koesterde, en de bittere verachting, waarmee hij de arme juffrouw Nickleby beschouwde — in weerwil van de laaghartige ongevoeligheid, waarmee hij Kaatje aan zijn eigenbelang wilde opofferen — hadden zijn gedachten, hoe vreemd het ook moge schijnen, op dat oogenblik iets menschelijks, ja zelfs iets vriendelijks. Hij dacht, hoe het in zijn huis zou zijn, als hij Kaatje bij zich had; hij zette haar, in zijn verbeelding, op den leegen stoel; hij zag haar, hoorde haar spreken; hij voelde weer den zachten druk van haar bevende hand op zijn arm; hij verlevendigde zijn kostbare vertrekken met honderd zwijgende bliken van de aanwezigheid van een bezige vrouw; daarna keerde hij terug tot zijn kouden haard en zijn doode, naargeestige pracht, en terwijl voor een oogenblik een betere geest in hem levendig werd, hoewel egoïstische gedachten dien hadden doen ontstaan, voelde de rijke man zonder vrienden of kinderen zijn treurige eenzaamheid. Voor dat oogenblik had het goud geen glans meer in zijn oogen; want hij voelde dat er onberekenbare schatten bestonden, die hij voor geen goud kon kopen.

Een enkele kleinigheid was echter voldoende om uit den geest van zoo'n man zulke overdenkingen te verbannen. Toen Ralph bij toeval zijn oogen opsloeg, zag hij, over de binnenplaats heen, het raam van het andere kantoor, en voor dat raam het

gezicht van Newman Noggs, die, met zijn rooden neus bijna tegen het glas, zich hield, alsof hij met een roestig mesje een pen vermaakte, maar inderdaad met de scherpste oplettendheid zijn meester bespiedde. In een oogenblik verwisselde Ralph zijn verstrooide houding met zijn gewonen stand voor zijn lessenaar; en onmiddellijk was de gang van zijn gedachten verbroken, en het gezicht van Noggs voor het venster verdwenen.

Enkele minuten later trok Ralph aan de schel, en toen Newman binnenkwam, keek hij dezen tersluiks aan, als vreesde hij de zekerheid te zullen krijgen, dat zijn bediende zijn gedachten had gelezen, maar uit het gezicht van Newman Noggs was niets op te maken. Als het mogelijk is zich een man voor te stellen met twee oogen in zijn hoofd, allebei wijd open, en die toch naar niets kijkt en niets, gewaar wordt, scheen Newman Noggs dié man te zijn.

„Wel, wat is er?” bromde Ralph.

„O,” zei Newman, opeens eenig leven in zijn oogen brengend en ze op zijn meester richtend, „ik dacht dat gij gescheld hadt.”

Met deze laconieke opmerking keerde hij zich om, en strompelde weer naar de deur.

„Blijf hier!” zei Ralph. Newman bleef staan, zonder eenige verlegenheid te laten blijken.

„Ik heb gescheld.”

„Dat wist ik ook wel.”

„Waarom wilt gij dan weggaan, als gij dat weet?”

„Ik dacht,” zei Newman, „dat gij gescheld hadt, om te zeggen dat gij niet gescheld hadt; dat gebeurt wel meer.”

„Hoe durft gij hier te spionneeren en mij aan te staan gapen, kerel?” vroeg Ralph.

„Aangapen?” riep Newman uit. „U? ha, ha!” Dit was de eenige verontschuldiging, waartoe Newman zich verwaardigde.

„Pas op!” zei Ralph met een strakken blik; „ik wil hier geen dronkemansgedoe hebben. Ziet gij dit pakje?”

„Het is groot genoeg,” zei Newman.

„Breng het naar Cross, in Broad-Street; hoort gij?”

Newman knikte stug, en ging zijn hoed halen. Nadat hij eenige malen vergeefs geprobeerd had, het pakje, dat ruim twee voet in het vierkant groot was, in den bol daarvan te bergen, nam hij het onder zijn arm, trok daarop heel langzaam zijn smerige handschoenen aan, terwijl hij zijn oogen strak op Ralph Nickleby hield gevestigd, zette zijn hoed op, zoo voorzichtig alsof hij fonkelnieuw en van de fijnste soort was, en ging eindelijk de deur uit.

Hij verrichte zijn boodschap met den grootsten spoed, en ging maar voor een halve minuut een tapperij binnen, en zelfs dit kon men zeggen dat in zijn weg lag, want hij ging de eene deur in en de andere uit; maar toen hij op zijn terugweg het Strand had bereikt, bleef hij even besluiteloos staan. Daarop sloeg hij een dwarsstraat in, en ging naar het huis van juffrouw La Creevy, waar hij met een zekere zenuwachtigheid aanklopte.

De deur werd door een nieuwe dienstbode geopend, op wie het voorkomen van den onbekende geen gunstigen indruk scheen te maken; want zij deed de deur weer half dicht, en vroeg door de kier, wat hij wenschte. „Noggs!” zei Newman, alsof deze naam een tooverwoord was, dat alle deuren moest doen openvliegen; tegelijkertijd duwde hij de meid op zij, en stond voor de deur van de voorkamer, voordat de verbaasde dienstmaagd hem kon tegenhouden.

„Binnen, als het u belieft!” riep juffrouw La Creevy, toen Newman tikte. „Hemel!” riep zij, toen hij binnenkwam, „wat komt gij hier doen, mijnheer?”

„Gij hebt mij vergeten,” zei Newman, terwijl hij zijn hoed afnam; „dat verwondert mij. Dat iemand mij niet herkent, die mij in vroeger dagen gezien heeft, is heel natuurlijk; maar er zijn weinigen menschen, die mij tegenwoordig vergeten, als zij mij eens gezien hebben.” Dit zeggend, keek hij naar zijn armoedige kleeding en zijn verlamde been en schudde even zijn hoofd.

„Ik had u inderdaad vergeten,” zei juffrouw La Creevy, terwijl zij opstond. „En ik ben er beschaamd over, mijnheer Noggs, want gij zijt een braaf, goedhartig mensch. Ga zitten, en vertel mij eens, hoe Kaatje Nickleby het maakt; dat arme kind, ik heb haar in verscheidene weken niet gezien.”

„Hoe komt dat?” vroeg Newman.

„Wel, om u de waarheid te zeggen, ik ben uit logeeren geweest,” antwoordde juffrouw La Creevy. „Voor de eerste maal sedert vijftien jaar.”

„Een lange tijd,” merkte Newman treurig op.

„Als men op de jaren terugkijkt, is de tijd altijd lang,” zei de miniatuurschilderes; „maar, den hemel zij dank, mijn eenzame dagen gaan rustig en genoeglijk voorbij. Ik heb een broer, mijnheer Noggs, mijn eenige familielid; en in al dien tijd had ik hem niet gezien. Niet dat wij ooit oneenigheid hebben gehad, maar hij was op het land in de leer gekomen, en daar getrouwd, en had kinderen en vrienden gekregen, en moest een arme vrouw, als ik ben, wel vergeten.

Denk niet dat ik daarover klaag. Ik zei altijd bij mij zelf: „Het is heel natuurlijk. John moet op zijn zaken passen, en heeft een vrouw aan wie hij zijn zorgen en moeilijkheden kan vertellen, en kinderen om mee te spelen. God zegene hem en de zijnen, en geve dat wij eens allen bijeen mogen komen, waar wij nooit weer zullen scheiden!” Maar denk eens aan, mijnheer Noggs,” vervolgde zij, terwijl haar gezicht opklaarde, en klapte daarbij in haar handen; „daar komt die broer eindelijk naar Londen, en heeft geen rust, voor hij mij vindt. En daar gaat hij tegenover mij op dien stoel zitten, en schreit als een kind, van blijdschap dat hij mij terugziet. En hij staat er op dat ik met hem mee zal gaan naar zijn huis — een prachtig huis, mijnheer Noggs, met een grooten tuin en ik weet niet hoeveel land, en een bediende in livrei om aan tafel te bedienen, en koeien, paarden en varkens, en ik weet niet wat al meer — en nadat ik een maand daar geloogerd heb, dringt hij er op aan, voorgoed bij hem te blijven — hij niet alleen, maar ook zijn vrouw en kinderen. Zij hebben er vier — en het oudste, een meisje, hebben zij naar mij genoemd, acht jaar geleden. Nooit in mijn leven ben ik zoo gelukkig geweest. Nooit!” De goede ziel verborg haar gezicht in haar zakdoek en snikte luid; want dit was de eerste gelegenheid, die zij had, om haar hart te ontlasten, en zij kon zich nu niet bedwingen.

„Maar wat ben ik kinderachtig,” zei juffrouw La Creevy, terwijl zij haar oogen afveegde, en haar zakdoek met veel drift en haast in haar reticule stopte. „Ik had er niet over moeten spreken; maar ik wilde u alleen uitleggen, hoe het komt, dat ik Kaatje niet gezien heb.”

„Hebt gij de oude juffrouw ook niet gezien?” vroeg Newman.

„De weduwe Nickleby bedoelt gij,” zei juffrouw La Creevy. „Laat ik u eens iets zeggen, mijnheer Noggs; als gij bij haar in een goed blaadje wilt blijven, moet zij nooit hooren, dat gij haar de oude juffrouw noemt. Eergisterenavond ben ik bij haar geweest, maar zij was heelemaal in de wolken met iets, zoo groot en geheimzinnig, dat ik niet uit haar wijs kon worden; en om u de waarheid te zeggen, kreeg ik het toen in mijn hoofd om ook trotsch te doen, en ging er heel deftig vandoor. Ik had verwacht dat zij wel zou bijdraaien, maar zij is niet hier gekomen.”

„En Kaatje?...” zei Newman.

„Die is een paar keer hier geweest, terwijl ik uit de stad was,” antwoordde juf-

frouw La Creevy. „Ik wist niet, of het haar gelegen zou komen, als ik bij die groote lui, waar zij nu woont, aan huis kwam; daarom wilde ik een paar dagen wachten, en als ik haar dan niet zag, haar een briefje schrijven.”

„Zoo!” zei Newman, en liet zijn vingers knappen.

„Ik had gedacht, dat gij mij iets van hen zoudt vertellen,” hernam juffrouw La Creevy. „Hoe gaat het met dien ouden bullebak op Golden-Square? Goed, zeker. Zulke

tret van minister Canning boven den schoorsteenmantel. „En toch had ik het bijna gedaan,” zei Noggs met woeste gebaren. „Ik moest mijn handen in mijn zakken steken, om van hem af te blijven. Maar eens zal het er van komen; dat zie ik vooruit. Ik zou het al lang gedaan hebben, als ik niet gevreesd had, het kwaad nog erger te maken. Maar voordat ik sterf zal hij zijn portie van mij hebben; dat beloof ik hem.”

„Ik zal gaan gillen, als gij niet bedaat, mijnheer Noggs,” zei juffrouw La Creevy.

TERWIJL NOGGS ZICH ZELF TOT DEZEN BUITENSPORIGEN STAAT VAN WOEDE OPZWEEPTE, STROMPELDE HIJ, MET DE ZONDERLINGSTE GEBAREN, IN DE KAMER ROND.

menschen zijn nooit ziek. Ik bedoelde ook niet naar zijn gezondheid te vragen, maar hoe hij zich houdt, hoe hij hen behandelt.”

„Als een valsche hond,” riep Noggs, terwijl hij den hoed, waarop hij anders zoo zuinig was, op den grond smeed. „Die vervloekte schurk!”

„Hemel, mijnheer Noggs, gij doet mij schrikken,” zei juffrouw La Creevy verbleekend.

„Ik zou hem gisteren hebben platgebeukt, als ik maar niet zoo arm was,” zei Newman, onrustig heen en weer stappend, en zijn gebalde vuist opheffend tegen het por-

„Ik zal het heusch niet kunnen laten.”

„Let er maar niet op,” antwoordde Newman, terwijl hij nog driftig heen en weer stapte. „Hij komt vanavond; ik heb hem geschreven. Hij denkt niet, dat ik het weet. Hij denkt niet, dat het mij schelen kan. Die schavuit! Neen, neen! Het komt er niet op aan. Ik zal hem dwarsboomen. Ik, Newman Noggs! Die schurk van 'een kerel!”

Terwijl Noggs zich zelf tot dezen buitensporigen staat van woede opzweepte, strompelde hij, met de zonderlingste gebaren, in de kamer rond. Nu eens scheen hij met de aan de wanden hangende por-

tretten te willen boksen; dan weer gaf hij zich zelf geweldige vuistslagen voor het hoofd, als het ware om zich zijn ingebeelde vechtpartij nog levendiger voor te stellen, totdat hij buiten adem op zijn stoel neerzonk.

„Zie zoo!” zei Newman, zijn hoed oprappend, „dat heeft mij lucht gegeven. Nu voel ik mij beter; nu kan ik alles vertellen.”

Het kostte eenigen tijd om juffrouw La Creevy, die door deze zonderlinge uitbarsting van drift geweldig geschrokken was, te doen bedaren; maar toen dit gelukt was, vertelde Newman nauwkeurig wat er den vorigen dag tusschen Kaatje en haar oom was voorgevallen, nadat hij eerst verslag had gedaan van de vermoedens, die hij al vóór dien tijd had gekoesterd, en wat hem daartoe had gebracht; en tenslotte zei hij, dat hij de voorzorg had genomen, aan Nikolaas te schrijven.

Hoewel juffrouw La Creevy haar toorn niet op zoo'n zonderlinge wijze demonsteerde als Newman Noggs, was haar verontwaardiging toch niet minder dan de zijne; en als Ralph op dat oogenblik de kamer was binnengekomen, twijfelen wij, of hij van de kleine miniatuurschilderes niet nog meer te vreezen zou hebben gehad dan van den haatdragenden Noggs.

„De hemel vergeve mij de zonde!” zei juffrouw La Creevy, om al haar ontboezemingen van woede op een krachtige manier te besluiten; „maar ik zou hem werkelijk dit in zijn lijf kunnen duwen.”

Het wapen, dat juffrouw La Creevy in haar hand had, was niet zoo vreeselijk, want het was niets anders dan een potlood; maar toen zij haar vergissing ontdekte, legde zij het potlood neer, en greep een dessertmesje, waarmee zij, ten bewijze van haar bloeddorstige gezindheid, een stoot in de lucht deed, die waarschijnlijk nog niet eens door de korst van een geraspt broodje zou zijn heengedrongen.

„Zij zal daar niet lang meer blijven,” zei Newman; „dat is een troost.”

„Blijven?” riep juffrouw La Creevy uit; „zij moest er al lang vandaan zijn geweest.”

„Als wij alles maar geweten hadden,” hernam Newman, „maar wij wisten het niet. Niemand had eigenlijk het recht om tusschenbeide te komen, behalve haar broer of haar moeder. Haar moeder is te zacht — 't arme schepsel! Maar die goede jongen komt vanavond hier.”

„Ik ben bang, dat hij verschrikkelijke dingen zal doen, mijnheer Noggs,” zei juffrouw La Creevy, „als gij hem alles opeens zegt.”

Newman hield op met zijn handen te wrijven en zette een bedenkelijk gezicht.

„Zeker,” vervolgde juffrouw La Creevy ernstig, „als gij niet zoo voorzichtig zijt hem langzamerhand de waarheid te vertellen, zal hij zijn oom of een van die andere lui iets aandoen, waardoor hij zich zelf ongelukkig zal maken.”

„Daar heb ik niet aan gedacht,” zei Newman, wiens gezicht meer en meer betrok. „Ik kwam u vragen, of gij zijn zuster bij u zoudt willen nemen, ingeval hij haar hier bracht; maar . . .”

„Maar dit is iets van veel meer belang,” viel juffrouw La Creevy hem in de rede. „Dat ik Kaatje graag wil opnemen, kondt gij wel begrijpen, zonder het mij te vragen. Maar ik ben bang dat het slecht zal afloopen, als gij niet heel voorzichtig zijt.”

„Wat kan ik er aan doen?” zei Newman verdrietig, en krabde zich achter zijn oor. „Als hij hen allemaal voor hun kop wilde schieten, zou ik moeten zeggen: „Gij hebt gelijk. Zij verdienen het!”

Juffrouw La Creevy gaf een gil van schrik, toen zij dit hoorde, en begon Newman onmiddellijk een plechtige belofte af te persen, dat hij zijn best zou doen om Nikolaas te kalmeeren. Toen Newman, na eenige tegenstribbeling, zijn woord had gegeven, begonnen zij te beraadslagen over de beste wijze om Nikolaas mee te deelen waarom hij naar Londen was ontboden.

„Hij moet tijd hebben tot bedaren te komen, voordat hij met mogelijkheid iets kan doen,” zei juffrouw La Creevy; „dat is van het grootste belang. Hij moet niets hooren voor laat in den avond.”

„Maar hij zal tusschen zes en zeven uur in de stad komen,” antwoordde Newman. „En ik kan het niet voor hem verzwijgen, als hij mij er naar vraagt.”

„Dan moet gij uitgaan, mijnheer Noggs,” zei juffrouw La Creevy; „gij kunt gemakkelijk zeggen, dat gij voor zaken uitmoet, en wegblijven tot het bijna middernacht is.”

„Dan zal hij naar u toekomen,” zei Newman.

„Dat denk ik ook,” hernam juffrouw La Creevy. „Maar hij zal ook mij niet thuis vinden. Zoodra gij weg zijt, ga ik naar juffrouw Nickleby om het met haar bij te leggen, en neem haar mee naar de komedie, zoodat hij er niet eens achter kan komen waar zijn zuster woont.”

Na rijp overleg schenen deze maatregelen de beste die men nemen kon. Men besloot dus ze ten uitvoer te brengen; en nadat Newman nog een aantal verzoeken en waarschuwingen had moeten aanhooren,

nam hij afscheid van juffrouw La Creevy en strompelde weer naar Golden Square, terwijl hij onderweg over al de mogelijkheden en onmogelijkheden nadacht, die het juist beëindigde gesprek bij hem had op doen komen.

HOOFDSTUK XXXII.

VoornameUijk betrekking hebbend op een merkwaardig gesprek en op eenige merkwaardige handelingen waartoe dit aanleiding geeft.

„Eindelijk in Londen!” zei Nikolaas, terwijl hij zijn overjas afwierp, en Smike, die naast hem was ingesluimerd, wakker maakte. „Het leek wel of wij er nooit zouden komen.”

„Wij hebben toch in een stevigen draf gereden,” merkte de koetsier op, terwijl hij Nikolaas niet bepaald vriendelijk over zijn schouder aankeek.

„Dat weet ik wel,” was het antwoord. „Maar ik heb haast, en dat deed mij den weg lang voorkomen.”

„Als de weg u lang voorkomt, terwijl gij met zulke paarden rijdt,” hernam de koetsier, „dan moet gij wel bijzonder veel haast hebben.” Als om zijn woorden kracht bij te zetten, gaf hij tegelijk met zijn lange zweep een straatjongen een haal over zijn rug.

Zij draafden voort door de drukke straten van Londen, nu verlicht, niet alleen door een dubbele rij schitterende lantarens, maar ook door den glans, die uit de etalages van de winkels straalde, waarin prachtige juweelen, heerlijke zijden stoffen, verrukkelijke lekkernijen en andere aanlokkelijke voorwerpen ten toon waren gespreid. Een schijnbaar eindelooze mensenstroom wemelde door de straten; maar de meesten werkten zich haastig door het gedrang, zonder op de schatten te letten, die hen aan alle kanten omringden; terwijl allerlei rijtuigen, die met elkaar één enkele bewegende massa schenen te vormen, door een onophoudelijk geratel en gerommel het tumult nog verergerden.

Merkwaardig was de afwisseling van de voorwerpen, die de reizigers, terwijl zij voortsnelde, in het oog vielen. Magazijnen van kostbare kleeren, waarvan de stoffen uit alle deelen van de wereld bijeen waren gebracht; een uitlokkende voorraad van alles, wat den eetlust van den verzadigden lekkerbek kon opwekken, of het

dikwijls herhaalde feestmaal een nieuwe bekoring kon geven; kostbaar goud en zilverwerk; geweren, pistolen, degens en andere moordwerktuigen; beugels en krukken voor krommen, en lammen, kleeren voor pasgeborenen, geneesmiddelen voor zieken, doodkisten voor gestorvenen, grafsteenen voor begravenen — deze voorwerpen gleden in een lange reeks voorbij, als de fantastische groepen van Holbein's doondans, en verkondigden aan de rusteloze, zorgeloze menigte dezelfde belangrijke les.

Onder de menigte zelf ontbrak het niet aan objecten, die aan het afwisselende tooneel een nieuwe attractie verleenden. De lompen van den bedelenden liedjeszanger werden beschenen door het licht, dat tusschen de kostbaarheden van een goudsmid brandde; bleeke holle gezichten zwierven om de ramen, waarachter de smakelijkste lekkernijen hun toelachten; hongerige oogen verslonden den overvloed, die achter een dunne broze glasruit werd bewaard — voor hen een ijzeren muur; half naakte vrouwen die van koude huiverden, bleven stilstaan voor winkels met Chineesche shawls en gouden stoffen uit Indië. Er was een doopmaal bij den voornaamsten doodkistenmaker; en een van de prachtigste gebouwen, dat nog niet eens heelemaal voltooid was, zag men omhangen met rouwfloers. Leven en dood gingen hand aan hand; rijkdom en armoede ontmoetten elkaar in het gedrang; verzadigdheid en honger stonden naast elkaar. In één woord — het was Londen.

Nikolaas bestelde bedden voor zich zelf en Smike in de herberg, waar de diligence stilhield, en begaf zich toen, zonder zich een oogenblik op te houden, naar de woning van Newman Noggs, want zijn angst en ongeduld stegen met iedere minuut, en werden bijna ondraaglijk.

In Newman's zolderkamertje vonden zij vuur in den haard, en een kaars brandend; de vloer was aangeveegd, en er stond eten en drinken op tafel. Alles kenteekende de vriendschappelijke zorg en oplettendheid van Newman Noggs; maar Newman zelf was er niet.

„Weet gij ook, wanneer mijnheer Noggs thuis komt?” vroeg Nikolaas aan de deur van zijn buurman.

„Ha, mijnheer Johnson,” zei Crawl, te voorschijn komend; „zijt gij daar? Welkom, mijnheer! Wat ziet gij er goed uit. Ik had nooit kunnen gelooven...”

„Neem mij niet kwalijk,” viel Nikolaas hem in de rede. „Mijn vraag... ik ben heel

verlangend om het te weten."

„Newman moest noodzakelijk uit," antwoordde Crowl, „en zal niet voor twaalf uur terugkomen. Het speelt hem heel erg, maar het kon niet anders. Hij heeft echter gezegd, dat gij maar moest doen, alsof gij thuis waart, en mij verzocht u gezelschap te houden, wat ik met alle plezier wil doen."

Ten bewijze hiervan zette Crowl een stoel bij de tafel, en begon een geduchten aanval op het koude vleesch, terwijl hij Nikolaas en SMIKE aanspoorde om zijn voorbeeld te volgen. Het was Nikolaas echter onmogelijk iets te gebruiken, en zijn angstige ongeduld joeg hem, in weerwil van alles wat Crowl met een vollen mond zei om hem tegen te houden, de deur uit, SMIKE achterlatend om op Newman Noggs te wachten. Zoals Noggs voorzien had, begaf hij zich naar juffrouw La Creevy. Haar niet thuis treffend, overlegde hij even bij zich zelf of hij naar de woning van zijn moeder zou gaan, op gevaar af, haar daar door bij Ralph Nickleby te compromitteren. Maar ten volle overtuigd, dat Newman hem niet dringend gevraagd zou hebben naar Londen terug te komen, als er geen gewichtige reden bestond, die zijn aanwezigheid vereischte, besloot hij er heen te gaan en deed hij dit met den grootsten spoed.

Het meisje, dat de deur opende, zei, dat juffrouw Nickleby uit was, en niet voor twaalf uur zou terugkomen. De jonge juffrouw was welvarend, geloofde zij; maar zij woonde daar niet en kwam zelden thuis. Waar zij woonde, kon het meisje niet zeggen; maar het was niet bij madame Mantalini.

Met een angstig kloppend hart en vol vrees voor hij wist zelf niet welk onheil, keerde Nikolaas naar SMIKE terug. Newman was nog niet thuis gekomen. Hem te gaan opzoeken of hem een boodschap te sturen was onmogelijk; want hij was zeker niet op Golden-Square, en waar hij wel was wist men niet. Veel te onrustig om stil te blijven zitten, ging Nikolaas weer uit. Het was hem alsof hij tijd verspilde als hij niet in beweging was. Het was een dwaze inbeelding, dat wist hij, maar hij was toch niet in staat er tegenstand aan te bieden.

Ditmaal richtte hij zich naar het Westen, en stapte met haastige passen door de lange straten, alsof hij zijn eigen gedachten wilde ontvluchten. Dit was hem echter onmogelijk. Hij was overtuigd, dat er een ongeluk moest zijn gebeurd, zoo verschrikkelijk, dat iedereen bang was het hem te zeggen; en

telkens kwam de vraag in hem op, wat het zijn kon. Al peinzend liep hij voort, totdat hij eindelijk begon te voelen, dat hij flauw en moe werd. Sedert 's morgens vroeg had hij bijna niets gegeten of gedronken. Toen hij langzaam terugwandelde, kwam hij in den omtrek van Bond-Street een prachtig hotel voorbij, waarvoor hij werktuiglijk staan bleef.

„Het zal hier duur zijn," dacht Nikolaas; „maar een halve flesch wijn en een beschuit kunnen toch nergens veel kosten. Hoewel, ik weet het niet."

Hij ging een paar passen verder; maar toen hij de lange rij gaslantarens voor zich zag, en berekende, hoever hij nog van de woning van Noggs verwijderd was — terwijl hij bovendien in een stemming verkeerde, waarin men het meest geneigd is aan zijn eersten impuls toe te geven — en daar hij sterk tot het hotel werd aangetrokken, gedeeltelijk door nieuwsgierigheid, gedeeltelijk door een zonderlinge mengeling van gevoelens, die hij moeilijk had kunnen definieeren — keerde hij zich om, en ging de koffiekamer binnen.

In de met prachtige behangsels en spiegels versierde zaal, vond hij aan een tafeltje bij den haard een tamelijk luidruchtig gezelschap van vier personen, en behalve deze groep nog slechts twee oude heeren, die elk afzonderlijk de couranten zaten te lezen. Dit alles in één oogopslag opmerkend, met den blik, waarmee iemand een plaats, die hem volkomen vreemd is, overziet, ging Nikolaas aan een tafeltje zitten, dicht bij het luidruchtige viertal, maar met zijn rug naar hen toe; en met zijn bestelling van een halve flesch wijn wachtend tot de kellner en een van de oude heeren een geschil over den prijs van het een of ander ten einde gebracht zouden hebben, nam hij een courant op.

Hij had nog geen twintig regels gelezen, en zat eindelijk half te dutten, toen hij verbaasd opkeek, daar hij den naam van zijn zuster hoorde noemen. „Kleine Ka Nickleby," waren de woorden, die zijn oor troffen. In den spiegel tegenover hem zag hij, dat twee personen van het gezelschap waren opgestaan, en zich voor den haard hadden geplaatst. „Een van hen moet het gezegd hebben," dacht Nikolaas. Met enig ongenoegen luisterde hij, of hij nog iets verder hoorde; want de toon was alles behalve eerbiedig geweest, en de man, dien hij voor den spreker hield, had het voorkomen van een gemeenen lichtmis. Deze man stond, zooals Nikolaas in den spiegel zag, met zijn rug naar het vuur, en praatte

met een ander, die jonger was dan hij, en, in den spiegel kijkend, zijn das ophaalde. Zij spraken fluisterend en barstten van tijd tot tijd in een luid gelach uit; maar Nikolaas kon niets van hun gesprek verstaan en ook niets hooren dat op de woorden leek, die zijn aandacht hadden getrokken.

Eindelijk gingen de twee weer zitten, en het gezelschap werd weer even luidruchtig als tevoren; maar Nikolaas hoorde geen naam noemen, die hem bekend voorkwam, en dacht, dat zijn opgewonden verbeelding eenige andere woorden in den naam had veranderd, die zijn gedachten zoo bezighield.

„Het is toch zonderling,” dacht Nikolaas. „Als het „Kaetje Nickleby” was geweest, zou het mij niet verwonderd hebben; maar „kleine Ka Nickleby!”

Op dit oogenblik werd hem zijn halve flesch wijn gebracht. Hij dronk een glas, en nam de courant weer op.

„Kleine Ka Nickleby!” riep nu duidelijk een stem achter hem.

„Ik had dus toch gelijk,” dacht Nikolaas, terwijl hij de courant losliet, „en het was de man, dien ik dacht.”

„Daar men er met recht iets tegen had, om haar gezondheid met een restje te drinken,” zei dezelfde stem, „wijden wij haar het eerste glas uit volle flesschen. Kleine Ka Nickleby!”

„Kleine Ka Nickleby!” herhaalden de drie anderen, en de glazen werden leeg neergezet. De toon en manier, waarop de naam van zijn zuster op een publieke plaats genoemd werd, bracht Nikolaas' bloed aan het koken; maar hij bedwong zich, en keek zelfs niet om.

„De feeks!” vervolgde dezelfde stem. „Zij is een echte Nickleby, een waardige navolger van haar oom Ralph; zij houdt zich schuw, opdat men haar des te meer zal zoeken — net als hij. Gij kunt niets van Ralph krijgen, als gij hem niet naloopt, en dan is het geld dubbel welkom en ook dubbel zoo duur; want gij wordt ongeduldig, en hij niet. Verduiveld slim!”

„Verduiveld slim!” herhaalden twee stemmen.

Het geringe leven, dat de twee oude heeren maakten, terwijl zij de een na den ander opstonden, en weggingen, deed het gesprek een poos afbreken; maar weldra werd het nog luider dan tevoren voortgezet.

„Ik ben bang,” zei de jongste heer, „dat de oude vrouw jaloersch is geworden, en haar heeft opgesloten. Het heeft er allen schijn van.”

„Als zij ongenoegen krijgen en kleine Ka naar huis gaat, is het des te beter,” hernam de eerste; „want met haar moeder kan ik doen wat ik wil. Zij gelooft alles wat ik zeg.”

„Dat is waar,” zei de andere stem. „De stakker! Ha, ha, ha!”

Het gelach, aangeheven door de twee stemmen, die altijd samen klonken, werd algemeen. Nikolaas kookte van woede; maar hij wachtte, om nog meer te hooren.

Wat hij hoorde, behoeft hier niet herhaald te worden. Het zij voldoende, dat hij, terwijl de flesch rondging, genoeg hoorde, om hem bekend te maken met de karakters en bedoelingen van hen, wier gesprek hij beluisterde, en hem een volledig begrip te geven van Ralph's schurkerij, en van de redenen, waarom hij naar Londen was ontboden. Hij hoorde dit alles, en nog meer. Hij hoorde met het verdriet van zijn zuster spotten, haar deugd beschimpen en aan de schandelijkste beweegredenen toeschrijven. Hij hoorde, hoe zij tot het onderwerp van beleedigende weddenschappen en vuile grappen werd gemaakt.

De man, die het eerst gesproken had, hield bijna alleen het gesprek gaande, dat maar nu en dan door een opmerking van een van zijn metgezellen werd afgewisseld. Tot hem wendde Nikolaas zich dus, toen hij weer bedaard genoeg was, om een paar woorden uit zijn dichtgesnoerde keel te wringen.

„Kan ik u even spreken, mijnheer?” zei Nikolaas.

„Mij, mijnheer?” vroeg Sir Mulberry Hawk, hem met een blik van verwondering en minachting aankijkend.

„Ja, u zeg ik,” hernam Nikolaas, die veel moeite had om te spreken, want zijn woede deed hem bijna stikken.

„Een geheimzinnige vreemdeling, op mijn eer!” riep Sir Mulberry uit, terwijl hij zijn glas opnam en zijn vrienden aankeek.

„Wilt gij een oogenblik met mij apart komen of niet?” vroeg Nikolaas barsch.

Sir Mulberry dronk eens, en verzocht hem te zeggen wat hij wenschte, of anders weg te gaan.

Nikolaas haalde een kaartje uit zijn zak, en wierp het hem toe, met de woorden: „Daar, mijnheer! Nu zult gij wel begrijpen wat ik wensch.”

Een verwondering, waarmee zich eenige verlegenheid vermengde, vertoonde zich voor een oogenblik op het gezicht van Sir Mulberry, toen hij den naam las, maar hij onderdrukte oogenblikkelijk deze aandoeining, schoof met een glimlach Lord Veri-

sopht het kaartje toe, haalde een tandenstoker uit zijn zak en begon dien op zijn gemak te gebruiken.

„Uw naam en adres?” zei Nikolaas, die bleeker werd, naarmate zijn drift steeg.

„Ik geef u geen van beide,” antwoordde Sir Mulberry.

„Als er een fatsoenlijk man in het gezelschap is,” zei Nikolaas, wiens bleeke lippen nauwelijks de woorden konden uitbrengen, „zal hij mij met den naam en de woonplaats van dezen man bekend maken.”

Er volgde een diepe stilte.

„Ik ben de broer van de jongedame, die hier het onderwerp van het gesprek is geweest,” zei Nikolaas. „Ik zeg, dat deze man een leugenaar en een lafaard is. Als hij een vriend hier heeft, zal die hem de schande besparen van deze armzalige poging om zijn naam te verbergen, die echter volkomen nutteloos zal zijn; ik verlaat hem niet, voordat ik hem ken.”

Sir Mulberry keek hem verachtelijk aan, en zei daarop tot zijn vrienden: „Laat hem praten; voor een jongen van zijn stand heb ik geen ernstig woord over, en zijn mooie zuster zal hem voor een gat in zijn hoofd bewaren, al praat hij tot middernacht.”

„Gij zijt een lage, lafhartige schobbejak!” zei Nikolaas, „en dat zal ik overal bekend maken. Ik wil weten wie gij zijt. Ik ga met u mee naar uw huis, al blijft gij den heelen nacht op straat.”

Sir Mulberry greep onwillekeurig naar de flesch, en scheen op het punt die zijn uitdager naar het hoofd te werpen; maar hij bedacht zich, schonk zich nog eens in, en lachte spottend. Nikolaas ging tegenover het gezelschap zitten, riep den kellner en betaalde zijn vertering.

„Weet gij hoe die man heet?” vroeg hij hardop, terwijl hij naar Sir Mulberry wees.

Sir Mulberry lachte weer en de twee stemmen, die aldoor samen gesproken hadden, lachten mee, maar niet van harte.

„Die heer, mijnheer?” zei de kellner, die dezen wenk waarschijnlijk wel begrepen had en met zoo weinig beleefdheid en zoo veel lomphheid antwoordde, als hij veilig kon toonen. „Nee, mijnheer.”

„Hier, vriend,” riep Sir Mulberry, toen de kellner wegliep. „Weet gij hoe die man heet?”

„Nee, mijnheer,” was het antwoord.

„Daar hebt gij zijn naam,” zei Sir Mulberry, terwijl hij den man het kaartje van Nikolaas toewierp. „Als gij dien gelezen hebt, gooi dan dat papiertje in het vuur — hoort gij?”

De kellner grinnikte, keek Nikolaas be-

denkelijk aan, en koos een middenweg, door het kaartje voor den spiegel te steken. Daarop ging hij weg.

Nikolaas sloeg zijn armen over elkaar, beet op zijn lippen en bleef stil zitten; uit zijn houding bleek voldoende, dat hij vastbesloten was, zijn bedreiging, om Sir Mulberry naar huis te volgen, ten uitvoer te brengen.

Uit den toon, waarop het jongste lid van het gezelschap met zijn vriend sprak, bleek, dat hij het met de handelwijze van dezen niet eens was, en hem wilde overhalen aan het verzoek van Nikolaas te voldoen. Maar Sir Mulberry, die niet meer heelemaal nuchter was en zich hardnekkig bleef verzetten, bracht zijn zwakken jongen vriend weldra tot zwijgen, en scheen bovendien, als om een herhaling van die vermaningen te voorkomen, er op aan te dringen, dat men hem alleen liet. Hoe dit ook zij, na een korte poos stond de jongeman op, vertrok met de twee anderen, en liet zijn vriend met Nikolaas alleen.

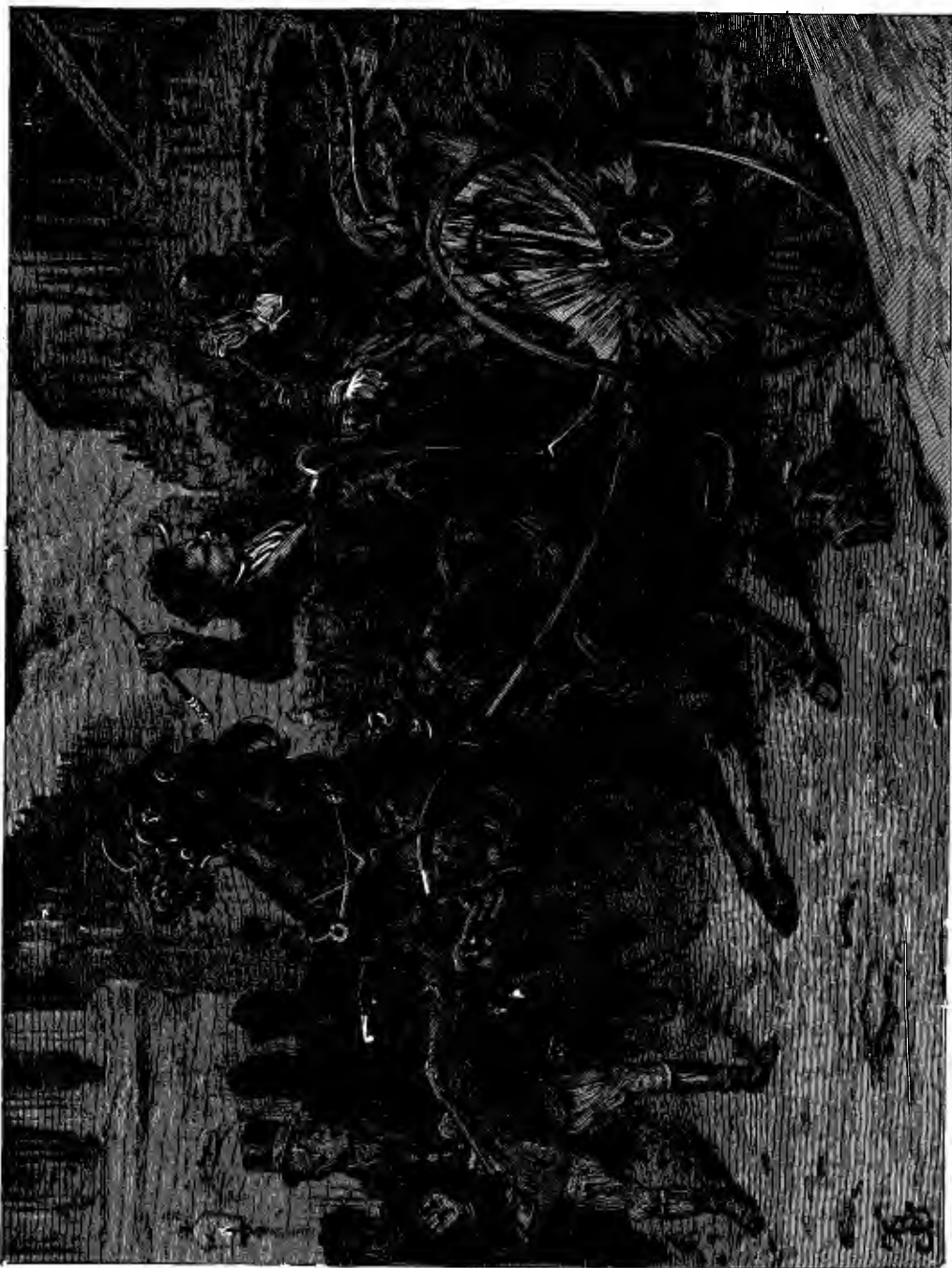
Men zal zich licht kunnen voorstellen, dat voor iemand in den toestand van Nikolaas de tijd heel traag verliep, en dat het eentonige getik van een staande klok, en de schelle klank, waarmee deze de kwartieren sloeg, den loop van de minuten niet scheen te verhaasten. Hij bleef echter zitten, en tegenover hem zat Sir Mulberry, half liggend op twee stoelen, en dronk met de grootste koelheid en onverschilligheid zijn flesch Bourgogne uit.

Zoo bleven zij een uur lang zwijgend zitten. Nikolaas zou gedacht hebben, dat hij al drie uur had gewacht, als hij niet had opgelet, dat de klok maar viermaal had geslagen. Een paar keer keek hij ongeduldig om, maar Sir Mulberry bleef in dezelfde houding zitten, bracht nu en dan zijn glas aan zijn lippen, en keek dan weer verstrooid naar den muur, alsof hij volstrekt niet wist, dat er nog iemand in de zaal was.

Eindelijk geeuwde hij, rekte zich uit, stond op, ging naar den spiegel, bekeek zich zelf een poos, keerde zich toen om, en staarde Nikolaas met een blik van minachting aan. Nikolaas beantwoordde dien blik op dezelfde manier; Sir Mulberry haalde zijn schouders op, glimlachte, trok aan de schel, en beval den kellner om hem zijn jas te helpen aantrekken. De kellner deed dit en hield de deur open.

„Verdwiijn maar,” zei Sir Mulberry; en zij waren weer alleen.

Sir Mulberry wandelde de zaal een paar maal fluitend op en neer, bleef staan, om het laatste glas wijn, dat hij een poos te-

SIR MULBERRY GREEP ZIJN ZWEEP KORTER VAST, EN SLOEG DAARMEE WORDEND OP NICOLAAS LOS, DIEN HIJ OP ZIJN HOOFD EN SCHOULDERS RAAKTE, DE ZWEEP BRAK, TERWIJL ZIJ MET ELKAAR WORSTELDEN. NIKOLAAS KREEG DE ZWARE GREEP IN ZIJN MACHT, EN GAF MET HET GESPLINTERDE EINDE ZIJN VIJAND EEN VEEG OVER ZIJN GEZICHT, DIE ZIJN HEELE WANG OPENSCHURDE. (BLZ. 231).

voren had ingeschonken, uit te drinken, wandelde nog wat rond, zette zijn hoed op, trok zijn handschoenen aan, bekeek zich nog eens in den spiegel, en ging eindelijk langzaam de deur uit.

Nikolaas, die door dit tergende optreden razend was geworden, vloog op, en volgde hem zoo dicht op de hielen, dat zij, voordat de deur achter hen dichtviel, naast elkaar op straat stonden. Er stond een cabriolet te wachten; een rijknecht sprong er uit en hield het paard vast.

„Wilt gij zeggen wie gij zijt?” vroeg Nikolaas met een doffe stem.

„Neen!” antwoordde Sir Mulberry met een toornigen vloek.

„Als gij op de snelheid van uw paard vertrouwt, zult gij bedrogen uitkomen,” zei Nikolaas. „Ik blijf bij u, al moest ik aan de tree gaan hangen!”

„Dat zal ik u met mijn zweep beletten,” antwoordde Sir Mulberry.

„Gij zijt een schobbejak!” voegde Nikolaas hem toe.

„Gij zijt een schooier, voor zoover ik weet,” was het antwoord.

„Ik ben de zoon van een fatsoenlijk man,” hernam Nikolaas. „In rang ben ik aan u gelijk, en in andere opzichten boven u verheven. Ik zeg u nog eens, dat juffrouw Nickleby mijn zuster is. Wilt gij satisfactie geven voor uw schandelijke uitdrukkingen?”

„Aan een fatsoenlijk man — ja. Aan u — neen!” antwoordde Sir Mulberry, terwijl hij de teugels opnam. „Ga uit den weg! William, laat het paard los!”

„Neen, doe dat niet!” riep Nikolaas, die, zoodra Sir Mulberry in het rijtuig was gesprongen, op de tree stapte en eveneens de teugels greep. „Bedenk dat hij het paard niet houden kan. Ik zweer u, dat ik u niet laat rijden, voordat ik weet wie gij zijt!”

De rijknecht aarzelde, want het paard was wild en vurig en steigerde zoo geweldig, dat hij het nauwelijks houden kon.

„Laat los, zeg ik!” bulderde zijn meester.

De man gehoorzaamde. Het paard steigerde en stampte, alsof 't het rijtuig wilde vernielen; maar Nikolaas, blind voor alle gevaar, en zich van niets bewust dan van zijn woede, bleef op de tree staan en de teugels vasthouden.

„Wilt gij loslaten?”

„Wilt gij zeggen wie gij zijt?”

„Neen!”

„Neen!”

Zoodra deze woorden met de uiterste snelheid gewisseld waren, greep Sir Mulberry zijn zweep korter vast, en sloeg daar-

mee woedend op Nikolaas los, dien hij op zijn hoofd en schouders raakte. De zweep brak, terwijl zij met elkaar worstelden. Nikolaas kreeg de zware greep in zijn macht, en gaf met het gesplinterde eind zijn vijand een veeg over zijn gezicht, die zijn heele wang openscheurde. Hij zag de roode streep; een geweldige schok deed hem begrijpen, dat het paard op hol was geslagen; honderd lichten dansten voor zijn oogen, en hij voelde, dat hij heel onzacht op den grond neerkwam.

Hij was duizelig en flauw, maar stond oogenblikkelijk weer op, en hoorde eenige menschen, die hem voorbijliepen, hun, die aan het andere einde van de straat waren, toeroepen om uit den weg te gaan. Hij sloeg zijn oogen op, en zag in de verte de cabriolet met een vreeselijke vaart over het trottoir vliegen — toen hoorde hij een luiden schreeuw, den val van een zwaar lichaam en het breken van glas — daarop liep het volk in de verte te hoop, en kon hij niets meer hooren of zien.

De algemeene aandacht was op het rijtuig en den man, die er in gezeten had, gevestigd, en Nikolaas stond geheel alleen. Hij begreep terecht, dat het, onder zulke omstandigheden, de grootste dwaasheid zou zijn, zijn vijand te volgen. Hij sloeg dus een dwarsstraat in, om een huurkoets op te zoeken; daar hij merkte dat hij waggelde als een dronken man, en voelde dat een stroom bloed langs zijn gezicht droop.

HOOFDSTUK XXXIII.

Waarin Ralph Nickleby op een zeer vlugge manier van alle zorgen voor zijn bloedverwanten ontslagen wordt.

Smike zat met Newman Noggs, wiens ongeduld hem lang voor den afgesproken tijd had doen thuis komen, voor het vuur, en beiden luisterden met angstige oplettendheid naar elken voetstap op de trap, daar zij ieder oogenblik de komst van Nikolaas verwachtten. De tijd verliep en het werd laat. Hij had beloofd binnen een uur terug te zijn; en zijn uitblijven scheen beiden ongerust te maken, zooals duidelijk bleek uit de angstige blikken, waarmee zij elkaar na elke nieuwe teleurstelling aankeken.

Eindelijk hoorden zij een rijtuig stilhouden, en Newman ging naar de trap, om Nikolaas bij te lichten, maar toen hij hem in den toestand zag, waarvan wij in het vorige hoofdstuk melding maakten, bleef hij

ontsteld en verwonderd staan.

„Wees maar niet ongerust,” zei Nikolaas, terwijl hij hem meetrok de kamer in. „Er is geen ander kwaad gebeurd, dan wat met een kom water te herstellen is.”

„Geen kwaad?” riep Newman uit, terwijl hij haastig den rug en de armen van Nikolaas betastte, als wilde hij zich daarvoor overtuigen, dat deze niets gebroken had. „Wat hebt gij gedaan?”

„Ik weet alles,” viel Nikolaas hem in de rede. „Ik heb een gedeelte gehoord, en het overige geraden. Maar, voordat ik dit bloed laat afwasschen, moet ik alles van u hooren. Gij ziet, dat ik bedaard ben. Ik heb mijn besluit genomen. Spreek daarom, beste vriend, want het is geen tijd meer om iets te verbloemen of te verbergen. Niets zal Ralph Nickleby nu meer helpen.”

„Uw kleeren zijn gescheurd; gij hebt moeite om te loopen. Ik zie, dat gij pijn hebt,” zei Newman. „Laat mij eerst zien waar gij u bezeerd hebt.”

„Ik ben nergens gekwetst, en voel mij alleen maar wat stijf en pijnlijk, wat vanzelf wel weer zal overgaan,” antwoordde Nikolaas, zich met eenige moeite op een stoel zettend. „Maar al had ik al de beenderen van mijn lichaam gebroken, zoolang ik nog bij bewustzijn was, zou ik eerst alles moeten hooren wat ik weten moet, voordat ik mij liet verbinden. Kom!” vervolgde hij, terwijl hij Noggs de hand reikte. „Gij hebt ook een zuster gehad, hebt ge mij eens verteld, die stierf, voordat gij in de ellende kwaamt. Denk nu aan haar, Newman, en vertel mij wat gij weet.”

„Ja, ja,” antwoordde Noggs. „Ik zal u de heele waarheid zeggen.”

Hij deed dit. Nikolaas bleef intusschen stil zitten, en hield zijn oogen onafgewend op den haard gevestigd, nu en dan alleen maar even knikkend, als hij de bevestiging hoorde van iets dat hij al wist of vermoed had.

Toen het verhaal geëindigd was, drong Newman er op aan, dat Nikolaas zijn jas zou uittrekken, en naar de kwetsuren, die hij ontvangen had, zou laten kijken. Na eenig tegenstribbelen, gaf Nikolaas hiertoe zijn toestemming, en terwijl eenige tamelijk pijnlijke striemen en kneuzingen op zijn armen en schouders met olie en azijn en andere middelen werden gewreven, die Noggs bij verschillende bureu ging leenen, vertelde hij, door welken samenloop van omstandigheden hij deze had opgedaan. Dit verhaal maakte een heel sterken indruk op de vurige verbeelding van Newman; want toen Nikolaas aan het

heftigste gedeelte van de ruzie kwam, begon hij zoo hard te wrijven, dat hij zijn vriend groote pijn veroorzaakte, wat deze echter voor niets ter wereld had willen laten blijken, daar het duidelijk was dat Newman op dat oogenblik zijn werkelijken patiënt vergat en meende Sir Mulberry Hawk onderhanden te hebben.

Toen deze marteling voorbij was, sprak Nikolaas met Newman af, dat deze den volgenden morgen, terwijl hij andere bezigheden had, de noodige maatregelen zou treffen, om zijn moeder onmiddellijk een andere woning te bezorgen, en juffrouw La Creevy er op af zou sturen om haar van het gebeure in kennis te stellen. Daarna wikkelde hij zich in de jas van Smike, en begaf zich met dezen naar de herberg, waar zij den nacht zouden doorbrengen, en waar hij — nadat hij een briefje aan Ralph had geschreven, dat Newman den volgenden morgen zou bezorgen — de rust zocht, die hij zoo hoog noodig had.

Dronken lieden, zegt men, kunnen van een hoogte afrollen, zonder, als zij weer tot bewustzijn komen, zich ernstig bezeerd te voelen. Misschien zou men deze opmerking ook kunnen toepassen op kwetsuren, die men in elken anderen opgewonden toestand ontvangt; zeker is het, dat Nikolaas, hoewel hij wat pijn voelde toen hij pas wakker werd, met weinig moeite uit bed sprong, zoodra de klok zeven uur sloeg, en weldra weer zoo vlug was, alsof er niets was gebeurd. Hij ging even bij Smike binnen, om dezen te zeggen, dat Newman hem weldra zou komen afhalen, stapte toen naar buiten, riep een huurkoets aan, en gelastte den koetsier hem naar het huis van mevrouw Wititterly te brengen, wier woonplaats Noggs hem den vorigen avond had opgegeven.

Het was kwart voor achten toen hij Cadogan-Place bereikte. Nikolaas vreesde, dat er zoo vroeg niemand op zou zijn, toen hij gerustgesteld werd door het zien van een dienstbode, die de stoep aanveegde en hem naar den twijfelachtigen page verwees, die met verwarde haren en een heel rood en dik gezicht te voorschijn kwam, als een page die pas uit zijn bed is gekomen.

Dit jongmensch vertelde hem, dat juffrouw Nickleby haar ochtendwandeling maakte in den tuin voor het huis. Toen de vraag werd gesteld, of hij haar kon gaan opzoeken, was de page twijfelachtig en dacht van neen, maar toen hij met een shilling werd aangespoord, kreeg hij moed en dacht van ja.

„Zeg aan juffrouw Nickleby, dat haar broer hier is, en haast heeft,” zei Nikolaas.

De blinkende knoopjes verdwenen met ongewone vlugheid, en Nikolaas bleef de kamer op en neer stappen, met dat koortsige ongeduld, dat het uitstel zelfs van een minuut ondraaglijk maakt. Weldra hoorde hij den lichten voetstap, dien hij zoo goed kende, en nauwelijks had hij zich naar de deur gekeerd, of Kaatje sloeg haar armen om zijn hals, en barstte in tranen uit.

„Lieve zuster!” zei Nikolaas, terwijl hij haar omhelsde, „wat zijt gij bleek geworden!”

„Ik ben hier zoo ongelukkig geweest, lieve broer,” snikte Kaatje; „zoo vreeselijk ongelukkig! Laat mij hier toch niet aan mijn lot over, of ik zal sterven van verdriet.”

„Neen,” zei Nikolaas; „ik zal u nooit meer aan uw lot overlaten.” Ondanks zich zelf begon hij te schreien, toen hij haar aan zijn borst drukte. „Geloof toch, dat ik alles met de beste bedoelingen heb gedaan. Ik verliet u, omdat ik bang was u ongelukkig te maken. Het speelt mij niet minder dan u, en als ik verkeerd handelde, was het uit gebrek aan ondervinding.”

„Wat hoeft gij mij te zeggen wat ik zoo goed weet?” zei Kaatje troostend. „Beste Nikolaas hoe kunt gij u zelf zoo kwellen!”

„Het is zoo'n bitter verwijt voor mij,” antwoordde haar broer, „dat gij zooveel hebt moeten lijden, dat ik u zoo veranderd zie, terwijl gij toch zoo goed en geduldig zijt. Hemel!” vervolgde hij, zijn vuist dichtknijpend en op een heel anderen toon, „het brengt mijn bloed weer aan het koken. Maar gij moet onmiddellijk met mij mee, gij hadt vannacht zelfs niet hier moeten blijven; maar ik hoorde dit alles te laat. Wien kan ik hier spreken, voordat wij wegrijden?”

Deze vraag kwam juist bijtijds; want op dit oogenblik kwam mijnheer Witterly binnen. Kaatje stelde hem aan haar broer voor, en Nikolaas vertelde hem in enkele woorden, waarom hij gekomen was.

„Het kwartaal is nog niet half om,” zei mijnheer Witterly met den ernst van iemand die het recht aan zijn kant heeft; „dus . . .”

„Dus zal mijn zuster van het salaris over dit kwartaal afstand doen. Gij zult mijn haast wel verontschuldigen, mijnheer, maar dringende omstandigheden eischen, dat mijn zuster oogenblikkelijk een andere woning betreft. Haar eigendommen zal ik in den loop van den dag laten halen.”

Mijnheer Witterly maakte een buiging, maar scheen zich niet tegen Kaatje's ver-

trek te willen verzetten. Eigenlijk zag hij het zelfs met genoegen; want Sir Tumley Snuffim had gezegd, dat zij niet goed was voor het gestel van mevrouw Witterly.

„Wat die kleinigheid van het salaris over de afgelopen weken betreft,” zei mijnheer Witterly, „die zal ik” — hier werd hij door een hoestbui gestoord — „juffrouw Nickleby dan schuldig blijven.”

Mijnheer Witterly was gewoon kleine rekeningen schuldig te blijven; iedereen heeft zijn zwak, en dit was mijnheer Witterly's zwak.

„Zooals u wilt,” zei Nikolaas, en met nog een verontschuldiging over het haastige vertrek, hielp hij zijn zuster in de koets, en beval den koetsier met allen spoed naar de City te rijden.

Naar de City reden zij dus, met allen spoed dien een huurkoets kon maken, en daar de paarden in Whitechapel stalden, en gewoon waren daar te ontbijten (als zij ontbeten) volbrachten zij den tocht in minder tijd dan men had kunnen verwachten.

Nikolaas liet Kaatje vooruit naar boven gaan, opdat zijn onverwachte komst zijn moeder niet zou doen schrikken, die hij daarop als een dankbare en liefhebbende zoon begroette. Newman had intusschen niet stil gezeten; want er stond een kar voor de deur, en men was al bezig de meubelen op te laden.

Juffrouw Nickleby was niet vlug van begrip; en hoewel juffrouw La Creevy al een uur had besteed om haar alles duidelijk te maken, en Nikolaas nu in de duidelijkste bewoordingen alles nog eens herhaalde, verkeerde de goede vrouw nog steeds in een toestand van volkomen verbijstering, en kon onmogelijk begrijpen, waartoe deze geweldige haast diende.

„Maar, Nikolaas, waarom vraagt gij uw oom niet wat hij van plan is?” vroeg juffrouw Nickleby.

„Moeder,” antwoordde Nikolaas, „het is geen tijd meer om te praten. Er is maar één ding dat wij kunnen doen, namelijk, met de verachting die hij verdient, alle betrekkingen met hem verbreken. Uw eigen eer en goede naam eischen, dat gij, na de ontdekking van zijn schandelijke streken, hem geen uur langer zelfs voor de schuilplaats van deze kale muren verplicht zijt.”

„Ja zeker,” zei juffrouw Nickleby, bitter schreiend, „hij is een barbaar, een monster, en de muren zijn heel kaal, en het heele huis zou wel wat verf nodig hebben, en ik heb die zoldering nog zelf laten witten, wat mij achttien stuivers heeft gekost; en uw oom steekt dat geld nu om zoo te zeggen

in zijn zak. Ik had het nooit kunnen gelooven — nooit."

„Ik ook niet," zei Nikolaas, „en niemand."

„Wel Heere mijn tijd!" riep juffrouw Nickleby uit. „Te denken dat Sir Mulberry Hawk zoo'n slechte kerel zou zijn als juffrouw La Creevy zegt dat hij is, terwijl ik er mij dagelijks over verheugde dat hij een oogje op onze lieve Kaatje had, en dacht hoe goed het voor de familie zou zijn als hij met ons geparenteerd werd, en zijn invloed zou gebruiken om u een voordeelige betrekking te bezorgen. Er zijn aan het hof heel voordeelige betrekkingen te krijgen, dat weet ik; want een broer van een vriendin van ons (juffrouw Cropley, in Exeter, Kaatjelief, ge zult u haar nog wel herinneren) had er zoo een, en zijn voornaamste plicht was zijden kousen en een staartpruijk te dragen; en dan te denken dat het zoo moest afloopen — o Heere, Heere, het is gehoeg om iemand den dood aan te doen — dat is het." En met deze jammerklachten liet zij haar tranen den vrijen loop.

Daar Nikolaas en zijn zuster nu voor het vervoer van de weinige meubelen moesten zorgen, wijdde juffrouw La Creevy zich aan het troosten van de bedroefde moeder, en merkte heel vriendelijk op dat zij zich goed moest houden.

„Ja, dat is gemakkelijk gezegd," antwoordde juffrouw Nickleby met een korzeligheid, die in haar ongelukkige omstandigheden niet onnatuurlijk was; „maar als gij u al zoo dikwijls hadt moeten goedhouden als ik 't heb moeten doen — en denk eens," vervolgde zij, zich zelf in de rede vallend, „aan mijnheer Pyke en mijnheer Pluck, twee zulke door en door fatsoenlijke heeren, wat moet ik tegen hen zeggen, wat kan ik tegen hen zeggen? Als ik tegen hen zei: „Ik heb gehoord dat uw vriend Sir Mulberry een slechte kerel is," zouden zij mij immers uitlachen!"

„Zij zullen ons niet meer uitlachen, denk ik," zei Nikolaas, nu nader komend. „Kom, moeder, de koets is voor, en tot Maandag, in ieder geval, zullen wij maar weer naar onze oude woning gaan."

„Waar alles klaar is, en gij hartelijk welkom zult zijn," zei juffrouw La Creevy. „Laat ik u nu naar beneden brengen."

Maar juffrouw Nickleby was niet zoo gemakkelijk weg te krijgen, want eerst moest zij overal gaan kijken of alles weg was, en toen nog eens overal om te zien of er niets vergeten was; en juist toen zij in de koets zou stappen, had zij een visioen over een koffiekant, die op het keukenfornuis was

blijven staan, en toen zij er al inzat een akeligen twijfel aangaande een groene paraplu achter de een of andere deur. Tenslotte beval Nikolaas, die wanhopig begon te worden, den koetsier om weg te rijden, en door den onverwachten schok liet juffrouw Nickleby een shilling in het stroo vallen, wat gelukkig haar aandacht tot het rijtuig beperkte tot het te laat was om aan iets anders meer te denken.

Toen Nikolaas zijn moeder met zijn zuster en juffrouw La Creevy had zien wegrijden, gaf hij het dienstmeisje haar ontslag, sloot de huisdeur, en reed met een cabriolet naar een straat in de buurt van Golden-Square, waar Noggs hem zou opwachten; en zoo vlug was alles in zijn werk gegaan, dat het pas half tien was, toen hij deze plek bereikte.

„Hier is de brief voor Ralph," zei Nikolaas, „en hier de sleutel. Als gij vanavond bij ons komt, spreek dan niet over gisteren. Slecht nieuws loopt altijd hard, en zij zullen het gauw genoeg te weten komen. Hebt gij ook gehoord, of hij zich erg bezeerd heeft?"

Newman schudde zijn hoofd.

„Gij zoudt beter doen met wat uit te rusten," zei Noggs. „Gij zult ziek worden; gij zijt koortsig."

Nikolaas wuifde onverschillig met zijn hand, schonk geen aandacht aan de ongesteldheid, die hij, nu zijn drift bedaard was, inderdaad bespeurde, nam haastig afscheid van zijn vriend en liet hem alleen.

Newman was geen drie minuten van Golden-Square verwijderd; maar in dien korten tijd nam hij den brief minstens twintig maal uit zijn hoed. De voorkant, de achterkant, het cachet, het opschrift, waren beurtelings de voorwerpen van zijn bewondering. Eindelijk hield hij den brief op een afstand, als wilde hij het verrukkelijke geheel met één blik overzien; en toen wreef hij zijn handen van innig genoegen over zijn boodschap. Zoo ging hij naar het kantoor, hing zijn hoed aan den gewonen haak, legde den brief en den sleutel op zijn lessenaar, en wachtte ongeduldig op de komst van Ralph Nickleby. Na verloop van enkele minuten hoorde hij het welbekende kraken van Ralph's laarzen op de trap en daarna de kamerschel.

„Zijn er brieven met de post gekomen?"

„Neen."

„Andere brieven?"

„Een." Newman keek hem scherp aan, en legde den brief op zijn lessenaar.

„Wat is dit?" vroeg Ralph, den sleutel opnemend.

„Hoort bij den brief — een jongen bracht hem — een kwartier geleden of korter.”

Ralph bekeek het adres, opende den brief, en las het volgende:

„Nu ken ik u. Geen verwijten, waarmee ik u zou kunnen overladen, zouden u de helft van de schaamte kunnen doen voelen, die deze verzekering zelfs in uw borst zal opwekken.

„De weduwe van uw broer en zijn nagelaten dochter versmadden de schuilplaats van uw dak, en ontwijken u met de diepste verachting. Uw nabestaanden hebben voorgoed met u afgedaan; want zij kennen geen andere schande, dan dat gij denzelfden naam draagt als zij.

„Gij zijt een oud man, en ik laat u over aan het graf, met den wensch, dat alle herinneringen uit uw leven uw zwarte ziel mogen bezwaren wanneer gij op uw sterfbed ligt.”

Ralph las dezen brief tweemaal over, fronste zijn voorhoofd, en verzonk in een diep gepeins. Het papier ontglipte hem en viel op den grond; maar hij bleef zijn vingers tegen elkaar knijpen, alsof hij het nog vasthield. Plotseling vloog hij op, stak het ineengefrommeld in zijn zak, en keerde zich woedend naar Newman Noggs, als wilde hij hem vragen, waarom hij was blijven staan. Maar Newman stond met zijn rug naar hem toe, en ging met de zwarte punt van een oude pen de cijfers van een interesttabel na, die tegen den muur was geplakt. Hij scheen in deze bezigheid volkomen verdiept te zijn, en op niets anders te letten.

HOOFDSTUK XXXIV.

Ralph Nickleby ontvangt bezoek.

„Wat hebt gij mij verschrikkelijk lang aan die verduivelde gebarsten schel laten trekken, die iemand in de ooren knarst, dat men er de stuipen van krijgt!” schreeuwde Mantalini, terwijl hij bij Ralph Nickleby de deur binnenkwam.

„Ik heb de schel maar één keer gehoord,” antwoordde Newman.

„Dan zijt gij zoo doof als een kwartel,” hernam Mantalini, en daarmee wilde hij rechtuit naar het kantoor gaan; maar Noggs versperde hem den weg, en met een wenk, dat zijn meester niet gestoord wenschte te worden, vroeg hij of mijnheer

dringende zaken had.

„Ja, waarachtig!” antwoordde Mantalini. „Ik kom, om voor een paar smerige papier-tjes gouden guinjes te halen.”

Newman bromde eens, nam het kaartje van Mantalini aan en strompelde daarmee naar het kantoor van zijn patroon. Toen hij de deur opende, zag hij, dat Ralph weer zat te peinzen, en den brief van zijn neef, dien hij opnieuw scheen te hebben doorgelezen, nog in zijn hand hield. Ralph keek echter dadelijk om, en Newman wilde hem juist zeggen, waarom hij hem stoorde, toen de oorzaak van deze stoornis zelf al de kamer binnenkwam, met ongewone hartelijkheid Ralph's hand greep, en zwoer dat mijnheer Nickleby er nog nooit zoo goed had uitgezien.

„Gij begint inderdaad weer jong te worden,” riep Mantalini, terwijl hij zonder omslag op een stoel plaats nam, en zijn knevel opstreek.

„Wij zijn alleen,” antwoordde Ralph bits. „Wat komt gij doen?”

„Doen?” riep Mantalini uit. „Nee, dat is grappig. Ha, ha, ha! Doen!”

„Wat wilt gij hebben, mijnheer?” vroeg Ralph streng.

„Geld,” zei Mantalini, met een grijns, en liet schalks zijn hoofd wiegelen. „Geld voor een paar wisseltjes.”

„Het geld is schaarsch,” zei Ralph.

„Verduiveld schaarsch,” viel Mantalini hem in de rede; „anders zou ik er geen gebrek aan hebben.”

„Het is een slechte tijd,” vervolgde Ralph, „en men weet haast niet, wien men vertrouwen kan. Hoeveel is het bedrag in totaal?”

„Een kleinigheidje. Vijf en zeventig pond.”

„En de vervaldagen?”

„Over twee en vier maanden.”

„Nu,” zei Ralph langzaam, „ik zal ze nemen, om u een plezier te doen; want ik nam ze liever niet. Ik geef er u vijf en twintig pond voor.”

„Duivels!” riep Mantalini uit, die bij dit royale aanbod een lang gezicht zette.

„Laat mij de endossementen eens zien,” zei Ralph. Hm! Zij zijn goed, tamelijk tenminste. Nu, wat wilt gij? Ik voor mij neem ze liever niet.”

„Maar Nickleby!” begon Mantalini, „kunt gij . . .”

„Nee!” viel Ralph hem in de rede. „Ik kan niet. Wilt gij het geld hebben — maar dan ook dadelijk. Geen bedenken, geen wegloupen om voor de leus met iemand anders te gaan spreken, die er toch niet is en

nooit geweest is. Doet gij het, of niet?"

Dit zeggend, stiet Ralph, als bij toeval, tegen een geldkistje, dat op de tafel stond. De klank van de guinjes bewoog Mantalini het voorstel aan te nemen, en Ralph telde het geld op de tafel uit.

Terwijl dit gebeurde, werd er gescheld; en Mantalini had het geld nog niet opgestreken, toen Noggs de deur van het kantoor opende, en niemand anders dan madame Mantalini binnenliet. Mijnheer Mantalini keek ontsteld op, en stak haastig de laatste guinjes in zijn zak.

„Zoo! zijt gij hier?" zei madame Mantalini, terwijl zij haar hoofd in den nek wierp.

„Hier ben ik, mijn liefste leven!" antwoordde haar echtgenoot, op zijn knieën vallend en met de speelschheid van een jong katje naar een weggerolden guinje grijpend. „Hier grabbel ik naar dat verduivelde goud en zilver. Ik. . ."

„Gij moest u schamen," viel madame Mantalini hem vol verontwaardiging in de rede.

„Dat kan mijn zoete wijfje niet meenen," hernam Mantalini. „Ik weet zeker, dat zij gekheid met mij maakt."

Het bleek evenwel, dat madame Mantalini in vollen ernst was; want zij keek hem verachtelijk aan, wendde zich daarop tot Ralph, en vroeg hem excuus voor haar vrijpostigheid, „die" vervolgde zij, „alleen het gevolg is van het verregaande wangedrag van mijnheer Mantalini."

„Van mij, hartediefje?" riep Mantalini uit.

„Ja," antwoordde madame. „Maar ik wensch het niet langer te verdragen. Ik wensch mij niet door uw buitensporigheden te laten ruïneeren. Ik neem mijnheer Nickleby tot getuige van wat ik met u van plan ben."

„Neem mij van niets tot getuige, verzoek ik u, mevrouw," zei Ralph. „Maak het tuschen u beiden maar uit."

„Neen, ik moet u als een gunst verzoeken," hervatte madame Mantalini, „om aanwezig te zijn bij wat ik hem zeggen zal, mijnheer!" herhaalde zij, met een toornigen blik naar haar echtgenoot.

„Zegt zij mijnheer tegen mij?" riep Mantalini uit. „Tegen mij die zoo gloeiend op haar gecharmeerd ben. Zij die mij met haar bekoorlijkheden omstrengelt als een engelreine ratelslang! Dat kan mijn gevoel niet verdragen!"

„Praat niet over gevoel, mijnheer," antwoordde madame Mantalini, zich op een stoel zettend, met haar rug naar hem toe. „Gij denkt toch ook niet om het mijne?"

„Denk ik daar niet om, mijn hartje?" riep Mantalini uit.

„Neen," antwoordde zijn vrouw.

En in weerwil van nog meer vleiende woordjes, bleef madame neen zeggen, met zooveel vastberadenheid en scherpte, dat Mantalini zichtbaar benauwd werd.

„Zijn verkwisting, mijnheer Nickleby," zei madame, terwijl zij zich tot Ralph wendde, die met de handen op zijn rug, tegen zijn grooten armstoel stond te leunen en met een glimlach vol verachting naar het beminnelijke echtpaar keek, „zijn verkwisting gaat alle perken te buiten."

„Dat zou ik niet gedacht hebben," zei Ralph spottend.

„Toch is het zoo," hernam madame Mantalini. „Ik verzeker u, dat ik van verdriet verga. Ik ben voortdurend in angst en in moeilijkheden. En dat," vervolgde zij, terwijl zij haar oogen afwischte, „dat is het ergste nog niet. Vanmorgen heeft hij een paar stukken van waarde uit mijn lesenaar genomen, zonder mijn toestemming te vragen."

Mantalini zuchtte en knoopte zijn zakken dicht.

„Sedert onze laatste ramp," vervolgde madame, „moet ik juffrouw Knag veel geld geven, om haar naam voor de affaire te mogen gebruiken, en ik kan onmogelijk zijn buitensporige uitgaven bekostigen. Daar ik er niet aan twijfel, of hij is hier gekomen om de papieren, waarover ik sprak, in geld om te zetten, en gij ons al meermaalen hebt geholpen en met onze zaken bekend zijt, moet ik u op de hoogte brengen van het besluit, waartoe zijn gedrag mij genoodzaakt heeft."

Mantalini zuchtte nog eens achter den hoed van zijn vrouw, haalde vervolgens een sovereign uit zijn zak, bedekte daarmee zijn eene oog, en gaf met het andere Ralph een wenk. Dadelijk daarop stak hij den sovereign weer in zijn zak, en begon met nieuwe boetvaardigheid te zuchten en te kermen.

„Ik heb besloten," zei madame Mantalini, die merkte dat Ralph ongeduldig werd, „hem een vaste toelage te geven."

„Wat mijn hartje?" vroeg Mantalini, die, naar het schein, deze woorden niet verstaan had.

„Een boedelscheiding aan te vragen," zei madame, die zich, met loffelijke voorzichtigheid, er van onthield haar echtgenoot aan te kijken, opdat de aanblik van zijn innemende gezicht haar niet in haar besluit zou doen wankelen, „en hem een vaste toelage te geven. Als hij honderd

twintig pond per jaar voor zijn kleeren en zakgeld krijgt, heeft hij niet te klagen."

Mantalini had geduldig gewacht, tot het bedrag genoemd werd; maar zoodra hij dit hoorde, smeet hij zijn hoed en rotting op den grond, haalde zijn zakdoek te voorschijn, en slaakte een kermenden kreet.

"O, verduiveld!" riep hij, plotseling van zijn stoel opvliegend en even plotseling weer daarop neervallend, wat de zenuwen van zijn vrouw niet weinig schokte. „Maar neen! Het is een afschuwelijke droom. Het is niet waar. Neen, neen!"

Zich hiermee troostend, sloot hij zijn oogen en bleef geduldig zitten wachten tot het tijd was om weer wakker te worden.

„Een heel verstandige maatregel," zei Ralph smalend, „als uw man er zich aan houdt, mevrouw, wat ik niet twijfel dat hij doen zal."

„O!" riep Mantalini, zijn oogen openend, toen hij de stem van Ralph hoorde. „Het is dus toch waar. Daar zit zij vóór mij, met haar verrukkelijke figuurtje; ik kan mij niet vergissen — er is niets dat daarop lijkt. De twee gravinnen hadden heelemaal geen figuur, en de douairière had een afgrijselijk figuur. Waarom is zij zoo onweersstaanbaar mooi, dat ik zelfs nu nog niet boos op haar kan zijn?"

„Gij hebt het u zelf op den hals gehaald, Alfred," antwoordde madame — nog verwijtend, maar toch op een zachteren toon.

„Ik ben een vervloekte schurk!" riep Mantalini, zich voor zijn hoofd slaand. „Ik zal een sovereyn aan kopergeld wisselen, al dat koper in mijn zakken steken en mij in den Theems verdrinken; maar zelfs dan zal ik nog niet boos op haar zijn, want als ik er heenga zal ik een briefje op de post doen om haar te zeggen waar het lijk te vinden is. Dan zal zij een schattige weduwe zijn, en ik een lijk. Sommige knappe vrouwen zullen schreien; maar zij zal lachen."

„Alfred, wreedaard," zei madame Mantalini, snikkend bij dit gruwelijke tafereel.

„Wreedaard noemt zij mij — mij, die voor haar een leelijk, druipnat lijk wil worden!" riep Mantalini uit.

„Gij weet wel, dat gij mijn hart breekt, als gij zoo spreekt," hernam madame.

„Kan ik blijven leven," riep haar echtgenoot uit, „als zij, aan wie ik stukje voor stukje mijn heele hart gegeven heb, mij wantrouwt? Neen, neen! dat kan ik niet."

„Vraag maar aan mijnheer Nickleby," begon Madame, „of het bedrag, dat ik noemde, niet ruim genoeg is."

„Ik heb niets noodig," antwoordde haar

wanhopige echtgenoot. „Ik wil geen toelage; ik wil een lijk worden."

Bij deze herhaling van de noodlottige bedreiging, begon madame haar handen te wringen, terwijl zij Ralph smeekte om tusschenbeide te komen; en nadat men lang had gepraat, en mijnheer Mantalini verscheidene malen een poging had aangewend om de deur uit te snellen, teneinde onmiddellijk naar den Theems te loopen, liet deze heer zich de belofte afpersen, dat hij geen lijk zou worden. Toen dit belangrijke punt afgehandeld was, begon men over de toelage te spreken. Mantalini zei dat hij heel goed van droog brood en water zou kunnen leven en bedelaarskleeren dragen, maar dat het leven hem een ondraaglijke last werd, als het voorwerp van zijn teedere, onbaatzuchtige liefde hem niet meer vertrouwde. Deze woorden brachten weer tranen in de oogen van madame, die maar heel even geopend waren, om enkele van de gebreken van haar echtgenoot te zien, en zich dus gemakkelijk weer lieten sluiten.

De afloop was, dat madame, zonder geheel van den maatregel van een toelage af te zien, de nadere overweging daarvan tot een later tijdstip verschooft, en Ralph heel duidelijk zag dat Mantalini zijn luie en vroolijke leventje weer eenigen tijd zou kunnen voortzetten.

„Maar er zal toch wel gauw een einde aan komen," dacht Ralph. „Alle liefde — bah! dat ik dat kinderachtige woord gebruik — is vergankelijk; hoewel de liefde, die uitsluitend op de bewondering voor zoo'n baardig gezicht, als dat van dien baviaan gebaseerd is, misschien nog het langste duurt, omdat zij uit grootere verblindheid voortkomt en door ijdelheid wordt gevoed. Intusschen brengen die zotten koren op mijn molen; laten zij dus hun tijd maar uitleven, en hoe langer die duurt, des te beter."

Deze vriendelijke gedachten kwamen bij Ralph Nickleby op, terwijl er tusschen de voorwerpen daarvan eenige kleine liefkozingen werden gewisseld, die voor onopgemerkt moesten doorgaan.

„Als ge mijnheer Nickleby niets meer te zeggen hebt, beste," zei madame Mantalini, „zullen wij maar afscheid nemen. Wij hebben hem werkelijk al te lang opgehouden."

Mantalini antwoordde eerst door madame een paar tikjes op haar neus te geven en daarna door in woorden te kennen te geven, dat hij niets meer te zeggen had.

„Maar verduiveld, ja, toch!" vervolgde hij bijna dadelijk daarop, en trok Ralph in

een hoek. „Dat is een raar geval met uw vriend, Sir Mulberry, niet waar?”

„Wat bedoelt gij?” vroeg Ralph

„Weet gij het dan niet?” hernam Mantalini.

„Ik heb in de courant gelezen,” zei Ralph heel bedaard, „dat hij gisteravond met zijn cabriolet is omgeslagen, en zich ernstig bezeerd heeft, zoodat er voor zijn leven gevreesd wordt. Maar ik zie daar niets bijzonders in. Zoo'n ongeluk is heelemaal niet te verwonderen, als iemand stevig drinkt en dan zelf nog wil rijden.”

„Fuut!” zei Mantalini, schel fluitend. „Gij weet dus heelemaal niet hoe het kwam?”

„Neen, of het moet zoo zijn als ik dacht,” antwoordde Ralph, zijn schouders ophalend, als wilde hij den vrager te kennen geven, dat hij volstrekt niet nieuwsgierig was.

„Gij verbaast mij,” zei Mantalini.

Ralph haalde nogmaals zijn schouders op, alsof hij zeggen wilde dat het niet zoo erg moeilijk was mijnheer Mantalini te verbazen, en gaf tegelijk Newman een wenk, wiens gezicht zich voor een van de ruiten in de deur vertoonde; want het behoorde tot de plichten van Newman Noggs, dat hij, als er menschen kwamen waar zijn patroon weinig aan gelegen was, op een teeken binnenkam, alsof hij gescheld was, om hen uit te laten, teneinde zulke bezoekers aldus een zachten wenk te geven, dat het tijd was om weg te gaan.

„Weet gij dan niet,” zei Mantalini, „dat het geen ongeluk was, maar een moorddadige aanslag van uw neef?”

„Wat?” zei Ralph, terwijl hij doodsbleek werd en zijn vuisten dichtkneep.

Mantalini deinsde ontsteld achteruit.

„Spreek op!” snauwde Ralph. „Wat is er gebeurd? Wie heeft het u verteld? Spreek, zeg ik!”

„Wel verduiveld, Nickleby,” zei Mantalini, nog verder achteruit gaand, „is dat opstuiven? Gij zoudt iemand een schrik op het lijf jagen.”

„Het is niets,” zei Ralph, met een gedwongen glimlach.

„Niets? En gij gaat te keer als een bezetene,” hernam Mantalini, zijn rotting op rapend.

Ralph zette zijn gezicht weer in de gewone plooi, en vroeg van wien Mantalini het gebeurde had gehoord.

„Van Pyke,” antwoordde deze. „Een aardige, vroolijke kerel, gij zult hem zeker wel kennen.”

„En wat zei hij?” vroeg Ralph.

„Dat het zóó gebeurd was,” antwoordde

Mantalini. „Uw neef ontmoette hem in een koffiehuis en wilde hem als een dolleman te lijf; hij ging met hem mee naar zijn rijtuig, en zwoer dat hij bij hem zou blijven en meerijden, al zou hij aan den staart van het paard gaan hangen; en haalde toen Sir Mulberry's gezicht open, joeg het paard op hol, smeed Sir Mulberry uit de cabriolet, sprong er ook uit, en...”

„En brak zijn nek?” riep Ralph met fonkelende oogen. „Is hij dood?”

Mantalini schudde zijn hoofd.

„Och,” zei Ralph zich omkeerend, „dat is jammer. Maar wacht eens,” vervolgde hij, zich weer omdraaiend. „Hij heeft toch zeker wel een arm of een been of een paar ribben gebroken? Hoewel hij het er levend heeft afgebracht, heeft hij toch zeker wel een lesje gehad, dat hem lang zal heugen? Hebt gij daar niets van gehoord?”

„Neen,” antwoordde Mantalini, opnieuw zijn hoofd schuddend. „Als hij niet aan zulke kleine stukjes is gevallen, dat de wind ze heeft weggewaaid, heeft hij zich heelemaal niet bezeerd; want hij is verdwenen, zonder dat iemand hem heeft geholpen.”

„En wat,” vroeg Ralph met een lichte aarzeling, „wat was de oorzaak van hun ruzie?”

„O, gij slimme oude vos,” zei Mantalini op een toon vol bewondering, „om u te houden alsof ge niet wist dat het om dat mooie nichtje van u ging — dat aardige, lieve meisje...”

„Alfred!” viel madame hem in de rede.

„Zij heeft altijd gelijk,” zei Mantalini verzoenend; „en als zij zegt dat het tijd is om te gaan, dan is het ook tijd, en dan zal zij ook gaan; en als zij langs de straat wandelt met haar liefste lief, dan zeggen de vrouwen met afgunst, zij heeft toch een verduiveld mooien man, en de mannen zeggen met verrukking, hij heeft toch een verduiveld mooie vrouw, en als zij dat zeggen hebben zij allebei gelijk.”

Met nog een aantal even schrandere en snedige gezegden wierp Mantalini Ralph een handschoenkus toe, nam zijn vrouw bij haar arm en trippelde met haar weg.

„Zoo, zoo,” mompelde Ralph, terwijl hij op een stoel neerzank; „die duivel is dus weer los! Ik geloof dat hij geboren is om mij in alles te dwarsboomen. Hij heeft eens tegen mij gezegd, dat er vroeg of laat een dag van afrekening tusschen ons zou komen. Ik zal hem tot een echten profeet maken; want dat zal zeker eens gebeuren.”

„Zijt gij thuis?” vroeg Newman Noggs, die plotseling zijn hoofd in de kamer stak.

EEN BEZOEK VAN SQUEERS AAN RALPH

„Neen,” antwoordde Ralph, even kortaf. Newman trok zijn hoofd terug, maar stak het dadelijk daarop weer naar binnen. „Zijt gij wel zeker, dat gij niet thuis zijt?” vroeg hij.

„Wat bedoelt gij, idioot?” beet Ralph hem toe.

„Hij heeft bijna al den tijd staan wachten, dat zij hier zijn geweest, en heeft misschien uw stem gehoord — anders niet,” zei Newman, terwijl hij in zijn handen wreef.

beenen zoo hoog werden opgetrokken, dat zij nauwelijks over zijn laarzen reikten.

„Dat is inderdaad een verrassing,” zei Ralph met een zonderlingen glimlach. „Ik had u bijna niet herkend, mijnheer Squeers!”

„Ja,” antwoordde deze heer, „dat begrijp ik; dat komt natuurlijk door alles wat ik heb uitgestaan. Och,” vervolgde hij, zich tot Newman wendend, „til dat jongetje even van die hooge kruk in het achterkantoorje en zeg hem dat hij hier moet komen.

„KIJK DIE TRANEN EENS. MIJNHEER,” RIEP HIJ TRIOMFANTELIJK UIT, TOEN WACKFORD ZIJN OOGEN MET ZIJN MOUV AFVEEGDE, „EEN EN AL VET EN OLIE!”

„Wie?” vroeg Ralph, die door de tijding, die hij pas had vernomen, en de tergende bedaarheid van zijn klerk bijna dol was geworden.

Het antwoord werd onnoodig gemaakt door de onverwachte verschijning van een derden — den bedoelden persoon — die met zijn ééne oog (want hij had er maar een) Ralph scherp aankeek, en zich na een paar lompe buigingen in een leunstoel zette, met zijn handen op zijn knieën, terwijl zijn broekspijpen door het buigen van zijn

O, hij is er al. Mijn zoontje, mijnheer, als een voorbeeld van de voeding op Dotheboys-Hall! Staat hij niet op het punt om uit zijn kleeven te barsten; springen de knopen er haast niet af van het vet? Dat is vleesch,” vervolgde hij, den jongen om en om keurend en op de dikste plaatsen hier en daar een stomp en een duw gevend, wat zijn zoon en erfgenaam lang niet aangenaam scheen te vinden. „Vast! Stevig! Men kan haast niet genoeg tusschen duim en vinger krijgen om hem ergens te knijpen.”

Hoe doorvoed de jongeheer Squeers ook zijn mocht, bleek hij toch dien graad van stevigheid nog niet te hebben bereikt, want toen zijn vader, ter illustratie van zijn gezegde, zijn duim en vinger sloot, gaf hij een schreeuw en begon de plek op de meest natuurlijke manier te wrijven.

„Ja, daar had ik hem toch,” zei Squeers een beetje verlegen; „maar dat komt omdat wij vanmorgen vroeg ontbeten hebben, en hij zijn twaalfuurtje nog niet gehad heeft. Als hij zijn middagmaal opheeft, zou men hem niet eens tusschen een deur kunnen klemmen. Kijk die tranen eers, mijnheer,” riep hij triomfantelijk uit, toen Wackford zijn oogen met zijn mouw afveegde, „een en al vet en olie!”

„Ja, hij ziet er heel goed uit,” antwoordde Ralph, die om bijzondere redenen den schoolmeester te vriend scheen te willen houden. „Maar hoe maakt uw vrouw het en zij zelf?”

„Mijn vrouw, mijnheer,” antwoordde de eigenaar van Dotheboys-Hall, „is wat zij altijd geweest is — een moeder voor de jongens, en een zegen, een troost en een blijdschap voor allen die haar kennen. Een van de jongens — hij had zich overeten en was daar ziek van; dat doen zij altijd — kreeg verleden week een verzwering. Gij hadt eens moeten zien hoe zij hem met een pennemes opereerde! O Heere!” zoo besloot hij met een zucht, en knikte daarbij verscheidene malen, „wat maakt die vrouw zich nuttig voor de maatschappij.”

Hij zat een poos te peinzen, alsof zijn gedachten naar zijn vreedzame woonplaats waren afgedwaald, en keek daarna Ralph aan, als wachtte hij of deze iets zeggen zou.

„Zijt gij de mishandeling van dien schobbejak nu heelemaal te boven?” vroeg Ralph.

„Ja,” antwoordde Squeers, „maar nog niet lang. Ik was bont en blauw, mijnheer,” vervolgde hij, terwijl hij naar zijn hoofdhaar en de punten van zijn laarzen wees, „van hier tot daar. Grauw papier en azijn, en azijn en grauw papier, dag aan dag, zonder ophouden, over mijn heele lichaam. Ik geloof, dat ik wel een riem grauw papier heb gebruikt — en een pijn — o, een pijn! — Wackford!” vervolgde hij, zich tot zijn zoon wendend, „Wackford, heb ik hard geschreeuwd of zacht?”

„Hard,” antwoordde Wackford.

„En waren de jongens bedroefd, dat zij mij in zoo'n verschrikkelijken toestand zagen, of waren zij blij?” vroeg Squeers op een sentimenteelen toon.

„Bl...”

„Hè?” zei Squeers, zich driftig omkeurend.

„Bedroefd,” zei de jongen.

„Zoo,” zei Squeers, terwijl hij hem een fikschen oorveeg gaf. „Haal dan je handen uit je zakken, en stotter niet weer, als je iets gevraagd wordt. Huil niet, jongen, in het kantoor van een deftigen heer, of ik ga er vandoor en kom nooit meer in mijn huis terug; en wat zou er dan van al die ongelukkige jongens worden, die hun besten vriend hadden verloren?”

„Hebt gij een dokter moeten roepen?” vroeg Ralph.

„Ja,” antwoordde Squeers. „En zijn rekening was verschrikkelijk hoog; maar ik heb die toch betaald.”

Ralph zette een gezicht, waarop men naar verkiezing medelijden of verbazing kon lezen.

„Ja, betaald,” zei Squeers, die voldoende scheen te weten wien hij voorhad, en dus geen poging aanwendde, om hem tot vergoeding van de kosten te bewegen. „Maar het heeft mij geen geld gekost.”

„Niet?” zei Ralph.

„Geen penning,” zei Squeers. „Wij kunnen voor de jongens maar één extra in rekening brengen, namelijk voor den dokter en den apotheker, en die gebruiken wij toch niet, of wij moeten zeker van het geld zijn. Begrijpt ge wel?”

„Dat begrijp ik,” zei Ralph.

„Wel,” hervatte Squeers, „toen ik mijn rekening kreeg, zochten wij vijf jongens uit, die nog geen roodvonk hadden gehad — zoontjes van winkeliers, die prompt betalen. Eén van hen stuurden wij naar een huis waar roodvonk was; de anderen lieten wij om beurten bij hem slapen. Zij kregen het allemaal; wij haalden den dokter, verdeelden mijn rekening onder hun rekeningen, en de ouders betaalden. Ha, ha, ha!”

„Goed bedacht,” zei Ralph, terwijl hij den schoolmeester schuins aankeek.

„Dat geloof ik,” hernam Squeers. „Zoo doen wij het altijd. Toen mijn vrouw van Wackford was bevallen, lieten wij zes jongens kinkhoest krijgen, en verdeelden al de onkosten onder hen, met de baker er bij. Ha, ha ha!”

Ralph lachte nooit; maar bij deze gelegenheid maakte hij een geluid, dat zoo het lachen nabijkwam als men hem ooit had hooren maken, wachtte daarna tot Squeers' pret voorbij was, en vroeg toen waarom deze naar Londen was gekomen.

„Om een ellendig proces,” antwoordde Squeers, terwijl hij zich achter zijn oor

krabde. „Zij hebben mij aangeklaagd, dat ik een jongen zou hebben verwaarloosd. Ik weet niet wat men wil. Wij hebben dien jongen zooveel laten grazen als hij maar wou.”

Ralph keek hem aan alsof hij dit laatste niet heelemaal begreep.

„Grazen,” herhaalde Squeers, zijn stem verheffend, in de meening dat Ralph, daar hij zijn gezegde niet begreep, doof moest zijn. „Als een jongen zwak en ziekelijk wordt, en geen trek in eten heeft, schrijven wij hem een verandering van dieet voor; dan laten wij hem dagelijks een paar uur bij een buurman in een land met rapen of wortelen loopen, en zooveel eten als hij lust. Er is geen beter land in het heele graafschap, als waarop die ellendige jongen gegraasd heeft, en toch gaat hij kou vatten en ziek worden, en ik weet zelf niet wat, en nu beginnen ze een proces tegen mij. Hadt gij ooit gedacht, dat men de ondankbaarheid zoover zou drijven?”

„Het is werkelijk hard,” merkte Ralph op.

„Wat ge daar zegt is de zuivere waarheid,” hervatte Squeers. „Er kan niemand bestaan, die meer van jongens houdt dan ik. De jongens die ik in Dotheboys-Hall bij elkaar heb, brengen mij achthonderd pond per jaar op, en met genoeg zou ik er nog eens zooveel bij nemen.”

„Logeert ge weer in uw oude herberg?” vroeg Ralph.

„Ja, in „De Turkenkop,”” antwoordde Squeers; „en daar het halfjaar toch bijna om is, zullen wij daar maar blijven, totdat ik het geld heb geïncasseerd, en — hoop ik — een paar nieuwe jongens heb gekregen. Ik heb den kleinen Wackford met opzet meegenomen, om hem aan de ouders en voogden te laten zien. Ik zal hem in de advertentie laten zetten. Kijk dien jongen eens aan, mijnheer! — hij is ook bij mij op school. Is hij niet een toonbeeld van doorvoedheid?”

„Ik zou wel even een woordje met u willen spreken,” zei Ralph, die al een poos lang werktuiglijk had geluisterd en gesproken, en naar het scheen over iets had nagedacht.

„Zooveel ge maar wilt, mijnheer,” zei Squeers. „Wackford, ga maar wat in het achterkantoor spelen, maar wees niet te wild anders zou je misschien mager worden, en dat zou niet deugen.”

„Hebt gij ook een paar stuivers, mijnheer Nickleby?” vervolgde hij, nadat hij met een bos sleutels in zijn zak had gerammeld en gemompeld had „dat hij alleen maar zilver had.”

Dickens. Nikolaas Nickleby 16

„Ik — ik denk van wel,” zei Ralph heel langzaam, en bracht, na veel rommelen in een la, een stuiver, een halven stuiver, en twee oortjes te voorschijn.

„Bedankt,” zei Squeers, dien schat aan zijn zoon gevend. „Daar, ga maar een taartje koopen — mijnheer Nickleby's bedienende zal je wel zeggen waar — maar zorg er voor dat je het vetste uitzoekt. Vet gebak,” vervolgde hij, de deur achter Wackford sluitend, „geeft een glanzend vel, en ouders houden dat voor een teken van gezondheid.”

Met deze verklaring en een spottenden blik ter aanvulling, verschoof hij zijn stoel, om vlak tegenover Ralph te komen, en zette zich daar neer.

„Luister eens,” zei Ralph, zich een beetje vooroverbuigend.

Squeers knikte.

„Ik geloof niet,” zei Ralph, „dat gij zoo'n uilskuiken zijt, om de mishandeling, die gij hebt ondergaan, en de opspraak die daardoor is ontstaan, spoedig te vergeten of te vergeven?”

„Voor den duivel niet,” zei Squeers vernijng.

„Of om een gelegenheid te laten voorbijgaan, om alles met woeker terug te betalen?” vervolgde Ralph.

„Laat ik er maar een vinden, en gij zult eens wat zien!” antwoordde Squeers.

„Zijt gij niet voor zoiets bij mij gekomen?” zei Ralph.

„Neen,” antwoordde Squeers; „dat juist niet. Ik dacht, dat gij misschien, behalve de kleinigheid, die gij mij gezonden hebt, mij iets...”

„O zoo!” viel Ralph hem in de rede. „Gij hoeft niet verder te gaan.”

Na een lange stilte, waarin Ralph weer in gedachten verzonken scheen te zijn, nam hij nogmaals het woord, en vroeg:

„Wie is die jongen, dien hij heeft meegenomen?”

Squeers noemde zijn naam.

„Was hij jong of oud, gezond of ziekelijk, handelbaar of weerspanning? Vertel op, man!” zei Ralph driftig.

„Hij was niet zoo jong,” antwoordde Squeers. „Dat wil zeggen, niet jong voor een jongen, begrijpt gij?”

„Dat wil zeggen, hij was heelemaal geen jongen, denk ik,” viel Ralph hem in de rede.

„Nu ja,” zei Squeers; „hij zal ongeveer twintig jaar zijn geweest. Maar wie hem niet kende zou hem zijn leeftijd niet hebben aangezien; want het mankeerde hem hier,” hij wees naar zijn voorhoofd; „klop

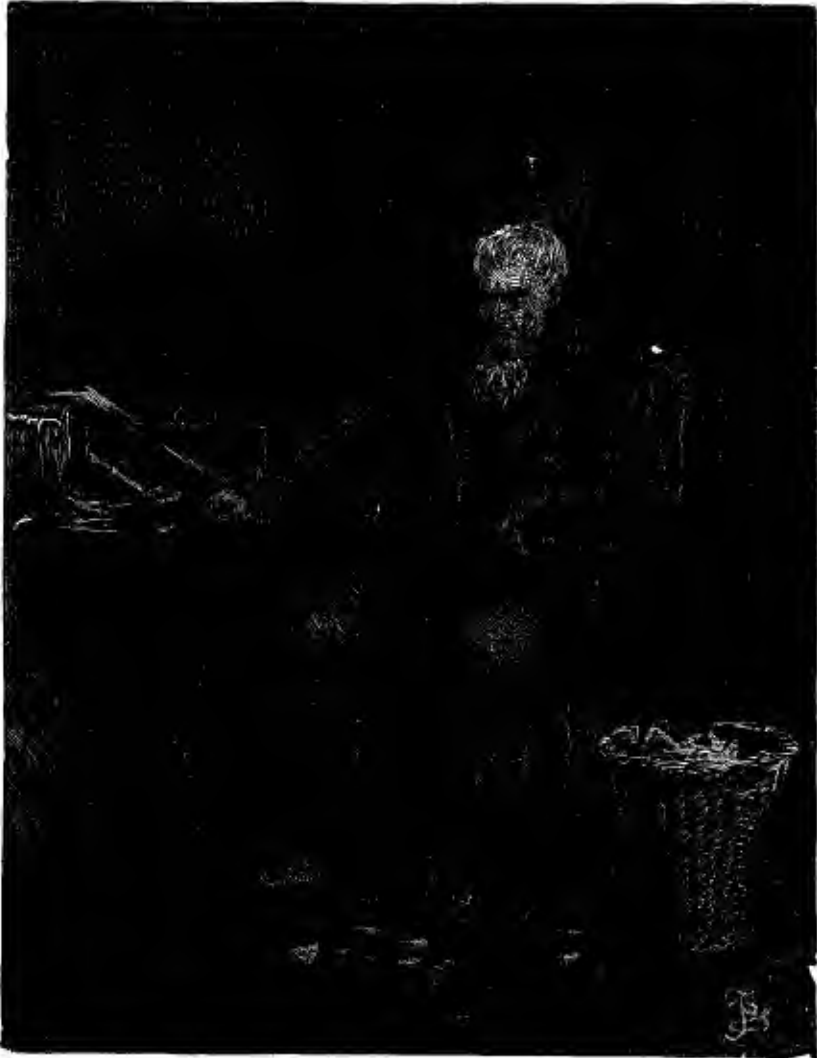
maar aan, niemand thuis."

"En gij hebt vaak genoeg aangeklopt, denk ik?" prevelde Ralph.

"Dat schikte nogal," antwoordde Squeers grijnzend.

"In den brief, waarin ge mij schreeft,

der terughouding begon te vragen. „Veertien jaar geleden heeft een onbekende man hem op een herfstavond bij mij gebracht, en mij een kwartaal vooruitbetaald. Toen zal hij vijf of zes jaar zijn geweest — zeker niet ouder."

MAAR GELUKKIG VOOR NIKOLAAS. KON HIJ GEEN ENKEL MIDDEL VAN DIEN AARD BEDENKEN, HOEWEL HIJ ER DEN HEELEN DAG ONRUSTIG OVER BLEEF PEINZEN.

dat die kleinigheid, zooals gij het noemt, in uw bezit was gekomen," zei Ralph, „hebt gij ook gezegd, dat zijn familie hem sinds lang in den steek had gelaten, en dat gij geen enkel spoor hadt, om te ontdekken wie hij was. Is dat de waarheid?"

„Ja, helaas!" antwoordde Squeers, die vertrouwelijker werd, toen Ralph met min-

„Wat weet gij nog meer van hem?" vroeg Ralph.

„Verduiveld weinig, tot mijn spijt," antwoordde Squeers. „Het geld werd zes of acht jaar lang betaald, en toen kreeg ik niets meer. Die kerel had mij wel een adres in Londen gegeven; maar, zooals ge wel denken kunt, daar was hij onbekend. Zoo

hield ik den jongen, om — uit. . . ."

„Medelijden?" zei Ralph droogjes.

„Precies, uit medelijden," zei Squeers, zijn knieën wrijvend. „En nu hij een beetje van nut begint te zijn, komt die schobbejak van een Nikolaas hem stelen. Maar het ergste van de zaak is," vervolgde hij, terwijl hij zijn stem liet dalen en zijn stoel dichterbij Ralph schoof, „dat er nu juist navraag naar hem is gedaan; niet bij mij, maar zoo hier en daar in het dorp. Juist, nu misschien alle achterstand betaald zou worden, en ik misschien nog een flink extra'tje gekregen zou hebben — wie weet dat? zoiets is wel meer gebeurd — om den jongen bij een boer uit te besteden, of naar zee te sturen, opdat hij zijn ouders geen schande kon aandoen, want hij zal wel een onecht kind zijn, zooals zooveel van onze jongens — juist nu komt die duivelsche Nikolaas, en neemt hem mee. Het is precies hetzelfde, alsof hij mij mijn geld uit mijn zak had gestolen."

„Wij zullen allebei eerstdaags met hem afrekenen," zei Ralph.

„Dat hoop ik," hernam de schoolmeester. „Ik wou, dat mijn vrouw hem maar eens te pakken kreeg; Zij zou hem vermoorden, geloof ik."

„Wij spreken daarover wel nader," zei Ralph. „Ik moet tijd hebben, om er over na te denken. Hem door zijn eigen genegenheid of grillen. . . . Zou die jongen niet het middel kunnen zijn om hem te raken?"

„Raak hem waarmee gij wilt," antwoordde Squeers; „als het maar hard genoeg is. En daarmee vaarwel!"

„Hola! Help den jongen eens van die kruk!" riep Squeers vervolgens, zijn hoofd buiten de deur stekend. Daar Noggs echter, met zijn pen achter zijn oor, stijf en onbeweeglijk bleef zitten, terwijl hij vader en zoon beurtelings strak aankeek, was de heer Squeers genoodzaakt zelf zijn bevel ten uitvoer te brengen.

„Het is een stevige jongen, niet waar?" vroeg Squeers, met zijn hoofd op zij en wat achteruitgaand naar den lessenaar, om zijn zoon wat beter te kunnen bekijken.

„Jawel," zei Newman.

„Goed in het vleesch, niet waar?" zei Squeers. „Hij heeft het vleesch van twintig andere jongens."

„Ja, waarachtig," antwoordde Newman, eensklaps zijn gezicht vlak voor dat van Squeers duwend. „Het vleesch van twintig? — van meer! — Hij heeft alles. God helpe de anderen! Ha, ha, Lieve hemel!"

Na deze afgebroken uitroepen, zette Noggs zich weer voor zijn lessenaar, en

ging met verwonderlijke snelheid aan het schrijven.

„Wat bedoelt die kerel?" riep Squeers, bloedrood. „Is hij dronken?"

Newman sprak geen woord.

„Is hij gek?"

Newman scheen niets te hooren.

„Ik geloof, dat hij dronken en gek tegelijk is," bromde Squeers, terwijl hij zich met zijn veelbelovende zoontje verwijderde.

In dezelfde mate als waarin Ralph zich van een flauwe en verborgen welwillendheid voor Kaatje bewust was geworden, had hij zijn haat tegen Nikolaas voelen toenemen. En nu hij wist en voelde, dat zij hem in het slechtste licht moest beschouwen — dat men haar er toe brengen zou hem te verfoeien en zijn nabijheid te mijden als de pest — en daarbij bedacht dat dit het werk van denzelfden armzaligen jongen was, die hem bij hun eerste ontmoeting al dadelijk zoo hoonend had toegesproken, en hem nu openlijk had gesard en uitgedaagd — werd zijn gal zoo bitter, dat hij bijna alles had willen wagen om aan zijn wraakzucht te voldoen, als hij daartoe maar dadelijk een onfeilbaar middel had geweten. Maar gelukkig voor Nikolaas, kon hij geen enkel middel van dien aard bedenken, hoewel hij er den heelen dag onrustig over bleef peinzen.

„Toen mijn broer zoo oud was als hij," zei hij, „stond ik altijd bij hem in de schaduw. Hij was openhartig, edelmoedig en vroolijk; ik een ongelikte beer, die in niets anders plezier had dan in geld te sparen. Ik dacht er aan, toen ik dien jongen voor de eerste maal zag; maar nu herinner ik het mij nog beter." Dit zeggend scheurde hij den brief van Nikolaas in kleine stukjes, en strooide die om zich heen.

„Zulke dingen komen mij telkens in de gedachten, als ik er mij niet tegen verzet," vervolgde hij met een bitteren glimlach. „Daar een deel van de wereld de macht van het geld schijnt te verachten, zal ik hun eens toonen hoever die gaat."

En in deze genoeglijke stemming begaf Ralph zich naar bed.

HOOFDSTUK XXXV.

Smike maakt kennis met juffrouw Nickleby en Kaatje. Nikolaas krijgt eveneens nieuwe kennissen, en betere dagen schijnen voor de familie te zullen aanbreken.

Toen Nikolaas zijn moeder en zuster naar

de woning van de goedhartige miniatuur-schilderes had laten brengen, en vernomen had, dat Sir Mulberry niet in levensgevaar verkeerde, dacht hij om den armen Smike, die alleen, en in een tamelijk neerslachtige stemming, in het kamertje van Newman Noggs was blijven zitten.

„Daar hij een lid van ons gezin zal worden, waar wij ook gaan wonen, of welk lot voor ons mag zijn weggelegd,” dacht Nikolaas, „moet ik hem nu behoorlijk voorstellen. Zij zullen hem wel vriendelijk opnemen, omdat hij zoo goedaardig en ongelukkig is, en al zouden zij het al niet daarom doen, dan toch zeker wel om mij.”

Nikolaas zei „zij,” maar dacht bij zijn twijfel dienaangaande maar aan één persoon. Van Kaatje was hij zeker, maar hij kende de eigenaardigheden van zijn moeder, en was er niet volkomen van overtuigd, dat Smike in haar oogen genade zou vinden.

„Hoewel,” dacht Nikolaas, zich op weg begevend om zijn welwillende plan ten uitvoer te gaan brengen, „het kan niet anders, of zij moet van hem gaan houden, als zij ziet hoe toegewijd en trouw hij is, en daar zij dit wel heel gauw zal ontdekken, kan de proeftijd maar kort duren.”

„Ik was bang,” zei Smike, verheugd toen hij zijn vriend terugzag, „dat gij in nieuwe moeilijkheden waart gekomen. De tijd scheen zoolang te duren, dat ik bijna vreesde dat gij verloren waart.”

„Verloren!” antwoordde Nikolaas schertsend. „Zoo gemakkelijk zal je niet van mij afkomen, dat beloof ik je. Ik zal nog dikwijls weer boven water komen, en hoe harder de duw naar beneden is, des te sneller zal ik weer omhoog schieten, Smike. Maar kom, ik wilde je naar huis brengen.”

„Naar huis!” zei Smike, angstig terugdeinzend.

„Ja,” antwoordde Nikolaas, zijn arm nemend. „Waarom niet?”

„Eens heb ik dat gehoopt en er naar verlangd,” zei Smike, „nacht en dag, jarenlang. Ik verteerde toen van verlangen naar huis, maar nu. . . .”

„En wat nu?” zei Nikolaas, hem vriendelijk aankijkend. „Wat nu, oude vriend?”

„Nu zou ik niet meer van u weg willen, om ook maar ergens heen te gaan,” antwoordde Smike, „behalve naar één thuis. Ik zal niet oud worden, en als uw hand mij in het graf legde, en ik zou kunnen denken dat gij eens een enkelen keer naar dat graf zoudt komen kijken, 's zomers, als alles vol leven was — niet dood, zooals ik — zou ik bijna zonder een enkelen traan naar dat

thuis kunnen gaan.”

„Waarom spreek je zoo, jongen, beste jongen, als je bij mij een gelukkig leven hebt?”

„Omdat ik dan zou veranderen; niet zij die bij mij waren. En als zij mij vergaten, zou ik het toch niet weten,” antwoordde Smike. „En op het kerkhof zijn wij allemaal gelijk, maar hier is niemand zooals ik. Ik ben een ellendig schepsel, maar dat weet ik.”

„Je bent een dwaze, rare kerel,” zei Nikolaas vroolijk. „Als het dat is wat je bedoelt, ben ik het met je eens. Kijk nu toch eens, wat een beteuterd gezicht voor een damesgezelschap — en dat nog wel voor mijn lieve zuster, naar wie je mij zoo dikwijls hebt gevraagd. Is dat jouw galanterie? Schaam je, schaam je!”

Smike klaarde op en glimlachte.

„Als ik van thuis spreek,” hervatte Nikolaas, „bedoel ik mijn thuis, dat natuurlijk ook het jouwe is. Als het tusschen zekere vier wanden moest liggen, zou ik moeilijk kunnen zeggen waar het was; maar zoo bedoel ik het niet. Als ik van thuis spreek, bedoel ik de plaats waar — bij gebrek aan een betere — zij, die ik liefheb, bij elkaar zijn, en al was die plaats een schuur of een tent, ik zou haar toch denzelfden streelenden naam geven. En nu naar mijn tegenwoordige thuis, waarvan gij niet hoeft te vreezen dat gij het te groot of te prachtig zult vinden.”

Zoo voortpratend en hem onderweg verschillende dingen aanwijzend, die hem konden vermaken of interesseeren, bracht Nikolaas zijn kameraad naar de woning van juffrouw La Creevy.

„Dit, Kaatje,” zei Nikolaas, de kamer binnekomend waar zijn zuster alleen zat, „is de trouwe vriend en toegewijde reisgenoot over wien ik gesproken heb.”

De arme Smike was aanvankelijk heel verlegen en benauwd; maar Kaatje kwam zoo vriendelijk naar hem toe, en zei met zoo'n lieve stem, hoe zij verlangd had hem te zien, na alles wat Nikolaas haar over hem verteld had, en hoe zij hem danken moest dat hij Nikolaas onder al hun wederwaardigheden had opgebeurd, dat hij niet wist of hij zou gaan schreien of niet, en nog verlegener werd. Het lukte hem echter met een haperende stem te zeggen, dat Nikolaas zijn eenige vriend was, en dat hij zijn leven zou willen geven om hem te dienen; en Kaatje, hoewel zij heel vriendelijk en meewarig was, scheen zoo volkomen onbewust van zijn ontroering en verlegenheid, dat hij die al heel gauw te boven

kwam en zich toen volkomen thuis voelde.

Toen kwam juffrouw La Creevy binnen, en aan haar moest Sniike eveneens worden voorgesteld. Juffrouw La Creevy was ook heel vriendelijk en verwonderlijk spraakzaam; niet tegen Sniike, want dat zou hem in het eerst maar onrustig hebben doen worden, maar tegen Nikolaas en zijn zuster. Na verloop van eenigen tijd sprak zij Sniike zelf nu en dan aan, en vroeg hem of hij over gelijkenissen kon oordeelen, en of hij dacht dat het portretje in den hoek op haar leek, en of hij niet vond dat het er beter zou hebben uitgezien als zij zich tien jaar jonger had gemaakt, en of hij niet dacht dat, in het algemeen gesproken, jongedames, niet alleen op portretten maar ook in het leven, er beter uitzagen dan oude, met nog een massa andere grappen en kodige opmerkingen, die zij op zoo'n goedhartigen en vroolijken toon te berde bracht, dat Sniike bij zich zelf dacht, dat zij de aardigste dame was die hij ooit had gezien; nog aardiger dan juffrouw Grudden bij mijnheer Crummies, die ook heel aardig was en misschien nog meer praatte dan juffrouw La Creevy, maar die zoo'n grove stem had.

Eindelijk ging de deur weer open en kwam er een dame in den rouw binnen, en Nikolaas groette deze dame in den rouw met een hartelijken kus, en noemde haar zijn moeder en bracht haar naar den stoel, waarvan Sniike, toen zij binnenkwam, was opgestaan.

„Gij zijt altijd goedhartig en geneigd om ongelukkige verdrukten te helpen, lieve moeder,” zei Nikolaas, en zult dus ook wel gunstig over hem willen denken, dat weet ik.”

„Werkelijk, mijn lieve Nikolaas,” antwoordde juffrouw Nickleby, terwijl zij den nieuwen kennis scherp aankeek en met wat meer statigheid voor hem boog dan de gelegenheid scheen te vereischen, „een vriend van u heeft altijd — wat hij natuurlijk hebben moet, dat weet gij wel — aanspraak op mijn genegenheid, en natuurlijk is het een groot genoegen voor mij kennis te maken met iemand voor wien gij u interesseert; daaraan kan geen twijfel bestaan, geen enkele twijfel. Maar tegelijk moet ik zeggen, mijn beste Nikolaas, zooals ik ook tegen uw goeden papa placht te zeggen als hij onverwachts met iemand aankwam, dien hij ten eten had gevraagd, en ik niets in huis had, dat als hij twee dagen eerder was gekomen — neen, ik bedoel niet twee dagen eerder; ik had misschien eerverleden jaar moeten zeggen — wij beter in staat

zouden zijn geweest hem te onthalen.”

Na deze opmerkingen wendde juffrouw Nickleby zich tot haar dochter en vroeg haar hoorbaar fluisterend, of die heer ook 's nachts zou blijven.

„Omdat, als dat zoo is, kindlief,” zei zij, „ik heusch niet weet waar hij zou moeten slapen; werkelijk waar.”

Zonder eenigen zweëm van ergernis of ongenoegen kwam Kaatje naderbij en fluisterde haar moeder iets in het oor.

„Wel, Kaatje, is mij dat krieuwelen!” zei juffrouw Nickleby, zich terugtrekkend. „Ja, dat weet ik natuurlijk wel zonder dat gij het mij zegt; en ik heb dat ook tegen Nikolaas gezegd, en ik ben heel tevreden. Gij hebt mij nog niet gezegd, Nikolaas, hoe uw vriend heet,” vervolgde zij, zich omkevend, met minder stijfheid dan zij eerst had vertoond.

„Hij heet Sniike, moeder,” antwoordde Nikolaas.

De uitwerking van deze mededeeling had onmogelijk kunnen worden voorzien; want nauwelijks was die naam uitgesproken, of juffrouw Nickleby liet zich in een stoel vallen en barstte in tranen uit.

„Wat scheelt er aan?” riep Nikolaas, toeschietend om haar te steunen.

„Het lijkt zoo op Pyke,” zei juffrouw Nickleby. „Dat is alles. Spreek maar niet tegen mij. Ik ben dadelijk wel weer beter.”

Na eenige malen naar lucht gesnakt te hebben, alsof ze zou stikken, en uit een vol glas water een theelepeltje gedronken en het overschot gemorst te hebben, werd juffrouw Nickleby beter, en merkte zij met een glimlach op, dat het heel dwaas van haar was en zij dat wel wist.

„Het is een zwak in onze familie,” zei zij, „en dus is het mijn schuld niet. Uw grootmama, Kaatje, was precies zoo. Bij de kleinste verrassing of ontroering viel zij dadelijk flauw. Ik heb haar dikwijls hooren zeggen, dat zij eens, toen zij nog niet getrouwd was, den hoek van Oxford-Street omsloeg en toevallig tegen haar eigen kapper aanliep, die, naar het scheen, voor een beer op de vlucht was — en dat toen alleen het onverwachte van die ontmoeting haar op slag deed flauw vallen. Maar wacht eens,” vervolgde zij, zich bedenkend; „laat ik zeker zijn dat ik het wel heb. Was het haar kapper die voor een beer op de vlucht was, of was het een beer, die aan haar kapper was ontsnapt? Ik moet bekennen dat ik het mij niet goed meer kan herinneren; maar de kapper was een heel knappe man, dat weet ik wel, en fatsoenlijk in zijn manieren; zoodat dat met de kern van de zaak feite-

lijk niet te maken heeft."

Nu juffrouw Nickleby op haar oude herinneringen was gekomen, raakte zij ook in een betere stemming, en mengde zij zich telkens opnieuw in het gesprek om nog andere anecdoten te vertellen, die zich evenzeer door haar toepasselikheden op het onderwerp, dat men juist behandelde, onderscheidde.

„Mijnheer SMIKE is uit Yorkshire, is 't niet, Nikolaas?" zei juffrouw Nickleby na den maaltijd en nadat zij eenigen tijd had gezwegen.

„Ja, moeder," antwoordde Nikolaas. „Ik merk, dat gij zijn treurige geschiedenis niet vergeten hebt."

„O Heere neen," riep juffrouw Nickleby uit. „Wel een heel treurige geschiedenis! Hebt gij bij geval wel eens gedineerd bij de Grimble's van Grimble-Hall, die daar ergens in Yorkshire moeten wonen, mijnheer SMIKE?" vervolgde de goede vrouw. „Een heel trotsche man, die Sir Thomas Grimble, met zes volwassen en allerbekoorlijkste dochters, en het mooiste park in het heele graafschap."

„Maar lieve moeder," redeneerde Nikolaas, „denkt ge nu, dat de ongelukkige voetveeg van een kostschool in Yorkshire zoo maar invitaties zou krijgen van den adel in den omtrek?"

„Werkelijk, jongenlief, ik begrijp niet waarom dat zoiets bijzonders zou zijn," antwoordde juffrouw Nickleby. „Ik weet wel dat ik, toen ik op kostschool was, altijd minstens tweemaal elk halfjaar naar de Hawkinsen van Tamston Vale ging, en dat zij veel rijker zijn dan de Grimble's, en door een huwelijk met dezen geparenteerd, zoodat ge ziet dat het niet zoo heel vreemd zou zijn."

Na Nikolaas op deze triomfantelijke wijze tot zwijgen te hebben gebracht, werd juffrouw Nickleby door een geheugenzwakte overvallen, die haar telkens SMIKE's werkelijken naam deed vergeten, en een onweerstaanbare neiging om hem mijnheer Slammons te noemen, wat zij toeschreef aan de opmerkelijke overeenkomst van den klank der beide namen, aangezien beide met een S. begonnen, en in beide ook een M. voorkwam. Maar hoewel dit twijfelachtig mocht zijn, er bestond niet de minste twijfel aan of hij was een voortreffelijk toehoorder, welke omstandigheid van niet weinig invloed was om hem bij juffrouw Nickleby in de gunst te brengen en haar met heel veel lof over zijn karakter en gedrag deed spreken.

Zoo bleef de kleine kring op den aange-

naamsten en vriendschappelijksten voet tot Maandagochtend, toen Nikolaas zich voor een poos verwijderde, om ernstig over zijn toestand na te denken, en, als hij kon, een of ander middel te vinden om voor het onderhoud te zorgen van hen, die nu volkomen afhankelijk van hem waren.

Meer dan eenmaal kwam mijnheer Crummles hem in de gedachten; maar hoewel Kaatje wist, in welke betrekking hij tot dien heer had gestaan, had hij zijn moeder niets daarvan gezegd, en hij wist vooruit, dat zij er heel veel op tegen zou hebben, dat haar zoon aan het tooneel zou gaan. Er bestonden ook redenen van meer gewicht, die hem dit beroep ontrieden. Zijn inkomen zou heel matig en onzeker zijn, terwijl hij zich er heel goed van bewust was, dat hij geen talent genoeg bezat, om het, zelfs bij een provincie-gezelschap, tot iets te brengen. Bovendien zou hij zijn zuster van stad tot stad moeten meenemen, en haar omgang beperkt worden tot een soort menschen, wier levenswijze doorgaans voor niet onberispelijk wordt gehouden, en met wie zij toch op een voet van gelijkheid zou moeten verkeerden. „Dat gaat niet," dacht Nikolaas. „Ik moet wat anders probeeren."

Dit was echter veel gemakkelijker gezegd dan gedaan. Hij had weinig ondervinding, heel weinig geld, en nog minder vrienden in de wereld. Bovendien had hij geen eigenlijk beroep geleerd. Wat kon hij dan probeeren? „Kom," dacht hij, „ik zal nog eens naar het plaatsingkantoor gaan." En zonder uitstel begaf hij zich daarheen.

Het kantoor zag er nog net zoo uit als vroeger, en op een paar uitzonderingen na, schenen er nog dezelfde biljetten voor de ramen te hangen. Er waren nog evenveel goede betrekkingen open, en evenveel onberispelijke bedienden zonder werk; men vond nog dezelfde buitengewone gelegenheden om op uitgestrekte landgoederen geld te fourneeren, of op behoorlijk onderpand geld te leenen; in één woord, dezelfde gelegenheden voor iedereen, om op slag zijn fortuin te maken. Het was een buitengewoon bewijs van de algemeene welvaart, dat men niet al lang van zulke gelegenheden gebruik had gemaakt.

Juist toen Nikolaas voor het raam stond te kijken, bleef een bejaard heer eveneens stilstaan; en toen Nikolaas, terwijl hij naar een aankondiging zocht, die hem van dienst zou kunnen zijn, eenmaal een blik op het voorkomen van den ouden man had geworpen, kon hij niet nalaten hem met wat meer aandacht op te nemen.

Hij scheen een goede zestig jaar oud te

zijn, en was gekleed in een blauwe jas, die hem niet dicht om zijn lichaam sloot; zijn stevige beenen werden door een grijze broek en hooge slobkousen tegen de kou beschermd, en zijn hoofd was bedekt met een breed geranden witten hoed, zooals rijke veehouders dien wel dragen. Hij had zijn jas dichtgeknoopt, en zijn onderkin verschool zich achter de plooiën van een witten halsdoek — geen stijve stropdas, maar een gemakkelijke ouderwetsche halsdoek, waarmee men, desverkiezend zou kunnen gaan slapen. Maar wat vooral de aandacht van Nikolaas trok, was de blik van den ouden man; nog nooit had hij zulke heldere, levendige, zielvolle oogen gezien. Daar stond de oude heer, met één hand in zijn borst, terwijl de andere met zijn ouderwetschen gouden horlogeketting speelde, zijn hoofd wat op zij en zijn hoed nog wat meer op zij — maar dit was blijkbaar toeval, niet zijn gewone manier om hem te dragen — en op zijn genoeglijke gezicht zoo'n naïeve uitdrukking van schrandrheid, eenvoud, goedhartigheid en vroolijkheid dooreen, dat Nikolaas graag een uur lang naar hem had willen kijken, om te vergeten dat er zooveel zure, hatelijke gezichten in de wereld zijn.

Dit was echter onmogelijk; want hoewel de oude man niet scheen te merken, dat er iemand op hem lette, wierp hij toch tusschenbeide een blik op Nikolaas, die, bang om aanstoot te geven, dan weer dadelijk naar het raam keek.

Hij kon echter niet nalaten telkens den ouden man aan te kijken, die langzaam de biljetten doorlas. Bij het zonderlinge en ongegeneerde van zijn voorkomen was er iets in zijn gezicht dat zooveel innerlijke waarde aanduidde — iets zoo innemends in den glimlach, die zoowel om zijn oogen als om zijn mond speelde — dat het werkelijk iemands hart goed deed hem aan te kijken.

Het was dus geen wonder, dat de oude heer Nikolaas eenige malen op heeterdaad betrapte. Telkens wanneer dit gebeurde, sloeg Nikolaas blozend en verlegen zijn oogen neer; want om de waarheid te zeggen begon hij zich af te vragen of de vreemdeling misschien een bediende of een secretaris zocht, en terwijl hij dit dacht, was het hem tegelijk alsof de oude heer zijn gedachten raadde.

Na verloop van enkele minuten — want langer had dit alles niet geduurd — wilde de vreemdeling weggaan; maar juist toen hij zich omkeerde, ontmoette zijn oog nogmaals dat van Nikolaas, die in zijn verle-

genheid een verwarde verontschuldiging stotterde.

„Ik neem het u niet kwalijk; heelemaal niet,” zei de oude man.

De toon was zoo hartelijk, en de stem had zoo precies de klank, die men van zoo iemand verwacht zou hebben, dat Nikolaas moed kreeg om het gesprek voort te zetten.

„Er zijn hier heel wat aanbiedingen, mijnheer,” zei hij, terwijl hij, half glimlachend, naar de etalage wees.

„Een massa menschen, die een betrekking zoeken, zullen vaak hetzelfde gedacht hebben,” antwoordde de oude man. „Arme stakkers, arme stakkers!”

Dit zeggend, liep hij door, maar toen hij zag, dat Nikolaas nog iets scheen te willen zeggen, hield hij in, als wilde hij toonen, dat hij het gesprek niet met geweld wilde afbreken. Na een kort oogenblik van die aarzeling, die men soms bij twee menschen waarneemt, die elkaar op straat met een groet voorbijgaan, en allebei onzeker zijn of zij zullen omkeeren om elkaar aan te spreken of niet, liep Nikolaas naast den ouden heer.

„Gij hadt nog iets willen zeggen, jongeman,” zei deze. „Wat was dat?”

„Alleen maar,” antwoordde Nikolaas „dat ik bijna hoopte — ik wil zeggen dacht — dat gij een bedoeling hadt met die aankondigingen zoo te bekijken.”

„Zoo, zoo! Maar wat voor bedoeling — wat voor bedoeling?” hernam de oude man, terwijl hij Nikolaas schertsend aankkeek. „Dacht gij, dat ik een betrekking zocht? Dacht gij dat — hè?”

Nikolaas schudde zijn hoofd.

„Ha, ha!” vervolgde de vreemdeling lachend, en zijn handen wrijvend, alsof hij ze wuschte, „gij hadt toch licht zoiets kunnen denken, toen gij mij zoo aandachtig die biljetjes zaagt lezen. Om u de waarheid te zeggen, in het begin dacht ik hetzelfde van u.”

„Als gij dat hadt blijven denken, mijnheer,” hernam Nikolaas, „zoudt gij niet ver van de waarheid zijn geweest.”

„Hè?” zei de oude heer, terwijl hij Nikolaas van het hoofd tot de voeten bekeek. „Wat? Lieve hemel! Neen toch. Een fatsoenlijk jongmensch, dat tot zoiets zijn toevlucht moet nemen! Neen toch, neen toch!”

Nikolaas wenschte hem, met een buiging, goedenmorgen, en keerde zich om.

„Wacht eens even,” zei de oude heer, hem naar een zijstraat wenkend, waar zij rustiger konden praten. „Wat was uw be-

doeling eigenlijk?"

„Niets anders," antwoordde Nikolaas, „dan dat uw vriendelijke gezicht en voorkomen — allebei volkomen verschillend van alles wat ik ooit heb gezien — mij een bekentenis ontlokte, die ik in deze woestijn van Londen aan geen anderen vreemdeling ooit zou hebben gedaan."

„Woestijn?" hernam de oude man met levendigheid. „Ja, inderdaad! Londen is een woestijn. Voor mij was het ook eens een woestijn. Ik ben blootsvoets hier gekomen; dat heb ik nooit vergeten, God zij dank!" En met een ernstig gezicht nam hij zijn hoed af.

„Wat scheelt er aan? Hoe is dat zoo gekomen?" zei de oude man, zijn hand op Nikolaas' schouder leggend en met hem voortwandeland. „Gij zijt. . . ." daarbij legde hij zijn vinger op de mouw van zijn zwarte jas, „over wien zijt gij in den rouw?"

„Over mijn vader," antwoordde Nikolaas.

„Een groot ongeluk, als een jongmensch zijn vader verliest," zei de vreemdeling medelijdend. „En een moeder misschien — een weduwe?"

Nikolaas zuchtte.

„En broers en zusters — hè?"

„Eén zuster," antwoordde Nikolaas.

„Arm kind, arm kind!" hernam de oude man. „En gij schijnt een goede opvoeding te hebben genoten?"

„Daar heeft mijn vader voor gezorgd," antwoordde Nikolaas.

„Een groot geluk," zei de oude man. „Ik heb niets geleerd toen ik een kind was. Maar gij moest mij wat meer van u zelf zeggen. Laat mij alles hooren! Het is geen onbescheiden nieuwsgierigheid; volstrekt niet."

Hij zei dit met zooveel hartelijkheid en goedheid, dat Nikolaas hem niet kon weerstaan. Onder goede, oprechte menschen, is niets zoo aantekelijk als echte openhartigheid. Nikolaas vertelde zonder eenige terughouding de voornaamste gebeurtenissen uit zijn leven, niets anders dan de namen verzwijgend, en over de manier, waarop Ralph zijn zuster had behandeld, zoo vluchtig mogelijk heen stappend. De oude man luisterde met de grootste aandacht; en toen Nikolaas had uitgesproken, greep hij haastig zijn arm.

„Spreek geen woord meer! Kom mee! Wij mogen geen oogenblik verliezen."

Dit zeggend, trok de oude man hem mee naar Oxford-Street, hield een omnibus aan, duwde Nikolaas voor zich uit, en klom toen eveneens daarin.

Daar de vreemdeling heel onrustig en opgewonden scheen te zijn, en als Nikolaas iets wilde zeggen, er onmiddellijk op inviel met een: „spreek geen woord meer, mijn waarde heer, geen woord meer," achtte deze het 't beste in stilte af te wachten, waarop dit avontuur zou uitloopen.

Voor de „Bank" stapte de oude heer met groote haast af; daarop greep hij Nikolaas weer bij zijn arm, ging met snelle passen Threadneedle-Street langs en rechtsaf een paar andere straten en stegen door, totdat zij een stil, afgelegen pleintje bereikten. Hij richtte zijn schreden naar een huis, dat er heel ouderwetsch, maar goed onderhouden uitzag. Op den post van de deur stond niets anders te lezen dan „Gebroeders Cheeryble", maar uit de adressen op een paar balen en kisten, die op de stoep lagen, maakte Nikolaas op, dat de Gebroeders Cheeryble kooplieden waren, die op Duitschland handel drevén.

Nadat hij een pakhuis was doorgestaan, waar men al de teekenen van een bloeiende onderneming bespeurde, volgde Nikolaas den heer Cheeryble — want uit den eerbied, dien de pakhuisknechts hem be-toonden, bleek het, dat de oude heer huu patroon was — naar een afgeschoten kantoor, dat het voorkomen had van een groote glazenkast — en in deze glazenkast vond hij een dikken bejaarden kantoorbediende met een zilveren bril en een gepoe-derd hoofd — zoo volkomen vrij van ieder stofje en smetje, alsof hij in de glazenkast was gezet en het dekstuk er opgelegd was, en hij er sindsdien nooit meer was uitgekomen.

„Is mijn broer in zijn kamer, Tim?" vroeg mijnheer Cheeryble, op een even vriendelijken toon als hij tegen Nikolaas had ge-bezigd.

„Ja, mijnheer," antwoordde de dikke kantoorbediende, terwijl hij zijn brillleglazen naar zijn patroon en zijn oogen naar Nikolaas richtte; „maar mijnheer Trimmers is bij hem."

„Zoo, en wat komt die doen?" vroeg mijnheer Cheeryble.

„Hij heeft een inteeckenlijst bij zich voor de weduwe en de kinderen van een man, die vanmorgen door een ongeluk is omgekomen, mijnheer," antwoordde Tim. „Hij heeft, terwijl hij in het dok werkte, een groot suikervat op zijn hoofd gekregen — heelemaal verbrijzeld!"

„Hij is een beste man, een voortreffelijke kerel," zei de oude heer met grooten ernst. „Ik heb veel verplichting aan Trimmers. Trimmers is een van de beste vrienden die

wij hebben. Hij maakt ons bekend met duizend gevallen waar wij anders nooit van gehoord zouden hebben. Ik heb heel veel verplichting aan Trimmers." Dit zeggend, wreef hij vergenoegd in zijn handen; en toen Trimmers, bij het weggaan, de deur voorbijkwam, schoot hij hem dadelijk achterna, en greep zijn hand.

"Ik dank u duizendmaal, Trimmers — duizendmaal — ik vind het heel vriendelijk van u — heel vriendelijk," zei hij, den ander naar een hoek trekkend om buiten het gehoor te komen. „Hoeveel kinderen zijn er, en wat heeft mijn broer Ned gegeven, Trimmers?"

"Er zijn zes kinderen," was het antwoord, „en uw broer heeft ons twintig pond gegeven."

"Mijn broer is een beste kerel, en gij zijt ook een beste kerel, Trimmers," zei de oude heer, en schudde met groote heftigheid allebei zijn handen. „Schrijf voor mij ook twintig op — of wacht eens, wacht eens. Wij moeten niet al te veel uitblinken, schrijf voor mij tien pond, en voor Tim Linkinwater ook tien pond op. Tim, geef mijnheer Trimmers een cheque voor twintig pond. God zegen u, Trimmers. Kom van de week nog eens bij ons eten; gij zult altijd een mes en vork vinden, en ons altijd genoeg doen. Nu, mijn waarde heer — die cheque voor mijnheer Trimmers, Tim! Heelemaal verbrijzeld — en zes arme kinderen — well! well! well!"

Zoo voortpratend, om alle vriendelijke opmerkingen over het bedrag van zijn in-teekening van de zijde van den heer Trimmers te voorkomen, bracht hij Nikolaas, die even aangedaan als verwonderd was door wat hij in dien korten tijd gehoord en gezien had, naar de half openstaande deur van een andere kamer; maar voordat hij binnenging, riep hij op een schertsenden toon: „Mag ik wel binnenkomen, broertje?"

"Wat een vraag! kom binnen!" antwoordde een stem, zoo volkomen gelijk aan die van den eersten spreker, dat Nikolaas verwonderd opkeek, en bijna dacht, dat mijnheer Cheeryble zich zelf antwoord gaf. Maar hoe steeg zijn verbazing toen zijn geleider hem bij een anderen heer bracht, die in alle opzichten zoo precies op hem leek, dat er werkelijk bijna geen verschil tusschen hen te zien was! Hetzelfde gezicht, dezelfde houding, dezelfde jas, halsdoek, broek en slobkousen — ja, daar hing zelfs dezelfde witte hoed aan den muur.

Terwijl zij elkaar een hand gaven, straalde er een hartelijke genegenheid op hun gezicht, waarvan het verrukkelijk zou zijn

geweest die bij kinderen te zien, maar die bij mannen van hun leeftijd onbeschrijfelijk roerend was. Terwijl hij dit alles opmerkte, nam Nikolaas tevens waar, dat de tweede oude heer iets gezetter was dan zijn broer. Dit en een ietsje meer logheid in gang en bewegingen, maakte het eenige merkbare verschil tusschen hen uit. Niemand kon er aan twijfelen of zij waren tweelingen.

"Ned!" zei de geleider van Nikolaas, de deur sluitend, „hier heb ik een jongen vriend, dien wij moeten helpen. Wij moeten informaties over hem inwinnen, zoowel om zijnentwil als om onzentwil, en als zijn mededeelingen bevestigd worden, dan moeten wij hem helpen — dan moeten wij hem helpen, Ned."

"Goed, Charles, goed," zei de ander, „als gij dat zegt is het genoeg. Wij zullen hem helpen. En waarmee kunnen wij hem helpen? Waar is Tim Linkinwater? Ik zal hem roepen."

Het verdient vermelding, dat de beide broers dezelfde eigenaardige, bijzonder krachtige en nadrukkelijke manier van spreken hadden, en dat beider uitspraak op dezelfde wijze eenigszins belemmerd was, alsof ze van de vette brokken, waarmee de fortuin hen had bedeed, er nog een in hun mond hadden gehouden.

"Waar is Tim Linkinwater?" zei Ned.

"Wacht, wacht!" zei Charles, terwijl hij zijn broer apart nam. „Ik heb een plan, broertje! Tim begint oud te worden. Hij heeft ons trouw gediend, en ik geloof niet, dat wij genoeg voor hem gedaan hebben, al hebben wij zijn moeder en zuster een jaargeld gegeven, en een familiegraf voor hem gekocht toen zijn broer stierf."

"Nee, nee," zei de ander; „zeker niet, niet half genoeg."

"Als wij het Tim eens wat gemakkelijker konden maken," zei Charles, „en hem konden overhalen om nu en dan eens de stad uit te gaan, en 's morgens wat later op kantoor te komen, zou de oude Tim Linkinwater mettertijd weer jong worden. Tim weer jong, dat zou wat zijn! Weet gij nog wel, hoe klein hij was, toen wij hem voor het eerst zagen?"

De brave oude kerels begonnen samen hartelijk te lachen.

"Maar eerst moet gij alles hooren," vervolgde Charles haastig, terwijl hij twee stoelen gereed zette, een aan elken kant van Nikolaas. „Ik zal het u zelf vertellen, want de jongeman is bescheiden en van goede afkomst. Ik zou niet van hem willen vergen zijn geschiedenis nog eens te vertellen, alsof hij een bedelaar was, en wij

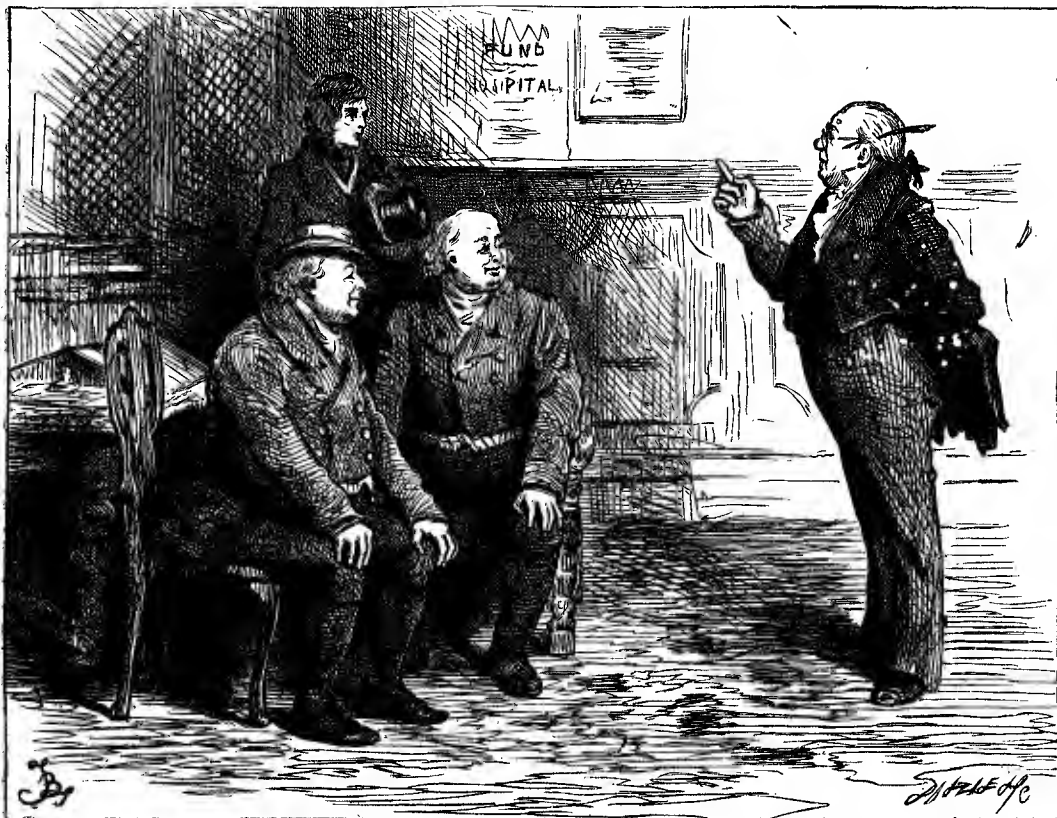
hem wantrouwden."

„Gij hebt gelijk, Charles," zei de ander, ernstig knikkend. „Groot gelijk."

„Maar hij zal het mij wel willen zeggen, als ik iets vergeet, of mij mocht vergissen," vervolgde de vriend van Nikolaas. „Zijn geschiedenis zal u ontroeren, Ned, als gij aan den tijd denkt, toen wij twee arme jongens waren, die geen enkelen vriend op de wereld hadden, en in deze groote stad onzen eersten shilling verdienden.

en snikken als een kind.

Eindelijk kwamen Ned en Tim Linkinwater samen terug; de laatste ging onmiddellijk naar Nikolaas, en fluisterde dezen zonder plichtplegingen (want Tim was een man, die geen noodelooze woorden gebruikte) in het oor, dat hij zijn adres had opgeschreven en hem dien avond om acht uur zou komen bezoeken. Daarna veegde Tim zijn bril af, en bleef wachten om te hooren wat de Gebroeders Cheeryble ver-

„MAAR IK WIL NIET LATER OP KANTOOR KOMEN," ZEI TIM, PLOTSELING UITBARSTEND, EN MET EEN HEEL RESOLUUT GEZICHT. „IK WIL GEEN VRIJEN TIJD HEBBEN, EN OOK NIET DE STAD UIT GAAN. DAT ZOU WAT MOOIS ZIJN."

De tweelingen drukten elkaar de hand, en daarop vertelde Charles, op zijn treffend eenvoudige manier, wat hij van Nikolaas had gehoord. Hierop volgde een lang gesprek, en daarna een bijna even lang geheim onderhoud tusschen Ned en Tim Linkinwater in een andere kamer. Het strekt Nikolaas zeker niet tot schande, dat hij, toen hij een kwartier bij de broers had doorgebracht, bij elke nieuwe uitdrukking van goedhartigheid en medelijden niets anders kon doen, dan zijn hoofd neerbuigen

der te zeggen hadden.

„Tim," zei Charles, „gij hebt gehoord dat wij van plan zijn dezen jongeman op het kantoor te nemen?"

Ned zei dat Tim dit wist en het goedvond; Tim knikte en zette een heel gewichtig gezicht. Er volgde een diepe stilte.

„Maar ik wil niet later op kantoor komen," zei Tim, plotseling uitbarstend, en met een heel resoluut gezicht. „Ik wil geen vrijen tijd hebben, en ook niet de stad uit gaan. Dat zou wat moois zijn!"

„Gij zijt een oude stijfkop, Tim,” zei Charles, terwijl hij den kantoorbediende een blik toewierp, waaruit geen toorn, maar de diepste genegenheid sprak. „En waarom niet? Waarom niet?”

„Met Mei,” antwoordde Tim, met zijn pen een berekening in de lucht makend, en een denkbeeldige lijn trekkend, voor hij de som optelde, „met Mei is het vier en veertig jaar, dat ik de boeken van de Gebroeders Cheeryble heb bijgehouden. Al dien tijd heb ik iederen ochtend om negen uur de brandkast opengesloten (Zondags natuurlijk uitgezonderd), en iederen avond om half elf de ronde gedaan, om te zien of de deuren gesloten waren en het vuur gedoofd was, behalve op de dagen van de buitenlandsche post, en dan om half twaalf. Geen enkelen nacht heb ik ergens anders geslapen dan in mijn kamertje. Voor het raam staat nog hetzelfde scheerkistje bij de vier bloempotten, die ik meebracht toen ik hier kwam. Er bestaat — dat heb ik al dikwijls gezegd, en dat zal ik altijd volhouden — in heel Engeland niet zoo'n uitzicht als dat uit mijn raam — ik zie het iederen ochtend als ik mij scheer, en dien het dus wel te weten. Vier en veertig jaar heb ik in dat kamertje geslapen, en,” hier werd de stem van Tim minder vast, „en als het geen last of hinder in de zaken gaf, zou ik willen vragen er in te mogen sterven.”

„Spreek niet van sterven, Tim, spreek niet van sterven!” riepen de tweelingen tegelijk uit.

„Dat had ik te zeggen, mijnheer Edwin en mijnheer Charles,” hernam Tim, zich weer schrap zettend. „Het is niet de eerste keer, dat gij er over spreekt om mij op pensioen te stellen; maar laat het nu als het u beliebt de laatste keer zijn, en laat ik er niet meer van hooren.”

Met deze woorden verliet Tim Linkinwater het kantoor en sloot zich op in zijn glazenkast, met de houding van iemand die zijn meening heeft gezegd en vast besloten is zich niet te laten overreden. De broers keken elkaar aan, en kuchten eenige malen.

„Wij moeten iets voor hem doen, Ned,” zei Charles met warmte. „Wij moeten ons niet aan zijn tegenspreken storen. Hij moet deelgenoot in de zaak worden, en als hij zich niet gewillig schikt, moeten wij geweld gebruiken.”

„Gij hebt gelijk,” antwoordde zijn broer. „Als hij niet naar rede wil luisteren, moeten wij ons gezag laten gelden.”

„Dat moeten wij,” zei Charles. „Maar wij laten intusschen onzen jongen vriend zit-

ten wachten, en zijn moeder en zuster zullen ongerust worden over zijn uitblijven. Wij moesten elkaar nu maar goedendag zeggen. — Daar — daar! neem dat doosje mee, mijnheer. — Neen — neen — geen woord, wij zullen elkaar terugzien...”

Met allerlei afgebroken gezegden en uitroepen, die dienen moesten om de dankbetuigingen van Nikolaas te verhinderen, gingen de broers met hem naar de voordeur; terwijl zij hem telkens de hand drukten, en — maar met heel weinig resultaat, want in het verzein waren zij stumpers — zich trachten te houden alsof zij niets merkten van de aandoeningen, die hem overmeesterden.

Nikolaas was te ontroerd om dadelijk de straat op te gaan. Maar toen hij eindelijk de stoep afging, zag hij de tweelingen naast elkaar voor de deur van de glazenkast staan, kennelijk in onzekerheid, of zij zonder uitstel hun plan zouden doorzetten, of wel hun strenge maatregelen tegen den onverzettelijken Tim Linkinwater nog een poos zouden uitstellen.

Het zou ons te ver doen uitweiden, indien wij de vreugde en verbazing wilden schilderen, die de zoeven verhaalde gebeurtenissen in de woning van juffrouw La Creevy opwekten, of alles wilden aantekenen, wat ten gevolge daarvan werd gedaan, gezegd, gedacht, gehoopt en voorspeld. Het is voldoende te zeggen, dat mijnheer Timotheus Linkinwater op den afgesproken tijd kwam, en, hoewel hij een echte zonderling was, en geen oogenblik zijn verplichting vergat om te zorgen, dat de milddadigheid van zijn patroons niet verkeerd werd besteed, een voor Nikolaas bijzonder gunstig verslag uitbracht, dat ten gevolge had, dat deze den volgenden dag een aanstelling kreeg op het kantoor van de Gebroeders Cheeryble, tegen een voorloopig salaris van honderd twintig pond per jaar.

„En ik dacht zoo, Ned,” zei de eerste vriend van Nikolaas, „als wij hun dat buitentje bij Bow, dat nu leegstaat, eens gaven, een klein beetje onder den gewonen huurprijs — hè, wat zegt gij?”

„Heelemaal voor niets,” zei Ned. „Wij zijn rijk, en zouden ons moeten schamen, als wij zulke menschen huur lieten betalen. Waar is Tim? Heelemaal voor niets, Charles, heelemaal voor niets.”

„Het zou misschien beter zijn er een kleine som voor te vragen,” merkte de ander zachtzinnig op. „Dat zal hen zuinig helpen blijven; en ook zou het hen misschien krenken, als wij hen met al te veel verplichtin-

gen overlaadden. Wij kunnen vijftien à twintig pond zeggen, en, als zij prompt betalen, het op de een of andere manier vergoeden. Ik zou hun in het geheim een sommetje kunnen leenen om meubels aan te schaffen, en gij ook in het geheim. En als zij zich goed houden, waar ik niet aan twijfel — zeker niet, zeker niet — kunnen wij hun dat geld kwijtschelden — voorzichtig, en langzamerhand, zonder hun te veel op te dringen. Wat denkt gij daarvan?"

Ned zei niet alleen, dat hij dit plan goedkeurde, maar zorgde ook voor de uitvoering; en binnen een week zag men Nikolaas op het kantoor, en juffrouw Nickleby met Kaatje in het huisje, en was alles vol hoop, drukte en vroolijkheid.

Nooit was een week zoo vol ontdekkingen en verrassingen, als die eerste week in dat buitenhuisje. Iederen avond, als Nikolaas thuis kwam, hoorde hij van iets nieuws, dat men in het huis of in den tuin gevonden had. Den eenen dag was het een druivenwingerd, den volgenden dag een koperen ketel, den derden dag de sleutel van een kast in de waterton, en zoo bijna in het oneindige. Dan was deze kamer met een katoenen gordijn versierd, en die met een horretje veel aardiger gemaakt, en had men verbeteringen tot stand gebracht, die men voor onmogelijk zou hebben gehouden. Dan was er juffrouw La Creevy, die zich met een omnibus had laten brengen om een paar dagen te helpen, en voortdurend een heel klein papiertje met vertinde spijkertjes en een heel grooten hamer kwijtraakte, en met opgestroopte mouwen rondliep, en van twee trappen afviel en zich erg bezeerde — en juffrouw Nickleby, die nu en dan iets deed, maar niet dikwijls — en Kaatje, die zonder drukte te maken overall bezig en met alles in haar schik was — en Smike die den tuin zoo opknapte dat men er over verbaasd stond — en Nikolaas, die iedereen hielp en aanmoedigde — al het vreedzame geluk van een eigen huis herkregen te hebben, terwijl elk eenvoudig pleiziertje en elk uurtje van samenzijn die bijzondere verrukking teweegbracht, die alleen door tegenspoed en scheiding kan worden opgewekt.

Kortom, de arme Nickleby's waren gelukkig en meer dan ooit aan elkaar gehecht, terwijl de rijke Nickleby eenzaam en rampzalig was.

Geheim en confidentieel; over familie-aanlegenheden. Verhalend hoe mijnheer Kenwigs heftig geschokt werd, en juffrouw Kenwigs naar omstandigheden redelijk wel was.

Het was ongeveer zeven uur 's avonds, en het begon al donker te worden in de nauwe straten in den omtrek van Golden-Square, toen mijnheer Kenwigs een paar witte boksleeren handschoenen van de goedkoopste soort liet halen, de sterkste daarvan uitkoos, en heel deftig naar beneden ging, om den klopper van de huisdeur daarmee te omwikkelen. Nadat hij dit met bijzondere zorgvuldigheid had verricht, trok hij de deur dicht, en ging naar den overkant van de straat, om te zien hoe het stond. Bijzonder voldaan over zijn werk kwam hij terug, riep Morlina door het sleutelgat toe de deur te openen, ging weer naar binnen, en liet zich niet meer zien.

Abstract beschouwd, had Kenwigs evenveel reden om een klopper aan het andere einde van Londen te omwikkelen, als juist dezen; want voor het gemak van de talloze huurders stond de straatdeur altijd wijd open, en had de eerste, tweede en derde verdieping elk een afzonderlijke schel, zoodat de klopper nooit gebruikt werd. Wat de zolderkamertjes betreft, die kregen nooit bezoek; als iemand in de benedenkamers moest zijn, deze waren dichtbij, en men hoefde zoo maar naar binnen te loopen, terwijl de keuken in het sousterrain een afzonderlijken ingang had. Als een quaestie van nut en noodzakelijkheid beschouwd, was het omwikkelen van dien klopper dus iets volkomen onbegrijpelijks.

Maar met de omwikkeling van een klopper kan men nog een andere bedoeling hebben, dan alleen het verhinderen van lawaai. Er bestaan in de beschaafde samenleving zekere vormen en gebruiken, die men in acht dient te nemen, als men niet weer tot den barbaarschen natuurstaat wil vervallen. Geen fatsoenlijke vrouw kwam ooit in Londen in de kraam, zonder dat deze gebeurtenis door het symbool van een omwikkelden klopper kenbaar werd gemaakt. Juffrouw Kenwigs was een fatsoenlijke vrouw; juffrouw Kenwigs was in de kraam gekomen; en daarom wond mijnheer Kenwigs om den nooit gebruikten klopper een boksleeren handschoen.

„Nu het een jongen is, zou ik het misschien ook wel in de courant kunnen laten zetten,” zei Kenwigs bij zich zelf, terwijl

hij onder het naar boven gaan zijn boordjes optrok.

Nog nadenkend over het al of niet raad-zame van dezen maatregel en de sensatie die hij daardoor in de buurt zou opwekken, begaf Kenwigs zich naar zijn voorkamer, waar een aantal minuscule kleedingstukken op een rekje voor het vuur hingen, en waar Lumbey, de dokter, met het kleinste kindje, niet de baby, maar het vorige, op zijn knie zat.

„Het is een knappe jongen, mijnheer

merkte Kenwigs op, alsof het gezegde een bedekte schimpscheut op zijn gezin was.

„Het waren allemaal mooie kinderen,” zei Lumbey, en bleef met een peinzend gezicht het jongste op één na zitten sussen. Of hij er over nadacht op welke manier hij dit sussen op de rekening zou brengen, wist hij zelf waarschijnlijk het best. Onder dit korte gesprek had jongejjuffrouw Morlina, als de oudste van allen en de plaatsvervangster van haar moeder, de drie andere meisjes onophoudelijk beredderd en

„NIET HALF GENOEG,” ZEI DE DOKTER, EN LACHTE; MAAR HIJ LACHTE NIET HALF ZOO HARD ALS EEN GETROUWDE VRIENDIN VAN JUFFROUW KENWIGS, DIE JUUST UIT DE KRAAMKAMER WAS GEKOMEN.

Kenwigs,” zei Lumbey.

„Een knappe jongen, dokter?” liet Kenwigs daarop volgen.

„De mooiste jongen dien ik ooit in mijn leven gezien heb,” zei Lumbey. „Nog nooit zoo'n kind gezien.”

Het is een aangename gedachte, en logenstraf degenen die beweren dat het menschdom langzamerhand ontaardt, dat ieder kind, dat ter wereld komt, mooier, knapper of sterker is dan het vorige.

„No-o-oit zoo'n kind gezien,” herhaalde Lumbey.

„Morlina was toch ook een mooi kind,”

klappen gegeven; welk zorgzaam en liefdevol gedrag mijnheer Kenwigs tranen in de oogen bracht en deed verklaren dat, wat haar verstand en haar optreden betrof, dat meisje al een vrouw was.

„Zij zal een schat zijn voor den man die haar eenmaal krijgt, dokter,” voegde hij er half terzijde bij. „Ik vermoed wel dat zij boven haar stand zal trouwen.”

„Dat zou mij ook niet verwonderen,” was het antwoord.

„Gij hebt haar nooit zien dansen, is 't wel?” vroeg Kenwigs.

De dokter schudde zijn hoofd.

„O,” zei Kenwigs, alsof hij hem van ganser harte beklaagde. „Dan weet gij nog niet wat zij kan.”

Intusschen was er in de aangrenzende kamer onophoudelijk in- en uitgewipt; de deur was ongeveer twintigmaal in de minuut heel zachtjes geopend en gesloten (want juffrouw Kenwigs moest rust hebben) en de baby was even dikwijls vertoond aan deputaties uit een drom vriendinnen, die zich in de gang en voor de deur verzameld hadden om de gebeurtenis te bespreken. De opwinding had zich zelfs door de heele straat verspreid, en voor alle deuren zag men troepjes vrouwen staan — sommigen in den belangwekkenden toestand, waarin juffrouw Kenwigs zich het laatst in het openbaar had vertoond — die elkaar haar ondervinding van zulke gevallen vertelden. Sommigen rekenden het zich tot een groote eer dat zij twee dagen geleden al voorspeld hadden wat er gebeuren zou; anderen vertelden dat zij al geraden hadden hoe de zaken stonden, toen zij mijnheer Kenwigs zoo bleek de straat op zagen loopen. Dezen zeiden dit, anderen dat; maar allen spraken tegelijk en allen waren het over twee dingen eens; ten eerste, dat juffrouw Kenwigs iets heel verdienstelijks had gedaan, en ten tweede dat er geen knapper en bekwaamer man was dan dokter Lumbey.

Onder die algemeene opschudding, zat deze heer, zooals reeds gezegd is, met het jongste kind op één na op zijn knie, met mijnheer Kenwigs te praten. Hij was een zwaarlijvige heer, met een blozend gezicht, en een baard van eenige dagen, want dokter Lumbey was algemeen gezocht, en de buurt was vruchtbaar; binnen de laatste acht en veertig uur waren er nog maar liefst drie andere kloppers omwonden.

„Wel, mijnheer Kenwigs,” zei de dokter, „dat is het zesde. Mettertijd zult gij een heel aardig gezin krijgen.”

„Zes is al tamelijk welletjes, zou ik denken,” antwoordde Kenwigs.

„Niet half genoeg,” zei de dokter, en lachte; maar hij lachte niet half zoo hard als een getrouwde vriendin van juffrouw Kenwigs, die juist uit de kraamkamer was gekomen om te vertellen hoe het ging en een mondje vol brandewijn met water te nemen, en die deze aardigheid voor een van de beste scheen te houden, die ooit op de wereld is losgelaten.

„Zij hoeven goddank niet alleen op geluk en toeval te hopen,” zei mijnheer Kenwigs, terwijl hij zijn tweede dochter op zijn knie zette. „Zij hebben iets te wachten.”

254

„Zoo is 't toch?” zei Lumbey.

„En niet zoo weinig ook, als ik 't wel heb,” zei de getrouwde vriendin.

„Wel, juffrouw,” hernam mijnheer Kenwigs, „ik geloof dat ik maar beter doe daarover te zwijgen. Het zou mij niet passen te pochen op de leden van een familie, waaraan ik de eer heb verwant te zijn; maar dat durf ik wel te zeggen, dat het mij niet zou verwonderen, als mijn kinderen mettertijd elk honderd pond kregen; ja het zou mij verbazen als het niet meer was. Ik ken iemand, die heusch niet zou hoeven te gaan bedelen, als hij aan tien menschen honderd pond gaf.”

„O, ik weet wel wien gij bedoelt,” zei de vriendin met een schrandere knikje.

„Ik heb niemand genoemd, en ik zal ook niemand noemen,” hernam Kenwigs, met een heel deftig gezicht; „maar verscheidene van mijn vrienden hebben hier, in deze kamer, een bloedverwant van mijn vrouw ontmoet, die het voornaamste gezelschap eer zou aandoen; dat durf ik te zeggen!”

„Ik heb hem ontmoet,” zei de buurjuffrouw, met een blik naar dokter Lumbey.

„Het is natuurlijk bijzonder vleierend en plezierig voor mij, dat zoo'n man mijn kinderen zoo genegen is,” vervolgde Kenwigs. „En natuurlijk is het ook vleierend en plezierig, dat zoo'n man tot mijn vriendenkring behoort. En even vleierend en plezierig zal het voor mij zijn, zoo'n man van deze heuglijke gebeurtenis in kennis te stellen.”

Nadat Kenwigs op deze hoogdravende manier zijn aandoeningen had weergegeven, begon hij het vlasstaartje van zijn tweede dochter glad te strijken; en beval haar een lief meisje te zijn en te doen wat haar zuster Morlina zei.

„Dat meisje begint iederen dag meer op haar moeder te lijken,” zei Lumbey, plotseeling een vurige bewondering voor Morlina opvallend.

„Daar!” viel de vriendin er op in. „Net wat ik altijd zeg en altijd gezegd heb. Zij is haar sprekende evenbeeld.” En nadat zij op die manier de algemeene aandacht op de bedoelde jonge juffrouw gevestigd had, nam de vriendin de gelegenheid waar om nog een tamelijk lange teug uit het glas te doen.

„Ja, er is gelijkenis,” zei Kenwigs na zich een poosje te hebben bedacht. „Maar zoo'n meisje als mijn vrouw was, voor haar trouwen. O!”

Lumbey schudde plechtig zijn hoofd, als om te toonen dat hij het onderwerp heel ernstig vond.

„Zoo tener en vlug!" riep Kenwigs uit. „En zulke manieren, zoo aardig en toch zoo keurig! En haar figuurtje! Het is niet algemeen bekend," vervolgde hij, terwijl hij zijn stem liet dalen, „maar zij had toen zoo'n figuurtje, dat de Britannia op het uithangbord in Holloway-road er naar geschilderd werd!"

„Kijk maar eens hoe het nu nog is," zei de vriendin. „Zou men zeggen dat zij moeder van zes kinderen was?"

„Om te lachen," riep de dokter uit.

„Zij lijkt veel meer op haar eigen dochter," zei de getrouwde vriendin.

„Zoo is het," liet Lumbey er op volgen. „Veel meer."

Kenwigs wilde juist het woord nemen, waarschijnlijk om het gezegde nog verder te bevestigen, toen een andere vriendin van juffrouw Kenwigs haar hoofd naar binnen stak, met de mededeeling, dat er een heer beneden stond die Kenwigs wilde spreken, en zei, dat het hem spijten zou als hij onverrichter zake weg moest gaan.

Kenwigs dacht oogenblikkelijk aan zijn oom, en beval Morlina om haastig naar beneden te gaan en dien heer den weg te wijzen.

„Hemel, het is mijnheer Johnson!" riep hij uit, zoodra hij Nikolaas op het portaal zag, want hij had zich zoo geplaatst, dat hij door de openstaande deur het volle gezicht op de trap had.

Nikolaas reikte hem de hand, gaf zijn gewezen leerlingen een kus, en Morlina een pakje speelgoed voor haar en haar zusjes, maakte een buiging voor den dokter en de buurdames, en vroeg met zooveel belangstelling hoe juffrouw Kenwigs het maakte, dat de baker, die juist was binnengekomen om het een of andere geheimzinnig mengseltje in een sauspantje op het vuur te zetten, er door geroerd werd.

„Ik moet excuus vragen, dat ik op zoo'n ongelegen tijd kom," zei Nikolaas; „maar ik wist het niet, voor ik had aangescheld; en mijn tijd is tegenwoordig zoo bezet, dat ik vreesde niet gauw terug te kunnen komen."

„Gij komt volstrekt niet ongelegen," antwoordde Kenwigs. „De toestand van mijn vrouw belet ons niet om samen wat te praten."

Juist op dit oogenblik kwam een derde buurvrouw zeggen, dat de baby iets begon te slikken; en daarop snelden de twee aanwezige buurdames in allerijl naar de kraamkamer, om dit wonder te zien.

„De reden van mijn komst is," zei Nikolaas, „dat ik in Portsmouth, waar ik een

poos geleden geweest ben, op mij heb genomen u een boodschap over te brengen."

„Portsmouth?" zei Kenwigs, zich bezinnend; „dat is vreemd. Ik ken daar niemand."

„Juffrouw Petowker," zei Nikolaas.

„O, van haar?" hernam Kenwigs. „Dat zal mijn vrouw plezier doen. Wat gek kunnen de dingen toch loopen! Dat gij juffrouw Petowker in Portsmouth moest ontmoeten!"

Toen de vier meisjes Kenwigs den naam van haar oude vriendin hoorden noemen, schaarden zij zich met wijd geopende oogen en monden om Nikolaas heen, om meer te hooren. Kenwigs keek ook nieuwsgierig op, maar scheen niets kwaads te vermoeden.

„De boodschap betreft familieaangelegenheden," zei Nikolaas aarzelend.

„O," zei Kenwigs met een blik op dokter Lumbey, die, nu hij zich eenmaal met de jongste spruit van Kenwigs had belast, niemand vond, die hem graag den kostbaren last wilde afnemen; „wij zijn hier onder vrienden."

Nikolaas kuchte een paar keer, en scheen een beetje verlegen te zijn wat hij zeggen zou.

„Juffrouw Petowker is dus in Portsmouth?" zei Kenwigs.

„Juist," antwoordde Nikolaas; „en daar heb ik ook mijnheer Lillyvick ontmoet."

Kenwigs verbleekte, maar herstelde zich en zei dat dit ook al heel toevallig was.

„De boodschap is van hem afkomstig," vervolgde Nikolaas.

Kenwigs scheen weer bij te komen. Zijn oom wist, dat zijn nicht in gezegende omstandigheden verkeerde, en wilde ongetwijfeld laten verzoeken om hem onmiddellijk te schrijven wanneer zij bevallen was. Dat was heel vriendelijk — echt iets voor hem!

„Hij verzocht mij, u zijn vriendelijke groeten over te brengen," zei Nikolaas.

„Bijzonder verplicht," viel Kenwigs hem in de rede. „Kindertjes, oom Lillyvick laat ons groeten," vervolgde hij met vaderlijke minzaamheid.

„Hij verzocht mij u zijn vriendelijke groeten over te brengen," hervatte Nikolaas, „en u te zeggen, dat hij geen tijd had om te schrijven, maar dat hij met juffrouw Petowker getrouwd was."

Met wijd starende oogen sprong mijnheer Kenwigs van zijn stoel overeind, terwijl hij zijn tweede dochter bij haar vlecht greep, en zijn gezicht met zijn zakdoek bedekte. Morlina viel stokstijf in het kinderstoeltje neer, zooals zij haar moeder wel op een grooten stoel had zien doen, wanneer

zij flauw viel; en de twee andere kinderen gilden van schrik.

„Mijn kinderen, mijn bedrogen, bestolen kinderen!” riep Kenwigs uit, terwijl hij, in zijn opwinding, zoo hard aan de vlecht van zijn tweede dochttertje trok, dat hij het kind bijna van den grond lichtte. „Die schurk, die idioot, die verrader!”

„Wat scheelt dien man toch?” vroeg de baker, toornig omkijkend. „Waarom maakt hij zoo'n leven?”

„Zwijg, mensch!” zei Kenwigs op een toon van gezag.

„Ik denk er niet aan,” hervatte de baker. „Zwijg zelf, kerel! Denkt gij dan niet aan uw kind?”

„Neen,” antwoordde mijnheer Kenwigs.

„Heb ik ooit zooiets gehoord!” galmde de baker. „Onnatuurlijk beest!”

„Laat het maar sterven! Het is toch dood-arm. Het heeft niets te wachten. Wij hebben hier geen kinderen noodig. Breng ze maar naar het Vondelingenhuis.”

Met deze verschrikkelijke woorden wierp Kenwigs zich in een stoel, en scheen de baker te tarten, die haastig naar de kraamkamer ging, en met een stoet van buurvrouwen terugkwam, terwijl zij luidkeels verklaarde, dat mijnheer Kenwigs zijn kinderen wilde vermoorden, en razend was geworden.

Kenwigs had inderdaad den schijn tegen zich, want de inspanning, die het hem gekost had om zoo heftig te spreken, en toch op zoo'n toon dat zijn vrouw hem niet kon hooren, had zijn gezicht bloedrood doen worden, terwijl bovendien zijn aandoening en het ongewone gebruik van sterken drank zijn gelaatstrekken op een schrikbarende wijze hadden doen zwellen. Maar toen Nikolaas en de dokter de toedracht van de zaak verklaard hadden, ging de verontwaardiging van de buurdames in medelijden over, en begonnen zij Kenwigs met gevoelvollen aandrang te smeeken om stiltejes naar bed te gaan.

„Hoeveel attenties heb ik dien man niet bewezen,” zei mijnheer Kenwigs op een klagenden toon. „Hoeveel oesters heeft hij hier niet gegeten, en hoeveel bier niet gedronken!”

„Het is hard, erg hard,” zei een van de buurvrouwen. „Maar denk nu alleen maar aan uw lieve vrouw.”

„Ja, en aan wat zij vandaag heeft uitgestaan,” lieten verscheidene stemmen hierop volgen. „Kom wees nu verstandig!”

Vervolgens begonnen de dames weer uit te weiden over de noodzakelijkheid om den goeden man naar bed te helpen; daarbij

opmerkend dat hij morgen wel beter zou zijn, en dat zij wel wisten hoe sommige mannen van streek raakten als hun vrouwen zoo waren als juffrouw Kenwigs dien dag was, en dat dit hun tot eer strekte, en zij er zich niet over hoefden te schamen, heelemaal niet; zij zagen het zelfs graag, want het was een bewijs van een goed hart. Een buurvrouw vertelde, als iets bijzonder toepasselijks, dat haar man bij zulke gelegenheden dikwijls heelemaal ontzind raakte van angst, en dat het eens, toen zij haar kleinen John had gekregen, een heele week had geduurd voor hij weer tot zich zelf kwam, en dat hij al dien tijd voortdurend maar had geroepen: „Het is een jongen, het is een jongen!” op een manier die iedereen die het hoorde door merg en been ging.

„Hoeveel cadeaux heb ik hem niet gegeven!” hervatte Kenwigs, nog vol van zijn ramp. „Pijpen en snuifdozen, en een paar rubber overschoenen, die mij zes en een halven shilling hebben gekost.”

„Denk daar nu maar niet meer aan,” riepen de buurdames. „Hij zal zijn trekken wel thuis krijgen; daar kunt ge zeker van zijn.”

Kenwigs beantwoordde dezen troost met een somberen blik, als wilde hij zeggen, dat al die cadeaux toch niet weer bij hem thuis zouden komen; maar hij zei niets, legde zijn hoofd in zijn handen, en scheen weldra half in te sluimeren.

Morlina, die haar flauwte vergeten had, toen zij zag dat niemand op haar lette, kwam eindelijk zeggen, dat er een bed voor haar armen vader gereed was; en nadat Kenwigs zijn vier dochters bijna in zijn hartstochtelijke omhelzingen had gesmoord, werd hij door Nikolaas en den dokter naar een kamer op de bovenste verdieping gebracht, die men voor deze gelegenheid als slaapvertrek had ingericht.

Nadat Nikolaas Kenwigs rustig had hooren snorken, en het meegebrachte speelgoed had uitgedeeld, nam hij afscheid. De buurdames verwijderden zich eveneens, een zestal speciale vriendinnen uitgezonderd, die van plan waren den heelen nacht te blijven. De lichten in het huis werden langzamerhand gedoofd; het laatste bulletin, met de mededeeling dat juffrouw Kenwigs naar omstandigheden redelijk wel was, werd uitgegeven, en de heele familie begaf zich weldra ter ruste.

HOOFDSTUK XXXVII.

Nikolaas blijft in de achtting stijgen van de Gebroeders Cheeryble en van den heer Timotheus Linkinwater. De gebroeders geven een feestmaal bij een gewichtige jaarlijksche gelegenheid; Nikolaas, daarvan thuis komend, wordt met een geheimzinnige mededeeling verrast.

Het plein, waarop het kantoor en pakhuis van de Gebroeders Cheeryble stond, hoewel misschien niet volkomen beantwoordend aan de verwachting, die bij een vreemdeling door de vurige lofredenen van Tim Linkinwater had kunnen worden opgewekt, was niettemin een heel behaaglijk plekje in het hart van een zoo drukke stad als Londen, en een plekje dat aangename herinneringen opwekte in het hart van een aantal ernstige menschen, die daar in de buurt woonden, hoewel die herinneringen van veel recenter datum waren dan die van den goeden Tim.

Laten echter zij, die aan de aristocratische deftigheid van Grosvenor Square en Hanover Square, of de wandelpaden en tuinbanken van Russell Square en Euston Square gewoon zijn, zich niet verbeelden dat de gehechtheid van Tim Linkinwater en de andere minnaars van deze plek, opgewekt en gevoed was door de verlokkingen van boomen en gras. Het bedoelde pleintje in de City heeft in het midden geen ander sieraad dan een lanternpaal, en geen ander gras dan een paar sprietjes tusschen de steenen daar om heen. Maar het is een stil en afgelegen plekje, bijzonder geschikt voor mijmerende bespiegelingen en afspraken om elkaar op te wachten; en heel wat van zulke wachtenden kuieren daar uren op en neer, en wekken de echo door den eentonigen klank van hun voetstappen op de glad gesleten steenen, of tellen eerst de ramen en daarna zelfs de steenen van de hooge huizen die hem omgeven. In den winter blijft de sneeuw daar nog liggen, lang nadat zij in de drukke straten verdwenen is. De zomerzon heeft een zekeren eerbied voor deze plek, en laat er haar vroolijke stralen spaarzaam in neerdalen; zij bewaart haar gloeiende schijnsel en haar hitte voor minder vreedzame buurten. Het is er zoo stil dat gij bijna uw eigen horloge kunt hooren tikken, als ge blijft stilstaan om u hier in de koelte te verfrisschen. Men hoort een verwijderd gebrom — van rijtuigen, niet van insecten — maar geen ander geluid stoort de kalme stilte. De boodschaplooper staat in gemoedelijk niets

doen tegen den paal op den hoek te leunen, pleizierig warm, maar niet verhit, hoewel het een smoorheete dag is. Zijn witte schort wordt door het zachte koeltje maar even bewogen; zijn hoofd zinkt langzamerhand op zijn borst, en zijn oogen vallen telkens toe; zelfs hij is niet in staat den slaapverwekkenden invloed van deze plaats te weerstaan. Maar opeens wordt hij klaar wakker, deinst een paar stappen achteruit, en staart met een zekere wildheid in zijn oogen voor zich uit. Is het een boodschap of een knikkerende jongen? Ziet hij een spook, of hoort hij een orgel? Neen; een nog ongewoner schouwspel — er vliegt een kapelletje — een echt, levend kapelletje, dat ver van bloemen en groen verdwaald is en tusschen de stoffige stoephekken dwarrelt.

Maar als er buitenshuis dan al weinig bestond dat de aandacht van den jongen kantoorbediende had kunnen afleiden of verstrooien, in het kantoor zelf vond hij genoeg om zijn belangstelling gaande te maken. Elk voorwerp in het vertrek scheen iets van de stipte nauwkeurigheid en geregeldheid van Tim Linkinwater te hebben aangenomen, die zijn minste bezigheden in een even onverzettelijke orde afdeed als de oude klok de uren en minuten aanwees, en zelfs de kleinste dingen met zooveel nauwkeurigheid in orde hield, alsof het kantoor inderdaad een glazenkast was, voorzien van de uitgezochtste curiositeiten. Papier, pennen, inktkoker, cachet, lak, touwmandje, hoed, handschoenen, jas — aan elk voorwerp was een paar duim ruimte toegewezen, waartoe het zich moest bepalen, en die nooit door iets anders mochten worden ingenomen. Zelfs de lijst van Tim Linkinwater, die in haar ruime kooi op het stokje zat te dutten, was bijna even geregeld in haar gewoonten als haar meester. Het arme diertje had van ouderdom het fluiten al lang verleerd, voordat Tim het kreeg, en was nu blind. Het was een heele historie, als Tim vertelde hoe hij aan dien vogel kwam; hoe hij hem uitgehongerd en bijna half dood had gekocht, met de bedoeling om uit medelijden een eind aan zijn leven te maken; hoe hij besloot nog drie dagen te wachten, om te zien of het beestje weer bijkwam; hoe het, voor de helft van dien tijd om was, werkelijk herleefde; hoe het weer begon te eten en er beter begon uit te zien tot het langzamerhand werd — „zooals gij het nu ziet, mijnheer,” placht Tim te zeggen, met een trotschen blik naar de kooi. En dan floot hij eens en riep „Dick!” En Dick, die tevoren

zoo weinig teeken van leven had gegeven, dat men hem wel voor een nagemaakte of opgezette lijstster had kunnen houden, kwam dan met drie kleine sprongen naar den voorkant van zijn kooi, stak zijn snavel tusschen de tralies door, en draaide zijn blinde kopje naar zijn ouden meester — en dan had men moeilijk kunnen zeggen wie vergenoegder was, de lijstster of Tim Linkinwater.

Dit was nog niet alles. In elk voorwerp scheen bovendien het goede hart van de tweelingbroers zich af te spiegelen. De knechts en kruiers hadden zoo'n gezond en tevreden uiterlijk, dat het een lust was hen te zien. Tusschen de vrachtbrieven en lijsten van schepen en stoombooten, die de wanden van het kantoor bedekten, zag men ook inteeckenbiljetten voor armhuizen, lijsten van liefdegiften, en ontwerpen van nieuwe hospitalen. Een geweer en twee sabels hingen voor den schoorsteen, als afschrik voor boosdoeners; maar het geweer had een gebroken slot, en de sabels waren bot en verroest. Op een andere plaats zou deze krijgsuitrusting in zoo'n toestand iets belachelijks gehad hebben; maar hier scheen het, als moesten zelfs kwetsende moordtuigen zich naar den algemeenen geest schikken, en in symbolen van zachtmoedigheid en inschikkelijkheid veranderen.

Zulke gedachten kwamen bij Nikolaas op, toen hij voor de eerste maal op de voor hem bestemde kantoorkruk ging zitten, en met meer vrijheid en oplettendheid om zich heenkeek, dan hij tot nu toe had kunnen doen. Misschien vond hij in die gedachten een aansporing tot vlijt en ijver; want de twee volgende weken besteedde hij al zijn vrije uren, 's morgens vroeg en 's avonds laat, om de geheimen van het boekhouden en handelsrekenen te doorgronden. Hoewel zijn voorloopige kennis zich bepaalde tot een flauwe herinnering, dat hij op school wel eens een paar moeilijke sommen had uitgerekend, werkte hij echter met zoo-veel geduld en volharding, dat hij, na verloop van veertien dagen, aan mijnheer Linkinwater kon zeggen, dat hij zich nu bekwaam genoeg voelde, om hem van dienst te zijn, en dus aanspraak maakte op de vervulling van de belofte, om hem in het bijhouden der boeken te assisteeren.

Met deftige langzaamheid haalde Tim het journaal en grootboek uit de kast, bladerde het laatste hier en daar door, overzag met een half treurigen, half trotschen blik de keurig en duidelijk ingeschreven posten.

„Vier en veertig jaar met Mei aanstaande,” zei Tim, terwijl hij het boek weer sloot. „Heel wat nieuwe grootboeken in dien tijd.”

„Kom, mijnheer Linkinwater,” zei Nikolaas; „ik brand van verlangen om te beginnen.”

Tim schudde afkeurend zijn hoofd. Mijnheer Nickleby was niet genoeg doordrongen van het gewicht van zijn onderneming. Als hij eens iets verkeerd overboekte — als er eens iets moest worden doorgehaald. . . .

Jonge menschen zijn waaghalzen. Het is verbazend wat zij soms durven aan te pakken. Zonder de moeite te nemen op zijn kantoorkruk te gaan zitten, maar terwijl hij ongedwongen voor den lessenaar stond, en met een glimlach op zijn gezicht — ja werkelijk, met een glimlach; mijnheer Linkinwater sprak er later nog dikwijls over — doopte Nikolaas zijn pen in, en begon onbevreesd in het boek te schrijven.

Tim Linkinwater verbleekte, wipte met zijn kruk, zoodat hij over den schouder van Nikolaas kon kijken, en volgde met ademloozen angst de punt van de onervaren pen. De tweelingbroers kwamen juist op dit oogenblik het kantoor binnen; maar Tim wenkte hen, zonder om te kijken, met de hand, ten teeken, dat zij een voorzichtig stilzwijgen in acht moesten nemen.

De broers keken glimlachend toe; maar Tim lachte niet; hij durfde zich nauwelijks te bewegen. Eindelijk haalde hij zwaar adem, en wees, terwijl hij zijn kruk nog op twee pooten liet balanceeren en mijnheer Charles aankeek, heimelijk met de veer van zijn pen naar Nikolaas; zijn ernstige hoofdknik zei duidelijk: „Het gaat goed!”

Mijnheer Charles knikte eveneens en wisselde een vergenoegden blik met zijn broer Ned; maar juist op dat oogenblik hield Nikolaas op met schrijven, om een paar bladen om te slaan, en Tim, niet in staat om zijn vreugde langer te bedwingen, klom van zijn kruk en greep in verrukking Nikolaas' hand.

„Het gaat uitstekend!” zei Tim, terwijl hij zich omkeerde en zijn patroons triomfantelijk aankeek. „Zijn groote B's en D's zijn precies als de mijne; hij zet stippen op al de i's, en haalt strepen door al de t's. Hij is een voorbeeld voor alle boekhouders. In de heele City zou men er zoo een niet kunnen vinden. Ik daag de heele City daartoe uit.”

Aldus de City den handschoen toewerpend, gaf Tim Linkinwater met zijn gebalde vuist zoo'n heftigen slag op den lessenaar,

dat de oude lijstster van schrik van haar stokje viel en een flauw gepiep liet hooren.

„Uitstekend gezegd, Tim!” riep mijnheer Charles, die weinig minder opgetogen was dan Tim zelf, en klapte zachtjes in zijn handen. „Ik wist wel, dat onze jonge vriend zijn best zou doen. Ik heb vooruit gezegd, dat hij binnen veertien dagen een bekwaam boekhouder zou zijn; heb ik dat niet gezegd, Ned?”

„Ja zeker, Charles, en gij hadt volkomen gelijk,” antwoordde Ned. „Tim Linkinwater is heelemaal opgewonden. Maar dat is hij met recht. Tim is een beste kerel. Een beste kerel zijt ge, Tim.”

„Ik ben blij,” zei Tim, zonder op deze toespraak te letten; „ik ben werkelijk heel erg blij. Dikwijls heb ik er aan gedacht wat er van de boeken hier zou moeten worden, als ik er niet meer was. Wie weet hoe slordig zij bijgehouden zullen worden, als ik eens dood ben, dacht ik. Maar nu,” vervolgde hij, terwijl hij met zijn wijsvinger naar Nikolaas wees, „als ik hem nog een klein beetje op dreef heb geholpen, ben ik gerust. Ik kan er zeker van zijn, dat alies precies zoo zal blijven voortgaan, als toen ik nog leefde; en dat durf ik wel te zeggen, nooit zijn er zulke boeken geweest, en nooit zullen er zulke boeken zijn, als de boeken van de Gebroeders Cheeryble.”

Toen hij dit gezegd had, keerde hij zich naar zijn lessenaar om, en wilde weer gaan schrijven; maar mijnheer Charles verhinderde hem hierin, door te zeggen: „Geef mij uw hand, mijnheer Linkinwater! Het is vandaag immers uw verjaardag. Hoe kunnen wij over andere dingen spreken, voordat ik u gefeliciteer heb! Nog vele jaren hoop ik u te kunnen feliciteeren, Tim!”

„Charles,” zei Ned, terwijl hij de hand greep, die Tim nog vrij had, „vindt gij niet, dat Tim er jonger uitziet dan op zijn vorigen verjaardag?”

„Zeker,” zei Charles. „Ik zou haast denken, dat Tim honderd vijftig jaar was toen hij geboren werd, en nu zoo langzamerhand de vijf en twintig begint te naderen. Hij wordt inderdaad met elken verjaardag een jaar jonger!”

„Denk er om, Tim,” zei Ned, „dat wij vandaag om half zes eten, in plaats van om twee uur. Op dezen dag maken wij altijd een uitzondering op onze gewoonte, mijnheer Nickleby, en wij hopen, dat gij van de partij zult zijn. Tim Linkinwater, geef mij uw snuifdoos, opdat mijn broer en ik die bewaren, en neem deze daarvoor in ruil, als een klein bewijs van onze achting

en genegenheid. Doe die doos niet open voordat gij naar bed gaat, en spreek er nooit een woord over, of ik zal uw lijstster zijn nek omdraaien. Neen, hoor. Ik zou liever een gouden kooi voor het beestje laten maken, als het hem of zijn baas plezier deed. — Nu, mijnheer Nickleby, tot half zes. Kom, Charles!”

Onder zulk gebabbel, waarmee zij gevoelen waren de dankbetuigingen van anderen te voorkomen, verlieten de tweelingen arm in arm het kantoor, nadat zij Tim Linkinwater een kostbare gouden snuifdoos hadden geschonken, met een bankbiljet er in, dat tienmaal meer waard was dan de doos zelf.

Kwart over vijven, op de minuut af, kwam volgens jaarlijksch gebruik, de zuster van Tim Linkinwater; en veel was er te doen tusschen Tim Linkinwater's zuster en de oude huishoudster over een muts, die met een jongen van het huis, waar Tim Linkinwater's zuster woonde, was afgezonden en nog niet was gearriveerd; niettegenstaande het feit, dat deze muts in een doos was gelegd, en de doos in een handdoek was geknoopt en de handdoek om den arm van den jongen was vastgebonden, en niettegenstaande bovendien het adres, op den achterkant van een ouden brief geschreven, er was bijgevoegd, en den jongen, onder bedreiging met gruwelijke straffen, waarvan men het einde niet kon voorzien, was opgedragen om hard te loopen en niet onderweg te lanterfant. Tim Linkinwater's zuster jammerde, de huishoudster troostte, en allebei staken zij haar hoofd uit het raam om te kijken of de jongen er al aankwam, wat zeker geruststellend zou zijn geweest, en bijna evengoed alsof hij er al was, daar het tot aan den hoek nauwelijks vijf stappen ver was — toen opeens, volkomen onverwachts, de bode van den anderen kant verscheen, rood en hijgend van het loopen, wat hij ook wel mocht zijn, want hij was eerst achterop een huurkoets geklommen, die naar Camberwell reed, en had daarna twee poppenkasten nageloopt en de steldansers thuis gebracht. De muts was echter behouden — dat was een troost — en het hielp niet meer den jongen een standje te geven — dat was een geruststelling; en zoo ging de jongen juichend zijns weegs, en voegde Tim Linkinwater's zuster zich beneden bij het gezelschap, precies vijf minuten nadat Tim Linkinwater's eigen onfeilbare klok half zes had geslagen.

Het gezelschap bestond uit de gebroeders Cheeryble, Tim Linkinwater, een

vriend van Tim (een gepensionneerden klerk van de Bank, met een blozend gezicht en zilvergrijze haren) en Nikolaas, die heel deftig aan Tim Linkinwater's zuster werd voorgesteld. Mijnheer Ned ging aan het boveneinde van de tafel zitten en zijn broer Charles aan het benedeneinde; en zoodra de gasten gezeten waren, en mijnheer Ned een kort gebed had uitgesproken, nam een oude stramme huisknecht met veel deftigheid het deksel van de soepterrine.

De maaltijd was niet bijzonder kostbaar of prachtig; men had hem zelfs eenvoudig kunnen noemen; maar de schotels waren alle zoo voortreffelijk toebereid, dat de grootste lekkerbek er tevreden over had kunnen zijn.

De conversatie was levendig, en men hoefde niet bang te zijn, dat het gesprek zou blijven steken; want de vroolijke spraakzaamheid en vriendelijkheid van de goedhartige tweelingen bracht iedereen in de beste stemming.

Na het eerste glas champagne vertelde Tim Linkinwater's zuster heel uitvoerig een paar anecdoten uit de jeugd van haar broer; maar zij zorgde er wel voor goed te doen uitkomen, dat zij deze merkwaardigheden alleen maar wist van hooren zeggen, daar zij heel wat jaartjes jonger was dan Tim. Daarna vertelde mijnheer Ned, hoe hij, precies vijf en dertig jaar geleden, eens gemerkt had, dat Tim een minnebrief had ontvangen, en men op het kantoor had verteld, dat iemand Tim met een jongedame gearmd had zien wandelen. Allen begonnen hartelijk te lachen; men zei, dat Tim bloosde, en eischte van hem, dat hij bekennen zou wat er eigenlijk gebeurd was; maar Tim wilde nergens van weten, en liet zich eindelijk ontvallen, dat er toch geen kwaad in stak om met een jongedame te wandelen; en deze verdediging, die men voor een halve bekentenis van schuld hield, deed het gelach verdubbelen. Zulk onschuldig gebabel was voor deze goede menschen voldoende, om zich onder den maaltijd mee bezig te houden.

Eindelijk had er een kleine plechtigheid plaats, waarvan de treffende eenvoud grooten indruk op Nikolaas maakte. Toen de tafel was afgenomen, en de flesch voor de eerste maal was rondgegaan, ontstond er een diepe stilte, en de gelaatstrekken van de beide broers namen een uitdrukking aan, wel niet van treurigheid, maar van zachten ernst, die niet met de vorige feestvreugde scheen te strooken. Terwijl Nikolaas zich afvroeg, wat dit zou beteekenen, stonden de beide broers tegelijk op, en

mijnheer Ned, die aan het boveneinde van de tafel stond, boog zich voorover, en zei met een zachte stem, alsof hij alleen tot zijn tegenover hem staanden broer sprak: „Charles, deze dag doet ons nog aan iets denken, dat gij en ik nooit mogen of kunnen vergeten. Op dezen dag, waarop een beste, brave kerel geboren werd, stierf een goede, liefhebbende moeder — onze beste moeder. — Ik wenschte dat zij ons in onzen voorspoed had kunnen zien en daarin had kunnen deelen, en mocht weten, dat wij haar, nu wij rijk zijn, nog even liefhebben, als toen wij twee arme jongens waren — maar dat heeft niet zoo mogen zijn. Charles, de nagedachtenis van onze moeder!”

„Lieve hemel,” dacht Nikolaas: „te denken, dat er massa's menschen zijn van denzelfden stand, die dit en nog veel meer weten, en toch deze beste kerels niet ten eten zouden willen vragen, alleen maar omdat zij geen fijne manieren kennen en geen behoorlijke schoolopleiding hebben gehad!”

Maar hij had geen tijd om verder na te denken; want de overige leden van het gezelschap waren alweer een vroolijk gesprek begonnen, en toen de flesch portwijn bijna leeg was, trok mijnheer Ned aan de schel. De oude huisknecht kwam onmiddellijk binnen.

„David,” zei mijnheer Ned.

„Mijnheer?” zei de knecht.

„Een flesch dubbele diamant, om de gezondheid van mijnheer Linkinwater te drinken.”

Oogenblikkelijk bracht David, door een zwaai met zijn rechterarm, en met een behendigheid, die ieder jaar de bewondering van het gezelschap gaande maakte, van achter zijn rug een flesch te voorschijn, waarin de kurkentrekker al rechtop stond. Hij trok de flesch open, en zette die met de kurk voor zijn meester neer.

„Ha!” zei mijnheer Ned, terwijl hij eerst de kurk bekeek en daarna zijn glas vol schonk, en den ouden huisknecht een vriendelijk lachje toewierp, alsof de wijn diens eigendom was geweest, maar hij het gezelschap graag wilde toestaan er naar welgevallen van te drinken, „dat ziet er goed uit, David!”

„Dat hoort ook zoo, mijnheer,” antwoordde David. „Gij zult niet licht zoo'n glas wijn vinden als onze dubbele diamant, en mijnheer Linkinwater weet dat wel. Die wijn, heeren, kwam in onzen kelder, toen mijnheer Linkinwater pas hier was.”

„Toch niet, David,” viel mijnheer Charles hierop in.

„Ik heb het eigenhandig in het kelderboek geschreven, mijnheer,” antwoordde David, op den toon van iemand, die zeker van zijn zaak is. „Mijnheer Linkinwater was nog maar pas twaalf jaar hier, toen dat okshoofd dubbele diamant hier kwam.”

„David heeft gelijk, Charles,” zei Ned. „Zijn onze menschen hier, David?” vroeg hij vervolgens.

„Zij staan voor de deur, mijnheer,” antwoordde de huisknecht.

„Laat ze dan binnenkomen, David.” Op dit bevel zette de oude man een blaadje met schoone glazen voor zijn meester neer, en opende vervolgens de deur, om den corpulenten pakhuismeester en de knechts binnen te laten, die Nikolaas bij zijn eerste komst in het magazijn had gezien. Zij waren met hun vieren, en terwijl zij met een menigte buigingen de tafel naderden, kwamen de huishoudster, de keukenmeid en de werkmeid eveneens binnen.

„Zeven,” zei mijnheer Ned, terwijl hij zooveel glazen dubbele diamant inschonk; „en David is acht. Zoo! Drinkt nu allen op de gezondheid van uw besten vriend, mijnheer Timotheus Linkinwater. Wenscht hem gezondheid en een lang leven, zoowel voor hem zelf, als voor uw patroons, die hem als een onwaardebaren schat beschouwen. Tim Linkinwater, uw gezondheid! God zegene u!”

Zoodra de glazen gelegeerd waren, kwam de pakhuismeester een paar stapjes naar voren, en hield op zijn manier een toespraak. De man was een beetje bedremmeld, en wat hij zei was tamelijk verward en onverstaanbaar; maar men kon duidelijk merken, dat zijn vreugde en dankbaarheid oprecht en zijn wenschen welgemeend waren, en dit was genoeg. Drie hoezee's, die echter niet al te luid werden uitgesproken, besloten deze plechtigheid.

Om half elf — men bleef anders zelden zoo laat op — kwamen er sandwiches en bisschop; en deze bisschop, bijgestaan door de werking van den dubbelen diamant en andere geestrijke dranken, had zooveel invloed op Tim Linkinwater, dat hij Nikolaas terzijde nam, en hem in vertrouwen bekende, dat wat men over de jongedame gezegd had, inderdaad waar was; dat zij werkelijk een heel mooi meisje was geweest, maar al te veel haast had gehad, om van naam te veranderen, waarvan het gevolg was geweest, dat zij met een ander was getrouwd, terwijl Tim nog in twijfel stond, wat hij doen zou. „Ik moet zeggen, het was mijn schuld,” zei Tim tot besluit. „Ik zal u eens een plaat laten zien, die ik boven heb. Ik

heb ze voor vijf en twintig shillings gekocht, kort nadat wij van elkaar hadden afgezien. Spreek er vooral niet over. 't Is het portret van een dame, en bij toeval lijkt het zoo sprekend op haar alsof zij 't werkelijk was.”

Intusschen was het over elven geworden, en daar Tim Linkinwater's zuster verklaarde, dat zij al een uur thuis had moeten zijn, werd er een koets gehaald. Mijnheer Ned hielp haar met groote deftigheid instappen, terwijl zijn broer Charles den koetsier heel omstandig beduidde waar hij zijn moest, en behalve dat hij hem een shilling extra betaalde, opdat hij goed op de dame zou passen, hem bijna deed stikken in een buitengewoon sterk glas brandewijn, maar hem ook weer bijhielp door hem heftig op zijn rug te kloppen.

Eindelijk reed de koets weg, en nu namen ook Nikolaas en Tim's vriend afscheid, en verlieten den ouden Tim en de twee broers.

Daar Nikolaas tamelijk ver te loopen had, was het al middernacht toen hij thuis kwam, waar hij zijn moeder en Smike op hem vond zitten wachten. Zij hadden hem een paar uur eerder verwacht; maar de tijd was hun toch niet lang gevallen, want juffrouw Nickleby had Smike onderhouden met een genealogisch overzicht van haar voorouders van moederszijde, en de levensbeschrijvingen van de voornaamsten daarvan, terwijl Smike zich voortdurend had zitten afvragen hoe dat alles in elkaar zat, en of juffrouw Nickleby het uit een boek van buiten had geleerd.

Nikolaas kon niet naar bed gaan, voor hij het een en ander verteld had over de mildheid en goedhartigheid van de gebroeders Cheeryble, en over het groote succes, waarmee zijn ijverige pogingen dien dag waren bekroond. Maar hij had nog maar heel weinig gezegd, toen juffrouw Nickleby met een veelbeteekenenden wenk opmerkte, dat Smike zeker wel moe zou zijn, en zij hem dus zou aanraden dadelijk naar bed te gaan.

„Een allergezeggelijkt jongmensch is hij toch, werkelijk,” zei juffrouw Nickleby, toen Smike goedennacht gewenscht en zich verwijderd had. „Ik weet wel dat gij het mij niet kwalijk neemt, Nikolaas; maar ik doe het niet graag als er een ander bij is, en tegenover een jongeman zou het ook niet behoort zijn, hoewel ik eigenlijk toch niet weet wat voor kwaads er in steekt, behalve dat het niet zoo erg goed staat, hoewel sommige menschen zeggen dat het heel goed staat, en ik ook werkelijk niet weten zou waarom niet, als ze netjes is opgemaakt

en de strooken fijn geplooid zijn, want daar hangt natuurlijk heel veel van af."

Na deze inleiding haalde juffrouw Nickleby haar nachtmuts tusschen de bladen van een groot gebedenboek te voorschijn, waar zij klein opgevouwen gelegen had, en begon ze langzaam op te zetten, intusschen op haar gewone manier voortpratend.

"De menschen mogen zeggen wat zij willen," zei zij, „maar een nachtmuts is toch een groot gemak, en ik ben overtuigd dat gij dat ook zoudt zeggen, Nikolaas, als gij aan uw slaapmutsen bandjes woudt laten naaien, en ze behoorlijk opzetten in plaats van zoo boven op het hoofd. Gij hoeft niet te denken dat het kinderachtig of belachelijk is op zijn slaapmuts te letten, want ik heb uw goeden papa dikwijls hooren zeggen, en ook den geestelijke, hoe heet hij ook weer, die den dienst placht waar te nemen in die oude kerk met dat wonderlijke torentje, waar de weerhaan 's nachts eens afwoei, precies een week voordat gij geboren werdt, ik heb hen dikwijls allebei hooren zeggen, dat jongelui aan de academie heel keurig op hun slaapmutsen zijn, en dat die van Oxford vooral beroemd zijn om haar sterkte en degelijkheid, zoo zelfs dat de jongelui er niet zonder naar bed zouden willen gaan, en ik geloof dat zij wel weten wat goed is."

Nikolaas lachte, en zonder verder over het onderwerp van deze uitweiding te spreken, kwam hij weer op de aangename stemming van het verjaarpertijtje; en daar juffrouw Nickleby nu opeens heel nieuwsgierig werd, en een massa vragen deed, hoe het diner was geweest, en of alles goed gaar was geweest, en niets aangebrand, en wie er geweest waren, en wat de heeren Cheeryble hadden gezegd, en wat Nikolaas had gezegd, en wat de heeren Cheeryble hadden gezegd toen hij dat gezegd had, gaf Nikolaas haar een uitvoerige beschrijving van het heele feest en ook van de gebeurtenissen van den ochtend.

„Het is wel wat laat," zei Nikolaas, „en toch had ik wel gewild, dat Kaatje was opgebleven, om dit allemaal te hooren. Ik was onderweg al verlangend om het haar te vertellen."

„Kaatje," zei juffrouw Nickleby, terwijl zij haar stoel bij den haard schoof, en op haar gemak ging zitten, alsof zij zich voor een lang gesprek gereedmaakte. „Kaatje is al lang in bed, en ik ben blij, dat ik haar heb overgehaald om niet op te blijven; want ik verlangde naar een gelegenheid, om eens met u over iets te spreken. Ik maak mij er heel bezorgd over, en het is

erg gelukkig, als men een volwassen zoon heeft, met wien men vertrouwelijk kan omgaan en dien men om raad kan vragen. Ik weet heusch niet waartoe men anders zoons zou hebben, als men geen vrouwen in hen kon stellen."

Nikolaas bedwong zijn slaperige geuewen, en keek zijn moeder opletlend aan.

„Er woonde een juffrouw bij ons in de buurt," vervolgde juffrouw Nickleby; „zij komt mij juist in de gedachten, nu ik over zoons spreek — toen wij bij Dawlish woonde. Zij heette Rogers, geloof ik, hoewel, ik weet niet zeker, of zij niet Murphy heette, maar. . . ."

„Is het over die juffrouw dat ge mij wenscht te spreken?" vroeg Nikolaas.

„Over haar?" riep juffrouw Nickleby uit. „Lieve hemel, Nikolaas, hoe kunt gij u zoiets in uw hoofd halen? Maar zoo was uw arme vader nu ook, altijd. Telkens was hij verstrooid; nooit kon hij vijf minuten bij één onderwerp blijven. Mij dunkt, ik zie hem nog voor mij zitten, vervolgde zij, terwijl zij haar oogen afveegde. „Als ik met hem over zijn zaken sprak, kon hij mij zoo verbijsterd aankijken, dat iemand, die er niets van wist, gedacht zou hebben dat ik hem in de war bracht, in plaats van hem op dreef te helpen."

„Het spijt mij, moeder," zei Nikolaas vriendelijk, „dat ik zijn ongelukkige traagheid van begrip heb geërfd; maar ik zal mijn best doen u te begrijpen, als gij zonder omwegen spreken wilt."

„Uw goede vader!" zei juffrouw Nickleby mijmerend; „hij begreep nooit wat ik wilde dat hij doen zou, voordat het te laat was."

Dit was de zuivere waarheid; want de overleden mijnheer Nickleby had het nog niet begrepen toen hij stierf, en, wat de zaak iets minder zonderling maakt, juffrouw Nickleby zelf evenmin.

„Maar," zei juffrouw Nickleby, terwijl zij haar tranen afdroogde, „dit heeft niets te maken met den heer naast ons."

„Ik zou denken, dat die heer naast ons even weinig met ons te maken heeft," merkte Nikolaas op.

„Er valt niet aan te twifelen," hernam juffrouw Nickleby, „of hij is een fatsoenlijk man. Hij heeft volkomen het uiterlijk van een gentleman, al draagt hij een korte een gentleman, al draagt hij een korte excentriciteit van hem zijn, of misschien is hij trotsch op zijn beenen, net als de Prins Regent; die was ook trotsch op zijn beenen, en Daniël Lambert, die man, die zoo buitengewoon dik was, ook, en juf-

frouw Biffin — maar neen," zei zij, zich bedenkend, „die was het op haar teenen, maar dat komt toch op hetzelfde neer."

Nikolaas kon niet begrijpen welke wending dit gesprek zou nemen en keek zijn moeder heel verwonderd aan; wat juffrouw Nickleby juist van hem scheen te verwachten.

„Gij moogt wel verwonderd zijn, Nikolaas," zei zij. „Ik was ook verbaasd, verschrikt mag ik wel zeggen. Onze tuinen liggen vlak naast elkaar en achterin is de schutting heel laag, en ik had hem dus verscheidene malen in zijn priëeltje zien zitten en aan zijn bloembedden zien werken. Ik vond wel, dat hij mij bij zulke gelegenheden wat eigenaardig aankeek; maar ik trok mij dat niet aan, daar wij pas gekomen waren, en hij natuurlijk nieuwsgierig naar ons moest zijn. Maar toen hij die komkommers over de schutting begon te gooien...."

„Komkommers over de schutting te gooien?" herhaalde Nikolaas met verbazing.

„Ja," hernam juffrouw Nickleby; „wel twintig komkommers."

„Die brutale kerel!" zei Nikolaas, onmiddellijk vlam vattend. „Wat heeft hij daarmee voor?"

„Ik ōeloof niet dat hij het deed om ons te beleedigen," hernam juffrouw Nickleby.

„Wat?" zei Nikolaas; „hij zou ons in onzen eigen tuin met komkommers naar ons hoofd gooien, en ons niet willen beleedigen? Wel, moeder...."

Nikolaas bleef steken; want de triomfantelijke glimlach, waarmee zijn moeder hem aankeek, trok zijn aandacht.

„Het is natuurlijk onbezonnen en lichtzinnig van hem," zei juffrouw Nickleby.

„Laakbaar is hij misschien; tenminste, andere menschen zouden hem zoo kunnen noemen. Wat mij betreft, ik durf geen oordeel over hem te vellen; vooral, omdat ik altijd uw goeden vader de hand boven het hoofd heb gehouden, als anderen hem laakten, dat hij mij had gevraagd. Het is waar, hij doet het op een zonderlinge manier; maar zijn attenties zijn toch — in zeker opzicht, en op een zekere wijze beschouwd — vereerend; en hoewel ik er nooit aan zou denken te hertrouwen, zoolang Kaatje nog geen vaste betrekking heeft...."

„Maar, moeder!" viel Nikolaas hierop in; „zooiets is toch zeker niet bij u opgekomen?"

„Dat is immers juist wat ik zeg," hernam juffrouw Nickleby bits; „als gij maar naar mij luisteren wilt. Ik zeg, dat ik er volstrekt niet aan denk, en het verbaast mij, dat gij

zulke gedachten over mij hebt. Ik wil niets anders zeggen, dan: wat zullen wij doen, om deze avances op een zachte en kiesche manier af te wijzen, zonder zijn gevoel al te zeer te kwetsen, en hem tot wanhoop te drijven of iets van dien aard? Lieve hemel!" riep juffrouw Nickleby met een zonderlingen glimlach uit; „als hij zich zelf in een opwelling eens iets aandeed, denkt gij dan dat ik ooit weer een rustig oogeblik zou hebben?"

In weerwil van zijn ergernis en spijt, kon Nikolaas nauwelijks nalaten te lachen, toen hij vroeg: „Denkt gij dan, moeder, dat een gepaste terechtwijzing zulke verschrikkelijke gevolgen zou hebben?"

„Op mijn woord, ik weet het niet," antwoordde juffrouw Nickleby. „Ik heb laatst nog een akelig geval in de courant gelezen van een Franschen schoenmakersknecht, die jaloersch was op een meisje, omdat zij zich niet met hem in een kamertje wilde opsluiten en door middel van kolendamp den dood met hem in wilde gaan; hoe hij zich met een scherp mes in een bosch verschool, en te voorschijn sprong toen zij met haar vriendinnen voorbijkwam, en eerst haar en haar vriendinnen, en toen zich zelf doodstak. „Het is raar," vervolgde zij na een poos, „dat het in Frankrijk altijd schoenmakersknechts zijn, die zulke dingen doen. Ik weet niet hoe dat komt; misschien zit er daar iets in het leer."

„Maar deze man, die geen schoenmakersknecht is, wat heeft die verder gedaan of gezegd?" vroeg Nikolaas, die, zoo goed hij kon zijn ongeduld verbeet. „Er bestaat toch geen groentetaal, waarin een komkommer een liefdesverklaring beteekent?"

„Wel, Nikolaas!" antwoordde juffrouw Nickleby, met een heftige beweging van haar hoofd, „hij heeft alle mogelijke dingen gezegd en gedaan!"

„Kunt gij u niet vergissen?" vroeg Nikolaas weer.

„Vergissen?" riep juffrouw Nickleby uit. „Mijn hemel, Nikolaas, denkt gij dat ik niet zien kan of het iemand ernst is?"

„Het kan zijn," prevelde Nikolaas binnensmonds.

„Telkens, als ik voor het raam kom," zei juffrouw Nickleby, „werpt hij mij een kushandje toe, en legt zijn andere hand op zijn hart. Gij zult wel zeggen, dat het heel verkeerd van hem is, maar hij doet het heel eerbiedig en hartelijk. Daarin is hij heusch te prijzen. En dan de cadeaux, die hij dagelijks over de schutting gooit. Het zijn mooie, groote komkommers. Vanmiddag hebben wij er een van gegeten, en de an-

dere zal ik inmaken voor den winter. En gisteravond," vervolgde zij met toenemende verlegenheid, „kwam hij over de schutting kijken, en vroeg mij, of ik met hem wilde trouwen, en mij door hem wilde laten schaken. Zijn stem is heel helder — ik mag wel zeggen muzikaal — maar natuurlijk luisterde ik niet naar hem. Maar nu is de vraag, Nikolaas, wat moet ik doen?"

„Weet Kaatje er iets van?" vroeg Nikolaas.

„Ik heb het haar nog niet verteld," antwoordde zijn moeder.

„Om 's hemels wil," hernam Nikolaas, terwijl hij opstond, „zeg er haar dan niets van; want het zou haar erg veel verdriet doen. En wat de vraag betreft, wat gij doen moet, moeder, doe wat uw gezond verstand en gevoel en de eerbied voor de nagedachtenis van mijn vader u ingeven. Gij kunt op honderd manieren uw ongenoegen over deze dwaze en kinderachtige attenties laten blijken. Als gij zoo flink optreedt als in deze omstandigheden noodig is, en gij er dan nog last van hebt, kan ik er heel gauw een einde aan maken. Maar ook gij zelf zult dit gemakkelijk kunnen doen; en ik behoor dus in zoo'n belachelijke zaak niet tuschenbeide te komen. Ik zou u geen schande willen aandoen, door mij dit geval zelfs maar schijnbaar aan te trekken, of het als iets van eenig belang te behandelen. Die bespottelijke oude gek!"

Hiermee wenschte Nikolaas zijn moeder goedennacht, en ieder begaf zich naar zijn kamer.

Om juffrouw Nickleby recht te doen, moeten wij zeggen, dat de liefde voor haar kinderen haar belet zou hebben ernstig aan een tweede huwelijk te denken, zelfs al had zij haar overleden echtgenoot zoover kunnen vergeten. Maar hoewel er in het hart van juffrouw Nickleby geen kwade neigingen en weinig werkelijke eigenliefde school, had zij een zwak en ijdel hoofd, en het was zoo vleiend, dat op haar leeftijd iemand haar — en dat nog wel tevergeefs — met een huwelijksvoorstel vereerde, dat zij over de liefde van den onbekenden heer niet zoo licht of verachtelijk kon denken, als Nikolaas voor behoorlijk scheen te houden.

„Dwaas en kinderachtig," dacht juffrouw Nickleby bij zich zelf, terwijl zij zich gereedmaakte om naar bed te gaan, „dat kan ik nu juist niet vinden. Zijn liefde is hopeloos, dat is waar; maar dat hij daarom een bespottelijke oude gek zou zijn, geloof ik niet. Hij weet immers niet dat zij hopeloos is. Ik vind, dat de arme man medelijden verdient."

Toen juffrouw Nickleby zoover met haar overdenkingen gekomen was, wierp zij een blik op haar spiegel; terwijl zij een paar stappen achteruitging, trachtte zij zich te herinneren, wie het ook weer was, die altijd zei, dat Nikolaas, toen hij twintig jaar was, eerder voor haar broer, dan voor haar zoon kon worden aangezien. Zij kon zich dit niet meer te binnen brengen, en nadat zij haar kaars had uitgeblazen, haalde zij het gordijn op, om het licht van den morgen, die nu begon aan te breken, binnen te laten.

„Het is slecht licht om iets te onderscheiden," prevelde juffrouw Nickleby, terwijl zij naar den tuin keek, „en mijn oogen zijn niet van de beste — ik ben van kind af bijziende geweest — maar ik geloof werkelijk, dat ik daar alweer een komkommer zie liggen."

HOOFDSTUK XXXVIII.

Eenige bijzonderheden over een condoleantie-bezoek, die later van belang kunnen zijn. Smike ontmoet onverwachts een ouden vriend, die hem met geweld mee naar huis wil nemen.

Volkomen onbekend met de stappen van den verliefden buurman, en met den indruk daarvan op het hart van haar al te teergevoelige moeder, begon er nu over Kaatje Nickleby een gevoel van rust te komen, dat haar langen tijd vreemd was geweest. Nu zij onder hetzelfde dak leefde met haar broer, van wien zij zoo onverwachts had moeten scheiden — nu zij niet meer bang behoefde te zijn voor een behandeling, die haar kon vernederen en krenken — scheen zij een nieuw leven te hebben gekregen. Haar vroegere opgeruimdheid was teruggekeerd; haar gang was weer vlug en licht; de kleur, die van haar wangen verdwenen was geweest, kwam daarop weer te voorschijn; en Kaatje Nickleby zag er bekoorlijker uit dan ooit.

Dit was de conclusie, waartoe de opmerkingen en overdenkingen van juffrouw La Creevy haar brachten, toen het huisje eindelijk van boven tot beneden was schoongemaakt en opgeknapt, en het bezige vrouwtje een oogenblik tijd had om aan de bewoners te denken.

„Ja," zei juffrouw La Creevy, „zoolang wij aan het schoonmaken waren, dacht ik aan niets anders dan boenders en dweilen, hamers en spijkers, van den ochtend tot den avond."

„Gij denkt nooit aan u zelf,” gaf Kaatje hierop ten antwoord.

„Wel, meisjelief,” antwoordde juffrouw La Creevy, „dat zou ook heel dwaas van mij zijn, terwijl er nog zooveel plezieriger dingen zijn om aan te denken. Maar ik heb nog aan iemand gedacht. Weet gij wel, dat ik in iemand hier in huis een groote verandering — een buitengewone verandering heb opgemerkt?”

„In wien?” vroeg Kaatje beangst. „Toch niet in . . .”

„Niet in uw broer,” zei juffrouw La Creevy, haar woorden voorkomend; „want die is altijd dezelfde goedhartige, beste jongen, met net zooveel drift in zijn bloed, wanneer het te pas komt, als toen ik hem voor de eerste maal zag. Neen! Smike, zooals hij wil, dat men hem noemt (want hij wil nooit, dat ik mijnheer tegen hem zeg) is, zelfs in dezen korten tijd, heel sterk veranderd.”

„Hoe zoo?” vroeg Kaatje. „Toch niet wat zijn gezondheid betreft?”

„Neen, dat juist niet,” antwoordde juffrouw La Creevy, aarzelend. Hij ziet er wel zwak en ziekelijk uit, en heeft zulke trekken in zijn gezicht, dat ik er om huilen zou, als ik die in het uwe zag; maar hij is toch niet erger geworden.”

„Wat bedoelt gij dan?” vroeg Kaatje.

„Ik weet het bijna zelf niet,” antwoordde de schilderes. „Maar ik heb hem gadeslagen, en dikwijls heeft hij mij de tranen in mijn oogen doen komen. Dat is wel niet moeilijk, want de waterlanders komen bij mij gauw voor den dag; maar dezen keer geloof ik toch, dat ik er goede reden voor had. Ik geloof zeker, dat hij, sedert hij hier is, meer besef heeft gekregen van zijn ongelukkigigen toestand. Het kwelt en bedroeft hem, als hij merkt, dat hij soms niet goed bij zijn hoofd is, en heel eenvoudige dingen niet begrijpen kan. Soms, als gij er niet bij waart, heb ik hem met zoo'n treurig gezicht zien zitten mijmeren, dat ik het bijna niet kon aanzien, en dan stond hij op en ging de kamer uit, zoo treurig en neerslachtig, dat het werkelijk mijn hart pijn deed. Nog maar drie weken geleden was hij onbezorgd en opgeruimd, vol blijdschap als er veel leven en drukte was, en geen oogenblik treurig. Nu is hij heelemaal veranderd; hij is nog wel even gewillig, goedhartig en gevoelig — maar voor het overige volkomen anders.”

„Die arme jongen,” zei Kaatje. „Maar het zal wel weer overgaan.”

„Ik hoop het,” zei haar kleine vriendin, met een ernst, die bij haar iets heel bijzon-

ders was. „Ik hoop het, ter wille van dien armen jongen. Maar,” vervolgde zij, op den luchtigen toon, die haar tot een gewoonte was geworden, „ik heb er al genoeg over gezegd, en het kan wel zijn, dat ik het heelemaal verkeerd heb. Ik zal hem vanavond wat opvroolijken; want hij moet mij naar huis brengen; en ik zal net zoolang babbelen, tot ik hem aan het lachen heb gemaakt. Hoe eerder hij dus gaat des te beter voor hem, en hoe eerder ik ga des te beter voor mij, want anders zal mijn meid aan den haal gaan met iemand die misschien het huis zal leeghalen — hoewel ik eigenlijk niet weet wat er te halen zou zijn behalve de tafels en de stoelen — of het moesten de portretjes zijn, en het zou een knappe dief zijn die daaruit veel voordeel kon trekken, want dat kan ik zelf niet eens, eerlijk waar.”

Dit zeggend verborg juffrouw La Creevy haar gezicht in een heel diepen hoed en zich zelf in een heel groote shawl, en nadat zij deze met een dikke speld had vastgestoken, verklaarde zij dat de omnibus nu maar zoo gauw mogelijk moest komen, daar zij geheel gereed was.

Er moest echter nog afscheid van juffrouw Nickleby worden genomen, en lang voordat deze aan het eind was van eenige herinneringen, die haar bij deze gelegenheid in het hoofd kwamen, stond de omnibus voor de deur. Nu wilde juffrouw La Creevy zich haasten, en het gevolg daarvan was, dat, toen zij het dienstmeisje, dat achter de voordeur stond, stilletjes een shilling wilde geven, een papiertje met halve stuivers uit haar reticule wipte. De koperstukken rolden in alle mogelijke hoeken van de gang, en het was een moeilijk karwei ze allemaal terug te vinden en op te rapen. Toen dit gelukt was, moest juffrouw La Creevy natuurlijk nog eens afscheid nemen van haar gastvrouw, en haar mandje weer onder haar doek moffelen, terwijl, zooals juffrouw La Creevy zei, „de omnibus zoo verschrikkelijk vloekte, dat het griezelig was om aan te hooren.” Eindelijk wilde de omnibus wegrijden, en nu schoot de kleine schilderes de deur uit en het rijtuig in, terwijl zij een stroom van verontschuldigungen tot de passagiers richtte, dat zij zoolang op zich had laten wachten. Terwijl zij nog naar een gemakkelijke plaats zocht, duwde de conducteur Smike naar binnen, sloeg het portier dicht, en het ontzaglijke rijtuig reed voort met het gerammel van minstens een half dozijn bierbrouwerskarren.

Terwijl de omnibus op weg is en de con-

ducteur, bevallig op zijn bankje hangend, een bijzonder geurige sigaar rookt, zullen wij van de gelegenheid gebruik maken om eens naar Sir Mulberry Hawk te gaan kijken, en te onderzoeken, in hoeverre deze heer alweer hersteld is van de kwetsuren, die hij bij zijn val uit de cabriolet heeft opgelopen.

Met een gebroken been, een paar gekneusde ribben, een gezicht door half genezen wonden ontsierd, en bleek van pijn en koorts, lag Sir Mulberry op zijn rug op het bed uitgestrekt, waaraan hij nog eenige weken gekluisterd zou moeten blijven. De heeren Pyke en Pluck zaten in de aangrenzende kamer stevig te drinken, en vervingen slechts nu en dan hun eentonig fluisterend gesprek door een half gesmoord gelach, terwijl de jonge lord, de eenige van het viertal, die nog niet tot in den grond bedorven was en inderdaad een goed hart bezat, met een sigaar in zijn mond naast zijn mentor zat, en hem, bij het licht van een lamp, die fragmenten van een courant voorlas, die hem mogelijk konden interesseren of vermaken.

„Die vervloekte honden!” zei de zieke, terwijl hij zijn hoofd ongeduldig naar de openstaande deur wendde; „kunnen zij dan bestlist hun bek niet houden?”

De heeren Pyke en Pluck hoorden dezen uitroep, en hielden zich onmiddellijk stil; maar zij gaven intusschen elkaar een wenk, en schonken hun glazen boordevol, als wilden zij zich daardoor een vergoeding voor hun gedwongen stilzwijgen bezorgen.

„Duivels!” mompelde de zieke, terwijl hij ongeduldig in zijn bed heen en weer schoof; „is die matras al niet hard genoeg en de kamer al niet vervelend genoeg; en moeten zij mij nu ook nog hinderen? Hoe laat is het?”

„Half negen,” antwoordde zijn vriend.

„Schuif dan de tafel wat dichterbij, en laten wij nog eens eens kaartje leggen,” zei Sir Mulberry. „Nog eens piket. Kom!”

Het was een zonderling tafereel, te zien, hoe de zieke, die geen andere beweging kon maken dan met zijn handen of zijn hoofd, op het spel lette; met hoeveel heftigheid en ernst en tevens met hoeveel bedaardheid en voorzichtigheid hij speelde. Zijn kunst en bedrevenheid waren twintigmaal grooter dan die van zijn tegenspeler, die hem weinig kon afwinnen, zelfs wanneer de fortuin hem goede kaarten schonk, wat niet dikwijls het geval was. Sir Mulberry won elk spel; en toen zijn vriend de kaarten neersmeet, en niet langer wilde spelen, stak hij zijn vermagerden arm uit,

en streek het geld naar zich toe, met een pochenden vloek, en denzelfden schorren lach, maar nu niet zoo luid, die eenige maanden geleden de eetzaal van Ralph Nickleby had doen weergalmen.

Op dit oogenblik kwam zijn knecht zeggen, dat mijnheer Ralph Nickleby beneden was, en wenschte te weten hoe hij het dezen avond maakte.

„Beter,” zei Sir Mulberry ongeduldig.

„Mijnheer Nickleby wenschte te weten, mijnheer...” begon de knecht weer.

„Beter, zeg ik je!” riep Sir Mulberry uit, terwijl hij met zijn vuist op de tafel sloeg.

De knecht aarzelde een oogenblik, en zei toen, dat mijnheer Nickleby verzocht om Sir Mulberry te spreken, als het dezen niet ongelegen kwam.

„Het komt mij ongelegen. Ik kan hem niet spreken! Ik kan niemand spreken!” grauwde Sir Mulberry, nog heftiger dan tevoren. „Dat weet gij wel, domkop!”

„Het spijt mij, mijnheer,” hernam de knecht; „maar mijnheer Nickleby drong er zoo op aan...”

De zaak was, dat Ralph den knecht had omgekocht, die, in de hoop op verdere gunstbewijzen, het dus waagde met de deur in de hand te blijven staan.

„Heeft hij ook gezegd of hij mij over zaken spreken moest?” vroeg Sir Mulberry, na zich een oogenblik te hebben bedacht.

„Neen, mijnheer. Hij zei alleen maar, dat hij u bijzonder graag wilde spreken.”

„Laat hem dan boven komen. Wacht eens!” riep Sir Mulberry den knecht na, terwijl hij met zijn hand over zijn ontoonbare gezicht streek. „Zet de lamp op dien guéridon achter mij. Trek de tafel wat verder weg. Zet daar een stoel — verder — zoo is het goed.”

De knecht volgde deze bevelen zoo nauwkeurig op, alsof hij de reden ervan wel begreep, en verliet de kamer. Lord Verisopht zei, dat hij dadelijk zou terugkomen, ging naar het aangrenzende vertrek, en deed de deur achter zich dicht.

Daarop hoorde men een voorzichtigen voetstap op de trap, en Ralph Nickleby sloop, met zijn hoed in zijn hand, zachtjes de kamer binnen, terwijl hij, als uit diepen eerbied, zijn lichaam vooroverboog, en zijn oogen op het gezicht van zijn achtenswaardigen vriend gevestigd hield.

„Zoo, Nickleby,” zei Sir Mulberry, terwijl hij den binnenkomende met gemaakte luchthartigheid naar een stoel wees. „Ik heb een leelijk ongeluk gehad, ziet gij wel?”

„Ik zie het,” antwoordde Ralph, met den-

zelfden scherpen blik. „Het is werkelijk erg. Ik zou u niet herkend hebben, Sir Mulberry. Lieve hemel! Het is erg.”

De houding van Ralph gaf niets dan nederigheid en eerbied te kennen; en zijn stem was zoo zacht als den bezoeker van een gevaarlijken zieke paste. Maar de uitdrukking van zijn gezicht vormde, toen Sir Mulberry zich afwendde, daarmee een scherp contrast; en terwijl hij den voor hem liggenden patiënt bedaard opnam, vertoonde dat deel van zijn gezicht, dat niet door zijn neerhangende wenkbrauwen werd overschaduwde, een smadelijken en spottenden glimlach.

„Ga zitten,” zei Sir Mulberry, terwijl hij zich geweld scheen te doen om Ralph aan te kijken. „Ben ik een rariteit, dat gij mij zoo staat aan te staren?”

Toen hij zijn gezicht naar hem toekeerde, veinsde Ralph de grootste moeite te hebben, zijn verbazing te verbergen, en ging met goed gespeelde verslagenheid zitten.

„Ik ben iederen dag tweemaal naar u komen vragen, Sir Mulberry,” zei Ralph; „en vanavond kon ik mijn verlangen niet weerstaan om verlof te vragen bij u toegelaten te worden, in de hoop, dat gij mij, als een ouden bekende, dat niet kwalijk zoudt nemen. — Hebt gij veel pijn moeten lijden?” vroeg hij, terwijl hij zich vooroverboog, en dezelfde hatelijke glimlach zich weer op zijn gezicht vertoonde, toen de ander zijn oogen sloot.

„Meer dan genoeg naar mijn zin, en minder dan genoeg naar den zin van een paar jakhalzen, die beweren dat wij met ons beiden ze hebben geruïneerd,” antwoordde Sir Mulberry, terwijl hij onrustig met zijn arm woelde.

Ralph haalde zijn schouders op over de ergernis, waarmee dit gezegd werd; want de toon van zijn stem was zoo onaangenaam rauw en knarsend, dat de zieke hem nauwelijks kon verdragen.

„En welke reden brengt u hier?” vroeg Sir Mulberry.

„Geen bepaalde reden,” antwoordde Ralph. „Er zijn wel een paar wissels van Mylord, die eigenlijk geprolongeerde moesten worden; maar daarmee zullen wij wachten tot gij weer beter zijt. Ik kwam alleen,” vervolgde hij langzamer en met meer nadruk sprekend, „om u te zeggen, hoe het mij spijt, dat een van mijn familieleden, hoewel ik volkomen met hem heb afgedaan, u zoo'n afstraffing...”

„Afstraffing?” viel Sir Mulberry hem in de rede.

„Zij is heel ernstig geweest,” zei Ralph, die de bedoeling van dezen uitroep opzettelijk verkeerd opvatte; „en dit deed mij te meer verlangen, om u te zeggen, dat ik dien vagebond niet meer als mijn neef erken, en dat ik het aan u en iedereen overlaat om hem te geven wat hij verdient. Gij moogt hem zijn nek omdraaien, als gij verkiest; ik zal er mij niet druk om maken.”

„Dat vertelseltje, dat ze mij hier willen wijsmaken, is dus ook al ruchtbaar geworden?” vroeg Sir Mulberry, terwijl hij zijn vuisten dichtkneep.

„Overal rondgebazuind,” antwoordde Ralph. „In alle clubs en koffiehuzen heeft men er over gekletst. Men heeft er zelfs een liedje op gemaakt,” vervolgde hij, terwijl hij den ander scherp aankeek. „Ik heb het niet hooren zingen; want gij weet wel, dat ik nooit ergens kom, waar men zich met zulke nonsens ophoudt. Het is gedrukt, naar ik hoor — niet in den handel, maar iedereen heeft het toch.”

„Het is een leugen!” zei Sir Mulberry. „Ik zeg u, dat het een leugen is! Het paard werd bang.”

„Men zegt, dat hij het bang maakte,” hernam Ralph op denzelfden bedaarden toon. „Sommigen zeggen zelfs, dat hij u bang maakte. Maar dat is een leugen; dat weet ik wel, en ik heb het hardop gezegd, iederen keer als ik het hoorde. Ik ben heel vredelievend, maar zoiets kan ik toch niet van u hooren.”

Toen Sir Mulberry het vermogen herkennen had om samenhangende woorden te uiten, boog Ralph zich voorover, met zijn hand achter zijn oor, en een gezicht zoo kalm, alsof al zijn stugge trekken van ijzer gegoten waren.

„Als ik van dit vervloekte bed kan opstaan,” zei de zieke, en deed in de heftigheid van zijn drift een slag naar zijn gebroken been, „zal ik zoo'n wraak nemen, als men nog nooit gehoord heeft. Het toeval heeft hem geholpen, en hij heeft mij voor een paar weken gemerkt; maar ik zal hem een merk geven, dat hij tot aan zijn graf zal meedragen. Ik zal hem zijn neus en ooren afsnijden — ik zal hem lam slaan — ik zal hem verminken voor zijn heele leven. Ja, ik zal nog meer doen; ik zal zijn lieve zusters, dat puikje van kuisheid...”

Mogelijk steeg zelfs Ralph op dit oogenblik zijn koude bloed naar zijn gezicht; mogelijk bedacht Sir Mulberry, dat Ralph, hoewel hij nu een schurk en een woekeraar was, toch zeker eens als kind zijn armen om den hals van haar vader had geslagen.

Hij brak af, en terwijl hij zijn gebalde vuist ophief, bevestigde hij de gesmoorde bedreiging met een afgrijselijken vloek.

„Ik voel wel,” zei Ralph, na een korte stilte, waarin hij den patiënt scherp had aangekeken, „dat het u moet hinderen — u als man van de wereld, als roué — zoo iets te moeten hebben ondervinden van zoo'n melkmuil.”

De zieke maakte een ongeduldige beweging, die Ralph voor een teeken van toestemming verkoos te houden.

„Ja,” vervolgde hij, „ik dacht het wel. Dat moet dan geweest zijn voordat ik met u in kennis kwam; maar ik wist wel dat ik mij niet vergigte. Hij is licht en vlug, veronderstel ik, maar dat kon hem weinig voordeel op u geven. Het was geluk en

„JA,” ZEI DE JONGEMAN, TERWIJL HIJ DEN ANDER RECHT IN ZIJN GEZICHT KEEK. „ALS GIJ HEM GEZEGD HADT WIE GIJ WAART, ALS GIJ ZIJN KAARTJE HADT AANGENOMEN, EN LATER HADT ONTDEKT, DAT ZIJN STAND U VERBOOD MET HEM TE DUELLEEREN, ZOU HET AL ERG GENOEG ZIJN GEWEEST.”

Sir Mulberry wierp hem een toornigen blik toe; maar Ralph had zijn oogen op den grond gevestigd, en scheen in gedachten verzonken te zijn.

„Een onmondige blaag,” vervolgde Ralph, „tegen een man, wiens gewicht alleen al genoeg zou zijn om hem te verpletteren, om nog niet eens te spreken over zijn bekwaamheid in. . . Ik heb het immers goed?” vroeg hij, terwijl hij zijn oogen opsloeg; „gij zijt toch vroeger een beroeps-bokser geweest?”

toeval. Zulke schooiers loopt het altijd mee.”

„Als ik weer beter ben, zal hij het tegendeel ondervinden,” zei Sir Mulberry. „Hij mag vluchten waarheen hij wil.”

„Vluchten?” hernam Ralph snel. „Daar denkt hij niet aan, mijn waarde heer. Hij is hier — hij zit hier in Londen te wachten op wat gij van plan zijt. Hij gaat op klaarlichten dag uit, alsof hij zelf naar u zocht, en ziet er heel frisch en vroolijk uit. Ik zweer,” vervolgde Ralph, terwijl zijn ge-

zicht betrok, en zijn wrok, nu hij aan de tegenwoordige gunstige omstandigheden van Nikolaas dacht, voor de eerste maal de overhand op hem kreeg, „als wij maar in een land woonden, waar men zoiets veilig kon doen, zou ik een lief sommetje er voor over hebben, om hem zijn keel te laten afsnijden, en hem als aas voor de honden te laten gooien.”

Toen Ralph, eenigszins tot verwondering van zijn ouden cliënt, in deze bewoordingen zijn vriendschappelijke gezindheid jegens zijn neef had geuit, en zijn hoed opnam om weg te gaan, kwam juist Lord Verisopht binnen.

„In des duivels naam, Hawk!” zei de jongeman, „waar hebt gij toch met Nickleby over gepraat? Ik heb nog nooit zoo'n heidensch leven gehoord. Kras, kras, kras! Boe, boe, boe! Waar ging het toch over?”

„Sir Mulberry heeft zich boos gemaakt, Mylord,” antwoordde Ralph, met een blik naar het bed.

„Toch niet over geld, hoop ik?” hernam Lord Verisopht. „Er zijn toch geen moeilijkheden, Nickleby?”

„Volstrekt niet, Mylord,” antwoordde Ralph. „Over geldzaken zijn wij het altijd eens. Sir Mulberry herinnerde zich de oorzaak van . . .”

Ralph hoefde niet verder te gaan; ja, dit werd hem zelfs onmogelijk gemaakt; want Sir Mulberry nam hem de woorden uit zijn mond, en braakte een vloed van schimp-scheuten en dreigementen tegen Nikolaas uit, waarbij zijn vorige gezegden bijna zachtzinnig waren.

Ralph, die een scherp opmerker was, verwonderde zich, dat de houding van Lord Verisopht — die eerst, als een echte fat, met de grootste nonchalance zijn haar had opgestreken — een groote verandering onderging, terwijl Sir Mulberry zoo uitvoerde. En nog meer verwonderde het hem, dat de jonge lord, toen Sir Mulberry eindelijk zweeg, op een ernstigen toon, en bijna zonder eenige geaffecteerdheid, verzocht, dat men nooit weer in zijn bijzijn hierover zou spreken.

„Gij kunt het onthouden, Hawk!” voegde hij er met buitengewonen nadruk aan toe, „dat ik mij nooit zal leenen tot een lafhartige wraak op dezen jongeman, of zoiets zal toelaten, als ik het beletten kan.”

„Lafhartig, Lord Verisopht?” viel zijn vriend hem in de rede.

„Ja,” zei de jongeman, terwijl hij den ander recht in zijn gezicht keek. „Als gij hem gezegd hadt wie gij waart, als gij zijn kaartje hadt aangenomen, en later hadt ont-

dekt, dat zijn stand u verbood met hem te duelleeren, zou het al erg genoeg zijn geweest. Maar nu hebt gij heel verkeerd gedaan. Het was ook verkeerd van mij, dat ik niet tusschenbeide kwam, en dat spijt mij. Wat u daarna overkwam, was grootendeels toeval, en meer aan u zelf dan aan hem te wijten. Met mijn voorkennis zal niemand dat op hem verhalen.” Hiermee draaide hij zich om; maar voordat hij de deur bereikt had, keerde hij terug, en zei met nog grooter ernst dan tevoren:

„Ik geloof nu beslist, op mijn woord van eer, dat de zuster even deugdzaam en zedig als mooi is; en van haar broer zeg ik, dat hij heeft gehandeld zooals haar broer behoorde te doen en dat hij zich mannelijk en moedig heeft gedragen. En met hart en ziel wenschte ik wel, dat een van ons allen maar half zoo'n goed figuur had geslagen in deze affaire als hij.”

Dit zeggend, verliet Lord Frederik de kamer, waar hij Ralph en Sir Mulberry in een heel onaangename verbazing achterliet.

„Is dat een leerling van u?” vroeg Ralph fluisterend. „Of is hij zoo kersversch van een dorpsdominé gekomen?”

„In het begin hebben die groene kwibussen wel meer van zulke kuren,” antwoordde Sir Mulberry, terwijl hij op zijn lippen beet en naar de deur wees. „Laat hem maar aan mij over.”

Ralph wisselde een blik van verstandhouding met zijn ouden kennis — want deze onrustbarende verrassing had hen opeens weer vertrouwelijker gemaakt — en ging daarop langzaam en peinzend naar huis.

Terwijl dit alles gezegd en gedaan werd, en lang voordat het was afgelopen, had de omnibus juffrouw La Creevy en haar geleider afgezet, en waren zij samen aan haar huis gekomen. De goedhartige schilders wilde Smike beslist niet laten vertrekken voordat hij een kleine hartversterking had gebruikt; en dit was de reden, dat hij veel langer wegbleef dan hij van plan was geweest, zoodat het al tamelijk donker was, toen hij weer naar huis terugging. Er was geen gevaar dat hij verdwalen zou; want hij was bijna dagelijks met Nikolaas naar de City geweest en alleen teruggegaan. Heel gerust namen juffrouw La Creevy en hij dus afscheid en, met veel complimenten aan juffrouw Nickleby en Kaatje beladen, stapte Smike voort. Onder aan Ludgate-Hill ging hij een eindje uit zijn koers, om uit nieuwsgierigheid naar Newgate te kijken, en toen hij, van den overkant van de straat de donkere muren een poos met angst en vrees had aangestaard, keerde hij

dat eindje weer terug en ging verder de City door. Nu en dan bleef hij stilstaan, om naar een bijzonder aantrekkelijke etalage te kijken, draafde dan weer een eind voort, en bleef weer staan kijken, zooals iedere eenvoudige boerenjongen zou hebben gedaan.

Hij had een poos voor het raam van een juwelier gestaan, en stelde zich voor, hoe blij hij zou zijn, als hij eens wat van die kostbare sieraden kon koopen, om ze als een geschenk naar huis mee te nemen, toen de klok half negen sloeg. Dit geluid bracht hem tot zich zelf; hij haastte zich voort, en had juist den hoek van een dwarsstraat bereikt, toen hij zich van achteren voelde vasthouden, met zoo'n geweldigen ruk, dat hij een lantarenpaal moest grijpen om niet te vallen. Op hetzelfde oogenblik klemde een kleine jongen zich aan zijn been vast, en een schelle kreet van: „Daar is hij, vader! Ik heb hem!” galmde hem in de ooren.

Smike herkende die stem maar al te goed. Hij keek wanhopig om zich heen, en sidderde van het hoofd tot de voeten. Mijnheer Squeers had hem met den haak van zijn paraplu bij den kraag van zijn jas gehaakt, en trok uit alle macht aan het andere einde. De triomfkreet kwam uit de keel van jongeheer Wackford, die, zonder zich om het schoppen en worstelen van Smike te bekreunen, zijn prooi met de kop-pigheid van een bulldog vasthiel. Smike zag dit alles met één enkelen blik, en door wat hij zag was hij zoo verbijsterd, dat hij niet in staat was eenig geluid uit te brengen.

„Dat is een buitenkansje!” riep mijnheer Squeers uit, die langzamerhand zijn paraplu inpalmde, en niet loshaakte, voordat hij Smike stevig bij zijn kraag had gegrepen. „Dat is een buitenkansje! Wackford, roep eens gauw een van die koetsen.”

„Een koets, vader?”

„Ja, een koets,” antwoordde Squeers, die zijn blikken aan Smike te gast liet gaan. „Het kan mij niet schelen hoeveel het kost. Wij zullen hem in een koets zetten.”

„Wat heeft hij gedaan?” vroeg een metselaar, tegen wiens kalkbak Squeers in zijn opwinding was aangelopen.

„Alles,” antwoordde Squeers; „alles. Weggelopen — deelgenomen aan een moordcomplot tegen zijn meester. Er is niets zoo slecht te bedenken of hij heeft het gedaan. O, wat een buitenkansje.”

De man keek beurtelings Squeers en Smike aan; maar het beetje verstand, dat de arme jongen bezat, was volkomen verbijsterd. De koets kwam; Wackford sprong

er in, Squeers duwde zijn prooi naar binnen, volgde hem onmiddellijk en trok de raampjes omhoog. De koetsier klom op den bok en reed langzaam weg, terwijl de metselaar en zijn kameraad, benevens een oude appelvrouw en een straatjongen, die de eenige getuigen van dit tooneel waren geweest, niet wisten wat zij er van denken moesten.

Mijnheer Squeers was tegenover den ongelukkigen Smike gaan zitten, en bleef dezen een poos onbeweeglijk aanstaren; toen scheen hij uit zijn geestvervoering te ontwaken, en gaf zijn ouden leerling een paar muilperen, bij afwisseling rechts en links.

„Het is geen droom,” zei Squeers; „dat is zijn eigen vleesch en bloed; ik herken het, nu ik het weer voel.” En toen hij zich door deze proefnemingen van zijn buitenkansje had overtuigd, diende hij, opdat zijn vermaak niet te eentonig zou worden, Smike een paar oorvegen toe, telkens harder en harder lachend.

„Je moeder zal door het dolle heen zijn, als zij dit hoort,” zei hij tot zijn veelbelovende zoontje. „Dat wij zoo precies op het juiste oogenblik die straat moesten uitkomen,” vervolgde Squeers, „en ik hem zoo ineens aan mijn paraplu haakte, alsof ik hem aan een hengel had geslagen!”

„Maar ik heb hem toch bij zijn been gepakt, vader,” zei Wackford.

„Dat heb je, beste jongen,” zei Squeers, terwijl hij zijn zoontje op zijn hoofd tikte, „en daarvoor zul je ook het beste buisje hebben, dat de eerste nieuwe jongen meebrengt, als belooning — onthoud dat maar. Ga zoo voort en doe alles wat je je vader ziet doen, dan zul je, als je sterft, regelrecht naar den hemel gaan.”

Ter bevestiging van deze belofte klopte Squeers zijn zoontje nog eens op zijn hoofd, en Smike eveneens, maar harder, waarna hij dezen schertsend vroeg, hoe het hem ging.

„Ik moet naar huis,” zei Smike, terwijl hij angstig om zich heen keek.

„Dat moet en zal je ook,” hernam Squeers; „en je zal spoedig thuis zijn. Binnen een week zit je in Dotheboys-Hall, en ik zal wel zorgen dat je niet weer weggeloopt. Waar zijn de kleeren, waarmee je bent weggelopen, ondankbare dief?”

Smike wierp een blik op het goede costuum, dat Nikolaas voor hem had laten maken, en wrong zijn handen.

„Weet je wel, dat ik je aan de galg kon brengen?” vervolgde Squeers. „Weet je wel dat er de galg op staat — ik weet niet.

zeker of de snijkamer er nog niet bij komt — als men met dingen ter waarde van meer dan vijf pond uit een bewoond huis er vandoor gaat? Hè — weet je dat wel? En wat denk je dat de kleeren, die je aanhad waard waren? Weet je wel dat die eene laars acht en twintig shillings had gekost toen het een paar was, en die schoen zeven en een half? Maar je bent bij mij gelukkig aan het juiste adres gekomen om genade te krijgen, en je mag blij zijn dat ik zooveel medelijden heb."

Iemand die niet door Squeers in vertrouwen was genomen, zou gedacht hebben dat hij heelemaal niets van de bedoelde waar te koop had, in plaats van daarvan zoo ruim voorzien te zijn; en de meening van twijfelaren zou niet veel verandering hebben ondergaan, als zij hadden kunnen zien hoe hij Smike na dat gezegde met de punt van zijn paraplu een stoot voor zijn borst gaf, en daarop een flinke hoeveelheid slagen met hetzelfde instrument op zijn hoofd liet volgen.

"Ik heb nog nooit een jongen in een koets afgerost," zei Squeers, toen hij opstond om uit te rusten. "Het is wel niet zoo gemakkelijk, maar het nieuwe geeft er toch ook een zekere bekoring aan!"

De arme Smike kroop in een hoek van de koets in elkaar; hij was versuft en verbijsterd. Dat hij in staat zou zijn, alleen aan de handen van den almachtigen Squeers te ontsnappen, nu hij geen vriend had om hem te helpen of te raden, kwam nu evenmin in hem op, als in al de droevige jaren, die hij vóór de komst van Nikolaas in Yorkshire had doorgebracht.

De tocht scheen eindeloos te zijn. Men hotste straat in straat uit, en aldoor maar voort. Eindelijk begon Squeers zijn hoofd om de halve minuut uit het raampje te steken en den koetsier allerlei aanwijzingen toe te balken; en na met vrij veel moeite een massa straten te zijn doorgereden, die, naar het voorkomen van de huizen en den slechten toestand van den weg te oordeelen, pas waren aangelegd, trok Squeers opeens uit alle macht aan het koordje om den koetsier te waarschuwen, en riep tegelijk: "Stop!"

"Gij zoudt mij mijn arm bijna van mijn lijf trekken," zei de koetsier, kwaad omkijkend.

"Dat is het huis," zei Squeers. "Het tweede van die vier huisjes van twee verdiepingen met groene luiken; er is een bordje aan de deur met Snawley er op."

"Hadt ge mij dat niet kunnen zeggen, zonder mijn arm uit het lid te trekken?"

bromde de koetsier.

"Nee," snauwde Squeers. "En als gij nog een woord spreekt, zal ik u dagvaarden voor een gebroken raampje. Stop!"

Op dit bevel hield het rijtuig stil voor de woning van mijnheer Snawley, den zachtzinnigen, nobelen winkelier, die, zooals de lezer zich nog wel zal herinneren, zijn twee stiefzootjes aan de zorg van mijnheer Squeers had toevertrouwd. Deze laatste had in dit huis op den uitersten rand van een van de nieuwe stadswijken bij Somers Town een kamer gehuurd, daar hij langer dan anders in Londen zou blijven, en de waard uit „De Turkenkop", die den eetlust van den jongenheer Wackford bij ontdekkende kende, dezen niet langer voor half geld den kost wilde geven.

"Daar zijn wij," zei Squeers, terwijl hij Smike het voorkamertje binnenduwde, waar Snawley met zijn vrouw aan een kreeftenslaatje zat. „Hier is die landlooper, die galgebok, die oproerkraaier, dat monster van ondankbaarheid!"

"Wat? Die jongen, die weggelopen was?" vroeg Snawley.

"Die jongen, ja," antwoordde Squeers, terwijl hij Smike met zijn vuist dreigde. „Als er geen dame bij was, zou ik — maar ik zal hem wel krijgen."

Daarop vertelde hij, waar, hoe en wanneer hij den weglooper had betrapt.

"Het is duidelijk dat de Voorzienigheid er de hand in had, mijnheer," zei Snawley, met een gezicht vol nederigheid zijn oogen neerslaand, en zijn vork met een stukje kreeft er aan naar de zoldering opstekend.

"Hij had de Voorzienigheid tegen zich, dat is zeker," antwoordde Squeers, zijn neus krabbend. „En dat was ook wel te verwachten; dat had iedereen kunnen weten."

"Op verstoktheid en boosaardigheid kan nooit zegen rusten, mijnheer," zei Snawley.

"Zeker niet," antwoordde Squeers, een rolletje bankbiljetten uit zijn portefeuille nemend, om na te zien of hij ze allemaal nog had. „Juffrouw Snawley," hervatte hij, toen hij zich in dit opzicht had gerustgesteld. „Ik ben van dien jongen de weldoener en de onderwijzer geweest, ik heb hem gekleed en gevoed. Ik ben van dien jongen de klassieke, commercieele, mathematische, philosophische en trigonometrische vriend geweest. Mijn zoon — mijn eenige zoon, Wackford — is zijn broer geweest; — mijn vrouw is zijn moeder, grootmoeder, tante — en ik mag wel zeggen ook zijn oom — alles in één persoon geweest. Behalve van die twee allerliefste jongetjes van u, heeft zij nooit van een jongen zooveel gehouden

als van hem. En wat krijg ik als dank? Hoe wordt dat alles beloond? Mijn bloed wordt karnemelk als ik hem aankijk!"

„Dat kan ik mij indenken, mijnheer, dat kan ik mij indenken,” zei juffrouw Snawley.

„Waar zou hij al dien tijd gezeten hebben?” vroeg Snawley.

„Waar ben je al dien tijd geweest? Ben je bij dien duivelschen Nickleby gebleven?” bulderde Squeers Smike toe.

Maar geen dreigementen, stompen of slagen konden Smike een syllabe tot antwoord op deze vraag afpersen; want hij had zich voorgenomen liever in de rampzalige gevangenis, waarin hij zeker weer zou worden opgesloten, te sterven, dan ook maar iets te zeggen, waardoor hij zijn eenigen waren vriend in ongelegenheid zou kunnen brengen. Hij had zich herinnerd, hoe Nikolaas hem, toen zij uit Yorkshire vertrokken, het stilzwijgen over wat er vroeger met hem was voorgevallen had opgelegd; en een verward en duister idee, dat zijn weldoener, door hem mee te nemen, een zware misdaad had begaan, en daarvoor vreeselijk zou kunnen worden gestraft, had niet weinig bijgedragen om hem in zijn tegenwoordigen toestand van apathie en verslagenheid te brengen.

Deze gedachten — als men zulke duistere wanbegrippen, als er nu door zijn zwakke hersenen dwaalden, den naam van gedachten kan geven — vervulden den geest van den armen Smike, en maakten hem doof voor alles wat men tegen hem zei. Toen Squeers zag dat hij niets verder kwam, bracht hij zijn gevangene naar een kleine achterkamer boven, en liet hem alleen, nadat hij de schoenen en de jas van den armen jongen had meegenomen en de deur van buiten had gesloten, uit vrees dat zijn slachtoffer moed genoeg zou kunnen verzamelen om een poging te wagen om te ontvluchten.

Wat Smike in zijn eenzaamheid dacht, en hoe benauwd het hem om het hart werd, wanneer hij zich zijn laatste thuis en de vriendelijke menschen, met wie hij daar samenwoonde, herinnerde, is niet te beschrijven. Om den geest voor zoo'n zwaren slaap voor te bereiden, moet diens ontwikkeling in de kinderjaren door mishandelingen en barbaarschheid zijn geknot; hij moet jaren van lijden en ellende hebben doorleefd, door geen straal van hoop verlicht; het hart, dat zoo vatbaar was voor liefde en gevoel, moet tenslotte verstijfd zijn. Donker moet wel de korte dag zijn geweest en naargeestig de lange schemering, die

zoo'n verstands-verduistering voorafgaat, als over den armen Smike was neergedaald.

Er waren wel stemmen, die hem zelfs nu nog hadden kunnen doen ontwaken, maar haar streelende klank kon daar niet doordringen; en toen de ongelukkige in bed kroop, was hij hetzelfde stompzinnige, hopeloze schepsel, als toen Nikolaas hem voor het eerst in Dotheboys-Hall aantrof.

HOOFDSTUK XXXIX.

Smike ontmoet nog een ouden vriend, juist op tijd en niet zonder resultaat.

De nacht, dien de arme Smike grootendeels met huilen had doorgebracht, had voor een helderen, fraaien zomerochtend plaats gemaakt, toen een van de diligences, die uit het Noorden van Engeland was gekomen, de nog stille straten van Islington doorreed en dicht bij het postkantoor stilstield. De eenige passagier buitenop was een weldoorvoede en naar het scheen welgestelde buitenman, die naast den koetsier zat, en zijn oogen op den koepel van de St-Pauls Kathedraal gevestigd hield, dien hij met zooveel bewondering aanstaarde, dat hij niets van de drukte van het afladen van pakken en valiezen bespeurde, totdat een van de raampjes driftig werd neergeschoven, waarop hij omkeek en een bevallig vrouwengezichtje zag, dat uit dat raampje kwam kijken.

„Kijk eens, meid!” zei de buitenman, naar het voorwerp van zijn bewondering wijzend. „Dat is de St-Paulskerk. Drommels, is die even groot!”

„O, lieve hemel, John! Ik had niet gedacht dat hij half zoo groot was. Wat een gevaarte!”

„Gevaarte! Ja, zeg dat wel, vrouwtje,” zei de buitenman, terwijl hij in zijn geweldige overjas langzaam naar beneden klom. „En waar houdt ge dat huis voor, daar aan den overkant? Gij zoudt het niet raden al bedacht gij u een jaar lang. Het is niets anders dan een postkantoor. Ho, ho! Daar hoeven zij geen dubbele vracht voor dikke brieven te rekenen. Een postkantoor! Wat zegt ge daarvan? Waarachtig, als dat een postkantoor is, dan zou ik eens willen zien, waar de Lord Mayor van Londen woont.”

Dit zeggend, deed John Browdie, want hij was het, het portier open, en juffrouw Browdie, de vroegere juffrouw Price, in haar wang knijpend, terwijl hij zijn hoofd

naar binnen stak, barstte hij in een schaterend lachen uit.

„Wel verduiveld!” zei John. „Als zij daar niet al weer zit te slapen!”

„Zij heeft den heelen nacht geslapen, en gisteren den heelen dag, behalve nu en dan een enkel oogenblikje,” antwoordde John Browdie's echtgenoot, „en het speet mij genoeg als zij wakker werd, want dan was zij verschrikkelijk uit haar humeur.”

Het onderwerp van deze opmerkingen was een sluimerende gedaante, zoo dicht in een mantel gewikkeld, dat men onmogelijk het geslacht van de draagster had kunnen raden, zonder een bruinen kastoren hoed met een groote voile, die haar hoofd versierde, en die, na de heele reis in den hoek te zijn gedrukt geweest, waaruit nu haar snorren voortkwam, een model had, komisch genoeg om minder gevoelige lachspieren, dan die van John Browdie's blozende gezicht in beweging te brengen.

„Holla!” riep John, aan de gehavende voile trekkend. „Word eens wakker.”

Na zich eenige malen nog dieper in den hoek te hebben gewrongen, en na verscheidene uitroepen van ongeduld en vermoeienis, worstelde de gedaante zich overeind, en nu zag men onder den gedeukten hoed en omringd door een halven kring blauwe papillotten de fijne trekken van Fanny Squeers.

„O Tilda!” riep Fanny uit. „Wat hebt ge mijn den heelen nacht geschopt?”

„Nee, die vind ik aardig,” antwoordde haar vriendin lachend, „en gij hebt haast den heelen wagen voor u alleen gehad.”

„Ontken het niet, Tilda,” hervatte Fanny met nadruk, „want gij hebt het gedaan, en gij hoeft niet te zeggen van neen. Misschien hebt gij het in uw slaap niet gemerkt, Tilda, maar ik heb geen oog kunnen dichtdoen; en dat is toch zeker bewijs genoeg, zou ik denken.”

Met dit antwoord, zette Fanny haar hoed recht, die door geen enkel middel ooit weer in een draaglijk model kon worden gebracht, en zich kennelijk vleierend met de gedachte dat zij er heel mooi mee was, klopte zij de brood- en beschuitkruimels af, die zich in haar schoot hadden verzameld, en stapte met behulp van John's aangeboden arm uit het rijtuig.

„Naar „De Groote Turk”, vriend,” zei John, toen hij een huurkoets had geroepen en de dames met de bagage er ingepakt.

„Waarheen?” vroeg de koetsier.

„Heere, mijnheer Browdie,” viel Fanny Squeers er op in. „Hoe komt gij er bij? Het is „De Turkenkop!”

„Nu ja,” antwoordde John lachend, „ik dacht dat hij mij wel zou begrijpen. Weet gij dan „De Turkenkop?”

„O jawel,” bromde de koetsier en sloeg het portier dicht.

„Werkelijk, lieve Tilda,” redeneerde Fanny nu, „wij zullen voor ik weet niet wat gehouden worden.”

„Laten zij maar,” zei John hierop. „Wij komen toch immers alleen maar naar Londen om plezier te hebben?”

„Ik hoop van niet, mijnheer Browdie,” antwoordde Fanny, met een heel benauwd gezicht.

„Wel, dan weet ik het niet meer,” zei John. „Ik ben pas vier dagen getrouwd, omdat mijn goede oude vader zoo onverwachts stierf, die het altijd uitstelde. En hier is de bruid en het bruidsmeeisje en de bruidegom — als iemand nu geen plezier zal hebben, wanneer dan wel? Verduiveld, dat zou ik wel eens willen weten.”

Om dus het plezierhebben niet langer uit te stellen, gaf John Browdie zijn vrouw een hartelijken kus, en ontroofde er ook een aan Fanny, na een maagdelijken tegenweer van stompen en krabben, die nog niet heelemaal was afgeloopen toen men „De Turkenkop” bereikte.

Hier begaf het gezelschap zich al heel gauw ter ruste, daar men na zoo'n lange reis wel een verkwikkenden slaap noodig had; en hier ontmoette men elkaar tegen den middag weer aan een stevig ontbijt, dat op John's bevel in een kleine bovenkamer was gereed gezet, waar men een vrij uitzicht op de stallen had.

Nu had men Fanny Squeers eens moeten zien, ontdaan van kastoren hoed, groene voile en blauwe papillotten, en gedost in den maagdelijken glans van een witten „spencer”, een witten zijden hoed met een damastroos (een kunstroos) in vollen bloei daar bovenop, haar weelderige haren in zulke stijve krullen, dat zij onmogelijk konden losgaan, en een rij van damastrozeknopjes van binnen langs den hoedrand, met een breede sjerp in de kleur van de rozen en rozeknopjes om haar tengere middeeltje, en met koralen braceletten (die wel wat schraal van koralen waren, en waarvan het zwarte koordje dus wat erg zichtbaar was) om haar polsen en een koralen ketting om haar hals, met een eenzaam koralijnen hartje daaraan, een zinnebeeld van haar eigen nog vrije hart — als men al deze stomme maar welsprekende teekenen van rein gevoel en zuivere onschuld had aanschouwd, had het ijs van den ouderdom moeten ontdooien, en het vuur van de

jeugd feller moeten oplaaien.

De kellner zelfs was getroffen. Ook een kellner heeft menselijke aandoeningen en hartstochten, en hij keek, terwijl hij de broodjes aanreikte, Fanny bijzonder opletend aan.

„Weet gij ook of mijn papa thuis is?” zei Fanny met waardigheid.

„Pardon, juffrouw?”

„Mijn papa,” herhaalde Fanny, „is hij thuis?”

„Thuis, juffrouw? Waar thuis?”

„Hier — hier in huis?” antwoordde Fanny. „Mijn papa. Mijnheer Wackford Squeers. Hij logeert hier. Is hij thuis?”

„Ik wist niet dat hier iemand logeert, die zo heet,” antwoordde de kellner. „Maar misschien is hij er toch wel.”

Misschien. Heel plezierig! Fanny, die er, den heelen weg op had gerekend haar vrienden te toonen hoeveel eerbied haar naam in Londen inboezemde, moest hooren dat haar vader er misschien wel was. „Als of hij maar een gewoon mensch was,” merkte zij met verontwaardiging op.

„Gij moest eens gaan vragen, man,” zei John Browdie. „En breng dan meteen nog een duivenpastei, hoort ge?” voegde hij er bij. „Neen maar,” mompelde John, in den leegen schotel kijkend, toen de kellner weg was, „noemen zij dat een pastei — drie piepjonge duifjes en een lapje kalfsvleesch, en een korst zoo licht, dat men niet weet wanneer men wat in zijn mond heeft en wanneer het er door is. Ik zou wel eens willen weten hoeveel pasteien een ontbijt uitmaken.”

Na verloop van eenigen tijd, dien John aan de ham en de koude rollade besteedde, kwam de kellner terug met nog een pastei en de mededeeling dat mijnheer Squeers daar niet logeerde, maar er wel iederen dag kwam, en dadelijk naar boven zou worden gebracht. Daarmee verdween hij, en nog geen twee minuten was hij weg, of hij kwam nog eens terug met mijnheer Squeers en zijn veelbelovenden zoon.

„Wie zou dat gedacht hebben,” zei mijnheer Squeers, nadat hij het gezelschap had gegroet.

„Ja, wie zou dat gedacht hebben, vader,” antwoordde zijn dochter spijtig; „maar gij ziet, Mathilda is dan toch eindelijk getrouwd.”

„En ik zei, dat wij Londen eens moesten gaan zien,” sprak John Browdie met een vollen mond.

„Dat is een van die dingen, die jongelui doen, als zij pas getrouwd zijn,” hernam Squeers, „en waarmee zij hun geld opma-

ken. Het zou beter zijn, als zij het bewaarden, om hun kinderen een behoorlijke opvoeding te geven. Men heeft ze voor men het weet; zoo is 't mij ook gegaan.”

„Wilt gij eens meeproeven?” vroeg John.

„Dank u,” antwoordde Squeers; „maar als gij voor Wackford wat vets hebt . . . Geef hem een bord, anders zouden zij misschien een persoon meer rekenen, en zij verdienen er genoeg aan. Als gij den kellner hoort komen, jongen, steek het dan gauw in je zak; hoor je?”

„Ja, vader,” antwoordde de gehoorzame zoon.

„Nu,” zei Squeers, zich tot zijn dochter wendend, „nu is het uw beurt om te trouwen. Gij moogt u wel wat haasten.”

„O, ik heb geen haast,” antwoordde Fanny bits.

„O neen, Fanny?” vroeg haar vriendin guitig.

„Neen, Tilda!” antwoordde Fanny, terwijl zij heftig haar hoofd schudde. „Ik — ik kan wel wachten.”

„Dat kunnen de jonge mannen ook, naar het schijnt,” hernam juffrouw Browdie.

„Ik lok ze niet,” zei Fanny.

„Neen,” antwoordde haar vriendin; „dat is volkomen waar.”

De spottende toon van dit antwoord zou misschien tot een vinnig wederantwoord van Fanny aanleiding hebben gegeven, wier altijd onaangenaam humeur nu nog prikkelbaarder was door de herinnering aan haar mislukte pogingen om John in haar netten te vangen, en misschien zou er een hooggaande twist zijn ontstaan, als Squeers zelf het gesprek niet op een ander onderwerp had gebracht.

„Raadt eens!” zei hij, „wien denkt gij wel, dat ik met Wackford ben tegengekomen en vastgehouden heb?”

„Toch niet mijnheer . . .” Fanny was niet in staat den naam uit te spreken; maar juffrouw Browdie deed het voor haar, en vervolgde: „Nickleby?”

„Neen,” antwoordde Squeers; „maar gij zijt er toch dicht bij.”

„Gij bedoelt Smike toch niet?” riep Fanny, in haar handen klappend.

„Zeker dien bedoel ik,” antwoordde haar vader. „Ik heb hem achter slot en grendel.”

„Wat!” zei John Browdie, terwijl hij zijn bord wegschoof. „Dien armen — dien verwenschten schobbejak? Waar zit hij?”

„In de achterbovenkamer van het huis waar ik logeer,” antwoordde Squeers.

„Ha, ha, ha!” schaterde John. „Dat is knap. Daar feliciteer ik u mee.”

„Ja,” zei Squeers, die bijna zijn even-

JOHN BROWDIE IS ZONDERLING OPGEWONDEN

wicht had verloren door den stomp, dien de stevige buitenman hem uit de grap tegen zijn borst had gegeven, ik dank u. Doe het niet weer. Ik weet wel, gij bedoelt het goed; maar het komt wat gevoelig aan. Niet slecht, hé?"

„Slecht," antwoordde Browdie. „Het is om er de stuipen van te krijgen."

„Ja, ik dacht wel dat het u zou verwonderen," hernam de schoolmeester, in zijn handen wrijvend. „En het ging zoo gauw en zoo gemakkelijk."

vertrek niet meer zien zult."

„Goed," antwoordde John. „Ik kom, al was het twintig mijlen ver."

„Neen, zoudt gij er werkelijk dien afstand voor over hebben?" hernam Squeers, die niet verwacht had dat zijn uitnoodiging zoo grif zou worden aangenomen, of haar anders zeker niet zoo spoedig zou hebben gedaan. John verzekerde hem, dat hij om zes uur bij hem zou zijn, en kort daarop nam Squeers met zijn zootje afscheid.

Gedurende de rest van den dag was mijn-

VLOOG NAAR BINNEN, EN HIELD MET ZIJN GROOTE HAND SMIKE'S MOND DICHT VOORDAT DEZE EEN KIK KON GEVEN.

„Maar vertel toch eens, hoe het eigenlijk gebeurd is, man!" zei John, terwijl hij zijn stoel dichterbij schoof.

Squeers begon nu zijn verhaal, dat voor het ongeduld van John veel te langzaam scheen te gaan; en toen hij klaar was, zei hij: „Uit vrees, dat hij mij weer mocht ontglippen, heb ik voor morgenochtend drie plaatsen op de diligence besteld, en een zaakwaarnemer opgezocht, om mijn aangelegenheden hier af te doen. Het is daarom heel gelukkig, dat gij vandaag gekomen zijt; anders zoudt gij ons niet meer getroffen hebben; en als gij vanavond geen thee komt drinken, vrees ik, dat gij ons vóór ons

heer Browdie in een heel zonderlinge stemming; nu en dan barstte hij in een schaterend gelach uit, en stooft dan naar buiten, om alleen uit te lachen. En ook verder was hij erg onrustig; hij liep voortdurend heen en weer, knipte met zijn vingers, en maakte allerlei bokkesprongen; in één woord, hij stelde zich zoo wonderlijk aan, dat Fanny zich verbeeldde dat hij op weg was om stapelgek te worden, en, na haar lieve Mathilda gewaarschuwd te hebben dat zij niet moest schrikken, deze haar vermoeden meedeelde. Juffrouw Browdie scheen zich echter niet ongerust te maken, en zei dat zij hem wel meer zoo had gezien, dat hij

later zeker wel ziek zou worden, maar dat het geen kwade gevolgen zou hebben, en het daarom het beste was hem maar te laten gaan.

Het gevolg bewees, dat zij gelijk had; want toen zij 's avonds in de voorkamer van mijnheer Snawley bij elkaar zaten en het juist donker begon te worden, werd John op eens zoo ongesteld en duizelig, dat allen er van schrikten. Zijn vrouw was de eenige, die genoeg tegenwoordigheid van geest bezat om te zeggen, dat, als men hem op het bed van mijnheer Squeers wilde leggen, en een paar uur met rust liet, zijn ongesteldheid bijna even spoedig zou verdwijnen als zij was ontstaan. Niemand kon weigeren dit eenvoudige middel te probeeren, voordat men een dokter liet komen. John werd dus met groote moeite naar boven gebracht; want hij was geweldig zwaar, en tuimelde geregeld twee treden af, als het gelukt was hem er drie op te trekken. Toen men hem in het bed had gelegd, liet men hem aan de zorg van zijn vrouw over, die na verloop van korten tijd weer in de voorkamer verscheen, met de geruststellende mededeeling, dat hij in slaap was gevallen.

Maar in plaats van te liggen slapen, zat John op dat oogenblik met een heel rood gezicht overeind in het bed, en propte een hoek van het kussen in zijn mond, om te beletten, dat hij zijn lachen uitschaterde. Toen hij bedaard was, trok hij zijn schoenen uit, sloop naar de kamer, waarin de gevangene was opgesloten, draaide den sleutel om, die in het slot was blijven steken, vloog naar binnen, en hield met zijn groote hand Smike's mond dicht voordat deze een kik kon geven.

„Wat weergal Kent ge me niet, jongen?“ fluisterde John den ontstelden Smike toe. „Ik ben Browdie, die u tegenkwam, toen de schoolmeester zoo'n pak slaag had gekregen.“

„Ja, ja!“ zei Smike. „Och, help mij!“

„U helpen?“ hernam John, die, zoodra Smike dit gezegd had, zijn mond weer dichthield.

„Als gij niet zoo'n sukkel waart, zoudt gij geen hulp noodig hebben. Waarom zijt gij hier gekomen?“

„Hij heeft mij meegenomen,“ klaagde Smike.

„Meegenomen?“ hernam John. „Waarom hebt gij zijn laatste oog dan niet blind geslagen, of waarom zijt ge niet op den grond gaan liggen, om moord en brand te schreeuwen; dan zou hij zich uit vrees voor de politie wel uit de voeten hebben

gemaakt. Toen ik zoo oud was als gij, zou ik wel een dozijn van zulke kerels van mijn lijf hebben gehouden. Maar ik moest u liever beklagen dan bespotten,“ vervolgde hij op een medelijdenden toon; „gij zijt al ongelukkig genoeg.“

Smike wilde spreken, maar Browdie bellette het hem weer.

„Spreek geen woord,“ zei hij, „voordat ik het u zeg.“

Daarop haalde John een schroevendraaier uit zijn zak, en nam op een handige manier het slot uit de deur, dat hij vervolgens met het gebruikte werktuig op den grond legde.

„Ziet gij?“ zei John; „dat hebt gij gedaan. Maak nu dat gij weg komt!“

Smike staarde hem wezenloos aan, alsof hij zijn bedoeling niet kon begrijpen.

„Maak dat gij weg komt,“ herhaalde John haastig. „Weet gij niet waar gij woont? Weet gij het? Goed! Zijn die kleeren van u of van den meester?“

„Van mij,“ antwoordde Smike, toen John hem naar de aangrenzende kamer duwde, en op een jas en een paar schoenen wees, die op een stoel lagen.

„Trek ze dan aan,“ zei John, terwijl hij den vluchteling haastig hielp zich aan te kleeden. „Volg mij nu, en als gij buiten komt, sla dan rechtsaf, dan zullen zij u niet zien voorbijgaan.“

„Maar... maar... hij zal mij hooren, als ik de deur dichttrek!“ zuchtte Smike, die over zijn heele lichaam beefde.

„Laat de deur dan open,“ antwoordde John; „gij zijt toch hoop ik niet bang dat de meester kou zal vatten?“

„Ne-nee!“ antwoordde Smike, terwijl zijn tanden op elkaar klapperden. „Maar hij heeft mij al eens teruggehaald, en hij zal mij weer te pakken krijgen. Dat zal hij zeker.“

„Dat zal hij niet,“ hernam John ongeduldig. „Kijk eens. Ik wil dit liefst als een goede buurman in vriendschap doen, en hem laten denken, dat gij er alleen vandoor zijt gegaan; maar als hij de kamerdeur uitkomt voordat gij buiten zijn bereik zijt, mag hij den hemel bidden om genade voor zijn ribben; want bij mij zullen zij geen genade vinden. Als hij het kort daarna ontdekt, zal ik hem een verkeerden weg wijzen. Maar als gij u goed houdt, kunt gij al lang thuis zijn, voordat hij merkt dat gij weg zijt. Kom!“

Smike, die van deze woorden juist genoeg begreep, om in te zien, dat John dit zei om hem aan te moedigen, maakte zich gereed om hem aarzelend te volgen, toen

deze hem in het oor fluisterde:

„Zeg tegen den jongen meester, dat ik met Mathilda Price ben getrouwd, dat hij mij in „De Turkenkop” kan vinden, en dat ik niet jaloersch op hem ben. Ik kan nog barsten, als ik aan dien avond denk! Ik zie hem daar nog zitten vechten tegen die dunne boterhammetjes!”

Deze herinnering kwam eigenlijk wat ongelegen, want John was op het punt om in een luid geschater uit te barsten. Hij bedwong zich echter nog gelukkig bijtijds, sloop, terwijl hij SMIKE meetrok, zachtjes de trap af, ging vlak voor de kamerdeur staan om iedereen, die er uit mocht komen, tegen te houden, en gaf den gevangene een wenk om zich uit de voeten te maken. Toen SMIKE zoover gekomen was, wachtte hij op geen tweede bevel. Hij opende voorzichtig de straatdeur, wierp een blik, waaruit een mengeling van dankbaarheid en angst sprak, op zijn bevrijder, en snelde weg in de richting, die hem was aangewezen.

De goedhartige John bleef nog een paar minuten op zijn post staan; maar toen hij hoorde, dat het gesprek in de kamer niet werd afgebroken, sloop hij ongemerkt weer naar boven, en bleef een vol uur lang op het portaal staan luisteren. Toen alles stil bleef, wierp hij zich weer in het bed van mijnheer Squeers, trok het dek over zijn hoofd, en lachte tot hij bijna stikte.

Als iemand had kunnen zien, hoe het dek op en neer golfde, en hoe het groote roode gezicht van den goeden buitenman nu en dan boven de lakens kwam, zooals een vroolijk zeemonster boven water komt om adem te halen, en dan weer onderdook, schuddend van zijn opnieuw uitbarstende lachen — zou die iemand zich weinig minder vermaakt hebben dan John Browdie zelf.

HOOFDSTUK XL.

Nikolaas wordt verliefd en gebruikt een bemiddelaar, wiens pogingen onverwachts met het beste succes bekroond worden, behalve in één enkel opzicht.

Zonder te zien, welken weg hij insloeg, rende SMIKE voort, alsof zijn oude vijand hem op de hielen zat. Hij liep de voorstad uit, langs voetpaden en zijwegen, totdat vermoeienis hem noodzaakte om stil te staan. Nu keek hij om zich heen. Hij ontdekte geen vervolger; maar den hemel zag hij vol fonkelende sterren, wat hem deed

vermoeden dat het al laat moest zijn; en in de verte schitterden de lantarens van de buitenwijken van de reusachtige stad. De arme jongen sprak zich zelf med in met de gedachte, dat zijn vervolger zijn spoor wel verloren zou hebben, en hem in het duister toch niet gemakkelijk zou kunnen ontdekken, en keerde, hoewel met een angstig kloppend hart, naar Londen terug. De meeste winkels waren al gesloten en de straten eenzaam; maar hij ontmoette toch menschen genoeg, om van tijd tot tijd naar den weg te vragen; en zoo bereikte hij eindelijk de woning van Newman Noggs.

Newman had hem den heelen avond in straten en stegen loopen zoeken, terwijl Nikolaas aan den anderen kant van de stad hetzelfde deed, en zat nu alleen en verdrietig op zijn kamertje. Toen SMIKE aanklopte, vloog hij op, snelde naar beneden, gaf een schreeuw van blijdschap, en trok den teruggevondene met zich mee naar boven. Zoo dra hij dezen veilig binnen had, sloot hij de deur van zijn hokje, maakte een groote kom brandewijn met water gereed, en zette, zonder een woord te spreken, SMIKE dit mengsel aan den mond. Het scheen hem slecht te bevalen, dat zijn jonge vriend dezen verkwikkenden drank maar even proefde, en terwijl hij zijn hoofd schudde, wilde hij de kom aan zijn eigen lippen zetten; maar hij vergat dit plan, toen SMIKE begon te vertellen, wat er met hem was gebeurd, en bleef met de kom in zijn hand staan luisteren.

Grappig was de verandering van uitdrukking in zijn gelaatstrekken en gebaren, die het verhaal van SMIKE teweegbracht. Van verrassing, bezorgdheid, toorn en medelijden kwam hij tot den hoogsten trap van opgewondenheid, waaraan hij, bij het slot van het verhaal, door een luid geschater lucht gaf. Toen zijn lachen bedaarde, vroeg hij met bijzondere belangstelling, of het waarschijnlijk was, dat John Browdie en Squeers slaags waren geraakt. „Ik geloof het niet,” antwoordde SMIKE. „Hij zal mij niet gemist hebben, voordat ik al lang weg was.” Met een gezicht vol teleurstelling krabde Newman zich achter zijn oor, en leegde daarop in één teug de kom.

„Gij moet hier blijven,” zei Newman. „Gij zijt doodmoe. Ik zal hun gaan zeggen, dat gij terecht zijt. Zij zijn verschrikkelijk ongerust geweest. Mijnheer Nikolaas. . . .”

„God zegene hem!” riep SMIKE uit.

„Amen!” hernam Noggs. „Hij heeft geen oogenblik rust gehad; en juffrouw Nickleby en juffrouw Kaatje net zoo.”

„Neen, neen! Heeft z ij aan mij gedacht?” zei Smike. „Is dat zoo? Zeg niet van ja, als het niet zoo is.”

„Zeker heeft zij dat,” zei Newman. „Zij is niet alleen mooi, maar zij heeft een hartje van goud.”

„Ja, ja!” riep Smike; „gij zegt de waarheid.”

„Zoo lief en zacht,” zei Newman.

„Ja, ja!” riep Smike met klimmende geestdrift. „En toch zoo vastberaden en onverschrokken,” vervolgde Newman met vuur; en hij zou nóg meer gezegd hebben, als hij niet bij toeval een blik op zijn metgezel had geworpen, en gezien had, dat deze zijn handen voor zijn gezicht hield, en de tranen langs zijn vingers rolden: Een oogenblik tevoren had er in de oogen van Smike een ongewoon vuur geschitterd, en had zijn gezicht een uitdrukking aangenomen, die hem een heel ander wezen deed schijnen.

„Hm! ja!” prevelde Newman, alsof hij wat verlegen was. „Het heeft mij meer dan eens ontroerd, als ik er aan dacht, dat zoo'n hartje zooveel moest uitstaan. De arme jongen voelt het net zoo; het doet hem aan zijn eigen vroegere ellende denken. Ja, dat zal het zijn. Dat zal het zijn!”

Het bleek echter niet, dat Newman hiermee de ontroering van Smike op een voor zich zelf voldoende wijze had verklaard. Hij bleef een poos in gedachten zitten, terwijl hij zijn metgezel van tijd tot tijd twijfelachtig en bezorgd aankeek.

Eindelijk herhaalde hij zijn voorstel, dat Smike dien nacht bij hem zou blijven, en hij zelf naar het buitenhuisje zou gaan, om de familie gerust te stellen. Maar Smike, die heel verlangend was zijn vrienden terug te zien, wilde hiervan niets hooren, en zij begaven zich dus samen op weg. Het was toen al in den nacht, en Smike had zulke pijnlijke voeten, dat hij nauwelijks voort kon; zoodat de dag al begon aan te breken, toen zij de plaats van hun bestemming bereikten.

Nikolaas, die een slapeloozen nacht had doorgebracht, sprong, zoodra hij voor de deur hun stemmen hoorde, uit zijn bed, en liet hen met blijdschap binnen. Het leven, dat zij maakten, deed de overige leden van de familie eveneens ontwaken en opstaan, om den teruggevonden huisgenoot hartelijk welkom te heeten. In het begin was Nikolaas geneigd, om zijn oom eenigszins de schuld te geven van dezen brutalen en bijna gelukten aanslag om Smike te vangen; maar, verder nadenkend, begon hij te gelooven, dat Squeers uit eigen beweging

gehandeld moest hebben. Hij besloot om door middel van John Browdie te onderzoeken, hoe de zaak gelegen was, en begaf zich naar zijn dagelijksche werk, terwijl hij onderweg over een massa plannen nadacht om den schoolmeester te straffen, die alle op de beginselen van de strengste rechtvaardigheid waren gebaseerd, en alleen dit kleine gebrek hadden, dat zij volkomen onuitvoerbaar waren.

„Een mooie ochtend, mijnheer Linkinwater,” zei Nikolaas, het kantoor binnenkomend.

„Ja,” antwoordde Tim, „men mag van buiten op het land spreken — maar wat dunkt u nu van zoo'n Londenschen dag?”

„Buiten de stad is het toch nog een beetje helderder,” zei Nikolaas.

„Helderder!” herhaalde Tim. Gij moest eens op mijn slaapkamer uit het raam kijken.”

„Gij moest eens uit het mijne kijken,” zei Nikolaas met een glimlach.

„Och kom, spreek er mij niet van,” zei Tim. „Buiten!” (Bow was voor Tim heelemaal buiten). „Gekheid. Wat heeft men buiten behalve versche eieren en bloemen? Ik kan de versche eieren elken ochtend voor mijn ontbijt op de markt koopen; en wat bloemen betreft, het is de moeite waard naar boven te gaan om mijn reseda te ruiken, of om de dubbele muurbloemen te zien in het achterzolderkamertje van nummer zes in het hofje.”

„Heeft men daar dubbele muurbloemen?” zei Nikolaas.

„Ja, zeker,” antwoordde Tim, „zij groeien in een gebarsten kan zonder oor. In het voorjaar had men er hyacinten, die groeiden in — maar daar zult gij natuurlijk om lachen.”

„Waarom?”

„Omdat zij in oude schoensmeerflesschen groeiden.”

„Wel neen, dat vind ik heelemaal niet om te lachen,” antwoordde Nikolaas.

Tim keek hem een poosje aan, alsof de toon van dit antwoord hem aanmoedigde om vrijer te spreken; en toen de pen, die hij vermaakt had, achter zijn oor stekend en zijn pennemes dichtknippend, zei hij:

„Die bloemen zijn van een gebrekkig jongetje, dat al lang ziek is en nog altijd op bed ligt, en schijnen het eenige plezier-tje van zijn treurige leven te zijn, mijnheer Nickleby. Hoeveel jaren is het al,” vervolgde Tim peinzend, „sedert ik voor het eerst op hem lette, dat hij als klein kind op een paar krukjes voortstropelde? Och, nog niet zooveel; maar hoewel het een korte

tijd is als ik aan andere dingen denk, schijnt het een lange tijd te zijn als ik aan hem denk. Het is droevig zoo'n gebrekkig kind zoo alleen te zien zitten, zoo ver van andere kinderen die vlug en vroolijk zijn, vooral als het in de verte zit te kijken naar de spelletjes, waaraan het niet kan meedoen. Mijn hart heeft er dikwijls bij gebloed."

"Het is een goed hart," zei Nikolaas, "dat zich van dagelijksche zorgen afkeert, om op zulke dingen acht te slaan. Maar gij hadt willen zeggen..."

"Dat de bloemen van dien armen jongen waren," antwoordde Tim. "Anders niets. Als het mooi weer is, en hij uit zijn bed kan kruipen, schuift hij een stoel dicht bij het raam, en zit daar den heelen dag er naar te kijken en ze te schikken. Wij zijn begonnen met elkaar toe te knikken, en zoo raakten wij aan het praten. Als ik hem vroeger 's morgens riep en vroeg hoe het hem ging, glimlachte hij altijd en zei „beter“; maar tegenwoordig schudt hij zijn hoofd en bukt maar wat dieper over zijn bloemen. Het moet verschrikkelijk zijn om zooveel maanden naar de zwarte daken en de drijvende wolken te turen; maar hij is heel geduldig."

"Is er niemand daar in huis die hem kan helpen of opbeuren?" vroeg Nikolaas.

"Zijn vader is daar, geloof ik," antwoordde Tim, "en ook nog andere menschen; maar niemand schijnt zich veel met den armen gebrekkigen jongen te bemoeien. Ik heb hem heel dikwijls gevraagd of ik niets voor hem doen kon; maar zijn antwoord is altijd hetzelfde: „Niets.“ Zijn stem is den laatsten tijd zwak geworden, maar ik kan zien dat hij het oude antwoord geeft. Hij kan nu niet meer uit zijn bed komen, en ze hebben het nu dicht bij het raam gezet, en daar ligt hij den heelen dag naar de lucht en naar de bloemen te kijken, die hij toch nog met zijn eigen magere handen probeert op te binden en te begieten. Het schijnt zoo prettig voor hem te zijn, te weten dat ik daar ben, dat ik dikwijls een uur of langer voor mijn raam blijf zitten, om hem te laten zien dat ik nog wakker ben; en soms sta ik in den nacht op, om naar het flauwe lichtje in zijn kamertje te kijken, en mij af te vragen of hij slaapt of niet.

"Het zal niet lang meer duren," zei Tim, "of de nacht komt, waarin hij zal blijven doorslapen en op deze aarde nooit meer zal ontwaken. Wij hebben elkaar nooit in ons leven de hand gereikt, en toch zal ik hem missen als een ouden vriend. Denkt gij dat er buiten bloemen zijn, die mij zoo zouden kunnen interesseeren als deze? Of denkt gij

dat het verwelken van honderden soorten van de prachtigste bloemen, met de moeilijkste Latijnsche namen die men ooit heeft uitgedacht, mij half zooveel verdriet zou kunnen doen, als ik voelen zal wanneer al die oude kannen en flesschen als vuilnis worden weggeveegd? Buiten!" riep Tim met minachting uit; „weet gij dan niet dat ik nergens behalve hier in Londen zoo'n hofje onder het raam van mijn slaapkamer zou kunnen hebben?"

Met deze vraag keerde Tim zich om, en scheen zich in zijn becijferingen te verdiepen, maar hij nam een gelegenheid waar om zijn oogen af te vegeu, toen hij dacht dat Nikolaas een anderen kant uitkeek.

Of het kwam doordat Tim's becijferingen dien morgen bijzonder ingewikkeld waren, of doordat zijn gewone helderheid door deze herinneringen eenigszins beneveld was, het gebeurde, dat hij, toen Nikolaas van een boodschap terugkwam, en vroeg of mijnheer Charles Cheeryble in zijn kamer alleen was, snel en zonder enig bedenken met ja antwoordde; hoewel er, geen tien minuten geleden, iemand bij mijnheer Charles was binnengegaan, en Tim anders de grootste zorg droeg, dat zijn patrons niet in een onderhoud gestoord werden.

"Dan zal ik hem den brief maar dadelijk geven," zei Nikolaas, en klopte aan de deur.

Geen antwoord. Hij klopte nog eens; maar nog geen antwoord.

"Hij zal er niet zijn," dacht Nikolaas; „ik zal den brief maar op zijn tafel leggen."

Nikolaas opende dus de deur, en ging naar binnen; maar haastig draaide hij zich om, om weer weg te gaan, toen hij, tot zijn groote verbazing, een jongedame voor mijnheer Cheeryble op haar knieën zag liggen, terwijl deze haar trachtte te bewegen om op te staan, en een derde, die de meid van de jongedame scheen te zijn, met aandrang verzocht haar toch op te helpen.

Nikolaas stotterde verlegen een verwarde verontschuldiging, en wilde zich snel verwijderen, toen de jongedame haar hoofd even omdraaide, en hem het gezichtje in het oog viel van het bekoorlijke meisje, dat hij, lang geleden, bij zijn eerste bezoek in het plaatsingkantoor had gezien. Toen hij een blik op haar dienstbode wierp, herkende hij dezelfde lompe meid, die haar toen vergezelde, en, tusschen zijn bewondering voor de knappe jongedame en zijn verbazing over deze onverwachte herkenning, bleef hij stokstijf staan, zoo verschrikt en verlegen, dat hij een oogenblik niet spre-

ken of zich bewegen kon.

„Lieve juffrouw!” riep mijnheer Charles in de grootste ontroering uit, „geen woord meer, als 't u belieft. Geen woord meer! — sta toch op — wij zijn niet alleen.”

Dit zeggend, beurde hij de jongedame op, die wankelend naar een stoel ging en in zwijm viel.

„Zij is flauw gevallen, mijnheer,” riep Nikolaas, haastig toeschietend.

„Het arme kind, het arme kind!” zei mijnheer Charles. „Waar is mijn broer? Ned, kom toch eens hier!”

„Hier ben ik,” zei deze, terwijl hij haastig binnenkwam. „Wat is er — o! — wat...”

„Sst, sst! Zwijg toch, Ned!” hernam de ander. „Schel de huishoudster. Roep Tim Linkinwater. — Och, mijnheer Nickleby, toe, als 't u belieft, wees zoo goed de kamer uit te gaan!”

„Ik geloof, dat zij beter wordt,” zei Nikolaas, die zoo aandachtig op het meisje had gelet, dat hij dit verzoek niet had gehoord.

„Arm kind!” zei mijnheer Charles, terwijl hij vriendelijk haar hand nam, en haar hoofd in zijn arm legde. „Het zal u wel verwonderen, Ned, dat gij dit onder kantoor-tijd ziet; maar...” hier dacht hij weer aan de tegenwoordigheid van Nikolaas, greep dezen bij de hand, en verzocht hem dringend het kantoor te verlaten en Tim Linkinwater te roepen.

Nikolaas verwijderde zich onmiddellijk, maar te laat om zijn boodschap over te brengen; want Tim en de oude huishoudster kwamen hem al in de gang tegen, en zoodra zij in het kantoor waren, hoorde Nikolaas de deur binnen op slot draaien.

Hij had ruimschoots den tijd, om over zijn ontdekking na te denken; want Tim bleef bijna een uur weg, en in dat uur dacht Nikolaas aan niets anders dan aan de jongedame, haar opvallende schoonheid, en wat de redenen mochten zijn, die haar daar hadden doen komen, en waarom er van haar komst zoo'n geheim werd gemaakt. Hoe langer hij hierover nadacht, des te vreemder werd hem de heele zaak, en te vuriger zijn verlangen om te weten, wie en wat zij was. Eindelijk kwam Tim Linkinwater terug. Zijn gezicht vertoonde een tergende bedaardheid; hij had zijn hand vol papieren en een pen in zijn mond, als of er niets gebeurd was.

„Is zij weer heelmaal beter?” vroeg Nikolaas ongeduldig.

„Wie?” antwoordde Tim.

„Wie?” herhaalde Nikolaas, „die jongedame.”

„Vertel eens, mijnheer Nickleby,” zei Tim, terwijl hij zijn papieren neerlegde, en de pen uit zijn mond nam. „Hoeveel krijgt gij, als gij drie duizend acht en dertig met vierhonderd zeventig vermenigvuldigt?”

„Maar zeg mij eerst,” hernam Nikolaas, „hoe maakt...”

„O, die jongedame?” viel Tim hem in de rede. „Wel — heel goed.”

„Inderdaad?” vroeg Nikolaas.

Tim knikte zijwend.

„Zou zij vandaag nog naar huis kunnen gaan?” vroeg Nikolaas.

„Zij is al weg,” antwoordde Tim.

„Weg?”

„Ja.”

„Ik hoop, dat zij niet hoeft te loopen,” zei Nikolaas, terwijl hij den ander oplettend aankeek.

„Dat hoop ik ook,” antwoordde de onverzettelijke Tim.

Nikolaas waagde nog een paar losse opmerkingen; maar het was duidelijk, dat Tim Linkinwater bijzondere reden had om het onderwerp te vermijden, en niet van plan was om eenige opheldering te geven aangaande de schoone onbekende, die bij zijn jongen vriend zoo'n brandende nieuwsgierigheid had opgewekt. Niet afgeschrikt door deze stugheid, hernieuwde Nikolaas den volgende morgen zijn pogingen, aangemoedigd door de omstandigheid, dat mijnheer Linkinwater in een bijzonder spraakzame bui was, maar zoodra hij dit onderwerp aanroerde, was de spraakzaamheid van Tim verdwenen, en antwoordde deze alleen maar met ja en neen, of met een veelbeteekenend en niets zeggend knikken en schouderophalen.

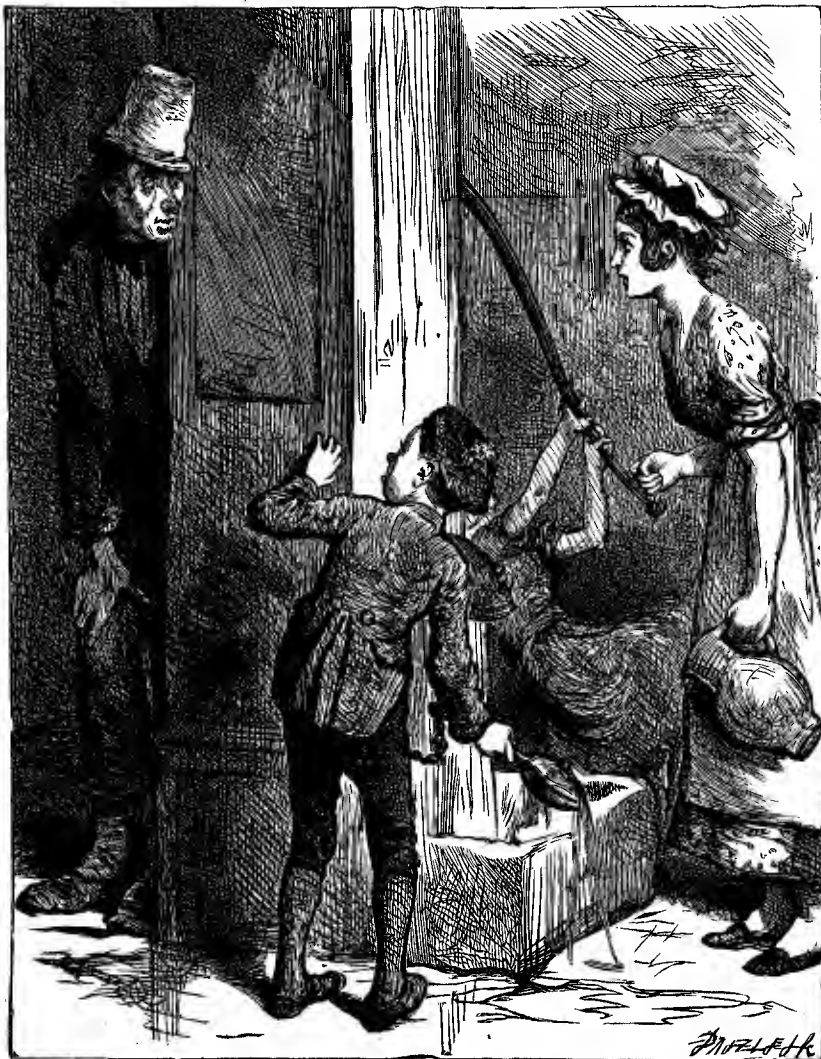
Op deze wijze teleurgesteld, wachtte Nikolaas met verlangen op een volgend bezoek van de jongedame, en ondervond een nieuwe teleurstelling. De eene dag verliep na den anderen, maar zij kwam niet terug. Hij sloeg nauwkeurig acht op de adressen van alle brieven, maar vond er geen, dien hij zich kon voorstellen door haar geschreven te zijn. Een paar keer werd hij ergens om uitgezonden, waardoor hij een geruimen tijd afwezig moest blijven, en dat vroeger door Tim Linkinwater was gedaan; en hij kon niet nalaten te vermoeden, dat hij om de een of andere reden opzettelijk verwijderd werd, en dat de jongedame in dien tijd kwam. Hij kon echter niets ontdekken, dat zijn vermoedens bevestigde, en Tim liet zich op geen enkele manier uitheeren.

Onzekerheid en teleurstelling zijn niet volstrekt onontbeerlijk om liefde te doen

NIKOLAAS IS HOPELOOS VERLIEFD

ontluiken, maar dikwijls bevorderen zij toch op een heel krachtige wijze den groei van dezen hartstocht. „Uit het oog, uit het hart,” is als spreekwoord vaak op de vriendschap van toepassing, hoewel afwezigheid niet altijd een vereischte is voor

en schraal voedsel leven kan. Zoo komt het, dat de liefde dikwijls onder scheiding en benarde omstandigheden haar weligsten groei bereikt; en zoo kwam het, dat Nikolaas, die elken dag en elk uur aan niemand anders dan aan de onbekende schoone

TOEN NEWMAN VAN ACHTER DE POMP TE VOORSCHIJN KWAM.

verkoeling tusschen vrienden, en warmte en oprechtheid evenals edelstenen, misschien in de verte het gemakkelijkst worden nagebootst, daar dan de nagemaakte dikwijls voor echte doorgaan. De liefde echter gedijt vooral door een warme en levendige verbeelding, die een sterk geheugen heeft, en lang van een heel gering

dacht, zich eindelijk begon te verbeelden, dat hij smoorlijk op haar verliefd was, en dat er nooit een ongelukkiger minnaar was geweest, dan hij zelf.

Hij beminde en leed als een echte romanheld, en zou zeker zijn zuster tot zijn vrouwde hebben gemaakt, als hij zich niet had laten weerhouden door de gedachte,

dat hij het voorwerp van zijn liefde nog nooit had gesproken, en alleen maar een paar keer had gezien; bij welke gelegenheden zij als een bliksemstraal verschenen en verdwenen was — of liever, zooals Nikolaas zelf zei in de talrijke gesprekken, die hij met zich zelf hield, als een visioen van jeugd en schoonheid, al te bekoorlijk om blijvend te zijn. Maar zijn trouwe en vurige liefde bleef onbeloond. De jongedame liet zich niet weer zien, en er werd dus een massa liefde verspild, zonder dat iemand er eenig nut van had; zelfs Nikolaas niet, die met den dag zwiijgender, sentimenteeler en ongelukkiger werd.

Toen het zoover met Nikolaas gekomen was, ontstond er een onverwachte drukte op het kantoor, veroorzaakt door het faillissement van een Duitschen agent van de gebroeders Cheeryble. Het was noodig een paar lange, ingewikkelde rekeningen van jaren terug na te gaan, en om dit gauw gedaan te hebben, deed Tim aan Nikolaas het voorstel, dat zij enkele dagen tot tien uur op het kantoor zouden blijven. Nikolaas, wiens ijver voor zijn patroons door niets — zelfs niet door een romantische liefde, die anders heel geschikt is om iemand lui te maken — kon worden uitgedoofd, gaf graag zijn toestemming. Den eersten avond, dat zij later bleven, kwam, met het slaan van negen uur — niet de jongedame zelf, maar haar dienstbode, die een poos in de kamer van mijnheer Charles bleef, en daarop weer wegging. Den volgenden avond kwam zij terug, en den derden en vierden eveneens.

Deze herhaalde bezoeken deden de nieuwsgierigheid van Nikolaas den hoogsten trap bereiken. Hij kon deze kwelling niet langer verdragen, en daar hij het geheim niet persoonlijk kon uitvorschen, zonder zijn plicht te verzuimen, maakte hij Newman Noggs tot zijn vertrouwde. Hij verzocht dezen den volgenden avond de wacht te houden, het meisje te volgen, en onderzoek te doen naar den naam, den stand en de geschiedenis van haar meesteres, zoover dit, zonder achterdocht te verwekken, mogelijk was.

Buitengewoon trotsch op zijn taak, begaf Newman zich den volgenden avond, ruim een uur vóór den afgesproken tijd, naar zijn post op het plein, verschool zich achter de pomp, die in het midden stond, trok zijn hoed in zijn oogen, en bleef met zoo'n geheimzinnig voorkomen de wacht houden, dat hij de achterdocht van iedereen, die hem daar zag, moest gaande maken. Een paar dienstmeisjes, die water kwamen ha-

len, en een paar kleine jongens, die wat wilden drinken, liepen van schrik hard weg, toen Newman van achter de pomp te voorschijn kwam, en daarbij niets van zich liet zien, dan een gezicht, net geschikt om er kinderen mee naar bed te jagen.

De dienstbode was op den gewonen tijd gekomen en na een verblijf van eenigszins langeren duur dan gewoonlijk weer vertrokken. Nikolaas had met Newman afgesproken, dat hij hem, als hij dadelijk mocht slagen, denzelfden avond, of anders in ieder geval den volgenden avond verslag van zijn bevindingen zou komen uitbrengen. Den eersten avond kwam hij niet op de afgesproken plaats, een herberg in de buurt van Golden-Square; maar den tweeden zat hij al op Nikolaas te wachten, toen deze binnenkwam.

„Alles in orde,” fluisterde Newman, toen Nikolaas zich naast hem neerzette. „Ik heb veel nieuws te vertellen; ik weet zelf niet, waarmee ik beginnen zal. Houd maar goeden moed. Het zal wel lukken.”

„Hoe heet zij?” vroeg Nikolaas.

„Bobster,” antwoordde Newman.

„Bobster?” herhaalde Nikolaas met verontwaardiging.

„Ja; ik heb den naam goed onthouden,” hernam Newman.

„Bobster?” herhaalde Nikolaas nog eens. „Zoo zal de meid heeten.”

„Neen, neen,” zei Newman. „Ik weet het heel zeker. Juffrouw Cecilia Bobster.”

„Cecilia!” prevelde Nikolaas, en herhaalde daarop beide namen achter elkaar, verscheidene malen en telkens op een anderen toon, om te probeeren hoe zij klonken. „Wel, Cecilia is een aardige naam!”

„Heel aardig,” zei Newman. „En zij is een aardig meisje ook.”

„Wie?”

„Juffrouw Bobster.”

„Hebt gij haar gezien? Waar?”

„Dat komt er niet op aan,” antwoordde Noggs, terwijl hij Nikolaas op zijn schouder sloeg. „Ik heb haar gezien, en gij zult haar ook zien. Ik heb alles in orde gebracht.”

„Goede, beste Newman!” riep Nikolaas uit, terwijl hij den ander bij de hand greep, „spreekt gij in ernst?”

„Ja zeker,” antwoordde Newman. „Morgenavond zult gij haar zien. Zij heeft beloofd, u te ontvangen. Ik heb haar overgehaald. Zij is de vriendelijkheid, de zachtzinnigheid en de schoonheid zelf.”

„Dat is zij! Dat moet zij zijn!” riep Nikolaas uit.

„Gij hebt volkomen gelijk,” hernam Newman.

„Waar woont zij?” vroeg Nikolaas. „Wat hebt gij van haar en haar levensgeschiedenis gehoord? Heeft zij een vader, een moeder, broers of zusters? Wat zei zij? Hoe hebt gij haar te spreken gekregen? Was zij niet erg verbaasd? Hebt gij haar gezegd, hoe vurig ik verlang om haar te spreken? Hebt gij haar gezegd, waar ik haar gezien heb? Hebt gij haar gezegd, hoelang en hoe dikwijls ik aan dat lieve gezichtje heb gedacht, dat mij in mijn bittersten nood verscheen, als een lichtstraal uit een betere wereld? Zeg, Newman — zeg!”

De arme Noggs snakke naar adem, toen deze stortvloed van vragen hem overstelpte, en maakte bij elke nieuwe vraag een krampachtige beweging, terwijl hij Nikolaas met de grappigste verbazing en verlegenheid aanstaarde.

„Neen,” zei hij eindelijk; „dat heb ik haar niet gezegd.”

„Wat hebt gij niet gezegd?” vroeg Nikolaas.

„Dat van dien lichtstraal uit een betere wereld,” antwoordde Newman. „Ik heb haar ook niet gezegd, hoe ge heet of waar ge woont. Ik heb haar niets anders over u gezegd, dan dat gij tot stervens toe op haar verliefd waart.”

„Dat is de waarheid, Newman!” riep Nikolaas, met zijn eigenaardige hartstochtelijkheid uit. „De hemel weet het! En wat zei zij toen?”

„Zij kreeg een kleur,” antwoordde Newman.

„O, ja, dat is heel natuurlijk,” zei Nikolaas, goedkeurend.

Newman vertelde daarop, dat de jongedame een enig kind was, dat haar moeder dood was, en zij bij haar vader woonde, en dat zij, op aandrang van haar dienstbode, die heel veel invloed op haar had, haar aanbidders een geheim onderhoud had toegestaan. Hij vertelde verder, hoeveel moeite het hem gekost had om de jongedame zoover te krijgen, en hoe zij uitdrukkelijk had bedongen, dat zij Nikolaas wel een gelegenheid wilde geven, haar zijn liefde te verklaren, maar zich geenszins verbond, hem een gunstig antwoord te geven. Het geheim van haar bezoeken bij de Gebroeders Cheeryble was nog volstrekt niet opgehelderd, want Newman had geen tijd gehad om daarover te spreken; maar uit een paar uitlatingen van de dienstbode had hij opgemaakt, dat de jongedame een heel treurig leven leidde onder het strenge toezicht van haar vader, die erg norsch en

driftig van aard was — en uit deze omstandigheid meende hij het eenigszins te kunnen verklaren, dat het meisje bij de Gebroeders Cheeryble bescherming had gezocht, en zich tot het beloofde onderhoud had laten overhalen. Deze laatste gevolgtrekking hield Newman voor even onweersprekelijk als scherpzinnig; daar een jongedame, wier tegenwoordige toestand zoo weinig benijdenswaardig was, heel verlangend moest zijn, dien tegen een anderen te verwisselen.

Bij verder uitvragen — want het kostte veel moeite en tijd, om Newman al deze mededeelingen af te persen — bleek het, dat Noggs om zijn armoedige voorkomen te verontschuldigen, den schijn had aangenomen, alsof hij zich om goede redenen op die manier had vermomd. En toen Nikolaas hem vroeg, hoe hij zijn opdracht zoover had kunnen overschrijden, om een afspraak voor een onderhoud te maken, antwoordde hij, dat, daar de jongedame niet ongenegen scheen om een bijeenkomst toe te staan, het jammer zou zijn geweest zoo'n gunstige gelegenheid te laten slippen. Nadat deze en alle mogelijke andere vragen herhaalde malen gedaan en beantwoord waren, namen zij afscheid, met de afspraak om elkaar den volgenden avond om half elf opnieuw te ontmoeten, daar het beloofde onderhoud op elf uur was vastgesteld.

„Hoe zonderling kan alles toch loopen,” dacht Nikolaas, terwijl hij naar huis ging. „Ik had nooit aan zoiets gedacht, nooit zoiets voor mogelijk gehouden. Iets over haar, in wie ik zooveel belang stel, te hooren — haar soms op straat te ontmoeten — haar woning voorbij te loopen, en te mogen hopen, dat ik haar eens mijn liefde zou kunnen verklaren — meer had ik niet durven verwachten. En nu — maar ik zou wel een dwaas zijn, als ik klaagde over mijn eigen geluk.”

Nikolaas bleef echter ontevreden. Hij nam het de jongedame in zijn hart kwalijk, dat zij zich zoo gemakkelijk had laten overhalen; „want,” zoo redeneerde hij, „nu is het, alsof het niet om mij was, maar alsof iedereen hetzelfde van haar gedaan had kunnen krijgen,” en deze gedachte was niet bepaald aangenaam. Een oogenblik later was hij weer ontevreden op zich zelf over dergelijke gedachten, en hield hij zich voor, dat in zoo'n schoonen tempel geen andere goedheid dan de deugd kon wonen, en dat de houding van de Gebroeders Cheeryble voldoende bewees, hoe hoog zij door deze geacht werd. „In één woord, zij is volkomen een mysterie,” dacht Nikolaas, en

met deze gedachte troostte hij zich, totdat het tijd werd om zijn dienstbaren geest te gaan opzoeken.

Nikolaas had zich heel zorgvuldig gekleed, en zelfs Newman had zich wat opgeknapt, want zijn jas vertoonde een knoop meer dan gewoonlijk, en de spelden, die de afwezige knopen vervingen, waren op tamelijk regelmatige afstanden gestoken. Ook droeg hij zijn hoed naar de nieuwste mode met een zakdoek in den bol, waarvan een tip er als een staartje van achteren uithing, hoewel hij op de uitvinding van deze versiering geen aanspraak kon maken, daar hij er eigenlijk onbewust van was; want hij was zoo onrustig en zenuwachtig dat hij om niets kon denken dan om het groote doel van den tocht.

Zij stapten in de diepste stilte naast elkaar voort, tot zij een afgelegen, stille en doodsche straat bereikten, niet ver van den Edgeware-Road.

„Nummer twaalf,” zei Newman.

„O,” zei Nikolaas, terwijl hij om zich heen keek.

„Een nette straat,” zei Newman.

„Een beetje doodsch,” hernam Nikolaas.

Newman gaf geen antwoord op deze opmerking, maar verzocht zijn vriend een oogenblik te wachten, tot hij terugkwam, en hinkte alleen en behoedzaam een paar huizen ver voort, telkens omkijkend, om zeker te zijn dat Nikolaas hem niet volgde. Eindelijk ging hij een stoep op en verdween uit het oog. Weldra verscheen hij weer, kwam dichterbij, bleef halverwege staan, en wenkte Nikolaas om hem te volgen.

„Hoe is het?” vroeg Nikolaas.

„Alles in orde,” juichte Newman. „Zij wachten. Niemand thuis. Kom!”

Hij sloop een deur voorbij, waarop Nikolaas, op een koperen plaat, met groote letters, den naam Bobster las, bleef voor de deur van het sousterrain, die open was, staan, en wenkte zijn jongen vriend om de trap af te gaan.

„Wat duivell!” zei Nikolaas, terugdeinzend, „moeten wij naar de keuken sluipen, alsof wij de vorken wilden stelen?”

„Sst!” antwoordde Newman. „De oude Bobster — een echte bullebak. Hij zou ons allemaal doodsteken, — hij zou de jongedame om haar ooren slaan — zooals hij wel meer heeft gedaan.”

„Wat!” riep Nikolaas, opstuiwend. „Zou iemand de hand durven opheffen tegen..”

Hij had geen tijd om den lof van zijn beminde te zingen; want juist op dat oogenblik gaf Newman hem een duwtje, dat hem bijna de trap deed aftuimelen. Nikolaas

achtte het 't beste dezen zachten wenk niet kwalijk te nemen, en klom de trap af, maar met een gezicht, waaruit heel iets anders sprak dan de hoop en verrukking van een hartstochtelijk minnaar. Newman volgde hem — hij zou met zijn hoofd vooruit gevolgd zijn, als Nikolaas hem niet bijtijds had opgevangen — en leidde hem bij de hand door een duistere gang naar een soort kelderkeuken, waar het zoo donker was, dat men geen hand voor oogen zien kon.

„En?” fluisterde Nikolaas, op een ontevreden toon. „Dit is toch zeker niet alles?”

„Neen, neen!” antwoordde Noggs; „zij zullen dadelijk hier zijn. Alles is in orde.”

„Ik ben blij, dat ik dat hoor,” hernam Nikolaas; „want ik begon er aardig aan te twifelen.”

Zij wisselden verder geen woord, en daar stond Nikolaas naar de luidruchtige ademhaling van Newman Noggs te luisteren, en zich te verbeelden dat hij zijn neus als een vurige kool in het donker zag gloeien. Opeens trof het geluid van voorzichtige voetstappen hun oor, en vroeg een vrouwenstem, of de heeren daar waren.

„Ja,” antwoordde Nikolaas, terwijl hij zich naar den kant wendde, waar het geluid vandaan kwam. „Wie is daar?”

„Ik ben het maar, mijnheer,” antwoordde de stem. „Als het u belieft, juffrouw!”

Een lichtstraal schoot het vertrek in, en onmiddellijk daarop kwam de meid te voorschijn, met een kaars in haar hand, en gevolgd door haar jonge meesteres, die heel beschaamd en verlegen scheen te zijn.

Zoodra Nikolaas de jongedame zag, verbleekte hij; zijn hart begon geweldig te kloppen, en hij bleef op de plek vastgenageld staan. Op hetzelfde oogenblik hoorde men hard en driftig aan de huisdeur kloppen, wat Newman met groote vlugheid van het biervat deed springen, waarop hij zich schrijlings had neergezet, en uitroepen: „Lieve hemel, Bobster!”

De jongedame gilde, de meid wrong haar handen, en Nikolaas starde als verbijsterd nu de eene dan de andere aan, terwijl Newman besluiteloos heen en weer hinkte, en in zijn verlegenheid zijn hand achtereenvolgens in al zijn zakken stak en ze allemaal binnenste buiten keerde.

„Maakt toch dat gij het huis uitkomt, om 's hemels will! Wij hebben kwaad gedaan, wij moeten alles op ons nemen,” riep de jongedame uit. „Maakt toch dat gij het huis uitkomt, of ik ben doodongelukkig!”

„Luister naar één enkel woord,” zei Nikolaas. „Ik zal u niet ophouden. Maar één enkel woordje, om de toedracht van de zaak

op te helderen."

Maar Nikolaas had evengoed tegen de lucht kunnen praten, want de jongedame was al met alle teekenen van angst de trap op naar boven gesneld. Hij wilde haar volgen, maar Newman greep hem bij den kraag van zijn jas, en trok hem naar de gang, waardoor zij waren binnengekomen.

„Laat mij los!" zei Nikolaas. „Ik moet en wil haar spreken. Ik ga niet weg, voordat ik haar gesproken heb."

„Goeden naam — burengerucht — vechtpartij — denk daar toch aan!" zei Newman, terwijl hij Nikolaas bleef vasthouden. „Laat haar de voordeur maar opendoen. Zoodra wij die hooren sluiten, gaan wij weg zooals wij gekomen zijn. Hier! Dezen kant uit!"

Overweldigd door de vertoogen van Newman, de tranen en smeekbeden van de dienstbode, en het daverende geklop aan de deur, dat nog niet had opgehouden, liet Nikolaas zich meeslepen, en op hetzelfde oogenblik, dat mijnheer Bobster de bovendeur binnenkwam, verlieten Nikolaas en Noggs door de deur van het sousterrain zijn woning.

Zij draafden een paar straten ver voort, zonder op te houden of te spreken. Eindelijk stonden zij stil, en keken elkaar met treurige blikken aan.

„Het doet er niet toe," zei Newman, naar adem hijgend. „Verlies den moed maar niet. Alles is in orde. Een volgenden keer beter. Ik heb het mijne gedaan."

„Dat hebt gij zeker," zei Nikolaas, „als een trouwe en hulpvaardige vriend. Maar — alleen, het is niet zoo erg, Newman, en ik ben u toch evenveel verplicht — maar het was een andere jongedame!"

„Wat?" riep Newman uit. „Dan heeft de meid mij dus bij mijn neus gehad?"

„Newman, Newman," zei Nikolaas, zijn hand op Newman's schouder leggend, „het was een andere meid ook!"

Newman staarde Nikolaas ontsteld en verwezen aan.

Trek het u maar niet zoo aan," vervolgde Nikolaas. „Het beteekent niets. Gij ziet immers, dat ik er niets om geef. Gij zijt een verkeerde meid nagelopen. Dat is alles."

Dat was alles. Hetzij Newman zoolang langs de pomp had gekeken, dat zijn oogen begonnen te schemeren, of dat hij, om beter wakker te blijven, zich met een paar druppeltjes had verkwikt van een krachtiger nat dan de pomp hem kon verschaffen — wat er de oorzaak ook van zijn mocht, hij had zich vergist. En Nikolaas ging vol spijt

naar huis, om over de bekoorlijkheden van de jongedame te peinzen, die nu verder buiten zijn bereik was dan ooit.

HOOFDSTUK XLI.

Eenige romantische voorvallen tusschen juffrouw Nickleby en den heer uit het aangrenzende huis.

Sedert haar gewichtige gesprek met haar zoon, was juffrouw Nickleby begonnen langzamerhand een bijzondere zorg voor haar kleeren en versierselen ten toon te spreiden. Bij en aan het stemmige, een weduwe passende gewaad, dat zij gewoonlijk droeg, had zij gaandeweg een aantal sieraden toegevoegd, die elk op zich zelf wel niets beteekenden, maar samen een in het oog vallend geheel uitmaakten. Zij wist haar zwarte japon op een sierlijke wijze te schikken en te plooiën, en door de aanwending van een paar sieraden van weinig of geen waarde, die daarom alleen tot nu toe rustig in een zelden gebruikte la waren blijven liggen, daaraan zoo'n volkomen nieuw karakter te geven, dat het van een teeken van rouw voor den doode in een vlag veranderd werd, die te kennen gaf, dat zij nog een aanval op de levenden in den zin had.

Misschien werd juffrouw Nickleby wel door een verheven gevoel van plicht en andere bijzonder lofwaardige beweegredenen tot dit gedrag bewogen. Misschien had zij nu leeren inzien hoe zondig het was zich lang aan nuttelooze smart over te geven, of hoe noodig het was om voor haar dochter een voorbeeld van gesoigneerdheid en decorum te zijn. Buiten deze overwegingen van plicht en verantwoordelijkheid, kon die verandering echter ook ontstaan zijn uit een gevoel van zuivere en onbaatzuchtige welwillendheid. Die heer naast de deur was door Nikolaas belasterd en een oude gek genoemd, en van deze beleediging moest zij zich zelf eenigszins de schuld geven. Zij voelde dat het christelijk zou zijn te doen blijken, dat die belasterde oude heer geen gek, maar volkomen bij zijn verstand was, En welk beter middel kon zij voor zoo'n loffelijk doel uitkiezen, dan iedereen in haar eigen persoon te toonen, dat zijn hartstocht de billijkste en redelijkste van de wereld was, en precies het gevolg moest zijn, dat ieder verstandig mensch had moeten voorzien, als zij haar gerijpte bekoorlijkheden onvoorzichtig aan de oogen van een al te gevoelig en licht

ontvlambaar man blootstelde.

„Och,” zei juffrouw Nickleby, ernstig haar hoofd schuddend, „als Nikolaas maar eens wist wat zijn goede vader geleden heeft voor wij geëngageerd waren, toen ik mij nog hield alsof ik een hekel aan hem had, zou hij wel wat meer besef hebben. Zal ik ooit dien ochtend vergeten toen ik hem mijn parasol niet wilde laten dragen? Of dien avond toen ik hem zuur had aangekeken? Het was een geluk dat hij niet naar Amerika ging. Dat had er hem haast toe gebracht.”

Of de overledene er niet beter aan toe zou zijn geweest, als hij, nog ongetrouwd, naar Amerika was gegaan, was een vraag die zijn weduwe niet onder de oogen zag, want juist kwam Kaatje met haar werkdoosje de kamer in, en een veel geringer stoornis was voldoende om juffrouw Nickleby's gedachten een andere richting te geven.

„Kaatjelief,” zei zij, „ik weet niet hoe het komt, maar een mooie warme zomerdag zooals deze, als de vogeltjes zoo overal zingen, doet mij altijd aan een gebraden speenvarkentje denken.”

„Dat is toch een wonderlijke gedachten-associatie, mama, dunkt u niet?” zei Kaatje.

„Dat weet ik nog niet,” antwoordde juffrouw Nickleby. „Een gebraden speenvarkentje — laat eens zien. Vijf weken na uw doopmaal hadden wij een gebraden — neen, dat kon toch geen speenvarkentje geweest zijn, want ik herinner me, wij hadden er twee, en ik had het nooit in mijn hoofd kunnen krijgen om voor uw papa en mij alleen twee speenvarkentjes te nemen — het moeten patrijzen geweest zijn. Speenvarkentje. Ik geloof haast niet, dat wij er ooit een gehad zullen hebben, nu ik mij bedenk dat uw papa ze niet eens in een winkel kon zien, en altijd zei, dat zij hem aan heel kleine baby's deden denken, behalve dat speenvarkentjes veel blanker waren; en hij had een afkeer van baby's ook, omdat een vermeerdering van zijn gezin hem zoo duur uitkwam. Het is toch vreemd, hoe ik daar nu ineens weer op kom. Ik herinner mij, dat ik eens bij mevrouw Bevans ten eten ben geweest, in die breede straat, waar een rijtuigmaker op den hoek woont, en een dronken man eens door het keldergat van een leegstaand huis viel en niet gevonden werd voor de nieuwe huurder er inkwam — en daar hadden wij een speenvarkentje. Dat moet het zijn, dat er mij zoo aan doet denken, veronderstel ik, vooral omdat daar een vogeltje in de kamer was dat aldoor bleef zingen zoolang wij

aan tafel waren — maar neen, het was toch geen vogeltje dat zong, het was een papegaai, die snaterde en afgrijselijk vloekte; maar ik geloof toch dat het dat moet zijn. Ja, ik ben er zeker van. Zoudt ge dat ook niet denken, kindlief?”

„Ik zou zoo denken, dat er geen twijfel aan was, mama,” antwoordde Kaatje met een lachje.

„Neen, maar denkt gij dat werkelijk, Kaatje?” hervatte juffrouw Nickleby met zooveel ernst alsof het een vraag van het grootste gewicht was. „Zoo niet, zeg het dan liever; want het is altijd beter iets grondig te beredeneeren, vooral iets als dit, dat zoo merkwaardig is, als men er over nadenkt.”

Kaatje antwoordde lachend dat zij volkomen overtuigd was, en daar haar moeder nog scheen te twifelen of de zaak niet van voren af aan onderzocht of besproken behoorde te worden, deed zij het voorstel om met haar werk naar het priëeltje te gaan, om van de frischheid van den avond te genieten. Juffrouw Nickleby gaf haar toestemming, en zonder verdere discussie verhuisden zij naar den tuin.

„Ik heb toch nog nooit zoo'n goedgehartig schepsel gezien, als die Smike is,” zei juffrouw Nickleby, terwijl zij ging zitten. „Kijk eens hoeveel moeite hij gedaan heeft om dit plekje mooi te maken. Maar ik wou wel, dat hij niet al het grint naar uw kant had geharkt; hij heeft mij bijna niets anders dan de bloote aarde gelaten.”

„Ga dan liever hier zitten, moeder,” zei Kaatje snel. „Gij zult er mij werkelijk een plezier mee doen.”

„Neen, ik houd mijn eigen plaats,” hernam juffrouw Nickleby. „Maar wat is dat?”

Kaatje keek haar vragend aan.

„Daar heeft hij, ik weet niet waar vandaan, een paar stekjes van die bloemen gehaald, waarvan ik zei, dat ik zooveel hield, en vroeg of ze u ook zoo bijzonder bevielen — neen, het was andersom: gij hebt gezegd, dat gij er zooveel van hieldt, en mij gevraagd, of ze mij ook zoo bevielen — maar dat is hetzelfde. Ik zie er geen enkele aan mijn kant,” vervolgde zij, terwijl zij opletterend rondkeek; „maar ik denk, dat zij het beste tusschen het grint zullen groeien. Dat is natuurlijk zoo en daarom zijn ze allemaal aan uw kant gezet en het grint ligt aan dien kant, omdat daar meer zon is. Hij is toch heel verstandig; ik zelf zou er niet zijn opgekomen.”

„Mama,” zei Kaatje haastig, zoo diep over haar werk bukkend, dat haar gezicht bijna verborgen werd, „voordat gij ge-

trouwd waart...."

„Wel, Kaatje," viel juffrouw Nickleby er op in, „wat in 's hemels naam doet u zoo opeens terugvliegen naar den tijd voordat ik getrouwd was, terwijl ik over zijn attenties voor mij spreek? Gij schijnt heelemaal niet meer om den tuin te geven."

„O mama," zei Kaatje, haar hoofd weer opheffend, „dat weet ge wel beter."

„Nu dan, lieve kind, waarom hebt gij dan geen enkel goed woordje over voor de zorg, waarmee hij onderhouden wordt?" zei juffrouw Nickleby. „Hoe komt ge toch zoo wonderlijk, kind?"

„Dat heb ik wel, mama," antwoordde Kaatje zachtzinnig. „Arme jongen!"

„Ik hoor er u toch haast nooit iets van zeggen," hervatte juffrouw Nickleby, „dat moet mij toch even van het hart." De goede vrouw was nu al tamelijk lang bij één onderwerp gebleven, en liet zich dus door de kleine list van haar dochter verschalken om het te veranderen. Zij vroeg wat Kaatje had willen zeggen.

„Over wat, mama?" zei Kaatje, die haar uitvlucht al vergeten had.

„Wel Heere, Kaatje," riep haar moeder uit, „zit ge dan te slapen of zijt ge suf? Over den tijd voordat ik getrouwd was."

„O ja," zei Kaatje, „nu herinner ik het mij. Ik wilde vragen, mama, of gij, voor uw trouwen, al veel aanbidders hadt gehad."

„Aanbidders, kindlief," antwoordde juffrouw Nickleby met een heel vergenoegd lachje. „Van den eersten tot den laatsten moeten het er minstens een dozijn geweest zijn."

„Mama!" riep Kaatje met een zekere ontzetting uit.

„Zeker, kindlief," hervatte juffrouw Nickleby, „zonder nog uw goeden papa te rekenen, of den jongenheer die met mij tegelijk op de dansschool ging, en het maar niet laten wilde om gouden horloges en braceletten bij ons aan huis te brengen (die altijd teruggestuurd werden) en die later naar Botany Baai ging, en het bosch inliep en schapen slachtte (hoe die schapen daar kwamen weet ik niet) en toen gehangen zou worden, maar bij ongeluk stikte, en toen genade kreeg. Dan was er de jonge Lukin," vervolgde juffrouw Nickleby, met haar linkerduim beginnend en verder op haar vingers tellend, „— Mogley — Tipslark — Cabbery — Smifer —"

Nu aan haar pink gekomen, wilde juffrouw Nickleby de optelling naar haar andere hand overbrengen, toen een luid „hm!" dat onder de tuinschutting uit den grond scheen te komen, moeder en dochter ver-

schrikt deed opkijken.

„Wat zou dat zijn, moeder?" vroeg Kaatje zacht.

„Ik weet het niet, of het moest de heer van hiernaast zijn," antwoordde juffrouw Nickleby tamelijk onthutst.

„A—hm!" klonk het nog eens. Het was niet het gewone geluid van iemand, die zijn keel schraapt, maar een soort gebrul, zoo hard en lang aangehouden, dat de onzichtbare bulker beslist heel sterke longen moest hebben.

„Ik begrijp het al, liefje," zei juffrouw Nickleby, terwijl zij haar hand op Kaatje's arm legde. „Wees maar niet bang; het is niet voor u bedoeld, en het is ook de bedoeling niet om iemand bang te maken."

Dit zeggend, knikte juffrouw Nickleby een paar maal, op een manier, die te kennen gaf, dat zij veel zou kunnen zeggen, maar genoeg zelfbeheersching bezat om te zwijgen.

„Wat bedoelt gij, moeder?" vroeg Kaatje verwonderd.

„Wees niet ontsteld, liefje," antwoordde juffrouw Nickleby, terwijl zij naar de tuinschutting keek. „Gij ziet immers wel dat ik bedaard blijf; en als iemand er van schrikken moest, zou ik het zijn. Maar ik ben bedaard; dat ziet gij."

„Het schijnt gedaan te worden om onze aandacht te trekken."

„Het wordt gedaan, om onze aandacht te trekken," hernam juffrouw Nickleby, zich recht oprichtend, op een zoetsappigen toon en streelde haar dochter vriendelijk de hand. „Tenminste, om de aandacht van één van ons beiden te trekken. Hm, maak u maar niet ongerust, Kaatje!"

Kaatje scheen van deze uitlatingen niets te begrijpen en juist om een nadere verklaring te willen vragen, toen men van denzelfden kant als tevoren weer eenig lawaai hoorde en onmiddellijk daarop een groote komkommer, met de snelheid van een vuurpijl, omhoog vloog, dwarrelend neerdaalde, en tenslotte voor de voeten van juffrouw Nickleby bleef liggen. Dit zonderlinge natuurverschijnsel werd door een tweede gevolgd, dat in elk opzicht aan het eerste gelijk was. Daarop zag men een bijzonder groote raap komen overtuimelen; vervolgens vlogen verscheidene komkommers tegelijk omhoog, en tenslotte werd de lucht verduisterd door een regen van wortelen, uien en radijzen, die naar alle kanten wegrollden.

Toen Kaatje eenigszins verschrikt opstond en haar moeder bij de hand greep, om samen naar huis te gaan, scheen deze

haar te willen tegenhouden; en toen zij de richting van juffrouw Nickleby's oogen volgde, zag zij, tot haar verbazing, een oude zwart fluweelen muts boven de schutting, die haar tuin van den aangrenzenden scheidde, uitkomen, en langzamerhand, alsof de drager een ladder of trap opklom, hooger rijzen, totdat er een hoofd te voorschijn kwam, met een oud, heel leelijk gezicht, dat door een paar grijze, glurende, in hun kassen rollende oogen nog leelijker werd gemaakt.

„Moeder!” riep Kaatje, nu werkelijk bangst, „waarom blijft gij staan? Kom toch mee!”

„Kaatje!” zei haar moeder, „hoe kunt gij zoo dwaas zijn! Ik schaam mij over u. Hoe zult ge ooit door de wereld komen, als ge zoo bang blijft? Wat wenscht gij, mijnheer?” vroeg zij met een ongenoegen, dat blijkbaar niet ernstig gemeend was. „Hoe durft gij over de schutting in mijn tuin te komen kijken?”

„Koningin van mijn ziel!” antwoordde de vreemde, zijn handen samenvouwend, „drink toch eens uit mijn glaasje.”

„Gekheid, mijnheer!” zei juffrouw Nickleby. „Houd u toch stil, Kaatje!”

„Wilt gij dus niet uit mijn glaasje drinken?” zei de vreemde. „O, drink toch eens!”

„Beslist niet, mijnheer!” antwoordde juffrouw Nickleby op een trotschen toon. „Ik verzoek u mij alleen te laten.”

„Waarom,” zei de oude heer, terwijl hij een tree hooger klom, en met zijn ellebogen op de schutting ging liggen, „waarom is de schoonheid altijd ongevoelig, zelfs voor een bewondering, zoo eerbiedig als de mijne?” Hier maakte hij een paar diepe buigingen. „Is het de schuld van de bijen, die, als het honingseizoen voorbij is, en men denkt dat zij met zwavel zijn verstikt, in werkelijkheid naar Barbije vliegen, om de gevangen Mooren met hun gebrom in slaap te zingen?”

„Moeder!” fluisterde Kaatje, „blijft gij naar hem luisteren?”

„Stil toch,” antwoordde juffrouw Nickleby, even zacht. „Hij is immers heel beleefd, en ik geloof dat hij dat laatste uit een gedicht heeft gehaald. Maar schei toch uit; gij zult een blauwe plek in mijn arm knijpen. Waarom gaat gij niet weg, mijnheer? Gij weet wel, dat gij het recht niet hebt tot zoo'n vrijpostigheid.”

„Ik weet,” zei de oude heer peinzend met zijn wijsvinger aan zijn neus, „dat dit een betooverende plek is, waar de verrukkelijkste bekoorlijkheden” — hier een kushandje en een buiging — „haar invloed

over de tuinen van de bureu verspreiden, en de vruchten vroeger doen rijpen. Wilt gij, schoone Godin, wilt gij mij een vraag veroorloven, nu de planeet Venus er niet bij is, die anders jaloersch zou worden?”

„Ik weet niet wat ik doen moet, Kaatje,” fluisterde juffrouw Nickleby haar dochter toe. „Men mag iemand toch niet onbeleefd behandelen?”

„Gij moest geen woord tegen hem spreken, moeder,” zei Kaatje. „Laten wij liever naar binnen gaan, en daar blijven tot Nikolaas thuiskomt.”

Juffrouw Nickleby beantwoordde dit vernederende voorstel met een trotschen, om niet te zeggen verachtelijken blik. Daarop wendde zij zich tot den ouden heer, die ongeduldig op een antwoord gewacht had, en zei:

„Mijnheer, als gij u als een fatsoenlijk man wilt gedragen, zooals ik geloof dat gij zijt, en mij een rechtstreeksche vraag wilt doen, zal ik u antwoorden. Hij lijkt sprekend op uw grootpapa, Kaatjelief, in zijn besten tijd.”

Als juffrouw Nickleby's achtenswaardige papa in zijn besten tijd op den buurman had geleken, die nu over de schutting keek, moest hij er, op zijn zachtst gezegd, tamelijk zot hebben uitgezien. Misschien dacht Kaatje dit wel, nu zij het waagde zijn levende portret met eenige aandacht te bekijken, terwijl de buurman zijn fluweelen mutsje afnam, waardoor hij een volkomen kalen schedel ontblootte, en een lange reeks van buigingen maakte, elk van een kushandje vergezeld. Na zich, naar het scheen, door deze vertooning heelemaal te hebben uitgeput, bedekte hij zijn hoofd weer, trok zijn muts zorgvuldig over zijn ooren en zei:

„De vraag is . . .”

Hier brak hij af, om naar alle kanten rond te kijken en zich er van te verzekeren dat er geen luistervinken waren. In dit opzicht gerustgesteld, tikte hij een paar keer tegen zijn neus, met een gezicht alsof hij zich zelf met zijn slimheid en voorzichtigheid feliciteerde, rekte zijn hals uit, en fluisterde heel hard:

„Zijt gij een prinses?”

„Dat weet gij wel beter, mijnheer. Gij houdt mij voor den gek,” antwoordde juffrouw Nickleby, terwijl zij zich omkeerde, alsof zij naar huis wilde gaan.

„Neen!” hernam de oude heer heel ernstig. „Gij zijt immers een dochter van den aartsbisschop van Canterbury? Ik had gehoord, dat gij een nicht van den gildmeester van den schoorsteenvegers waart.”

VREEMDSOORTIGE UITLATINGEN

„Wie dat ook gezegd heeft, mijnheer," antwoordde juffrouw Nickleby, „heeft u schandelijk misleid, en zich een vrijheid omtrent mijn naam gepermitteerd, die mijn zoon Nikolaas zeker niet zou tolereeren. Nicht van...."

en zij hield haar zakdoek voor haar oogen. „Tranen!" riep de oude heer, met zoo'n heftige beweging, dat hij een paar treden naar beneden glipte en met zijn kin langs de schutting schaafde. „Vang die kristallen droppels op — tap ze op flesschen — kurk

GING HIJ ALS EEN KOORDDANSER OP EEN BEEN STAAN, EN HIEF NU MET VERVAARLIJKE KRACHT ZIJN GEWONE GEBULK AAN.

„Kom nu toch mee, moeder!" fluisterde Kaatje.

„Zwijg toch, Kaatje!" zei juffrouw Nickleby verstoord. „Zou ik mij dan maar zoo alles laten zeggen? Is er dan niemand, die medelijden met mij heeft als men mij beleedigt? Nicht van een schoorsteenveger!"

Dickens. Nikolaas Nickleby 19

ze, en lak ze dicht — neem een cupidootje als cachet — schrijf er op „Eerste kwaliteit," en berg ze in de veertiende mand, met een ijzerdraad er over heen, om er den bliksem af te houden!"

Terwijl hij deze bevelen gaf met een nadruk alsof een dozijn knechts op hem stond

te wachten, trok hij zijn muts in zijn oogen, zette zijn armen op zijn heupen, en keek heel kwaad naar een musch, die niet ver van hem af op een boom zat, tot de vogel wegvloog. Toen wendde hij zich met een eerbiedige buiging tot juffrouw Nickleby.

„Schoone dame!” zei hij, „ik vraag ootmoedig vergiffenis, dat ik mij in uw afkomst heb vergist. Alleen het vorstelijke van uw voorkomen is de oorzaak, die mij deed denken dat gij verwant waart met het ministerie van buitenlandsche zaken. En nu geloof ik, dat wij beiden voor elkaar geschapen zijn. Ik bezit landgoederen, juweelen, vuurtorens, en een eigen walvischvangst in de Noordzee. Ik heb vijanden, die mij gevangen houden en willen uitplunderen; maar als gij mij uw hart en uw hand schenkt, zal de Lord Kanselier het heele leger mobiliseeren, om onze huwelijksplechtigheid te beschermen. En dan, liefde en zaligheid, liefde en zaligheid!”

Deze laatste woorden met vurige geestdrift herhalend, zette de oude heer zijn fluweelen mutsje weer op, en haastig naar boven kijkend, zei hij, iets, dat niet duidelijk verstaanbaar was, over een luchtballoon, dien hij verwachtte en die te laat scheen te komen.

„Wees de mijne, wees de mijne!” herhaalde hij weer.

„Kaatjelijf,” zei juffrouw Nickleby, „ik ben haast niet in staat om te spreken; maar het is voor het geluk van alle partijen noodzakelijk, dat deze zaak ineens en voor goed wordt afgedaan.”

„Het is werkelijk niet noodig dat gij een woord spreekt, mama,” antwoordde Kaatje.

„Gij zult mij toch zeker zelf wel daarover willen laten oordeelen, als het u belieft,” zei juffrouw Nickleby.

„Wees de mijne, wees de mijne!” riep de oude heer.

„Het is werkelijk niet te verwachten, mijnheer,” zei juffrouw Nickleby, haar oogen zedig op den grond vestigend, „dat ik een vreemde zal zeggen, of ik mij door zulke voorstellen gestreeld voel of niet. Zij worden mij onder vreemde omstandigheden gedaan; maar in zeker opzicht zijn zij ongetwijfeld vereerend en streelend.”

„Wees de mijne, wees de mijne!” riep de oude heer. „Gog en Magog, wees de mijne.”

„Het is waarschijnlijk wel voldoende te zeggen, mijnheer,” antwoordde juffrouw Nickleby met den grootsten ernst, „en ik vertrouw, dat gij beleefd genoeg zult zijn, om u met dit antwoord tevreden te stellen, dat ik het besluit heb genomen om weduwe te blijven en mij geheel aan het geluk van

mijn kinderen te wijden. Misschien denkt ge niet, dat ik moeder van twee kinderen ben — sommige menschen zeggen inderdaad, dat zij het niet kunnen gelooven, als zij mij zien — maar toch is het zoo, en zij zijn allebei al volwassen. Als burens zullen wij graag vriendschappelijk met u omgaan; maar ik zou u raden geen andere hoop te koesteren. Het spijt mij, dat ik uw voorstel moet afslaan, en ik had veel liever gewild, dat gij het niet gedaan hadt, maar dit is het antwoord, dat ik al lang besloten had te geven, en dat ik altijd zal blijven geven.”

Het begin van deze welsprekende rede had de oude heer met aandacht, maar het slot met een heel oneerbiedige onoplettendheid aangehoord, en zoodra juffrouw Nickleby zweeg, trok hij, tot niet geringen schrik van haar en haar dochter, zijn jas uit, en sprong met een wip boven op de schutting. Zich aan een boomtak vasthoudend, ging hij als een koorddanser op één been staan, en hief nu met vervaarlijke kracht zijn gewone gebulk aan. Op dit oogenblik zag men een vuile hand, snel maar toch voorzichtig, alsof zij een vlieg wilde vangen, langs de schutting glijden, en daarop den ouden heer bij een van zijn beenen pakken. Nadat dit gebeurd was, verscheen de tweede hand, en pakte het andere been. De oude heer probeerde een paar keer zijn voeten op te lichten, maar zonder resultaat, en keek toen achter zich naar beneden.

„Zijt gij het?” vroeg de oude heer.

„Ja, ik ben het,” antwoordde een grove stem.

„Hoe vaart de keizer van Tartarije?” vroeg de oude heer.

„Kom maar beneden, dan zult gij het hooren,” was het antwoord.

„Ei, zoo! Ik kom,” zei de oude heer.

Nu werd een van de beenen voorzichtig losgelaten, en de oude heer liet zich zakken, tot hij op de schutting zat; hij keerde zich glimlachend om, en wilde nog iets tegen juffrouw Nickleby zeggen, maar plotseling verdween hij met een snelheid, waaruit scheen te blijken dat men hem bij zijn beenen naar beneden trok. Enkele oogenblikken later kwam het gezicht van een man — een grof, gemeen gezicht — boven de schutting uitkijken, die met behulp van dezelfde ladder, die de zonderlinge buurman had gebruikt, naar boven klom.

„Neemt het mij niet kwalijk, dames,” zei deze tweede verschijning, „heeft hij een van u beiden misschien een liefdesverklaring gedaan?”

„Ja,” antwoordde Kaatje.

„Dat dacht ik wel,” zei de man. „Altijd liefdesverklaringen. Daar is hij niet van af te houden.”

„Ik hoef niet te vragen of hij krankzinnig is,” zei Kaatje.

„Neen,” hernam de man, „dat kunt gij wel zien.”

„Is hij al lang zoo?” vroeg Kaatje.

„Al jaren,” was het antwoord.

„En is er geen hoop op beterschap?” vroeg Kaatje medelijdend.

„Och neen,” antwoordde de oppasser; „en het is beter dat hij maar gek blijft. Toen hij bij zijn verstand was, was er nog minder huis met hem te houden. Hij was een duivel van een kerel. Brutaal, gierig, aan den drank — in één woord, door en door slecht. Hij heeft zijn vrouw van verdriet doen sterven en zijn kinderen ongelukkig gemaakt. Het was werkelijk een zegen, dat hij gek werd. Iedereen zegt, dat hij nog wel wat ergers had verdiend.”

De oppasser zei dit op een toon, die bewees, dat hij met deze meening omtrent den ouden heer volkomen instemde, raakte stroef zijn hoed aan — niet omdat hij zoo norsch was, maar omdat zijn onderwerp hem korzelig had gemaakt — en klom weer naar beneden.

Onder dit gesprek had juffrouw Nickleby den man met een strengen blik aangekeken. Nu slaakte zij een diepen zucht, kneep haar lippen dicht, en schudde heel bedenkelijk haar hoofd.

„Die stakker!” zuchtte Kaatje.

„Ja zeker, een stakker!” zuchtte juffrouw Nickleby. „Het is schandelijk, dat zooiets wordt toegelaten — schandelijk.”

„Maar hoe kan men het voorkomen, moeder,” hernam Kaatje. „Een krankzinnige...”

„Een krankzinnige!” viel juffrouw Nickleby haar in de rede. „Denkt gij dan dat die man gek is?”

„Dat ziet iedereen, moeder,” hernam Kaatje.

„Ik zie duidelijk dat hij niet gek is,” zei juffrouw Nickleby; „en het verwondert mij, dat gij u zoo kunt laten misleiden. Het is vast en zeker een complot, om hem op te sluiten en uit te plunderen. Daar had hij het toch immers zelf over! Hij mag een beetje zonderling en licht in het hoofd zijn, dat zijn wel meer menschen; maar gek... Zou hij dan zoo fatsoenlijk spreken, en zoo'n verstandige keus weten te doen? — Als hij de straat was opgelopen en het eerste het beste schaaft van een meisje had aangesproken — ja, dan zou hij gek zijn geweest. Neen, neen, Kaatje. Hij is heusch zoo gek niet. Geloof dat maar gerust.”

Een bevestiging van het gezegde uit het drinkliedje, dat de beste vrienden soms moeten scheiden.

Het was in den middag van een smoorheeten dag, toen, in een van de kleinste benedenvertrekken van „De Turkenkop”, voor het open raam, de gewone benodigheden voor het theedrinken werden gereed gezet, en daarnaast een stuk gebraden vleesch, een gekookte ossentong, een duivenpastei, een koud kippetje, een kán krachtige ale, en nog enkele andere voorwerpen, die men in onze ontaarde steden noodzakelijk acht voor een koud middagmaal of een buitengewoon stevig ontbijt.

Met zijn handen in zijn zakken zwierf John Browdie rusteloos om deze lekkernijen heen, nu en dan even stilstaand om een vlieg uit den suikerpot te jagen of uit de melkkan op te visschen, of om een brokje pasteikorst of stukje vleesch af te snijden, dat hij dan inslikte als verzwolg hij een paar pillen. Telkens wanneer hij zoo'n proefje genomen had, haalde hij zijn horloge te voorschijn, en verklaarde met aandoenlijken ernst, dat hij het onmogelijk langer kon uithouden.

„Tilly!” zei hij eindelijk tegen zijn vrouw, die half slapend, half wakend, op een sofa lag.

„Wel, John?”

„Wel, John,” herhaalde haar echtgenoot ongeduldig. „Hebt gij geen honger?”

„Niet veel,” antwoordde juffrouw Browdie.

„Niet veel?” herhaalde John, terwijl hij zijn oogen naar de zoldering opsloeg; „en dat als iemand om drie uur gegeten heeft!”

„Mijnheer, daar is een heer om u te spreken,” zei een kellner, de deur openend.

„Wat weergal!” riep John uit; „komt gij dat nog eerst zeggen? Laat hem binnen!”

„Zijt gij thuis, mijnheer?” vroeg de kellner.

„Thuis?” hernam John. „Ik wou dat het waar was; dan had ik al lang thee gedronken. Ik heb dien anderen kerel immers gezegd, dat hij aan de deur moest blijven wachten en hem dadelijk binnenlaten, want dat wij flauw van den honger waren. — Aha! welkom, mijnheer Nickleby! Hoe gaat het thuis? Goed? Daar ben ik blij om.”

In de hartelijkheid van zijn begroeting, vergat John Browdie zelfs zijn honger, en toen hij merkte dat Nikolaas naar zijn vrouw keek, vervolgde hij: „Ja! daar zit ze — daar zit ze! — wij zullen nu geen ru-

zie meer om haar krijgen. Hè, als ik daar nog aan denk! Maar gij zult wel honger hebben. Kom, val maar aan! Val maar aan!"

En onmiddellijk was hij met mes en vork aan het werk.

„Ik zal de gebruikelijke vrijheid nemen, mijnheer Browdie," zei Nikolaas, terwijl hij voor de jonge vrouw een stoel gereed zette.

„Neem waar gij trek in hebt," antwoordde John; „als het op is, laten wij meer komen."

„Hoort gij dat!" riep John, terwijl hij zijn mes en vork neerlegde. „Tot peet nemen! Ha, ha, ha, Tilly!"

Nooit had iemand zooveel pret in een oude, afgesleten grap, als John Browdie in deze. Hij grinnikte, schaterde, verslikte zich in een stuk vleesch, schaterde opnieuw, propte intusschen nog meer eten in zijn mond, begon te hoesten, werd bont en blauw in zijn gezicht en stampvoette, tot zijn vrouw verschrikt opvloog en hem op zijn rug begon te kloppen. Eindelijk

„ZEG EENS," ZEI HIJ; „DOE MAAR ALSOF GIJ THUIS ZIJT. HOOR!"

Zonder eenige verklaring af te steken, gaf Nikolaas de blozende juffrouw Browdie een kus, en bracht haar naar haar stoel.

Dit had John niet verwacht. Hij keek een oogenblik alsof hij uit de lucht was gevallen. „Zeg eens," zei hij; „doe maar alsof gij thuis zijt, hoor!"

„Graag," antwoordde Nikolaas; „onder één voorwaarde."

„En wat is dat?" vroeg John.

„Dat gij mij tot peet neemt, zodra gij die noodig hebt."

kwam hij bij, en stotterde nog buiten adem: „Hoort gij dat, Tilly? Zoodra gij er een noodig hebt!" op een toon die aanduidde, dat zijn benauwdheid zijn plezier niet had kunnen bederven.

„Herinnert ge u den avond van ons eerste theedrinken nog wel?" zei Nikolaas.

„Zou ik dat ooit vergeten, man?" antwoordde John.

„Wat was hij ongemakkelijk dien avond hè, juffrouw Browdie?" hervatte Nikolaas. „Hij leek wel razend."

„Als gij hem eens gehoord hadt toen wij naar huis gingen, mijnheer Nickleby, dan hadt ge dat pas mogen zeggen,” antwoordde het jonge vrouwtje. „Ik ben nog nooit in mijn leven zoo ontsteld geweest.”

„Kom, kom,” zei John grinnikend. „Gij wist wel beter.”

„Neen heusch,” antwoordde zijn vrouw. „Ik was bijna van plan geweest nooit weer een woord tegen u te spreken.”

„Bijna!” zei John, nog harder lachend. „Bijna van plan geweest. En zij deed niets anders dan flikflooiën den heelen weg langs. „Wat hebt gij dien jongen met u te laten vrijen?” zei ik. „Maar dat heb ik niet gedaan, John,” zei zij, en gaf mijn arm een drukje. „Niet?” zei ik. „Neen,” zei zij, en al weer een drukje.”

„Heere, John,” viel zijn vrouwtje er op in, met een hoogen blos. „Hoe kunt ge zoo praten? Alsof ik ooit van zooiets gedroomd zou hebben!”

„Ik weet niet of gij er van gedroomd hebt, hoewel dat ook wel mogelijk is,” antwoordde John, „maar gij hebt het gedaan. „Gij zijt zoo veranderlijk als een weerhaan, meid,” zei ik. „Neen, John, niet veranderlijk,” zei zij. „Jawel,” zei ik, „verduiveld veranderlijk. Anders zoudt ge niet met dien gast van den schoolmeester willen aanpappen.” „Met hem!” zei ze, met een gilletteje. „Ja, met hem,” zei ik. „Wel John,” zei ze, en toen kwam ze nog veel dichter bij me en kneep mij nog veel harder dan zij eerst had gedaan, „denkt gij dan dat het mogelijk is, als ik zoo'n knappen jongen, als gij zijt, tot vrijer heb, dat ik ooit zoo'n mager hekkenspringertje zou willen hebben?” Ha, ha, ha! hekkenspringertje, zei ze. „Drommels!” zei ik toen. Stel den dag dan maar vast en laat het gezanik uit zijn!” Ha, ha, ha!”

Nikolaas lachte hartelijk om dit verhaal, zoowel om zich goed te houden als om het blozende jonge vrouwtje te sparen, wier protesten door het geschater van haar man overstemd werden.

Zijn goedhartigheid bracht haar spoedig op haar gemak; en hoewel zij het haar ten laste gelegde gezegde bleef ontkennen, lachte zij zoo smakelijk mee, dat Nikolaas wel van de waarheid van de beschuldiging overtuigd moest zijn.

„Dit is de tweede maal,” zei Nikolaas, „dat wij samen eten, en de derde maal dat ik u zie; en toch is het alsof ik onder oude vrienden ben.”

„Dat zeg ik ook,” zei Browdie.

„En ik ook,” voegde zijn vrouw er bij.

„Maar ik heb er de beste reden voor,”

hernam Nikolaas; „want als gij niet zoo goedhartig en hulpvaardig waart geweest, toen ik niet het minste recht had om dat van u te verwachten, weet ik niet, wat ik nu zou zijn of waar ik zitten zou.”

„Zit niet te zeuren,” bromde John, „en praat over wat anders.”

„Het moet dan weer een nieuw liedje op dezelfde wijs zijn,” hernam Nikolaas. „Ik heb u al geschreven, hoeveel genoegen gij mij gedaan hebt, toen gij, op gevaar af van u zelf in moeilijkheden te brengen, dien armen jongen hebt helpen ontvluchten; maar ik kan u niet zeggen, hoe dankbaar hij, en ik, en anderen, die gij niet kent, u daarvoor zijn.”

„En ik,” zei John, zijn stoel dichterbij schuivend, „ik kan u niet zeggen, hoe dankbaar zekere menschen, die wij wel kennen, zijn zouden, als zij wisten wat ik gedaan heb.”

„Hebben zij er dan niets van gemerkt?” vroeg Nikolaas.

„Geen steek,” antwoordde John. „Ik bleef stil in bed liggen, en het duurde lang voordat de meester kwam. Eindelijk hoorde ik hem in het donker de trap opstropelen. „Haast u maar niet!” dacht ik bij mij zelf. Hij draaide den sleutel om, en merkte niet eens dat er geen slot meer in de deur zat. „Hei, Smike!” riep hij; maar er kwam geen antwoord. „Duivelsche jongen, kom voor den dag!” schreeuwde hij toen. Hij wachtte weer een poosje, en begon daarop te dreigen: „Pas op, als je mij kwaad maakt zal ik je krom en lam slaan!” Toen riep hij dat zij hem licht moesten brengen, en zoo-dra hij licht had, kwam er een leven als een oordeel. „Wat scheelt u toch?” vroeg ik. „Hij is weg!” schreeuwde hij, dol van kwaadheid. „Hebt gij niets gehoord?” „Ja,” zei ik; „ik hoorde een poosje geleden de straatdeur dichttrekken, en iemand wegloopen dien kant uit.” En ik wees hem den verkeerden kant. „Help, help!” riep hij. „Ik zal u helpen,” zei ik; en daarop gingen wij er vandoor, den verkeerden kant op. Ho, ho, ho!”

„Hoe ver hebt ge wel geloopt?” vroeg Nikolaas.

„Hoe ver?” herhaalde John. „Totdat de meester er bij neerviel. Ik zie hem nog loopen, zonder hoed, met zijn jaspanden achter zich aan fladderend in den wind, tot aan zijn knieën door de plassen en de modder, en beslikt tot boven zijn oogen. Telkens bleef hij in een heg steken, of tuimelde hij in een greppel, en dan schreeuwde hij alsof hij bezeten was. Ik dacht dat ik mij doodlachte.” John moest het weer uit-

schateren, en zijn lachlust was zoo aanstekelijk, dat het drietal weldra samen luidkeels zat te lachen.

„Hij is een door en door slechte kerel, die schoolmeester,” zei John, terwijl hij zijn oogen afveegde.

„Ik kan hem niet zien,” zei zijn vrouw. „Dat kan ik me heel goed begrijpen,” hernam John, „maar toch heb ik hem door u leeren kennen. Gij waart eerder met hem bekend dan ik.”

„Ik kon er niets aan doen, dat ik Fanny kende,” zei juffrouw Browdie. „Zij was toch een oud schoolvriendinnetje van mij.”

„Wel, dat bedoel ik immers, vrouw?” hernam John. „’t Is het beste om goede vrienden te blijven. Ik zeg altijd, men moet geen ruzie zoeken, als men het vermijden kan. Heb ik geen gelijk, mijnheer Nickleby?”

„Zeker,” antwoordde Nikolaas. „En gij hebt ook getoond, dat gij het meent, toen ik u na dien avond, dien gij u nog wel herinnert, onderweg ontmoette.”

Het gesprek scheen te blijven steken; maar Nikolaas vatte het weer op. „Gij hebt juffrouw Squeers bij u, zooals ik uit uw briefje heb gezien?”

„Ja,” antwoordde John. „Zij is bij ons huwelijk het bruidsmisje van mijn vrouw geweest. Een wonderlijk bruidsmisje! Ik twijfel er aan, of zij wel gauw de bruid zal worden; ik zou niet weten waar de bruidegom vandaan moest komen. Zij zal moeite hebben er een te krijgen.”

„Foei, John, hoe kunt gij toch zoo praten?” zei zijn vrouw. „Mijnheer Nickleby, het was juist daarom, dat mijn man u vanavond verzocht te komen; want wij begrepen wel, dat gij haar niet graag zoudt willen ontmoeten, na”

„Daarin hadt gij volkomen gelijk,” viel Nikolaas haar in de rede.

„Vooral,” vervolgde juffrouw Browdie met een schalks lachje, „na wat er tusschen u beiden is voorgevallen; en dat op een liefdeshistorie had moeten uitloopen, naar ik gehoord heb.”

„Gehoord?” hernam Nikolaas, zijn hoofd schuddend. „Ik geloof eerder, dat gij er zelf de hand in hebt gehad, en weinig goeds hebt uitgericht.”

„Wel zeker,” zei John, zijn geweldigen wijsvinger door een van de glanzende krullen van zijn vrouwtje halend, met een gezicht dat aanduidde dat hij niet weinig trotsch op haar was. „Zij is altijd zoo dartel en vol streken als een”

„Als een wat?” zei zij.

„Als een vrouw maar zijn kan,” antwoordde John, „want ik weet niets anders

dat er mee te vergelijken is. Daar.”

„Gij waart over juffrouw Squeers aan het spreken,” zei Nikolaas, met de bedoeling om zekere echtelijke liefkoozingen tusschen het jonge paar te stuiten, die een derde licht verlegen konden maken, daar hij hierbij voelen moest eenigszins te veel te zijn.

„O ja,” antwoordde juffrouw Browdie. „Houd toch op, John! — John vroeg u vanavond, omdat zij dan bij haar vader zou gaan theedrinken; en om zeker te zijn dat zij ons niet overviel, heb ik met haar afgesproken dat mijn man haar zou komen halen.”

„Dat was goed bedacht,” zei Nikolaas; „hoewel het mij spijt, dat ik u zooveel moeite heb veroorzaakt.”

„Heelemaal geen moeite,” hernam juffrouw Browdie, „want John en ik waren erg verlangend u eens te zien. Weet gij wel, mijnheer Nickleby,” vervolgde zij met haar meest schalksche lachje, „dat ik geloof dat Fanny inderdaad verliefd op u was?”

„Ik ben haar zeer verplicht,” antwoordde Nikolaas; „maar op mijn woord, ik heb nooit de bedoeling gehad haar hart te veroveren.”

„Hoe kunt gij toch zoo spreken!” zei juffrouw Browdie schertsend. „Maar nu in ernst en zonder gekheid; ik heb van Fanny zelf gehoord, dat gij haar een liefdesverklaring hadt gedaan, en dat gij u in alle plechtigheid met haar zoudt verloven.”

„Hebt gij dat gehoord, juffrouw?” riep een schelle vrouwenstem. „Hebt gij gehoord dat ik mij zou verloven met een moordenaar, een roover, die het bloed van mijn papa heeft vergoten? Denkt gij, juffrouw, dat ik mij zoover zou kunnen vergeten, dat ik iemand zou willen trouwen — dien ik met geen tang zou willen aanraken? Foei, Tilda! dood moest gij u schamen!”

Met deze woorden gooide Fanny Squeers de deur open, en vertoonde zich voor de oogen van het verbaasde drietal, niet alleen, maar in het gezelschap van haar vader en broer.

„Is dit dan het einde,” vervolgde Fanny, „is dit het einde van mijn goedheid en inschikkelijkheid voor zoo’n feeke — voor zoo’n — zoo’n serpent?” Fanny bedacht zich een geruimen tijd vóór dit laatste woord, en sprak het toen op een triomfantelijken toon uit, alsof het alles in eens moest afdoen. „Is dit dan het einde, dat ik zoolang haar valsheid en laaghartigheid heb verdragen — dat ik zoolang geduld heb gehad met”

„Kom, kom!” viel juffrouw Browdie haar in de rede, die zich niet langer door de

wenken van haar man liet bedwingen; „praat toch zoo'n nonsens niet!”

„Heb ik mij niet verlaagd om vriendschappelijk met u om te gaan?” vroeg Fanny.

„Neen!” antwoordde juffrouw Browdie kortaf.

„Ik verwacht niet, dat gij blozen zult,” hernam Fanny. „Ik weet wel, dat gij dit al lang niet meer kunt.”

„Zacht een beetje, zou ik u raden!” viel John er thans op in, die door dit schimpen op zijn vrouw korzelig begon te worden.

„Wat u betreft, mijnheer Browdie,” zei Fanny, zich snel tot hem wendend, „voor u voel ik niets dan medelijden.”

„Zoo, zoo!” zei John.

„Ja!” hernam Fanny; „hoewel ik een wonderlijk bruidsmisje ben, en misschien niet gauw de bruid zal worden, voel ik toch voor u niets dan medelijden.”

Mijnheer Squeers, die tot nu toe het gezelschap maar met een — zegge één — boosaardig oog had aangeglurd, fluisterde nu zijn dochter in: „Goed zoo! Die was raak.”

„Ik weet wat gij te dragen zult hebben,” vervolgde Fanny met heftigheid; „ik weet welk lot u te wachten staat; en al waart gij mijn grootste vijand, dan zou ik u toch niets ergers kunnen toewenschen.”

„Zoudt gij in dat geval niet kunnen wenschen, dat John met u zelf getrouwd was?” vroeg juffrouw Browdie heel zoetsappig.

„Bijzonder geestig, juffrouw!” hernam Fanny, diep nijgend. „Gij zijt bijna even geestig als slim. Wat slim was het, dat gij een avond uitzocht, dat ik bij mijn vader zou gaan theedrinken en niet zou terugkomen voordat ik gehaald werd. Jammer maar, dat anderen ook slim zijn. Is dit dan het einde. . . .”

„Voor den duivel, Fanny!” riep John ongeduldig uit, „zeg wat gij te zeggen hebt, en maak er zelf een einde aan, zonder iemand te vragen of dit het einde is of niet!”

„Ik dank u voor uw raad, waarom ik niet verlegen was, mijnheer Browdie,” antwoordde Fanny met bijtende beleefdheid. „En ik verzoek u, mijn doopnaam ongemeoid te laten. Zelfs mijn medelijden met u zal mij nooit doen vergeten wat ik mij zelf verschuldigd ben. Tilda!” schreeuwde zij opeens, met zoo'n heftigheid, dat zelfs John er van schrikte, „ik heb voor altijd met u afgedaan! Ik wil u nooit weer zien! Ik zou geen kind Tilda willen laten noemen, al kon ik het daarmee het leven redden.”

„Wat dat betreft,” merkte John op, „het

zal tijd genoeg zijn, om aan een naam te denken, als gij eerst eens een kind hebt.”

„Plaag haar niet, John,” viel zijn vrouw hierop in.

„Al te vriendelijk,” zei Fanny, terwijl zij haar hoofd in den nek wierp. „Plaag haar niet!”

„Hoor eens, Fanny,” zei juffrouw Browdie; „als hij, die aan den wand luistert, altijd zijn eigen schande moet hooren, is dat mijn schuld niet. Ik wil eerlijk zeggen, dat het mij spijt; maar wat ik gezegd heb, was toch zoo erg niet, en bovendien, het was de zuivere waarheid. Gij hebt duizendmaal meer kwaad van mij gesproken, zonder dat ik het u ooit verweten heb; en het zou 't beste zijn, als alles maar vergeven en vergeten werd.”

Fanny gaf geen antwoord, maar vergevoegde zich er mee, haar gewezen vriendin met een opgetrokken neus en een blik van verontwaardiging te beschouwen. Het hijgen van haar borst scheen er intuschen op te wijzen, dat er aandoeningen bij haar worstelden, te geweldig om ze in woorden te kunnen uiten.

Onder deze woordenwisseling was de jongeheer Wackford, die merkte dat niemand op hem lette, langzamerhand naar de tafel geslopen. Terwijl hij veinsde in verstrooiing naar den vloer te kijken, had hij eerst een paar borden afgelikt, daarop eens van de boter gesnoept, wat suikerklontjes in zijn zak gestoken en eindelijk, toen hij merkte dat niemand hem verbood, zich zelf een stevigen kouden maaltijd verschaft. Op dit oogenblik zat hij met zijn vingers in de pastei. Niets van dit alles was mijnheer Squeers ontgaan, die, zoolang de aandacht van het gezelschap op iets anders gevestigd was, zich in stilte verknukelde, dat zijn zoon en erfgenaam zich ten koste van den vijand vetmestte. Maar toen dit oogenblik van stilte het waarschijnlijk maakte, dat men op de manoeuvres van den kleinen Wackford zou letten, deed hij alsof hij nu eerst zag wat zijn zoontje uitvoerde, en gaf den jongenheer een oorveeg, die de kopjes op de tafel deed rinkelen.

„Eet jij,” bulkte Squeers, „eet jij van wat de vijanden van je vader hebben overgelaten? Het is immers zoo goed als vergift, jij, onnatuurlijke jongen!”

„Het zal hem geen kwaad doen,” zei John, die vrijer adem scheen te halen, nu zich een man in den twist mengde. „Laat hem maar eten! Ik wou dat de heele school hier was; ik zou hun wat geven om hun uitgehongerde darmen te vullen, al moest ik er mijn laatste geld aan besteden.”

Squeers wierp hem een blik toe, zoo kwaadaardig als men zich maar een blik kan voorstellen, en schudde heimelijk zijn vuist.

„Wees toch niet heelemaal gek, meester!” zei John. „Als ik mijn vuist maar eventjes schudde, zou de wind daarvan immers genoeg zijn om u op den grond te smijten!”

„Gij hebt een weggelooopen jongen geholpen om te ontvluchten!” hernam Squeers. „Is dat waar of niet?”

„Het is waar,” antwoordde John heel luid. „Ik heb hem geholpen. En wat zou dat?”

„Gij hoort het hem bekennen,” zei Squeers tegen zijn dochter.

„Bekennen?” herhaalde John. „Ja zeker! En ik wil nog wel meer bekennen; luister maar! Als gij nog eens een weggelooopen jongen opvangt, zal ik hem weer helpen om er vandoor te gaan. Als gij twintig weggelooopen jongens opvangt, zal ik twintigmaal hetzelfde doen, en nog twintigmaal bovendien. En luister nog eens! Nu mijn bloed warm geworden is, zeg ik u, dat gij een oude schurk zijt; en het is uw geluk dat gij een oude schurk zijt, anders had ik u al uw ribben aan stukken geslagen, toen gij het hart hadt, aan een fatsoenlijk man te vertellen, hoe gij dien armen jongen in de koets hebt afgeranseld.”

„Een fatsoenlijk man!” riep Squeers op een smalenden toon.

„Ja, een fatsoenlijk man,” hernam John, „die zich over niets anders hoeft te schamen, dan dat hij zijn beenen met u onder dezelfde tafel heeft gestoken.”

„Dat is laster en eerroof,” riep Squeers triomfantelijk uit; „en ik heb twee getuigen. Wackford is oud genoeg om een eed te doen. Daar zult gij pleizier van beleven, mijnheer! Schurk, is 't niet?” Hij haalde zijn zakboekje te voorschijn, en schreef het er in op. „Heel goed. Dat zal u op z'n minst twintig pond kosten. In York zullen wij elkaar terugzien voor de balie.”

„Balie?” herhaalde John. „Houd daar uw mond maar over. Men heeft voor de balie in York al wel eens meer over uw school gehoord; en die grap zou u slecht kunnen bekomen.”

Squeers werd bleek van kwaadheid, schudde dreigend zijn hoofd, nam zijn dochter bij haar arm en Wackford bij zijn hand, en ging naar de deur. Eensklaps keerde hij zich om, en wendde zich tot Nikolaas, die, in de meening dat hij den schoolmeester bij een vorige gelegenheid genoeg had afgestraft, zich nu niet in den twist wilde mengen.

„Wat u betreft,” zei Squeers, „ik zal u binnenkort wel krijgen. Ik zal u leeren, jongens te stelen. Pas maar op, dat hun vaders niet voor den dag komen, en ze' naar mij terugsturen, om met hen te doen wat ik wil, zonder zich van u iets aan te trekken!”

„Daar ben ik niet bang voor,” zei Nikolaas, terwijl hij Squeers verachtelijk zijn rug toedraaide.

„Zoo?” hernam Squeers met een duivelschen blik. „Kom, vooruit!”

„Ik verlaat zulk gezelschap voor altijd,” zei Fanny, terwijl zij met trotsche verontwaardiging rondkeek. „Met zulke schepsels wil ik dezelfde lucht niet meer inademen.”

Met een houding vol majesteit stapte zij de deur uit; en nadat zij zich tot het laatste oogenblik had goedgehouden, hoorde men haar in de gang snikken, gillen en stampvoeten.

John Browdie bleef achter de tafel staan, en keek met een open mond beurtelings zijn vrouw en Nikolaas aan, totdat zijn hand toevallig de bierkan aanraakte. Hij nam een lange teug, reikte Nikolaas de kan toe, en trok aan de schel.

„Hier, vriend,” zei hij op een luchtigen toon, toen er een kellner binnenkwam; „neem die dingen eens weg en maak dat wij om tien uur wat warms voor een souperje hebben; wat lekker en wat veel. Maar breng eerst wat brandewijn en water en een paar pantoffels — de grootste die ge in huis hebt — maar wat gauw. Ik hoef nu niet uit, om iemand af te halen,” vervolgde hij, in zijn handen wrijvend, tegen Nikolaas, „en nu hebben wij den heelen avond tenminste voor òns.”

HOOFDSTUK XLIII.

Dat min of meer als ceremoniemeester dient, om verschillende personen bij elkaar te brengen.

De storm had al lang voor een vredige kalmte plaats gemaakt, en de avond was al tamelijk ver voorbij — het souper was zelfs al gebruikt, en de spijsvertering ging zoo geregeld voort, als zij onder den invloed van een genoeglijke rust, een vroolijk gesprek, en een matig gebruik van brandewijn met water, volgens de opvattingen van de meeste geneeskundigen, behoorde voort te gaan, toen de drie vrien-

den, of zooals men zoowel in rechtsgeleerden als godsdienstigen zin zou kunnen zeggen, de twee vrienden (daar John en zijn vrouwtje samen voor één telden) gestoord werden door het lawaai van een luide, toornig dreigende stem beneden, die weldra zoo heftig weerklonk en zulke verschrikkelijke taal liet hooren, dat zij moeilijk overtroffen had kunnen worden, al was er werkelijk een Turkenkop in huis geweest, en al had die kop op de schouders van een levenden, woedenden Turk gezeten.

Dit lawaai, in plaats van na de eerste uitbarsting snel te bedaren (zooals een lawaai niet zelden doet, hetzij in een herberg, een wetgevende vergadering, of elders) en tot een brommend gekibbel te zakken, nam met ieder oogenblik toe; en hoewel het heele lawaai door maar één paar longen scheen te worden aangeheven, was dit eene paar zoo krachtig, en schoot zij woorden als „schavuit“, „deugniet“, „onbeschofte vlegel“, en een aantal andere voor den aangesproken persoon even vleiende benamingen, met zooveel vuur en vlugheid af, dat een dozijn stemmen onder gewone omstandigheden gelijktijdig aangeheven, minder geweld gemaakt en minder opschudding veroorzaakt zouden hebben.

„Wat is er aan de hand?“ zei Nikolaas, terwijl hij naar de deur ging. John Browdie deed een paar stappen in dezelfde richting, toen zijn vrouwtje verbleekte, achterover in haar stoel zank, en hem met een flauwe stem verzocht te bedenken, dat het, als hij zich in eenig gevaar begaf, haar plan was het dadelijk op haar zenuwen te krijgen, en dat de gevolgen daarvan ernstiger konden zijn dan hij dacht. John keek bij deze mededeeling eenigszins verslagen, hoewel er tegelijk een grijnzende lacht over zijn gezicht speelde; maar daar het hem niet mogelijk was zich buiten een twist te houden, sloot hij een vergelijk, door den arm van zijn vrouwtje in den zijnen te nemen, en zoo met haar samen Nikolaas in groote haast naar beneden te volgen.

Het tooneel van de opschudding was de gang naar de koffiekamer, en hier waren de tijdelijke bezoekers en de kellners verzameld, met nog eenige koetsiers en staljongens. Deze mannen verdrongen zich om een jongmensch, dat naar zijn uiterlijk te oordeelen een of twee jaar ouder dan Nikolaas kon zijn, en dat, behalve dat hij de bovengemelde krachttermen liet hooren, zijn verontwaardiging ook nog op een andere manier lucht scheen te hebben gege-

ven, daar hij aan zijn voeten geen ander bekleedsel had dan kousen, terwijl een paar pantoffels een eind verder op den grond lagen, niet ver van een in een hoek liggenden persoon, die door een schop in deze nederige en ongemakkelijke houding neergesmeten en daarna nog met een paar naar zijn hoofd gegooid pantoffels begroet scheen te zijn.

De gasten uit de koffiekamer, de kellners, de koetsiers en de staljongens — om niet over een buffetjuffrouw te spreken, die door een opgeschoven raampje toekeek — schenen op dat oogenblik, als men op hun wenken, knikken en mompelen kon afgaan, sterk genegen om tegen den jongeman op kousen partij te kiezen. Dit opmerkend en daar hij zag dat de jongeman ongeveer van zijn eigen leeftijd was, en in zijn voorkomen niets van een gemeenen twistzoeker had, voelde Nikolaas, gedreven door een gevoel dat bij jongelieden dikwijls heel krachtig is, een sterke neiging in zich opkomen het voor de zwakste partij op te nemen; hij drong dus door naar het midden van de groep, en vroeg met meer nadruk dan mischien wel te pas scheen te komen, wat er aan de hand was.

„Holla!“ zei een van de stalknechts. „Daar komt een verkleede prins!“

„Plaats voor den oudsten zoon van den keizer van Rusland!“ riep een ander.

Zonder zich deze geestigheden aan te trekken, die buitengewoon gunstig werden opgenomen, zooals met geestigheden ten koste van goedgekleede personen in een volksoploop gewoonlijk het geval is, keek Nikolaas onverschillig rond, en den jongeman aansprekend, die nu zijn pantoffels weer had aangetrokken, herhaalde hij op een beleefden toon zijn vraag.

„Och, niets van belang!“ was het antwoord.

Nu ging er een gemor onder de omstanders op, en sommige van de brutaalsten riepen: „O neen? Niets van belang? Noemt hij dat niets van belang? Hij mag van geluk spreken als hij het tegendeel niet ondervindt!“

Nadat deze en andere ironische schimp-scheuten waren uitgeput, begonnen eenige stalknechts Nikolaas en den jongeman, die de oorzaak van het tumult was, te sarren, bij ongeluk tegen hen aan te vallen, op hun teenen te trappen en zoo voort. Maar daar dit spelletje niet noodzakelijk tot drie of vier spelers beperkt hoefde te blijven, kon John Browdie ook meedoen. Deze stortte zich dus — tot grooten schrik van zijn vrouw — in het gedrang en naar alle kanten heen

en weer trappelend, nu eens links, dan weer rechts, nu vooruit, dan achteruit, en toeval-
 lig zijn elleboog door den hoed van den
 langsten stalknecht duwend, die bijzonder
 ijverig was geweest, deed hij de kansen al
 heel gauw keeren, terwijl meer dan één
 forsche kerel zich trekbeënd op een eer-
 biedigen afstand verwijderde en met tranen
 in zijn oogen de lompe voeten en den zwa-
 ren stap van den buitenman verwenschte.

„Laat ik het hem nog eens zien doen,”
 zei degene, die in een hoek was getrapt,
 onder het spreken opstaand, maar klaarbij-
 kelijk meer uit vrees dat John Browdie
 hem bij ongeluk zou trappen, dan om zich
 met zijn vijand te meten. „Laat ik hem dat
 nog eens zien doen. Meer zeg ik niet.”

„Laat ik het u nog eens hooren zeggen,”
 zei de jongeman, „dan zal ik u met uw kop
 in die wijnglazen achter u smijten.”

Hier begon een kellner, die het tumult
 met inwendig genoegen had aangekeken,
 zoolang geen andere voorwerpen gevaar-
 liepen dan neuzen en oogen, de omstan-
 ders te bezweren dat zij de politie zouden
 halen, er bijvoegend, dat er anders een
 moord begaan zou worden, en dat hij voor
 alle gebroken glazen aansprakelijk was.

„Niemand hoeft zich die moeite te ge-
 ven,” zei de vreemdeling. „Ik blijf van-
 nacht hier, en men kan mij morgenochtend
 vinden, als er iets te verantwoorden is.”

„Waarom hebt gij hem geslagen?” vroeg
 een van de omstanders.

„Ja, waarom hebt gij hem geslagen?”
 herhaalden eenige anderen.

De aangesprokene keek bedaard rond,
 wendde zich tot Nikolaas, en zei:

„Gij hebt zoeven gevraagd wat er ge-
 beurde was. Niets anders dan dit: Toen ik,
 voordat ik naar bed ging, nog een half uur
 in de koffiekamer wilde gaan zitten (want
 ik ben pas van een reis gekomen, en wilde
 liever vannacht hier blijven, dan zoo laat
 naar mijn huis te gaan, waar ik eerst mor-
 gen verwacht word), hoorde ik dien man,
 die met een ander zat te drinken, zich op
 een gemeene en beleedigende manier uit-
 laten over een jongedame, die ik uit zijn
 beschrijving en andere omstandigheden
 herkende. Daar hij hard genoeg sprak om
 door iedereen gehoord te worden, bracht
 ik hem op een beleefde manier onder het
 oog, dat zijn vermoedens ongegrond waren,
 en verzocht hem te zwijgen. Hij deed dit
 voor een poos; maar toen hij opstond, vond
 hij het blijkbaar noodzakelijk om, bij het
 weggaan, zijn gesprek in nog aanstootelij-
 ker uitdrukkingen te hervatten. Ik kon dus
 niet nalaten hem te volgen, en zijn weg-

gaan te verhaasten met een schop, die hem
 in de houding bracht, waarin gij hem zoo-
 even hebt gezien. En als nu iemand lust
 heeft om zijn partij te trekken,” vervolgde
 de jongeman, wiens drift blijkbaar nog niet
 bekoeld was, „heb ik er volstrekt niets
 tegen.”

Geen handelwijze had Nikolaas in deze
 omstandigheden loffelijker, en geen reden
 tot twist rechtmatiger kunnen voorkomen,
 dan die waarvan hij juist getuige was ge-
 weest. Het is dus geen wonder, dat hij den
 jongeman betuigde, dat hij volkomen cor-
 rect was opgetreden en daardoor zijn bij-
 zondere hoogachting verworven had; een
 gezegde, dat John — hoewel hij het ver-
 dienstelijke van het optreden van den jon-
 geman niet duidelijk inzag — terstond op
 de luidruchtigste manier herhaalde en be-
 krachtigde.

„Laat hij maar oppassen!” zei de omver-
 geschopte, die zich na zijn verblijf op den
 vuilen vloer door een kellner liet afborste-
 len; „ik laat mij niet zoo maar mishandelen.
 Dat zou aardig zijn, als iemand een mooi
 meisje niet mooi zou mogen vinden, zonder
 een buil op zijn hoofd te krijgen.”

Deze opmerking scheen in 't bijzonder
 bij de buffetjuffrouw ingang te vinden, die,
 terwijl zij haar muts voor den spiegel recht
 zette, zei, dat mijnheer volkomen gelijk
 had, en dat zij niet begreep hoe die ander
 zoo onredelijk kon zijn.

„Meisjelijef,” zei de jongeman, naar het
 open schuifraam komend.

„Onzin, mijnheer,” zei de buffetjuffrouw
 bits, terwijl zij intusschen met een glimlach-
 je haar hoofd omdraaide. Juffrouw Brow-
 die, die op een afstand was blijven staan,
 merkte dit, wierp haar een blik vol veront-
 waardiging toe, en riep haar man om mee
 te gaan.

„Neen, maar luister nu eens!” vervolgde
 de jongeman; „als het kwaad was, een mooi
 gezichtje mooi te vinden, zou ik alle dagen
 straf verdienen; want al heb ik mij nog zoo
 driftig gemaakt, een lief gezichtje brengt
 mij dadelijk weer in mijn humeur. Gij ziet,
 hoe bedaard ik nu al weer ben.”

„Ja, dat is heel aardig,” antwoordde het
 juffertje, haar hoofd in den nek werpend,
 „maar . . .”

„Ik zie wel dat het aardig is,” hervatte
 de jongeman, haar lachend aankijkend, „en
 dat zei ik daar juist ook. Maar als men
 over een mooi meisje spreekt, behoort men
 dat met respect en in fatsoenlijke bewoor-
 dingen te doen, en die kerel . . .”

De jongedame brak hier het gesprek af,
 door haar hoofd buiten het raam te steken,

en de kellners toe te roepen, of die man, die op den grond gelegen had, den heelen avond in de gang moest blijven, om anderen in den weg te staan. De bedienden begrepen dezen wenk, veranderden oogenblikkelijk van toon, en het gevolg was, dat de ongelukkige bewonderaar van de schoonheid in een minimum van tijd buiten de deur was gezet.

„Ik heb dien knaap meer gezien,” zei Nikolaas.

„Zoo!” zei zijn nieuwe bekende.

„Ja zeker!” hernam Nikolaas. „Wacht eens! — Ja — in een plaatsing-bureau, in het westen van de stad. Ik herinner mij nu zijn gezicht.”

Het was inderdaad Tom — de leelijke klerk.

„Het is zonderling,” zei Nikolaas, er aan denkend hoe onverwachts dit bureau hem telkens in de gedachten werd gebracht.

„Ik ben u zeer verplicht voor het aanbod van uw hulp, toen ik inderdaad hulp noodig had kunnen hebben,” zei de jongeman lachend, terwijl hij een kaartje uit zijn zak haalde. „Misschien wilt gij zoo goed zijn mij te zeggen, waar ik u kan komen bedanken.”

Nikolaas wierp onwillekeurig een blik op het kaartje, terwijl hij het zijne overgaf, en riep met groote verwondering uit:

„Mijnheer Frank Cheeryble? Toch niet de neef van de firma Cheeryble, die morgen verwacht wordt?”

„Ik ben eigenlijk geen neef van de firma,” antwoordde Frank schertsend. „Maar het is waar, ik ben de neef van de twee brave oude heeren, die gij bedoelt, en gij zijt, naar ik zie, mijnheer Nickleby, over wien ik zooveel gehoord heb. Dat is een onverwachte ontmoeting, maar daarom niet minder aangenaam.”

Nikolaas beantwoordde dit compliment met een van gelijken aard, en bracht zijn nieuwen vriend met John Browdie en zijn vrouw in kennis, waarop het vergrootte gezelschap zich opnieuw naar hun kamer begaf, en daar nog een aangenaam half uurtje doorbracht, nadat juffrouw Browdie het gesprek begonnen was met te zeggen, dat van alle opgesmukte nufjes, die zij ooit had gezien, dat wicht beneden het zotste en leelijkste was.

Deze mijnheer Frank Cheeryble was wel, zooals men uit het pas voorgevallene kon opmaken, eenigszins driftig en opvliegend van aard (wat bij een jongeman geen groot wonder is), maar tevens vroolijk, geestig en goedhartig, terwijl hij in zijn gezicht en karakter veel had, dat Nikolaas aan de

goede tweelingbroers herinnerde. Zijn manieren waren even ongekunsteld als de hunne; en zijn toon had die hartelijkheid, die voor de meeste menschen met iets edelmoedigs in hun aard, zoo bijzonder innemend is. Wanneer men nu verder nog in aanmerking neemt, dat hij een goed besneden gezicht, en een schrander uiterlijk had, levendig en opgeruimd was, en zich binnen vijf minuten met zooveel gemak naar al de wonderlijkheden van John Browdie wist te schikken, alsof hij dezen van kindsbeen af had gekend, dan zal men zich niet verwonderen, dat hij in dien korten tijd een gunstigen indruk maakte, niet alleen op John Browdie en zijn vrouw, maar ook op Nikolaas, die, terwijl hij naar huis ging, zich zelf gelukwenschte, dat hij waarschijnlijk een nieuwen vriend had verworven.

„Maar het is toch een zonderling ding met dien kerel uit dat plaatsingkantoor,” dacht Nikolaas. „Zou die neef iets van dat mooie meisje kunnen weten? Toen Tim Linkinwater mij laatst vertelde, dat hij hier aandeel in de zaken zou krijgen, zei hij, dat hij vier jaar in Duitschland en zes maanden in het Noorden van Engeland had doorgebracht. Dat is vier en een half jaar. Zij kan niet ouder dan zeventien of achttien zijn; dus was zij zeker nog een kind, toen hij wegging. Hij zal haar dus wel nooit gezien hebben en mij niets over haar kunnen vertellen. In ieder geval” — hier kwam Nikolaas op het punt, dat hij eigenlijk bedoelde — „is er geen gevaar, dat hij toen al haar hart gewonnen zou hebben. Dat is duidelijk.”

Is de zelfzucht een noodzakelijk bestanddeel van den hartstocht, dien men liefde noemt, of verdient zij al de fraaie namen, waarmee de dichters haar begiftigd hebben? Er bestaan wel onloochenbare voorbeelden, dat een jongeman een jongedame, of een jongedame een jongeman, aan een verdienstelijker medeminnaar of medeminnares heeft afgestaan; maar het is nog niet bewezen, of zoo'n heer of dame niet doorgaans van den nood een deugd maakte, en edelmoedig afstond wat buiten zijn of haar bereik was. Evengoed zou een gewone soldaat een gelofte kunnen afleggen, dat hij nooit de orde van den kousenband, of een arme hulpprediker, heel vroom en geleerd, maar van een lage afkomst, dat hij geen bisschopszetel zou aannemen.

Nikolaas, die het beneden zich zou hebben geacht, om na te gaan, of de komst van dezen neef zijn positie bij de Gebroeders Cheeryble beter of voordeeliger zou kunnen maken, berekende nu al, of diezelfde

neef ook bij de schoone onbekende zijn medeminnaar zou kunnen worden, en hij overwoog deze vraag zoo ernstig, alsof met die ééne uitzondering, alles al in orde was, zoodat hij zich tenslotte voor heel veron- gelijkt hield, dat iemand anders verliefd zou durven zijn op een meisje, waarmee hij nog nooit in zijn leven een woord had ge- wisseld. Wel is waar schatte hij de ver- diensten van zijn nieuwen kennis veeleer overdreven hoog dan te laag, maar hij nam het toch eenigszins als een persoonlijke be- leediging op, dat hij eenige verdiensten zou bezitten — dat wil zeggen in de oogen van een zekere jongedame; want voor het ove- rige mocht hij er zooveel hebben als hij maar wilde. Ongetwijfeld was dit alles heel zelfzuchtig, en toch had Nikolaas een edel- moedig karakter, en zoo weinig laaggees- tigheid en egoïsme in zijn denkwijze, als ooit eenig mensch ten deel viel; en er is ook geen reden om te denken dat hij, nu hij verliefd was, anders dacht en voelde dan andere menschen in denzelfden verrukke- lijken toestand.

Hij deed echter geen poging om zich zijn aandoeningen en gedachten duidelijk te ma- ken, maar ging zoo voortmijmerend naar huis, en bleef den heelen nacht in denzelf- den trant droomen. Want nu hij er voor zich zelf van overtuigd was, dat Frank Cheeryble niet met de geheimzinnige jongedame bekend kon zijn, begon het bij hem op te komen, dat hij zelf haar mis- schien nooit terug zou zien; op welke ver- onderstelling hij een heele reeks van bij- zonder schrandere martelende denkbeelden bouwde, die hem nog beter bezighielden dan het beeld van Frank Cheeryble, en hem slapend en wakend bleven sarren en kwellen.

In weerwil van alles wat men daartegen gezegd of gezongen heeft, is er geen wel- bewezen voorbeeld van, dat de morgen- stond ooit zijn komst een uur verhaast of vertraagd zou hebben om aan een zekeren wreveligen wrok tegen een onschuldigen minnaar te voldoen, daar de zon, die een openbaren plicht te vervullen heeft, altijd volgens den almanak is opgegaan, zonder zich door bijzondere beweegredenen te la- ten omkopen. Zoo verscheen dus ook nu de morgenstond als naar gewoonte, en daarmee de kantoortijd, en daarmee Frank Cheeryble, en daarmee een lange reeks van lachende welkomstbegroetingen van de twee vriendelijke broers, en een meer ern- stige en boekhouderachtige, maar nauwe- lijks minder hartelijke ontvangst van Tim Linkinwater.

„Dat mijnheer Frank en mijnheer Nickle- by elkaar gisteravond zoo ontmoet heb- ben,” zei Tim, langzaam van zijn hooge kruk komend, en met zijn rug tegen zijn lessenaar in het kantoor rondkijkend, zoo- als hij gewoon was te doen als hij iets heel bijzonders te zeggen had, „dat die twee jongelui elkaar gisteravond op die manier hebben ontmoet, zeg ik, is een opmerke- lijke toevalligheid; en ik geloof niet,” ver- volgde hij, zijn bril afnemend, met een glimlach van vriendelijken trots, „dat er ergens in de wereld een plaats voor zulke dingen is als Londen.”

„Dat weet ik nog niet,” zei Frank hierop, „maar . . .”

„Weet gij dat nog niet, mijnheer Frank,” hervatte Tim, met een gezicht alsof hij de koppigheid zelf was. „Wel, laat dan eens hooren. Als er ergens een betere plaats voor zulke dingen is, waar is dat dan? In Europa? Neen, daar niet. In Azië? Zeker niet. In Afrika dan? Lang niet. Of in Ameri- ka? Dat weet gij in ieder geval wel beter. Nu,” zei Tim, zijn armen vastberaden over elkaar slaand. „Waar is het dan?”

„Ik wil de zaak niet betwisten, Tim,” ant- woordde Frank lachend. „Zoo'n ketter ben ik niet. Ik wilde alleen maar zeggen, dat ik die toevalligheid dankbaar ben; anders niets.”

„O, als gij het niet wilt betwisten,” zei Tim, heel tevreden, „dan is het wat an- ders. Maar ik zal u toch iets zeggen — ik wou wel dat gij het gedaan hadt — gij of iemand anders. Ik zou zoo iemand,” en hier- bij tikte hij nadrukkelijk met zijn bril op zijn linkerhand, „ik zou zoo iemand zóó omver geredeneerd hebben . . .”

Het was onmogelijk den graad van ver- slagenheid aan te duiden, waartoe zoo'n waaghals door Tim's redeneering gebracht zou zijn. Uit gebrek aan woorden sprak Tim dus niet verder en beklom weer zijn hooge kruk.

„Wij mogen ons wel gelukkig achten, Ned,” zei Charles, nadat hij Tim Linkinwater goedkeurend op zijn rug had geklopt, „dat wij nu twee zulke jongelui bij ons heb- ben als neef Frank en mijnheer Nickleby. Daar mogen wij wel heel dankbaar voor zijn.”

„Zeker, Charles, zeker,” was het ant- woord.

„Van Tim,” vervolgde Charles, „zeg ik niets, want Tim is maar een kind — een onnoozele bloed. — Tim telt nooit mee. Wel Tim, leelijke booswicht, wat zegt gij er van?”

„Ik ben jaloersch op allebei,” antwoord-

de Tim, „en denk dat ik maar een andere betrekking ga zoeken. Kijkt dus maar naar iemand anders uit, mijne heeren, als het u belieft.”

Tim hield dit voor zoo'n fijnen zet, dat hij zijn pen op zijn inktkoker legde, en, veeleer van zijn kruk aftuimelend dan er met zijn gewone bedaardheid afklimmend, ging staan lachen tot hij bijna bezweek, waarbij hij zijn hoofd zoo heftig schudde, dat de poeder in het kantoor rondstooft. De broers lachten hartelijk mee over het onzinnige idee van een vrijwillige scheiding tusschen hen en den ouden Tim. Nikolaas en Frank lachten even luidruchtig, misschien om een andere aandoening, door dit voorval opgewekt, te verbergen (en dit was, na de eerste uitbarsting, ook met de drie oude heeren het geval), zoodat zij allen tezamen evenveel pret hadden als het beschaafde gezelschap ooit gehad heeft over de scherpste geestigheid waarmee iemand gegriefd of beklad werd.

„Mijnheer Nickleby,” zei mijnheer Charles, terwijl hij dezen even apart nam, „ik — ik zou graag eens willen zien, of gij in dat buitenhuisje goed naar uw zin woont. Als iemand ons goed en trouw dient, moeten wij ook, zooveel wij kunnen, zorgen, dat hij een prettig leven heeft. Ik zou ook graag uw moeder en zuster eens leeren kennen, en haar voor de toekomst geruststellen, door de verzekering, dat wij volstrekt niet van oordeel zijn, dat wij, door wat wij tot nu toe gedaan hebben, uw ijver en goeden wil al voldoende zouden hebben beloond. — Geen woord, mijnheer, als het u belieft. Morgen is het Zondag; dan zal ik tegen theetijd eens komen kijken, of ik u thuis vind. Maar gij moet er u of uw familie volstrekt niet om derangeeren; want als mijn bezoek niet gelegen mocht komen, kom ik op een anderen dag wel eens terug. Laten wij dat voor afgesproken houden. — Ned, luister eens even!”

De tweelingen gingen gearmd het kantoor uit; en Nikolaas, die in dezen laatsten trek van goedhartigheid, en vele andere, die hij dien morgen had ondervonden, niets anders kon zien, dan een kiesche hernieuwing van de beloften, die de broers hem vroeger hadden gedaan, en waarmee zij wilden toonen, dat de komst van hun neef hun gezindheid niet had veranderd, voelde diep, dat hij deze beide heeren niet dankbaar genoeg kon zijn.

Het bericht, dat zij den volgenden dag een bezoek — en dat wel zoo'n bezoek — te wachten had, vervulde juffrouw Nickleby met vreugde; een vreugde, die echter

niet volkomen zuiver en onvermengd was, want terwijl zij aan den eenen kant dit vooruitzicht begroette als een teeken, dat zij spoedig weer in een fatsoenlijken kring van kennissen en de bijna vergeten geneugten van ochtendvisites en theepartijtjes zou worden hersteld, kon zij aan den anderen kant niet anders dan met bitterheid denken aan het gemis van een zekeren zilveren trekpot met een ivoren knopje op het deksel en een daarbij behorende melkkan, die in vroeger tijd haar trots hadden uitgemaakt, en jaar in jaar uit, zorgvuldig in zeemleer gewikkeld, op een zekere bovenplank hadden gestaan, die zich nu levendig voor haar treurige verbeelding vertoonden.

„Waar toch dat specerijdoosje gebleven is,” zei juffrouw Nickleby, haar hoofd schuddend. „Het stond altijd links in den hoek naast de ingemaakte uien. Gij herinnert u dat specerijdoosje toch wel, Kaatje?”

„O ja zeker, mama.”

„Ik zou het anders niet gelooven, kind,” antwoordde juffrouw Nickleby, „als ik er u zoo koud en ongevoelig over hoor spreken. Wat mij het meeste verdriet doet, meer dan het gemis zelf,” zei juffrouw Nickleby, terwijl zij driftig haar neus wreef, „is, dat anderen bij zooiets zoo onverschillig en bedaard kunnen blijven, alsof het hun niets kan schelen.”

„Lieve moeder,” zei Kaatje, terwijl zij haar arm om den hals van haar moeder sloeg, „waarom zegt gij iets, dat gij niet ernstig meenen kunt? Want hoe kunt gij boos zijn, omdat ik blij en tevreden ben? Ik heb u en Nikolaas nog; wij zijn weer bij elkaar; en waarom zouden wij ons verdrietig maken over kleinigheden, waarvan wij het gemis niet eens voelen? Kunt gij u er over verwonderen, dat ik, na zoo eenzaam en ongelukkig onder vreemden te zijn geweest, in ons tegenwoordige leventje zooveel rust en genoeg vind, dat mij niets te wenschen overblijft? Eens, nog niet lang geleden, treurde ik dikwijls om alles wat wij verloren hadden — meer keeren dan gij misschien denkt, hoewel ik deed alsof mij niets mankeerde, om u niet nog bedroefd te maken. Ik was heusch niet ongevoelig; dan zou ik misschien gelukkiger zijn geweest. Lieve moeder,” vervolgde zij, diep ontroerd, „ik ken geen onderscheid tusschen dit huis en dat, waarin wij zooveel jaren gelukkig waren, behalve dat de liefde van ons is weggenomen en in den hemel de eeuwige rust heeft gevonden.”

„Kaatje! mijn lieve dochter,” riep juffrouw Nickleby uit, terwijl zij het meisje in haar armen sloot.

„Zoo dikwijls denk ik er aan,“ snikte Kaatje, „hoe goed en vriendelijk hij was! — hoe hij de laatste maal, toen hij naar bed ging, in mijn kamertje kwam, en mij een kus gaf. Hij was toen bleek — maar ik kon toch niet denken. . . .“ Een stroom van tranen gaf haar lucht. Zij legde haar hoofd op de borst van haar moeder, en snikte als een kind.

Het is een schoone trek in de menschelijke natuur, dat, wanneer het hart door een gevoel van stille rust of zachte genegenheid verteederd en bewogen is, de herinnering aan de overledenen zoo dikwijls onweerstaanbaar bij ons opkomt. Het zou bijna schijnen alsof onze goede gedachten en aandoeningen tooverspreuken waren, door welker kracht de ziel in staat zou zijn een geheimzinnige gemeenschap uit te oefenen met de geesten van hen, die wij tijdens hun leven hebben liefgehad. Helaas! hoelang en hoe dikwijls kunnen die geduldige engelen om ons heen zweven, op het tooverwoord wachtend, dat zoo zelden uitgesproken en zoo spoedig vergeten wordt!

De goede juffrouw Nickleby, die gewoon was alles te zeggen wat haar op de tong kwam, had nooit vermoed dat haar dochter in stilte zulke gedachten koesterde, te minder, daar geen verdriet of bits verwijt haar die ooit had doen openbaren. Maar nu de vreugde over wat Nikolaas haar zoo juist had verteld en over hun nieuwe, vredige bestaan Kaatje zoo ontroerde, dat zij haar aandoening onmogelijk kon onderdrukken, begon juffrouw Nickleby in te zien, dat zij nu en dan wel eens wat voorbarig en onnadenkend was geweest, en in het gevoel, waarmee zij haar dochter omhelsde, lag een zweem van zelfverwijt.

In den loop van den dag werd alles voor de ontvangst van het bezoek gereedgemaakt. Er werd bij een bloemkweker een vervaarlijk groote bouquet besteld, en in een aantal heel kleine bouquetjes verdeeld, waarmee juffrouw Nickleby het voorkamertje zou hebben versierd op een manier, die zeker niet zou hebben nagelaten ieders aandacht te trekken, als Kaatje haar dit werk niet uit de hand had genomen, en ze op de bevalligste wijze had geschikt en neergezet. Maar Smike's trots op den tuin, en juffrouw Nickleby's trots op den glans van haar meubelen, was niets bij den trots waarmee Nikolaas zijn zuster zelf bekeek, wier knappe gezichtje en bevallige gestalte het prachtigste paleis tot sieraad zouden hebben gestrekt.

Juffrouw Nickleby ontroerde eenigszins, toen er om ongeveer zes uur aan de deur

werd geklopt; en haar ontroering werd niet minder, toen zij duidelijk twee paar laarzen in de gang hoorde, wat, naar zij zei, een teeken was, dat de twee heeren Cheeryble gekomen waren. Dit was ook zoo; maar niet de twee heeren, die zij bedoelde; want het was mijnheer Charles Cheeryble met zijn neef Frank, die met duizend verontschuldigen over zijn vrijpostigheid binnenkwam, die juffrouw Nickleby, aangezien zij theelepeltjes genoeg en zelfs nog over had, heel vriendelijk accepteerde. De komst van dezen onverwachten gast veroorzaakte ook in 't geheel geen verlegenheid (behalve bij Kaatje, wier ongewoon hooge blos echter spoedig weer verdween); want de oude heer was zoo hartelijk en vriendelijk, en de jongeman wist hem in dit opzicht zoo uitstekend te evenaren, dat men van de stijfheid en stroefheid, die doorgaans een eerste ontmoeting kenmerken, niets gewaar werd, en Kaatje zich zelf werkelijk meer dan eens betrapte op een nieuwsgierigheid, wanneer die zouden beginnen.

Onder het theedrinken was er een opgewekte conversatie, en ontbrak het niet aan vroolijke scherts. Zoo plaagde de oude heer Cheeryble er zijn neef mee, dat hij op reis op de dochter van een Duitschen burgemeester verliefd was geraakt; een beschuldiging, die den jongeman, tot groote verwondering van juffrouw Nickleby, heftig deed blozen, en die met zooveel ijver door hem werd tegengesproken, dat zijn oom haar eindelijk maar weer introk.

Na de thee ging men den tuin even in, en daar het een heerlijke avond was, wandelde men het tuinhok uit en een paar laantjes en paden in, en bleef daar op en neer kuieren tot het heelemaal donker werd. Kaatje liep vooruit met Nikolaas en Frank; juffrouw Nickleby volgde met den anderen heer, wiens vriendelijkheid en belangstelling in haar kinderen haar zoo had getroffen, dat zij haar gewone welbespraaktheid grootendeels verloren had. Smike, die eveneens in de aandacht van de heeren Cheeryble ten volle deelde, wandelde nu eens met de eene, dan met de andere groep, al naar gelang Charles of Nikolaas hem bij zich riep.

Hoogmoed is een van de zeven doodzonden, maar zeker kan daarmee niet de hoogmoed van een moeder op haar kinderen zijn bedoeld, want deze is samengesteld uit twee cardinale deugden — geloof en hoop. Dit was de hoogmoed, die juffrouw Nickleby's hart dien avond deed zwellen, en dit was het gevoel dat op haar wangen,

nog glinsterend in het licht toen zij weer binnenkwamen, sporen had nagelaten, van de beste tranen die zij ooit had geschreid.

Bij het eenvoudige souper, waarmee de avond besloten werd, heerschte er weer een rustige vroolijkheid, totdat de twee heeren afscheid namen. Bij dit afscheid-nemen had er iets plaats, dat tot veel gelach en grapjes aanleiding gaf, namelijk dat mijnheer Frank, vergetend dat hij Kaatje al eenmaal goedennacht had gewenscht, haar

was het, die op zijn kamer in eenzaamheid op zijn knieën zank om te bidden, zooals zijn eerste vriend hem geleerd had — zijn handen vouwde, ze vertwijfeld ten hemel hief, en, overstelpt door bittere smart, neerviel op zijn gezicht?

OVERSTELPT DOOR BITTERE SMART, NEERVIEL OP ZIJN GEZICHT.

nog eens voor de tweede maal zijn hand aanbood. Mijnheer Charles wilde hieruit opmaken, dat hij aan zijn Duitsche beminde dacht, en het gelach, dat deze spotternij gaande maakte, bewees, hoe gemakkelijk het is om vroolijke harten in beweging te brengen. In één woord, het was voor allen een dag van zooveel onschuldig en ongestoord geluk, dat er nog lang nadien vaak met groote blijdschap op werd teruggeblikt.

En toch bestond er één uitzondering, en dat wel bij iemand, wiens genoeg men voor het grootste had kunnen houden. Wie

HOOFDSTUK XLIV.

Ralph Nickleby maakt zich van een ouden kennis af. Ook blijkt het, dat een grap, zelfs tusschen man en vrouw, soms te ver kan worden gedreven.

Er zijn sommige menschen, die, hoewel zij voor geen ander doel leven dan om zich, onverschillig hoe, te verrijken, en hoewel zij zich heel goed bewust zijn van de laagheid en slechtheid van de middelen, die zij dagelijks tot dat doel aanwenden, zich evenwel — ook voor zich zelf — op een zeer

verheven zedelijk standpunt plaatsen, en zuchtend hun hoofd schudden over de verdorvenheid van de wereld. Sommigen van de grootste schurken, die ooit op de aarde hebben rondgewandeld, of liever — want wandelen doet aan de houding en den gang van een mensch denken — die ooit door de nauwste en vuilste sluiphoecken het leven zijn doorgekropen, houden een ernstig dagboek van hun handel en wandel, en daarin een rekening in debet en credit met den hemel, waaruit altijd een batig saldo voor hen moet blijken. Of dit alleen maar een aanwendsel van bedrog en schurkerij is, waarmee zij onwillekeurig zich zelf misleiden, of dat zulke menschen werkelijk hopen den hemel te kunnen bedriegen, en in de andere wereld schatten te kunnen verzamelen op dezelfde manier waarop zij dit in deze hebben gedaan, is een vraag die wij niet kunnen beslissen, maar toch is het zoo. Zonder twijfel kan een dergelijke boekhouding (evenals bepaalde auto-biografieën, die van tijd tot tijd in het licht zijn verschenen), wel eenig nut hebben, al was het alleen maar om den engel, die het register van de menschelijke daden bijhoudt, eenige moeite te besparen.

Ralph Nickleby was niet een man van dezen stempel. Onverzettelijk norsch en stug, dacht Ralph om niets anders in deze of in de andere wereld, dan om het bevredigen van twee hartstochten, zijn geldzucht en zijn haat. Daar hij alle menschen naar zich zelf beoordeelde, gaf hij zich weinig moeite om zijn ware karakter voor anderen te verbergen, en in zijn hart juichte hij bij de geboorte van ieder boos opzet. De eenige bijbelles, die Ralph in acht nam, was „ken u zelven.“ Ralph kende zich zelf heel goed, en daar hij niets anders wenschte aan te nemen, dan dat alle menschen naar hetzelfde model geschapen waren, haatte hij hen allen; want hoewel niemand zichzelf haat — daarvoor heeft de koudste nog te veel eigenliefde — beoordeelen de meeste menschen onwillekeurig de heele wereld naar zich zelf; en men zal algemeen opmerken dat zij, die gewoon zijn op het menschedom te smalen, en duidelijk te kennen geven, dat zij het verachten, tot de slechtste en onaangenaamste exemplaren daarvan behooren.

Maar wij hebben nu met Ralph Nickleby zelf te doen, die met een donker en gefronst voorhoofd Newman Noggs stond aan te kijken, terwijl deze zijn oude handschoenen uittrok, ze met de grootste bedaardheid en zorgvuldigheid gladstreek, en daarna oprolde met een aandacht alsof hij zijn

hart van alle andere dingen had afgewend en volkomen in deze ceremonie verdiept was.

„Uit de stad?“ zei Ralph langzaam. „Een vergissing. Ga nog eens vragen.“

„Geen vergissing,“ antwoordde Newman. „Hij is weg.“

„Is hij dan kindsch of stapelgek geworden?“ prevelde Ralph.

„Dat weet ik niet,“ antwoordde Noggs; „maar hij is weg.“

Newman scheen dit woord „weg“ met des te meer genoegen te herhalen, daar het Ralph zoo onaangenaam in de ooren klonk. Hij sprak het met grooten nadruk uit, en rekte den klank zoolang als hij maar durfde.

„En waar is hij naar toe?“ vroeg Ralph.

„Naar Frankrijk,“ antwoordde Newman. „Hij zou weer een aanval van belroos hebben gekregen. Daarom moest hij weg, zeiden de dokters, en hij is weg.“

„En Lord Frederik?“ vroeg Ralph.

„Ook weg,“ zei Newman.

„Hij neemt dus zijn wonden en builen maar stilletjes mee,“ zei Ralph, zich omkeerend, „en sluipt weg, zonder eenige satisfactie te zoeken.“

„Hij is al te ziek,“ zei Newman.

„Al te ziek?“ herhaalde Ralph. „Al was ik halfdood, dan zou ik toch zoiets betaald zetten. Maar hij is al te ziek! Die arme Sir Mulberry! Al te ziek!“

Nadat hij dit op den meest verachtelijken toon had gezegd, gaf hij Newman een teeken om te verdwijnen, en wierp zich verdrietig in een stoel.

„Die jongen schijnt wel onder een bevoering te staan,“ bromde hij. „Alles loopt hem mee. Dat noem ik fortuin! Het is om razend te worden. Maar Hawk zal wel terugkomen,“ vervolgde hij, terwijl zijn gezicht eenigszins opklaarde. „En ik hoef niet bang te zijn, dat zijn woede in dien tijd zal bekoelen. Een man als hij, maanden lang in bed, zonder te kunnen drinken, spelen of nachtbraken! Hij zal nooit vergeten, aan wien hij dit alles te danken heeft. Heel weinig menschen zouden zoiets vergeten, maar hij zeker niet.“

Na eenigen tijd in stilte te hebben nagedacht, stond hij op en schelde.

„Is mijnheer Squeers hier geweest?“ vroeg hij.

„Gisteravond,“ antwoorde Newman. „Hij was nog hier, toen ik wegging.“

„Dat weet ik wel, gek!“ zei Ralph korzellig. „Is hij daarna nog hier geweest? Vanmorgen?“

„Neen!“ balkte Newman, zoo hard hij kon.

„Als hij komt terwijl ik uit ben, — ik denk wel, dat hij vanavond tegen negen uur zal komen — laat hem dan wachten. En als hij nog iemand bij zich heeft, zooals ik... zooals misschien wel mogelijk is,” zei Ralph, zich bedenkend, „laat dien man dan ook wachten.”

„Ook wachten? Allebei?” zei Newman.

„Ja,” antwoordde Ralph met een nijldigen blik. „Help mij mijn jas aantrekken, en praat mij niet na als een papegaai.”

„Ik wou, dat ik een papegaai was,” bromde Newman.

„Ik ook,” zei Ralph, „dan had ik u al lang den nek omgedraaid.”

Newman gaf geen antwoord op dit compliment; maar, daar hij juist achter Ralph stond, om dezen zijn jas te helpen aantrekken, keek hij hem over zijn schouder heen aan, met een beweging alsof hij hem graag aan zijn neus had willen trekken. Maar toen hij den blik van Ralph ontmoette, trok hij snel zijn dwalende vingers terug en wreef daarmee zijn eigen rooden neus.

Zonder zijn zonderlingen bediende met eenig verder blijk van aandacht te vereeren dan een dreigenden blik, en een vermaning om op te passen en geen bokken te maken, nam Ralph zijn hoed en handschoenen, en vertrok.

Hij scheen heel veel en daaronder heel zonderlinge kennissen te hebben, en legde heel wonderlijke bezoeken af — sommige in groote rijke, andere in kleine armoedige huizen; maar overal had hij over hetzelfde onderwerp te handelen — geld. Zijn gezicht was een talisman, die de portiers en bedienden van zijn voorname kennissen onder zijn invloed scheen te brengen, en hem, hoewel hij te voet kwam, gereeden toegang verschafte tot huizen, waar anderen, die met een eigen rijtuig kwamen, niemand thuis vonden. Hier was hij kruipend beleefd; zijn gang zoo licht, dat men op de dikke tapijten zijn voetstappen niet hoorde; zijn stem zoo zacht, dat men bijna moeite had om hem te verstaan. Maar in armelijke woningen was Ralph een heel andere man; daar kraakten zijn laarzen in de gang; daar stapte hij brutaal naar binnen; daar was zijn stem krassend en luid; daar waren de dreigementen, waarmee hij zijn geld eischte, gemeen en grof. Bij een ander soort menschen was Ralph weer een andere man, namelijk bij rechtsgeleerden van erger dan dubbelzinnige reputatie, die hem aan nieuwe zaken, of nieuwe winsten van de oude hielpen. Hier was Ralph familiaar en vrolijk; hier lachte en scherste hij, vooral over faillissementen en menschen die om geld

verlegen waren. Kortom, het zou moeilijk zijn geweest in deze verschillende gedaanten denzelfden man te herkennen, dan alleen aan de portefeuille vol wissels en cheques, die hij overal te voorschijn haalde, en aan de klacht, die hij overal (maar telkens op een naar de omstandigheden gewijzigden toon) liet hooren, dat iedereen hem voor rijk hield, en dat hij dit misschien zijn zou, als hij had wat hem toekwam, maar dat, als men tegenwoordig eenmaal zijn geld uit handen had gegeven, het zoo goed als onmogelijk was het er weer in te krijgen, en men intusschen moeite had om de eindjes aan elkaar te knooien.

Nadat Ralph den dag had doorgebracht met het afleggen van deze bezoeken, en en passant in een goedkoop eethuis haastig had gegeten, keerde hij tegen den avond naar huis terug, en ging, daar hij uit Pimlico kwam, St.-Jamespark langs. Hij had een paar ingewikkelde plannen in zijn hoofd, zooals zijn saamgetrokken wenkbrouwen en dichtgeknepen mond overvloedig getuigden, zelfs al waren deze verschijnselen niet gepaard gegaan met een volkomen onverschilligheid voor of onbewustheid van de voorwerpen om hem heen. Zoo verstrooid was hij, dat Ralph, aan wien gewoonlijk maar heel weinig ontging, niet opmerkte dat hij door een armoedige gedaante werd gadeslagen, die nu eens stil achter hem aan sloop, dan weer voor hem uit slofte, vervolgens weer naast hem bleef, maar hem voortdurend opnam met zoo'n scherpen blik, dat de uitdrukking van zijn gezicht meer op een naar voren springend gelaat op een indrukwekkende schilderij of in een benauwd droom leek, dan op de nauwlettende attentie zelfs van den meest aandachtigen toeschouwer.

De lucht was sedert eenigen tijd betrokken, en een zware regenbui deed Ralph onder een boom een schuilplaats zoeken. Terwijl hij nog in gedachten verzonken tegen den stam leunde, sloeg hij bij toeval zijn oogen op, en ontmoette die van een anderen man, die hem met een onderzoekenden blik aanstaarden. Het gezicht van den woekeraar had op het oogenblik iets, dat deze man scheen te herkennen, want hij nam nu een besluit, kwam naar Ralph toe en noemde hem bij zijn naam.

Ralph stond een oogenblik verwonderd, deed een paar stappen achteruit en bekeek den vreemde van het hoofd tot de voeten. Een lange magere man, van ongeveer zijn eigen leeftijd, met een gebogen rug, een leelijk gezicht, ingezonken en door de zon

verbrande wangen, zwarte wenkbrauwen, die bij zijn grijze haren afstaken, armoedig en op een uitheemsche wijze gekleed, en in zijn heele uiterlijk de kenteekenen van ellende en verdorvenheid dragend — dit was alles wat hij in het eerste oogenblik zag.

rige plaats onder den boom te hernemen en niet in den regen te blijven staan, waarop hij in zijn eerste verrassing niet gelet had, sprak hij hem aan met een schorre, klanklooze stem.

„Gij zoudt mij aan mijn stem zeker wel

„IK BEN EEN ELLENDIGE VERWORPELING, BIJNA ZESTIG JAAR OUD, EN ZOO ARM EN HULPBEHOEVEND ALS EEN KIND VAN ZES.”

Langzamerhand werden deze trekken hem minder vreemd, en tenslotte schenen zij, als door een vreemd gezichtsbedrog, een gezicht te vormen, dat hij eens heel goed had gekend, maar sedert lang niet had gezien en daardoor vergeten had.

De man zag dat de herkenning wederkeerig was, en Ralph wenkend om zijn vo-

niet herkend hebben, mijnheer Nickleby,” zei hij.

„Neen,” antwoordde Ralph met een norschen blik. „Hoewel die ook iets heeft dat ik mij herinner.”

„Ik lijk weinig meer op wat ik acht jaar geleden was,” merkte de andere op.

„Nog genoeg,” antwoordde Ralph onver-

schillig, terwijl hij een anderen kant uitkeek; „meer dan genoeg.”

„Als ik aan u getwijfeld had, mijnheer Nickleby,” zei de vreemde, „zou ik u aan deze ontvangst gauw genoeg herkend hebben.”

„Hadt gij dan iets anders verwacht?” vroeg Ralph bits.

„Neen,” was het antwoord.

„Daar hadt gij gelijk in,” zei Ralph, „en als gij niet verwonderd zijt, hoeft gij u ook niet verwonderd te houden.”

„Mijnheer Nickleby,” zei de man, nadat hij, naar het scheen, een poos met de neiging had gestreden om met een verwijt te antwoorden, „wilt gij mij even aanhooren?”

„Ik moet hier wachten, tot de regen wat ophoudt,” antwoordde Ralph uitkijkend; „als gij spreekt, zal ik mijn ooren niet dichtstoppen, maar het zal voor u toch hetzelfde zijn.”

„Eenmaal genoot ik uw vertrouwen,” begon de vreemde.

Ralph keek hem aan, en glimlachte onwillekeurig.

„Dat is te zeggen,” zei de ander, „zoover gij in iemand ooit eenig vertrouwen stelt.”

„Ah!” zei Ralph; „dat is wat anders, heel wat anders.”

„Laten wij niet met woorden spelen, mijnheer Nickleby,” zei de vreemde, „in den naam der menselijkheid!”

„Van wat?” vroeg Ralph.

„Der menselijkheid,” herhaalde de ander stroef. „Ik lijd honger en gebrek. Als de verandering, die gij na een zoo lange afwezigheid in mij zien moet — moet zeg ik, want zelfs mij, die langzamerhand zoo geworden ben, valt zij in het oog — als die verandering u niet tot medelijden kan bewegen, heb dan medelijden met mij, als gij hoort, dat ik vandaag geen brood heb; ik bedoel niet het dagelijksche brood van het Onze-Vader, waarmee, zoals het in een stad als deze gebeden wordt, voor de rijken alle weelde van de wereld en voor de armen zooveel grove kost als het leven in stand kan houden wordt bedoeld — maar letterlijk brood — een korst droog brood. Laat dat u bewegen, als niets anders daartoe in staat mocht zijn.”

„Als dit uw gewone manier van bedelen is,” zei Ralph, met het gezicht van iemand, die door niets te bewegen is, „hebt gij uw rol goed geleerd; maar ik zou u toch raden een toontje lager te zingen, anders loopt gij gevaar in ernst honger te lijden.”

„Gisteren was mijn eerste dag in Londen,” zei de oude man, met een blik naar

zijn beslijkte kleeren en versleten schoenen.

„Het zou beter voor u geweest zijn, denk ik,” antwoordde Ralph, „als het ook uw laatste was geweest.”

„Ik heb u overal gezocht, zonder u te vinden,” hernam de ander op een nederiger toon, „en nu ik de hoop bijna had opgegeven, vind ik u hier.”

Hij scheen een antwoord te verwachten; maar daar Ralph zweeg, vervolgde hij:

„Ik ben een ellendige verworpeling, bijna zestig jaar oud, en zoo arm en hulpbehoevend als een kind van zes.”

„Ik ben ook zestig jaar oud,” antwoordde Ralph, „en toch niet arm of hulpbehoevend. Werk! Als gij eten wilt, verdien dan uw brood.”

„Hoe? Waar?” riep de ander uit. „Wijs mij een middel. Wilt gij mij werk geven?”

„Dat heb ik eenmaal gedaan,” antwoordde Ralph bedaard, „en ik denk dat gij mij niet hoeft te vragen, of ik het nog eens wil doen.”

„Het is twintig jaar geleden, of langer,” zei de man met een gesmoorde stem, „dat wij samen een verschil kregen. Herinnert gij u dat nog? Ik eischte een gedeelte van de winst in een zaak, die ik u aan de hand had gedaan; en toen ik volhield, liet gij mij gijzelen voor een oud voorschot van tien pond en een paar shillingen.”

„Ik herinner mij zooiets,” zei Ralph onverschillig. „En wat nu?”

„Wij waren nog niet van elkaar af,” vervolgde de man. „Ik gaf toe, om uit de gevangenis te komen; en daar gij toen nog niet zoover waart als nu, waart gij blij dat gij een bediende kondt terugkrijgen, die niet te nauw van geweten was, en iets van uw zaken afwist.”

„Gij kwaamt mij bidden en smeeken,” hernam Ralph, „en ik was zoo vriendelijk u weer aan te nemen. Misschien had ik u noodig; dat ben ik vergeten. Waarschijnlijk wel; anders zou ik mij niet aan uw bidden hebben gestoord. Gij waart bruikbaar — niet al te eerlijk, al te kiesch, of al te angstvallig — maar bruikbaar.”

„Ja, wel bruikbaar,” zei de man. „Gij hadt mij al jarenlang afgebeeld en uitgemergeld; maar in weerwil van het hondenleven, dat ik bij u had, heb ik u al dien tijd trouw gediend, waar of niet?”

Ralph gaf geen antwoord.

„Is het niet waar?” herhaalde de man.

„Gij hebt uw loon gehad en uw werk gedaan,” antwoordde Ralph. „Daarmee waren wij quitte.”

„Toen, maar niet daarna,” zei de ander.

„Dat is waar,” hernam Ralph, „en toen ook niet, gij waart mij geld schuldig, en zijt het nog.”

„Dat bedoel ik niet,” zei de man driftig. „Luister! Die oude quaestie had ik niet vergeten. Gedeeltelijk daarom, gedeeltelijk omdat ik hoopte er eens wat mee te verdienen, maakte ik gebruik van mijn betrekking bij u, om iets in handen te krijgen, waardoor ik vat op u had, iets waarvoor gij de helft van uw vermogen zoudt geven om het te weten, en dat gij nooit anders weten kunt dan door mij. Ik verliet u. Lang nadien, onthoud dat — en om een armzalige oplichterij, die juist binnen het bereik van de wet viel, maar niet half zoo erg was, als wat gij, groote geldwolven, dagelijks ongestraft doet, werd ik voor zeven jaar gedeporteerd. Ik ben teruggekomen, zooals gij mij hier ziet. Nu, mijnheer Nickleby,” vervolgde de man, met een zonderlinge mengeling van nederigheid en bewustzijn van macht; „waarmee wilt gij mij helpen, of, om duidelijk te spreken, waarmee wilt gij mij omkopen? Ik heb geen buitensporige verwachtingen; maar ik moet leven, en om te leven moet ik eten en drinken. Het geld is aan uw kant, en honger en dorst zijn aan den mijnen. Gij kunt mij goedkoop krijgen.”

„Is dat alles?” vroeg Ralph met denzelfden strakken blik en zonder iets anders te bewegen dan zijn lippen.

„Het hangt van u af,” was het antwoord, „of het alles is of niet.”

„Luister dan, mijnheer... hoe moet ik u noemen?” zei Ralph.

„Net als vroeger, als ge wilt,” was het antwoord.

„Luister dan, mijnheer Brooker,” zei Ralph, op zijn hatelijksten toon, „en verwacht niet, dat gij meer van mij hooren zult. Ik weet vanouds, dat gij een schurk zijt, die tot alles in staat is, maar dat gij nooit veel moed hebt bezeten; en de dwangarbeid, misschien met kettingen aan de beenen, en een strengere dieet dan toen ik u „afbeulde” en „uitmergelde,” hebben u simpel gemaakt, anders zoudt gij nooit met zoo'n sprookje bij mij zijn aangekomen. Gij vat op mij hebben? Wat gij weet moogt gij de heele wereld vertellen.”

„Dat kan ik,” viel Brooker hem in de rede; „maar het zou mij niet helpen.”

„Niet?” zei Ralph. „Het zal u evenmin helpen, dat gij er bij mij mee komt leuren. Om ronduit te spreken, ik weet waaraan ik mij te houden heb. Ik ken de wereld, en de wereld kent mij. Wat gij gehoord of gezien moogt hebben, is al algemeen bekend en wordt met de noodige overdrijving ver-

der verteld. Gij zoudt niets kunnen zeggen dat iemand verwonderde; of gij moest iets zeggen dat mij tot eer strekte. En toch verloopt mijn affaire niet. Integendeel; dagelijks word ik door iemand uitgescholden of bedreigd, maar mijn zaken gaan toch haar gang, en ik word er niet armer door.”

„Ik dreig of scheld niet,” hernam Brooker. „Ik kan u vertellen wat gij door mijn toedoen verloren hebt, wat ik alleen terug kan geven en wat voor altijd verloren is als ik sterf zonder het terug te geven.”

„Ik tel mijn geld tamelijk nauwkeurig,” zei Ralph, „en houd het doorgaans in mijn eigen bewaring. Degenen, met wie ik te doen heb, kijk ik goed op hun vingers, en dat heb ik u vooral gedaan. Wat gij van mij hebt, moogt gij houden.”

„Voelt gij eenige genegenheid voor hen, die uw naam dragen?” vroeg Brooker met nadruk. „Zoo ja...”

„Neen!” viel Ralph hem in de rede, die dol werd over dit aanhouden en bij de gedachte aan Nikolaas, die deze vraag bij hem deed opkomen. „Neen! Als gij als een gewone bedelaar waart gekomen, had ik u misschien een shilling gegeven, omdat gij vroeger zoo'n handige schurk waart; maar nu gij mij met zulke versleten trucjes wilt beetnemen, krijgt gij geen penning, al zag ik u verhongeren. En onthoud dit goed, galgebok,” hier hief Ralph dreigend zijn hand op, „dat, als gij mij nog eens ontmoet, en een poging doet om mij aan te spreken, ik u heel gauw weer zal laten zien hoe een gevangenis er van binnen uitziet. Dat is mijn antwoord op uw gekkenpraat.”

Met een blik vol smaad op het voorwerp van zijn woede, dat hem eveneens aankeek, maar geen woord meer sprak, stapte Ralph met zijn gewone bedaardheid weg, zonder eenige nieuwsgierigheid te laten blijken waar de ander bleef, en zonder een enkele maal om te kijken. Zijn gewezen bediende bleef hem, zoolang hij kon, nastaren, en toen zijn armen over zijn borst slaand, alsof het gevoel van kou en honger hem daartoe dwong, ging hij met langzame schreden naar den anderen kant, onderweg de voorbijgangers om een aalmoes aansprekend.

Zonder door deze ontmoeting eenigszins in zijn zielsrust gestoord te zijn, wandelde Ralph kalmpjes verder, tot hij de woning van madame Mantalini bereikte. Het huis had nog hetzelfde uiterlijk als vroeger, behalve dat men boven de deur, in plaats van den naam van deze dame, die van juffrouw Knag las.

„Hm!” bromde Ralph, terwijl hij bleef

stilstaan, om het huis van boven tot beneden te bekijken. „Het ziet er hier nog goed uit. Maar het kan niet lang meer duren; als ik maar bijtijds weet, wanneer zij het niet meer kunnen houden, ben ik geborgen, en heb bovendien een aardig sommetje aan ze verdiend. Ik moet ze scherp in het oog houden. Dat is alles.”

Hij wilde juist met een tevreden knikje verder gaan, toen zijn scherpe gehoor in het huis, dat het voorwerp van zijn opmerkzaamheid was, een buitengewone drukte waarnam. Hij hoorde verscheidene stemmen tegelijk spreken, en menschen driftig heen en weer loopen; en terwijl hij zich nog bedacht of hij zou aankloppen of nog wat langer aan de deur zou blijven luisteren, werd de deur door een meid geopend, die in vliegende haast de straat op rende.

„Heidaar!” riep Ralph. „Wat scheelt u? Hebt gij mij niet hooren kloppen?”

„O, mijnheer Nickleby,” zei de meid. „In 's hemels naam, komt u binnen! Mijnheer heeft het weer gedaan.”

„Wat?” vroeg Ralph kortaf.

„Ik heb het wel gedacht,” riep de meid. „Ik heb wel gezegd, dat het er van komen zou.”

„Hier, stomme meid!” zei Ralph, terwijl hij haar bij haar arm greep. „Maak geen burengerucht — breng het huis niet in opspraak. Blijf hier!”

Dit zeggend, trok bij de verschrikte meid weer in huis, en begaf zich, zonder verder iets te zeggen, naar de kamer, waarin hij het meeste lawaai hoorde. Toen hij er binnenkwam, stond hij eenigszins verbaasd over het verwarde en onverklaarbare tooneel, dat hij hier aantrof.

Al de werkmeisjes waren daar, sommige ziet, andere zonder hoed, en ieders houding duidde angst en ontzetting aan. Eenigen stonden om madame Mantalini heen, die op een stoel zat te schreien; een paar anderen om juffrouw Knag, die ook schreide; en de overigen om mijnheer Mantalini, die in de heele groep de meest opmerkelijke figuur was. Hij lag zoo lang als hij was op den grond, terwijl zijn hoofd en zijn schouders door een langen livreiknecht werden ondersteund, die eigenlijk niet scheen te weten wat hij er mee doen moest; zijn oogen waren gesloten, zijn tanden op elkaar geklemd, zijn haren in de war, en zijn knevel uit de krul; in zijn rechterhand had hij een apothekersfleschje, en in de linker een theelepeltje; zijn handen, armen en beenen waren stijf en machteloos. En toch schreide madame Mantalini niet over

zijn toestand, maar zat zij hem al schreiend dapper uit te schelden, terwijl de omstanders, allen tegelijk sprekend, zoo'n ooverdoovend lawaai maakten, dat de arme livreiknecht er heelemaal versuft van scheen te zijn.

„Wat is hier aan de hand?” vroeg Ralph.

Deze vraag deed het tumult verdubbelen, en eenige gezegden en uitroepen, die Ralph verstond, waren zoo in tegenspraak met elkaar, dat hij er niet uit wijs kon worden. „Hij heeft vergift ingenomen.” — „Er is niets van aan.” — „Laat een dokter roepen.” — „Dat hoeft niet.” — „Hij sterft.” — „Het is maar gekheid.” Dat alles hoorde hij tegelijk. Eindelijk scheen madame Mantalini het woord te willen nemen, en nu deed de vrouwelijke nieuwsgierigheid, om te hooren wat zij zeggen zou, allen oogenblikkelijk zwijgen.

„Mijnheer Nickleby,” zei madame Mantalini, terwijl zij haar oogen afdroogde; „wat u op dit oogenblik hier doet komen weet ik niet.”

Hier hoorde men een rochelende stem eenige woorden uiten, die den indruk maakten van het ijlen van een doodelijken zieke, en die luidden: „Verduiveld bekoorlijk!” maar niemand lette er op, behalve de knecht, die, toen hij deze akelige klanken als het ware tusschen zijn vingers hoorde voortkomen, van schrik zijn meesters hoofd met een vrij harden bons op den grond liet vallen, en toen, zonder eenige poging om het weer op te beuren, de omstanders aankeek alsof hij eigenlijk iets knaps had gedaan.

„Maar ik verklaar voor u en voor allen, die hier aanwezig zijn,” hervatte madame Mantalini, haar oogen afdrogend en een toon vol verantwoording aannemend, „dat ik niet langer de buitensporigheden van dezen man wil bekostigen. Hij heeft mij lang genoeg bedrogen. Voortaan zal hij van mij niets meer krijgen, en gij moogt u dus wel wachten om hem verder nog credit te geven.”

Daarop somde madame Mantalini — zonder zich te storen aan de roerende klachten van haar echtgenoot, dat de apotheker het blauwzuur niet sterk genoeg had gemaakt, en er nog wel een paar fleschjes noodig zouden zijn om het begonnen werk te voltooien — de lijst van haar grieven op, buitensporigheden, galanterieën, misleidingen en trouweloosheden — vooral de laatste, en besloot met een betuiging, dat hij haar genegenheid volkomen en onherstelbaar had verloren, wat zij bewees door het feit te vermelden, dat hij in de laatste veertien

dagen al zes maal vergift had ingenomen, zonder dat zij ook maar iets had gedaan om zijn leven te redden.

„Hij moet mij nooit weer onder de oogen komen,” snikte madame Mantalini; „en als hij mij niet met rust wil laten, zal ik een eisch tot echtscheiding indienen — ik heb reden genoeg daartoe — en ik hoop dat dit een waarschuwing zal zijn voor alle jongedames, die dit schandelijke tooneel hebben bijgewoond.”

Juffrouw Knag, die ontwijfelbaar de oudste van de aanwezige jongedames was, zei met groote plechtigheid, dat het een waarschuwing voor haar zou zijn, en de andere jongedames verklaarden hetzelfde, met uitzondering van een paar, die schenen te twifelen of zulke knevels wel kwaad konden doen.

„Waarom zegt gij dit in het bijzijn van zoveel toehoorders?” zei Ralph zachtjes. „Gij zult u nog wel bedenken.”

„Ik zal mij niet bedenken,” zei madame Mantalini hardop.

„Wees niet te driftig,” zei Ralph, die veel belang bij de zaak had. „Bedenk, gij hebt als getrouwde vrouw geen eigen bezit.”

„Dat is waar, vrouwtjelief,” zei mijnheer Mantalini, terwijl hij zich, op zijn elleboog oprichtte.

„Dat weet ik wel,” zei madame Mantalini, terwijl zij haar hoofd in den nek wierp; „ik heb geen enkel bezit. De zaak, de inventaris, het huis, alles is het eigendom van juffrouw Knag.”

„Daar zegt gij de waarheid, madame Mantalini,” zei juffrouw Knag, die met haar gewezen meesteres deze quaestie op vriendschappelijken voet had geregeld. „De zuivere waarheid, madame Mantalini. En ik ben nooit in mijn leven zoo blij geweest, dat ik kracht genoeg heb gehad om alle huwelijksaanzoeken af te wijzen, hoe voordelig zij ook waren, als ik nu mijn tegenwoordige positie kan vergelijken met uw zoo onverdiend en zoo ongelukkig lot, madame Mantalini.”

„Verduiveld!” riep Mantalini, zich tot zijn vrouw wendend. „Zal zij nu die afgunstige douairière geen klap geven, die op haar liefste lief durft schimpen?”

Maar zijn rijk was uit. „Juffrouw Knag, mijnheer,” zei zijn vrouw, „is mijn speciale vriendin.” En hoewel Mantalini lonkte, tot zijn oogen nooit weer op hun rechte plaats schenen te kunnen komen, liet madame zich niet verteederen.

Om de goede juffrouw Knag recht te doen, moeten wij zeggen, dat zij het voornaamste werktuig was geweest om madame

de oogen te openen. Zij had nu belang bij den bloei van de zaak, en daar zij zag, dat deze hoe langer hoe meer moest achteruitgaan, zoolang' mijnheer Mantalini over de kas kon beschikken, had zij naar het gedrag van dezen heer een bijzonder onderzoek ingesteld, en door eenige vertrouwelijke mededeelingen meer bij madame uitgewerkt, dan zij door de meest gegronde redeneeringen gedaan kon hebben. Dat zij toevallig een minnebrief had gevonden, waarin mijnheer zei, dat zijn vrouw oud en verlept was, had haar niet weinig in haar taak geholpen.

In weerwil van haar standvastigheid, kon madame Mantalini zich niet weerhouden te schreien, en toen zij, op den arm van juffrouw Knag leunend, de kamer wilde verlaten, maakten al de meisjes zich gereed, om haar met medelijdende gezichten te vergezellen.

„Nickleby,” zei Mantalini schreiend, „gij zijt getuige geweest van haar wreedheid; maar ik vergeef het haar.”

„Vergeven!” riep madame woedend uit.

„Ik vergeef het haar, Nickleby,” vervolgde Mantalini; „hoewel ik weet, dat gij mij zult laken, en iedereen mij zal laken, dat iedereen mij zelfs zal uitlachen. Iedereen zal zeggen: hij was al te goed; hij was een knappe man; maar hij hield te veel van haar; hij kon niet verdragen dat zij hem zuur aankeek. Het is een hard geval, een verduiveld hard geval. Maar ik vergeef het haar.”

Na deze aandoenlijke toespraak liet Mantalini zich plat op den grond vallen, en bleef voor dood liggen, totdat al de vrouwen de kamer uit waren; toen kwam hij voorzichtig overeind, en keek Ralph met een heel onnoozel gezicht aan, met het fleschje nog in zijn eene hand en het lepelkje in de andere.

„Gij kunt die gekheid nu wel laten, en er eens over nadenken hoe gij aan den kost komt,” zei Ralph. „Goedenavond!”

„Neen maar, Nickleby....!” riep Mantalini.

„Misschien heb ik het verkeerd,” zei Ralph. „Ik mag het lijden. Gij kunt het weten. Goedenavond!”

Hiermee ging hij weg, zonder zich te storen aan het verzoek van Mantalini, om bij hem te blijven en hem raad te geven.

„Zoo,” zei hij bij zich zelf, „is die wind al zoo gauw gedraaid? Ik geloof dat uw rol uitgespeeld is, heerschap!” Dit gezegd hebbend maakte hij een aantekening in zijn zakboekje, keek vervolgens op zijn horloge, en daar het al half tien was, be-

gaf hij zich met allen spoed naar huis.

„Zijn zij er?” was de eerste vraag, die hij Newman deed.

Newman knikte en antwoordde:

„Al een half uur.”

„Twee? De eene rond en dik?”

„Ja,” zei Newman; „in uw kamer.”

„Goed!” zei Ralph. „Ga een koets halen.”

„Een koets?” stotterde Newman. „Wat! Gaat gij...”

Ralph herhaalde toernig zijn bevel, en Noggs, wien het wel te vergeven was, dat hij zich over zoiets buitengewoons verwonderde — want hij had Ralph nog nooit in een koets zien zitten — ging zijn boodschap doen, en kwam weldra met het verlangde rijtuig terug. Hierin stapten mijnheer Squeers, Ralph en een derde, dien Noggs nog nooit gezien had. Newman bleef onverschillig op de stoep staan, zonder de moeite te nemen zich af te vragen wat zij gingen uitvoeren, tot hij bij toeval Ralph tegen den koetsier hoorde zeggen, waar hij heen moest. Toen snelde hij naar binnen, om zijn hoed te halen, en draafde hinkend de koets na, als was het zijn bedoeling om achterop te klimmen; maar het rijtuig was hem al te ver vooruit, en weldra bleef hij buiten adem in de verlaten straat staan.

„Ik weet ook niet, waar het goed voor zou zijn geweest,” zei Noggs bij zich zelf. „Hij zou mij gezien hebben. Daar naar toe? Wat zou dat beteekenen? Had ik het gisteren maar geweten. Daar naar toe? Hij heeft zeker weer iets kwaads in den zin.”

Hij werd in zijn overdenkingen gestoord door een ouden man met een heel opmerkelijk, hoewel verre van innemend voorkomen, die hem met een sluipenden tred genaderd was, en hem om een aalmoes vroeg. Newman, nog diep in gedachten, keerde zich van hem af; maar de man volgde hem, en klaagde hem zoo erg zijn nood, dat Newman (die er in 't algemeen voor bedelaars niet bijzonder hoopvol uitzag, en die ook maar heel weinig te geven had) in zijn hoed naar een paar halve stuivers begon te zoeken, die hij, als hij ze had, in een punt van zijn zakdoek geknoopt, daar bewaarde.

Terwijl hij den knoop met zijn tanden losmaakte, zei de man iets, dat zijn aandacht trok; wat dit iets ook geweest mag zijn, het voerde tot iets anders, en tenslotte liepen hij en Newman naast elkaar voort, terwijl de vreemde man ernstig sprak, en Newman luisterde.

Verrassende gebeurtenissen.

„Daar wij morgen weggaan, en ik nog nocit zooveel plezier heb gehad, mijnheer Nickleby, drink ik nog een glas op onze volgende vroolijke ontmoeting!” Dit zei John Browdie, vergenoegd in zijn handen wrijvend, en keek rond met een gezicht dat uitstekend bij deze verklaring paste.

Het tijdstip, waarop John zich in dezen benijdenswaardigen toestand bevond, was dezelfde avond, waarover wij in het vorige hoofdstuk gesproken hebben; de plaats was het buitenhuisje; en het gezelschap bestond verder uit Nikolaas, juffrouw Nickleby, juffrouw Browdie, Kaatje en Smiké.

Een heel vroeljik samenzijn was het geweest. Juffrouw Nickleby, bekend met de verplichtingen van haar zoon aan den braven buitenman, had, na eenige aarzeling, haar toestemming gegeven dat Browdie en zijn jonge vrouw op de thee zouden worden gevraagd. Eerst waren er enkele bezwaren geweest, daaruit voortspruitend, dat zij geen gelegenheid had om juffrouw Browdie eerst een bezoek te brengen; want hoewel juffrouw Nickleby dikwijls met groote zelfvoldoening zei (zooals de meeste lichtgeraakte menschen doen) dat zij volstrekt niet trotsch of stijf was, was zij toch erg gesteld op vormen en ceremonieel; en daar het duidelijk was, dat zij, zoolang er geen bezoek was gebracht, volgens de wetten der beschaafde samenleving, eigenlijk geen besef kon hebben van juffrouw Browdie's bestaan, bevond zij zich in een heel netelige en moeilijke situatie.

„De eerste visite moet van mij komen, beste Nikolaas,” zei zij; „dat kan niet anders. Het is noodig dat er van mijn kant een zekere minzaamheid plaats heeft, waardoor ik dat jonge vrouwtje toon dat ik bereid ben met haar om te gaan. Nu is er een jongmensch, met een heel fatsoenlijk voorkomen,” vervolgde zij, nadat zij even had nagedacht, „die conducteur is op een van de omnibussen die hier voorbijkomen, en die een blinkenden hoed draagt — uw zuster en ik hebben dikwijls op hem gelet — hij heeft een wrat op zijn neus, Kaatje, weet gij wel, net als een heerenknecht.”

„Hebben dan alle heerenknechts een wrat op hun neus, moeder?” zei Nikolaas.

„Maar Nikolaas, wat kunt ge toch een wonderlijke dingen zeggen,” antwoordde juffrouw Nickleby; „ik bedoel natuurlijk, dat hij met zijn blinkenden hoed op een heerenknecht lijkt, en niet door de wrat op

zijn neus — hoewel zelfs dat zoo belachelijk niet is als gij schijnt te denken, want wij hebben eens een bediende gehad, die niet alleen een wrat, maar ook nog een kropgezwel had, en een heel groot gezwel, waarvoor hij om hooger loon vroeg, omdat 't hem zooveel kostte. Laat eens zien, waar was ik ook weer — o ja, ik weet het al. Het beste dat ik kan bedenken zou zijn een kaartje met mijn complimenten (ik twijfel niet of hij zal het voor een kan porter wel doen) door dat jongmensch naar „De Turkenkop” te sturen — als men hem daar voor een heerenknecht aanziet, zooveel te beter. Dan zou juffrouw Browdie niets anders te doen hebben dan met den bringer háár kaartje te sturen, en daarmee is dan alles in orde.”

„Maar, lieve moeder,” zei Nikolaas, „ik geloof niet dat die eenvoudige menschen er ooit kaartjes op na hebben gehouden, of dat ooit zullen doen.”

„O, ja, Nikolaas,” antwoordde juffrouw Nickleby, „dan is het natuurlijk wat anders. Als dat het geval is, heb ik natuurlijk niets meer te zeggen, dan dat ik er niet aan twijfel of het zijn heel beste menschen, en dat ik er volstrekt niet op tegen heb dat zij hier op de thee komen als zij dat willen, en dat ik er zorg voor zal dragen hen met de grootste beleefdheid te behandelen.

Toen de zaak aldus geschikt, en juffrouw Nickleby behoorlijk in de vriendelijk-neerbuigende en beschermende positie was geplaatst, die bij haar stand en haar jaren paste, werden Browdie en zijn jonge vrouw geïnviteerd. Zij kwamen en daar zij heel onderdanig tegenover juffrouw Nickleby waren, en een gepast besef van haar grootheid schenen te hebben, en met alles in hun schik waren, gaf de goede vrouw haar dochter meer dan eens fluisterend te verstaan, dat het beste menschen schenen te zijn, en dat zij zich heel ordentelijk gedroegen.

En zoo kwam het dat John Browdie in de voorkamer van het buitenhuisje, 's avonds om tien minuten over half elf, verklaarde dat hij nog nooit in zijn leven zooveel plezier had gehad.

Juffrouw Browdie was van dezelfde meening als haar man, want deze jonge vrouw — wier boersche schoonheid heel aardig bij de fijnere trekken van Kaatje afstak, zonder daarom door het contrast benadeeld te worden, want de eene diende integendeel om de andere beter te doen uitkomen — kon de zachte en innemende manieren van de jongste dame en de gulle vriendelijkheid van de oudste niet genoeg bewon-

deren. Kaatje bezat de kunst om het gesprek op onderwerpen te brengen, waarover het buitenmeisje, dat in het vreemde gezelschap eerst wat verlegen was, gemakkelijk kon meepraten; en als juffrouw Nickleby soms al niet zoo gelukkig was in de keuze van haar onderwerpen, of zooals juffrouw Browdie het uitdrukte „met haar gedachten wat hoog scheen te vliegen,” had zij toch moeilijk vriendelijker kunnen zijn, en bleek het duidelijk hoeveel belang zij in het jonge paar stelde, uit de lange lessen over de huishoudkunde, waarmee zij zoo goed was juffrouw Browdie in het bijzonder te onderhouden, toegelicht door gedurige verwijzingen naar de huishouding in het buitenhuisje, waaraan (daar al de huiselijke bezigheden en zorgen uitsluitend door Kaatje werden waargenomen) die goede vrouw, zoowel in theorie als in practijk bijna evenveel deel had, als een van de standbeelden van de twaalf apostelen, die de buitenzijde der St.-Paulskerk versieren.

„Mijnheer Browdie,” zei Kaatje tot zijn jonge vrouw, „is de goedhartigste, vriendelijkste en gezelligste man dien ik ooit gezien heb. Al werd ik door nog zooveel zorgen gedrukt, het zou mij in een prettige stemming brengen als ik hem maar aankeek.”

„Hij schijnt inderdaad een beste man te zijn, Kaatje,” zei juffrouw Nickleby, „een beste man; en het zal mij altijd genoeg doen — groot genoeg doen, juffrouw Browdie, als gij mij op deze eenvoudige, huiselijke manier wilt komen opzoeken. Wij maken geen vertooning,” vervolgde zij, met een air, waaruit scheen te moeten blijken, dat zij heel veel vertooning kon maken als zij daar zin in had, „geen drukte of omslag; dat wil ik niet hebben. Ik zei: „Kaatjelief, gij zult er juffrouw Browdie maar verlegen mee maken, en dat zou verkeerd zijn.”

„Ik ben u wel verplicht, juffrouw,” antwoordde juffrouw Browdie met oprechte dankbaarheid. „Het is haast elf uur, John. Ik vrees dat wij u te lang ophouden, juffrouw.”

„Te lang!” zei juffrouw Nickleby, met een schel lachje en een kuchje aan het eind, dat als een bijgevoegd uitroep-teeken klonk. „Het is voor ons nog vroeg. Wij bleven vroeger altijd zóó laat op! Twaalf, een, twee, drie uur, was niets voor ons. Bals, diners, kaartavondjes — men heeft nooit zulke nachtbrakers gezien als de menschen waarmee wij vroeger omgingen. Ik denk nu nog wel eens hoe 't mo-

gelijk is geweest, dat wij het uithielden — maar dat komt er van, als men zooveel kennissen heeft en de menschen zoo graag bij iemand komen; waartegen ik dan ook alle jongetrouwde menschen ten sterkste zou willen waarschuwen; hoewel het heel duidelijk is, en heel gelukkig ook, naar mij dunkt, dat maar weinig jongetrouwde menschen aan zulke verzoekingën kunnen zijn blootgesteld. In het bijzonder was er één familie, die een kwartier van ons af woonde — niet aan den weg, maar links den hoek om bij het tolhek, waar de diligence van Plymouth toen dien ezel overreed — die zich ruineerde met de buitensporige partijen die zij gaven, met kunstbloemen en champagne en gekleurde lampions, en kortom het uitgezochtste eten en drinken dat de fijnste lekkerbek maar zou kunnen verlangen. Ik geloof niet dat er ooit zulke menschen geweest zijn als die Peltirogus'sen. Gij zult u die Peltirogus'sen zeker nog wel herinneren, Kaatje?"

Kaatje zag dat het, als de gasten in hun genoeglijke stemming wilden blijven, hoog tijd werd om dezen vloed van herinneringen te stuiten, en antwoorde dus dat zij zich de Peltirogus'sen nog heel levendig herinnerde, waarop zij onmiddellijk liet volgen, dat mijnheer Browdie in het begin van den avond half en half beloofd had een Yorkshiresch liedje te zingen, en dat zij hem nu wilde vragen zijn woord te houden, daar zij er zeker van was, dat het haar mama erg veel genoegen zou doen.

Daar juffrouw Nickleby zoo vriendelijk was de woorden van haar dochter te bevestigen — want dit was ook een soort neerbuigende bescherming, en gaf bovendien te kennen dat zij smaak in zulke dingen en verstand er van had — begon John Browdie de woorden van een zeker deuntje in zijn geheugen terug te roepen, en de herinneringen van zijn vrouw daarover te raadplegen. Nadat dit gebeurd was, schoof hij een tijdje ongemakkelijk op zijn stoel heen en weer, en toen, onder de vliegen, die tegen de zoldering zaten te slapen, een bijzondere vlieg uitkiezend, vestigde hij zijn oogen op dit diertje, en hief met een bulderende stem een sentimenteel verliefd gezang aan, dat de ontboezeming van een herder moest voorstellen, die van wanhopige min verkwijnde.

Aan het einde van het eerste couplet hoorde men, alsof er iemand zoolang buiten had staan wachten, een heftig kloppen aan de voordeur — zoo geweldig hard, dat da dames er van schrikten en de zanger ophield.

„Dat zal zeker verkeerd zijn," zei Nikolaas onverschillig. „Wij kennen niemand die zoo laat hier zou komen."

Juffrouw Nickleby meende, dat er wel brand in het kantoor kon zijn; of dat de heeren Cheeryble Nikolaas misschien lieten roepen, om hem een contract als compagnon voor te stellen (wat zoo laat in den avond beslist heel waarschijnlijk was), of dat misschien mijnheer Linkinwater er met de kas vandoor was gegaan, of dat misschien juffrouw La Creevy ziek was geworden, of dat misschien . . . Kaatje maakte een einde aan deze gissingen door een uitroep van verbazing, en Ralph Nickleby stapte de kamer binnen.

„Luister naar mij, voordat die jongen een woord spreekt!" zei Ralph, toen Nikolaas opstond, en door Kaatje werd tegengehouden.

Nikolaas schudde dreigend zijn hoofd, maar kon op het oogenblik geen woord uitbrengen. Kaatje klemde zich vaster aan zijn arm; Smike verschool zich achter hem; en John, die wel eens van Ralph had gehoord, en onmiddellijk scheen te begrijpen dat hij het was, plaatste zich tusschen dezen en zijn jongen vriend, als om beiden te beletten een stap naar elkaar toe te komen.

„Luister naar mij, en niet naar hem," zei Ralph.

„Zeg dan, kort en goed, wat gij te zeggen hebt," zei John; „en wees voorzichtig hoe gij het zegt; want ik zou u niet raden hier iemand kwaad te maken."

„U ken ik aan uw spraak," zei Ralph, „en hem" — hier wees hij naar Smike — „aan zijn gezicht."

„Spreek niet tegen hem!" riep Nikolaas. „Ik duld het niet. Ik ken dien man niet. Ik wil de lucht niet inademen, die hij besmet. Zijn aanwezigheid is een belediging voor mijn zuster. Ik wil. . ."

„Staan blijven!" zei John, terwijl hij Nikolaas tegenhield.

„Laat hij onmiddellijk weggaan!" riep Nikolaas worstelend. „Ik zal hem met geen vinger aanroeren, maar hij moet de deur uit. John — John Browdie! — is dit mijn huis niet? — ben ik een kind? Als ik hem nog langer zoo zie staan, met die onbeschaamde bedaardheid voor menschen die zijn zwarte ziel kennen, zal hij mij razend maken."

Op al die uitroepen antwoordde John geen enkel woord, maar bleef Nikolaas vasthouden; en toen alles weer stil was, zei hij:

„Er is meer te zeggen en te hooren dan gij wel denkt. Ik heb er de lucht al van

gekregen. Maar wat beteekent die schaduw daar buiten de deur? Kom binnen, meester! Zet maar niet zoo'n verlegen gezicht. Neen, oude heer, laat den schoolmeester hier komen."

Mijnheer Squeers, die in de gang had willen wachten, tot hij onverwachts en met effect kon verschijnen, kwam nu schoorvoetend en bedremmeld binnen; wat John zoo hartelijk deed lachen, dat Kaatje, hoe angstig zij ook was, en hoewel zij tranen in haar oogen had, lust kreeg om mee te lachen.

"Hebt gij gedaan met lachen, mijnheer?" vroeg Ralph eindelijk.

"Dadelijk," antwoordde John, "ik heb den tijd."

Ralph wachtte tot er stilte kwam, en wendde zich toen tot juffrouw Nickleby, maar wierp een scherp blik op Kaatje, als wilde hij vooral zien, welken indruk hij op haar zou maken.

"Luister nu eens naar mij, juffrouw!" zei hij: "Ik geloof niet, dat gij iets geweten hebt van een zeker fraai briefje, dat die jongen van u mij gestuurd heeft, omdat ik niet geloof, dat gij onder zijn invloed een eigen wil kunt hebben, of dat uw raad of uw wenschen, die, als hij eenig natuurlijk gevoel bezat, het zwaarst bij hem moesten wegen, den minsten invloed op hem hebben."

Juffrouw Nickleby zuchtte en schudde haar hoofd, alsof er maar al te veel van waar was.

"Daarom," vervolgde Ralph, "spreek ik tot u. Want ik wil mij niet blootstellen aan nieuwe beleedigingen van een kwajongen, dien ik genoodzaakt was niet meer te willen kennen, en die nu — 't is werkelijk al te gek! — in zijn kinderachtige opgeblazenheid zich houdt alsof hij mij niet kennen wil. De eigenlijke reden van mijn komst is — menschlievendheid. Ik kom hier" — hij keek nu met een bijtenden glimlach om zich heen, en sprak heel langzaam, alsof hij het genot van zijn woorden zoo lang mogelijk wilde rekken — "om een vader zijn zoon terug te geven. Ja," vervolgde hij, Nikolaas aankijkend, toen hij zag dat deze ontstelde — "om een vader zijn zoon terug te geven — zijn zoon, dien gij meegetroond, gestolen en bij u gehouden hebt, met het schandelijke doel om hem van het kleine vermogen te berooven, dat hem misschien eens ten deel zal vallen."

"Gij weet wel, dat gij liegt," zei Nikolaas trotsch.

"Ik weet, dat ik de waarheid spreek," hernam Ralph. "Ik heb zijn vader meege-

bracht."

"Meegebracht!" kraaide Squeers. "Hij is hier, hoort gij? Heb ik u niet gezegd op te passen, dat zijn vader niet voor den dag kwam en hem naar mij terugstuurde? Zijn vader is een vriend van mij, en de jongen komt nu onmiddellijk weer bij mij. Wat zegt gij nu, hè? Spijt het u niet, dat gij zoo veel moeite voor niets hebt gedaan, hè?"

"Gij hebt op uw lichaam nog een paar teekens, die ik u gegeven heb," zei Nikolaas bedaard, "en daarom moogt gij praten zooveel gij wilt. Gij kunt lang praten, voordat gij ze daarmee weg krijgt, mijnheer Squeers!"

Squeers keek naar de tafel, alsof dit antwoord de lust bij hem deed opkomen, Nikolaas een kruik of flesch naar zijn hoofd te gooien. Maar Ralph bracht hem tot bezinning, door hem aan te stooten en hem te verzoeken nu den vader te roepen. Squeers ging de kamer uit, en kwam na enkele oogeblikken terug met den dikbukkigen Snawley aan zijn arm, die hem plotseling losliet, recht op SMIKE toeliep, en dezen als zijn teruggevonden zoon omhelsde, maar daarbij zoo lomp en onbehouwen te werk ging, dat hij het hoofd van den armen jongen onder zijn arm kreeg. Zoo hield hij hem vast, en stak, als wilde hij den hemel danken, met een uitgestreken arm zijn breedgeranden hoed in de lucht, uitroepend: "Hoe weinig dacht ik aan zoo'n heuglijke ontmoeting, toen ik hem voor de laatste maal zag! O, hoe weinig dacht ik toen daaraan!"

"Wees bedaard, mijnheer," zei Ralph, op een toon, die meegevoel te kennen moest geven. "Gij hebt hem nu terug."

"Heb ik hem! Heb ik hem?" riep Snawley, als kon hij het nog niet gelooven. "Jal hier is hij, vleesch en bloed, vleesch en bloed."

"Heel weinig vleesch," viel John Browdie hierop in.

Snawley deed alsof hij deze opmerking niet hoorde, en vervolgde, nog met het hoofd van SMIKE onder zijn arm: "Wat was het, dat mij zooveel belang in hem deed stellen, toen deze achtenswaardige opvoeder der jeugd met hem bij mij in huis kwam? Wat deed mij branden van verlangen, om hem streng te kastijden, omdat hij van zijn besten vriend, zijn leider, zijn tweeden vader was weggelopen?"

"Het was het instinct der kinderliefde," merkte Squeers op.

"Ja, dat was het," vervolgde Snawley. "Het verheven gevoel — het gevoel van de oude Grieken en Romeinen — het gevoel

van de dieren in het veld en de vogelen in de lucht — met uitzondering van de konijnen en katers, die soms hun jongen opvreten. Mijn hart werd ontroerd, toen ik hem zag. Ik had — ik weet niet wat ik in den toorn van een vader had kunnen doen."

"Daaraan ziet gij wat de natuur is," zei Squeers. "Het is een raar ding, die natuur."

"Het is een heilig ding, mijnheer," merkte Snawley op.

"Ik geloof u graag," hervatte Squeers, met een peinzenden zucht. "Ik zou wel eens willen weten hoe wij het er buiten zouden stellen. De natuur," vervolgde hij plechtig, "is gemakkelijker te verbeelden dan te beschrijven. O, hoe zalig is het, mijnheer, in den natuurstaat te verkeerem!"

Op dit oogenblik rukte Smike zich van zijn vader los, vluchtte naar Nikolaas, en smeekte dezen in de aandoenlijkste bewoordingen, hem niet over te leveren.

"Als gij de vader van dien jongen zijt," zei Nikolaas, kijk dan naar wat er van hem geworden is, en durf dan nog eens te zeggen, dat gij hem wilt terugsturen naar den schandelijken moordkuil, waaruit ik hem verlost heb."

Dat is weer laster en eerroof!" riep Squeers. "Ik zal het u wel betaald zetten."

"Zwijg!" zei Ralph, toen Snawley spreken wilde. "Laten wij ter zake komen, en geen twist maken met een paar kwajongens. Dit is uw zoon, zooals gij bewijzen kunt — en gij, mijnheer Squeers, gij weet dat die jongen dezelfde is, die zoolang onder den naam van Smike bij u heeft gewoond, niet waar?"

"Zeker weet ik dat," antwoordde Squeers.

"Goed," hernam Ralph. "Wij zullen het kort maken. Gij hadt een zoon bij uw eerste vrouw, mijnheer Snawley?"

"Ja," antwoordde deze; "en daar staat hij."

"Dat zullen wij aanstonds bewijzen," zei Ralph. "Gij liet u van uw vrouw scheiden, en zij nam het kind mee, toen het een jaar oud was. Een paar jaren later ontvangt gij het bericht van haar, dat het dood was, en gij gelooft dat?"

"Ik moest wel," antwoordde Snawley. "O wat een vreugde..."

"Wees bedaard, mijnheer," zei Ralph. "Wij moeten de zaak afdoen, en zulke aandoeningen zijn maar hinderlijk. Die vrouw stierf ongeveer anderhalf jaar geleden, in een afgelegen dorp, daar zij als huishoudster in betrekking was. Is het niet zoo?"

"Ja," antwoordde Snawley.

"Op haar sterfbed schreef zij u een brief of bekentenis, betreffende dien jongen; het

adres was niets anders dan uw naam, en daarom heeft die brief, na lang dwalen, u pas enkele dagen geleden bereikt?"

"Juist, mijnheer," zei Snawley.

"En deze bekentenis," vervolgde Ralph, "houdt in, dat zijn dood een leugen van haar was, om u verdriet aan te doen, daar gij gewoon waart elkaar op allerlei manieren te kwellen; dat de jongen leefde, maar niet goed bij het hoofd was; dat zij hem door een vertrouwd persoon naar een goedkoop school in Yorkshire had gestuurd, enkele jaren lang zijn kostgeld had betaald, en hem toen, daar zij arm werd en ver van hem af woonde, langzamerhand in den steek had gelaten, waarvoor zij u om vergiffenis vroeg?"

Snawley knikte en veegde zijn oogen af, het eerste flauw, het laatste met veel vertoon.

"De school," vervolgde Ralph, "was die van mijnheer Squeers. De jongen heeft daar den naam van Smike gedragen. Alles is duidelijk; de data komen met de boeken van mijnheer Squeers overeen; mijnheer Squeers is nu juist bij u gelogeerd; gij hebt nog twee zontjes op zijn school. Gij deelt hem uw ontdekking mee; hij brengt u bij mij, als de man, die hem den ondermeester heeft gerecommandeerd, die uw zoon gestolen heeft, en ik breng u hier."

"Gij spreekt als een boek, mijnheer; alles de zuivere waarheid," zei Snawley.

"Dit is uw portefeuille," hervatte Ralph; terwijl hij er een uit zijn zak haalde. "Hier zijn de bewijzen van uw eerste huwelijk en de geboorte van dit kind, de twee brieven van uw vrouw, en al de papieren, die deze verklaringen rechtstreeks of zijdelings kunnen bevestigen."

"Jawel, mijnheer."

"En gij hebt er niet op tegen, dat ik ze laat lezen, zoodat deze menschen zich kunnen overtuigen, dat gij uw aanspraken voor het gerecht kunt doen gelden, en uw zoon onmiddellijk weer onder uw toezicht kunt nemen. Is dat uw meening niet?"

"Jawel, mijnheer."

"Daar dan," zei Ralph, terwijl hij de portefeuille op de tafel wierp; "laat hen lezen, als zij willen. En daar dit de origineele papieren zijn, zou ik u raden, er wat dicht bij te blijven, of gij zoudt er wel eens een van kwijt kunnen raken."

Hiermee zette Ralph zich ongenoodigd op een stoel, en zijn lippen dichtknijpend, die even door een glimlach waren gescheiden, sloeg hij zijn armen over elkaar en keek voor de eerste maal zijn neef in het gezicht.

Nikolaas, geraakt door zijn laatste hate-

lijkheid, wierp hem een toornigen blik toe; maar hij bedwong zich zoo goed hij kon, en begon met John Browdie de papieren door te kijken. Hij vond er niets op aan te merken. De uittreksels uit de registers waren behoorlijk geteekend; de eerste brief had volkomen het uiterlijk van een geschrift, dat al vele jaren oud was; de tweede was door dezelfde hand, maar minder duidelijk, zooals men van iemand, die op sterven lag, verwachten kon, geschreven. Ook op de andere papieren, briefjes, quitanties en dergelijke, viel niets te zeggen.

„Zou het waar zijn, Nikolaas?” fluisterde Kaatje, die over zijn schouder had gekeken. „Ik vrees van wel,” antwoordde Nikolaas. „Wat denkt gij er van, John?”

John krabde achter zijn ooren, schudde zijn hoofd, maar zei niets.

„Gij zult wel begrijpen,” zei Ralph zich tot juffrouw Nickleby wendend, „dat wij, daar die jongen minderjarig, en niet goed bij zijn hoofd is, dadelijk het gerecht in den arm hadden kunnen nemen. En dat zou ik ook gedaan hebben, als ik u en uw dochter niet had willen ontzien.”

„Gij hebt al getoond, hoe gij mijn zuster ontziet,” zei Nikolaas, terwijl hij Kaatje naar zich toe trok.

„Dank u,” zei Ralph. „Uw lof is mij bijzonder veel waard.”

„Kom,” zei Squeers; „wat zullen wij doen? De paarden zullen kou vatten, als wij ons niet wat haasten. Ik hoor er al een niezen. Hoe is het? Gaat de jongeheer Snawley met ons mee?”

„Neen, neen, neen,” zei Smike, terugdeinzend en zich aan Nikolaas vastklemmend. „Als 't u belijft niet. Ik wil niet van u weg en met hem meegaan. Neen, neen, neen.”

„Het is gruwelijk,” zei Snawley, naar zijn vrienden om bijstand omkijkend. „Brenge ouders daarvoor hun kinderen in de wereld?”

„Ja, brengen ouders daarvoor hun kinderen in de wereld?” zei Browdie, en wees daarbij naar Squeers.

„Dat gaat u niets aan,” antwoordde deze heer en tikte spottend tegen zijn neus.

„Neen, dat gaat niemand aan, denkt gij, schoolmeester,” hervatte John. „En alleen dat het niemand aangaat, houdt zulke kerels als gij zijt op de been. Maar waar wilt ge naar toe? Dat gaat zoo niet, man! Gij blijft aan dien kant.” Met deze woorden gaf hij Squeers, die op Smike wilde afgaan, zoo'n forschen stoot tegen zijn borst, dat de schoolmeester achteruitvloog en tegen Ralph aantuimelde, zoodat deze door den schok van zijn stoel glipte, en beiden op den

grond terecht kwamen.

Deze toevallige omstandigheid was het sein voor beslissende stappen. Onder een geweldig rumoer, dat door het bidden en smeeken van Smike, het schreien en gillen van de vrouwen, en het vloeken en dreigen van de mannen werd voortgebracht, werd er een poging aangewend, om den verloren zoon met geweld weg te voeren; en Squeers trok hem werkelijk al mee, toen Nikolaas, die tot nu toe onzeker was geweest wat hij doen zou, den schoolmeester bij zijn kraag greep, hem, met groot gevaar voor zijn enkele overgebleven tanden, heftig heen en weer schudde, heel onzacht de gang in wierp, en de kamerdeur dicht deed.

„Nu zou ik u raden uw vriend te volgen,” zei Nikolaas tot de twee anderen.

„Ik wil mijn zoon hebben,” zei Snawley.

„Uw zoon verkiest hier te blijven,” antwoordde Nikolaas, „en hij blijft hier.”

„Wilt gij hem dus niet teruggeven?” vroeg Snawley.

„Opdat gij hem weer aan dien beul zoudt overleveren?” antwoordde Nikolaas; „neen, dat zou ik niet al was hij een hond of een rat.”

„Sla dien Nickleby met een kandelaar op zijn kop,” riep Squeers door het sleutelgat, „en breng een van beiden mijn hoed mee; anders steelt hij dien ook nog.”

„Het spijt mij werkelijk heel erg,” zei juffrouw Nickleby, die met juffrouw Browdie in een hoek had staan schreien en op haar vingers bijten, terwijl Kaatje, heel bleek, maar volkomen bedaard, zoo dicht bij haar broer gebleven was als zij kon. „Werkelijk, het spijt mij allemaal heel erg. Ik weet heusch niet, wat het beste is om te doen, eerlijk waar. Ik moet maar op Nikolaas vertrouwen. Natuurlijk is het een hard ding andermans kinderen te moeten onderhouden, hoewel de jonge Snawley, moet ik zeggen, zoo gewillig en behulpzaam is als iemand maar zijn kan; maar als het in vriendschap geschikt kon worden — als de oude heer Snawley, bij voorbeeld, zich wilde verbinden om een bepaalde som voor zijn kost en inwoning te betalen, en er een accoord werd getroffen, waarbij wij op ons namen tweemaal in de week visch, en tweemaal een pudding of iets van dien aard te geven, dan denk ik dat alle partijen daardoor bevredigd zouden zijn.”

Daar aan dit compromis, dat met een overvloed van tranen en zuchten werd voorgesteld, door niemand eenige aandacht werd geschonken, wendde de arme juffrouw Nickleby zich tot juffrouw Browdie, om deze de voordeelen van een dergelijk

plan uiteen te zetten en te betoogen welke ongelukkige gevolgen het al had gehad, dat men nooit naar haar raad had willen luisteren.

„Jij,” zei Snawley, tot den ontstelden Smike, „jij bent een onnatuurlijke, ondankbare jongen. Je wilt je vader niet liefhebben. Wil je mee naar huis gaan — spreek op!”

„Neen, neen, neen!” riep Smike, achteruitkruipend.

„Hij heeft nooit iemand liefgehad,” riep

„Uw dwaasheid zal nu wel uit zijn, denk ik,” zei Ralph tot Nikolaas, nog een oogenblik dralend. „Hij is geen onbekende, achtervolgde afstammeling van een groot heer, maar de half achterlijke zoon van een Londensch winkeliertje. Wij zullen eens zien, welken invloed dit op uw medelijden zal hebben.”

„Dat zult gij zeker,” zei Nikolaas, terwijl hij naar de deur wees.

„Gij moet weten,” vervolgde Ralph, „dat ik nooit geloofd heb, dat gij hem zoudt af-

MAAR SQUEERS..... KON ZICH NIET WEERHOUDEN TERUG TE KEEREN, EN VOOR DE DEUR VAN DE KAMER EENIGE BOKKENSPRONGEN TE MAKEN EN AFSCHUWELIJKE GEZICHTEN TE TREKKEN.

Squeers door het sleutelgat. „Hij heeft mij nooit liefgehad, en mijn vrouw ook niet, en Wackford ook niet, die toch heusch een engel is. Hoe kunt gij denken, dat hij zijn vader zal liefhebben. Dat zal hij nooit, dat kan hij niet. Hij weet niet eens wat het is een vader te hebben. Dat begrijpt hij niet. Dat zit niet in hem.”

Mijnheer Snawley staarde zijn zoon een poos aan, en bedekte daarop zijn oogen met zijn hand, terwijl hij zijn hoed nog eens in de lucht stak, als beklagde hij Smike's gruwelijke ondankbaarheid. Toen nam hij zijn eigen hoed onder zijn eenen arm, dien van Squeers onder den anderen, en ging langzaam en treurig de deur uit.

staan. Uw trots, hardnekkigheid en zucht om edelmoedig te schijnen, moesten u bij uw plan doen blijven. Maar het zal u berouwen, en dat heel spoedig. Met een langdurig en kostbaar proces, dat u dag en nacht geen oogenblik met rust laat, zal ik u wel klein krijgen. En als gij dan dit huis tot een hel maakt, en uw ellende wreekt op dat ongelukkige schepsel, — wat ik voorzie, dat gebeuren zal; want ik ken u — en op hen, die u nu voor een nieuwbakken held houden, dan zullen wij de rekening tusschen ons beiden eens opmaken en zien wie er tenslotte het beste aan toe is, zelfs voor de wereld.”

Ralph stapte de deur uit. Maar Squeers,

die zijn laatste woorden had gehoord, en die zich al dien tijd had staan opwinden tot een graad van machteloosze woede, zooals nog maar zelden door iemand is bereikt, kon zich niet weerhouden terug te keeren, en voor de deur van de kamer eenige bokkensprongen te maken en afschuwelijke gezichten te trekken, om zijn vreugde over den aanstaanden ondergang van Nikolaas te kennen te geven. Toen hij dezen krijgsgedans, waaraan zijn korte brèk en groote laarzen een eigenaardige sierlijkheid bijzetten, had uitgevoerd, volgde hij zijn vrienden, en liet de familie met rust, om over het gebeurde na te denken.

HOOFDSTUK XLVI.

Er straalt eenig licht op Nikolaas' liefde; maar gunstig of ongunstig zal de lezer moeten beslissen.

Nadat Nikolaas rijpelijk, en niet zonder bezorgdheid, over den netéligen toestand, waarin hij geraakt was, had nagedacht, kwam hij tot het besluit, dat hij dien zonder uitstel en openhartig aan de menschlievende broers behoorde mee te deelen. Hij maakte dus den volgenden avond gebruik van de eerste de beste gelegenheid, om mijnheer Charles Cheeryble alleen te spreken, vertelde hem de geschiedenis van Smike, en gaf op een bescheiden maar vastberaden toon zijn hoop te kennen, dat zijn vriendelijke patroon het hem niet kwalijk zou nemen, als hij, in deze omstandigheden, zich het recht aanmatigde zich tusschen vader en zoon te plaatsen, en den laatsten in zijn ongehoorzaamheid te stijven; al mocht men ook zeggen, wat men zeker doen zou, dat Smike's afkeer van zijn vader iets zoo onnatuurlijks was, dat zij, die hem daarin versterkten, algemeen gehaat en verfoeid verdienden te worden.

„Zoo diep geworteld schijnt zijn afschuw van dien man te zijn,” zei Nikolaas, „dat ik moeilijk kan gelooven, dat hij inderdaad zijn zoon is. De natuur schijnt in zijn borst niet het minste verborgen gevoel van genegenheid voor dien man gezaaid te hebben; en de natuur kan toch nooit dwalen.”

„Mijn beste vriend,” antwoordde mijnheer Charles; „gij begaat de gebruikelijke fout, dat gij de natuur iets toe wilt schrijven, waarmee zij niets te maken heeft, en waarvoor zij in 't geheel niet verantwoordelijk is. De menschen spreken over de na-

tuur maar al te vaak als over iets abstracts, en vergeten intusschen wat inderdaad natuurlijk is. Hier hebben wij een armen jongen, die nooit de zorg van een vader heeft ondervonden, en die in zijn heele leven bijna niets anders dan smart en ellende heeft gekend. Nu laat men hem opeens een man zien, van wien men zegt dat het zijn vader is, en het eerste wat die man doet is, zijn plan te kennen te geven, om aan den korten tijd van geluk, dien de arme jongen heeft gekend, een einde te maken, hem in zijn vorige ellende terug te storten, en hem den eenigen vriend, dien hij ooit gehad heeft, te ontrooven. Die vriend zijt gij. Als de natuur in dit geval den jongen ook maar de minste neiging ingaf om bij dien vader te blijven en u te verlaten, zou zij een leugenaar en een idioot zijn.”

Nikolaas was blij, dat de oude heer met zooveel warmte sprak, en in de hoop, dat hij op dezelfde wijze zou voortgaan, gaf hij geen antwoord.

„Deze fout wordt, op de een of andere manier, ieder oogenblik begaan,” vervolgde mijnheer Charles. „Ouders, die nooit hun liefde hebben getoond, klagen dat hun kinderen geen natuurlijk gevoel hebben; kinderen, die zich nooit behoorlijk hebben gedragen, laten dezelfde klacht hooren over hun ouders; wetgevers roepen ach en wee over ouders en kinderen allebei, en bejammeren het, dat de banden der natuur niet meer geëerbiedigd worden. De instincten en neigingen van de natuur, mijnheer Nickleby, behooren tot het edelste, dat de Almachtige den mensch geschonken heeft; maar evenals alle andere goede werken van Zijn hand, behooren die instincten en neigingen aangekweekt en gekoesterd te worden, of anders is het even natuurlijk, dat zij vergaan en een ander gevoel haar verdringt, als dat de edelste planten, indien zij verwaarloosd worden, door onkruid en doornen worden verstikt. Ik wou, dat men dit wat meer in het oog hield, dan zou men te rechter tijd meer aan de verplichtingen, die de natuur ons oplegt, denken, en er wat minder over spreken, als het niet te pas komt.”

Mijnheer Charles, die onder het spreken warm was geworden, wachtte even, om wat te bekoelen, en vervolgde toen:

„Gij zult het misschien vreemd vinden, mijnheer Nickleby, dat ik met zoo weinig verwondering naar uw verhaal heb geluisterd, maar dat kan ik u gemakkelijk verklaren; uw oom is van morgen hier geweest.”

Nikolaas kleurde, en ging een paar stapen achteruit.

„Ja,” vervolgde de oude heer, met nadruk op zijn lessenaar tikkend, hier — in deze kamer. Hij wilde nergens naar luisteren — naar recht, rede noch gevoel. Maar mijn broer Ned heeft hem stevig aangepakt; mijnheer Ned had een steen kunnen vermurwen, mijnheer!”

„Kwam hij,” zei Nikolaas, „om . . .”

„Om over u te klagen,” viel mijnheer Charles hem in de rede; „om onze ooren met leugens en lastertaal te vergiftigen; maar hij was aan een verkeerd adres, en is niet weggegaan zonder nog een paar heilzame waarheden te hebben moeten aanhooren. Mijn broer Ned, mijnheer, is een leeuw; en Tim Linkinwater ook — een echte leeuw. Wij hebben Tim Linkinwater laten binnenkomen om hem het eerst te woord te staan, en die heeft hem danig aangepakt.”

„Hoe kan ik ooit genoeg dank betoonen voor al de verplichtingen, waarmee gij mij dagelijks overlaadt?” zei Nikolaas.

„Door er niet over te spreken, beste jongen,” antwoordde mijnheer Charles. „Men zal u recht doen, tenminste, men zal u geen onrecht aandoen, en niemand van uw familie. Zij zullen geen haar op uw hoofd krenken, of van dien jongen, of van uw moeder, of van uw zuster. Dat heb ik gezegd, en mijnheer Ned en Tim Linkinwater; dat hebben wij allen gezegd, en wij zullen ons woord houden. Ik heb den vader gezien — als hij de vader is — wat ik wel moet denken. Hij is een barbaar en een huichelaar, mijnheer Nickleby; en dat heb ik hem zelf gezegd. „Gij zijt een barbaar, mijnheer,” zei ik tegen hem, en ik ben heel blij, dat ik dat gezegd heb. Werkelijk, ik ben er heel blij om.”

Mijnheer Charles was nu zoo driftig van verontwaardiging, dat Nikolaas dacht er goed aan te zullen doen, met hem wat te kalmeeren; maar toen hij wilde spreken, legde mijnheer Cheeryble de hand op zijn arm, en wees naar een stoel.

„Dit is nu afgehandeld,” zei de oude heer, terwijl hij zijn gezicht afveegde. „Spreek er nu geen woord meer over. Ik moet nog over iets anders met u spreken, mijnheer Nickleby. Over iets van belang, en dat tusschen ons moet blijven. Maar wij moeten eerst bedaard zijn.”

Toen hij de kamer een paar keer op en neer had gewandeld, ging hij weer zitten, schoof zijn stoel dichter bij Nikolaas en zei:

„Luister eens, Nickleby; ik zou u graag belasten met een vertrouwelijke en delica-

te opdracht.”

„Misschien zoudt gij iemand kunnen vinden, die geschikter daarvoor is, mijnheer,” zei Nikolaas; „maar ik durf te zeggen, dat niemand met meer ijver en meer geheimhouding die opdracht zou kunnen uitvoeren dan ik.”

„Daarvan ben ik overtuigd,” hernam mijnheer Charles; „en gij zult zelf wel begripen dat ik zoo over u denken moet, als ik u zeg, dat het een jongedame is, die gij voor mij moet gaan bezoeken.”

„Een jongedame, mijnheer?” zei Nikolaas, bevend van verlangen om meer te hooren.

„En een heel knappe jongedame,” zei mijnheer Cheeryble ernstig.

„Ga verder, mijnheer, als 't u belieft,” hernam Nikolaas.

„Ik denk er juist over na, hoe ik dat doen zal,” zei mijnheer Charles op een treurigen, ja zelfs smartelijken toon, naar het Nikolaas voorkwam. „Op zekeren ochtend hebt gij eens, bij toeval, in deze kamer een jongedame gezien, die flauw viel. Herinnert gij het u nog? Misschien hebt gij het vergeten . . .”

„O neen,” antwoordde Nikolaas haastig. „Ik — ik herinner het mij nog heel goed.”

„Zij is de jongedame, die ik bedoel,” hernam mijnheer Charles. Nikolaas dacht heel veel, maar was niet in staat een woord uit te brengen.

„Zij is de dochter van een vrouw,” vervolgde mijnheer Charles, „die ik, toen zij zelf een mooi meisje en ik nog veel jonger was — die ik — hoe vreemd komt het woord mij nu voor — die ik toen innig liefhad. Misschien zult gij glimlachen, omdat gij een man met grijze haren over zulke dingen hoort spreken. Gij zult er mij niet boos mee maken; want ik ben ook eens jong geweest, en ik geloof vast, dat ik het ook gedaan zou hebben.”

„Het komt niet in mij op, mijnheer,” zei Nikolaas.

„Mijn goede broer Ned,” vervolgde mijnheer Cheeryble, „zou met haar zuster getrouwd zijn; maar deze stierf. Zij zelf is nu ook al jarenlang overleden. Zij trouwde volgens haar eigen verkiezing; en ik wou dat ik er bij kon voegen, dat zij later zoo gelukkig was, als ik altijd gehoopt heb, dat zij zijn mocht.”

Er volgde een stilte, en Nikolaas deed geen poging om die te verbreken.

„Als haar man zoo weinig rampen en beproevingen had gekend, als ik, uit het diepst van mijn hart, om harentwille, hoop- te en wenschte, zou zijn leven rustig en ge-

lukkig zijn geweest," zei de oude heer bedaard. „Ik hoef niet méér te zeggen, dan dat dit niet zoo was — dat zij niet gelukkig was — en dat zij in armoede en moeilijkheden geraakte — dat zij, ongeveer een jaar vóór haar dood een beroep kwam doen op mijn oude vriendschap. Ik vond haar droefvrig veranderd; lijden en mishandeling hadden haar volkomen terneergeslagen; zij verging van hartzeer. Hij maakte gretig gebruik van het geld, dat ik, om haar maar één uur gelukkig te maken, als water zou hebben uitgestort — ja hij zond haar zelfs dikwijls terug, om meer te vragen; en toch, terwijl hij dit geld verkwistte, maakte hij het gevolg van haar bezoeken bij mij tot den grond van barbaarsche beschimpingen en verwijten. Hij zei, dat hij wel wist, dat haar keus haar berouwde; dat zij hem uit baatzucht en ijdelheid had getrouwd; — want toen hij om haar hand vroeg, was hij een knappe jongeman, die in de groote wereld leefde en voorname vrienden had. In één woord, hij verweet het haar, op de meest onheusche en onrechtvaardige wijze, dat zij de oorzaak zou zijn geweest van alle rampen en teleurstellingen, die hem door zijn eigen losbandigheid hadden getroffen. In dien tijd was die jongedame nog een kind. Ik zag haar niet terug vóór dien ochtend, toen gij haar ook gezien hebt; maar mijn neef Frank. . . .”

Nikolaas sprong onwillekeurig op, en verzocht daarop, met een verwarde verontschuldiging over deze stoornis, zijn patroon om verder te gaan.

„Mijn neef Frank, zeg ik," hernam mijnheer Cheeryble, „ontmoette haar toevallig, een paar dagen nadat hij in Engeland was teruggekomen, maar verloor haar bijna op hetzelfde oogenblik weer uit het oog. Haar vader, door ziekte en armoede op den rand van het graf gebracht, en zij — een kind (zouden wij zeggen, als wij de wijsheid der Voorzienigheid niet eerbiedigen) dat een beteren vader waardig was — verdroeg met standvastigheid ontberingen en veranderingen, alles wat voor zoo'n jong en gevoelig meisje verschrikkelijk moet zijn, om hem te ondersteunen. In deze ellende had zij niemand om haar te helpen en te troosten dan een trouwe meid, die in betere dagen een keukenhulpje bij hen was geweest, en toen hun eenige dienstbode was — een arm, onwetend schepsel, maar dat om haar trouw en goedhartigheid wel verdiend had — wel verdiend had — de vrouw van Tim Linkinwater te zijn.”

Na deze lofspraak op de arme meid met buitengewonen nadruk te hebben geuit,

vervolgde mijnheer Charles zijn verhaal met meer bedaardheid.

De jongedame (dit was in het kort de inhoud van wat hij zei) had alle aanbiedingen van bloedverwanten van haar overleden moeder afgewezen, omdat deze als voorwaarde hadden gesteld, dat zij haar slechten maar ongelukkigen vader aan zijn lot zou overlaten. Uit kieschheid werd zij er van teruggehouden zich tot den braven man te wenden, dien haar vader haatte en dien deze, juist omdat zijn edelmoedigheid zijn begrip zoover te boven ging, door verkeerde oordeelvellingen en lasterlijke geruchten diep beleedigd had. Zij had dus alles gedaan wat zij kon, om hem alleen door het werk van haar handen te onderhouden. In armoede en droefenis had zij gearbeid, zonder haar taak moe te worden, zonder haar geduld te verliezen bij de kregelige neerslachtigheid van den zieke, die door geen troostende herinnering of hoop voor de toekomst werd opgebeurd — zonder zich te beklagen over het harde lot, dat zij vrijwillig op zich nam. Alle bekwaamheden, die zij zich in vroegere gelukkiger jaren had eigen gemaakt, had zij tot dit ééne doel aangewend. Twee eendlooze jaren lang had zij den heelen dag, en dikwijls zelfs een gedeelte van den nacht, met de naald, het penseel en de pen gewerkt, en als gouvernante al de onaangenaamheden verdragen, die aan die betrekking maar al te dikwijls verbonden zijn. Twee jaar lang had zij op die manier al haar krachten ingespannen, maar zonder haar doel te bereiken. Overstelpd door moeilijkheden en teleurstellingen van allerlei aard, was zij tenslotte genoodzaakt, den ouden vriend van haar moeder op te zoeken, en met een van droefheid bezwijkend hart zijn hulp in te roepen.

„Als ik arm was geweest," zei mijnheer Charles met glinsterende oogen, „als ik arm was geweest, wat ik, Goddank, niet ben, zou ik mij het noodige ontzegd hebben, om haar te helpen; maar dat zou iedereen in zulke omstandigheden doen. Toch blijft het een moeilijk geval. Als haar vader dood was, zou het heel eenvoudig zijn. Dan zou zij bij mijn broer Ned en mij komen wonen, en ons zoo gelukkig maken, alsof zij onze dochter of zuster was. Maar hij leeft nog. Niemand kan hem helpen; dat is al duizendmaal geprobeerd; het is niet zonder reden, dat iedereen hem in den steek heeft gelaten.”

„Zou men haar niet kunnen overhalen. . . .” Nikolaas aarzelde.

„Om hem te verlaten?" zei mijnheer

Charles. „Wie zou een dochter kunnen voorstellen, om haar vader te verlaten? Zulke voorstellen — met de vrijheid, hem nu en dan te bezoeken — zijn haar al gedaan — niet door mij; maar altijd met hetzelfde resultaat.”

„Behandelt hij haar goed?” vroeg Nikolaas. „Beantwoordt hij haar gevoelens?”

„Ware goedheid, onbaatzuchtige liefde ligt niet in zijn aard,” antwoordde mijnheer Cheeryble. „Alle liefde waartoe hij in staat is, geeft hij haar, geloof ik. Haar moeder was de zachtheid en goedheid, zelf; en hoewel hij haar, van hun huwelijk tot aan haar dood, zooveel verdriet heeft aangedaan, als hij maar kon, heeft zij hem altijd liefgehad. Op haar sterfbed beval zij hem in de zorg van haar dochter aan. Die dochter heeft dat nooit vergeten, en zal het ook nooit vergeten.”

„Zoudt gij niet eens met hem kunnen spreken?” vroeg Nikolaas.

„Ik?” antwoordde mijnheer Cheeryble. „Dat zou het laatste zijn wat ik zou moeten probeeren. Hij is zoo op mij gebeten, dat hij, als hij wist, dat zijn dochter haar hart voor mij geopend had, haar het leven door zijn verwijten ondraaglijk zou maken; en tegelijkertijd — dat is het onlogische en egoïstische in zijn karakter — zou hij, al wist hij, dat zij geen penning had, die niet van mij afkomstig was, niet afzien van één enkel verlangen, dat hij door de roekeloze verkwesting van haar kleine beetje geld kon bevredigen.”

„Hij is een monster,” zei Nikolaas met verontwaardiging.

„Laten wij geen harde woorden gebruiken,” hernam mijnheer Charles op een zachten toon; „maar ons neerleggen bij de omstandigheden, waarin de jongedame zich nu eenmaal bevindt! Den onderstand, dien zij van mij heeft aangenomen, heb ik, op haar eigen verzoek, in heel kleine sommetjes moeten verdeelen, uit vrees dat hij, als hij zag hoe gemakkelijk zij aan geld kon komen, het nog lichtzinniger zou verspillen dan hij gewoon is. En om deze kleinnigheden te halen, heeft zij nog heimelijk en 's avonds laat hier moeten komen. Dat kan zoo niet langer, mijnheer Nickleby. Ik kan het werkelijk niet langer aanzien.”

Daarop kwam het er bij stukjes en beetjes uit, hoe de tweelingen samen allerlei plannen hadden beraamd, om het jonge meisje op een kiesche wijze te helpen, en wel zoo, dat haar vader niet vermoeden kon, vanwaar de hulp kwam; en hoe zij eindelijk tot het besluit waren gekomen, dat er niets beters te bedenken was, dan

voor de leus de teekeningen en andere voorwerpen, die zij vervaardigde, voor een hoogen prijs van haar te koop, en voortdurend nieuwe bestellingen bij haar te doen. Om dit plan ten uitvoer te brengen, was het noodig, iemand te vinden, die zich als handelaar in zulke artikelen voordeed, en na rijp overleg hadden zij aan Nikolaas gedacht, om deze rol te spelen.

„Hij kent mij en mijn broer Ned,” zei mijnheer Charles; „en dus kunnen wij zelf niet gaan. Frank is een goede jongen, een beste jongen; maar wij zijn bang, dat hij wat te wild en onbesuisd is, voor zoo'n kiesche aangelegenheid, en misschien, misschien — om ronduit te spreken — daar zij een heel knap meisje is, vreezen wij, dat hij op haar verliefd zou kunnen worden, voor hij het zelf wist, en door onbedachtzaamheid een onschuldige hartje, dat wij, als nederige werktuigen van de Voorzienigheid, zoo graag gelukkig zouden willen maken, nog meer smart veroorzaken. Hij stelde bijzonder veel belang in haar lot, toen hij haar toevallig ontmoette, en uit de navraag, die wij gedaan hebben, maken wij op, dat zij het was, die op een onschuldige wijze aanleiding tot de opschudding gaf, die tot uw eerste kennismaking met hem leidde.”

Nikolaas zei stotterend, dat hij dit al eenigszins vermoed had; en om te verklaren, hoe hem zociets in de gedachten had kunnen komen, vertelde hij waar en wanneer hij de jongedame zelf had gezien.

„Gij ziet dus,” vervolgde mijnheer Charles, „dat hij ons niet van dienst kan zijn, en Tim evenmin; want Tim, mijnheer, is zoo driftig, wanneer hij ziet dat iemand verongelijkt wordt, dat hij zich door niets laat weerhouden. Hij zou ruzie met haar vader hebben, voordat hij vijf minuten met hem had gesproken. Maar op u kunnen wij ons volkomen verlaten; uit de manier, waarop gij met uw huisgenooten omgaat en over hen spreekt en denkt, hebben wij gezien — of tenminste heb ik gezien, maar dat is hetzelfde, want tusschen mij en mijn broer Ned bestaat geen verschil, behalve dat hij de beste man is die ooit heeft geleefd, en dat er nooit iemand in de wereld is geweest of ooit zal zijn, die op hem lijkt — dat gij precies de eigenschappen bezit om zociets ten uitvoer te brengen. Gij zijt onze man, mijnheer!”

„De jongedame” zei Nikolaas, wiens verlegenheid zoo groot was, dat hij bijna niet wist wat hij zeggen zou, „is . . . is . . . is zij op de hoogte van dit onschuldige bedrog?”

„Ja, ja,” antwoordde mijnheer Cheeryble. „Zij weet tenminste, dat gij van ons komt; maar zij weet niet beter, of wij zullen haar werk, dat gij van tijd tot tijd koopen zult, weer verkopen. En als gij het handig aanlegt — het heel handig aanlegt — zult gij haar misschien kunnen doen gelooven, dat wij er op verdienen. Hè! hè!”

Mijnheer Charles was zoo gelukkig in al zijn eenvoud, en scheen zich zoo hartelijk te verheugen in de gedachte dat het jonge meisje zou kunnen denken, dat zij geen verplichting aan hem had, dat Nikolaas geen enkele bedenking wilde opperen.

Al dien tijd lag echter de bekentenis op zijn tong, dat dezelfde reden, die den neef van mijnheer Cheeryble voor deze opdracht ongeschikt maakte, ook ten zijnen opzichte bestond; en verscheidene malen was hij op het punt om zijn gevoelens te openbaren, en te verzoeken, hem van deze taak te ontslaan. Maar telkens kwam er een gedachte bij hem op, die hem bewoog om te zwijgen en het geheim in zijn hart te bewaren. „Waarom,” dacht Nikolaas, „waarom zou ik dit liefdadige en edelmoedige plan een hindernis in den weg leggen? Al kan ik niet nalaten dit edele en charmante meisje lief te hebben, zou ik niet een ijdele en ingebeeelde dwaas schijnen, als ik in ernst zei, dat er gevaar bestond, dat zij ook op mij verliefd zou raken? Moet ik, bovendien, geen vertrouwen in mij zelf stellen? Verplicht de eer mij nu niet zulke gedachten te onderdrukken? Heeft deze achtenswaardige man geen recht op mijn diensten, en mag ik mij door redenen, die mij zelf alleen betreffen, laten weerhouden hem die te bewijzen?”

Telkens wanneer Nikolaas zich zelf zulke vragen deed, antwoordde hij met een heel nadrukkelijk „neen”, en maakte zich zelf daarbij wijs, dat hij een martelaar van zijn welwillendheid was, daar hij zich edelmoedig voornam iets te doen, waartoe hij, als hij zijn eigen hart wat nauwkeuriger onderzocht had, gemerkt zou hebben maar al te zeer geneigd te zijn. Met zulke handigheid goochelen wij met ons zelf, en veranderen wij onze zwakheden in de edelste deugden.

Mijnheer Cheeryble, die natuurlijk volstrekt niet wist, dat zijn jonge vriend zich met zulke gedachten bezighield, gaf hem de noodige aanwijzingen en inlichtingen, om den volgenden morgen zijn eerste bezoek af te leggen; en toen alles was afgesproken, begaf Nikolaas zich in diep gepeins naar huis.

De plaats, waarheen mijnheer Cheeryble

hem verwezen had, was een rij armoedige huizen, gelegen binnen de „Rules” van de King’s Bench-gevangenis, niet ver van de obelisk in George’s Fields. De Rules noemt men de vrijsplaats in den omtrek van de gevangenis, die een twaalftal straten omvat, waarin schuldenaars, die nog genoeg geld over hebben, om de zware onkosten te betalen, ongehinderd mogen wonen, volgens de bepalingen van dezelfde verlichte wetten, die den schuldenaar, die in het geheel geen geld heeft, in de gevangenis van gebrek laten omkomen, zonder voedsel, kleeding of behoorlijke huisvesting, waarop zelfs de ergste misdadigers toch nog recht hebben.

Zonder zich ernstig over deze zonderlinge tegenstrijdigheden het hoofd te breken, begaf Nikolaas zich naar de aangewezen plaats, en na een zeer vuile en sombere voorstad te zijn doorgedaan, waarin kleine theaters, oesterschelpen, gemberbierflesschen, goederenwagens, groentemanden en uitdragerswinkels de voorwerpen waren, die het meest in het oog vielen — bereikte hij met een kloppend hart de bedoelde rij huizen. Zij hadden kleine tuintjes voor de deur, die, daar zij volkomen verwaarloosd werden, als aschbelten dienden, om het vuil te verzamelen, tot de wind om den hoek kwam en het wegwaaide. Het hekje openend, dat aan gebroken scharnieren voor een van deze tuintjes hing, en den bezoeker half afwerde en half toegang verleende, klopte Nikolaas met een bevende hand aan de voordeur.

Het huis zag er van buiten heel armoedig uit, met vuile ramen, die maar spaarzaam van gordijnen waren voorzien; en toen de deur geopend werd, logenstrafte het inwendige het uitwendige niet, want de looper op de trap en het geschilderde zeil in de gang waren allebei heel oud; en in de openstaande voorkamer zat een van de heeren bewoners te rooken, terwijl de vrouw des huizes bezig was in de openstaande achterkamer de stukken van een afgebroken ledikant te wrijven, als voorbereiding tot de ontvangst van een nieuwen huurder.

Nikolaas had ruim den tijd om dit alles op te nemen, daar een kleine jongen, die voor de bewoners boodschappen deed, de keukentrap afstropelde en om de meid van juffrouw Bray schreeuwde, die na eenigen tijd te voorschijn kwam en hem verzocht om maar met haar mee te gaan; een zoo natuurlijk gevolg van zijn verzoek om haar meesteres te spreken, dat het vreemd was dat hij er zoo zenuwachtig van werd.

Hij ging echter met haar mee naar boven, werd in een voorkamer gelaten, en daar, aan een kleine tafel voor het raam, bezig aan een tekening, zat het mooie meisje, dat zijn gedachten zoo vervuld had, en dat hem nu, ten gevolge van de nieuwe en nog grootere belangstelling die haar geschiedenis hem had ingeboezemd, duizendmaal mooier voorkwam, dan hij zich haar ooit had voorgesteld.

Maar waar hij vooral door getroffen werd, waren de bewijzen van smaak en vroegere weelde, die zij in de armoedige kamer had weten te bewaren. Bloemen, vogeltjes, de harp, de oude piano, welker tonen in vroeger tijd zooveel liefelijker hadden geklonken — hoeveel strijd moest het haar niet hebben gekost, om die laatste schakels van de gebroken keten, die haar nog aan een beter verleden deden denken, te behouden! Aan hoeveel geduldig lijden en hoeveel teedere aandoeningen moest elke eenvoudige versiering, het voortbrengsel van haar snipperuren, vol van die charme, die ieder smaakvol werkje van vrouwenhanden bezit, de herinnering opwekken! Het was hem alsof er een zegenenden glimlach van den hemel op het benauwde kamertje rustte; alsof de liefde en trouw van dit jeugdige, zwakke meisje een glans had verspreid over de onbezielde voorwerpen en er iets van haar eigen schoonheid aan had meegedeeld; alsof de stralenkrans, waarmee oude schilders het hoofdje van de stralende engelen van een zondeloze wereld omkransten, ook om een wezen speelde, dat naar den geest met hen verwant was, en hij haar licht zichtbaar voor zich had.

En toch was hij binnen de Rules van de King's Bench-gevangenis. Als hij zich in Italië had bevonden, en de tijd het ondergaan van de zon, en het tooneel een statig terras was geweest — maar één breede hemelboog welft zich over de heele aarde, en hetzij die hemel helder is of bewolkt, dezelfde sterrenhemel is daar boven — dan had hij misschien niet hoeven te denken dat hij dweepte.

Men denke echter niet, dat hij met den eersten blik alles overzag; want tot nu toe had hij den zieke nog niet bemerkt, die, met kussens ondersteund, in een leunstoel zat, en eindelijk door zijn onrustig heen en weer schuiven zijn aandacht trok.

Deze man was niet veel meer dan vijftig jaar oud, maar zoo uitgeteerd, dat hij veel ouder scheen. Zijn trekken bewezen, dat zijn gezicht eenmaal knap was geweest; maar de sporen van heftige driften en

hartstochten waren er duidelijk op geteekend. Een andere uitdrukking zou een veel leelijker gezicht veel innemender hebben gemaakt. Zijn wangen waren ingevallen, zijn lichaam tot op het gebeente uitgeteerd; maar er was nog iets van het vroegere vuur in zijn ingezonken oogen, die begonnen te fonkelen, terwijl hij met een dikken stok, die hem als kruk scheen te dienen, ongeduldig op den vloer stampte en zijn dochter riep.

„Madeline! Wie is dat? Wat moet iemand hier? Wie heeft een vreemde boven laten komen? Wat is er?”

„Ik geloof...” zei zijn dochter, terwijl zij met eenige verlegenheid haar hoofd boog, om den groet van Nikolaas te beantwoorden.

„Gij gelooft altijd,” hernam de zieke kregelig. „Wat is er?”

Nikolaas had zich nu voldoende hersteld, om zelf te spreken, en zei (zooals hij met mijnheer Cheeryble had afgesproken), dat hij kwam, om een paar schermpjes en een stuk geschilderd fluweel voor een sofa te bestellen, en dat alles zoo fraai mogelijk moest zijn, daar het op de kosten niet aankwam. Hij moest ook nog, onder dankzegging twee teekeningen betalen, en legde een in een dichtgelakte enveloppe gesloten bankbiljet op de tafel.

„Kijk of het geld in orde is, Madeline,” zei de vader. „Maak de enveloppe open.”

„Het zal zeker wel in orde zijn, papa!”

„Hier!” zei mijnheer Bray, terwijl hij met kregelig ongeduld zijn knokige vingers opende en dichtkneep; „laat mij kijken. Wat praat ge toch? Het zal zeker wel in orde zijn! Hoe kunt gij dat weten? Vijf pond. Is dat goed?”

„Jawel,” zei Madeline, zich over hem heenbuigend. Terwijl zij de kussens verschikte, kon Nikolaas haar gezicht niet zien; maar toen zij bukde, meende hij een traan te zien vallen.

„Schel de meid, schel de meid!” zei de zieke driftig en wees naar de schel met een hand, die zoo beefde, dat het bankbiljet ritselde. „Laat zij het bankbiljet gaan wisselen. Laat zij een courant gaan halen, en wat druiven, en een flesch wijn, zooals ik verleden week had — en — en ik kan nu niet alles bedenken, wat ik noodig heb; maar zij kan nog wel eens uitgaan. Dat maar eerst. Maar vlug, Madeline! Hemel, wat zijt gij langzaam!”

„Hij denkt niet om wat zij noodig heeft,” dacht Nikolaas.

Misschien was er een zweem van die gedachte zichtbaar in de uitdrukking van

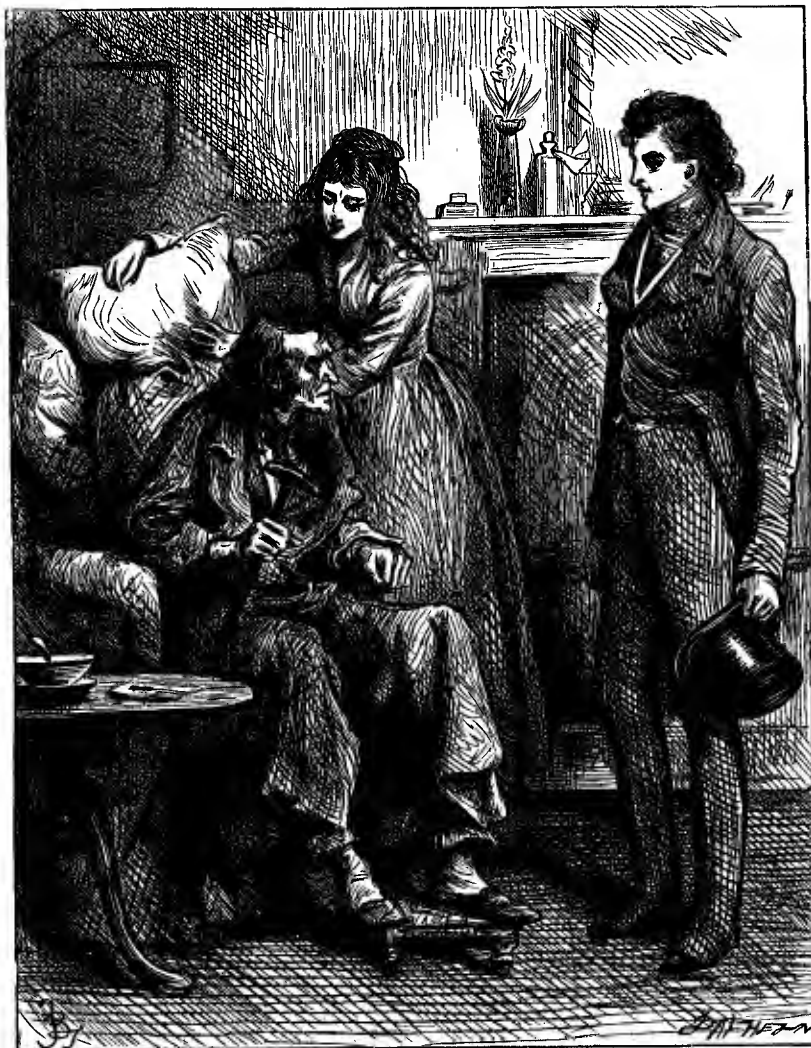
zijn gezicht; want de zieke wendde zich tot hem, en vroeg knorrig of hij op een quitantie wachtte.

„Dat hoeft niet,” antwoordde Nikolaas.

„Hoeft niet? Wat bedoelt gij daarmee?” was het scherpe antwoord. „Wat denkt gij

van u had kunnen leeg koopen? Wat bedoelt gij?”

„Niets anders,” antwoordde Nikolaas, „dan dat ik van plan ben, dikwijls bij deze jongedame te koopen en te bestellen, en haar niet wil lastig vallen met voor elke

„HOEFT NIET? WAT BEDOELT GIJ DAARMEE?” WAS HET SCHERPE ANTWOORD. „WAT DENKT GIJ WEL; DAT WIJ UW GELD ALS EEN GIFT OF WELDAAD AANNEMEN? OF ALS BETALING VOOR WAT U GELEVERD IS?”

wel; dat wij uw geld als een gift of weldaad aannemen? Of als betaling voor wat u geleverd is? Wat duivel, mijnheer, omdat gij niet in staat zijt den tijd en de smaak te waardeeren, die er aan besteed is, denkt gij daarom, dat gij uw geld wegsnijt? Weet gij wel, dat gij met iemand spreekt, die vroeger twintig zaken als die

kleinigheid een quitantie te schrijven.”

„En ik verkies, dat zij u telkens een quitantie geeft,” hernam de vader. „Mijn dochter, mijnheer, heeft van niemand een wellustigheid nodig. Wees zoo goed, hier niets anders te doen dan uw zaken. Ieder nietig winkeliertje zou nu medelijden met haar gaan krijgen, niet waar? Heel aardig.

Madeline, geef hem een quitantie, en doe dat altijd."

Terwijl zij deed, alsof zij een quitantie schreef, en Nikolaas nadacht over het zonderlinge en toch niet onbegrijpelijke karakter van den man, dien hij voor zich zag, liet de zieke, die van tijd tot tijd veel pijn scheen te hebben, zich in een stoel zinken, en klaagde dat de meid zoolang wegbleef, en alles scheen samen te spannen om hem te kwellen.

"Wanneer zal ik terugkomen?" vroeg Nikolaas, toen hij het papiertje aannam.

Deze vraag werd tot de dochter gericht; maar de vader antwoordde onmiddellijk:

"Als men u laat roepen, mijnheer. Maak het ons niet lastig, Madeline, wanneer moet die man terugkomen?"

"O, vooreerst niet. In geen drie of vier weken — het is niet noodig — zoolang hebben wij wel genoeg," zei het jonge meisje haastig.

"Hoe kunnen wij daaraan zoolang genoeg hebben?" fluisterde mijnheer Bray zijn dochter toe. "Drie of vier weken, Madeline!"

"Kom dan eerder," zei Madeline, zich tot Nikolaas wendend.

"Drie of vier weken," mompelde de vader. "Madeline, zoudt gij dan in al dien tijd niets uitvoeren?"

"Het is een lange tijd, juffrouw!" zei Nikolaas.

"Dunkt u dat?" viel haar vader toornig hierop in. "Als ik wilde bedelen, mijnheer, als ik hulp wilde aannemen van menschen, die ik veracht, zouden drie of vier maanden, drie of vier jaar nog geen lange tijd zijn. Verstaat gij mij, mijnheer? Als ik afhankelijk wilde zijn; maar daar ik onafhankelijk wil blijven, kunt gij over acht dagen terugkomen."

Nikolaas maakte een eerbiedige buiging voor de jongedame, en verwijderde zich, vol verbazing over de opvatting, die haar vader over de onafhankelijkheid scheen te hebben, en hopen dat zich onder het lagere menschedom maar weinig van zulke onafhankelijke geesten mochten bevinden.

Terwijl hij de trap afgang hoorde hij een lichten voetstap boven zich, en toen hij omkeek, zag hij het jonge meisje, dat op het portaal stond en hem een bedeesden blik toewierp, als aarzelde zij, of zij hem terug zou roepen of niet. Het beste middel om haar uit haar onzekerheid te redden, was onmiddellijk om te keeren, wat Nikolaas dan ook deed.

"Ik weet niet, of ik er goed aan doe het u te vragen, mijnheer," zei Madeline haas-

tig; „maar — maar vertel aan de lieve vrienden van mijn arme moeder als 't u belieft niet, wat hier is voorgevallen. Hij heeft veel geleden, en is van morgen heel slecht. Ik vraag het u als een gunst, een weldaad, mijnheer."

"Gij hoeft maar een wenk te geven, dat gij iets verlangt," antwoordde Nikolaas met vuur, „en ik zou mijn leven wagen, om uw verlangen te vervullen."

"Gij overdrijft, mijnheer."

"Ik spreek eerlijk," hernam Nikolaas met bevende lippen, „zoo eerlijk als ooit iemand gesproken heeft. Ik versta de kunst niet, om te veinzen; en al zou ik het kunnen, dan zou ik voor u mijn aandoeningen en gevoelens toch niet verborgen kunnen houden. Lieve juffrouw Bray, ik heb uw geschiedenis gehoord, en die heeft mij getroffen, zooals zij menschen en engelen treffen moet. Geloof mij, ik zou willen sterfen om u een dienst te kunnen bewijzen."

Zij wendde haar hoofd af, en Nikolaas zag, dat zij schreide.

"Vergeef mij," zei hij met eerbiedigen ernst, „als het den schijn heeft, dat ik te veel zeg, of mij te veel laat voorstaan op het vertrouwen, waarmee men mij heeft vereerd. Maar ik kon niet weggaan alsof ik maar een gewone opdracht had vervuld, waarbij ik verder niets dacht of voelde. Van dit uur af kunt gij volkomen over mij beschikken. Ik koester geen anderen wensch, dan uw vertrouwen, en dat van hem, die mij hierheen gezonden heeft, in gelijke mate te verdienen. Als ik meer of minder bedoelde dan dit, zou ik u beider achting onwaardig zijn, en zelfs het gevoel verloochen dat mij deze eerlijk gemeende woorden ingeeft."

Zij wenkte met haar hand, als wilde zij hem verzoeken om weg te gaan, maar zei geen woord. Nikolaas kon niet verder spreken, en verwijderde zich zwijgend. Zoo eindigde zijn eerste gesprek met Madeline Bray.

HOOFDSTUK XLVII.

Ralph Nickleby heeft een vertrouwelijk onderhoud met een ouden vriend. Zij smeden samen een plan dat beiden voordeel beoogt.

"Daar slaat het al kwart voor drieën," mompelde Newman Noggs, naar de klok van een naburige kerk luisterend, „en mijn etenstijd is twee uur. Hij doet het met opzet. Echt iets voor hem."

Het was in zijn kantoortje en op zijn kantoorkruk, dat Newman deze alleenspraak hield, die, zooals zijn meeste brommende alleenspraken, op Ralph Nickleby doelde.

„Ik geloof niet dat hij ooit honger heeft gehad,” zei Newman, „behalve naar ponden, shillingen en stuivers, en daarop is hij zoo happig als een wolf. Ik zou hem wel eens willen dwingen een stuk van iedere Engelsche muntsoort in te slikken. Een stuiver zou al een lastig brokje zijn — maar een kroonstuk — ha, ha, ha!”

Toen zijn goede humeur eenigszins was teruggeroepen door het denkbeeldige tafereel van Ralph Nickleby met een vijf-shillingstuk in zijn keel, haalde Noggs langzaam een van die gemakkelijke flesschen uit zijn lessenaar, die algemeen onder den naam van zakpistolen bekend zijn, en nadat hij deze eens dicht bij zijn oor had geschud en aldus een koel, verkwikkelijk geklots had voortgebracht, dat zijn gezicht deed opklaren, nam hij een klokkende teug, waaronder het heelemaal opklaarde.

„Vijf minuten voor drieën,” bromde Newman. „Dat moet het nu zeker al wel zijn; en ik heb al om acht uur ontbeten, en wat voor ontbijt! En om twee uur is mijn etens-tijd! En er kon wel eens een heerlijk stukje gebraden vleesch thuis bij mij staan te bederven; hoe weet hij dat ik dat niet heb? ‚Wacht tot ik terugkom! Wacht tot ik terugkom?’ Zoo gaat het alle dagen. Waarom gaat gij altijd uit, tegen den tijd dat ik moet gaan eten? Gij weet heel goed dat gij het alleen maar doet om mij te plagen — is 't niet?”

Deze woorden, hoewel luid uitgesproken, waren tot niets anders dan de lucht gericht. Niettemin scheen dit uiten van zijn grieven Newman desperaat te maken; want hij zette plotseling zijn hoed op, trok zijn eeuwigdurende handschoenen aan, en zwoer bij zich zelf, dat hij, wat er ook van komen mocht, onmiddellijk zou gaan eten.

Dit manmoedige besluit ten uitvoer brengend, was hij al in de gang gekomen, toen hij den sleutel in het slot van de voordeur hoorde steken, wat hem overhaast naar zijn hokje, dat het kantoor van den boekhouder heette, de vlucht deed nemen.

„Daar is hij,” bromde Newman, „en nog iemand. Nu krijgen we weer: ‚Wacht tot die heer weg is! Maar ik wil niet, en daarmee uit.’ Dit zeggend, verschool hij zich in een groote leege kast, met twee halve deuren, van plan om zich onmiddellijk uit de voeten te maken, zoodra Ralph in zijn eigen kamer was.

„Noggs!” riep Ralph. „Waar zit die ke-

rel? Noggs!”

Newman zei geen woord.

„De schobbejak is gaan eten, hoewel ik hem gezegd had te blijven,” bromde Ralph, terwijl hij de deur van het kantoortje opende. „Kom hier maar binnen, Gride,” vervolgde hij. „Mijn klerk is uit, en de zon staat op mijn kamer. Het is hier koel. Als het u niet schelen kan hoe het er uitziet.”

„Och neen, mijnheer Nickleby, och neen! Alle plaatsen zijn mij gelijk. O, het is hier een heel aardig kamertje. Heel aardig!”

Hij, die op een slependen toon dit antwoord gaf, was een oud mannetje, ongeveer zeventig of vijf en zeventig jaar oud, met een krommen rug. Hij was broodmager, en droeg een grijze jas met een heel smallen kraag, een ouderwetsch zwart vest, en zoo'n nauwe broek, dat zij bijna om zijn dunne beenen spande. De eenige versierselen van zijn kleeding bestonden in een stalen horlogeketting, waaraan eenige gouden cachetten hingen, en een zwart lint, waarmee zijn grijze haren in een staart waren opgebonden. Zijn neus en kin waren scherp en spits; het gemis van tanden deed zijn wangen invallen; en zijn gezicht was geel van kleur, behalve een paar strepen over zijn kaken, die de kleur van een gedroogden appel hadden; en waar zijn baard geweest was stonden nog een paar grijze stoppels, die evenals zijn ruige wenkbrauwen de slechtheid van den grond scheenen aan te duiden, waarop zij gegroeid waren. Zijn heele voorkomen en houding hadden iets van kruipende, katachtige valsheid; de grijnzende glimlach, die hem tot een gewoonte was geworden, gaf zijn gezicht tegelijk de uitdrukking van geslepenheid, wellust en gierigheid.

Zoo'n man was Arthur Gride, de oude geldschietster, die zich in een lagen stoel neerzette en naar Ralph opkeek, die tegenover hem op de hooge kantoorkruk plaats had genomen, en met zijn armen op zijn knieën op hem neer keek — op alles voorbereid, met welke boodschap de ander ook gekomen mocht zijn.

„Hoe gaat het?” vroeg Gride op een temend vriendelijken toon. „Wat is het lang geleden, dat ik u gezien heb!”

„Ja, heel lang,” zei Ralph, met een eigenaardigen glimlach, aanduidend, dat hij wel begreep, dat zijn vriend hem niet zonder bedoeling kwam bezoeken. „En het was louter toeval, dat gij mij nu zaagt; want ik stond juist voor de deur, toen gij den hoek omkwaamt.”

„De fortuin heeft mij gediend,” merkte Gride op.

„Dat heb ik wel meer gehoord," antwoordde Ralph droogjes.

De oude woekeraar glimlachte, maar sprak niet verder, en zij bleven een poos zwijgend tegenover elkaar zitten. Ieder er op gespist den ander een vlieg af te vangen.

„Kom, Gride," zei Ralph eindelijk; „wat is er vandaag aan 't handje?"

„Ha!" riep de ander uit. „Gij zijt een kordaat man, mijnheer Nickleby. Lieve hemel, wat een kordaat man!"

„Dat denkt gij maar, omdat gij zoo gewoon zijt te temen en te talmen," hernam Ralph. „Misschien is dat beter; maar ik heb er geen geduld voor."

„Gij zijt een geboren genie, mijnheer Nickleby," zei Gride. „Zoo gevat, zoo gevat, o zoo gevat!"

„Gevat genoeg," antwoordde Ralph, „om te weten, dat ik al mijn gevatheid noodig heb, als gij complimenten begint te maken. Ik ben er wel eens bij geweest, wanneer gij anderen aan het vleien waart, en ik weet nog wel wat er dan altijd van kwam."

„Ha, ha, ha!" lachte Arthur, zijn handen wrijvend. „Natuurlijk, natuurlijk, ongetwijfeld. Niemand weet dat beter dan gij. Wel, het doet mij plezier dat gij nog aan die oude tijden denkt. Och hemeltje."

„Kom," zei Ralph bedaard. „Wat is er aan de hand? Ik vraag u nog eens — wat is er?"

„Kijk nu eens!" riep de ander uit. „Hij kan niet zolang van de zaken afblijven dat wij eens over die oude dingen praten. O wat een man, wat een man!"

„Maar op welk van die oude dingen woudt ge terugkomen?" zei Ralph. „Op een daarvan zeker, dat weet ik, anders zoudt gij er niet over spreken."

„Hij verdenkt mij ook al!" riep Arthur, zijn beide handen opstekend. „Mij ook al — denk eens aan, mij ook al. O, wat een man! Mijnheer Nickleby tegen de heele wereld — niemand is zooals hij. Een reus onder de dwergen — een reus, een reus!"

Terwijl de oude vos zoo grinnikte en snaterde keek Ralph hem met een stillen glimlach aan, en Newman Noggs in de kast voelde zijn hart meer en meer wegzinken, terwijl de hoop op zijn maaltijd al flauwer en flauwer werd.

„Maar ik moet hem zijn zin geven," vervolgde Arthur. „Een eigenzinnig mensch, zegt het Schotsche spreekwoord — ja, ja, die Schotten zijn verstandige lui — hij wil over zaken spreken, en zijn tijd niet verspillen. Hij heeft gelijk. Tijd is geld — tijd is geld."

„Het is er een van ons slag, die deze

spreuk gemaakt heeft, zou ik denken," zei Ralph. „Tijd is geld, en goed geld ook, voor hen die er interest bij rekenen. Tijd is geld — ja, en tijd kost geld — en 't is een vrij duur artikel voor sommigen die ik zou kunnen noemen, of ik verleer mijn beroep."

Als antwoord op deze geestigheid, stak Arthur Gride opnieuw grinnikend zijn handen op en riep weer: „O, wat een man!" Daarna schoof hij zijn stoel wat dichterbij Ralph's hooge kruk, keek hem in zijn strakke gezicht, en vroeg:

„Wat zoudt gij wel zeggen, als ik u vertelde dat ik — ging trouwen?"

„Ik zou zeggen," antwoordde Ralph heel bedaard, „dat gij, met de een of andere bedoeling, er op uit waart mij een leugen te vertellen — dat dat de eerste keer niet was, en de laatste niet zou zijn — dat het mij niet verwonderde, en ik mij niet liet beetnemen."

„Dan zeg ik u in ernst, dat ik ga trouwen," zei Gride.

„En ik zeg u in ernst, wat ik zoeven gezegd heb," hernam Ralph. „Maar wacht eens! Laat ik u eens aankijken. Er is zoo'n duivelsche uitdrukking in uw oogen. Wat moet dat beteekenen?"

„Ik zou u niet willen bedriegen," teemde Gride. „Ik zou het niet kunnen; ik zou het nooit willen probeeren. Ik — ik mijnheer Nickleby bedriegen, die duizendmaal slimmer is dan ik? Maar ik vraag u nog eens — hè, hè, hè! — wat zoudt ge wel zeggen, als ik u vertelde, dat ik ging trouwen?"

„Met de een of andere oude heks?" vroeg Ralph.

„Neen, neen," antwoordde Gride, terwijl hij in verrukking zijn handen wreef. „Mis — heelemaal mis; mijnheer Nickleby voor een enkelen keer mis — heelemaal er naast. Met een knap jong meisje; bekoorlijk, betooverend, en nog geen negentien jaar oud. Donkere oogen — mooie wenkbrauwen — kersroode lippen, die men niet kan zien zonder er naar te verlangen om ze te kussen — glanzende lokken — een middeltje, dat men met zijn handen kan omspannen en waar men onwillekeurig zijn arm omheen wil slaan — voetjes zoo klein en vlug, dat ze den grond niet schijnen te raken. Zoo'n meisje te trouwen — hè?"

„Dit is iets meer dan gewone wartaal," zei Ralph, nadat hij met een opgetrokken neus naar de verrukking van den ouden wellusteling had geluisterd. „Hoe heet zij?"

„Kijk nu eens, hoe gevat!" riep Gride uit. „Hij merkt al, dat ik zijn hulp noodig heb, en dat het hem een zoet winstje zal opleveren. Hij begrijpt alles al. Zij heet —

er is toch niemand, die ons hooren kan?"

„Wie voor den duivel zou dat zijn?" vroeg Ralph driftig.

„Er kon wel eens iemand naar boven of beneden gaan," zei Arthur Gride, nadat hij buiten de deur had gekeken en die zorgvuldig weer gesloten had. „Of uw bediende is misschien teruggekomen; die menschen zijn zoo gewoon te luisteren; en het zou mij heel erg spijten, als Noggs..."

„Laat Noggs naar den duivel loopen," zei Ralph bits, „en zeg wat gij te zeggen hebt."

„Och, ja. Noggs mag wat mij betreft gerust naar den duivel loopen," hernam Gride. „Zij heet..."

„Nu komaan!" zei Ralph, driftig wordend, toen de ander weer ophield.

„Madeline Bray."

Welke redenen er mochten bestaan — Arthur Gride scheen er enkele van voorzien te hebben — waarom het noemen van dien naam eenigen indruk op Ralph zou moeten maken, of welken indruk hij werkelijk maakte, deze liet echter niets daarvan blijken, maar herhaalde den naam eenige malen, als trachtte hij zich te herinneren waar en wanneer hij dien vroeger had gehoord.

„Bray," zei Ralph. „Er was eens een jonge Bray van — maar neen, die heeft nooit een dochter gehad."

„Gij herinnert u Bray toch nog wel?" hervatte Gride.

„Neen," antwoordde Ralph hem met wezenlooze strakheid aankijkend.

„Walter Bray niet? Dat zwierige heerschap, die zijn mooie vrouw zoo slecht behandelde."

„Als gij mij met zoo'n eigenschap een bijzonder zwierig heerschap te binnen wilt brengen," zei Ralph, zijn schouders ophalend, „zal ik hem verwarren met negen tienden van al dergelijke heeren die ik gekend heb."

„Och kom. Die Bray, die tegenwoordig in de Rules van de King's Bench woont," zei Arthur hierop. „Gij kunt Bray toch niet vergeten hebben! Wij hebben allebei zaken met hem gedaan. Hij is u immers nog geld schuldig."

„O, bedoelt gij dien?" hervatte Ralph. „Ja, nu gij dat zegt. Zoo, is het zijn dochter!"

Hoe natuurlijk dit ook gezegd werd, klonk het toch niet zoo natuurlijk, of iemand zoo slim als Arthur Gride had bij Ralph een bedoeling kunnen waarnemen om hem tot uitvoeriger mededeelingen te verlokken dan hij vrijwillig gegeven zou hebben, of dan Ralph waarschijnlijk door

andere middelen had kunnen verkrijgen. Maar de oude Arthur was zoo vol van zijn eigen bedoelingen, dat hij er in liep, en niet anders dacht of zijn goede vriend was in vollen ernst.

„Ik wist wel dat gij hem niet vergeten kondt hebben, als gij u maar een oogenblik bedacht," zei hij.

„Gij hadt gelijk," hernam Ralph. „Maar dat de oude Arthur Gride er aan denkt om te trouwen, is al iets zonderlings. Dat hij er aan denkt om een mooi meisje te trouwen, met lippen, die men niet kan zien zonder verlangen om ze te kussen, en een middeltje, dat men met de handen omvatten kan, en zoo voort, is nog vreemder. Maar dat de oude Arthur Gride het in zijn hoofd zou krijgen om de dochter van een geruïneerden losbol te trouwen, is absoluut ongeloofelijk. Eerlijk en waarachtig, vriend Arthur, als gij van mij in dit geval eenige hulp verlangt — en dat is zeker, want anders zoudt gij niet bij mij komen — spreek dan zonder omwegen. En zeg vooral niet, dat ik er eenig voordeel van zou hebben; ik weet heel goed, dat gij ook voordeel er bij hebben moet, en niet zoo'n beetje, anders zoudt gij er u niet mee inlaten."

Behalve den hoon, die in deze woorden lag opgesloten, was de toon van Ralph bitter en beleedigend genoeg, om zelfs het koude bloed van een ouden woekeraar in gisting te brengen. Maar Gride liet niets van zijn woede blijken, en herhaalde alleen maar „o, wat een man!" alsof hij de vrijpostigheid van zijn vriend heel grappig vond. Hij begreep echter, dat het geraden was Ralph niet verder ongeduldig te maken, en kwam dus ter zake.

Eerst weidde hij er over uit, dat Madeline Bray zich zelf volkomen opofferde, om haar vader, die niemand anders op de wereld had, te onderhouden, en de slavin van al zijn grillen was; waarop Ralph antwoordde, dat hij daarvan al gehoord had, en dat zij, als zij de wereld wat beter kende, zoo dwaas niet zou zijn.

Vervolgens sprak hij over het karakter van den vader, en betoogde, dat, zelfs al veronderstelde men, dat hij zijn dochter liefhad, zijn eigen genoegens en voordeel hem toch nog veel dierbaarder waren; waarop Ralph beweerde, dat dit al te waarschijnlijk en te natuurlijk was om er verder iets van te zeggen.

Ten derde verklaarde Gride, dat de dochter zoo'n mooi meisje was, dat hij er inderdaad naar hunkerde, haar als vrouw te hebben. Ralph verwaardigde zich niet, hierop eenig ander antwoord te geven, dan een

bitteren glimlach en een blik op het uitgedroogde oude mannetje voor hem, waarmee hij echter genoeg te kennen gaf.

„Nu moeten wij over een plannetje spreken om zoover te komen,” zei Gride; „want ik heb er met den vader nog niet over gesproken. Dat had ik u eigenlijk eerst moeten zeggen; maar gij hebt het zeker zelf al wel begrepen? O lieve hemeltje! Gij zijt zoo scherp als een mes!”

„Speel dan niet met mij,” zei Ralph. „Gij kent het spreekwoord.”

„Altijd dadelijk met een antwoord klaar!” riep Arthur uit, vol bewondering zijn oogen en handen opslaand. „Altijd is hij bij de pinken. O wat een zegen zoo'n vlug verstand te hebben, en zooveel contanten daarbij!” Daarop eensklaps van toon veranderend vervolgde hij: „In de laatste zes maanden ben ik verscheidene malen bij Bray geweest. Het is nu precies een half jaar geleden, sedert ik dat lekkere brokje voor de eerste maal zag, en o wat een lekker brokje is het! Maar dat doet er niet toe. Ik moet nog zeventienhonderd pond van hem hebben en heb hem daarvoor laten gijzelen.”

„Gij spreekt alsof gij hem alleen hadt laten gijzelen,” zei Ralph, zijn zakboekje te voorschijn halend. „Ik heb het ook gedaan, voor een schuld van negenhonderd vijf en zestig pond, vier shillings en drie pence.”

„En gij zijt de eenige, die het gedaan hebt behalve ik,” zei Gride haastig. „Niemand van zijn schuldeischers heeft de kosten daarvoor gemaakt, in het vertrouwen dat wij hem wel zouden vasthouden. Wij zijn allebei in denzelfden strik gevallen. — Lieve hemel, dat was een ongeluk! Ik was bijna geruïneerd. Ons geld geleend op wissels, met nog maar één naam behalve den zijnen, en waarvan iedereen dacht, dat hij zoo goed was als de bank — en gij weet hoe het afliep. Juist toen wij hem wilden aanpakken, stierf hij insolvent. Lieve hemel! Dat verlies had mij bijna doodarm gemaakt.”

„Ga verder met uw plan,” zei Ralph. „Wij hoeven hier niet over onze verliezen te jammeren; niemand hoort ons.”

„Het kan nooit kwaad er zoo over te spreken,” hernam Gride grijnzend, „of men ons hoort of niet. Oefening baart kunst, is 't niet? Als ik nu Bray eens het voorstel deed om zijn schoonzoon te worden, op de eenvoudige voorwaarde, dat hij, zoodra ik getrouwd ben, stilletjes zal worden losgelaten, en een jaargeld zal krijgen, om aan den overkant van het groote water als een heer te leven — hij kan niet lang meer

leven; ik heb er zijn dokter naar gevraagd, die noemt zijn kwaal een hartziekte en zegt dat hij het onmogelijk lang kan maken — en als de voordeelen van deze overeenkomst hem behoorlijk worden voorgehouden, zoudt gij dan denken, dat hij mij zou kunnen weerstaan? En als hij mij niet kan weerstaan, zoudt gij dan denken dat zijn dochter hem zou kunnen weerstaan? Zou ik haar niet — dat lievertje, dat lekkertje — zou ik haar niet over een week, over een maand, zoodra ik maar wou, als mevrouw Gride in mijn armen hebben?”

„Ga verder,” zei Ralph, op een toon, waarvan de stugge koelheid geweldig afstak bij het sentimenteele gekweel, waartoe zijn vriend langzamerhand zijn stem had doen stijgen. „Ga verder. Gij zijt niet hier gekomen, om mij dat te vragen?”

„Gij hebt gelijk,” zei Gride, vertrouwelijk nog dichterbij schuivend. „Zeker niet, en dat wil ik u ook niet wijsmaken. Ik wilde u vragen, wat gij zoudt moeten hebben voor die vordering van u, als mijn plan doorgaat; dertig percent — veertig percent — vijftig percent? Voor zoo'n vriend, als gij zijt, zou ik wel zooveel overhebben. Wij zijn altijd zulke goede vrienden geweest, en gij zult mij het mes niet op de keel zetten, niet waar?”

„Gij hebt nog meer te zeggen,” zei Ralph, even stug als tevoren.

„Ja, ja,” antwoordde Gride; „maar gij gunt mij geen tijd. Ik heb een helper noodig; iemand, die goed kan praten en voet bij stuk weet te houden. En dat kunt gij beter dan ik; want ik ben wat zenuwachtig. Als ik nu zooveel van die schuld betaalde, die gij al lang als verloren hebt beschouwd, zoudt gij mij dan niet willen bijstaan? Nou?”

„Er is nog meer,” zei Ralph.

„Neen, werkelijk niet!” riep Gride.

„Ja, zeg ik u!” hernam Ralph.

„O!” zei Gride, alsof hem plotseling een licht opging; „gij bedoelt nog iets, dat op mij zelf en mijn bedoelingen betrekking heeft? O, ja! Zal ik u dat ook vertellen?”

„Dat zou wel het beste zijn,” antwoordde Ralph droogjes.

„Ik wilde er u niet mee lastig vallen,” zei Gride, „omdat ik dacht, dat gij geen belang in de zaak zoudt stellen, dan alleen voor zoover zij u zelf betrof. Maar het is heel vriendelijk van u, dat gij er naar vraagt. Veronderstel nu eens, dat ik iets wist van een eigendommen — waarop dat lieve meisje recht had, en waarvan niemand iets weet of weten kan, maar dat haar man gemakkelijk in handen zou kunnen krijgen,

als hij zooveel wist als ik, dan zou dat. . . ."

„De heele zaak ophelderen," viel Ralph hem in de rede. „Laat mij nu eens even nadenken over wat ik hebben moet, om u te helpen!"

„Maar wees niet te hard voor mij," riep Gride met een bevende stem, terwijl hij smeekend zijn handen ophief. „Het is maar een klein eigendometje. Zeg vijftig procent, en ik sla toe. Het is meer, dan ik eigenlijk geven kan; maar gij zijt zoo vriendelijk. Zullen we vijftig zeggen? Nou?"

Ralph sloeg geen acht op deze smeekbeden, maar bleef enkele oogeblikken in gedachten zitten. Toen verbrak hij de stilte weer, en men kon hem zeker niet verwijten, dat hij noodeloozen omhaal maakte of niet openhartig zijn meening te kennen gaf.

„Als gij dit meisje zonder mijn voorkenis hadt getrouwd," zei Ralph, „hadt gij mijn vordering volledig moeten betalen, omdat gij haar vader anders niet in vrijheid hadt kunnen stellen. Het is dus duidelijk, dat ik het volle bedrag moet hebben, of anders zou ik door uw vertrouwen geld verliezen, in plaats van er door te winnen. Dit is het eerste artikel van onze overeenkomst. Het tweede is, dat ik voor mijn bemoeiingen in deze aangelegenheid en om u aan dat fortuin te helpen, vijfhonderd pond krijg; dat is heusch niet te veel; want de kersroode lippen, de keurige voetjes, en weet ik wat al meer, houdt gij alleen. Het derde en laatste artikel is, dat gij een schuldbekentenis teekent, waarbij gij u verbindt, om mij een en ander te betalen vóór den middag van den dag, waarop gij Madeline Bray trouwt. Gij hebt gezegd, dat ik voet bij stuk kan houden; en dat ben ik nu van plan. Als mijn voorwaarden u bevallen kunt gij ze aannemen. Zoo niet, trouw haar dan zonder mij, als gij kunt; ik krijg dan toch mijn geld."

Voor alle smeekbeden, betuigingen en aanbiedingen van een compromis tusschen zijn eigen voorstellen en die, waarover Gride het eerst had gesproken, bleef Ralph zoo doof als een kwartel. Hij wilde er niet verder over spreken; en terwijl Gride zich schor praatte over het overdrevene van zijn vraag, en langzamerhand steeds meer bood, bleef Ralph zwijgend en verstrooid de aantekeningen in zijn zakboekje zitten doorzien. Toen Gride tot het inzicht kwam, dat het onmogelijk was zijn standvastigen vriend tot andere gedachten te brengen, gaf hij, hoewel hij een dergelijken afloop wel voorzien had, schoorvoetend zijn toestemming tot de overeenkomst, en schreef de geëischte schuldbekentenis (Ralph had al-

tijd zegels bij de hand), nadat hij eerst de belofte had verkregen, dat mijnheer Nickleby dadelijk met hem naar de woning van Bray zou gaan, om onmiddellijk de onderhandeling te beginnen, als de omstandigheden hun gunstig zouden toeschijnen voor het bereiken van hun doel.

De heeren verlieten dus samen het huis, en kort daarop kwam Newman, met de flesch in zijn hand, uit de kast, uit welker bovendeur hij, met groot gevaar van ontdekt te worden, verscheidene malen zijn rooden neus had gestoken, wanneer het gesprek hem een bijzondere belangstelling inboezemde.

„Ik heb geen honger meer," zei Newman op een treurigen toon, terwijl hij de flesch in zijn zak stak. „Zij hebben mijn maal bedorven." Nadat hij dit heel droevig had uitgezucht, ging Newman met een enkelen kreupelen stap naar de deur, en kwam met een tweeden terug.

„Ik weet niet wie zij is, of wat zij is; maar ik beklaag haar met hart en ziel. Ik kan haar niet helpen, evenmin als een van die anderen, tegen wie elken dag honderden schurkenstreken worden beraamd — maar toch niet een zoo schandelijk als deze. Enfin, dat vergroot wel mijn verdriet, maar niet het hunne. De zaak wordt er niet erger door, omdat ik er van weet en er mij ongelukkig over maak. Gride en Nickleby! Een mooi span! O, die schurken, die schurken, die schurken!"

Met deze woorden ging Newman, wiens hoofd door de slokken, die hij in de kast genomen had, eenigszins beneveld was, de deur uit, om in een goedkoop eethuis zijn maaltijd te gebruiken.

Intusschen hadden de twee samenzweerders zich naar hetzelfde huis begeven, dat Nikolaas nog maar enkele dagen tevoren voor de eerste maal had bezocht; en toen zij bij Bray waren toegelaten, en zijn dochter niet thuis vonden, kwamen zij, na een inleiding, waarbij Ralph op een meesterlijke wijze al zijn geslepenheid gebruikte, eindelijk tot het eigenlijke doel van hun bezoek.

„Daar zit hij, mijnheer Bray," zei Ralph, toen de zieke, nog niet van zijn verwondering bekomen, in zijn stoel achteroverliggend, beurtelings hem en Arthur Gride aankeek. „Wat doet het er toe, of hij het ongeluk heeft gehad de eene oorzaak van uw gedwongen verblijf hier te zijn geweest — en ik de andere? Alle menschen moeten leven. Gij zijt te zeer een man van de wereld, om deze omstandigheid niet in het ware licht te beschouwen. Wij bieden u

de beste vergoeding aan, die in ons vermogen ligt. Vergoeding? Wij komen met een huwelijksvoorstel, dat menige adellijke heer met blijdschap voor zijn dochter zou accepteren. Mijnheer Arthur Gride, zoo rijk als een prins — denk eens even aan!"

"Mijn dochter, mijnheer," zei Bray op een trotschen toon, „zooals ik haar heb opgevoed, zou een rijke belooning zijn voor de grootste schatten, waarmee een man het geschenk van haar hand zou kunnen beantwoorden."

"Precies wat ik u gezegd heb," zei de slimme Ralph, zich tot zijn vriend Gride wendend. „Precies wat mij zoo'n goeden dunk van de zaak gaf. Niemand zal eenige verplichting tegenover den ander hebben. Gij hebt geld, en juffrouw Madeline schoonheid en deugd. Zij is jong, gij zijt rijk. Zij is niet rijk, en gij zijt niet jong. Het is om en om — een huwelijk dat de hemel zelf gemaakt heeft."

"Huwelijken worden in den hemel gesloten, zegt men," zei Gride, den schoonvader, dien hij zich wenschte, met een afschuwelijke grijns aankijkend. „Als' wij trouwen, zal het dus onze bestemming zijn."

"En bedenk ook, mijnheer Bray," zei Ralph, haastig een argument te berde brengend, dat wat dichter bij de aarde was, „bedenk ook, hoeveel er voor u van het aannemen of verwerpen van dit voorstel afhangt."

"Hoe kan ik het aannemen of verwerpen?" viel Bray hem in de rede, met een zeker wrevelig bewustzijn, dat de keuze inderdaad bij hem lag. „Dat hangt van mijn dochter af. Zij moet kiezen; dat weet gij wel."

"Dat is waar," zei Ralph met nadruk. „Maar gij kunt haar toch raadgeven; haar de redenen voor en tegen blootleggen; een wenk geven omtrent uw wenschen."

"Een wenk geven, mijnheer?" hernam de schuldenaar, die beurtelings trotsch en laaghartig, maar altijd baatzuchtig was. „Ben ik dan haar vader niet? Waarom zou ik niet ronduit zeggen, wat ik meen? Denkt gij soms, evenals die verwenschte vrienden van haar moeder en mijn vijanden, dat zij, met wat zij voor mij gedaan heeft, iets meer dan haar plicht heeft gedaan? Of denkt gij soms, dat mijn ongeluk een voldoende reden is, om onze onderlinge verhouding te veranderen? Dat zij daarom bevelen en ik gehoorzamen zou? Een wenk geven? Misschien denkt gij, omdat ik hier zit, en zonder hulp bijna niet van mijn stoel kan komen, dat ik daarom een krachteloze afhankelijke stumper ben, en niet zou

durven of kunnen doen wat ik voor mijn eigen dochter het beste acht? Een wenk kunnen geven? Ik hoop van ja!"

"Neem mij niet kwalijk," zei Ralph, die wel wist wien hij voorhad. „Gij laat mij niet uitspreken. Ik wilde alleen maar zeggen, dat, als gij maar een wenk gaaft omtrent uw wenschen, dat hetzelfde zou zijn als een bevel."

"Dat zou ik ook denken," zei Bray knorrig. „Als gij er misschien nooit van gehoord hebt, mijnheer, kan ik u vertellen, dat er een tijd is geweest, dat ik, tegen de heele rijke en vermogende familie van haar moeder in, door mijn wil alleen, alles wat ik verkoos heb doorgezet."

"Maar gij hebt nog niet alles gehoord wat ik zeggen wilde," zei Ralph, zoo zachtzinnig als het iemand met zijn karakter mogelijk was. „Gij zijt een man, die nog in de samenleving kunt schitteren, en nog heel wat jaartjes voor u hebt — dat wil zeggen, als gij in een zachtere lucht, in vrijheid en naar uw zin kunt leven. De vroolijkheid is uw element. Frankrijk, en een jaargeld, groot genoeg om uw genoegens te bekostigen, zouden u een nieuw leven geven. Eens daverde de heele stad van uw kostbare partijen, en gij zoudt op een ander tooneel opnieuw kunnen schitteren, als gij uw voordeel deedt met de ervaring, die ge hebt opgedaan en nu dus een beetje op kosten van anderen zoudt gaan leven, in plaats van anderen dat op uw kosten te laten doen. En keer nu het blad eens om. Wat ziet ge daar — ik weet niet waar het naastbijgelegen kerkhof is — maar zeker een graf daarop — misschien over twee, misschien over twintig jaar — dat is alles."

Bray bleef in gedachten zitten.

"Ik spreek openhartig," vervolgde Ralph, zich naast hem neerzettend, „omdat ik meen, wat ik zeg. Ik wil het niet verbergen, het is mijn belang, dat gij uw dochter aan mijnheer Gride ten huwelijk geeft, omdat ik dan gedeeltelijk mijn geld terugkrijg. Maar hoeveel meer belang hebt gij niet, om haar dien stap aan te raden! Houd dat in het oog. Misschien zal zij tegenstribbelen, schreien, en zeggen, dat hij te oud is, en dat zij een ellendig leven zou hebben. Maar wat is dat leven dan nu?"

Verscheidene kleine bewegingen van den zieke toonden aan, dat hij even opletend naar Ralph luisterde, als dat deze hem bespiedde.

"Wat is het nu?" vervolgde de listige woekeraar, „of wat zal het worden? Als gij sterft, ja dan zullen de menschen, die gij haat, wel voor haar zorgen. Maar kunt gij

die gedachte verdragen?"

„Neen!" zei Bray, die het gevoel van haat en wraakzucht, dat bij hem opkwam, niet kon bedwingen.

„Dat kan ik mij voorstellen," hernam Ralph. „Als zij uit iemands dood voordeel moet trekken," (dit zei hij zachter) „laat het dan uit den dood van haar man zijn. Laat zij u w overlijden niet hoeven af te wachten, als de dag, waarop een gelukkiger leven voor haar kan beginnen. En wat kan men tegen dit voorstel hebben? Dat haar aanstaande oud is? Wel, hoe dikwijls ziet men niet, dat rijke en voorname menschen — die zich niet met uw omstandigheden kunnen verontschuldigen, maar zich in weelde baden — hun dochters aan oude mannen, of wat nog erger is, aan jonge zotskappen zonder hoofd of hart uithuwelijken, alleen om een dwaze ijdelheid te streelen, het aanzien van hun familie te vergrooten, of een plaats in het parlement te verkrijgen. Gij moet voor haar kiezen, mijnheer! Gij moet weten, wat het beste voor haar is, en zij zal er u eens dankbaar voor zijn."

„Stil, stil!" riep Bray verschrikt uit, terwijl hij met zijn bevende hand Ralph's mond dichthield. „Ik hoor haar aan de deur."

De schaamte en schrik, die zijn haastige beweging aan den dag legde, toonde, dat zijn geweten in een oogenblik den dunnen sluier van drogredenen, waarmee Ralph het barbaarsche plan trachtte te bemantelen, had verscheurd, en het in al zijn laagheid en afschuwelijkheid had ontdekt. De vader zonk bleek en bevend in zijn stoel; Gride draaide zijn hoed tusschen zijn handen en durfde zijn oogen niet op te slaan; zelfs Ralph kroop een oogenblik in elkaar, als een hond, die de zweep voelt — allen verslagen door de komst van een jong, onschuldig meisje.

Deze uitwerking was even kort als plotseling. Ralph was de eerste die zich herstellde, en die, toen hij Madeline's ontsteltenis zag, het arme meisje verzocht, zich niet ongerust te maken.

„Een aanval van kramp," zei hij, met een blik op Bray. „Hij is nu weer beter."

Het zou zelfs een heel koud en ongevoelig hart hebben kunnen ontroeren, te zien, hoe het lieve meisje, dat zij een oogenblik tevoren zoo laaghartig hadden willen verkoopen en verraden, haar armen om den hals van haar vader sloeg, en hem door troostende liefkoozingen zijn pijn trachtte te doen vergeten. Maar Ralph keek het onbewogen aan, en Gride, wiens roodomran-

de oogen zich alleen aan uiterlijke schoonheid vergaapten, en blind waren voor den geest, die daaruit sprak, legde wel eenig gevoel aan den dag, maar van een anderen aard dan de deugd doorgaans opwekt.

„Madeline," zei haar vader, zich zachtjes uit haar armen losmakend, „het is niets."

„Maar gij hadt gisteren ook zoo'n aanval van kramp, en het is vreeselijk u zoo te zien lijden. Kan ik iets voor u doen?"

„Op het oogenblik niet. Hier zijn twee heeren, Madeline, waarvan gij den eenen wel eens meer hebt gezien. — Zij zei vroeger," vervolgde Bray, zich tot Gride wendend, „dat ik altijd erger werd, als gij hier waart geweest. Dat was heel natuurlijk, daar zij wel iets, maar niet alles van onze relaties wist. Enfin. Misschien verandert zij in dat opzicht nog wel van gedachten; meisjes mogen wel een beetje wispelturig zijn. Gij zijt erg moe, kindlief."

„O neen!"

„Ja, toch! Gij doet te veel."

„Ik wou, dat ik meer kon doen."

„Dat weet ik wel; maar gij vergt te veel van uw krachten. Dat ellendige leven van vermoeyenis en altijd maar werken kunt gij op den duur niet volhouden, lieve Madeline!"

Met deze en nog vele andere vriendelijke woorden, trok Bray zijn dochter naar zich toe, en kuste haar vriendelijk op haar wang. Ralph, die hem intusschen scherp in het oog had gehouden, ging naar de deur, en gaf Gride een wenk om hem te volgen.

„Wij spreken elkaar nog wel," zei Ralph.

„Ja, ja," antwoordde Bray, zijn dochter haastig op zij duwend. „Over acht dagen. Laat mij een week tijd."

„Over acht dagen, goed," hernam Ralph. „Goedenmorgen, juffrouw Madeline, ik kus u de hand."

„Geef mij uw hand, Gride," zei Bray, de zijne uitstekend, toen de oude woekeraar boog. „Gij bedoelt het ongetwijfeld goed. Dat kan ik niet nalaten te zeggen. Het was uw schuld niet, dat gij geld van mij moest hebben. Madeline, hier — uw hand!"

„Lieve hemel!" zei Gride benauwd en bijna terugdeinzend, „als de juffrouw zoo goed zou willen zijn — de topjes van haar vingertjes maar."

Madeline huiverde, toen zij hem aankeek, maar reikte hem even haar hand, en trok die onmiddellijk terug. De poging van den ouden man, om haar hand aan zijn lippen te brengen, mislukte dus; en nadat hij een mommelenden kus op zijn eigen vingers had gedrukt, en zijn gezicht in afschuwelijk verliefde plooiën had getrokken, volgde hij

zijn vriend, die al op straat op hem stond te wachten.

„Wat zegt hij, wat zegt hij? Wat zegt de reus tegen den dwerg?” zei Gride, strompelend naar Ralph toekomend.

„Wat zegt de dwerg tegen den reus?” hervatte Ralph, met opgetrokken wenkbrauwen op den vrager neerkijkend.

„Hij weet niet wat hij zeggen zal,” antwoordde Gride. „Hij hoopt en vreest. Maar is zij niet een lekker brokje?”

„Ik heb niet veel gevoel voor mooie meisjes,” bromde Ralph.

„Maar ik wel!” zei Gride, in zijn handen wrijvend. „O hemeltje, wat een mooie oogen, toen zij zoo over haar vader heenboog, met die lange zijden wimpers. Zij — zij keek mij zoo weemoedig aan.”

„Maar toch niet al te vriendelijk,” zei Ralph. „Is 't wel?”

„Dunkt u dat?” hervatte Gride. „Denkt gij dan dat het niet lukken zal?”

Ralph keek hem met verachting aan en antwoordde op een smalenden toon:

„Hebt gij wel opgemerkt, hoe hij tegen haar zei, dat zij al te veel deed, en te veel van haar krachten vergde?”

„Ja,” antwoordde zijn vriend. „Wat zou dat?”

„Zoudt ge denken,” hernam Ralph, „dat hij dat ooit eerder tegen haar gezegd heeft? Zoo'n ellendig leven kan zij op den duur niet uithouden. Ja, ja. Hij zal haar wel een ander bezorgen.”

„Denkt gij dan, dat het lukken zal?” vroeg Gride.

„Ik ben er zeker van,” antwoordde Ralph. „Hij probeert nu al, terwijl wij er bij zijn, zich zelf te bedriegen en den schijn aan te nemen, alsof hij om haar en niet om zijn eigen belang denkt; hij wil de rol van een nobelen vader spelen, en is zoo vriendelijk en zorgzaam, dat zijn dochter hem bijna niet herkende. Ik zag een traan van verwondering in haar oog. Er zullen wel meer tranen van verwondering komen, maar van een ander soort. O, wij kunnen het einde van deze acht dagen rustig afwachten.”

HOOFDSTUK XLVIII.

Over een benefiet voor mijnheer Crummies en zijn laatste verschijning op dit tooneel.

Met een treurig en beklemd hart ging Nikolaas terug naar het kantoor van de Gebroeders Cheeryble. Welke ijdele hoop hij mocht gekoesterd, welke genoeglijke

droomen zijn geest verlustigd mochten hebben, als hij zich met het liefelijke beeld van Madeline Bray bezighield, nu waren zij uitgedoofd en verdwenen. Wij zouden het karakter van Nikolaas onrecht aandoen, als wij te kennen wilden geven, dat de oplossing van het mysterie, dat Madeline had omhuld, toen hij nog onbekend was met haar naam, zijn liefde had uitgebluscht of zijn bewondering verminderd. Had hij haar tevoren beschouwd met die aandoening, die door schoonheid en bevalligheid in een jeugdige hart wordt opgewekt, nu was hij zich bewust van een veel dieper en sterker gevoel. Maar eerbied voor den adel en de onschuld van haar hart, ontzag voor haar hulpeloozen toestand, medelijden met haar smartelijke beproevingen, en bewondering voor haar edelmoedigheid en grootheid van ziel — dit alles scheen haar ver boven zijn bereik te stellen, en, terwijl het aan zijn liefde een grooteren ernst en een edeler vuur gaf, hem toe te fluisteren, dat die liefde hopeloos was.

„Ik zal mijn woord houden, zooals ik het haar gegeven heb,” zei Nikolaas manhaftig. „Het is geen gewone taak, die ik te vervullen heb, en ik zal mij van den dubbelen plicht, die mij is opgelegd, met de grootste trouw en nauwgezetheid kwijten. Mijn eigen geheime gevoelens behooren in dit geval volstrekt niet in aanmerking te komen, en dat zullen zij ook niet.”

Die geheime gevoelens bleven echter bestaan, en werden door Nikolaas meer aangewakkerd dan onderdrukt. De strekking van zijn redeneering (als hij redeneerde) was, dat zij niemand eenig nadeel konden doen dan hem zelf, en dat hij, als hij zijn liefde uit gevoel van plicht voor zich zelf hield, des te meer recht had om die te blijven koesteren, als belooning voor zijn heldhaftigheid.

Al deze gedachten maakten hem dien morgen zoo stil en verstrooid, dat Tim Linkinwater begon te vermoeden, dat zijn jonge vriend een fout in de boeken moest hebben gemaakt, die hem zoo verontrustte, en hem ernstig bezwoer, als dit zoo was, het liever te bekennen en den post uit te krabben, dan zijn leven door wroeging te verbitteren. Maar op deze en dergelijke toespraken, zoowel van mijnheer Frank als van Tim, gaf Nikolaas geen ander antwoord, dan dat hij nooit in zijn leven meer in zijn schik was geweest. In deze stemming, altijd over hetzelfde onderwerp denkend, en altijd weer tot hetzelfde besluit komend, bracht hij den dag door, en in dezen gemoedstoestand begaf hij zich

's avonds naar huis.

Wanneer de menschen zoo zwaarmoedig, nadenkend en ongedurig zijn, hebben zij dikwijls een neiging om doelloos rond te slenteren, en zich met allerlei nietigheden bezig te houden, zonder zelf recht te weten wat zij doen. Valt hun op een muur een aanplakbiljet in het oog, dan lezen zij het van het begin tot het einde door, zonder te begrijpen wat er op staat; en voor een winkel blijven zij een kwartier staan kijken, zonder te zien wat zij voor hun oogen heb-

„Gekheid!" zei Nikolaas, nog eens terugkomend. „Dat is onmogelijk!"

Maar daar stond het toch. Eerste regel: aankondiging van de eerste opvoering van een nieuw melodrama. Tweede regel: aankondiging van de zesde voorstelling van een oud stuk. Derde regel: rentrée van den weergaloozen Afrikaanschen degensliker, die zich had laten bewegen zijn vertrek nog een week uit te stellen. Vierde regel: mededeeling dat de heer Snittle Timberry, na zijn herstel van zijn ernstige ziekte, dien

WERD KORT DAAROP DOOR EEN ROOVER MET BIJZONDER BREEDEN GORDEL EN BIJZONDER GROOTE LEEREN HANDSCHOENEN NAAR DE KAMER GEBRACHT, WAAR ZIJN GEWEZEN DIRECTEUR BEZIG WAS ZICH TE KLEEDEN.

ben. Zoo ging het ook met Nikolaas, die, toen hij een van de kleine schouwburgen voorbijkwam, met de grootste aandacht op de affiche van een aanstaand benefiet bleef staan turen, alsof de lijst van de toneelspelers een lijst van die dames en heeren was, die in het boek van het Noodlot bovenaan stonden, en hij daaronder ernstig naar zijn eigen naam zocht. Met een glimlach over zijn eigen verstrooidheid hield hij op en wilde zijn weg vervolgen; maar toen hij bij toeval een blik op het hoofd van de affiche wierp, zag hij daar met groote letters: „Beslist laatste optreden van den heer Vincent Crummles."

avond de eer zou hebben voor de eerste maal weer op te treden. Vijfde regel: „Beslist laatste optreden van den heer Vincent Crummles."

„Het moet dezelfde toch zijn," dacht Nikolaas. „Er kunnen geen twee Vincent Crummles'en bestaan."

Om zekerder te zijn, keek hij de affiche nog eens verder door, en toen hij zag, dat er in het eerste stuk een baron voorkwam, en dat Roberto, zijn zoon, door den jongenheer Crummles, en Spolato, zijn neef, door den jongenheer Percy Crummles werd gespeeld — eveneens voor de laatste maal — en dat er bovendien een karakterdans met

castagnetten in voorkwam, door het Wonderkind uitgevoerd, twijfelde hij niet langer, maar ging naar de achterdeur van den schouwburg, gaf een kaartje af, waarop hij met potlood zijn tooneelnaam „Johnson” had geschreven, en werd kort daarop door een roover met bijzonder breeden gordel en bijzonder groote leeren handschoenen naar de kamer gebracht, waar zijn gewezen directeur bezig was zich te kleeden.

Mijnheer Crummles was oprecht verheugd over deze verrassing, en voor zijn kaspiegeltje opspringend, met één zwarte wenkbrauw scheef boven zijn oog geplakt en de andere wenkbrauw benevens de kuit van zijn linkerbeen in de hand, viel hij Nikolaas om zijn hals, met de betuiging dat het zijn vrouw een bijzonder genoegen zou doen, als zij vóór hun vertrek mijnheer Johnson nog eens vaarwel kon zeggen.

„Gij zijt altijd een gunsteling van haar geweest, Johnson,” zei hij, „van den eersten dag af, en daarom was ik dadelijk zoo gerust over u. Iemand in wien mevrouw Crummles zoo dadelijk vertrouwen stelde, moest succes hebben. O, Johnson, wat een vrouw!”

„Ik ben haar nog altijd dankbaar voor al de goedheid, die zij mij bewezen heeft,” zei Nikolaas. „Maar waar gaat zij naar toe, dat zij zoo ernstig over vaarwel zeggen spreekt?”

„Hebt zij het dan niet in de couranten gelezen?” vroeg Crummles met een zekere deftigheid.

„Neen,” was het antwoord.

„Dat verwondert mij,” hernam Crummles. „Het stond onder het Gemengde Nieuws. Ik heb dat artikeltje ergens gehad — maar ik weet niet — o ja, hier is het.”

Met deze woorden haalde hij, na eerst te hebben gedaan, alsof hij dacht, dat hij het verloren had, een stukje papier van een paar duim in het vierkant, dat uit een courante was geknipt, uit den zak van de pantalon die hij als gewoon burger droeg (die met de gewone kleeren van enkele andere heeren op een soort toonbank lag) en gaf het Nikolaas te lezen. Het luidde aldus:

„De talentvolle Vincent Crummles, sedert langen tijd met eere bekend als directeur van een provinciaal theater en ook als acteur van meer dan gewone bekwaamheden, zal den oceaan oversteken om een tournee door Amerika te gaan maken. Naar wij vernemen zal hij door zijn echtgenoot en talentvolle kinderen vergezeld worden. Wij kennen niemand die Crummles in zijn speciale karakter-werk overtreft, en ook nie-

mand die, hetzij als openbaar of als particulier persoon, de beste wenschen van een grooter kring van vrienden zou kunnen meenemen. Crummles zal zeker overal succes oogsten.”

„Hier is nog zooiets,” zei Crummles, een ander stukje papier overreikend. „Dit is van een specialen correspondent.”

Nikolaas las het hardop. „Philo Dramaticus. — Crummles de directeur en acteur, kan niet ouder dan drie of vier en veertig jaar zijn. Crummles is geen Pruis, daar hij in Chelsea geboren is. Hm!” zei Nikolaas, „dat is een wonderlijk artikeltje.”

„Ja,” zei Crummles, met den schijn van de grootste onverschilligheid zijn neus wrijvend. „Ik begrijp niet wie er zulke dingen inzet. Van mij komt dat niet.”

Nikolaas steeds in het oog houdend, schudde Crummles eenige malen heel ernstig zijn hoofd, en met de opmerking dat hij niet wist hoe de couranten alles zoo te weten kwamen, stak hij de papiertjes weer in zijn zak.

„Dit nieuws doet mij verbaasd staan,” zei Nikolaas. „Naar Amerika! Toen ik nog bij u was, waart zij dit toch nog niet van plan?”

„Neen, toen nog niet,” antwoordde Crummles „De quaestie is eigenlijk, dat mijn vrouw . . .” Het overige fluisterde hij Nikolaas in het oor.

„O!” zei Nikolaas glimlachend; „uitzicht op een vermeerdering van uw gezin?”

„De zevende vermeerdering, Johnson,” antwoordde Crummles op een plechtigen toon. „Ik dacht dat zoo’n kind als het Wonderkind wel de hekkensluis had zullen zijn, maar het schijnt dat wij er nog een krijgen. Zij is een buitengewone vrouw.”

„Ik feliciteer u,” zei Nikolaas, „en hoop dat het weer een Wonderkind mag zijn.”

„Het zal vrij zeker iets bijzonders zijn, zou ik denken,” antwoordde Crummles. „Het talent van die drie anderen ligt vooral in gevechten en de ernstige pantomime. Ik zou graag zien, dat dit aanleg had voor de kinderlijke tragedie; ik hoor dat men daar in Amerika bijzonder veel van houdt. Maar, dat zullen wij moeten nemen zooals het valt. Misschien heeft het wel talent voor het stijve koord. Het kan allerlei soort talent hebben, als het maar naar zijn moeder aardt, Johnson, want zij heeft een universeel talent; maar welk talent het ook hebben mag, ik beloof u dat het ontwikkeld zal worden.”

Dit gezegd hebbend, bevestigde Crummles zijn andere wenkbrauw, en trok vervolgens, nadat hij eerst nog zijn kuit te be-

stemder plaatse had aangebracht, een spanbroek aan, die een geelachtige vleeschkleur had, en eenigszins smerig op en bij de knieën was door het dikwijls neervallen op deze gewrichten, bij verwenschingen, gebeden, laatste stuiptrekkingen en andere heftige tooneelen.

Terwijl de gewezen tooneeldirecteur zijn toilet voltooide, vertelde hij intusschen, dat hij in Amerika zijn fortuin hoopte te maken — dat hij, om te beginnen, al een goed engagement had — en dat hij, daar hij en zijn vrouw toch niet altijd konden blijven spelen, besloten had om zich in dat werelddeel te vestigen, in de hoop, dat hij er een stuk grond zou kunnen krijgen, waarvan hij op zijn ouden dag kon leven, en dat hij zijn kinderen kon nalaten. Nadat Nikolaas dit besluit hoogelijk had geprezen, deelde Crummles hem al het nieuws over hun wederzijdsche vrienden mee, dat hij voor belangrijk hield, onder anderen, dat juffrouw Snevellicci gelukkig getrouwd was met een rijken kaarsenmaker, die leverancier van het gezelschap was, en dat de oude heer Lillyvick volkomen bij zijn vrouw onder de pantoffel zat.

Nikolaas beantwoordde het vertrouwen van mijnheer Crummles door hem zijn waren naam, toestand en vooruitzichten te openbaren, en hem, voor zoover dit in enkele korte trekken mogelijk was, de omstandigheden mee te deelen, die tot hun eerste kennismaking hadden geleid. Mijnheer Crummles wenschte Nikolaas van harte geluk met de verbetering van zijn lot, en vertelde hem vervolgens, dat hij den volgenden morgen met zijn gezin naar Liverpool vertrok, waar het schip lag, dat hen uit Engeland zou wegvoeren, en dat hij, als hij mevrouw Crummles vaarwel wilde zeggen, dien avond met hem naar een herberg in de buurt moest gaan, waar ter eere van de familie een afscheidsmaal gegeven zou worden, waarbij mijnheer Snittle Timberray president, en de Afrikaansche degen-slikker vice-president zou zijn.

Het kamertje was vrij benauwd, en werd dit nog meer, toen er vier heeren binnenkwamen, die in het stuk, waarvan de vertoonung in vollen gang was, juist waren doodgestoken. Nikolaas beloofde dus tegen het einde van de voorstelling terug te komen, en ging intusschen een wandeling maken, daar hij aan de koelte en de schemering buiten de voorkeur gaf boven de lucht van gas, sinaasappelen en buskruit, die in de zaal heerschte. Hij maakte gebruik van dezen tijd, om een zilveren snuifdoos te koopen — de fraaiste, die hij betalen kon

— als een herinnering voor mijnheer Crummles, benevens een paar oorringen voor zijn vrouw, een halsketting voor het Wonderkind, en twee groote dasspelden voor de twee jonheeren Crummles. Toen hij terugkwam, vond hij den schouwburg leeg, de lichten uit, en mijnheer Crummles op het tooneel heen en weer wandelend om op hem te wachten.

„Timberray zal dadelijk komen,” zei mijnheer Crummles. „Hij heeft in het nastuk voor den trouwen Zwarte gespeeld, en is nog bezig zich te wasschen.”

„Dat is een onplezierige rol zou ik denken,” merkte Nikolaas op.

„Och neen,” hernam Crummles. „Het zwart gaat er gemakkelijk weer af, en zit alleen maar op het gezicht en den hals. Eens hadden wij iemand voor de eerste treurspelrollen, die zich over zijn heele lijf zwart maakte, als hij voor Othello speelde. Maar dat doet men alleen als men zijn rol echt voelt en zich daarin heelemaal verplaatst, en dat gebeurt maar zelden — heelaas.”

Nu verscheen mijnheer Timberray, arm in arm met den Afrikaanschen degen-slikker, lichtte, toen hij aan Nikolaas werd voorgesteld, zijn hoed een halven voet op, en zei dat hij er trotsch op was hem te leeren kennen. De degen-slikker zei hetzelfde, met de spraak van een Ier, waarvan hij ook volkomen het uiterlijk had.

„Ik zie op de affiches dat gij ziek zijt geweest, mijnheer,” zei Nikolaas tot den tooneelspeler. „Ik hoop dat de inspanning u vanavond geen kwaad heeft gedaan?”

Tot antwoord schudde Timberray met een somber gelaat zijn hoofd, klopte zich een paar keer veelbeteekenend op zijn borst, trok zijn mantel dichter om zich heen, en zei: „Maar dat komt er niet op aan. Laten wij gaan!”

Het is opmerkelijk, dat, als iemand zich op het tooneel in een toestand bevindt waaruit men de grootste zwakheid en afmatting zou opmaken, hij altijd eenige kunststukken verricht waartoe een bijzondere tegenwoordigheid van geest en geweldige spierkracht vereischt worden. Zoo ziet men een gewonden vorst of rooverkapitein, die doodbloedt en te flauw is om zich te bewegen, behalve bij de zachtste muziek (en dan nog alleen op handen en knieën), om hulp te zoeken, naar de deur van een hutje kruipen, met zoo'n opeenvolging van kramptrekkingen en stuipen, zoo'n ophalen en uitslaan van beenen, zoo'n heen en weer rollen en buitelen, zoo'n kunstig opstaan en weer neervallen, als nooit door iemand zou

kunnen worden verricht, behalve door een heel sterk man, die bijzonder bedreven is in het aannemen van allerlei standen. En zoo natuurlijk waren deze bewegingen voor den heer Snittle Timberry, dat hij onderweg van het theater naar de herberg, waar men zou soupeeren, den ernst van zijn doorstane ziekte en den verzwakkenden invloed daarvan aan den dag legde door een reeks gymnastische oefeningen, die alle getuigen moesten bewonderen.

„Wel, dat is werkelijk een genoeg, dat ik niet verwacht had,” zei mevrouw Crummles toen zij Nikolaas zag.

„Ik ook niet,” antwoordde Nikolaas. „Het is heel toevallig dat ik deze gelegenheid vind om u te zien, hoewel ik mij graag veel moeite gegeven zou hebben om er gebruik van te maken.”

„Hier is nog iemand die gij kent,” zei mevrouw Crummles, het Wonderkind, met een blauw gazen jurkje en een wijde broek van dezelfde stof, naar voren halend; „en hier nog een — en nog een,” de twee jongeheeren Crummles voorstellend. „En hoe maakt uw vriend het, die trouwe Digby?”

„Digby?” zei Nikolaas, voor het oogenblik vergetend dat dit Smike's tooneelnaam was geweest. „O ja. Heel goed — neen, wat zeg ik — lang niet goed.”

„Wat?” riep mevrouw Crummles, verschrikt terugdeinzend, precies als in een treurspel.

„Ik vrees,” zei Nikolaas, terwijl hij zijn hoofd schudde en een poging deed om te glimlachen, „dat hij uw man nu nog beter zou bevallen dan destijds.”

„Wat bedoelt gij? Vanwaar die andere toon,” riep mevrouw Crummles, met een houding, die op het tooneel ongetwijfeld veel effect zou hebben gemaakt.

„Ik bedoel, dat een lafhartige vijand pogingen heeft gedaan om mij door hem te treffen, en terwijl hij mij denkt te kwellen, hem zoo'n angst aanjaagt, dat. . . Ik vraag excuus,” zei Nikolaas zich bedenkend. „Ik moest er niet over spreken, behalve tegen hen, die met de omstandigheden bekend zijn, maar ik vergat mij zelf een oogenblik.”

Met deze haastige verontschuldiging bukte hij zich, om het Wonderkind een kus te geven, en begon over iets anders te spreken; terwijl hij inwendig zijn drift verwenschte, en bedacht wat mevrouw Crummles wel van zoo'n uitval denken moest.

Deze dame scheen er echter heel weinig van te denken; want, daar het souper juist was opgediend, reikte zij Nikolaas haar hand, en begaf zich met een statigen tred

naar haar plaats aan de linkerhand van mijnheer Snittle Timberry.

Het gezelschap bestond uit vijf en twintig of dertig personen, bijna evenveel dames als heeren, daar de kosten van het onthaal door de laatsten gezamenlijk werden gedragen, waardoor elk hunner het recht had om een der eersten mee te brengen. Over het geheel was het een uitgelezen gezelschap, want behalve de minder schitterende tooneelsterren, die den glans van mijnheer Snittle Timberry verhoogden, bevond zich onder de aanwezigen ook een letterkundige, die in zijn leven tweehonderd zeven en veertig romans had gedramatiseerd, zoo gauw zij maar uitkwamen — sommigen zelfs nog eerder — en dus een letterkundige van niet weinig naam was.

Deze heer zat aan de linkerhand van Nikolaas en werd door den Afrikaanschen degenstikker aan dezen voorgesteld, met een klinkende lofspraak op zijn talenten en vermaardheid.

„Het is mij een groot genoeg met zoo'n eminent kunstenaar kennis te maken,” zei Nikolaas beleefd.

„Dat genoeg is u van harte gegund, mijnheer,” was het geestige antwoord, „en de eer is wederkeerig, zooals ik gewoonlijk zeg als ik een boek dramatiseer. Hebt gij ooit een definitie van den roem gehoord, mijnheer?”

„Verscheidene,” antwoordde Nikolaas met een glimlach; „maar wat is de uwe?”

„Als ik een boek dramatiseer, mijnheer,” zei de letterkundige, „dat is roem — voor den schrijver.”

„Zoo inderdaad?” zei Nikolaas.

„Dat is roem, mijnheer.”

„Dus hebben Richard Turpin, Tom King, en andere struikroovers voor ons den roem bewaard van de namen van hen die zij geplunderd hebben?” zei Nikolaas.

„Daar weet ik niets van,” was het antwoord.

„Het is waar, Shakespeare heeft geschiedenissen gedramatiseerd, die ook al gedrukt waren,” merkte Nikolaas op.

„Bedoelt gij Bill, mijnheer?” zei de letterkundige. „Zeker, hij heeft ook gedramatiseerd — en vrij aardig — voor zijn tijd.”

„Ik wilde zeggen,” hervatte Nikolaas, „dat Shakespeare enkele van zijn intriges aan oude vertellingen heeft ontleend, die al lang in omloop waren; maar het komt mij voor dat sommige heeren van uw beroep veel verder gaan.”

„Gij hebt volkomen gelijk, mijnheer,” antwoordde de letterkundige in zijn stoel achteroverleunend, en van tijd tot tijd zijn

tandenstoker gebruikend. „De menschelijke geest is sedert zijn tijd vooruitgegaan en gaat nog altijd vooruit.”

„Ik zou liever willen zeggen verder gaan,” hervatte Nikolaas, „in een heel ander opzicht, want terwijl hij overleveringen, die bijzonder voor zijn doel geschikt waren, in den tooverkring van zijn genie overbracht, en heel gewone dingen in schitterende sterrenbeelden herschiep, die de wereld eeuwen lang zullen verlichten, verplaatst gij onderwerpen, die totaal niet voor het tooneel geschikt zijn, in den tooverkring van uw knoeierij, en bederft ze op die manier volkomen. Gij neemt, bij voorbeeld, een onvoltooid werk van een nog levenden schrijver, verminkt en verknoeit het naar de vermogens van uw acteurs en de mogelijkheden van uw tooneel, maakt het werk haastig en slordig voor hem af, bederft de denkbeelden die hij nog niet heeft uitgewerkt, en hem zeker menigen dag van nadenken en heel wat slapelooze nachten hebben gekost; doet uw best om zijn bedoelingen te raden en er op vooruit te loopen — alles zonder zijn toestemming en tegen zijn wil; en om alles te bekronen drukt gij een ellendig prul, een verwarde verzameling van verminkte brokken uit zijn werk, en zet uw naam als schrijver op het titelblad, waarbij gij er nog op snoeft dat gij nog honderd andere kunststukken van denzelfden aard hebt verricht. Wijs mij nu eens het verschil tusschen zoo'n manier van doen en zakkenrollen op straat, behalve dat de wet wel op iemands zakdoeken past, maar zijn hersenen, behalve wanneer zij met geweld worden ingeslagen, op zich zelf laat passen.”

„Men moet toch leven, mijnheer,” zei de letterkundige heer, zijn schouders ophalend.

„Dat zou in beide gevallen een even goede verontschuldiging zijn,” antwoordde Nikolaas; „maar als gij zoo spreekt, heb ik niets meer te zeggen, behalve dat ik, als ik een romanschrijver was en gij een dorstige dramaturg waart, liever uw herbergrekening van zes maanden zou willen betalen, dan een plaats krijgen in den Tempel van den Roem met u als steun van mijn voetstuk.”

Het gesprek dreigde nu een onaangename wending te nemen, maar mevrouw Crummles voorkwam een heftige uitbarsting, door den letterkundigen heer te vragen naar zijn plannen betreffende zes nieuwe stukken, die hij geschreven had om den Afrikaanschen degensliker gelegenheid te geven tot het tentoonspreiden van

zijn verschillende talenten. Dit wikkelde hem spoedig in een levendig gesprek met deze dame, dat hem zijn woordenwisseling met Nikolaas deed vergeten.

Toen de tafel afgenomen was en de schotels tegen flesschen waren verwisseld, werden de gasten, die tot nog toe in groepjes met elkaar hadden zitten praten, al stiller en stiller, en eindelijk volkomen stil, terwijl de meesten nu en dan naar mijnheer Timberry keken, en de brutaalsten zelfs niet schroomden met hun knokkels op de tafel te kloppen, en hun verwachtingen door bemoedigende uitroepen onder woorden te brengen, zooals: „Kom, Tim.” „Word eens wakker, president.” „Alle glazen vol en klaar voor een toast,” en zoo al meer.

Deze demonstraties verwaardigde Timberry eerst met geen ander antwoord dan door op zijn borst te kloppen, te hijgen, en door vele andere teekenen aan te duiden dat hij nog heel zwak was — want men moet nooit te toegevend zijn — terwijl Crummles, die heel goed wist dat hij het onderwerp van den toast zou zijn, elegant in zijn stoel achterover leunde, met zijn arm achteloos over den rug geslagen, en nu en dan een teugje punch nam, met hetzelfde gezicht, waarmee hij gewoon was bij een banket op het tooneel lange teugen van niets uit bordpapieren bokalen te nemen.

Eindelijk stond Timberry op, zette zich in de vereischte houding, met zijn eene hand in zijn vest en de andere op de dichtstbijzijnde snuifdoos, stelde in een lange redevoering, vol citaten, de gezondheid van mijnheer Crummles in, en stak tot slot mijnheer en mevrouw Crummles elk een hand toe. Na een dankbetuiging van Crummles, stelde de Afrikaansche degensliker de gezondheid van mevrouw Crummles in, met zulke aandoenlijke bewoordingen, dat men deze dame en verscheidene andere dames hardop hoorde snikken; maar in weerwil van die ontroering, wilde de dappere vrouw toch zelf haar dankbetuiging uitspreken, wat zij deed in een rede en op een toon, die zelden geëvenaard en nooit overtroffen zijn. Toen was het Timberry's plicht de gezondheid van de jeugdige Crummles' en in te stellen, waarna hun vader nog een redevoering ten beste gaf, waarin hij over hun deugden, verdiensten en beminnelijke eigenschappen uitweidde, en wenschte dat zij de zonen en dochter van al de aanwezige dames en heeren waren. Op deze plechtigheden volgde een pauze, die door muzikale en andere vermakelijkheden werd verlevendigd. Vervolgens werd het instellen van toasten met

nieuwen lust hervat. De heer Crummles dronk op een sieraad van het vak, mijnheer Snittle Timberry, en even later op een ander sieraad van het vak, den Afrikaanschen degenslikker — zijn dierbaren vriend, als hij hem wilde vergunnen hem zoo te noemen; welke vrijheid de Afrikaansche degenslikker (daar hij niet wist wat hij er op tegen zou hebben) goedgunstig permitteerde. Daarna zou er op den letterkundigen heer gedronken worden, maar daar men ontdekte dat hij zelf al zooveel gedronken had, dat hij op de trap lag te slapen, zag men van dit voornemen af, en werd de hem toegedachte eer aan de dames geschonken. Eindelijk, na een heel lange zitting, ontruimde mijnheer Snittle Timberry den presidentszetel, en ging het gezelschap, na veel groeten en omhelzingen, uiteen.

Nikolaas wachtte tot het laatst, om zijn geschenken uit te deelen. Toen hij allen vaarwel had gezegd, en bij mijnheer Crummles kwam, viel hem het verschil in het oog tusschen hun afscheid op dit oogenblik en hun scheiding in Portsmouth. Mijnheer Crummles had zijn theatrale manieren volkomen afgelegd; hij stak zijn hand uit met een voorkomen, dat, als hij het zich had kunnen aanwennen, hem in huiselijke rollen tot den besten tooneelspeler van zijn tijd zou hebben gemaakt; en toen Nikolaas die hand met hartelijke warmte drukte, scheen hij innig aangedaan.

„Wij hadden een heel aardig, prettig gezelschapje, daar in Portsmouth,” zei de arme Crummles. „Gij en ik hebben nooit een woord met elkaar gehad. Het zal morgenochtend een groot genoegen voor mij zijn er aan terug te denken, dat ik u nog eens gezien heb; maar nu zou ik bijna wenschen, dat gij niet gekomen waart.”

Nikolaas wilde juist een luchtig antwoord geven, toen een onverwachte verschijning hem deed ontstellen. Het was juffrouw Grudden, die het souper niet had willen bijwonen om 's morgens des te vroeger te kunnen opstaan, en nu in een heel vreemd wit gewaad een aangrenzende slaapkamer kwam uitstuiven, Nikolaas om den hals viel en met groote hartelijkheid een kus gaf.

„Wat, gaat gij ook mee?” zei Nikolaas, zich zoo gewillig aan die omhelzing onderwerpend, alsof zij het mooiste meisje van de wereld was geweest.

„Of ik meega?” antwoordde juffrouw Grudden. „Lieve hemel, wat denkt ge dat er zonder mij van hen terecht zou komen?”

Nikolaas onderwierp zich aan een twee-

de omhelzing, zoo mogelijk nog gewilliger dan tevoren, en zoo vroolijk als hij kon met zijn hoed wuivend, nam hij afscheid van de familie Crummles.

HOOFDSTUK XLIX.

De verdere lotgevallen van de familie Nickleby, en het vervolg van het avontuur van den heer met de korte broek.

Terwijl Nikolaas — die een groot gedeelte van zijn vrijen tijd besteedde met aan Madeline Bray te denken, en de opdrachten uit te voeren, die de goedgehartige mijnheer Charles hem opdroeg — dit meisje steeds weer ontmoette en iederen keer met grooter gevaar voor zijn zielsrust en de bestendigheid van zijn edele voornemens, leefden juffrouw Nickleby en Kaatje in rust en vrede voort, zonder andere zorgen, dan die door de maatregelen van mijnheer Snawley, om zijn zoon weer in zijn macht te krijgen, werden veroorzaakt; en zonder eenige andere bezorgdheid dan voor Smike zelf, wiens gezondheid, al lang aan het kwijnen, door angst en onzekerheid zoo werd geschokt, dat zijn vrienden soms ernstig ongerust begonnen te worden.

De arme jongen klaagde of morde echter niet. Hij was nog altijd even gewillig in het bewijzen van de kleine diensten waartoe hij in staat was, en zoo verlangend om zijn weldoeners met een vergenoegd en opgeruimd gezicht te beloonen, dat de oogen van minder oplettende vrienden niets zouden gezien hebben, dat hun eenige bezorgdheid kon inboezemen. Maar soms — al te dikwijls — waren zijn ingezonken oogen te levendig, zijn holle wangen te hoog van blos, zijn ademhaling te moeilijk, zijn afmatting te zichtbaar, om hun aandacht te ontsnappen.

Er bestaat een kwaal, die haar slachtoffer aldus op den dood voorbereidt; die alle grovere trekken aldus verfijnt, en over het bekende gezicht zulke vreemde aanduidingen van de aanstaande verandering verspreidt; een vreeselijke kwaal, waarin de worsteling tusschen ziel en lichaam zoo stil en plechtig en kalm, en de afloop zoo zeker is, dat het sterfelijke deel dag voor dag en stofje voor stofje verteert, zoodat de geest door den lichter en last luchtiger en levendiger wordt, en het gevoel van de naderende onsterfelijke slechts voor een vernieuwing van het aardse leven houdt; een kwaal, waarin leven en dood zoo zon-

derling vermengd zijn, dat de dood de kleur en den gloed van het leven en het leven de akelige bleekheid en magerheid van den dood aanneemt; een kwaal, die door geen medicijn genezen, door geen rijkdom afgeweerd, door geen armoede ontduken kan worden, en wier voortgang nu eens een ijle snelheid, dan eens een kruipende traagheid bezit, maar altijd zeker en onafwendbaar is.

Nikolaas dacht aan deze kwaal, hoewel hij dit zich zelf niet durfde te bekennen, en ging met Smike naar een beroemden geneesheer. Er was geen reden om zich nu al ongerust te maken, zei deze. Hij zag nog geen beslissende symptomen. De gezondheid van den patiënt had veel geleden, maar hij kon nog wel herstellen — en dat was alles.

Smike scheen inderdaad niet erger te worden; en daar de verschijnselen die hij vertoonde heel goed te verklaren waren uit den schrik en angst, die hij onlangs had moeten doorstaan, troostte Nikolaas zich met de hoop, dat zijn arme vriend wel gauw weer beter zou worden. Zijn moeder en Kaatje deelden in die hoop; en daar het voorwerp van hun bezorgdheid zelf niet ongerust scheen te zijn, en dagelijks met een kalmen glimlach zei, dat hij beter was dan den vorigen dag, bedaarde hun vrees, en werd de algemeene rust en vrede langzamerhand hersteld.

In later jaren zag Nikolaas vaak op dit tijdperk van zijn leven terug en herdacht hij de stille huiselijke tooneelen, die hij toen had aanschouwd. Menigmaal in de schemering van een zomeravond, of bij het flikkerende wintervuur — maar dan niet zoo vaak of zoo treurig — dwaalden zijn gedachten naar die oude dagen, en vertoefden zij weemoedig bij elke kleine herinnering uit den droom, die voor hem oprees. Het kamertje waarin zij dikwijls lang nadat het donker was, zich zoo'n gelukkige toekomst hadden zitten afschilderen — Kaatje's vroolijke stem en nog vroolijker lach; en hoe men, als zij van huis was, op haar terugkomst had zitten wachten, nauwelijks de stilte verbrekend, die scheen te zeggen hoe saai het zonder haar was — de blijdschap waarmee de arme Smike opsprong uit den donkeren hoek waar hij gewoonlijk zat, en de haast waarmee hij haar binnenliet, en de tranen die men dikwijls op zijn wangen zag, verwonderd dat hij toch zoo vergenoegd en vroolijk scheen — elke kleine gebeurtenis, en zelfs onbeduidende woorden en blikken uit die vervlogen dagen, destijds nauwelijks opgemerkt, maar

in het geheugen teruggekeerd, wanneer gewichtige zorgen en beproevingen al volkomen vergeten waren, rezen dikwijls voor hem op en ritselden boven het verzamelde stof van de jaren als groene takken van gisteren.

Maar er stonden met die herinneringen nog andere personen in verband, en vele veranderingen hadden er plaats voor zij tot aanzijn kwamen — welke gedachte zelf een goede herinnering is om het verhaal van deze lotgevallen zijn gewonen gang te laten hernemen, zonder verder af te dwaalen of er op vooruit te loopen.

De gebroeders Cheeryble, die zagen, dat Nikolaas hun achting en vertrouwen waardig was, vergenoegden zich niet met hem daarvan dagelijks tastbare bewijzen te geven, maar toonden, dat zij ook om zijn familieleden dachten. Een aantal presentjes aan juffrouw Nickleby — altijd dingen, die heel goed te pas kwamen — droeg niet weinig bij, om het leven in het buitenhuisje te veraangename. Kaatje had al reeds een in haar oogen rijken schat aan sieraden bij elkaar. En aan gezelschap had men ook geen gebrek. Als mijnheer Charles of mijnheer Ned een enkele maal al mochten vergeten om 's Zondags een kort bezoek af te leggen, kwam Tim Linkinwater, die heel weinig kennissen had en 's avonds graag een wandelingetje maakte, bijna dagelijks even aan, om wat uit te rusten; terwijl, door een zonderlingen samenloop van omstandigheden, mijnheer Frank Cheeryble minstens drie avonden in de week juist de deur voorbij moest.

„Ik vind hem zoo attent, als ik nog maar zelden iemand gezien heb, Kaatje,” zei juffrouw Nickleby op zekeren avond, toen zij een lofrede op den laatstgenoemden jongeman had afgestoken, waarnaar Kaatje zijgend had geluisterd.

„Attent, moeder?” herhaalde Kaatje.

„Lieve hemel, kind,” riep juffrouw Nickleby met haar gewone voorbarigheid; „wat hebt gij een kleur! Gij wordt zoo rood als bloed.”

„Wel, moeder, wat kunt gij u toch 'n gekke dingen in uw hoofd halen!”

„Neen, het is waar,” hernam juffrouw Nickleby. „Maar het gaat nu alweer over, en dus komt het er niet veel op aan of het zoo was of niet. Waar sprak ik ook weer over? O ja! Over mijnheer Frank. Ik heb nooit een jongeman gezien, die zooveel werk van iemand maakte.”

„Dat meent gij vast niet in ernst,” zei Kaatje, die opnieuw bloosde, en ditmaal onloochenbaar.

„Waarom niet?“ hernam de moeder. „Waarom zou ik niet zeggen, hoeveel genoeg het mij doet, dat hij zooveel werk van mij maakt? Men ziet zoiets niet dikwijls van jongemensen, en daarom is het zooveel te opvallender.“

„O ja, van ù, moeder,“ zei Kaatje snel.

„Mijn hemel, Kaatje, wat kunt ge toch wonderlijk zijn,“ hernam juffrouw Nickleby. „Zou ik dan misschien over zijn attentie voor iemand anders spreken? Het zou mij werkelijk spijten als hij inderdaad op een Duitsch meisje verliefd zou zijn.“

„Hij heeft immers uitdrukkelijk gezegd, dat er niets van waar was, moeder!“ zei Kaatje. „Weet gij dat niet meer? Op den eersten avond, dat wij hem ontmoetten. En bovendien, waarom zou het ons spijten, als het zoo was? Wij hoeven ons dat niet aan te trekken.“

„Wij hoeven dat natuurlijk niet,“ hernam haar moeder met nadruk. „Maar ik trek het mij wel aan, moet ik bekennen. Ik zie graag, dat Engelschen heelemaal Engelschen zijn, en niet half en half. Als hij nog eens komt, zal ik hem ronduit zeggen, dat ik hem veel liever met een meisje van zijn eigen land zou zien trouwen, en dan eens hooren wat hij zegt.“

„Mijn hemel, moeder!“ riep Kaatje haastig; „doe dat toch niet! Het zou...“

„Wat zou het?“ vroeg juffrouw Nickleby, vol verwondering haar oogen opslaand.

Voordat Kaatje antwoord gaf, hoorde men een snel en driftig kloppen aan de deur, waarin juffrouw Nickleby den eigenaardigen klop van juffrouw La Creevy herkende, en toen deze binnenkwam, vergat de goede vrouw haar laatste vraag in den stroom van vermoedens ten aanzien van den omnibus waarmee zij gekomen was, veronderstellend dat de koetsier, die haar gereden had, of de man in hemdsmouwen, of de man met het blauwe oog moest zijn geweest; maar wie hij ook was, dat hij toch de parasol niet gevonden had die zij verleden week had vergeten; dat zij aan het huis halfweg zeker heel lang hadden gewacht, of misschien, omdat zij vol waren, regelrecht door hadden gereden, en tenslotte dat zij onderweg zeker Nikolaas moest hebben gezien.

„Neen,“ antwoordde juffrouw La Creevy, „maar wel dien goeden ouden man, mijnheer Linkinwater.“

„Hij zal zijn avondwandelingetje zeker doen, en bij ons komen uitrusten, voor hij weer naar huis gaat,“ zei juffrouw Nickleby.

„Dat denk ik ook,“ hernam juffrouw La

Creevy; „vooral omdat hij mijnheer Frank bij zich had.“

„Dat is toch geen reden, waarom mijnheer Linkinwater hier zou komen,“ zei Kaatje.

„Dat is het wel, meisjelief!“ hernam juffrouw La Creevy; „want voor een jongmensch is mijnheer Frank geen groot wandelaar; en ik heb er op gelet, dat hij doorgaans moe wordt, als hij hierheen gekomen is, en dan lang moet uitrusten. Maar waar is Smike?“ vervolgde zij, nadat zij een schalkschen blik op Kaatje had geworpen. „Hij is toch niet weer gestolen?“

„Hé! Ja, waar is Smike?“ zei juffrouw Nickleby. „Hij was een oogenblik geleden nog hier.“

Bij nader onderzoek bleek het, tot verbazing van de goede vrouw, dat Smike juist op dat oogenblik naar boven en naar bed was gegaan.

„Hij is toch een raar schepsel,“ zei juffrouw Nickleby. „Verleden Dinsdag — ja Dinsdag was het — weet gij wel, Kaatje? de laatste keer, dat mijnheer Frank hier is geweest — ging hij ook opeens weg, zoodra hij aan de deur hoorde kloppen. Het kan niet zijn, omdat hij bang is voor gezelschap, want hij houdt veel van iedereen, die veel van Nikolaas houdt, en van mijnheer Frank is dat duidelijk genoeg. Het vreemdste is nog, dat hij niet eens naar bed gaat, en het is dus zeker niet omdat hij moe is. Ik weet zeker, dat hij niet naar bed gaat; want mijn kamer is vlak naast de zijne, en toen ik verleden Dinsdag, wel een paar uur nadat hij naar boven was gegaan, ook naar boven ging, zag ik hem nog op — hij had nog niet eens zijn schoenen uitgetrokken. En hij had geen licht meegenomen; dus had hij zeker al dien tijd in het donker zitten druilen. Werkelijk, ik moet zeggen, dat ik het heel zonderling vind.“

Daar haar auditorium bleef zwijgen, spon juffrouw Nickleby den aangevangen draad naar eigen believen verder.

„Ik hoop maar,“ zei zij, „dat dit vreemde gedrag niet het begin er van zal zijn, dat hij altijd in bed zal blijven liggen, zooals de Geest van Cocklane, of de Dorstige Vrouw van Tutbury of andere van die wonderlijke schepsels. Een daarvan heeft nog in zekere betrekking met onze familie gestaan. Ik weet niet meer — of ik zou de oude brieven, die ik boven heb, moeten gaan nazien — of het mijn overgrootvader was, die met den Geest van Cocklane heeft school gegaan, of dat de Dorstige Vrouw van Tutbury met mijn overgrootmoeder heeft school gegaan. Wie was het ook weer

die niet luisterde naar wat de geestelijke zei? De Geest van Cocklane of de Dorstige Vrouw van Tutbury?"

„De Geest van Cocklane, geloof ik.”

„Dan twijfel ik niet,” zei juffrouw Nickleby, „of hij was het die met mijn grootvader school ging; want ik weet wel dat de schoolmeester tot de afgescheiden Gemeente behoorde, en dat zou het heel goed kunnen verklaren, dat de Geest van Cocklane, toen hij groot was geworden, den geestelijke zoo onfatsoenlijk bejegende. Ja, zooals men een Geest opvoedt — ik wil zeggen zooals men een kind opvoedt...”

Verdere bespiegelingen over dit vruchtbare thema werden afgesneden door de komst van Tim Linkinwater en mijnheer Frank, die weer een anderen loop aan haar gedachten gaf.

„Het spijt mij, dat Nikolaas niet thuis is,” zei juffrouw Nickleby. „Kaateljief, gij moet nu tegelijk Nikolaas en u zelf voorstellen.”

„Juffrouw Kaatje hoeft zich die moeite niet te geven,” zei Frank. „Ik zou, als ik het zeggen mag, liefst zien, dat zij precies zoo bleef als zij is.”

„Dan moet zij er toch in ieder geval bij u op aandringen wat te blijven,” hernam juffrouw Nickleby. „Mijnheer Linkinwater zegt tien minuten, maar zoo gauw kan ik u niet laten gaan. Het zou Nikolaas zoo spijten. — Kaatje!...”

Na een massa veelbeteekenende wenken van haar moeder, begon ook Kaatje de gasten te verzoeken om niet zoo gauw weg te gaan; maar het was opmerkelijk, dat zij tot niemand anders dan tot mijnheer Linkinwater het woord richtte; en bovendien vertoonde zich in haar manieren een bedeesheid, die, hoewel zij evenmin haar gewone liefvalligheid verminderde, als de blos, die haar wangen kleurde, haar schoonheid ontstierde, zelfs juffrouw Nickleby in het oog viel. Daar de goede vrouw niet gewoon was naar verafgelegen oorzaken te zoeken, schreef zij de ontroering van haar dochter daaraan toe, dat deze bij ongeluk haar beste japonnetje niet aanhad. „Hoewel ik haar toch zeker nooit mooier heb gezien,” voegde zij er bij. Nadat zij de quaestie op deze wijze had opgelost, en daar zij, als altijd, overtuigd was dat haar gissing de ware moest zijn, zette juffrouw Nickleby de zaak uit haar hoofd, heel tevreden dat zij zoo schrandere en vlug van begrip was.

Nikolaas kwam niet thuis, en Smike kwam niet weer te voorschijn; maar, om de waarheid te zeggen, dit hinderde het kleine gezelschap heel weinig, dat toch in de beste stemming was. Vooral was dit het

geval met juffrouw La Creevy en Tim Linkinwater, die vroolijk lachte en schertste, totdat hij langzamerhand heel galant, om niet te zeggen teeder werd. De kleine schilderes was eveneens heel opgewekt, en plaagde Tim er zoo geweldig mee, dat hij zoolang ongetrouwd was gebleven, dat deze zich eindelijk trachtte te redden door de verklaring, dat hij misschien nog wel zou willen trouwen, als hij een meisje vond, dat hem hebben wilde. Juffrouw La Creevy zei daarop, dat zij een vrouw voor hem wist, die hem bijzonder zou bevallen, en een aardig duitje bezat; maar dit laatste maakte heel weinig indruk op Tim, die openhartig verklaarde, dat het geld hem onverschillig was, dat hij op niets anders zou letten, dan op een goed hart en opgeruimd humeur, en, als hij deze samen vond, geld genoeg had om met zijn aanstaande behoorlijk te kunnen leven. Juffrouw La Creevy en juffrouw Nickleby wisten deze bekentenis niet genoeg te prijzen, en haar toejuichingen spoorden Tim aan om nog sterker en uitdrukkelijker te verklaren, hoe onbaatzuchtig zijn opvattingen waren, en hoeveel achting hij de schoone sekse toedroeg. Het geheel was een koddig mengsel van scherts en ernst, dat allen hartelijk deed lachen.

Kaatje was thuis doorgaans het leven en de ziel van het gesprek; maar nu was zij stiller dan gewoonlijk, misschien wel omdat Tim en juffrouw La Creevy het zoo druk hadden. Zij ging op eenigen afstand van het raam zitten, en bekeek met stil genoegen het schoone, door de schemering half omsluisde landschap, dat Frank eveneens heel bekoorlijk scheen te vinden; want eerst kwam hij bij haar staan, en vervolgens ging hij naast haar zitten. Men kan ongetwijfeld veel zeggen, dat bij een mooien zomeravond heel goed te pas komt, en het is ook niet oneigenaardig, dat men zooiets met een zachte stem zegt, daar dit het best overeenkomt met de kalme rust van het oogenblik. Het kan daarbij wel eens gebeuren, dat men een poos zwijgt, en dan weer een ernstig woord spreekt, en vervolgens weer zwijgt, terwijl dit zwijgen bijna evenveel uitdrukt als het spreken; en nu en dan kan men haastig het hoofd afwenden of de oogen neerslaan. Dit alles, evenals een afkeer om licht te laten aansteken en een neiging om te denken dat uren minuten zijn, zijn alleen maar gevolgen van den indruk, dien de schoonheid der natuur op zoo'n oogenblik moet opwekken, zooals heel veel lieve lippen kunnen getuigen. Ook had juffrouw Nickleby geen enkele

reden om zich te verwonderen, dat Kaatje, toen er eindelijk licht werd gebracht, de sterkte daarvan niet verdragen kon, zoodat zij haar hoofdje moest omkeeren, en zelfs een poosje de kamer uit moest gaan; want als men zoolang in het donker heeft gezeten, is het licht pijnlijk voor de oogen. Jonge menschen weten zulke dingen heel goed, en oude menschen eveneens, of hebben ze tenminste geweten, maar soms vergeten zij die, en dat is wel jammer.

De verwondering van juffrouw Nickleby was echter hiermee niet ten einde, maar werd integendeel nog grooter, toen zij bij het avondeten ontdekte, dat Kaatje geen eetlust had. Zij wilde juist over deze onverklaarbare omstandigheid gaan spreken, toen aller aandacht werd getrokken door een onverklaarbaar geluid, dat, zooals het verschrikte dienstmeisje zei en iedereen hooren kon, uit den schoorsteen van de aangrenzende kamer kwam. Toen men zich verzekerd had, dat het vreemde gestommel inderdaad uit dien schoorsteen kwam, nam Frank Cheeryble een kaars en Tim Linkinwater een tang; en men zou spoedig ontdekt hebben wat het was, als juffrouw Nickleby niet gezegd had, dat zij op het punt was om flauw te vallen, en om alles in de wereld niet alleen wilde blijven. Dit gaf aanleiding tot een overleg, dat daarmee eindigde, dat het gezelschap zich gezamenlijk naar de verdachte kamer begaf, met uitzondering van juffrouw La Creevy, die, nadat de meid beweerd had, dat zij als kind dikwijls toevallen had gehad, bij deze in de andere kamer bleef, om ingeval van nood haar bij te staan en zenuwdruppeltjes te geven.

Toen zij de deur van de geheimzinnige kamer naderden, waren zij niet weinig verbaasd, daar een menschenlijke stem, op een heel droevigen toon en met een gesmoorden klank, het liedje te hooren zingen:

„De schoone maagd, die ik bemin,
Heeft wreed haar woord gebroken!”

En hun verbazing werd er niet minder op, toen zij ontdekten, dat deze treurige minneklacht uit de keel van een man moest komen, die in den schoorsteen zat, en van wien men niets anders kon zien, dan een paar slingerende voeten, waarmee hij onrustig naar den grond scheen te tasten. Een zoo ongewone aanblik deed Tim Linkinwater versteld staan, die, nadat hij, zonder eenig resultaat, den vreemde een paar keer in zijn enkels had geknepen, niets anders wist te doen, dan de lepels van de tang tegen elkaar te klappen, als wilde hij

op die manier met een harder aanval dreigen.

„Het moet een dronken kerel zijn,” zei Frank. „Een dief zou zooveel leven niet maken.”

Hiermee hield hij de kaars wat dichterbij, om de beenen beter te kunnen zien; en juist wilde hij die met heel weinig behoedzaamheid naar beneden trekken, toen juffrouw Nickleby haar handen in elkaar sloeg, een schreeuw gaf, die half op een gil en half op een uitroep van verwondering leek, en vroeg of die geheimzinnige beenen niet met grijze kousen en een korte broek waren bedekt, of dat haar oogen haar bedrogen.

„Ja,” zei Frank, met wat meer aandacht kijkend. „Jawel — een korte broek en grijze wollen kousen. Kent gij hem, juffrouw?”

„Kaatje!” zei juffrouw Nickleby, terwijl zij bedaard op een stoel ging zitten, met die soort wanhopige berusting, die scheen aan te duiden, dat de zaak nu tot een crisis was gekomen en alle veinzen verder overbodig was. „Kaatje, wilt gij zoo goed zijn het gezelschap te vertellen, hoe de zaak in elkaar zit? Gij weet wel, dat hij van mij niet de minste aanmoediging heeft gevonden. Hij heeft zich heel eerbiedig uitgedrukt, toen hij aanzoek bij mij deed, zooals gij getuigen kunt; maar toch, als ik zoo geplaagd moet worden, als mij buitenshuis komkommers en allerlei dingen om de ooren moeten vliegen, en binnenshuis heeren den schoorsteen komen verstoppen, ja, dan weet ik heusch niet, wat er van mij worden moet. Het is erg, al te erg — veel erger dan iets, dat ik ooit vóór mijn huwelijk heb moeten uitstaan; en toen werd ik ook genoeg geplaagd, maar daar was ik natuurlijk op voorbereid en daar had ik mij op gewapend. Ik was nog niet eens zoo oud als gij, mijn kind, toen er in de kerk een jongeman naast ons zat, die gewoon was bijna iederen Zondag onder de preek mijn naam met groote letters in de bank te snijden. Dat was wel vleiend, natuurlijk; maar ik had het toch liever niet gehad, want iedereen had het gezicht op die bank, en de jongeman werd verscheidene malen door den hondenslager in 't openbaar de kerk uitgezet. Maar nu is het nog veel erger. Ik zou werkelijk, Kaatjelief,” zei juffrouw Nickleby met groote plechtigheid en onder een stroom van tranen, „ik zou werkelijk veel liever, dat verklaar ik u, de dame met den varkenskop zijn geweest, dan nog langer een dergelijk leven te moeten verdragen.”

Frank en Tim keken vol verbazing eerst

elkaar en daarop Kaatje aan, die wel begreep, dat zij de een of andere opheldering moest geven, maar door haar schrik over de zonderlinge verschijning van de beenen, haar vrees dat hun eigenaar stikken zou, en haar angst om de minst belachelijke oplossing van dit raadsel te geven, zoo van haar stuk was gebracht, dat zij geen woord kon uitbrengen.

„Hij maakt het mij wel heel lastig,” zei juffrouw Nickleby, terwijl zij haar oogen afdroogde; „maar ik bid u, doe hem toch geen kwaad! Het zou mij spijten, als den armen man een haar op zijn hoofd gekrenkt werd.”

Het zou, in de gegeven omstandigheden, niet zoo gemakkelijk zijn geweest een haar op zijn hoofd te krenken, als juffrouw Nickleby scheen te denken, daar het bedoelde hoofd enkele voeten hoog in den schoorsteen zat, die van onderen tamelijk nauw was. De heer in den schoorsteen staakte nu zijn gezang, en begon niet alleen benauwd te kuchen, maar ook geweldig te schoppen, alsof het met zijn ademhaling niet erg vlot meer ging. Frank Cheeryble draalde dus niet langer, maar greep hem bij zijn beenen, en gaf daaraan zoo'n forschen ruk, dat de vreemde met meer snelheid, dan waarop hij gerekend scheen te hebben, de kamer in kwam schieten.

„O ja, ja!” riep Kaatje uit, zoodra zij den vreemde, die zoo onzacht uit zijn zonderlinge schuilplaats neerplofte, heelemaal zien kon. „Ik weet wie hij is. Doe hem als 't u belieft niets! Zou hij zich bezeerd hebben?”

„Neen, volstrekt niet,” antwoordde Frank, die zijn gevangene nu veel voorzigtiger dan eerst beetpakte. „Hij heeft zich niet bezeerd.”

„Laat hem niet dichterbij komen,” zei Kaatje, terwijl zij zoo ver mogelijk achteruitging.

„Neen; ik heb hem goed vast,” antwoordde Frank. „Maar mag ik u vragen, wat dit beteekent, en of gij den ouden heer misschien verwachtet?”

„Neen, natuurlijk niet,” antwoordde Kaatje. „Hij is — maar mijn moeder geloof het nog altijd niet — hij is een krankzinnige, die zeker uit het huis hiernaast, waar hij bewaakt wordt, is ontsnapt, en een middel moet hebben gevonden, om zich hier te verbergen. . . .”

„Kaatje!” viel juffrouw Nickleby haar met strenge waardigheid in de rede, „ik sta verbaasd over u.”

„Lieve moeder. . . .” begon Kaatje.

„Ik sta verbaasd over u,” herhaalde juf-

frouw Nickleby. „Het verbaast mij werkelijk, dat gij de partij kiest van de vijanden van dezen ongelukkigen heer, terwijl gij heel goed weet, dat zij het schandelijk op zijn bezittingen hebben gemunt, en dat dat het heele geheim is. Gij zoudt veel beter doen, als gij mijnheer Linkinwater of mijnheer Cheeryble verzocht hem bij te staan. Gij moest u niet zoo door uw drift laten meeslepen. Wat zou ik anders wel moeten doen? Als iemand reden heeft om boos op hem te zijn, ben ik het wel. Maar ik zou hem toch om alles in de wereld geen onrecht willen doen. Neen,” vervolgde juffrouw Nickleby, zich stijf oprichtend, en met een zekere beschaamde deftigheid een anderen kant uitkijkend, „deze heer zal mij wel begrijpen als ik hem zeg, dat ik het antwoord herhaal dat ik hem laatst heb gegeven — dat ik dat altijd zal herhalen, ofschoon ik wel aan zijn oprechtheid moet gelooven, als ik zie dat hij zich om mij in zulke vreeselijke perikelen waagt — en dat ik hem verzoek de goedheid te willen hebben onmiddellijk weg te gaan, daar het anders onmogelijk zal zijn, om zijn gedrag voor mijn zoon Nikolaas geheim te houden. Ik ben hem verplicht, heel verplicht, maar ik kan geen oogenblik naar hem luisteren. Dat is absoluut onmogelijk.”

Onder deze toespraak zat de oude heer, wiens neus en wangen met groote plekken roet versierd waren, met over elkaar geslagen armen op den grond, en keek de toeschouwers met overgroote deftigheid zwijgend aan. Hij scheen volstrekt niet naar juffrouw Nickleby te luisteren, maar toen zij zweeg vereerde hij haar met een langen starenden blik en vroeg of zij nu was uitgesproken.

„Ik heb niets meer te zeggen,” antwoordde zij heel zedig. „Ik kan werkelijk niets meer zeggen.”

„Heel goed,” hernam de oude heer, zijn stem verheffend, „breng mij dan een flesch gebottelden bliksem, een schoon glas en een kurkentrekker.”

Daar niemand aan dit bevel voldeed, verhief de oude heer, na een oogenblikje te hebben gewacht, nogmaals zijn stem en vroeg om een boterham met donder. Toen dit evenmin verscheen, verzocht hij om een fricassee van kaplaarzen met goudvisssensaus, en daarop hartelijk lachend streefde hij de ooren van zijn toehoorders met een heel lang en bijzonder krachtig gebulk.

Intusschen bleef juffrouw Nickleby, als antwoord op de veelbeteekenende blikken van allen om haar heen, steeds haar hoofd schudden, als om hen te verzekeren dat er

niets achter dit alles stak, of het moest een lichte graad van excentriciteit zijn.

Zij zou misschien tot het laatste oogenblik van haar leven bij deze opinie zijn gebleven, zonder enkele kleine gebeurtenissen, die, hoe onbetekenend ook op zich zelf, de zaak toch een heel ander voorkomen gaven.

Juffrouw La Creevy, die begreep dat de meid nu geen toeval meer zou krijgen, en haar nieuwsgierigheid niet langer kon be-

komt zij, vol zonnen en sterren!"

Juffrouw Nickleby keek een oogenblik eenigszins verwezen, maar zich dadelijk herstellend, knikte zij juffrouw La Creevy en de anderen eenige malen met een ernstigen glimlach toe, om te kennen te geven, dat zij wel zag waar de vergissing aan lag en alles dadelijk zou ophelderen.

„Al mijn schatten wil ik haar geven, als ik haar slaaf mag zijn!" zei de oude heer, met de hand op zijn hart. „Wie is bij haar

„AHA!" RIEP DE OUDE HEER, ZIJN HANDEN IN ELKAAR SLAAND. „DAAR KOMT ZIJ; DAAR KOMT ZIJ EINDELIJK! MIJN LIEFSTE, MIJN LEVEN, MIJN BRULD. MIJN ENGELACHTIGE SCHOONE! DAAR KOMT ZIJ; VOL ZONNEN EN STERREN!"

dwingen, kwam de kamer binnen, om te zien wat er toch aan de hand was; en nauwelijks had de oude heer haar gezien, of hij sprong overeind, staakte zijn gebulk, en wierp haar een regen van handkussen toe; een beleefdheid, die de kleine schilderes zoo deed ontstellen, dat zij haastig achter Tim Linkinwater de vlucht nam.

„Aha!" riep de oude heer, zijn handen in elkaar slaand. „Daar komt zij; daar komt zij eindelijk! Mijn liefste, mijn leven, mijn bruid, mijn engelachtige schoone! Daar

te vergelijken? De keizerin van Madagascar? Neen. Ruitenvrouw? Neen. Of mevrouw Rowland, die elken ochtend gratis een bad neemt in Kalydor? Neen. Smelt die drie samen, met de drie gratiën, de negen muzen, en veertien beschuitbakkersdochters uit Oxford-Street, en gij zult nog niet half zoo'n bekoorlijke vrouw hebben. Bah, ik tart u allemaal!"

Na deze ontboezeming, knipte de oude heer twintig- of dertigmaal met zijn vingers, en verzonk toen in een verrukte be-

schouwing van juffrouw La Creevy's beoorlijkheden. Dit schonk juffrouw Nickleby een gunstige gelegenheid om een opheldering te geven, en zij maakte haastig daarvan gebruik.

„Het is mij wel meer gebeurd," zei zij, „dat men een ander voor mij aanzag; ja het is nog niet lang geleden, dat men mij met mijn dochter Kaatje verwarde. Dat is heusch mijn schuld niet; maar in dit geval zou het heel slecht van mij zijn, als ik het toeliet, dat iemand — vooral iemand, aan wie ik zooveel verplichting heb — door zoo'n vergissing in moeilijkheden werd gebracht, en ik acht het dus mijn plicht dezen heer te zeggen, dat hij zich vergist, dat ik de dame ben, van wie de een of andere lasteraar hem verteld heeft, dat ik de nicht van een schoorsteenveger zou zijn, en dat ik hem verzoek om rustig weg te gaan, al was het alleen maar om" — hier aarzelde zij een oogenblik, en vervolgde toen met een bedeesd lachje — „om mij een genoeg te doen."

Wie zou niet gedacht hebben, dat de oude heer, getroffen door zoo'n vriendelijke toespraak, op zijn minst een beleefd en behoorlijk antwoord zou hebben gegeven? Men stelle zich dus de ontroering van juffrouw Nickleby voor, toen hij zich, zoo duidelijk, dat men aan geen vergissing denken kon, tot haar wendde, en met een forsche stem riep: „Weg, kat!"

„Mijnheer!" zei juffrouw Nickleby met een zwakke stem.

„Vort, kat! Vort, poes! Ksch!" Bij dit laatste geluid, dat hij sissend tusschen zijn tanden voortbracht, begon de oude heer woest voor- en achteruit te springen, terwijl hij zijn armen als molenwieken rondzwaaide, zooals boerenjongens doen, wanneer een kalf, schaap of ander dier den verkeerden weg op wil.

Juffrouw Nickleby verspilde geen woorden, maar gaf een gil van verbazing en schrik, en viel in zwijm.

„Ik zal wel op moeder passen," zei Kaatje haastig. „Ik ben heelemaal niet verschrikt. Maar brengt hem toch weg; toe, brengt hem toch weg!"

Frank wist niet, of hij wel sterk genoeg zou zijn om aan dit laatste verzoek te voldoen, totdat hij op den inval kwam, om juffrouw La Creevy een paar passen vooruit te laten gaan, en den ouden heer aan te zetten haar te volgen. Dit lukte, en onder het uitslaan van allerlei gekkenpraat marcheerde hij tusschen Tim en Frank weliswaakt naar zijn woning.

„Is hij weg?" zuchtte juffrouw Nickleby,

die haar bewustzijn herkreeg, zoodra de oude heer verwijderd was. „Ik zal het mij zelf nooit vergeven, Kaatje," vervolgde zij. „Nooit! Ik ben de ongelukkige oorzaak, dat die man zijn verstand heeft verloren."

„Gij de oorzaak?" riep Kaatje vol verbazing uit.

„Ja, ik!" hernam juffrouw Nickleby met wanhopige kalmte. Gij hebt gezien hoe hij laatst was, en hoe hij nu is. Ik heb het uw broer vooruit gezegd, dat ik hoopte, dat een teleurstelling hem niet te diep zou treffen. Gij ziet wat er van gekomen is. Gij weet hoe verstandig en behoorlijk hij sprak — want een beetje onbezonnenheid moet men vergeven — toen wij in den tuin waren, en gij hebt gehoord, hoe hij vanavond tegen dat ongelukkige oude vrijstertje heeft geraaskald. Kan iemand er aan twifelen, hoe dat gekomen is?"

„Ik geloof het niet," zei Kaatje zachtzinnig.

„Ik ook niet," hernam haar moeder. „Maar al ben ik de ongelukkige oorzaak er van, ik weet toch, dat ik mij zelf niets te verwijten heb. Ik heb Nikolaas vooruit gezegd, dat wij voorzichtig moesten zijn; maar hij wilde er niet van hooren. Als de zaak maar van het begin af aan behoorlijk was aangepakt, zooals ik het wilde. — Maar gij lijkt allebei zoo op uw armen papa. Enfin, hoe dan ook, ik heb mijn troost, en dat is mij genoeg."

Zich aldus van alle vroegere, tegenwoordige en toekomstige verantwoordelijkheid vrijsprekend, voegde juffrouw Nickleby er goedig bij, dat zij hoopte dat haar kinderen nooit ernstiger redenen tot zelfverwijt zouden hebben dan zij had, en bleef toen op het escorte zitten wachten, dat weldra terugkwam, met het bericht dat de oude heer veilig thuis was gebracht, en zijn bewakers, die met een paar vrienden een vroolijken avond hadden, zijn afwezigheid nog niet hadden bemerkte.

Toen de rust weer hersteld was, werd er een verrukkelijk half uurtje — zoo noemde Frank het, toen hij met Tim naar huis ging — in een genoeglijk gesprek doorgebracht. Eindelijk keek Tim op zijn horloge, en zag dat het hoog tijd was om te vertrekken, en de dames bleven alleen, maar niet dan nadat Frank herhaalde malen had aangeboden om te blijven totdat Nikolaas thuis kwam, hoe laat het ook worden mocht, als zij nog voor eenigen overlast van haar zonderlingen buurman beducht mochten zijn. Daar zij echter zoo volkomen vrij van allen angst waren, dat hij geen voorwendsel kon vinden, waarom hij de wacht zou

houden, zag hij zich genoodzaakt de vesting te verlaten en met zijn trouwen bondgenoot Tim af te trekken.

Bijna drie uren verlieden in stilte, en toen Nikolaas thuis kwam, bloosde Kaatje, daar zij merkte hoelang zij, met niets dan haar eigen gedachten bezig, alleen was blijven zitten. „Ik dacht heusch, dat het maar een half uurtje was geweest,” zei zij.

„Uw gedachten waren dan zeker wel heel prettig,” hernam Nikolaas schertsend, „dat de tijd zoo snel is omgevlogen. Waar hebt ge wel aan zitten denken?”

Kaatje werd verlegen, speelde met iets dat op de tafel lag, keek haar broer aan en glimlachte, keek daarop voor zich neer, en liet een traan vallen.

„Kom, Kaatje,” zei Nikolaas, terwijl hij zijn zuster naar zich toe trok. „Laat mij uw gezichtje eens zien! Neen, dat was te kort. Ik moet het langer zien; dan zal ik probeeren of ik uw gedachten niet raden kan.”

Hoewel dit zonder eenige bedoeling werd gezegd, scheen zijn zuster zoo onthutst over dit voorstel, dat Nikolaas lachend een ander onderwerp opvatte, over huiselijke zaken begon te spreken, en zoo, terwijl zij samen naar boven gingen, langzamerhand hoorde, dat Smike den heelen avond in eenzaamheid had doorgebracht — maar langzamerhand, want Kaatje scheen met tegenzin over dit onderwerp te spreken.

„Die arme jongen,” zei Nikolaas, terwijl hij zachtjes aan zijn deur klopte. „Wat zou de reden daarvan zijn?”

Kaatje had den arm van haar broer vast, en daar de deur oogenblikkelijk geopend werd, had zij geen tijd om hem los te laten, voordat Smike, met een bleek en verwilderd gezicht, maar nog heelemaal gekleed, voor hen stond.

„Ben je nog niet naar bed gegaan?” vroeg Nikolaas.

„Neen,” was het antwoord.

Nikolaas hield zijn zuster vast, die scheen te willen weggaan, en vroeg: „Waarom niet?”

„Ik kon niet slapen,” antwoordde Smike, terwijl hij de hand greep, die zijn vriend hem toestak.

„Voel je je niet goed?” hernam Nikolaas.

„Ik voel me beter — heusch, veel beter,” zei Smike.

„Waarom geef je dan toe aan deze vlaggen van droefgeestigheid?” vroeg Nikolaas op een vriendelijken toon; „of waarom zeg je ons de reden niet? Je bent volkomen veranderd.”

„Ja, gij hebt gelijk. Ik weet het,” ant-

woordde Smike; „ik zal u wel eens zeggen hoe het komt, maar nu niet. Ik veroordeel mij zelf er om; gij zijt allen zoo goed en vriendelijk. Maar ik kan het niet helpen. Mijn hart is vol; — gij weet niet hoe vol het is!”

Hij drukte de hand van Nikolaas, voordat hij die losliet, staarde den broer en de zuster, die daar naast elkaar voor hem stonden, een oogenblik aan, als was er in hun gehechtheid iets, dat hem ontroerde — ging zijn kamer weer binnen — en was weldra onder dat vreedzame dak de eenige, die niet sliep.

HOOFDSTUK L.

Sir Mulberry weer in Engeland.

De kleine wedrennen in Hampton waren in vollen gang. Het weer was zoo mooi als het maar zijn kon; de zon stond hoog aan de onbewolkte lucht en straalde in vollen glans. Elke vurige kleur, die uit een rijtuig of van een bont versierd tentdak in de lucht zwierde, scheen nog eens zoo vurig. Oude verschoten vlaggen werden weer nieuw; versleten verguldsel was opnieuw gepolijst; oud vuil zeildoek zag er sneeuw-wit uit; zelfs de lompen van de bedelaars hadden een frissche kleur, en de gevoeligste menschen vergaten hun medelijden bij hun verbazing, dat de armoede zoo'n schilderachtig voorkomen had.

Het was een van die tooneelen van drukte en beweging, wier glans en schittering bijna nooit faalt den toeschouwer te behagen; want wanneer het oog door het bonte gewemel of het oor door het onophoudelijke rumoer wordt vermoeid, kan het eene bijna overal op blijde gezichten rusten, en het andere elk bewustzijn van het verdoovende tumult te niet doen door naar enkele klanken van vreugde en genot te luisteren. Zelfs de door de zon verbrande gezichtjes van de zigeuner kinderen,¹⁾ al zijn zij half naakt, beschouwt men met genoegen. Het is een streelende gedachte, dat die vroolijke schepseltjes dagelijks zon, lucht en licht hebben, dat zij kinderen zijn en als kinderen leven; dat, als hun bed vochtig is, het door den dauw van den hemel en niet door tranen is nat gemaakt; dat de lede-

1) De zigeuners (in het Eng. Gipsies genoemd), hier te lande bijna niet meer gezien, zwerven in Engeland nog bij troepen rond, en zetten daar hun zwerfende levenswijze voort, zonder zich door wetten of politiereglementen aan banden te laten leggen. Vert.

maten van de meisjes vrij zijn en niet mismaakt worden door een gebruik dat haar sekse tot een onnatuurlijke kwelling veroordeelt; dat zij hun leven slijten tusschen het wiegende boomte, en niet tusschen de akelige, snorrende machines, waarbij kleine kinderen oud worden voordat zij volwassen zijn, en die hun al de gebreken van den ouderdom geven zonder zijn voorrecht — een spoedige verlossing door den dood. Gave de hemel, dat de bakersprookjes waar waren, en de zigeuners zulke kinderen bij dozijnen kwamen stelen!

De groote wedren van dien dag was juist afgelopen; en de dichte rijen toeschouwers aan weerszijden van de baan stroomden weg, en gaven een nieuwe levendigheid aan het tooneel. Sommigen werkten zich door het gedrang, om het paard, dat gewonnen had, van dichterbij te kunnen zien; anderen liepen rond, om de rijtuigen op te zoeken, die zij verlaten hadden, ten einde een betere plaats te krijgen. Hier verzamelde zich een groep om een erwt- en vingerhoedtafeltje¹⁾, om naar het plukken van een ongelukkigen nieuweling te kijken; daar probeerde een andere eigenaar van zoo'n tafeltje met zijn handlangers, op verschillende wijzen verkleed — de een als een deftige oude heer, de ander als een fatterig jongmensch, de derde als een rijke boer — door luidruchtig te praten en kwasi te spelen, een onvoorzichtigen toekijker te lokken. Weer anderen schaarden zich in een kring om een goochelaar, die een geduchten mededinger vond in een muzikant met zes instrumenten; terwijl verderop een buikspreker een samenspraak hield met een houten pop, en waarzeggende zigeuners het geschreeuw van echte kinderen trachtten te stillen. De ververschingstenten waren overvol; in de rijtuigen begon men mandjes te ontpakken, flesschen te ontkurken, met messen en vorken te rinkelen, terwijl hier en daar achter een tent een zakkenroller nakeek wat hij in het laatste gedrang had buitgemaakt. De aandacht, kort tevoren nog maar op één voorwerp gevestigd, was nu tusschen honderd verschillende verdeeld; overal was iedereen even druk bezig met schertsen, lachen, praten,

1) Een soort hazardspel. De hoofdspeler, bankier, of hoe men hem noemen wil, heeft op een tafeltje vier omgekeerde vingerhoeden geplaatst. Eén daarvan zet hij over een erwt, schuift vervolgens de vingerhoeden door elkaar en wedt dan tegen ieder, die lust heeft, dat de ander niet raden zal onder welken vingerhoed de erwt ligt. Men begrijpt licht, dat dit nooit te raden is, indien de goochelaar, om een beginnend speler aan te moedigen, het niet wil laten raden. Bij ons te lande wordt ditzelfde „spel” vaak met notedoppen uitgevoerd.

eten, drinken, spelen, bedelen en bedriegen.

Speeltenten waren er in overvloed, alle met vloertapijten, gestreepte behangsels, roode tafelkleeden en bloempotten versierd, en door knechts in livrei bediend. In sommige kon men onderling spelen welk spel men verkoos, in andere alleen maar rouge et noir of andere hazardspelen tegen de bank spelen.

In een van deze laatste tenten, de grootste van alle, moet ons verhaal verder gaan. Er stonden drie speeltafels, en het was er zoo vol, dat, hoewel men een gedeelte van het linnen dak had opgerold, en er twee deuren openstonden, de warmte en benauwdheid hinderlijk waren. Behalve een paar menschen, die, met een rol zilvergeld en wat goudstukken in hun linkerhand, telkens, als de bal rolde, met een ernstige bedaardheid, waaruit bleek, dat zij er aan gewoon waren, hun geld waagden, vertoonden de overige bezoekers niets bijzonders; het waren meest jongelieden, naar het scheen door nieuwsgierigheid aangelokt, en die bij wijze van amusement kleine sommetjes waagden, zonder in winnen of verliezen veel belang te stellen. Twee van de aanwezigen verdienen echter, als specimina van een bepaalde klasse, een vluchtige vermelding.

De eerste was een man van in de vijftig jaar, die, met zijn handen op den knop van zijn rotting, en zijn kin op zijn handen, bij een van de deuren op een stoel zat. Hij was lang en dik; zijn groene jas, tot bovenaan dichtgeknoopt, deed hem nog langer schijnen dan hij was; bovendien droeg hij een lichtbruine broek en slobkousen, een witte das, en een breedgeranden witten hoed. Onder het gonzende rumoer van het spel en het gedurig voorbijdringen van gaande en komende bezoekers, bleef hij stil en rustig zitten, zonder op zijn gezicht eenige emotie te verraden. Hij scheen zich evenmin te vervelen, als ergens belang in te stellen. Soms, maar zelden, knikte hij een voorbijganger toe, of gaf hij een kellner een wenk, dat hij aan een van de tafels werd geroepen. Dan verzonk hij weer, naar het scheen, in een diep gepeins. Misschien was het een doove, die hier was komen uitrusten; misschien wachtte hij met zoo veel geduld op een vriend, dat hij op niemand anders lette; of misschien verkeerde hij, onder invloed van opium, in een toestand van verdooving. Soms keerde iemand zich om en staarde hem aan; maar hij sloeg er geen acht op en liet zich aankijken, zonder dat hij het scheen te merken. En toch ging er niemand in of uit, of hij lette er

op; hij zag alles wat er aan de tafels gebeurde; geen enkele van de bankiers zei een woord, dat hij niet opving; niemand won of verloor, zonder dat hij wist en onthield wie het was. Hij was de eigenaar van de tent.

De ander stond aan het hoofd van de rouge et noirtafel. Hij was waarschijnlijk een jaar of tien jonger; een stevig, gezet man, wiens gezicht eigenlijk geen slechte uitdrukking had, maar veeleer opgeruimdheid en openhartigheid te kennen gaf. In zijn hemdsmouwen, daar de warmte hem zijn jas had doen uittrekken, stond hij achter de tafel, met een geweldigen hoop zilvergeld en een geldkistje voor de bankbiljetten voor zich. Het spel stond niet stil. Soms werd er wel door twintig menschen tegelijk ingezet. Deze man moest den bal laten rollen, op den inzet letten, die naar zich toehalen, als de kleur verloor, de winners uitbetalen, en dan opnieuw den bal laten rollen, om het spel voortdurend aan den gang te houden. Hij deed dit alles met een inderdaad wonderbaarlijke snelheid; nooit onderbrak hij den stroom van afgebeten gezegden, die hij, gedeeltelijk om iets te zeggen, dat bij het spel paste, den heelen dag, met denzelfden eentonigen nadruk, en bijna in dezelfde volgorde, uitgoot.

Deze heer was midden in het drukst van zijn bezigheden, toen er een klein gezelschap binnenkwam, waarvoor hij, maar zonder met spreken of werken op te houden, een eerbiedige buiging maakte, terwijl hij tegelijk door een knipoog de aandacht van een man, die naast hem stond, op den langsten van het gezelschap richtte, voor wien de eigenaar deftig zijn hoed afnam. Het was Sir Mulberry Hawk met zijn vriend en leerling en een kleinen stoet fatsoenlijk gekleede volgelingen van erger dan dubbelzinnig karakter.

De eigenaar wenschte met een zachte stem Sir Mulberry goedenmorgen; Sir Mulberry antwoordde op denzelfden toon, dat hij naar den duivel kon loopen, en draaide zich om naar zijn vrienden.

Het bewustzijn, dat hij, nu hij zich na zijn ongeluk voor het eerst in het openbaar vertoonde, het voorwerp van de algemeene nieuwsgierigheid was, scheen hem geweldig te hinderen, en het was duidelijk, dat hij bij dit volksfeest gekomen was, meer in de hoop, dat hij hier een groot aantal menschen, die hem kenden, zou ontmoeten, om op die manier, als het mogelijk was, opeens door die onaangenaamheid heen te zijn, dan wel met het doel om aan het

vermaak deel te nemen.

Hij had nog een litteeken op zijn gezicht, en wanneer hij kennissen ontmoette, wat bijna ieder oogenblik gebeurde, bewees de haast, waarmee hij dit litteeken met zijn hand trachtte te verbergen, hoe diep hij de schande voelde, die hij had ondergaan.

„Zoo, Hawk,” zei een heel zwierig gekleede heer. „Hoe gaat het, man?”

Het was iemand van zijn eigen beroep, eveneens een opvoeder van jonge edellieden; en Hawk had niemand kunnen aantreffen, wiens ontmoeting hem meer kon kwellen en vernederen. Zij drukten elkaar met bijzondere hartelijkheid de hand.

„Hoe gaat het nu? Vertel eens, vriend!”

„O, heel goed,” antwoordde Sir Mulberry.

„Prachtig,” hernam de ander. „Hoe maakt gij het, Verisopt? Hij is een beetje afgevallen; onze vriend — nog wat van streek, hè?”

Het verdient opmerking dat deze heer bijzonder witte tanden had, en dat hij, als er geen gelegenheid was om te lachen, zijn gezegden doorgaans met dit „hè” besloot, dat hij zoo uitsprak, dat hij er zijn tanden bij liet zien.

„Wel neen,” antwoordde de jongeman losweg; hij is heelemaal beter.”

„Zoo, daar ben ik blij om,” hernam de eerste. „Zijt gij pas uit Brussel gekomen?”

„Wij zijn gisteravond in de stad gekomen,” antwoordde Lord Frederik, terwijl Hawk zich omkeerde en deed alsof hij niet luisterde.

„Het is werkelijk een stout stukje van Hawk,” zei de vriend fluisterend, maar met opzet hard genoeg, dat Sir Mulberry hem kon verstaan, „om zich zoo gauw weer te vertoonen. Ik zeg, dat er moed toe noodig is. Hij is net lang genoeg weg geweest, om de nieuwsgierigheid gaande te maken, en niet zoolang, dat men die miserabele historie vergeten zou hebben. — Gij weet zeker wel, hoe de zaak zich heeft toedragen? Waarom hebt gij die duivelsche couranten niet tot leugenaars gemaakt? Ik lees zelden de courant; maar toen zocht ik er naar, en ik wil . . .”

„Kijk morgen — neen, overmorgen, de courant maar eens in,” viel Sir Mulberry hem in de rede, terwijl hij zich plotseling omkeerde.

„Ik doe het zelden, zooals ik al zei,” antwoordde de ander. „Maar om u plezier te doen — waar moet ik naar zoeken?”

„Goedenavond!” zei Sir Mulberry, terwijl hij zich plotseling omkeerde, en zijn leerling met zich meetrok. „Ik zal hem niet

op het verslag van een moord onthalen," mompelde Sir Mulberry, terwijl zij samen voortwandelden, „maar het zal er dicht bij komen, als een karwats en knuppels nog striemen en builen geven."

Zijn jonge vriend zei niets, maar keek hem aan met een blik, die Sir Mulberry zoo kwaad maakte, alsof zijn vriend Nikolaas zelf was geweest.

„Ik heb Jenkins van morgen voor achten er al op uit gestuurd," zei hij, „om naar Nickleby te informeren. De kerel is heel handig in zooiets. Hij was in een paar uur terug. Ik weet nu, waar en wanneer ik den schavuit vinden kan. Maar het is onnoodig er over te praten; het zal gauw genoeg morgen zijn."

„En wat gaat er morgen dan gebeuren?" vroeg Lord Frederik.

Sir Mulberry keek hem kwaadaardig aan, maar gaf geen antwoord; en beiden wandelden onder een norsch stilzwijgen voort, totdat zij uit het gedrang en bijna alleen waren, waarop Sir Mulberry zich omwende, om terug te keeren.

„Blijf hier, een oogenblik," zei zijn metgezel. „Ik moet u even spreken."

„Wat hebt gij te zeggen, dat ik daar niet evengoed kan hooren?" vroeg Sir Mulberry.

„Hawk," hernam de ander, „ik moet weten...."

„Moet weten?" viel Sir Mulberry hem verachtelijk in de rede. „Enfin! Ga voort! Als gij iets weten moet, zal ik wel moeten spreken."

„Ik moet dan vragen," hernam Lord Frederik, „en een eerlijk antwoord eischen: — was, wat gij zoeven gezegd hebt, maar een los woord, onbedacht en in drift uitgesproken, of is het uw ernstige voornemen, dat gij werkelijk ten uitvoer wilt brengen?"

„Weet gij niet meer wat ik op een avond daarover gezegd heb, toen ik met een gebroken been in bed lag?" vroeg Sir Mulberry grijnzend.

„Jawell!"

„Beschouw dat dan als een antwoord, voor den duivel!" zei Sir Mulberry, „en vraag mij niet om een ander."

„Zoo groot was de macht, die Hawk over zijn slachtoffer had verkregen, en zoo gewoon was Lord Frederik zich aan hem te onderwerpen, dat de jongeman een oogenblik eenigszins bevreesd scheen te zijn verder over het onderwerp te spreken. Hij overwon spoedig echter dezen schroom, als hij zich daardoor al had laten bedwingen, en zei op een korzelligen toon:

„Als ik mij goed herinner, wat er toen

is voorgevallen, heb ik toen ook ronduit mijn meening gezegd, en te kennen gegeven, dat gij met mijn voorkennis of toestemming nooit zoudt doen, waarmee gij nu dreigt."

„Zult gij mij tegenhouden?" vroeg Sir Mulberry met een kwaadaardigen lach.

„Ja, als ik kan," antwoordde de ander prompt.

„Gij hebt gelijk, dat gij dat laatste er bijvoegt," hernam Sir Mulberry. „Maar bemoei u liever met uw eigen zaken, en laat de mijne aan mij zelf over."

„Dit is mijn zaak," viel Lord Frederik hierop in. „Ik maak die tot de mijne; ik wil die tot de mijne maken. Het is de mijne nu al. Ik ben er al verder in betrokken dan ik zijn moest."

„Doe wat u goeddunkt, en doe voor u zelf wat ge maar wilt," zei Sir Mulberry, den schijn van een ongedwongen inschikkelijkheid aannemend, „daarmee moet gij toch tevreden zijn, zou ik denken. Doe voor mij niets, meer vraag ik niet. Ik zou niemand raden mij te hinderen in wat ik van plan ben, en gij kent mij te goed om dat te willen doen. Ik zie, dat gij mij raad wilt geven. Gij bedoelt het goed; maar ik wil geen raad. Wij moesten nu maar weer naar ons rijtuig gaan. Ik verveel mij hier; en als wij dit gesprek voortzetten, zouden wij mischien woorden krijgen, waaraan wij geen van beiden verstandig zouden doen."

Hiermee, en zonder verder een antwoord af te wachten, keerde Sir Mulberry zich om, en wandelde langzaam voort.

Om den jongen lord op deze wijze te behandelen, werd niet weinig slimheid en kennis van het karakter van den jongeman vereischt. Sir Mulberry zag duidelijk in, dat — wilde zijn heerschappij duurzaam zijn — hij die nu moest bevestigen. Hij wist, dat, zoodra hij opstoof, de jonge edelman eveneens zou opstuiven. Wanneer het een of andere toeval zijn invloed had verzwakt, had hij dien dikwijls weer versterkt, door dezen koelen, drogen toon aan te slaan, en hij twijfelde bijna niet, of deze zou ook nu weer de verlangde uitwerking hebben.

Maar, terwijl hij het voorkomen van de grootste onbezorgdheid en onverschilligheid aannam, besloot hij bij zich zelf, niet alleen om de kwelling, dat hij zijn driften moest bedwingen, met verdubbelde woede op Nikolaas te wreken, maar ook om den jongen lord zelf, op de een of andere manier, zwaar daarvoor te laten boeten. Zoolang Lord Frederik een geduldig werktuig in zijn handen was geweest, had Sir Mulberry hem nooit anders dan met verachting

VRIENDSCHAP IN VIJANDSCHAP VERANDERD

beschouwd; maar nu zijn leerling het waagde hem tegen te spreken en hem zelfs op een toon van meerderheid te behandelen, begon hij hem te haten. Daar hij wist, dat hij, in de uitgebreidste en laagste beteekenis van het woord, volkomen van den jongen lord afhankelijk was, kon Sir Mulberry des te minder een vernedering van hem verdragen, en toen hij een afkeer van zijn metgezel begon te krijgen, mat hij — zooals dat dikwijls gebeurt — dien afkeer af naar het kwaad, dat hij het voorwerp daar-

komen. Sir Mulberry's gemeene en beleedigende handelwijze bij die gelegenheid had hem bijzonder geërgerd; daarbij had hij al lang vermoed, dat Hawk zelf oneerlijke bedoelingen ten opzichte van Kaatje Nickleby had gehad, en hem alleen maar als een werktuig had willen gebruiken. Hij schaamde zich dus oprecht over het aandeel, dat hij in de zaak had gehad; en het vermoeden, dat men hem als een kind had willen beetnemen, was hem een voortdurende kwelling. Kleine gebeurtenissen had-

EN TWEE MANNEN, IN HET MIDDEN VAN DE ZAAL, ELKAAR BIJ DE KEEL GREPEN.

van had gedaan. Als men nu bedenkt, dat Sir Mulberry zijn leerling op alle mogelijke manieren had bedrogen, benadeeld en geplunderd, zal men zich niet verwonderen, dat, toen hij dezen eens begon te haten, zijn haat bitter en onverzoenlijk was.

Aan den anderen kant had de jonge lord — die anders zelden of nooit nadacht — ernstig nagedacht over het voorval met Nikolaas en de omstandigheden, die daartoe aanleiding hadden gegeven, en was tot een eerlijke en mannelijke conclusie ge-

den zijn achterdocht bevestigd. Er was maar weinig meer noodig om hem tegen Sir Mulberry in het harnas te jagen; en de verachtelijke en beleedigende toon, waarop deze bij hun laatste gesprek — het eenige, dat zij sedert den bewusten avond over dit onderwerp hadden gehad — tegen hem had gesproken, was daartoe voldoende geweest.

Zoo begaven zij zich weer naar hun vrienden, ieder met een heimelijke reden tot ongenoegen in zijn hart, en de jonge-

man bovendien ongerust over de wraak, waarmee Nikolaas bedreigd werd, en met het vaste besluit, om de uitvoering daarvan door den een of anderen vastberaden stap te verhinderen. Maar dit was nog niet alles. Sir Mulberry, die meende, dat hij zijn tegenstander voor goed den mond had gesnoerd, kon zijn triomf niet verbergen, en zich niet weerhouden om de overwinning, die hij, naar zijn meening, had behaald, voort te zetten. De heeren Pyke, Pluck en anderen van hetzelfde allooi waren bij elkaar, en Sir Mulberry achtte het van belang hun te toonen, dat hij zijn invloed niet verloren had. Eerst vergenoegde de jonge lord zich, met bij zich zelf het besluit te nemen om elke relatie met deze lieden af te breken. Langzamerhand steeg zijn kwaadheid echter en toonde hij zich geraakt over grappen en gezegden, waarover hij een paar uur tevoren zou hebben gelachen. Dit betekende echter nog niet veel, want in het terugkaatsen van de grove en stekelige scherts, die bij dit gezelschap paste, was hij geenszins tegen Sir Mulberry opgewassen. Er had echter geen ernstig geschil plaats, en toen zij samen naar de stad terugkeerden, zeiden Pyke en Pluck verscheidene malen, dat zij Sir Mulberry nog nooit in zoo'n vroolijke en grappige bui hadden gezien.

Zij zetten zich samen aan een keurigen maaltijd, waarbij de wijn evenmin werd gespaard als vroeger op dien dag. Sir Mulberry dronk, om zich voor zijn onthouding van den laatsten tijd schadeloos te stellen, de jonge lord, om zijn verontwaardiging te vergeten, de overigen, omdat de wijn goed was, en zij dien niet behoefden te betalen. Het was bijna middernacht toen zij meer dan halfdronken, met gloeiende hoofden en vuur in hun aderen, naar de speeltafel stormden.

Daar ontmoetten zij een gezelschap, dat in denzelfden opgewonden toestand verkeerde. Het spel, de hitte en het schitterende licht waren weinig geschikt om hun koorts te doen bedaren. In dien dwarrelenden maalstroom moest iedereen zijn bezinning verliezen. Wie kon, in de wilde bedwelming van het oogenblik, aan geld, voorzichtigheid of de toekomst denken? Telkens moest er nog meer wijn komen; het eene glas na het andere werd gelegegd, en toch verdroogden hun monden van dorst. De wijn stroomde door hun kelen als olie in een vlammend vuur. Het rumoer werd hoe langer hoe grooter; glazen vlogen tegen den grond uit handen, die ze niet meer naar de lippen konden brengen; wie niet

meer spreken kon, schreeuwde en tierde; dronken verliezers vloekten en brulden; de een danste, de ander zong, een derde smees de kaarten door het vertrek; sommigen klommen op de tafels, zwaaiden flesschen boven hun hoofd en daagden al de anderen uit. De verwarring scheen niet hooger te kunnen stijgen, toen er opeens een tumult ontstond, dat elk ander geluid overstemde, en twee mannen, in het midden van de zaal, elkaar bij de keel grepen.

„Houdt hem vast,“ riepen verscheidene stemmen, waarop tot nu toe niemand acht had geslagen. Zij, die in zulke huizen hun brood verdienen en gezorgd hadden, dat zij nuchter genoeg bleven om te winnen, wierpen zich op de vechtenden, en trokken hen van elkaar.

„Laat mij los!“ schreeuwde Sir Mulberry met een schorre stem. „Hij heeft mij een slag gegeven. Iedereen heeft het gezien. Is er geen vriend van mij hier? Westwood! Hoort ge niet, dat hij mij een slag heeft gegeven?“

„Wees maar bedaard,“ zei een van degenen, die hem vasthielden. „Morgen zullen wij er wel verder over spreken. Kom nu maar mee.“

„Morgen niet!“ brulde Sir Mulberry, op zijn tanden knarsend. „Vannacht — onmiddellijk — hier!“ Zijn woede was zoo groot, dat hij niets meer zeggen kon, maar als razend aan zijn haren rukte en met zijn voeten stampde.

„Wat is er gebeurd, mylord?“ vroeg een van de omstanders. „Zijn er klappen gevallen?“

„Eén klap,“ was het antwoord, dat hijgend werd uitgebracht. „Ik heb hem geslagen. Ik verklaar het openlijk. Ik heb hem geslagen, en hij weet wel waarom. Ik verlang, evenals hij, dat de zaak onmiddellijk wordt afgedaan. Kapitein Adams,“ vervolgde Lord Frederik, nadat hij om zich heen had gekeken, „ik zou u graag even spreken.“

De aldus aangesprokene kwam naar voren, greep den jongeman bij zijn arm, en ging met hem weg; een oogenblik later volgden Sir Mulberry en zijn vriend hun voorbeeld.

Het was een speelhuis van den slechtsten naam, waar er niet aan te denken viel, dat een dergelijk voorval ook maar eenige sympathie voor een van de daarbij betrokken partijen zou opwekken of waar men er toe zou overgaan met raad of daad tusschenbeide te komen. Ergens anders zou men belet hebben dat de zaak verder werd gedreven, en er voor hebben gezorgd dat de

partijen tijd hadden om zich rustig te bedenken, maar daar niet. Gestoord in hun uitgelaten vroolijkheid gingen de aanwezigen uiteen, sommigen met stroeve dronkenmansdeftigheid, anderen onder luidruchtige gesprekken over wat er gebeurd was; de heeren, die van hun winsten leefden, vertelden elkaar, dat Hawk een goed scherp-schutter was, en zij, die het meeste lawaai hadden gemaakt, vielen op de sofa's in slaap en dachten aan niets meer.

Intusschen hadden de getuigen, na een lang gesprek met hun principalen, een onderhoud met elkaar in een afzonderlijk vertrek. Beiden zonder gevoel of geweten, beiden tot ondeugden en schulden vervallen, beiden van een hooger rang en stand neergedaald, beiden aan alle schandelijkheden verslaafd, waarvoor de samenleving een fatsoenlijken naam en een op haar eigen schandelijkheden gebouwde verschooning kan vinden, waren zij beiden natuurlijk personen van onbevleete eer, en heel nauwlettend op de eer van anderen.

Deze heeren waren nu bijzonder in hun schik, want de zaak zou zeker eenig opzien baren, en er kon nauwelijks aan worden getwijfeld of hun reputatie zou er door worden verhoogd.

„Een netelig geval, Adams,” zei mijnheer Westwood, zich stijf oprichtend.

„Een heel netelig geval,” zei de kapitein. „Er is een klap gegeven, en er staat dus maar één weg open.”

„Geen verontschuldiging, zeker?” vroeg mijnheer Westwood.

„Van mijn principaal geen woord,” antwoordde kapitein Adams. „De oorzaak van den twist is, naar ik hoor, het een of ander meisje, waaraan uw principaal zekere benamingen gaf, wat door Lord Frederik kwalijk genomen werd. Dit gaf aanleiding tot wederzijdsche verwijten en het ophalen van oude grieven. Sir Mulberry was scherp, Lord Frederik driftig, en gaf hem, tot het uiterste getergd, tenslotte een klap. Voor dien klap wil Lord Frederik geen excuus vragen, of Sir Mulberry moet eerst alles wat hij gezegd heeft herroepen.”

„Dan valt er niets meer te zeggen,” hernam de ander, „behalve dat wij tijd en plaats voor de bijeenkomst moeten bepalen. Het is voor onze verantwoording, maar men is heel verlangend om dit achter den rug te hebben; hebt gij er dus op tegen om te zeggen met zonsopgang?”

„Wel wat gauw,” antwoordde de kapitein, op zijn horloge kijkend; „maar, daar dit al lang gebroeid schijnt te hebben, en onderhandelen maar tijd verspillen zou

zijn, stem ik er in toe.”

„Na wat er in de zaal is voorgevallen, zal er misschien buitenshuis gebabbeld worden, en daarom zou ik willen voorstellen, dat wij dadelijk op weg en een goed eind buiten de stad gaan. Wat zegt gij van de weiden tegenover Twickenham langs de rivier?”

De kapitein had geen bedenking.

„Zullen wij elkaar dan opwachten bij de laan die van Petersham naar Ham House loopt, en daar de plaats nader bepalen?” zei Westwood.

Ook dit keurde de kapitein goed, en na nog even te hebben afgesproken, welken weg ieder afzonderlijk zou nemen, om achterdocht te vermijden, scheidden zij.

„Wij zullen juist den tijd hebben, mylord,” zei de kapitein, nadat hij deze schikkingen had meegedeeld, „om op mijn kamer een pistolenkistje te gaan halen en er dan op ons gemak naar toe te rijden. Als gij het goedvindt, zullen wij uw knecht wegsturen en mijn rijtuig nemen, want het uwe zou herkend kunnen worden.”

Wat een contrast, toen zij buiten kwamen, met het tooneel van zoo kort geleden! De dag begon al aan te breken. Voor het flikkerende gele lamplicht, had men nu het heldere, zachte morgenlicht, voor een heete benauwde lucht, vervuld met de dampen van oliewalm, wijn en sterke dranken, de frissche ochtendkoelte. Maar voor het koortsige hoofd, waarom dat koeltje heen-suisde, scheen het beladen met wroeging voor misbruikten tijd en verzuimde gelegenheden. Met kloppende aderen en een gloeiend gezicht, stekende oogen en verwarde gedachten, was het hem alsof het heldere licht een verwijt voor hem was, en had hij zich wel voor den dag willen verschuilen, om zijn schande en schaamte te verbergen.

„Huiverig?” zei de kapitein. „Vindt gij het koud?”

„Wel een beetje.”

„Dat komt omdat gij uit die heete zaal komt,” zei de kapitein. „Sla dien mantel om u heen — zoo. Kom, nu moeten wij voortmaken.”

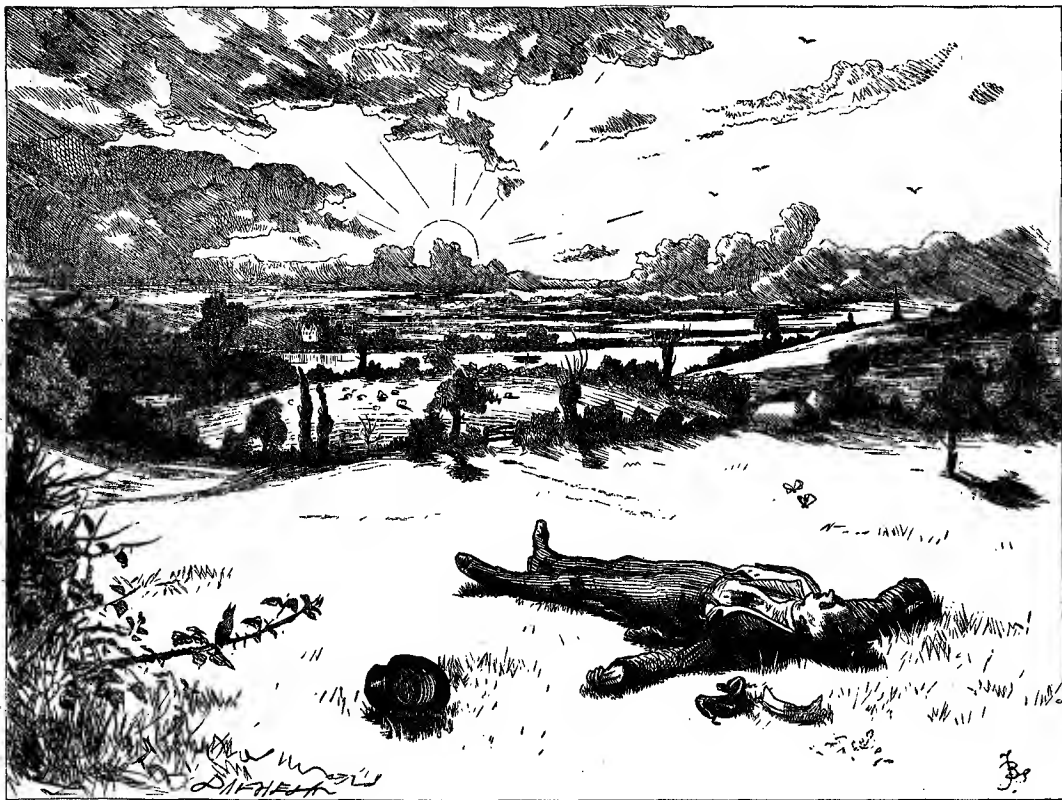
Zij ratelden door de stille straten, gingen even bij het huis van den kapitein aan, en kwamen ongehinderd buiten de stad.

Velden, boomen, tuinen, alles was even mooi; het kwam den jongen edelman voor, alsof hij nog nooit op die dingen had gelet, hoewel hij ze duizendmaal gezien had. De natuur vertoonde een kalme rust en klaarheid, die een vreemd contrast vormde met de wilde verwarring van zijn eigen, nog

maar half nuchtere gedachten, maar toch een weldadigen invloed op hem had. Hij koesterde niet de minste vrees; maar toen hij om zich heen keek, voelde hij zijn toorn bedaren, en hoewel hij zijn onwaardigen gewezen vriend nu met heel andere oogen beschouwde dan tevoren, speet het hem toch, dat het zoover gekomen was, en wenschte hij, dat hij Sir Mulberry nooit had ontmoet.

hij niets, behalve een dof gesuis, dat hem bedwelmdde. Maar zijn metgezel spotte met zijn zwijgen, en daarop begonnen zij luidruchtig te praten en te lachen. Toen zij stilstielden, was hij eenigszins verwonderd, dat hij rookte; maar toen hij een oogenblik had nagedacht, herinnerde hij zich, waar en wanneer hij een sigaar had opgestoken.

Aan den ingang van de laan stapten zij uit en lieten het rijtuig over aan de zorg

AL HET LICHT EN HET LEVEN VAN DEN DAG ONTWAAKTE; — EN TUSSEN DAT ALLES, OP HET GRAS, WAARVAN ELK SPRIETJE EEN AANTAL LEVENDE WEZENS VOEDDE, LAG DE DOODE, MET ZIJN STRAKKE GEZICHT NAAR DEN HEMEL GEKEERD.

De afgelopen nacht, de vorige dag, en nog vele andere dagen en nachten, vormden in zijn geest een wentelenden warhoop; hij kon niet meer onderscheiden wat er op het eene en wat er op het andere oogenblik gebeurd was. De afgelopen nacht scheen een week geleden; en iets van maanden terug kwam hem voor als gisteren pas gebeurd. Nu eens vormde het geratel van de wielen een wilde muziek, waarin hij fragmenten uit liedjes herkende, die hij dikwijls gehoord had, dan weer hoorde

van den knecht, die een oudgediende was, en aan zulke dingen even gewoon als zijn meester. Sir Mulberry en zijn vriend wachtten hen al op, en in de diepste stilte wandelde het viertal naast elkaar een eindje voort tusschen de statige rijen olmen, die hoog boven hun hoofden een groen gewelf vormden, dat, als de bogen van een vervallen gothische kerk, in de verte in de open lucht uitliep.

Na een kort gesprek tusschen de getuigen sloegen zij een voetpad in, dat hen door

een kleine weide, voorbij Ham House, naar het open veld bracht. Hier bleven zij staan. De grond werd gemeten; de getuigen vervulden de gewone plichtplegingen, plaats-ten hun principalen tegenover elkaar, en nu wendde Sir Mulberry voor het eerst zijn gezicht naar zijn jeugdigen vijand toe. Hij was bleek; zijn oogen waren rood; zijn ha- ren en kleeren in wanorde — alles waar- schijnlijk gevolgen van den vorigen dag en nacht. Zijn gezicht vertoonde geen andere hartstochten dan wrok en bloeddorst. Hij hield zijn hand boven zijn oogen, keek toen zijn vijand een oogenblik strak aan, greep het pistool, dat hem werd toegereikt, ves- tigde zijn oogen op dit wapen, en keek niet op, voordat hij het sein hoorde; daarop vuurde hij het onmiddellijk af.

De twee schoten vielen zoo nauwkeurig mogelijk op hetzelfde oogenblik; en op dat oogenblik keerde de lord snel zijn hoofd om, wierp op zijn vijand een strakken, ake- ligen blik, en zonk toen, zonder eenig ge- luid te geven, dood neer.

„Het is gedaan met hem!” riep West- wood, die met den anderen getuige was toe- gesneld en zich bij het lijk op een knie liet zakken.

„Zijn bloed komt op zijn eigen hoofd!” zei Sir Mulberry. „Hij heeft er mij toe ge- dwongen.”

„Kapitein Adams!” riep Westwood haas- tig, „ik neem u tot getuige, dat alles eer- lijk is toegegaan. Hawk, wij hebben geen oogenblik te verliezen. Wij moeten onmid- dellijk er vandoor naar Brighton, en dan zoo gauw mogelijk naar Frankrijk. Het is slecht afgelopen, en als wij een oogenblik verliezen, kan het nog erger worden. Adams, denk om uw veiligheid, en blijf hier niet staan; de levende gaat voor den doode — goedendag!”

Met deze woorden greep hij Sir Mulber- ry bij den arm, en trok hem in allerijl met zich mee. Kapitein Adams bleef nog een oogenblikje, om zich van den noodlottigen afloop te verzekeren, en haastte zich toen dezelfde richting uit, om zijn knecht te zeg- gen wat hij doen moest om het lijk te laten weghalen, en dan eveneens de vlucht te nemen.

Zoo stierf Lord Frederik Verisopht door de hand, die hij met goud gevuld en duizendmaal als vriend gedrukt had. Had hij dien vriend maar niet gekend, dan had hij als een gelukkig man kunnen leven en kun- nen sterven met de gezichten van zijn kin- deren om zijn bed.

De zon kwam in vollen luister op; de statige rivier vervolgde haar slingerenden

loop; de bladeren ritselden in den wind; de vogels hieven op elken boom een vroolijk gezang aan; de broze vlinders fladderden op haar teere vleugeltjes; al het licht en het leven van den dag ontwaakte; — en tusschen dat alles, op het gras, waarvan elk sprietje een aantal levende wezens voedde, lag de doode, met zijn strakke ge- zicht naar den hemel gekeerd.

HOOFDSTUK LI.

Het plan van Ralph Nickleby en zijn vriend, dat op het punt staat van te slagen, komt onverwachts ter kennis van iemand, dien zij niet in vertrouwen hebben genomen.

In een oud, naargeestig, donker en stof- fig huis, dat vergeeld en verschrompeld scheen te zijn, terwijl het hem tegen het daglicht beschermde, zooals hij zelf geel en verschrompeld was geworden door het be- schermen van zijn geld, woonde Arthur Gride. Magere oude stoelen en tafels, zoo hard en koud als het hart van een gierig- aard, stonden in stijve gelederen langs de sombere wanden; hooge smalle kasten, ver- molmd onder het bewaren van de kostbaar- heden die zij bevatten, en waggelend, als van voortdurenden angst voor dieven, scholen in donkere hoeken, waar zij geen schaduw op den grond wierpen, en schenen zich benauwd aan de aandacht te willen onttrekken. Een lang uitgerekte klok op de trap, met magere wijzers en een uitgehon- gerd wijzerplaat-gezicht, tikte voorzichtig fluisterend, en wanneer zij de uren sloeg met schrale pieperige klanken, als de stem van een afgeleefden ouden man, ratelde zij alsof haar ingewanden van honger ram- melden.

Geen gemakkelijke stoel stond er bij den haard, om tot rust uit te noodigen. Er ston- den wel leunstoelen, maar zij schenen lang niet rustig te zijn, staken wantrouwig en angstig hun armen uit, en bleven op hun hoede. Andere stoelen waren hoekig en rank, alsof zij zich zoo lang mogelijk had- den uitgerekt en zwarte gezichten trokken om iedereen bang te maken. Nog andere leunden tegen hun burens of tegen den muur, en schenen dit opzettelijk in het oog loopend te doen, om aan te toonen dat zij niet te gebruiken waren. De lompe, vier- kante ledikanten schenen voor onrustige droomen getimmerd; de stoffige wandtapij- ten schenen in stijve plooiën bijeen te krui- pen, en als zij in den wind ritselden, ang-

stig over de verlokkende bezittingen te fluisteren, die in de donkere, stevig gesloten kasten scholen.

Uit de holste en akeligste kamer van dit heele holle en akelige huis, kwamen op zekeren ochtend de beverige tonen van Arthur's stem, die pieperig en zwak de slotregels zong van een lang vergeten liedje, die aldus luidden:

„Bom-bom bom-bom, bom-bom, hof,
Gooi nu maar een oude slof,
En mag de trouw gelukkig zijn.”

En hij herhaalde deze schelle tonen nogmaals en nogmaals, tot een geweldige hoestbui hem dwong om op te houden en zijn bezigheid zwijgend voort te zetten.

Deze bezigheid bestond daarin, dat hij uit een wormstekige kleerkast één voor één verscheidene oude kleeren nam, deze stuk voor stuk zorgvuldig bekeek en tegen het licht hield, en dan zorgvuldig opgevouwen, op een van de hoopjes naast zich neerlegde. Hij nam nooit twee stukken tegelijk, maar altijd één voor één, en vergat nooit om telkens als hij iets te voorschijn gehaald had, de deur van de kast weer te sluiten en den sleutel om te draaien.

„Dat koffiebruine pak,” zei Arthur Gride, een kaal gesleten jas bekijkend. „Stond dat koffiebruine pak mij goed? Laat ik eens denken!”

Het resultaat van zijn overpeinzingen scheen ongunstig te zijn, want hij vouwde de jas weer op, legde hem neer, en klom op een stoel, om van een hooge plank een andere te krijgen, intusschen piepend:

„Jong en rijk, verliefd en schoon,
Daar zit het geluk ten troon,
Dan moet de trouw wel zalig zijn.”

„Zij praten altijd van jong,” zei Gride, „maar liedjes worden alleen maar om het rijm gemaakt, en dit is een heel mal deuntje, dat het boerenvolk zong toen ik een kleine jongen was. Maar wacht — jong is toch goed — dat slaat op de bruid — jawel. Hi, hi, hi! Het slaat op de bruid! Och, dan is het goed — heel goed! En waar ook — heel waar!”

„Dat olijfgroene pak heeft mij goed gestaan,” zei Arthur, „en ik heb het heel goedkoop bij een lommerdbaas gekocht, en er zat — hi, hi, hi — een zwart aangeslagen shilling in het vestzakje. Te denken dat die lommerdbaas niet wist dat die shilling er in zat! Ik wist het wel; ik voelde het dadelijk. O, wat een stommerik! En het was een gelukkig pak ook. Den eersten dag dat ik het aanhad, verbrandde de oude Lord

Mallowford in zijn bed, en toen kon ik van zijn zoon mijn geld krijgen. Ja, ik zal in het olijfgroen trouwen. Peg — Peg Sliderskew, ik zal het olijfgroene aantrekken.”

Dit geroep, twee of driemaal aan de kamerdeur herhaald, deed een klein, mager, ineengeschrompeld, leepoogig, afschuwelijk leelijk wijfje binnenkomen, dat met een beverige hand (want zij had al eenige malen een beroerte gehad) en een vuil boezelaar haar gerimpelde gezicht afveegde en met het doffe geluid, waarmee doove menschen dikwijls spreken, vroeg:

„Hebt gij geroepen, of sloeg de klok maar? Mijn gehoor wordt zoo slecht. Ik ken u nooit uit elkaar, maar als ik wat hoor, begrijp ik dat gij het een van beiden moet zijn, want verder is er niets in huis dat geluid maakt.”

„Ik was het, Peg — ik,” zei Gride, zich op de borst kloppend om zijn antwoord nog duidelijker te maken.

„Zoo, gij?” hervatte Peg. „En wat wilt gij?”

„Ik zal het olijfgroene pak aantrekken om te trouwen,” krijschte Gride.

„Dat is nog veel te goed om mee te trouwen, meester,” zei Peg, na het pak bekeken te hebben. „Hebt gij niet wat slechters?”

„Niets dat mij bevat,” antwoordde Gride.

„Maar waarom houdt gij uw dagelijksche kleeren niet aan?” zei Peg.

„Neen, Peg,” antwoordde haar meester. „Die zijn mij niet goed genoeg. Ik wil er zoo knap uitzien als ik kan.”

„Knap!” riep Peg uit. „Als zij zoo mooi is als gij zegt, zal zij niet veel naar u kijken, meester, daar kunt gij op aan; en hoe gij u aankleedt zal er voor u weinig op aankomen; peper-en-zout, olijfgroen, hemelsblauw of bontgeruit zullen voor u geen verschil maken.”

Hiermee nam zij het uitgekozen pak onder haar arm, en bleef haar meester grijnzend met haar waterige oogen staan aanstaren.

„Gij zit vandaag zoo vol grappen, dat gij zeker een bijzonder goede bui hebt, Peg,” zei Arthur tamelijk knorrig.

„Heb ik er geen reden toe?” hernam Peg. „Maar die bui zal heel gauw overgaan, als iemand probeert mij de wet te stellen, en dus waarschuw ik u van tevoren, meester! Na zooveel jaren moet niemand hier over Peg Sliderskew den baas komen spelen; dat zou mij niet lijken — en u ook niet. Probeer het maar eens, dan zult gij zien, dat gij gauw geruïneerd zijt.”

„Neen, neen, dat zal ik nooit proberen,”

zei Arthur, ontsteld door het laatste gezegde, „voor niets op de heele wereld. Er is niet veel voor noodig om mij te ruïneeren. Wij zullen nog zuiniger moeten gaan leven, nu wij een mond meer hebben open te houden. Maar wij moeten toch oppassen, dat zij haar mooie kleur niet verliest, Peg; die zie ik zoo graag.”

„Pas maar op, dat die mooie kleur u niet te duur uitkomt,” zei Peg, terwijl zij met haar vinger dreigde.

„Maar zij kan zelf geld verdienen,” her-

neen! Uw oude meester zal zich niet door een mooi gezichtje laten beetnemen. — En door een leelijk bakkes ook niet, juffrouw Sliderskew!” vervolgde hij zachter, bij wijze van alleenspraak.

„Nu zegt gij weer iets, dat gij mij niet wilt laten hooren,” zei Peg. „Ik zie het wel.”

„De duivel zit in dat wijf,” mompelde Arthur, en vervolgde toen met een grijnzenden lach: „ik zei, dat ik graag alles aan u zou overlaten, Peg. Anders niets.”

„IK ZAL HET OLIJFGROENE PAK AANTREKKEN OM TE TROUWEN,” KRIJSCHTE GRIDE.

nam Arthur, scherp oplettend, welken indruk dit op de oude vrouw zou maken. „Zij kan teekenen, schilderen en allerlei aardige dingetjes maken, die ik niet eens allemaal weet te noemen. Zij kan piano spelen — en zij heeft al een piano — en zingen als een lijster. Ik geloof, dat haar kost en kleeren niet duur zullen zijn. Denkt gij ook niet, Peg?”

„Misschien — als gij u niet door haar laat beetnemen,” antwoordde Peg.

„Beetnemen?” riep Arthur uit. „Nee,

„Doe dat maar, meester, dan hebt gij voor niets meer te zorgen.”

„Als ik het deed, zou ik zeker gauw voor niets meer te zorgen hebben,” dacht Arthur. Maar hoewel hij dit heel duidelijk dacht, durfde hij zijn lippen niet te bewegen, uit angst dat de oude vrouw het zou merken. Hij scheen zelfs eenigszins bevreesd, dat zij zijn gedachten zou lezen; want hij keek haar op zijn manier heel vriendelijk aan, terwijl hij zei:

„Gij moest die torntjes met zwarte zij

even dichtnaaien en er nieuwe knopen aanzetten, en — daar schiet mij iets te binnen, dat u zeker plezier zal doen — gij moest dien mooien ketting, dien ik boven heb, wat oppoetsen; ik heb haar nog nooit iets gegeven, en meisjes zijn nu eenmaal dol op zulke attenties — dan zal ik haar op den bruiloftsdag dien mooien ketting geven — ik zal hem zelf om haar blanke halsje doen — en hem 's avonds terugnemen, om hem voor haar te bewaren, en dan later zeggen, dat hij is weggeraakt. Ha, ha, ha! Wie zal er dan al dadelijk worden beetgenomen? Nou, Peg?"

Juffrouw Sliderskew scheen met dit schrandere plan bijzonder te zijn ingenomen, en gaf haar genoegen te kennen, door haar gezicht tot een lach te verwringen, die haar bekoorlijkheden geenszins vermeerderde. Dit duurde tot zij de deur was uitgestrompeld, en toen zette zij haar gezicht dadelijk in een plooi, die niets dan kwaadaardige ontevredenheid te kennen gaf, terwijl zij langzaam naar beneden ging, en op elke trede bleef stilstaan, om adem te scheppen en de aanstaande juffrouw Gride te verwenschen.

„Ik geloof, dat zij half en half een tooverheks is," zei Arthur, toen hij alleen was. „Maar zij is heel zuinig, en heel doof. Zij kost mij bijna niets, en ik hoef niet bang te zijn, dat zij iets zal afluisteren. Ik zou, voor mij tenminste, geen betere huishoudster kunnen vinden."

Na deze lofspraak op zijn huishoudster begon Arthur de kleeren, die hij uit de kast had gehaald, langzaam weer op te vouwen en weg te bergen. Bijna was hij hiermee gereed, of hij hoorde aanschellen. Daarvan schrikkend, maakte hij haastig een einde aan zijn bezigheid, en sloot de kast; maar hij hoefde zich niet bijzonder te haasten, daar Peg zelden wist, dat er gescheld was, of zij moest toevallig haar doffe oogen opslaan en de schel, die in de keuken tegen de zoldering hing, zien trillen. Ditmaal duurde het echter niet lang, of Peg kwam binnenstropelen, gevolgd door Newman Noggs.

„Ha, mijnheer Noggs!" riep Arthur uit, terwijl hij in zijn handen wreef. „Beste vriend, wat voor nieuws brengt gij voor mij mee?"

Newman keek hem strak in zijn gezicht, haalde een brief uit zijn hoed, en zei, terwijl hij dien overgaf: „Een brief — van mijnheer Nickleby — op antwoord wachten."

„Goed; wacht dan even en neem intuschen een — een...."

Newman keek op en smakte met zijn lippen.

„... Een stoel."

„Neen, dank u," antwoordde Newman.

Arthur opende den brief met bevende vingers, en scheen den inhoud te verslinden, daar hij van verrukking grinnikte, en het epistel verscheidene malen overlas, voordat hij er toe komen kon het neer te leggen. Het duurde zoolang, dat Newman het wenschelijk achtte hem aan zijn tegenwoordigheid te herinneren.

„Op antwoord wachten," zei hij.

„O ja," zei Arthur. „Ja, werkelijk, ik had u bijna vergeten."

„Dat dacht ik al," hernam Newman.

„Gij hebt groot gelijk, dat gij er mij aan herinnert," begon Arthur weer. „Wacht ik zal een regeltje schrijven. Ik ben — ik ben een beetje van streek, mijnheer Noggs. Het nieuws is...."

„Slecht?" viel Newman hem in de rede.

„Neen, mijnheer Noggs! integendeel. Zoo goed als het maar zijn kan. Ga toch zitten; ik moet pen en inkt halen, om een antwoord te schrijven. Ik zal u niet lang ophouden. Ik weet dat gij voor uw meester van onschatbare waarde zijt, mijnheer Noggs. Hij spreekt soms zóó over u, dat gij er verbaasd over zoudt zijn. En ik mag wel zeggen, dat ik zelf dat ook doe, en het altijd gedaan heb. Ik zeg altijd hetzelfde van u."

„Dat zal dan wel zijn: ‚Och, die Noggs kan voor mijn part naar den duivel loopen,‘" dacht Newman, terwijl Gride de kamer uitging.

De brief was op den grond gevallen. Newman, brandend nieuwsgierig om te weten wat de afloop zou zijn van het plan, dat hij in de kast van zijn kantoortje had afgeluisterd, keek eerst voorzichtig rond, raapte toen den brief op, en las haastig het volgende:

„Gride!

„Ik heb Bray vanmorgen gesproken; en zooals gij verzocht hadt, overmorgen voorgesteld als datum voor de huwelijksvoltrekking. Hij heeft er niets op tegen, en voor zijn dochter zijn alle dagen precies gelijk. Wij zullen er samen heen gaan en gij moet 's morgens tegen zevenen bij mij zijn. Ik hoef u zeker niet te zeggen, dat gij niet te laat moet komen.

„Ga in dien tusschentijd niet meer naar het meisje toe. Gij zijt er den laatsten tijd veel meer geweest dan dienstig was. Zij verlangt niet erg naar u, en het had ge-

vaarlijk kunnen zijn. Bedwing uw jeugdig vuur nog acht en veertig uur, en laat haar aan haar vader over. Gij bederft alleen maar wat hij doet.

„De Uwe,

„Ralph Nickleby.”

Newman hoorde een voetstap, legde den brief weer op dezelfde plek, was met één stap weer bij en op zijn stoel, en keek zoo onnoozel, alsof er niets gebeurd was. Nadat Arthur den brief, dien hij op den grond zag liggen, had opgeraapt, en zich had neergezet om te schrijven, wierp hij een blik op Newman, die met zooveel aandacht naar den muur tegenover hem staarde, dat de oude werkelijk ongerust werd.

„Ziet gij daar iets bijzonders, mijnheer Noggs?” vroeg Arthur, terwijl hij probeerde de richting van Newman's oogen te volgen, wat echter volslagen onmogelijk was.

„Een spinneweb,” antwoordde Newman.

„O! is dat alles?”

„Neen,” zei Newman, „er hangt een vlieg in.”

„Er zijn hier veel spinnewebben,” merkte Arthur op.

„Bij ons ook,” hernam Newman, „en vliegen ook.” Newman scheen heel voldaan te zijn, dat hij zoo'n stekelig antwoord had gegeven, en begon, tot groote verwarring van den zenuwachtigen Arthur, zonder ophouden zijn vingers te laten knappen, zoodat het geluid vrij veel weghad van een verwijderd, licht geweervuur. Tenslotte slaagde Arthur er echter in zijn briefje aan Ralph te voltooien, en stelde het den zonderlingen bode ter hand, met de woorden: „Daar is het, mijnheer Noggs!”

Newman knikte, zette zijn hoed op, en slofte naar de deur, toen Gride, wiens dwaaze blijdschap geen grenzen kende, hem wenkte om te blijven, en met een glimlach, die zijn heele gezicht deed rimpelen en zijn oogen bijna onzichtbaar maakte, zei:

„Wilt gij niet een klein slokje van het een of ander — zoo maar eventjes proeven?”

Uit vriendschap had Newman geen druppel met Arthur willen drinken; maar om te zien waar de oude heen wilde, en hem zooveel te kwellen als hij kon, nam hij het aanbod oogenblikkelijk aan. Arthur ging dus naar een kast, en nam van een plank, met alle mogelijke soorten van flesschen en glazen beladen, een stoffige flesch en twee heel kleine glaasjes.

„Dat hebt gij nog nooit geproefd,” zei Arthur. „Het is eau d'or — goudwater.

Denk eens aan; de naam alleen al is in staat om iemand goed te doen. Lieve hemel, het is bijna zonde er van te drinken.”

Daar de moed hem inderdaad scheen te ontzinken, en hij zoolang met de kurk talmde, dat er gegronde vrees bestond, dat hij de flesch weer weg zou zetten, nam Newman een van de glaasjes op, en tikte daarmee eenige keeren tegen de flesch, als een beleefde herinnering dat er nog niet ingeschonken was. Met een diepen zucht vulde Arthur de glaasjes, maar niet tot den rand.

„Wacht, wacht! Drink nog niet!” zei hij, terwijl hij Newman's hand tegenhield. „Het is twintig jaar geleden, dat ik die flesch gekregen heb; als ik er wel eens van proef, wat heel zelden gebeurt, laat ik het glas altijd een poosje voor mij staan om er meer trek in te krijgen. Wij zullen een gezondheid drinken. Niet waar, mijnheer Noggs?”

„Mijnheer Nickleby wacht,” zei Newman, terwijl hij ongeduldig naar zijn glaasje keek.

„Weet gij wat?” grinnikte Arthur; „de gezondheid — hi, hi hi! — de gezondheid van een meisje!”

„Alle mooie meisjes!” zei Newman.

„Neen, neen, mijnheer Noggs,” hernam Gride, nogmaals zijn hand tegenhoudend; „één mooi meisje is het. Ja, kijk maar niet zoo verwonderd! Ik meen het. De gezondheid van Madeline — zoo heet zij, mijnheer Noggs.”

„Madeline,” zei Newman, en voegde er in gedachte bij: „God moge haar bijstaan!”

De snelheid en onverschrokkenheid, waarmee Newman zijn portie goudwater door zijn keel goot, deed den ouden giergaard schrikken, die hem met wijd open mond en oogen bleef zitten aankijken alsof de aanblik hem den adem had benomen. Newman stoorde zich echter niet hieraan, maar het aan de verkiezing van Arthur overlatend, om zijn glaasje op zijn gemak uit te slurpen, of weer in de flesch te gieten, ging hij dadelijk weg, waarbij hij Peg Sliderskew nog beleedigde door haar in de gang zonder eenig blijk van beleefdheid voorbij te loopen.

Na zijn vertrek begon Gride met zijn huishoudster over de noodige schikkingen te beraadslagen, om zijn jonge vrouw in zijn huis te kunnen ontvangen. Hun overleg was veel te langdradig en te vervelend om er ons bij op te houden, en dus zullen wij liever Newman volgen, die zich weer naar Golden-Square begaf.

„Gij hebt lang werk gehad,” zei Ralph, toen Newman terugkwam.

„Hij had lang werk,” antwoordde Newman.

„Kom!” zei Ralph ongeduldig; „geef mij zijn briefje als hij er u een gegeven heeft, of vertel mij anders wat hij gezegd heeft. En ga niet weg; ik moet u spreken.”

Newman stelde hem het briefje ter hand, en zette een gezicht, alsof hij de onschuld zelf was, terwijl zijn meester het opende en las.

„Hij zal zeker komen,” mompelde Ralph, het briefje in stukken scheurend. „Dat wist ik trouwens wel, dat hij zeker komen zou. Wat hoefde hij dat te schrijven? Noggs,” vervolgde hij hardop. „Vertel mij eens, wat was dat voor een kerel, dien ik gisteravond met u langs de straat heb zien loopen?”

„Dat weet ik niet,” antwoordde Newman.

„Ik zou u aanraden wat beter na te denken,” hernam Ralph met een dreigenden blik.

„Ik zeg u, dat ik hem niet ken,” zei Newman brutaal. „Hij is tweemaal hier geweest, om u te spreken; gij waart niet thuis. Toen kwam hij nog eens, en hebt gij hem zelf weggejaagd. Hij zei, dat hij Brooker heette.”

„Dat weet ik wel,” zei Ralph. „En verder?”

„Verder?” herhaalde Newman. „Wel, toen heeft hij mij op straat aangesproken. Hij gaat iederen avond met mij mee; hij wil hebben, dat ik hem een onderhoud onder vier oogen met u bezorg. Hij moet u alléén spreken, zegt hij; dan zoudt gij wel heel gauw naar hem luisteren.”

„En wat hebt gij daarop geantwoord?” vroeg Ralph, terwijl hij den ander scherp aankeek.

„Dat het mij niet aangaat, en ik het niet doe. Dat hij u op straat kon opwachten. Maar hij zei, dat dat niet ging. Gij wildet hem niet aanhooren, zei hij. Hij moest u alleen in een kamer hebben, met de deur op slot. Dan kon hij onbevreesd spreken, en dan zoudt gij heel gauw een anderen toon aanslaan en geduldig naar hem luisteren.”

„Die brutale hond!” mompelde Ralph.

„Dat is alles wat ik weet,” zei Newman.

„Ik zeg nog eens, ik weet niet wat voor iemand het is. Ik geloof, dat hij het zelf niet weet. Gij hebt hem gezien; misschien weet gij het.”

„Of ik het weet!” zei Ralph.

„Waarom wilt gij het dan van mij weten?” zei Newman norsch. „Gij zult nu zeker nog wel willen weten, waarom ik u dit niet eerder heb verteld. Maar het zou wat moois zijn, als ik u alles ging overbrengen

360

wat de mensen van u zeggen. Wat doet gij, als ik het een enkelen keer doe? Dan scheldt gij mij alleen maar uit voor een domkop of een ezel.”

Dit was waar; en het was ook waar, dat Ralph de vraag, die Newman had voorzien, al op zijn tong had.

„Hij is een landlooper,” zei Ralph; „een vagebond, die om zijn schurkenstreken al eens gedeporteerd is geweest, en nu teruggekomen is, waarschijnlijk om net zo lang te zoeken tot hij zijn galg gevonden heeft; een zwendelaar, die brutaal genoeg is, om zelfs bij mij, die hem ken, met zijn streken aan te komen. Als hij u weer aanspreekt, roep dan de politie, en laat hem in hechtenis nemen, omdat hij door leugens en bedreigingen geld wil afpersen — hoort gij? — en laat de rest maar aan mij over. Als hij een poosje achter de tralies heeft gezeten, zal hem de lust wel vergaan om mij lastig te vallen. Hebt gij mij begrepen?”

„Jawel,” antwoordde Newman.

„Doe dan wat ik zeg,” hernam Ralph, „en ik zal er u voor beloonen. Nu kunt gij gaan.”

Newman maakte haastig gebruik van dit verlof, sloot zich in zijn kantoortje op, en bleef daar den heelen dag in diep gepeins zitten. Toen de avond hem zijn vrijheid had geschonken, spoedde hij zich naar de City, en bezette zijn ouden post achter de pomp, om Nikolaas op te wachten; want hij was op zijn manier trotsch, en wilde zich in de armoede, waartoe hij vervallen was, niet in het kantoor van de Gebroeders Cheeryble vertoonen. Hij had niet lang gewacht, toen hij, tot zijn blijdschap, Nikolaas zag aankomen, en dadelijk zijn schuilhoek verliet. Nikolaas was eveneens blij, dat hij zijn vriend ontmoette, dien hij sedert eenigen tijd niet gezien had, en zij begroetten elkaar dus hartelijk.

„Ik liep juist aan u te denken,” zei Nikolaas.

„Dat is goed,” zei Newman; „en ik aan u. Ik moet u vanavond noodzakelijk spreken. Ik geloof, dat ik op weg ben om iets te ontdekken.”

„En wat zou dat kunnen zijn?” vroeg Nikolaas glimlachend.

„Ik weet het nog niet, ik weet het nog niet,” antwoordde Newman. „Het is een geheim, waarin uw oom betrokken is; maar ik ben er nog niet achter, hoewel ik sterke vermoedens heb. Ik zal ze u nog niet vertellen, omdat ik u anders misschien zou moeten teleurstellen.”

„Mij teleurstellen?” zei Nikolaas. „Heb ik er dan belang bij?”

„Ik geloof van wel,” antwoordde Newman. „Ik heb er een voorgevoel van. Ik heb een man ontmoet, die klaarblijkelijk veel meer weet, dan hij zoo dadelijk zeggen wil. Hij heeft al zooveel gezegd, dat ik niet weet, wat ik er van denken moet.”

Daar Nikolaas zich sterk verwonderde waarover zijn vriend zoo geheimzinnig kon doen, trachtte hij door een reeks van vragen meer licht te verkrijgen, maar vergeefs. Uit Newman was niets anders te halen, dan hernieuwde betuigingen, dat hij niet wist wat hij er van denken moest, en een verwarde redeneering, waaruit bleek, dat zij heel voorzichtig moesten zijn; dat de listige Ralph hem al met zijn onbekenden berichtgever samen had gezien; en dat hij door zijn voorzichtigheid en schrandereheid Ralph om den tuin had geleid, daar hij van het begin af op deze ontdekking verdacht was geweest.

Nikolaas herinnerde zich de neiging van zijn vriend — waarvan zijn neus een onmiskenbaar teeken was — en nam hem mee naar een weinig bezochte herberg, waar zij, zooals goede vrienden wel meer doen, over het begin en het verloop van hun kennismaking begonnen te praten, en elkaar al de kleine avonturen te binnen brachten, die zij samen hadden bijgewoond, tot zij aan Cecilia Bobster kwamen.

„Dat doet er mij aan denken,” zei Newman, „dat gij mij nog nooit gezegd hebt, hoe die jongedame eigenlijk heet.”

„Madeline,” zei Nikolaas.

„Madeline?” riep Newman uit. „Welke Madeline? Hoe is haar achternaam?”

„Bray,” antwoordde Nikolaas met verwondering.

„Het is dezelfde!” gilte Newman. „Lieve hemel! Kunt gij hier blijven zitten, en dat onnatuurlijke huwelijk laten plaats hebben, zonder een enkele poging te doen om haar te redden?”

„Wat bedoelt gij?” vroeg Nikolaas, opvliegend. „Huwelijk? Zijt gij gek?”

„Zijt gij het? Of zij? Zijt gij doof, blind, zinneloos, dood?” schreeuwde Newman. „Weet gij niet, dat zij door toedoen van uw oom Ralph overmorgen zal trouwen met een kerel, die even slecht is als hij zelf, of nog erger? Een afgeleefde, uitgemergelde schurk, een duivel in menschengedaante, grijs geworden in allerlei goddeloosheid?”

„Bedenk wat gij zegt!” zei Nikolaas. „Ik ben hier alleen, en zij, die haar zouden kunnen redden, zijn ver weg. Wat bedoelt gij?”

„Ik heb nooit haar naam van u gehoord,” zei Newman, bijna stikkend van opwindung.

„Waarom hebt gij mij dien niet gezegd? Hoe kon ik hem weten? Dan hadden wij tenminste tijd gehad om iets te bedenken.”

„Wat bedoelt gij toch?” vroeg Nikolaas nog eens.

Het was niet gemakkelijk, dit te ontdekken. Met woeste gebaren liep Newman de kamer op en neer, totdat Nikolaas, die bijna even onstuimig was geworden als zijn vriend, hem op een stoel plakte en zoolang vasthield, tot hij zijn verhaal begon.

Verbazing, verontwaardiging, woede — een storm van hartstochten — bewogen het hart van den toehoorder, toen het schandelijke complot voor hem werd blootgelegd. Niet zoodra had hij begrepen wat er gebeurd was, of hij vloog met een doodsbleek gezicht, en over zijn heele lichaam bevend, overeind, en snelde de deur uit.

„Houdt hem!” riep Newman hem naloozend. „Hij zal een ongeluk begaan! Hij zal een moord begaan! heidaar! hei! houdt den dief! houdt den dief!”

HOOFDSTUK LII.

Nikolaas wanhoopt aan de redding van Madeline, maar vat moed en besluit een poging te wagen. Familieberichten over de Kenwigs'en en Lillyvick's.

Nikolaas merkte al gauw, dat Noggs besloten had hem, hoe dan ook, tegen te houden; en daar hij bang was, dat het geroep van „houdt den dief!” een hulpvaardigen voorbijganger zou kunnen bewegen hem inderdaad vast te houden, wat hem misschien in moeilijkheden zou hebben gebracht, vertraagde hij zijn schreden, tot Newman, heelemaal buiten adem, hem had ingehaald.

„Ik ga onmiddellijk naar Bray,” zei Nikolaas. „Ik moet hem spreken, om te probeeren of er niet één vonk van vaderlijk of menschelijk gevoel voor zijn moederloos kind in zijn borst is op te wekken.”

„Dat zal u niet lukken,” zei Newman, „beslist niet.”

„Dan ga ik, zooals ik eerst van plan was, regelrecht naar Ralph Nickleby.”

„Die zal zeker al in bed liggen, als gij aan zijn huis komt,” zei Newman.

„Dan haal ik hem er uit!” riep Nikolaas woest.

„Kom, kom,” zei Newman; „wees toch verstandig!”

„Gij zijt de beste vriend, dien ik heb, Newman,” zei Nikolaas na eên poosje te

hebben gezwegen. „Ik heb aan heel wat rampen het hoofd geboden; maar in dit ongeluk ligt zooveel rampzaligs opgesloten, dat het mij wanhopig maakt, en ik niet weet wat te doen.”

De zaak scheen inderdaad hopeloos te zijn. Het was onmogelijk eenig gebruik te maken van wat Newman Noggs in de kast had afgeluisterd. Het feit alleen van een afspraak tusschen Ralph Nickleby en Gride zou niet voldoende zijn om het huwelijk te beletten, of Bray daarvan afkeerig te maken; en wat Gride over een zeker bedrog ten nadeele van Madeline had gezegd, was op zich zelf al tamelijk onbestemd geweest, en werd, door Newman overgebracht, en door den invloed van zijn zakflacon beneveld, volkomen donker en onbegrijpelijk.

„Ik zie geen enkel straatje hoop,” zei Nikolaas.

„Des te noodzakelijker is het, dat gij bedaard blijft en nadenkt,” zei Newman. „Waar zijn de heeren Cheeryble?”

„Allebei voor dringende zaken op reis, en zij zullen nog wel een week wegbliven.”

„Kunt gij hun niet schrijven? Zoudt gij niet kunnen maken, dat morgenavond een van beiden hier was?”

„Onmogelijk,” zei Nikolaas. „Zij zijn over zee. Met den besten wind zouden zij drie dagen noodig hebben om over te steken.”

„Hun neef? Hun oude boekhouder?” zei Newman.

„Wat zouden die kunnen doen, dat ik niet doen kan?” hernam Nikolaas. „Vooral tegenover hen is mij de striktste geheimhouding opgelegd, en wat zou het helpen, als ik die verbrak?”

„Bedenk u eens,” zei Newman. „Is er geen middel?”

„Neen, neen!” antwoordde Nikolaas met de grootste verslagenheid. „De vader dringt aan — en de dochter geeft toe. Die duivels hebben haar in hun macht. Het zoogenaamde recht, macht, geld, alles hebben zij vóór. Hoe kan ik hopen haar te redden?”

„Blijf in ieder geval hopen,” zei Newman, zijn hand op den schouder van Nikolaas leggend. „Wanhoop nooit; dat deugt niet. Hoort gij, Nikolaas? Wanhoop deugt nergens toe. Laat niets onbeproefd. Het is altijd een troost, te weten, dat men alles gedaan heeft wat men doen kon. Maar vooral, blijf hopen; anders kan niets u helpen. Hoop, hoop, zeg ik u!”

Nikolaas had een dergelijke aanmoediging heel noodig; want het onverwachte van den slag had hem bijna van zijn zinnen

berooft; de weinige tijd, die hem overschoot, de waarschijnlijkheid, bijna zekerheid, dat Madeline over enkele uren voor altijd buiten zijn bereik, en tot onbeschrijfelijke ellende, misschien zelfs tot een ontijdigen dood veroordeeld zou zijn, dat alles bedwelmde en verbijsterde hem. Alle hoop, die hij ooit ten opzichte van haar had opgevat, of bijna onbewust had gekoesterd, scheen nu volkomen vrijdeld. Elke charme, waarmee zijn geheugen of zijn verbeelding haar tooide, diende alleen maar om zijn smart te vergrooten en nieuwe bitterheid aan zijn wanhoop toe te voegen. Elke opwelling van medelijden met haar verlaten toestand, of van bewondering voor haar heldhaftige standvastigheid, vergrootte alleen maar de verontwaardiging, die zijn hart bijna tot barstens toe deed zwellen.

Maar als zijn eigen hart hem benauwde, kwam dat van Newman hem te hulp. Er was zooveel ernst, oprechtheid en hartelijkheid in zijn redenties, hoe lomp en zonderling hij ook gewoon was zich uit te drukken, dat Nikolaas er zich beslist door gesterkt voelde, zoodat hij, nadat zij een poosje zwijgend hadden voortgelopen, in staat was te zeggen:

„Gij hebt mij een goeden raad gegeven, Newman, en ik zal er mijn voordeel mee doen. Er is nog één middel, dat ik mag en moet probeeren; en dat zal ik morgen doen.”

„Wat is dat?” vroeg Newman ernstig. „Gij wilt Ralph toch niet gaan dreigen, of met den vader gaan spreken?”

„Ik wil met de dochter gaan spreken,” antwoordde Nikolaas. „Dat is 't eenige wat ik doen kan. Zelfs de heeren Cheeryble zouden niet anders kunnen uitrichten, als zij hier waren. Ik zal haar wijzen op het afschuwelijke van dat huwelijk, op de ellende, die zij over zich zal brengen en haar smeeken om zich in ieder geval nog een poos te bedenken. Zij heeft beslist niemand gehad, die haar met raad en daad terzijde heeft gestaan; en misschien — misschien kan ik haar te elfder ure nog redden.”

„Goed gesproken,” zei Newman. „Heel goed.”

„En ik verklaar,” riep Nikolaas met geestdrift uit, „dat ik deze poging doe, zonder om mijn eigen belang te denken, uit medelijden met haar, en uit afschuw voor dat complot; en dat ik hetzelfde zou doen, al wist ik, dat ik een medeminnaar had, dien zij boven mij de voorkeur gaf.”

„Ik geloof u,” zei Newman. „Maar waar gaat gij nu met zooveel haast naar toe?”

„Naar huis,” antwoordde Nikolaas.

„Gaaf gij mee, of moeten wij afscheid nemen?”

„Ik wil wel een eindje meegaan, als gij wat langzamer loopt,” antwoordde Newman.

„Dat kan ik niet,” antwoordde Nikolaas. „Ik moet rennen, anders stik ik. Morgenavond zal ik u vertellen wat ik gedaan heb.”

Hiermee stapte hij haastig weg en verdween in de menigte.

„Hij is soms wat onstuimig,” zei Newman terwijl hij hem nakeek; „maar dat doet mij nog meer van hem houden, en hij heeft nu ook reden genoeg. Hoop! hoop! zei ik. Ralph Nickleby en Gride, die een complotje smeden — en hoop voor de tegenpartij! Ho, ho!”

Het gelach, waarmee Newman zijn alleenspraak besloot, was het droevigste geluid, dat men zich denken kan, en hij ging heel neerslachtig zijns weegs.

Zijn weg zou onder gewone omstandigheden naar een kleine herberg of kroeg hebben geleid, maar nu was hij vol zorgen, en te angstig om zelfs dezen troost te willen zoeken, en dus ging hij, vol treurige en droefgeestige gedachten, naar huis.

Nu had juist dien middag jongejuffrouw Morlina Kenwigs een invitatie ontvangen om zich den volgenden dag per stoomboot van de Westminsterbrug naar het „Palingpasseitjes-eiland” in Twickenham te begeven, zich daar op een koud maal, gebotteld bier en garnalen te vergasten, en in de open lucht te dansen op de tonen van een daartoe besteld orkest; de bovengenoemde stoomboot was hiertoe speciaal afgehuurd door een druk beklantend dansmeester, ten gerieve van zijn talrijke leerlingen, terwijl de leerlingen hun dankbaarheid voor de welwillendheid van den dansmeester toonden door voor zich zelf en hun vrienden enkele van de lichtblauwe kaartjes te kopen, die de houders het recht gaven, het feest bij te wonen. Een van die lichtblauwe kaartjes was door een eierzuchtige buurvrouw aan jongejuffrouw Morlina Kenwigs cadeau gedaan met de uitnoodiging om samen met haar dochters het feest te gaan bijwonen; en juffrouw Kenwigs, met recht voelend dat de eer van de familie er van afhing, dat Morlina zoo schitterend voor den dag kwam als in zoo'n kort tijdsbestek mogelijk was, dat zij den dansmeester toonde dat er nog andere dansmeesters waren behalve hij, en alle aanwezige vaders en moeders liet zien dat de kinderen van andere menschen ook wel konden leeren zich fatsoenlijk te gedragen, was onder het ge-

wicht en de drukte van haar voorbereidse- len tweemaal flauw gevallen, maar toch, op de been gehouden door het onwrikbare besluit, den naam van de familie hoog te houden, of bij de pogingen daartoe te sneven, nog hard aan het werk toen Newman Noggs thuis kwam.

Nu had juffrouw Kenwigs het zoo druk gehad met strijken en plooiën, flauwvallen en weer bijkomen, dat zij pas een half uur geleden had opgemerkt dat de vlaskleurige vlechten van Morlina's haar als 't ware in het wild waren opgegroeid, en dat zij, als zij niet onder de handen van een bekwaamen kapper werd gesteld, nooit dien triomf over de kinderen van anderen zou behalen, waarvan het gemis met een volslagen nederlaag gelijk zou staan. Deze ontdekking bracht juffrouw Kenwigs tot wanhoop, want de kapper woonde drie straten verder, en het gevaar van overreden te worden was heel groot. Alleen om die reden al kon Morlina niet alleen gaan, zelfs al zou het behalve dat behoorlijk zijn geweest, waaraan juffrouw Kenwigs sterk twijfelde; haar man was nog niet thuis, en er was niemand anders om met haar mee te gaan. Dus gaf juffrouw Kenwigs haar Morlina, die de oorzaak van haar verdriet was, eerst een paar klappen en begon toen te huilen.

„Jij, ondankbaar kind,” zei juffrouw Kenwigs, „en dat na alles wat ik vanavond voor je heb uitgestaan.”

„Ik kan het niet helpen, ma,” zei Morlina, eveneens huilend. „Mijn haar groeit vanzelf zoo.”

„Spreek mij niet tegen, ondeugend kind,” antwoordde de moeder. „Al zou ik je alleen vertrouwen, en al zou je wel oppassen niet overreden te worden, dan weet ik toch wel dat je naar Laura Chopkins zou loopen,” — de dochter der eierzuchtige buurvrouw — „en haar vertellen wat je morgen zult aanhebben, dat weet ik zeker. Jij hebt geen gevoel van fatsoen, en er moet zonder ophouden op je gelet worden!”

Aldus de boosaardigheid van haar oudste dochter bejammerend, destilleerde juffrouw Kenwigs nieuwe druppels van verdriet uit haar oogen en verklaarde, dat zij niet geloofde dat ooit iemand zoo geplaagd was. Daarop begon Morlina opnieuw te huilen, en weeklaagden zij tezamen.

Zoo stonden de zaken toen men Newman Noggs de deur voorbij hoorde strompelen om naar boven te gaan; bijna op hetzelfde oogenblik wischte juffrouw Kenwigs, die uit den klank van zijn voetstappen nieuwe hoop putte, haastig de sporen van haar aandoeningen van haar gezicht, in zoo-

verre die in zoo'n kort oogenblikje althans afwischbaar waren, hield hem tegen, maakte hem deelgenoot van de moeilijkheden, waarin zij zich bevond en verzocht hem Morlina naar den kapper te brengen.

„Ik zou het u niet vragen, mijnheer Noggs,” zei juffrouw Kenwigs, „als ik niet wist hoe goedhartig en gedienschtig gij zijt — neen, voor alles ter wereld niet. Ik ben wel zwak van gestel, mijnheer Noggs, maar toch zoo hoog van hart dat ik evenmin een dienst zou willen vragen, als ik dacht dat er ook maar eenige kans was, dat ze geweigerd zou worden, als mijn kinderen door nijd en afgunst te zien vertrapen.”

Newman was te goedhartig om niet toe te stemmen, zelfs zonder deze vertrouwelijke bekentenis van juffrouw Kenwigs, en binnen enkele minuten was hij dus met Morlina op weg naar den kapper.

Eigenlijk was de man geen echte kapper; dat is te zeggen, menschen met een vulgair geest hadden hem ook een barbier kunnen noemen, want niet alleen maakte hij de dames en kinderen het haar op, maar ook konden heeren zich bij hem laten scheren. Niettemin had hij een heel eleganten winkel — hoewel niet van den eersten rang — en voor het raam stonden, behalve enkele andere fraaiigheden, de van was geboetseerde borstbeelden van een blonde dame en een bruinen heer, die door de heele buurt werden bewonderd. Sommige dames gingen zelfs zoo ver, te beweren, dat de bruine heer het portret van den nog jeugdigen kapper was, en de groote gelijkenis van hun hoofdbedekking — beiden hadden bijzonder glanzend haar met een rechte scheiding vlak in het midden, en een overvloed van plat aaneensluitende krullen aan beide zijden — scheen deze opvatting in het gelijk te stellen. Maar zij die beter op de hoogte waren dreven den spot met deze bewering, want hoe gewillig ook (en zij waren heel gewillig) om recht te laten wedervaren aan het welbesneden gezicht en de welgemaakte gestalte van den kapper, hielden zij toch staande, dat het gezicht van den bruinen heer voor het raam een abstract idee van mannelijke schoonheid was, dat soms in de gestalte van engelen en officieren gerealiseerd werd, maar in 't algemeen heel zelden in werkelijkheid verscheen om de oogen van de aardsche stervelingen te verheugen.

Het was naar dezen winkel dat Newman Morlina veilig heenbracht, en de kapper, wetend dat Morlina drie zusjes had, ieder met twee vlechten, die hem stuk voor stuk minstens zes stuivers in de maand oprach-

ten, liet een ouden heer, dien hij juist had ingezeept om hem te scheren, onmiddellijk aan zijn bediende over (die bij de dames, om zijn jaren en zwaarlijvigheid, niet erg gezien was) en maakte zich gereed om de jongedame zelf te helpen.

Juist toen deze verwisseling had plaats gehad, stapte een ruwe, goedaardige steenkolendrager, met een pijp in zijn mond, de deur binnen, en vroeg, met zijn hand over zijn kin strijkend, wanneer er iemand klaar kon zijn om hem te scheren.

De bediende, tot wien de vraag gericht was, keek zijn meester weifelend aan, en deze antwoordde, met een verachtelijken blik naar den kolendrager:

„Gij kunt hier niet geschoren worden, vriend!”

„Waarom niet?” vroeg de kolendrager.

„Wij scheren hier geen heeren van uw beroep.”

„En toen ik verleden week hier naar binnen keek, heb ik u wel een bakker zien scheren,” merkte de kolendrager op.

„Men moet ergens een lijn trekken, beste vriend,” antwoordde de kapper; „en onze lijn ligt daar. Verder dan de bakkers komen wij niet. Als wij nog lager gingen, zouden onze andere klanten wegblijven. Gij moet maar naar een ander gaan.”

De man zette een paar groote oogen op, grinnikte eens tegen Newman Noggs, die zich bijzonder scheen te vermaken, keek vluchtig in den winkel rond alsof hij de pommadepotjes en den verderen inventaris diep verachtte, nam de pijp uit zijn mond, floot even heel schel, zette de pijp weer tusschen zijn tanden en stapte de deur uit.

De oude heer die juist was ingezeept, en met zijn gezicht naar den muur in een melancholieke houding was blijven zitten, scheen niets van dit voorval te merken en voor alles om zich heen gevoelloos te zijn, diep als hij verzonken was in een gepeins, dat, naar de zuchten te oordeelen, die hij nu en dan slaakte, van heel treurigen aard moest zijn. Door zijn voorbeeld aangestoken, begon de kapper zwijgend Morlina's haar te punten, zijn bediende den ouden heer te scheren en Newman een courant te lezen, toen Morlina op eens een gillette gaf, en Newman, zijn oogen opslaand, bemerkte, dat haar ontsteltenis daardoor werd veroorzaakt, dat de oude heer zijn hoofd had omgedraaid, en haar de trekken van haar oudoom Lillyvick vertoonde.

Het was inderdaad Lillyvick, de incasseerder, in eigen persoon, maar geweldig veranderd. Als ooit een oude heer er op gesteld was om altijd glad geschoren voor

den dag te komen, was het mijnheer Lillyvick. Als ooit een incasseerder er als een incasseerder had uitgezien, en voor alle menschen een deftigen, eenigszins dreigenden ernst had vertoond, alsof hij de wereld in zijn boeken had, en de heele wereld twee kwartalen ten achter was, was mijnheer Lillyvick die incasseerder. En nu zat hij daar met het overschot van een minstens acht dagen ouden haard om zijn kin, een vuilen gehavenden jabot, slap neerhangend, in plaats van deftig opstaand, op zijn borst, en een voorkomen zoo benauwd en verlegen, zoo neerslachtig, zoo vol vernedering, spijt en schaamte, dat, als de zielen van veertig arme huisvaders, bij wie allen, uit hoofde van wanbetaling, de waterleiding was afgesneden, in één lichaam waren samengepakt, dat eene lichaam moeilijk zoo-veel verdriet en verslagenheid kon hebben uitgedrukt als nu de persoon van den incasseerder Lillyvick deed.

Newman Noggs noemde zijn naam en Lillyvick zuchtte kermend, en kuchte toen om dit te verbloemen; maar de zucht kwam uit het diepst van zijn hart en het kuchje was maar heel flauw.

„Scheelt er iets aan?” zei Newman Noggs.

„Schelen, mijnheer!” riep Lillyvick uit. „De pijp van het leven is droog, mijnheer, en er is niets dan modder achtergebleven.”

Daar deze uitlating — waarvan de toon door Newman aan mijnheer Lillyvick's omgang met tooneelspelers werd toegeschreven — niet veel opheldering gaf, wilde Newman verder vragen, toen Lillyvick hem dit belette door hem zwaarmoedig de hand te drukken en met zijn vrije hand te wuiven.

„Laat mij geschoren worden,” zei Lillyvick. „Ik zal wel voor Morlina klaar zijn — het is immers Morlina, niet waar?”

„Ja,” antwoordde Newman.

„De Kenwigs'en hebben een jongen gekregen, is 't niet?” hernam de incasseerder.

„Ja,” antwoordde Newman nog eens.

„Is het een mooi kind?” vroeg de incasseerder.

„Niet al te leelijk,” antwoordde Newman, eenigszins verlegen met deze vraag.

„Susanna Kenwigs zei altijd,” merkte de incasseerder op, „dat zij hoopte, als zij nog een jongen kreeg, dat hij op mij zou lijken. Lijkt hij op mij, mijnheer Noggs?”

Dit was een lastige vraag, maar Newman ontweek haar, door Lillyvick te antwoorden, dat naar zijn meening het kind misschien mettertijd op hem zou gaan lijken.

„Ik zou graag weten, dat er een nabe-

staande was die op mij leek,” zei Lillyvick, „voor ik sterf.”

„Maar dat zijt ge toch zeker voorloopig nog niet van plan?” merkte Newman op.

Hierop antwoordde Lillyvick op een plechtigen toon: „Laat mij maar geschoren worden!” gaf zich toen weer aan het mes over en sprak geen woord meer.

Dit gedrag was opmerkelijk, en kwam ook Morlina zoo opmerkelijk voor, dat deze jongedame, met groot gevaar van haar oor te laten afknippen, onder het voorafgaande gesprek niet had kunnen nalaten minstens twintigmaal om te kijken. Lillyvick sloeg echter geen acht op haar of scheen veeleer (naar het Newman tenminste voorkwam) haar opmerkzaamheid te willen ontwijken, en in zich zelf weg te kruipen als zij naar hem keek. Newman vroeg zich af, hoe de incasseerder zoo veranderd kon zijn, maar wijselijk bedenkend dat hij dit waarschijnlijk vroeger of later wel zou hooren, en dat hij heel goed nog wat kon wachten, brak hij zich over het zonderlinge gedrag van den ouden heer niet verder het hoofd.

Toen het knippen en vlechten eindelijk was afgelopen, stond de oude heer, die al een poos had zitten wachten, van zijn stoel op, en mee naar buiten gaand, nam hij Newman onder den arm, en stapte een poos mee zonder iets te zeggen. Newman, wiens zwijg-vermogen door weinigen werd overtroffen, deed geen poging om de stilte te verbreken, en zoo stapte men voort tot dicht bij Morlina's woning, toen Lillyvick zei:

„Hebben de Kenwigs'en zich dat nieuws erg aangetrokken, mijnheer Noggs?”

„Wat voor nieuws?” antwoordde Newman.

„Dat — van — mijn...”

„Huwelijk?” zei Newman.

„Ja,” antwoordde Lillyvick, weer met een zwaren zucht — dezen keer niet eens door een kuchje bewimpeld.

„Mama heeft er over gehuild toen zij het hoorde,” viel Morlina er nu op in; „maar wij hebben het lang voor haar stilgehouden; en pa was erg verdrietig, maar hij is nu weer beter, en ik ben heel ziek geweest, maar ik ben ook weer beter.”

„Zou je je oudoom Lillyvick wel een kus willen geven, als hij je er om vroeg, Morlina?” zei de incasseerder eenigszins aarzelend.

„Ja zeker, oom Lillyvick, natuurlijk,” antwoordde Morlina, met de geestkracht van haar beide ouders vereenigd, „maar tante Lillyvick niet. Zij is geen tante van mij, en ik zal haar ook nooit tante noemen.”

Onmiddellijk nadat zij dit gezegd had, pakte de incasseerder Morlina in zijn armen op en kuste haar, en daar zij nu bij het huis gekomen waren waar Kenwigs woonde, en de deur, als gewoonlijk, wijd openstond, stapte hij regelrecht naar de huiskamer en zette Morlina in het midden daarvan neer. Kenwigs en zijn echtgenoot zaten juist aan het avondeten. Bij den aanblik van hun afvalligen bloedverwant, werd juffrouw Kenwigs doodsbleek en stond haar man met statige langzaamheid op.

„Kenwigs,” zei de incasseerder, „geef mij een hand.”

„Mijnheer,” zei Kenwigs, „er is een tijd geweest, dat ik trotsch was de hand te drukken van zoo'n man als hij, die nu voor mij staat. Er is een tijd geweest, mijnheer, dat een bezoek van dien man in mijn borst, en in die van mijn gezin, aandoeningen deed ontwaken, die zoowel natuurlijk als hartverheffend waren. Maar nu beschouw ik dien man met aandoeningen, die alles te boven gaan; en ik vraag bij mij zelf: waar is zijn eer, waar is zijn rechtchapenheid, waar is zijn menscheijkheid?”

„Susanna,” zei Lillyvick, zich met de grootste nederigheid tot zijn nicht wendend, „wilt gij niet tegen mij spreken?”

„Zij is er niet toe in staat, mijnheer,” zei haar echtgenoot, met een nadrukkelijken slag op de tafel. „Terwijl zij een gezond kind heeft te zoogen, en door haar gedachten over uw wreedaardige gedrag gekweld wordt, zijn vier pintjes zwaar bier maar nauwelijks genoeg om haar op de been te houden.”

„Ik ben blij dat het een gezond kind is,” zei de incasseerder zachtzinnig. „Werkelijk heel blij.”

Dit trof de Kenwigs'en op hun teerste plek. Juffrouw Kenwigs barstte dadelijk in tranen uit, en haar echtgenoot gaf blijken van groote gemoedsaandoening.

„Mijn grootste geluk,” zei hij op een droevigen toon, „al den tijd terwijl dit kind verwacht werd, was de gedachte: „Als het een jongen is, wat ik hoop dat het zijn zal, want ik heb oom Lillyvick ettelijke keeren hooren zeggen, dat hij 't liefst een jongen zou willen hebben — als het een jongen is, wat zal zijn oom Lillyvick dan zeggen — hoe zal hij hem 't liefst genoemd willen hebben — zal hij een Peter, of Alexander, of Pompejus, of Diogenes, of wat zal hij worden? En als ik hem nu aankijk — een lief, onschuldig, hulpeloos wichtje, dat zijn armpjes niet anders gebruiken kan dan om aan zijn mutsje te plukken, en zijn beentjes niet anders dan om zijn

eigen lijfje te schoppen — als ik hem op zijn moeders schoot zie liggen kraaien, en hem in zijn onnoozelheid bijna zie stikken in zijn eigen vuistje — als ik hem zoo zie en bedenk dat die oom Lillyvick, die zooveel van hem zou houden, zich heeft teruggetrokken, komt er zoo'n gevoel van wraakzucht bij mij op als met geen woorden te beschrijven is, en is het mij, alsof zelfs dat onschuldige wichtje mij dan toeroept, dat ik hem moet haten.”

Dit aandoenlijke tafereel ontroerde juffrouw Kenwigs diep. Na enkele onvolkomen woorden, die vruchteloos trachtten naar boven te worstelen, maar telkens door den vloed van haar tranen werden weggespoeld en verdrongen, lukte het haar eindelijk te spreken.

„Oom,” zei zij, „als ik bedenk hoe gij mij en mijn lieve kinderen, en Kenwigs, die de oorzaak van hun bestaan is, den rug hebt toegekeerd — gij, die eens zoo vriendelijk waart, zoodat, als iemand tegen ons over zoiets had durven spreken, wij hem met onze verachting van den aardbodem verdelgd zouden hebben — gij, naar wien wij dien kleinen Lillyvick, ons eerste zontje, hebben laten doopen — o lieve hemel!”

„Hebben wij ooit op uw geld of goed gespeculeerd?” hernam Kenwigs.

„Neen,” riep juffrouw Kenwigs uit; „dat zou mij te laag zijn geweest.”

„Mij ook,” riep haar echtgenoot uit.

„Mijn hart is verscheurd,” vervolgde juffrouw Kenwigs. „Ik ben in mijn kraam ingestort; mijn onschuldig kind heeft er rust noch duur door gehad, en Morlina heeft zich doodmager getreurd; maar ik wil alles vergeten en vergeven. Met u wil ik geen ongenoegen hebben, oom, maar gij moet nooit van mij verlangen ha ar te ontvangen — want dat wil ik niet — nooit, nooit!”

„Lieve Suze,” zei Kenwigs, „denk om uw kind!”

„Ja,” gilte juffrouw Kenwigs, „ik wil om mijn kind denken — mijn eigen kind, waarvan geen ooms mij kunnen berooven, mijn gehaat, veracht, verlaten en ontferd kind.” En hier werden de emoties van juffrouw Kenwigs zoo overweldigend, dat haar echtgenoot haar inwendig met hertshoorn en uitwendig met azijn te hulp moest komen en een corsetveter, vier roksbanden en verscheidene knoepjes moest vernielen.

Newman was een zwiggende getuige van dit tooneel geweest, want Lillyvick had hem een wenk gegeven om niet weg te gaan, en Kenwigs had hem met een uitnoodigend knikje verzocht om te blijven.

Toen juffrouw Kenwigs eenigszins bedaard was, en Newman, als iemand die eenigen invloed op haar bezat, haar vermaand had om bedaard te blijven, zei Lillyvick met een haperende stem:

„Ik zal nooit van iemand verlangen h a a r te ontvangen — gij weet wel wie ik bedoel; ik hoef haar naam niet te noemen. Kenwigs en Susanna, gisteren voor acht dagen is zij er met een kapitein op wachtgeld vandoor gegaan! — vandoor gegaan,” herhaalde Lillyvick; „met een leelijken kerel met een rooden neus, bij wien iedere getrouwde man zich veilig zou voelen. Het was in deze kamer,” vervolgde hij, terwijl hij toornig om zich heen keek, „dat ik Henriette Petowker voor het eerst heb gezien, en in deze kamer zweer ik haar voor altijd af.”

Deze verklaring gaf de zaken een totaal andere wending.

Juffrouw Kenwigs viel den ouden heer om zijn hals, terwijl zij zich zelf bittere verwijten deed, dat zij door haar hardheid zijn verdriet nog had vergroot; Kenwigs greep zijn hand en zwoer eeuwige vriendschap en berouw. Juffrouw Kenwigs ijsde er van dat zij zoo'n slang, adder, serpent en sluwe krokodil als Henriette Petowker aan haar boezem had gekoesterd. Haar echtgenoot betoogde dat zij wel heel slecht moest zijn geweest om niet door een zoo langdurige aanschouwing van de deugd van zijn vrouw verbeterd te worden. Juffrouw Kenwigs herinnerde zich, dat haar man dikwijls gezegd had, dat hij er aan twijfelde of juffrouw Petowker's gedrag wel heelemaal behoorlijk was, en vroeg zich nu af hoe het mogelijk was geweest, dat zij zich door zoo'n creatuur om den tuin had laten leiden. Mijnheer Kenwigs herinnerde zich dat hij vermoedens had gehad, maar verwonderde zich er niet over dat zijn vrouw die niet had gehad, daar zij enkel kuisheid, reinheid en oprechtheid, en Henriette Petowker enkel slechtheid, valsheid en bedrog was. En man en vrouw zeiden allebei, met tranen van aandoening, dat alles zoo had moeten zijn en ten beste was bestierd, en bezwoeren den goeden incasseerder zich niet aan nuttelooze smart over te geven, maar troost te zoeken in het gezelschap van die liefderijke bloedverwanten, wier armen en harten altijd voor hem openstonden.

„Uit genegenheid en achting voor u, Kenwigs en Susanna,” zei Lillyvick, „en niet uit wrok tegen haar, want zij is zooveel aandacht niet waard, zal ik morgen het geld, dat ik vroeger al van plan was uw

kinderen in mijn testament te vermaken, op hen laten vastzetten. Morgen zal ik door een notaris het stuk laten opstellen, en mijnheer Noggs zal een van de getuigen zijn. Hij hoort mij dit beloven, en hij zal het mij zien doen.”

Overstelpt door deze edelmoedige beloften, begonnen Kenwigs, zijn vrouw en Morfina alle drie te snikken, en toen hun gesnik in de aangrenzende kamer doordrong, waar de andere kinderen in bed lagen, en deze eveneens aan het huilen bracht, vloog Kenwigs als een bezetene daarheen, haalde ze twee aan twee in zijn armen naar de huiskamer, en wierp ze in hun nachtjaponnetjes en slaapmutsjes voor Lillyvick's voeten neer, met hartroerende aansproingen om hem te danken en te zegenen.

„Geef mij nu wat te eten,” zei Lillyvick, toen het hartverscheurende tooneel was afgelopen en de kinderen weer waren weggebracht. „Wat ik zooveen vertelde is twintig mijlen van de stad gebeurd. Ik ben vanmorgen hierheen gekomen, en heb den heelen dag door de stad gedwaald, zonder tot het besluit te kunnen komen u op te zoeken. Ik gaf haar in alles toe, zij kreeg altijd haar zin en deed wat zij wilde, en nu heeft zij dit gedaan. Er waren twaalf theelepeltjes en vier en twintig pond in souvereinen — die miste ik dadelijk — het is een beproeving — ik voel wel dat ik nooit meer de oude zal worden — vertel het maar niet verder, als het u belieft — de lepeltjes waren van massief zilver — maar dat doet er niet toe.”

Onder het mompelen van dergelijke ontboezemingen, vergoot de oude heer eenige tranen, maar men zette hem in den leunstoel en bewoog hem, zonder veel moeite, een stevig avondmaal te gebruiken; en toen hij zijn eerste pijp had gerookt en een paar glazen van de punch had gedronken, die Kenwigs, om zijn terugkomst in den schoot van zijn familie te vieren, had laten komen, scheen hij, hoewel nog heel timide, toch volkomen met zijn lot verzoend; en veel eer tevreden dan ontevreden over het verlies van zijn vrouw.

„Als ik dien man,” zei Kenwigs, met zijn eene hand om het niet meer slanke middelste van zijn vrouw, de andere aan zijn pijp (die hem telkens deed hoesten, want hij was geen rooker) en zijn oogen op Morfina gevestigd, die op haar ooms knie zat, „als ik dien man zich weer zie bewegen in den kring waar hij het sieraad van is, en zijn genegenheid aan zijn echte bloedverwanten zie teruggeven, dan voel ik dat zijn karakter even verheven en edel is, als zijn

optreden in de maatschappij als publiek persoon onberispelijk mag heeten, en de stemmen van mijn kindertjes, die nu voor hun leven bezorgd zijn, schijnen mij zachtjes toe te fluisteren: „Dit is een gebeurtenis waarop de hemel met welgevallen neerziet.”

HOOFDSTUK LIII.

Verdere voortgang van het complot door Ralph Nickleby en Arthur Gride gesmeed.

Met die onwrikbare vastberadenheid om een gesteld doel te bereiken, waartoe dringende omstandigheden zoo dikwijls aanleiding geven, zelfs bij menschen van een veel minder vurig karakter dan waarmee Madeline's aanbieder gezegend was, sprong Nikolaas met het kriecken van den dag uit het bed, waar dien nacht geen slaap over hem was gekomen, en maakte zich gereed voor die laatste poging, waaraan, als aan een brozen draad, haar eenige hoop op uitkomst was verbonden.

Hoewel voor vurige, rustelooze geesten de morgen de beste tijd voor inspanning en werkzaamheid mag zijn, is in die uren toch niet altijd de hoop het levendigst en het gemoed het veerkrachtigst. In pijnlijke en twijfelachtige omstandigheden wordt onze vrees door een voortdurende beschouwing van de moeilijkheden, die ons omringen, en een daaruit voortspruitende vertrouwdheid met het gevaar, ongemerkt verminderd, waardoor een zekere onverschilligheid wordt voortgebracht, zoo al niet een zeker duister vertrouwen op een uitkomst, waarvan wij den aard en de middelen niet eens probeeren te raden. Maar wanneer wij zulke dingen 's morgens weer frisch onder de oogen zien, als die donkere stille kloof tusschen ons en den dag van gisteren ligt, en wij elke broze keten van hoop opnieuw moeten vastsmiden, terwijl onze vurige geestdrift bekoeld en het koude overleg daarvoor in de plaats gekomen is, voelen wij twijfel en bezorgdheid weer herleven. Evenals een reiziger bij daglicht het verste ziet, en dan steile bergen en ongebaande wegen ontwaart, die de vriendelijke duisternis voor zijn oogen verborgen had, zoo ziet de reiziger op het moeilijke levenspad met elke nieuwe zon een nieuw bezwaar, dat hij te boven moet komen, een nieuwe hoogte, die hij moet beklimmen; afstanden breiden zich voor hem uit, waarmee hij den vorigen nacht nauwelijks rekening had ge-

houden, en het licht, dat de heele natuur met zijn vroolijke stralen verguldt, schijnt voor hem alleen maar de hinderpalen te beschijnen, die tusschen hem en het graf liggen uitgestrooid.

Zoo dacht Nikolaas, toen hij, met een ongeduld dat in zijn toestand heel natuurlijk was, zachtjes het huis verliet, en met een gevoel alsof hij door in bed te blijven een kostbaren tijd, zou verliezen, en door zich maar te bewegen zijn doel toch eenigszins bevorderde, naar Londen stapte, hoewel hij heel goed wist dat hij Madeline nog in geen uren te spreken kon krijgen, en zoolang niets anders kon doen dan wenschen, dat de tusschentijd om was.

Zelfs nu, terwijl hij door de straten zwierf, en onverschillig naar de langzaam toenemende drukte keek, scheen alles hem nieuwe redenen tot neerslachtigheid te geven. Den vorigen avond scheen de opoffering van een jong, onschuldig meisje aan zoo'n ellendeling en voor zoo'n vader, iets al te monsterachtigs om te kunnen gelukken, en hoe heftiger hij werd, des te sterker werd zijn overtuiging dat er iets moest gebeuren om haar te redden. Maar nu, terwijl hij bedacht hoe geregeld alle dingen van dag tot dag denzelfden kringloop hielden — hoe jeugd en schoonheid stierven, en de afzichtelijke, schraapzieke ouderdom waggelend voortleefde — hoe de listige gierigheid rijk werd, en mannelijke, oprechte harten arm en treurig bleven — hoe weinig menschen deftige huizen bewoonden, en hoe velen er in walgelijke holen leefden, en stierven, van geslacht op geslacht, zonder dat iemand hun te hulp kwam — hoe, niet om een weelderig en prachtig leven te leiden, maar alleen om een ellendig bestaan te rekken, er in die stad vrouwen en kinderen waren, in klassen verdeeld en even geregeld in de volkstelling gerangschikt, als de aanzienlijkste geslachten, die van haar prilste jeugd voor de schandelijkste beroepen werden opgeleid — hoe de onkunde gestraft, maar nooit bestreden werd — hoe de gevangenis geopend en de galg opgericht was voor duizenden, die daarheen gedreven werden door omstandigheden, die hun in de wieg al duister boven het hoofd hingen, en zonder welke zij eerlijk hun brood hadden kunnen verdienen en in vrede hadden kunnen leven — hoe velen die bijna niet konden afdwalen, welke slechte neigingen zij ook hadden, zich met trots afkeerden van den ongelukkige van wien het bijna een wonder zou zijn geweest als hij niet gedwaald had — hoeveel onrecht er heerschte, en hoe de wereld jaar

in jaar uit onverschillig voortging, en niemand het trachtte te herstellen of goed te maken; — als hij dat alles bedacht, en uit die massa het enkele onbeteekenende geval nam, waarop zijn belangstelling gevestigd was, voelde hij dat er inderdaad weinig reden bestond om te hopen, weinig reden waarom het niet, als een bijna onmerkbare droppel, dien oceaan van ellende en smart zou vergrooten.

Maar de jeugd is niet geneigd de donkerste zijde te beschouwen van een tafereel, dat zij naar welgevallen kan omkeeren. Door zich voor te houden wat hij te doen had, en den gedachtengang weer te volgen, dien de nacht had afgebroken, verzamelde Nikolaas langzamerhand zijn energie weer, en toen het laat genoeg was geworden om zijn plan ten uitvoer te gaan brengen, dacht hij er alleen nog maar aan een zoo goed mogelijk gebruik van den tijd te maken. Nadat hij haastig had ontbeten, en enkele zaken, die spoed vereischten, had afgedaan, begaf hij zich naar de woning van Madeline Bray, die hij weldra bereikte.

Het was hem ingevallen dat er misschien beweerd zou worden, dat het jonge meisje niet thuis was, hoewel dit nog nooit eerder het geval was geweest, en hij peinsde nog over de beste manier om in dat geval toegang tot haar te krijgen, toen hij, aan de huisdeur komend, merkte, dat deze op een kier was gelaten, waarschijnlijk door den laatste die er uit was gegaan. Het was geen tijd voor overdreven plichtplegingen, en dus van de gelegenheid gebruik makend, ging Nikolaas zachtjes naar boven, en klopte aan de deur van de kamer waarin hij doorgaans ontvangen werd. Er werd binnen geroepen, en hij ging naar binnen.

Bray en zijn dochter zaten alleen bij elkaar. Het was nu bijna drie weken geleden, dat Nikolaas hen voor het laatst had bezocht; maar de verandering, die het lieve meisje had ondergaan, toonde maar al te duidelijk, hoeveel zielesmart in zoo'n korten tijd kan worden opgehoopt. Er zou geen vergelijking te vinden zijn voor de heldere, doorschijnende bleekheid van haar bekoorlijke gezichtje; haar donkerbruine lokken staken bij het bleeke voorhoofd zoo scherp af, dat zij den indruk van zwart maakten. Er was wel iets onrustigs in haar donkere oogen; maar haar blik vertoonde dezelfde zachte geduldige treurigheid, die Nikolaas zich zoo goed herinnerde, en hij zag geen spoor van een enkelen traan. Er was iets in haar uiterlijk, dat hem heviger aangreep, dan de onstuimigste droefheid zou hebben gedaan. Het was niet alleen kalm en be-

daard, maar stijf en strak, alsof de geweldige inspanning, waarmee zij zich onder de oogen van haar vader tot die bedaardheid had gedwongen, terwijl zij alle andere gedachten onderdrukte, tevens had belet dat de uitdrukking, die deze gedachten aan haar trekken hadden meegedeeld, verdween en ze daarop als een blijk van haar overwinning had vastgelegd.

Haar vader zat tegenover haar; hij keek haar echter niet recht in het gezicht, maar wierp haar, onder het spreken, van tijd tot tijd een blik toe, waarvan de geveinsde ogeruimdheid zijn geheime bezorgdheid niet kon verbergen. Zij had geen teekengereedschap of borduurwerk voor zich. De kleine vazen, die anders altijd met frissche bloemen waren gevuld, waren leeg of bevatten maar enkele verwelkte stengels. De kanarievogel zong niet. De doek, die 's avonds over zijn kooi werd gehangen, was niet weggenomen. Zijn meesteres had hem vergeten.

Er zijn oogenblikken, waarin de zinnen buitengewoon scherp zijn, en men met een enkelen blik alles ziet. Dit was nu het geval met Nikolaas; want nauwelijks had hij een blik om zich heen geworpen, of Bray herkende hem, en zei ongeduldig:

„Wat moet gij, mijnheer? Haast u wat met uw boodschap; want wij hebben gewichtiger zaken te behandelen, dan gij hier komt doen. Kom, mijnheer, ter zake.”

Nikolaas voelde heel goed, dat het wrevelig ongeduld van deze woorden maar geveinsd was, en dat Bray zich heimelijk verheugde over een stoornis, die zijn dochter eenige afleiding kon geven. Onwillekeurig hield hij zijn oogen op den vader gevestigd terwijl deze sprak, en zag hoe onrustig hij was, want hij kreeg een kleur en draaide zijn hoofd af.

Zijn list, in zooverre zijn woorden een list waren, om Madeline's tusschenkomst uit te lokken, had echter het gewenschte gevolg. Zij stond op, kwam naar Nikolaas toe, bleef halverwege staan, en stak haar hand uit alsof zij een brief verwachtte.

„Madeline, wat wilt gij toch?” zei haar vader ongeduldig.

„Juffrouw Bray verwacht misschien een remise,” zei Nikolaas, heel duidelijk sprekend en met een nadruk, dien zij wel moest opmerken. „Mijn patroon is in het buitenland, anders zou ik een brief hebben meegebracht. Ik hoop dat zij mij tijd zal geven — een klein beetje tijd — ik vraag maar heel weinig tijd.”

„Is dat alles?” zei Bray. „Moest gij nog geld van dien man hebben, Madeline?”

„Een kleinigheid, geloof ik,” zei Madeline met een flauwe stem.

„Gij denkt misschien,” zei Bray, terwijl hij zijn stoel omschoof om Nikolaas aan te kijken, „dat wij gebrek zouden moeten lijden, als gij ons van tijd tot tijd niet een bagatel kwaamt brengen — hè?”

„Daar heb ik nooit aan gedacht,” hernam Nikolaas.

„Niet?” zei de zieke smalend. „Gij weet wel, dat gij dat gedacht hebt en dat gij telkens zoo denkt, als gij hier komt. Verbeeldt gij u, jongmensch, dat ik niet weet, hoe die armzalige winkeliers denken, als zij gelooven, dat zij een fatsoenlijk man onder de knie hebben?”

„Ik kom met een boodschap voor een dame,” zei Nikolaas op een beleefden toon.

„Voor de dochter van een fatsoenlijk man, mijnheer,” antwoordde Bray smalend, „en die winkeliersgeest blijft dezelfde. Maar misschien komt gij niet orders? Hebt gij ook nieuwe orders voor mijn dochter, mijnheer?”

De smalende toon van deze vraag, waarvan Nikolaas de reden wel begreep, deed zijn bloed koken; maar hij bedwong zich en haalde een lijstje te voorschijn, dat hij uit voorzorg had meegenomen.

„Zool!” zei Bray; „zijn dat de orders?”

„Daar gij dit woord verkiest te gebruiken, mijnheer, ja,” antwoordde Nikolaas.

„Zeg dan tegen uw patroon,” zei Bray, terwijl hij met een triomfantelijken glimlach het papier op de tafel wierp, „dat mijn dochter, juffrouw Madeline Bray, niet verkiest zich langer met zooiets bezig te houden; dat zij zijn slavine niet is; dat wij niet van zijn geld hoeven te leven, zooals hij schijnt te denken; dat hij wat hij ons nog schuldig is aan een bedelaar kan geven, of bij de winst van zijn winkel kan optellen, als hij zijn boeken opmaakt; en dat hij voor mijn part naar den duivel mag loopen. Dat is mijn antwoord op zijn orders, mijnheer!”

„Dat is dan de onafhankelijkheid van een man die zijn dochter verkoopt, zooals hij dat schreiende meisje verkocht heeft,” dacht Nikolaas met gloeiende verontwaardiging.

De vader was te vol van zijn zegepraal, om den blik van verachting op te merken, dien Nikolaas niet had kunnen verbergen, al had hij op de pijnbank gelegen. „Wel,” vervolgde hij, na een poos van stilte, „gij weet nu uw boodschap en kunt vertrekken. Of hebt gij nog andere — ha! — andere orders?”

„Neen,” antwoordde Nikolaas ernstig; „en uit achting voor uw vroegeren stand

heb ik dat woord ook niet gebruikt, evenmin als elk ander woord, dat eenig gezag aan mijn, of eenige afhankelijkheid aan uw kant kon aanduiden. Ik heb geen orders, maar ik heb vermoedens — en die wil ik u zeggen, al maakt gij er u nog zoo boos om — vermoedens, dat gij van plan zijt iets veel ergers met uw dochter te doen, dan haar voor uw onderhoud te laten werken, al had zij zich daarvoor dood gewerkt. Dit zijn mijn vermoedens, en die vermoedens bouw ik op uw eigen gedrag. Uw eigen geweten zal u zeggen, of zij gegrond zijn, of niet.”

„Om 's hemels wil!” riep Madeline angstig uit, „bedenk dat hij ziek is, mijnheer!”

„Ziek?” schreeuwde Bray, die van woede bijna stikte. „Ziek? Moet ik mij door een loopjongen laten beleedigen, en haar hem hooren smeeken om medelijden met mij te hebben en te bedenken dat ik ziek ben?”

Hier kreeg hij een aanval van zijn kwaal, zoo geweldig, dat Nikolaas een oogenblik voor zijn leven vreesde; maar toen hij zag dat Bray weer bijkwam, verwijderde hij zich, nadat hij Madeline een teeken had gegeven, dat hij haar iets van belang had mee te deelen, en buiten de deur op haar wachten zou. Na een poos hoorde hij den zieke zeggen, dat hij alleen wilde zijn.

„O,” dacht Nikolaas, „als ik haar maar zou kunnen overhalen, zich nog een week te bedenken!”

„Gij hebt mij iets te zeggen, mijnheer?” vroeg Madeline, terwijl zij, met de teekenen van de grootste ontroering op haar gezichtje, de kamer uitkwam. „Maar ik smeed u, houd mij nu niet op — kom overmorgen terug.”

„Dan zal het te laat zijn, te laat voor wat ik te zeggen heb,” antwoordde Nikolaas, „en gij zult niet meer hier zijn. O, juffrouw Bray, als gij ook maar eenige achting hebt voor den man die mij zendt, als gij ook maar eenige waarde hecht aan uw eigen gemoedsrust, luister dan, om Gods wil, naar wat ik u te zeggen heb.”

Zij trachtte hem voorbij te gaan, maar Nikolaas hield haar zachtjes tegen.

„Luister één oogenblikje,” zei Nikolaas, „niet naar mij alleen, maar naar hem, uit wiens naam ik spreek, die op reis is, en het gevaar niet kent waarin gij verkeert. Om 's hemels wil, luister naar mij!”

Op dit oogenblik kwam de dienstbode met roodgeweende oogen een andere kamer uit, en op het dringende verzoek van Nikolaas bracht zij haar meesteres in dat vertrek.

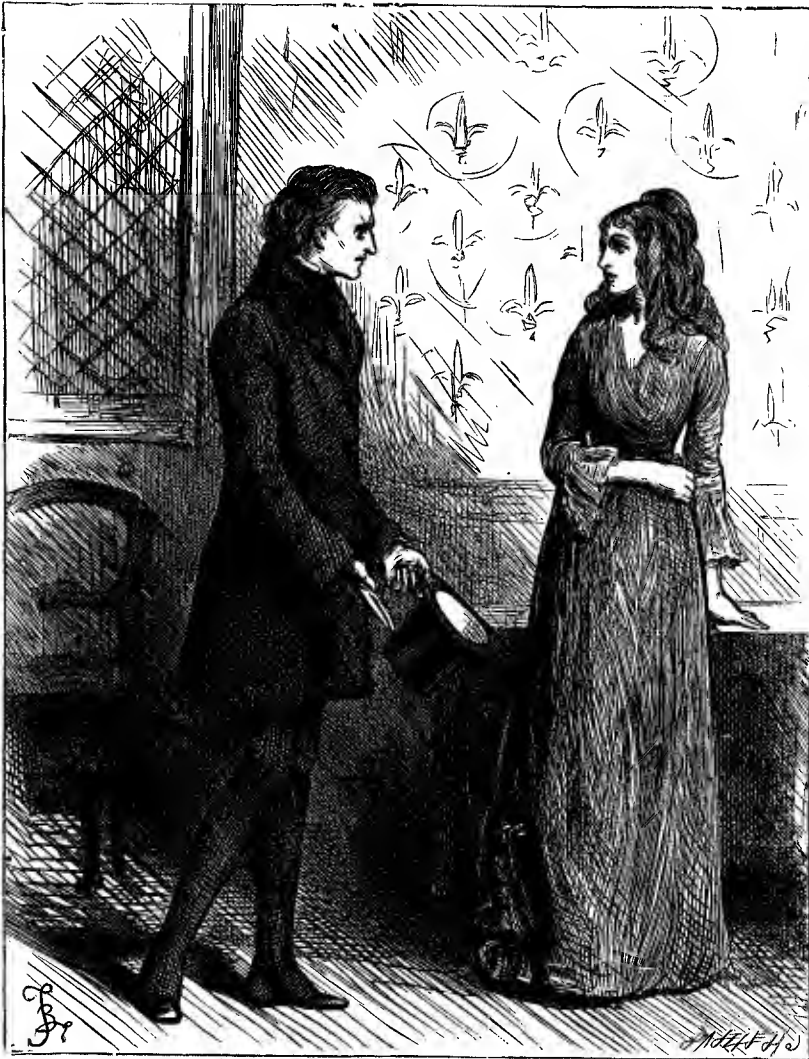
„Ik verzoek u mij alleen te laten, mijn-

NIKOLAAS HOUDT EEN PLEIDOOI

heer," zei Madeline, toen Nikolaas haar volgde.

„Ik kan zoo niet van u weggaan," antwoordde Nikolaas. „Ik heb een plicht te vervullen, en hier of in de kamer, die wij zoeven verlaten hebben, hoe gevaarlijk

„Ik bedoel uw huwelijk," zei Nikolaas; „uw huwelijk, dat door iemand, die nog nooit voor iets gemeens is teruggedeinsd, en nog nooit tot iets goeds heeft meege- werkt, op morgen is bepaald; uw huwelijk, waarvan ik veel meer weet dan gij zelf. Ik

„MOET IK U SMEEKEN, NOGMAALS OVER DEN NOODLOTTIGEN STAP NA TE DENKEN, WAARTOE GIJ GEDWONGEN WORDT.”

dit ook voor mijnheer Bray zou kunnen zijn, moet ik u smeeken, nogmaals over den noodlottigen stap na te denken, waartoe gij gedwongen wordt.”

„Welken stap bedoelt gij, en door wien word ik gedwongen, mijnheer?” vroeg Madeline met een poging, om een trotschen toon aan te nemen.

weet hoe men u bedrogen, in welke netten men u verstrikt heeft. Ik ken de booswichten, die dit plan hebben opgemaakt. Gij wordt voor geld verraden en verkocht, voor geld, bevekt met de tranen van ongelukkigen, zoo niet met het bloed van tot wan- hoop gedreven zelfmoordenaars.”

„Gij zegt, dat gij een plicht te vervullen

hebt," zei Madeline op een vasten toon; „dat heb ik eveneens, en met hulp van den hemel zal ik dien vervullen."

„Zeg liever," hernam Nikolaas, „dat gij door duivels wordt meegesleept, waarvan de een bestemd is uw echtgenoot te worden, en die...."

„Ik mag hier niet naar luisteren," riep Madeline uit, terwijl zij den schrik trachtte te bedwingen, dien deze toespeling op Gríde haar aanjoeg. „Ik word door niemand gedwongen. Gij ziet zelf, dat niemand mij eenig geweld aandoet, en ik mijn vrijen wil kan volgen. Zeg dit aan mijn vriend en weldoener; neem mijn dank en mijn gebeden mee voor hem en voor u zelf, en verlaat mij voor altijd."

„Niet voordat ik u gesmeekt heb," hernam Nikolaas, „dit huwelijk nog één week uit te stellen. Niet voordat ik u gesmeekt heb nog eens na te denken over den stap, dien gij doen wilt. Ofschoon de slechtheid van den man, wien gij uw hand wilt geven, u niet in haar vollen omvang bekend kan zijn, weet gij toch genoeg van hem. Gij hebt hem gezien en hooren spreken; bedenkt, voor het te laat is, of het geen heiligschennis zou zijn, hem voor het altaar trouw te beloven; of gij niet in uw eigen achtung zoudt dalen, en dagelijks dieper zoudt zinken, naarmate zijn onwaardige karakter u beter bekend werd! Ontvlucht dien verdorven, boosaardigen schurk, zooals gij een pestzieke zoudt ontvluchten. Zwoeg en werk, als gij wilt, maar vermijd de minste gemeenschap met hem, en wees gelukkig. Want geloof mij, dat in de diepste armoede onder nijpend gebrek, maar met een zuiver en edel gemoed, uw lot benijdenswaardig zou zijn, vergeleken bij wat gij als de vrouw van zoo'n man zoudt moeten ondergaan."

Lang voordat Nikolaas was uitgesproken, had Madeline haar gezicht in haar handen verborgen, en haar tranen den vrijen loop gelaten. Toen zij antwoordde, maakte haar ontroering haar woorden bijna onverstaanbaar; maar langzamerhand werd haar stem vaster.

„Ik wil het niet voor u verbergen, mijnheer," zei zij, „hoewel ik het misschien behoorde te doen, dat ik, sedert ik u het laatst gezien heb, veel heb geleden. Ik heb dien man niet lief, het verschil in leeftijd en opvattingen maakt dit onmogelijk. Hij weet dat en biedt mij toch zijn hand aan. Door die aan te nemen, en daardoor alleen, kan ik het leven van mijn vader verlengen, die hier verkwijnt; daardoor alleen kan ik hem een genoeglijk leven bezorgen, en een edel-

moedig man ontheffen van den last om iemand te ondersteunen, die, helaas, zijn edele hart zoo weinig weet te waardeeren. Denk niet zoo laag van mij, om te gelooven dat ik een liefde zou veinzen die ik niet voel. Beoordeel mij niet zoo slecht, want dat zou ik niet kunnen dragen. Hoewel ik mijn echtgenoot niet kan liefhebben, kan ik toch de plichten van een vrouw vervullen; ik kan alles zijn wat hij van mij verlangt, en dat zal ik ook. Hij is met mij tevreden, zooals ik ben. Ik heb mijn woord gegeven, en ik moest blij zijn, niet schreien, dat het zoo is. Ik ben ook blij. Wat mij tot tranen beweegt, is mijn dankbaarheid voor uw belangstelling en de kiescheid, waarmee gij u van uw opdracht hebt gekweten; maar ik heb geen berouw en ben niet ongelukkig. Ik ben gelukkig bij de gedachte aan alles wat ik zoo gemakkelijk kan volbrengen, en nog gelukkiger zal ik zijn, wanneer ik dat alles volbracht heb."

„Gij schreit nog heviger, nu gij over uw geluk spreekt," zei Nikolaas, „en durft uw oogen niet te openen voor de toekomst, die u met zooveel rampzaligheid dreigt. Ik bid u, stel dit huwelijk nog één week uit."

„Juist toen gij bovenkwaamt," hernam Madeline bedaarder, „sprak mijn vader over de vrijheid, die hij morgen zou genieten; over het herstel van zijn gezondheid, wanneer hij weer vrij zal kunnen ademen; en hij glimlachte zoo vergeenoegd, als ik hem in langen tijd niet had zien doen. Ik wil het geen oogenblik uitstellen."

„Dat zijn maar uitvluchten om u zelf een rad voor de oogen te draaien," riep Nikolaas uit.

„Ik wil niets meer hooren," zei Madeline snel. „Ik heb al te veel gehoord — meer dan ik hooren moest. Wat ik u gezegd heb, mijnheer, geldt ook voor dien edelen vriend, wien ik u verzoek mijn woorden trouw over te brengen. Over eenigen tijd, als ik bedaarder en met mijn nieuwe levenswijze verzoend ben, als ik zoolang leef, zal ik hem schrijven. Moge de hemel hem intusschen met zegeningen overladen!"

Zij wilde Nikolaas voorbijsnellen, toen deze zich voor haar plaatste, en haar nogmaals smeekte te overwegen in wat voor ellende zij zich zou storten.

„Dan kunt gij niet meer terug," riep Nikolaas uit. „Geen berouw kan dan meer helpen, en diep en bitter zal het zijn. Wat kan ik zeggen om u te bewegen dat gij u nog op het laatste oogenblik bedenkt? Wat kan ik doen om u te redden?"

„Niets!" antwoordde zij verward. „O, dit

is de zwaarste beproeving, die ik nog ooit heb doorstaan! Heb medelijden met mij, mijnheer, en doorboor mijn hart niet met zulke vragen! Ik hoor hem roepen. Ik mag, ik kan niet langer blijven."

"Als dit eens een complot was," zei Nikolaas, even snel als zij gesproken had, "een complot, dat ik nog niet volledig ontdekt heb, maar waarvan ik binnenkort het spoor wel zal vinden — als gij eens, zonder het te weten, aanspraak hadt op een onafhankelijk vermogen, waarvan het bezit u in staat zou stellen, om alles te doen, wat gij door dit huwelijk hoopt te bereiken — zoudt gij u dan nog niet bedenken?"

"Nee, nee! Dat is een onmogelijkheid, een kindersprookje!" riep zij uit. "Uitstel zou hem den dood aandoen. Daar roept hij weer!"

"Misschien is dit de laatste maal, dat wij elkaar op deze wereld ontmoeten," zei Nikolaas. "Misschien is het voor mij beter, dat wij elkaar niet terugzien."

"Ja, beter — beter voor allebei," zei Madeline, nauwelijks wetend wat zij zei. "Er zal een tijd komen, dat de gedachte aan dit gesprek mij krankzinnig zou kunnen maken. Zeg aan mijn weldoener, dat ik rustig en tevreden was, toen gij mij verliet. En God zij met u, mijnheer, en mijn dankbaarheid en mijn beste wenschen."

Zij was verdwenen. Nikolaas verliet het huis met wankelende schreden. Het heele voorval kwam hem voor als een verwarde, benauwde droom. De dag verliep; en nadat hij zijn gedachten eenigszins verzameld had, begaf hij zich 's avonds weer op weg.

Dien avond, den laatsten voor zijn trouwdag, was Arthur Gride bijzonder opgeruimd en vroolijk. Het olijfgroene pak was afgeborsteld en lag voor den volgenden morgen gereed.

Peg Sliderskew had met hem afgerekend; de achttien stuivers waren behoorlijk verantwoord (zij kreeg nooit meer geld tegelijk in handen, en gewoonlijk werd de rekening niet meer dan tweemaal per dag opgemaakt); alle toebereidselen voor het aantaande feest waren voltooid, en Arthur had zich stil kunnen neerzetten om over zijn naderend geluk te mediteeren, als hij niet liever de posten in een oud, in perkament gebonden boek, met roestige sloten, nog eens had willen doorkijken.

"Och ja!" zei hij grinnikend, terwijl hij op zijn knieën zonk voor een ijzeren kist, die aan den grond was vastgeschroefd, zijn arm tot aan den schouder daarin stak, en langzaam dat smerige boek er uithaalde. "Och ja, dat is mijn heele bibliotheek, maar

het is een van de onderhoudendste boeken die ooit geschreven zijn. Het is een verrukkelijk boek, en alles echt en degelijk — dat is het beste er aan — alles zoo betrouwbaar als de Bank van Engeland, en zoo degelijk als het goud en zilver in haar kelders. Geschreven door Arthur Gride — hi, hi, hi! Geen romanschrijver zal ooit zoo'n goed boek maken, dat is zeker. Maar het is niet voor het publiek — niemand mag het ooit lezen dan ik zelf. Hi, hi!"

Onder deze gemompelde alleenspraak bracht Arthur het kostbare boek naar de tafel, legde het op zijn stoffige lessenaartje, zette zijn bril op, en begon er in te bladeren.

"Het is een groote som aan mijnheer Nickleby," zei hij, met een klagende stem. "De schuld volledig afbetalen, negenhonderd vijf en zeventig, vier, drie. En daarbij komt dan nog dat accept van vijfhonderd pond. Dat maakt veertienhonderd vijf en zeventig pond, vier shillingen en drie stuivers — morgenochtend om twaalf uur. Maar aan den anderen kant staat het credit door middel van dat lieverdje. Maar dan komt toch weer de vraag, of ik dat allemaal niet zelf had kunnen uitvoeren. Waarom heb ik zelf niet brutaalweg met Bray gesproken, en die veertienhonderd vijf en zeventig, vier, drie, uitgespaard?"

Deze overpeinzingen kwelden den ouden woekeraar zoo, dat zij aan zijn borst een paar flauwe zuchten ontwongen en hem met opgeheven handen deden verklaren, dat hij nog in een werkhuis zou sterven. Maar toen hij verder bedacht dat hij de vordering van Ralph in ieder geval toch had moeten betalen, en er lang niet zeker van zou zijn geweest of hij alleen wel in de onderneming zou zijn geslaagd, herkreeg hij zijn gelijkmoedigheid, en bleef hij over meer voordeelige posten zitten prevelen en grinniken, tot het binnenkomen van Peg Sliderskew hem stoorde.

"Wel, wat is er, Peg?" zei Gride.

"Het hoentje," antwoordde Peg, terwijl zij hem op een bord een hoentje voorhiel, zoo klein, mager en vellerig, dat het werkelijk een rareitheit genoemd kon worden.

"Een mooi hoentje," zei Gride, nadat hij op zijn vraag had vernomen, dat de prijs met de grootte in overeenstemming was. "Met een sneetje ham, een eiersaus, aardappelen, wat groente, een appelpudding en een stukje kaas zal het een maaltijd voor een vorst zijn. Wij zijn maar met ons beiden, en dan gij, Peg, als wij gedaan hebben — anders niemand."

"Als gij later nu maar niet over de kos-

ten klaagt," zei Peg knorrig.

„Ik vrees, dat wij de eerste week veel geld zullen uitgeven," zei Gride met een zucht; „maar dat zullen wij later wel weer uitzuinigen. Ik zal niet meer eten dan volstrekt noodig is, en ik weet wel dat gij te veel van uw ouden meester houdt...."

„Niets te veel," viel Peg hem in de rede.

„Te veel van mij houdt, om veel te eten."

Peg antwoordde met een knorrig gebrom, en tegelijk werd er aan de deur gescheld.

had, terwijl haar halve pintje bier op de stoep stond te wachten.

„Gij zijt de oude niet meer, juffrouw Peg," zei Gride, terwijl hij haar nakeek. „Ik weet niet wat er aan de hand is, maar als het niet beter wordt, zullen wij niet lang meer bij elkaar blijven. Ik geloof dat gij suf wordt, en als dat zoo is, kan ik u wel missen."

Zoo mompelend, bladerde hij weer in zijn boek, en vond al gauw iets, dat zoo zijn aandacht trok, dat hij Peg Sliderskew en

„DIEVEN, DIEVEN!" GILDE DE WOEKERAAR, TERWIJL HIJ OPSPRONG EN TEGELIJK ZIJN BOEK TEGEN ZIJN BORST DRUKTE. „HELP! MOORD!"

„Er wordt gescheld," zei Arthur.

„Ja, ja, dat hoor ik wel," zei Peg.

„Waarom gaat gij dan niet?" schreeuwde Arthur.

„Waarom zou ik gaan?" hernam Peg.

„Wat voor kwaad doe ik hier?"

„Er is gescheld," schreeuwde Gride zoo hard hij kon, en Peg strompelde brommend de deur uit, nadat zij bits had gevraagd, waarom hij haar dat niet eerder had gezegd, in plaats van haar op te houden met allerlei dingen waar zij niets mee te maken

alle andere dingen vergat.

De kamer had geen ander licht dan dat van een vervuilde, duister brandende lamp, die bovendien een donkere kap had, en zoo haar flauwe stralen maar over een kleine ruimte verspreidde, terwijl de rest van het vertrek in een zwarte schaduw bleef. Deze lamp had de woekeraar zoo dicht naar zich toegehaald, dat er maar even plaats voor zijn boek overbleef; en terwijl hij met zijn ellebogen op het lessenaartje zat te leunen en zijn scherpe kin op zijn handen liet

rusten, deed het licht alleen maar dienst om zijn afschuwelijke trekken en het tafeltje, waaraan hij zat, te doen uitkomen, terwijl de kamer overigens volkomen donker bleef. Toen hij, bij zich zelf een berekening makend, zijn oogen opsloeg en verstrooid in die duisternis staarde, ontmoette Arthur Gride totaal onverwachts den strakken blik van een man.

„Dieven, dieven!” gilte de woekeraar, terwijl hij opsprong en tegelijk zijn boek tegen zijn borst drukte. „Help! Moord!”

„Wat scheelt u?” zei de gedaante, dichterbij komend.

„Blijf van mij aff!” schreeuwde de ellendeling bevend. „Is het een mensch of een — een...”

„Waar houdt ge mij anders voor, dan voor een mensch?” was de vraag, die op een toon vol minachting werd uitgesproken.

„Ja, ja,” schreeuwde Arthur, zijn hand boven zijn oogen houdend, „het is een mensch en geen spook. Het is een man. Dieven, dieven!”

„Waarom schreeuwt gij zoo — of gij moet mij al kennen en er een bedoeling mee hebben?” zei de vreemdeling nog dichterbij hem komend. „Ik ben geen dief, kerell!”

„Wat zijt ge dan, en hoe komt ge hier?” zei Arthur, eenigszins gerustgesteld, maar toch nog voor zijn bezoeker terugdeinzend. „Hoe heet gij en wat moet gij hier?”

„Mijn naam hoeft ge niet te weten,” antwoordde de vreemde. „Ik ben hier gekomen, omdat uw meid mij hierheen verwees. Ik heb u een paar keer aangesproken, maar gij waart te veel in uw boek verdiept om mij te hooren, en daarom heb ik rustig gewacht tot ge minder verstrooid zoudt zijn. Wat ik wil zal ik u zeggen, als gij genoeg van uw schrik bekomen zijt om mij aan te hooren en te begrijpen.”

Arthur Gride waagde het nu den vreemde met meer aandacht aan te kijken, en toen hij ontdekte, dat het een jongeman met een heel behoorlijk voorkomen was, ging hij weer naar zijn stoel, mompelend dat er slecht volk rondliep en dat vroegere aanslagen op zijn huis hem zenuwachtig hadden gemaakt. Eindelijk verzocht hij den vreemde te gaan zitten, waarvoor deze echter bedankte.

„Mijn hemel, ik blijf niet staan om daardoor overmacht over u te hebben,” zei Nikolaas (want het was Nikolaas) toen hij zag dat Gride weer ongerust werd. „Luister naar mij. Gij zult morgenochtend gaan trouwen.”

„Ne-en,” antwoordde Gride. „Wie heeft

dat gezegd? Hoe weet gij dat?”

„Dat doet er niet toe,” antwoordde Nikolaas. „Ik weet het. De jongedame, die u haar hand zal geven, haat en veracht u. Zij huivert van afschuw, als zij uw naam maar hoort noemen. De gier en de duif zouden geen slechter paar kunnen zijn. Gij ziet, dat ik haar ken.”

Gride keek hem aan, alsof hij van verbazing versteend was, maar sprak niet, misschien omdat hij niet spreken kon.

„Gij en een ander, Ralph Nickleby,” vervolgde Nikolaas, „hebt samen dit complot gesmeed. Gij betaalt hem voor zijn hulp. Ontken het niet! Ik zie, dat er een leugen op uw lippen ligt.”

Hij zweeg een oogenblik; maar toen Arthur geen antwoord gaf, vervolgde hij:

„Gij wint het geld terug, door haar te bestellen, of te bedriegen. Op welke manier — want ik wil haar zaak door geen enkele leugen bevleken — weet ik nog niet; maar ik ben niet alleen of zonder hulp. Als het een mensch mogelijk is uw bedrog en verraad te ontdekken — als geld, wraak en welverdiende haat uw schurkenstreken aan den dag kunnen brengen — zult gij tot een zware verantwoording geroepen worden. Wij hebben al een spoor. Gij, die weet, wat wij nog niet weten, kunt berekenen, wanneer wij u zullen achterhalen.”

Hij zweeg opnieuw; maar Gride bleef hem nog steeds zwijgend aanstaren.

„Als gij nog eenig menschelijk gevoel hadt,” vervolgde Nikolaas, „zou ik u herinneren aan de onschuld en hulpeloosheid van uw slachtoffer. Maar bij u moet ik de eenige beweegreden aanvoeren, waarvoor gij vatbaar zijt, en u vragen voor hoeveel gij u wilt laten afkopen. Bedenk het gevaar, waaraan gij u blootstelt! Gij ziet, dat ik genoeg weet, om spoedig nog meer te weten. Weeg winst en gevaar tegen elkaar af, en zeg hoeveel gij hebben moet.”

Gride bewoog zijn lippen, maar het was alleen maar tot een grijnzenden lach.

„Gij denkt misschien,” zei Nikolaas, „dat het geld u niet uitbetaald zou worden. Juffrouw Bray heeft rijke vrienden, die alles zouden willen opofferen, om haar te redden. Zeg maar, wat gij hebben moet; stel dit huwelijk nog een paar dagen uit, en zie of men u niet betalen zal. Hoort gij mij niet?”

Toen Nikolaas begon te spreken, vermoedde Gride, dat Ralph hem verraden had; maar hij kwam al gauw van deze gedachte terug, en begreep, dat Nikolaas uit eigen beweging gekomen was. Alles wat de vreemde met zekerheid scheen te weten,

was, dat Gride de schuld aan Ralph betaalde, en dit moest iedereen wel begrijpen, die met de omstandigheden, waaronder Bray was gegijzeld, bekend was. Van het jegens Madeline zelf gepleegde bedrog scheen de bezoeker zoo weinig te weten, dat hij er misschien alleen maar in den blinde naar giste; in ieder geval was het duidelijk, dat hij den sleutel van het geheim niet bezat, en dus in dit opzicht niet te vreezen was. Wat hij over zijn vrienden en een afkoop zei, hield Gride voor grootspraak, die alleen maar moest dienen om tijd te winnen. „En zelfs al kon ik geld van hem krijgen,” dacht Arthur, vol woede over de brutaliteit van Nikolaas, „ik wil dat lekkertje toch als vrouw hebben, en ze u voor den neus wegkapen, jonge blaag!”

Zijn veeljarige gewoonte om op te merken en te overwegen wat zijn klanten zeiden, en, zonder iets daarvan te laten blijken, onder hun oogen zijn kansen op voordeel te berekenen, had Gride bijzonder vlug doen worden om uit ingewikkelde, verwarde en dikwijls tegenstrijdige gegevens, een sluwe conclusie te trekken. Zoo had hij ook nu, terwijl Nikolaas sprak, hem met zijn overleg op den voet gevolgd, en zoodra deze zweeg was hij zoo goed voorbereid op een besluit, alsof hij er veertien dagen over had nagedacht.

„Ja, ik hoor u wel!” riep hij terwijl hij opstond, en het raam openschoof. „Help, help, help!”

„Wat doet gij?” zei Nikolaas, terwijl hij hem bij zijn arm greep.

„Ik zal moord roepen, en lawaai maken, mij zelf een schram toebrengen, en zweren dat gij mij hebt willen vermoorden en berooven, als gij niet onmiddellijk verdwijnt,” zei Gride, terwijl hij zijn hoofd met een afschuwelijke grijns weer naar binnen haalde. „Daar kunt ge zeker van zijn!”

„Ellendeling!” riep Nikolaas uit.

„Gij wilt mij dus komen dreigen,” zei Gride, dien jaloezie en het besef van zijn triomf in een duivel hadden veranderd. „De teleurgestelde aanbidders! Och hemeltje! Hi, hi, hi! Gij zult haar toch niet krijgen, en zij u niet. Mijn wijfje zal zij worden. Denkt gij, dat zij u missen en om u schreien zal? Zooveel te beter; ik zie haar graag schreien, dan ziet zij er nog veel liever uit.”

„Vervloekte schurk,” zei Nikolaas, bijna stikkend van woede.

„Nog één minuut,” zei Gride, „en ik zal zoo'n gegil laten hooren, dat het, als iemand anders zoo schreeuwde, mij zelfs

in de armen van Madeline zou wakker maken.”

„Gemeene hond,” zei Nikolaas, „als gij jonger waart. . . .”

„O ja,” viel Arthur er smalend op in, „als ik jonger was zou het nog zoo erg niet zijn, maar om voor mij, zoo oud en zoo leelijk, door Madelientje te worden afgescheept!”

„Luister naar mij,” hervatte Nikolaas, „en wees dankbaar dat ik bedaard genoeg ben om u niet uit het raam op straat te smijten, wat niemand mij zou kunnen beletten als ik u eenmaal te pakken had. Ik ben geen aanbieder van die jongedame. Wij zijn niet geëngageerd geweest, wij hebben nooit een woord over liefde gesproken. Zij kent mijn naam niet eens.”

„Ik zal er haar naar vragen — ik zal er haar met kusjes om vragen,” antwoordde Gride. „Ja, en zij zal hem mij zeggen, en ze mij teruggeven, en dan zullen wij samen lachen en ons vroolijk maken, en den draak steken met den armen jongen, die haar had willen hebben, maar haar niet krijgen kon, omdat zij aan mij was toegezegd.”

De uitdrukking, die Nikolaas' gezicht op dit oogenblik aannam, scheen Gride te doen vreezen, dat hij met zijn sarren te ver was gegaan; want hij stak zijn hoofd opnieuw uit het raam, en het met beide handen vasthoudend begon hij weer om hulp te schreeuwen. Nikolaas oordeelde het niet raadzaam de gevolgen van dit geroep af te wachten, maar bulderde den woekeraar nog een toornige uitdaging toe, en verliet daarop de kamer en het huis.

„Als zij ooit een kwaad humeur toont,” zei Gride, toen hij het raam weer had dichtgeschoven, „zal ik haar dien aanbieder voor de voeten gooien. Zij weet niet, dat ik er iets van gehoord heb; en als ik het slim aanleg, is dat een goed middel om haar onder den duim te houden. Ik ben blij, dat er niemand kwam; maar ik heb ook niet hard geschreeuwd. Een brutale kerel, om zoo maar mijn huis binnen te dringen! Maar morgen zal hij wel zien, hoe weinig het hem geholpen heeft, en dan mag hij zich verzuipen of zijn strot afsnijden. Dan zou het spelletje compleet zijn — heelemaal compleet.”

Toen hij zich door deze en andere bespiegelingen over zijn naderenden triomf, weer in zijn gewone stemming had gebracht, legde Arthur Gride zijn boek weg, en nadat hij zijn ijzeren kist met groote zorgvuldigheid had gesloten, ging hij naar de keuken om Peg Sliderskew naar bed te sturen, en haar een standje te maken, dat zij dien onbekende zoo gemakkelijk had binnengelaten.

Daar Peg echter niet in staat scheen om het misdrijf, waaraan zij zich had schuldig gemaakt, te begrijpen, riep hij haar toe hem bij te lichten, terwijl hij alle sloten nakeek en eigenhandig de straatdeur grendelde.

„Bovengrendel,“ mompelde Arthur onder dit werk, „benedengrendel — ketting — boom — slot tweemaal omgedraaid — en den sleutel meegenomen en onder mijn kussen — als er dus nog meer afgewezen aanbidders komen, mogen zij door het sleutelgat kruipen. En nu ga ik slapen tot half zes, en dan moet ik op om te gaan trouwen, Peg!“

Daarmee aaide hij Peg schertsend onder haar kin, en scheen een oogenblik de neiging in zich te voelen opkomen, het einde van zijn vrijgezellenleven te vieren door een kus op haar verschrompelde lippen te drukken; maar hij bedacht zich, gaf haar, in plaats van dit warmere blijk van genegenheid, nog een tikje onder haar kin, en sloop naar bed.

HOOFDSTUK LIV.

De crisis van het complot en de afloop.

Er zijn niet veel menschen, die op hun bruiloftsochtend te laat in bed blijven liggen of zich verslapen. Wel is waar bestaat er een legende van een bijzonder verstrooiden man, die op den dag, waarop een jonge vrouw de zijne zou worden, zijn oogen opende, en de heele zaak vergetend, zijn bedienden een standje gaf, dat zij hem zulke mooie kleeren wilden laten aantrekken. Zoo bestaat er ook een legende van een jongeman, die, zonder zich aan de kerkelijke wetten in dit opzicht te storen, op zijn grootmama verliefd werd. Beide gevallen zijn echter van bijzonderen en buitengewonen aard, en het is zeer twijfelachtig of een daarvan voor een antecedent kan worden gehouden, dat veelvuldig door latere geslachten zal worden gevolgd.

Arthur Gride was al een vol uur in zijn olijfgroene bruiloftsgewaad gedost, voordat Peg Sliderskew, haar zwaarderen slaap afschuddend, aan zijn kamerdeur klopte; en hij was al in volle staatsie naar beneden gestrompeld, en had een karig proefje van zijn geliefde hartversterking genomen, voordat die fraaie antiquiteit de kelderkeuken met haar aanwezigheid opvroolijkte.

„Een mooie bruiloft,“ bromde Peg bij zich zelf, terwijl zij in den roestigen haard in een klein hoopje asch wroette. „Hij wil nu

iemand hebben, die hem beter oppast dan de oude Peg. En wat heeft hij zoo dikwijls tegen mij gezegd, om mij met het schrale eten en het geringe loon tevreden te houden? „Denk om mijn testament, Peg! Ik ben ongetrouwd. Ik heb geen kinderen of bloedverwanten.“ Allemaal leugens! En wat brengt hij nu voor een onnoozel schaap in huis! Als hij trouwen wilde, die zot, had hij dan geen ordentelijke vrouw kunnen nemen, die bij zijn jaren paste en zijn manieren kende? Zij zal mij niet in den weg zijn, zegt hij. Dat zal zij ook niet; maar gij weet nog niet waarom niet, oude gek!“

Terwijl Peg, misschien onder den invloed van een halve teleurstelling, dat haar oude meester iemand anders boven haar verkozen had, op die manier in de keuken haar ongenoegen lucht gaf, zat Gride in zijn voorkamer na te denken over het gebeurde van den vorigen avond.

„Ik kan mij toch niet begrijpen, hoe hij er achter is gekomen,“ zei hij bij zich zelf, „of ik moet mij hebben bloot gegeven — misschien mij bij Bray iets hebben laten ontvallen, dat afgeluisterd is. Het kan wel zijn. Mijnheer Nickleby was dikwijls kwaad, omdat ik begon te spreken, voordat wij het huis uit waren. Ik zal hem daar maar niet aan herinneren; anders brengt hij mij voor den heelen dag van mijn stuk.“

Onder zijns gelijken werd Ralph algemeen als een groot man beschouwd; maar op Gride hadden de onverzettelijkheid van zijn karakter en zijn geslepen sluwheid zoo'n diepen indruk gemaakt, dat hij werkelijk bang voor hem was. Laf en laaghartig van aard, vernederde hij zich voor Ralph in het stof, en zelfs nog voordat zij dit gemeenschappelijke belang hadden, zou hij zijn schoenen hebben gelikt en voor hem op den grond hebben gekropen, liever dan hem een kwaad woord terug te geven, of hem in een anderen geest te antwoorden dan dien van slaafsche vleierij.

Volgens afspraak, begaf Gride zich kort daarop naar Ralph, en vertelde dezen, hoe den vorigen avond een jonge kerel bij hem was binnen gedrongen, en hem door dreigementen had willen bewegen zijn huwelijk uit te stellen — in één woord, hij vertelde alles wat Nikolaas had gezegd en gedaan, met de kleine uitzondering, die hij voor raadzaam hield.

„Zoo,“ zei Ralph; „en wat toen?“

„Anders niet,“ antwoordde Gride.

„Het komt dus daarop neer,“ hernam Ralph verachtelijk, „dat hij u bang wilde maken, en gij u hebt laten bang maken; niet waar?“

„Neen, ik heb hem bang gemaakt door om hulp te roepen,” antwoordde Gríde; „en ik meende het in ernst ook. Ik zou gezworen hebben, dat hij mij met dreigementen geld had willen afpersen.”

„Oho!” zei Ralph, hem schuins aankijkend. „Jaloersch ook!”

„Lieve hemel, hoor nu eens,” zei Gríde met een gedwongen lach.

„Trek maar zoo'n leelijk gezicht niet,” zei Ralph barsch. „Gij zijt jaloersch — en gij hebt er goede reden toe.”

„Zoudt gij dat denken?” stamelde Gríde. „Dat meent gij toch niet?”

„Zeker meen ik dat,” hernam Ralph. „Hoe staat de rekening? Een jong mooi meisje wordt gedwongen om met een ouden leelijken vent te trouwen, en nu komt er een jonge knappe kerel — gij zeldt immers, dat hij er knap uitzag?”

„Neen!” snauwde Gríde.

„Zoo!” hervatte Ralph. „Ik meende dat van u gehoord te hebben. Maar knap of niet knap, een jonge kerel komt den oude dreigen, om hem van dit huwelijk af te schrikken en zegt hem ronduit dat zijn aanstaande hem haat. Denkt gij, dat hij dat alleen uit menschlievendheid gedaan heeft?”

„Niet uit liefde voor het meisje,” antwoordde Gríde. „Want hij zei dat zij nooit over zijn liefde hadden gesproken; dat waren zijn eigen woorden.

„Hij zei!” herhaalde Ralph smalend. „Maar één ding is goed: dat hij vooraf een waarschuwing is komen geven, om uw lekkere liefje, of lieve lekkertje — of hoe zegt gij het ook? — achter 'slot en grendel te houden. Pas op, Gríde, pas op! Het is wel een groote triomf voor een ouden man, om een jongen medeminnaar de loef af te steken; maar om daarna zijn buit te bewaren, daar zit de moeilijkheid.”

„Hoor dat nu eens aan!” riep Gríde, die het air wilde aannemen, alsof deze pijniging hem voortreffelijk amuseerde. „Haar veilig te bewaren,” vervolgde hij daarop angstig. „Maar dat zal toch zoo heel moeilijk niet zijn?”

„Och neen!” antwoordde Ralph spottend; „iedereen weet, hoe gemakkelijk het is een vrouw te kennen en onder den duim te houden. Maar het wordt tijd om uw geluk te gaan incasseeren. Gij zult mij zeker nu wel willen betalen, om van de moeite af te zijn?”

„Hoor nu toch eens aan!” krieschte Arthur.

„Waarom niet?” zei Ralph. „Niemand zal u toch interest voor het geld geven tusschen nu en twaalf uur, zou ik denken?”

„Maar niemand zou er u ook interest voor geven,” antwoordde Arthur, met een grijns, waaraan hij al de sluwheid gaf waarvoor zijn trekken vatbaar waren.

„Bovendien,” zei Ralph, zijn lippen vergunnend tot een glimlach te krullen, „gij hebt het geld niet bij u, en hebt heelemaal niet aan betalen gedacht, anders zoudt gij het hebben meegebracht; en er is niemand dien gij zoo graag een plezier doet als mij. Dat zie ik. Wij vrouwen elkaar ongeveer evenveel. Zijt ge klaar?”

Gríde, die onder de laatste gezegden van Ralph niets had gedaan dan grinniken en knikken, antwoordde toestemmend, en haalde daarop een paar witte strikken uit zijn zak, waarvan hij er één op zijn borst spelde, en den anderen aan zijn vriend gaf, die zich met eenige moeite liet overhalen hetzelfde te doen. Zoo versierd stapten zij in de huurkoets, die Ralph had besteld, en reden naar de woning van de mooie en ongelukkige bruid.

Gríde, wien de moed onderweg meer en meer ontzonken was, stond geheel verslagen over de treurige stilte, die er in het huis heerschte. Het gezicht van de arme dienstbode, de eenige persoon die zij zagen, was bleek en gezwollen van het schreien. Er was niemand om hen te verwelkomen, en zij slopen de trap op naar de gewone zitkamer, meer als twee dieven dan als de bruidegom en zijn vriend.

„Men zou haast denken,” zei Ralph, onwillekeurig met een zachte stem sprekend, „dat hier een begrafenis ophanden was, in plaats van een bruiloft.”

„Hi, hi!” grinnikte zijn vriend. „Gij zijt zoo — zoo grappig!”

„Dat mag ook wel,” zei Ralph droogjes; „want het is hier stil en akelig genoeg. Licht uw hoofd wat op, man, en zie er niet zoo uit als een hond die gehangen moet worden.”

„Ja, ja!” zei Gríde. „Maar — maar — gij denkt toch niet, dat zij nu al bij ons zal komen?”

„Ik denk, dat zij niet zal komen, voordat zij moet,” zei Ralph, op zijn horloge kijkend; „en dat zal nog een half uur duren. Gij zult uw ongeduld moeten bedwingen.”

„Ik ben niet ongeduldig,” stamelde Gríde. „Ik zou haar volstrekt niet willen haasten. Neen, neen, zij moet niet gehaast worden. Wij hebben allen tijd.”

Terwijl Ralph zijn sidderenden vriend een blik toewierp, die aantoonde, dat hij de oorzaak van zijn goedhartigheid heel goed begreep, werd de deur geopend; en met een waarschuwend gebaar, alsof er een zieke

in de nabijheid was, dien men niet storen moest, sloop Bray zelf op de teenen de kamer binnen.

„Sst,” fluisterde hij. „Zij is vannacht heel ziek geweest. Ik dacht dat zij stierf. Zij is nu gekleed, en zit op haar kamer te schreien; maar zij is beter en stil, doodstil — en dat is de hoofzaak.”

„Dus is zij gereed?” vroeg Ralph.

„Ja,” antwoordde de vader.

„En zal ons niet met flauwvallen of dergelijke gekheid ophouden?”

„Wat?” zei Ralph met zoo'n strak gezicht, alsof hij den ander inderdaad niet begrepen had.

„Dit huwelijk,” hernam Bray. „Vraag toch niet, man. Gij weet het immers evengoed als ik.”

Ralph haalde zijn schouders op, om zwi-gend zijn minachting voor Bray's opvlie-gendheid te kennen te geven, en kneep zijn lippen dicht, zooals iemand doet die zijn antwoord op het een of ander gereed heeft, maar een betere gelegenheid afwacht om

HIJ TROK RALPH NAAR HET ANDERE EINDE VAN DE KAMER, EN WEES MET ZIJN STOK NAAR GRIDE, DIE KROM IN ELKAAR IN EEN HOEK ZAT, EN OP WIENS GEZICHT, DOOR ZIJN GEHUIVER EN BENAUWDHEID, ELKE LAGE EN SLECHTE UITDRUKKING MET DUBBELE SCHERPTE UITKWAM.

„Zij is er nu overheen,” antwoordde Bray. „Ik heb vanmorgen met haar gesproken. Luister eens even!”

Hij trok Ralph naar het andere einde van de kamer; en terwijl hij met zijn stok naar Gride wees, die krom in elkaar in een hoek zat, en op wiens gezicht, door zijn gehuiver en zijn benauwdheid, elke lage en slechte uitdrukking met dubbele scherpte uitkwam, fluisterde hij:

„Kijk hem eens aan. Vindt gij het toch niet wat al te wreed?”

er mee voor den dag te komen, of het bijna niet de moeite meer waard acht een antwoord te geven.

„Kijk hem eens aan,” herhaalde Bray. „Is het toch niet wreed?”

„Neen,” antwoordde Ralph brutaal.

„En ik zeg van wel,” zei Bray, alsof zijn verontwaardiging hem overmeesterde. „Het is een wreedheid, dat zweer ik bij al wat gemeen en verraderlijk is!”

Het gebeurt niet zelden, dat iemand, die iets slechts wil begaan, of daartoe wil mee-

werken, zijn medelijden te kennen geeft met het slachtoffer van de beraamde schurkenstreek, en zich zelf daardoor voor een braaf en rechtschapen man houdt, oneindig ver verheven boven een ander, die niet over zoo'n medelijden spreekt. Dat is een heel gemakkelijk middel om zijn geweten tot zwijgen te brengen. Om Ralph recht te doen, moeten wij zeggen, dat hij zelden gebruik maakte van een dergelijke veinzerij; maar hij begreep heel goed wat een ander er toe bewoog, en liet Bray dus eenige malen zeggen, dat zij met hun beiden een gruwelijke wreedheid gingen plegen; voordat hij weer het woord nam.

„Gij ziet, wat een uitgemergeld, afgeleefd, oud skelet hij is,” zei Ralph, toen de ander eindelijk zweeg. „Als hij jonger was, zou het wreed zijn; maar hij zal gauw genoeg dood gaan, en dan is zij een jonge, rijke weduwe. De eerste maal trouwt juffrouw Madeline naar uw zin; de tweede maal mag zij het naar haar eigen zin doen.” „Dat is waar,” zei Bray, op zijn nagels bijtend en nog blijkbaar heel onrustig. „Ik kon niets beter voor haar doen, dan haar dit huwelijk aan te raden; is 't wel? Ik vraag het u als een man van de wereld, Nickleby, is 't wel?”

„Zeker niet,” antwoordde Ralph. „En ik zeg u, mijnheer, ik zou u honderd vaders kunnen noemen, die in goeden doen zijn, rijk zelfs, en die toch geen oogenblik zouden aarzelen hun dochter aan dien man te geven, hoe aapachtig en mummieachtig hij er ook uitziet.”

„Dat is zoo,” zei Bray, die gretig alles aanvaardde, waarmee hij zijn gedrag scheen te kunnen rechtvaardigen, „en dat heb ik haar ook gezegd, zoowel gisteravond als vanmorgen nog.”

„Gij hebt haar de waarheid gezegd,” hervatte Ralph, „en daar hebt ge goed aan gedaan; hoewel ik tegelijk moet zeggen, dat, als ik een dochter had, en mijn vrijheid en genoegen, ja mijn gezondheid en mijn leven, er van afhingen, dat zij iemand tot man nam dien ik haar aanwees, ik zou hopen dat het niet noodig zou zijn nog andere redenen aan te voeren om haar te bewegen aan mijn wenschen te voldoen.”

Bray keek Ralph aan als om te zien of hij dit ernstig meende, en nadat hij een paar keer toestemmend had geknikt, zei hij: „Ik moet nog naar boven, om mijn jas aan te trekken, en als ik terugkom, breng ik Madeline mee. Maar ik moet u nog even den zonderlingen droom vertellen, dien ik vannacht gehad heb, en die mij nu opeens weer te binnen schiet. Ik droomde, dat het

deze morgen was, en dat wij met elkaar hadden gesproken precies zooals nu gebeurd is; dat ik naar boven ging, met dezelfde bedoeling als nu, en dat, juist toen ik Madeline had bereikt, om haar naar beneden te brengen, de vloer onder mijn voeten wegzonk, en ik neerstortte in een diepte, zoo diep als men zich alleen maar in een droom kan verbeelden, en eindelijk in een graf terecht kwam.”

„En toen gij wakker werdt, kwaamt gij tot de ontdekking, dat gij in een ongemakkelijke houding hadt geslapen,” viel Ralph er op in. „Gekheid, mijnheer Bray! Als gij, zooals binnenkort zal gebeuren, overdag wat meer te doen hebt, zult gij geen tijd hebben om te denken aan wat gij 's nachts droomt.”

Ralph keek hem oplettend na, terwijl hij de kamer uitging, wendde zich toen tot den bruidegom, en zei:

„Let op mijn woorden, Gride! Gij zult zijn jaargeld niet lang hoeven te betalen. De duivel helpt u altijd aan een koopje. Als hij geen lange reis gaat maken voordat wij een halfjaar verder zijn, mag ik een boon zijn.”

Arthur gaf geen ander antwoord dan een vergenoegd gegrinnik; en nadat Ralph zich naast hem had neergezet, bleven zij in een diepe stilte zitten wachten. Ralph zat, met een smalenden lach op zijn lippen, na te denken over den veranderden toon van Bray dien morgen, en hoe snel hun samenwerking voor een gemeenschappelijk slecht doel zijn trots had vernederd en een zekere familiariteit tusschen hen tot stand had gebracht, toen de voetstappen van een man en het ritselen van een vrouwenjapon zijn altijd waakzame ooren troffen.

„Word wakker!” zei hij, terwijl hij Gride aanstootte. „Laat zien, dat er nog een beetje leven in u is. Daar komen zij! Sta op man! vlug!”

Gride stooft bedremmeld op, en stond dicht naast Ralph te grijnzen en te buigen, toen de deur geopend werd — en niet Bray en zijn dochter, maar Nikolaas en zijn zuster Kaatje binnenkwamen.

Terwijl broer en zuster, in een fiere houding, die beiden even goed stond, naast elkaar stonden, viel er een sprekende gelijkennis tusschen hen in het oog, die velen, die hen alleen afzonderlijk hadden gezien, misschien niet zouden hebben opgemerkt. Het voorkomen, de houding, zelfs den blik en de uitdrukking, alles zag men in de zuster weerspiegeld, maar tot het uiterste van vrouwelijke teederheid en bevalligheid verzacht en verrijnd. Nog treffender was een

zekere onbeschrijfelijke gelijkenis van hen beiden met het gezicht van Ralph. Hoewel de beide jonge menschen er nooit knapper hadden uitgezien, en hij nooit leelijker was geweest, hoewel zij zich nooit trotsher hadden getoond, en hij nooit méér ineen was gekrompen, was er toch nooit één moment geweest waarop die gelijkenis zoo zichtbaar was, of waarop al de lage trekken van een gezicht, dat door slechte gedachten ruw en gemeen was geworden, half zoo duidelijk in het oog vielen als nu.

Indien een gruwelijke verschijning uit het schimmenrijk eensklaps voor hem was opgedoken, had Ralph niet meer ontzet kunnen zijn, dan bij deze verrassing. Zijn armen vielen machteloos neer; hij deinsde terug, en stond met een doodsbleck gezicht en een open mond, met sprakeloze woede, hen aan te staren. Het was moeilijk in zijn verwrongen trekken den man te herkennen, wiens gezicht, een oogenblik geleden, niets dan stugge, koele bedaardheid te kennen gaf.

„De man die gisteravond bij mij is geweest,” fluisterde Gríde, terwijl hij Ralph bij zijn mouw trok.

„Natuurlijk!” mompelde Ralph. „Ik had het wel kunnen vermoeden. Hij komt mij overal in den weg; waar ik ga, wat ik doe, overal ontmoet ik hem.”

De bleekheid van zijn gezicht, het trillen van zijn neusvleugels, het beven van zijn op elkaar gedrukte lippen, dit alles toonde voldoende aan, welke geweldige hartstochten in de borst van Nikolaas kookten. Hij bedwong zich echter, en terwijl hij, om Kaatje te bemoedigen, zacht haar arm drukte, stond hij pal en onverschrokken tegenover zijn onwaardigen bloedverwant.

„Weg! Weg! Wat komt gij hier doen? Leugenaar, schurk, lafbek, dief!” waren de eerste woorden, die Ralph kon uitbrengen, terwijl hij letterlijk op zijn tanden knarste.

„Ik kom hier,” zei Nikolaas, met een zware en ingehouden stem, „om, als het mogelijk is, uw slachtoffer te redden. Een leugenaar en schurk zijt gij zelf, in alles wat gij doet; diefstal is uw beroep; en een dubbele lafbek zijt gij, of anders zoudt gij vandaag niet hier zijn. Voor groote woorden ben ik niet bang, evenmin als voor geweld. Hier sta ik en blijf ik, tot ik gedaan heb waar ik voor hier ben gekomen.”

„Meisje,” zei Ralph, „ga weg! Tegen hem kunnen wij geweld gebruiken; maar u zou ik niet willen deren, als ik het vermijden kan. Ga weg, dwaas en kinderachtig schepsel, en laat dezen hond over aan de behandeling die hij verdient.”

„Ik ga niet weg!” riep Kaatje uit, terwijl haar oogen fonkelden en het bloed haar naar de wangen steeg. „Hem zult gij niet deren, want hij kan zich verdedigen. Tegen mij kunt gij geweld gebruiken, en dat zult gij misschien doen, omdat ik een meisje ben. Maar bij de zwakheid van een meisje heb ik het hart van een vrouw, en door bedreigingen zal ik mij niet van mijn voornemen laten afbrengen.”

„En wat is dat voornemen, trotsche dame?” vroeg Ralph.

„Het ongelukkige slachtoffer van uw verraad op dit laatste oogenblik een schuilplaats en een huis aan te bieden,” antwoordde Nikolaas. „Als de aanblik van den echtgenoot, dien gij haar hebt toegedacht, geen invloed op haar heeft, hoop ik, dat zij zich door de smeekbeden van iemand van haar eigen sekse zal laten bewegen. Ik zal het in ieder geval probeeren, en bovendien tegen haar vader zeggen wie ik ben en in wiens opdracht ik handel, zoodat hij een dubbele barbaar en booswicht zou moeten zijn, om nog op dit huwelijk aan te dringen. Ik blijf hier wachten, om hem en zijn dochter te spreken. Daartoe ben ik hier gekomen en heb ik zelfs mijn zuster in uw schandelijke tegenwoordigheid gebracht. U hebben wij niets te zeggen, en wij zullen ons dus niet verwaardigen verder een woord tegen u te spreken.”

„Zoo,” zei Ralph. „Gij wilt dus hier blijven, juffertje?”

Kaatje's borst hijgde van verontwaardiging; maar zij gaf geen antwoord.

„Kijk nu eens hier, Gríde,” zei Ralph. „Die knaap — het spijt mij het te moeten zeggen, dat hij de zoon van mijn broer is — de grootste schavuit, die er rondloopt — die knaap komt hier om een heilige plechtigheid te storen; en daar hij weet, dat zijn brutaliteit om op zoo'n oogenblik een andermans huis binnen te dringen, geen ander gevolg kan hebben, dan dat hij de deur uit geschopt en door de politie weggebracht wordt, brengt hij — begrijpt gij wel? — zijn zuster mee, om hem te beschermen, in de meening, dat wij een onschuldig meisje niet aan de schande zullen blootstellen, die voor hem niet vreemd meer is; en zelfs nu ik haar gewaarschuwd heb, houdt hij haar nog bij zich, en klemt zich aan haar rokken vast, als een bange kleine jongen aan die van zijn moeder. Het staat hem fraai zoo'n grooten mond op te zetten als gij hem zoeven hebt hooren doen.”

„En zooals ik hem gisteravond heb hoo-

ren doen," zei Arthur, „zooals ik hem gisteravond heb hooren doen, toen hij mijn huis was binnengesloopen, en er heel gauw weer uitsloop, hi, hi, hi! toen ik hem zoo bang als de dood had gemaakt. En hij wilde juffrouw Madeline nog wel trouwen! Och hemeltje! Is er nog iets dat hij graag zou willen — iets anders dat wij voor hem konden doen, behalve van haar af te zien? Zou hij misschien graag willen dat zijn schulden betaald werden en zijn huis gemeubileerd, en dan nog een paar bankbiljetten voor scheerpapier, als hij zich al scheert? Hi, hi, hi!"

„Wilt gij hier blijven, meisje?" zei Ralph, zich nogmaals tot Kaatje wendend, „om als een dronken slet de trap te worden afgesleept, wat ik zweer dat gebeuren zal als gij hier blijft? Geen antwoord! Wat er volgen zal, hebt gij aan uw broer te danken. Gride, ga Bray beneden roepen — maar niet zijn dochter. Laat zij boven blijven."

„Als gij uw hoofd liefhebt," zei Nikolaas terwijl hij zich voor de deur plaatste, met dezelfde ingehouden stem, waarmee hij tevoren had gesproken, en zonder eenig blijk van drift, „blijf dan waar gij zijt."

„Luiſter naar mij, en niet naar hem," zei Ralph.

„Wees voorzichtig, en blijf waar gij zijt!" herhaalde Nikolaas.

„Wilt gij Bray gaan roepen?" riep Ralph.

„Bedenk, dat het u berouwen zal, als gij mij te na komt!" zei Nikolaas.

Gride aarzelde. Ralph, die nu zoo woedend werd als een tijger, wien zijn proci ontruikt wordt, snelde naar de deur, en om Kaatje voorbij te komen, greep hij haar woest bij haar arm.

Met fonkelende oogen pakte Nikolaas hem bij zijn kraag. Op dat oogenblik viel vlak boven hun hoofd een zwaar lichaam met een doffen slag op den grond, en onmiddellijk daarop hoorde men een vreeslijken gil.

Allen staarden elkaar verbaasd aan. Het gillen duurde voort; daar kwam vervolgens het stampen van een aantal zware voeten; en na een verward rumoer van verscheidene stemmen, hoorde men roepen: „Hij is dood!"

„Uit den weg!" riep Nikolaas, terwijl al de drift, die hij tot nu toe had bedwongen, plotseling uitbarſte. „Als dit is, wat ik nauwelijks durf te hopen, zijt gij in uw eigen netten gevangen, vervloekte schurken!"

Hij snelde de kamer uit, vloog de trap op, baande zich een weg tusschen een aantal menschen door, die elkaar in een kleine

slaapkamer verdrongen, en vond Bray dood op den grond liggen, terwijl zijn dochter zich aan het lijk vastklemde.

„Hoe is dit gebeurd?" vroeg hij, verwilderd om zich heen kijkend.

Verscheidene stemmen antwoordden tegelijk, dat men Bray, door de half open deur, in een zonderlinge, ongemakkelijke houding op een stoel had zien zitten; dat men verscheidene malen tegen hem had gesproken, en toen hij niet antwoordde, gedacht had dat hij sliep, totdat er iemand naar hem toe ging en hem aanstootte, waarop hij van zijn stoel op den grond viel en men zag dat hij dood was.

„Wie is de eigenaar van dit huis?" vroeg Nikolaas haastig.

Men wees hem een bejaarde vrouw aan; en terwijl hij neerknielde, en zacht Madeline's armen losmaakte van de levenlooze gedaante, waar zij omheen waren geslagen, zei hij:

„Ik ben de gevolmachtigde van de naaste bloedverwanten van deze jongedame, zooals haar dienstbode weet, en moet haar van dit akelige tooneel verwijderen. Dit is mijn zuster, die voor haar zal zorgen. Mijn naam en adres vindt gij op dit kaartje, en ik zal u al het noodige laten weten, voor de schikkingen die nu getroffen moeten worden. Maar gaat toch allen wat op zij! Geef mij, in 's hemels naam, lucht en ruimte!"

Allen weken achteruit, nauwelijks meer verbaasd over deze onverwachte gebeurtenis, dan over de heftigheid en opwinding van hem, die nu sprak. Nikolaas nam het bewusteloze meisje in zijn armen, en droeg haar naar de kamer die hij zoojuist had verlaten, gevolgd door haar trouwe meid, die hij opdroeg onmiddellijk een rijtuig te halen, en zijn zuster, die vergeefsche pogingen aanwendde, het ongelukkige meisje weer tot bewustzijn te brengen. De meid verrichtte haar boodschap met zoo veel spoed, dat het rijtuig binnen enkele minuten voor de deur stond.

Ralph Nickleby en Gride, ontzet en verbijsterd door de gebeurtenis, die zoo onverwachts hun plannen in duigen had geworpen (anders zou zij weinig indruk op hen gemaakt hebben), en overweldigd door de buitengewone energie en voortvarendheid van Nikolaas, die over alle hinderpalen heenstapte, zagen dit alles aan alsof zij stonden te droomen. Eerst toen alles gereed was om Madeline weg te brengen, verbrak Ralph zijn stilzweigen door te zeggen, dat zij het huis niet verlaten mocht.

„Wie zegt dat?" vroeg Nikolaas, zich omkeerend, maar Madeline's machteloze

hand nog in de zijne houdend.

„Ik!" antwoordde Ralph met een schorre stem.

„Stil, stil!" zei de verschrikte Gride, hem weer bij zijn arm pakkend. „Hoor toch wat hij zegt!"

„Ja, hoor wat ik zeg!" hernam Nikolaas. „Uw schuldvorderingen zijn nu vervallen; uw contract, dat om twaalf uur betaald moest worden, is nu kladpapier; het bedrog, dat gij gesmeed hebt, zal openbaar worden; de menschen hebben uw plannen ontdekt, en de hemel heeft die verijdeld. Ik tart u, ellendelingen, om te doen wat gij kunt!"

„Deze man," zei Ralph, met een nauwelijks verstaanbare stem, „eischt zijn vrouw, en hij zal haar hebben."

„Deze man eischt wat hem niet toekomt, en zal haar niet krijgen, al had hij de kracht van vijftig man!" zei Nikolaas.

„Wie zal hem dat beletten?"

„Ik!"

„Ik zou wel eens willen weten met welk recht," zei Ralph.

„In de eerste plaats omdat ik zooveel weet, dat gij mij niet verder durft te tergen," antwoordde Nikolaas; „en ten tweede, omdat degenen, in wier dienst ik ben, en die gij, evenzeer als haar, hadt willen benadeelen en verongelijken, haar naaste en beste vrienden zijn. Uit hun naam neem ik haar mee. Maak plaats!"

„Nog één woord!" riep Ralph, schuimbekkend van woede.

„Alleen dit nog," zei Nikolaas. „Denk om u zelf en de waarschuwing die ik u geef. Uw dag is voorbij, en uw nacht komt. . . ."

„Mijn vloek over u!" schreeuwde Ralph.

„Wat kan vloek of zegen beteekenen van een man als gij?" hernam Nikolaas. „Ik waarschuw u, dat ontmaskering en onheil u dreigen; dat het gebouw, waaraan gij uw heele goddelooze leven hebt besteed, in puin valt; dat spionnen op u loeren, dat vanmorgen tien duizend pond van uw bijeen-geschaapte schatten met één slag verloren zijn gegaan."

„Dat is gelogen!" riep Ralph terugdeinzend.

„Het is de waarheid," zei Nikolaas; „en gij zult het ondervinden. Ik wil geen woorden meer verspillen. Ga van de deur weg! Kaatje, ga vooruit! Waag het niet, haar of de meid of mij aan te raken! — Wat! gaat gij op zij, en blijft hij voor de deur staan?"

Gride stond inderdaad voor de deur; maar het was niet duidelijk, of hij dit met opzet deed, of wel omdat hij te verschrikt was om zich uit de voeten te maken. Niko-

laas slingerde hem uit den weg met zooveel kracht, dat Gride duizelend door de kamer stoof, totdat hij met zijn hoofd tegen een uitspringenden hoek van den muur bonsde, en half bezwijmd neerviel. Niemand had den moed om Nikolaas tegen te houden, als er al iemand lust toe had. Madeline, in zijn opgewondenheid, met zooveel gemak in zijn armen dragend, alsof zij een klein kind was geweest, drong hij door een troep menschen, die het gerucht van het gebeurde voor het huis had doen samen-stroomen, zette haar in de koets, waarin Kaatje en de meid al hadden plaats genomen, sprong naast den koetsier op den bok, en beval dezen voort te rijden.

HOOFDSTUK LV.

Huiselijke omstandigheden, zorgen, hoop, teleurstellingen en verdriet.

Hoewel juffrouw Nickleby door haar zoon en dochter van alles wat hun omtrent de geschiedenis van Madeline Bray bekend was, op de hoogte was gesteld; hoewel de verantwoordelijkheid, die op Nikolaas rustte, haar zorgvuldig uiteen was gezet, en zij zelfs was voorbereid op de mogelijkheid dat zij de jongedame in haar eigen huis zou moeten opnemen — hoe onwaarschijnlijk dit geval ook enkele minuten voordat het werkelijk plaats greep mocht zijn — was juffrouw Nickleby toch, van het oogenblik dat haar laat in den vorigen avond deze vertrouwelijke mededeeling was gedaan, in een toestand van verwarring gebleven, waaruit geen nadere ophelderingen of redeneeringen haar konden bevrijden, en die door haar eigen overwegingen en alleenspraken telkens nog grooter werd gemaakt.

„Maar lieve hemel, Kaatje," zoo rede-neerde zij, „als de heeren Cheeryble niet willen dat die jongedame zal trouwen, waarom brengen zij de zaak dan niet voor den Lord Kanselier, en laten haar tot een pupil van hem maken, of haar zekerheids-halve in de Fleetgevangenis zetten — ik heb wel honderdmaal over zulke dingen in de couranten gelezen; of als zij zooveel van haar houden als Nikolaas zegt dat zij doen, waarom trouwen zij haar dan zelf niet — een van beiden, bedoel ik. En zelfs al willen zij haar niet laten trouwen, en haat zelf ook niet trouwen, wat heeft dan, om alles in de wereld, Nikolaas rond te loopen om huwelijksplannen in de war te sturen?"

„Ik denk, dat gij het nog niet goed begrijpt,” zei Kaatje heel zachtzinnig.

„Wel Kaatjelief, ge zijt werkelijk beleefd,” antwoordde de moeder. „Ik ben zelf getrouwd geweest, zou ik zoo zeggen, en heb heel wat andere menschen zien trouwen. Niet begrijpen!”

„Ik weet wel dat gij veel ondervinding hebt, lieve mama,” hervatte Kaatje; „maar ik bedoel, dat gij misschien al de omstandigheden van dit geval nog niet begrijpt. Wij zullen ze niet duidelijk genoeg uiteen hebben gezet.”

„Dat is lang niet onmogelijk,” antwoordde haar moeder snel. „Dat kan best zijn. Maar daarvoor ben ik niet verantwoordelijk. Maar, kindlief, daar die omstandigheden voldoende voor zich zelf spreken, zal ik zoo vrij zijn, kindlief, om te zeggen dat ik ze heel goed begrijp, al moogt gij en Nikolaas misschien ook het tegendeel denken. Waarom wordt er toch zooveel drukte over gemaakt, dat die juffrouw Magdalena met iemand gaat trouwen, die ouder is dan zij? Uw goede papa was ook ouder dan ik — vier en half jaar ouder. Jane Dibabs — de Dibabs'en woonden in dat lieve huisje van één verdieping met een rieten dak, heelemaal met klimop en slingerplanten begroeid en met een allerliefst priëeltje met kamperfoelie en allerlei andere dingen, waar op een zomeravond de oorwormen altijd in iemands thee vielen, altijd op hun rug, en dan heftig spartelden, en waar de kikvorschen in de scherpjes van het nachtlucht kwamen als men 's nachts opbleef, en rechtop door de gaatjes zaten te kijken, net als menschen. Jane Dibabs, die trouwde met een man, die veel ouder was dan zij, en wilde met hem trouwen al werd het haar ook nog zoo afgeraden, en hield zooveel van hem dat niemand de weerga er ooit van had gezien. Over Jane Dibabs werd heelemaal geen drukte gemaakt, en haar man was een braaf achtenswaardig man, over wien iedereen evenveel goeds zei. Waarom moet er dan over die Magdalena zooveel drukte gemaakt worden?”

„Haar aanstaande is veel ouder, en zij heeft hem niet zelf gekozen, en zijn karakter is precies het tegenovergestelde van wat gij daar juist beschreven hebt. Ziet ge niet, mama, dat er een groot verschil is tusschen die twee gevallen?” zei Kaatje.

Hierop gaf juffrouw Nickleby alleen maar ten antwoord, dat zij graag wilde toegeven dat zij heel dom was, en daaraan ook niet twijfelde, omdat haar eigen kinderen haar dit iederen dag van haar leven zeiden; wel is waar was zij ouder dan zij, en mis-

schien zouden sommige menschen dwaas genoeg zijn om te denken, dat zij het toch wel beter behoorde te weten. Maar zij had zonder twijfel ongelijk, dat sprak vanzelf — dat was altijd zoo — zij kon geen gelijk hebben — dat was niet te denken — en dus moest zij zich liever maar niet meer blootgeven; en op al Kaatje's pogingen om met haar te redeneeren en haar tevreden te stellen, gaf de goede vrouw een uur lang geen ander antwoord dan — o zeker — waarom vroeg men haar — haar opinie was van geen belang — het kwam er niet op aan wat zij zei — met vele andere stekeligheden van denzelfden aard.

In dezen gemoedstoestand, die, toen zij al te berustend was geworden om te spreken, door een knikje, een oogopslag, of een begin van een zucht, die, als men er op lette, in een kuche overging, werd aangeuid, bleef juffrouw Nickleby, totdat Nikolaas en Kaatje met het voorwerp van hun zorg terugkwamen; en toen spreidde zij, daar zij nu haar eigen waardigheid voldoende had laten gelden, en bovendien door medelijden met de rampen van zoo'n mooi en jeugdig meisje getroffen was, niet alleen de ijverigste welwillendheid ten toon, maar verhief zij zich er nog op, dat zij de maatregelen had aangeraden, die haar zoon genomen had; dikwijls met een blik vol beteekenis verklarend, dat het heel gelukkig was dat de zaak zoo was afgelopen, en te verstaan gevend, dat zij zonder haar overleg en haar aanmoediging nooit zoo afgelopen kon zijn.

De vraag daargelaten of juffrouw Nickleby al of niet tot dezen afloop had bijgedragen, was het ontwijfelbaar dat zij groote reden tot tevredenheid had. De gebroeders hadden bij hun terugkomst Nikolaas zooveel lof toegezwaaid voor wat hij gedaan had, en zooveel blijdschap getoond over den veranderden staat van zaken, en Madeline's redding uit zoo'n dreigend gevaar, dat zij, zooals zij haar dochter meermalen verzerkerde, het fortuin van de familie voor „zoo goed als” gemaakt hield. Mijnheer Charles Cheeryble, beweerde zij, had dit zelfs in zijn eerste vervoering van blijdschap „zoo goed als” gezegd; en zonder te verklaren, wat zij met die uitdrukking bedoelde, voelde zij zich, als zij over de zaak sprak, zoo'n geheimzinnig en belangrijk persoon, en zag zij in het verschiep zulke tafereelen van rijkdom en deftigheid, dat zij (hoe onbestemd en nevelig zij ook waren) in zulke uren bijna even gelukkig was, alsof zij inderdaad voor altijd op de rijkste wijze bezorgd en van alle moeilijkheden

ontheven was geweest.

De geduchte schok, dien Madeline zoo onverwachts gekregen had, vereenigd met de droefenis en den angst, die haar zoolang hadden gemarteld, bleek te groot voor haar krachten te zijn geweest. Uit de bezwijming, waarin zij bij haar vaders plotselinge dood was neergezonken, kwam zij slechts bij om zwaar en gevaarlijk ziek te worden. Wanneer lichaamskrachten, die door een onnatuurlijke inspanning van de geesteskrachten en een vast besluit om niet te zwichten, zijn ondersteund, eindelijk bezwijken, is haar uitputting doorgaans evenredig aan het geweld van de inspanning, die ze tevoren heeft staande gehouden. Zoo was ook de ziekte, die Madeline overviel, niet licht of kort van duur, maar bedreigde zij een tijdlang haar leven — of wat bijna even erg was — haar verstand.

Wie had, langzaam van een dergelijke ziekte herstellend, ongevoelig kunnen zijn voor de onvermoeide zorgen van zoo'n vriendelijke, teedere en plichtsgetrouwe verpleegster als Kaatje? Op wie konden de zachte stem, de lichte tred, de voorzichtige hand, de stille, blijmoedige uitoefening van de duizend kleine liefdediensten, die men tijdehs een ziekte zoo diep voelt en in gezondheid zoo licht vergeet — op wie konden zij zoo'n diepen indruk maken als op een jeugdigh hart vol van de zuiverste aandoeningen en teerste neigingen, dat bijna vreemd was aan vrouwelijke zorgen en liefkoozingen, behalve dat het die uit zich zelf had geleerd, en door ongeluk en lijden zoo fijngevoelig was geworden voor dat medelijden, waarnaar het zoolang vergeefs had verlangd? Was het te verwonderen, dat dagen zooveel deden om de twee meisjes aan elkaar gehecht te doen raken, als anders jaren niet hadden kunnen doen? Was het ook te verwonderen, dat met ieder uur van terugkerende gezondheid Madeline met dieper genoegen en grootere dankbaarheid luisterde naar den lof waarmee Kaatje, als zij over oude dingen sprak — zij schenen nu oud en jaren geleden voorgevallen — haar broer overlaadde, dat die lof in haar hart weerklink vond, en dat, terwijl zij het beeld van Nikolaas zoo voortdurend in de trekken van zijn zuster voor zich had, dat zij de twee nauwelijks van elkaar kon onderscheiden, zij het ook moeilijk vond om aan elk van beiden het gevoel toe te wijzen, dat zij het eerst in haar hadden opgewekt, en langzamerhand met haar dankbaarheid voor Nikolaas iets van het warmere gevoel vermengde dat zij aan Kaatje had gewijd?

Dickens. Nikolaas Nickleby 25

„Wel, liefje,” zei juffrouw Nickleby eens, de kamer binnenkomend met een overdreven voorzichtigheid, die de zenuwen van een zieke een grooter schok moest geven dan wanneer een ruiter in vollen galop was komen binnenrijden, „hoe gaat het u vanavond? Beter, hoop ik?”

„Bijna heelemaal, mama,” antwoordde Kaatje, haar werk neerleggend om Madeline's hand te grijpen.

„Kaatje,” zei juffrouw Nickleby berispelend, „spreek toch niet zoo hard.” De goede vrouw sprak zelf op een fluisterenden toon, die den gezondsten man het bloed in de aderen zou hebben doen stollen.

Kaatje hoorde deze berisping heel rustig aan, en haar moeder, die elke plank deed kraken en elken draad van haar rok deed ritselen, terwijl zij op haar teenen rondsloop, vervolgde:

„Mijn zoon Nikolaas is zoo juist thuis gekomen, liefje, en ik kom, volgens gewoonte, om uit uw eigen mond te hooren, hoe gij het maakt, want met mijn bericht is hij nooit tevreden.”

„Hij is vanavond later dan gewoonlijk,” antwoordde Madeline. „Haast een half uur.”

„Wel, ik heb nooit in mijn leven menschen gezien, die zoo op den tijd letten als gij hierboven,” riep juffrouw Nickleby met verbazing uit; „dat verzeker ik u. Ik had heelemaal niet opgemerkt dat Nikolaas te laat kwam. Mijnheer Nickleby zei altijd — ik spreek over uw goeden papa, Kaatjelief — hij zei altijd, dat de honger de beste klok van de wereld was, maar gij hebt geen honger, lieve juffrouw Bray, ik wou, dat het waar was, en gij moest heusch wat gebruiken om eetlust te krijgen; ik weet het niet, maar ik heb wel eens gehoord dat men van twee of drie dozijn kreeften eetlust krijgt, hoewel dat op hetzelfde neerkomt, want ik denk dat men wel eetlust zal moeten hebben om ze te kunnen gebruiken. Als ik kreeften heb gezegd, bedoelde ik oesters, maar dat blijft natuurlijk gelijk. Toch begrijp ik werkelijk niet hoe gij zoo aan Nikolaas...”

„Wij hadden juist over hem gesproken, mama,” viel Kaatje er op in.

„Gij schijnt nooit over iets anders te praten, Kaatje, en het verwondert mij werkelijk, dat ge zoo gedachteloos kunt zijn. Er zijn immers dingen genoeg om nu en dan eens over te praten, en daar gij weet van hoeveel belang het is om juffrouw Bray wat op te beuren en haar belangstelling wat op te wekken en zoo al meer, is het mij werkelijk onbegrijpelijk wat u kan bewegen om

zoo maar eeuwig en altijd over hetzelfde te blijven temen. Gij zijt een lieve verpleegster, Kaatje, een heel goede verpleegster, en ik weet dat gij het goed bedoelt; maar dit moet ik toch zeggen — als ik er niet was, weet ik niet hoe juffrouw Bray ooit wat op zou fleuren, en dat zeg ik den dokter ook iederen dag. Hij zegt dat hij zich verwondert hoe ik zelf zoo opgeruimd blijf; en werkelijk, ik verwonder er mij dikwijls zelf over hoe het mogelijk is. Natuurlijk kost het mij inspanning, maar daar ik weet hoeveel er hier in huis op mij aankomt, ben ik verplicht om mij in te spannen. Het heeft niets lofwaardigs, maar het is noodzakelijk en daarom doe ik het."

Daarmee nam juffrouw Nickleby een stoel, en ging drie kwartier op de vervelendste manier over een aantal van de vervelendste onderwerpen zitten uitweiden; eindelijk rukte zij zich los met de verontschuldiging, dat zij Nikolaas wat moest gaan amuseeren terwijl hij at. Nadat zij hem eerst wat had opgebeurd met de verzekering, dat zij de zieke bepaald voor erger hield, vroolijkte zij hem verder op, door te vertellen hoe somber, neerslachtig en lusteloos juffrouw Bray was, omdat Kaatje dwaas genoeg was om over niets anders dan over hem en familie-aangelegenheden te praten; en toen zij Nikolaas daarmee genoeg had opgebeurd, begon zij langdradig uit te weiden over de moeilijke plichten die zij dien dag weer had vervuld, soms zich zelf tot tranen toe roerend door de gedachte, hoe haar gezin het maken zou als haar eens iets overkwam.

Wanneer Nikolaas 's avonds thuis kwam, bracht hij dikwijls Frank Cheeryble mee, die uit naam van de gebroeders kwam vragen hoe Madeline het maakte. Bij zulke gelegenheden (die zeer veelvuldig waren) achtte juffrouw Nickleby het van bijzonder belang om bij de hand te zijn; want uit zekere teekenen, die haar aandacht hadden getrokken, vermoedde zij dat Frank, hoeveel belang zijn ooms ook in Madeline stelden, evenzeer kwam om Kaatje te zien als om naar de zieke te informeeren, vooral daar de gebroeders regelmatig den dokter spraken, heel vaak zelf aankwamen, en elken morgen een volledig verslag van Nikolaas ontvingen. Dit waren gewichtige uren voor juffrouw Nickleby, en nooit was iemand half zoo verstandig en voorzichtig als zij dan was, of half zoo geheimzinnig; en nooit was iemand met zooveel sluwheid te werk gegaan, als waarmee zij dan tegen Frank opereerde, met het doel om te onderzoeken of haar vermoedens gegrond

waren, en zoo ja om hem door haar manoeuvres zoover te brengen, dat hij haar in zijn vertrouwen nam en zich op genade of ongenade aan haar overgaf. Geduchte batterijen bracht juffrouw Nickleby in het vuur ter bevordering van deze groote plannen, en verschillende, zelfs tegenstrijdige middelen wendde zij aan om haar doel te bereiken. Nu eens was zij een en al hartelijkheid en ongedwongenheid, dan weer een en al stijfheid en koelheid. Nu eens scheen zij haar hart volkomen voor haar ongelukkige slachtoffer te openen, de volgende maal ontving zij hem met bestudeerde gereserveerdheid, alsof er een nieuw licht voor haar was opgegaan, en zij, nu zij zijn bedoelingen geraden had, hem vooral geen voet wilde geven, alsof zij het haar plicht achtte een Spartaansche hardvochtigheid te toonen en voor eens en altijd een hoop den kop in te drukken, die nooit verwezenlijkt kon worden. Een anderen keer, als Nikolaas haar niet beluisteren kon, en Kaatje boven met haar zieke vriendin bezig was, uitte de goede vrouw duistere toespelingen op een plan om haar dochter voor drie of vier jaar naar Frankrijk te sturen, of naar Schotland, tot herstel van haar gezondheid, die door de laatste vermoeyensissen geleden had, of naar Amerika om te logeeren, of ergens anders heen op een reis, die met een lange scheiding dreigde. Eens ging zij zelfs zoover dat zij een toespeling maakte op een gehegenheid, die voor haar dochter gekoesterd werd, door den zoon van een ouden buurman, een zekeren Horatio Peltirogus (een jongmenschen, dat toen ongeveer vier jaar oud zal zijn geweest) en de zaak voor te stellen als iets dat tusschen de families zoo goed als afgesproken was, en alleen op de eindbeslissing van haar dochter wachtte om met de sanctie van de kerk en het geluk van alle belanghebbenden bekroond te worden.

Het was in haar vollen triomf over het goede gevolg waarmee zij deze laatste mijn had laten springen, dat juffrouw Nickleby, op een avond toen zij met haar zoon alleen was gebleven, de gelegenheid waarnam, om hem over het onderwerp, dat haar gedachten zoo in beslag nam, te polsen, niet twijfelend, of hij kon daarover geen andere opinie hebben dan zij zelf. Met dit doel begon zij een inleiding, die uit eenige lofspraken op Frank Cheeryble in het algemeen bestond.

„Gij hebt gelijk, moeder," zei Nikolaas. „Volkomen gelijk. Hij is een fijne kerel." „En ziet er bovendien goed uit," zei juffrouw Nickleby.

„Heel goed,” antwoordde Nikolaas.

„Maar hoe zoudt gij eigenlijk zijn neus noemen, beste jongen?” hervatte zij, met den wensch om de belangstelling van haar zoon tot den uitersten graad te spannen.

„Noemen?” herhaalde Nikolaas.

„Ja,” antwoordde zijn moeder, „wat voor soort van neus — welke stijl, als ik 't zoo mag zeggen. Ik heb niet veel verstand van neuzen. Noemt gij het een Romeinschen neus? Of een Griekschen?”

„Op mijn woord, moeder,” antwoordde Nikolaas, „zoover ik mij herinner, zou ik het een soort van samengestelden of gemengden neus noemen. Maar mijn herinnering is niet erg duidelijk, en als gij er op gesteld zijt, zal ik er beter op letten en het u dan vertellen.”

„Dat zou ik graag willen, beste jongen,” zei juffrouw Nickleby met een ernstig gezicht.

„Heel goed,” antwoordde Nikolaas; „dan zal ik het doen.”

Daarmee nam hij het boek weer op, waarin hij had zitten lezen. Na zich een poos bedacht te hebben, hervatte juffrouw Nickleby:

„Hij is erg op u gesteld, Nikolaas.”

Nikolaas sloeg zijn boek dicht en antwoordde lachend, dat het hem genoegen deed dit te hooren, en liet daarop de opmerking volgen, dat zijn moeder al ver in het vertrouwen van zijn nieuwen vriend scheen te zijn doorgedrongen.

„Hm!” antwoordde juffrouw Nickleby, „dat weet ik nog zoo niet, mijn jongen; maar ik geloof, dat het wel noodig is dat hij iemand in vertrouwen neemt — hoog noodig.”

Aangemoedigd door een blik van nieuwsgierigheid van haar zoon, en door het bewustzijn van een groot geheim geheel alleen te bezitten, ging juffrouw Nickleby heel levendig voort:

„Ik moet zeggen, mijn beste Nikolaas, het verwondert mij bijzonder, dat gij het niet zelf hebt opgemerkt, hoewel ik toch ook eigenlijk niet weten zou waarom; want, in zekere mate en zoover men zien kan, is er in die soort van dingen heel veel, vooral in het eerste begin, dat, hoe duidelijk het ook voor vrouwen mag zijn, voor mannen waarschijnlijk veel langer verborgen zal blijven. Ik zeg niet, dat ik een buitengewoon doorzicht in zulke zaken heb. Misschien is dat wel zoo; maar dat zullen zij, die met mij omgaan, wel 't beste weten, en misschien doen zij dat ook wel. Daarover zal ik geen meening uiten — dat zou mij niet passen — en ik denk er ook niet aan,

volstrekt niet.”

Nikolaas snoot de kaarsen, stak zijn handen in zijn zakken, liet zich achterover in zijn stoel zinken, en vertoonde het gezicht van een geduldigen martelaar.

„Ik houd het voor mijn plicht, mijn beste Nikolaas,” hernam zijn moeder, „om u te zeggen wat ik weet, niet alleen omdat gij het recht hebt het te weten, en alles te weten wat er in de familie omgaat, maar omdat het ook in uw vermogen ligt de zaak heel sterk te bevorderen; en er is geen twijfel aan, dat gij dit 't beste kunt doen, wanneer gij u een volledig begrip van de situatie kunt vormen. Er zijn een massa dingen, die gij zoudt kunnen doen, zooals soms wat in den tuin gaan wandelen, of een poosje boven op uw kamer gaan zitten, of u houden alsof gij in slaap waart, of dat u een boodschap inviel en dan voor een uur of zoo uitgaan, en SMIKE meenemen. Dit schijnen kleinigheden, en gij zult er misschien om lachen dat ik er zooveel gewicht aan hecht; maar ik kan u toch verzekeren, beste jongen (en gij zult dat zelf ook wel eens ondervinden, Nikolaas, als gij ooit op een meisje verliefd wordt, wat ik hoop en vertrouwd dat gij zult, als zij maar fatsoenlijk en welopgevoed is, en natuurlijk zoudt gij er nooit aan denken om op een meisje verliefd te worden dat niet zoo was) ik zeg, ik kan u verzekeren dat er veel meer van die kleinigheden afhangt dan gij voor mogelijk zoudt houden. Als uw goede vader nog leefde, zou hij u kunnen zeggen hoeveel er van afhangt, dat de partijen alleen worden gelaten. Natuurlijk moet gij de kamer niet uitgaan, alsof gij dat met opzet deedt, maar alsof het heelemaal toevallig was, en ook zoo terugkomen. Het zou heel goed zijn, als gij in de gang eens kucht voor gij de deur opendoet, of fluit, of een wijsje neuriet, of iets van dien aard; omdat, hoewel het niet alleen natuurlijk, maar in die omstandigheden volkomen geoorloofd en passend is, het toch verlegenheid moet veroorzaken als men jongelieden overvalt wanneer zij — wanneer zij op de sofa zitten en — en al zulke dingen meer, die misschien wel groote dwaasheden zijn, maar die zij toch willen doen.”

De verbazing waarmee haar zoon haar onder deze lange redevoering aankeek, en die naar het einde toe hoe langer hoe grooter werd, stoorde juffrouw Nickleby volstrekt niet, maar deed veeleer haar hoogen dunk over haar eigen schrandereheid nog toenemen. Zij pauzeerde dus maar even om op te merken, dat zij wel gedacht had dat hij verwonderd zou zijn, en ging toen over

tot een groote massa bijzonderheden, van zeer uiteenloopenden en verwarden aard, maar die alle als bewijs moesten dienen, dat Frank Cheeryble tot over zijn ooren op Kaatje verliefd was.

„Op wie?” riep Nikolaas uit.

Juffrouw Nickleby herhaalde: „Op Kaatje.”

„Wat! Onze Kaatje — mijn zuster!”

„Wel, lieve hemel, Nikolaas,” antwoordde zijn moeder, „wiens Kaatje zou het zijn, als het de onze niet was; of wat zou het mij kunnen schelen als het iemand anders dan uw zuster was!”

„Maar lieve moeder,” zei Nikolaas, „dat kan niet waar zijn.”

„Heel goed, beste jongen,” antwoordde juffrouw Nickleby met de grootste gerustheid. „Wacht maar en zet je oogen open.”

Nikolaas had tot op dat oogenblik nog nooit aan de mogelijkheid van zoiets gedacht; want behalve dat hij in den laatsten tijd veel van huis en met andere zaken bezig geweest was, had de jaloezie hem de vrees ingeboezemd, dat een geheime belangstelling voor Madeline, verwant aan het gevoel dat hij zelf voor haar koesterde, die bezoeken van Frank Cheeryble had uitgelokt, die sedert eenigen tijd zoo veelvuldig waren geworden. Zelfs nu, hoewel hij wel wist, dat de oogen van een bezorgde moeder in zoo'n geval waarschijnlijk beter zouden zien dan de zijne, en hoewel zij hem aan een aantal kleine omstandigheden herinnerde, die samen genomen haar vermoeden heel waarschijnlijk moesten maken, twijfelde hij nog of die omstandigheden niet uit een onnadenkende hoffelijkheid waren ontstaan, die Frank jegens ieder bevallig meisje dezelfde houding zou hebben doen aannemen — hij hoopte dit toen tenminste en trachtte het daarom te gelooven.

„Wat ge mij daar zegt maakt mij heel onrustig,” zei Nikolaas na een poos te hebben nagedacht, „hoewel ik nog hoop dat gij u vergist.”

„Ik begrijp niet waarom gij dat zoudt hopen,” antwoordde juffrouw Nickleby, „maar gij kunt er van op aan dat ik mij niet vergis.”

„En hoe staat het met Kaatje?” vroeg Nikolaas.

„Ja, beste jongen,” antwoordde juffrouw Nickleby, „dat is juist het punt waarover ik nog niet zeker ben. Gedurende die ziekte is zij zooveel bij Madeline geweest — nooit waren meisjes zoo aan elkaar gehecht als die twee — en om u de waarheid te zeggen, Nikolaas, ik heb haar met opzet nu en dan uit den weg gehouden, omdat ik

dat als een goede tactiek beschouw, en het een jongeman aanvuurt. Dan wordt hij niet te zeker, begrijpt gij.”

Zij zei dit met zoo'n mengsel van blijdschap en zelfverheffing, dat het voor Nikolaas allerpijnlijkst was haar hoop te vernietigen, maar hij voelde toch dat hij als man van eer maar één weg kon volgen, en dat hij verplicht was dien in te slaan.

„Lieve moeder,” zei hij vriendelijk, „ziet gij niet dat, als er bij mijnheer Frank werkelijk een ernstige genegenheid voor Kaatje bestond, en wij die ook maar een oogenblik wilden aanmoedigen, wij een heel oneerlijke en ondankbare rol zouden spelen? Ik vraag of gij dat niet ziet, maar dat hoef ik niet te vragen. Gij ziet dat zeker niet, of gij zoudt beter op uw hoede zijn geweest. Laat ik u mijn meening uiteenzetten. Bedenk eens hoe arm wij zijn.”

Juffrouw Nickleby schudde haar hoofd en zei door haar tranen heen dat armoede geen schande was.

„Nee,” zei Nikolaas, „en juist om die reden moet de armoede een eerlijken trots voortbrengen, opdat zij ons niet tot laagheden kan verleiden, en wij dat gevoel van eigenwaarde mogen bewaren, dat zelfs de minste arbeider kan koesteren en dat hem dierbaarder is dan een koning. Bedenk wat wij aan die twee broers verschuldigd zijn, bedenk wat zij voor ons gedaan hebben en nog dagelijks voor ons doen met een edelmoedigheid en kiesheid, waarvoor de toewijding van ons heele leven nog een ontoereikende vergelding zou zijn. En wat een vergelding zou het zijn als wij toelieten dat hun neef, hun eenige bloedverwant, dien zij als hun zoon beschouwen, en voor wien het waarschijnlijk is dat zij plannen gemaakt hebben overeenkomstig de opvoeding, die hij gehad heeft en het vermogen dat hem eens ten deel zal vallen — als wij toelieten dat hij een meisje zonder geld trouwde, zoo nauw aan ons verwant, dat men onvermijdelijk zou moeten denken dat hij door een listig complot verschalkt was; — dat het een van tevoren beraamd plan, een speculatie van ons drieën was geweest. Breng u dat geval maar eens duidelijk voor den geest, moeder. Hoe zoudt gij u voelen, als zij getrouwd waren, en de broers hier kwamen met een van die vriendelijke boodschappen, die hen zoo dikwijls doen komen, en gij hen de waarheid moest openbaren? Zoudt gij dan op uw gemak zijn en voelen, dat gij een eerlijke rol hadt gespeeld?”

De arme juffrouw Nickleby mompelde, al harder en harder schreiend, dat Frank

natuurlijk eerst de toestemming van zijn ooms moest vragen.

„Dat zou hem zeker in een betere situatie tegenover hen plaatsen,” zei Nikolaas, „maar wij zouden nog aan dezelfde vermoedens blootstaan, de afstand tusschen ons zou nog even groot blijven, de voordeelen aan onzen kant zouden iedereen nog even duidelijk in het oog vallen. Maar misschien rekenen wij wel heelemaal buiten den waard,” voegde hij er vroolijker bij, „en ik denk en geloof haast dat wij dat doen. Als het anders is, vertrouw ik van Kaatje, dat zij er dadelijk net zoo over zal denken als ik, en van u, lieve moeder, dat gij na eenig overleg dat eveneens zult doen.”

Na nog veel redeneeringen en dringende verzoeken, verkreeg Nikolaas van zijn moeder de belofte, dat zij haar best zou doen om te denken zooals hij deed en als mijnheer Frank met zijn attenties voortging, zou probeeren hem daarvan terug te houden, of tenminste hem niet aanmoedigen en helpen. Hij besloot niet met Kaatje over de zaak te spreken voor hij overtuigd was dat dit beslist noodzakelijk was, en zich intusschen, door eigen waarneming, zoo goed hij kon, van den eigenlijken stand van zaken op de hoogte te stellen. Dit was een verstandig voornemen, maar een nieuwe bron van zorg en angst verhinderde hem het ten uitvoer te brengen.

De toestand van Smike begon inderdaad onrustbarend te worden. Hij was nu zoo zwak, dat hij niet meer alleen van de eene kamer naar de andere kon gaan, en zoo vermagerd, dat men hem niet zonder medelijden kon aanzien. Een verandering van lucht was het eenige middel, waarvan nog eenig heil te hopen was. Het gedeelte van Devonshire, waarin Nikolaas zelf was opgegroeid, werd door twee vooraanstaande geneesheeren aangeraden, als de gezondste streek; maar zij zeiden tevens, dat men zich op het ergste moest voorbereiden, want dat de patiënt alle teekenen van een snel voortschrijdende tering vertoonde, en misschien niet levend zou terugkomen.

De goede broers, die met de treurige geschiedenis van den armen jongen bekend waren, hadden den ouden Tim opgedragen het consult van de geneesheeren bij te wonen. Denzelfden morgen werd Nikolaas door mijnheer Charles in zijn kamer geroepen, en aldus aangesproken:

„Wij moeten geen tijd verliezen, beste vriend! Die arme jongen zal niet sterven, als menschenlijke middelen, die binnen ons bereik liggen, hem kunnen redden, en hij moet ook niet alleen of onder vreemden

sterven. Ga morgen met hem op reis; zorg dat hij alle comfort heeft, dat zijn toestand vereischt, en verlaat hem beslist niet, voordat gij zeker weet, dat er geen onmiddellijk gevaar meer bestaat. Gij weet, het zou hem zoo hard vallen van u te scheiden — neen, neen, neen. Tim zal vanavond bij u komen, om u nog eens namens ons goeden-dag te zeggen. Ned, mijnheer Nickleby wacht om u de hand te drukken en goeden-dag te zeggen. Hij zal niet lang wegblijven; die arme jongen zal gauw beter worden — heel gauw beter worden — en dan kan hij hem op het land bij fatsoenlijke menschen onderbrengen — en er is geen reden om neerslachtig te zijn, want hij zal wel heel gauw beter worden, heel gauw — is 't niet, Ned?”

Wat Tim Linkinwater 's avonds kwam zeggen, en wat hij meebracht, hoeft niet verhaald te worden. Den volgenden morgen ging Nikolaas met zijn zieken vriend op reis.

Wie anders dan hij alleen, die zich nu omringd zag door de eenige vrienden, die hij ooit had gekend, had kunnen zeggen hoeveel dat treurige afscheid den armen lijder kostte!

„Kijk,” zei Nikolaas, terwijl hij uit het portier van het rijtuig keek. „Zij staan nog aan den hoek van de laan. Daar zie ik Kaatje, die arme Kaatje van wie je geen afscheid hebt genomen, uit vrees dat je het niet zoudt kunnen doorstaan; zij wuift met haar zakdoek. Ga toch niet weg, zonder haar een vaarwel toe te wenken!”

„Ik kan niet,” zei zijn reisgenoot, terwijl hij zijn bevende handen voor zijn oogen hield. „Ziet gij haar nog? Is zij daar nog?”

„Ja!” antwoordde Nikolaas. „Daar wuift zij nog eens. Ik heb maar voor jou geantwoord — en nu zijn zij uit het oog verdwenen. Trek het je toch niet zoo aan, beste jongen. Je zult hen allemaal weerzien.”

Hij, dien hij met deze woorden wilde bemoedigen, vouwde zijn vermagerde handen, en zei:

„In den hemel — God verhoore mijn nederige gebed — in den hemel!”

Zijn woorden klonken als het gebed van een gebroken hart.

HOOFDSTUK LVI.

Het toeval brengt Ralph op een nieuw idee om zich op zijn neef te wreken.

De loop van de gebeurtenissen noodzaakt ons terug te keeren naar het huis, waarin

Ralph Nickleby en Arthur Gride alleen gelaten werden, toen de dood daar zoo onverwachts zijn zwarte banier had opgestoken.

Met dichtgeknepen vuisten en vast op elkaar geklemde tanden bleef Ralph een poos in dezelfde houding staan, waarin hij zijn neef voor het laatst had toegesproken; hij ademde zwaar, maar was verder zoo roerloos als een standbeeld. Langzamerhand scheen hij bij te komen, als iemand die uit een zwaren sluimer ontwaakt. Hij schudde even en tersluiks zijn vuist tegen de deur waardoor Nikolaas was verdwenen, stak toen, als wilde hij dit blijk van drift met geweld bedwingen, zijn hand in zijn borst, en keerde zich eindelijk om naar den minder verharden woekeraar, die nog niet van den grond was opgestaan. Over al zijn leden bevend, zoodat de weinige grijze haren op zijn hoofd er van trilden, stond de ellending langzaam op, toen hij den blik van Ralph ontmoette, en kroop met zijn handen voor zijn gezicht naar de deur, terwijl hij verhaalde malen stamelde, dat hij er geen schuld aan had.

„Wie zegt dat dan, man?“ zei Ralph met een ingehouden stem. „Wie zegt dat dan?“

„Gij keekt mij aan, alsof gij dacht dat het aan mij te wijten was,“ antwoordde Gride bedeest.

„Gekheid!“ zei Ralph met een gedwongen lach. „Het is aan niemand anders te wijten dan aan dien kerel, die een uur te vroeg gestorven is; als hij nog maar een uur geleefd had, zou alles in orde zijn geweest. Ik wijt het aan niemand anders.“

„Aan ni — niemand anders?“ zei Gride.

„Dit ongeluk niet,“ antwoordde Ralph. „Ik heb een oude rekening met — met dien knaap, die uw bruid heeft weggekaapt, maar dat heeft niets te maken met zijn blaaskakerij van zoeven, want zonder dat vervloekte toeval zouden wij hem heel gauw zijn kwijt geweest.“

Er was iets zoo onnatuurlijks in de gedwongen bedaardheid, waarmee Ralph sprak, gepaard met de krampachtige bewegingen van zijn bleeke gezicht, die hij ondanks alle inspanning niet kon bedwingen, en die hem ieder oogenblik een ander hoe langer hoe afschuwelijker voorkomen gaven — er was iets zoo onnatuurlijks en akeligs in het contrast tusschen zijn ruwe, vastberaden stem en langzame spraak (alleen wat vreemd door een zekere hapering van zijn adem, die hem bijna tusschen ieder woord even deed ophouden, als een dronken man die duidelijk wil spreken) en deze teekenen van de hevigste drift en van de

inspanning waarmee hij die bedwong, dat, als het lijk, dat boven lag, voor den laffen Gride had gestaan, in plaats van zijn medeplichtige, dit schouwspel hem nauwelijks grooter angst had kunnen aanjagen.

„De koets,“ zei Ralph, na een poos tegen zijn aandoeningen geworsteld te hebben. „Wij zijn met een koets gekomen. Staat die er nog?“

Gride nam met blijdschap deze gelegenheid waar, om naar het raam te gaan; Ralph keerde zijn gezicht naar een anderen kant, en mompelde bij zich zelf, terwijl hij met de hand, die hij in zijn borst had gestoken, aan zijn overhemd plukte:

„Tien duizend pond! Tien duizend,“ zei hij. „Juist de som van die twee hypotheeken, die gisteren zijn afgelost, en die ik morgen weer wilde uitzetten. Ik heb ze maar voor dien eenen dag in handen van den bankier gelaten. Zou dat kantoor gesprongen zijn, en zou hij de eerste zijn, die het weet? — Staat de koets er nog?“

„Jawel, jawel,“ antwoordde Gride, wien de woeste toon van de vraag deed schrikken. „Lieve hemel, wat zijt gij driftig!“

„Kom hier,“ zei Ralph. „Zij moeten niets aan ons zien. Wij zullen gearmd naar beneden gaan.“

„Maar ge knijpt mij bont en blauw,“ zei Gride, krimpnd van pijn.

Ralph duwde hem ongeduldig van zich af, en ging met zijn gewonen vasten tred naar beneden. Toen beiden in het rijtuig zaten, vroeg de koetsier, waar hij hen heen moest brengen, en daar Ralph niet antwoordde, gaf Gride last om naar zijn huis te rijden. Onderweg bleef Ralph met over elkaar geslagen armen in een hoek zitten. Met zijn op zijn borst gezakte kin en neergeslagen oogen, die door de samengetrokken wenkbrauwen geheel verborgen werden, had men hem voor slapend kunnen houden, zoo weinig blijk van bewustzijn gaf hij, maar toen de koets stilstond, iichtte hij zijn hoofd op, keek uit het portier en vroeg waar hij was.

„Voor mijn huis,“ antwoordde Gride neerslachtig, misschien door het gevoel van eenzaamheid getroffen. „Och hemeltje, mijn huis!“

„O ja,“ hernam Ralph. „Ik had niet op den weg gelet. Ik zou wel een glas water willen hebben. Dat zult gij toch wel in huis hebben, denk ik?“

„Gij kunt alles krijgen, wat gij wilt,“ zei Gride met een zucht. „Klop maar niet aan, koetsier! Trek aan de schell!“

De man deed dit — en nog eens — en nog eens; toen klopte hij tot de straat er

van weergalmd — vervolgens luisterde hij aan het sleutelgat van de deur. Er kwam niemand; het huis bleef zoo stil als het graf.

„Wat is dat?” vroeg Ralph ongeduldig.

„Peg is zoo doof,” antwoordde Gride, met een blik vol onrust en angst. „Och Heere. Schel nog maar eens, koetsier. Zij moet zien dat er gescheld wordt.”

De koetsier ging weer aan het schellen en kloppen. Enkele bureu schoven hun ra-

vermoeden vooral viel in den smaak bij de omstanders, die tamelijk luidruchtig begonnen te juichen, en er zich met moeite van lieten terughouden het sousterrain open te breken om de zaak te onderzoeken. Dit was nog niet alles, want daar het gerucht zich had verspreid dat Arthur dien morgen zou gaan trouwen, werden hem heel vrijpostige vragen naar zijn bruid gedaan, die door de meesten in Ralph Nickle-

„GIJ BEWEERT, DAT ER IETS VERDWENEN IS,” ZEI RALPH, TERWIJL HIJ GRIDE BIJ ZIJN KRAAG GREEP EN HEM WOEDEND HEEN EN WEER SCHUDDE. „WAT IS DAT?”

men open en riepen elkaar over de straat heen toe, dat de huishoudster van den ouden Gride dood lag. Anderen verzamelden zich om de koets, en opperden verschillende veronderstellingen; sommigen meenden dat zij in slaap was gevallen; anderen dat zij levend verbrand was; weer anderen dat zij zich dronken had gedronken; en een bijzonder dikke man zei dat zij iets te eten had gevonden, waarvan zij, uit ongewoonte, zoo geschrokken was, dat zij een beroerte had gekregen. Dit laatste

by werd gezocht, in wiens costuum zij zich verkleet zou hebben, wat tot veel spottende verontwaardiging aanleiding gaf, dat een bruid zich met laarzen en een pantalon in het openbaar vertoonde, en veel gevoel en gelach uitlokte. Eindelijk zochten de twee woekeraars een schuilplaats in het aangrenzende huis, klommen vervolgens met behulp van een ladder over den lagen muur van de achterplaats, en kwamen ongedeerd aan den anderen kant.

„Ik ben haast bang om naar binnen te

gaan, moet ik bekennen," zei Arthur, toen hij met Ralph alleen was. „Als zij eens vermoord was, met een pook de hersens ingeslagen, en wij haar zoo vonden liggen?"

„En al was dat zoo," antwoordde Ralph met een schorre stem. „Ik wou dat zulke dingen meer gewoon waren, en gemakkelijker uitgevoerd werden. Ja, gij moogt mij aankijken en rillen — ik meen het."

Hij ging naar de pomp, dronk een teug water, wierp een schep over zijn hoofd en zijn gezicht, hernam zijn gewone voorkomen en ging vervolgens het huis binnen, terwijl Gride hem op de hielen volgde. Het was nog hetzelfde donkere huis; elke kamer even stil en akelig als altijd, en ieder spookachtig meubelstuk op de gewone plaats. Het ijzeren hart van de grimmige oude klok, ongeroerd door al het rumoer van buiten, klopte nog dof in de bestofte kast; de waggelende kabinetten verscholeden zich als naar gewoonte in de donkere hoeken, de klank van voetstappen had dezelfde naargeestige echo; de langpootige spin staakte haar vluggen loop, en bleef, verschrikt door den aanblik van menschen in haar eenzame gebied, roerloos aan den muur hangen en zich dood houden, tot zij voorbij waren.

De twee woekeraars gingen rond van den kelder tot den zolder, openden elke krakende deur en keken in elke leege kamer — maar Peg was er niet. Eindelijk zetten zij zich neer in de kamer, die Gride doorgaans bewoonde, om van hun zoeken uit te rusten.

„Zij zal uitgegaan zijn, om toebereidselen voor de bruiloft te maken," zei Ralph, zich gereedmakend om te vertrekken. „Kijk! Ik verscheur ons contract. Daar hebben we nu niets meer aan."

Gride, die in de kamer had rondgesnuffeld, viel op dit oogenblik op zijn knieën voor een groote kist en slaakte een vreeslijken gil.

„Wat is er nu weer?" zei Ralph, woedend omkijkend.

„Bestolen, bestolen!" gilde Arthur.

„Wat is er gestolen? Geld?"

„Nee, nee. Nog erger, veel erger!"

„Wat dan?" vroeg Ralph.

„Veel erger dan geld," schreeuwde de oude woekeraar, de papieren uit de kist halend, zooals een beest den grond openkrabt. „Ik had liever, dat zij geld had gestolen — al mijn geld — ik heb niet veel. Ik had liever dat zij mij doodarm had gemaakt, dan dat zij dit had gedaan!"

„Wat gedaan?" zei Ralph. „Wat gedaan, ezelskop?"

Gride gaf geen antwoord, maar zocht en wroette onder de papieren, en gilde en tierde als een bezetene.

„Gij beweert, dat er iets verdwenen is," zei Ralph, terwijl hij Gride bij zijn kraag greep, en hem woedend heen en weer schudde. „Wat is dat?"

„Papieren, documenten. Ik ben geruïneerd. Ik ben verloren. Zij heeft het mij zien lezen. Ik heb het verleden week dikwijls overgelezen. Zij heeft mij bespied, en gezien dat ik het in het kistje borg, dat in deze kist stond. Het kistje is weg. Zij heeft mij bestolen, geruïneerd!"

„Wat heeft zij dan gestolen?" vroeg Ralph, wien plotseling een licht scheen op te gaan; want hij beefde van ongeduld, toen hij Gride bij zijn knokigen arm greep. „Wat?"

„Zij weet zelf niet wat het is. Zij kan niet lezen," gilde Gride, zonder op deze vraag te letten. „Er is maar één manier, om er geld voor te maken; en dat is, als zij het aan h a a r brengt. Er zal wel iemand zijn, die het leest, en haar zegt, wat zij er mee doen moet. Zij en haar helper zullen er geld voor krijgen en er vrij afkomen. Zij zullen zeggen, dat zij het gemerkt hadden, en tegen mij komen getuigen. Ik zal de eenige zijn, op wien het neerkomt."

„Bedaard!" zei Ralph, hem nog vaster beetpakkend, en zijdelings aankijkend, met een blik, scherp genoeg om aan te duiden, dat hij, met wat hij zeggen wilde, een geheime bedoeling had. „Luister naar rede! Zij kan nog niet lang weg zijn. Ik zal de politie roepen. Doe aangifte van wat zij gestolen heeft, en zij zullen haar zeker achterhalen. Kom!" Hier ging hij naar het raam. „Help! help!"

„Nee, neen!" gilde Gride, terwijl hij zijn hand voor Ralph's mond hield. „Ik kan niet. Ik durf niet."

„Help, help!" riep Ralph opnieuw.

„Nee, nee, nee!" schreeuwde Gride, als dol op den grond stampend. „Ik zeg u van nee. Ik durf niet — ik durf niet."

„Durfst gij dien diefstal niet aan te geven?" vroeg Ralph.

„Nee, neen!" riep Gride, terwijl hij zijn handen wrong. „Stil, stil! spreek er niet van! Niemand mag er iets van hooren! Ik ben verloren. Ik ben verraden. Ik zal in de gevangenis terecht komen."

Zoo jammerde hij voort, totdat Ralph met heel weinig plichtplegingen afscheid nam en — nadat hij de nieuwsgierigen, die nog voor het huis waren blijven wachten, had teleurgesteld door te zeggen dat er niets gebeurd was — weer in de koets stapte en

zich naar huis liet brengen.

Er lag een brief op zijn tafel. Hij bleef eenigen tijd daar voor staan, als had hij den moed niet hem te openen; maar eindelijk deed hij het, las hem, en werd doodelijk bleek.

„Het ergste is gebeurd,” zei hij, „het kantoor is failliet. Ik begrijp het nu: die anderen zullen het gisteravond al geweten hebben. — Tien duizend pond!” vervolgde hij, driftig op en neer stappend. „En zij lagen er maar voor één dag — voor één enkelen dag. Hoeveel jaren van zorg, hoeveel zuinige dagen en slapelooze nachten heeft het mij niet gekost, voor ik tien duizend pond bij elkaar had! — Tien duizend pond! Hoeveel trotsche opgeverfde dametjes zouden mij met haar lachjes geveid, en hoeveel domme doordraaiers mij in mijn gezicht complimenten gemaakt en in hun hart vervloekt hebben, als ik die tien duizend pond in twintig had omgezet. Terwijl ik ze uitkneep en uitzoog, en die schraalhanzen tot mijn plezier en voordeel gebruikte, hoeveel beleefde woorden, blikken en brieven zou ik dan intusschen niet van ze ontvangen hebben. De leugenachtige wereld zegt, dat menschen zooals ik, rijk worden door huichelarij en verraad, dat wij daarvoor moeten vleien en kruipen. Maar hoeveel leugens, hoeveel lage uitvluchten, hoeveel nederige complimenten van parvenu's, die mij, zonder mijn geld, met den nek zouden aankijken, zooals zij dagelijks doen met menschen die beter zijn dan zij, zouden die tien duizend pond mij hebben opgebracht. Gesteld dat ik ze had verdubbeld — er honderd percent van gemaakt — voor elken soeverein er nog een geteld — dan zou er onder dien heelen hoop geld geen enkel stuk zijn geweest, dat niet tien duizend ellendige leugens zou hebben gerepresenteerd, niet van den geldschietter, maar van de geldleeners — van die lichtzinnige, vrijgevege, edelmoedige losbollen, die zich nooit zouden willen vernederen een halven shilling te bezuinigen.”

Zijn best doend, naar het scheen, om de bitterheid van zijn spijt door de bitterheid van deze andere gedachten te verdrijven, bleef Ralph de kamer op en neer stappen; maar zijn tred werd minder vast toen hem langzamerhand zijn verlies weer voor den geest kwam, en eindelijk liet hij zich in zijn leunstoel vallen, en terwijl hij de armléuningén zoo heftig kneep dat zij er van kraakten, mompelde hij tusschen zijn tanden:

„Er is een tijd geweest, dat niets mij zou zou getroffen hebben als het verlies van

een dergelijke som — niets, want geboorten, huwelijken en sterfgevallen, en alle gebeurtenissen, die voor de meeste menschen van belang zijn, waren voor mij niet van belang, of zij moesten met de winst of het verlies van geld in verband staan. Maar nu komt bij dat verlies nog dat hij den triomf had van het mij te zeggen. Als hij er zelf de oorzaak van was — en het is mij bijna alsof hij dat was — kon ik hem niet meer haten dan nu. Maar hij zal er voor boeten. Langzaam-aan zal ik hem wel in mijn macht krijgen! Als ik maar één keer eens iets op hem gewonnen heb, kan ik dit wel verdragen.”

Hij zat lang na te denken; en zijn overpeinzing eindigde daarmee, dat hij Newman beval een brief te gaan bezorgen, die aan mijnheer Squeers in „De Turkenkop” was geadresseerd, met opdracht om te vragen of hij in de stad was gekomen, en zoo ja, op antwoord te wachten. Noggs bracht de boodschap terug, dat Squeers dien ochtend met de diligence was aangekomen, en den brief in bed had ontvangen, maar liet zeggen dat hij dadelijk zou opstaan en bij mijnheer Nickleby zou komen. Het duurde dan ook niet lang, of de schoolmeester verscheen, maar in dien korten tijd was Ralph toch zijn ontroering volkomen te boven gekomen, en vertoonde hij weer die stroeve, stugge onverzettelijkheid, waaraan hij zijn vermogen, om zijn werktuigen naar zijn wil te dwingen, gedeeltelijk te danken had.

„Zoo, mijnheer Squeers,” zei hij met zijn gewone grijns, waarbij altijd een scherpe blik en een gefronst voorhoofd behoorden. „Hoe maakt gij het?”

„Tamelijk goed, mijnheer,” antwoordde Squeers, „en de familie ook, en de jongens ook, op een soort uitslag na, die op school de ronde doet en ze den eelust wat beneemt. Maar het is een slechte wind, die voor niemand goed waait. Dat zeg ik altijd als de jongens een bezoeking hebben. Een bezoeking, mijnheer, is het lot van de sterfelijkheid. De sterfelijkheid zelf, mijnheer, is een bezoeking. De wereld is propvol bezoekingén; en als een jongen over een bezoeking klaagt, en mij verveelt met zijn ge-jank, dan moet hij op zijn kop hebben. Zoo gaat het volgens de Schrift, zeg ik maar.”

„Mijnheer Squeers,” zei Ralph droogjes. „Mijnheer?”

„Wij moesten dat preeken nu maar achterwege laten, als het u belieft, en liever over zaken spreken.”

„Met genoegen, mijnheer,” antwoordde Squeers, „en laat ik u dan eerst mogen zeggen...”

„Laat ik u dan eerst iets mogen zeggen, als het u belieft. — Noggs!“

Newman verscheen, na zich twee- of driemaal te hebben laten roepen, en vroeg of hij geroepen was.

„Ja,” zei Ralph. „Gij kunt gaan eten. Nu dadelijk. Hoort gij?”

„Het is mijn tijd nog niet,” zei Newman Noggs.

„Dat is mijn zaak,” zei Ralph, „en ik zeg, dat gij nu gaat eten.”

„Gij verandert mijn etensuur iederen dag,” zei Newman; „dat is niet billijk.”

„Gij houdt er niet al te veel koks op na, en kunt dus gemakkelijk excuus vragen voor de moeite die gij hun geeft,” antwoordde Ralph. „Ga nu, zeg ik.”

Ralph gaf dit bevel niet alleen op den stelligsten toon, maar om er zeker van te zijn, dat hij gehoorzaamd werd, deed hij ook alsof hij een papier uit het kleine kantoor moest halen, draalde daar zoolang, totdat Noggs vertrokken was, en schoof toen den grendel op de voordeur, opdat Newman niet heimelijk met zijn sleutel in huis zou kunnen komen.

„Ik heb reden, om dien kerel te wantrouwen,” zei Ralph, toen hij zijn eigen kantoor weer binnenkwam. „En zoolang ik geen eenvoudig en gemakkelijk middel heb gevonden, om hem te ruïneeren, geloof ik dat ik het beste doe, als ik hem op een afstand houd.”

„Het zou niet veel moeite kosten om hem te ruïneeren, geloof ik,” zei Squeers grijnzend.

„Och neen,” zei Ralph, „evenmin als om dat heel veel andere menschen te doen, die ik ken. Gij wildet zooeven zeggen. . . .?”

Ralph's krachtige manier om een waar-schuwend voorbeeld te stellen, had (wat ook zonder twijfel zijn bedoeling was geweest) kennelijk indruk op Squeers gemaakt, die een veel lager toon aansloeg dan eerst, toen hij antwoordde: „Ik wilde alleen maar zeggen, mijnheer, dat de zaak met dien ondankbaren Snawley een lastig geval begint te worden. Het veroorzaakt mij onbeschrijfelijk veel moeite, behalve nog dat het, om zoo te zeggen, mijn vrouw weken lang volmaakt tot een weduwe maakt. Natuurlijk is het een genoegen voor mij u van dienst te kunnen zijn.”

„Natuurlijk,” zei Ralph droogjes.

„Ja, ik zeg ook natuurlijk,” hervatte Squeers, zijn knieën wrijvend, „maar het is toch geen kleinigheid, om telkens zoo'n reis te moeten maken, als nu weer om een eed af te leggen — het gevaar nog daargelaten.”

„En welk gevaar zou er kunnen bestaan?” vroeg Ralph.

„Ik zeg, het gevaar daargelaten,” antwoordde Squeers ontwijkend.

„En ik vraag, welk gevaar er zou kunnen bestaan!”

„Ik wilde niet klagen, mijnheer Nickleby, dat weet gij wel,” teemde Squeers. „Op mijn woord, ik heb nooit. . . .”

„Ik vraag u welk gevaar is er?” herhaalde Ralph met nadruk.

„Welk gevaar?” antwoordde Squeers, zijn knieën nog harder wrijvend. „Wel, het is niet noodig er over te spreken — over sommige dingen kan maar 't best gezwegen worden. Gij weet wel welk gevaar ik bedoel.”

„Hoe dikwijls heb ik u al gezegd,” hernam Ralph, „en hoe dikwijls moet ik u nog zeggen, dat gij volstrekt geen gevaar loopt! Wat anders hebt gij bezworen, en wat hoeft gij nog te bezworen, dan dat toen en toen een jongen bij u is gebracht die SMIKE heette, dat hij zoolang bij u op school is gebleven, dat hij zoo en zoo is weggeraakt, dat hij nu is teruggevonden en dat gij hem daar en daar hebt herkend. Dat is allemaal immers de waarheid — is het niet?”

„Ja,” antwoordde Squeers, „dat is allemaal de waarheid.”

„Wel,” zei Ralph, „welk gevaar loopt gij dan? Wie anders doet een eed op een leugen, behalve Snawley — iemand dien ik veel minder betaald heb dan u?”

„Hij heeft het zeker wel goedkoop gedaan, die Snawley,” merkte Squeers op.

„Goedkoop!” antwoordde Ralph wrevelig, „ja, en hij heeft het goed gedaan, met zijn huichelaars-gezicht, maar gij — gevaar! Wat bedoelt gij met gevaar? Al de certificaten zijn echt. Snawley is tweemaal getrouwd, zijn eerste vrouw is dood, haar geest alleen zou kunnen zeggen, dat zij dien brief niet geschreven heeft, en Snawley zelf alleen zou kunnen zeggen dat dit zijn zoon niet is, en dat zijn eigen zoon al lang dood is. De eenige meined is aan den kant van Snawley, en ik stel mij voor, dat hij daar vrijwel aan gewend is. Welk gevaar loopt gij dan?”

„Ja, als ge daarop komt,” zei Squeers, onrustig op zijn stoel heen en weer schuivend, „zou ik kunnen zeggen, wat voor gevaar loopt gij?”

„Dat zoudt gij ook kunnen zeggen,” antwoordde Ralph. „Wat vóór gevaar loop ik? Ik kom in de zaak niet naar voren — en gij ook niet. Snawley's eenige belang is bij het verhaaltje te blijven dat hij verzonnen heeft, en hij loopt pas gevaar als hij er van

afwijkt. Praat dus niet over uw gevaar bij het complot."

"Als ik u verzoeken mag," zei Squeers, angstig rondkijkend; „noem het zoo niet — ik kan dat niet hooren."

"Noem het zooals gij wilt," antwoordde Ralph korzellig, „maar luister naar mij. Dit verhaaltje werd allereerst verzonnen als een middel om iemand dwars te zitten, die u in uw vak had benadeeld en u half dood had geranseld, en om u weer in het bezit te stellen van een half-dooden slaaf, dien gij terug woudt hebben, omdat gij, als gij hem uw wraak liet voelen over zijn aandeel in het geval, ook wist dat dit de beste straf was, die gij uw vijand kondt aandoen. Is het zoo niet, mijnheer Squeers?"

"O ja," zei mijnheer Squeers, bijna overweldigd door Ralph's zichtbare opzet om alles tegen hem te keeren, en zijn stroeven, barschen toon, „in zeker opzicht was dat zoo."

"Wat bedoelt gij daarmee?" zei Ralph koeltjes.

"In zeker opzicht," antwoordde Squeers, „wil zeggen, dat het niet allemaal om mij alleen gebeurde, maar omdat gij ook nog een ouden wrok tegen hem hadt."

"En als ik dien niet had gehad," zei Ralph, volstrekt niet verlegen over de herinnering, „denkt gij dan dat ik u geholpen zou hebben?"

"Neen, ik denk wel van niet," antwoordde Squeers. „Ik wilde alleen maar dat er op dit punt geen enkel misverstand tusschen ons kan bestaan."

"Dat is er ook niet," zei Ralph, „behalve dat de rekening altijd in mijn nadeel is, want ik besteed geld om mijn haat te bevredigen, en gij steekt het, om hetzelfde doel te bereiken, in uw zak. Wie is er het best aan toe — gij die tegelijk en in één moeite wraak en geld krijgt, en in ieder geval zeker zijt van het geld, zoo al niet van uw wraak, of ik die er alleen maar zeker van ben mijn geld kwijt te raken, en niets kan winnen dan alleen misschien mijn wraak?"

Daar Squeers deze vraag alleen met grinniken en schouderophalen kon beantwoorden, beval Ralph hem op barschen toon maar te zwijgen en dankbaar te zijn, dat hij er zoo goed aan toe was; en vervolgens, een strakken blik op hem gevestigd houdend, begon hij hem uiteen te zetten:

Ten eerste, dat Nikolaas hem had gedwarsboomd in een plan, dat hij gevormd had, om een zekere jongedame naar zijn zin uit te huwelijken, en in de verwarring, die door den plotseligen dood van haar

vader was veroorzaakt, die jongedame zelf in triomf had weggevoerd.

Ten tweede, dat er een testament of een ander document moest bestaan — vermoedelijk een geschreven stuk, waarin de naam van die jongedame moest voorkomen; en dat dus gemakkelijk uit andere papieren kon worden uitgezocht, als men maar eenmaal toegang had tot de plaats waar het bewaard werd — dat haar aanspraak gaf op een vermogen, dat, als het bestaan van dat stuk haar ooit bekend werd, haar echtgenoot (en Ralph zei, dat Nikolaas zonder twijfel haar echtgenoot zou worden) tot een schatrijk man en een verschrikkelijken vijand zou maken.

Ten derde, dat dit stuk, met andere papieren, gestolen was uit het huis van iemand, die het zelf op een oneerlijke manier in zijn bezit gekregen of verborgen gehouden had, en geen maatregelen durfde te nemen om het terug te krijgen, en dat hij (Ralph) wist wie het gestolen had.

Squeers luisterde naar dit alles met een open mond, zonder te kunnen begrijpen, waar het op uit zou loopen, en wat de reden was, dat Ralph hem met zooveel vertrouwen vereerde.

"Luister nu," zei Ralph, dichter naar Squeers schuivend, „welk plan ik gevormd heb. Niemand kan eenig voordeel uit dit stuk trekken, dan het meisje zelf of haar echtgenoot, en zij kunnen niets beginnen, als zij het stuk niet in handen hebben. Daarvan heb ik mij overtuigd. Ik moet het stuk hebben; en als iemand het mij brengt, zal ik hem vijftig guinjes geven, en het dan voor zijn ooggen verbranden."

"Ja," zei Squeers, „maar wie zal u dat stuk bezorgen?"

"Niemand misschien; want er zal veel gedaan moeten worden om het in handen te krijgen," zei Ralph. „Maar als iemand het mij in handen zal spelen — zijt gij het."

De ontsteltenis van Squeers en zijn stellige weigering, om zich met deze zaak in te laten, zouden waarschijnlijk ieder ander hebben bewogen om van het heele plan af te zien; maar op Ralph maakten zij niet den minsten indruk. Toen de schoolmeester zich buiten adem had gepraat, begon Ralph hem heel bedaard alles voor te houden, waardoor hij den ander meende te kunnen overhalen om zich naar zijn wil te schikken.

Hij weidde voornamelijk uit over den ouderdom, de onnoozelheid en zwakheid van juffrouw Sliderskew; de onwaarschijnlijkheid, dat zij, haar karakter en langen dienst bij Gride in aanmerking nemend, een

medeplichtige of zelfs een bekende had; de gegronde reden, die er bestond, om te denken, dat de diefstal niet volgens een tevoren beraamd plan was gepleegd, daar zij anders een gelegenheid zou hebben afgewacht om geld mee te nemen, en dat zij dus ook nu nog geen gebrek zou hebben; de onrust, die haar zou kwellen, als zij ging nadenken over wat zij gedaan had, en zich bezwaard ging voelen door het bezit van papieren, die zij niet lezen kon, en die zij misschien voor gevaarlijk kon houden; en de waarschijnlijkheid, dat onder deze omstandigheden iemand, die het er op toelagde haar vertrouwen te winnen, haar zou kunnen overhalen hem die papieren te laten zien en zich van het verlangde stuk meester maken. Niemand was beter hiertoe geschikt, zei Ralph, dan Squeers, dien Peg Sliderskew nooit had gezien, en die bovendien in Londen zoo weinig bekend was, dat, als hij zich maar een beetje vermomde, niemand hem nu of later zou herkennen. Vervolgens schilderde Ralph de teleurstelling van Nikolaas af, als deze, in de veronderstelling van met een rijke erfdochter te trouwen, een huwelijk aan zou gaan met een vrouw, die geen penning bezat, en besloot met Squeers te herinneren aan de voordeelen, die hij uit hun relatie, sedert hun eerste kennismaking had getrokken, toen hij een gunstig rapport had uitgebracht over de behandeling van een zieken jongen, die onder zijn handen gestorven was (en wiens dood voor Ralph en zijn klanten heel gelegen was gekomen, maar dit zei hij niet), waarbij hij nog een wenk voegde dat de vijftig guinjes mogelijk tot vijf en zeventig, of in geval van een bijzonder gelukkigen afloop tot honderd zouden worden verhoogd.

Na het slot van deze toespraak sloeg Squeers zijn beenen over elkaar, krabde zijn hoofd, wreef zijn oog, bekeek zijn handpalmen, beet op zijn nagels en vroeg na deze en nog meer teekenen van onrust, of honderd pond het hoogste was waartoe mijnheer Nickleby wilde komen. Toen dit bevestigd was, werd hij opnieuw onrustig, en na eenig nadenken en de nuttelooze vraag, „of hij er niet nog vijftig bij kon doen,” gaf Squeers als zijn meening te kennen, dat hij voor een vriend zijn best moest doen, wat altijd zijn stelregel was, en dat hij dus het karweitje op zich nam.

„Maar hoe zult gij dat oude wijf vinden?” zei Squeers. „Dat begrijp ik niet.”

„Misschien vind ik haar wel heelemaal niet,” zei Ralph, „maar ik zal het proberen. Ik heb vroeger wel eens menschen

weten te vinden, die zich beter wisten te verbergen dan zij; en ik ken huizen waar een paar guinjes, als ze in de juiste handen komen, duisterder raadsels kunnen oplossen, en bewaren ook, als het noodig is. Maar ik hoor mijn bediende aanschellen. Ga nu weg. Ik zou u raden, niet te vaak heen en weer te loopen, maar te wachten, tot ik u een boodschap stuur.”

„Goed,” antwoordde Squeers. „Maar zeg eens, als gij haar niet vindt, zult gij toch zeker mijn rekening in „De Turkenkop” wel betalen en mij nog iets voor mijn tijdsverlies vergoeden?”

„Ja, ja,” antwoordde Ralph korzelig. „Is er verder niets?”

Daar Squeers zijn hoofd schudde bracht Ralph hem naar de voordeur, en zich hoorbaar afvragend (tot stichting van Noggs) waarom die gegrendeld was alsof het nacht was, liet hij dezen in en Squeers uit, en ging toen weer naar zijn kamer.

„Zoo!” bromde hij. „Wat er ook gebeuren mag, ik sta voorloopig nog stevig overeind. Laat ik maar eerst deze kleine nederlaag te boven komen. Laat ik den jongen maar eerst deze hoop ontnemen, waarop ik weet dat hij zijn hart gezet heeft. Laat ik dit maar eerst doen, en het zal de eerste schakel zijn van een keten, die ik om hem heen zal winden, zooals nog nooit een mensch gesmeed heeft.”

HOOFDSTUK LVII.

Hoe Ralph's bondgenoot aan het werk ging, en hoe het hem gelukte.

Het was een donkere, regenachtige, droefgeestige najaarsavond, toen in een bovenkamer van een onaanzienlijk huis, in een obscure straat, of liever in een slop, dicht bij Lambeth gelegen, volkomen alleen een eenoogig man zat, wonderlijk toegetakeld, hetzij uit gebrek aan betere kleeren, of om zich te vermommen, met een losse jas, waarvan de mouwen de helft langer waren dan zijn armen, en die lang en wijd genoeg was er zich gemakkelijk met hoofd en al te kunnen inrollen, zonder eenig gevaar om de grove maar versleten stof, waaruit het smerige omhulsel bestond, te doen scheuren.

Zoo uitgedost en op een plaats, zoo ver van zijn gewone verblijf en bezigheden verwijderd, zou juffrouw Squeers zelf misschien eenige moeite hebben gehad haar heer en meester te herkennen, hoewel haar

natuurlijke schrandereheid ongetwijfeld door het smachtende verlangen van een teedere vrouw versterkt zou zijn geworden. Maar het was toch de heer en meester van juffrouw Squeers; en in een tamelijk mistroostige stemming scheen hij te zijn, terwijl hij, zich inschenkend uit een groene flesch, die naast hem op de tafel stond, een blik door de kamer liet rondwalen, waarin een diepe minachting voor de voorwerpen binnen zijn gezichtskring duidelijk gemengd was met een ontevreden en spijtige herinnering aan verwijderde tooneelen en personen.

Zeker was er niets bijzonder aantrekkelijks, noch in de kamer waardoor de blik van mijnheer Squeers zoo verdrietig rondzwierf, noch in de smalle straat, waarin die blik had kunnen doordringen; als hij had goedgevonden naar het raam te dwalen. Het zolderkamertje waar hij zat was armoedig en kaal; het ledikant en nog enkele noodzakelijke stukken huisraad, die het bevatte, waren van de minste soort, in den wraksten staat en van het allernaantrekkelijkste voorkomen. De straat was modderig en verlaten. Daar zij maar één ingang had, werd zij ten allen tijde al door weinig voetgangers behalve de bewoners bezocht; en daar het nu een van die avonden was, waarop de meeste menschen maar liefst binnenshuis blijven, vertoonde zij geen andere teekenen van leven dan de flauwe schemering van dunne kaarsen door de vuile ramen, en waren er maar weinig andere geluiden te hooren dan het dichtslaan nu en dan van een krakende deur.

Squeers bleef mismoedig om zich heen kijken en naar deze geluiden zitten luisteren in een stilte, die alleen verbroken werd door het ritselen van zijn wijde jas, als hij nu en dan zijn arm bewoog om zijn glas naar zijn mond te brengen — hij bleef dit een tijdlang doen, tot de toenemende duisternis hem waarschuwde dat hij de kaars moest snuiten. Door deze beweging, naar het scheen, eenigszins verlevendigd, sloeg hij zijn oogen naar de zoldering op, en ze vestigend op eenige wonderlijke figuren, daarop geteekend door het vocht, dat door het dak was gedrongen, barstte hij in de volgende alleenspraak uit:

„Wel, dat is een mooie geschiedenis — een heel mooie geschiedenis. Daar zit ik nu al ik weet niet hoeveel weken — vast wel bijna zes — op die verwenschte oude dievegge te loeren, terwijl Dotheboys-Hall intusschen in het honderd loopt! Zoo gaat het als men met zoo'n kerel als dien ouden Nickleby te doen krijgt; men weet nooit wanneer hij met je klaar is; als men hem

een vinger geeft neemt hij de heele hand, en wil men een stuivertje met hem wagen, dan maakt hij er een pond van.”

Het laatste woord herinnerde Squeers misschien aan de beloofde honderd pond; tenminste zijn gezicht klaarde eenigszins op, en hij dronk nog eens uit zijn glas met meer smaak dan hij tevoren had gedaan.

„Ik heb nog nooit van mijn leven zoo'n geslepen kerel gezien,” aldus vervolgde hij zijn alleenspraak, „als die oude Nickleby. Hij is de heele wereld te slim af, dat is zeker. Als men bedenkt, hoe listig hij van dag tot dag heeft voortgewroet, tot hij ontdekke waar die kostbare juffrouw Peg verscholen zat, en den weg voor mij heeft gebaad — hoe hij zich heeft gekronkeld en gewrongen, die leelijke oude uitgedroogde kerel, als een gladde glibberige aal. Hij zou goed voor ons vak zijn geweest; maar het zou te bekrompen voor hem zijn; zijn genie zou alle boeien hebben verbroken, alle hinderpalen omvergesmeten, tot hij zich een monument had gesticht — wel, over de rest zal ik nog eens nadenken en het zeggen als het te pas komt.”

Hier zijn overdenkingen stakend, zette Squeers het glas nog eens aan zijn mond, en nadat hij een smerigen brief uit zijn zak had gehaald, begon hij den inhoud door te kijken met het gezicht van een man, die hem al dikwijls had gelezen, en nu zijn geheugen nog eens opfrischte, meer bij gebrek aan betere tijdpassering, dan om er iets wijzer door te worden.

„De varkens maken het goed,” zei Squeers, „de koeien maken het goed, en de jongens zijn lastig. Sprouter heeft gezichten getrokken. — Zoo? Ik zal hem gezichten leeren trekken als ik terugkom. — Cobbey trekt onder het eten voortdurend zijn neus op, en zegt dat het vleesch zoo stinkt, dat hij het niet eten kan. — Heel goed, Cobbey, wij zullen zien of wij je niet kunnen laten snotten zonder vleesch. — Pitcher heeft weer de koorts gekregen — natuurlijk — en door zijn familie naar huis gehaald, is hij den volgende dag gestorven — heel natuurlijk, en enkel uit kwaadaardigheid — met opzet zoo overlegd. Er was maar één jongen op school, die het in zijn hoofd kon krijgen om net op het eind van het kwartaal te sterven, mij tot het laatst toe ten laste te blijven en mij bovendien nog valsch te beschuldigen. — De jongste Palmer zegt dat hij er naar verlangt om in den hemel te zijn. — Ik weet werkelijk niet wat ik met dien jongen moet beginnen; altijd verlangt hij naar akeligheden. Eens zei hij, dat hij wenschte dat

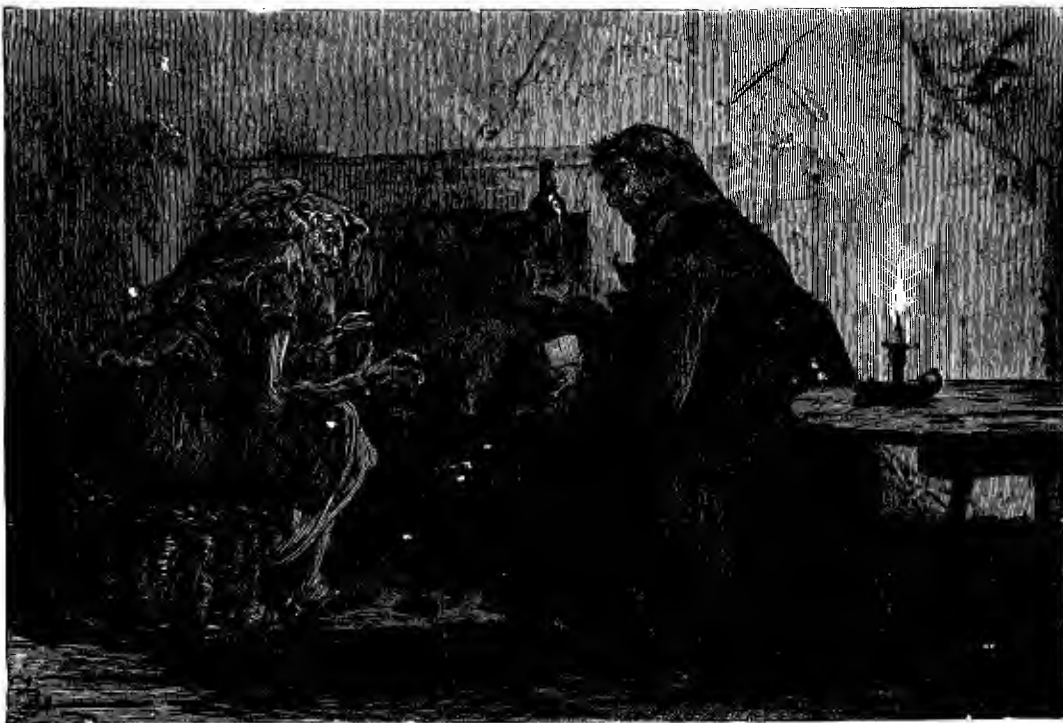
nij een ezel was, omdat hij dan geen vader zou hebben die hem niet liefhad! — dat is toch gruwelijk voor een kind van zes jaar."

Squeers ontroerde zoo over een dergelijke verstokte boosheid in zoo'n jeugdig gemoed, dat hij den brief toornig in zijn zak stopte en troost zocht in nieuwe overpeinzingen.

„Het is al lang dat ik nu in Londen mijn tijd verdoe," zei hij, „en dit is een akelig hol om in te wonen, al was het maar voor een week. Maar, honderd pond is

glas drinken om mij geluk te wenschen en moed te geven. Uw gezondheid, juffrouw Squeers, vrouwtjelief!"

Met zijn eene oog lonkend, alsof de dame, op wie hij dronk, werkelijk aanwezig was, schonk Squeers — in zijn geestdrift, zonder twijfel — zijn glas boordevol en leegde het in één teug; en daar het vocht klare jenever was, en hij al meer dan eens uit dezelfde flesch had geput, is het niet te verwonderen dat hij zich nu bijzonder opgewekt voelde, en met overvloedigen

„ZIET GIJ DIT? HET IS EEN FLESCH.”

vijf jongens, en vijf jongens brengen in een heel jaar wel honderd pond op, maar dan moet hun onderhoud er nog worden afgetrokken. Bovendien verlies ik niets doordat ik hier ben; want het geld voor de jongens gaat evengoed door alsof ik thuis was, en mijn vrouw houdt de zaak op gang. Er zal wel wat verloren tijd moeten worden ingehaald; ik zal mij door wat achterstallig ranselen moeten heenwerken, maar in een paar dagen is dat in orde, en voor honderd pond geeft men niet om een beetje meer moeite. Het is nu bijna tijd om naar het oude wijf te gaan. Naar wat zij gisteravond zei, denk ik dat, als het mij ooit zal lukken, het vanavond zal zijn; dus zal ik nog een

moed voor zijn plannen bezield.

Wat deze plannen waren, bleek al gauw; want nadat hij een paar maal de kamer op en neer had geloopt, om wat vaster op de beenen te raken, nam hij de flesch onder zijn arm en het glas in zijn hand, blies de kaars uit alsof zijn bedoeling was geruimen tijd weg te blijven, sloop zijn deur uit naar een deur aan den overkant van het portaal, en klopte zachtjes aan.

„Maar waarom kloppen," zei hij, „zij hoort het toch niet. Ik denk dat zij niet veel bijzonders zal uitvoeren, en al doet zij dat, dan komt het er toch niet op aan of ik het zie."

Met deze korte inleiding lichte Squeers

de klink op, stak zijn hoofd naar binnen in een zolderkamertje, nog veel ellendiger dan dat hij zoo juist verlaten had, en toen hij daar niemand zag dan een oude vrouw, die over een karig vuurtje gebukt zat (want hoewel het weer nog zacht was, was de avond kil) stapte hij naar haar toe en klopte haar op haar schouder.

„Hoe gaat het, mijn Slidertje!” zei hij schertsend.

„Zijt gij daar?” zei Peg.

„Ja, daar ben ik, en ik is het voornaamwoord eerste persoon enkelvoud overeenstemmend met het werkwoord ben en geregeerd door Squeers, maar de tweede naamval wijst aan dat iemand iets bezit of toekomt, bij voorbeeld, de zoon des vaders, de dochter der moeder,” antwoordde Squeers, opzeggend wat hem van de spraakkunst te binnen schoot, „en als het niet zoo is, weet gij toch niet beter, en als het wel zoo is, heb ik er maar naar geraden.”

Aldus met zijn gewone stem voortrammelend, zoodat Peg er niets van verstond, schoof Squeers een stoel bij het vuur, ging tegenover haar zitten, zette de flesch en het glas tusschen hen in op den grond, en schreeuwde nu weer zoo hard hij kon:

„Wel, mijn Slidertje!”

„Ik hoor u wel,” zei Peg vriendelijk.

„Ik ben gekomen zooals ik u beloofd heb,” schreeuwde Squeers.

„Dat zei men ook altijd in de streek waar ik vandaan kom,” merkte Peg heel tevreden op, „maar ik houd die voor beter.”

„Beter dan wat?” schreeuwde Squeers, en voegde er binnensmonds enkele krachttermen aan toe.

„Neen, dat spreekt vanzelf,” zei Peg.

„Ik heb nog nooit zoo'n monster gezien als gij,” mompelde Squeers, intusschen zoo vriendelijk kijkend als hij kon, want Peg keek hem aan en grinnikte, als van pret dat zij zoo'n geestig antwoord had gegeven.

„Ziet gij dit? Het is een flesch.”

„Dat zie ik,” antwoordde Peg.

„En ziet gij dit ook?” balkte Squeers. „Het is een glas.”

Peg zag dat eveneens.

„Kijk dan eens hier,” hervatte Squeers, terwijl hij zijn woorden vergezeld deed gaan van de daarbij behoorende bewegingen. „Ik schenk dit glas in uit de flesch, en zeg ‚uw gezondheid, Slider,’ en drink het leeg; dan spoel ik het netjes om met een paar druppeltjes, die ik in het vuur moet gooien. — Heila, wij zullen nog brand in den schoorsteen krijgen — en schenk nog eens in en geef het aan u.”

„Uw gezondheid!” zei Peg.

„Dat verstaat zij toch,” mompelde Squeers, juffrouw Sliderskew gadeslaand, terwijl zij haar portie uitdrank en daarna in een hoest schoot. „Komaan, laten wij eens praten. Hoe gaat het met de rheumatiek?”

Met vochtig glinsterende oogen en gebaren die haar bewondering voor mijnheer Squeers, zijn manieren en zijn onderhoudende gesprek moesten uitdrukken, antwoordde juffrouw Sliderskew dat de rheumatiek beter was.

„Maar wat is nu de reden,” zei Squeers, die een nieuwe dosis geestigheid uit de flesch had geput, „wat is de reden van de rheumatiek, wat heeft ze te beteekenen, en waarom krijgen de menschen haar — hè?”

Juffrouw Sliderskew wist het niet, maar meende dat het misschien zoo was omdat de menschen er niets aan doen konden.

„Mazelen, rheumatiek, kinkhoest, zinkingkoorts, derdendaagsche koorts en jicht,” zei Squeers, „is allemaal filosofie; zoo zit het. De hemelsche lichamen is filosofie, de aardsche lichamen is ook filosofie. Als er aan de hemelsche lichamen een steekje los is, is dat filosofie, en als er aan de aardsche lichamen een steekje los is, is dat ook filosofie; of soms mag er een beetje methaphysiek in zitten, maar dat gebeurt niet vaak. De filosofie is altijd mijn kameraad. Als een vader mij een vraag doet over een klassiek, commercieel of mathematisch onderwerp, dan zeg ik ernstig: ‚Wel mijnheer, in de allereerste plaats, zijt gij een filosoof?’ — ‚Neen, mijnheer Squeers,’ zegt hij dan, ‚dat ben ik niet.’ — ‚Dan, mijnheer,’ zeg ik, ‚spijt het mij voor u, want nu zal ik het u niet kunnen ophelderen.’ Natuurlijk gaat de vader weg en wenscht dat hij een filosoof was, en even natuurlijk houdt hij mij voor een filosoof.”

Zoo praatte Squeers nog een tijdlang met dronkemans-diepzinnigheid en een komisch ernstig gezicht, door, en hield intusschen juffrouw Sliderskew, die er geen woord van verstond, in het oog, tot hij zijn redenatie besloot met zich nog eens in te schenken en haar de flesch over te reiken, waaruit zij zich gretig nog eens bediende.

„Zoo is het goed,” zei Squeers. „Gij ziet er al twintig pond beter uit dan vroeger.”

Juffrouw Sliderskew grinnikte, maar haar zedigheid verbood haar dit compliment te beantwoorden.

„Twintig pond, tien shillingen beter,” hervatte Squeers, „dan toen ik u voor het

eerst kwam opzoeken — weet gij dat nog wel?"

„Ja," antwoordde Peg, haar hoofd schuddend, „maar toen hadt ge mij ook erg laten schrikken."

„O ja?" zei Squeers. „Ja, ja, het was ook wel om te schrikken dat een vreemde zoo maar bij u kwam en zich zelf recommandeerde door te zeggen dat hij alles van u wist, en hoe uw naam was, en waarom gij hier zoo stilletjes waart komen wonen, en wat gij geqaapt hadt, en van wien gij het geqaapt hadt, was het niet?"

Peg knikte heel nadrukkelijk.

„Maar ik weet alles wat er van dien aard gebeurt, ziet ge," vervolgde Squeers. „Er gebeurt niets van dien aard of ik ben er bij. Ik ben een soort advocaat van kwade zaken, Slider; ik ben de vertrouwde vriend en raadsman van bijna iederen man, vrouw of kind, die zich in moeilijkheden brengt door te vlug met zijn vingers te zijn; ik ben..."

In het opsommen van deze lijst van zijn verdiensten en talenten, die gedeeltelijk het resultaat van een vooropgezet plan tusschen hem en Ralph Nickleby was, gedeeltelijk uit de groene flesch vloeide, werd Squeers hier door juffrouw Sliderskew gestoord.

„Ha, ha, ha!" riep zij uit, haar armen over elkaar slaand en met haar hoofd wiegelend, „en zoo is hij dus toch niet getrouwd — heelemaal niet getrouwd?"

„Neen," antwoordde Squeers, „heelemaal niet."

„En er kwam een jonge vrijer en nam de bruid mee, niet waar?" zei Peg.

„Vlak voor zijn neus weg," antwoordde Squeers, „en ik heb gehoord dat die jonge knaap hem nog stevig heeft uitgemaakt, de ruiten stuksloeg en hem dwong zijn brui-gomsstrik door te slikken, waarin hij bijna gestikt zou zijn."

„Vertel mij alles nog eens," zei Peg, met een boosaardige blijdschap in het ongeluk van haar ouden meester, die haar natuurlijke afschuwelijkheid iets werkelijk verschrikkelijks gaf; „laat het mij nog eens hooren, en begin met het begin, alsof gij het mij nog nooit verteld hadt. Begin bij het allereerste begin — hoe hij 's morgens naar het huis ging."

Zijn toehoorderes nog eens inschenkend, en om het harde schreeuwen te kunnen uithouden zelf nog herhaaldelijk uit de flesch proevend, voldeed Squeers aan dit verzoek door de nederlaag van Arthur Gride te beschrijven, met eenige versieringen van de waarheid, die hem juist invielen, waarvan

hij de uitwerking bij ervaring kende, daar het hem door de vroegere aanwending daarvan vooral gelukt was zich bij Peg in de gunst te dringen. Juffrouw Sliderskew was opgetogen van verrukking, zwaaide met haar hoofd, haalde haar knokige schouders op, en trok haar lijkkleurige gezicht in zoo'n verscheidenheid van afschuwelijke plooiën, dat zelfs Squeers er verwonderd en ontzet van was.

„Hij is een valsche oude bok," zei Peg, „en heeft mij met zijn leugens en streken bedot; maar dat komt er niet op aan — ik heb het hem betaald gezet."

„Meer dan betaald gezet," antwoordde Squeers. „Gij zoudt het hem al betaald gezet hebben, al was hij getrouwd, maar met die teleurstelling bovendien, hebt gij het hem meer dan betaald gezet. En dat doet mij er aan denken," vervolgde hij, haar het glas nog eens toereikend, „als gij wilt dat ik u mijn meening over die papieren zal laten hooren, en u zeggen welke gij liefst moest bewaren en welke verbranden, dan zou het nu tijd zijn, Slider."

„Er is nog geen haast bij," zei Peg met een slim gezicht.

„O, heel goed," hervatte Squeers. „Het kan mij niet schelen, maar gij hadt er mij om gevraagd, weet ge wel. Ik zou er u niets voor gerekend hebben, omdat gij een vriendin van mij zijt. Gij kunt er natuurlijk zelf het best over oordeelen, maar ik moet zeggen dat ge veel moed hebt — anders niet."

„Moed, hoe zoo?" zei Peg.

„Wel ik bedoel maar dat ik, als ik u was, geen papieren, die mij aan de galg konden brengen, bij mij zou willen houden, terwijl ik er geld voor kon maken; die nergens voor deugden zou ik verdonkeremanen, en die van dienst konden zijn zou ik houden, anders niets," antwoordde Squeers, „maar iedereen kan het best over zijn eigen zaken oordeelen. Alles wat ik zeg, Slider, is dat ik het niet zou doen."

„Komaan," zei Peg, „dan zult gij ze zien."

„Ik verlang er heelemaal niet naar ze te zien," antwoordde Squeers, zich houdend alsof hij ontstemd was. „Spreek er niet van alsof het een pleiziertje voor mij zou zijn. Laat ze aan iemand anders zien en vraag hem om raad."

Squeers zou de comedie van geraakt te zijn waarschijnlijk nog wat langer hebben voortgezet, als juffrouw Sliderskew, in haar angst om zijn gunst terug te winnen, niet zoo buitengewoon vriendelijk en hartelijk was geworden, dat hij gevaar liep door haar liefkoozingen te worden gesmoord.

Zoo goed mogelijk die familiariteiten afwijzend — die waarschijnlijk evenzeer aan de groene flesch als aan eenig zwak van juffrouw Sliderskew te wijten waren — bevestigde hij dat hij maar geschertst had, en ten bewijze van zijn goede humeur, gereed was om de papieren dadelijk na te kijken, als hij daardoor het gemoed van zijn lieve vriendin kon gerust stellen.

„En nu gij toch op zijt, mijn Slidertje,” balkte Squeers, „schuif meteen den grendel voor de deur.”

Peg trippelde naar de deur, en na wat aan den grendel gemorreld te hebben, sloop zij naar het andere einde van de kamer, en haalde onder de steenkolen, die het benedenvak van een kast vulden, een houten kistje te voorschijn. Nadat zij dit voor Squeers op den grond had gezet, haalde zij onder het kussen op haar bed een sleuteltje te voorschijn en gaf dezen heer een teeken om het daarmee te openen. Squeers, die opletteend al haar bewegingen had gevolgd, gehoorzaamde oogenblikkelijk, sloeg het deksel op en staarde met verrukking op de documenten die in het kistje lagen.

„Ziet ge,” zei Peg, naast hem op den grond knielend en zijn ongeduldige hand tegenhoudend, „wat nergens voor deugt zullen wij verbranden, en waar wij geld voor kunnen krijgen zullen wij bewaren, en als er iets is waarmee wij hem in moeilijkheden kunnen brengen, en zijn hart kunnen doen verteren van angst en zorg, dan zullen wij daar vooral op passen, want dat wil ik juist en dat hoopte ik te doen toen ik van hem vandaan ging.”

„Ik dacht wel,” zei Squeers, „dat ge hem niet veel goeds hadt gegund. Maar vertel eens, waaróm hebt ge ook niet wat geld meegenomen?”

„Wat, wat?” vroeg Peg.

„Wat geld,” schreeuwde Squeers. „Ik geloof dat het wijf mij wel hoort, maar wil dat ik mij een bloedspuwing zal schreeuwen, om het plezier te hebben van mij te verplegen. Wat geld, Slider — geld!”

„Wel, hoe kunt ge dat vragen!” zei Peg met een zekere minachting. „Als ik geld van Arthur Gride had meegenomen, zou hij de heele wereld hebben afgezocht om mij te vinden — ja, en het op den reuk af hebben gevonden ook, al had ik het in den diepsten put van Engeland begraven. Neen, neen. Ik wist wel beter. Ik nam het kistje, waarin ik dacht dat hij zijn geheimen borg, die hij niet aan 't daglicht wilde brengen, al waren zij ook nog zooveel geld waard. Hij is een oude hond, een valsche, ondankbare hond. Hij heeft mij eerst uitgehongerd

en toen bedrogen, en als ik kon zou ik hem vermoorden.”

„Alles heel mooi, en heel loffelijk, Slider,” zei Squeers; „maar eerst en vóór alles moet gij het kistje verbranden. Gij moet nooit dingen bewaren, die tot ontdekking kunnen leiden — onthoud dat voor altijd. Terwijl gij het dus in stukken slaat — wat ge gemakkelijk doen kunt, want het is heel oud en wrak — en het bij stukjes en brokjes opstookt, zal ik de papieren nakijken en u zeggen wat het zijn.”

Toen Peg zich met deze schikking accoord verklaarde, keerde Squeers het kistje ondersteboven, liet den heelen inhoud op den grond vallen, en gaf haar daarna het leege kistje; het vernielen daarvan was een gelukkige inval om haar aandacht bezig te houden, als het soms noodig was haar niet te laten zien wat hij deed.

„Daar,” zei Squeers, „stop nu de stukken in den haard, en houd een goed vuurtje aan, dan zal ik intusschen lezen. Laat nu eens zien — laat eens zien.” En de kaars naast hem op den grond zettend, begon Squeers, met een sluwe grijns over zijn heele gezicht, zijn onderzoekingen.

Als de oude vrouw niet zoo doof was geweest had zij, toen zij het laatst naar de deur ging, dicht daarachter de ademhaling van twee personen moeten hooren; en als die twee personen onbekend waren geweest met haar gebrek, zouden zij waarschijnlijk dat oogenblik hebben gekozen, om óf te voorschijn te komen, óf de wijk te nemen. Maar wetend met wie zij te doen hadden, bleven zij stilstaan, en kwamen zij nu niet alleen ongemerkt naar binnen — daar de deur niet gegrendeld was, omdat er geen kram in den post zat waar de grendel in kon rusten — maar ook voorzichtig en zonder gerucht te maken dichter achter Squeers.

Terwijl zij langzamerhand dichter en dichterbij kwamen, zoo stil dat zij nauwelijks schenen adem te halen, waren de oude heks en Squeers, volkomen onbewust dat er iemand anders in de nabijheid was, druk met hun werk bezig. Het oude wijf, met haar gerimpelde gezicht dicht voor de tralies van den haard, blies in de half uitgedoofde kolen, die het hout nog geen vlam wilden doen vatten, terwijl Squeers naar de kaars overbukt, die de volle leelijkheid van zijn gezicht deed uitkomen, zooals het schijnsel van het vuur die van zijn gezellin — beiden vol ingespannen aandacht, en met een blijdschap in hun trekken, die een sterk contrast vormde met de angstige blikken van de twee die achter hen stonden,

en die van het minste gerucht gebruik maakten om verder vooruit te komen, maar zoodra het weer stil werd, al waren zij ook nog geen duim gevorderd, weer stokstijf bleven staan.

Dit, met de armoedige kamer, de vochtige muren en het flikkerende, schemerachtige licht, vereenigde zich tot een tooneel, dat de onverschilligste toeschouwer — indien er al een aanwezig had kunnen zijn — niet zonder eenige belangstelling had kunnen aanzien, en niet gemakkelijk zou hebben vergeten.

Van die binnengeslopen vreemdelingen was de een Frank Cheeryble en de ander Newman Noggs. Newman had een ouden blaasbalg bij de roestige pijp gepakt, en deed daarmee juist een zwaai om hem op het hoofd van Squeers te laten neerkomen, toen Frank, met een ernstigen blik, zijn arm vasthield, en, terwijl hij nog een stap naar voren deed, zoo dicht achter den schoolmeester kwam, dat hij, door zich eenigszins voorover te buigen, duidelijk het schrift kon lezen, dat deze vlak voor zijn oog hield.

Mijnheer Squeers, die niet bijzonder geletterd was, scheen tamelijk verlegen met zijn eersten buit, een stuk dat met een ouderwetsche hand geschreven en voor ongeoefende oogen niet erg leesbaar was. Na het van links naar rechts en van rechts naar links te hebben willen lezen en het op beide manieren even raadselachtig te hebben gevonden, keerde hij het ondersteboven, met geen beter resultaat.

„Ha, ha, ha!” grinnikte Peg, die, op haar knieën voor den haard, het vuur met de brokken van het kistje opstookte, met een duivelachtige grijns van blijdschap op haar gezicht. „Wat is dat voor een papier, zeg?”

„Niets bijzonders,” antwoordde Squeers, het haar toewerpend. „Het is maar een oude huurceel, voor zoover ik er uit wijs kan worden. Gooi maar in het vuur.”

Peg gehoorzaamde en vroeg wat het volgende was.

„Dit,” zei Squeers, „is een pakje lang vervallen accepten en vernieuwde wisseltjes van zes of acht jongelieden, maar zij zijn allen leden van het Parlement en dus voor niemand iets waard. Verbrand maar.”

Peg deed wat haar gelast werd en wachtte op het volgende.

„Dit,” zei Squeers, „schijnt een koopbrief te zijn van het recht van benoeming of voordracht voor de pastorie van Purechurch in het dal van Cashap. Bewaar dat, Slider. Dat zal zijn geld wel opbrengen.”

„Wat volgt er nu?” vroeg Peg.

„Wel,” antwoordde Squeers, „dit schijnt, naar twee brieven die er bij zijn, een schuldbekentenis van een hulppredikant ergens op het land te zijn, die belooft een half jaar salaris van veertig pond te betalen voor twintig die hij geleend heeft. Bewaar dat, want als hij niet betaalt, zal zijn bisschop hem gauw achterna zitten. Wij weten wel wat de kameel en het oog van een naald wil zeggen — niemand, die niet van zijn inkomen kan leven, hoe groot of klein het ook zijn mag, moet ooit denken in den hemel te komen. Het is raar — ik zie nog niets dat er op lijkt.”

„Wat is er?” zei Peg.

„Niets,” antwoordde Squeers. „Ik keek maar...”

Newman hief den blaasbalg weer op, en opnieuw hield Frank, zonder eenig gerucht te maken, door een snelle beweging zijn arm tegen.

„Daar is het,” zei Squeers. „Accepten — bewaar ze. Procuratie — bewaar dat. Twee volmachten van gijzeling — bewaar die ook maar. Ha! Madeline Bray — meerderjarig worden of in het huwelijk treden — genoemde Madeline! — Daar, verbrand dat maar!”

De oude vrouw een perkament toewerpend, dat hij met dit doel had opgeraapt, stopte Squeers, toen zij haar hoofd omdraaide, het document, waarin deze woorden hem in het oog waren gevallen, in den binnenzak van zijn wijde jas, en hief tegelijk een triomfkreet aan.

„Daar heb ik het!” zei hij. „Daar heb ik het. Prachtig! Het was toch goed overlegd, al leek de kans haast wanhopig, en wij hebben eindelijk het spel gewonnen.”

Peg vroeg waarom hij zoo lachte, maar er kwam geen antwoord; want Newman's arm liet zich nu niet langer terughouden; zwaar en precies gemikt daalde de blaasbalg neer midden op het achterhoofd van Squeers, en deze stortte bewusteloos voorover op den grond.

HOOFDSTUK LVIII.

Waarín één tooneel van deze geschiedenis wordt beëindigd.

Den afstand in twee dagreizen verdoelend, opdat zijn zieke metgezel niet te vermoeid zou geraken, bevond Nikolaas zich den avond van den tweeden dag op enkele mijlen van de plek, waar hij zelf de gelukkigste jaren van zijn leven had gesleten en

die, terwijl zij zijn gemoed met zachte en vreedzame gedachten vervulde, hem tegelijk de pijnlijke herinnering voor den geest bracht van de omstandigheden, waaronder hij en de zijnen hun oude woning hadden verlaten, om de ruwe wereld in te gaan en op de barmhartigheid, van vreemden aangewezen te zijn.

Maar er waren zulke gedachten niet noodig als die de herinnering aan vroegere jaren en een bezoek aan het verblijf van onze kindsheid doorgaans in het ongevoeligste gemoed weet op te wekken, om het hart van Nikolaas te verzachten, en met nog meer dan gewone zorgvuldigheid over zijn kwijnenden vriend te waken. Nacht en dag, altijd was hij even waakzaam, oplettend en ijverig, nooit wankelde hij in het volbrengen van den vrijwillig op zich genomen plicht jegens iemand, zoo verlaten en hulpeloos als hij, wiens levensvlam nog slechts zijn laatste flikkeringen vertoonde. Nooit verliet hij hem; hem te bemoedigen en op te beuren, zijn wenschen te voorkomen, hem te ondersteunen en zooveel mogelijk op te vroolijken, was nu zijn voortdurende bezigheid.

Hij huurde een kamer in een boerenwoning, die te midden van eenige weilanden lag, waar hij dikwijls met zijn schoolmakers had gespeeld, en hier rustten zij uit.

Aanvankelijk had Smike nog kracht genoeg, om kleine tochten met een rijtuig, of door Nikolaas ondersteund, korte wandelingen te maken. In dien tijd scheen hij in niets zooveel belang te stellen, als in het bezoeken van de plekjes, waaraan voor zijn vriend herinneringen van vroeger waren verbonden. Zich naar dit verlangen schikkend, en verheugd dat hij daardoor den zieken jongen menig slepend uur kon verkorten, terwijl hij na afloop van deze uitstapjes daarin altijd nog stof tot overpeinzingen en gesprekken vond, maakte Nikolaas deze plaatsen tot het tooneel van hun dagelijksche tochtjes, bracht hem met een hittenwagentje van de eene plaats naar de andere, en liet hem op zijn arm leunen, terwijl zij die oude lievelingsoorden doorwandelden, of in den zonneschijn bleven toeven, om op de schoonste en meest geliefde een langen afscheidsblik te werpen.

Het was bij een van deze gelegenheden, dat Nikolaas, zich onwillekeurig aan zijn oude herinneringen overgevend, naar een boom wees, waar hij honderdmaal was ingeklommen, om naar de jonge vogeltjes in hun nestjes te kijken, en naar den tak vanwaar hij gewoon was kleine Kaatje juichend toe te roepen, als zij angstig bene-

den stond, verschrikt over de hoogte die hij had bereikt, en hem toch door haar bewondering aanmoedigend om nog hooger te klimmen. Daar stond ook het oude huis, waar zij dagelijks voorbijkwamen, opkijkend naar het raampje waardoor de zon altijd naar binnen scheen en hem op zomerochtenden wekte — er waren toen niets anders dan zomerochtenden — en als hij tegen den tuinmuur opklom en er over keek, kon Nikolaas het rozeboompje zien, dat Kaatje eens van een kleinen aanbieder ten geschenke had gekregen en dat zij zelf geplant had. Daar stonden de heggen waar broer en zuster zoo dikwijls wilde bloemen hadden geplukt, en daar lagen de groene velden en beschaduwde laantjes waar zij zoo dikwijls hadden gewandeld. Er was geen pad, geen boschje, geen beek, geen hutje in den omtrek, dat niet met de een of andere kinderlijke gebeurtenis in verband stond, die hem nu weer voor den geest kwam, zooals gebeurtenissen uit de kindsheid doen — op zich zelf niets: misschien een woord, een lach, een blik, een kleine schrik, een vluchtige gedachte of geaarwording — en toch krachtiger en duidelijker ingeprent en veel beter onthouden dan de zwaarste beproevingen of droevigste smarten van een jaar geleden.

Een van deze tochten voerde hen naar het kerkhof, waar zijn vader begraven lag. „Ook hier,“ zei Nikolaas met een zachte stem, „wandelde ik dikwijls met mijn zuster, toen wij nog niet wisten wat sterven was, en weinig dachten, wiens stof hier eenmaal rusten zou, en ons verwonderden over de stilte, en toch ook fluisterend spraken, terwijl wij zaten te rusten. Eens was Kaatje weg, en toen zij een uur naar haar gezocht hadden, vonden zij haar rustig liggen slapen onder dien boom, die het graf van mijn vader overschaduwde. Hij hield heel veel van haar, en terwijl hij haar, nog slapend, in zijn armen opnam, zei hij, dat zijn vurigste wensch was, na zijn dood begraven te worden op de plek waar zijn lieve dochtertje haar hoofd had neergelegd. Gij ziet, dat zijn wensch niet vergeten werd.“

Er werd op dat oogenblik niet verder over gesproken; maar toen Smike dien avond al een poos in bed lag en Nikolaas dacht dat hij sliep, sprong hij eensklaps op, en smeekte met tranen in zijn oogen, dat Nikolaas hem één plechtige belofte zou doen.

„En wat is dat wel?“ vroeg Nikolaas vriendelijk. „Als het maar eenigszins mogelijk is, weet gij wel, dat ik alles wil doen, wat gij verlangt.“

„Daarvan ben ik overtuigd,” was het antwoord. „Belooft mij dan dat gij mij, als ik sterf, zult laten begraven dicht bij dien boom, dien wij vandaag gezien hebben; zoo dicht bij, als zij het graf maar graven kunnen.”

Nikolaas beloofde dit met weinig, maar ernstige woorden. Zijn arme vriend hield zijn hand vast en keerde zich om, als wilde hij gaan slapen; maar er volgde een gesmoord snikken, en de hand werd nog dikwijls gedrukt voor zij langzaam werd losgelaten.

Na verloop van veertien dagen werd Smike te zwak om uit te gaan. Een paar keer liet Nikolaas hem nog rijden, maar hoewel de zieke tusschen kussens was gezet, was de beweging van het wagentje zoo afmattend voor hem, dat hij flauwten kreeg, die in zijn verzwakten toestand gevaarlijk waren. Daar de frissche lucht hem evenwel was aangeraden, liet Nikolaas, wanneer het helder en zacht weer was, een oud rustbed, waarop de zieke overdag gewoonlijk lag, in den boomgaard achter het huis brengen; en terwijl Smike daarop lag, en Nikolaas naast hem zat, brachten zij dikwijls uren achtereen in den boomgaard door.

Het was bij een van deze gelegenheden, dat er iets plaats had, dat Nikolaas toen voor de uitwerking van een ziekelijke verbeelding hield; maar waarvan hij later maar al te duidelijk bemerkte, dat het werkelijk gebeurd was.

Hij had Smike in zijn armen naar buiten gedragen — helaas, de ongelukkige was nu zoo uitgeteerd, dat een kind hem had kunnen dragen — om de zon te zien ondergaan, en zich naast het rustbed neergezet. Daar hij den vorigen nacht had gewaakt, en naar ziel en lichaam was afgemat, viel hij langzamerhand in slaap. Maar nauwelijks waren zijn oogen vijf minuten gesloten geweest, of hij werd door een gil gewekt; en toen hij verschrikt opsprong, zag hij tot zijn verbazing, dat Smike overeind was gekomen, en met wijd starende oogen, het koude zweet op zijn voorhoofd en bevend van angst, hem om hulp riep.

„Lieve hemel, wat scheelt je?” vroeg Nikolaas. „Wees bedaard! Heb je gedroomd?”

„Neen, neen!” riep Smike, terwijl hij zich angstig aan hem vastklemde. „Houd mij vast! Laat mij niet los! Daar — daar achter dien boom!”

Nikolaas keek naar den aangewezen kant, maar ontdekte niets.

„Het is maar verbeelding van je geweest,” zei hij, terwijl hij zijn bedaardheid

trachtte te hernemen. „Anders niets.”

„Neen, neen!” zei Smike; „ik zag het zoo duidelijk als ik u nu zie. O! zeg dat gij bij mij zult blijven — zweer mij, dat gij mij geen oogenblik zult verlaten!”

„Laat ik je dan ooit alleen?” hernam Nikolaas. „Kom, ga weer liggen. Je ziet, dat ik bij je ben. Zeg mij nu eens, wat was het?”

„Weet gij nog wel,” zei Smike met een zachte stem, terwijl hij angstig om zich heen keek; „weet gij nog wel, hoe ik u eens vertelde van dien man, die mij voor het eerst naar de school bracht?”

„Ja zeker.”

„Ik sloeg zoeven mijn oogen op naar dien boom — die met dien dikken stam — en daar stond hij mij aan te staren.”

„Maar bedenk nu eens,” zei Nikolaas, „als wij al konden denken, dat die man nog zou leven en bij toeval hier zou komen, op een plek, zoo ver van den weg afgelegen, houdt gij het dan voor mogelijk, dat je hem na zoo'n tijdsverloop nog zou herkennen?”

„Ja zeker,” antwoordde Smike, „al was hij ook nog zoo veranderd. Maar daar stond hij zoeven, precies zooals ik u gezegd heb, dat hij toen was. Bestoof van de reis en armoedig gekleed — ik geloof zelfs, dat zijn kleeren gescheurd waren — zoodra ik hem zag, kwam mij alles weer voor den geest, het regenachtige weer, de kamer en de menschen, aan wie hij mij overgaf. Toer hij merkte dat ik hem zag, scheen hij te schrikken, want hij dook neer en sloop weg. Ik heb dikwijls aan hem gedacht en van hem gedroomd, en altijd zag hij er in mijn geheugen precies uit zooals ik hem nu zag.”

Nikolaas trachtte Smike op allerlei manieren te overreden, dat zijn verbeelding hem parten had gespeeld, en dat dit zelfs door de gelijkenis van het beeld uit zijn droomen en den man, dien hij nu gemeend had te zien, werd bewezen; maar tevergeefs. Hij riep de menschen, die in het huis woonden, en toen hij Smike had weten over te halen, om zich voor een korte poos aan hun zorg toe te vertrouwen, ging hij zelf in den boomgaard en de omliggende velden zoeken, overal waar zich iemand had kunnen verbergen, maar hij ontdekte geen mensch. Hij was er dus voor zich zelf zeker van, dat de schrik van zijn zieken vriend ongegrond was geweest, maar kwam tot de ontdekking, dat het onmogelijk was Smike daarvan te overtuigen, daar deze onwandelbaar staande hield, dat hij den man, dien hij beschreef, werkelijk had gezien.

Nikolaas begon nu te begrijpen, dat er

geen hoop meer bestond, en dat de vriend, die zijn armoede en lotswisselingen had gedeeld, weldra deze wereld zou verlaten. De lijder had weinig pijn of benauwdheid, maar werd van dag tot dag erger. Hij was volkomen uitgeleerd, en zijn stem was zoo zwak geworden, dat men hem nauwelijks kon verstaan. De krachten van de natuur waren uitgeput, en hij had zich neergelegd om te sterven.

Op een mooien, zachten herfst-dag, terwijl de zoele lucht door het open raam van de stille kamer naar binnen speelde, en men geen ander geluid hoorde dan het zachte geritsel van de bladeren, zat Nikolaas op zijn oude plaats naast het bed, en wist dat de tijd dicht nabij was. Het was zoo stil, dat hij zich telkens voorover boog, om naar de ademhaling van den slapende te luisteren, als om zich te verzekeren, dat deze nog niet in den diepen slaap gezonken was, waaruit men op deze aarde niet weer ontwaakt.

Eensklaps opende de stervende zijn oogen, terwijl zijn bleeke gezicht door een vreedzamen glimlach werd verhelderd.

„Mooi zoo,” zei Nikolaas. „Die slaap heeft je goed gedaan.”

„Ik heb zoo heerlijk gedroomd,” was het antwoord; „zoo gelukkig gedroomd!”

„Waarvan?” vroeg Nikolaas.

De stervende richtte zich een weinig op, sloeg zijn arm om zijn hals, en zei: „Ik zal er heel gauw zijn.”

Na een korte stilte sprak hij opnieuw.

„Ik ben niet bang om te sterven,” zei hij. „Ik ben volkomen gerust. Ik geloof haast, dat ik, als ik gezond van dit bed kon opstaan, het nu niet eens meer wenschen zou. Gij hebt mij zoo dikwijls gezegd, dat wij elkaar zullen weerzien; en de overtuiging daarvan geeft mij zoo'n troost, dat het mij zelfs geen pijn doet, dat ik van u moet scheiden.”

De bevende stem en de tranen in zijn oogen bewezen de aandoening van den spreker; ook ontbrak het niet aan teekenen van den diepen indruk, dien deze woorden op het gemoed van den toehoorder maakten.

„Ik ben blij, dat je zoo gelukkig en tevreden bent,” zei Nikolaas. „Zeg het mij nog eens, als je kunt.”

„Ik moet u eerst iets anders zeggen,” hernam de zieke. „Ik mag voor u geen geheimen hebben. Op dit oogenblik zult gij het mij zeker niet kwalijk nemen.”

„Zou ik je ooit iets kwalijk nemen!” riep Nikolaas uit.

„Neen, dat zult gij niet. Gij hebt mij eens

gevraagd, hoe het kwam, dat ik zoo veranderd was, en zooveel alleen zat. Wil ik zeggen, hoe dat kwam?”

„Niet, als het je verdriet doet,” zei Nikolaas. „Ik vroeg het alleen maar om je gelukkiger te maken, als ik dat kon.”

„Dat begreep ik wel,” zei SMIKE, terwijl hij zijn vriend dichter naar zich toe trok. „Gij moet het mij vergeven. Ik kon er niets tegen doen; maar, hoewel ik had willen sterven, om haar gelukkig te maken, kon ik het niet zien, zonder dat het mij mijn hart deed breken. Ik weet, dat hij haar innig liefheeft; — wie kon dat zoo gauw ontdekken als ik?”

En uit de volgende woorden, met een zwakke en flauwe stem uitgesproken en door lange tusschenpoozen onderbroken, begreep Nikolaas, dat de stervende, met al het vuur van een hart, dat zich uitsluitend aan één geheime en hopelooze liefde wijdt, zijn zuster Kaatje bemind had.

SMIKE bezat een lok van haar haar, dat hij aan een lint, dat zij gedragen had, op zijn borst droeg. Hij vroeg aan Nikolaas dit af te nemen, zoodra hij gestorven was, zoodat niemand anders dan hij het zou zien, en het, als hij in de kist lag, weer om zijn hals te hangen, opdat het in het graf bij hem zou rusten. Nikolaas beloofde hem dit op zijn knieën, en herhaalde tevens zijn vorige belofte, om hem op de aangewezen plek te laten begraven. Zij omhelsden en kustten elkaar.

„Nu ben ik gelukkig,” fluisterde de stervende.

Hij viel in een lichte sluimering, en toen hij wakker werd glimlachte hij, evenals tevoren; daarop sprak hij over de prachtige tuinen, die hij zag, en waarin de gedaanten van mannen, vrouwen en kinderen, die allen een lichtglans om zich heen hadden, hem wenkten. Zacht fluisterde hij, dat dit het paradijs was — en zoo stierf hij.

HOOFDSTUK LIX.

Het begint nacht te worden voor Ralph Nickleby.

Ralph zat eenzaam in de kamer, waarin hij gewoon was te eten en den avond door te brengen, wanneer zijn zaken hem niet buitenshuis riepen. Vóór hem stond een ontbijt, dat hij nog niet had aangeroord, en naast zijn vingers, waarmee hij ongedurig op de tafel trommelde, lag zijn horloge. Het oogenblik was al lang voorbij, waarop

hij gewoon was dit in zijn zak te steken en met afgemeten stappen naar beneden te gaan, om zijn dagtaak te beginnen. Nu lette hij echter niet op het waarschuwend getik, evenmin als op het eten en drinken, dat voor hem stond, maar bleef, met zijn hoofd in zijn hand, ontevreden op den vloer voor zich zitten staren.

Dat iemand, die zoo geregeld was in zijn dagelijksche werk om zijn schatten te vermeerderen, zoo zijn oude gewoonten vergat, gaf op zich zelf al te kennen, dat de woekeraar niet wel moest zijn. Dat hij door een ongesteldheid naar ziel of lichaam werd gedrukt, en dat deze niet gering moest zijn, om een man als hij zoo aan te grijpen, bleek verder uit zijn vervallen gezicht en zijn holle fletse oogen, die hij tenslotte met zekeren schrik opsloeg, om haastig een blik om zich heen te werpen, als iemand, die plotseling uit den slaap wordt gewekt, en zich niet dadelijk kan herinneren waar hij is.

„Wat is er toch,” zei hij, „dat mij zoo beklemmt, en dat ik niet van mij af kan gooien? Ik heb nooit een afgod van mijn buik gemaakt, en kan dus niet ziek zijn. Ik heb mij zelf nooit met inbeeldingen gekweld. Maar wat kan men er tegen doen, als men geen rust heeft?”

Hij drukte zijn hand tegen zijn voorhoofd.

„Ik kan 's nachts niet slapen; en als ik in slaap val, wat is dat dan voor rust, die zoo gestoord wordt door dat voortdurende droomen over dezelfde afschuwelijke gezichten die zich om mij heen dringen — van dezelfde afschuwelijke wezens, die zich in alles mengen wat ik zeg en doe, en mij in alles dwarsboomen? En als ik wakker ben, wat voor rust heb ik dan nog, aanhoudend vervolgd door dat drukkende gevoel, die schaduw van — ik weet niet wat — wat juist het ergste is! Ik moet rust hebben. Als ik maar één nacht rustig sliep, zou ik weer de oude zijn.”

Terwijl hij dit zei, schoof hij de tafel van zich af, als walgde hij van het eten, en daarbij viel zijn oog op het horloge, dat bijna twaalf uur wees.

„Dat is vreemd,” zei hij. „Twaalf uur, en Noggs nog niet hier! Van wat voor dronkemanspartij zou hij moeten uitslapen? Ik zou er wel iets voor willen geven, ja, zelfs na dat vreeselijke verlies zou ik er nog geld voor over hebben, als hij in een kroeg ruzie gekregen en iemand overhoop gestoken had, of in een huis ingebroken, of een zakdoek had gerold, of iets anders had gedaan, waarvoor hij met een ijzer aan zijn been over zee werd getransporteerd, zoo-

dat ik hem kwijt was. Nog beter zou het zijn, als ik hem zoover in verzoeking kon brengen, dat hij mij bestal. Ik zou hem wel willen laten houden wat hij wegnam, als ik hem maar in handen van het gerecht kon brengen; want ik durf er op te zweren, dat hij een verrader is. Wat hij doet of gedaan heeft, weet ik niet; hoewel ik het wel vermoed.”

Nadat hij nog een half uur had gewacht, stuurde hij de vrouw, die zijn huishouden deed, naar de woning van Newman, om te vragen of deze ziek was, en waarom hij niet gekomen was en geen boodschap had gezonden. Zij kwam terug met het bericht, dat Noggs den heelen nacht niet thuis was geweest, en niemand iets van hem wist.

„Maar er is een heer beneden, mijnheer,” zei zij. „Hij had juist geklopt, toen ik aankwam, en hij zegt. . . .”

„Wat zegt hij?” vroeg Ralph, zich driftig omkeerend. „Ik heb u immers gezegd, dat ik voor niemand te spreken ben.”

„Hij zegt,” antwoordde de vrouw, ont-hust door zijn opstuiven, „dat hij komt, om over iets te spreken dat geen uitstel kan lijden, en ik dacht, dat hij misschien kwam, om. . . .”

„Waarom, voor den duivel?” vroeg Ralph, nog driftiger. „Begint gij soms uit te visschen wat voor zaken ik doe met de menschen die mij hier komen opzoeken? Hè?”

„Heere neen, mijnheer! Maar ik zag, dat gij ongerust waart en ik dacht, dat het over Noggs was. Anders niet.”

„Zag dat ik ongerust was?” mompelde Ralph. „Zij beginnen mij allemaal te bespieden. — Waar is die man? Gij hebt toch niet gezegd, dat ik nog niet beneden was?”

De vrouw antwoordde, dat de vreemde in het kleine kantoor was, en dat zij gezegd had, dat haar meester ergens mee bezig was, maar dat zij de boodschap zou overbrengen.

„Goed,” zei Ralph. „Ik zal naar hem toe-gaan. Ga naar de keuken, en blijf daar. Hoort gij?”

De vrouw was blij, dat zij kon weggaan, en deed dit met allen spoed. Ralph ging naar beneden, en trachtte onderweg zoo goed hij kon zijn gewone bedaardheid te hernemen; hij bleef nog een poos staan, met zijn hand aan de kruk van de deur, ging toen het kamertje van Newman binnen, en zag mijnheer Charles Cheeryble voor zich staan.

Nooit zou een bezoek van dien heer hem aangenaam zijn geweest; maar nu hij in hem den beschermer en begunstiger van

Nikolaas zag, huiverde hij, alsof hij een spook had gezien. Deze ontmoeting had echter één gewenschte uitwerking op hem. Zij gaf hem in een oogenblik al zijn krachten en vermogens terug, deed al de harts-tochten, die hij zoolang in zijn borst had gekoesterd, weer ontwaken, zijn lip weer krullen, zijn voorhoofd fronsen, en maakte hem, wat zijn uiterlijke voorkomen betrof, weer tot den ouden Ralph Nickleby, dien menigeen tot zijn ongeluk zoo goed kende.

„Hm!” zei Ralph, terwijl hij in de deur bleef staan; „dat is een onverwacht bezoek, mijnheer!”

„En onwelkom, dat weet ik!” zei mijnheer Charles.

„Men zegt, dat gij altijd de waarheid spreekt, mijnheer,” zei Ralph smalend. „In ieder geval spreekt gij nu de waarheid, en ik geef u gelijk. Uw bezoek is mij even onwelkom als onverwacht.”

„Oprecht gesproken, mijnheer. . . .” begon mijnheer Charles.

„Oprecht gesproken, mijnheer,” viel Ralph hem in de rede, „ik zou graag een einde aan dit gesprek maken, nog voordat het begint. Ik kan wel raden waarover gij spreken wilt, en ik wensch niet naar u te luisteren. Gij houdt veel van oprechtheid, geloof ik; daar hebt gij ze. Daar is de deur, ziet gij? Onze wegen loopen volkomen uit elkaar. Ga gij uw eigen weg, en laat mij rustig den mijnen gaan.”

„Rustig?” herhaalde mijnheer Charles, met een blik, waaruit meer medelijden dan verwijt sprak. „Hij rustig zijn weg gaan!”

„Ik denk niet, dat gij van plan zijt om tegen mijn wil in mijn huis te blijven, mijnheer,” zei Ralph; „en gij zult wel begrijpen, dat gij er niets verder mee komt, te spreken tegen iemand, die niet naar u luistert.”

„Mijnheer Nickleby,” hernam mijnheer Charles zachtzinnig, maar met een vaste stem, „ik kom hier werkelijk tegen mijn zin — zeer tegen mijn zin. Ik ben nog nooit hier in huis geweest, en om ronduit te spreken, ik voel mij hier niet gerust of op mijn gemak, en hoop nooit weer hier te komen. Gij vermoedt niet, waarover ik u spreken wil; daar ben ik zeker van, want dan zoudt gij mij op een heel andere manier ontvangen.”

Ralph keek hem scherp aan; maar het heldere oog en open gezicht van den eerlijken ouden koopman ondergingen geen enkele verandering, en vertoonden niet de minste verlegenheid.

„Zal ik voortgaan?” zei mijnheer Cheeryble.

„O jawel, als gij daar zin in hebt,” antwoordde Ralph koel. „Gij kunt tegen de muren spreken, mijnheer, en daar staan twee stoelen en een lessenaar, heel aandachtige toehoorders, die u niet in de rede zullen vallen. Ga maar voort; en tegen den tijd dat ik van mijn wandeling terugkom, zult gij misschien zijn uitgepraat en mij weer in het bezit van mijn huis laten.”

Terwijl hij dit zei, knoopte hij zijn jas dicht, ging de gang in, en nam zijn hoed van den kapstok. De oude heer volgde hem en wilde weer spreken; maar Ralph zwaaide ongeduldig met zijn arm, en snauwde:

„Geen woord — geen woord zeg ik u, mijnheer! Hoe vroom gij ook zijn moogt, gij zijt nog geen engel, om bij iemand in huis te mogen verschijnen of men het hebben wil of niet, en iemand tegen wil en dank te kunnen doen luisteren. Preek voor de muren, zeg ik u; niet voor mij.”

„Ik ben geen engel, dat weet de hemel,” hernam mijnheer Charles, zijn hoofd schuddend, „maar een onvolkomen en zondig mensch. In één opzicht komen de menschen echter met de engelen overeen: namelijk dat hun soms een gezegende gelegenheid wordt aangeboden om barmhartigheid uit te oefenen. Barmhartigheid te bewijzen, is het doel van mijn komst. Ik bid u, wijs mij niet af!”

„Ik bewijs geen barmhartigheid,” antwoordde Ralph met een triomfantelijken glimlach, „en ik vraag er geen. Van mij hebt gij geen barmhartigheid te wachten, mijnheer, voor dien kerel, die van uw kinderachtige lichtgeloovigheid misbruik heeft gemaakt. Hij kan zich op het ergste voorbereiden dat ik tegen hem kan uitrichten.”

„Hij u om barmhartigheid vragen?” riep de oude koopman met warmte uit. „Vraag er hem om, mijnheer, vraag er hem om. Als gij niet naar mij luisteren wilt, zult gij het binnenkort wel moeten, als gij tenminste niet van tevoren raadt wat ik te zeggen heb, en zorg draagt, dat wij elkaar nooit kunnen terugzien. Uw neef is een brave jongen, mijnheer, een braaf en nobel mensch. Wat gij zijt, mijnheer Nickleby, wil ik niet zeggen; maar wat gij gedaan hebt, weet ik. Als gij nu mocht uitgaan voor de zaak, waarmee gij u sedert eeni-gen tijd hebt beziggehouden, en daar verlegen mee zijt, kom dan bij ons, mijnheer, en wij zullen er u nog uithelpen; maar kom heel gauw, mijnheer, of het zal misschien te laat zijn om te verhinderen dat anderen u op een minder zachte manier de oogen openen; en vergeet niet, mijnheer, dat ik vanmorgen bij u ben gekomen, om u barm-

hartigheid te bewijzen, en dat ik nog daar-toe bereid ben."

Met deze woorden, die hij met heel veel nadruk en aandoening had uitgesproken, keerde mijnheer Charles zich om, en verwijderde zich met groote haast. Ralph keek hem na; maar het duurde een poos voordat hij zich bewoog of geluid gaf; toen brak hij zijn zwijgen, dat allen schijn van een verdooving had, af met een verachtelijken lach.

"Dat is zoo dwaas en verward," zei hij, "dat ik het bijna voor een van de droomen zou houden, die mij tegenwoordig van mijn rust berooven. Barmhartigheid met mij! — Bah! De oude suffer is stapelgek geworden."

Hoewel Ralph zoo uitdagend sprak, was het toch merkbaar, dat hij, bij verder nadenken, hoe langer hoe ongeruster werd, en door een gevoel van angst werd gekweld, dat, naarmate de tijd verliep en Newman nog niet kwam opdagen, hoe langer hoe drukkender werd. Nadat hij tot laat in den middag had gewacht, ging hij eindelijk uit, zonder zelf te weten waarheen, terwijl de waarschuwing, die zijn neef hem bij hun laatste ontmoeting had gegeven, hem onophoudelijk voor den geest kwam, en hij zich niet van de gedachte kon ontslaan, dat hem eenig gevaar bedreigde. Zonder te weten waarom, behalve dat hij onrustig en achterdochtig was, begaf hij zich naar de woning van Snawley, en vroeg de vrouw, die hem ontving, of haar man thuis was.

"Neen!" zei zij bits. „En wat meer zegt, ik geloof dat het lang zal duren voordat hij weer thuis komt."

"Weet gij wie ik ben?" vroeg Ralph.

"Ja," was het antwoord. „Ik ken u heel goed, al te goed misschien, en hij ook. Het spijt mij genoeg."

"Zeg hem," zei Ralph schamper, „dat ik hem voor het raam heb zien zitten toen ik de straat overstak, en dat ik hem over zaken moet spreken; hoort gij?"

"Ja, zeker hoor ik u," antwoordde juffrouw Snawley, zonder verder op het verzoek te letten.

"Ik wist wel dat die vrouw een huicelaarster was, die van zingen en bidden hield," zei Ralph, terwijl hij haar voorbij wilde gaan, „maar dat zij aan den drank was, had ik nog niet gemerkt."

"Wacht eens even! Neen, gij komt niet binnen," zei juffrouw Snawley, terwijl zij zich voor de deur plaatste, en zoo, daar zij vrij gezet was, den ingang versperde. „Gij hebt al veel te veel over zaken met hem

gesproken. Ik heb hem al lang gezegd, waar het op uit zal loopen, als hij zich met uw streken inliet. Maar die vervalschte brief is het werk van u of van den schoolmeester geweest. Dat kunt gij onthouden; daaraan heeft hij geen schuld gehad, en dat kunt gij dus niet op zijn hals schuiven."

„Houd uw mond!" zei Ralph, terwijl hij angstig omkeek.

„Ik weet zelf wel, wanneer ik mijn mond moet houden, en wanneer ik spreken moet, mijnheer Nickleby!" snauwde de vrouw. „Pas maar op, dat anderen het niet minder goed weten."

„Wijf!" zei Ralph, op zijn tanden knarsend van woede, „als uw man gek genoeg is geweest, om u zijn geheimen toe te vertrouwen, houd ze dan in ieder geval stil, duivelin die ge zijt!"

„Misschien heeft hij mij meer van iemands anders geheimen verteld, dan van de zijne," zei juffrouw Snawley. „Kijk maar niet zoo kwaad! Gij zult misschien nog wel eens een tijd beleven, dat zoo'n nijdig gezicht u beter te pas zal komen."

„Wilt gij," zei Ralph, zijn woede bedwingend, zoo goed hij kon, en haar bij haar arm grijpend, „wilt gij onmiddellijk naar uw man gaan, en hem zeggen, dat ik hem spreken moet; en wilt gij mij eens vertellen, wat het te beteekenen heeft, dat gij zoo'n toon aanslaat?"

„Neen!" antwoordde juffrouw Snawley zich met geweld losrukkend, „dat wil ik niet, geen van beide."

„Gij tart mij dus?" vroeg Ralph.

„Ja!" antwoordde zij. „Dat doe ik."

Ralph lichtte zijn hand op, alsof hij haar een slag wilde geven; maar hij bedacht zich, mompelde een dreigement, dat hij dit niet vergeten zou, en ging weg.

Vandaar begaf hij zich naar de herberg waar Squeers gewoon was te komen, om te vragen wanneer deze daar het laatst was geweest, in de flauwe hoop dat de schoolmeester, onverschillig of hij al dan niet in het doel van zijn opdracht was geslaagd, misschien terug zou zijn, en hem zou kunnen verzekeren dat alles nog goed stond. Maar Squeers was sedert tien dagen niet in de herberg geweest, en alles wat men daar van hem wist, was, dat hij zijn bagage en een onbetaalde rekening had achtergelaten.

Door duizend angstige vermoedens verontrust, en verlangend te weten of Squeers Snawley ook in een of ander opzicht voor verdacht hield, of ergens van wist, besloot Ralph tot den uitersten stap, om Squeers op zijn kamertje bij Lambeth op te gaan

zoeken, en daar de quaestie met hem te bespreken. In een stemming, waarin elk uitsstel ondraaglijk is, begaf hij zich naar het huis, en daar hij uit de beschrijving de ligging van het kamertje voldoende kende, ging hij dadelijk naar boven en klopte aan de deur. Er werd niet opengedaan, en de deur was gesloten. Ralph wilde zich zelf overreden, dat Squeers was uitgegaan, en wel gauw terug zou komen. Hij zette zich dus op de bovenste trede van de trap neer en besloot met geduld te wachten. Telkens, wanneer hij iemand hoorde aankomen, stond hij op, in de gedachte, dat het misschien de schoolmeester zou zijn, maar telkens werd hij weer teleurgesteld. Eindelijk begreep hij, dat het wachten hem niet helpen zou. Hij ging dus naar beneden en vroeg een van de talrijke bewoners van het huis, of hij ook iets van Squeers wist, dien hij bij den naam noemde, dien de schoolmeester daar had aangenomen. De man, tot wien hij zich wendde, verwees hem naar een ander, en deze weer naar een ander, en zoo vernam hij tenslotte, dat de gezochte den vorigen avond laat met twee mannen was uitgegaan, die kort daarop teruggekomen waren, om een oude vrouw te halen, die op dezelfde verdieping woonde. Deze omstandigheid had den berichtgever wel eenigszins bevreemd, maar hij had er geen verder onderzoek naar gedaan.

Nu kwam Ralph op het denkbeeld, dat Peg Sliderskew misschien wegens haar diefstal in hechtenis was genomen, en men Squeers, die toen bij haar was, als verdacht van medeplichtigheid, eveneens had opgepakt. Als dit zoo was, moest Gride er iets naders van weten, en hij begaf zich dus naar de woning van dezen, nu werkelijk beducht, dat er onheil ophanden was, en er maatregelen werden genomen, die hem met een volslagen ondergang bedreigden.

Het huis van den woekeraar scheen verlaten te zijn; de gordijnen waren dichtgeschoven; alles was stil en doodsch. Maar zoo zag het er altijd uit. Ralph klopte aan, eerst zacht, toen harder; maar er kwam niemand opendoen. Hij schreef met potlood een paar woorden op een kaartje, schoof het onder de deur door, en wilde juist weggaan, toen hij een geluid hoorde, alsof er heel zacht een raam werd opengeschoven; en toen hij omhoog keek, kon hij juist het gezicht van Gride zien, die angstig uit het zolderraam tuurde. Toen deze zag wie er beneden stond, haalde hij haastig zijn hoofd weer naar binnen, maar niet zoo snel, of Ralph had hem gezien, en riep hem

nu toe om beneden te komen.

Toen Ralph niet ophield met roepen, stak Gride zijn hoofd weer naar buiten, maar zoo voorzichtig, dat er niets van zijn lichaam zichtbaar werd, en men had kunnen denken, dat dit hoofd, met die scherpe trekken en witte haren, daarboven los aan den muur hing.

„Stil!" riep hij. „Ga weg! Ga weg!"

„Kom beneden," riep Ralph, hem wenkend.

„Ga we-eg!" kraaide Gride, ongeduldig zijn hoofd schuddend. „Spreek niet tegen mij; klop niet, laat niemand u hier zien; ga weg!"

„Ik zal kloppen, dat al de burens komen toelopen," zei Ralph, „als gij mij niet zegt, waarom gij daar zoo op de loer ligt, huilende jakhals!"

„Ik versta u niet," hernam Gride. „Blijf daar niet staan. Er is onraad. Ga weg!"

„Wilt gij beneden komen?" schreeuwde Ralph woest.

„Neen!" snauwde Gride, terwijl hij zijn hoofd weer naar binnen haalde. Onmiddellijk daarop hoorde Ralph het raam dichtschuiven, even zacht en behoedzaam als het geopend was.

„Wat beteekent dat," zei hij, „dat die kerels, die gisteren het stof van mijn voeten gelikt zouden hebben, mij nu allemaal mijden en schuwen, alsof ik de pest had? Is mijn dag voorbij, en is dit werkelijk het begin van den nacht? Ik wil weten wat dit beteekent, wat er ook van komen mag! Ik ben bedaarder en meer mij-zelf dan ik sedert lang geweest ben."

Hij wendde zich van de deur af, waar hij in zijn eerste woede op had willen losbeuken, totdat Gride van angst zou hebben opengedaan, richtte zijn schreden naar de City, en ging, zich door de menigte heen werkend, die de straten vulde (het was tusschen vijf en zes uur in den middag), naar het kantoor van de Gebroeders Cheeryble, waar hij, toen hij de glazenkast binnenkwam, Tim Linkinwater alleen vond zitten.

„Mijn naam is Nickleby," zei Ralph.

„Dat weet ik," zei Tim, den ander door zijn bril heen aankijkend.

„Wie van uw firma is vanmorgen bij mij geweest?" vroeg Ralph.

„Mijnheer Charles."

„Zeg dan tegen mijnheer Charles, dat ik hem wil spreken."

„Dat zult gij," antwoordde Tim, „en mijnheer Ned eveneens."

Hij wipte van zijn kantoorruk, maar bleef nog een oogenblik staan, om Ralph strak aan te kijken, knikte toen nadrukke-

lijk met zijn hoofd, als wilde hij zeggen dat er meer achter stak, en verdween. Kort daarop kwam hij terug, bracht Ralph bij de twee broers, en bleef eveneens in het vertrek.

„Ik wilde dengene spreken, die vanmorgen bij mij is geweest,” zei Ralph, met zijn vinger den persoon aanwijzend, tot wien hij het woord richtte.

„Ik heb geen geheimen voor mijn broer Ned of voor Tim Linkinwater,” zei mijnheer Charles heel bedaard.

„Ik wel!” hernam Ralph.

„Mijnheer Nickleby,” viel mijnheer Ned hierop in, „de zaak, waarover mijnheer Charles u vanmorgen wilde spreken, is ons alle drie en nog verscheidene andere menschen ten volle bekend, en zal, helaas, weldra algemeen bekend worden. Uit kieschheid is mijn broer vanmorgen alléén bij u gekomen; maar nu begrijpen wij, dat alle verdere kieschheid overbodig zou zijn, en dus zullen wij spreken zooals wij hier zijn, of heelemaal niet.”

„Het schijnt wel, heeren,” zei Ralph smalend, „dat gij een bijzondere liefhebberij hebt, om in raadselen te spreken; en ik geloof dat uw klerk, als een verstandig man, om bij u in het gevlj te komen, er ook al zijn best voor doet. Spreek één voor één, of allemaal tegelijk, als gij dat wilt; het is mij toch onverschillig wat gij zegt.”

„Onverschillig!” riep Tim uit, die plotse-ling bloedrood werd, „onverschillig wat de Gebroeders Cheeryble zeggen? Hoort gij dat? Hoort gij dat?”

„Tim!” riepen Ned en Charles tegelijk, „wees toch bedaard, Tim!”

Tim zweeg, en verkropte zijn verontwaardiging zoo goed hij kon, terwijl hij Ralph door zijn bril aanstaarde, alsof hij hem had willen verslinden.

„Daar niemand mij een stoel geeft,” zei Ralph, rondkijkend, „zal ik er zelf maar een nemen, want ik ben moe van het loopen. En nu, heeren, vraag ik — en wil ik weten, want ik heb er het recht toe — wat gij te zeggen hebt, dat u machtigt zoo'n toon aan te slaan, en u heimelijk met mijn zaken te bemoeien, zooals ik reden heb te vermoeden, dat gij gedaan hebt. Ik zeg u verduut, dat ik, hoe weinig ik mij ook aan het oordeel van de wereld stoor, mij niet rustig door kwaadwilligen wensch te laten bena- deelen of belasteren. Of gij u door anderen laat misleiden, of dat gij uit eigen beweging handelt, is voor mij hetzelfde, en in beide gevallen kunt gij van een eenvoudig man, zooals ik ben, niet veel consideratie of toegevendheid verwachten.”

Dit werd zoo koel en bedaard gezegd, dat iemand, die niets van de zaak af wist, zeker had moeten denken, dat Ralph het recht aan zijn zijde had. Daar zat hij met over elkaar geslagen armen, bleeker dan gewoonlijk, maar heel bedaard — veel bed- daarder dan de gebroeders of de vertoorn- de Tim — en gereed om het ergste aan te hooren.

„Heel goed, mijnheer,” zei Charles. „Ned, wilt gij eens schellen?”

„Wacht een oogenblik, Charles,” zei de ander. „Ik moet eerst mijnheer Nickleby nog zeggen, dat het voor hem en voor ons goed zal zijn, als hij, wanneer 't hem mogelijk is, zoolang zwijgt, tot hij ons gehoord heeft. Ik zou graag willen dat gij dat ont- hieltt.”

„Gij hebt gelijk,” zei Charles.

Ralph glimlachte, maar gaf geen ant- woord. Er werd gescheld. De kamerdeur ging open; een man kwam strompelend bin- nen; Ralph keek om, en zag Newman Noggs voor zich staan. Van dit oogenblik af begon de moed hem te ontzinken.

„Dat is een goed begin,” zei hij bitter. „Ik zie wel, dat gij eerlijke, oprechte, vrom- e lieden zijt. Ik heb altijd wel geweten, wat zulke lieden zooals gij zijt, waard zijn. Als men met zoo'n kerel knoeit en onder een hoedje wil spelen, die zijn ziel (als hij er een had) voor sterken drank zou ver- koopen, en geen woord spreekt zonder een leugen te zeggen — wie zal dan nog veil- ig zijn? Werkelijk, het is een goed begin!”

„Ik wil spreken,” riep Newman, terwijl hij Tim, die hem wilde tegenhouden, op zij drong. „Zeg eens, oude Nickleby, wat bedoelt gij, als gij spreekt over 'zoo'n ke- rel?' Wie heeft 'zoo'n kerel' van mij ge- maakt? Als ik mijn ziel voor sterken drank zou willen verkoopen, waarom ben ik dan niet gaan inbreken, rooven, zakkenrollen, of het geld uit de napjes van blinde bede- laars gaan stelen, liever dan uw slaaf en lastdier te zijn? Als ik geen woord kan spreken zonder te liegen, waarom was ik dan uw gunsteling niet? Wanneer heb ik u ooit gevlid, of kwaad van anderen ge- sproken, om bij u in de gunst te komen? Zeg mij dat eens! Ik heb u trouw gediend. Ik heb harder gewerkt, omdat ik arm was, en meer harde woorden van u aangehoord, omdat ik u en uw onbeschoftheid veracht- te, dan ik in een werkhuis had moeten doen. Ik ben bij u gebleven, omdat ik trotsch was; omdat er bij u in huis geen anderen waren, die mijn vernedering za- gen; omdat niemand beter wist dan gij, hoe ik zoo arm was geworden, dat ik niet altijd

geweest was wat ik nu ben, en dat ik dat nooit geworden zou zijn, als ik niet in de handen van u en andere zulke schurken was gevallen. Wilt gij dat soms ontkennen? Hè?"

„Zacht wat!“ zei Tim. „Gij hebt immers gezegd....“

„Laat mij uitspreken!“ zei Newman, terwijl hij Tim van zich afweerde en steeds zorg droeg om dezen op armslengte van

zien, wat de schoolmeester uitvoerde? Wie heeft met een hebzuchtigen vader geknoeid, om zijn dochter aan den ouden Arthur Gride te verkoopen? En wie heeft met Gride zelf geknoeid, in dat kleine kantoor, waar een kast in den muur is?”

Ralph had al zijn krachten verzameld, om zijn aandoeningen in bedwang te houden; maar dit gezegde deed hem toch onwillekeurig een beweging van schrik maken.

„WIE HEEFT MET EEN HEBZUCHTIGEN VADER GEKNOEID, OM ZIJN DOCHTER AAN DEN OUDEN ARTHUR GRIDE TE VERKOOPEN? EN WIE HEEFT MET GRIDE ZELF GEKNOEID, IN DAT KLEINE KANTOOR, WAAR EEN KAST IN DEN MUUR IS?“

zich af te houden. „Spreek op, Nickleby! Wilt gij soms doen, alsof gij nergens van wist? Het zal u niet helpen. Gij hebt daar van knoeien gesproken. Wie heeft met een schoolmeester uit Yorkshire geknoeid, en terwijl zij den bediende wegstuurden, opdat hij hen niet beluisteren zou, vergeten, dat zoo'n groote voorzichtigheid hem wel eens achterdochtig kon maken, dat hij wel eens op de wacht kon gaan staan, om te zien, waar zijn patroon 's avonds heenging, en anderen op wacht kon zetten, om te

„Aha!“ riep Newman uit, „heb ik u daar geraakt? En hoe denkt gij, dat die arme duivel zoo'n haat tegen zijn meester heeft gekregen en tot de overtuiging is gekomen, dat hij, als hij hem niet dwarsboomde waar hij kon, even slecht of nog erger zou zijn als hij? Omdat hij zag, hoe barbaarsch die meester zijn eigen vleesch en bloed behandelde, en begreep, welke schandelijke bedoelingen hij had met zijn eigen nicht, een meisje, dat zelfs zoo'n afgetobde en verzoopen kerel niet zonder belangstelling kon

aanzien. Daarom bleef hij bij zoo'n meester in dienst, in de hoop, dat hij iets voor haar zou kunnen doen, zooals hij, Goddank, een paar maal voor een ander had gedaan; maar anders zou hij zijn hart al lang lucht gegeven hebben, door dien meester half dood te slaan, en dan naar den duivel te loopen. Dat moest ik u zeggen, en ook dit nog, dat ik deze heeren heb opgezocht; het knoeien laten zij aan u over. Ik heb hen opgezocht, en gezegd dat ik hun hulp noodig had om achter uw schurkenstreken te komen, om voort te gaan met wat ik begonnen was, en te helpen wie dat noodig hadden; en als mij dat alles gelukt was, dan zou ik u onder de oogen komen, en u als een man alles in uw gezicht slingeren. Nu heb ik gezegd wat ik te zeggen had, en laat de beurt aan een ander."

Hier bleef Newman, die zijn redevoering met allerlei woeste gebaren had vergezeld, en zich zoo verhit had, dat het zweet hem langs zijn gezicht liep, op eens stokstijf staan, en Ralph uitdagend aanstaren. Ralph keek hem aan, maar sloeg onmiddellijk zijn oogen weer neer, stampte met zijn voet op den grond, en zei met een doffe stem:

„Gaat maar voort, heeren! Ik ben geduldig, zooals ge ziet. Er is nog recht te krijgen. Ik zal u ter verantwoording roepen. Past op, wat gij zegt; want gij zult alles moeten bewijzen."

„Het bewijs is gereed," antwoordde mijnheer Charles. „Snawley heeft gisteravond bekend."

„En wie is die Snawley?" vroeg Ralph; „en wat heeft zijn bekentenis met mijn zaken te maken?"

Op deze vraag, gedaan met een brutale stugheid, waarvan geen beschrijving eenig denkbeeld zou kunnen geven, gaf de oude heer geen antwoord, maar zei, dat zij, om hem te toonen hoe ernstig het geval was, niet alleen zouden zeggen waarvan hij beschuldigd werd, maar ook welke bewijzen men tegen hem had, en hoe men die bewijzen in handen had gekregen. Hierop begonnen mijnheer Ned, Tim Linkinwater en Noggs tegelijk te spreken, en het duurde een heele poos voordat ieder afzonderlijk aan het woord kon komen, en Ralph een verslag te doen, waaruit het volgende bleek:

Dat, toen Newman van iemand, die nu niet bij de hand was, de verzekering had ontvangen, dat SMIKE niet de zoon van Snawley was, en deze man had aangeboden om die verklaring, desgevorderd, met een eed te bevestigen, Nikolaas en zijn vrienden waren begonnen te twifelen aan de ge-

grondheid van een eisch, waartegen zij in het begin niets hadden kunnen aanvoeren. Dat zij, nadat zij eenmaal op het vermoeden van een complot gekomen waren, den grond daarvan heel licht in de kwaadaardigheid van Ralph en de wraakzucht en inheligheid van Squeers hadden gevonden. Dat, daar vermoeden en zekerheid twee verschillende zaken waren, een bekwaam rechtsgeleerde hun had aangeraden, het proces, dat door de andere partij begonnen was, om hun SMIKE te doen uitleveren, zoolang mogelijk te rekken, en intusschen Snawley (die het grootste aandeel moest hebben in het gepleegde bedrog) door alle mogelijke middelen in het nauw te jagen, hem, als het mogelijk was, in tegenspraak met zich zelf te brengen, en, door hem voor zijn eigen veiligheid bang te maken, te bewegen, het heele complot te onthullen, en zijn aanstokers en medeplichtigen aan te geven. Dat men dit had geprobeerd; maar dat Snawley, die een geslepen en doortrapte kerel was, al hun pogingen had verijdeld totdat een onverwacht voorval hem den vorigen avond tot een bekentenis had gebracht.

Dit had aldus plaats gehad. Toen Newman het bericht was komen brengen, dat Squeers weer in de stad was, en er zoo'n geheim gesprek tusschen hem en Ralph was gevoerd, dat zij, met de kennelijke bedoeling dat hij hen niet zou kunnen beluisteren, hem de deur hadden uitgestuurd, had men iemand aangenomen, om den schoolmeester te bewaken, in de hoop iets te ontdekken, dat eenig licht kon werpen op het vermeende complot. Toen men echter merkte, dat hij verder geen omgang met Ralph of Snawley hield, en volkomen afzonderd leefde, raakte men het spoor bijster; de bewaker werd afgedankt, en men zou niet meer aan Squeers gedacht hebben, als Newman hem niet eens op een avond met Ralph op straat had ontmoet. Toen hij hen volgde, zag hij tot zijn verwondering, dat zij een aantal gemeene slaaphuizen en kroegen binnengingen, in vele waarvan Ralph bekend was, en (zooals hij hoorde, toen hij na hun vertrek navraag deed) naar een oude vrouw zochten, in wier beschrijving hij de doove Peg Sliderskew herkende. De zaak nam nu een ernstiger voorkomen aan; men begon met vernieuwde waakzaamheid de wacht te houden; een rechercheur nam zijn intrek in de herberg, waar Squeers logeerde, en volgde den niets kwaads vermoedenden schoolmeester op den voet, totdat deze zijn kamertje bij Lambeth betrok. Nu moest de rechercheur even-

eens verhuizen; hij hield zich verborgen in het huis vlak er tegenover, en ontdekte weldra, dat Squeers en Peg Sliderskew geregeld met elkaar omgingen.

Toen de zaken zoo stonden, werd Gride in verhoor genomen. Door de nieuwsgierigheid van de burens, en ook gedeeltelijk door zijn eigen spijt en woede, was de diefstal al lang bekend geworden; maar hij wilde volstrekt geen stap doen om de oude vrouw te laten vervolgen, en het denkbeeld, dat hij als getuige tegen haar zou moeten optreden, joeg hem zoo'n schrik aan, dat hij zich in zijn huis opsloot, en niemand te woord wilde staan. Dit een en ander deed de vervolgers vermoeden, dat Ralph en Gridé zich van Squeers wilden bedienen, om eenige van de gestolen papieren, die het licht niet mochten zien, weer in hun bezit te krijgen. Zij vermoedden verder, dat er in deze papieren misschien iets te vinden zou zijn, waaruit men de uitdrukkingen, die Newman had afgeluisterd, en die op Madeline doelden, zou kunnen verklaren, en zij besloten dus om Peg in hechtenis te laten nemen, voordat zij de papieren vernietigde, en Squeers eveneens, als men iets verdachts tegen hem zou kunnen inbrengen. Zoodra men een volmacht tot huiszoeking had gekregen, en alle voorbereidselen waren gemaakt, loerde men op het raam van Squeers, totdat men hem zijn licht zag uitdoen, op het oogenblik, dat hij, zooals men tevoren al onderzocht had, gewoon was Peg te gaan bezoeken. Hierop slopen Frank Cheeryble en Newman naar boven, om af te luisteren waarover zij spraken, en op het gunstige oogenblik den rechercheur een teeken te geven. Wat een gelukkig oogenblik zij troffen, hoe zij luisterden en wat zij hoorden, is den lezer al bekend. Nog half bedwelmd, en met het gestolen document in zijn zak, werd Squeers gearresteerd, en daarop ook Peg in hechtenis genomen. Spoedig daarna ging men nu Snawley aanzeggen, dat Squeers gevangen was genomen, waarom zeide men hem niet, en daarop bekende de ontstelde booswicht, dat het heele verhaal betreffende Smike een verzinsel was, en beschuldigde daarbij Ralph Nickleby zooveel hij maar kon. Wat Squeers betrof, hij was dien morgen verhoord en daar hij geen voldoende ophelderingen kon geven, hoe hij in het bezit van dat document was gekomen, of wat hij bij Peg kwam doen, was het resultaat geweest, dat hij nog voor een week in hechtenis zou blijven.

Al deze ontdekkingen werden Ralph nu omstandig meegedeeld. Welken indruk zij

ook op hem mochten maken, hij gaf geen teeken van eenige ontroering, maar bleef met zijn oogen op den grond gevestigd, en zijn hand voor zijn mond, onbeweeglijk zittende. Toen het verhaal ten einde was, hief hij snel zijn hoofd op, alsof hij wilde spreken; maar toen mijnheer Charles nogmaals het woord nam, zonk hij weer in zijn vorige houding terug.

„Ik heb u vanmorgen gezegd,” zei de oude heer, zijn hand op den schouder van zijn broer leggend, „dat ik uit barmhartigheid bij u kwam. Hoever gij in dit laatste geval betrokken zijt, en hoever de man, die nu in hechtenis zit, u kan bezwaren, zult gij zelf het beste weten. Maar het recht moet zijn loop hebben tegen allen, die in dit complot tegen dien armen onschuldigen jongen betrokken zijn. Het ligt niet in onze macht u voor de gevolgen te beschermen. Alles wat wij doen kunnen, is u bijtijds te waarschuwen, opdat gij die gevolgen zoudt kunnen ontvluchten. Wij zouden niet graag willen, dat een oude man, als gij, door een bloedverwant voor het gerecht en tot schande werd gebracht, en vooral niet, dat hij, zooals gij, al de banden van de natuur vergat. Wij smeeken u — Ned, gij ondersteunt mij toch zeker, en Tim Linkinwater zeker ook, al houdt gij u nog zoo koppig, en al zit ge daar met zoo'n zuur gezicht alsof ge het niet zoudt willen — wij smeeken u, om Londen te verlaten en ergens een schuilplaats te zoeken, waar gij voor de gevolgen van die goddelooze plannen veilig zult zijn, en waar gij tijd zult hebben, mijnheer, om daarvoor te boeten en een beter mensch te worden.”

„En denkt gij,” antwoordde Ralph opstaand, met den lach van een duivel, „denkt gij, dat gij mij zoo gemakkelijk zult klein krijgen? Denkt gij, dat honderd slimme complotten, of honderd omgekochte getuigen, of honderd valsche schurken op mijn hiel, of honderd schijnheilige boetpredikaties, mij bang zullen maken? Ik dank u, dat gij mij gezegd hebt, wat gij van plan zijt; nu kan ik op mijn hoede zijn. Gij weet nog niet wien gij voorhebt. Gij hoeft de proef maar te nemen; maar dit zeg ik u, dat ik spuw op uw schijnheilige mooie praatjes, en dat ik u tart, u uitdaag, om het ergste tegen mij te doen wat gij kunt.”

Zoo scheidden zij voor dien avond; maar het ergste was nog niet gekomen.

HOOFDSTUK LX.

Ralph hoort het ergste.

In plaats van naar huis te gaan, stapte Ralph in de eerste de beste cabriolet, die hij aantrof, en gelastte den koetsier naar het politiebureau van het district te rijden, waar Squeers in hechtenis was genomen. Op eenigen afstand van de plaats, waar hij zijn moest, stapte hij uit het rijtuig, en ging te voet verder. Toen hij naar den man vroeg, dien hij wilde bezoeken, vernam hij, dat hij juist bijtijds was gekomen, daar men ieder oogenblik de huurkoets verwachtte, die Squeers had besteld, om als een heer naar de gevangenis te rijden.

Toen hij verzocht den gevangene te mogen spreken, bracht men hem naar een soort wachtkamer, waar men Squeers, daar hij zich een schoolmeester en een fatsoenlijk man had genoemd, vergund had den dag door te brengen. Een flauw brandende kaars verspreidde juist genoeg licht, dat Ralph den schoolmeester kon herkennen, die in een hoek op een bank lag te slapen. Een leeg glas stond op de tafel, en deed, als de brandewijnlucht en de snorkende ademhaling van den slaper daartoe niet al voldoende waren geweest, den bezoeker begrijpen, dat de gevangene de flesch te hulp had genomen, om het onaangename van zijn toestand een poos te vergeten.

Het was niet gemakkelijk hem wakker te krijgen, zoo zwaar en diep was zijn slaap; maar eindelijk herkreeg hij langzamerhand en met flauwe flikkeringen zijn bewustzijn, kwam overeind, en vertoonde een geelbleek gezicht, een rooden neus en een borsteligen baard, alles een nog fraaier effect makend, door een witten zakdoek, met groote bloedvlekken, dien hij om zijn hoofd gebonden en onder zijn kin had vastgeknoopt. Met een droevig gezicht staarde hij Ralph een poosje zwijgend aan, en gaf eindelijk zijn gevoelens lucht door de kernachtige opmerking:

„Dat komt er nu van!”

„Wat scheelt er aan uw hoofd?” vroeg Ralph.

„Uw bediende, die valsche schoelje, heeft er een gat in geslagen,” antwoordde Squeers norsch; „dát scheelt er aan. Zijt gij toch eindelijk gekomen?”

„Waarom hebt gij mij geen boodschap gestuurd?” zei Ralph. „Hoe kon ik komen, voor ik wist wat er met u gebeurd was?”

„Mijn gezin!” stotterde Squeers, de oogen naar de zoldering opslaand. „Mijn dochter,

die nu juist op een leeftijd is, waarin alle gevoelens zoo heftig zijn. Mijn zoon, die een jonge held is, de trots en glorie van het dorp! Dit is een slag voor de familie! De kroon van de Squeers'en ligt in het slijk, en hun zoon duikt onder in de baren.”

„Gij hebt gedronken,” zei Ralph, „en zijt nog niet uitgeslapen.”

„Ik heb niet op u w gezondheid gedronken, kameraad,” zei Squeers; „dus hebt gij niets te zeggen.”

Ralph bedwong de verontwaardiging, die de veranderde onbeschofte toon van den schoolmeester bij hem opwekte, en vroeg nog eens, waarom hij hem geen boodschap had gestuurd.

„Wat zou mij dat geholpen hebben?” bromde Squeers. „Het zou mij weinig goed doen, als zij wisten dat ik u ken; en zij willen geen borgstelling aannemen, voordat zij meer van het geval weten. Dus zit ik hier nu vast, en gij loopt nog los.”

„Dat zult gij ook doen, binnen enkele dagen,” hernam Ralph, met gemaakte vriendelijkheid. „Zij kunnen u niets ter wereld doen.”

„Ik geloof ook niet, dat zij mij veel doen kunnen,” zei Squeers boosaardig, „als ik maar vertel, hoe en waarom ik bij die leelijke oude Slider ben gekomen, die ik wou dat dood en begraven en weer opgegraven en geanatomiseerd en in een museum aan ijzerdraadjes gehangen was, voordat ik haar ooit gezien had. Dat heeft die poeierpruik vanmorgen uitdrukkelijk gezegd. ‚Gevangene!’ zei hij, ‚daar gij in het gezelschap van deze vrouw zijt aangetroffen — daar men dit document bij u heeft ontdekt — daar gij bezig waart heimelijk andere documenten te verbranden — en daar gij geen voldoende opheldering geeft, wie of wat gij zijt — zal ik u voorloopig in hechtenis houden; en voordat er nadere inlichtingen zijn ingewonnen, kan ik geen borgstelling voor u aannemen.’ Nu zou ik heel goed kunnen zeggen: ‚Ik kan wel voldoende opheldering geven. Ik ben Wackford Squeers; daar hebt gij mijn kaartje met mijn adres. Ik kan overvloedig getuigenissen bijbrengen, dat ik een braaf en eerlijk man ben, van door en door strenge zeden en beginselen. Als er iets niet in den haak is in dit geval, is het mijn schuld niet. Ik deed het alleen maar voor een vriend — mijn vriend Ralph Nickleby op Golden-Square; laat hem maar halen, en hoort wat hij zegt. Hij is de man, dien gij hebben moet.”

„Wat was dat voor een document, dat men bij u vond?” vroeg Ralph, die het maar

OVERAL TELEURSTELLINGEN

beter vond de voorgaande quaestie te laten rusten.

„Wel, wat anders dan dat document,” antwoordde Squeers, „van die Madeline. Het was een testament, anders niets.”

„Door wien is dat testament gemaakt,” vroeg Ralph snel, „en wat behelsde het? Wat werd haar daarin vermaakt?”

„Het was een testament in haar voordeel, verder weet ik er niets van,” antwoordde Squeers; „en dat is meer, dan gij er van zoudt onthouden hebben, als gij dien blaas-

en bewasschen, van zakgeld en alle benooidigheden voorzien, onderwezen in alle levende en doode talen, mathesis, orthographie, geometrie, astronomie, trigonometrie — dit is heel wat anders dan trigonomie; dat is allemaal uit, allemaal uit. Met Squeers — met Squeers is alles — alles uit!”

Zoo voortprevelend liet hij Ralph tijd om zijn tegenwoordigheid van geest te herkrijgen, die hem weldra deed begrijpen, dat het zaak was om Squeers zooveel mogelijk

„MET SQUEERS — MET SQUEERS IS ALLES — ALLES UIT!”

balg op uw kop hadt gekregen. Het is de schuld van uw verwenschte achterdocht, dat zij het in handen gekregen hebben. Als gij het mij hadt laten verbranden, en mij op mijn woord hadt willen gelooven, dat ik het gedaan had, zou het een hoopje asch zijn geweest, en niet in mijn jas hebben gezeten.”

„Overall teleurstellingen!” mompelde Ralph.

„Och, och,” zuchtte Squeers, die door den brandewijn en het gat in zijn hoofd nu en dan aan het malen raakte, „in het bekoorlijke dorp Dotheboys bij Greta Bridge in Yorkshire, worden jongelieden in den kost genomen, gevoed, gekleed, verzorgd

gerust te stellen, en hem te doen gelooven, dat hij voor zijn eigen veiligheid niets beters kon doen, dan alles stil te houden.

„Ik zeg u nog eens,” begon hij weer, „dat zij u niets kunnen doen. Gij zult nog een aanklacht wegens onrechtmatige vrijheidsberooving kunnen indienen, en daar voordeel uithalen. Ik zal wel een verhaaltje voor u verzinnen, waarmee gij u in eens van alles kunt afmaken; en al willen zij een borgstelling van twintig duizend pond hebben, ik zal borg voor u blijven. Alles wat gij te doen hebt, is de waarheid verborgen te houden. Gij zijt vanavond niet heelemaal nuchter, en ziet dit nu misschien niet zoo duidelijk in, als gij anders zoudt doen; maar

liegen is uw zaak, en gij zult goed dienen op te passen, want het zou leelijke gevolgen kunnen hebben, als gij u mocht verspreken."

"Zoo!" zei Squeers, die hem met zijn hoofd op zij en een glurenden blik, die hem op een oude raaf deed lijken, had aangehoord, „moet ik dat doen? Luister dan eens naar wat ik u zal zeggen! Ik heb genoeg van uw verhaaltjes, en wil er mij niet meer mee ophouden. Als de zaak verkeerd loopt, zal ik maken dat gij ook uw portie krijgt. Gij hebt altijd gezegd, dat er geen gevaar was. Het was onze afspraak niet, dat ik zoo in de pekel zou komen, en gij moet niet denken, dat ik het voor zoeten koek zal opeten. Ik heb met u voortgetobd van het een op het ander, omdat wij al zoo het een en ander met elkaar hadden uitstaan, en gij mij veel goed of kwaad kondt doen, al naardat het u in den zin kwam. Nu, als alles goed afloopt, kan mij dat niet schelen, dan is het tot uw dienst; maar loopt het verkeerd, dan zal ik net zoo spreken en doen als voor mij zelf het beste is, en mij aan geen mensch storen. — Helaas!" vervolgde Squeers, op een plechtigen toon, „mijn zedelijke invloed op de jongens wankelt op zijn grondslag! Voortdurend heb ik de beelden van mijn vrouw en mijn dochter en mijn veelbelovenden zoon voor mij, allen op half rantsoen gesteld; daarvoor verdwijnen alle andere bedenkingen, en het eenige cijfer in de heele rekenkunst, waar ik als echtgenoot en vader in dit ellendige perikel nog van weet, is nummer één."

Hoelang Squeers zoo zou hebben voortgegaan, of tot welke onstuimige tooneelen het gesprek aanleiding zou hebben gegeven, weet niemand, want daar hij juist op dit oogenblik werd gestoord door de komst van een politieagent met het bericht dat de koets er was, zette hij zijn hoed heel deftig boven op den zakdoek, dien hij om zijn hoofd had, stak zijn eene hand in zijn zak, greep met de andere den arm van zijn geleider, en liet zich zoo wegbrengen.

„Ik begreep het al daaruit, dat hij mij geen boodschap stuurde," zei Ralph bij zich zelf, toen Squeers was weggebracht. „Uit zijn dronkemanspraak kan ik duidelijk opmaken, dat die kerel van plan is mij te verraden. Ik ben zoo in het nauw gebracht, dat zij niet alleen allemaal van mij afvallen, maar, evenals de dieren in de fabel, mij hun tanden laten zien, hoewel zij gisteren nog niet wisten, hoe diep zij voor mij kruipen zouden. Maar zij zullen mij niet bang maken. Ik wijk geen voetstap."

Hij begaf zich naar zijn woning, zei tegen zijn huishoudster, die buiten de deur sliep, dat zij naar huis kon gaan, ging naar zijn kamer, zette zich neer bij het licht van een kaars, en begon voor de eerste maal, over alles, wat er dien dag gebeurd was, na te denken.

Sedert den vorigen avond had hij niets gegeten of gedronken, en behalve dat hij zooveel emoties had doorstaan, was hij nog verscheidene uren op de been geweest. Hij voelde zich flauw en afgemat, en toch was het hem onmogelijk iets anders te gebruiken dan een glas water. Hij bleef met zijn hoofd in zijn hand zitten; hij wilde slapen of nadenken, maar beide was hem even onmogelijk; hij voelde niets dan zijn uitputting en neerslachtigheid; al zijn zinnen schenen verdoofd te zijn.

Het was bijna tien uur toen er aan de deur werd geklopt; maar hij bleef stil zitten, als had hij geen besef om te begrijpen, wat dit geluid beteekende. Het kloppen werd verscheidene malen herhaald, en hij hoorde een stem meer dan eens zeggen, dat er toch licht was (waarmee hij wist dat zijn eigen kaars werd bedoeld) voordat hij kon besluiten om op te staan en naar beneden te gaan.

„Mijnheer Nickleby, er is verschrikkelijk nieuws voor u, en ik kom u verzoeken, onmiddellijk mee te gaan," zei een stem, die hem bekend scheen. Hij hield zijn hand boven zijn oogen, keek naar buiten, en zag Tim Linkinwater op de stoep staan.

„Meegaan?" zei Ralph. „Waarheen?"

„Naar ons kantoor," antwoordde Tim. „Ik heb hier een koets."

„En waarom?" vroeg Ralph.

„Vraag toch niet waarom, maar ga mee."

„Weer zoo'n gekheid als vanmiddag!" mompelde Ralph, met een beweging als wilde hij de deur weer sluiten.

„Neen, neen!" zei Tim heel ernstig, en greep hem tegelijk bij zijn arm. „Het is om u iets te zeggen, dat gebeurd is — iets vreeslijks, mijnheer Nickleby, dat u van nabij betreft. Denkt gij, dat ik dit zeggen zou, of zoo laat hier zou komen, als het niet zoo was?"

Ralph keek hem oplettend aan, en toen hij ontdekte, dat Tim er inderdaad heel ontutst uitzag, aarzelde hij, niet wetend wat hij zeggen of denken moest.

„Het is beter dat gij het nu hoort, dan later," zei Tim. „Misschien heeft het eenigen invloed op u. Ga om 's hemels wil mee!"

Op een anderen tijd zou Ralph's hardnekkigheid misschien niet door zoo'n ge-

zegde te overwinnen zijn geweest; maar nu ging hij, nadat hij zich een oogenblik had bedacht, zijn hoed halen, en stapte, zonder een woord te zeggen, in het rijtuig.

Tim herinnerde zich later heel duidelijk, en sprak er dikwijls over, dat hij Ralph, toen deze het huis uitkwam, zag waggelen als een dronken man, en ook dat hij hem, toen hij in de koets stapte, met zoo'n doodsbleek en verwilderd gezicht had aangekeken, dat Tim er van schrikte, en bijna bang was om hem te volgen. Sommigen beweerden, dat Ralph toen een voor gevoel had; maar misschien heeft het meer reden, om de oorzaak van zijn ontroering te zoeken in wat hij dien dag had doorstaan.

Onderweg bewaarden beiden het diepste stilzwijgen. Toen de koets stilstond, volgde Ralph zijn geleider door het huis naar de kamer waar de gebroeders op hem wachtten. Hij was zoo verbaasd, om niet te zeggen ontzet, over de uitdrukking van den blik, waarmee zij hem aankeken, en die op een treurig medelijden met hem leek, dat hij nauwelijks spreken kon. Toen hij zich had neergezet, vermande hij zich echter in zooverre, dat hij, ofschoon haperend, uitbracht:

„Wat — wat hebt gij mij te zeggen — behalve wat gij mij al gezegd hebt?”

Het was een groot, ouderwetsch vertrek, flauw verlicht, en aan het einde was een uitspringend raam, waarvoor een zware draperie hing. Terwijl hij sprak, wendde Ralph zijn oogen naar dien kant, en meende de gedaante van een man te onderscheiden, in welke meening hij bevestigd werd, toen het voorwerp zich bewoog, alsof het zijn blik niet goed verdragen kon.”

„Wie is dat daar?” vroeg Ralph.

„Iemand, die ons het bericht heeft gebracht, dat ons heeft doen besluiten u hier te laten komen,” antwoordde mijnheer Charles. „Laat hem voorloopig daar maar blijven, mijnheer.”

„Nog meer raadsels,” zei Ralph met een flauwe stem. „Wel, mijnheer?”

Maar voordat een van de broers kon antwoorden, keerde hij zich weer naar het raam. De aanwezigheid van dien onbekende scheen hem zoo te hinderen, dat hij zijn oogen niet van die plek kon afwenden; want nadat hij nog een paar keer daarheen had omgekeken, verschoof hij zijn stoel, zoodat hij met zijn gezicht naar het raam zat, en mompelde als verontschuldiging, dat het licht hem hinderde.

De broers spraken een poos fluisterend met elkaar; uit hun voorkomen bleek, dat zij diep ontroerd waren. Ralph keek een

paar keer naar hen om, en zei eindelijk, met een geweldige inspanning om zijn bedaardheid te hernemen: „Wel, wat is er? Waarom hebt gij mij zoo laat laten roepen? Wat hebt gij mij te zeggen?” En na een korte pauze vervolgde hij: „Is mijn nicht misschien dood?”

Deze vraag maakte het gemakkelijker, om tot een begin te komen. Mijnheer Charles draaide zich om, en zei, dat het ierdaad een sterfgeval was, dat zij hem moesten berichten, maar dat zijn nicht welvend was.

„Bedoelt gij, dat haar broer dood is?” vroeg Ralph, terwijl zijn oogen begonnen te schitteren. „Nee, dat zou al te mooi zijn. Dat geloof ik niet, al zegt gij het. Dat nieuws is al te welkom, om waar te zijn.”

„Schaam u, verstokt en onnatuurlijk mensch!” riep de andere broer met warmte uit. „Gij zult een mededeeling hooren, die, als gij nog eenig menschelijk gevoel hebt, zelfs u zal doen sidderen. Als wij u eens zeiden, dat de arme jongen, die u nooit iets heeft misdaan, maar dien gij vervolgd hebt, om uw kwaadaardigen haat tegen uw neef bot te vieren — als wij u eens zeiden, dat dit arme schepsel onder uw vervolging was bezweken, en heengegaan was, om daar over zijn droevig lot verslag uit te brengen, waar gij eenmaal ter verantwoording zult worden geroepen voor het aandeel, dat gij daarin hebt gehad?”

„Als gij mij zegt, dat hij dood is,” zei Ralph, „vergeef ik u al het overige. Als gij mij zegt dat hij dood is, ben ik levenslang uw schuldenaar. Ja, hij is dood; ik zie het aan uw gezicht. Wie triumfeert er nu? Is dat uw verschrikkelijke tijding? Ziet gij wel, hoe het mij treft? Gij hebt er goed aan gedaan mij te laten halen. Ik had honderd mijlen, door de modder en de duisternis, te voet willen loopen, om dit nieuws te hooren.”

Zelfs op dit oogenblik, te midden van zijn barbaarsche vreugde, bespeurde Ralph in het gezicht van de twee broers, die hem met afgrijzen aanstaarden, iets van dat onverklaarbare medelijden, dat hij tevoren al had opgemerkt.

„En heeft hij u die tijding gebracht?” vervolgde Ralph, met zijn vinger naar het raam wijzend. „En hij was zeker daar gaan zitten, om te zien hoe die tijding mij zou aangrijpen? Ha, ha, ha! Maar ik zeg hem, dat ik nog lang een doorn in zijn oog zal zijn; en u beiden zeg ik nog eens, dat gij hem nog niet kent, en dat de dag u nog berouwen zal, dat gij dien vagebond hebt opgenomen.”

„Gij houdt mij voor uw neef,” zei een holle treurige stem, „het zou beter voor u en mij zijn, als ik dit werkelijk was.”

De gedaante, die zoo onduidelijk zichtbaar was, stond op, en kwam langzaam naderbij. Ralph deinsde terug; want hij aanschouwde niet Nikolaas, zooals hij verwacht had, maar Brooker.

Ralph wist geen reden, waarom hij voor dien man bevreesd zou zijn, en was ook vroeger nooit bang voor hem geweest; maar de bleekheid, die Tim op zijn gezicht had gezien, toen hij in de koets stapte, vertoonde zich weer op zijn gezicht; hij beefde, en zijn stem haperde, toen hij zei:

„Wat doet die kerel hier? Gij weet toch, dat hij een gemeene dief, een banneling is?”

„Luister naar wat hij u te zeggen heeft — o, mijnheer Nickleby, luister naar wat hij u te zeggen heeft,” riepen de broers met zooveel aandoening en ernst, dat Ralph zich verwonderd naar hen omkeerde. Zij wezen naar Brooker, en Ralph keerde zich opnieuw naar dezen, naar het scheen werktuiglijk.

„Die jongeman,” zei de man, „over wien deze heeren gesproken hebben....”

„Die jongeman,” herhaalde Ralph, hem verbijsterd aanstarend.

„Dien ik dood op zijn bed heb zien liggen,” vervolgde de man, „en die nu in zijn graf ligt....”

„Die nu in zijn graf ligt,” herhaalde Ralph, als iemand, die in zijn slaap spreekt.

De man sloeg zijn oogen op, en vouwde plechtig zijn handen:

„Was uw eenige zoon, zoo waarlijk helpe mij God in den hemel!”

Er volgde een diepe stilte. Ralph hield zijn handen voor zijn gezicht. Kort daarop liet hij ze weer zakken; en nooit had iemand het gezicht van een levend mensch, zonder eenig uiterlijk letsel, zoo akelig misvormd gezien. Hij keek Brooker, die vlak voor hem stond, strak aan, maar sprak geen woord, en bewoog zich niet.

„Mijne heeren,” zei Brooker; „ik zal mij niet verontschuldigen; daar ben ik lang over heen. Als ik, terwijl ik vertel hoe alles zich heeft toegedragen, zeg, dat ik met barbaarschheid behandeld werd, en daardoor tot iets kwam, waartoe ik anders misschien niet slecht genoeg zou zijn geweest, doe ik het, omdat het bij mijn verhaal hoort, en niet om mij zelf te verontschuldigen. Ik ben een misdadiger.”

Hij zweeg en scheen zich te bedenken; toen wendde hij zich van Ralph af tot de

broers, en vervolgde op een nederigen toon:

„Onder hen, die met dezen man zaken deden — het zal nu twintig of vijf en twintig jaar geleden zijn — was ook een heer uit Leicestershire, die een woest en losbandig leven leidde. Hij had zijn eigen vermogen al verspild, en zou graag dat van zijn zuster eveneens verspillen. Zij hadden geen ouders meer; zijn zuster woonde bij hem in, en nam zijn huishouden waar. Ik weet niet, of het aanvankelijk was om de zuster over te halen, dat zij haar broer zijn zin zou geven, of om iets anders; maar hij,” hier wees hij naar Ralph, „ging dikwijls naar Leicestershire, en bleef dan eenige dagen bij dien heer logeeren. Zij hadden veel met elkaar te doen gehad, en misschien ging hij er daarom heen, of misschien om de zaken van zijn cliënt te redderen, die in een deplorabelen toestand verkeerden — maar natuurlijk ging hij uit winstbejag. De zuster was niet jong meer; maar ik heb hooren zeggen, dat zij heel knap was, en aanspraak had op een aanzienlijk vermogen. Na verloop van eenigen tijd trouwde hij haar. Dezelfde geldzucht, die hem bewoogen had dit huwelijk aan te gaan, was ook de reden, dat het zorgvuldig geheim gehouden werd; want een artikel in het testament van haar vader bepaalde, dat, als zij buiten toestemming van haar broer trouwde, het kapitaal, waarvan zij, zoolang zij ongetrouwd bleef, slechts het vruchtgebruik had, geheel aan een anderen tak van de familie ten deel zou vallen. De broer wilde geen toestemming geven, als zijn zuster die niet van hem kocht en rijkelijk betaalde; mijnheer Nickleby wilde tot zoo'n offer niet besluiten, en daarom hielden zij het huwelijk geheim, en wachtten tot de broer zijn nek zou breken, of ziek zou worden en sterven. Hij deed geen van beide, en intusschen werd uit dit geheime huwelijk een zoon geboren. Het kind werd weg bij een min ondergebracht; de moeder zag het maar een paar maal tersluiks, en de vader — zoo bezorgd was hij voor het geld, dat hij nu bijna in zijn macht meende te hebben, want zijn zwager was ziekelijk, en werd hoe langer hoe erger — ging het nooit opzoeken, om geen achterdocht te verwekken. De broer bleef voortkwijnen; de vrouw van mijnheer Nickleby drong onophoudelijk bij hem aan, om hun huwelijk openbaar te maken; maar hij wilde niet. Zij woonde alleen op een eenzaam landgoed, waar zij geen ander gezelschap had dan de losbandige vrienden van haar broer. Hij woonde in Londen, en hield zich met zijn

zaken bezig. Zij hadden verscheidene malen ongenoegen, en deden elkaar verwijten; en toen zij bijna zeven jaar getrouwd waren, en, als zij nog een paar weken hadden gewacht, de dood van haar broer alles in orde zou hebben gebracht, ging zij met een jongen man er vandoor."

Hier zweeg hij een oogenblik; maar Ralph bewoog zich niet, en de broers gaven hem een teeken om verder te gaan.

"Toen," vervolgde Brooker, „vernam ik al deze omstandigheden uit zijn eigen mond, omdat zij toen geen geheim meer waren, daar de broer alles had ontdekt. Hij zou er echter toch niet tegen mij over gesproken hebben, als hij mij niet noodig had gehad. Hij zette de vluchtelingen na, sommigen zeiden, om winst te slaan uit de schande van zijn vrouw, maar ik geloof eerder om een bloedige wraak te nemen, want dat lag evenzeer, misschien nog meer, in zijn karakter. Hij vond hen niet, en zij stierf niet lang daarna. Ik weet niet of hij toen begon te denken, dat hij toch misschien nog van het kind zou kunnen houden, of dat hij zeker wilde zijn, dat de moeder het niet in handen zou krijgen; maar voordat hij op reis ging, belastte hij mij, om het naar huis te brengen; en dat deed ik."

Zijn toon werd hier nog nederiger, en hij sprak met een heel zachte stem, terwijl hij, op Ralph wijzend, voortging:

„Hij had mij slecht, barbaarsch behandeld — zooals ik hem nog verweten heb, toen ik hem onlangs op straat ontmoette — en ik haatte hem. Ik bracht het kind naar huis, en het sliep daar op den voorzolder. Door verwaarloozing was het kind zoo ziekelijk geworden, dat ik een dokter moest halen, die zei, dat de jongen sterven zou, als hij geen verandering van lucht kreeg. Dit deed het eerst die gedachte bij mij opkomen, die ik kort daarna ten uitvoer bracht. Toen hij zes weken later thuis kwam, zei ik hem, dat het kind dood en begraven was. Ik had alles goed overlegd, en voor bewijzen gezorgd; niemand kon mij verdenken. Misschien was dit in een of ander opzicht een teleurstelling voor hem, of misschien had hij nog eenig natuurlijk gevoel; maar dat speet hem, en zoo werd ik versterkt in mijn plan, om hem na verloop van tijd mijn geheim te laten koopen. Ik had van de scholen in Yorkshire gehoord. Ik bracht het kind naar een daarvan, die door een zekeren Squeers gehouden werd. Ik zei, dat de jongen SMIKE heette. Zes jaar lang betaalde ik twintig pond per jaar, en zei in al dien tijd geen woord over

mijn geheim; want na herhaalde slechte behandeling had ik weer ongenoegen met zijn vader gekregen en zijn dienst verlaten. Ik werd verbannen. Bijna acht jaar ben ik in het buitenland geweest. Zoodra ik weer in Engeland kwam, ging ik naar Yorkshire, deed navraag bij de jongens van de school, en vernam, dat de jongen, dien ik daar gebracht had, met een jongeman was weggelopen, die den naam van zijn eigen vader droeg. Ik ging zijn vader in Londen opzoeken, en door een toespeling op wat ik hem zou kunnen zeggen, probeerde ik wat geld van hem los te krijgen, om in mijn levensonderhoud te voorzien; maar hij joeg mij met dreigementen weg. Toen zocht ik zijn klerk op, en bracht dezen langzamerhand zoover, dat hij mij vertelde wat er gaande was. Ik was het, die zei dat de jongen de zoon niet was van den man, die hem opeischte. In al dien tijd had ik den jongen niet gezien. Eindelijk hoorde ik waar hij was, en dat hij heel ziek was. Ik ging daarheen, om mij aan hem bekend te maken, in de hoop, dat hij mij zou herkennen, en mijn verhaal zou bevestigen. Ik vertoonde mij onverwachts; maar voordat ik spreken kon, herkende hij mij — de ongelukkige had er maar al te veel reden toe — en ik zou hem ook herkend hebben, al had ik hem in Indië ontmoet. Het was hetzelfde beklagenswaardige gezicht, als toen hij nog een kind was. Een paar dagen bleef ik besluiteloos; toen wendde ik mij tot den jongeman, onder wiens toezicht hij zich bevond, en hoorde dat hij dood was. Die heer weet hoe snel hij mij herkende, hoe dikwijls hij mij beschreven heeft, en wat hij gezegd heeft van dien zolder, dien hij zich herinnerde, en die dezelfde is, waarop hij in het huis van zijn vader heeft geslapen. Dit is mijn verhaal. Laat men mij met den schoolmeester confronteeren, en mij op alle mogelijke manieren op de proef stellen, dan zal men zien, dat ik de waarheid heb gesproken, en dat ik deze schuld op mijn geweten heb."

„Ongelukkige man," zeiden de broers, „wat zoudt gij nu nog kunnen doen, om het bedreven kwaad te herstellen?"

„Niets, mijne heeren, niets!" antwoordde Brooker. „Ik kan niets herstellen, ik heb niets meer te hopen. Ik ben oud en afgeleefd, tot armoede en ellende vervallen. Deze bekentenisse kan mij niets anders brengen dan nieuwe rampen en nieuwe straf; maar ik doe ze toch, en wil staande houden wat ik gezegd heb. Ik ben het werktuig geweest om deze vreeselijke vergelding te brengen over het hoofd van een man, die,

om zijn booze driften te bevredigen, zijn eigen kind tot den dood toe heeft vervolgd en gemarteld. Ik weet wel, dat die vergelding ook mij moet treffen. Het berouw komt te laat, en ik heb hier of in het hiernamaals niets meer te hopen."

Nauwelijks had hij dit gezegd, of de lamp, die dicht bij Ralph op de tafel stond, en de eenige was, die in het vertrek brandde, werd omvergestooten, waardoor het plotseling volkomen donker werd. Het duurde maar kort, voor men een ander licht had gehaald; maar toen dit kwam, was Ralph Nickleby verdwenen.

De beide broers en Tim Linkinwater beaardslaagden eenigen tijd, of het waarschijnlijk was, dat hij nog terug zou komen, en toen het bleek, dat hij niet terugkwam, aarzelden zij, of zij naar hem zouden laten informeerden. Tenslotte, toen zij bedachten hoe vreemd het was, dat hij zoo stil en onbeweeglijk was blijven zitten, en begrepen, dat hij misschien ongesteld was, besloten zij, hoe laat het ook zijn mocht, onder het een of ander voorwendsel inlichtingen in te winnen aan zijn huis. Zij vonden zoo'n voorwendsel in de aanwezigheid van Brooker, met wien zij niet wisten wat te doen, zonder Ralph te raadplegen, en besloten dus, voordat zij zich naar bed begaven, hun voornemen ten uitvoer te brengen.

HOOFDSTUK LXI.

Waarin Nikolaas en zijn zuster de goede meening van alle voorzichtige menschen verbeuren.

Den morgen, nadat Brooker zijn beken-tenis had afgelegd, kwam Nikolaas thuis. De ontmoeting tusschen hem en de zijnen was niet zonder heftige emotie, want zij hadden uit zijn brieven alles vernomen wat er gebeurd was, en betreurden met hem den dood van iemand, wiens hulpeloze en ongelukkige toestand eerst hun medelijden had opgewekt, en die door zijn goedhartigheid, oprechtheid en vurige dankbaarheid hun later met iederen dag dierbaarder was geworden.

"Ik zal nooit weer iemand als gezelschap bij mij krijgen," zei juffrouw Nickleby snikkend, "die zooveel attenties voor mij heeft — natuurlijk u, beste Nikolaas, en Kaatje uitgezonderd, en ook uw goede papa, en die fatsoenlijke kindermid, die met dat linnen en die twaalf vorkjes wegliep. Hij

was zoo goed van humeur, en zoo inschikkelijk, en zoo gewillig! Als ik nu in den tuin kom, dien hij altijd zoo keurig in orde hield, of op zijn kamer, waar hij altijd het een of ander zat te knutselen, waarmee hij ons wilde verrassen, en waar nog zooveel staat, dat hij niet heeft afgemaakt — dan kan ik het niet uithouden! Het is een zware beproeving voor mij. Het zal u tot aan het einde van uw leven een troost zijn, Nikolaas, te denken hoe goed gij voor hem geweest zijt — en dat zal het ook voor mij zijn, te denken hoe goed wij het altijd samen hebben kunnen vinden, en hoeveel hij van mij hield, de arme jongen! Ik begrijp wel, hoe u dit getroffen heeft; ik kan het u wel aanzien; maar niemand weet, wat ik voel — neen, dat is onmogelijk."

Terwijl juffrouw Nickleby met de grootste oprechtheid aldus op haar gewone manier, door altijd het eerst aan zich zelf te denken, aan haar smart lucht gaf, was zij de eenige niet, die schreide. Ook Kaatje, hoe gewoon zij ook was zich zelf te vergeten als zij voor anderen te zorgen had, was niet in staat haar aandoeningen te bedwingen; Madeline was nauwelijks minder ontroerd dan haar vriendin; en de arme, eerlijke, goedhartige juffrouw La Creevy, die bij de familie was komen logeeren zoolang Nikolaas weg was, en sedert de slechte tijding kwam, niets anders had gedaan dan de anderen troosten en opbeuren, zag Nikolaas nauwelijks de deur binnenkomen, of zij zette zich op de trap neer, barstte in een stroom van tranen uit, en wilde zich in langen tijd niet laten troosten.

"Het doet mij zoo'n verdriet," zei de goede ziel, "hem alleen te zien terugkomen. Ik moet er maar steeds aan denken wat hij zelf geleden moet hebben. Ik zou het mij minder aantrekken als hij het meer toonde, maar hij houdt er zich zoo mannelijk onder."

"Wel dat moet ik immers," zei Nikolaas, "is 't niet?"

"Ja, ja," antwoordde zij, "en gij zijt een beste jongen; maar voor een eenvoudige ziel zoals ik — ik weet wel dat het verkeerd is het te zeggen, en het zal mij ook dadelijk spijten — schijnt dit zoo'n slechte belooning voor alles wat gij gedaan hebt."

"Neen," hervatte Nikolaas vriendelijk, "welke betere belooning kon ik hebben dan het bewustzijn dat zijn laatste dagen vreedzaam en gelukkig waren, en de herinnering dat ik hem voortdurend gezelschap heb gehouden, en niet verhinderd was om bij hem te blijven, wat ik door honderd omstandigheden had kunnen zijn."

„Wel zeker,” snikte juffrouw La Creevy, „dat is ook waar, en ik ben een goddeloos schepsel en een ondankbare zottin.”

Daarmee begon zij opnieuw te schreien, en daarna een poging doende om zich te herstellen, probeerde zij te lachen. Dat lachen en schreien, zoo tegen elkaar strijdend, worstelden om den voorrang, en het gevolg was, dat juffrouw La Creevy het op haar zenuwen kreeg.

Toen allen weer eenigszins bedaard waren, begaf Nikolaas, die na een lange nacht-reis inderdaad rust noodig had, zich naar zijn kamer, wierp zich, gekleed als hij was, op zijn bed, en viel in een rustigen slaap. Toen hij wakker werd, zag hij Kaatje naast zijn bed zitten, die, zoodra hij zijn oogen opende, zich bukte, om hem te kussen.

„Ik moest u komen zeggen, hoe blij ik ben, dat gij weer thuis zijt.”

„En ik kan u niet zeggen, Kaatje, hoe blij ik ben, dat ik u terugzie.”

„Wij hebben allen zoo naar u verlangd,” zei Kaatje „moeder en ik — en Madeline.”

„Gij hebt in uw laatsten brief geschreven, dat zij u heelemaal beter was,” zei Nikolaas tamelijk haastig, en met een eenigszins hooge kleur. „Is er, sedert ik weg ben, niets gezegd over het een of andere plan voor de toekomst, dat de broers waarschijnlijk wel voor haar gemaakt hebben?”

„Geen woord,” antwoordde Kaatje. „Het zou mij erg spijten als zij vertrok; en gij zult dat zeker ook niet willen — is 't wel, Nikolaas?”

Nikolaas bloosde opnieuw, en zette zich naast zijn zuster neer. „Nee, Kaatje, zeker niet,” zei hij. „Maar luister! Voor u wil ik niet verbergen wat er in mij omgaat, en toch is het mij pijnlijk er over te spreken. Kortom, Kaatje... ik heb haar lief.”

Kaatje's oogen werden helderder, en zij wilde antwoorden, toen Nikolaas zijn hand op haar arm legde, en vervolgde:

„Niemand moet dit weten dan gij alleen. Zij vooral niet.”

„Maar Nikolaas!”

„Nee, zij vooral niet — nu tenminste niet; en ik vrees zelfs, nooit. Soms probeer ik mij wel te overreden, dat er een tijd zou kunnen komen, waarin ik haar als een eerlijk man zal mogen zeggen, wat ik voor haar voel; maar die tijd ligt zoover in het verschiet, en de toekomst is zoo onzeker, dat ik heel goed begrijp, hoe ijdel zoo'n hoop zou zijn, en dat het beter voor mij is, die zelf met geweld te onderdrukken, dan, door ze te blijven koesteren, de teleurstelling nog grooter en bitterder te maken. Nee, Kaatje, sedert ik buiten ben geweest,

heb ik in mijn gestorven vriend voortdurend een nieuw blijk van de weldadigheid van die edele broers voor mijn oogen gehad. Voor zoover ik kan, wil ik mij die waardig maken; en als ik vroeger in mijn plicht jegens hen te kort ben geschoten, heb ik besloten, dien nu met de uiterste nauwgezetheid te vervullen, en verdere verzoeking te vermijden.”

„Voordat gij verder spreekt, beste Nikolaas,” zei Kaatje, terwijl zij verbleekte, „moet gij hooren wat ik u te zeggen heb. Ik kwam met opzet daarom bij u; maar de moed ontzong mij. Wat gij mij nu zegt, geeft mij weer moed.” Zij aarzelde en barstte in tranen uit.

Er was iets in haar toon, dat Nikolaas voorbereide op wat er volgen moest. Kaatje trachtte te spreken, maar haar tranen verstikten haar stem.

„Kom, wees nu bedaard, dwaas zusje,” zei Nikolaas. „Ik kan wel bijna raden, wat gij mij te zeggen hebt. Het betreft mijnheer Frank, niet waar?”

Kaatje liet haar hoofd op zijn schouder zakken, en snikte: „Ja!”

„En heeft hij u misschien zijn hand aangeboden, terwijl ik van huis was?” zei Nikolaas. „Is het dat? Ja? Ziet ge nu wel, dat het zoo moeilijk niet is, mij dat te zeggen? Hij heeft u dus zijn hand aangeboden!”

„En — ik heb hem afgewezen!” zei Kaatje.

„Zoo? En waarom?”

„Ik zei hem alles, wat gij, zooals ik later hoorde, tegen moeder hebt gezegd,” antwoordde Kaatje met een bevende stem. „Ik kon hem wel niet verbergen hoe het mij aangreep, maar ik zei hem toch alles, en verzocht hem mij niet meer te komen bezoeken.”

„Gij hebt goed gedaan,” zei Nikolaas, terwijl hij zijn zuster aan zijn borst drukte; „maar ik had dit ook van u verwacht.”

„Hij probeerde mij over te halen,” hernam Kaatje, „en hij zei, dat hij, wat mijn besluit ook zijn mocht, niet alleen zijn ooms op de hoogte zou stellen met den stap, dien hij gedaan had, maar het ook u zou zeggen, zoodra gij terugkwaamt. Ik vrees,” vervolgde zij, en verloor daarbij weer haar gedwongen bedaardheid, „ik vrees, dat ik hem niet duidelijk genoeg gezegd heb, hoe hoog ik zijn onbaatzuchtige genegenheid achtte, en hoe vurig ik voor zijn toekomstige geluk bidden zou. Als gij hem spreekt, zou ik — zou ik graag willen, dat hij dit van u hoorde.”

„En dacht gij, Kaatje, terwijl gij aan uw gevoel van eer en recht zoo'n offer bracht,

dat ik voor de mijne zou terugdeinzen?" vroeg Nikolaas met teederheid.

„O neen!" antwoordde Kaatje, „zeker niet als uw omstandigheden dezelfde waren, maar..."

„Zij zijn dezelfde," viel Nikolaas haar in de rede. „Madeline is wel geen bloedverwante van onze weldoeners, maar zij beschouwen haar toch als zoodanig, en hebben mij haar geschiedenis toevertrouwd, omdat zij zich volkomen op mijn eerlijkheid en rechtschapenheid verlieten. Hoe schandelijk zou het van mij zijn, als ik van de omstandigheden misbruik maakte, en haar genegenheid probeerde te winnen, terwijl, als ik in mijn bedoeling slaagde, dit geen ander gevolg zou kunnen hebben, dan dat de broers in hun liefsten wensch, om haar als hun dochter aan te nemen, zouden worden teleurgesteld, en ik den schijn zou hebben van op hun medelijden voor het arme meisje, dat ik zoo onwaardig had verlost, mijn fortuin te willen bouwen — ik, wien zij reeds de middelen tot een gelukkig en genoeglijk leven hebben geschonken, en die geen recht heb om meer te verlangen! Ik heb besloten, mijn gemoed van dezen druk te ontlasten; ik twijfel zelfs, of ik mij niet al heb bezondigd. Vandaag zal ik openhartig met de heeren Cheeryble spreken, en hun verzoeken, deze jongedame onder een ander dak een schuilplaats te bezorgen."

„Vandaag? Zoo gauw?" riep Kaatje uit.

„Ik heb hierover al weken lang nagedacht," hernam Nikolaas; „en waarom zou ik het uitstellen? Wat ik zoojuist gehoord heb, heeft mij een dieper besef van mijn plicht gegeven; waarom zou ik wachten tot dat die indruk verflauwd is? Gij zoudt het mij toch niet willen afraden; wel, Kaatje?"

„Gij kunt misschien rijk worden," zei Kaatje.

„Misschien," zei Nikolaas met een treurigen glimlach, „en oud tegelijk. Maar rijk of arm, jong of oud, wij zullen altijd dezelfde voor elkaar zijn, en dat is onze troost. Als wij maar bij elkaar kunnen blijven, zullen wij geen van beiden ooit eenzaam zijn. Misschien is onze eerste genegenheid de oorzaak, dat wij nooit een andere koesteren, en dan versterkt zij den band, die ons aan elkaar verbindt. Het schijnt nog zoo kort geleden, Kaatje, dat wij als kinderen met elkaar speelden; en het zal niet lang meer duren voordat wij oude menschen zijn, die op deze kwellingen terugzien, zooals wij op het verdriet van onze kinderjaren doen, ons met een treurig gemoegen den tijd herinnerend, toen zoiets

ons kon ontroeren. Wanneer wij dan bij elkaar zitten en over den tijd spreken, toen onze tred nog lichter en ons haar nog niet grijs was, zullen wij misschien dankbaar zijn voor de beproevingen, die ons elkaar zoo dierbaar maakten, en de oorzaak waren, dat ons leven zoo kalm en vredig verliep. En jonge menschen in onze nabijheid — zoo jong als gij en ik nu zijn — die iets van onze geschiedenis gehoord hebben, zullen om troost bij ons komen, en klachten waarvoor zij, die nooit zelf zoiets hebben ondervonden, moeilijk meegevoel kunnen hebben, voor de medelijdende ooren van den ouden vrijer en zijn zuster uitstorten."

Kaatje glimlachte door haar tranen heen, toen Nikolaas dit tafereel ophing; maar het waren geen tranen van droefheid, hoewel zij bleven voortstroomen, toen hij al opgehouden had te spreken.

„Heb ik geen gelijk, Kaatje?" zei hij, na een korte poos van stilte.

„Volkomen gelijk, lieve broer," antwoordde zij. „En ik kan u niet zeggen, hoe tevreden ik ben, dat ik gehandeld heb zooals ik wist, dat het in uw geest was."

„Het spijt u dus niet?"

„Ne-en!" antwoordde Kaatje bedeesd. „Dat spijt mij natuurlijk niet, dat ik gedaan heb wat goed en recht was, maar het spijt mij wel, dat dit ooit gebeurd is — tenminste soms, en soms zou ik... ik weet niet, wat ik zeg. Ik ben maar een zwak meisje, Nikolaas, en het heeft mij erg aangegrepen."

Het is geen overdrijving, wanneer wij zeggen, dat, als Nikolaas op dat oogenblik tien duizend pond had bezeten, hij dat geld, in zijn hartelijke genegenheid voor de eigenares van die blozende wangen en neergeslagen oogen, tot den laatsten penning toe zou hebben weggeschonken, om haar geluk te verzekeren. Maar alles wat hij doen kon, was, haar met liefderijke woorden te troosten en op te beuren; en zijn woorden waren zoo vol liefde en troost, dat Kaatje haar armen om zijn hals sloeg, en zei, dat zij niet meer zou schreien.

„Welke man," dacht Nikolaas met trots, toen hij zich kort daarop naar het kantoor begaf, „zou niet voldoende voor elke geldelijke opoffering beloond zijn door het bezit van zoo'n hart, dat boven alle waarde verheven zou zijn als harten niet zoo licht en goud en zilver niet zoo zwaar wegen! Frank heeft geld genoeg. Waar zou hij voor al zijn geld zoo'n schat kunnen koopen, als Kaatje is? En toch zegt men bij ongelijke huwelijken altijd, dat de rijke partij een groot offer brengt, en de arme een buiten-

kansje heeft. Maar ik redeneer als een verliefde, of als een zot, wat wel ongeveer hetzelfde zal zijn."

Hij trachtte zich tegen zulke gedachten te verzetten, door zich zelf zijn onbillijkheid te verwijten, en zich zijn plichten te herinneren, en kwam zoo op het kantoor, waar hij Tim Linkinwater aantrof.

"Ha, mijnheer Nickleby!" riep Tim, "hoe gaat het? Gij zijt toch gezond — volkomen gezond?"

"Volkomen," antwoordde Nikolaas, terwijl hij den braven man de hand drukte.

"Gij ziet er toch een beetje afgetobd uit," hernam Tim, "nu ik u goed bekijk. Luister! Dat was de lijst! Zij heeft geen enkele maal zoo helder gefloten, terwijl gij weg waart; zij houdt evenveel van u als van mij."

"Dan is uw lijst niet zoo schrande als ik dacht," zei Nikolaas, "als zij niet weet, dat ik niet half zooveel haar aandacht waard ben als gij."

"Het is zonderling met dien vogel," zei Tim, terwijl hij met zijn pen naar de kooi wees. "Hij fluit voor niemand anders dan voor mijnheer Charles en mijnheer Ned, voor u en voor mij." Hier bleef Tim steken, en keek Nikolaas met een zekere verlegenheid aan. "Voor u en voor mij," herhaalde hij, en bleef weer steken. "Ik kan niet zwijgen, als ik iets op het hart heb!" barstte hij eensklaps uit. Ik wilde er u niet naar vragen, maar ik zou zoo graag eenige bijzonderheden over dien armen jongen willen hooren. Heeft hij wel eens over de Gebroeders Cheeryble gesproken?"

"Ja zeker," antwoordde Nikolaas; "heel dikwijls."

"Daar heeft hij goed aan gedaan," hervatte Tim, terwijl hij zijn oogen afveegde; "daar heeft hij goed aan gedaan."

"Hij heeft ook verscheidene malen uw naam genoemd," zei Nikolaas, "en mij verzocht, of ik mijnheer Linkinwater voor hem wilde vaarwelzeggen."

"Heeft hij dat werkelijk gedaan?" riep Tim, luid snikkend. "Och, die arme jongen! Ik wou, dat wij hem hier hadden kunnen begraven. Er is in heel Engeland niet zoo'n kerkhof, als dat kleine, daar aan den overkant; alle huizen in het rond zijn kantoren, en als men op een mooien dag daar gaat wandelen, kan men door de open ramen de boeken en brandkasten zien. En heeft hij mij vaarwel laten zeggen? Ik had niet verwacht dat hij aan mij zou hebben gedacht. Och, die arme jongen!"

Tim was zoo overstelpt van aandoening, dat hij op het oogenblik niet in staat was,

het gesprek voort te zetten. Nikolaas verliet dus zwijgend het kantoor en begaf zich naar de kamer van mijnheer Charles.

Als hij tot nu toe standvastig en bedaard was gebleven, was dit het gevolg van een inspanning geweest, die hem niet weinig had gekost. Maar de hartelijke welkomsgroet en het eenvoudige, ongekunstelde medelijden van den goeden ouden man troffen hem tot in zijn ziel, en het was hem onmogelijk zijn aandoeningen te verbergen.

"Kom, jonge vriend," zei de menschlievende koopman, "wij moeten ons niet zoo laten terneerslaan; neen, neen! Wij moeten rampen leeren dragen, en bedenken dat er altijd gronden van troost bestaan, zelfs bij een sterfgeval. Met iederen dag, dat die arme jongen leefde, moest hij minder geschikt worden voor de wereld, en zich ongelukkiger voelen in het besef van alles wat hem ontbrak. Het is zoo beter, mijnheer. Het is zoo veel beter."

"Ik heb dit alles ook al tegen mij zelf gezegd, mijnheer," antwoordde Nikolaas, zijn keel schrapend. "Ik voel, dat gij de waarheid spreekt."

"Ja, goed, goed!" hernam mijnheer Cheeryble, die met al zijn troostredenen even diep ontroerd was als de brave oude Tim. "Waar is mijn broer Ned? Tim Linkinwater, waar is mijn broer Ned?"

"Met mijnheer Trimmers uitgegaan," antwoordde Tim, "om dien armen man in het ziekenhuis te krijgen en voor zijn kinderen te zorgen."

"Mijn broer Ned is een beste man, een bovenste beste man!" riep Charles uit, terwijl hij de deur weer sloot. "Hij zal heel blij zijn, dat hij u weer ziet, mijnheer Nickleby! Wij hebben alle dagen over u gesproken."

"Om u de waarheid te zeggen, mijnheer," hernam Nikolaas met een zekere, heel natuurlijke aarzeling, "ik ben blij, dat ik u alleen vind; want ik zou u heel graag iets zeggen. Hebt gij een oogenblik tijd om mij aan te hooren?"

"Zeker, zeker," antwoordde mijnheer Charles met een heel angstig gezicht. "Spreek, mijnheer, spreek!"

"Ik weet nauwelijks, hoe ik beginnen moet," hernam Nikolaas. "Als ooit iemand reden had, om een ander uit dankbaarheid lief te hebben en te vereeren, hem aan te hangen met een trouw, die de moeilijkste diensten tot een genoegen en een vreugde maakt, is dat het gevoel, dat ik voor u moet koesteren; en geloof mij, dat doe ik ook werkelijk met hart en ziel."

"Ik geloof u," antwoordde de oude heer. "Ik heb er nooit aan getwijfeld, en zal het

ook nooit doen; neen, nooit!"

"De goedheid, waarmee gij dit zegt, geeft mij moed om verder te gaan," zei Nikolaas. "Toen gij mij het eerst in vertrouwen naamt, en mij met die boodschap naar juffrouw Madeline Bray zondt, had ik u moeten zeggen, dat ik haar al eens eerder had gezien, dat haar schoonheid toen een onuitwischbaren indruk op mij had gemaakt, en ik vergeefsche pogingen had aangewend, om haar op te sporen en haar geschiedenis te weten te komen. Ik zei u dit niet, omdat ik dwaas genoeg geloofde, dat ik mijn gevoel zou kunnen bedwingen, en alles aan mijn plicht jegens u zou kunnen opofferen."

"Mijnheer Nickleby!" zei mijnheer Charles, "gij hebt toch het vertrouwen, dat wij u bewezen, niet geschonden, of daarvan een onbehoorlijk gebruik gemaakt? Neen, dat hebt gij natuurlijk niet."

"Dat heb ik niet gedaan," zei Nikolaas op een vasten toon. "Hoewel ik ondervond, dat ik mij zelf met iederen dag een grooteren dwang moest aandoen, en mij dit telkens meer moeite kostte, heb ik nooit iets gezegd of gedaan, dat ik niet gedaan zou hebben, als gij aanwezig waart geweest. Nooit heb ik ook maar één oogenblik mijn plicht vergeten. Maar ik vind, dat de voortdurende omgang met dit bekoorlijke meisje noodlottig is voor de rust van mijn gemoed, en ook dat besluit zou kunnen verzwakken, dat ik tot nu toe trouw ben gebleven. Kortom, mijnheer, ik kan mij zelf niet vertrouwen; en daarom smee ik u, deze jongedame zoo gauw mogelijk aan de zorg van mijn moeder en zuster te onttrekken. Ik weet wel, hoe verwaand en dwaas het iedereen, en vooral u, moet voorkomen, dat ik een jongedame, die zoo ver boven mij verheven is, daar ik haar immers als uw aangenomen dochter moet beschouwen, zelfs in mijn gedachten durf lief te hebben. Maar wie zou haar niet moeten liefhebben, die haar gezien had, zooals ik haar heb gezien? Dat is mijn eenige verontschuldiging, en daar ik de verzoeking niet kan ontloopen, en mijn hartstocht niet de baas kan worden, zoolang ik het voorwerp daarvan voortdurend voor mijn oogen heb, kan ik niets anders doen, dan u smeeken die verzoeking weg te nemen, en mij tijd te laten om haar te vergeten."

"Het is waar, mijnheer Nickleby," zei de oude man, na een poos te hebben gezwegen, "gij kunt niets anders doen. Het was verkeerd van mij, dat ik een jongeman, zooals gij, aan zoo'n verzoeking blootstelde. Ik had kunnen voorzien, wat er gebeuren zou.

Ik dank u, mijnheer, ik dank u. Madeline zal vertrekken."

"Als gij mij een gunst wilt bewijzen, mijnheer," hernam Nikolaas, "en mij haar achting wilt laten behouden, door haar nooit te vertellen. . . ."

"Ik zal er voor zorgen," viel mijnheer Charles hem in de rede. "En is dit nu alles wat gij mij te zeggen hebt?"

"Neen," antwoordde Nikolaas; "nog niet alles."

"Ik weet de rest," zei mijnheer Cheeryble, wien dit spoedige antwoord heel veel genoeg scheen te doen. "Wanneer is het u ter oore gekomen?"

"Toen ik vanmorgen thuis kwam."

"En gij hebt begrepen, dat het uw plicht was onmiddellijk hier te komen, en mij mee te deelen, wat uw zuster u ongetwijfeld heeft verteld?"

"Ja," antwoordde Nikolaas, "hoewel ik graag eerst met mijnheer Frank zou hebben gesproken."

"Frank is gisteravond bij mij geweest," zei de oude heer. "Gij hebt goed gedaan, mijnheer Nickleby, en ik zeg u nogmaals dank."

Hierop vroeg Nikolaas verlof, om nog iets te mogen zeggen. Hij durfde te hopen, zei hij, dat wat hij gezegd had geen aanleiding zou zijn, om Kaatje en Madeline van elkaar te verwijderen, die zoo aan elkaar gehecht waren, dat een belemmering in haar omgang beiden veel verdriet zou doen, en hem, als de ongelukkige oorzaak daarvan, zeker niet minder zou treffen. Als het gebeurde voorbij en vergeten was, hoopte hij ook, dat Frank en hij nog echte vrienden zouden blijven en geen gedachte aan haar, die tevreden was om zijn nederig lot en thuis te deelen, ooit weer de harmonie tusschen hen zou verstoren. Hij vertelde, zoo nauwkeurig mogelijk, wat er dien morgen tusschen Kaatje en hem was voorgevallen; hij sprak over zijn zuster met zooveel edelen trots en liefde, en over het vertrouwen, dat zij koesterden; om in elkaars gezelschap blij en gelukkig te leven, met zooveel opgeruimdheid en hartelijkheid, dat weinigen hem ongeroerd hadden kunnen aanhooren. Met nog meer aandoeining dan hij tevoren aan den dag had gelegd, gaf hij in enkele eenvoudige woorden — die meer zeiden dan een welsprekende redevoering — zijn gehechtheid aan de broers te kennen, en zijn hoop, dat hij in hun dienst zou leven en sterven.

Naar dit alles luisterde mijnheer Charles, die zijn stoel zoo had geplaatst, dat Nikolaas hem niet in zijn gezicht kon zien, in

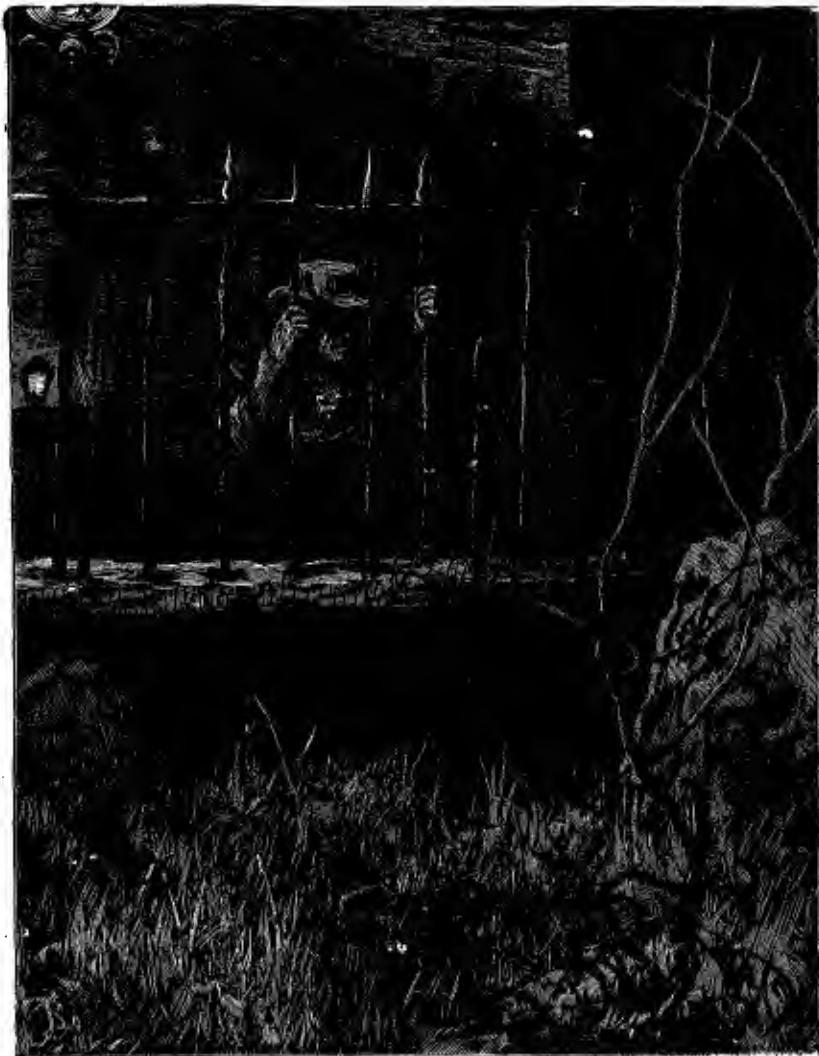
NIKOLAAS HOORT VREEMD NIEUWS

de diepste stilte. Hij had bovendien niet op zijn gewone manier gesproken, maar met een zekere stijfheid en verlegenheid, die hem anders volkomen vreemd waren. Nikolaas was bang, dat hij hem gekrenkt had. „Neen, neen,” zei mijnheer Charles; „gij

dingen te vertellen; en uw oom heeft gezegd, dat gij vanmiddag met mij bij hem moest komen.”

„Bij hem komen? Met u, mijnheer?” riep Nikolaas uit.

„Ja, met mij,” antwoordde de oude heer.

KEEK OPLETTEND TUSSEN DE TRALIES DOOR, EN VROEG ZICH AF, IN WELKEN HOEK DIE MAN WEL BEGRAVEN ZOU LIGGEN.

hebt heel goed gedaan.”

„Frank is een onbezonnen, onvoorzichtig jongmensch,” vervolgde hij, nadat Nikolaas een poos gewacht had. „Ik zal zorgen, dat dit binnenkort in orde komt. Laat ons nu niet meer over de zaak spreken; het onderwerp is pijnlijk voor mij. Kom over een half uur nog eens hier. Ik heb u vreemde

„Kom over een half uur terug; dan zal ik u meer zeggen.”

Nikolaas kwam op den bepaalden tijd terug, en vernam toen alles wat er den vorigen dag was gebeurd, en hoe Ralph met de broers een afspraak had gemaakt, dat zij hem dien avond zouden komen bezoeken. Om deze afspraak den lezer duidelijk te ma-

ken, moeten wij terugkeeren, en de voetstappen van Ralph Nickleby volgen, toen hij het huis van de tweelingbroers verliet. Wij verlaten dus Nikolaas, die wel eenigszins gerustgesteld was door de hernieuwde vriendelijkheid van zijn beschermers, maar toch voelde, dat zij hem anders behandel- den dan vroeger — hoewel hij niet zeggen kon in welk opzicht — en dus door een pijnlijke onzekerheid en onrust werd gekweld.

HOOFDSTUK LXII.

Hoe Ralph een laatste afspraak maakt, en hoe hij die houdt.

Als een dief sloop Ralph het huis uit. Toen hij pas op de straat kwam, tastte hij als een blinde met zijn handen voor zich uit; vervolgens snelde hij als gejaagd voort, en keek telkens om, als vreesde hij dat iemand hem volgde, om hem tegen te houden. Zoo sloeg hij den weg naar zijn huis in.

Het was een donkere avond, en een koude wind dreef de wolken met vliegende snelheid langs den hemel voor zich uit. Een zware donkere wolk scheen Ralph op den voet te volgen; zij nam geen deel aan de wilde jacht van de andere, maar bleef traag achter, en dreef langzaam en sluipend voort. Dikwijls keek Ralph om en omhoog naar die wolk, en meer dan eens bleef hij stilstaan, om haar te laten overdrijven; maar als hij weer voortging, was zij altijd achter hem, en volgde hem langzaam en treurig als een sombere begrafenisstoet.

Hij moest een kleine armoedige begraafplaats voorbijgaan, een akelig stukje grond, enkele voeten boven de straat verheven, en daarvan door een lagen muur en een ijzeren hek afgescheiden. Het was een yochtige, ongezonde plek, waar zelfs het gras en onkruid door hun spichtigen groei schenen aan te kondigen, dat het uit de graven gesproten was van menschen, die in benauwde stegen en door den drank verpeste hongerholen geleefd hadden. Hier lagen hun lijken, van de levenden slechts door wat aarde en een paar planken gescheiden, dicht bijeen, lichamelijk te vergaan, zooals de ziel vroeger vergaan was. Hier lagen zij, niet onder maar vlak naast de levenden, niet dieper omlaag dan de voeten van de menigte, die hun dagelijks voorbijstroomde en tot aan de keel van die voorbijgangers opgestapeld. Hier lagen zij, een huivering-

wekkende familie, al die geliefde broeders en zusters van den blozenden geestelijke, die, toen zij in den grond werden gestopt, zijn taak zoo haastig afdeed.

Toen Ralph dit kerkhof voorbijging, herinnerde hij zich, dat hij eens als lid van de Jury het lijk had moeten schouwen van een man, die zich de keel had afgesneden en hier begraven was. Hij wist zelf niet, hoe dit hem nu juist voor den geest kwam, daar hij het kerkhof zoo dikwijls was voorbijgegaan, zonder er ooit aan te denken; evenmin begreep hij hoe het kwam, dat het gebeurde hem nu eenige belangstelling kon inboezemen; en toch was dit het geval, want hij bleef staan, greep het ijzeren hek met zijn beide handen beet, keek oplettend tusschen de tralies door, en vroeg zich af, in welken hoek die man wel begraven zou liggen.

Terwijl hij daar zoo stond, kwam er met een luid gejuich en getier een partij dronken lieden aan, door eenige anderen gevolgd, die de dronkaards trachten over te halen om stil naar huis te gaan. Zij waren heel vroolijk, en een van hen, een klein, uitgedroogd mannetje, met een grooten bult, begon te dansen. Zijn voorkomen was zoo bespottelijk, dat de enkele toeschouwers het uitschaterden van het lachen. Ook Ralph voelde zich door hun vroolijkheid aangestoken, en hij lachte even hartelijk als een man die naast hem stond, en zich omkeerde, om hem aan te kijken. Toen de troep zich verwijderd had en hij weer alleen was, hervatte hij zijn eerste bezigheid met vernieuwde belangstelling; want hij herinnerde zich, dat de laatste persoon, die den zelfmoordenaar levend had gezien, verklaard had, dat deze toen uitgelaten vroolijk was, en wist nog wel, hoe zonderling hij en de andere leden van de Jury dat toen gevonden hadden.

Hij kon het graf onder zoo'n groot aantal graven niet onderscheiden; maar hij riep zich een levendig beeld van den man zelf voor den geest, hoe hij er uitzag en wat hem tot zijn handelwijze had bewogen, wat hij zich allemaal nog duidelijk herinnerde. Hij dacht hierover zoolang na, dat dit beeld hem, toen hij verder liep, nog voor de oogen bleef zweven, evenals hij zich herinnerde, dat hij, toen hij nog een kind was, een duivelgezicht, dat hij met krijt op een deur geteekend had zien staan, niet uit zijn gedachten kon verdrijven. Dichter bij huis vergat hij dit weer, en begon hij er over te denken, hoe eenzaam en akelig het daar in huis zou zijn. Dit gevoel werd tenslotte zoo sterk, dat hij, toen hij

zijn huis bereikte, bijna niet den moed had de deur te openen; en toen hij dit eindelijk had gedaan en naar binnen was gegaan, kwam het hem voor, dat hij zich buiten de heele wereld zou sluiten, als hij die deur sloot. Eindelijk smeed hij toch, met een harden slag, de deur dicht. Hij had geen licht. Wat was het akelig, koud en stil!

Huiverend ging hij naar boven, naar de kamer, waar hij zat, toen men hem de laatste maal stoorde. Hij had een soort verdrag met zich zelf gesloten, dat hij niet aan het gebeurde wilde denken, voordat hij thuis was. Nu was hij thuis, en mocht hij er aan denken.

Zijn kind — zijn eigen kind! Hij twijfelde niet aan het verhaal; hij voelde, hij wist, dat het waar was, even goed alsof hij er jarenlang van overtuigd was geweest. Zijn eigen zoon! En dood! Gestorven in de armen van Nikolaas, terwijl hij Nikolaas liefhad en hem als zijn beschermengel beschouwde! Dat was het ergste.

Zoodra hij in nood was, hadden allen hem verlaten, zelfs met geld kon hij niemand koopen. Alles moest uitkomen; iedereen moest alles weten. Daar was de jonge lord — dood; diens vriend in het buitenland en buiten zijn bereik; tien duizend pond met één slag verloren; zijn complot met Gride mislukt, op het oogenblik dat zij triomfeerden; zijn latere plannen ontdekt; hij zelf in gevaar; en het voorwerp van zijn vervolging en de vriend van Nikolaas niemand anders dan zijn eigen rampzalige zoon! Alles boven zijn hoofd ineen gestort, en hij onder het puin begraven, en wriemelend in het stof!

Als men hem zijn kind had laten behouden, en het onder zijn oog was opgegroeid, zou hij misschien een onverschillig, ongevoelig, hardvochtig vader zijn geweest, dat voelde hij. Maar dan dacht hij weer, dat het misschien toch anders zou zijn geweest; dat zijn zoon hem wellicht tot troost en zij samen gelukkig hadden kunnen zijn. Hij begon nu te denken, dat de vermeende dood van dit kind en de vlucht van zijn vrouw er veel toe hadden bijgedragen, hem zoo stug en norsch te maken. Hij scheen zich een tijd te herinneren, toen hij niet zoo ongevoelig en verstokt was, en verbeeldde zich bijna, dat hij Nikolaas in het begin had gehaat, omdat deze jong en welgemanierd was, en misschien op den jongen lafbek leek, die hem onteerd en van een groot vermogen beroofd had.

Maar een enkele teedere gedachte of menschenlijke aandoening, in dat woeste tumult van hartstocht en wroeging, was als

een druppel stil water in een onstuimige zee. Zijn haat tegen Nikolaas, die door herhaalde teleurstellingen steeds heviger was geworden, had nu een hoogte bereikt, die aan razernij grensde. Dat juist die Nikolaas zijn rampzaligen zoon had moeten redden, zijn beschermer en vriend had moeten zijn, hem die liefde en teederheid had moeten bewijzen, die de ongelukkige jongen anders nooit zou hebben gekend, hem had moeten leeren zijn eigen vader te haten en te verachten — dat die Nikolaas dat alles nu weten en er zich in verheugen moest — dat was gal en gif voor het hart van den woekeraar. De gedachte, dat de gestorvene en Nikolaas elkaar hadden liefgehad, martelde hem. Het tafereel van zijn sterfbed, waar Nikolaas hem verzorgde en steunde, en hij vol dankbaarheid in zijn armen stierf, terwijl hij geweld zou hebben dat zij doods-vijanden waren, maakte hem dol. Hij knarste op zijn tanden, sloeg in de lucht om zich heen, en met oogen, die in het duister schitterden, schreeuwde hij uit:

„Ik ben vertrap en geruïneerd! De ellending heeft mij de waarheid gezegd. De nacht is gekomen. Is er geen middel om hen van hun triomf te berooven, en hun hun barmhartigheid en medelijden voor de voeten te werpen? Is er geen duivel om mij te helpen?”

Plotseling rees het tooneel weer voor hem op, dat zijn verbeelding hem had afgeschilderd, toen hij bij het kerkhof stond. Het lijk van den zelfmoordenaar scheen voor hem te liggen. Het hoofd was bedekt; zoo was het, toen hij het voor het eerst zag. Hij herinnerde zich de stijve, omhooggekeerde, blauwachtige voeten. Toen zag en hoorde hij de bleeke, bevende huisgenooten van den zelfmoordenaar, die bij het schouwen hun getuigenis moesten afleggen — het gejammer van de vrouwen — het verslagen stilzwijgen van de mannen — den schrik en de ontsteltenis — de overwinning, behaald door hem, die toen niets anders was dan een hoop gevoelloos stof, en met één enkele beweging van zijn hand zich buiten het bereik van zijn vijanden had geplaatst, en hun zoo'n schrik had aangejaagd.

Hij sprak niet meer; maar na een poos ging hij op den tast de kamer uit en de krakende trap op, naar den voorzolder, waarvan hij de deur achter zich sloot. Het was nu een bergplaats van allerlei rommel; maar er stond nog een oud ledikant — dat, waarin zijn zoon had geslapen; want er was nooit een ander geweest. Dit ledikant ontweek hij, en zoover daarvan af als hij kon,

zette hij zich neer.

Het licht van de lantarens beneden op de straat, dat door het raam scheen, was voldoende, om te doen zien, wat voor soort kamertje dit was, hoewel hij de verschillende voorwerpen, die hier op elkaar waren gestapeld, de oude met touw omwoelde pakkisten en stukken gebroken huisraad, niet onderscheiden kon. Het dak liep schuins af; aan den eenen kant was het hoog, en aan den anderen raakte het bijna den vloer. Het was op dit hoogste gedeelte, dat Ralph eenigen tijd zijn oogen gevestigd hield; toen stond hij op, schoof de oude kist waarop hij gezeten had, naar die plek, klom er op, en voelde met beide handen boven zijn hoofd langs den muur. Eindelijk vond hij een grooten ijzeren haak, die vast in een van de balken was geslagen.

Op dit oogenblik werd hij gestoord door een luid geklop beneden aan de deur. Na een lichte aarzeling opende hij het raam, en vroeg wie er was.

„Ik wilde mijnheer Nickleby spreken,” antwoordde een stem.

„Wat hebt gij hem te zeggen?”

„Dat is toch de stem van mijnheer Nickleby niet?” was het antwoord.

De stem was wel vreemd; maar het was toch Ralph die sprak, en dit zei hij ook. De stem antwoordde daarop, dat de heeren Cheeryble wenschten te weten, of de man, dien hij 's avonds gesproken had, vastgehouden moest worden; en dat zij, uit vrees van iets verkeerd te zullen doen, het nu nog lieten vragen, hoewel het al middernacht was.

„Ja,” riep Ralph; „laten zij hem vasthouden tot morgen, en hem dan hier brengen — hem en mijn neef — en zelf meekomen. Zij kunnen er zeker van zijn, dat ik gereed zal zijn om ze te ontvangen.”

„Hoe laat?” vroeg de stem.

„Wanneer zij willen,” antwoordde Ralph heftig. „Zeg maar tegen den avond. Op welk uur — op welke minuut zij maar verkiezen — mij zal de tijd hetzelfde zijn.”

Hij luisterde naar de voetstappen van den man, tot het geluid onhoorbaar werd; toen sloeg hij zijn oogen op naar de lucht, en zag — of verbeeldde het zich — dezelfde zwarte wolk, die hem op de straat had schijnen te volgen, en die nu vlak boven het huis scheen te hangen.

„Ik weet nu wat die wolk beteekent,” mompelde hij, „en die onrustige nachten, en die droomen, en waarom ik niet meer dezelfde was, als vroeger, dat alles wees hierop. O, als het waar was, dat men een poos kon triomfeeren, als men zijn ziel aan

den duivel verkocht, voor hoe 'n korten tijd van triomf zou ik de mijne dan willen verkoopen!”

Een zware klok sloeg in de verte. Een. „Lieg maar voort, met je ijzeren tong!” schreeuwde de woekeraar. „Luid maar vroolijk voor geboorten, die de wachtende erfgenamen een doorn in het oog zijn — voor huwelijken, die in de hel gesloten worden — of treurig voer de dooden, in wier schoenen anderen al staan. Roep menschen naar de kerk, die vroom zijn, omdat zij niet ontmaskerd worden; en laat je hooren bij het begin van ieder jaar, dat deze vervloekte wereld nader bij haar einde brengt. Voor mij geen klokgelui of lijkdienst; smijt mij op een mesthoop, en laat mij daar rotten, om de lucht te verpesten.”

Met een woesten blik, waarin haat, razernij en wanhoop een vreeselijke mengeling vormden, schudde hij zijn gesloten vuist tegen de nog donkere en dreigende lucht, en sloot daarop het raam.

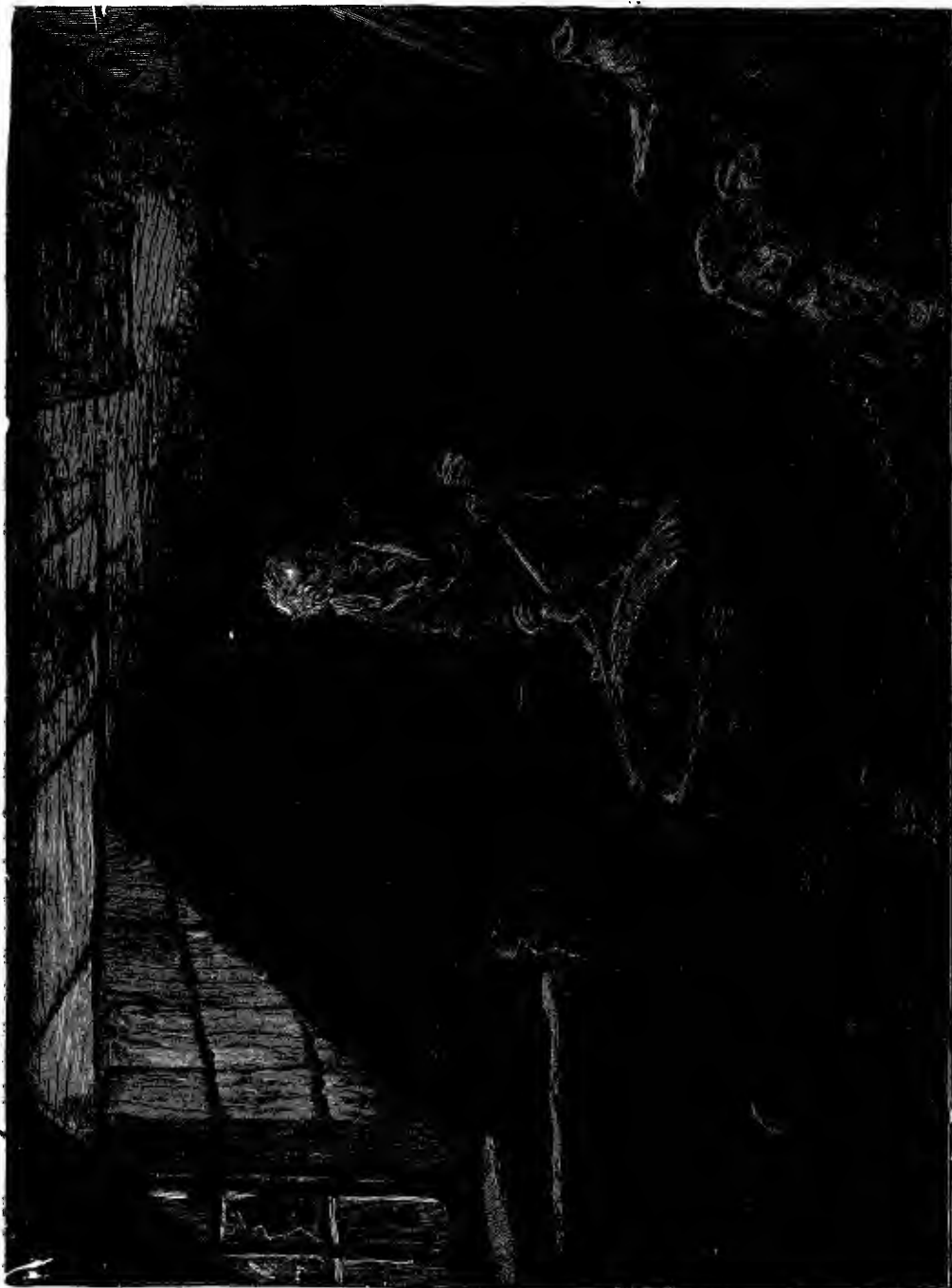
Regen en hagel kletterden tegen de ruiten, de schoorsteenen trilden en waggelden, het oude raam rammelde in den wind, alsof een ongeduldige hand het van binnen met geweld wilde openstooten. Maar er was daar geen hand, en het werd niet meer geopend.

„Wat zou dat beteekenen?” zei iemand. „De heeren zeggen, dat zij al twee uur geklopt hebben, en geen gehoor krijgen.”

„En hij is gisteravond toch thuis gekomen,” zei een ander; „want hij heeft uit dat zolderraam nog laat met iemand gesproken.”

Het was een klein groepje menschen; en toen men van het zolderraam melding maakte, gingen zij naar den overkant van de straat, om naar boven te kijken. Nu zagen zij ook, dat de vensterluiken nog gesloten waren, precies zooals de huishoudster zei, dat zij die had dichtgedaan, voordat zij den vorigen avond wegging. Dit gaf aanleiding tot allerlei gissingen, waarvan het gevolg was, dat eenigen van de moedigsten bij een buurman overklauterden, en door een raam naar binnen klommen, terwijl de anderen ongeduldig bleven staan wachten.

Zij keken beneden in al de kamers, en openden de vensterluiken, om het al wegstervende licht binnen te laten; maar toen zij niemand vonden, en zagen dat alles op zijn plaats en in orde was, stonden zij in beraad, of zij wel verder zouden gaan. Eén man zei, dat zij toch nog eens op den zolder moesten gaan zoeken, waar Ralph het laatst

RALPH MAAKT EEN LAATSTE AFSPRAAK, EN HOUDT DIE. (BLZ. 428).

gezien was, en nu gingen zij op hun teenen naar boven; want het geheimzinnige en de stilte maakten hen bedeesd.

Nadat zij boven aan de trap een poos waren blijven staan om elkaar zwijgend aan te kijken, duwde hij, die het voorstel gedaan had om verder te zoeken, de deur half open, keek door de reet, en deinsde terug. „Dat is vreemd,” fluisterde hij. „Hij verschuilt zich achter de deur. Kijk maar!”

Zij kwamen dichterbij om te kijken; maar één van hen duwde met een luiden kreet de anderen op zij, haalde een knipmes uit zijn zak, stooft naar binnen, en sneed het lijk af.

Ralph had een touw van een van de oude kisten genomen en zich aan den ijzeren haak opgehangen, vlak onder het luik in de zoldering, waarnaar zijn zoon, het ongelukkig verlaten schepsel, veertien jaar geleden, zoo dikwijls met kinderlijken angst had opgekeken.

HOOFDSTUK LXIII.

De gebroeders Cheeryble doen verklaringen over zich zelf en anderen; en Tim Linkinwater doet een verklaring voor zich zelf.

Er waren eenige weken verloop, en de eerste schok, die deze gebeurtenissen hadden veroorzaakt, was voorbij. Madeline was verhuisd, Frank was weggebleven, en Nikolaas en Kaatje waren in ernst begonnen, hun aandoeningen de baas te worden, en voor elkaar en hun moeder te leven, die zich met deze veranderde en eentonige levenswijze maar volstrekt niet verzoenen kon, toen op zekeren avond mijnheer Linkinwater een boodschap van de heeren Cheeryble kwam brengen, waarbij de heele familie, waartoe ook juffrouw La Creevy behoorde, die uitdrukkelijk werd genoemd, den volgende dag te dineeren werd gevraagd.

„Wel, kinderen,” zei juffrouw Nickleby, toen de uitnodiging aangenomen en Tim vertrokken was, „wat zou dat beteekenen?”

„Wat bedoelt gij, moeder?” vroeg Nikolaas glimlachend.

„Ik zeg,” hernam juffrouw Nickleby met een heel diepzinnig gezicht, „wat beteekent deze uitnodiging? Wat is het doel en oogmerk daarvan?”

„Het doel daarvan is beslist ons aan hun tafel te onthalen, en het oogmerk ons daarvoor genoeg te doen,” zei Nikolaas.

„En is dat alles wat gij er uit opmaakt, mijn jongen?”

„Ik heb er nog niets anders in kunnen vinden, moeder.”

„Dan zal ik u eens wat zeggen,” hernam juffrouw Nickleby. „Gij zult verwonderd opkijken; anders niet. Gij kunt er zeker van zijn, dat er nog iets anders zal komen dan een diner.”

„Misschien thee en een souperkje,” zei Nikolaas.

„Ik zou er den gek niet mee steken, als ik in uw plaats was,” zei juffrouw Nickleby statig, „want dat is nooit behoorlijk en zeker niet voor u. Wat ik zeggen wil is, dat de heeren Cheeryble ons niet voor niets zoo deftig laten uitnoodigen. Maar dat doet er ook niet toe; wacht maar af. Gij wilt toch niet gelooven wat ik zeg. Het is veel beter te wachten; dan krijgt men geen twist. Alles wat ik zeg, is: onthoud, wat ik nu zeg, en zeg later niet, dat ik het niet gezegd heb.”

Nadat zij deze voorwaarde had gemaakt, liet juffrouw Nickleby, die nacht en dag droomde, dat er eens een bode te paard zou komen, om het bericht te brengen, dat Nikolaas de compagnon van zijn patroons was geworden, dit onderwerp varen, en ging tot een ander over.

„Het is zonderling, heel zonderling,” zei zij, dat zij juffrouw La Creevy er bij gevraagd hebben. Ik sta er werkelijk verbaasd over. Het doet mij wel veel genoeg, dat zij ook geïnviteerd is, en ik twijfel er volstrekt niet aan of zij zal zich heel behoorlijk gedragen, want dat doet zij altijd. Het doet mij plezier, dat zij door ons toedoen in zulke kringen is geïntroduceerd, want zij is werkelijk een heel fatsoenlijk en goedhartig mensch. Ik wou alleen maar, dat een vriendin haar eens aan 't verstand kon brengen, hoe zonderling zij haar mutsen opmaakt, met die vreeselijke strikken; maar dat gaat natuurlijk niet, en, als zij er op gesteld is, om er affreus uit te zien, heeft zij er natuurlijk het recht toe. Iemand ziet zich in den spiegel nooit zooals hij is — dat is nog nooit gebeurd en zal ook nooit gebeuren, geloof ik.”

Deze overpeinzing herinnerde haar aan de noodzakelijkheid, om te zorgen, dat zij zelf bij zoo'n plechtige gelegenheid keurig gekleed was, om daardoor weer goed te maken wat juffrouw La Creevy eventueel zou kunnen bederven; en zij begon met Kaatje te beraadslagen over de keuze van handschoenen, linten en anderen opschik; een onderwerp zoo gewichtig en veelomvattend, dat het nog niet was afgehandeld,

toen het tijd was om naar bed te gaan.

Toen de gewichtige dag gekomen was, begaf de goede vrouw zich, een uur na het ontbijt, met Kaatje naar haar kamer, om zich op haar gemak te kleeden, en kwam vroeg genoeg met haar toilet gereed, dat Kaatje nog tijd had om het hare te maken, dat heel eenvoudig was, en haar toch zoo goed stond, dat zij er nooit bekoorlijker had uitgezien. Juffrouw La Creëvy kwam ook, met twee bordpapieren doozen, waar de bodems uitvielen, toen zij haar uit den omnibus werden aangereikt, en met iets in een papier, waarop onderweg een heer was gaan zitten, en dat dus weer opgestreken moest worden. Eindelijk was iedereen gereed; Nikolaas ook, die naar huis was gekomen, om de familie af te halen; en zij vertrokken in een koets, die de gebroeders hadden besteld. Onderweg was juffrouw Nickleby erg benieuwd wat er op tafel zou komen, en hoorde zij Nikolaas uit of hij 's morgens niets had gemerkt, of hij niets had geroken dat op schildpadsoep leek, en zoo niet, wat hij dan wel had geroken; het gesprek afwisselend met herinneringen aan diners, die zij twintig jaar geleden had bijgewoond, en waarvan zij niet alleen de schotels maar ook de gasten vermeldde, waarin haar toehoorders niet bepaald een overgroot belang konden stellen, daar geen van allen hen ooit had hooren noemen.

De oude huisknecht ontving hen met heel veel glimlachende buigingen, en liet hen in de voorkamer, waar zij de heeren Cheeryble vonden, die hen met zooveel hartelijkheid ontvingen, dat juffrouw Nickleby volkomen van haar stuk raakte, en nauwelijks tegenwoordigheid van geest genoeg had, om zich als de beschermster van juffrouw La Creëvy voor te doen. Kaatje was nog meer aangedaan door deze ontvangst; want daar zij wist, dat de broers bekend waren met wat er tusschen haar en Frank was voorgevallen, was zij tamelijk met haar houding verlegen; en zij stond aan den arm van Nikolaas te beven, toen mijnheer Charles haar bij haar hand nam, en naar een anderen kant van de kamer bracht.

„Hebt gij Madeline nog wel eens gezien, meisjelief,” vroeg hij, „sedert zij uw huis heeft verlaten?”

„Neen, mijnheer,” antwoordde Kaatje; „geen enkele maal.”

„En niets van haar gehoord? Zeg, niets van haar gehoord?”

„Ik heb maar één brief van haar gekregen,” antwoordde Kaatje vriendelijk. „Ik dacht niet, dat zij mij zoo gauw vergeten zou.”

„Foei!” zei de oude man, terwijl hij zijn hand op haar hoofd legde, op zoo'n teedere toon, alsof Kaatje zijn liefste dochter was geweest, „dat is niet mooi van haar! Wat dunkt u daarvan, Ned? Madeline heeft haar maar één keer geschreven, en zij dacht niet, dat zij haar zoo gauw vergeten zou hebben.”

„Dat is heelemaal niet mooi,” zei Ned.

De broers wisselden een blik, keken Kaatje even zwijgend aan, gaven daarop elkaar een hand, en knikten alsof zij elkaar met iets heel verblijdends gelukwenschten.

„Wel, gij moest eens naar die kamer gaan, kindlief,” zei mijnheer Charles, „die deur door daarginds, en zien of gij daar geen brief van haar vindt. Ik geloof haast dat er een op de tafel ligt. Zoo ja, dan hoeft gij u niet te haasten, om terug te komen. Het zal nog wel even duren, voor wij aan tafel gaan en wij hebben overvloed van tijd — overvloed van tijd.”

Kaatje ging naar de aangewezen kamer; en nadat mijnheer Charles haar bekoorlijke figuurtje met zijn oogen gevolgd had, wendde hij zich tot haar moeder, en zei:

„Wij zijn zoo vrij geweest, juffrouw Nickleby, om u een uur vroeger te inviteeren, dan wij eigenlijk aan tafel wilden gaan, omdat wij vooraf nog over enkele zaken wilden spreken. Ned! Gij zult juffrouw Nickleby zeker wel even willen vertellen, wat wij hebben afgesproken? Mijnheer Nickleby, wilt gij zoo goed zijn, met mij mee te gaan?”

Zonder verdere verklaring, liet hij juffrouw Nickleby bij juffrouw La Creëvy en zijn broer zitten, en ging met Nikolaas naar zijn eigen kamer, waar deze tot zijn bevreemding Frank ontmoette, dien hij meende dat op reis was.

„Jongelui!” zei mijnheer Charles, „geeft elkaar een hand.”

„Dat hoeft mij heusch niet gevraagd te worden,” zei Nikolaas, zijn hand uitstekend.

„Mij ook niet,” zei Frank, terwijl hij die met warmte drukte.

De oude heer beschouwde de twee jongemannen een poos met een blik vol stil genoegen, zette zich daarop voor zijn lessenaar neer, en zei: „Ik hoop dat gij vrienden, warme en trouwe vrienden zult zijn; en als ik dacht, dat gij dat niet waart, zou ik mij bedenken of ik wel verder zou gaan. Kom hier, Frank! Mijnheer Nickleby, wilt gij aan den anderen kant komen?”

De jongemannen plaatsten zich aan weerszijden van mijnheer Charles, die een papier uit zijn lessenaar haalde, het open-

vrouwde, en vervolgde: „Dit is een kopie van het testament van Madeline's grootvader, van den vader van haar moeder, waarin haar een som van twaalf duizend pond wordt vermaakt, betaalbaar wanneer zij meerderjarig wordt of in het huwelijk treedt. Het blijkt, dat deze heer, die kwaad op haar was, zijn eenige bloedverwante, omdat zij zich niet onder zijn bescherming wilde stellen en van haar vader weg wilde gaan, een testament maakte, waarin hij dit geld, alles wat hij bezat, aan een liefdadige inrichting vermaakte. Later moet hij berouw hebben gehad over dezen stap; want drie weken later, en in dezelfde maand, teekende hij dit testament. Op een slinksche wijze werd dit testament, onmiddellijk na zijn overlijden, verduisterd, en het andere — het eenige dat men vond — ten uitvoer gelegd. Sedert dit document in onze handen kwam, hebben wij het door vriendschappelijke onderhandelingen (daar er geen twijfel kon bestaan aan de echtheid van dit stuk, en wij na eenige moeite de getuigen hadden gevonden) het zoover gebracht, dat men het geld zal uitkeeren. Madeline heeft dus haar recht herkregeen, en zal, wanneer een van de beide voorwaarden, waarover ik gesproken heb, vervuld wordt, in het bezit komen van dit vermogen. Begrijpt ge mij?”

Frank zei ja, en Nikolaas, die niet durfde te spreken, opdat men niet hooren zou, dat zijn stem haperde, knikte.

„Nu, Frank,” zei de oude heer, „gij zijt de onmiddellijke oorzaak geweest, dat dit testament te voorschijn kwam. Het vermogen is niet groot; maar wij houden veel van Madeline, en zouden u, al is zij niet rijker, liever met haar vereenigd zien, dan met een ander meisje, dat driemaal zooveel bezat. Wilt gij om haar hand vragen?”

„Nee, mijnheer!” antwoordde Frank. „Ik heb er werk van gemaakt dit stuk in mijn bezit te krijgen, terwijl ik geloofde dat haar hand al verpand was aan iemand, die duizendmaal meer aanspraak op haar dankbaarheid en, als ik mij niet bedrieg, op haar hart bezit, dan ik, of iemand anders, ooit kan hebben. Maar het schijnt dat ik voorbarig geoordeeld heb.”

„Ja, jongen, precies zooals gij altijd doet,” zei mijnheer Charles, al zijn aangenomen deftigheid vergetend. „Hoe hebt gij durven denken, Frank, dat wij u om geld zouden willen laten trouwen, terwijl jeugd, schoonheid, en alles wat een vrouw goed en beminlijk maakt, voor liefde te krijgen waren? Hoe hebt gij de zuster van mijnheer Nickleby uw liefde durven gaan ver-

klaren, zonder ons eerst te zeggen wat gij van plan waart, en ons te vragen in uw plaats met haar te spreken?”

„Ik durfde bijna niet te hopen....”

„Gij dorst bijna niet hopen,” viel mijnheer Charles hem in de rede. „Zooveel te meer reden hadt gij om ons te vragen dat wij u zouden helpen. Maar, mijnheer Nickleby, hoewel Frank altijd voorbarig oordeelt, heeft hij nu toch eens goed geoordeeld. Madeline heeft inderdaad haar hart weggeschonken. Geef mij de hand, jonge vriend! Zij heeft het aan u geschonken, en gij hebt het verdiend. Dit geld is voor u bestemd; maar in haar hebt gij een veel grooter schat, dan vijftigmaal dit geld zou zijn. Zij kiest u, mijnheer Nickleby! Zij kiest, zooals wij, haar beste vrienden, gehoopt hadden dat zij kiezen zou. Frank kiest ook, zooals wij gehoopt hadden dat hij kiezen zou. Hij moet de hand van uw zuster hebben, mijnheer, al had zij hem die twintigmaal geweigerd. Ja, hij moet en zal die hebben! Daar gij onze inzichten niet kendet, hebt gij edel gehandeld, mijnheer, maar nu kent gij ze, en moet ook doen wat wij zeggen. Gij zijt immers kinderen van een eerlijk, fatsoenlijk man! Er is een tijd geweest, mijnheer, dat mijn broer Ned en ik twee arme eenvoudige jongens waren, die bijna barrevoets ons fortuin liepen te zoeken. Zouden wij sedert dien tijd in eenig opzicht veranderd zijn, behalve in jaren en uiterlijke omstandigheden? Neen, dat verhoede God! O Ned, Ned, wat een gelukkige dag is dit voor u en mij! Als onze moeder dit eens had beleefd, wat zou die goede vrouw zich verblijd hebben!”

Toen mijnheer Ned, die, zonder dat de jongelui het hadden gemerkt, met juffrouw Nickleby was binnengekomen, zich aldus hoorde aanspreken, vloog hij toe, en sloot zijn broer in zijn armen.

„Laat mijn Kaatje nu hier komen,” zei Charles, na een poos van stilte. „Ga haar halen, Ned! Ik moet haar zien, en haar een kus geven; ik heb daar nu het recht toe. Ik was op het punt haar een kus te geven, zoodra ik haar zag; ik ben al dikwijls op het punt geweest. Ah, hebt gij den brief gevonden, dochttertje? Hebt gij Madeline zelf gevonden, die op u zat te wachten? Hebt gij nu gezien, dat zij haar verpleegster en vriendin niet heelemaal vergeten had? Werkelijk, dit is haast nog het beste van alles!”

„Kom, kom!” zei Ned. „Frank zal ja loersch worden, en dan krijgen wij vóór het eten nog een vechtpartij.”

„Laat hij haar maar wegbrengen. Made-

line is daar in die kamer. Laten al de verliefden zich maar wegpakken, en samen keuvelen, als zij elkaar iets te zeggen hebben. Jaag ze allemaal de kamer uit, Ned!"

Charles begon zelf de opruiming door het blozende meisje naar de deur te brengen, en haar met een kus te ontslaan. Frank bedacht zich niet lang om te volgen, en Nikolaas was het eerst van allen verdwenen. Zoo bleven alleen juffrouw Nickleby en juffrouw La Creevy over, die beiden zaten te schreien, benevens de twee broers en Tim Linkinwater, die nu met oogen, waaruit de innigste blijdschap straalde, ieder de hand kwam drukken.

"Wel, Tim," zei mijnheer Charles, die altijd het woord deed, "nu zijn de jongelui gelukkig."

"Maar gij hebt ze niet zoolang in onzekerheid gelaten, als gij gezegd hadt dat gij doen zoudt," zei Tim schertsend. "Mijnheer Nickleby en mijnheer Frank zouden, ik weet niet hoelang, in uw kamer moeten blijven; en ik weet niet, wat gij hun allemaal zeggen zoudt, voordat gij met de waarheid voor den dag kwaamt."

"Hebt gij ooit zoo'n kerel gezien, Ned, als dien Tim Linkinwater?" zei Charles. "Hij durft te zeggen dat ik ongeduldig was; terwijl hij zelf de man is geweest, die er dagelijks van den ochtend tot den avond op heeft aangedrongen, dat wij hem verlof zouden geven hun alles te zeggen wat er gaande was, voordat onze plannen half rijp waren, of wij iets in orde hadden."

"Ja," hernam Ned, "die Tim is niet te vertrouwen. Hij is een jonge losbol — het ontbreekt hem aan ernst en vastberadenheid; hij moet zijn wilde haren nog verliezen, dan zal hij misschien mettertijd nog wel eens een achtenswaardig lid van de maatschappij worden."

Daar dit een spotternij was, waarmee de oude heeren gewoon waren Tim te plagen, begonnen zij alle drie hartelijk te lachen; en zij zouden misschien nog lang gelachen hebben, als de broers, die zagen dat juffrouw Nickleby, overstelpt van blijdschap, naar een gelegenheid haakte om haar gevoel lucht te geven, haar niet tusschen hen in genomen en de kamer uitgebracht hadden, onder voorwendsel, dat zij haar over enkele belangrijke schikkingen moesten raadplegen.

Nu hadden Tim en juffrouw La Creevy elkaar dikwijls ontmoet, en altijd heel genoeglijk en vroolijk met elkaar gepraat, en vriendelijk en vertrouwelijk met elkaar omgegaan; en het was dus heel natuurlijk, dat Tim, toen hij zag dat zij bleef zitten schrei-

en, een poging aanwendde, om haar te troosten. Daar juffrouw La Creevy zich op de breede vensterbank had neergezet, waar overvloedig ruimte voor twee personen was, was het ook natuurlijk, dat Tim naast haar ging zitten. En dat Tim zich bijzonder keurig gekleed had, was op zoo'n feestdag het natuurlijkste van alles.

Tim zette zich dus naast juffrouw La Creevy neer, sloeg zijn eene been over het andere, zoodat zijn voet — hij had heel nette voeten, en droeg ook nette schoenen en keurige zwarte zijden kousen — haar heel licht in het oog kon vallen, en zei op een troostenden toon:

"Schrei toch niet!"

"Ik moet wel," antwoordde juffrouw La Creevy.

"Neen, neen! Doe het toch maar niet!" hervatte Tim.

"Ik ben zoo blij," snikte de kleine schilderes.

"Wel, dan moest gij lachen," zei Tim.

Wat ter wereld Tim met zijn arm uitvoerde, zou niemand kunnen raden. Hij stootte met zijn elleboog tegen een ruit aan den anderen kant van juffrouw La Creevy; en daar had hij toch niets te maken. "Als gij niet lacht," zei Tim, "zal ik ook gaan schreien."

"Waarom?" vroeg juffrouw La Creevy, glimlachend.

"Omdat ik ook zoo blij ben," antwoordde Tim. "Wij zijn allebei blij, en ik zou graag hetzelfde doen als gij."

Tim scheen verschrikkelijk beweeglijk te zijn, want hij stootte alweer tegen die ruit, en juffrouw La Creevy zei, dat hij ze nog zou breken.

"Ik dacht wel," hervatte Tim, "dat dit tooneeltje u bevalen zou."

"Het was heel vriendelijk van u, om mij te denken," antwoordde juffrouw La Creevy. "Ja zeker, niets had mij zooveel plezier kunnen doen."

Waarom ter wereld moesten Tim en juffrouw La Creevy dit alles fluisterend zeggen? Het was toch geen geheim! En waarom moest Tim zoo strak naar juffrouw La Creevy kijken, en juffrouw La Creevy zoo strak naar den grond?

"Voor menschen zooals wij," zei Tim, "die altijd alleen in de wereld zijn geweest, is het iets plezierigs, te zien, dat jonge menschen, die veel van elkaar houden, met zulke gelukkige vooruitzichten bij elkaar worden gebracht."

"Ja, dat is het ook," zei juffrouw La Creevy, uit den grond van haar hart.

"Maar," vervolgde Tim, "het maakt toch ook, dat iemand zich nog eenzamer en ver-

latener voelt — vindt gij ook niet?"

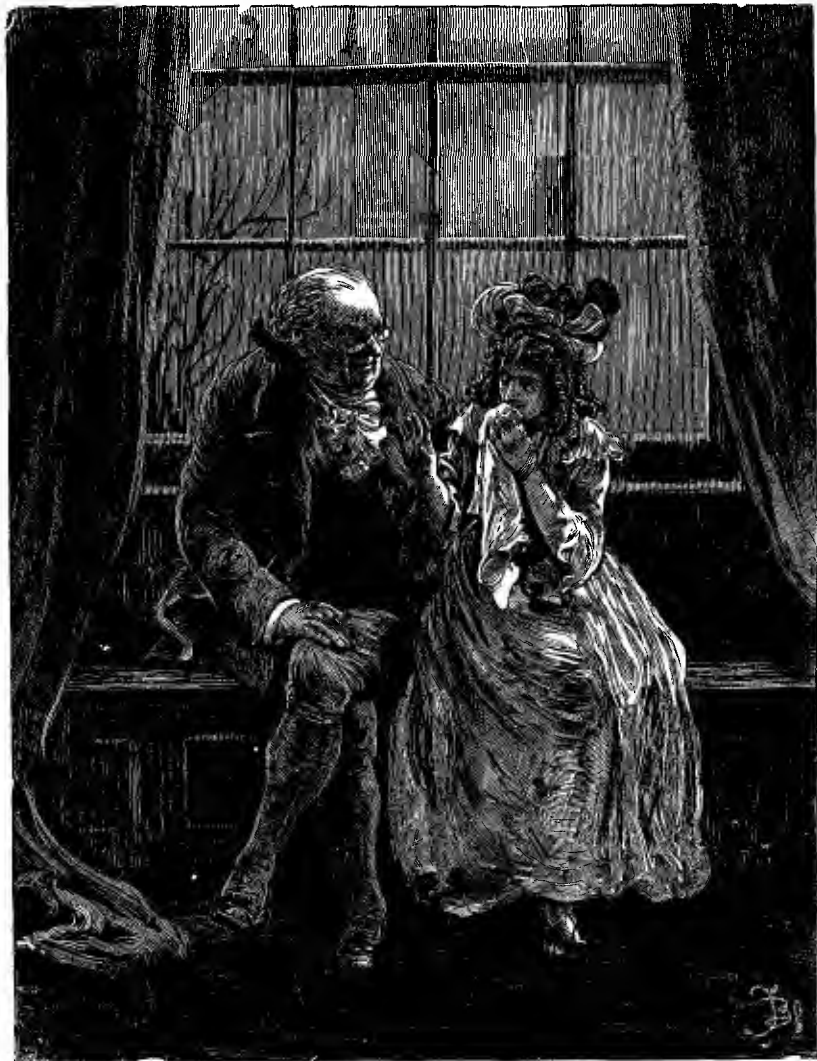
Juffrouw La Creevy antwoordde, dat zij het niet wist. Waarom, begrijpen wij niet, daar zij toch wel moest weten of het waar was of niet.

„Het is bijna in staat, om ook ons nog

lange winteravonden ieder alleen bij onzen eenzamen haard te blijven zitten? Waarom zouden wij er niet één haard van maken?"

„Och, mijnheer Linkinwater, gij maakt maar grapjes!"

„Neen, neen, heusch niet," zei Tim. „Als

„OCH, MIJNHEER LINKINWATER. GIJ MAAKT MAAR GRAPJES." — „NEEN, NEEN, HEUSCH NIET." ZEI TIM. „ALS GIJ WILT, WIL IK OOK. KOM. ZEG MAAR JA!"

aan trouwen te doen denken," zei Tim; „niet waar?"

„Och, gekheid," zei juffrouw La Creevy lachend. „Wij zijn te oud."

„Volstrekt niet," hervatte Tim. „Wij zijn te oud om alleen te blijven. Waarom zouden wij niet trouwen, in plaats van die

Dickens. Nikolaas Nickleby 28*

gij wilt, wil ik ook. Kom, zeg maar ja!"

„De menschen zouden er om lachen!"

„Laten zij lachen!" riep Tim manmoedig uit; „wij hebben een goed humeur, dat weet ik, en zullen ook lachen. Wat hebben wij al dikwijls hartelijk gelachen, sedert wij elkaar kennen!"

„Dat hebben wij zeker,” zei juffrouw La Creevy, die een beetje begon te zwichten, naar het Tim wilde voorkomen.

„Het is de gelukkigste tijd van mijn leven geweest — tenminste van den tijd, dat ik niet op het kantoor en bij de Gebroeders Cheeryble was,” zei Tim. „Kom, liefste, zeg nu maar ja.”

„Neen, neen, wij moeten er maar niet meer aan denken,” hernam juffrouw La Creevy. „Wat zouden de broers wel zeggen?”

„Lieve hemel,” zei Tim, in zijn eenvoud, „gij gelooft toch niet, dat ik aan zoiets denken zou, zonder het hun te zeggen? Zij hebben ons hier met opzet bij elkaar gelaten.”

„Oh!” riep juffrouw La Creevy uit. „Ik zal hen nooit meer onder de oogen durven te komen,” zei zij flauw.

„Kom,” zei Tim; „laten wij een genoeglijk paartje worden! Wij zullen hier in het oude huis wonen, waar ik vier en veertig jaar gewoond heb, en naar de oude kerk gaan, waar ik al dien tijd iederen Zondagmorgen naar toe ben gegaan. Wij zullen al mijn oude vrienden bij ons hebben, en de kinderen van mijnheer Frank en mijnheer Nickleby; die zullen denken, dat wij hun grootvader en grootmoeder zijn. Laten wij elkaar het leven genoeglijk maken en voor elkaar zorgen; en als wij eens doof, of lam, of blind, of bedlegerig worden, hoe blij zullen wij dan zijn, dat wij altijd iemand hebben, die bij ons blijft zitten, en met ons praat! Laten wij een genoeglijk paartje worden. Zeg maar ja, liefste!”

Vijf minuten na deze eenvoudige en eerlijke verklaring waren juffrouw La Creevy en Tim zoo genoeglijk aan het praten, alsof zij al twintig jaar getrouwd waren geweest, en in dien tijd nooit ongenoegen hadden gehad; en vijf minuten later, toen juffrouw La Creevy opstond om te zien of haar oogen rood waren en om haar muts recht te zetten, ging Tim met een statigen stap naar de voorkamer, en riep onderweg uit: „Er is in heel Londen geen betere vrouw voor mij te vinden. Dat weet ik zeker.”

De dikke huisknecht werd bijna tureluursch over het ongehoorde uitstellen van den maaltijd. Nikolaas, die den tijd had doorgebracht op een manier, die wij graag aan de verbeelding van den lezer overlaten, was, op het herhaalde roepen, de trap afgesneld, toen hij een nieuwe verrassing ontmoette. In de gang haalde hij een vreemde in, die deftig in het zwart gekleed was, en zich eveneens naar de eetkamer begaf. Daar hij strompelend en langzaam liep, volgde Nikolaas hem stap voor stap, bij

zich zelf denkend, wie dat toch zijn kon, totdat de heer in het zwart zich plotseling omkeerde en zijn hand greep.

„Newman Noggs!” riep Nikolaas vol blijdschap uit.

„Ja, Newman, uw oude trouwe Newman,” zei Noggs. „Ik wensch u geluk, beste jongen, gezondheid, voorspoed en alle zegeningen! Ik kan het niet dragen, Nikolaas, het is te veel voor mij; het maakt mij tot een kind.”

„Waar zijt gij geweest?” vroeg Nikolaas. „Wat hebt gij gedaan? Hoe dikwijls heb ik naar u gevraagd, en tot antwoord gekregen, dat ik binnenkort van u hooren zou!”

„Ja, dat weet ik,” antwoordde Newman. „Zij wilden dat al het geluk tegelijk zou komen. Ik heb hen geholpen. Ik — ik — kijk mij eens aan!”

„Dat hebt gij mij nooit willen laten doen,” zei Nikolaas, op den toon van een zacht verwijt.

„Het kon mij toen niet schelen, hoe ik er uitzag,” hervatte Newman. „Ik zou het hart niet gehad hebben om fatsoenlijke kleeren aan te trekken. Zij zouden mij aan oude tijden herinnerd hebben en nog ellendiger hebben gemaakt. Ik ben nu een heel ander mensch geworden. Nikolaas! Ik kan niet spreken, beste vriend! — Zeg ook maar niets — neem mij mijn tranen maar niet kwalijk — gij weet niet wat ik vandaag voel — dat kunt en zult gij nooit weten.”

Zij gingen gearmd naar de eetkamer en zetten zich naast elkaar neer.

Nooit was er zoo'n maaltijd geweest, zoo lang de wereld draait. Daar zat de vriend van Tim, de gepensioneerde boekhouder van de bank, en de zuster van Tim, met haar gerimpelde maar blozende wangen. En de zuster van Tim behandelde juffrouw La Creevy met zooveel vriendelijkheid en beleefdheid, en de oude boekhouder was zoo grappig, en de kleine juffrouw La Creevy zoo opgeruimd, en Tim zelf zoo uitgelaten vroolijk, dat zij met hun vieren al het vermakelijkste gezelschap vormden, dat men zich maar voorstellen kan. Dan zaten daar juffrouw Nickleby, zoo statig en vriendelijk, Madeline en Kaatje, zoo knap en blozend, Nikolaas en Frank, zoo verrukt en trotsch, en alle vier zoo hoogst gelukkig, en Newman zoo nederig en stil, en toch zoo innig blij — en tegenover elkaar de verheugde tweelingbroers, die zulke bliken wisselden, dat de oude knecht, die achter zijn meesters stoel stond, zijn oogen vochtig voelde worden.

Toen het vreemde van de ontmoeting voorbij was, en allen goed begonnen te

voelen, hoe gelukkig zij waren, werd het gesprek algemeen, en tegelijk de vreugde, als het mogelijk was, nog grooter. De broers waren in de wolken van verrukking, en dat zij al de dames in het rond moesten kussen, voor zij ze wilden laten vertrekken, gaf den ouden boekhouder van de bank gelegenheid tot zooveel aardigheden, dat hij zich zelf overtrof en voor een wonder van geestigheid werd gehouden.

„Kaatje,” zei juffrouw Nickleby, haar dochter terzijde nemend, zoodra zij, na het diner, naar boven waren gegaan, „zou dat inderdaad waar zijn van juffrouw La Creevy en mijnheer Linkinwater?”

„Ja zeker, moeder!”

„Wel, heb ik ooit van mijn leven zoiets gehoord!” riep juffrouw Nickleby uit.

„Mijnheer Linkinwater is een beste, brave man,” zei Kaatje, „en voor zijn leeftijd nog heel jong.”

„Voor zijn leeftijd — wel, Kaatje,” hernam juffrouw Nickleby, „op hem heeft niemand iets te zeggen, dat ik weet; behalve dat hij de meest zwakke en dwaze man is, die ik ooit in mijn leven heb gezien. Ik spreek van haar leeftijd. Had ik ooit kunnen denken, dat hij een vrouw ten huwelijk zou vragen, die — ja, die nog wel de helft ouder moet zijn dan ik ben, en dat zij ja zou durven zeggen! Maar het is niets, Kaatje! Zij heeft alleen voor altijd mijn achtig verloren.”

Nadrukkelijk haar hoofd schuddend, stond juffrouw Nickleby op; en den heelen avond behandelde zij, te midden van de vroolijkheid, waarin zij overigens hartelijk deeinam, juffrouw La Creevy uiterst stijf en statig, om zoo haar hooge afkeuring te kennen te geven over het wangedrag, waaraan de kleine schilderes zich had schuldig gemaakt.

HOOFDSTUK LXIV.

Een oude kennis wordt in droevige omstandigheden teruggevonden, en Dotheboys-hall wordt opgeheven.

Nikolaas behoorde tot die menschen, wier vreugde onvolkomen is, wanneer zij, die in tegenspoed hun vrienden zijn geweest, daaraan geen deel nemen. Rijk aan liefde en hoop, trok zijn gevoelige hart hem toch naar den eenvoudigen John Browdie. Met een glimlach dacht hij aan hun eerste, en met een traan aan hun tweede ontmoeting; hij zag den armen SMIKE weer met

zijn pak op zijn schouder geduldig voortzwoegen, en hoorde de ruwe bemoediging van den eerlijken buitenman, toen deze bij hun tocht naar Londen afscheid van hen nam.

Verscheidene malen gingen Madeline en hij bij elkaar zitten, om samen een brief aan John te schrijven; maar nooit konden zij er mee gereed komen. Hoewel zij telkens en met de beste bedoelingen begonnen, raakten zij altijd over iets anders aan het praten; en wanneer Nikolaas het alleen probeerde, kon hij nooit een brief schrijven, die hem, bij het voorlezen, niet veel te koel en te stijf voorkwam. Nadat dit eenige dagen geduurd had, besloot hij (vooral ook omdat Madeline hem dit ten sterkste aanried) een tochtje naar Yorkshire te maken, en Browdie en zijn vrouw met zijn komst te verrassen.

Zoo gebeurde het, dat op een zekeren avond Kaatje en hij samen, in „De Turkenkop,” een plaats op de diligence naar Greta-Bridge voor den volgenden morgen gingen bestellen. Zij moesten nog verder gaan, om een paar kleine reisbenoodigdheden te koopen, en daar het mooi weer was, besloten zij te voet te gaan, en naar huis terug te rijden.

De herberg, die zij bezocht hadden, had zooveel herinneringen opgewekt, en Kaatje had zooveel over Madeline en Nikolaas over Frank te vertellen, en zij waren zoo druk in gesprek, dat zij al een half uur hadden rondgekruid in den doolhof van straten, die tusschen de Seven-Dials en Soho ligt, voordat Nikolaas merkte dat zij verdwaald waren; want toen hij om zich heen keek, wist hij met geen mogelijkheid op welke hoogte zij waren. Hij begreep, dat hij het beste zou doen naar den weg te vragen, en daar hij in de armoedige winkels, die hij voorbijging, niemand zag, ging hij naar een kelder, waaruit hij een flauwe schemering van licht zag schijnen, en wilde juist een paar treden afgaan, toen hij beneden een scheldende vrouwenstem hoorde.

„O, ga er niet in!” zei Kaatje. „Daar is ruzie.”

„Wacht een oogenblik, Kaatje!” zei Nikolaas. „Ik moet eens hooren wat er te doen is. Stil!”

„O, jij luiwammes!” schreeuwde de vrouw; „waarom draait gij den mangel niet?”¹⁾

„Dat doe ik toch, mijn schat!” antwoord-

1) In Engeland gebruikt men mangels van een heel andere constructie dan bij ons.

de een mannenstem. „Ik draai zonder ophouden; ik werk als een molenpaard. Ik heb een leven als een hond.”

„Waarom gaat gij dan geen dienst nemen, als u dit niet aanstaat?” hernam de vrouw. „Ik kan u heel goed missen.”

„Soldaat worden?” riep de man uit. „Zou mijn hartje willen hebben, dat ik zoo'n grof pakje aantrok? Zou zij willen hooren dat ik van den korporaal er van langs kreeg? Zou zij willen hebben dat ik geweren moest afschieten, en dat mijn knevel werd afgeschoren?”

„Hemel, Nikolaas,” fluisterde Kaatje, „dat is mijnheer Mantalini. Ik geloof het zeker.”

„Zou dat waar zijn?” hernam Nikolaas. „Kijk eens of het zoo is, terwijl ik naar den weg vraag. Kom een paar treden naar beneden.”

Zijn zuster achter zich vasthoudend, klom Nikolaas de trap af, en keek in een bekrompen kelder. Daar, tusschen waschgoed en kleerenmanden, in zijn hemdsmouwen, maar met een oude gelapte broek, die naar de laatste mode gesneden was, een eenmaal brillant vest, en een knevel als voorheen, maar niet zoo mooi zwart gekleurd — daar aan den mangel, waaraan hij draaide alsof het om zijn leven ging, terwijl hij tegelijkertijd de woede van een forsche vrouw, de eigenares van de affaire, trachtte te bezweren, wier schelle stem, met het gekraak van den mangel vereenigd, hem volkomen scheen te versuffen — daar stond de eens zoo elegante, keurige en schitterende Mantalini.

„Gij valschaard!” schreeuwde de vrouw, terwijl zij Mantalini met haar vuist dreigde.

„Valsch? Och mijn hartje, mijn schatje, mijn suikerdotje, wees toch bedaard,” zei Mantalini heel nederig.

„Ik zal u de oogen uit het hoofd krabben,” schreeuwde de vrouw. „Waar zijt gij gisteren den heelen dag geweest? Heb ik niet gezien, dat gij weer anderen hebt nageloopt? Is het niet genoeg, dat ik twee pond en veertien shillings heb betaald, om u uit de gevangenis te krijgen, en u als een heer te laten leven? En moet gij mij nu nog valsch behandelen?”

„Ik zal nooit weer ondeugend zijn. Ik zal het nooit weer doen. Ik vraag excuus,” zei Mantalini, terwijl hij den mangel losliet en zijn handen vouwde. „Maar gij zult wel medelijden hebben. Gij zult mij niet slaan of krabben, maar mij streelen en troosten, niet waar, lieverdje?”

Deze hartroerende toespraak scheen maar

heel weinig indruk op de dame te maken, en zij was op het punt om weer met scheldwoorden te antwoorden, toen Nikolaas zijn stem verhief en vroeg welken weg hij naar Picadilly in moest slaan.

Mantalini keerde zich om, kreeg Kaatje in het oog, en sprong, zonder iets te zeggen of zich een oogenblik te bedenken, met een wip in een bed, dat achter de deur stond, trok de deken over zijn gezicht, en begon geweldig met zijn voeten te schoppen. „O, alle duivels!” riep hij met een gesmoorde stem, „het is de kleine Nickleby! Doe de deur dicht! Blaas de kaars uit! O alle duivels!”

De vrouw keek eerst naar Nikolaas, en vervolgens naar Mantalini, alsof zij onzeker was wien zij voor dit onverklaarbare gedrag moest straffen; maar toen Mantalini bij ongeluk zijn neus onder de deken uitstak, om te zien of de bezoekers weg waren, greep zij plotseling een tamelijk zware waschmand, en wierp die, met een handigheid, die zij alleen maar door langdurige oefening verkregen kon hebben, Mantalini naar het hoofd, zoo goed raak, dat hij, zonder een poging aan te wenden om zijn gezicht van de mand te bevrijden, nog veel heftiger begon te schoppen. Nikolaas achtte het raadzaam zich met zijn zuster te verwijderen, voordat de woede van de verbolgen mangelvrouw zich tegen hem zou keeren, en liet aan het ongelukkige voorwerp van deze onverwachte herkenning over om zijn gedrag zoo goed hij kon te verklaren.

Den volgende morgen ging hij op reis. Hoeveel herinneringen werden in hem wakker, toen hij onderweg de plekjes herkende, waar hij met Squeers en diens ongelukkige leerlingen voorbij was gereden, vooral daar het gure weer en de sneeuwachtige lucht aan alles hetzelfde voorkomen gaf als toen!

De nacht na zijn aankomst bleef hij in de herberg bij Greta-Bridge slapen, en den volgende morgen vroeg ging hij naar het marktplaatsje en vroeg naar de woning van John Browdie. John was na zijn huwelijk verhuisd, maar daar hij algemeen bekend was, had Nikolaas geen moeite om een kleinen jongen te vinden, die hem naar zijn woning bracht. Bij het hek dankte Nikolaas zijn gids af, ging, zonder zich te laten afleiden door de beschouwing van het welvarende voorkomen van het huis en den tuin, naar de keukendeur, en klopte met zijn stok aan.

„Hei, hei!” riep een stem van binnen. „Wat is er aan de hand? Staat het huis in brand? Ge maakt een leven als een oordeel!”

Met deze woorden opende John Browdie zelf de deur, zette een paar verbaasde oogen op, en riep met een vervaarlijke stem: „Wel weerga, het is de peet, het is de peet! Tilly, daar is mijnheer Nickleby! Kom binnen, man, kom binnen! Geef mij een hand. Ga bij het vuur zitten, en drink iets. Spreek geen woord, voordat gij het hebt uitgedronken. Wel, dat doet mij goed, dat ik u nog eens zie!”

Terwijl hij dit zei, trok hij Nikolaas de keuken in, duwde hem met geweld op een stoel voor een vroolijk brandend vuur, schonk hem een groot glas brandewijn in, wierp met een open mond zijn hoofd achterover, ten teeken om het dadelijk uit te drinken, en bleef toen staan met een grijns van genoegen op zijn groote roode gezicht.

„Ik had wel kunnen denken,” vervolgde John, „dat niemand anders dan gij zoo zou aankloppen. Zoo hebt gij bij den meester leeren kloppen, niet waar? Ha, ha, ha! Maar zeg eens — is dat waar van den meester?”

„Gij weet het dus al?” zei Nikolaas.

„Er werd gisterenavond over gepraat,” antwoordde John; „maar niemand scheen er het rechte van te weten.”

„Na veel uitvluchten en lang dralen,” zei Nikolaas, „is hij veroordeeld om voor zeven jaar gedepoteerd te worden, wegens onwettige toeëigening van een verduisterd testament, en daarna zal hij de gevolgen ondervinden van een complot.”

„Boe!” zei John. „Een complot? Zoiets als het buskruitverraad?”

„Neen,” zei Nikolaas. „Het is iets dat met zijn school in verband staat. Ik zal het u straks wel vertellen.”

„Goed,” zei John. „Als wij ontbeten hebben; nu nog niet. Ik heb honger en gij zeker ook. En Tilly moet ook alles weten, want zij zegt, dat is wederkeerig vertrouwen. Ha, ha, ha! Het is een raar ding, dat wederkerige vertrouwen!”

Het binnenkomen van juffrouw Browdie, met een schoone muts en heel veel verontschuldigen, dat zij haar gast in de keuken ontving, verhinderde John verder op dit onderwerp in te gaan; en nu verscheen ook het ontbyt, bestaande uit stapels ge-roosterd brood, versche eieren, ham, appelkoek en andere stevige koude eetwaren, waarvan door een frissche, welgedane meid uit een andere keuken telkens nieuwe voorraad werd aangebracht. Toen ieder met smaak het zijne had genuttigd, en het vuur, dat intusschen in de mooie kamer was aangelegd, helder brandde, begaf men zich daarheen, om te hooren wat Nikolaas te vertellen had.

Nikolaas vertelde hun alles, en zeker was er nooit een geschiedenis, die bij twee aandachtige toehoorders zooveel aandoeeningen opwekte. Nu eens zuchtte de eerlijke John van medelijden, dan weer schaterde hij zijn blijdschap uit. Eerst zei hij, dat hij naar Londen wilde komen, alleen om de gebroeders Cheeryble te kunnen zien; en vervolgens zwoer hij, dat hij Tim Linkinwater, franco met de diligence, zoo'n ham zou sturen, als hij nog nooit had zien aansnijden. Toen Nikolaas Madeline beschreef, zat hij den verteller met open mond aan te staren; en toen hij eindelijk hoorde, dat zijn jonge vriend opzettelijk was overgekomen, om hem deelgenoot te maken van zijn blijdschap, hem mondeling die verzekering van vriendschap te geven, die hij in schrift niet met voldoende warmte kon uitdrukken, en hem te zeggen dat zij samen, zoodra hij getrouwd was, hem moesten komen opzoeken, en dat Madeline daar even sterk op aandrong als hij — kon John het niet langer uithouden, maar, nadat hij zijn vrouw met verontwaardiging had aangekeken, en gevraagd had waarom zij griende, veegde hij zijn oogen met zijn mouw af, en begon hardop te huilen.

„Wil ik u eens wat zeggen,” zei John ernstig, toen men lang over en weer had gepraat. „Om weer op den schoolmeester te komen! Als dat nieuws vandaag de school bereikt, zal dat oude wijf geen ongebroken been in haar lijf houden, en Fanny evenmin.”

„O John!” riep juffrouw Browdie.

„Ja zeker, o John!” hernam haar echtgenoot. „Het is niet te zeggen wat de jongens zullen doen. Zoodra het bekend werd dat de schoolmeester was opgepakt, hebben verscheidene vaders en moeders hun kinderen al laten weghalen. Maar als zij, die er gebleven zijn, hooren hoe het is afgelopen, zullen zij een oproer maken van belang. Waarachtig, ik geloof, dat het oude wijf er niet levend af zal komen.”

De bezorgdheid van den goedhartigen John was zoo groot, dat hij besloot om dadelijk naar de school te rijden, en Nikolaas uitnodigde om mee te gaan, wat deze echter weigerde, daar hij zich niet aan juffrouw Squeers en haar dochter wilde vertoonen, aangezien zijn aanwezigheid de bitterheid van haar tegenspoed nog maar erger zou maken.

„Dat is waar,” zei John; „daar zou ik niet aan gedacht hebben.”

„Ik moet morgen weer terug,” zei Nikolaas. „Maar ik ben van plan bij u te blijven eten, en als juffrouw Browdie een bed...”

„Eén bed?“ viel John hem in de rede. „Ik wou, dat gij in vier bedden tegelijk kondt slapen; gij zoudt ze krijgen ook. Wacht tot dat ik terugkom, dan zullen wij een pleizierig dagje hebben.“

Nadat John zijn vrouw een hartelijken kus en Nikolaas een niet minder hartelijken handdruk had gegeven, steeg hij te paard en reed weg, zijn vrouw aan haar gastvrije voorbereidselen latend, terwijl zijn vriend in den omtrek ging rondwandelen, en de plekjes bezocht die hem door menige droevige herinnering zoo bekend waren.

Toen John Dotheboys-Hall bereikte, bond hij zijn paard aan een boom, en ging naar de deur van het schoollokaal, die hij van binnen gesloten vond. In het huis hoorde hij een geweldig lawaai; en toen hij zich met zijn oog voor een kier had geplaatst, merkte hij spoedig wat dit tumult betee-kende.

De tijding van Squeers' ondergang had Dotheboys-Hall bereikt; dat was duidelijk. Naar allen schijn hadden de jongens het nieuws niet lang geleden vernomen; want de opstand was even tevoren uitgebarsten.

Het was een inneem-ochtend, en juffrouw Squeers was als gewoonlijk met de groote kom en den lepel de school binnengekomen, gevolgd door Fanny en den veelbelovenden Wackford, die, tijdens de afwezigheid van zijn vader, het uitvoerende bewind gedeeltelijk op zich had genomen, de jongens schopte, aan hun haren trok en kneep, en op die manier zijn moeder tot troost en blijdschap strekte. Hun binnenkomst was, hetzij bij toeval of volgens afspraak, het teeken tot den opstand. Terwijl één detachement van de jongens naar de deur snelde en haar sloot, en een ander op de banken klom, greep de sterkste (dat was natuurlijk de laatstaangekomen jongen) een stok, en met een verwoed gezicht op juffrouw Squeers aanvliegend, rukte hij haar haar muts en haar hoed af, zette die op zijn eigen hoofd, wapende zich met den houten lepel, en beval haar op doodstraf neer te knielen en een portie in te nemen. Voordat de achtenswaardige dame zich herstellen of verdedigen kon, werd zij door een hoop schreeuwende beulen op haar knieën geworpen, en gedwongen om een lepelvol van het afschuwelijke mengsel in te zwelgen, dat nog onsmakelijker was gemaakt, doordat een ander van de rebellen den jongenheer Wackford had opgepakt en met zijn hoofd in de kom had gedompeld. Het gelukkige gevolg van dezen eersten aanval verlokte de kwaadwilligen, wier leelijke uitgehongerde gezichten van boosaardig

genoegen grijsden, tot verdere gewelddadigheden. De aanvoerder wilde juffrouw Squeers dwingen, om nog een portie te slikken, de jongeheer werd nog eens in de kom gedompeld, en een wilde bende stormde op Fanny los, toen John Browdie de deur met een enkelen trap deed openspringen, en toeschoot om de overwonnenen te ontzetten. Het schreeuwen, juichen, gillen en handenklappen hielden plotseling op, en werd door een diepe stilte vervangen.

„Jullie bent lieve jongens,“ zei John, toornig om zich heen kijkend. „Wat is hier aan de hand?“

„Squeers zit in de gevangenis en wij gaan er vandoor!“ riep een aantal schelle stemmen. „Wij willen niet blijven! wij willen niet blijven!“

„Wel, blijft dan niet,“ antwoordde John. „Wie zal jullie hier houden? Loopt weg als mannen; maar doet die wijven geen kwaad.“

„Hoera!“ riepen de schelle stemmen, scheller dan ooit.

„Hoera!“ herhaalde John. „Goed zoo! Nog eens. — Let op! Een, twee, drie — Hoera!“

„Hoera!“ juichte het koor.

„Nog eens hoera!“ zei John; „en nog harder.“

De jongens gehoorzaamden.

„Nog eens, tot besluit,“ zei John; „en loopt dan weg, zoo hard als gij kunt. Haalt nu goed adem — Squeers zit vast — de school staat open — de heele boel is naar de maan — denkt daaraan, jongens, en roept frisch uit volle borst: Hoera!“

Zoo'n hoera-groep had binnen de muren van Dotheboys-Hall nog nooit weergalmd. Toen de klank wegstierf, was de school leeg; van den heelen woeligen hoop, die haar nog vijf minuten tevoren had bevolkt, was er niet één overgebleven.

„Zoo, mijnheer Browdie!“ zei Fanny, ont-hutst en bevend van den doorgestanen schrik, maar even kwaadaardig als altijd; „komt gij hier onze jongens aanzetten om weg te loopen? Gij zult eens zien, of wij u hiervoor niet laten boeten, mijnheer! Al is mijn papa ongelukkig en al wordt hij door zijn vijanden vertrap, wij zullen ons toch niet door u en Tilda laten overvleugelen.“

„Neen,“ antwoordde John kortaf; „daarvoor hoeft gij niet bang te zijn. Denk beter over ons, Fanny! Ik zeg u, dat ik blij ben, dat de oude eindelijk gesnapt is. Maar gij zult genoeg te lijden hebben, zonder dat ik er wat bij doe, en ik ben er de man niet naar om u te overvleugelen, en Tilda de vrouw niet. En nog meer: ik zeg u, dat,

als gij vrienden noodig hebt, om u hier vandaan te helpen — haal uw neus maar niet op, Fanny! dat kan best eens gebeuren — gij zult merken, dat Tilda en ik de vroegere dagen nog niet vergeten hebben, en klaar zijn om u een handje te helpen. En nu ik dat zeg, denk daarom niet, dat ik mij schaam over wat ik gedaan heb; want ik zeg nog eens: hoera! En verdoemd mag de schoolmeester zijn, daar!”

Met deze afscheidsworden stapte John bedaard naar buiten, klom weer op zijn paard, en reed onder het zingen van een vroolijk liedje naar huis, waar zijn lieve vrouw en Nikolaas hem wachtten.

Eenige dagen lang zwierven er door de omliggende streken een aantal jongens rond, die naar het gerucht zei, van John Browdie en zijn vrouw niet alleen een goeden maaltijd, maar ook menigen halven en heelen shilling op reis hadden meegekregen. Dit gerucht sprak John altijd halsstarrig tegen, maar met zoo'n komisch gezicht, dat de achterdochtigen nog achterdochtiger, en de geloovigen in hun meening bevestigd werden.

Er waren enkele bange kleine jongens, die, hoe ongelukkig zij ook geweest waren en hoeveel tranen zij ook op die ellendige school gestort hadden, toch geen ander heenkomen wisten, en er een soort gehechtheid voor hadden opgevat, die hun treurig deed weifelen, terwijl de grooteren weg liepen. Van deze vond men er hier en daar een schreiend aan den weg zitten. Een van hen had een dood vogeltje in een kooitje; hij had vier uur lang geloopt, en, toen zijn arme lieveling stierf, den moed verloren en zich op den grond neergelegd. Een ander vond men op een werf, dicht bij de school, slapend bij het hok van een hond, die naar iedereen beet die het kind wilde weghalen, en het bleeke gezichtje likte.

Deze en nog eenige andere verdwaalden werden teruggebracht; maar stuk voor stuk werden zij weggehaald of liepen zij zelf weg; en enkele maanden later waren de school in Dotheboys-Hall en het oproer en wegloopen van de jongens in den omtrek vergeten, of werd er alleen nog maar over gesproken als over iets dat voorbij en afgeloopt was.

HOOFDSTUK LXV.

Besluit.

Toen de rouwtijd over haar vader ten einde was, gaf Madeline haar hand en haar

vermogen aan Nikolaas, en op denzelfden dag werd Kaatje mevrouw Cheeryble. Men had verwacht dat Tim Linkinwater en juffrouw La Creevy het derde paar zouden hebben gevormd; maar zij deden dit niet. Een paar weken later gingen zij voor het ontbijt samen uit, en toen zij met heel vergenoegde gezichten terugkwamen, kwam men tot de ontdekking, dat zij zich in stilte hadden laten trouwen.

Het geld, dat Nikolaas door zijn huwelijk kreeg, werd in de zaak van de Gebroeders Cheeryble geplaatst, waarin Frank compagnon was geworden. Na verloop van enkele jaren werden de zaken onder de namen van Cheeryble en Nickleby voortgezet, zoodat één voorspelling van juffrouw Nickleby eindelijk vervuld werd.

De tweelingbroërs trokken zich uit de firma terug. Wien zal men hoeven te zeggen dat zij gelukkig waren? Zij zagen zich omringd door een geluk dat zij zelf tot stand hadden gebracht, en leefden alleen maar om het te vergrooten.

Na lang vragen en aandringen was Tim Linkinwater zoo goed om een aandeel in de affaire aan te nemen; maar men kon hem nooit zoover brengen, dat hij zijn naam als compagnon publiek wilde laten maken, en hij bleef zijn plicht als boekhouder met nauwgezette regelmaat vervullen.

Hij woonde met zijn vrouw in het oude huis, en sliep in hetzelfde vertrek, waar hij vier en veertig jaren lang geslapen had. Naarmate zijn vrouw ouder werd, scheen zij nog vroolijker en opgeruimder te worden; en het was een bekend gezegde onder hun vrienden, dat men onmogelijk kon zeggen, wie van beiden vergenoegder scheen te zijn — Tim, terwijl hij bedaard in zijn armstoel aan den eenen kant van het vuur zat, of zijn levendige vrouwtje, dat aan den anderen kant zat te lachen en te praten, en telkens opwipte en weer ging zitten.

De lijstverhuisde uit het kantoor, en werd in een warm hoekje van de huiskamer geplaatst. Onder haar kooi hingen twee miniatuurportretten, door juffrouw Linkinwater geschilderd, waarvan het eene haar zelf en het andere Tim voorstelde. Daar het hoofd van Tim gepoederd en zijn bril trouw gekopieerd was, ontdekten vreemden op het eerste gezicht een sterke gelijkenis, en hieruit afleidend, dat het andere portret zijn vrouw moest voorstellen, waren zij doorgaans brutaal genoeg om ronduit te zeggen, dat zij het was. Mettertijd werd juffrouw Linkinwater heel trotsch op deze twee portretten, en begon

te denken, dat zij nooit iemand zoo goed had getroffen, als zich zelf en haar Tim. Deze twijfelde hieraan geen oogenblik; want hij en zijn vrouw waren altijd eensgezind; en als er ooit een „vergenoegd paar” in de wereld was, waren het deze twee.

Daar Ralph zonder testament was gestorven, en geen andere bloedverwanten had gehad, dan die, waarmee hij in zoo'n vijandschap had geleefd, waren zij volgens de wet zijn eenige erfgenamen. Maar zij konden het denkbeeld niet verdragen zich met het geld, dat op zoo'n manier verkregen was, te verrijken; het was hun alsof het hen daarmee nooit zou kunnen goed gaan. Zij maakten dus geen aanspraak op de nalatenschap, en de schatten, waarvoor Ralph zijn leven lang gezwoegd en zijn ziel met zooveel zonden bezwaard had, werden tenslotte in de staatskas gestort, zonder dat iemand er eenig nut of voordeel van had.

Arthur Gride moest terechtstaan wegens het onrechtmatige bezit van het testament, dat hij of had laten stelen of op een andere oneerlijke wijze in handen had gekregen. Een schrandere advocaat wist hem, van een informaliteit gebruik makend, te doen vrijspreken, maar alleen om nog een zwaardere straf te ondergaan; want een paar jaar later werd er 's nachts bij hem ingebroken door dieven, wier hebzucht door het gerucht van zijn rijkdom was geprikkeld, en vond men hem op een gruwelijke wijze vermoord in zijn bed liggen.

Peg Sliderskew werd bijna tegelijk met Squeers gedeporteerd, en kwam, volgens den loop der natuur, nooit terug. Brooker stierf vol berouw. Sir Mulberry Hawk bracht enkele jaren in het buitenland door, overal gezien en goed onthaald, als een bijzonder vroolijk en charmant mensch; en toen hij eindelijk weer in Engeland kwam, werd hij wegens schulden in de gevangenis gezet, waarin hij jammerlijk omkwam, het gewone lot van zulke edele geesten.

Het eerste wat Nikolaas deed, toen hij een welgesteld koopman werd, was het oude huis van zijn vader koopen. Toen de tijd verliep, en hij zich langzamerhand door een groep lieve kinderen zag omringen,

werd het huis vergroot; maar geen enkele van de oude kamers werd ooit weggebroken, geen enkele oude boom werd geroid, niets, dat aan oude tijden herinnerde, werd ooit weggenomen of veranderd.

Op een kleinen afstand stond een ander huis, eveneens door de lieve stemmen van kinderen verlevendigd, en daar woonde Kaatje, met veel nieuwe zorgen en bezigheden en veel nieuwe gezichtjes, die om een lache van haar vleiden (waaronder één zoo gelijk aan haar eigen, dat het haar moeder voorkwam alsof zij weer een kind was geworden) maar even liefderijk, zachtzinnig en beminnelijk, als toen zij nog een meisje was.

Juffrouw Nickleby woonde nu eens bij haar dochter, dan weer bij haar zoon, en ging met een van beiden mee naar Londen, wanneer de zaken de twee families voor een poos naar de hoofdstad riepen. Zij bleef altijd heel voornaam in haar manieren, en sprak altijd heel deftig over haar ervaring, speciaal in alles wat de opvoeding van kinderen betrof. Het duurde heel lang, voordat men haar kon overhalen een bezoek van juffrouw Linkinwater te ontvangen, en het is zelfs twijfelachtig, of zij die wel ooit van harte vergaf.

Er was een stille, goedhartige heer met grijze haren, die winter en zomer in een optrekje, dicht bij het huis van Nikolaas, woonde, en, wanneer deze daar niet was, het toezicht over zijn zaken hield. Zijn grootste plezier vond hij in de kinderen, met wie hij zelf weer een kind was, en die hij met alle spelletjes hielp. Het kleine volkje kon nooit iets doen zonder den goeden mijnheer Noggs.

Het gras groeide welig op het graf van den gestorven jongeman, en de voetstapen, die het betraden, waren zoo licht, dat zij bijna geen bloempje knakten. Zoolang de lente en zomer duurden, lagen er bloemkransen, door kinderhandjes gevlochten, op den steen; en wanneer de kinderen die kwamen verwisselen, als zij begonnen te verwelken, spraken zij met tranen in hun oogen, zachtjes fluisterend, over hun armen dooden neef.

